Lars Linderot

Huspostill

Prekener over kirkeårets tekster, med skriftetaler

Oversatt til norsk
Gamle stier · gamlestier.no

Lars Linderot: *Huspostill* (Prekener over kirkeårets tekster, med skriftetaler).
Tekstene er frie fordi forfatterne døde for mer enn 70 år siden. Oversettelsene er eget arbeid.
Bibelsitatene er fra Norsk Bibel 88/07.
Boka kan leses, skrives ut og deles fritt. Den nyeste utgaven finnes alltid på gamlestier.no.
Utgave 25. november 2026.

Innhold

Forerindring 1
1. søndag i advent: Hosianna, hjelp, Herre Jesus, i dette kirkeåret! 2
2. søndag i advent: Hva syndere i nådens tid bør gi akt på – del 1 9
2. søndag i advent: Hva syndere i nådens tid bør gi akt på – del 2 16
3. søndag i advent: Læreren som er ren for alles blod 23
4. søndag i advent: Den viktige, men vanskelige kunsten å kjenne seg selv . . 27
1. juledag: Tre ord til syndere på denne store dagen 33
2. juledag: Guds vredesskåler over dem som forakter nådestrømmene 42
Søndag mellom jul og nyttår: Det gamle året, endt vel eller ille 52
Nyttårsdag: Hvem kan berge sin sjel i dette farefulle århundret? 60
Søndag etter nyttår: Tre vekkende spørsmål til dem som trøster seg med dåpen 68
Helligtrekongersdag: Gode råd til dem som vandrer gjennom tiden inn i evigheten 76
1. søndag etter helligtrekonger: Hvorfor ikke alle kristne blir salige 83
2. søndag etter helligtrekonger: To store tegn som Jesus gjør i nådens rike . . 88
3. søndag etter helligtrekonger: Himmelriket som en by bare de veldige kan innta – del 1 94
3. søndag etter helligtrekonger: Himmelriket som en by bare de veldige kan innta – del 2 102
4. søndag etter helligtrekonger: Den sanne kirkes kår, sett i Jesu reise på havet – del 1 111
4. søndag etter helligtrekonger: Den sanne kirkes kår, sett i Jesu reise på havet – del 2 117
5. søndag etter helligtrekonger: Synder, gjør deg rede! Om hveten, klinten, låven og ilden 124
Kyndelsmesse: Å utsette den viktige omvendelsen 130
Septuagesima: Synderen refset og tuktet i tre kristelige formaninger 137
Seksagesima: En landevei forvandlet til god sædejord 143
Fastelavnssøndag: Jesu lidelse som syndespeil, trøstespeil og dydsspeil 152
1. søndag i faste: Djevelen drevet bort med det som står skrevet 161
2. søndag i faste: Når den som våger alt, med nød og neppe blir salig – del 1 . 168
2. søndag i faste: Når den som våger alt, med nød og neppe blir salig – del 2 . 176
2. søndag i faste: Når den som våger alt, med nød og neppe blir salig – del 3 . 183
3. søndag i faste: Menighetens fred når mørkets fyrste er kastet ut 190
Midtfastesøndag: De rette årsakene til sult og dyrtid i et land 197
5. søndag i faste: Kristi uskyld 203

Maria budskapsdag: Det glade budskapet fra himmelen om at Guds Sønn ble menneske 210
Palmesøndag: En avskjedstale til Kristi dyrekjøpte får av mange slag – del 1 .216
Palmesøndag: En avskjedstale til Kristi dyrekjøpte får av mange slag – del 2 223
Langfredag: Hvordan holder en kristen Jesu dødsdag? 230
1. påskedag: Forferdes ikke – Jesus, din bror, lever! – del 1 238
1. påskedag: Forferdes ikke – Jesus, din bror, lever! – del 2 243
2. påskedag: Jesu apostlers lykkelige dagsreise 250
1. søndag etter påske: Jesus Kristus, de farløses far 257
2. søndag etter påske: Kristus, den gode hyrde og den mest trofaste sjelesørger 264
3. søndag etter påske: Den bannlyste mannen, eller selvfornektelsen 272
4. søndag etter påske: En sann kristens følelser ved Jesu bortgang til Faderen 277
5. søndag etter påske: Forskrekkelsen ved bønnens misbruk og velsignelsen ved den rette bruken 284
Kristi himmelfartsdag: Et samvittighetsforhør 292
6. søndag etter påske: Kristi trofaste tjeneres og bekjenneres rene nidkjærhet 299
1. pinsedag: Et viktig samvittighetsspørsmål – bor Kristus i deres hjerter? . 308
2. pinsedag: Den beste gave fra himmelen 317
Treenighetssøndag: Frelse ikke ved egen visdom, men bare ved troen på Kristus 325
Sankthansdag: Den nye sangen som bare de kjøpte fra jorden lærer 331
1. søndag etter treenighet: Ildsjøen, eller de fordømtes evige pine – del 1 . . . 339
1. søndag etter treenighet: Ildsjøen, eller de fordømtes evige pine – del 2 . . . 346
2. søndag etter treenighet: Det ene nødvendige 353
3. søndag etter treenighet: Flere grunner som oppmuntrer til omvendelse – del 1 362
3. søndag etter treenighet: Flere grunner som oppmuntrer til omvendelse – del 2 370
4. søndag etter treenighet: Vit at Gud skal føre deg fram for dommen for dine dommer over din neste 378
5. søndag etter treenighet: Guds garn – bundet, skylt, kastet ut og brukt . . . 385
6. søndag etter treenighet: Vekkende påminnelser om å forlike seg med Gud og nesten 396
7. søndag etter treenighet: Jesu milde omsorg for sine venner 401
Kristi forklarelsesdag: Hvem får nyde den evige gleden i himmelen? – del 1 .409
Kristi forklarelsesdag: Hvem får nyde den evige gleden i himmelen? – del 2 .416
8. søndag etter treenighet: Engelen ved den levendes og seendes nådekilde .423
9. søndag etter treenighet: Herrens frykt som visdommens begynnelse 431
10. søndag etter treenighet: Det harde riset over den stolte synderen som forakter nåden 438
11. søndag etter treenighet: Stolthet og ydmykhet hos menneskene 447

12. søndag etter treenighet: Guds alvorlige røst til tre slags synderes ører – del 1 455
12. søndag etter treenighet: Guds alvorlige røst til tre slags synderes ører – del 2 465
13. søndag etter treenighet: De åndelig sårede synderes legedom og helbredelse i Jesu sår 475
14. søndag etter treenighet: Intet urent kommer inn i himmelen 486
15. søndag etter treenighet: Den beste vei til full visshet om at den kristne lære er sann – del 1 490
15. søndag etter treenighet: Den beste vei til full visshet om at den kristne lære er sann – del 2 498
15. søndag etter treenighet: Den beste vei til full visshet om at den kristne lære er sann – del 3 507
16. søndag etter treenighet: Menneskelivet som en blomst som visner og blomstrer igjen 516
17. søndag etter treenighet: Sabbaten på jorden og den evige sabbaten i himmelen 524
18. søndag etter treenighet: Å stå fast i troen inntil enden 533
19. søndag etter treenighet: Den som vil høre, han får høre! – del 1 541
19. søndag etter treenighet: Den som vil høre, han får høre! – del 2 549
19. søndag etter treenighet: Den som vil høre, han får høre! – del 3 557
20. søndag etter treenighet: Den allseende Kongen mønstrer sjelene ved evighetens port 565
21. søndag etter treenighet: Guds skjulte veier 576
22. søndag etter treenighet: En botferdig synders bevegede hjerte 584
23. søndag etter treenighet: En kristen lærer med lys og rett 592
24. søndag etter treenighet: De levendes pakt med Gud 600
25. søndag etter treenighet: Guds vredesdom over verden 608
26. søndag etter treenighet: Synder, hva ser du på den ytterste dag? – del 1 . 616
26. søndag etter treenighet: Synder, hva ser du på den ytterste dag? – del 2 . 625
27. søndag etter treenighet: Hvor farlig det er å utsette sin omvendelse 637
Mikkelsmesse: Det hjertet som er ofret til Gud 645
Allehelgensdag: Den sterke fattigdom i ånden og bedrøvelsen etter Guds sinn 653
Skriftetale 1: La ikke din munn føre synd over deg 663
Skriftetale 2: Å, om jeg kunne finne ham! 668
Skriftetale 3: Kjære, la min sjel leve! 673
Skriftetale 4: Blodrøde synder 678
Skriftetale 5: Det øde stedet (ved sykesengen) 683
Skriftetale 6: Synderinnen 687
Skriftetale 7: Kongen går inn for å se på gjestene 692
Skriftetale 8: Min elskede er for meg en myrrabusk 697
Skriftetale 9: Stå opp og et! Ellers blir veien for lang for deg 701
Om Lars Linderot 708

Forerindring

Forleggeren hadde ønsket å ta med en fullstendig levnetsbeskrivelse av forfatteren. Men fordi det nødvendige stoffet mangler, må han nøye seg med å gjengi de få merknadene som følger med den svenske utgaven vi har brukt:

«Pastor Lars Linderot ble født 7. august 1761 i Jörlanda sogn i Bohuslän i Sverige. Faren var regimentsskriver. Familien hadde trolig heller beskjedne enn gode kår. I 1778 dro han til universitetet i Lund. Allerede som ung hadde han valgt å bli prest, og han ble ordinert 21. april 1787. Den 15. desember 1790 ble han utnevnt til personlig kapellan ved domkirken i Göteborg.

Prekenene han etterlot seg, vitner om hvor nidkjært og varmt han røktet sitt viktige embete. Vennene hans taler fortsatt om dem med en egen begeistring. Pastoraleksamen tok han i 1791. Den 8. desember 1800 ble han utnevnt til residerende kapellan i Tölö menighet nær Kungsbacka, og tiltrådte embetet i 1802.

Her hadde Herren satt målet for hans virksomme liv. Søndag 23. mai 1811 fikk han dødens ubønnhørlige bud mens han gjorde tjeneste i Lindome kirke. Noen timer etter døde han i klokkergården i sognet.»

* * *

Om denne nye oversettelsen har oversetteren bare dette å si: Den er gjort med all mulig flid og omhu. Oversetterens oppgave har vært å gjengi forfatterens egne ord så nøyaktig som mulig, og han ber om at det blir tatt i betraktning når oversettelsen bedømmes.

Bare for bibelstedene er det gjort et unntak: Der er den norske bibeloversettelsen som oftest fulgt. Originalen har ingen preken på store bededag, og derfor er det tatt inn en preken for denne dagen av en annen forfatter. Prekenene på allehelgensdag og mikkelsmesse står til slutt, slik som i originalen. Disse dagene faller nemlig ikke på samme tid hvert år, og plassen deres blant de andre prekenene skifter derfor fra år til år.

Stavanger i mars 1854.

Oversetteren.

1. søndag i advent: Hosianna, hjelp, Herre Jesus, i dette kirkeåret!

> «Da de nærmet seg Jerusalem og kom til Betfage ved Oljeberget, sendte Jesus to disipler av sted … Folkemengden som gikk foran, og de som fulgte etter, ropte og sa: Hosianna, Davids sønn! Velsignet være han som kommer i Herrens navn! Hosianna i det høyeste!» (Matt 21,1–9).

I *Jesu navn!*

Bønn

Hellige Herre Gud! Hellige sterke Gud! Hellige barmhjertige Frelser! Du evige Gud! La oss ikke bli kastet i helvetes brennende ild! Vær barmhjertig mot oss! Med denne alvorlige og inderlige bønnen, som vi sender opp fra jorden til Gud i himmelen, åpner vi vår andakt for Herrens ansikt i denne stund. Det gjør vi i Guds, Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn. Amen.

———————

«Herre, bli ikke vred om jeg taler bare denne ene gangen til!» Dette er de ydmyke ordene til en ydmyk Guds venn i Det gamle testamente. Han var allerede kommet så langt i sin inderlige forbønn for et syndig folk at den dristige samtalen hans med Gud i denne viktige saken vekker undring hos alle som leser den med andakt.

Det var Abraham som bar fram denne forbønnen. Folket han ba for, var de syndige innbyggerne i byen Sodoma. I denne byen ble det gjort synder som ropte til himmelen og kalte hevnen ned over de frekke innbyggerne. Den langmodige Gud hadde lenge båret disse byrdene på jorden på armene i sin guddommelige tålmodighet, og i nåde hadde han ventet på at de skulle omvende seg.

Men sodomittene hadde hjerter som var hardere enn stein, og de ville ikke omvende seg. Slik trettet de ut Guds langmodighet og vakte hans vrede. Og da ingen bedring kom, ble det besluttet i himmelen at de hardnakkede synderne som bodde i byen og i hele landet omkring, skulle bøte for syndene sine. Et regn av ild og svovel skulle ødelegge dem og alt som grodde på jorden (1 Mos 19,25).

Denne beslutningen fikk Abraham vite av Herren selv, da det behaget ham å komme i menneskeskikkelse og besøke sitt troens barn i det stille teltet. Men nå ble Abraham stående for Herrens ansikt. Nå begynte han å be for det syndige

folket i Sodoma – ja, han ba så inderlig at den som kan lese om det uten å bli rørt i sin sjel, må være uforbederlig forherdet.

I forbønnen våget han å spørre Gud om ikke byen kunne bli spart hvis det fantes femti rettferdige i den. Siden gikk han ned fra femti til førtifem, fra førtifem til førti, fra førti til tretti og fra tretti til tjue. Ja, tenk, tenk! Til slutt slo den utrettelige forbederen så dristige slag på Guds hjerte at han til og med våget å be om at byen og folket måtte bli spart hvis det bare fantes ti Guds barn i den.

Slik gikk Abraham fram i sin bønn, og bønnhørelsen fulgte ham skritt for skritt. Gud sa: «Finner jeg femti rettferdige i Sodoma, skal jeg spare byen.» Ja, mer enn det: Nåden var så overstrømmende og så stor at Gud til slutt svarte: «Jeg skal spare hele byen om det finnes ti der som er mine barn.» Men – er det ikke sørgelig å tenke på? I en så stor by fantes det ikke engang ti mennesker som fryktet Gud av hjertet.

Og nå våget ikke Abraham å gå lenger. Han måtte avslutte bønnen sin, full av bekymring over at de hellige var så få. Selv den siste bønnen hans var så dristig at han ydmyket seg for Guds majestet før han våget å bære den fram. Det gjorde han med ordene vi begynte med: «Herre, bli ikke vred om jeg taler bare denne ene gangen til!» Vi leser dem i 1 Mos 18,32.

Dyrekjøpte tilhørere! Vi har nettopp avsluttet et gammelt kirkeår, og med denne dagen begynner vi et nytt. For bare kort tid siden avsluttet våre kristne lærere sine utleggelser av årets tekster. Mange av dem har ødelagt helsen og brukt opp kreftene sine i dette stadige arbeidet med steinharde synderhjerter.

Men hvor mange sjeler Jesus har vunnet og Satan har mistet ved all forkynnelsen i kirkeåret som er gått, får vi først se på dommens dag. Da tar alle kirkeår slutt. Da kommer Jesus til dom, og ingen fortapt sjel skal noen gang mer få høre evangeliet forklart, hvor mye den enn lengter etter det.

I dag får vi igjen høre de røstene i kirkene våre som forkynner nåde og kaller oss til bedring. I dag åpner du igjen evangelieboken din, du synder! Den første teksten du leser i dag, handler om Jesu kongelige inntog i byen Jerusalem. Gud gi at han like sant må få komme åndelig inn i ditt hjerte som han legemlig red inn i Jerusalem!

Å, hadde ikke din Jesus gått i forbønn for deg, du ufruktbare tre, da var du allerede hogd ned. I stedet for å høre en botspreken i Herrens tempel i dag, ville du ha kjent de fortaptes pine i det ytterste mørket. Men for en nåde! Ennå får du feire en adventssøndag i en velbehagelig nådetid. Ennå ber Jesus, og ennå ber hans barn for deg.

I det kirkeåret som er gått, har de trådt fram i gapet med sine bønner. De har ropt til Gud at han måtte gi deg, du ubotferdige synder, enda et år til bedring. Abrahams bønn er hørt. Det nye kirkeåret er begynt. Ennå roper han. I dag sier den trofaste sjelen: «Herre, bli ikke vred om jeg taler bare denne ene gangen til!»

Ved Guds nåde vil vi i denne prekenen se nærmere på nettopp denne samtalen som de troende fører med Gud i bønnen. Men før vi gjør det, ber vi Gud om hjelp av hans Ånd. Å, du som er vant til å tale med Gud i bønnen, be, be i dag! Be om at Gud i det minste må frelse én sjel fra døden, i det minste rive én sjel ut av

ilden som en brann, om ikke mer kan vinnes på denne første søndagen i advent. Amen. Fader vår osv.

Evangeliet: Matt 21,1–9.

I Herrens navn vil vi nå betrakte:

De troendes forbønn: Hosianna, hjelp, Herre Jesus, i dette kirkeåret!

De troende ber: 1) Hosianna, hjelp, Herre Jesus, at sovende syndere må våkne i dette kirkeåret!

De ber: 2) Hosianna, hjelp, Herre Jesus, at de vakte og botferdige synderne må komme til full omvendelse i dette kirkeåret!

Og de ber: 3) Hosianna, hjelp, Herre Jesus, at dine omvendte barn må vokse merkbart i nåden i dette kirkeåret!

Det var et rørende syn å se Herren Jesus holde sitt inntog i Jerusalem fem dager før han døde. På alle sider var han omgitt av tusener av mennesker som fylte luften med ropet: «Hosianna, Davids sønn! Velsignet være han som kommer i Herrens navn! Hosianna i det høyeste!» Når jeg tenker på dette høytidelige ropet som lød da Frelseren red inn i hovedstaden i jødenes land, er det ikke rart at tankene mine går til de troende sjelene som møter Jesus med sitt ydmyke hosianna på denne første dagen i kirkeåret.

Hosianna er et hebraisk ord og betyr på vårt språk: «Hjelp du!» Her i evangeliet var ropet i folkets munn et åndelig sukk til den himmelske Far for hans Sønn, Sions konge: at gjenløsningen hans måtte lykkes, og at riket hans en dag måtte bli opprettet.

Men i dag tar jeg ikke ordet i denne betydningen, selv om bruken min likevel henger nær sammen med den egentlige meningen. Jeg vil framstille hosianna som en bønn som kommer fra de troendes hjerter og hviler på deres lepper. Også de roper sitt hosianna: «Hjelp, Herre Jesus, i dette kirkeåret!» Ja, de roper så det gir gjenlyd i det høye. De roper så bønnen deres høres helt opp i himmelen.

De ber: 1) *Hosianna, hjelp, Herre Jesus, at sovende syndere må våkne i dette kirkeåret!*

Alle skjønner nok at jeg med sovende syndere ikke mener dem som sover legemlig. Nei, jeg mener mennesker som ligger i en helt annen og langt farligere søvn. Jeg mener den søvnen Paulus tenker på når han roper: «Våkn opp, du som sover!» (Ef 5,14). Jeg mener den søvnen Jesus tenker på når han sier at fienden, djevelen, sådde ugress blant hveten mens folkene sov (Matt 13,25). Og jeg mener den søvnen som salmeboken taler om når vi for eksempel synger om en syndig mann som lå i syndens dvale.

Å, synder! Ingen kan beskrive hvor ulykkelig du har det så lenge du sover i denne syndesøvnen, for faren er større enn ord kan si. Da er din udødelige sjel i stor fare. Det er farlig å ligge og sove i et kammer når det er brutt ut brann i huset. For hvis den som sover der inne, ikke våkner, står opp og kommer seg ut, kan han brenne inne levende.

Men du ugudelige, uomvendte synder! Så ynkelig dette enn er, så er din tilstand likevel tusen ganger mer ynkelig. For våkner du ikke opp av din dype syndesøvn i nådens tid, reiser du deg ikke ved en sann omvendelse, og kommer du ikke ut av vredens stand ved en levende tro, så ender du til slutt i den ilden

som brenner og aldri slukkes. En slik fare henger over hodet ditt hver dag. Det er ikke mer enn ett skritt mellom deg og den evige død.

Om Gud i sin strenge rettferdighet klipte av livstråden din, så lå du – hvor lå du da? Å, da lå du i helvete og i pinen, der den rike mannen våknet for sent og begynte det jammerskriket som han aldri skal holde opp med (Luk 16). Skjelver ikke alle lemmer på kroppen din, du trygge synder, når du leser dette? Skjelver ikke kjødet ditt? (Sal 119,120). Blir ikke sjelen din forskrekket når jeg beskriver for deg den nøden den er i?

Nei, du ulykkelige! Du sover og mener at det ikke er noen fare på ferde. Du sier i ditt hjerte: «Jeg skal ikke rokkes! Gjennom alle slekter skal jeg være fri for nød» (Sal 10,6). Når du får velmente advarsler fra Guds hellige ord, slår du dem fra deg og fortsetter uanfektet reisen på fortapelsens vei.

Når lærerne dine sier til deg at du til slutt blir fortapt med dette uomvendte hjertet og dette syndige livet, blir du bitter over denne sannheten. I din blindhet trøster du deg med det falske håpet at du skal bli frelst like godt som Guds omvendte barn. Hver dag går du på helvetes ytterste rand – men er du redd? Å nei! «De lever sine dager i lykke, og i et øyeblikk farer de ned» i helvete (Job 21,13).[1]

På selve avgrunnens rand er du munter og glad. Og likevel er det underlig at du kan ha en eneste glad dag i denne verden. For hvilken glede kan vel den ha som har en evig fortapelse i vente, og som hvert øyeblikk kan gå ut av verden? Så stor og så grufull er faren din. Og likevel kan du bli reddet!

Og likevel spør du ikke hvordan din fattige sjel, som Jesus har kjøpt så dyrt, kan bli frelst? Likevel spør du aldri som fangevokteren: «Hva skal jeg gjøre for å bli frelst?» (Apg 16,30). Å, min Gud, hvor lite det arme mennesket tenker på sitt eget beste!

Av slike sovende syndere er hele verden, hele kristenheten full. De fleste av våre kristne har sovet bort kirkeåret som er gått i denne syndesøvnen, og kanskje mange år før det. Og de er slått med en så ulykksalig blindhet at de tenker å sove den samme søvnen i det kirkeåret som begynner i dag.

Men i dag, i dag trer de troende hjertene fram for nådens trone. Der roper de som folket som gikk foran og fulgte etter Frelseren som red på eselhoppen: «Hosianna, hjelp du! Hjelp, Herre Jesus, at sovende syndere må våkne i dette kirkeåret!»

Å, du aller høyeste Herre Gud! Vekker ikke du dem, sover de til flammene på pinens sted lærer dem å våkne. Det er en allmenn søvn i hele vår fattige kristenhet. Den åpenbare synderen sover, og midt i sine groveste synder tror han ennå at han kan komme til himmelen. Herre Jesus, vekk ham! Den søvndrukne verdenstrellen sover. Han setter mer pris på jord og støv enn på Gud og hans frelse, og likevel tror han at himmelriket skal høre ham til. Herre Jesus, vekk ham i dette kirkeåret!

Dåren som bedrar seg selv, sover. Han tror han sitter i Frelserens fang, og likevel sitter han i djevelens klør. Herre Jesus, vekk ham i dette kirkeåret! Den selvrettferdige stakkaren sover. Han er ikke ved troen kledd i rettferdighetens

[1] NB: «… og i et øyeblikk farer de ned til dødsriket».

rette drakt, og likevel tror han at han skal være velkommen i bryllupet som kongen holdt for sønnen sin (Matt 22). Herre Jesus, vekk ham i dette kirkeåret!

Ja, hosianna! Hjelp du som all hjelp kommer fra, at de tungt sovende synderne som ikke er blitt vekket i de andre årene, må våkne, komme til seg selv og omvende seg i dette kirkeåret!

Annen del

De troende ber også: 2) *Hosianna, hjelp, Herre Jesus, at de vakte og botferdige synderne må komme til full omvendelse i dette kirkeåret!*

Oppvåkning, oppvåkning er det første som må skje i sjelen før den kommer på tanker om bedring. Å, synder! Mens nåden er å få, mens tiden varer og før evigheten er over deg, måtte da din sovende samvittighet våkne! Det vil si: Måtte du da i nådens lys få se at din dyrekjøpte sjel er i fare! Nå har Satan lukket øynene på sjelen din så tett at du ikke merker faren. Men Den Hellige Ånd må åpne dem.

Og gjør han det, blir dette ditt første rop: «Å, se! Hvor er jeg? Jeg trodde det ikke var noen fare med meg. Og se: Himmelen over meg er vred, og helvete under meg står åpent! Å, hva er det for en vei jeg går på? Ve meg! Der borte tar veien slutt, og den ender i en sjø som brenner med ild og svovel. Store Gud! Aldri hadde jeg trodd at det sto så farlig til med meg, hvis ikke din Ånd hadde vist meg det så klart.»

Men mer må til, synder: Sjelen din må bli forskrekket over faren på en sunn og gagnlig måte. Nå, i din søte syndesøvn, er du sikkert ikke forskrekket. Nå er du verken redd for døden, dommen eller evigheten. Nå frykter du ikke Gud, og du tar ikke hensyn til noe menneske (Luk 18,2). Gudsfrykt er det ikke for dine øyne (Rom 3,18).

For døden er du ikke forberedt, i dommen kan du ikke bestå, og din evighet – din evighet, hvordan ville den bli om døden overrasket deg i denne tilstanden? «O evighet, din lengde meg forskrekker!» Så farlig står det til med deg, og likevel blir du ikke forskrekket, men kan til og med være ved godt mot.

Men våkner den sovende samvittigheten din, å, da begynner du å kjenne en skrekk du aldri før har kjent. Nå blir du redd for døden, og du ber så inderlig om at Gud vil utsette dødsbudet til du er blitt et omvendt Guds barn. Nå frykter du døden, for du vet at dommen over deg ville bli: «Gå bort fra meg, du forbannede!» Nå skjelver du for evigheten, for du vet at de fortaptes pinested ville bli din bolig i all evighet.

Nå, nå kjenner du også en virkelig, inderlig lengsel etter at sjelen din må bli reddet. Du leter i Guds ord, og du spør andre Guds barn hvilken vei du skal gå for å bli frelst. Dette er oppvåkningen, og en sann botferdighet henger aller nærmest sammen med den.

Men å, å, med dette er likevel ikke alt gjort! Å, mange, mange sjeler er blitt rørt av Gud, men er likevel aldri blitt vakt. Mange er blitt vakt, men er likevel aldri kommet til en rett anger over synden. Og mange har stått i angeren, men har ikke trengt seg fram til tro og full omvendelse.

Også folket som omga Frelseren da han red inn i Jerusalem, var til å begynne med rørt og vakt av Den Hellige Ånd. Det var ingen annen enn Guds Ånd som

lærte dem å rope med så brennende iver: «Hosianna, Davids sønn!» og så videre. Slik ropte de på palmesøndag. Men å, på langfredag ropte de ikke hosianna! Nei, da skrek de av full hals: «Bort, bort med ham! Korsfest ham!» (Joh 19,15).

Også deres samvittighet var våknet, sjelen deres rørt og bedringen begynt på palmesøndag. Men fem dager senere var samvittigheten sovnet inn igjen, hjertet forherdet og alle tanker om bedring borte. Kjenner dere ikke dere selv igjen i denne ynkelige beskrivelsen, dere ustadige syndere? Slik er det jo med dere.

Hvor mange ganger er ikke hjertene deres blitt rørt og samvittigheten halvveis vekket under en preken eller i en sykdom? Da har dere en stund ropt: «Hosianna, Herre Jesus, hjelp meg!» Men hvor lenge har det vart? Å, rødm over deres ustadighet når jeg sier dette! Når prekenen var slutt og dere hadde fått helsen igjen, jaget dere bort den gode bevegelsen i hjertet, og så var dere like harde igjen. Slik har dere vært i det kirkeåret som nettopp er slutt, og dere begynner det nye med akkurat de samme hjertene.

Å, dere troende Guds barn som har fått bønnens ånd! Kom med deres inderlige forbønner til Guds nådetrone og rop med folket som ropte i dagens evangelium: «Hosianna! Hjelp, Herre Jesus, alle dem som er rørt av din nåde og vakt av din Ånd, men som ennå ikke er gått helt over fra mørket til lyset, fra Satans makt til Gud! Hjelp, Herre Jesus, at de må ta fatt på saken om sin frelse med større alvor i dette kirkeåret enn de har gjort i det som er gått!»

«Hjelp, Herre Jesus, alle dem som i det siste kirkeåret har stått som ved et veiskille og tenkt over hvilken vei de skulle ta – om de skulle bli i denne verdens tjeneste eller gå i Guds tjeneste! Gi disse tvilrådige sjelene et så kraftig slag i år at de ikke tviler en eneste dag lenger, men skynder seg ut av Sodoma og redder sjelene sine.»

«Overbevis dem, Herre Jesus, om at de kan halte til begge sider så lenge at himmelen og frelsen går tapt for alltid og aldri mer kan vinnes tilbake! Hosianna! Hjelp til dette, du Herre Jesus, som gjør all den hjelp som skjer på jorden!»

Tredje del

Men til slutt skal vi også si noen ord om den siste delen av vår betraktning. De troende ber: 3) *Hosianna, hjelp, Herre Jesus, at dine omvendte barn må vokse merkbart i nåden i dette kirkeåret!*

Selv om en sjel en gang er blitt et Guds barn ved omvendelse og tro, er det likevel sørgelig mulig at den kan miste denne barneretten og falle ut av nåden. Å, mang en, mang en har begynt i Ånden, men endt i kjødet (Gal 3,3). Mang en har alt vært på livets smale vei, men er veket av fra den og har igjen slått inn på den brede veien som fører til fortapelsen (Matt 7,13). Mange har hatt troen og en god samvittighet. «Denne har noen kastet fra seg og har lidd skibbrudd på troen» (1 Tim 1,19).

Troen er som en dyrebar drikk, og en god samvittighet er som et rent glass. Skal drikken beholde sin styrke, må glasset holdes rent. Skal troen bevares, må ikke samvittigheten bli flekket og såret. Den gode samvittigheten sier liksom hele tiden: «Skad meg ikke, sår meg ikke, flekk meg ikke!» Adlyder ikke sjelen

disse gode påminnelsene, lider den et åndelig skibbrudd. Troens skip tar skade, og til slutt går frelsen tapt.

Dette har hendt mang en omvendt sjel. Gud gi at det ikke må hende noen i dette nye kirkeåret! Å, kjære sjeler, dere som ennå står i nåden: Legg vinn på å vokse merkbart i nåden i dette kirkeåret!

Den grusomme løven fra avgrunnen, Satan, brøler hver dag og søker etter oss, som Peter sier. En gang er han blitt drevet ut av hjertene deres i den sanne omvendelsen, men ennå prøver han å finne en mulighet til å komme inn igjen. Derfor: «Vær edrue, våk!» (1 Pet 5,8). «Stå djevelen imot, så skal han fly fra dere» (Jak 4,7).

Dere lever i en ond og forførerisk verden. De ugudelige prøver å rive dere ut av Jesu armer med trusler og lokkemidler. Men gå inn i Guds våpenkammer og væpne dere i bønn mot alle verdens fristelser. For «dette er den seier som har seiret over verden: vår tro» (1 Joh 5,4).

Og hjertet, hjertet! «Svikefullt er hjertet, mer enn noe annet, ubotelig sykt er det. Hvem kjenner det?» (Jer 17,9). Kjødet begjærer mot Ånden. Men det er jo en gang naglet fast til Jesu kors som en misgjerningsmann. Å, la det aldri slippe ned fra dette korset, men korsfest hver dag kjødet med dets lidenskaper og lyster (Gal 5,24).

Å, dere trofaste sjeler! Å, dere Jesu venner! Be for hverandre om all denne nåden i dette kirkeåret. Rop med folket i evangeliet: «Hosianna, Herre Jesus! Din hjord er svak (Luk 12). Dine barn er få, men hjelp dem, Herre, så de ikke faller og ikke går fortapt i fristelsens stund i dette kirkeåret!»

«Hosianna! Hjelp dem, Herre Jesus, så ikke Satan overvinner dem, ikke verden feller dem og ikke kjødet styrter dem! Hosianna! Hjelp dem, Herre Jesus, så de ikke blir kalde i troen, lunkne i kjærligheten, søvnige i årvåkenheten eller forsømmelige i bønnen! Hosianna! Herre, bevar dine barn for Satans garn i dette kirkeåret!»

Gå så ut, dere trofaste Herrens tjenere! Gå ut på den jorden som ligger foran dere. Hvor dere enn kommer, finner dere sjeler som er bundet i Satans snarer. Forkynn frimodig for dem hvilken forferdelig dom som venter dem. Men når dere møter botferdige syndere som sørger over syndebåndene sine, så løs dem og led dem til Jesus!

Ta så fatt på årets evangelier, dere Herrens prester! Gud velsigne dere og gi dere nåde til å forklare dem i Åndens brennende iver! Gud la den himmelske sæden som dere sår i dette kirkeåret, falle i god jord og bære frukt hundre ganger! Gud la hver samvittighet som har sovet alle de andre kirkeårene, våkne i år!

Gud la hver sjel som har vært bedrøvet over syndene sine i det siste kirkeåret, bli trøstet i år! Gud høre i himmelen denne bønnen som vi nå ber på jorden! «Hosianna, Davids sønn! Velsignet være han som kommer i Herrens navn! Hosianna i det høyeste!» Amen.

2. søndag i advent: Hva syndere i nådens tid bør gi akt på – del 1

> «Og det skal vise seg tegn i sol og måne og stjerner. Og på jorden skal folkene bli grepet av angst og fortvilelse når hav og brenninger bruser. … Men våk hver tid og stund, og be at dere må bli aktet verdige til å unnfly alt dette som skal komme, og til å bli stående for Menneskesønnen.» (Luk 21,25–36).

«Dommen, dommen meg forskrekker og helvetes angst oppvekker.» Slik klager vemodig en samvittighet som er blitt vakt i nådens tid. Så lenge synderen går frekt og dristig på fortapelsens brede vei, så lenge han morer seg i synden, elsker verden, tjener djevelen og gjør «kjødets og tankenes vilje» (Ef 2,3), og så lenge forstanden er blind, hjertet hardt og samvittigheten sover – så lenge kan han høre de mest gripende prekener om den ytterste dom uten å bli rørt og uten at dommen skremmer ham.

Kommer det en brå skrekk over sjelen hans, jager han den bort i syndig selskap og kjødelige fornøyelser. Han trøster seg med det svikefulle håpet at det ikke er noen fare på dommens dag; han mener at han skal bli salig den dagen like så vel som alle andre. Men om den ubotferdige synderen stanser i sitt ville syndeløp og våkner av sin dype og farlige syndesøvn – får Gud ved sin Ånd åpne sjelens øyne, som Satan holder lukket så lenge synderen lever i sin falske trygghet – da blir det helt annerledes.

Så lite som synderen før fryktet det som skal komme, så redd og forskrekket er han nå for det. Da skifter han farge, og tankene skremmer ham; han blir slapp i hoftene, og knærne slår mot hverandre, som vi leser om Belsasar (Dan 5,6). Nå minnes han den dommen Gud skal felle på den siste av alle dager, men han minnes den med den største forferdelse. Nå vet han i sin samvittighet at fordømmelsens dom blir hans dom, dersom han ikke blir omvendt og vinner nåden.

Nå husker han at det en gang skal bryte fram en dag da store tegn skal skje i sol, måne og stjerner. Og denne dagen – ja, bare navnet på den – fyller hans arme sjel med en skrekk som ikke kan beskrives. Han vet at straks legemet dør, blir sjelen stilt fram for Guds særskilte domstol. Han vet at straks legemet står opp, blir både legeme og sjel stilt fram for Guds allmenne domstol. Og han vet at han ikke er beredt til å tre fram for Kristi domstol med glede.

Dette engster og kveler den synderen som er vakt opp av syndesøvnen. Hjertet hans frykter, og munnen klager: «Dommen, dommen meg forskrekker og helvetes angst oppvekker.» Disse ordene kan vi lese i salmeboken vår.

Våre gudfryktige forfedre, som ordnet evangelietekstene slik de står i boken, sørget med god omtanke for at de kristne skulle bli minnet om den ytterste dom to ganger hvert år innenfor tre uker: på 25. søndag etter treenighet og på denne 2. søndag i advent. Og ingen kan nekte at et hjerte som ikke blir rørt av en preken om den siste av alle dager, dagen da Jesus åpenbares, må være ubeskrivelig hardt, og at en sjel som ikke blir beveget av den, må være frekk over all beskrivelse.

Å synder, synder! Kan du høre at det kommer en dag da alle verdens mennesker med sine legemlige øyne skal se Menneskesønnen komme i skyene med kraft og stor herlighet – og høre det like urørt som det hardeste berg? Kan du høre at himlenes krefter skal rokkes på dommedag, som vi leser i dagens evangelium, og likevel ikke skjelve, du harde synder, men tvert imot glede deg ved å gjøre ondt og juble over alt som er galt og falskt (Ordsp 2,14)?

Kan du høre at du, enten du vil eller ikke, må «åpenbares for Kristi domstol», for å «få igjen det som er skjedd ved legemet, etter det han gjorde, enten godt eller ondt» (2 Kor 5,10)? Er du i stand til å høre disse vekkende Guds ord, som burde gå gjennom marg og bein, med et forherdet hjerte? Og kan du likevel, når du har hørt dem, banne uten samvittighet, drive utukt uten å rødme og leve i fråtsing og drukkenskap uten noe mål, ja, gjøre alle slags synder med fornøyelse og glede?

Kan du nøle med din bedring en eneste time, forakte nåden en eneste dag og gå uverdig til Guds bord en eneste gang, når du vet, hører og leser at en dommedag en gang skal komme? Å, du arme synder! Med hvilken tekst og hvilken preken i hele året skal vi da bevege ditt harde hjerte og vekke din sovende samvittighet? Kan ikke dommen, dommen deg forskrekke og helvetes angst oppvekke, da er jeg redd alle prekener er fruktesløse, og at alt arbeid for din sjels frelse er forgjeves.

Eller hva? Hva sier dere til dette, dere uomvendte, blinde og forstokkede syndere? Vil dere at Gud skal høre deres jamrende stemme i den siste timen? Vil dere at han skal være nådig mot deres arme sjeler når det gjelder mest, når dere skal ut på den viktige reisen bort fra en kort tid og inn i en endeløs evighet?

Vil dere ikke at denne 2. søndag i advent skal bli en av de ormene som evig skal gnage på deres fortvilte samvittighet i pinens sted? Da ber jeg dere for Guds og Jesu Kristi skyld: I dag, i dag – «om dere hører hans røst, da forherd ikke deres hjerter» (Hebr 3,7–8; Sal 95,7–8).

Å, jeg forsikrer dere, alle dere Satans treller – i Jesu Kristi store navn forsikrer jeg dere: Skrekken skal komme over dere hvis dere lukker hjertet for alle de påminnelsene om Jesu siste dag som dere får i nådens tid, og hvis ikke en eneste dommedagspreken kan knuse hjertets hardhet og bryte deres naturlige gjenstridighet.

Må deres oppriktige lærere sukke over deres hardnakkethet og etter hver preken klage for Gud: «Herre, det er gjort som du bød» (Luk 14,22) – jeg har

preket om din siste dom, men de vil ikke omvende seg. Ja, kan det ikke skremme dere å høre om dommen her i tiden, da kommer skrekken så mye grusommere over dere når denne dommen skal holdes i evigheten.

Da, ja da, skal dere sette i grufulle jammerskrik av bare harme over den hardnakkethet dere viste før. Da skal dere angre, og siden angre i all evighet, at dere ikke bedre adlød predikantenes trofaste advarsler. Ja, når dere har stått opp av gravene, når dere får se Dommeren, når dere er stilt fram for dommen – å, jeg synes jeg ser fortvilelsens tårer renne nedover kinnene deres. Og jeg synes jeg hører hvor forskrekket hver eneste en av dere roper: «Dommen, dommen meg forskrekker og helvetes angst oppvekker.»

Disse betraktningene, som bør trenge inn til det innerste av våre hjerter, vil jeg ved Guds nåde fortsette i denne prekenen. Men Herre Jesus, du verdens Frelser, som en gang skal bli verdens Dommer! Legg din velsignelse til det ordet som allerede er talt, og som ennå skal bli talt om dette gripende emnet! La glansen av din doms herlighet så lyse de trygge synderne i øynene at de må komme til besinnelse og tenke på redning for sine udødelige sjeler!

La dem bli rett forskrekket her i tiden og komme til en sann bedring, så de kan slippe skrekken når dommens basun lyder! La dine dommedagstegn gi dem en slik uro for sjelen at de ikke kan finne ro før de har gått gjennom omvendelsen, vunnet nåden, frelst sjelen og blitt visse om herlighetens krone! Amen. Fader vår osv.

Evangeliet: Luk 21,25–36.

I anledning av dette vil vi nå i Herrens navn betrakte:

Hva syndere i nådens tid bør gi akt på, så sant ikke de ugudeliges skrekk skal komme over dem på dommens dag.

Under dette emnet legger vi fram: 1) De ugudeliges skrekk på dommens dag. Og 2) hva syndere i nådens tid bør gi akt på, så sant ikke denne skrekken skal komme over dem.

Det er kjent at bibelfortolkerne deler seg i to meninger når de forklarer evangeliet for denne søndagen. Noen hevder at det handler om den ytterste dom. Andre mener at det inneholder skildringer som gjelder det som rammet Jerusalem 40 år etter Kristi død. Ser vi nærmere på teksten, må vi likevel erkjenne at grunnene som taler for den første meningen, er langt flere enn de som støtter den siste.

Den sikreste forklaringen av vår høymessetekst, og den som er best grunnet i Bibelens sammenheng, får vi når vi antar at teksten for en liten del handler om Jerusalems sørgelige ødeleggelse, men i de fleste og viktigste stykkene om Kristi komme til dom. De tegnene som nevnes i begynnelsen av dagens evangelium, kan ikke uten den største tvang tydes som de varslene som viste seg før det jødiske folket og hovedstaden deres ble ødelagt.

Riktignok forteller historien om tegn på himmelen som viste seg kort før denne ødeleggelsen. Men at det skjedde en formørkelse av solen, månen og stjernene, nevner den ikke. Og nettopp fordi disse siste fenomenene strider mot naturen, sier de oss at de umulig kan inntreffe før all natur skal opphøre. Dess-

uten nevnes tegnene som gikk foran Jerusalems ødeleggelse, like foran teksten vår, i vers 11 i det samme kapitlet som teksten er tatt fra.

I dagens evangelium er talen om tegnene dessuten nøye knyttet til disse ordene av Jesus: «Da skal de se Menneskesønnen komme i skyen.» Denne sammenhengen bør overbevise enhver andektig leser om at disse tegnene må være varsler om dommedag. For før eller ved Jerusalems ødeleggelse så man ikke Menneskesønnen komme i skyen. Evangelistene taler ikke om at Guds Sønn kommer på denne måten, i skyen, ved noen annen anledning enn ved hans siste majestetiske komme til den siste dom.

Ellers finnes det i denne talen som Kristus holder, to uttrykk som særlig letter denne tolkningen. De kan regnes som en målestokk som uten møye skiller det som hører til dommedag, fra det som hører til skildringen av Jerusalems ødeleggelse. De delene av Jesu tale som peker på Jerusalem, er kjennetegnet med ordene «disse ting», som når det heter: «Men når disse ting begynner å skje, da rett dere opp» osv. (v. 28),[1] og: «når dere ser disse ting skje, vite at Guds rike er nær» (v. 31).

Med disse ordene, som peker på en hendelse som snart skulle komme, betegner Jesus treffende den undergangen som da stod for døren for det jødiske folket. Det jødiske riket gikk nemlig under bare 40 år senere, slik også Frelseren uttrykkelig sier i teksten vår når han forsikrer: «Denne slekt skal slett ikke forgå» – det vil si: denne menneskealderen skal ikke dø ut – før profetien om den ynkelige undergangen for Jerusalem, templet og folket er gått i oppfyllelse.

Derimot kjennetegner Jesus dagen da han skal åpenbares, med ordene «den samme», når han i teksten sier: «Den samme dag skal komme hastig over dere.»[2] For disse ordene peker på en langt fjernere hendelse enn Jerusalems jammerlige ødeleggelse; de peker på selve Jesu Kristi ytterste dag. Denne dagen og dens forferdelige varsler beskrives ikke bare i Matt 24,29, men også i Luk 21,25.

Ser vi nøyere på disse kapitlene, finner vi at de begge har det samme innholdet. De handler både om den ytterste dom og om Jerusalem, men de legger fram disse emnene vekselvis på en hellig måte. Derfor må leseren bruke de hjelpemidlene for tolkningen som lærer ham å skille mellom de stykkene som hører til det ene emnet, og dem som hører til det andre.

Etter disse merknadene, som er nødvendige for å forklare evangeliet etter ordlyden, går jeg nå over til selve betraktningen.

Første del

I den har jeg lovet å skildre de ugudeliges skrekk på dommens dag. Her må jeg aller først beskrive de ugudelige som skal overfalles av denne skrekken. Gud gi at jeg kunne beskrive dem med så levende farger at den som er ugudelig, måtte kjenne seg igjen i bildet, slå seg for brystet, gå i seg selv og i god tid slå inn på omvendelsens vei, så dommens dag ikke blir forferdelig, men full av fryd for ham!

Med noen få ord beskriver Jesus de ugudelige i dagens tekst. Han kaller dem et folk som bor over hele jordens krets. Den ytterste dag, sier han, skal

[1] NB: «Men når dette begynner å skje».
[2] NB: «så den dagen skulle komme uventet over dere».

komme «som en snare. For den skal komme over alle dem som bor over hele jorden» (Luk 21,35). I Jes 18,3 gjøres det en bemerkelsesverdig forskjell mellom dem som bor på jorden, og dem som sitter i landet.

Og i Johannes' åpenbaring nevnes de første svært ofte, de siste bare på ett sted (Åp 14,6). Der burde det rettest hete at engelen som fløy midt over himmelen, forkynte et evig evangelium for dem som sitter på jorden.[3]

Disse to talemåtene, å bo og å sitte på jorden, betyr ikke det samme, og forskjellen er svært vekkende. En fremmed kan komme inn i et hus og sitte en stund, men husfolket bor i huset. Dette bildet maler på en utmerket måte den store forskjellen mellom Guds barn og verdens barn. Guds barn er riktignok på jorden, men de bare sitter der. De ligner fuglen som har satt seg på en kvist et øyeblikk og snart vil fly videre.

De fester ikke hjertet ved jordiske ting. Skatten deres er i himmelen, og der er også hjertet deres (Matt 6,21). De vil på ingen måte være fanget av verden. Nei, på dette området vil de være så himmelsk frie og ubundne at de i dødens stund uten hindring og med glede kan gi slipp på jorden og svinge seg opp til himmelen med sine forløste sjeler.

Med de ugudelige, med verdens og Satans barn, er det helt omvendt. De nøyer seg ikke med å sitte på jorden; nei, de bor der. På jorden slår de ned bostedet sitt så dypt som om de aldri skulle bli rykket opp, som om jorden aldri skulle forgå og de aldri skulle komme bort herfra. Og disse, nettopp disse, er de ulykkelige som på dommens dag skal komme i den forferdelige skrekken Jesus maler i dagens tekst – hvis de ikke vil avverge denne faren ved å bedre seg i tide.

Hør dette, alle dere som bor på jorden! Hør dette, dere jordens treller og verdens slaver, som har latt Satan fange deres dyrekjøpte sjeler så fast i kjærligheten til denne verden at all tanke på saligheten og all lyst til omvendelse er helt borte hos dere! «Hva vil dere gjøre når enden på dette kommer?» (Jer 5,31). Mener dere at dere kan bli stående «når han åpenbarer seg» (Mal 3,2)? Tenker dere at dere kan se opp og løfte hodet med frimodighet på dommedag?

Å, da bedrar dere dere selv jammerlig. Nei, redder dere ikke sjelene deres ved å bedre dere i hast, da erklærer jeg dere på Jesu Kristi vegne at den skrekken som males i vår høymessetekst, en gang skal komme over dere når «Herren kommer med sine ti tusener hellige for å holde dom over alle» (Jud 14–15).

Å synder! Nå er du så overmodig at du misbruker Guds navn uten å skremmes, og ofte påkaller du djevelen. Men du forblindede! Bedrer du deg ikke i hjerte og liv mens nådens dager ennå varer, da venter vi en dag, Herrens dommedag, da du mister ditt frekke mot, og da all din syndige glede blir forvandlet til de fordømtes skrekk.

Nå setter du ditt håp til gullet og sier til gullklumpen: «Du er min tillit.» Nå gleder du deg fordi din rikdom ble stor, og fordi din hånd vant deg mye gods (Job 31,24–25).

Men å, du ubetenksomme sjel! Går du ut av tiden med dette hjertet som er festet til jorden, da blir nettopp du en av de beklagelsesverdige som skal gripes av en forferdelig fortvilelse på dommens dag. Og fryktelig skal denne røsten

[3] NB: «for dem som bor på jorden».

da brøle i samvittigheten din: Mitt sølv og mitt gull kan ikke berge meg på Herrens vredes dag, og jeg kan ikke mette min sjel eller fylle min buk med det (jf. Esek 7,19).

Nå vanhelliger du Herrens hviledag. Det er knapt noen dag i uken da du lever så syndig som nettopp på søndagen. Du hører den ene prekenen etter den andre og er like uomvendt, like hard og ubotferdig. Å, du synder som Satan har forhekset! Lar du deg ikke dra til bedring før døden overrasker deg midt i denne forakten for sabbaten, da skylder jeg min Gud, mitt embete og min samvittighet å si deg rett ut:

Du skal ikke unnslippe de fortapte sjelers skrekk på den ytterste dag. Nei, du ulykkelige skal da sammen med de andre vantro «falle i avmakt av redsel», som det heter i teksten (v. 26).

Å, du syndige barn! Nå bedrøver du dine foreldres hjerte med din frekkhet og ulydighet. Å, dere ugudelige foreldre! Nå oppdrar dere deres arme barn så ugudelig at himlene må bli forferdet over dette og skjelve av skrekk (Jer 2,12). Dere går foran dem på veien som fører til fordømmelse, og barna går i de samme fordømte fotsporene.

Men å, hvordan skal det gå dere en gang på dommedag? Å, min Gud, jeg grøsser når jeg tenker på hvor forferdet og forskrekket, hvor motløse, skjelvende og bevende våre syndige foreldre og våre frekke barn da skal stå for Kristi domstol!

Nå brenner din sjel av ondskapens syndige ild. Hjertet ditt flammer av hevn om noen våger å gjøre deg det minste imot. Den minste urett kan du aldri glemme, og ofte er du så hard at du ikke vil tilgi din neste, selv om han overøser deg med de ydmykeste bønner. Tror du at du med dette onde og hevngjerrige hjertet skal kunne komme inn i himmelen, bli frelst i døden, bli stående i dommen og bli salig? Nei, nei, smigre deg ikke med det håpet!

Får ikke Den Hellige Ånd forandre og omvende din hevngjerrige sjel «mens du ennå er med ham på veien» (Matt 5,25) – det vil si: med din neste – da kan du være overbevist om dette: Så sant som Guds ord blir til evig tid, så sant skal nettopp en slik angst og en slik fortvilelse komme over deg på dommedag som Kristus beskriver i dagens evangelium når han sier: «Og på jorden skal folkene bli grepet av angst og fortvilelse» (v. 25).

Nå driver du med den fordømte drukkenskapen. Du fyller deg med brennevin og andre sterke drikker i den grad at du ikke kan bruke forstanden mens du er beruset. Tenk om du gikk all verdens gang i denne sørgelige tilstanden! Tenk om du falt om midt i fylla, oppga ånden og gikk over tidens grense inn i den endeløse evigheten – hva ville det da bli av din arme sjel? Ble den salig? Nei, fordømt ble den. For Herrens ord gjennom Paulus' munn er tydelige: Drankere skal ikke «arve Guds rike» (1 Kor 6,10).

Ja, hvis du ikke holder opp med denne og alle dine andre synder, kan du umulig bli stående med glede for Menneskesønnen når han kommer til dom. Nei, da skal skrekk fylle samvittigheten din, og forferdelse ryste lemmene dine.

Nå sårer du samvittigheten og besmitter legemet med utuktige laster. Urene tanker raser i hjertet ditt, uanstendige ord renner over tungen din, og ofte grøsser du ikke for de forferdeligste misgjerninger. Nå tråkker du på den fattige

og gjør ende på de undertrykte i landet. Du gjør efaen liten og sekelen stor og forfalsker vekten (Am 8,4–5). Du ser din bror lide nød og lukker ditt hjerte for ham (1 Joh 3,17). Du låner ut pengene dine mot rente og tar bestikkelser mot den uskyldige (Sal 15,5).

Uten følelse og uten samvittighet baktaler du din neste, og det er en glede for deg når du ved lumpne løgner kan sverte hans ære. Du går til den hellige nattverd – men hvordan går du dit? Å, det er forferdelig å si det: Du går dit uten bedring, og så går du derfra uten velsignelse. Du hykler i din kristendom. Du innbiller deg selv og andre at du er et Guds barn, og likevel er du alt annet enn det; du har djevelen til far (Joh 8,44).

Du forherder hjertet mot den himmelske Fars røst. Du lar deg ikke røre av all din Frelsers kjærlighet. Du står med vilje imot hele Den Hellige Ånds nådearbeid på din sjel. I denne grufulle ubotferdigheten sløser du bort din dyrebare nådetid. Man advarer deg mot den truende faren, men du blåser av alle advarsler. Så hardnakket er du, og så hardnakket er alle dine likesinnede, alle ugudelige.

Men nå stormer jeg ditt hjerte med en påminnelse som, lik et kraftig tordenslag, burde vekke deg av din tunge syndesøvn. Med kong Salomos ord i Forkynnerens bok ryster jeg din sovende samvittighet: «Men vit: for alt dette vil Gud føre deg fram for dommen» (Fork 11,9). Vit at du ikke dør mer enn én eneste gang, og at dommen følger på døden (Hebr 9,27).

Døde du to ganger, kunne du legge vinn på å dø vel den andre gangen dersom du hadde dødd ille den første. Men det skjer ikke mer enn én gang. Det som da er vel, er vel for evig; det som da er ille, er ille for evig.

Vit at dommen stunder til, og at Dommeren er rettferdig; hos ham er det ikke persons anseelse. Men min Gud! Når denne store Dommeren setter seg på sitt dommersete i skyen – hvilken skrekk, hvilken overveldende skrekk skal ikke da komme over dere, alle dere ugudelige og uomvendte syndere! La oss nå betrakte den!

Hva leser vi i høymesseteksten for denne søndagen? Hva leser vi om hva de vantro menneskene skal føle på Jesu siste dag? Hva sier Jesus om dem, han som skal bli deres og hele verdens Dommer? Han må vite best hvordan det går dem den dagen.

Hva sier han? Å, han sier: «Og på jorden skal folkene bli grepet av angst og fortvilelse når hav og brenninger bruser. Mennesker faller i avmakt av redsel» (v. 25–26). Eller gjengitt nøyere etter grunnspråket: På jorden skal nasjonene få en beklemmelse i hjertet, så de verken vet ut eller inn for havets brusing og stigning. Og menneskene skal bli som om de ville utånde av frykt.

Slik leser vi i dagens evangelium. Og det går vel an å lese om det i nådens tid. Men hvem kan gråte nok over det mennesket, hvem kan klage nok over den sjelen som selv må kjenne denne angsten når den ytterste dom kommer? Så kom nå, du ubotferdige synder, og hør hvordan det en gang skal gå deg om ingen formaninger hjelper, om ingen refsende tale bærer frukt og ingen preken kan overtale deg til å bedre deg.

2. søndag i advent: Hva syndere i nådens tid bør gi akt på – del 2

Gud gjøre deg i dag så redd, i denne redselen så våken, i denne vekkelsen så angrende, i denne angeren så sulten etter nåde, ved denne sulten så troende, i denne troen så hellig, og med denne helligheten så utholdende til enden, at du aldri i evighet skal få vite mer om denne angsten enn det du har hørt og lest om den i tiden!

Å, la oss nå følge hverandre i tankene inn til det store evighetsmøtet som holdes den dagen da Gud «skal dømme verden med rettferdighet» (Apg 17,31). Det er nok ikke hyggelig å tenke på de ugudeliges skrekk, men det er likevel vekkende. La oss høre! Frelseren sier i evangeliet: «Og på jorden skal folkene bli grepet av angst» – eller: nasjonene skal få en beklemmelse i hjertet.

Når en stor indre angst griper et menneske, er det vanlig at blodet strømmer til hjertet og trykker og presser det så voldsomt at den engstede i de verste stundene ikke kan trekke et eneste åndedrag. En slik angst, ja, en langt forferdeligere angst kommer til å falle over dere, dere ubotferdige som forakter nåden. Så engstet blir dere når dommedag bryter fram og tegnene begynner.

Dere blir da så forferdet over tegnene, så forskrekket over mørket, så redde for Dommeren og så skrekkslagne for ildsjøen at dere ikke klarer å puste av bare samvittighetskval. Det trykker hjertet. Og ingen predikant i verden er i stand til å beskrive den angsten en ugudelig skal føle i dommens øyeblikk, når hans fortvilte sjel plages av denne tanken: I dag får jeg min dom. I dag blir jeg fordømt.

Men Jesus går enda lenger i skildringen av de ugudeliges skrekk. Han sier også at de skal fortvile, eller komme i en slik rådvill tilstand at de verken vet ut eller inn. David synger i sin 98. salme: «La havet bruse … La elvene klappe i hendene … for Herrens åsyn! For han kommer for å dømme jorden» (Sal 98,7–9). Det kan være at havet med sitt brusende drønn og sine stolte, svulmende bølger på en måte skal gi uttrykk for sin fryd over Dommeren som kommer.

Det får være som det vil, men så mye er i det minste sikkert: De fordømte sjelene kan umulig bli glade når de på dommedag får høre dette drønnet og se havet svulme. Havet skal da bruse så uvanlig sterkt at lyden går hardt inn på hørselen, og bølgene skal reise seg så høyt at det blir det fæleste syn for øyet.

Her skulle jeg ønske at Gud ga meg nåde til å vekke en gagnlig frykt hos mine uomvendte tilhørere.

Å, du vantro! Forestill deg den ytterste dom som om den var kommet. Se hvor forferdet de ugudelige står når havet og bølgene buldrer! Å, se hvordan de står innhyllet i det store mørket! Å, se hvordan de går ut og inn av husene sine med forskrekkede sjeler og skjelvende lemmer! Å, hør hvor fortvilet de skriker: Hvor skal jeg flykte? Å, jammer! Skal jeg da stå for din domstol?

Å, legg merke til hvordan de spør etter nattverden, roper på presten, åpner Bibelen, tar fram salmeboken, ber Gud om nåde og forbanner sin egen fødselsdag på denne Jesu dommedag! Se, der står en dranker, og der en som banner! Se hvordan de skjelver og bever for Guds dom! Se, der står en syndig lærer, og der en fortapt tilhører! Se hvordan de blir forskrekket bare ved synet av Dommeren!

Se skjøgen og horkarlen! Se sabbatsbryteren! Se fritenkeren og gudsfornekteren! Se de uverdige nattverdgjestene, se den skrekken de deler! Se hvordan de skjelver når de får se ham komme i skyen, han hvis hellige legeme og blod de så ofte har tatt imot uverdig ved Guds bord! Se hvor bedrageren og blodsugeren skjelver! Se hvordan baktaleren bever! Se hvor forskrekket løgneren er!

Se hvilken skare som står der av sjeler som ofte ble rørt av Gud i tiden, men aldri lot seg hjelpe til en grundig omvendelse – se hvor forferdet de står! Se hykleren som lullet samvittigheten til ro med den løgnen at han kjente sin Frelser godt! Se hykleren som så ofte skrøt av at han hadde et godt hjerte – se hvor knust han nå er på denne Herrens vredes dag! Han snakket alltid så mye om Frelseren, og nå bever han når han ser ham komme.

De gamle trodde at når det uvanlige bulderet begynner i havet og bølgene på dommens dag, skulle fiskene ikke trives i havet, men hoppe opp over vannflaten og skrike forferdelig. Blir det slik, min Gud, hvilken jammer å høre fisker og mennesker blande sine skrikende stemmer og uhyggelige klagerop!

Endelig legger Frelseren til i teksten at menneskene, når hans dom nærmer seg, skal «falle i avmakt av redsel», eller mer nøyaktig: De skal bli så grepet av frykt som om de i samme øyeblikk skulle utånde, som om legeme og sjel i samme stund skulle skilles. Og kunne det enda skje – ble det et skilsmål mellom de ugudeliges legemer og sjeler, og det et skilsmål for evig tid, så de aldri ble levende igjen – da ville det være en fordel for dem.

Men nei, den fordelen får de ikke. Det skal bare se ut som om legeme og sjel skulle skilles, som om de straks skulle dø. Men å, jammer! De må likevel leve; seg selv til evig harme må de leve. Forferdelige redsel! Du gjenløste menneske! Er du så fra vettet at du vil utsette deg for disse følelsene på dommedag og i en hel evighet? Å, «hvem kan utholde den dagen han kommer? Hvem kan bli stående når han åpenbarer seg?» (Mal 3,2).

Jo, jo, Gud være lovet, det er mulig å bli stående på denne største av alle dager. Det er mulig så sant syndere gir akt på det de bør gi akt på. Men hva er det de bør gi akt på? Det har jeg lovet å svare på i denne prekenens

Annen og siste del

Den som vil unngå de ugudeliges skrekk på dommedag, han må 1) våkne opp og gå inn i den første bedringen; han må også siden 2) våke, be og ta seg i vare,

så bedringen kan gå videre dag for dag. Dette er vilkår, og uten dem kan ingen bli stående med glede for Menneskesønnen når han kommer den siste gang.

Synderen må våkne opp og gå inn i den første bedringen. «Våk», sier Jesus i teksten vår, men det sier han til sine disipler og alle sine omvendte barn. Til sovende syndere kan dette ikke sies. De må først våkne før man kan be dem våke, på samme måte som man først må vekke et menneske som sover, før man med rimelighet kan be det holde seg våkent.

Så gjør Gud i dag et nytt forsøk, et forsøk på å vekke de sovende synderes samvittighet. Igjen ryster Gud dem i dag, om det skulle være mulig at noen kunne våkne opp av sin dype syndesøvn. Enda en søndag i verden, du sovende sjel! Enda en sabbat på jorden, denne 2. søndag i advent!

Hadde retten gått foran nåden, burde du i denne stund vært i helvetes fordømmelse. Men nåden, nåden er kommet imellom. Da Gud hadde løftet øksen og truet med å hugge, grep Mellommannen Jesus den rettferdige Guds hånd. Han ba for deg om at du skulle få leve også denne søndagen, og hugget ble utsatt inntil videre.

Å, om en formaning på Kristi vegne kan utrette noe hos deg, så lyd denne inntrengende formaningen! Jeg oppfordrer deg til å våkne. Jeg roper til de sovende samvittigheter: Våkn opp! Jeg vil ligne vekteren på gaten som slår alarm om natten når det er brutt ut brann i et hus. Han banker på portene, slår på vinduslemmene og roper: Våkn opp! Slik gjør også jeg i åndelig forstand.

Jeg ser, dere sovende syndere, jeg ser at Guds vredes ild brenner over dere og helvetes ild under dere, og jeg forstyrrer dere i den søte, men farlige søvnen deres. Dere sover tungt, derfor roper jeg: Våkn opp, og redd sjelene deres! Våkn opp i Jesu navn! Jeg synes dere skulle våkne når man ber dere om det i et så dyrebart navn.

Våkn opp for deres arme sjelers skyld! Det er så ubetenksomt, ja, helt vanvittig å ville selge sjelen sin til et evig fengsel når Jesus, vår milde Frelser, har hatt så mye møye for å kjøpe den fri derfra. Våkn opp, for livet deres er kort! Kanskje er det ikke mer enn noen få sandkorn igjen i timeglasset deres, og hvor snart er ikke de rent ut!

Våkn opp for den evige fortapelsens skyld! Å, du trygge sjel! Når du hører at det finnes en orm som aldri dør, en ild som aldri slokner (Mark 9,48), en natt som aldri tar slutt og en pine som varer i evighet, da synes jeg dette burde jage den dypeste syndesøvn bort fra din sjels øyne.

Våkn opp for den evige salighets skyld! Å, du kan jo få se Gud, være i evig samfunn med hans engler og de utvalgte og vinne en fryd i himmelen som intet hjerte kan tenke seg og intet øre har hørt (1 Kor 2,9). Å, jeg spør deg: Skulle det ikke lønne seg å våkne opp av syndens søvn og gjøre en sann bedring for en gang å få smake denne fryden?

Våkn opp i dag! For Jesu skyld, utsett det ikke til i morgen. Det er bare en kort stund igjen, og så lukkes himmelens dør. Og når den er blitt lukket for deg, åpnes den aldri mer, om du så gråter så mye i pinens sted at tårene strømmer nedover ditt brennende ansikt. Å, la dere da endelig overtale, dere beklagelsesverdige sjeler som har sovnet inn i den falske trygghetens dvale!

Den sovende synderen skal våkne, og når han har våknet, må han gjøre bedring, så sant han vil unngå de ugudeliges skrekk på dommens dag. Men her er også noe som alle åndelig våkne eller omvendte sjeler nøye må gi akt på. 2) Disse må våke, be og ta seg i vare, så bedringen kan gå videre dag for dag.

«Våk!» sier Jesus i søndagens evangelium. Dere få troende Guds barn, denne formaningen gjelder dere! Da den levende troen ble tent i sjelene deres, ble dere satt på en åndelig vakt. Nå kan hver eneste en av dere bruke profetens ord: «På min vaktpost vil jeg stå og stille meg på varden» (Hab 2,1).

Å, har det noen gang vært nødvendig å våke, så er det visselig nå. Å, dere omvendte sjeler, våk nå! For nå «er djevelen steget ned til dere i stor vrede, fordi han vet at han bare har en liten tid» (Åp 12,12). Våk nå! For verden har alltid vært farlig og forførende, men nå er de ugudelige menneskene langt mer forførende enn de noen gang var i gamle dager.

Stå nå trofast på vakt til dere blir avløst fra denne vakten ved en salig død. Syndesøvnen er nå så alminnelig at selv de utvalgte, om det var mulig, kunne bli forført til å sovne inn sammen med alle de andre. Våk, for «svikefullt er hjertet, mer enn noe annet, ubotelig sykt er det. Hvem kjenner det?» (Jer 17,9). Å, «salige er de tjenere som Herren finner våkne når han kommer!» (Luk 12,37).

Her kreves også bønn. «Våk hver tid og stund, og be,» sier Jesus i vår høymessetekst. Bønnen, bønnen er nødvendig både først og sist for hver eneste en som tenker å frelse sin sjel. Og jo nærmere det lider mot alle tings ende og Jesu siste dag, desto mer nødvendig er bønnen. For forførelsens flommer fosser da så sterkt gjennom hele verden at de river med seg hver eneste sjel som ikke ber. Å, den som tenker å nå fram til himmelen uten bønn, han regner feil. Vi «burde be og ikke bli trette», sier Jesus (Luk 18,1).

Til slutt formaner Frelseren i dagens evangelium: «Ta dere i vare, så ikke deres hjerte tynges av rus og svir og timelige bekymringer» (v. 34). Å, her er mye en sjel må ta seg i vare for, hvis den skal være vel forberedt til sin dødsdag og til Jesu Kristi ytterste dommedag. De som tynger seg med rus og svir, hvordan skulle de kunne være forberedt til denne dagen?

Tenk nøye på dette, du arme dåre som tynger ditt syndige legeme med overflod av sterke drikker. Tenk om døden overrasket deg, tenk om dommens dag brøt fram mens rusen ennå varte – hvordan skulle det da gå? Å, det slår ikke feil at du ville bli fordømt. Den dagen kommer visselig brått over deg, slik Jesus sier i teksten. Å, så ta dere i vare, dere trygge syndere!

Og dere, Herrens venner! Dere er en gang blitt løst ut av disse og andre av Satans snarer. Men dere bor i en forførende verden! Ta dere i vare, så deres løste hjerter ikke blir tynget av rus og svir. Ta dere særlig i vare så dere ikke tynger hjertet med bekymringer for levebrødet. Tenk ofte på den ytterste dag. Når dere tenker på den, jager det bort bekymringene for levebrødet.

For tenker dere rett på denne dagen, finner dere at her er annet å gjøre enn å tynge seg med omsorg for jordiske ting. Da spør dere ikke så mye: «Hva skal vi ete? eller: Hva skal vi drikke? eller: Hva skal vi kle oss med?» (Matt 6,31). Nei, da blir dette deres viktigste spørsmål: «Hva skal jeg gjøre for å arve evig

liv?» (Mark 10,17). Hva skal jeg gjøre for å kunne bli stående når Menneskesønnen kommer i skyen med kraft og stor herlighet?

Avslutning

«Hvorfor ser dere så nedtrykt ut i dag?» Slik spurte den gudfryktige Josef, forteller Moses i sin første bok, kapittel 40, vers 7. Josef var satt i fengsel til tross for all sin uskyld, og han spurte de to som satt i det samme fengselet: overmunnskjenken og overbakeren ved det egyptiske hoffet. En morgen hadde de våknet helt forferdet over en drøm som uroet dem.

Men la oss forestille oss at de rettferdige på den ytterste dag retter dette spørsmålet til de fordømte stakkarene som står på venstre side av Dommeren Jesus. La oss forestille oss at de spør disse forbannede: Hvorfor ser dere så nedtrykt ut? Å, hva skal de forkastede svare på det? Jo, jeg synes jeg hører dem svare, forskrekket og forferdet:

Hvordan kunne vi annet enn se nedtrykt ut i dag? Denne dagen er «en vredens dag … en dag med nød og trengsel, en dag med omveltning og ødeleggelse, en dag med mørke og mulm, en dag med skyer og skodde, en dag med klang av horn» (Sef 1,15–16). Hvordan kunne vi annet enn se nedtrykt ut i dag?

Se de forferdelige tegnene som varsler at Dommeren Jesus kommer i dag! Hvor er nå solens glans? Hvor er nå månens skinn? Hvor er nå de blinkende stjernene som før prydet himmelhvelvingen? Vi har sett mange sol- og måneformørkelser, men en slik formørkelse av sol og måne som i dag har vi aldri sett. Å, ve oss, som har tatt Jesu ord så lite til hjertet! Nå minnes vi dem. Nå husker vi det vi så ofte leste på 2. søndag i advent.

Ordene «Og det skal vise seg tegn i sol og måne og stjerner» lyder i ørene våre med en forferdelig røst. Om bare det himmelske lyset ennå lyste i sjelene våre, om bare nådens sol ennå ikke var gått ned for oss, da kunne det være det samme; da kunne vi tåle dette grufulle mørket i himmellegemene. Men å, den mørke solen på naturens himmel sier oss at Guds nådesol er gått ned for hele evigheten. Å, ve oss, ve oss! Den går aldri mer opp!

Hvordan kunne vi annet enn se nedtrykt ut i dag? Dette forferdelige mørket på himmelen varsler oss om det enda forferdeligere ytterste mørket i helvete. Å, du glade, rettferdige sjel! Du spør etter grunnen til vår angst. Hører du ikke hvordan det drønner i havet? Ser du ikke hvordan bølgene fråder og skummer? Å, var det bare stille ro i hjertene våre! Å, var det bare fred og ro i samvittigheten vår, da kunne havets vann få bruse og bølge, og fjellene skjelve ved dets overmot (Sal 46,4).

Men vi ulykkelige! Vi er «som det opprørte hav. Det kan ikke være stille» (Jes 57,20). De forferdelige bebreidelsene samvittigheten gir oss, uroer oss med sin sterke larm; de svulmer i vårt indre like sterkt som havets bølger. Derfor er det så forferdelig for oss å høre og se på det urolige havet.

Men dette skulle vi likevel kunne tåle, om vi bare ikke hadde en mann i vente som ved sitt komme vil sette oss i den ytterste skrekk. Med ett kommer Menneskesønnen. Kom han bare ikke, ble han bare borte, da ville vi slå oss til ro. Men se, nå åpnes himmelen! Se, nå kommer Frelseren! Se, der er han! Se

hans domstol! Se hans følge! Se hans prakt! Se hans strålende legeme! Se hans åsyn, han som sitter på tronen!

Hvordan kunne vi annet enn se nedtrykt ut i dag? Han fordømmer oss – det er vi visse på før han åpner munnen og sier et ord til oss. Vi leser vår dom i ansiktet hans. Vi ser vår skjebne i øynene hans. Å, før var det et vanlig ordtak: En blind mann er en arm mann. Men i dag, på denne dommens dag, ville en blind mann være en lykkelig mann. I dag ville vi gjerne være blinde. I dag ville vi heller være uten øyne enn å måtte se Jesus.

Men å, vi må likevel se, enten vi vil eller ikke. Vi må se Menneskesønnen komme i skyen med kraft og stor herlighet. Vi trodde at vi døde som de umælende dyr, og ve oss, nå er vi likevel stått opp! Vi trodde at det ikke ble noen dommedag, og ve oss, nå er den dagen likevel kommet! Vi trodde at vi skulle bli liggende i gravene til evig tid, og ve oss – gravene våre er likevel åpnet av Guds Sønns røst, og vi står for Kristi domstol!

Vi trodde at det ikke fantes noen Menneskesønn, og ve oss, han er likevel til! Mot all vår formodning er han til! Se, der sitter han på skyen! Å, forferdelige dag! Hvordan kunne vi annet enn se nedtrykt ut i dag?

Men la oss også forestille oss at man på den ytterste dag spør de rettferdige: Hvorfor er dere så glade i dag? Og hva hører jeg? Jeg hører dem svare av hjertens glede: Hvordan kunne vi annet enn være glade i dag? «Dette er dagen som Herren har gjort, la oss fryde oss og glede oss på den!» (Sal 118,24). «Dette er den store dag som Kristus har gjort for oss.»

Dette er vår æresdag, vår kroningsdag, vår lenge etterlengtede dag, «vår salige dag med de fromme, da alt i orden skal komme». Alle tunge dager, alle mørke dager, alle sykdomsdager og alle sorgens dager tar slutt på og med denne glade dagen – hvordan kunne vi annet enn være glade i dag?

Vi ser nok at sol og måne har mistet sitt skinn, men vår sol skal ikke mer gå ned, og vår måne skal ikke miste sitt skinn (Jes 60,20). Den legemlige solen må vel gå ned. Gud være lovet! Rettferdighetens sol, Jesus, lyser for oss i dag og i all evighet. «Den sanne sol rant opp, som aldri skjules kan.» Den skinner alltid. Denne solen lyser for oss og fører oss den rette veien til Gud Fader. Hvordan kunne vi annet enn være glade i dag?

Vi ser nok at det ikke lenger lyser noen stjerner på stjernehimmelen. Men Gud være lovet, det skremmer oss ikke! Dommeren er vår bror, og han er så nådig mot oss i dag at han lar oss skinne «som himmelhvelvingen skinner» og «som stjernene, evig og alltid» (Dan 12,3). Ja, han selv, Jesus, er «Davids rot og ætt, den klare morgenstjerne» (Åp 22,16). Og denne stjernen av første størrelse lyser mye klarere for oss i dag enn alle de gamle stjernene som satt på stjernehimmelen. Hvordan kunne vi annet enn være glade i dag?

Vi hører nok at det drønner og stormer på havet. Vi ser nok at bølgene skummer og reiser seg høyt. Men Gud være lovet! Selv om det stormer på havet, stormer det ikke i samvittigheten vår. Der reiser seg ingen bølge av tunge bebreidelser. Der fråder ingen bølge av forferdelige anklager. Der er stille ro. Der råder den guddommelige fred. Stormer det utenfor oss, så er det rolig inni oss.

Nå drønner og larmer det overalt hvor man ser og hører, men Gud være lovet: Vi «trøster oss til at vi har en god samvittighet» (Hebr 13,18). Hvordan kunne vi annet enn være glade i dag? Den store Dommeren Jesus kommer sikkert i dag. Men vi er ikke forskrekket for ham.

Når en venn man hadde elsket her i tiden, kom tilbake fra en lang reise – med hvilken glede møtte man ham ikke! Da sa barnet: «Å, far er kommet!» Da sa hustruen: «Å, min mann er kommet!» Og skulle ikke vi, når vi ser vår Far, vår brudgom, vårt hode, vår Frelser komme igjen med stor herlighet – skulle ikke vi rope av stor glede: Han er kommet! Han er kommet!

Jo, vi vil være glade, for Jesus, vår bror, er kommet! Vi vil ikke være blinde i dag; nei, vi vil gjerne se Jesus. Hvert eneste trekk i ansiktet hans og hvert eneste arr på legemet hans gir oss bare grunn til lovsang.

Vi får en krone i dag, og det en krone som aldri visner – hvordan kunne vi annet enn være glade i dag? Vi får en glede i dag, og det en glede som ingen kan ta fra oss. Hvordan kunne vi annet enn være glade i dag? Alle våre sorger er slutt i dag. Hvordan kunne vi annet enn være glade i dag?

Enda et vekkende ord før prekenen slutter. Denne søndagen har i almanakken overskriften «Tegn i sol og måne». Men Gud gi for Jesu skyld at det store tegnet måtte skje i mange tilhøreres hjerter i dag – jeg mener det salige tegnet at mange omvender seg fra synden og vender seg til Herren!

Du trygge synder! Jeg sier deg: Skjer ikke dette tegnet i din sjel her i nådens tid, blir det forferdelig for deg en gang på dommedag å få se tegn i sol og måne. Skjer ikke dette tegnet i ditt hjerte før du går all kjødets gang, da kommer du på dommedag til å rope ut i forferdelse: «Dommen, dommen meg forskrekker og helvetes angst oppvekker!» Amen.

3. søndag i advent: Læreren som er ren for alles blod

> «Da nå Johannes i fengselet fikk høre om Messias' gjerninger, sendte han bud med disiplene sine og spurte ham: Er du den som skal komme, eller skal vi vente en annen? … Det er om ham dette er skrevet: Se, jeg sender min budbærer foran deg, han skal rydde din vei for deg.» (Matt 11,2–10).

Avskjedspreken.

«Derfor vitner jeg for dere på denne dag at jeg er ren for alles blod.» Lykkelig er den lærer som med god samvittighet kan bruke disse ordene av apostelen Paulus den dagen han tar avskjed med en menighet, og på sin siste dag i denne verden. Det kan bare den som har Paulus' iver sammen med Paulus' hjerte.

Han kan med denne apostelens frimodighet si de samme ordene som Paulus sa da han etter tre års tjeneste i Ordet i byen Efesus holdt sin avskjedspreken og blant annet brøt ut i disse hjertegripende ordene: «Derfor vitner jeg for dere på denne dag at jeg er ren for alles blod.» Vi leser dem i Apg 20,26.

Når en lærer for alvor tenker over det store ansvaret som følger med hans viktige embete, er det ikke underlig om han ikke har en eneste glad og fornøyd time i denne verden. Besmitter han hendene sine med en eneste tilhørers blod – det vil si: blir han ved forsettlig skjødesløshet årsak til at en eneste sjel blir evig fordømt – da er dommen over ham så fryktelig at ingen kan lese den i Esek 3 uten å grøsse. Synderens utøste blod skal kreves av den lettsindige lærerens hånd (Esek 3,18).

Skal han derfor kunne skilles fra en menighet, eller fra denne verden ved døden, med glede og fred i sjelen, må han vite at han er ren og uskyldig for alles blod. Da må han ha holdt hver preken som om den var den siste på jorden. Hver gang han har hørt skriftemål, må han ha gjort det slik at han ikke ved syndig smiger er blitt årsak til at en uverdig nattverdgjest har fått skade på sin sjel.

Hver gang må han ha talt slik med de syke at ingen av tilhørerne som er gått bort, skal ha grunn til å forbanne sin sjelesørger i evigheten. Hver gang må han ha forberedt ungdommen til den hellige nattverd slik at ingen av de unge sjelene som har stått under hans veiledning, med rette kan rope ve over ham for Kristi domstol på den ytterste dag. Milde Gud! For et viktig og ansvarsfullt embete!

Johannes døperens gripende eksempel i dagens evangelium skal gi meg en oppbyggelig anledning til å beskrive dette nærmere. Gud la dette skje til en eller

annen sjels omvendelse og evige salighet! Vi ber om det i Jesu egen bønn. Fader vår osv.

Evangeliet: Matt 11,2–10.

Ut fra dette vil vi i Jesu navn betrakte:

Den kristne ferd hos en lærer som med god samvittighet kan si: Jeg er ren for alles blod.

Den som vil se en riktig skildring av en oppriktig lærer, han skal lese den beskrivelsen av Johannes døperen som er gitt oss i dagens hellige evangelium. Johannes var en av de lærerne som en gang på den ytterste dag skal «skinne som himmelhvelvingen skinner», en av dem som har ført mange til rettferdighet og skal skinne «som stjernene, evig og alltid» (Dan 12,3).

Han utførte sitt embete så redelig og trofast at denne trofaste Herrens tjener, den dagen han ble halshogd etter den ugudelige Herodes' befaling, visselig kunne si det samme som Paulus, med sin samvittighets glade vitnesbyrd: «Derfor vitner jeg for dere på denne dag at jeg er ren for alles blod.»

Den lærer som skal ligne ham, må 1) med iver og alvor legge vinn på å føre sjelene til Jesus. Omtrent på den tiden da Jesus fylte tretti år, ble den uskyldige Johannes satt i fengsel. Han hadde ikke gjort annen brøde enn at han som en redelig Herrens prest hadde refset en utuktig konge for hans hor.

I dette fengselet fikk Johannes besøk av disiplene sine. Han ville grunnfeste dem enda bedre i kunnskapen om Jesus Kristus, og derfor sendte denne omsorgsfulle sjelesørgeren dem til Jesus selv, for at de av hans undergjerninger kunne se, og av hans prekener høre, hvem Jesus var. «Han sendte to av disiplene sine,» heter det i teksten vår.[1]

Dette er fortsatt i dag det en oppriktig lærer for alvor streber etter. Om det var mulig, ville han føre alle sjeler til Jesus. Øynene hans blir våte, og hjertet hans blør når han tenker på at Jesu blod skal være utøst forgjeves for en eneste sjel. Derfor anstrenger han kreftene sine og ødelegger helsen sin bare for å kunne føre sjeler til Jesus. Å, om jeg også ved denne korte og enkle prekenen kunne føre en sjel til ham!

Å, dere Satans treller, som åpenlyst vandrer på fortapelsens brede vei! Vil dere ikke forlate denne forferdelige tjenesten hos djevelen, som til sist lønner seg så dårlig, og la dere føre til Jesus? Å, dere jordens slaver, som med så mye strev samler dere skatter på jorden (Matt 6,19)! Skal vi som er lærere, aldri kunne slå deres jordiske hjerter i stykker med Ordets hammer (Jer 23,29) og dra dem fra kjærligheten til denne verden til Jesus?

Å, dere hyklere, som gjør dere rettferdige for menneskene! Er det aldri mulig å vekke deres samvittighet, som har sovnet inn i hykleri? Er det umulig å dra dere inn på den rette veien til Jesus? I evangeliet vårt leser vi at Johannes sendte to av disiplene sine til Jesus. Å, jeg har preket i en velsignet stund om jeg i dag kan vinne to sjeler og dra to sjeler til Jesus!

En lærer som skal kunne si: Jeg er ren for alles blod, han må også 2) ikke la seg skremme av verdens hat eller blende av dens gunst. Da Jesus i dagens tekst ville gi folket et riktig begrep om sin forløper Johannes døperen, spør han dem

[1] NB: «sendte han bud med disiplene sine».

hva de holdt ham for den gangen de gikk ut i ørkenen i så stort antall for å høre ham preke.

Trodde dere, sier Jesus, at Johannes lignet et rør, et siv i Jordan-elven som blir ført hit og dit av vinden? Mener dere at medgangens vind dro ham til den ene siden og motgangens storm til den andre? Mener dere det, da kjenner dere ikke denne Guds tjener rett. Hadde han villet snakke den syndige Herodes etter munnen, kunne han ha vunnet kongens gunst. Men lot han seg blende av den? Å nei!

Nå sitter han i fengsel for sin redelige iver, for sin gudsfrykts skyld; så hatet er han av verden. Men lar han seg skremme av dette hatet? Langt derifra. Guds ære forsvarer han, Guds sak kjemper han for til sin siste stund. Dette er fortsatt et kjennetegn på en oppriktig lærer. Sivet bøyer seg hit og dit i vannet for alle vinder. Så ustadig er ikke den trofaste læreren. Verdens gunst binder ikke tungen hans og blender ikke øynene hans.

Han tenker: Om jeg har hele verdens vennskap og medhold, men har Gud i himmelen mot meg, da er jeg en fordømt stakkar når jeg skal gå all kjødets gang. Om ugudelige tilhørere roser meg og kaller meg en fremragende predikant, men den store Gud kaller meg en stum hund som ikke kan gjø (Jes 56,10), hva hjelper da menneskers blinde ros?

Om jeg er æret på jorden, men foraktet i himmelen, rost av mennesker, men lastet av Gud, om jeg kan vinne store eiendommer fordi jeg smigrer den sovende synderen i hans synder, ja, om jeg vinner hele verden – hva gagner det meg (Matt 16,26) når min egen sjel går fortapt fordi jeg fører andre vill?

Heller ikke lar en slik lærer seg skremme bort fra sin hellige iver av verdens hat. Han tenker: Hvilken skade kan vel mine syndige tilhørere gjøre meg fordi jeg uforferdet advarer og refser dem? De kan lukke sine gavmilde hender for meg, men Gud være lovet, de har ikke nøkkelen til himmelens dør, så de også kan lukke den for meg.

De kan nekte meg min jordiske lønn, men Gud være lovet, de kan ikke røve fra meg den lønnen som er stor i himmelen (Matt 5,12). Går de langt i sin ondskap, kan de ta det timelige livet fra meg; men Gud være lovet, det evige livet må de la være. Det livet kan ingen rive fra meg, det vet jeg. Og dessuten er det bedre å bære menneskers hat her i tiden enn å høre deres forbannelsesrop i evigheten.

Å, tenker den oppriktige læreren, syr jeg dekker til menneskene over alle ledd på hendene og gjør hetter til hodet på dem (Esek 13,18), så får jeg nok de blinde verdens barn til venner så lenge tiden varer. Men når evigheten begynner, når Herrens store dag kommer, da får jeg dårlig takk for min syndige overbærenhet og min milde preken. Da skal de forbanne meg fordi jeg ikke advarte og refset dem bedre mens vi var sammen på veien.

Da skal de klage på meg for Kristi domstol og kalle meg en sjelemorder så engler, djevler og mennesker hører det. Derfor vil jeg med flid gjøre alt som hører meg til, og utføre embetet mitt i Guds Ånds iver.

En lærer som med god samvittighet skal kunne si: Jeg er ren for alles blod, han må også 3) ikke skjule sannheten for å skaffe seg makelige dager i verden.

I dette bør han ligne Johannes døperen. I dagens tekst spør Jesus folket om de holdt Johannes for en mann kledd i fine klær. Med dette vil Frelseren si:

Da dere gikk ut i ørkenen for å høre Johannes' botsprekener, trodde dere da at han var en smigrer som med søte ord og smigrende tale prøvde å skaffe seg myke og fine klær? Å, da har dere tatt feil av ham. Nei, Johannes var en ærlig predikant ved Herodes' syndige hoff, og han talte sannheten frimodig. Slike sannhetens venner er så forhatt av verden at den i sitt hjerte ikke en gang unner dem det ringeste klesplagg.

Vil dere finne smigrere som skaffer seg fine klær for sine glatte ord, finner dere dem verken i ørkenen der Johannes har preket, eller i fengselet der Johannes nå sitter. Nei, «de som bærer fine klær, er i kongenes hus». Dette rosende ordet av Jesus gjelder også for enhver oppriktig lærer den dag i dag.

Han er så oppriktig mot sin Gud og så øm om sjelenes frelse at han ikke vil tie om en eneste av sannhetene i Guds ord, selv om han visste at han kunne vinne de mest makelige dager i verden ved det. Han vil heller gå kledd på den tarveligste måte enn skaffe seg myke klær ved å styrke de ugudelige i ondskapen deres med milde prekener.

Han vil heller ha enkle retter på bordet sitt enn skaffe seg et overdådig liv og overflod hver dag ved å forkynne liv for syndere som ikke skulle leve (Esek 13,19). Han vil heller ete brød som er vætt med tårer, og blande sin drikk med gråt (jf. Sal 102,10), enn vinne den rike mannens liv i vellyst ved å lulle sine blinde tilhørere inn i syndedvalen.

Ærlig sier han til den blinde synderen at hvis øynene hans ikke blir åpnet i nådens tid, skal de bli åpnet med skrekk i pinens sted. Ærlig sier han til alle syndens treller at hvis de ikke tenker seg om mens det heter i dag, skal de for noen års synder bøte med plager i utallige år. Ærlig sier han til den verdslig sinnede sjelen at om den ikke i tide lar Gud rive i stykker båndene som binder den til verden, er himmelen tapt når den en gang forlater jorden.

Ærlig sier han til den stolte fariseeren at dersom han ikke snart våkner av sine søte drømmer om Guds nåde, skal hyklermasken rives av ham til evig spott og skam når han kommer for Guds domstol. Bare denne trofaste læreren kan legge ned hyrdestaven med denne glade bekjennelsen: «Derfor vitner jeg for dere på denne dag at jeg er ren for alles blod.»

Ve den tilhører som ikke lyder en slik oppriktig Herrens tjener! Men salig er den som lar ham utføre sitt embete med glede og uten sukk (Hebr 13,17)! Amen.

4. søndag i advent: Den viktige, men vanskelige kunsten å kjenne seg selv

> «Dette er Johannes' vitnesbyrd, da judeerne sendte prester og levitter fra Jerusalem for å spørre ham: Hvem er du? … Johannes svarte dem: Jeg døper med vann, men midt iblant dere står den dere ikke kjenner, han som kommer etter meg, han som jeg ikke er verdig til å løse skoremmen for. Dette hendte i Betania på den andre siden av Jordan, der Johannes døpte.» (Joh 1,19–28).

Holdt i Tölö kirke 1807.

«Hvem er du?» Johannes, Kristi forløper, hadde allerede begynt å rydde vei for Herren på den andre siden av Jordan. Han forkynte og døpte med vann. Ryktet om dette nådde etter hvert Jerusalem og vakte stor oppsikt der. Til slutt bestemte judeerne seg for å sende noen prester og levitter til ham for å spørre: «Hvem er du?» (Joh 1,19).

I det daglige livet er det knapt noe spørsmål som er vanskeligere for en beskjeden mann å svare på enn hvem han er. Men Johannes lot seg ikke blende av forfengelighet og egenkjærlighet. Han krevde ikke den minste forrang som han ikke hadde rett til. Folket viste ham stor aktelse og hengivenhet. Noen holdt ham til og med for Kristus – Messias og Frelseren, som profetene hadde sagt skulle komme og gjenreise Israels falne rike.

Men Johannes slo ikke mynt på at folk tenkte så høyt om ham. Med full oppriktighet sier han at han ikke er Kristus, heller ikke Elia eller noen annen av de gamle profetene. «Jeg er verken mer eller mindre», legger han til, «enn et vanlig, syndig menneske, slik dere ser meg stå foran dere. Jeg forkynner omvendelse her i ørkenen for å rydde veien for den læreren som kommer etter meg. Han er større enn meg, og han står midt iblant dere, men dere kjenner ham ikke.

Alle de høye tankene dere har om meg, må dere derfor slippe. Jeg er bare en forkynner av bot og omvendelse. Mer har jeg ikke å si dere. Mer har min Gud ikke pålagt meg.»

Johannes visste hvem han var, og han vedgikk hvem han var. Det er to egenskaper som sjelden finnes hos oss mennesker. Ingenting skulle vel være lettere enn å kjenne seg selv, om vi bare jevnlig gir akt på oss selv, både på det ytre og

på det som foregår i tanker og handlinger. De fleste smigrer seg også med at de kan dette til fulle. Likevel er det ikke én av tusen som virkelig kjenner seg selv.

Dessverre viser erfaringen altfor ofte at de som vet og forstår mye av alt annet, er fremmede for kunsten å kjenne seg selv. Det finnes menn som har utforsket naturens mest skjulte lover. De har latt sitt speidende blikk gå over himmellegemenes høyder, trengt inn i dypet av alle vitenskaper og lært å kjenne tingenes skjulte egenskaper og folkeslagenes skikker og skjebner. Med ett ord: De har søkt å granske alt, fra det som er over skyene, til det som ligger skjult dypt nede i jorden – og likevel har de ikke lært å kjenne seg selv.

Så utrolig det enn høres, bekrefter den daglige erfaringen at det er sant. Ennå hersker mørkets fyrste altfor mektig på jorden. Ennå råder egenkjærligheten altfor sterkt over menneskenes hjerter. Ennå er øynene våre for blinde og verdens snarer for lokkende til at det blir rom for den viktige selverkjennelsen – for det sanne lyset og det guddommelige ordet, som rommer alt som er salig og stort.

Kjære tilhørere! I dag har jeg trådt fram på dette hellige stedet for å stille dere og meg selv det viktige spørsmålet: Hvem er du? Måtte jeg ved Guds nåde svare på det like åpent, ærlig og uforstilt som Johannes, både for dere og for meg selv! Måtte sannheten styre min tunge og bo i deres hjerter – den sannheten jeg er satt til å tolke!

Søndagens hellige evangelium gir oss en herlig anledning til dette. Jeg søker Den Allmektiges hjelp til å fullføre det jeg har satt meg fore, og kneler og ber: Fader vår …

Evangeliet: Joh 1,19–28.

I Herrens navn skal vi nå betrakte den viktige, men vanskelige kunsten: *Kjenn deg selv*. Den bygger på spørsmålet *Hvem er du?*, som her stilles to veier: 1) fra menigheten til læreren og 2) fra læreren til menigheten.

Hvem er jeg? Et viktig spørsmål visst!
La meg, o Gud, det rett forstå!
Tenn i mitt hjerte troens gnist,
og lær meg i din sannhet gå!
Alt godt har Herren den beskjært
som rett seg selv har kjenne lært.

Første del

Hvem er du? Det er dere, mine kjære, som stiller meg dette spørsmålet, og det er jeg som etter mitt kall må svare på det. Og jeg skal svare oppriktig og ærlig, slik Johannes gjør i dagens evangelium.

For det første, mine venner, er jeg et syndig menneske, akkurat som dere. Alt jeg til nå har kunnet granske hos meg selv, og all den selverkjennelsen jeg har vunnet, fører meg bare til én slutning: Jeg er støv og aske, unnfanget og født i synd. Jeg har lyster som må overvinnes, og et hjerte som jeg aldri kan våke nok over, så det ikke leder meg bort fra det som er sant og rett i Guds bud og vilje.

Å, mine dyrebare! Om dere visste hvilke kamper, hvilke fristelser og hvilke anfektelser jeg har gjennomgått for å kvele de onde lystene, kue de syndige tankene og seire over egenkjærlighetens innskytelser! Om dere visste hva det har

kostet å bli og være et menneske etter Guds vilje, et menneske som vil vandre i Guds rettferdighet og holde hans bud og lover! Da ville dere sannelig ha syntes inderlig synd på meg.

Og dere ville ha undret dere dypt over Guds nåde, som har vært så mektig i meg at jeg ikke er blitt et offer for djevelens list, verdens snarer og kjødets lyster, slik så mange andre er blitt. Derfor bærer jeg fram den takk jeg skylder min gode Gud og Frelser, og ber om nåde til å bli i dette til jeg dør.

For det andre svarer jeg på spørsmålet «Hvem er du?» det dere, mine venner i Kristus Jesus, lenge har visst: Jeg er en ringe tjener for Ordet og deres velvillige, men ufullkomne lærer. Gud er mitt vitne at det aldri skal bli min skyld om dere ikke kjenner meg som en slik lærer.

Gud er også mitt vitne at jeg dag og natt har påkalt Den Høyeste i brennende bønn. Jeg har bedt ham gjøre meg verdig til mitt kall og hjelpe meg å føre dere alle på salighetens vei. Jeg har bedt om å få forkynne hans bud, hans ord og guddommelige vilje for dere, så dere kunne komme til sann tro og bedre livet deres.

Ja, Gud er også mitt vitne at jeg har utøvd mitt kall og søkt deres evige vel av et ydmykt hjerte, med det ærligste forsett og med uskrømtet iver – uten noe annet mål enn å vinne sjeler for Jesu rike.

Slik er jeg. Men jeg bekjenner ærlig at jeg kunne vært bedre, og sier med apostelen: «For selv om jeg ikke vet noe med meg selv, er jeg ikke dermed rettferdiggjort, men den som dømmer meg, er Herren» (1 Kor 4,4).

Dere ville gjøre meg stor urett, kjære tilhørere, om dere holdt det jeg har sagt om meg selv, for selvros eller egenkjærlighet. Å, jeg vet altfor godt at egenkjærligheten altfor lett og altfor mye forblinder oss dødelige. Det gode som kan finnes hos oss, gjør den så stort og fullkomment at vi blir inderlig fornøyd med oss selv, enda vi har så liten grunn til det.

Alle feilene våre gjør den derimot så små og umerkelige i våre øyne at vi bryr oss lite om dem, enda vi har så stor grunn til det. Alle lytene våre synes vi alltid er små, og ofte sier vi med urette, som apostelen, at vi ikke vet noe ondt med oss selv. Ikke engang det mennesket som ellers virkelig har et godt sinn og hjerte, kan si seg fri for denne egenkjærligheten. Ja, mang en forstandig mann holder seg for klokere, og mang en from mann for bedre, enn han virkelig er.

Er det da noe under at dårer holder seg for vise, og at mange ikke tåler at noen finner feil hos dem?

Tenk også på hvor adspredt og urolig mange mennesker lever, og hvor mange som er viklet inn i en mengde gjøremål og forventninger. Tenk på hvor sterkt mange skyr bryet med å tenke, og hvor tilbøyelige de er til å sammenligne seg med dem som har enda flere feil og er enda mer uvitende og fordervet enn de selv. Da kan vi ikke lenger undre oss over at så mange mennesker først sent, og mange aldri, blir kjent med seg selv og med feilene og lytene i sitt hjerte.

Jeg har sannelig – Gud se i nåde til meg! – vandret altfor lenge på den samme veien i falsk trygghet, og jeg finner hos meg de samme menneskelige svakhetene som hos andre. Men jeg håper at jeg ved daglig strid og bønn skal seire over meg selv. Som bevis på at jeg oppriktig vil dette, kan jeg trygt vise til den iveren

jeg har hatt for å gjøre dere alle oppmerksomme på dere selv, på troens hellige lærdommer, på dydens forskrifter og på den viktige selvprøvelsen, som vi aldri kan være uten.

Enhver ærlig sjel skal vitne med meg at jeg alltid har strebet etter å leve slik jeg har lært, og alltid har søkt å følge den sterke formaningen om å vise min tro av mine gjerninger (Jak 2,18). Og med alt dette er jeg ikke rettferdig. Det gjentar jeg, og det skal jeg gjenta hele mitt liv, for dere og for alle mine medmennesker. For «hvem merker vel alle sine feiltrinn? Tilgi meg hver ubevisst synd!» (Sal 19,13).

Annen del

Med den samme uforstilte oppriktigheten vil jeg nå som deres lærer spørre dere, mine tilhørere, alle sammen og hver enkelt, dere som er gjenløst ved Jesu nåde: Hvem er du? Hvem og hvordan er dere?

Den som kjenner og erkjenner sin syndige tilstand, svarer meg sikkert straks i sitt hjerte: «Jeg er det du sa at du selv er, en arm synder.» Men jeg vet også at ikke alle bekjenner dette. For djevelen og verden stopper munnen på mange og gjør alt for å få beholde sitt bytte.

Derfor spør jeg hvert av disse trygge menneskene: Hvem er du? Hvem er du 1) som menneske? Og jeg svarer rett ut: Du er unnfanget og født i synd. Du har brutt din dåpspakt. Du har misbrukt den dyrebare nåden ved Jesu bord. Du har vandret på de ugudeliges veier. Du har foraktet Herrens hellige ord og hånet dem som har forkynt det. Du har åpnet hjertet ditt for onde innskytelser og fulgt verdens og kjødets lokkemat. Du har tilsølt deg med all slags synd. Du har – ja, Gud vet hva du ikke har gjort! Gud hjelpe meg for deg!

Hvem er du 2) som medlem av samfunnet og menigheten? «Jo, Gud være lovet», svarer du, «jeg går ofte i kirken, synger og ber som andre, hører flittig på presten og går jevnlig til Guds bord. Jeg gir tienden min som jeg skal, betaler skattene mine riktig, lever stille og gjør rett og skjell mot alle så godt jeg kan og evner.»

Vel, min kjære, alt dette er vel og bra. Men tenker du også over hvordan du gjør det? Nei, dessverre, svarer jeg, det tenker du sjelden eller aldri på. Av vane eller for syns skyld går du i kirken og synger og ber som andre – helt riktig: uten ånd og uten iver. Og du hører på presten uten å spørre om du forstår det han sier eller ikke. Du venter bare på at han skal si det etterlengtede amen.

Fra kirken skynder du deg – hjem? Nei, vertshuset ligger i veien. Der møtes gode venner og naboer, og der varer aftensangen til langt på natt, med drikking, bråk, sverging og banning, og som oftest slagsmål. Følgen blir stevninger, tingreiser, bøter og vanære.

Videre går du «jevnlig» til Guds bord – det vil si én gang i året, regner jeg med. Men med hvilket sinn og hvilket hjerte? Å, jeg frykter, jeg frykter at du der eter og drikker deg selv til død og fordømmelse!

Du sier videre at du betaler din tiende til presten riktig – jeg får tro deg på ditt ord, og ellers synes jeg ikke det sømmer seg å tale i egen sak – og skatten din til kongen. Vel! Med det oppfyller du bare en plikt som det kunne koste deg dyrt å

la være. Og nødvendighet er ingen dyd, har du vel hørt. Det samme gjelder æren for at du gjør rett og skjell mot alle.

Men, min kjære venn, hvordan står det til i hjemmet ditt? Krangler du aldri med dem som er i ditt hus? Strides du aldri med naboene? Går du aldri for nær noen? Å, ve! Dine nedslåtte øyne og din rødmende panne viser noe helt annet. Har jeg gjettet riktig? Ja, dessverre, slik er du. Og Gud hjelpe deg om du våger å si at jeg lyver! Da svarer jeg at du er tusen ganger verre enn jeg har sagt.

Men, kjære kristne, hvorfor er du slik, og hvorfor er du blitt slik? Jo, min venn, du har forsømt å lære deg selv å kjenne. Lær derfor denne store kunsten! Ennå er ikke tiden forbi. Og slik bør du begynne: Tenk først over om du har brukt fornuften din som du skulle. Har du nøye gransket Guds bud og lov? Vet du hva som er rett og galt? Har du handlet etter faste prinsipper, eller bare fulgt uklare forestillinger og følelser som kom av ytre inntrykk og omstendigheter?

Tenk deg derfor at Gud selv – eller din opplyste forstand i hans sted – stilte deg disse spørsmålene, og tenk over hvordan du kunne gi et fullgodt svar på dem: Hva mener du at sann fromhet og dyd består i? Kanskje først og fremst i å holde visse ytre skikker, i andaktsøvelser og bønner? Da forveksler du midlet med målet!

Er du overbevist om at man må øve seg i alle dyder? Eller mener du det er nok å øve seg i dem som kanskje stemmer med ditt sinnelag og dine naturlige tilbøyeligheter? Hva er drivkreftene bak handlingene dine? Gjør du det gode bare av ærgjerrighet, forfengelighet, egennytte og vinnesyke, eller for dets egen skyld – av plikt, av kjærlighet og ærefrykt for Gud og hans lover? Holder du loven bare når du venter deg fordel av den, og når det kan få ille følger å se bort fra den?

Hvilket inntrykk gjør tanken på Gud på hjertet ditt? Føler du deg stor og sterk når du i tankene løfter deg opp til ham og fortaper deg i tilbedelse og kjærlighet til ham? Eller er det som om du skyr hans nærvær? Hvordan søker du først og fremst å vinne hans velbehag? Er det ditt hjertes hemmelige ønske å bli Guds yndling ved å holde det som er lett i loven, ved bønn og påkallelse, eller ved egen fortjeneste? Eller søker du å vinne evig salighet ved en ærlig vandel og en alvorlig vilje til å oppfylle ditt kall?

Hvordan er du sinnet mot dine medmennesker? Gleder det deg at det går dem godt, eller gjør det deg bedrøvet? Gjør du mot andre det du vil at de skal gjøre mot deg? Kan du uten misunnelse se at næringen deres blomstrer bedre, at åkrene deres gror bedre, at eiendommen deres vokser mer, og at det de tar seg til, lykkes bedre enn for deg?

Og når du vil prøve din tro på Gud, så still deg i tillegg disse spørsmålene: Hvordan har jeg stilt meg i medgang og motgang? Har jeg med takk tatt imot alt godt fra min Skapers hånd og brukt det til trøst og flittig virke for meg selv og andre? Har jeg vært forsagt og motløs og knurret straks en mørk sky har trukket opp over hodet mitt? Har jeg bundet sjel og sinn bare til det timelige? Har jeg holdt meg til Herren i nødens og motgangens stund?

Har jeg trofast oppfylt mine plikter mot alle som menneske, ektemann og husfar? Har jeg stått de ulykkelige bi? Har jeg ikke forfulgt noen, ikke ødelagt

noen og ikke mishandlet noen? Og til slutt: Har jeg i alt jeg har gjort, alltid hatt Gud for øye og søkt hans ære og mine medmenneskers vel?

Slike spørsmål, mine kjære tilhørere, hører med til den sanne selvprøvelsen. Og nå ser dere hvor viktig den er. Den som ikke kjenner sine feil, arbeider heller ikke for å legge dem av. Mang en fornem herre og mang en fornem frue har kanskje ofte lest i Bibelen og i gode bøker, eller hørt det forkynt, at også de prinsippene som store folk handler etter, er straffverdige og fordømmelige etter Guds ord. Men hvorfor går ikke slike formaninger dem til hjertet? De innbiller seg at folk av finere stand uten skyld kan tillate seg det som de ringere holder for synd.

Prestene – de toneangivende, vel å merke – går altfor ofte for langt i skammelig ettergivenhet og gir slipp på troens sanne kraft. De gammeldagse prestene, derimot, preker ikke sjelden en streng moral av vane eller uforstand – fordi det er deres kall, og fordi de mener det er deres plikt. Også dette er en følge av manglende selverkjennelse.

La oss granske Skriftene og legge vinn på alltid å advare og alltid å rette, som det eneste nødvendige for å nå den evige salighet. Og la oss uten opphør påkalle giveren av alle gode gaver om styrke i vårt alvorlige strev etter å lære oss selv rett å kjenne, som den sikreste betingelsen for å nå all timelig og evig lykksalighet!

Den som har alt lært, kan og vet,
men dog sitt eget jeg ei kjenner,
forgjeves mot lykksalighet
sin tanke og sin attrå vender.
Lær meg den kunst, o milde Gud,
å kjenne meg og dine bud. Amen.

1. juledag: Tre ord til syndere på denne store dagen

> «Og det skjedde i de dager at det gikk ut et bud fra keiser Augustus at all verden skulle skrives inn i manntall. … I dag er det født dere en frelser, som er Messias, Herren – i Davids by. … Ære være Gud i det høyeste, og fred på jorden, i mennesker Guds velbehag.» (Luk 2,1–14).

Holdt 1805.

«Jeg vil heller tale fem ord forståelig i menigheten med mitt sinn enn ti tusen ord med et fremmed tungemål» (1 Kor 14,19).[1] Disse høyst bemerkelsesverdige ordene har apostelen Paulus skrevet med egen hånd i sitt første brev til korinterne, kapittel 14, vers 19. De hører med til beskrivelsen av de uvanlige gavene fra Guds Ånd som ble delt ut i kristendommens første, blomstrende tid, like etter Kristi himmelfart.

Noe lite av disse gavene kan Guds barn ennå kjenne til. Men gaven å tale med sitt sinn, og særlig gaven å tale med tunger – det er noe som ikke én eneste omvendt sjel i vår tid har eller forstår seg på. Den første ilden brant i de kristnes hjerter på apostlenes og martyrenes tid. Da den sluknet, ble også flere av de åndelige gavene mer og mer ukjente.

Den lunkenheten som har rådet i kristenheten i flere hundre år, har ført til at vi har mistet all kunnskap om hva disse gavene egentlig var. Derfor kan vi bare høre disse ordene av Paulus med undring, men ikke forklare dem med sikkerhet. Likevel har jeg valgt dem som inngangsord på denne store dagen: «Jeg vil heller tale fem ord forståelig i menigheten med mitt sinn enn ti tusen ord med et fremmed tungemål.»

Velsignede tilhørere! Jeg regner det som en særlig nåde fra min Gud at jeg nok en juledag her i verden får tale i menigheten om en hendelse som er så rørende for meg, for dere og for hele verden: Frelserens fødsel. Jeg kan verken tale med mitt sinn eller med tunger, slik de første kristne kunne. Men Gud gi meg den gaven som han også i vår tid deler ut til de lærerne som ber ham om den!

Å, synder, synder! Den dagen du nå har fått oppleve, er den makeløse dagen da du får høre det kjæreste budskap som noen gang kan forkynnes for mennesker. Den dagen du nå har fått oppleve, er den makeløse dagen da det skal

[1] NB: «Men i en menighetssamling vil jeg heller tale fem ord med min forstand, så jeg ved det kan lære andre, enn ti tusen ord med tunger.»

forkynnes for deg noe så rørende at du burde bli slått, bøyd og angrende i dag – om du så var blitt grå i djevelens tjeneste, du gamle synder!

Den dagen du nå har fått oppleve, er den makeløse dagen da kristenheten legger fram en lære som går gjennom marg og bein. Kan du synde like frekt og med vilje etter å ha hørt en juledagspreken, da er du sannelig hardere enn steinene i murene i denne kirken.

Den dagen du nå har fått oppleve, er den velsignede dagen da jeg ved Guds nåde skal tale om en hendelse som er så hjerterørende at jeg tviler på din evige salighet om den ikke kan knuse ditt hjerte, om den ikke kan ramme din samvittighet. Da ser det ut som om du aldri står til å frelse.

Vi som er lærere, prøver oss fram, snart med én betraktning og snart med en annen. Vi tenker at om ikke den ene klarer å vekke syndere som har sovnet, så skal den andre gjøre det. Snart fører vi den forherdede synderen liksom ned i pinens avgrunn. Der lar vi ham stå en stund og høre på den forferdelige gråten og den grufulle tenners gnissel. Og vi tenker: «Kanskje dette kan skremme synderen så sterkt at han skynder seg å frelse sin sjel.»

Snart fører vi ham ut på den domsplassen der han på den ytterste dag skal stilles fram for den høyeste av alle domstoler. Og vi tenker: «Kanskje synderen våkner og kommer til seg selv når han får høre hvor strengt og alvorlig det skal gå for seg på dommens dag.» Snart maler vi syndene for den sovende synderen i all deres stygghet. Og vi tenker: «Kanskje han omvender seg når vi viser ham hans syndregister og sier at han står i gjeld til himmelen for hele ti tusen talenter.»

Snart beskriver vi den sanne omvendelsen som Gud krever av alle som skal arve Guds rike. Og vi tenker: «Kanskje synderen får et annet sinn når han hører at han ikke blir salig så lett som han har innbilt seg, og at omvendelsen ikke er gjort med noen få sukk og rørelser.»

Ja, vi som har dette tunge og viktige embetet, prøver år ut og år inn alt som kan prøves. Om denne prekestolen, dette døde stedet der jeg nå står, kunne tale, ville den vitne at syndere i mange år er blitt så flittig advart herfra at alle tilhørerne som har hørt disse advarslene, står helt uten unnskyldning for Guds domstol.

I dag løfter vi igjen hammeren for å slå på klippen – synderes, synderes hjerte. Å, du arme menneske som ligger i syndens dvale! Kan ikke helvete skremme deg, kan ikke Sinai knuse deg, kan ikke Guds vrede ydmyke deg – så må da Betlehem, Betlehem kunne bøye deg og dra deg til bedring!

Kan det ikke røre deg når vi forkynner slik: «Der ligger en rik mann i pinen og klager og skriker: 'Jeg lider svær pine i denne ilden'» (Luk 16,24)? Så må det da kunne røre deg når vi forkynner slik: «Det lå en gang et barn i en krybbe, et barn som har navnet 'Veldig Gud, Evig Far' og mer (Jes 9,6). Og dette barnet ber og roper: 'Vend dere til meg og bli frelst, alle jordens ender! For jeg er Gud, og ingen annen'» (Jes 45,22).

Så la da Gud ta noen sjeler fra Satan på denne dagen, den gladeste et menneske noen gang kan oppleve! Den som ikke er kommet til seg selv ved noen annen preken – Gud hjelpe ham til det ved denne juledagsprekenen!

Paulus ville heller tale fem ord med sitt sinn enn ti tusen ord med andre tunger. Men på denne gledesfylte dagen vil jeg i Herrens navn tale bare tre ord i menigheten. Å, måtte de tre ordene få rom i hjertene våre og komme oss nær!

Velsignede Herre Jesus! Rør og bøy hjertene hos de menneskene som du i dag er født for, når de reiser seg og synger salmen om din fødsel: «Oss er i dag en Frelser født.» Om dette ber vi – Gud gi at det skjer med andektige hjerter – vår Frelsers egen bønn: Fader vår …

Evangeliet: Luk 2,1–14.

Ut fra evangeliet på denne høytidsdagen legger vi nå fram tre ord som skal tales til syndere på denne store dagen, da vi minnes vår Frelsers fødsel. Jeg vil tale: 1) et gledesord: «I dag er det født dere en frelser»; 2) et klageord: For ham er det ikke rom i herberget i de fleste kristnes hjerter; og 3) et formaningsord: «La oss nå gå til Betlehem» for å tilbe barnet.

Du som tenker at du en gang med glede skal kunne møte den Frelseren som i dag lå svøpt i filler! Du som ikke har tatt den forferdelige beslutningen at den nyfødte Jesus aldri skal få noen glede av deg, verken i tid eller evighet! Du som ikke har satt alle helvetes bommer og slåer for døren til ditt hjerte, så Gud aldri kan åpne den!

Du som har noen tanke om å feire jul i himmelen i all evighet når alle juledager er slutt for deg her på jorden: Du skal høre, ta vare på, betrakte og tenke over de tre ordene jeg har lovet å tale til syndere på denne store dagen, da vi minnes vår Frelsers fødsel.

Det første ordet jeg i dag taler i menigheten, er et gledesord: «I dag er det født dere en frelser.» La oss tenke over det i den første delen av vår betraktning.

Første del

Et mer gledesfylt ord enn dette er aldri blitt talt i verden. Med full rett må det kalles et gledesord. For det er så fylt av glede at en stor del av den himmelske hærskaren kom ned fra himmelen i dag og feiret den første juledagen i luften av ren glede over dette ordet.

Det er så fylt av glede at om dette ordet rett fikk komme inn i hjertene våre, skulle ingen sorg i verden være så tung at vi ikke kunne overvinne den. Det er så fylt av glede at om dette ordets kraft for alvor varmet våre arme sjeler, kunne man brenne oss levende, og vi skulle kunne synge gledessanger midt i ilden, slik martyrene ofte gjorde.

Det er så fylt av glede at om dette ordet var gravert inn med jernskrift i hjertene våre, kunne ektefelle og barn, venner og slektninger få lov til å forlate oss, og det skulle likevel aldri gjøre oss det minste bedrøvet.

Det er så fylt av glede at om dette ordet virkelig var risset inn med Guds finger på hjertets tavler, kunne ingen fattigdom være så stor, ingen hungersnød så hard, ingen sykdom så smertefull og ingen undertrykkelse så tung – kort sagt, ingen nød i denne jammerdalen kunne være så sår – at vi ikke skulle kunne se den i møte og holde den ut med fryd og glede.

Det er så fylt av glede at om dette ordet, å synder, fylte hele din arme sjel, skulle ingen synd kunne glede deg, ingen komedie more deg, intet ball tilfredsstille deg, ingen rikdom fornøye deg og intet julegjestebud fryde deg. Nei, hele

verdens glede skulle bli bitter som galle for deg. Og det skulle ikke være noe igjen som kunne glede deg mer enn dette ordet: «I dag er det født dere en frelser.»

Å, om Gud en gang fikk skrevet dette ordet inn i samvittighetene våre! Da skulle aldri noen vred eller uvennlig tanke mot noe menneske få overtaket i hjertene våre. Ja, det ene mennesket skulle liksom bære det andre på hendene av stor glede, bare for dette ordets skyld. Ja, vi må vel si med salige doktor Luther i en juledagspreken: «Den som ikke gleder seg over dette ordet, men gleder seg over verden og synden og ikke over dette, han var vel verd at lynet skulle slå ham femten alen ned i jorden, ja, helt ned i helvetes dypeste avgrunn.»

Men hva rommer så dette gledesordet? La oss nå høre. Å, det finnes ingen tunge som rett kan si det, men jeg skal si det jeg kan ved Guds nåde. I dag er et barn født som med sitt hellige liv og sin blodige død har kjøpt en hel verden av syndere fri fra helvetes fordømmelse og vunnet dem rett til et evig liv.

I dag er han født som er nådestolen der hans forsoningsblod ble stenket sju ganger: første gang ved hans omskjærelse, annen gang ved hans blodsvette, tredje gang ved hans hudstrykning, fjerde gang ved hans blodige kroning, femte gang da hans hender, sjette gang da hans føtter og sjuende gang da hans hjerte ble gjennomboret.

I dag er han født som kan frelse deg, du arme, villfarne får, om så djevelen, avgrunnens ulv, allerede har slått klørne i deg. Og frelse deg skal han, bare du vender om til din sjels hyrde og tilsynsmann (1 Pet 2,25).

I dag har vi alle sammen fått en Frelser. Lysets engler trengte ikke å få ham. Mørkets djevler kunne ikke få ham. Vi er de lykkelige skapningene som har fått denne store gaven. Til syndere på jorden kommer julebudskapet: «I dag er det født dere en frelser.»

Du djevel! Du sluker mang en sjel i ditt gap. Du river mang et får i hjel med dine ulveklør. Men nå burde du ikke få en eneste sjel, for i dag er det født oss en frelser.

Du helvete! Du gaper vidt med kjevene dine, og mange tusen mennesker farer ned i ditt svelg og kommer aldri tilbake til evig tid. Men nå burde dine porter aldri bli åpnet for noen synder, for i dag er det født oss en frelser.

Du uforstandige synder som løper så ivrig der borte på den brede veien! Hva tenker du på, du som nå vil gjøre deg selv ulykkelig? I dag er det født deg en frelser.

Du som sverger og gir djevelen din sjel med annethvert ord du sier! Hva tenker du på? Skal du så brått selge den sjelen som Frelseren kom til jorden for å frelse i dag? I dag er det født deg en frelser.

Du utuktige, som med ditt løsaktige liv besmitter legeme og sjel! Skal du med ditt hor og din urenhet stenge deg ute fra den rene himmelen, når du likevel kunne komme dit inn? Kom til deg selv! Du kan jo bli frelst, for i dag er det født deg en frelser.

Du dranker! Skal du tynge hjertet ditt med drukkenskap, til du blir så tung at Guds tålmodighet ikke lenger kan bære deg, og Jesus ikke lenger kan be for livet ditt? Skal din sjel synke ned i helvetes avgrunn på din dødsdag, og både legeme

og sjel på Jesu dommedag? Hvorfor, hvorfor skal du handle slik? Du er jo ikke tvunget til å bli ulykkelig! Du kan jo bli salig, for i dag er det født deg en frelser.

Du blodsuger og menneskeplager, som arbeider for å «kjøpe de hjelpeløse for penger og den fattige for et par sko og selge lettkorn» (Am 8,6) – til du selv er solgt til den pinen som aldri tar slutt, til den ilden som aldri slukkes! Skal du pine andre med din fordømte gjerrighet så lenge at du selv blir pint i den pinen og den ilden som truer de fordømte? Å, kjære, omvend deg! Du kan jo slippe den evige fordømmelsen, for i dag er det født deg en frelser.

Du som forakter nåden! Skal du så lenge tråkke på all den nåden som blir sendt deg fra himmelen, at nåden tar slutt og du ligger i helvete? Å, vær ikke så dumdristig! Du kan jo bli frelst, for i dag er det født deg en frelser.

Du hykler! Skal du hykle for Gud og mennesker hele livet? Skal du innbille folk at du er et Guds barn, til hyklermasken blir revet av deg på dommens dag? Da tar den åndelige komedien du har spilt, en ynkelig slutt, og du kommer til å ligge i alle hykleres hete krok i ildsjøen.

Hvorfor bedrer du deg ikke heller nå i nådens tid? Det er jo bedre å lide skam en liten tid mens du blir bedre, og bli salig, enn å lide evig skam og plages i den evige fordømmelsen. Å, kan du ikke bli frelst? For i dag er det født deg en frelser.

Du ynkverdige sjel, som ofte blir rørt av Gud, men aldri omvender deg! Skal det aldri bli annerledes så lenge du lever? Skal du leve juledag etter juledag og aldri gjøre alvor av omvendelsen? Å, da synes jeg synd på deg. Da kommer snart den dagen da Gud rører deg for siste gang, og du står i helvetes ild for første gang. Å, hva har du da igjen for alle de juledagene da du har grått og vært litt bøyelig når noen har talt til deg om den nyfødte Frelseren? Da er du jo like fullt fordømt for hele evigheten!

Men, men denne ulykken trenger jo aldri å skje. Om du ikke kunne bli frelst, om det var umulig å bli salig, da skulle jeg ikke si noe om det. Men nå kan du jo bli frelst, for i dag er det født deg en frelser.

Dette var gledesordet. Nå kommer klageordet, som vi skal tenke over i den andre delen av denne prekenen.

Annen del

Jeg vil tale et klageord i menigheten: For den nyfødte Frelseren er det ikke rom i herberget i de fleste kristnes hjerter. Det er ynkelig, ja, mer enn sørgelig, at det skal måtte tales klageord på en så gledesfylt dag som denne. Men det står jo så ille til i vår kristenhet. Det er et så alminnelig forfall, en så alminnelig ugudelighet, en så alminnelig syndesøvn og en så alminnelig forakt for nåden at vi ikke kan annet enn klage. Selv på juledagen må vi klage. Jeg må, jeg må tale et klageord i menigheten.

Verden har alltid foraktet Kristus og aldri tålt ham, helt fra den første stund det ble lovet at han skulle komme til verden for å frelse oss. Da han nettopp var født, var det så trangt for himmelens og jordens Herre på den jorden han selv hadde skapt, at han nesten ikke fikk husly noe sted. Folket i Betlehem ville ikke gi ham, hans mor og hans fosterfar husly, verken i herbergene eller i byens vertshus.

Keiserens embetsmenn var kommet til byen for å føre innbyggerne inn i manntallslistene. Dem gav de husrom, for dem åpnet de rommene sine. Men da han kom som skulle forløse fra djevelens makt, hadde de ikke en eneste stue i Betlehem å avstå til ham. I vertshuset var det ikke rom for ham.

Og, milde Jesus, slik er det den dag i dag. Du er aldri blitt tålt i et vertshus. Der drikker og fråtser de. Der svirer og sverger de. Der bråker og larmer de. Ja, der fører nesten alle et så syndig liv hele dagen og langt ut på natten at Jesus er glemt. For ham er det ikke rom. Etter hans himmel og hans nåde spør ingen der.

Men mitt klageord gjelder ikke bare dette ene. Nei, klagen gjelder også generelt hele flokken av uomvendte syndere. Å, i denne forstand har vi sannelig grunn til å sukke sørgmodig: For den nyfødte Frelseren er det ikke rom i herberget i de fleste kristnes hjerter.

Han byr seg nok fram for å få rom der. Han har ikke forsømt noe, men har stått utenfor døren og banket og bedt deg lukke opp for din Jesus, for din Frelser. Jeg vender meg til vitnesbyrdet i din egen samvittighet. Du skal svare meg, synder, for Herrens åsyn på denne juledagen: Har du ikke mange ganger i livet ditt vært rørt og slått i hjertet når du har hørt eller lest Herrens ord? Og hva har det vært? Jo, hver gang du har kjent noe slikt, har Jesus bedt om rom i herberget i ditt hjerte.

Men hva vil du svare på Herrens store dag, når det blir spurt hvordan du stilte deg til din nyfødte Frelser da han ba om rom i ditt hjerte? Det regnskapet kommer du aldri godt fra, det sier jeg deg i Herrens navn. For du har jo gjort det samme med ditt hjerte som innbyggerne i Betlehem gjorde med sitt vertshus. De gav ikke Jesus husly i herberget, og du har ikke gitt ham husly i ditt hjerte.

Å, dere trygge syndere! Kommer djevelen og driver dere til synd, da lyder dere ham. Da lar dere ham villig smi lenker på deres udødelige sjeler. Da åpner dere hjertene for deres største sjelefiende. For hver synd dere gjør, er det som om dere sa til Satan: «Kom inn i mitt hjerte, du urene ånd! Hvorfor står du utenfor?»

Kommer verden og lokker dere til laster, til syndige fornøyelser og verdenskjærlighet, da er det rom i hjertet. Da åpner dere hele deres arme sjel for denne bedrageren. Og dere dårer, dere dårer glemmer at dere blir fordømt med verden, og verden med dere!

Kommer kjødet og vil tenne sin syndige ild i deres bryst, da følger dere med, da er dere med. Da blir alle hjertets porter åpnet for denne farlige gjesten. Men dere glemmer at kjødet skal svi i helvetes pine for all den fornøyelsen det har hatt i Satans tjeneste.

Se, for disse tre forførerne – djevelen, verden og kjødet – som har ødelagt så mang en dyrekjøpt sjel, for dem er det rom i herberget i deres hjerter. Men kommer Jesus og vil inn i deres hjertes hus, da er det stengt, da er alle portene lukket. Og ofte kommer han ikke inn, selv om han skulle prøve å bryte opp døren med de aller voldsomste midler.

Kommer Jesus og vil ydmyke dere, så er det ikke rom for hans ydmykende nåde. Kommer Jesus og vil gjøre dere sønderknust, så er det ikke rom for hans sønderknusende nåde. Kommer Jesus og vil omvende dere, så er det ikke rom for hans omvendende nåde.

Å, det er et sørgelig klageord jeg må tale i menigheten på denne glade dagen! Å, om selv de ufornuftige dyrene visste hva dette er, skulle de klage over mennesket fordi det kan være så utakknemlig. Eller er det ikke verd bitre tårer at jeg skal måtte si: For den nyfødte Frelseren er det ikke rom i herberget i de fleste kristnes hjerter?

For utukt og lettsindighet er det rom, men ikke for ham. For ondskap og bitterhet er det rom, men ikke for ham. For hovmod og stolthet er det rom, men ikke for ham. For hardhet og ubarmhjertighet er det rom, men ikke for ham. For løgn og usannhet er det rom, men ikke for ham. For den urene ånd er det rom, men ikke for den rene, den milde Frelseren. For syndige og ugudelige forsetter er det rom, men ikke for Jesus. Å, hvor sørgelig at det skal være slik!

Jeg ber dere, syndere, så inderlig jeg noen gang kan på denne juledagen: Kast djevelen på dør, si farvel til verden og gi Frelseren rom i hjertene deres! Men hva hjelper all min bønn? Hos de fleste blir det likevel ikke rom.

Jeg ber dere så inderlig jeg noen gang kan om at hjertene deres må bli Kristi krybbe og troen deres hans fang. Og jeg ber om at dere ved en oppriktig omvendelse må glede ham der han nå sitter i himmelen, fordi han en gang på jorden lå i en stall for deres skyld. Men akkurat nå er alle ører tettet, alle hjerter stengt og alle samvittigheter sovende. Jeg ber om rom for deg, min kjære Frelser! Men å, jeg må klage: Hos de fleste er det ikke rom.

Jeg stiller meg liksom tett inntil hver eneste sjel i dag og spør: «Arme sjel! Vil du ikke si farvel til Satan og ta Jesus inn i ditt hjerte?» Men det er forgjeves. De fleste har allerede talt med verden og gjort avtale med djevelen om at disse sjelefiendene skal bo hos dem hele høytiden igjennom.

Å, mer enn sørgelige klageord! Alle Herrens tjenere klager over dette. Alle Guds barn klager over dette. Og alle som vil sin egen og andres sjel vel, sukker og klager med én sørgmodig røst: For den nyfødte Frelseren er det ikke rom i herberget i de fleste kristnes hjerter.

Våre kristne ser deg, Herre Jesus. I Ordet ser de deg. I dag blir du stilt fram i ditt svøp, men for dem har du ingen anseelse eller skjønnhet. Verden og synden er langt vakrere i deres øyne. Du har «ingen skikkelse og ingen herlighet», og ikke et utseende så de kunne ha sin lyst i deg (Jes 53,2).

Til slutt har jeg også lovet å tale et formaningsord i menigheten, som lyder slik: «La oss gå til Betlehem» for å tilbe barnet. Dette ordet skal vi tenke over i den tredje og siste delen av vår betraktning.

Tredje og siste del

Gjeterne var enkle folk som holdt vakt over flokken sin den natten Jesus ble født. De hadde fått budskapet av engelen og hørt lovsangen fra den himmelske hærskaren. Og da engelen og den glade himmelske hærskaren var dratt fra dem opp til himmelen igjen, sa de til hverandre: «La oss nå gå rett til Betlehem og se dette som har skjedd, det som Herren har kunngjort oss» (Luk 2,15).

Ja, i hjertene deres var det en så brennende lengsel etter den nyfødte Frelseren at de midt i den dypeste natten forlot flokken sin utenfor byen. Den slapp de, den lot de fare. De tenkte: «Vi vil se den Frelseren som er kommet til verden til oss arme syndere.» Dette var langt viktigere for dem.

Ja, det lå dem så på hjertet at de ikke kunne gå sakte, men «skyndte seg av sted», sier Lukas i evangeliet for denne høytidsdagen (Luk 2,16). Så sterk var lengselen deres etter Guds Sønn, og så likegyldige var de til alt annet i hele verden, bare de kunne komme til Jesus.

Herre min Gud, om jeg bare i dag hadde steget opp hit i en så lykkelig stund at jeg kunne oppmuntre flere sjeler til å følge gjeterne i ånden til Betlehem og tilbe barnet Jesus! Gjeterne holdt vakt om natten over flokken sin. Men da de fikk høre at Frelseren var kommet til verden, lot de hele flokken fare og gikk til stallen for å feire den gladeste av alle dager, Kristi fødselsdag.

Å, dere uomvendte, dere sovende syndere! Dere har så mye dere holder vakt over både dag og natt. Dere holder vakt over pengene dere har skrapt sammen, over eiendommene dere har samlet, over de dyrebare gårdene deres. Dere holder vakt så ikke rust og møll skal fortære det jordiske godset deres, eller tyver stjele det fra dere (Matt 6,19). Ja, dere er så nøye med denne vakten at dere ofte ikke har ro om natten, dere urolige verdens treller. Dere er fulle av frykt for at dere på en eller annen måte skal miste deres kjære avguder.

Har dere en synd som dere har stor glede av, har dere en syndig fornøyelse som dere liker ubeskrivelig godt, så er dere så å si redde om denne synden og denne syndige fornøyelsen. Dere holder liksom vakt over den, så ikke engang Gud i himmelen skal kunne rive denne søte synden fra dere.

Men er det verd å tale noe ord til dere på noen helligdag i hele året, så hør og lyd et oppmuntringsord på denne store høytidsdagen! Ja, vil dere ikke at Gud skal lukke ørene for dere i deres siste stund, så forsmå ikke det formaningsordet jeg gir dere i dag når jeg roper: Syndere! Forsak den fordervelige kjærligheten til det jordiske! Forsak den fordømmelige tilknytningen til verdslige ting! Forsak den forbannede lysten til å skrape sammen gods og penger! Og har dere lyst til å samle, så samle dere en skatt i himmelen (Matt 6,20).

Forsak den ulykksalige gleden ved å gjemme og ta vare på jordiske eiendeler i en verdenskjærlighet som tar overhånd! Og vil dere gjemme noe, så gjem det Maria gjemte. Hun tok vare på gjeternes ord og grunnet på dem i sitt hjerte (Luk 2,19). Slik bør også dere ta vare på deres læreres ord og grunne på dem i hjertene. Vil dere ta vare på noe, så ta omhyggelig vare på sjelene deres, så de ikke går evig fortapt.

Ja, la oss gå til Betlehem! La oss tilbe barnet!

La oss gå til Betlehem! Men Gud vekke først din samvittighet, du sovende synder! For før den våkner, spør du slett ikke etter den Frelseren som ble født i Betlehem.

La oss gå til Betlehem! Men nå går du på helvetes veier, du sjel som er blind og trygg i synden! Og så lenge du ikke stanser på disse forferdelige veiene, bryr du deg slett ikke om å gå til Betlehem med botferdige tanker.

La oss nå gå til Betlehem! Men denne vandringen skjer i ånden, og den er derfor ikke gjort med noen ømme tanker som du selv kan gjøre deg i en overspent fantasi om din Frelsers fødsel, som er oss til gode.

Mang en sjel innbiller seg at den går til Betlehem bare ved å forestille seg hvordan det gikk til ved Jesu fødsel: hvordan engelen kom til gjeterne, hvordan

den himmelske hærskaren sang i luften, hvordan Frelseren lå svøpt i filler i krybben. Kan dette røre sinnet og presse fram noen tårer, så tenker mange at de har vært i Betlehem i ånden.

Nei, nei, du arme sjel! Denne reisen i ånden gjøres ikke så lettvint. Vil du ikke gå til Betlehem på noen annen måte, så består hele din gang av lutter søte drømmer. Og vil du ikke våkne av disse drømmene før du går herfra, så skal flammene i helvete lære deg å tro at du verken har vært i Betlehem, i Getsemane eller på Golgata.

Den rette troen på den nyfødte Frelseren er mer viljens enn forstandens sak. Tilliten er dens viktigste del, og den blir virket i viljen. Når Gud altså har fått skape din vilje om og dra den bort fra alt annet til din nyfødte Jesus alene, da går du til Betlehem. At viljen strekker seg helt ut etter Jesus og ikke etter noe annet, er liksom de raske føttene sjelen skynder seg til Kristi krybbe med.

La oss tilbe barnet Jesus! Men synden må først erkjennes og angres. Før det tilber du ikke dette barnet av hjertens grunn.

La oss tilbe barnet Jesus! Men bønnen skal være andektig, oppriktig og utholdende. Ellers er den ingen tilbedelse.

La oss tilbe barnet Jesus! Å, synder, har du aldri bedt rett til Gud før, så la juledagen bli din første bønnedag i verden.

La oss tilbe barnet Jesus! Å, du sjel som er rørt av Gud, be om at det må komme lenger enn til rørelse! Be, du som er vakt, om at du må få anger av hjertet over syndene dine. Be, du angrende, om at troen må bli virket i din sjel! Be, du troende, om at du daglig må vokse i alt åndelig godt!

Du som ennå ikke er blitt et Guds barn, be helt til du blir tatt opp i barnekår hos Gud. Og du som er blitt hans barn, be helt til dine juledager her på jorden er slutt og du skal feire jul i himmelen. Ja, kjære hjertevenner! La oss tilbe Jesus, det høylovede barnet! Amen.

2. juledag: Guds vredesskåler over dem som forakter nådestrømmene

> «Derfor, se, jeg sender til dere profeter og vismenn og skriftlærde. Noen av dem skal dere drepe og korsfeste, andre skal dere hudstryke i synagogene deres og forfølge fra by til by. Slik skal det komme over dere, alt det rettferdige blod som er blitt utøst på jorden, fra den rettferdige Abels blod like til blodet av Sakarja, Barakias sønn, han som dere slo i hjel mellom templet og alteret. Sannelig sier jeg dere: Alt dette skal komme over denne slekten! Jerusalem, Jerusalem! Du som slår i hjel profetene og steiner dem som er sendt til deg! Hvor ofte jeg ville samle dine barn, som en høne samler kyllingene sine under vingene. Men dere ville ikke. Se, huset deres skal bli liggende øde! For jeg sier dere: Fra nå av skal dere ikke se meg før dere sier: Velsignet være han som kommer i Herrens navn!» (Matt 23,34–39).

Holdt 1805.

«Gå av sted og tøm de sju Guds vredesskålene ut på jorden.» Slik lød den høye røsten som gikk ut fra templet med vitnesbyrdets telt i himmelen. Den talte til de sju englene som hadde de sju siste plagene. Englene var kledd i rent, hvitt lin og hadde gullbelter om brystet. Det var til dem røsten lød: «Gå av sted og tøm de sju Guds vredesskålene ut på jorden» (Åp 16,1).

En stor lærer i Tyskland, salige dr. Johann Albrecht Bengel, har med overbevisende grunner vist at disse vredesskålene ennå ikke er tømt ut over jorden, men at det snart skal skje. Johannes' åpenbaring taler om tre ve. Vi, mine venner, lever i det tredje ves tid – og Gud i himmelen vekke synderne, så de tenker over dette og lar det bli en advarsel for sjelen!

Samtidig lever vi mot slutten av det tredje ve, og slutten er det aller mest forferdelige. For nå raser Satan, ja, han raser grusommere enn han noen gang har rast i tidligere dager. Og nå, nå kommer snart den tiden da store og grufulle omveltninger skal skje på jorden. Nå skal snart store skåler med Guds vrede og harme tømmes ut over jorden.

Så lenge har menneskenes himmelropende synder egget Gud at han ikke lenger kan tåle dette forbannede livet som leves i alle stender og aldre. Menneskene har nå så lenge krenket ham med den ene ondskapen verre enn den andre at det må bli en forandring. Det kan ikke lenger stå og bli som det har vært. Guds tålmodighet er blitt altfor mye misbrukt, og hans vrede må bryte ut.

I dag, på 2. juledag, får vi høre et evangelium der Jesus, vår Frelser, varsler det syndige Jerusalem om Guds vrede og harme. Den skulle førti år senere tømmes ut over denne byen og over hele det jødiske folket. Men Jerusalem er ikke den eneste syndige byen på jorden, og jødene er ikke de eneste synderne som med all slags ugudelighet har egget den tålmodige Gud.

Moses stakk en gang hånden inn på brystet, og da han dro den ut, «se, da var hånden blitt spedalsk, som snø» (2 Mos 4,6). Stikk også du, synder, hånden inn på ditt eget bryst når du i dag hører om Jerusalems synder og ulykke. Sannelig, når du drar hånden ut, skal du finne den spedalsk som snø.

Å, du store Gud i himmelen! Det står mer forferdelig til i kristenheten nå for tiden enn det noen gang kunne stå til i Jerusalem kort før byen ble ødelagt for siste gang. Se hvor du vil – i alle menigheter, i alle byer, i alle hus. Gud er glemt, men synden er elsket. Himmelen er glemt, men jorden søker man etter. Gudsfrykten er glemt, men ugudelighet drives overalt.

Alle ukristelige laster og uskikker drives uten skam og blygsel. Her sverges det uten skam. Her drives hor uten skam. Her lyves det uten stans. Her drives all slags fordømt drikkeri uten ettertanke. Folk går i kirken, men djevelen tar ordet bort fra hjertene deres. Folk går til Herrens nattverd, men som urene svin går de dit, og forbannet går de derfra.

Synden, synden tar overhånd hos unge og gamle. Dere unge, hvor tror dere dette skal føre? Dere gamle, hvordan vil det gå dere når livet ender og evigheten begynner? Å, nå i disse verdens siste tider må vi klage med langt større grunn enn på Jeremias' tid: «Men de hørte ikke og vendte ikke øret til meg. De fulgte sine egne tanker, sitt onde, harde hjerte. De vendte ryggen, ikke ansiktet til meg» (Jer 7,24).

Men hvordan tror dere dette skal ende? Mener dere at Gud ikke finnes, at djevelen er død, og at helvete ikke er til? Nei, dere kan stole på at den straffende Gud lever. Djevelen tar til slutt imot hver eneste ubotferdig sjel, og helvete skal spile opp sitt store gap for å sluke de ugudelige synderne. Guds vredesskåler er allerede tømt ut over Jerusalem. Men han har ennå noen skåler igjen å tømme ut over deg, som ligner Jerusalem i ubotferdighet og synd.

Dette vil jeg i Guds navn innprente dere nå. Gud gi at en eller annen sovende synder i dag kommer til å tenke over sin frelse og sin sjels beste! Gud la ikke det ordet som skal tales i dag, falle fruktløst til jorden, men la det falle på en eller annens sjel og hjerte.

Gud røre det harde Jerusalem – den harde synderens samvittighet – i dag, så en eller annen synder etter denne prekenen angrer sine gamle synder og begynner et hellig liv! Det ber hvert troende Guds barn om i et andektig Fader vår.

Evangeliet: Matt 23,34–39.

Ved Guds nåde skal vi nå i denne timen se på *Guds vredesskåler, utøst over alle dem som forakter Guds nådestrømmer.* Vi betrakter her 1) nådestrømmene og 2) vredesskålene.

Den som Kristus vil forsmå
og ei etter hans lære gå,
han kan aldri nåde få.

Å Gud, lær oss alle å tenke alvorlig over dette! Amen.

Guds nådestrømmer er altså det første vi skal betrakte, i prekenens

Første del

Her ber jeg hver og en ta for seg evangeliet for 2. juledag. Men les det ikke likegyldig og uoppmerksomt, slik de fleste kristne gjør. Les det ikke som om det var et gammelt eventyr eller en oppdiktet historie. Les og tenk over det du leser. For her flyter de rikeste nådestrømmer, bare vi ser rett på Jesu ord.

Til disse nådestrømmene hører 1) at Jesus sender oss forkynnere og lærere. «Se, jeg sender til dere profeter og vismenn og skriftlærde,» sier Frelseren til jødene i evangeliet i dag. Å ja, mine kjære venner, dette kan Jesus ennå i dag si til oss alle, så mange som bor i kristenheten og får høre og lese Guds ord.

Han kan si til oss alle: «Se, jeg, Jesus, er ikke likegyldig til deres frelse og evige salighet! Se, det er ikke det samme for meg om dere når havn i himmelen eller styrter ned i helvete. Se, ennå sender jeg profeter og lærere til dere. De skal advare dere mot den brede vei og vise dere hvor veien til Guds rike går.» Ja, «Herren gir sitt ord», og de som forkynner det, er en stor hær (Sal 68,12).[1]

Eller kom fram på dommens dag, du synder, om du tør, og si at Jesus ikke har sendt deg noen lærere! Nei, det våger du ikke. Kom fram på dommedag og si at du ikke kunne få noen katekisme, at det ikke fantes noen bibel, at det ikke var noen salmebok å finne! Nei, slike løgner våger du ikke å legge fram for Kristi domstol.

Det står jo lærere i alle kirker, ved alle altere og på alle prekestoler år ut og år inn, søndag etter søndag. De advarer og formaner deg, påminner og refser deg, lærer og underviser deg om hvordan din sjel skal bli frelst fra den kommende vrede. Ennå roper Herren til profeten Jona: «Stå opp, gå til Ninive, den store byen, og rop ut i den det budskapet jeg taler til deg» (Jona 3,2). For hver menighet er et Ninive, og hver forkynner er en Jona.

Men nå kunne noen si: «Vi har jo ingen profeter i våre dager som forkynner for oss.» Til det svarer jeg: Våre lærere har riktignok ikke den gaven som profetene i Det gamle testamente hadde, å kunne forutsi det som skal komme. Likevel er de profeter på sin måte. For her står jeg nå i dag, på den andre dagen i julehøytiden, og taler til disse sjelene som er samlet her. Og hva gjør jeg? Ja, hva gjør jeg annet enn å profetere for dere alle?

Jeg profeterer og spår deg, du sovende synder, at du blir liggende og sove på syndesengen din helt til avgrunnens røyk og flammer omgir sjelen din i all evighet. Jeg profeterer og spår deg som banner så grovt, at du banner deg til djevelen og sverger ved Jesu dyrebare navn helt til Jesus ikke kjenner deg og djevelen tar imot deg.

Jeg profeterer og spår deg, du forferdelige dranker, at du drikker og svirer helt til du skal drikke brennende ild og svovel sammen med alle de fordømte. Jeg profeterer og spår deg, du uverdige nattverdgjest, at du går uren og uforberedt til Herren Jesu høyverdige nattverd helt til du har stengt deg selv ute fra det store nattverdbordet i himmelen og må spise ved djevlenes bord i helvete.

[1] NB: «Herren gir sitt ord, og stor er skaren av kvinner som kommer med gledesbudskap.»

Ja, jeg profeterer og spår dere alle, dere syndere som blir i ubotferdigheten til enden: Det går dere aldri vel i evighet! Jeg spår at det blir helvete og aldri himmerike for dere, hvis det ikke skjer en omvendelse her, både i hjerte og liv. Se, slik lyder profetiene fra Herrens tjenere. Du kan jo ikke nekte for at Jesus ennå sender profeter til deg.

Til Jesu nådestrømmer hører 2) at Jesus vil samle menneskesjelene under sin nådes vinger. Slik roper han i dag så hjertelig og ømt til Jerusalem: «Hvor ofte jeg ville samle dine barn, som en høne samler kyllingene sine under vingene.» Jeg har villet, sier Jesus, og dere ville ikke.

Jesus vil, men synderen vil ikke. Jesus vil ha synderen på veien til himmelen, men synderen vil ikke. Jesus vil dra synderen fra djevelen til Gud, men synderen vil ikke. Jesus vil rive synderen ut av ilden som en brann, men synderen vil ikke. Jesus vil hvert menneske så hjertelig vel. Men mennesket, mennesket vil seg selv ille – det vil ikke omvende seg. I synden og hos djevelen vil det leve, i synden og hos djevelen vil det dø.

Å, du gode og milde Jesus! Du er ikke skyld i at en eneste menneskesjel blir fordømt. Alle de mennesker som kommer i helvete, har kastet seg selv dit.

For hva sier Herren Kristus videre i dagens evangelium? Å, selv om synderens hjerte var hardt som den hardeste stein, burde det bli knust og ydmyket av hans ord. Han sier at han samler sjelene slik en høne samler kyllingene. Men hvordan samler hun dem? Jo, når rovfuglen – hauken – kommer og vil ta ungene, gir hun fra seg en særegen lyd. Hun klukker og lokker på dem så de skal komme og gjemme seg under vingene hennes.

Og slik, ja, akkurat slik gjør Jesus i åndelig forstand. Å, her farer en forferdelig rovfugl omkring på jorden: den onde, den bitre djevelen. Ingen hauk kan ha så ondt et øye på hønas unger som denne rovfuglen fra helvete har til menneskenes sjeler. På Jobs tid sa Satan til Gud: «Jeg har fartet og flakket omkring på jorden» (Job 1,7). For han har alltid vært en gammel landstryker som har fart omkring og ødelagt sjeler.

Men aldri har denne avgrunnens rovfugl vært så grusom og så oppbrakt mot de arme menneskene som nå, ved slutten av dette tredje ve. Å, hva gjør så den nådige Jesus når han ser at Satan vil slepe den ene sjelen etter den andre bort til avgrunnens hule? Jo, han samler sjelene – det sier han i dagens evangelium.

Slik høna klukker og kaller på kyllingene sine når hauken viser seg, slik roper og kaller Herren Kristus på de forvillede synderne når han merker at Satan vil styrte dem i en evig ulykke. To ganger nevner han Jerusalem ved navn her i dagens evangelium. Han sier: «Jerusalem, Jerusalem!» Det gjør han fordi hjertet hans var så inderlig rørt og bedrøvet over at så mange sjeler i Jerusalem og Jødeland skulle bli fordømt i all evighet.

Å, slik går han ennå i dag etter mang en forvillet sjel. Når du løper så ivrig mot helvete, kommer han etter deg og roper to ganger: «Synder, synder!» Han roper to ganger: «Sjel, sjel!» Han roper to ganger: «Menneske, menneske!» Hjelper det ikke første gang han roper, så kommer han annen gang og ber og kaller deg til omvendelse.

Ja, se, «alt dette gjør Gud to ganger, ja tre, mot en mann for å frelse hans sjel fra graven, så han omstråles av de levendes lys» (Job 33,29–30). Å, så utrettelig han er når han vil frelse en sjel ut av klørne på helvetes rovfugl! Han roper: «Hold din fot tilbake fra å løpe!» (Jer 2,25).[2] Han roper: «Hold dere borte fra uforstandige mennesker, så skal dere leve! Gå rett fram på forstandens vei!» (Ordsp 9,6).

Han roper: «Omvend dere, for himlenes rike er kommet nær!» (Matt 4,17). Han roper:

Synder, du deg tenke må!
Vil du da Guds rike selge
og så kort en lyst utvelge?

Til Guds nådestrømmer hører endelig 3) at Jesus ofte, ja svært ofte, vil samle sjelene under sin nådes vinger. «Jerusalem, hvor ofte jeg ville samle dine barn,» sier Frelseren i teksten. Ja, dere arme, blinde menneskebarn, det skal dere ikke kunne nekte for når dere ligger og skal oppgi ånden.

Dere skal ikke kunne nekte for det når legemene deres står opp på dommedag, og overengelen roper: «Stå opp, dere døde, og kom til dommen!» Nei, for Jesu egen domstol skal dere innrømme: «Jesus har ofte villet samle meg under sine vinger.» Å, det har sannelig skjedd ofte. Deres egne samvittigheter skal vitne om at det har skjedd ofte.

Dette alteret skal vitne på dommens dag om at Herren Kristus ofte har rørt og dratt sjelene deres til omvendelse. Å, hvor mange av Herrens ord er ikke blitt talt ved dette alteret, i skriftemålet og under gudstjenesten! Og hver gang har Jesus stått og rakt ut hendene sine til dere som to nådevinger.

Denne prekestolen skal vitne på dommens dag at Jesus har villet samle dere, og at han har villet det ofte. For slik høna klukker og kaller på kyllingene sine, slik har Jesus i mange hundre prekener stått her og kalt og manet de forvillede synderne til å skynde seg til ham og bedre seg.

Disse kirkebenkene skal vitne på dommens dag at den nådige Jesus ofte har villet samle dere. Å, hvor ofte har dere ikke sittet her og hørt den ene prekenen etter den andre? Men på den siste dag skal de døde benkene anklage dere for hvor dårlig dere har hørt alle disse kraftige Guds ord.

Ja, hva vil dere si, og hvor vil dere ta veien på Herrens store dag, når «steinen i veggen skal skrike, og bjelken i treverket skal svare den» (Hab 2,11)? Denne alterringen, dette Herrens nattverdbord, der dere så mange ganger har knelt og tatt imot Jesu hellige nattverd, skal vitne på dommedag at Jesus har villet samle dere. Hver vanndråpe i dåpen og hver bloddråpe i nattverden skal vitne om det.

«Hvor ofte jeg ville,» sier Jesus. Ja, Herre Jesus, ingen kan nekte for at du ofte prøver å rive sjelene ut av djevelens vold. Å synder, han har ofte banket på ditt harde hjerte og vekket din sovende samvittighet. Ofte har han gjort det i din ungdom.

Å, du unge menneske som ennå lever i dine blomstrende år! Hvor mange ganger har ikke Kristus gått etter deg på dine dårlige syndeveier, klukket som

[2] NB: «La ikke din fot bli bar …».

høna og ropt med høy røst: «Tenk på din skaper i din ungdoms dager, før de onde dagene kommer, og det lir mot de årene da du må si: Jeg har ingen glede av dem» (Fork 12,1)!

Han sier i dagens evangelium: «Jerusalem, hvor ofte jeg ville samle dine barn.» Ja, slik er Jesus ennå. Ennå vil han så hjertelig gjerne samle barn og unge mennesker. Å, så vondt det gjør ham at unge mennesker i vår tid lar seg forføre til så mye forbannet synd!

Å, dere unge sjeler! Kristus har ofte rørt hjertene deres med kraft. Han slo kraftig på samvittigheten deres ved deres første altergang. Ja, han er kommet samvittigheten deres nær både før og siden. Å, dere unge! Skulle dere bli gamle, blir det enda mer uutholdelig tungt å omvende seg i alderdommen. Nei, omvend dere nå i ungdommen, før Satans snarer er blitt altfor sterke.

Kristus har ofte villet samle dere; han har villet det også midt i livet. Når de kommer midt i livet, graver menneskene seg forferdelig dypt ned i denne verdens sorger. Da vil de unnskylde seg med ektefellen sin, den store husholdningen og de mange barna. Da sier de: «Jeg vet nok at jeg burde bedre meg, men nå har jeg ikke tid.» «Jeg har tatt meg en kone, og derfor kan jeg ikke komme» (Luk 14,20).

Forlater nå Jesus den middelaldrende synderen når denne stakkaren går og buldrer og stormer med sin fordømte kjærlighet til verden? Å nei, du kan ikke nekte for, du stakkars verdens trell, at Gud har sendt mang en god tanke og rørelse inn i hjertet ditt. Hadde du latt den gode tanken slå rot i sjelen din, kunne du allerede ha vært et Guds barn. Gud nåde deg når du skal gjøre regnskap på dommedag for alle de gangene du har drevet den lokkende Frelseren bort fra deg!

Kristus har ofte samlet dere, ja, det har han gjort selv i deres høye alderdom. Det skal mye til for at Gud skal kunne slite i stykker djevelens bånd på en gammel gråhåret synder. Den som har tjent Satan så lenge, helt inn i alderdommen, går svært sjelden ut av denne tjenesten så sent.

Å, du gamle synder som med grått hår på hodet står på den ytterste kanten og er nær ved å styrte ned i helvete! Jeg vet «at du er hard, og din nakke en jernsene, og din panne av kobber» (Jes 48,4). Men ennå vil Herren Kristus frelse deg, om det var mulig. Noen få øyeblikk før det skulle bære av sted til pinestedet med deg, ville han omvende og frelse deg – akkurat som når man i hast tar en brann ut av ilden.

Å, du gamle synder som nå har slitt bort det meste av tiden i synden, se hvor mild din Jesus står! Slik høna løfter vingene for å skjule kyllingene, slik strekker Jesus ut sine nådevinger. Ennå ville han vise deg nåde og barmhjertighet, om det var mulig å bevege ditt gamle, forherdede hjerte til bedring. Si, å si, om ikke alt det jeg nå har beskrevet, hører til Guds nådestrømmer!

Men det er forferdelig, det er en helvetes dristighet, å våge å forakte disse Guds nådestrømmer. For over slike foraktere skal Guds vredesskåler tømmes ut. Om dette skal det handle i prekenens

Annen og siste del

Guds vredesskåler ble tømt ut over Jerusalem. For førti år etter at Jesus talte ordene i vårt evangelium, ble Jerusalem jammerlig ødelagt. Og ennå i dag følger Guds vrede etter hans nåde når nåden lenge er blitt foraktet.

Til Guds vredesskåler regner jeg 1) denne straffen: «Slik skal det komme over dere, alt det rettferdige blod.» Så skarpt taler Jesus til innbyggerne i det syndige Jerusalem i dagens tekst. Men skal det uskyldig utøste blodet til Guds rettferdige barn komme så tungt over morderne deres? Hvor mye tyngre og hardere skal da ikke Jesu blod, som de uverdig har tatt imot i nattverden, komme over alle uforberedte nattverdgjester?

Å, dere uverdige nattverdgjester! Dere tenker ikke på hvilken forferdelig synd dere gjør når dere går fram til nattverden med urene lepper og hjerter. Men hør nå på denne 2. juledag, og legg merke til hvordan det til slutt går dere fordi dere så uverdig har gått til nattverd. Jesu aller mest rettferdige blod skal komme over dere.

Det skal komme over dere. Det skal falle tungt på dere i dødens time og dommens stund. Det skal bli som om man bandt den tyngste møllestein om halsen deres, og dette Kristi blod som dere har tatt imot uverdig, skal trykke dere dypt ned i sjøen som brenner med ild og svovel. Der skal dere ligge dypt under alle fordømte hedninger. For de har likevel ikke den synden på seg at de uverdig har tatt imot Herrens nattverd.

Å synder, om du visste hvor hard en pine alle uverdige nattverdgjester får i helvete, ville du bli helt forferdet over alle de mange gangene du er gått til nattverden uten omvendelse og levende tro. Nå synes du det er ufarlig å la deg skrive inn til altergang. Men Kristi blod kommer forferdelig over deg til slutt.

Til Guds vredesskåler regner jeg 2) denne straffen: «Se, huset deres skal bli liggende øde!» Slik taler Frelseren til jødene i den siste prekenen han holdt i Jerusalems tempel. Nå kaller han templet deres hus. Ellers het det Herrens hus, fordi Gud på en særlig måte hadde åpenbart seg i dette templet.

Men nå hadde jødene vanhelliget templet så mye med sin hykleriske gudstjeneste at han ikke lenger ville kalle det sitt hus. «Se, huset deres,» sa han. Og dette huset ble også øde. For akkurat da Jesus hadde sagt det som står i vårt evangelium i dag, gikk han ut av templet og kom aldri mer dit. Å, han kunne nok si at det heretter ble øde. For når Jesus er borte fra kirkene, er kirkene sannelig øde.

Nå, nå, dere syndige kristne! Hvordan skal det gå dere, som nå så lenge har tråkket alle Herrens ord i kirkene under føttene? Å ve, å ve! Kanskje det snart skal hete om templene deres: «Se, kirkene deres skal bli øde.» Gud i himmelen forbarme seg over oss!

Man kan allerede si om de fleste kirker at de er øde. For alle kirkebenker er øde og tomme for andektige tilhørere, øde og tomme for dem som gjør Guds ord, så en nå for tiden kan si at det sitter mørke sjeler i lyse kirker. Og Herren Gud vet at jeg ikke lyver når jeg sier at de fleste kirker også snart blir øde og tomme for nidkjære prester og lærere.

«Hennes prester lærer for betaling, og hennes profeter spår for penger» (Mika 3,11). Man spør etter de jordiske inntektene, men sjelene er glemt. Og hva skal det bli av dette? Gud kan jo ikke lenger ha tålmodighet med en så forbannet

likegyldighet. Kanskje det ikke er lenge igjen før kirkene blir øde på en enda mer forferdelig måte.

Kanskje den sørgelige dagen snart kommer da vi alle får grunn til å klage: «Det finnes ikke noen profet mer, ikke noen hos oss som vet hvor lenge dette skal vare» (Sal 74,9). Kanskje den strenge Gud snart feller denne harde dommen over den kristne verden – du syndige kristenhet: «Jeg kommer brått over deg og jeg vil flytte din lysestake bort fra sitt sted – hvis du ikke omvender deg» (Åp 2,5).

Nå vemmes du ved Guds ord som ved kraftløs mat. Nå blir du mang en gang borte fra kirken for litt ruskevær. Nå lever du aldri etter en eneste linje av alle de Guds ord du hører og leser. Men tenk om kirkene snart skulle stenges for godt! Tenk om alle forkynnernes røster snart skulle tie i templene!

Tenk om den tiden kommer da ingen klokker i kirketårnene lenger skal lyde og kalle deg fram til Herrens hus! Tenk om ordet og sakramentene helt skulle bli tatt fra våre forherdede kristne! Å, det blir en forferdelig vredesskål. Gud nåde kristenheten om den skal drikke denne skålen.

Til Guds vredesskåler regner jeg også, aller sist, 3) at alle nådens foraktere etter denne tid ikke skal få se Jesus. «Fra nå av skal dere ikke se meg,» sier Frelseren her i dagens evangelium til jødene. Å, mine venner, om dere visste hvor forferdelig det er aldri å få se Jesus! Å, min evige Gud, da ville dere bli så redde og forferdet at omvendelsen og frelsen deres ble det dere la mest vekt på her i verden.

Å, da ville det bli deres viktigste arbeid å leve etter Paulus' ord: «Arbeid på deres frelse med frykt og beven» (Fil 2,12). For vet dere hva det vil si aldri å få se Jesus? Jo, det er den aller tyngste pinen i helvete. For når du aldri får se den rette Trøsteren, hvem skal da trøste deg? Når du aldri får se den levende vannkilden, hvem skal da svale deg mot Guds brennende vrede? Når du aldri får se den Frelser som ble født for oss syndere i en stall, hvem skal da frelse deg og gjøre deg salig?

Nå, nå, i denne velsignede nådetiden, nå så lenge den arme sjelen ennå bor i sitt herberge, det dødelige legemet – nå før pulsen stanser, før dødsfargen kommer i ansiktet, og før menneskene skal stevnes fram for Guds domstol – nå, i denne tiden, kan dere få se Jesus i en levende tro. Men «fra nå av skal dere ikke se meg,» sier Frelseren i dag til alle gjenstridige syndere.

Etter denne tid er det slutt på all nåde og salighet for dere, hvis dere ikke har søkt nåden i dette livet. Etter denne tid finner dere en lukket himmel og et åpent helvete foran dere, så sant ikke en sann omvendelse hindrer denne ulykken. Etter denne tid nytter det ikke å håpe at den arme sjelen skal bli frelst, når den ikke er blitt frelst mens livet varte.

Etter denne tid er alle Jesu nådekilder tilstoppet for de fortapte sjelene, og de renner ikke lenger slik de gjorde i denne verden. Etter denne tid vil Jesus, det nådige Lam, ikke lenger kjennes ved dere. Han skal fare like strengt fram mot dere som om han aldri hadde gjenløst dere. Skal sjelen reddes, må den reddes i denne tiden. For etter denne tid blir hver fortapt sjel kastet i den evige ild, og fra denne ilden finnes det ingen forløsning.

Ingen, ingen må derfor være som Esau! Slik han solgte sin førstefødselsrett for et måltid mat, slik selger mang en all sin glede i himmelen for en kort fornøyelse her i verden. «Dere vet jo at da han senere ville arve velsignelsen, ble han avvist, enda han søkte den med tårer, for han fant ikke rom for omvendelse» (Hebr 12,16–17).

Slutning

Nå er denne prekenen på vår 2. juledag til ende. Jeg slutter den med Herren Kristi bebreidende ord til jødene i dagens tekst: «Jeg ville samle dere,» sier han, «men dere ville ikke.» I disse ordene av Jesus hører dere, dere ubotferdige sjeler, hva som er den virkelige årsaken til at dere går glipp av Guds evige salighet og havner i helvetes evige fordømmelse.

Gud Fader er ikke årsaken til det. Å nei, legg ikke skylden på ham!

Hør hvor han deg med farsrøst vekker,
se hvor til deg han farsarmer rekker.

Guds Sønn er ikke skyld i at du blir fordømt. Er han ikke kommet til verden for å frelse syndere? Har han ikke frosset om vinteren i mørket i en stall for at du skulle bli frelst? Er han ikke blitt født for deg på juledag? Har han ikke lidd døden for deg på langfredag? Ble han ikke «såret for våre overtredelser, knust for våre misgjerninger» (Jes 53,5)? Hvordan kan du da skyve skylden over på ham?

Gud Den Hellige Ånd er ikke årsaken til at du blir fordømt. Å nei, nei! Nok har han virket og arbeidet i hjertet ditt, i håp om å gjøre et djevelens barn til et Guds barn. Du kan altså ikke legge noen skyld på ham.

Å nei, dere syndige mennesker! Jesus kaller tingen ved dens rette navn. Han sier rett ut hvorfor det bærer av sted til helvetes dype hule med dere til slutt: «Dere ville ikke.» Da hjelper ingen unnskyldninger og påskudd.

Her er mange som unnskylder seg og sier: «Vi er jo svake mennesker. Vi kan jo ikke omvende oss selv.» Ingen slik unnskyldning gjelder for Gud. Du kunne nok, om du ville. Frelseren sier ikke: «Dere kunne ikke.» Men han sier: «Dere ville ikke.»

Her er mange som unnskylder seg og sier: «Ingen kan leve så nøye som Gud befaler i sitt ord. Vi er jo ufullkomne syndere i dette ufullkomne livet.» Men hva sier Herren Kristus i dag? Han legger hele skylden på din uvilje. Han sier: «Du vil ikke leve etter Guds vilje. Du vil ikke vandre så hellig, kysk, ydmyk og saktmodig som Herren Gud i himmelen sier.» «Dere ville ikke,» heter det.

Her er mange som unnskylder seg og sier: «Jeg er gift. Jeg har hustru, jeg har barn som skal forsørges. Jeg har åker og eng å passe. Jeg har annet tungt arbeid i verden som menneskeplagere legger på meg. Jeg kan ikke. Jeg får ikke tid nok til å sørge for min sjel og min frelse slik jeg burde.»

Å, den unnskyldningen duger ikke. Dere kunne likevel godt legge flid på omvendelsen, om dere ville. Men egenvilje er et selvlaget helvete. «Men de ville ikke komme» (Matt 22,3). Dere ville ikke.

Her er mange som unnskylder seg og sier: «Jeg er kommet i en slik stand at det er umulig for meg å frykte Gud i den. Jeg må leve blant ugudelige soldater, blant bråkete håndverkere. Om jeg ville tenke alvorlig på min arme sjel, hindrer

kameratene mine meg. Gud vet at jeg gjerne ville bedre meg, men den forføreriske verden står meg i veien.»

Å, du taler bare løgn. Du vil ikke bedre deg. Ville du, kunne ikke standen din hindre deg. Dere ville ikke. Å, hvorfor pines så mange i helvetes flammer? Jo, de ville ikke omvende seg. Hvorfor får så mang en gjenløst sjel aldri se Guds ansikt med glede? Jo, de kunne ha vendt seg til Gud i nådetiden, men de ville ikke. Å Gud, hvor ynkelig det er at bare og alene uvilje skal fordømme så mange tusen sjeler!

Gud gi at en eller annen sjel på denne andre dagen i vår julehøytid får vilje til å angre sine synder og vilje til å vende seg bort fra alle synder! Eller, synder, skal du aldri holde en virkelig salig jul i denne verden? Skal alle himmelens og jordens forbannelser en gang falle på deg for den syndige måten du feirer julehøytiden på?

Å Jesus, Jesus, skriv disse ordene fra Forkynnerens bok inn i syndernes hjerter: «For hver gjerning vil Gud føre fram for dommen over alt som er skjult, enten det er godt eller ondt» (Fork 12,14). Og da kommer det også fram hvordan du har holdt jul i verden. Å, om du tenkte på dette i tide! Amen.

Søndag mellom jul og nyttår: Det gamle året, endt vel eller ille

> «Og Josef og hans mor undret seg over det som ble sagt om ham. Og Simeon velsignet dem og sa til hans mor, Maria: Se, denne er satt til fall og oppreisning for mange i Israel, og til et tegn som blir motsagt, men også din egen sjel skal et sverd gjennombore, for at mange hjerters tanker skal bli åpenbart … Men barnet vokste og ble sterkt, han ble fylt av visdom, og Guds velbehag var over ham» (Luk 2,33–40).

Holdt 1805.

«Hold deg nå i ro, min datter, til du får vite hvordan saken faller ut! For den mannen hviler ikke før han i dag gjør ende på denne saken.»[1] Slik talte Noomi til Rut da Rut fortalte at hun etter svigermorens råd hadde ligget ved Boas' føtter. Vi leser disse ordene i Ruts bok, kapittel 3, vers 18. Hele historien kan enhver lese i sin sammenheng der den står i Bibelen. Jeg vil i dag gjøre en oppbyggelig anvendelse av den.

Endelig har vi nådd den siste søndagen i dette gamle året. Endelig har et viktig stykke av nådetiden rent oss ut av hendene. Og hvor mange nådedager har vi ikke levd gjennom siden vi sist avsluttet et gammelt år og begynte et nytt! For hver dag, hver time, hver måned og uke skal du gjøre et tungt regnskap når den ytterste dommedag kommer. Sannelig, det regnskapet blir uutholdelig, så sant du ikke sørger for at alle de gamle syndene du har gjort i år, blir deg tilgitt.

«Deres dager skal være hundre og tjue år,» sa den langmodige Gud om det syndige folket som levde før vannflommen (1 Mos 6,3). Han var så nådig mot dem at han gav dem hundre og tjue års frist og betenkningstid. Slik sa Gud også om alle disse sjelene som er samlet her i dag.

For et år siden sa Gud om dem alle: «Jeg vil ennå gi dem ett år til å tenke seg om og bedre seg. Jeg vil la det ufruktbare treet stå også dette året, til jeg får spadd rundt det med lovens skarpe spade og gjødslet det med evangeliets kraftige gjødsel – om det da vil bære frukt» (jf. Luk 13,8–9).

«Jeg vil ennå ett år la min nåde og barmhjertighet følge de tankeløse synderne der de løper på veien til helvete. Jeg vil ennå ett år la den og den sovende synderen og synderinnen leve; kanskje begynner de å tenke på å bedre seg og

[1] NB: «… før han får saken avgjort, og det allerede i dag».

lar seg vise til rette i år. Jeg vil ennå ett år la de blinde sjelene i den og den menigheten, i det og det huset, leve.»

«Kanskje vil mitt ord virke bedre på de syndige hjertene deres i år enn i fjor. Kanskje kommer de til å gå bedre til min nattverd i år enn de foregående årene. Kanskje kunne den og den gamle trellen av Satan ennå la sitt gamle steinhjerte bli knust og omvendt.» Så nådig talte Gud for et år siden. Og det har skjedd etter hans ord.

Synderne har fått et nådeår som de aldri skulle ha fått om det hadde gått etter retten. Av dette gamle nådeåret har vi nå bare noen få dager igjen. Å, på denne siste søndagen i hele året kan vi vel bruke ordene jeg begynte med: Hold deg i ro, du synder, til du får vite hvordan saken faller ut! For Herren Gud i himmelen hviler ikke før han i dag gjør ende på denne saken. Ja, i disse dager gjør Gud ende på hele dette gamle året.

Å, hvor er dere nå, alle dere dager, timer og minutter som vi har levd gjennom i et helt år? Hvor er dere nå, dere mange nådefulle hverdager og dere mange velsignede søn- og helligdager, da så mye av Herrens ord er blitt øst ut i alle kirker? Dere har alle vært dager til bedring og omvendelse, da mang en sjel kunne ha blitt reddet fra den evige død.

Hvor er dere nå, dere mange nåderike timer da Jesus i år har stått og banket på hjertene våre? Å, hvor fort har dere ikke gått fra oss! Å, vi må vel alle tale til Gud i dag og si: «Se, som en håndsbredd har du satt mine dager, min livstid er som intet for deg» (Sal 39,6). Herren Gud hviler ikke før han i dag gjør ende på denne saken.

Å, å, i disse dager gjør Gud ende på mang en nådedag som dere har hatt i det gamle året. Og den nådedagen kommer aldri mer tilbake. Den er tapt, som om den aldri hadde vært til. I disse dager gjør Gud ende på mang et gjennomtrengende slag og stikk som han har gitt samvittigheten deres i dette gamle året.

Om han fortsatt vil vekke samvittighetene deres i et nytt år, det vet jeg ikke. Men det vet jeg: Ikke et eneste av de samvittighetsslagene dere har fått i år, kommer noen gang tilbake. I disse dager gjør Gud ende på mange vekkende helligdager. På de dagene har klokkene i tårnene liksom ropt til kirkefolket med høy røst: «Vend tilbake, frafalne barn! Jeg vil lege deres frafall» (Jer 3,22).

Om dere så gråt blod i dag, kunne ikke alle tårene deres kalle tilbake en eneste søndag som er blitt forsømt og vanhelliget i år. Sabbatsdagene som er forsømt i år, har flytt bort som en rennende strøm. De kommer aldri igjen.

I disse dager gjør Gud ende på mange gode anledninger til bedring som du har hatt i det gamle året. Å, mange ganger i år har du hatt så fine og herlige anledninger til å slippe synden og komme i forening med Gud. Men du har ikke grepet dem. Gud vet om du noen gang får slike anledninger igjen.

Å, i år har en kunnet si om deg, arme sjel, det som står i Matt 3,2: «Himlenes rike er kommet nær!» Å, mange ganger i løpet av dette året har himmelriket kommet deg helt nær. Hva i Herrens navn har du tenkt på, du som har skjøvet himmelriket fra deg og skyndt deg mot helvete så fort du har klart?

Men så visst som Gud ikke hviler før han i disse dager gjør ende på det gamle året, så inderlig og hjertelig ønsker jeg og ber Gud om at synderne ikke må hvile før de i disse dager gjør ende på hele sitt tidligere ugudelige liv.

Å, du arme, elendige, syndige menneske! Nå ender du snart dette året. Nå er det som om dette året aldri hadde vært til. Det er ikke lenge igjen før det nye året begynner. Kan nå en eneste formaning i Kristus Jesus hjelpe, så ber og formaner jeg deg: Gi ikke opp din brennende og andektige bønn, la ikke dine sterke og høylytte rop til himmelen stanse, før du i dag gjør ende på det ubotferdige sinnelaget du har hatt hele dette året.

«Forlik deg nå med ham og slutt fred. Ved dette skal du høste det gode» (Job 22,21). «Ryst støvet av deg, stå opp, ta sete, Jerusalem! Gjør deg løs fra båndene om din hals, du fangne Sions datter!» (Jes 52,2). «Husk derfor hva du er falt fra. Omvend deg, og gjør de første gjerninger!» (Åp 2,5).

Ja, når du ender året, så gjør ende på syndene dine. Gjør nå, i Herren Jesu navn, ende på hele det ugudelige livet du har ført i dette gamle året. Har du i år bedt djevelen ta deg – kanskje mange tusen ganger – så gjør nå i dag ende på all denne grufulle bannskapen.

Har du i år forherdet hjertet ditt mot alle de Guds ord du har hørt på sabbatene, så gjør nå i dag ende på all slik vanhelligelse av Herrens sabbatsdag. Og får du holde flere sabbater i det nye året, så hold dem for din frelses skyld, og ikke så ille som du har gjort i år.

Har du i år ført et urent og utuktig liv, så gjør nå i dag ende på all slik urenhet, og la Gud etter denne dagen rense hjertet ditt og livet ditt. Har du i år levd som en ond og bitter djevel, i hjemmet eller utenfor, så gjør nå i dag ende på all slik helvetes ondskap og bitterhet. Ta ikke ditt onde hjerte med deg inn i det nye året, for da blir det et forbannelsens år for deg.

Har du i år gått uverdig til Herrens hellige nattverd, så gjør nå i dag ende på slik uverdig altergang. Og opplever du flere altergangsdager i det nye året, så la sjelen din bli forberedt og omvendt, så du kan gå fram til Herrens bord som et velforberedt Guds barn.

Ja, Herre, du store Gud! Nå renner dette gamle året ut i evighetens store strøm. Gi, Herre, at du mot slutten av dette året kan ydmyke de hjertene du ikke har kunnet ydmyke tidligere i år! Å Gud, vi roper til deg av vårt innerste hjertes grunn: Ja, Gud gi at synderne får så våkne samvittigheter at de med brennende alvor ber denne bønnen til Gud:

Gi oss, o Gud, et godt nyttår,
at hver og en nytt sinn nå får
og i sin gamle synd ei står! Amen.

Fader vår …

Evangeliet: Luk 2,33–40.

Ved Guds nåde skal vi nå tale om dette: *Det gamle året, endt vel eller ille*. 1) Hvem ender året ille? 2) Hvem ender det vel?

Å, Herre Jesus, hjelp oss nådig for ditt blods og din døds skyld! Amen.

Det første spørsmålet jeg i Herrens navn legger fram i dag, står i

Første del

Hvem ender det gamle året ille? På dette spørsmålet svarer jeg: Det gamle året endes ille for det første av dem som støter seg og faller på hjørnesteinen Kristus.

I vårt evangelium i dag fortelles det om den gamle, gudfryktige Simeon. Han kom opp i templet i Jerusalem den dagen jomfru Maria kom dit med barnet Jesus. Denne gamle gudsmannen fikk Herren Jesus i favnen og la ham på armen sin. Så pekte han – for det må han sikkert ha gjort – på det dyrebare, velsignede barnet han hadde på armen, og sa: «Se, denne er satt til fall og oppreisning.»

Han ville si: «Se denne Jesus som jeg nå holder i favnen min! Han er en hjørnestein som mange tusen sjeler faller på og får et dødelig støt til helvete og evig fordømmelse. Se denne Jesus! Han er også en hjørnestein som mange sjeler reiser seg opp på ved en sann omvendelse og en tro som forandrer hjertet, og ved denne hjørnesteinen blir de evig salige.»

I Den hellige skrift blir Guds rettroende menighet sammenlignet med et stort steinhus. I dette huset er de tolv apostlene og alle profetene svært betydningsfulle steiner, ja, hvert Guds barn er en stein i det. Slik skriver Peter til de troende sjelene: «Bli også selv oppbygd som levende steiner til et åndelig hus, til et hellig presteskap» (1 Pet 2,5). Men Jesus Kristus er hjørnesteinen i dette huset (Ef 2,20).

På denne hjørnesteinen burde alle syndere reise seg opp i en oppriktig omvendelse. Men er det ikke beklagelig? Er det ikke jammerlig og forferdelig? Må ikke alle Guds barn gråte og sørge over at så utallige syndere faller ynkelig på denne velsignede hjørnesteinen? De tar så stor skade på sine arme sjeler at en kan si om dem det som står i Matt 7,27 om den dåraktige mannen som bygde huset sitt på sand: «Og det falt, og fallet var stort.»

Ja, det var sannelig stort. For den som faller i helvete, gjør uten tvil et stort fall. Å, ulykkelig og forbannet er den sjelen som får dette dødelige støtet for evigheten! Jesus sa en gang noen svært viktige ord om dette: «Og den som faller på denne steinen, skal knuses. Men den som steinen faller på, skal den smuldre til støv» (Matt 21,44).

Å, Gud nåde det mennesket som hjørnesteinen Jesus faller på! Faller han på deg når sjelen din skal fare ut av legemet, faller han på deg når overengelen med basunlyd forkynner den ytterste dom, da blir det en tung stein for deg å bære. Sannelig, om du så hadde vært aldri så stor og mektig i denne verden, smuldrer den deg likevel til støv.

Men nå kunne en synder komme og unnskylde seg slik: «Det står i evangeliet i dag at Kristus er satt til fall for mange sjeler. Er han satt til fall, så menneskene kan støte seg på ham til fordømmelse, så kan jo ikke jeg for at jeg blir fordømt. Da er det jo Gud som har skylden, han som har satt sin Sønn Kristus til fall for meg.»

Til det er svaret: «Hvem er da du, menneske, som tar til gjenmæle mot Gud? … Har ikke pottemakeren makt over leiren, så han av samme deig kan lage et kar til ære og et annet til vanære?» (Rom 9,20–21). Gud er sannelig ikke skyld i at du, trygge synder, en gang med jammer og ve blir kastet ned i helvetes dype avgrunn.

Jeg vil gjøre dette klart med en enkel lignelse. Tenk deg at en blind mann, eller et annet vilt, ustyrlig og tankeløst menneske, kommer løpende og springer

rett på en hjørnestein. De støter seg så ille på steinen at det blir deres død. Er da steinen skyld i dette dødelige fallet? Nei, den ene var jo blind, og blindheten var årsaken til at han falt. Den andre sprang vilt og uten ettertanke. Han må gi sin egen ustyrlighet skylden for at han falt, og slett ikke steinen.

Og akkurat slik er det her. Hjørnesteinen Jesus er satt til syndernes frelse, men ikke til deres fordømmelse; til deres beste, men ikke til deres skade; til himmelen for dem, men ikke til helvete. Og at han likevel blir til fall for mange sjeler, er ikke hans skyld.

Er det hjørnesteinen Kristus' skyld at en åndelig blind sjel i sitt sjelemørke faller på denne steinen, så den dør og blir evig fortapt? Er det hans skyld at en vill og rasende syndens trell kommer løpende i sine synder som en vill hest i striden, løper mot steinen Kristus og mister paradiset og saligheten ved det?

Nei, synder, du har deg selv å takke for det! Jesus er helt uskyldig i ditt blod. «Skulle jeg ha behag i den ugudeliges død? sier Herren Herren. – Mon ikke heller i at han vender om fra sin vei og lever?» heter det i Esek 18,23.

Det gamle året endes ille 2) av dem som motsier Kristus. Da Simeon holdt Herren Kristus i favnen, sa han også om ham: «Se, denne er satt … til et tegn som blir motsagt.» Med disse dunkle ordene sikter han til Kristi lidelser, for i sin lidelsestid ble Kristus motsagt svært mye. Men jeg tar dette som anledning til å vise hvordan Herren Kristus den dag i dag er et tegn som syndere motsier.

Her er bildet hentet fra en skyteskive som soldatene stiller opp og sikter på. Å, hvor dumdristig, hvor dristig og frekt har ikke syndere til alle tider skutt på denne himmelens skive! Men aldri, aldri har han vært så motsagt som nå i disse verdens siste tider. Nå motsier de dumdristige synderne Kristus og alle hans dyrebare og hellige ord.

Når Kristus sier: «Skynd deg å være føyelig overfor din motstander» (Matt 5,25), da våger du, synder, å motsi din Frelser! Du taler mot ham og sier: «Jeg kan vel ikke være så forsonlig heller når min neste har gjort meg altfor mye imot.»

Når Kristus sier: «Om noen slår deg på høyre kinn, så vend også det andre til. Vil noen føre sak mot deg for å ta din kappe, så la ham også få ytterplagget!» (Matt 5,39–40) – når Kristus sier dette, setter synderne seg opp mot ham. De sier: «Frelseren krever noe som strider rett mot all rimelighet.»

De sier: «Blir jeg ikke salig før jeg overlater både ytterkjolen og underkjolen min til urettferdige røvere, så blir jeg aldri salig. Så ettergivende kan aldri noe menneske bli. Hvem kan stå stille og la seg slå på høyre og venstre kinn?» Å, du usle menneske! Hvordan drister du deg til å motsi Kristus? Et så ettergivende sinnelag ville du få om du lot Gud forandre hjertet ditt.

Når Kristus sier: «Elsk deres fiender, gjør vel imot dem som hater dere, velsign dem som forbanner dere, be for dem som taler ille om dere» (Luk 6,27–28), da drister de hovmodige synderne seg til å motsi Kristus.

De sier: «Å, hvem kan være god og mild mot sine fiender og dem som hater ham? Hvem kan ønske Guds velsignelse over den som står og forbanner meg? Hvem kan be Gud om godt for den som gjør meg all urett og skade? Kristus befaler noe som er umulig for oss syndige mennesker.»

Hva sier du, du usle jordklump? Skal du motsi Herren Kristus, din Frelser? Det ville ikke være umulig for deg hvis du bare ville la deg omvende fra mørket til lyset og fra Satans makt til Gud. Å, hvordan skulle vel slike som motsier Kristus og alle hans ord, ende det gamle året? Å, de kan jo aldri ende året vel. De må ende det i en ulykksalig og forbannet stund.

Nå, 3) det gamle året endes ille av dem som tjener djevelen og synden natt og dag. Den gamle, gudfryktige enken Anna «tjente Gud i faste og bønn dag og natt», står det i dagens evangelium. Men hvem tjener de fleste av våre kristne nå for tiden? Tjener de Gud? Å, Gud nåde dem – de tjener slett ikke Herren sin Gud! Men djevelen, den gamle slangen, den store dragen – ham tjener de.

Ja, den lede Satan i helvete har langt flere tjenere og tjenerinner enn Gud i himmelen! Hvem tjener vel våre mange som banner og sverger? Å, de tjener ingen annen enn den herre som de så trofast påkaller og roper på! Hvem tjener vel våre mange drankere? Hvem tjener de på kroene og i skjenkestuene sine? Å, med alt dette fordømte drikkeriet tjener de selve den urene ånd!

Hvem tjener vel disse forherdede gnierne, som arbeider så ivrig med jorden og det som hører jorden til, som om det ikke fantes noen himmel? Å, hvem skulle de vel tjene, om ikke Satan selv? Det er han som henger et slikt dekke for øynene deres at de bare løper etter verdslige ting og glemmer det viktigste: omsorgen for sjelen.

Du synes vel at du tjener Gud når du er til stede ved gudstjenesten i kirken om søndagen. Men ve deg, du forblindede sjel! Du kan ikke holde noen gudstjeneste så lenge du ikke har omvendt deg. Nei, du holder en djeveltjeneste midt i selve kirken. For all den andakt du viser når du sitter der, er bare hykleri.

Å, din altergang er hykleri. Du hykler og gjøgler for Gud, og med dette hykleriet tjener du djevelen. Å, å, det er ikke mange i kristenheten som med god samvittighet kan si til Gud: «Se, i så mange år har jeg tjent deg, og aldri har jeg gjort imot ditt bud» (Luk 15,29). Å nei! Her er tvert imot utallige syndere som i dag kan si til djevelen: «Se, du onde djevel, jeg har tjent deg hele dette gamle året, ja, i mange år, og aldri har jeg gjort imot ditt bud.»

Men hvordan skal året ende når det endes i syndens og djevelens tjeneste? Å, det kan jo ikke ende annet enn ille!

Hvem ender så det gamle året vel? Det skal besvares i

Annen og siste del

Det gamle året endes vel først og fremst av sanne og virkelige Guds barn. Å, den som nå i disse dager er inderlig godt kjent med sin Gud; den som har brakt sitt syndige kjød til korset og korsfester det mer og mer hver dag; den som har latt Gud bryte ned djevelens sinn i hjertet sitt og nå har Jesu, sin Frelsers, sinn – å, med hvilken glede kan ikke en slik sjel ende året! Samvittigheten hans gnager ham ikke for hele dette gamle året.

Men kan du ikke ende året som et Guds barn – ja, Herre Gud, de er tynt sådd som kan ende det så vel! – da ville det likevel være godt om ordets sverd fikk gå gjennom sjelen din før året ender. Da kunne det bli den salige begynnelsen på en sann omvendelse.

Den gamle Simeon vendte seg til jomfru Maria da hun på sin kirkegangsdag bar Kristus fram i templet, og han sa til henne: «Din egen sjel skal et sverd gjennombore.» Slik står det i dagens evangelium. Med dette mente nok Simeon en svært skarp fristelse og anfektelse som Maria skulle komme i. Ja, denne hellige jomfruen har sannelig ikke vært uten store fristelser. For de største Guds barn har det største korset.

Ja, ja, synder, et anfektelsens sverd må også gå gjennom din sjel om du skal kunne ende dette gamle året vel. Sannelig, det er ikke så lett å få sjelen frelst og bli salig som folk innbiller seg. Det går ikke med lek og lyst når nåde og vennskap skal vinnes hos Gud. De late sjelene som ikke vil streve for himmelen, kommer aldri inn der.

Saligheten vinnes ikke ved at du sitter som et dødt bilde i en kirke søndag etter søndag. Begynn nå din omvendelse med alvor før det nye året begynner. Du skal få se og kjenne at et anfektelsens sverd skal gå gjennom din sjel. Men hold da ut med Gud, så skal du i det minste kunne ende året vel, selv om du har begynt det ille.

Anvendelse

Nå er denne prekenen avsluttet i Den hellige treenighets navn, og slik har vi nå tatt avskjed med årets siste søndag. Ta nå fram ditt syndsregister før året er slutt, og se hvordan regnskapet ditt hos Gud i himmelen står for hele dette gamle året.

«Hva har du gjort? Røsten av din brors blod roper til meg fra jorden,» sa Gud til den blodige brodermorderen Kain (1 Mos 4,10). Disse ordene fra den store Gud tar jeg nå i min munn, og jeg vender dem i Herrens nidkjærhet og ånd til hver sjel som hører denne prekenen i dag.

Synder, hva har du gjort i hele dette gamle året, som snart er slutt? Hvordan har du levd i år? Hvordan har tankene dine vært, hvordan ordene og hvordan gjerningene? Hvordan har du i år forholdt deg til din Gud, hvordan til din neste, og hvordan til deg selv?

Her spør jeg først og fremst de unge sjelene som er her i kirken. Å, dere unge! Hva har dere gjort? Hvordan har dere levd i år? Å, ta denne søndagens evangelium og les hva som står der om det dyrebare barnet Jesus, som ble født i denne høytiden. «Barnet vokste,» heter det, «og ble sterkt i ånden, fylt av visdom, og Guds nåde var over ham.»[2]

Hører dere dette, dere barn, dere unge gutter og jenter? Slike barn burde dere ha vært i år, slik barnet Jesus var. Slik burde dere ha levd, slik dette barnet levde. Jesus vokste og ble sterk i ånden. Men nå i disse ugudelige tider vokser ikke de fleste barn opp som Jesus, men som djevler.

De blir ikke sterke i ånden, men de blir sterke i kjødet. De blir sterke i synden og det onde, de blir sterke i alle helvetes laster. Ja, dere arme barn, mange av dere er i år blitt sterkere til å tjene Satan enn dere var i fjor. Barnet Jesus ble fylt av visdom. Men våre barn og unge nå for tiden blir fulle av dårskap i stedet for visdom. Guds nåde var over barnet Jesus, men Guds vrede hviler over de fleste barn i våre dager.

[2] NB: «Men barnet vokste og ble sterkt, han ble fylt av visdom, og Guds velbehag var over ham» (Luk 2,40).

Å, kjære hjertens barn! Det går dere aldri vel til slutt om dere holder fram med dette syndige livet. Angre av hjertet, nå mot slutten av dette gamle året! Omvend dere, kjære barn, mens dere ennå har kraft til å synde! Gud la oss få se at det blir andre barn av dere når det nye året kommer! Gud la dere da bli lik barnet Jesus!

Så spør jeg dere gamle og eldre: Hva har dere gjort i løpet av det gamle året? Har dere levd som den gamle, gudfryktige kvinnen Anna, som dagens evangelium forteller om? Hun hadde «levd som enke til en alder av åttifire år. Hun forlot aldri templet, men tjente Gud i faste og bønn dag og natt.»

Å, Gud forbarme seg! Her er ikke mange gamle mennesker som ligner denne gamle enken. De fleste er gamle av år og gamle i Satans tjeneste. Men jeg banker enda en gang på deres gamle, steinharde hjerter før året er slutt. «Ennå en liten stund er lyset blant dere. Vandre den stund dere har lyset, for at ikke mørket skal komme over dere» (Joh 12,35).

Og med dette tar jeg nå avskjed med det gamle året. Farvel, du gamle år! Deg har jeg nå sett, og snart får jeg aldri se deg mer. Farvel, du gamle år! Gud stryke ut mitt syndsregnskap med Kristi blod før du er helt til ende! Farvel, du gamle år! I år har jeg forbrutt meg mye, ja, forferdelig mye. Gud hjelpe meg nå til å kaste bort alle mine synder som et gammelt, utslitt klesplagg! Gud la meg få et sinn som Jesus i det nye året!

Å, å, på dommedag skal det svares for alt. Da skal det også svares for dette året!

Farvel, farvel, du gamle år!
Jeg nå på randen av deg står.
Jeg bøyer nå mitt hjertes kne
for Gud, min Frelser, og vil be:
Å, at ei i det nye år
uangret synd med sjelen går! Amen.

Nyttårsdag: Hvem kan berge sin sjel i dette farefulle århundret?

> «… de ugudelige skal fortsette å være ugudelige. Og ingen ugudelig skal forstå det, men de forstandige skal forstå» (Dan 12,10).

Holdt 1801.

«Jeg var den eneste som slapp unna – jeg, jeg alene – så jeg kunne melde deg det» (Job 1,15). Slik sa hver av de fire budbærerne som kom til Job med de sørgelige budskapene om at alt var lagt øde – ikke bare all buskapen hans, men også familien og tjenerne hans.

Satan er den misunnelige ånden som aldri har unt noe menneske noe godt. Han er så forbitret på alt som heter menneske at han misunner oss saligheten. Ja, han unner oss ikke engang en brødbit i huset. Fikk han rå, skulle det ikke vokse et eneste gresstrå eller kornaks på hele jorden. Denne bitre og stygge ånden fra avgrunnen hadde lenge gått og sett med skjeve øyne på at Job var så elsket i himmelen og så velsignet på jorden.

En dag kom den fordømte, urene ånden gående, og Herren spurte ham: «Hvor kommer du fra?» Denne forkastede landstrykeren, som aldri gjør annet enn å flakke omkring og gjøre ondt på jorden, svarte Herren: «Jeg har fartet og flakket omkring på jorden.» Igjen spurte Gud Satan: «Har du gitt akt på min tjener Job?» Han er en uklanderlig og rettskaffen mann, sa Gud. Han tjener meg så trofast at jeg ikke har noe barn som ham i hele landet (Job 1,7–8).

Nå grep Satan anledningen til å vise hva han hadde i skjold mot Job. Han foreslo at Gud skulle prøve Jobs tro ved å ta fra ham alt han eide. Det er ingen kunst for Job å frykte Gud, ville Satan si, så lenge alt går ham vel, så lenge barna og tjenerne hans lever, og så lenge han sitter med en blomstrende buskap og store skatter og eiendommer. Men la ham miste barna sine, la ham miste tjenerne sine, la ham bli kvitt de store hjordene sine, kamelene, oksene og eselhoppene – så skal vi nok få se hvor gudfryktig han er!

«Men rekk bare din hånd ut og rør ved alt det som hans er! Da vil han for visst si deg farvel like opp i ansiktet» (Job 1,11).

Da ga Gud Satan lov til å fare fram med alt Job eide slik han ville. Men Job selv var inntil videre sikret ved Guds eget leidebrev. Og hva skjedde? På en glad gjestebudsdag, da Jobs barn var samlet, mistet Job alle oksene og eselhoppene sine, og gutene som gjette dem, ble slått i hjel. Samme dag falt det ild ned

fra himmelen og brente opp alle sauene hans – ja, ikke bare sauene, men også tjenerne som gjette dem, ble drept.

Og for å gjøre jammeren fullstendig kom det samme dag et voldsomt uvær fra ørkenen. Det rev ned huset der Jobs barn var, så huset falt over barna og slo dem i hjel.

Å, du urene ånd, du som har makt i luften – det var vel ingen annen enn du som satte i gang denne orkanen? For hver av disse ulykkene kom det et eget budskap til Job. Og når hver budbærer hadde fortalt sitt ærend, la han til: «Jeg var den eneste som slapp unna – jeg, jeg alene – så jeg kunne melde deg det.» Ordene står i Jobs bok, kapittel 1, vers 15, 16, 17 og 19.

Velsignede tilhørere! En fremragende Guds mann som døde i Tyskland for noen og femti år siden, har skrevet om Åpenbaringsboken. Den som tror det han har skrevet, tror at vi alle lever i den tiden som Åpenbaringen kapittel 14 taler om – vi arme vandringsmenn til evigheten som er samlet i Guds hus denne morgenstunden. Og hvem vet om ikke våre øyne skal se mye av det onde som beskrives fra kapittel 14 og helt fram til begynnelsen av kapittel 20?

Den som tror at forferdelige straffedommer skal ramme jordens innbyggere i det århundret som begynte klokken tolv i natt – den som tror dette, kan ikke ha våknet i dag uten å bli dypt grepet i sjelen. (*Denne prekenen ble holdt nyttårsdag* 1801.)

Alle nyttårsdager er rørende. Men denne nyttårsdagen 1801 er så rørende at jeg leter etter ord for å si det. Ak, du trygge synder, du som gir bort nådedager i tusentall til djevelens og verdens tjeneste! Om noen forteller deg hvor farefullt det århundret er som du i dag går inn i, tror du det ikke. For trodde du det, ville du bli så redd for deg selv at øynene dine begynte å svømme i de rette omvendelsestårene.

Ak, du vakte synder! Om du visste hva slags århundre det er som begynner med denne alvorlige dagen, ville du bli så forferdet at du ikke fikk ro før du var kommet til full omvendelse. Og er du et Guds barn og tror det Åpenbaringsboken sier om vår tid, da vet jeg for visst at du tar imot denne nyttårsdagen med stor bekymring.

For nå er et århundre kommet da sjeler i hopetall blir så forvillet av villfarelser, så tynget av synder, så dypt sunket i ugudelighet og så forherdet mot alt nådens arbeid at den som vil bli frelst i dette århundret, får det svært tungt med å komme bort fra den forblindede hopen som i store flokker farer av sted mot helvetes fordømmelse.

Ak, nå er det ille her, og det blir ille! Den som kan komme gjennom verden og fram til himmelen med en renset sjel, han må vel låne ordene til budbæreren som så ilden brenne opp Jobs sauer og tjenere og virvelvinden kaste huset over Jobs barn, men som selv slapp unna. Kommer du nå til omvendelse og salighet, så må du vel si: Nå, nå i dette århundret snapper djevelen bort alle de sjelene som kan snappes bort. «Jeg alene slapp unna – jeg, jeg alene – så jeg kunne melde deg det.»

Nådigste Jesus! I dag ga du oss det første pantet på din kjærlighet. I dag rant de første bloddråpene fra ditt hellige legeme. Ak, for dette blodets skyld roper

vi til deg: Frels i dette forferdelige århundret alt som kan og vil frelses! Amen. Fader vår …

Teksten: Dan 12,10. «… de ugudelige skal fortsette å være ugudelige. Og ingen ugudelig skal forstå det, men de forstandige skal forstå.»

«Jeg vil gi deg din sjel til bytte på alle de steder du drar hen.»[1] Profeten Jeremia fikk befaling fra Gud om selv å bringe dette nådige løftet til en mann som het Baruk, og som sukket i en svært bitter tid. Baruk hadde bedt om altfor store ting. Han hadde bedt om at et syndig og ugudelig folk skulle bli spart i det store og hele. Det kunne Gud ikke gå med på.

Han sa til Baruk: «Og du, ønsker du store ting? Gjør ikke det! For se, jeg lar ulykke komme over alt kjød, sier Herren. Men jeg vil gi deg din sjel til bytte på alle de steder du drar hen.» Ordene står hos profeten Jeremia 45,5.

Ut fra dette vil vi nå i Jesu navn betrakte:

Hvem kan slippe unna med sin arme sjel, som med et berget bytte, i dette svært farefulle århundret, som begynner i dag?

1) Dette svært farefulle århundret.
2) Hvem som i dette århundret kan slippe unna med sin arme sjel, som med et berget bytte.

Jeg regner det som en særlig nåde fra min Gud at det har falt på min lodd både å holde den siste prekenen i det århundret som nettopp er gått, og den første av alle prekenene som holdes i dette tempelet i det nye århundret. Men når jeg vet hvor farefullt det århundret er som jeg lever i, ville det være å be om for mye om jeg ba Gud at alle disse sjelene skulle la seg hjelpe og omvende i dag.

Ba jeg om det, kunne jeg ikke vente annet svar enn det Baruk fikk: «Ønsker du store ting? Gjør ikke det!» For djevelen forherder ennå folk så forferdelig at en alminnelig omvendelse ikke er å vente før grufulle ting har rast over jorden.

Nei, alt en predikant kan ønske i vår fortvilte tid, er dette: Gud la meg ikke helt forgjeves sløse bort kreftene mine og ødelegge helsen min! Gud la meg ikke bare rope til kirkeveggene! Gud la meg vinne noen sjeler blant de mange som ellers måtte gå fortapt! Det ville likevel være godt om Jesus fikk noen, så Satan ikke får dem alle sammen. Med dette ønsket går jeg nå over til den første delen av betraktningen vår.

Første del

Å *beskrive dette svært farefulle århundret*.

Dette århundret er svært farefullt i to henseender:

1) Med tanke på hvordan det står til nå, særlig i kristenheten.
2) Med tanke på de forferdelige tingene som ifølge Åpenbaringsboken snart er å frykte.

Hvordan står det til nå? Ak, her må jeg bruke ordene til profeten Amos i kapittel 5: «Hør dette ordet, … Israels hus!» Hør dette ordet, dere nordiske kristne i dag, for jeg må ta opp en klagesang over dere: «Hun er falt, hun skal aldri reise seg mer, jomfruen Israel» – vår arme kristenhet er falt! «Hun ligger forlatt på sin egen grunn, det er ingen som reiser henne opp» (Am 5,1–2).

[1] NB: «Men jeg vil gi deg livet til krigsbytte på alle de steder hvor du går hen».

Jeg våger å si det åpent: Kristenheten har aldri vært så forfalt. Sions murer har aldri stått så nær ved å falle. Satans rike har aldri vokst så mye. Sann omvendelse har aldri vært så sjelden å se. Tro og kjærlighet har aldri vært så sjeldne å finne. Syndernes hjerter har aldri vært så harde. Gud og hans ord har aldri vært så spottet, og prekenembetet har aldri vært så tungt som det er i dette århundret.

Verden tar anstøt og sier at det bare er prestene som maler alt i forferdelige farger. Men for Gud, for hans engler og for hans barn er det klart som dagen at det står mer forferdelig til på jorden nå enn før. Å, det så mye bedre ut for Guds kirke nyttårsdagen 1701 enn det ser ut nå, nyttårsdagen 1801! Det er nettopp om denne tiden Daniel skriver i teksten vår: «De ugudelige skal fortsette å være ugudelige.»

Jeg skal kort male et mørkt bilde av hvordan det står til nå. Synder, kjenner du deg selv igjen noe sted, så grøss for deg selv! For det er du som er med på å gjøre denne nyttårsdagen så alvorlig.

Hvordan står det da til i kristenheten nå? Ak, det står forferdelig til. Det står forferdelig til med troen. Det står forferdelig til med helliggjørelsen. Det har gått så langt at mange snart ikke tror på noen ting. De tror verken på de dødes oppstandelse eller den ytterste dom eller verdens ende, verken på himmel eller helvete. De tror ikke at det finnes en Jesus, eller en Hellig Ånd, eller hellige engler, eller onde ånder, eller at Bibelen er Guds ord.

Kom bare i selskapene våre, der denne verdens barn er sammen, så får du nok høre hvordan det lyder. Gud bevare oss! Der faller det ord som kan skjære i hjertet på alle som virkelig har Gud og Herren Jesus Kristus kjær.

Her er nå et århundre da Den hellige skrift er sunket i så forferdelig forakt at mange bruker langt frekkere uttrykk om Bibelen enn de noen gang har brukt om romaner og teaterstykker. Bibelen er snart så alminnelig foraktet at ringeakten for denne boken holder på å smitte selv de gode sjelene.

Her er et århundre da det skal kalles vittig å håne Gud, vittig å spotte Jesus, vittig å leke med Bibelens ord, Bibelens talemåter, Bibelens lignelser og Bibelens uttrykk. Et menneske burde være så redd for slikt at han fryktet at et knusende lyn fra Guds vrede skulle kaste ham ned i helvete så snart han dristet seg til å åpne munnen mot en eneste linje i Bibelen.

Her er nå et århundre da en egenrådig selskapsnarr, som synder og vekker Guds vrede med annethvert ord han sier, står i høyere aktelse og ære enn noen profet, evangelist eller apostel. Her er et århundre da troen blir undertrykt, også blant mange lærere, og fornuften skal være herre også i prekenene. Den predikanten som anbefaler troen minst og snakker mest etter fornuften, holder verden for den klokeste.

Her er nå et århundre da mange kristne har mistet så all aktelse for Guds barn at de blant folk setter økenavn på kong David, på profeter, evangelister og apostler! Ja, mange skåner ikke engang Jesus selv – så frekk er verden blitt nå.

Her er nå et århundre da forakten for Herrens ord er steget så høyt at kirkene blir regnet for steder for pøbelen og ikke for bedre folk. Man ler av allmuen når den går i hopetall til kirken. Mang en fornem mann ville ikke kunne gjøre rede

for seg i en katekisasjon, men tror likevel at han vet alt prestene har å si i kirken uten å høre det.

Men hvordan er det med helliggjørelsen i disse tider? Hjelp, Herre! De hellige er få på denne svært alvorlige nyttårsdagen! Når har man drevet hor så uforskammet? Når har man bannet så skamløst? Når har man løyet så grenseløst? Når har man bedratt så ukristelig som man gjør nå? Når har de rike drevet så mye åger, når har de fattige stjålet, når har tiggerne vist så mye egenrådighet som de gjør i våre dager?

Riktignok legger de fornemme vinn på å slipe syndene og polere ondskapen, så den skal se fin og moteriktig ut. Men la dem bare slipe og polere – det er og blir etiopierens hud og leopardens flekker (Jer 13,23).

Å, her er nå et århundre da synderne synder så skamløst at jeg tror dette: Om Gud selv stod synlig ved siden av mang en av våre kristne og sa til ham: «Vokt deg! Gjør du denne synden, skal du være i helvete innen to timer» – så ville ikke engang det holde ham tilbake fra synden.

Nei, mang en ville være så frekk at han i stedet for å omvende seg tenkte: «La det så være at jeg skal være i helvete om noen timer. Så skal jeg synde desto lystigere så lenge disse timene varer.» Dette er forferdelig å nevne, men slik står det til.

Hva skal det bli av dette? Kan det fortsette slik lenge uten en omveltning? Må ikke disse syndene snart dra forferdelige straffedommer etter seg? Vårt nye århundre er svært farefullt, for forferdelige hendelser er snart å frykte.

«Å, tøv!» sier verden. «Ære være vår opplysning! Den har lært oss å forakte profetier og le av prestenes spådommer.» Jeg svarer deg, du frekke verden, med Daniels ord i teksten vår: «Ingen ugudelig skal forstå det»!

Nå er du altså endelig kommet, du svært farefulle århundre, da det tredje ve skrider fram med store skritt og haster mot sin ende! Nå er du altså endelig kommet, du svært farefulle århundre, da den brølende løven fra avgrunnen streifer omkring på jorden og sluker flere sjeler enn den har gjort før, og harmes over at den tiden den får rase i, skal vare så kort.

Så er du altså endelig kommet, du svært farefulle århundre, da de troende skal høstes inn med sigden og de ugudelige med den skarpe ljåen. Så er du altså endelig kommet, du svært farefulle århundre, da dyrets tilhengere skal drikke den store Guds harme, ikke i dråper, men av skåler. Gud bevare oss bare for en dråpe av Guds vrede! Men den som skal tømme skåler eller store skjenkefat av den, han er å beklage.

Så er du altså endelig kommet, du svært farefulle århundre, da dyret skal bli tilbedt av dem som bor på jorden, unntatt de få sjelene som er innskrevet i Lammets livets bok.

Å, du nysgjerrige synder! Spør ikke i din kjødelige nysgjerrighet etter året, dagen og klokkeslettet da denne jammeren tar til. Om noen i god mening ville nevne et tidspunkt for deg, ville du ikke omvende deg av den grunn. Du ville bare passe på om læreren din var en profet eller en dåre.

Er det ikke nok at barna dine kan få oppleve den mest jammerlige tiden som noen gang har vært på jordkloden? Kanskje du selv skal bite tungen i stykker

av smerte under en av de sju siste plagene? Er det ikke nok at det er noen her i kirken nå som skal oppleve uventede, forferdelige og skremmende ting før de får lukke øynene i døden?

Er det ikke nok at det er født mennesker som kan få se begynnelsen av Åpenbaringen kapittel 20 bli oppfylt? De kan få oppleve den dagen da engelen griper Satan og kaster ham ned i hans tusenårige fengsel.

Er det ikke nok at det nå står så forferdelige ting for døren at ingen kan slå seg igjennom med vett og list, med fornuft og kunst, eller med frelseslæren i hodet? Nei, nå gjelder det å være utrustet med Jesu kraft og Åndens lys. Nå gjelder det å være sikker på sin sak. Nå gjelder det framfor alt ikke å ha forregnet seg på Guds nåde og vennskap.

Gud hjelpe og styrke oss, som er kommet inn i dette farefulle århundret! Gud stå de sjelene bi som våkner og tenker på sin salighet i dette århundret! Gud gi kraft til dem som i dette forføreriske århundret skal arbeide seg gjennom omvendelsens port og frelse sjelen sin! Gud holde sine få troende oppe, så de ikke lar seg bedra til å følge med strømmen og flyte ned i forførelsens elver! For disse elvene og ildsjøen ligger tett ved hverandre.

Gud oppmuntre de redelige lærerne, for folk i dette århundret ser på dem med onde øyne! Gud la oss få beholde Ordet, dåpen og nattverden så lenge det er mulig! Gud høre min bønn så langt den kan bønnhøres, for Jesu Kristi skyld, ved Den Hellige Ånd!

Annen og siste del

Men nå kommer et viktig spørsmål. Det betyr mye for alle som ikke er likegyldige til om djevelens raseri skal gripe dem i det lille stykket av det tredje ve som ennå står igjen. Spørsmålet i den andre og siste delen av prekenen blir da: *Hvem kan i dette århundret slippe unna med sin arme sjel, som med et berget bytte*?

Hunger, sverd og pest rev med seg nesten hvert eneste menneske i de store ødeleggelsene på Jeremias tid. Likevel skjedde det at den nådige Gud unntok noen av sine barn fra ødeleggelsen. Da Jerusalem skulle inntas, sa han for eksempel til Jeremia: En ulykke skal komme over hele byen, «men jeg vil la deg unnkomme, og du skal ikke falle for sverdet, men din sjel skal være deg til bytte» (Jer 39,18).[2]

Hungeren skal ta livet av de andre, men ikke av deg. Sverdet skal myrde de andre, men ikke deg. Pesten skal drepe de andre, men ikke deg. Du skal slippe unna så underlig som en som i krig kommer over et utmerket bytte og ser på det som en gave fra himmelen selv. Og hør nå, mine velsignede tilhørere, hvordan dette kan brukes på oss – det er viktig.

Like sjeldent, like vanskelig og like uventet som det er å komme fra det med livet når pesten feier bort alt, når sverdet herjer alt, når hungeren dreper alt – like vanskelig er det å slippe unna med sjelen i dette svært farefulle århundret, når djevelen snapper bort, river bort og ødelegger den ene sjelen etter den andre.

Om pesten herjer og dreper hvert menneske i et stort hus unntatt ett, som er igjen i live etter at alle de andre er båret ut som døde, så er det jo et under at dette

[2] NB: «men du skal få livet til krigsbytte». Ordene i Jer 39,18 ble sagt til etiopieren Ebed-Melek.

ene mennesket fikk leve. Han kan ikke annet enn stå forundret og si: «Jeg alene slapp unna – jeg, jeg alene – så jeg kunne melde deg det.»

Og nettopp et slikt under er det å kunne bli salig i dette århundret, da syndens og villfarelsens pest skal smitte nesten hvert eneste menneske. Den som nå kan holde seg uplettet av verden, han kan si: «Med nød og neppe fikk jeg berget sjelen min som et bytte. Jeg alene slapp unna.»

Da Guds ild falt ned fra himmelen og brente opp Jobs sauer og gjetergutter, var det jo merkverdig at budbæreren som stod og så på, kom fra det med livet. Det var jo merkverdig at ilden ikke brente ham også, men at han kunne si: «Jeg alene slapp unna.»

Og nettopp like merkverdig er det at en eneste sjel kan bli omvendt og salig. For Sønnens vrede skal begynne å brenne i dette århundret, og den skal brenne så vidt omkring at det blir noe forunderlig når en og annen sjel kan si: «Jeg alene slapp unna.»

Er det da slett ikke mulig å bli salig i dette århundret? Jo, visst er det mulig! Men er den rettferdige noen gang blitt salig med nød og neppe (1 Pet 4,18), så skjer det sikkert med nød i dette århundret. Men hvem kan da slippe unna med sin sjel som med et berget bytte?

Slipper vel du unna, du som fortsatt lever i utukt og hor, i drukkenskap og fyll, i juks og banning, i forakt for Bibelen og alle Guds ord? Slipper vel du unna, du som holder fast på din døde tro og står fast i innbilningen om at du er Frelserens barn, enda du i samvittigheten vet at det er usant? Slipper vel du unna, du som kives og krangler om denne verden og de verdslige tingene, som om det ikke var noen himmel å vente og noe helvete å frykte?

Slipper vel du unna, du som aldri bestemmer deg fast for å slippe synden og omvende deg til Herren, men går og halter til begge sider? Slipper vel du unna, du som innbiller deg at alt er vel bestilt når du bare går i kirken og til Herrens nattverd? Slipper vel du unna, du som tenker at presten skal kunne snakke deg salig bare han kommer til deg like før du oppgir ånden og leser noen Guds ord for deg?

Nei, nei, du slipper sikkert ikke unna! Din sjel går til grunne med alle de andre sjelene som lar seg forføre av den forbitrede Satan mot slutten av det tredje ve.

Nei, nå i dette århundret blir ingen andre frelst enn den som liksom bryter seg inn i himmelriket med bønnens vold og troens seirende krefter. Han kan si: «Jeg alene slapp unna.» Nå i dette århundret blir ingen andre salige enn den som går inn i en så dyp anger over syndene sine at verken dragen, dyret eller den falske profeten kan slukke denne åndelige sorgen i hans sjel. Han kan si: «Jeg alene slapp unna.»

Nå i dette århundret blir ingen andre salige enn den som i sin sjelenød kjemper for troen med stor iver. Ja, jeg legger til: Skal du få en rett tro på din Frelser, så må du kjempe ivrigere enn noen botferdig synder noen gang har gjort før. Og den som kjemper slik, han kan si: «Jeg alene slapp unna.»

Nå i dette århundret blir ingen andre salige enn den som våker med mye større omhu enn noe Guds barn har gjort før. Ingen andre enn den som ber med mye mer iver enn noe Guds barn har gjort før. Ingen andre enn den som

elsker Gud og sin neste med mye større inderlighet enn noe Guds barn har gjort før. Ingen andre enn den som strider mot synden, forlater ugudeligheten og kjemper for ærens krone med mye mer kraft enn noe Guds barn har gjort før.

Nå gjelder det å holde seg fast. Nå gjelder det å væpne sjelen med den åndelige rustningen. Og den som gjør det, han kan si: «Jeg alene slapp unna. Menneskene rundt meg tilba dyret og tok merket på pannen og i hendene, men jeg alene slapp unna. Menneskene rundt meg døde og fór til helvetes huler, men jeg alene slapp unna. Menneskene rundt meg ble feid bort med Antikrists strøm, men jeg alene slapp unna.

Menneskene rundt meg trodde verken på hvitt eller svart, verken på Gud eller Satan, men jeg alene slapp unna. Menneskene rundt meg forlot Herren, falt fra nåden, overga seg til synden og styrtet i avgrunnen, men jeg alene slapp unna. Vakte sjeler rundt meg la seg på syndens leie for å sove igjen, men jeg alene slapp unna. Nattverdgjester rundt meg falt i de groveste laster, men jeg alene slapp unna. Mennesker som hadde begynt i Ånden, endte i kjødet, men jeg alene slapp unna.»

Ja, nå gjelder det, mine kjære venner, at vi i dette svært farefulle århundret kan trenge oss vel og lykkelig fram ved omvendelse til Jesus, og ved Jesus til himmelen. Får mang en nå sin sjel frelst, så er det som om han hadde funnet den.

Ak, lykkelig er den som i dette tunge århundret kan vandre gjennom verden slik at han etter døden kan si: «Jeg kom ut av et brusende hav og i land på gledens rette strand. Jeg alene slapp unna.» Amen.

Søndag etter nyttår: Tre vekkende spørsmål til dem som trøster seg med dåpen

> «Da dro Jesus fra Galilea til Jordan og kom til Johannes for å bli døpt av ham. … Og se, det lød en røst fra himmelen: Dette er min Sønn, den elskede! I ham har jeg velbehag» (Matt 3,13–17).

Holdt i Romelanda 1801.

«Mange skal si til meg på den dagen: Herre, Herre! har vi ikke profetert i ditt navn, drevet ut onde ånder i ditt navn og gjort mange kraftige gjerninger i ditt navn? Men da skal jeg åpent si til dem: Jeg har aldri kjent dere. Vik bort fra meg, dere som gjorde mot loven!» Slik sier Jesus at mange kommer til å tale til ham på den ytterste dommens dag. Og han kommer til å svare dem så forferdelig som vi nettopp hørte.

Ve den sjelen som må tale slik til dommeren Jesus! Og ve det mennesket som må høre dette svaret fra hans munn! Ordene står i Matteusevangeliet kapittel 7, vers 22 og 23.

Hvor lenge det enn varer, så tar alle verdens dager en gang slutt. Hvor lenge kristendom og gudsfrykt enn blir trykt ned, så kommer det til sist en dag da kristendommen skal stå med ære og bli lønnet med himmelen. Hvor lenge Gud enn bærer den ugudelige hopen på sin tålmodighets armer, så kommer det til slutt en dag da nåden er ute, og da Gud ikke lenger kan ha tålmodighet. Han må straffe dem som forakter ham.

Denne store dagen kaller Jesus i ordene vi begynte med, «den dagen». Med dette lille ordet peker han ut denne dagen, liksom med en finger fra himmelen. Han vil si: Mot den er alle andre dager knapt å regne for dager – denne dagen som ingen annen kan lignes med.

Ak, på den dagen skal svært mye skje som menneskene aldri hadde trodd. På den dagen skal mye bli åpenbart som før har vært skjult i mørket. På den dagen skal mange skjulte tyverier, mange mord som er holdt hemmelig, mange skjulte urettferdigheter, mange hemmelige knep og mange kjeltringstykker som er dysset ned med gull, bli oppdaget, åpenbart og dømt.

Ja, de aller hemmeligste tankene, planene og forsettene, som har vært gjemt i krokene av syndernes hjerter der ingen andre enn Gud ser, skal dras fram og

ses i den ytterste dags klare lys. Ak, du ubotferdige synder! Da skal du stå for Kristi domstol slik du er, og engler, djevler og mennesker skal se deg i all din vederstyggelighet.

Blant alt annet som skal skje på denne dagen, er også dette: Mange skal bli svært forundret over at de blir fordømt. Helt til da har de tenkt at himmelen skulle høre dem til. Helt til da har de hatt et godt håp om at saligheten skulle bli deres. Men hvor forferdet blir de ikke nå, når de hører at Jesus tar fra dem dette håpet for evig tid!

Å, min Gud! Det skal bli forferdelig og sørgelig å se mange lærde menn, mange betydelige og ansette menn, og også slike som har drevet ut onde ånder, bli forkastet fra Jesu Kristi ansikt.

Å, min Gud! Det skal bli ynkelig å høre dem spørre: «Herre, Herre! Skal du fordømme oss? Skal du lukke himmelen for oss? Skal du åpne helvete for oss? Skal ikke vi bli salige, vi som har profetert i ditt navn? Skal ikke vi bli salige, vi som har drevet ut onde ånder i ditt navn? Skal ikke vi bli salige, vi som har gjort mange kraftige gjerninger i ditt navn? Å, ve oss! Det hadde vi aldri ventet.»

Hva skal dommeren Jesus svare? Han skal svare: «Jeg har aldri kjent dere. Vik bort fra meg, dere som gjorde mot loven!» Ulykkelig er den som skal få dette svaret! Han kan ikke begrates nok, om så alle englene i himmelen gråt over ham.

Men de som er nevnt her, er ikke de eneste som skal tale slik ved Jesu dommertrone på dommens dag. Nei, i dag skal vi forklare et evangelium som handler om Jesu dåp, og det minner oss om vår egen dåp. Alle vi som er her i kirken nå, ble døpt som barn. Men hvordan står det til med de døptes sjeler nå? Ak, jammer og hjertesorg! Skal jeg si det? Dåpens nåde er tapt, for dåpspakten er brutt.

Og likevel våger du, trygge synder, å smigre deg med at du skal komme til himmelen bare fordi du ble døpt som barn. Nei, nei! Å, mine hjertens venner, dere skal en gang få se på den ytterste dommens dag at mange tusen døpte kristne blir kastet i sjøen som brenner.

Ak, på den dagen vil mange si til den store overdommeren Jesus, når han har satt seg på dommersetet: «Herre, Herre! Du skal vel ikke fordømme oss? Er vi ikke blitt døpt i ditt navn?» Men han skal svare dem: «Jeg har aldri kjent dere. Vik bort fra meg, dere som gjorde mot loven!»

Med disse alvorlige sannhetene vil jeg ved Guds nåde vekke samvittigheten hos sovende syndere i denne prekenen. Gud la meg nå få preke i en så velsignet time at en eller annen synder som sover tungt, kan våkne, tenke seg om og omvende seg på denne omvendelsesdagen, denne nådedagen! Amen. Fader vår …

Evangeliet: Matt 3,13–17.

I Herrens navn legger vi nå fram:

Tre vekkende spørsmål til samvittigheten hos dem som midt i sin trygghet trøster seg med dåpen.

1) Menneske! På din dåpsdag erklærte den himmelske Far deg for sitt barn. Men er du også hans barn i dag?

2) Menneske! På din dåpsdag ble du ved troen forent med din Frelser. Men står

du i denne foreningen i dag? Og til sist:
3) Menneske! På din dåpsdag ble Den Hellige Ånd rikelig utøst over deg. Men har du også Guds Ånd i dag?

At mange midt i sin trygghet trøster seg med dåpen, er så vanlig at ingenting er vanligere i vår forfalne kristenhet. Å, hvor mange skrøpelige støtter og svake pilarer har ikke synderne å bygge sin salighet på! Ak, spør bare våre blinde kristne hvordan de tenker å bli salige, så får du straks høre hvor blinde svarene er.

Her svarer en: «Hvorfor skulle ikke jeg bli salig? Jeg har jo ikke gjort noe ondt!» Å, du blinde sjel! Om du nå ikke har drevet hor og mord, så vit at det ligger andre i helvete enn horkarer og mordere.

Her svarer en annen: «Hvorfor skulle jeg ikke bli salig? Jeg er da ikke blant de verste. Det finnes dem som er verre enn meg.» Å, du blinde sjel! Om du ikke skulle være blant de aller mest ugudelige, så er det forferdelig nok at du er ugudelig. De verste kommer på det heteste stedet i den evige ilden. Men de som ikke har vært blant de verste, kommer likevel i denne ilden. Og kommer du bare dit, så er du jo ulykkelig nok.

Her svarer en: «Hvorfor skulle jeg ikke bli salig? Hvem kan leve så nøye som Gud befaler i sitt ord? Gud får vel tilgi meg min svakhet og ufullkommenhet i denne verden.» Å, du blinde sjel! Se bare hvordan du vet å unnskylde de syndene du gjør med vilje – dem kaller du svakheter. Ak, jeg forsikrer deg i Jesu navn: Lever du ikke så nøye som Gud sier i sitt ord, så har du ingen himmel å vente når du forlater verden og verden forlater deg.

Her svarer en annen: «Hvorfor skulle jeg ikke bli salig? Jeg tenker at Vår Herre ikke har så hastverk med meg at jeg ikke skal få noen dager til ettertanke før jeg dør. Og da skal jeg sikkert omvende meg til min Gud.» Å, du blinde sjel! Har du talt med Gud i himmelen og fått hans eget ord på at du skal få denne tiden til ettertanke, og at du skal få ligge på sykeseng? Nei, det har du jo ikke! Venter du med omvendelsen i dette usle håpet, så er sjelen din bedratt.

Men blant alle de usle støttene som synderne bygger sitt håp om salighet på, er ikke den minste at de midt i sin trygghet stoler på at de bruker nådemidlene.

«Skulle ikke jeg bli salig?» sier en. «Jeg går i kirken.» Men du dåre, hvordan lever du etter Guds ord, som du hører i kirken? «Skulle ikke jeg bli salig?» sier en annen. «Jeg går jo til nattverd.» Men du arme menneske, hvordan går du til nattverd? Er du beredt eller uberedt? Er du verdig eller uverdig?

«Skulle ikke jeg bli salig?» sier en tredje. «Jeg ligner jo verken jøder, tyrker eller morianer. Jeg er jo døpt.» Ja, ja, visst er du døpt. Men stol ikke falskt på det. Mang en døpt må bli stående utenfor himmelens porter i all evighets evighet. Kom nå og svar på de tre vekkende spørsmålene som jeg legger på samvittigheten din i denne prekenen.

Første del

Det første spørsmålet, som skal legges fram i første del av betraktningen vår, er dette: *Menneske! På din dåpsdag erklærte den himmelske Far deg for sitt barn. Men er du også hans barn i dag?*

Hva leser vi i evangeliet for denne søndagen om Jesus, vår velsignede Frelser? Jo, her leser vi at himmelen åpnet seg rett over Jesus, Guds Sønn, da han var døpt i Jordan-elven. Det ble liksom en åpen dør, et vindu i himmelen. Og gjennom dette vinduet, denne døren i himmelen, hørtes en glad og liflig røst fra den første personen i guddommen, den himmelske Far. Han ropte høyt om den store Herren som ble døpt den dagen: «Dette er min Sønn, den elskede! I ham har jeg velbehag» (Matt 3,17).

Nå kan aldri noe menneske være Guds Sønn på den måten Jesus er Guds Sønn. For han er Guds enbårne Sønn, født av Faderen fra evighet. Men så mye er likevel sikkert at hver troende sjel som er født av en kvinne, er Guds adopterte barn.

Ak, kjære venner, vår dåpsdag var en stor og merkverdig dag! Ak, synder! Himmelen ble åpnet ved Jesu dåp, og himmelen ble også åpnet for deg den dagen du ble døpt. Om himmelen ville bli åpnet for deg hvis du skulle dø og gå all kjødets vei i dag, det vet Gud, som bor i himmelen, og det vet du selv i din egen samvittighet.

Er du falt fra din dåpspakt? Har du forlatt Gud og fått kjærlighet til denne verden etter at du ble eldre? Å, da ville himmelens dør sikkert ikke bli åpnet for deg om du oppga ånden i dag! Nei, da ville helvetes forferdelige porter bli slått på vidt gap for å sluke din arme sjel i all evighets evighet. Og du synes det er forferdelig at jeg sier dette. Men Gud vet at jeg sier sannheten. Hva hjelper det deg at himmelen ble åpnet for deg på din dåpsdag, hvis den likevel blir lukket for deg om dette blir din dødsdag?

Ak, synder! Så sikkert som Gud Fader ble hørt tale fra himmelen på Jesu dåpsdag: «Dette er min Sønn, den elskede» – denne som nå er døpt i Jordans vann, «dette er min Sønn, den elskede! I ham har jeg velbehag» – så sikkert ble også den samme røsten hørt fra himmelen på din dåpsdag.

Da ble Gud i himmelen din nådige og barmhjertige Far, og du ble hans kjære og elskede barn. Da sa Gud om deg, så snart dåpens vann var øst over hodet ditt: «Dette mennesket, denne spede synderen, denne synderinnen, er mitt elskede barn. I det har jeg velbehag. Nå er det ikke lenger et vredens barn. Nei, dette barnet, som nå er vasket i dåpens flod, er mitt barn, nådens barn, salighetens barn, det evige livs barn.

Og som en mektig Far skal jeg også forsvare mitt barn. Som en nådig Far skal jeg hjelpe mitt barn i all sorg. Og siden jeg er en evig Far, kan jeg også alltid hjelpe mitt barn. For jeg dør aldri fra mine barn, slik andre fedre gjør.»

Se, slik ble du et Guds barn på din dåpsdag! Ak, en stor, en velsignet dag! Men, du trygge synder, nå innbiller du deg kanskje at du ikke kan gå glipp av himmelen, nettopp fordi du ble et Guds barn i dåpen. Men tenker du slik, så bedrar du deg selv for evig.

Det er kanskje lenge siden du ble døpt? Du er kanskje et menneske som er kommet til årene. Ja, kanskje du allerede går og skjelver på gravens kant og på helvetes ytterste rand. Å, du usle, du beklagelsesverdige sjel! Du ble et Guds barn i dåpen. Men hva kan det hjelpe deg nå, når du allerede skammelig har brutt din dåpspakt?

Her er spørsmålet: Er du et Guds barn i dag? «Ta det til hjertet, dere overtredere!» – det må jeg vel rope til deg med Jes 46,8. Ransaker du hjertet og prøver samvittigheten din nøye, så skal du finne at du ikke lenger er et Guds barn. Ja, du har ikke vært et Guds barn helt siden du var et lite spedbarn.

Denne røsten høres ikke lenger om deg i himmelen: «Dette mennesket er mitt elskede barn.» Men nå roper djevelen om deg i helvete: «Dette mennesket er mitt elskede barn. I ham har jeg velbehag,» sier djevelen om deg, «for han tjener meg, han adlyder meg, han følger meg. Når jeg ber ham synde, adlyder han straks. Jeg får lede ham dit jeg vil, inn i snarene mine, og han følger med.»

Å, du ubotferdige synder! Det ville ikke være underlig om håret reiste seg på hodet ditt og blodet ble kaldt i årene dine når jeg sier dette. Du vil ikke innrømme at du er et Satans barn. Men fikk Gud vekke samvittigheten din, så skulle du få se at du ikke kan være noen annens barn så lenge du lever slik som du gjør nå. Jesus forbarme seg over deg og hjelpe deg til omvendelse, om du ennå står til å hjelpe!

Annen del

Det andre spørsmålet, som skal legges fram i andre del av betraktningen vår, er dette: *Menneske! På din dåpsdag ble du ved troen forent med din Frelser. Men står du fortsatt i denne foreningen i dag?*

Her leser du i evangeliet for denne søndagen at Jesus, din Frelser, har vært så nådig mot oss at han lot seg døpe i Jordan-elven til vårt beste. Men når syndere ble døpt, ble de døpt for sin egen skyld. Urene syndere trengte renselse i dåpen. Men da Jesus, vår Frelser, ble døpt, ble han døpt for andres skyld. For egen del trengte han ingen dåp.

Ak, synder! Sett deg da i ånden ved Jordan-elven og se hvordan din Frelser stiger ned i Jordan. Se, nå helliger han vannet og gjør Jordan og alt vann til en flod som bringer frelse. Han innstifter dåpen, der syndere blir vasket rene i Jesu navn, slik det så riktig blir sagt i vår dåpsordning.

Mens hans hellige legeme står i elven, kaster han liksom en himmelsk sødme i alt vann og gjør det til et nådefullt livets vann, en kilde mot synd og urenhet. Slik har salig doktor Luther sagt det et sted. Da Israel så paktens ark stå i Jordan, kunne folket trøstig gå gjennom vannet. Og når den rette nådestolen, Jesus, står i den samme elven, helliger han alle elver, strømmer og sjøer der vannet brukes i den hellige dåpen.

Ak, menneske! Med denne døpte Frelseren din ble du inderlig forent den dagen du ble døpt. Du ble like inderlig forent med ham som greinene er forent med vintreet (Joh 15), like inderlig som lemmene i legemet vårt er forent med hodet (1 Kor 12).[1] Du ble så inderlig forent at du var i Jesus og Jesus i deg. Ja, så inderlig at du kunne si, så lenge du stod i din dåpspakt: «Jesus, min elskede, er min, og jeg er hans» (Høys 2,16). Ak, hvem kan bestride din salighet så lenge du på denne måten var ett med din Jesus?

Men nå kommer jeg med mitt vekkende spørsmål. Gud legge det på samvittigheten din i Jesu navn! Her er spørsmålet: Står du i denne salige foreningen

[1] Trykket har «1 Cor. 13».

med din Frelser i dag? Svar nå i samvittigheten din for Herrens ansikt. «Svar det som er rett, og forhast deg ikke,» sier Siraks sønn i kapittel 5, vers 13.

Hva hjelper det deg at du var forent med din Frelser i dåpen, når du siden har forent deg med djevelen? Hva hjelper det deg at det ble knyttet et bånd mellom Jesus og din sjel i dåpen, når du senere har slitt dette båndet i stykker og bundet deg sammen med Satans barn med forfengelighetens tau og til synden «som med vognrep» (Jes 5,18)? Jesus og du var ett i den hellige dåpen. Men hva hjelper det deg, når dere nå er skilt?

Og når skjedde denne sørgelige skilsmissen? Når var det at din arme sjel og Jesus tok farvel med hverandre? Ak, du arme menneske, du var ikke gammel da denne skilsmissen skjedde! Nei, så snart du begynte å forstå hva verden var, fikk du straks kjærlighet til denne verden. Så snart du kunne begripe hva synd er, fikk du straks smak for denne dødelige giften, som til slutt myrder din udødelige sjel.

Og hvordan kunne du da lenger være forent med din Frelser? Han måtte jo nødvendigvis skille deg fra seg så snart du ble syndens og verdens venn. For Kristus og Belial kan ikke bo sammen i ett og samme hjerte (2 Kor 6,15).

Eller hva mener du, du ulykkelige banner? Hva mener du, du løsaktige og utuktige menneske? Hva mener du, du løgner som baktaler din neste? Hva mener du, du fordrukne dranker? Hva mener du, du arrige sjel, som brenner i lys lue av ondskap og bitterhet mot din neste? Hva mener du, du syndige far og mor, som oppdrar barna dine så ille at du fortjener det heteste helvete på grunn av dine egne barn?

Hva mener du, du ulydige Absalom, du uutholdelige barn, som gjør foreldrene dine daglig hjertesorg? Hva mener du, du uverdige nattverdgjest, som løper til Herrens bord, men tjener djevelen både før og etter altergangen? Hva mener du, du usle verdens trell, som jager og river etter skatter og eiendommer på jorden, så du glemmer de store eiendommene i himmelen?

Tror du om deg selv at du står i forening med din Frelser? Innbiller du deg at han er i deg og du i ham? Nei, du kan stole på at dette båndet er slitt i stykker for lenge siden. På din dåpsdag var du og Jesus ett. Men i dag, i dag er dere skilt langt fra hverandre. Ak, om du visste hvor forferdelig det er å være skilt fra Jesus, så ville du bli redd for deg selv i denne stund!

Og tenk, tenk om du nå ligger og dør i denne sørgelige tilstanden! Tenk, tenk om din sjel skulle bli tatt fra deg i natt! Tenk, tenk om du plutselig dør midt i syndene dine, så du står for Guds domstol før noen omvendelse har skjedd! Hvordan går det da? Å, jeg grøsser ved å tenke på hvordan det går. Da blir du skilt – evig blir du skilt fra din Frelser.

På dommens dag må du ta evig farvel med ham, og han tar evig farvel med deg. Ak, hvor forferdelig det blir når du på den dagen blir nødt til å si: «Farvel, synderes Frelser! Farvel, himmel og salighet!» Og når han skal si til deg: «Gå bort fra meg, du forbannede synder!»

Vil du at denne ulykken skal ramme deg? Vil du at Jesus på sin siste dag skal skille deg fra seg i all evighets evighet? «Nei, Gud bevare meg,» svarer du. «Det vil jeg sannelig ikke.» Nå, så omvend deg da i Jesu navn! Omvend deg i år, siden

det ikke skjedde i fjor. For det gjelder å omvende seg og ikke snuble videre uten stans. Omvendelse, omvendelse vil Gud ha.

Tredje og siste del

Det tredje spørsmålet, som skal legges fram i tredje og siste del av betraktningen vår, er dette: *Menneske! På din dåpsdag ble Den Hellige Ånd rikelig utøst over deg. Men har du også Guds Ånd i dag*?

Hva hendte ved Jesu dåp? Ak, hele den hellige treenighet åpenbarte seg ved denne store dåpshandlingen. Alle de tre personene i guddommen var synlig til stede. Her hørtes Faderen, den første personen, rope fra himmelen. Her stod Sønnen, den andre personen, og ble døpt i elven. Og her viste Den Hellige Ånd seg, den tredje personen. Han kom ned som en due og hvilte over Jesus.

Ved dette ble det kunngjort at den høye personen som nå ble døpt, etter sin menneskelige natur var salvet med Den Hellige Ånd uten mål. Nå kan ingen troende sjel noen gang bli utrustet med Den Hellige Ånd i et slikt mål som Jesus var utrustet med ham. For han var salvet «med gledens olje fremfor sine medbrødre» (Sal 45,8).

Men likevel kommer Den Hellige Ånd også ned over hans medbrødre, de troende menneskene, og hviler i deres hjerter. Ak, du arme menneske som hører dette! Du har en gang vært så lykkelig at den himmelske duen, Den Hellige Ånd, har fart ned og tatt bolig i din sjel.

For selv om verken presten som døpte deg eller fadderne dine så ham komme ned over deg som en due, slik det skjedde med din Frelser, så er det likevel sikkert at han kom ned på en usynlig måte og gjorde hjertet ditt til sitt tempel. Ak, ak, da kunne man peke på deg den dagen du ble døpt, og gjennom hele din spede barndom, og si: Her, her i dette lille barnets sjel er Herren sannelig (1 Mos 28,16)!

Ja, mine hjertens venner, det er noe rørende ved å betrakte de små barna. Det lyser noe så godt og velsignet fra dem at man nettopp kan se og merke at Den Hellige Ånd bor i hjertene deres – med duens enfold, duens renhet, duens uskyld og skyldfrihet.

Å, du synder som er kommet til årene! Å, du gamle og alderstegne synder! Hva sier du til dette? Ak, du har grunn til å rødme og skamme deg, til å skjelve og forferdes når du ser på de små barna. Det står ikke så godt til med din arme sjel som med deres.

Visst kom Guds Ånd over deg på din dåpsdag. Men har du Guds Ånd i dag? Det er spørsmålet. Ja, du tror at du har ham. Men om Gud fikk rå med det harde hjertet ditt og fikk vise deg hvordan det ser ut i din sjel i denne stund, så skulle du få se forferdelige syner.

Da skulle du få se at du allerede som lite barn drev Guds Ånd fra deg. Da skulle du få se at Guds Ånd ikke har bodd i din sjel på mange år. Det er en annen ånd som har bodd der – den urene ånden, ikke Den Hellige Ånd. Da skulle du få se at din sjel ikke er Guds Ånds tempel i dag, men et tilholdssted for de urene åndene.

Hører dere dette, dere unge mennesker som allerede har begynt å gjøre forskjellige synder? Kanskje dere allerede kan banne og be djevelen ta deres sjeler? Mener dere at Guds Ånd kan bo i deres sjeler når djevlene åpner munnen deres? Å nei, Den Hellige Ånd har allerede veket fra dere.

Kanskje dere allerede kan være grove og ulydige mot far og mor? Det er vel ikke Guds Ånd som lærer dere slikt? Nei, bodde han i deres sjeler, så var dere lydige og veloppdragne barn. Kanskje dere allerede kan krangle og bråke og leve ille i huset? Å, hvordan kan den himmelske duen, Den Hellige Ånd, hvile over dere når dere er slik?

Nei, hva synger dere om Den Hellige Ånd i salmeboken? «Du Guds Ånd, du er nådig, mild, saktmodig som en due …» Altså: Når du er kranglevoren, bitter og uforsonlig mot din neste, da har Guds Ånd allerede flyttet fra deg. Ja, du arme unge barn, om du ikke akkurat har gjort deg skyldig i noen grove synder, så er det forferdelig nok når du har veket bort fra Herren med hjertet ditt. For da forsikrer jeg deg at Guds Ånd har gått fra deg, og mørkets ånd bor i deg.

Avslutning

Og med dette må jeg nå i Jesu navn slutte denne prekenen. Å, mine velsignede tilhørere! Vi har nettopp begynt på et nytt år og et nytt århundre. Gud, som har alle menneskers liv og død i sine hender, vet best hvor mange av oss som er igjen i dette usle livet når dette året tar slutt og neste år begynner.

Ak, du ubotferdige synder, som begynner og avslutter det ene året etter det andre, men ikke vil omvende deg, hvor mange botsprekener du enn får høre! Tenk om det du aldri hadde ventet, skulle hende deg i år! Du regner kanskje med et langt liv. Men hva om det ikke er flere sandkorn igjen i timeglasset ditt enn at de renner ut i år?

Tenk om du får vite din evige dom før neste nyttårsdag? Tenk om du skal dø i år, så hard og ubotferdig som du sitter her nå? Tenk om du skal få erfare i år hva det er å ligge i helvetes pine? Tenk om Gud setter øksen til roten på deg og hugger deg ned, du ufruktbare tre, så du styrter i den evige ilden (Matt 3,10)? Hvordan er du da blitt døpt, hvordan har du tatt imot nattverden og hørt Guds ord i dine dager, når du aldri får komme til det stedet der Gud deler ut sin evige glede?

Ak, grøsser du ikke, du unge synder som har brutt din dåpspakt – grøsser du ikke når du hører dette? Ak, skjelver du ikke, du gamle Satans trell, du som for mange år siden falt fra Gud, så du ikke husker hvordan det en gang var å være et Guds barn? Vil du ikke gjerne komme til himmelen om du dør i år? Jo, men dit kommer du ikke uten en alvorlig omvendelse.

Å, du har helt til dette året sovet syndens søvn. Men sov nå ikke lenger! Be Gud at han seg miskunne! Skynd deg din synd å bekjenne og til din Gud deg snart å vende, så du kan bli salig om du skulle dø i år. Amen.

Helligtrekongersdag: Gode råd til dem som vandrer gjennom tiden inn i evigheten

> «Da Jesus var født i Betlehem i Judea, i kong Herodes' dager, se, da kom noen vismenn fra Østerland til Jerusalem. De sa: Hvor er den jødenes konge som er født nå? … Men da de i en drøm ble varslet at de ikke skulle vende tilbake til Herodes, dro de en annen vei hjem til landet sitt.» (Matt 2,1–12).

Holdt i Karlby 1801.

«Veien er for lang for deg.» Slik talte en Herrens engel til den rettsindige profeten Elia. Elia var trett og lei av hele verden og hadde lagt seg ute i ørkenen under en einerbusk for å sove. Han var en nidkjær Herrens tjener, men han levde i en svært ond og ugudelig tid. Han arbeidet for å føre det villfarne Israel inn på den rette veien.

Men fordi han var så tro i sin Herres ærend og hadde så ømt omsorg for sjelenes frelse, ble denne redelige sjelesørgeren hatet og forfulgt helt opp ved hoffet. Begge majestetene, både kong Ahab og dronning Jesabel, var hans svorne fiender. Særlig dronningen hatet ham. Hun hadde sverget at hun skulle la ham drepe før et døgn var omme, slik han hadde drept Baals profeter.

Slik ble Elia, Det gamle testamentes Johannes, hatet av en Jesabel, likesom Det nye testamentes Johannes ble hatet av en Herodias. Da Elia fikk det fryktelige budskapet fra dronningen at hun hadde tenkt å bli en profetmorderske, ble han liksom lei av hele denne usle verden. Det nagde ham i sjelen at en kongelig person skulle forsvare Satans rike så ivrig.

I angsten over dette sto han opp og gikk dit han ville. Til slutt gikk han en hel dagsreise inn i ørkenen. Der satte han seg under en einerbusk og ba om at Gud ville ta ham bort fra denne verden, denne syndige, denne ugudelige verden. Så la han seg til å sove under busken.

Men en engel fra himmelen vekket ham og ba ham styrke sitt utmattede legeme med det enkle måltidet som sto ved hodet hans: en kake bakt på glør og en krukke vann. Elia spiste, og etter måltidet la han seg til å sove igjen. Men nå kom Herrens engel andre gang, rørte ved ham og sa: «Stå opp og et! Ellers blir veien for lang for deg.»

Elia gjorde det. Og tenk: Gud la en slik kraft i den enkle maten – kaken som var bakt på glør, og det vanlige vannet – at Elia i kraft av den kunne gå i førti dager og førti netter helt til Guds berg Horeb. Vi leser denne beretningen i Første Kongebok kapittel 19, og ordene vi begynner med, i vers 7.

Velsignede tilhørere! I dag skal vi forklare et evangelium som forteller om noen lærde hedninger. De la ut på en svært lang reise, noen hundre mil fra fedrelandet sitt, til jødenes land for å oppsøke det barnet hvis stjerne hadde vist seg for dem hjemme i deres eget land. Disse mennenes viktige reise gir meg i dag anledning til å tale om den alvorlige reisen vi alle skal gjøre gjennom en kort og sørgelig tid, inn i en lang, en endeløs evighet.

Her tar jeg ordene vi begynte med, og roper til hver og en av dere det samme som engelen sa til Elia. Å, du arme menneske, hvem du enn er som hører meg i dag: Veien er for lang for deg! Du får ikke være i denne usle verden for alltid. Herfra må vi gå: «Ei hjelper gull, ei edelt blod …»

Hvor fast du enn vil slå pålene dine ned i denne jammerdalen, må de likevel rives opp når det kommer bud fra himmelen at du skal dø og ikke leve lenger. Du har vel allerede sett mange av dine like bli senket ned på kirkegården. Der ligger legemene deres og venter på de dødes oppstandelse. Og sjelene deres har allerede fått sin dom, enten det er en dom til forløsning eller en dom til fordømmelse.

Snart, snart kommer turen til deg. Stol ikke på ungdommen din. Bygg ikke på styrken din. Sett ikke din lit til at du har god helse. Et vindpust fra Herrens Ånd er nok til å legge deg på likbåren. Å, veien er for lang for deg! Der du sitter i denne stund, er du på vei til himmelen eller til helvete, på vei til den evige glede eller til pinestedet, på vei til den himmelske staden eller til ildsjøen.

Å, veien er for lang for deg! Du er på vei til den største av alle domstoler, til den store Guds domstol. Så snart din arme sjel har gått ut av ditt syndige legeme, skal du straks møte for denne domstolen og svare for alle dine gjerninger. Blant annet skal du da også svare for hvordan du har hørt og lydt det Guds ord som blir forkynt for deg i dag.

Å, mine hjertens venner, dette er ikke ting å drive gjøn med! Gud gi at jeg kan prege denne vekkende betraktningen inn i hjertene til dere alle. Gud la i det minste én sjel blant alle som er her, bli rammet, vekket, vunnet og frelst i dag! Amen. Fader vår …

Evangelium: Matt 2,1–12.

I Jesu navn betrakter vi nå:

Gode råd til vandringsmennene som har den store veien foran seg gjennom denne tiden og inn i den lange, den endeløse evigheten.

En vandringsmann som skal ut på en lang og farefull reise, trenger ofte gode råd underveis. Å, mine velsignede tilhørere, vi er alle på en svært viktig reise! Reisen vår går gjennom denne korte tiden og inn i den lange evigheten.

Å, synder! For hvert eneste skritt du har gått eller kjørt fra huset ditt til kirken i dag, er du kommet nærmere og nærmere evigheten. Og for hvert skritt du skal gå hjem igjen til huset ditt, kommer du nærmere og nærmere Kristi domstol. Å,

jeg roper igjen det jeg har sagt før, og jeg kan ikke rope det ofte nok: Veien er for lang for deg!

På denne lange veien trenger du å møte gode rådgivere. Og nå møter jeg deg, min medvandrer på veien, og jeg tilbyr meg i dag å gi deg gode råd. Følger du dem, forsikrer jeg deg i Jesu navn at du aldri i evighet skal angre det. Men følger du dem ikke, forsikrer jeg deg i det samme dyrebare navn at du skal forbanne deg selv i all evighet fordi du ikke lød rådene mine.

Det første rådet jeg gir i dag, er dette: *Dere ulykkelige vandringsmenn som er på vei til den usalige evigheten, vend om i Jesu navn! Men vend om i tide, før veien tar slutt.*

Dagens evangelium taler om noen vandringsmenn til evigheten som kalles vismenn fra Østerland. Også disse mennene gikk i begynnelsen på en farlig vei. De var på vei til helvetes pine. De satt i sitt hedenske mørke og i dødsskygge (Luk 1,79). Hadde de ikke vendt om derfra, ville de ha gått under og tatt «ende med forferdelse» (Sal 73,19).

Men de tenkte seg om. De vendte om før veien tok slutt. Nå er de i himmelen, og de angrer aldri den dagen de dro hjemmefra i Østerland og oppsøkte den nyfødte Frelseren. Å, mine venner, vismennene var hedninger. Dere er derimot kristne. Men å, hva slags kristne er de fleste av dere? Å, blinde og forherdede kristne, syndige og ugudelige kristne!

Å, her myldrer de arme menneskene om hverandre på den brede veien som fører til den evige fortapelse. Her møter jeg vandringsmenn i tusentall. Jeg møter folk som sverger og banner. Jeg møter sabbatsbrytere og folk som forakter Guds ord. Jeg møter ugudelige foreldre og ulydige barn. Jeg møter ektefeller som bygger seg et helvete mens de lever, og som styrter ned i helvete når de er døde.

Jeg møter horer og horkarer. Jeg møter tyver og bedragere. Jeg møter løgnere og baktalere. Jeg møter uverdige nattverdgjester som våger seg fram til Herrens bord og eter og drikker seg selv til dom, fordi de ikke skjelner Herrens legeme.

Hver og en av disse spør jeg: «Min ulykkelige vandringsmann, hvor har du tenkt deg? Hvor går reisen?» Du svarer meg, du blinde sjel: «Jeg har tenkt meg til himmelen. Jeg har tenkt meg til den evige glede! Gud bevare meg fra noe annet.» Men jeg svarer igjen: «Da må du gå en annen vei. For denne veien du nå reiser på, ender ikke i himmelen, den ender i helvete.»

Å, jeg ber dere, mine ulykkelige vandringsmenn som er på en så farlig reise: Vend om i Jesu velsignede navn! Men skyv ikke omvendelsen fra ungdommen til manndommen, fra manndommen til alderdommen, fra den dagen dere har god helse, til dere kommer på sykesengen. Vent ikke til veien heller altfor bratt nedover, nedover mot den dype avgrunnen. Men vend om i tide. Vend om i dag. «Å, om dere i dag ville høre hans røst! Forherd ikke deres hjerte» (Sal 95,7–8).

Det andre rådet jeg gir vandringsmennene til evigheten i dag, er dette: *La det fremste av alle spørsmål i denne verden være dette for dere: Hvor er min nyfødte Frelser? For jeg har sett stjernen i hans ord, og jeg er kommet hit til denne verden for å tilbe ham.*

Vismennene som dagens tekst forteller om, så i sitt hedenske fedreland en underlig stjerne som sto rett over Israels land, rett over jødenes land, der Jesus var født. Den var desto mer underlig fordi de kalte den «den nyfødte jødekongens stjerne». Enten var den helt ny, eller så sto den på et nytt sted, eller så hadde den en ny bevegelse, ulik de andre.

Om den finnes ennå, eller om den stjernen som viste seg da Jesus kom første gang, skal vise seg en gang til når han kommer siste gang – hvem vet det? Å, hvor underlige veier Herren går når han skal omvende syndere! Disiplene var fiskere, og han dro dem til seg ved den store fiskefangsten. Vismennene dro han til seg ved en stjerne.

Disse vise hedningene fulgte det stjernen viste dem. De la ut på en reise til det landet der Frelseren var født. De trodde sikkert at Jesus var født i selve hovedstaden, i Jerusalem. Derfor reiste de dit, og der spurte de alle de møtte. Men de spurte av hjertens grunn: «Hvor er den jødenes konge som er født nå? For vi så hans stjerne i Østen, og er kommet for å tilbe ham.»

Nå vender jeg meg til dere, dere vandringsmenn til evigheten som er her i kirken i dag. Å, hva skulle jeg ønske meg mer enn at deres arme samvittigheter måtte våkne i dag? Helt til denne dag har de sovet i syndens dvale. Det går aldri an å gå og drømme bort sine nådedager slik dere har gjort hittil! Det går aldri an å være så helt uten bekymring for sin sjel og sin frelse som dere har vært hittil.

Sannelig, før dere vet ordet av det, kan dere ligge med nesen i været. Og det er fryktelig å tenke på hvor veien da bærer hen for dere, når dere ikke har spurt etter saligheten, ikke søkt himmelen og ikke strevd for å bli forent med den nyfødte Frelseren. Å, dere forblindede vandringsmenn til evigheten! Hva tenker dere på?

Vismennene sa: «Vi er kommet hit til byen for å tilbe den nyfødte jødekongen.» Og nå vil jeg spørre dere, dere ugudelige syndere: Hvorfor er dere kommet hit til verden? Er dere kommet hit for å sverge og banne, bråke og larme, drikke og svire, synde og vekke Guds vrede så lenge dere er her? Er dere kommet hit for å tjene djevelen så lenge hjertet slår og livet varer?

Å nei, nei! Dere er kommet for å tilbe Jesus. Ja, nettopp derfor har Gud latt dere bli født til denne verden. Og dere har jo sett Jesu stjerne her i dette nordlige landet like godt som vismennene så en naturlig stjerne i Østerland. Guds ord lyser jo som en klar stjerne i kirkene deres den ene helligdagen og søndagen etter den andre.

Ennå er ikke denne stjernen slukket på nådens himmel. Ennå viser den seg i all sin glans. Ennå har ikke Gud tatt denne stjernen fra oss. Og Herre, du store Gud, la aldri den sørgelige dagen komme da du tar den fra oss! Men denne himmelske stjernen, Guds ord – hvor skal den lede dere? Jo, den skal lede dere til en annen stjerne, den rette morgenstjernen, Jesus.

Å, jeg ber dere for deres frelses skyld: Spør etter denne morgenstjernen like omhyggelig som vismennene spurte: «Hvor er den nyfødte jødekongen?» Gud vekke samvittighetene deres så kraftig at dette må bli det fremste spørsmålet deres i denne verden: «Hvor er min nyfødte Frelser? Gud trøste og hjelpe meg,

arme forblindede synder! Jeg har ikke vært forent med min Jesus helt siden jeg var et barn.

Hvor er min nyfødte Frelser? Han bor ikke i mitt hjerte, og der har han ikke bodd på mange år. Hvor er min nyfødte Frelser? Hvor er det levende brødet som min sjel hungrer etter? Hvor er den levende vinen som min sjel tørster etter? Hvor er min Jesus? Han har måttet flykte fra meg, for jeg har jaget ham bort med mine forsettlige synder.

Men Herre, min Jesus, vil du komme tilbake til min sjel, så skal jeg gjerne si opp tjenesten hos djevelen og gå i tjeneste hos deg, min Frelser. Hvor er min Jesus? ‹På mitt leie lette jeg om natten etter ham som min sjel elsker. Jeg lette etter ham, men jeg fant ham ikke› (Høys 3,1). Å, min Jesus, jeg skal søke deg! Natt og dag skal jeg søke deg til jeg er så lykkelig at jeg finner deg.» Hører dere det, dere vandringsmenn til evigheten? Så inderlig skulle dere lengte etter Jesus hvis dere vil bli salige.

Det tredje rådet jeg gir vandringsmennene til evigheten, er dette: *La ingenting i hele verden hindre dere i å søke Jesus i en sann omvendelse*.

Bli som vismennene i dagens evangelium! De la ut på en svært lang reise og vandret en svært farlig vei. De dro gjennom ubebodde ørkener som var fulle av fryktelige ville dyr. Men ingenting kunne skremme dem. Ingen vei var så vanskelig, ingen ørken så redselsfull, intet vilt dyr så glupsk og ingen ubehagelighet på reisen så uutholdelig at den kunne hindre dem i det faste forsettet deres om å søke den nyfødte jødekongen.

Da de kom til Jerusalem og så at alle ble så forferdet da de nevnte en nyfødt konge, kunne dette jo ha støtt dem fryktelig for hodet. De kunne lett ha falt på disse tankene: «Når denne kongen er så ukjent i hovedstaden i sitt eget fødeland, da er vi blitt fullstendig narret med hele denne reisen. Da er det ingen Frelser som er født her, og da kan vi like godt reise hjem igjen med en gang.

Her vil jo ikke et eneste menneske reise med oss til Betlehem – ikke kongen, ikke prestene, ikke én eneste i hele byen vil slå følge med oss. Vi vil vende om fra Jerusalem og dra hjem til Østerland.» Slik kunne vismennene ha tenkt. Men se, de modige mennene tenkte ikke slik.

De tenkte: «Om ingen andre spør etter den nyfødte jødekongen, så spør vi etter ham. Vil ingen andre gjøre seg bryet med å gå til Betlehem, så går vi dit.» Ja, slik bør det være, dere vandringsmenn til evigheten! Å, ingenting bør hindre dere i å søke Jesus i en sann omvendelse!

Aldri kommer det så mange hindringer i veien som når et menneske vil søke sin Frelser, bedre seg og omvende seg til ham. Da slår hele helvetes makt seg sammen for å legge seg i veien for en slik sjel. Å, du arme vandringsmann til evigheten! Så lenge du er på reisen til helvete, møter du ingen motstand fra den urene ånd. For da gjør du som han vil. Da synder du så mye som han har lyst til, og så lenge er du og Satan gode og fortrolige venner.

Men begynner du å tenke på din arme sjels frelse, begynner du å slå følge med de salige vandringsmennene som er på vei mot himmelen, og begynner du å slippe dine gamle synder og få tanker om bedring og omvendelse – å, da trer fristeren straks fram for deg og vil hindre deg i det gode forsettet ditt! For

djevelen blir aldri selv salig. Derfor tåler han heller ikke at ett eneste menneske skal bli salig.

Men, å synder, jeg advarer deg så inderlig jeg kan: La ikke den brølende løven i avgrunnen hindre deg i å søke Jesus. Satan, Satan til tross skal du trenge deg gjennom omvendelsens trange port og frelse din dyrebare sjel.

Du har et syndig og fordervet kjøtt og blod. Det vil også hindre deg i å omvende deg. Men strid og kjemp i nådens og Guds Ånds kraft! Her går det ikke an å la seg overvinne av kjøttet. For her gjelder det ikke å vinne eller tape en stor gård eller en innbringende eiendom. Her gjelder det sjelen, den udødelige sjelen. Her gjelder det å vinne eller tape himmelen og den evige salighet.

La heller ikke den blinde verden hindre deg i å søke Jesus. Med verden mener jeg her de onde menneskene som lever i verden. Slike mennesker treffer du hvor du enn går på jorden. Skal du rette deg etter deres eksempel, blir det aldri noen omvendelse av.

Men for Jesu døds skyld, fall ikke på disse tankene: «Jeg ser ikke at andre folk legger vinn på å bedre seg. Og de kommer vel ikke mer i helvete enn jeg? De regner jo med å komme til himmelen, akkurat som jeg. Her går det tusenvis av mennesker som en ikke kan si arbeider for sin frelse dag ut og dag inn.

Men Gud kan vel ikke fordømme dem alle. Da får han altfor mange å fordømme. Da blir helvete altfor fullt. Gud må vel spare tusenvis av ugudelige på dommens dag når han ser at det er så mange.»

Å, du min arme vandringsmann til evigheten! Tenk ikke slik, tenk ikke slik! Du kan være forvisset om at Gud ikke sparer de ugudelige på dommens dag fordi de er mange. Om de er aldri så mange, blir de forkastet når de dør i syndene sine. Er flokken som synder stor, kan du stole på at hele flokken blir støtt bort fra Guds ansikt i all evighets evighet.

Nei! Er du tvunget til å bo sammen med ugudelige folk under ett og samme tak, må du leve sammen med en ugudelig ektefelle, eller må du spise sammen med de ugudelige av ett og samme fat – da må du for din arme sjels frelses skyld ikke bli lik dem og gjøre de samme syndene.

For har du en ugudelig ektefelle og blir lik den i syndene, skal du ikke bare leve sammen med den i ett og samme hus i tiden, men du skal også brenne sammen med den i ett og samme helvete i evigheten. Men, min kjære vandringsmann til evigheten, vil du ikke utsette sjelen din for en slik ulykke, så la for all del ingen mennesker hindre deg i å søke Jesus.

Når du ser så mange ugudelige rundt deg, når du ser at det er så mange her som forakter Jesus, og så få som søker ham, så tenk ved deg selv: «Vil ingen Herodes gå med til Betlehem, vil ikke yppersteprestene gå med til Betlehem, får jeg ikke min egen ektefelle og mine egne barn med meg på veien til Guds rike, så vil jeg i Herrens navn gå alene ut på veien til min Frelser. Så vil jeg frelse min egen arme sjel.

Jeg kan ikke forsømme den selv om jeg ser at andre forsømmer sjelene sine. Min sjel er meg selv. Mister jeg min sjel, mister jeg meg selv. ‹Mange er de som går inn› gjennom den vide porten og på den brede veien, sier Jesus. Gud bevare

meg fra å være blant disse mange! ‹Og få er de som finner› den smale veien, sier han i Matt 7,13–14. Og jeg vil med Guds hjelp være én av disse få.

Om det så bare var to i hele verden som ville omvende seg til Gud, vil jeg legge vinn på å være én av dem.» Se, min kjære vandringsmann til evigheten, et slikt alvor bør du vise hvis du tenker å komme innenfor himmelens dør. Så fast bør ditt forsett være om å søke din nyfødte Frelser.

Nå, dere vandringsmenn til evigheten, nå er denne prekenen snart slutt. Om en liten stund skal vi gå fra hverandre her i kirken, og etter hvert skal den ene vandringsmannen skilles fra den andre ved døden. Inntil da har sikkert hver og en av oss grunn til å si med salmen: «Jeg usle orm og vandringsmann gjennom mange farlige stier …»

Ja, å vandringsmann, å synder, veien er altfor lang for deg! Her sleper du deg ofte fram på dette usle livets vei med stor møye og besvær. Her feller du mange strie tårer i denne jammerdalen. Her reiser du liksom gjennom en farlig ørken full av glupske, ville dyr. Særlig lurer helvetes løve, Satan, på deg for å røve din salighets krone fra deg på veien.

Her har du mangen bitter stund blant vanskelige barn, dårlige naboer og ubarmhjertige medmennesker. Her blir du kanskje trykket av fattigdom, her tæres du kanskje bort av sykdom. Her har du sjelden gode dager. Ditt daglige brød er sorg og klage. Alt dette går likevel over.

Men tenk, tenk om din vei skal ende i helvete når veien tar slutt! Tenk, tenk om du skal finne himmelens port stengt for deg når legeme og sjel er skilt – det blir en jammer over all jammer. Men så jammerlig dette enn er, går det likevel slik hvis du ikke lyder mine enkle råd i dag.

Men min vandringsmann, hva gjør det om du skal ha det litt hardt mens vandringen varer? Bare du blir salig når vandringen tar slutt! Hva gjør det om du skal trykkes av fattigdom på reisen? Bare du blir salig når reisen er slutt! Hva gjør det om menneskene plager og forfølger deg i verden? Bare du blir salig når livets klokke slår sitt siste slag!

Hva gjør det om dine nærmeste ikke tåler deg? Bare du blir salig, bare du står deg vel hos Gud, bare de hellige englene kommer til stedet der du ligger og dør, og fører sjelen din i Abrahams fang! Hva gjør det om du skulle lide ondt, ha det smått med brødet og bo i lave hytter på jorden? Bare du blir salig, bare du får spise ved de himmelske bord og bo i den himmelske Fars boliger når din jordiske hytte styrter sammen i døden!

Så gå nå hjem, min medvandrer til evigheten. Er du ennå på helvetes vei, så gå hjem og vend om i hast. Men har du allerede satt foten din på livets vei, så vik aldri av fra den veien. Bli ved der til du går inn til din Herres glede. Synder, det haster! Skal du frelse din sjel, må det skje snart. For du har en lang vei foran deg, og tiden er kort. Amen.

1. søndag etter helligtrekonger: Hvorfor ikke alle kristne blir salige

> «Og da han var tolv år gammel, dro de dit opp, som skikken var ved høytiden. Og da de hadde vært der disse dagene til ende og de dro hjem igjen, ble barnet Jesus tilbake i Jerusalem, og foreldrene hans visste det ikke. … Så gikk han med dem og kom til Nasaret, og han var lydig mot dem. Men hans mor gjemte alle disse ordene i sitt hjerte. Og Jesus gikk fram i visdom og alder og i velvilje hos Gud og mennesker.» (Luk 2,42–52).

«Hvem kan da bli salig?»[1] Slik spurte en gang Jesu disipler sin Mester. Han hadde skremt dem med det alvorlige ordet om at det er vanskelig for en rik å komme inn i himlenes rike. Like før hadde Jesus talt med en ung mann som var så bundet av kjærligheten til rikdom at han gikk bedrøvet bort fra Frelseren. For han hørte at Jesus krevde at han skulle gi helt slipp på all kjærlighet til verden.

Da denne rike unge mannen var gått, sa Jesus de ordene som nettopp er nevnt – ord som burde gjøre alle rike dypt bekymret. Han sa riktignok ikke at det er umulig for en rik å komme inn i Guds rike, men han sa at det er vanskelig. Vanskelig er det, for det går hardt for seg før Gud ved sin Ånd kan rive et rikt menneskes hjerte løs fra kjærligheten til jordisk eiendom.

Men da Jesus sa dette, ble disiplene rent forferdet. De ble bekymret, dels for seg selv – hvordan de selv skulle kunne bli salige når det var så vanskelig å komme inn i himmelen – og dels fryktet de for hvordan det ville gå med andre. I denne bekymringen spurte de Frelseren: «Hvem kan da bli salig?» Og han svarte dem: «For mennesker er dette umulig, men for Gud er alt mulig.» Vi leser denne beretningen i Matteus kapittel 19, og ordene vi begynner med, i vers 25.

Hva er mer fryktelig enn å bli fordømt? Hva er mer lykkelig enn å bli salig? Å, synder! Om du hadde nytt all verdens ære og eid all dens rikdom hele livet, og likevel til slutt mister saligheten, da er det jo ikke én eneste av alle Guds skapninger som er så ynkverdig som du.

Finnes det derfor noe viktig spørsmål, noe som bør stilles med den største bekymring, så må det sannelig være dette: Hvem kan bli salig? Å, dere ubekymrede sjeler som ennå aldri har søkt frelsen deres med noen bekymring! Ta nå endelig dette spørsmålet alvorlig i Jesu navn.

[1] NB: «Hvem kan da bli frelst?».

I dødens stund og på dommens dag, da gjelder det. Da får engler, djevler og mennesker se om dere blir salige eller fordømt. Gud vekke dere i tide så dere tenker over dette i bot og anger! Amen. Fader vår …

Evangelium: Luk 2,42–52.

Vi betrakter nå i Herrens navn:

Noen grunner til at ikke alle kristne blir salige.

Jeg nevner disse: Ikke alle blir salige,

1) for de stoler på at de holder høytidenes skikker;
2) de mener at Jesus er i reiseføIget; og
3) de søker Jesus, men ikke med fullt alvor.

Første del

Den første grunnen jeg nevner i dag til at ikke alle kristne blir salige, er denne: *De stoler på at de holder høytidenes skikker.*

I dagens evangelium leser vi at Jesu foreldre gikk opp til Jerusalem, som skikken var ved høytiden, for å feire i templet den påskehøytiden Gud hadde befalt. Lukas forteller også i ordene like foran vår høymessetekst at de hvert år gikk til Jerusalem i samme ærend. Og nå tok de også Jesus, det høylovede barnet, med seg dit, da han var tolv år gammel. De feiret sikkert høytiden med andakt og alvor. Gud gi at alle kristne nå hadde feiret julen med like oppriktige hjerter som Jesu foreldre feiret påsken!

Å, dere døpte kristne! Jeg bebreider dere slett ikke at dere holder høytidene deres og flittig går i kirken på sabbatene. Nei, den som i friske dager sjelden viser seg i templet, viser med det tydelig at hans evige frelse ikke ligger ham det minste på hjertet.

Derfor ber jeg dere, foreldre: Ta barna med dere til kirken så snart de kan forstå noe av de Guds ord som blir forkynt, og snakk med dem om prekenen når dere kommer hjem. Å, hvor rørende var det ikke å se tolvåringen Jesus gå opp til høytiden sammen med Josef og Maria! Foreldre, foreldre, gjør det samme! Venn barna deres til å gi akt på Guds ord! Forsømmer dere det, skal barnas blod kreves av deres hender.

Men selv om Gud har befalt at vi skal holde sabbaten hellig og holde høytidens skikk, er det likevel svært farlig å stole på at en holder denne hellige skikken. Og likevel nærer mange tusen syndere denne falske tilliten. De innbiller seg at de umulig kan bli stengt ute fra himmel og salighet bare de holder søndagen hellig i det ytre, går i kirken og holder høytidens skikk.

De ligger harde og trygge i synden på sykesengen. Men når presten spør dem hva de bygger håpet om evig salighet på når de går ut av tiden, har de ikke noe annet svar enn dette usle: «Gud være lovet», sier den blinde sjelen, «jeg vil ikke tro noe annet enn at jeg skal bli salig. Jeg har gått til nattverd. Jeg har aldri forsømt den offentlige gudstjenesten, men har gått flittig i kirken» og så videre.

Å, hvor tydelig lyser blindheten fram i en slik tale! Å, du arme sjel som taler slik: På dommens dag blir det ikke bare spurt om du har holdt høytidenes skikk og feiret jul, påske og pinse. Nei, da blir det særlig spurt om hvordan du har feiret disse høytidene.

Det blir spurt hvilken nytte og oppbyggelse din arme sjel har hatt av alle turene dine til kirken. Det blir spurt om det er blitt noen bedring og omvendelse hos deg etter alle de Guds ord du har hørt i dine dager. Å, «hvem kan utholde den dagen han kommer? Hvem kan bli stående når han åpenbarer seg?» (Mal 3,2). Hvem kan da bli salig? Å, på den dagen blir mangen kirkegjenger fordømt – ikke fordi han har gått i kirken, men fordi han har gått både dit og derfra uten omvendelse.

Annen del

Som den andre grunnen til at ikke alle kristne blir salige, nevnte jeg at *de mener at Jesus er i reisefølget*. I dagens evangelium står det at da Jesu foreldre savnet Jesus på hjemveien fra Jerusalem, mente de at han var i reisefølget.

Når jødene hvert år dro opp til høytidene i Jerusalem, delte de seg i to flokker. Mennene gikk i den ene og kvinnene i den andre flokken. Hver flokk gikk sin egen vei, og til slutt møtte enhver sine egne. Var barna med, kunne de gå hos hvem de ville, hos mennene eller hos kvinnene.

Da Jesu foreldre nå dro hjem igjen fra høytiden, tenkte Josef for sin del at Jesus var hos Maria blant kvinnene. Maria tenkte derimot at han fulgte Josef blant mennene. Slik mente de begge at Jesus var i reisefølget. Men etter at de forgjeves hadde lett etter ham en hel dag blant slektninger og venner, skjønte de endelig at de hadde tatt feil.

Her stanser vi og gjør en åndelig anvendelse. Å, hvor mange sjeler er det ikke som bedrar seg selv i frelsens sak med en tom mening, et løst og falskt håp! Men «den gudløses håp går til grunne … det han trøster seg til, er spindelvev» (Job 8,13–14). Ja, «de ugudelige har vrede i vente», sier Salomo i Ordsp 11,23.

Å, dere trygge syndere som sover så søtt i syndesøvnen! «Når de sier: Fred og ingen fare! – da kommer en brå undergang over dem» (1 Tess 5,3). Dere er blinde, og i blindheten deres mener dere at Jesus er i reisefølget. Det vil si: Dere tror at også dere er forent med Jesus, deres Frelser, at også dere er Guds barn og kan håpe på å komme inn i himmelen når vandringen på jorden er slutt.

Ofte gjør dere alle slags mørkets gjerninger, og likevel mener dere at Jesus er i reisefølget. Dere slynger ut fryktelige eder, dere misbruker Guds navn og påkaller djevelens navn, og likevel mener dere at Jesus er i reisefølget. Dere lever i utukt og hor, og dere velter dere i drukkenskapens avskyelige last, og likevel mener dere at Jesus er i reisefølget.

Å, hvor fryktelig kan ikke Satan forblinde de arme syndens treller! Nei, nei! Jesus er ikke i følge med dere, dere ubotferdige sjeler som tjener synden! Deres misgjerninger skiller mellom dere og deres Jesus (Jes 59,2). Gud gi at samvittighetene deres måtte våkne! Da skulle dere med angst få se at dette er en guddommelig sannhet.

Hør også dette, dere hyklere som djevelen har forhekset! Mener noen at han har Jesus i følge med seg, så er det sannelig dere. Ja, dere mener det mer enn alle andre! Dere taler så flytende om Jesus at dere lett kan bedra uerfarne sjeler. Dere har Frelserens navn flittig i munnen.

Og dere blinde fariseere glemmer at «ikke enhver som sier til meg: Herre, Herre! skal komme inn i himlenes rike» (Matt 7,21). Av det følger at heller ikke alle de som sier til ham: «Frelser, Frelser!» skal komme inn i himlenes rike.

Aldri i livet er dere blitt virkelig vekket av syndesøvnen. Og er dere blitt vekket, sto dere likevel Den Hellige Ånd forsettlig imot da han ville virke anger over synden i hjertene deres. Dere ville bli salige på en lettere og makeligere måte. Dere laget dere en snarvei til himmelen. Men hvis dere ikke tenker dere om i tide, skal dere til slutt med forferdelse merke at denne snarveien fører til fordømmelse.

Dere har hoppet over omvendelsens første stykke, den sanne anger over synden. Og nå tenker dere at dere likevel er kommet til omvendelsens andre stykke, troen på Jesus. Men nei, dere har brakt nådens orden i ulage. Derfor eier dere ikke Guds nåde.

Og dere arme, ynkverdige sjeler mener nå at Jesus er i reiseføLget, men han er der ikke. Våkn opp og gi Gud rett! Innrøm at det ikke er Frelseren, men djevelen som bor i hjertene deres. Da kan dere ennå bli hjulpet.

Tredje og siste del

Som den siste grunnen til at ikke alle kristne blir salige, nevnte jeg at *de søker Jesus, men ikke med fullt alvor.* Det er svært rørende å lese i dagens evangelium hvor bekymret Josef og Maria lette etter barnet Jesus da de hadde mistet ham.

Men du arme synder, når du har mistet din Jesus ved forsettlige synder, hvordan søker du ham da? Å, du er så blind og så ubarmhjertig mot din egen arme sjel at du enten slett ikke søker ham, eller søker ham uten hjerte og uten alvor. Det er som om du ville si: «Finner jeg Jesus, så er det vel og bra. Hvis ikke, er det det samme for meg.»

Josef og Maria lette etter Jesus en hel dag blant slektninger og venner, men forgjeves. Å, mange sjeler er så blinde at de i frelsens sak vender seg i full fortrolighet til mennesker. De henter råd hos uerfarne rådgivere og formørkede hyklere, som skryter av at de kjenner Frelseren godt, enda de aldri har gått gjennom noen sann omvendelse.

Å, kjære sjeler, dere som er rørt av nåden: La Guds Ånd dempe den avguderiske avhengigheten deres av mennesker. Ellers kan dere bli bedratt av fariseere som leder dere på avveier. Og da får dere lete etter Jesus ikke bare en dag, men hele livet, og likevel finner dere ham aldri.

Kristi foreldre lette etter Jesus med smerte. Slik sa Maria til ham: «Se, din far og jeg har lett etter deg med smerte.»[2] Men hvor er nå den oppriktige smerten over synden i kristenheten? Hvor er nå det nedbrutte og knuste hjertet som David taler om i sin botssalme (Sal 51,19)?

Hvor er nå de botferdige sjelene som følger Jakobs formaning: «Klag og sørg og gråt! La latteren vendes til sorg, og gleden til bedrøvelse!» (Jak 4,9)? Riktignok kan en av og til se mennesker felle tårer under en rørende preken, ved en altergang og så videre. Men å, ikke alle som gråter, er botferdige, og ikke alle tårer er botferdige omvendelsestårer.

[2] NB: «Se, din far og jeg har engstet oss og lett etter deg» (Luk 2,48).

Nei, med smerte søker den som av hjertet hater alle synder, ikke én eneste unntatt. Men Herre Jesus, da frykter jeg at det ikke er mange i kristenheten som søker deg. For «trang er den porten … og få er de som finner den» (Matt 7,14).

Josef og Maria fant til slutt Jesus der han satt i templet midt blant lærerne. Og du som har mistet din Frelser ved synden: Vil du finne ham, må du søke ham i templet. Med dette vil jeg ikke si at alle som går i kirken, finner Jesus. Nei, langt derifra. Mange er flittige kirkegjengere på jorden og mister likevel Jesus både for tid og evighet.

Men meningen er denne: I templet blir Guds ord forkynt, og i ordet skal Jesus søkes og finnes. Å, synder, gå du i templet like botferdig som tolleren, så går du hjem igjen like salig som han (Luk 18,10.13–14).

Hvorfor blir da ikke alle kristne salige? Jo, de søker ikke Jesus med alt det alvoret han bør søkes med. Derfor går det også som Jesus sier i de betydningsfulle ordene – måtte Guds Ånd trykke dem dypt inn i synderes hjerter: «Strid for å komme inn gjennom den trange døren! For mange, sier jeg dere, skal søke å komme inn og ikke være i stand til det» (Luk 13,24). Hvorfor skal de ikke være i stand til å komme inn? Å, fordi de ikke søker med fullt alvor.

Ikke alle kristne blir salige. Å, en sørgelig sannhet! Dere kristne, kan dere være likegyldige, kalde og uten bekymring når dere hører en så vekkende sannhet som denne? Å, dere barn og unge mennesker! I denne søndagens evangelium blir et barn stilt fram for dere som eksempel: det velsignede barnet Jesus!

Å, følg i dette guddommelige barnets fotspor (1 Pet 2,21)! Be Gud om nåde til å få det samme sinn «som òg var i Kristus Jesus» (Fil 2,5). Jesus gikk med Josef og Maria til høytiden da han var tolv år gammel. Å, dere barn som er omkring tolv år, er det mulig at dere kan lese dette uten at hjertene deres blir rørt?

Og dere gamle syndere! Dere har nå sløst bort en lang nådetid, og det er ikke lenge igjen før evigheten begynner for dere. Å, våkn opp av den gamle syndesøvnen deres! Våkn opp og vend om mens det ennå er tid!

Enda en gang: Hvem kan bli salig? Jo, ingen andre enn den som arbeider på sin egen frelse med frykt og beven (Fil 2,12). Han alene blir salig. Amen.

2. søndag etter helligtrekonger: To store tegn som Jesus gjør i nådens rike

> «Den tredje dagen var det bryllup i Kana i Galilea, og Jesu mor var der. Også Jesus og disiplene hans var innbudt til bryllupet. Da det ble mangel på vin, sa Jesu mor til ham: De har ikke vin. … Men du har gjemt den gode vinen til nå! Dette sitt første tegn gjorde Jesus i Kana i Galilea og åpenbarte sin herlighet. Og disiplene hans trodde på ham.» (Joh 2,1–11).

«Hva skal jeg ha til tegn på at jeg skal gå opp til Herrens hus?» Dette ropte kong Hiskia ut i undring da han mot all forventning så at han var blitt helbredet og underfullt revet ut av en dødelig sykdom. Den bibelske beretningen er kort fortalt slik:

Hiskia blir syk, og sykdommen truer livet hans. Da får Jesaja befaling fra Gud om å gå til den dødssyke kongen og bringe ham dette budskapet: «Beskikk ditt hus! For du skal dø og ikke leve lenger.» Dette budskapet fylte kongen med stor angst. I sin nød vender han ansiktet mot veggen og taler med Gud i bønn. Han sier: «Å, Herre! kom i hu at jeg har vandret for ditt åsyn i troskap og med helt hjerte og gjort det som er godt i dine øyne!»

Ingen må forstå ordene hans slik at han satte sin lit til sin egen rettferdighet. Å nei! Han sa dette med et dypt ydmykt hjerte. Den hellige historie forteller oss at han ikke bare klaget som en svale, som har noe sørgmodig i stemmen. Nei, som tranen klaget han også med full stemme (Jes 38,14).

Blant alt annet han sa i bønnen sin, kom han også med disse ydmyke ordene: «Herre! Jeg er redd, gå i borgen for meg!» Han vendte seg altså i bønnen til de falne menneskenes borgsmann, til Jesus, som ved sin død har gått i borgen for menneskeslekten. Han bygde med andre ord ikke på egen fortjeneste.

Gud hørte bønnen hans og så tårene hans. Den Gud som har alle menneskers dager i sin hånd, ga Hiskia femten år lenger å leve. Hiskia blir frisk igjen, han får helsen tilbake og kan gå opp i templet for å love Gud.

Gud viste ham denne store barmhjertigheten stikk imot alt han hadde tenkt. Derfor brøt han full av undring ut i ordene vi begynner med: «Hva skal jeg ha til tegn på at jeg skal gå opp til Herrens hus?» Vi leser ordene hos profeten Jesaja kapittel 38, vers 22.

Gud gjorde et tegn da han ga den syke Hiskia helsen tilbake, enda han sto på gravens ytterste rand. Jesus gjorde et tegn i byen Kana da han gjorde vann til vin for å hjelpe et fattig brudepar i bryllupet deres. Det handler denne søndagens evangelium om.

Men av alle de tegn Gud gjør, er intet så stort som at en uomvendt synder blir omvendt, og at et omvendt Guds barn blir bevart helt til en salig død. Det tegnet er så stort at når en uomvendt sjel er blitt forvandlet, har den all grunn til å spørre: «For et tegn er ikke dette, at jeg er blitt omvendt til Gud!»

Og når et Guds barn til slutt lukker øynene i en salig dødsstund, må det sannelig si med undring: «For et tegn er ikke dette, at jeg er kommet vel gjennom den forførende og kvalfulle verden, og at jeg nå blir salig i all evighet!» Gud gi oss nå sin Ånds nåde til å betrakte dette tegnet så det blir til oppbyggelse! Amen. Fader vår …

Evangelium: Joh 2,1–11.

I Herrens navn vil vi nå i andakt betrakte:

To store tegn som Jesus gjør i nådens rike.

1) At en uomvendt synder blir omvendt til Gud, er det første tegnet, og
2) at en omvendt sjel blir bevart i troen til enden, er det siste tegnet som Jesus gjør i nådens rike.

I denne søndagens evangelium forteller evangelisten Johannes om et stort tegn i naturens rike, som Jesus gjorde i et bryllup i Galilea. Brudeparet var uten tvil fattig. Det begynte å bli mangel på vin.

Maria, Jesu mor, synes å ha vært enten i slekt med de nygifte eller en god venn av huset. Hun tok seg nær av bekymringen deres og sa fra om det til Frelseren, som var til stede i bryllupshuset. Han lot seks steinkar fylle med vann, og så gjorde denne store undergjøreren vannet til vin.

Karene ble båret til kjøkemesteren, og han smakte på vinen. Teksten sier at han ikke visste hvor vinen var kommet fra, og nettopp at han ikke visste det, beviser hvor god vinen var. Tjenerne visste det, og at de visste det, bekrefter at undergjerningen er sann.

Å, hvor var denne vinen kommet fra? Å, den var kommet fra den allmektige Skaper, som har gjort himmel og jord. Det Gud hvert år gjør med vinstokkene, gjorde han her på en underfull måte med vannkarene. Den samme guddommelige hånd som hvert år heller vin i alle vinstokker, helte vin i de seks steinkarene i dette bryllupet.

Spør derfor noen hvilket vintre denne vinen hadde vokst på, svarer jeg: Det sanne vintreet, Jesus, Guds Sønn, var til stede i bryllupet, og på dette vintreet hadde den vokst. Men dette første tegnet som Jesus gjorde i naturens rike mens han vandret på jorden, gir meg i dag en oppbyggelig anledning til å stille fram i denne prekenens

Første del

at en uomvendt synder blir omvendt til Gud, som det første tegnet Jesus gjør i nådens rike.

Den blinde vantroen roper: «Gud gjør ingen tegn i våre dager.» Men om dere bare ga nøye akt, dere tankeløse syndere, ville dere bli var flere undergjerninger

enn vantroen deres hadde trodd. Selv i naturens rike skjer det undergjerning på undergjerning hver eneste dag. Hva er det annet enn et tegn, en undergjerning, at Gud hver eneste dag dekker bord for de utallige menneskene som myldrer på jordens krets, og i sitt prisverdige forsyn sørger for mat til dem alle?

Vi er vant til å se dette. Derfor fester vi oss ikke ved dette tegnet som et tegn, og likevel fortjener det navnet. Og hva skal vi si om den gjerningen i nådens rike at en synder blir omvendt til Gud? Å, her må vi rope ut med Hiskia: «For et tegn er ikke dette!»

Eller er ikke det et tegn at en sovende synder, som har ligget og slumret i den søteste syndesøvn og trodd at hans sjels frelse ikke var i noen fare – er ikke det et tegn at han blir så våken ved Den Hellige Ånds kraft at han skynder seg ut av syndens Sodoma, vender om og ikke ser seg tilbake?

Er ikke det et tegn at en Satans trell, som før hadde all sin glede i å drive med alle slags laster, våkner opp av sin rus i djevelens snare (2 Tim 2,26), og at han får et oppriktig hat til alle synder og kan si med hjerte og munn: «Jeg er lei av synden, som har ført Guds vrede over meg, usle støv»?

Er ikke det et tegn at en verdens slave, som bare har samlet seg skatter på jorden (Matt 6,19), blir så angerfull, sorgtung og bedrøvet over sin ulykkelige kjærlighet til denne verden at han i sin angst under omvendelsen tar opp kong Davids klage: «Mine misgjerninger (mitt syndige, kjødelige, jordiske sinn) stiger over mitt hode, de er som en stor byrde, de er altfor tunge for meg» (Sal 38,5)?

Er det ikke et tegn at en ubotferdig synder kan bli forvandlet av nåden, slik at den som før har vært en dranker, nå fører et edruelig liv? Den som før har elsket utuktige laster, blir nå kysk. Den som før har vært stolt og hovmodig, blir nå ydmyk. Den harde blir mild. Den hevngjerrige blir forsonlig. Den ubarmhjertige blir barmhjertig. Det ulydige barnet blir lydig. Den opprørske undersått blir lydig mot øvrigheten.

Den likegyldige blir en sjelesørger. Baktaleren holder tungen i tømme. Kort sagt: Sjelen er i Kristus og er blitt en ny skapning. «Det gamle er forbi, se, alt er blitt nytt» (2 Kor 5,17). Hva er vel dette annet enn et tegn som Jesus gjør i nådens rike?

Men dere overtredere, gå inn i deres egne hjerter! Å, prøv deg selv, du arme synder, om Jesus har gjort dette tegnet, om han har vist dette underet på din arme sjel! For din frelses skyld, bedra ikke deg selv med et falskt håp i denne viktige saken. For ingenting er mer fryktelig enn å bedra seg selv.

Vi leser i dagens evangelium at Jesus var innbudt til bryllupet i Kana i Galilea. At han kom, er en ære for ekteskapet. Men nå spør jeg deg, å synder, for Guds ansikt: Har du noen gang, helt siden du falt ut av din dåpspakt, ligget i så ivrig bønn til Gud at du med bønnene dine liksom har bedt Jesus inn i hjertet ditt? Slik synger vi i adventssalmen:

«Lukk opp dine porter vide,
be Kristus hjem til deg skride!
Han akter deg å gjeste,
din salighet til beste!»

Maria, Jesu mor, fortalte vår Frelser om brudeparets bekymring. Hun sa til ham: «De har ikke vin.» Med dette ville hun sikkert be Jesus ta avskjed med bryllupshuset, så de andre kunne følge hans eksempel og gå sin vei før bryllupsgjestene fikk vite at vinen var slutt og brudeparet fattig.

«De har ikke vin», sa Maria. Men nå spør jeg deg, å synder: Har du noen gang latt Guds Ånd opplyse deg slik om sjelens syndige tilstand at du har bøyd deg for Gud i denne ydmyke syndsbekjennelsen: «Herre, min Jesus, jeg har ikke Guds nåde. Jeg har mistet den ved syndene mine. Jeg har verken lodd eller del i den himmelske gledesvinen som du gleder dine barn med. Er det mulig at Gud kan ta meg, fordømte synder, inn i sin nåde og sitt vennskap igjen?»

Ved første øyekast ser det ut som om Jesus ga Maria et hardt svar da han sa: «Kvinne, hva vil du meg? Min time er ennå ikke kommet.» Men svaret var ikke så hardt som det ser ut. Det var sømmelig for Guds Sønn å kalle sin menneskelige mor «kvinne», og kanskje hadde han for vane alltid å kalle henne det.

Når det gjelder spørsmålet «Hva vil du meg?», mente Jesus dette: «I denne saken tenker du og jeg helt ulikt. Du vil at jeg skal gå min vei fra bryllupet, men jeg har tenkt å bli og gi brudefolket vin. Min tid til å forlate bryllupshuset er ennå ikke kommet, men min tid til å hjelpe dem er kommet.» Likevel var disse ordene av Jesus en prøve på Marias tro.

Men nå spør jeg deg, å synder: Har du noen gang vært i en slik bekymring for din sjels frelse at du har fått erfare hva bedringskamp, prøvelse og anfektelse vil si? Jeg spør deg: Har du noen gang, mens du ba Herren om nåde og barmhjertighet, kjent slike fristelser at det var som om du hørte Jesus gi deg dette svaret på hvert eneste bønnesukk: «Synder, hva vil du meg? Min time er ennå ikke kommet»?

Å, jeg frykter at din tro på Frelseren aldri har vært i denne prøvelsesilden. Og da er den ikke levende, men død (Jak 2,20.26). Da har du ikke den rette troens gull, som er lutret i ild og prøvd (Åp 3,18).

Jesus befalte i bryllupet at de seks karene skulle fylles med vann. Tjenerne fylte dem til randen, og dette vannet gjorde Jesus til vin. Men nå spør jeg deg, å synder: Har ditt hjerte noen gang vært så fylt av oppriktig sorg over syndene dine, eller har øynene dine noen gang vært så fulle av botferdige bedringstårer, som disse karene var fulle av vann?

Å, har du aldri vært ført inn i en dyp anger over synden, så har du heller aldri fått en frelsende tro. Omvendelsen er det første tegnet som Jesus skal gjøre i din sjel. Se nøye etter om du er omvendt. Og er du det ikke, så «vend om … til Herren din Gud! For du er falt ved din misgjerning» (Hos 14,2).

Annen del

Men er den første bedringen det første tegnet, så er *det at en omvendt sjel blir bevart i troen til enden, det siste tegnet som Jesus gjør i nådens rike*. Her er det ikke nok at en sjel har gått gjennom den første omvendelsen. Nei, hva sier Frelseren hos Matteus i kapittel 24, vers 13? «Den som holder ut til enden», sier han, «han skal bli frelst!»

Her er det ikke nok at sjelen har fått den store tilgivelsen for alle sine synder i rettferdiggjørelsen og er blitt forvandlet i gjenfødelsen. Nei, det heter: «Hold fast på det du har, for at ingen skal ta din krone» (Åp 3,11).

Å, hvor mange sjeler bedrar seg ikke på dette punktet, ofte til uopprettelig skade! Mange vil bli regnet som omvendte Guds barn. Likevel har de ikke annet å vise til i hele nådens orden enn sin første vekkelse, som de snakker om hele livet.

Men du arme sjel, du trenger aller først å granske nøye om du noen gang virkelig har våknet opp av syndesøvnen. For hos mange har den såkalte vekkelsen bare vært nådens første rørelser. Men la oss si at det var riktig med din vekkelse. Da bør du likevel i Jesu navn tenke på at Gud har vekket mangen sovende synder som ulykkeligvis er sovnet inn igjen, og siden er syndesøvnen blitt dypere enn noen gang før.

Tenk til slutt også på dette: Selv om du for lengre eller kortere tid siden ble grundig omvendt til Gud, er spørsmålet likevel om du siden har stått i nåden, beholdt troen og vandret i helliggjørelsen helt til denne stund. Å, går du grundig inn i denne granskingen, kan samvittigheten din kanskje bebreide deg at du tok hånden fra plogen da du nettopp var omvendt. Du så deg tilbake, og du ble ikke skikket for Guds rike, etter Jesu egne ord i Luk 9,62.

At en uomvendt synder blir omvendt, er et stort underverk av nåde. Men at den omvendte sjelen blir bevart til enden, er et like stort tegn, om ikke større. Å, det er det siste tegnet som Jesus gjør i nådens rike.

Eller døm selv! Er ikke det et tegn at en omvendt sjel kan ledes forbi alle farer for sin frelse og komme vel gjennom en verden der det synes som om også de utvalgte skulle føres vill, om det var mulig (Matt 24,24)? Er ikke det et tegn at et Guds barn kan bli bevart for alle dype syndefall til sin salige død, enda dets fordervede kjøtt og blod gjør alle tenkelige forsøk på å styrte det i synd?

Er ikke det et tegn at en troende sjel kan nå fram uskadd til det himmelske fedrelandet, enda djevelen går omkring som en brølende løve og daglig søker å oppsluke den benådede sjelen (1 Pet 5,8)? Jo, du høylovede Jesus, når du bevarer dine barn i tro og helliggjørelse til livets slutt, gjør du sannelig et stort tegn.

Hva sier kjøkemesteren i dagens evangelium? «Hver mann setter først den gode vinen fram», sier han, «og når de er blitt drukne, da den ringere. Men du har gjemt den gode vinen til nå!» Slik er også verdens og Jesu skikk i åndelig forstand. Verden setter først fram den gode vinen og siden den dårligere. Jesus derimot gjemmer den gode vinen til sist.

Det vil si: Verden gir sine blinde tjenere en kort, forgjengelig og ussel glede i tiden. Men når de liksom er blitt drukne av denne usle, magre gleden, når tiden ender og den lange evigheten begynner, da blir en kort lyst forvandlet til en evig sorg.

Jesus derimot gir ofte sine egne bedrøvelsens vann på jorden, men den himmelske gledesvinen gjemmer han til deres salige dødsdag og til deres glade oppstandelsesdag. Da, da skal de salige sjelene rope ut i glede: «Herre Jesus, dette siste tegnet er et stort tegn! Du har gjemt den gode vinen til nå.»

Til slutt vil jeg bare si noen ord til påminnelse for dem som bruker kjøkemesterens ord i dagens tekst til å forsvare drukkenskapens og fylleriets last. Han sier jo at en i bryllupet setter den ringere vinen fram for gjestene når de er blitt drukne. Tenk på at det ikke var Jesus, men kjøkemesteren som sa disse ordene.

Tenk også på at kjøkemesteren bare nevner jødenes skikk, men ikke godkjenner den. Og dessuten spør jeg deg, å synder: Kan du være ugudelig nok til å påstå at Jesus, som var i bryllupet, skulle kunne trives i selskap med drukne mennesker? Ja, enda verre: Våger du å gå så langt i ugudelighet at du kan si at Frelseren med underverket sitt skaffet gjestene vin, for at de som før var beruset, skulle bli enda mer overlesset?

Å, du blinde, du harde synder! Du som driver med den stygge drukkenskapslasten i bryllup, i selskaper, på vertshus, ja kanskje også daglig i ditt eget hus: Å, om du visste i hvilken fare din dyrekjøpte sjel svever, ville du gyse, forskrekkes, be Gud om nåde og vende om i hast!

Du strever på alle tenkelige måter med å pynte på drukkenskapens last. Men du kan gi denne synden så behagelige farger du bare vil, den er og blir likevel en synd som styrter deg i evig fordømmelse, hvis du ikke blir omvendt. Din dom står skrevet i 1 Kor 6,10: Drankere skal ikke arve Guds rike.

Skynd deg i Herren Jesu navn og frels din sjel! Har du lenge øvd deg i denne lasten, frykter jeg at alle formaninger er forgjeves. For det er svært sjelden at gamle drankere bedrer seg. Men skulle også du, som lenge har vent deg til en slik synd, bli virkelig omvendt til Gud, har du all grunn til å si: «For et tegn er ikke dette, at jeg, som var en forherdet Satans trell, er blitt et Guds barn!» Amen.

3. søndag etter helligtrekonger: Himmelriket som en by bare de veldige kan innta – del 1

> «Da han gikk ned fra fjellet, fulgte mye folk ham. Og se, en spedalsk kom og falt ned for ham og sa: Herre! om du vil, så kan du gjøre meg ren. … Og Jesus sa til høvedsmannen: Gå hjem, det skal skje deg som du har trodd! Og tjeneren ble helbredet i samme stund.» (Matt 8,1–13).

«Men fra døperen Johannes' dager til nå lider himmelriket vold, og de som bruker vold, river det til seg.»[1] Dette sa Jesus, vår Frelser, for å vekke oss og få oss til å tenke over de sjelene som ble rørt og omvendt i den svært viktige tiden da han forkynte.

Å, for en velsignet tid, da han, vår Jesus, var forkynner på jorden! Det var da himmelriket led vold – eller, som det nærmere kan gjengis etter grunnspråket: Det var da himmelriket brøt inn med vold. Det var da dette himmelriket med makt, med guddommelig styrke, ville trenge seg inn i de arme menneskenes hjerter.

Tenk selv, kjære venner, hvor gjennomtrengende det må ha vært å høre Guds Sønn selv forkynne, i egen høye person! Hans ord må uten tvil ha vært levende og virksomme i høyeste grad, «skarpere enn noe tveegget sverd». De må ha trengt igjennom «helt til det kløver sjel og ånd, ledd og marg» (Hebr 4,12). Å, det var ikke underlig at himmelriket liksom brukte vold for å komme inn i synderes hjerter.

Når Guds Sønn talte, må folkets samvittighet ha blitt angrepet med den største kraft. Og hvor rørende var det ikke i denne velsignede tiden å se hvordan sjeler våknet under Jesu prekener, tenkte seg om og omvendte seg! Med bønn og tro, liksom med hærmakt, rev de himmelriket til seg. Hør enda en gang de gripende inngangsordene våre om dette: «Men fra døperen Johannes' dager til nå lider himmelriket vold, og de som bruker vold, river det til seg» (Matt 11,12).

Her oppfordrer jeg hver den som tenker på å få sin dyrebare sjel frelst når han skal ta det viktige skrittet inn i evigheten. Her roper jeg på vegne av Herren, min Frelser, til den sovende synder. Jeg ber ham våkne opp for sin egen frelses

[1] NB: «Men fra døperen Johannes' dager til nå trenger de seg inn i himlenes rike med makt, og de som trenger seg inn, river det til seg.»

skyld og ta disse ordene til hjertet. Her taler jeg særlig, og så ømt jeg kan, til dere kristne som av nåden har begynt å bli rørt og grepet. For her er ord som burde gjennombore hjertene deres som et sverd.

Her formaner jeg alle omvendte sjeler, og særlig de nye kristne, til å lytte nøye til dette merkverdige ordet. Hør, alle dere forløste sjeler, som har kostet en guddommelig persons blod, selve Jesu, Guds Sønns, blod! Hør, alle dere som for hvert klokkeslag reiser fra en kort tid inn i en lang evighet!

Hør, alle dere som ikke er skapt bare for dette livet, men har en bestemmelse ut over tidens grense, en bestemmelse for et annet liv! I dag har Jesus, den høylovede Frelser, noe særlig viktig å si dere gjennom de inngangsordene jeg har valgt for denne stunden. Han sier nemlig at himmelriket bryter inn med vold, og han sier at bare de veldige – de som bruker vold – river det til seg.

Ja, dere kan visselig ikke nekte for at Jesus og hans himmelrike mange ganger liksom med vold har villet bryte seg inn i deres lukkede hjerter. Hva var det som så mange ganger presset de stride tårene ut av øynene deres under en kraftig preken? Hva var det som så brått rystet samvittigheten deres når dere ved en eller annen særlig hendelse ble minnet om døden, dommen og evigheten?

Hva var det som gjorde dere så rørt og myke i hjertet første gang dere gikk til alters? Hvor kom den sterke tårestrømmen fra som rant ned over ansiktene deres da dere tok imot Jesu Kristi legeme og blod? Hva var det som rystet grunnvollen under deres tomme håp ved et eller annet dødsfall, og stilte deres egen evighet så vekkende fram for dere?

Hva var det som slo deg så guddommelig, så ettertrykkelig, under den eller den motgangen – den gangen du var syk, og det ropte fra evighetens dystre boliger: «Se, brudgommen kommer! Gå ham i møte!» (Matt 25,6)? Og kanskje holder en særlig rørelse på å trenge seg inn i ditt harde hjerte nettopp nå, mens jeg står her og forkynner dette. Å, du arme synder, hva vil du kalle alt dette?

Jo, det er ikke noe annet enn himmelriket, som med vold – med velsignet vold – har villet bryte seg inn i din sjel! Akk, om bare hjertet ditt ikke hadde vært som en festning under alle disse rørelsene – en festning som en beleirer med all makt og likevel ikke kan innta! Å Jesus, Jesus! Hvor ofte har du ikke liksom beleiret menneskesjelene med ditt himmelrike, og likevel har du ennå ikke kunnet seire over deres forferdelige hardhet.

Men legg nøye merke til dette, ja, legg merke til det, mine kjære, så sant deres frelse ligger dere det minste på hjertet! Jesus sier ikke bare at himmelriket bryter inn med vold. Han sier også at de veldige river det til seg.

Vi ser at vår Frelser her henter bildet fra den volden som brukes når en festning skal stormes, en vakker by erobres og et fruktbart land inntas. Å, hvor mange vanskeligheter må ikke krigsfolk som er uerfarne, gjennomgå i et slikt tilfelle! Hvor lite får de ikke tenke på søvn! Hvor ofte blir de ikke overstenket med blod! I hvilken fare svever ikke livet deres hvert minutt! Hvordan må de ikke kjøpe hvert skritt de våger, med blod og død?

De får ingen ro før de har tvunget alt under seg og trengt seg inn i hjertet av festningen og byen. «Og slik», vil Jesus si, «slik må det kjempes og strides her, så sant en sjel skal kunne innta den himmelske byen.»

Akk, sjel! Tenker du å ta den himmelske byen, det nye Jerusalem, i eie, tenker du å bli innbygger i himmelens herlige land, så må du rive dette landet, denne byen, til deg. Du må bruke en hellig vold for å innta den. For Jesu skyld går det ikke an å være lat i saken om din frelse og omvendelse. Det går ikke an å sky all åndelig møye og arbeid om himmelen skal vinnes.

Det går ikke an å ligge i sin dype syndesøvn til sin dødsdag og likevel glede seg over håpet om å komme innenfor den nye byens porter. Å nei, å nei! Ennå har aldri noen sovet seg inn i himmelen. Her må du begynne en kamp der liv og død står på spill: livet om du seirer, døden om du blir beseiret; himmelen om du seirer, helvete om du taper.

Tenk bare selv etter! Himmel og salighet er sannelig ikke så lette å få som synderen drømmer om når han ligger i djevelens favn på sitt farlige syndeleie. Hør, du late syndens trell, hva som kreves om du skal rive himmelriket til deg!

Da får du ikke sove en eneste time lenger. Nei, våkn opp, å sjel! La syndesøvnen fare, ta deg i tide, ta deg vel i vare! Da må du angripe ditt fordervede kjøtt og blod med største alvor og ikke la det ta overhånd i din sjel med sine syndige begjær. Da må du mer og mer drepe den gamle Adam, som ellers legger forferdelige hindringer i veien for deg på frelsens vei.

Da må du fremfor alt, under ivrige bønner til Gud, arbeide for at den fordømte egenviljen blir svekket og dempet. For den har styrtet så mang en sjel i helvetes avgrunn. Å, mange tusen har mistet himmelen bare på grunn av egenviljen. Da må du stride mot din blinde fornufts mange innvendinger. For den har mange innvendinger å komme med når synderen begynner å ville omvende seg til Gud av hjertet.

Da må du i Jesu navn bestemme deg for ikke å vike for noen fiende eller noen skapning. Du må ikke la deg holde tilbake av noen hindring, hva den så heter. Nei, kommer noen og vil fraråde deg dette store arbeidet for Gud og din sjel, så skal du stoppe ørene for slike farlige stemmer. Ikke la noen, noen eller noe, noe rive deg bort fra denne velsignede beslutningen: «Himmelriket må jeg ha, himmelriket må jeg rive til meg, koste hva det koste vil, og hva annet i verden jeg så må forsake.»

Svar nå på din samvittighet, for det øyet som ser alt, og for det øret som hører alt: Har du noen gang i dine dager, helt siden første gang du brøt din dåpspakt, gjort deg så mye møye for å bli omvendt og salig? Må du nå innrømme: «Nei, slik møye gjorde jeg meg aldri for min arme sjel»? Å, hvordan kan du da i Herrens navn tenke på å komme inn i himmelriket når du ikke er en av de veldige som river dette riket til seg?

Å, det er aldri mulig. Du kommer aldri dit inn før du får et annet sinn. Å, om du ville la Gud opplyse deg, så evighetens natt med akk og ve ikke helt omgir deg!

Vi har i denne søndagens evangelium to fremragende eksempler på veldige sjeler som river himmelriket til seg. Både den spedalske og høvedsmannen

hørte til blant disse veldige. Å, om Gud også ved sin Ånd måtte vekke opp en slik veldig sjel blant tilhørerne her!

Akk, mine dyrebare! I inngangsordene våre nevner Jesus en hellig iver i kristendommen. Når vi sammenligner den med den forferdelige kulden i åndelige ting som har tatt overhånd hos de fleste – enda de innbiller seg at de står seg vel hos Gud – er det ikke underlig om hvert Guds barns hjerte fylles med dyp sorg over en slik kulde hos de kristne.

De late og hyklerske synderne blant oss får si hva de vil, men det er og blir slik: Her kreves en slags vold, en redelig streben i sjelen, så sant himmelriket skal inntas. Ingen blir salig ved den tomme tanken at han har gjort alt når han iblant møter opp i Herrens tempel. Ingen blir salig ved den tomme tanken at å gå til alters noen ganger i året skulle være det høyeste Gud kan kreve av den han skal åpne sin himmel for.

Ingen blir salig ved den tomme tanken at gode rørelser av nåden skulle være hele saken. Nei, akk nei! Her kreves ikke bare rørelser som kommer og går, men en full omvendelse av hjertet. Ja, mer enn det: En blir ikke engang salig ved den tanken at alt skal være vel ordnet både for tid og evighet når en bare har gjennomgått den første store forandringen.

Hvor mang en sjel har ikke trodd dette! Og med denne løse tanken har han forsømt sin daglige fornyelse og derfor falt sørgelig tilbake fra nåden. Nei, jeg kan ikke sterkt nok rope disse Jesu ord inn i mitt eget og i alle deres hjerter: De veldige, de sjelene som bruker vold, og ingen andre, river himmelriket til seg.

Gud gi meg nå i denne stunden å kunne innprente dette store emnet i Den Hellige Ånds kraft! Gud opplyse min sjel, Gud røre min tunge, og Gud bevege tilhørernes hjerter når jeg i dag vil oppmuntre hver og en til å bruke de rette kristnes hellige vold for å innta himmelriket!

Her er så mange i disse sørgelige tider som med vold skyver himmelriket fra seg. Men om jeg kunne overtale et eneste av alle disse menneskene til å rive himmelriket til seg med bønn og tro og ydmykhet, hadde jeg likevel ikke forkynt forgjeves og uten nytte. Amen. Fader vår osv.

Evangeliet: Matt 8,1–13.

Ved den Herre Jesu nåde vil vi nå betrakte:

Himmelriket under bildet av en by som bare kan inntas av de veldige sjelene.

Ut fra dette emnet vil vi vise hvordan slike sjeler river himmelriket til seg

1) med sin veldige bønn, 2) med sin veldige tro og 3) med sin veldige ydmykhet.

Å Herre, hjelp! Å Herre, la alt gå vel, til din ære og til vår lærdom, vår omvendelse og vår frelse! Amen.

Andektige tilhørere! Flere ganger sa Jesus: «Den som har ører, han høre!» (Matt 13,43). Og i dag må jeg bruke disse ordene hans, for jeg vil ta opp et emne som burde vekke både syndetrygge, vakte og omvendte sjeler. Det er et emne som ingen burde kunne høre lagt fram uten å bli dypt bekymret for sin sjel, som er gjenløst med Kristi blod. Så roper jeg med vår Jesus: «Den som har ører, han høre!»

For i dag blir himmelriket framstilt under bildet av en by. Og de som arbeider med all flid på sin frelse, blir framstilt under bildet av åndelige erobrere, åndelig veldige, som inntar denne byen. Om disse veldige blir det nå sagt i

Første del

av denne prekenen at de river himmelriket til seg med sin veldige bønn.

La oss bare se på de to mennene som blir beskrevet i dagens tekst. Med sitt eksempel skal de lære oss hvilken guddommelig kraft det ligger i en andektig bønn. Her er to som ber. Gud gi oss nåde til å ligne dem i deres alvor i bønnen!

Se, her kommer først en spedalsk. Hans elendige legeme var forgiftet tvers igjennom av denne dødelige og uhelbredelige sykdommen. Med matte knær og skamfullt ansikt kneler han ned for Frelseren og tilber ham. Sykdommen hadde fordervet ham så innvortes at han bare kunne tale med hes stemme. Men hør, likevel ber han så ydmykt med sin hese stemme!

Han banker på himmelens port, han slår på døren til Jesu hjerte med denne andektige bønnen: «Herre! om du vil, så kan du gjøre meg ren.» Akk, for en bønn – med den rev denne mannen himmelriket til seg!

Han sier: «Om du vil.» Det var ikke fordi han tvilte på Jesu vilje. Nei, med dette ordet ville han gi til kjenne at han, en arm og svak skapning, overlot seg helt og holdent til Jesu vilje. I all stillhet overga han seg til ham som både ville og kunne hjelpe, og spurte bare om han ville.

Og hør nå hvor sterk og veldig han var med denne ydmyke bønnen sin. Han var så sterk at han kunne overvinne selve Jesu Kristi guddommelige hjerte. Knapt hadde han øst ut bønnen sin ved Jesu føtter før Jesus rakte ut hånden, rørte ved ham og sa: «Jeg vil, bli ren!»

Hadde en annen tatt mannen i hånden, ville spedalskheten ha smittet. Men Jesus hadde en hånd som spedalskhet og all sykdom måtte vike for. Ingen annen kunne smitte ham, men han kunne lege alle andre.

Akk, her var himmelriket inntatt med en gang. Den spedalske rev det til seg, og det ble altså hans. Han ropte i bønnen: «Om du vil», og straks fulgte bønnhørelsens ekko: «Jeg vil», sa Jesus. Han ropte: «Du kan gjøre meg ren», og i samme øyeblikk lød det tilbake fra Jesu bønnhørende hjerte: «Bli ren!» Og straks dette ordet var gått ut av den guddommelige Frelserens munn, var spedalskheten borte, og den syke var renset og frisk.

Her trengtes ikke noe sedertre, ingen isop, ingen bestenkning med blodet av en fugl som var slaktet over rennende vann, slik det ble gjort i Det gamle testamente når spedalske skulle erklæres rene (3 Mos 14,4–6). Jesus taler, og spedalskheten flykter. Jesus rører ved den syke, og sykdommen skynder seg ut av legemet under disse helbredende hendene.

Her er også en annen veldig. En høvedsmann bruker vold med sin ivrige bønn, og denne veldige river himmelriket til seg. Han ber for en tjener som lå verkbrudden hjemme. Dette er en farlig sykdom som legene bare med møye kan helbrede. Men høvedsmannen vendte seg til den rette legen, han som helbreder både legeme og sjel.

Med ham taler han i hjertets ydmykhet, og han får et nådig svar. Jesus åpner munnen og sier et ord, og tjeneren er ikke lenger verkbrudden. Han er helbredet, han stiger glad og frisk opp av sykesengen.

Hør her, mine kjære, hvilken hellig kraft den rette bønnen har! Å, hva kan ikke en synder utrette om han kan be andektig! Å menneske, kan du be andektig, så får du det du vil, av Gud. For hva skulle han vel kunne nekte en som ber andektig?

Kan du be andektig, så kan du bli et omvendt Guds barn, selv om du hadde tjent djevelen i flere år. Kan du be andektig, så må de farligste syndelyster vike, de må rømme slagmarken for din ivrige bønn, og du skal få et inderlig hat til alt som er og heter synd. Kan du be andektig, så skal dine synder, som har vokst opp til himmelen, bli deg tilgitt som om de aldri var begått. Kan du be andektig, så må din gamle Adam dø med alle synder og onde lyster.

Kan du be andektig, så må himmelen åpne seg og gi regn, selv om den var hard som jern, og jorden må bære gress og korn, selv om den var hard som kobber. Kan du be andektig, så kan du bevege en nådig Gud til å arbeide på en forherdet synders omvendelse og frelse. Kan du be andektig, så er du i stand til å holde straffen tilbake fra land og by, så den ikke straks rammer de mange synderne som frekt forakter nåden. Kan du be andektig, så skulle heller ravnene bringe deg brød og kjøtt enn at du skulle dø av sult.

Akk, de som ber andektig, er de rette veldige. Det er de som liksom løper storm mot himmelen; de river himmelriket til seg. «Alt det to av dere på jorden blir enige om å be om, skal de få av min Far i himmelen», sier Jesus (Matt 18,19).

Å bønn, du velsignede bønn, for en hellig kraft du har når du blir båret fram med andakt og alvor! Bønnen, den rette bønnen, er den åndelige rambukken. Med den slår den trofaste bedende på himmelens dør helt til døren blir åpnet og den barmhjertige Gud gir et nådig svar.

Bønnen kan ses som sterke armer som sjelen holder Gud fast med, slik Jakob gjorde om natten. Akk, med disse armene har mang en sjel holdt tilbake riset som allerede var løftet for å gi et syndig land forferdelige slag. Bønnen er et veldig rop fra ånden, og den har stor kraft når den er alvorlig (Jak 5,16).

Vi leser i Josvas bok at Israels folk satte i et høyt rop, og Jerikos murer falt helt sammen, og folket steg rett inn i byen, hver rett fram for seg, og inntok den (Jos 6,20). Og nettopp slik er det med den som ber andektig. I hans bønn er det et stort hærrop. Om hver eneste sjel blant oss ba rett av hjertet til Gud, skulle verken avgrunnens murer eller helvetes porter få makt over oss. Nei, vi skulle storme den himmelske byen, hver rett fram for seg. Slik, ja slik skulle vi vinne byen.

Bønnen er den sterke hånden som den bedende åpner himmelens vindu med, så Gud øser velsignelse ned i fullt mål. Bønnen var den nøkkelen Elia lukket himmelen med, så ikke en eneste regndråpe kom derfra, og som han åpnet den med igjen, så det regnet (1 Kong 17,1; 18,41 o.fl.).

Bønnen er en venn som leder sjelen til Gud selv og til Kristi hjerte. Gud selv må gi seg tapt for en andektig bønn. Det finnes ingen nåde i himmelen som Gud ikke må skjenke bort til den som ber ivrig. Bønnen er det hellige våpenet som

den botferdige og omvendte sjelen kan slå ned selve avgrunnens Goliat med. Et menneske som virkelig brenner i bønnen, er en skrekk for djevlene selv.

Å, om det var mange her som ba til Gud rett av hjertet! Visselig, visselig skulle disse veldige sjelene rive himmelriket til seg. Men du store, du evige nådens Gud, hvor hører en nå den andektige bønnen? Hvor er de som ber ivrig, blitt av? Hvor er nå de oppriktige sjelene som ber til de får, leter til de finner, og banker til det blir lukket opp for dem (Matt 7,7)?

Eller som salige Arndt spør så ettertrykkelig: «Hvor er det sønderknuste hjertet? Hvor er de hete tårene? Hvor er den ensomme fuglen på taket, som våker og sukker? Hvor er det noen som stiller seg i gapet og gjør seg til en mur mot Guds vrede?»

Hvem slår nå på himmelens port med den ivrige bønnens rambukk? Hvem holder nå Gud fast med bønnens armer og slipper ham ikke før han har fått en velsignelse av ham (1 Mos 32,26)? Hvem løfter nå bønnens sterke rop med kraft, så ropet trenger gjennom skyen og opp til Guds trone? Hvem kan nå bruke bønnens nøkkel til å åpne en lukket himmel?

Akk, akk, se, se, dere Herrens barn! Her er ikke mange som forener stemmen sin med deres, som taler med Gud i bønn med andakt og tro. Her er nok av dem som banner, men hvor er de som ber? Her er nok av syndere som arbeider så ivrig på sin evige fortapelse at de liksom stormer helvete for å komme inn. Men hvor er de forstandige sjelene som arbeider så ivrig på sin evige frelse at de liksom stormer himmelen med sin bønn og river himmelriket til seg med sin andektige bønn?

Akk, akk, Gud nåde deg, du ubotferdige synder! Du er ikke blant de veldige sjelene som inntar den himmelske byen med bønnen, å nei, langt ifra. Å synde og vekke Guds vrede er all din glede; bønnen spør du ikke etter.

Akk, akk, Gud nåde deg, du blinde hykler! Visselig innbiller du deg at du er en av disse veldige som river himmelriket til seg. Du tror det selv, og du styrker andre i den tanken. Men du stakkar, jeg ynkes over deg! «Du har navn av at du lever, men du er død» (Åp 3,1). Du har navn av å være en trofast bedende, og likevel er du noe helt annet – du er en hykler som er til å gråte over!

Akk, akk, Gud nåde deg, du dåre, som har festet hjertet ditt så fast ved det jordiske at selv nådens kraftigste virkning ofte ikke klarer å slite deg løs! Du tenker vel at også du hører til tallet av dem som ber rett, at også du river himmelriket til deg. Men akk, du streber jo langt mer etter å rive jorden til deg enn du noen gang har strebet etter å rive himmelen til deg. Kunne du skrape til deg alt det forgjengelige gullet som finnes på jorden, ville du gjerne gjøre det. Himmelen spør du ikke etter.

Akk, akk, Gud nåde deg, du arme sjel, som så ofte kjenner rørelser fra Gud i samvittigheten, men likevel aldri gjør alvor av din omvendelse! Jeg må vel bruke Elias ord til deg, jeg må spørre deg: «Hvor lenge vil dere halte til begge sider? Dersom Herren er Gud, så følg ham! Og dersom Ba'al er det, så følg ham!» (1 Kong 18,21).

For Kristi skyld, smigre deg ikke med den tanken at du er en av de veldige som inntar den himmelske byen under bønnens hellige kamp. Du har ennå ikke

gjort deg mye møye for din arme sjel. Det skal mer til, og større alvor må brukes, så sant himmelriket skal bli ditt.

Å, den rette bønnen lærer en ikke på den late synderens syndeleie. En lærer den ikke ved raske rørelser i sjelen som stiger opp og forsvinner. En lærer den ikke før samvittigheten blir virkelig vekket, hjertet virkelig sønderknust, sjelen virkelig hungrig etter nåde og synden virkelig kjent.

Å, mine medvandrere til evigheten! Her gjelder det å be, ja, å be av hjertens grunn, så sant nåden skal fås og himmelen åpnes. Gud gi at jeg nå har fått oppmuntret en eller annen sjel som hittil har forsømt den kjære bønnen, til å be! Akk, det er forferdelig å komme i helvete, men dit kommer du hvis du ikke ber rett. Akk, den himmelske byen er en herlig bolig. Innta denne byen med veldig bønn!

3. søndag etter helligtrekonger: Himmelriket som en by bare de veldige kan innta – del 2

Annen del

Men de veldige sjelene inntar den himmelske byen, eller river himmelriket til seg, også ved sin veldige tro. «Du kan gjøre meg ren», sa den spedalske. «Du kan», sier han. Ingen lege i hele landet kan helbrede spedalskheten, men, Herre, du kan. Denne grufulle smitten må vike for din makt.

Akk, se den spedalskes veldige tro! Med sine legemlige øyne så han ikke annet enn en mann i dyp fornedrelse. Men troen hans så en guddommelig makt under dette fornedrelsens dekke. Han ropte: «Du kan.»

Og høvedsmannen – å, med hvilken veldig tro angrep ikke denne mannen Jesu hjerte! La oss høre i dagens tekst hva han sier. Han visste å sette rett pris på et ord fra Gud, på et ord fra Jesu munn. «Herre», sa han, «si bare et ord, så blir gutten frisk.» Og det er usigelig rørende å lese hvilket bilde han bruker. Han henter bildet fra seg selv.

«Når jeg, et armt menneske», sier han, «når jeg, ussel støv og aske, jeg som står under en annen manns makt og altså ikke har så mektig befaling som du – jeg som står under deg, du store, du mektige Herre – når jeg, en svak og elendig skapning, har den jordiske myndigheten – når jeg, en foraktelig jordklump, gir befalinger og blir adlydt så raskt at soldatene under min befaling straks lyder meg så snart jeg nevner et ord, og gutten min gjør som jeg ønsker ved minste vink – akk, hvor mye mer må da ikke alt adlyde deg, du allmektige Herre!

Lyder soldatene meg slik at når jeg sier til den ene: 'Gå!' så går han, og når jeg befaler den andre: 'Kom!' så kommer han, og når jeg sier til gutten min: 'Gjør det eller det!' så gjør han det – kan mine ringe ord utrette så mye, enda de bare er menneskeord, hva skulle da ikke dine ord virke, som er Guds ord?

Akk, store Herre! Du er den øverste befalingsmann over sykdom og helse, over liv og død. Si til guttens sykdom: 'Gå!' så går den. Si til den edle helsen: 'Kom!' så kommer den. Du taler til havets bølger, og de legger seg. Du taler til den sterke stormen, og det blir stille. Du taler til fiskene i havet, og de adlyder deg og går inn i garnet. Så tal også nå til sykdommen hos min verkbrudne tjener,

og den lyder deg, den viker, den forsvinner. Herre, jeg stoler på det guddommelige herredømmet som ligger i et eneste ord fra din munn.»

Se, denne mannen gjorde vold på himmelriket med sin store tillit til den guddommelige kraften som ligger i Jesu ord. Og Jesus roste ham også med disse ordene: «Sannelig sier jeg dere: Ikke hos noen i Israel har jeg funnet så stor tro!»

Ja, slik er det fortsatt den dag i dag. Den rette, levende troen på Guds Sønn er en kraftig Guds gjerning i sjelen. Den gjør større ting enn naturen og fornuften forstår. Selve himmelriket må gi seg tapt for troens kraft og overgi seg i troens vold. Troen river himmelriket til seg.

Men her må jeg på Jesu vegne si dere noe som den store hopen av munnkristne nok ikke har smak for. Det må likevel sies, for at syndere ikke skal ha noen unnskyldning på den dagen Jesus til sist åpenbarer seg.

Visselig er troen så veldig at den inntar himmelriket. Men da må det ikke være en tro med munnen. For med den er og blir himmelriket stengt for deg, både i livet og etter døden. «Med hjertet tror en til rettferdighet», sier Paulus (Rom 10,10).

Å, hvor mange arme sjeler myldrer ikke om hverandre i denne usle verden som maur i en maurtue! De har ingen tro i hjertet, og helt til dødens øyeblikk har de ingen annen tro enn en løs bekjennelse med munnen, som hjertet ikke har den minste følelse eller erfaring av. Her fyller de templet med sine høylytte rop: «Vi tror på en allmektig Gud, vi tror på Jesus Kristus, vi tror på Den Hellige Ånd.»

Men, Herre, du veldige Gud, som vet alt – du vet at denne troen bare sitter som skum på leppene deres. I sjelen, i sjelen er det ikke tent en eneste gnist av troens salige lys. Der er alt slukket og kaldt. Og slik har det vært hos de fleste helt siden de første gang brøt sin dåpspakt.

Og du trygge synder, skulle du nå kunne rive himmelriket til deg med en slik løs tro? Skulle Jesus la seg føre bak lyset av at du tror med munnen? Skulle du vinne Guds nåde og vennskap ved en tro som bare svever på tungen din, og som slett ikke finnes i hjertet ditt? Nei, at du kan holde fast på denne falske tanken en eneste time, er en forblindelse fra djevelen selv.

Visselig er troen så veldig at den inntar himmelriket. Men da må det ikke være en død tro. For med den er din sjel evig fortapt; du blir forkastet for alltid om du ikke får en annen tro før du slutter dine dager på jorden.

«Men vil du vite det, du uforstandige menneske: Troen uten gjerninger er død», sier Jakob (Jak 2,20).[1] Ja, Jakob må vel si: «Vil du vite det.» For den synderen som bare tror med munnen, vil ikke vite det. Han tåler ikke å høre at troen hans er død.

Å, hvor forferdelig er det ikke at Satan slik skal kunne forblinde syndere, så de tror at en frelsende tro kan forenes med bevisst falskhet mot Gud og med bevisste synder! Her går det ene mennesket etter det andre inn i evigheten. Her dør de arme menneskebarna bort. Døden river dem bort, gravene gjemmer dem, dommen blir felt over dem, evigheten tar imot dem. Og, min Gud – hvem

[1] NB: «Troen uten gjerninger er unyttig.»

med et ømt hjerte klager ikke over dette – de fleste går ut av verden med en død tro.

De sier at de tror på Jesus, men hele hjertet og hele livet deres er uforandret. De tror, og gjør alle mørkets gjerninger. De tror, og kan søle seg i utuktens laster. De tror, og kan tynge hjertene sine med fråtsing og drukkenskap.

De tror, og kan kaste sjelen sin i djevelens vold med grufulle eder. De tror, og kan lyve og baktale, snyte og bedra. De tror, og det arme hjertet er fanget i gjerrighetens snare. De tror, og det finnes ikke en gnist av barmhjertighet hos dem mot deres fattige neste.

Hva er vel dette for en tro? Skulle noen sjel bli salig ved en slik tro? Skulle vel den evige gleden bli din når du ikke har noen annen tro enn denne i dine siste timer? Å nei, å nei! La deg endelig si, å menneske: Aldri blir du frelst, aldri vinner du salighet med denne troen.

Apostelen Jakob kaller denne troen død. Grøss og skjelv når du hører ham gi den dette navnet! Ja, visselig er den død. For den utretter ikke noe godt. Den viser seg verken i en ivrig bønn eller i en hjertelig kjærlighet til Gud, verken i en brennende kjærlighet til din neste, i en grundig selvfornektelse, i at kjøttet daglig blir korsfestet, eller i et himmelsk sinn. Og er den da ikke død? For var den levende, skulle den vise sitt liv i alt dette.

Og likevel – å min Gud, for en fordervet ting mennesket er av naturen! – likevel kan øynene dine være så forblindet av den urene ånd at du kan tro deg i stand til å rive himmelriket til deg med denne døde troen. Men skulle det da være mulig å arve Guds rike med en slik tro?

Nei, tenk hva du vil, pynt på ditt syndige vesen så godt du kan: Jeg må likevel si deg i treenighetens aller helligste navn, jeg må si deg for Herrens altseende øyne, jeg må si deg det slik at du ikke skal ha noen unnskyldning på Jesu siste dag: Med en død tro blir du i evighet utestengt fra himmelen og i evighet innestengt i helvete.

Gud gi for Kristi skyld at dette ordet må forskrekke din samvittighet som et tordenslag – din samvittighet som er dysset i søvn av en sovedrikk fra avgrunnen!

Å, her kreves visselig en levende tro for å bli salig – en tro som forandrer hjertet ditt og bedrer livet ditt, en tro som er virksom gjennom kjærlighet og viser seg i at en gjør gode gjerninger uten hykleri. Der en slik levende tro er virket av Guds Ånd i nådens orden, og der den blir bevart, holdt ved like og vokser under bønn og årvåkenhet og rett bruk av nådemidlene, der er himmelriket allerede inntatt.

For denne troen omfatter Jesus, verdens Frelser, og tilegner seg ham som det troende menneskets egen Frelser. Den slutter Jesus inn i hjertet med alt det gode, all den salighet han har vunnet og skjenker. Den holder Jesus fast og slipper ham ikke. Og der Jesus er, der er Jesu rike, som består «i rettferdighet og fred og glede i Den Hellige Ånd» (Rom 14,17). Der Jesus er, der er himmelens salighet, så den troende sjelen med glede kan stemme i med apostelens ord: «I håpet er vi frelst» (Rom 8,24).

Ja, veldig er denne troen til å rive himmelriket til seg. Det er den som overvinner alle vanskeligheter, bryter gjennom alle hindringer, trosser alle farer og slår ned all motstand. Det er den som trenger seg fram til nådens trone, griper inn i Frelserens hjerte og gjør herlighetens evige skatter til sine egne.

Troen roper, og ropene dens blir ikke ubesvart. Troen lengter, og lengselen dens blir oppfylt. Troen setter sin lit til Gud, og den blir ikke til skamme. Den holder fram for himmelens Herre alle de nådefulle løftene, alle de herlige forjettelsene han har gitt og lagt fram i evangeliets ord. Den bygger på dem, den hviler i dem, den lar ingen rive disse faste støttene fra seg. Og fra den evige sannhetens munn lyder denne oppløftende hilsenen, denne guddommelige forsikringen, til den troende sjelen: «Det skal skje deg som du har trodd!»

Hvem skulle da ikke ønske av hjertet å få en slik levende og frelsende tro? Hvem skulle ikke være villig til å gå inn i den ordenen der denne troen blir tent, og holde stille for den Ånd som virker denne troen?

Kjære venner, «ransak dere selv om dere er i troen!» (2 Kor 13,5). Ingenting er farligere, mer forferdelig og mer ulykkelig enn å være uten troen. For uten troen er og blir en utestengt fra himmelriket. «Den som ikke tror, er allerede dømt, fordi han ikke har trodd på Guds enbårne Sønns navn» (Joh 3,18). Skjelv da og våkn opp, du vantroens barn! Spør etter troen mens den ennå kan bli tent i ditt hjerte, mens du ennå kan bli reddet ved troen og revet ut som en brann av ilden.

Men gled deg, du troende Jesu venn! «Din tro har frelst deg» (Luk 17,19). Kanskje er troen din ennå lik en rykende veke, kanskje kjemper den ennå med tvil og er trykket av sorgers og fristelsers tyngde. Likevel er den veldig og frelsende for Jesu skyld, som den søker og omfatter – bare den er levende, så du ved den er blitt et nytt menneske.

Din tro er et åndelig våpen; med det beseirer du fiendene og stormer himmelen. Din tro er en åndelig hånd; med den tar du imot alt som Gud av nåde byr fram og gir. Ja, selve himmelriket tilhører deg. For «hver den som tror på ham» – Guds enbårne Sønn, sendt til verden – «skal ikke fortapes, men ha» – ja, ha allerede her – «evig liv» (Joh 3,16).

Ennå står det tilbake i

Tredje og siste del

å tale om hvordan veldige sjeler river himmelriket til seg med sin veldige ydmykhet.

Det var ydmykhet hos den spedalske, som søkte renselse hos Jesus. Det står at han kom og «falt ned for ham». Det er et ord som i Åndens eget språk gir til kjenne at han kastet seg ned for den guddommelige hjelperens føtter, og slik erkjente at han var uverdig til den nåden han ba ham om. Og med dette ydmyke knefallet forente han en bønn som vitner om at han ventet den hjelpen hjertet hans sukket etter, bare av Jesu nåde og barmhjertighet.

Det var også ydmykhet hos høvedsmannen, som la fram for Frelseren den nøden hans syke tjener var i. Da Jesus nådig lovet: «Jeg skal komme og helbrede ham», ga han dette ydmyke svaret, denne ydmyke bekjennelsen: «Herre, jeg er ikke verdig til at du går inn under mitt tak.»

For en dyp følelse av egen uverdighet! For en vakker ydmykhet under Jesu veldige hånd! Her erkjente denne mannen sin ringhet og Jesu høyhet, sin skyld og Jesu hellighet, sitt intet og Jesu alt. Her kom den egenskapen for dagen som alltid hører uatskillelig sammen med den frelsende troen, og som aldri kan mangle hos den som ber rett: fattigdom i ånden, ydmykhet i hjertet.

Og veldig var disse mennenes ydmykhet. Den gjorde liksom vold på Jesu forbarmende hjerte og trengte seg fram til å få nyte himmelrikets salige goder. Den spedalske ble renset. Høvedsmannen så ønsket sitt oppfylt og ble aktet verdig til å bli prist salig av frelsens høvding. Slik er ydmykheten den rette veien til den rette opphøyelsen. Det er i denne sinnstilstanden arme syndere inntar himmelriket.

Ydmykhet, du edle dyd hos sanne kristne, du elskelige pryd hos troende hjerter! Det er i den Herren har sin glede. Det er den som opphøyer de hjertene der nådens Ånd har virket den. Det er den som kjennetegner himmelrikets salige lemmer. Det er også den vi vil lære å kjenne og øve oss i.

Vi vil lære å komme som den ydmyke spedalske og den ydmyke høvedsmannen, med et ydmykt hjerte, til ham som har lovet «å gjøre levende de nedbøydes ånd og gjøre de knuste hjerter levende» (Jes 57,15).

Hovmod, denne eldste og mest alminnelige syndelyst i verden, ligger av naturen i hvert menneskes hjerte. Så lenge synderen ennå ikke er gått gjennom omvendelsens trange port og ennå ikke er født på ny av nådens Ånd, er han alltid fylt av hovmodige og egenkjærlige tanker.

Hvor mye innbiller han seg ikke å være, enda han er ingenting! Hvor rask er han ikke til å sammenligne seg med andre og innbille seg at han er bedre enn andre, så snart han finner noe ydmykt hos seg selv! Selv om han må innrømme at han er syndig og fordervet, er likevel andre i hans øyne langt mer syndige, langt verre. Hos dem finnes det store fordømmelige synder, mens det hos ham selv bare er små tilgivelige feil.

Ja, hovmodet hans går så langt at han i sin blindhet tror han selv fortjener himmel og salighet. Han regner seg som så god av naturen og så rettferdig av seg selv at han ikke trenger noen Frelser som gjør ham verdig til saligheten. Han trenger ingen omvendelse – i det minste ingen grundig omvendelse som forandrer selve hjertet.

Å, for en stolthet som er til å gråte over! Den er svært alminnelig blant den falske trygghetens barn, og den stenger dem visselig ute fra himmelrikets salighet. «Hør på meg, dere stolte hjerter, dere som er langt borte fra rettferdighet!» (Jes 46,12). «Hva er du hovmodig av, du jord og aske?» (Syr 10,9).

Er ikke jorden deres mor, synden deres fremste kjennetegn, forgjengelighet deres arv og helvete deres fortjente lønn? Hva har dere av dere selv annet enn synd og fordervelse? Hva kan dere gjøre av egne krefter annet enn det som vekker Guds vrede og bereder dere ulykke? Og har dere noe godt, så har dere fått det av Gud. Kan dere utrette noe nyttig, så er det ved Guds hånd, som bruker dere som redskap for å fremme sine vise hensikter.

Hvorfor roser dere dere da? Hvordan kan dere da våge å påberope dere noen egen fortjeneste? Å, vit at «Gud står de stolte imot», og skynd dere å ydmyke dere «under Guds veldige hånd» (1 Pet 5,5–6)!

Ja, alle den stolte synderens selvgode innbilninger skal slås ned. Hele dette oppblåste sinnet skal dempes av nådens Ånd. En følelse av syndens elendighet skal virkes i hjertet. Og blir den virkelig inderlig og levende, da stiger synderen gjerne ned fra sin innbilte høyde og regner seg blant de aller usleste.

De øynene som før var lukket for hans egne feil og brøst, blir nå åpnet. Han får se en fordervelse som er ubeskrivelig, og en syndeskyld som allerede i begynnelsen av oppgjøret stiger til ti tusen talenter. Nå ser han at han er full av synd og fortjener fordømmelse. Nå erkjenner han med Paulus: «Blant dem er jeg den største» (1 Tim 1,15).

Nå klager han: «Jeg trodde jeg var from og god, men nå har jeg fått en annen mening, siden jeg har lært syndenøden å kjenne.» Nå roper han fra dypet om nåde og forbarmelse. Og se, nå blir Jesus i sin forsoningsnåde dyrebar og ettertraktet. I denne sjelenøden kan ingen annen hjelpe enn han. Fra denne elendigheten kan ingen annen frelse enn han. Den nåden som trengs, kan ingen annen gi enn han.

Da er det til ham det bekymrede hjertet tar sin tilflukt, lokket fram av hans kjærlige nådeløfter. Det er for hans nådetrone den nedbøyde synderen kaster seg ned, for å søke og ta imot ufortjent barmhjertighet der. Som den aller usleste, den aller mest uverdige ligger han der, blottet for alt sitt eget, og tigger om nåde, bare nåde.

Jesu ervervede rettferdighet, Jesu fritt skjenkende nåde, Jesu kjærlige hjertelag, Jesu evangeliske løfter – se, det er alt han bygger på, alt han blir trøstet, oppløftet og holdt oppe ved.

Og når han ved troen har omfattet denne sin Frelser, når han er tatt opp blant de benådedes tall, med hvilken ydmykhet hviler han ikke da i nåden og vandrer på kristendommens bane! Aldri mer skal de stolte og egenkjærlige tankene få herske over ham. Han avskyr dem fordi de forstyrrer frelsen hans, han væpner seg mot dem som sine farligste fiender.

Ledsaget av nådens Ånd vandrer han i Jesu fotspor og lærer av ham som er «nedbøyd og ydmyk av hjertet» (Matt 11,29). Nå har han ikledd seg ydmykhet i hjertet (Kol 3,12). Han søker ydmykhet (Sef 2,3). Han er kledd i ydmykhet (1 Pet 5,5). Han tjener Herren «med all ydmykhet» (Apg 20,19).

Finner han da til sin glede at nådens frelsende verk er fullført i hjertet hans, blir han trøstet med vissheten om at han står i nåden, og blir han et redskap i den Eviges hånd til å gjøre noe godt og utrette noe nyttig – så er han likevel aldri hovmodig over den salige tilstanden han er i. Nei, nedbøyd i støvet takker han sin Gud og Frelser for alt og tar alt som nådegaver av hans hånd.

«Hvem er jeg, Herre Herre», sier han, «at du har ført meg så langt!» (2 Sam 7,18). «Ufortjent er den barmhjertigheten jeg har fått. Det jeg er, er jeg av Guds nåde. Det jeg får nyte, får jeg nyte av Guds nåde. Det gode jeg kan gjøre, gjør ikke jeg, men Guds nåde som er i meg. Ingen ære tilkommer meg, slett ikke meg, men Herrens navn alene. Jeg er en unyttig tjener, om jeg

så kunne gjøre alt som er pålagt meg. Jeg er et støvkorn, en stakkar, en synder som lever og dør av Herrens nåde alene.» Slik er den sanne ydmykhetens vakre språk.

De sjelene der en slik ydmykhet finnes, er veldige sjeler. De river himmelriket til seg, og himmelrikets saligheter tilhører dem. Når et menneske er kommet så langt i den sorgfulle erkjennelsen av sin syndeelendighet at han med Manasse ydmyker seg dypt for Gud (2 Krøn 33,12), da er han nettopp i den sinnstilstanden som kreves for å ta imot nåden i Kristus Jesus. For «de ydmyke gir han nåde» (1 Pet 5,5).

Jo dypere et kar er, desto mer kan en øse i det. Jo ydmykere et hjerte er, desto bedre egnet er det også til å være et «miskunnhetens kar» (Rom 9,23), der livets vann blir øst i fra den åndelige helsebrønnen.

Når Herren vender ansiktet bort fra de hovmodige, ser han med særlig glede ned på de ydmyke. For i dem ser han de rette mottakerne av den nåden han så gjerne skjenker, de rette avtrykk av bildet til den Sønnen han elsker så ømt. Lukker han ørene for de hovmodiges offer, så hører han gjerne de ydmykes forlegne sukk.

Derfor sier Judit: «Herre, de hovmodige har aldri behaget deg, men de elendiges og ydmykes bønn har behaget deg» (Jdt 9,13). Flykter han fra det stolte og oppblåste sinnet, der den hovmodige ånden har tatt bolig, så bor han gjerne hos dem som er «knust og nedbøyd i ånden» (Jes 57,15). Og der bor han med ubeskrivelig nåde og usigelig salighet.

Ja, hvem kan nevne alle de saligheter som himmelens Herre i sin nåde gir de ydmyke? Noen ganger lar han dem komme til ære og velstand allerede her i livet. Ofte får de smake nådens herlige goder og nådens liflige sødme i rikt mål. Alltid er han deres hjertes trøst og del, deres fryd og håp. Og en gang skal han opphøye dem til en evig ære, en uforgjengelig herlighet i de lyse og glade boligene der kronene deles ut av mellommannens hånd.

Også dit fører de med seg sin ydmykhet, også der legger de den for dagen. For de legger kronene sine ned for den forherligede Jesu føtter, og viser med det at de ikke er kommet inn i herligheten ved egen verdighet og fortjeneste, men bare ved hans nåde. Å, der skal de som Lammets vakkert smykkede brud, som stjerner på himmelhvelvingen og som lysets engler foran tronen, juble i evighet. Uten stans skal de prise ham som på sin egen fornedrelses vei har ført dem til nådens rike på jorden og nå til herlighetens rike i himmelen.

Men dere ydmyke, dere er ennå ikke kommet fram til dette salige målet. Ennå vandrer dere på veien, ennå er dere i striden. Å, så hold da fast på det dere har! Bli i hjertets ydmykhet. Ta dere i vare for alt hovmod og all innbilskhet.

Se alltid hen til Jesus, som ble fornedret for dere, og som nå i sin opphøyelse i himmelen er til hjelp og trøst for dere i deres fornedrelse på jorden. Glem aldri at «spott og hån som han måtte bære, må dere til ære være».

Har dere fått et levende og varig inntrykk av denne sannheten, skal dere kunne si med høvedsmannen om alt det gode dere får nyte her nede, og om all den salighet dere venter der oppe: «Herre, jeg er ikke verdig.» Og nettopp av denne følelsen av uverdighet, av denne ydmykheten, kan dere med glede slutte

at himmelriket er deres. For sannhetens munn har selv lært og selv forsikret: «Salige er de fattige i ånden, for himlenes rike er deres» (Matt 5,3).

Anvendelse

Slik blir himmelriket inntatt av de veldige sjelene. Slik kommer de troende ved en veldig bønn, en veldig tro og en veldig ydmykhet til å få nyte Guds rikes dyrebare goder med salighet.

Hvorfor taper da så mange mennesker disse godene? Hvorfor er og blir himmelriket stengt, for evig stengt, for så mange? Å, det er deres egen skyld, dere vantro, at dere er og blir så ulykkelige. Dere stenger dere selv ute fra himmelriket. Gud lengter etter deres frelse, men dere bereder dere fordømmelse. Gud vil at dere skal leve, men dere vil dø. Dere vil ikke la Den Hellige Ånd virke i dere den salige sinnstilstanden der himmelriket kan bli deres.

Se da til hva dere gjør! Er dere allerede ulykkelige når dere stenger dere ute fra nådens rike i tiden, hvor forferdelig stor skal da ikke ulykken deres bli når dere ser dere stengt ute fra herlighetens rike i evigheten!

Men ennå står himmelriket åpent for dere. Med all deres ondskap har dere ennå ikke klart å stenge nådens dør. Ennå blir dere kalt til å gå inn gjennom den, og ennå blir dere oppmuntret til å innta den himmelske byen med bønn, med tro og ydmykhet.

Skynd dere da i Jesu navn å lyde kallet, følge oppmuntringen, våkne av syndesøvnen og overgi dere til nådens frelsende virkninger! Skynd dere! For en gang – kanskje snart nok – blir det for sent. En gang, kanskje snart nok, kommer han som skal komme. Han skal føre sine troende, de veldige sjelene, inn i de himmelske gledesboliger for evig, og styrte dem som har vært vantro til enden, ned i helvetes avgrunn for evig.

Da blir det forferdelig for dere å banke for sent på den lukkede himmeldøren. På det forvirrede ropet: «Herre, herre, lukk opp for oss!» skal dere da få dette avvisende, men rettferdige svaret: «Sannelig sier jeg dere: Jeg kjenner dere ikke!» (Matt 25,11–12). Kan ikke tanken på denne grufulle skjebnen vekke dere til ettertanke og få dere til å omvende dere, så er dere visselig hardere enn steinen og mer følelsesløse enn fjellet.

Men dere veldige arvinger til himmelriket, dere sanne kristne, som river himmelriket til dere med bønn, tro og ydmykhet: Takk «Faderen, som gjorde dere skikket til å få del i de helliges arv i lyset», som «fridde oss ut av mørkets makt og satte oss over i sin elskede Sønns rike» (Kol 1,12–13)! Jeg takker himmelrikets Herre: Det er ved hans nåde dere er kommet til denne salige tilstanden i sjelen som gjør dere skikket for himmelriket.

Ingen fortjeneste, ingen verdighet, ja ingen egen kraft ligger i deres bønn, i deres tro, i deres ydmykhet. Nei! Alt dette er virket av Guds Ånd i deres hjerter. Den kraften, den veldigheten som himmelriket blir inntatt med, er nådens kraft, vunnet av Frelseren og gitt av hans Ånd. Den saligheten dere eier, er en frukt av Jesu blodige forsoning, Jesu fortjeneste, som gjelder til evig tid. Det er hans nåde som er mektig i deres svakhet.

Vokt og bevar da denne nåden, denne saligheten! Den blir voktet og bevart når dere står faste i troen, øver dere i bønnen og tar vare på ydmykheten. Ved

disse midlene skal dere, mens Guds Ånd fortsetter å virke med sin nåde, fullføre inntakelsen av himmelriket. I denne sinnstilstanden skal dere ved Jesu nåde forbli verdige til himmelriket og holde fast på det dere har, «for at ingen skal ta din krone» (Åp 3,11).

«Vær derfor desto mer ivrige etter å gjøre deres kall og utvelgelse fast! For når dere gjør dette, skal dere aldri noen gang snuble, for på denne måten skal det rikelig bli gitt dere inngang i vår Herre og frelser Jesu Kristi evige rike» (2 Pet 1,10–11).

Slik skal dere regnes blant de saliges tall, som på verdens siste dag blir hilst av himmelrikets Konge, alle menneskers dommer, med disse nådefulle ordene: «Kom hit, dere som er velsignet av min Far! Arv det riket som er beredt for dere fra verdens grunnvoll ble lagt» (Matt 25,34). Amen.

4. søndag etter helligtrekonger: Den sanne kirkes kår, sett i Jesu reise på havet – del 1

> «Så gikk han i båten, og disiplene fulgte ham. Og se, det blåste opp en kraftig storm på sjøen, så båten ble skjult av bølgene. Men han sov. Da gikk disiplene bort til ham og vekket ham og sa: Herre, frels oss! Vi går under! Han svarte: Hvorfor er dere så redde, dere lite troende? Så reiste han seg og truet vindene og sjøen, og det ble blikkstille. Mennene undret seg og sa: Hva er dette for en, siden både vinden og sjøen adlyder ham?» (Matt 8,23–27).

Holdt i Göteborgs domkirke 1803.

«Jeg kommer fra et brusende hav opp på den rette gledes strand.» Slik bekjenner et troende Guds barn frimodig i sine siste timer. Men den tar grundig feil som tror at disse ordene kan brukes om ethvert menneske som dør i kristenheten. Nei, nei, så vel er det ikke! For den som dør uten anger, uten tro og uten helliggjørelse – den som dør midt i syndene sine, uomvendt og uforberedt – han kommer nok fra et brusende hav, men på den rette gledes strand kommer han visselig ikke.

Nei, kunne et slikt menneske tale i dødsstunden og si i hvilken havn han kaster anker for hele evigheten, da måtte han forandre ordene våre på en forferdelig måte: «Ak, jeg, en fordømt sjel som har tjent Satan og vært hans trell, jeg kommer fra et brusende hav og ut i et annet som bruser enda verre, i et hav av ild og svovel!»

Nå grøsser du kanskje et øyeblikk, du uomvendte synder, og ber Gud bevare deg fra en så ulykkelig død. Nå sender du opp et kaldt sukk og ber Gud bevare deg fra det – og så legger du deg til å sove i den gamle syndesøvnen igjen. Ak, du bedrar din arme sjel med et falskt håp om at det heller ikke skal gå deg så ille når livets kveld er omme. Men jeg spør deg i Herren Jesu navn: Hvilket ord i Bibelen lover deg at du skal komme på den rette gledes strand, når du ikke har gjort en sann omvendelse før dødsbudet kommer?

Nei, ak, ak! Skal skipet ditt nå den glade strand når du har kommet over denne verdens hav, kan du ikke lenger sove i syndesøvnen. Nei, da gjelder det å våkne opp og frelse sjelen din. Da gjelder det å skynde seg ut av Sodoma og aldri mer se seg tilbake. Da gjelder det å si fra seg all kjærlighet til denne verden og

si fra seg alle synder – og selv da kan man prise seg lykkelig om man slipper vel unna og blir salig.

Da gjelder det å la det forbannede hykleriet fare og ta det på alvor når man søker himmelen og saligheten. Da gjelder det å rope flittig til Gud natt og dag, til bønnen blir hørt for Jesu Kristi skyld. Og når du først har fått nåde, gjelder det å beholde det du har fått. Da gjelder det å finne seg i å tape alt annet, bare man vinner det ene: himmelen, om så verden går tapt.

Da gjelder det ikke å gi opp så lett, selv om det koster kamp og strid. Da gjelder det å fatte det faste forsett: «Om porten er aldri så trang og veien aldri så smal, må jeg likevel trenge meg fram til livet.» For med hykleri søker man ikke saligheten. Det må alvor til, ellers blir det ingen salighet.

Men retter du deg nå etter den ordningen jeg har beskrevet, og går du inn på disse vilkårene, da må jeg også forsikre deg i min Frelsers navn – han som ble korsfestet, døde, stod opp og fór opp til himmelen: Klarer du å si et eneste ord til noen i din siste time, når sjelen skal tas fra deg, da er du nettopp en av dem som er så lykkelig stilt at de kan si:

«Sørg ikke over meg, mine venner! Gråter dere, så gråt ikke for mye over dette dødsfallet. Jeg blir frelst, jeg blir salig, det er ingen nød med meg. Jeg kommer fra et brusende hav opp på den rette gledes strand.»

Disse ordene står i en av salmene våre. Når fortidens gudfryktige lærere forklarte evangeliet som nå skal leses, pleide de å beskrive hvordan Guds rettroende kirke og menighet har det, og hvilke skiftninger den går gjennom, så lenge striden varer på jorden. Og det er utvilsomt et emne som fortjener ettertanke. «Så gikk han i båten, og disiplene fulgte ham» – og hva er Guds kirke og menighet på jorden annet enn et skip som styrer sin kurs over sorgens hav, denne verden, mot himmelen?

«Og se, det blåste opp en kraftig storm på sjøen» – og hva er de troendes kors og den sorgen de må gjennomgå her i jammerdalen, annet enn en stor, truende storm? «Så reiste han seg og truet vindene og sjøen, og det ble blikkstille» – og når blir det riktig stille for Guds barn? Aldri helt stille, du troende sjel, før du kommer fra dette brusende havet og inn på det nye Jerusalems strand i den evige glede.

Med disse ømme og hjerterørende betraktningene vil vi fylle andakten vår i denne stunden, som er helliget Gud. Gud velsigne nå dette kristelige forsettet, så en eller annen sjel kan bli vunnet, frelst og omvendt i dag. Amen. Fader vår osv.

Evangeliet: Matt 8,23–27.

Vi vil da betrakte kårene og skiftningene for Guds rettroende kirke og menighet så lenge striden varer på jorden, framstilt i bildet av Jesu reise på havet med disiplene: 1) Guds rettroende kirke og menighet i bildet av et skip. 2) Menighetens prøvelser i bildet av stormen på havet. 3) Verdens Frelser i bildet av en styrmann. 4) Guds barns harde kår når Gud nøler med bønnhørelsen, i bildet av Jesu søvn i skipet. Og til slutt 5) de falnes og de ståendes omvendelse i bildet av hele reisen på havet.

Så tar vi da fatt på vårt viktige emne i Jesu navn. Som lovet vil vi i første del framstille Guds rettroende kirke og menighet i bildet av et skip.

Første del

Et skip består av mange planker som skipsbyggmesteren lar føye sammen til det vi kaller et skip. Slik er det også med Guds kirke og menighet på jorden. Den er satt sammen av alle Guds barn på jorden og i himmelen, på stridsplassen og i fredens hus, både de som ennå lever i troen og de som har nådd fram til å se, av jøder og hedninger, i Det gamle og i Det nye testamente. Hver av dem er et lem i Guds menighet.

Alle sammen kalles de menigheten, slik det står i Apostlenes gjerninger kapittel 2: «Og Herren la hver dag dem som ble frelst, til menigheten» (v. 47).

I Den hellige skrift blir denne menigheten framstilt under flere navn og lignelser. Snart kalles den bruden (Åp 22), snart Lammets hustru (Åp 19), snart Kristi rene jomfru (2 Kor 11), snart kongedatteren (Sal 45). Snart blir den framstilt i bildet av et menneskelegeme: Kristus er hodet på dette legemet, og alle de troende Guds barn utgjør til sammen et helt skip, eller hele legemet (Ef 5). Snart framstilles den i bildet av grenene på et tre: Jesus er vintreet, de troende er grenene (Joh 15). Og i dag framstiller jeg Guds menighet i bildet av et skip.

Men til dette skipet hører ikke dere, dere vantro, ugudelige, sovende, blinde, uomvendte, dere som forakter nåden, dere djevelens tjenere, dere som løper på den brede vei som ville hester i striden! Dere som søler dere til i drukkenskapens forbannede last, dere som lyver og bedrar, snyter og skraper sammen, roper og bråker, dere som påkaller djevelen, dere som vanhelliger og forakter sabbaten, dere urene, horaktige, vederstyggelige, stinkende geiter og bukker!

Dere som går i kirken uten å bedre dere, og til Herrens hellige nattverd uten anger og tro, uten et ærlig forsett om å si fra dere synden; dere som hater kristendommen og nøler med omvendelsen; dere som hykler for Herren; dere som sier at dere er omvendt og ikke er det; dere som sier at dere står under nåden og likevel står under vreden – alle dere Satans barn som burde kjenne dere igjen i denne beskrivelsen: Hva er dere? Er dere Guds kirke? Nei, dere er Satans kapell!

Har dere den æren å kalles menighet i Bibelen? Nei, den æren skal alle Guds hellige ha, amen, halleluja! (Sal 149). Er dere Kristi brud? Nei, dere er djevelens skjøge. Er dere Lammets hustru? Nei, dere står i et forferdelig samband med den urene ånd. Er dere kongedatteren? Nei, djevelen er deres far, og dere er hans sønner og døtre. Er dere det skipet som seiler over verdens brusende hav inn i den trygge havn i gleden? Nei, dere er de ulykkelige som styrer kursen bort fra Gud og himmelen og fra det evige liv.

Og når dagene deres på jorden tar slutt, kaster dere anker i en forferdelig havn, i helvete og pinen. Guds menighet er et stort navn. Ran det derfor ikke til dere, dere fariseere og hyklere! Dere har likevel ingen nytte av det.

Jeg vet også at det er noen her som nå påstår at de i hele sytti år har hørt til den rette Guds menighet og har opprettet et åndelig samfunn. Men kjære venner, la dere ikke bedra! Det finnes ikke noe synlig åndelig samfunn i verden, bortsett fra det Guds barn bærer inni seg. Når det i det såkalte åndelige samfunnet finnes medlemmer som lever i forsettlige synder og laster, er det jo uforskammet, ja,

en ren hån mot Gud og Frelseren, at slike kaller seg Frelserens folk og Guds menighet.

Men her gir jeg deg et godt råd, du som vil frelse sjelen din i denne sørgelige tiden, som er en mor til villfarelser og nye læremeninger: Gå ikke inn i et slikt innbilt åndelig samfunn! Du kan komme inn i et slikt hykleri at du aldri mer står til å redde. Og har du gått inn i det, så bryt med det igjen for Jesu skyld, så sant du bryr deg det minste om saligheten din. Gjør bot og bedring, be til Gud natt og dag, omvend deg i Herren Jesu navn.

Og har du aldri gått gjennom en sann omvendelse, så be nå Gud vekke deg, og når du er vakt, så be Gud føre deg fram til en levende tro. Du trenger ikke høre til noe særskilt åndelig samfunn. For når du er omvendt og tror, hører du til Kristi skip, som seiler til himmelen.

Og dette skipet er nok lite og ringe og uanselig i den stolte verdens øyne, som det heter i en av salmene våre: «Du grumme hav svulmer høyt mot Kristi skip, det lille.» De få troende sjelene ser ikke store ut i den stolte verdens øyne. Til alle tider har mange vandret på fortapelsens brede vei, mot de få som går på livets smale vei.

Slik er skipet lite, og det ser ut som om det lille, uanselige skipet ikke skulle kunne komme seg vel over de brusende bølgene som hvelver seg på denne verdens hav, og inn på himmelens strand. Men du lille Kristi skip, det er ingen fare! Gud skal hjelpe deg over havet og inn i havnen.

Annen del

Guds rettroende kirke og menighet må tåle kors og sorg. Det blir framstilt i bildet av havet som Jesus seilte på med disiplene sine. Det skal vi nå tenke over.

Teksten vår forteller at da vår dyrebare Frelser Jesus hadde gått om bord i et skip med disiplene, ble det storm på havet. Det vil si at store hvirvelvinder kom ned fra luften; det kan man slutte av grunnteksten hos Lukas i kapittel 8. Og det er rimelig å tro, slik de gamle mente, at disse vindene ble satt i gang av Satan, den ånd som har makt i været eller luften (Ef 2).

Hvirvelvindene pisket opp en så forferdelig storm på havet at Jesus måtte rope «Ti!» for å dempe stormen, og «Vær stille!» for å stille de ville, brusende bølgene. Det forteller evangelisten Markus i kapittel 4. Havet var kommet i et slikt opprør at bølgene steg opp over skipssidene og holdt på å fylle det. Faren var åpenbar, og for menneskeøyne så det ut som om det lille fartøyet skulle gå under på havet med alle som var om bord – og blant dem var vår dyrebare Frelser en høyst viktig person.

Der lå nå det lille fartøyet og ble kastet opp og ned av bølgene, og disiplene trodde ikke annet enn at bølgene i sin voldsomhet skulle knuse plankene. Nett-opp i en slik trengsel og bekymring er Guds kirke og menighet mang en gang her på jorden. Her ligger den som et lite skip og blir løftet opp og ned eller kastet fram og tilbake på korsets og sorgens hav.

Sorgens bølger slår ofte inn i de troendes sjeler. Her kommer virvler av tunge fristelser. De setter mang en gang i gang en slik storm i hjertene til Guds barn at det av og til ser ut for dem som om det skulle være helt ute med barneretten og nådestanden deres hos Gud. Nå drønner det i korsets hav, så den troende sjelen

kommer i den største forskrekkelse. Nå fråder anfektelsens bølger, så «dyp kaller på dyp» (Sal 42,8). Ofte stiger sorgens vann over alle bredder, så hjertet fylles med angst, likesom skipet Jesus var på, holdt på å fylles med vann.

Nå blir samvittigheten forskrekket, sjelen kommer i trengsel og hjertet i kval. Nå tenker vantroen og fornuften at fristelsenes dype hav skal sluke Kristi lille skip. Nå bruser anfektelsens bølger inn på dette lille skipet med en slik voldsomhet at sjelen ofte får slike tanker: «Herren har forlatt meg, Herren har forlatt meg! Jeg har ikke Guds nåde, og jeg får den ikke heller. Det ser helt mørkt ut med frelsen min. Tenk om jeg til slutt blir fordømt?»

Si meg, kjære tilhørere: Har dere noen gang prøvd hva det er å være ute på dette havet? Har dere kjent bare det minste av det? Da hører dere til Kristi lille skip, som seiler til himmelen, da er dere lemmer av Guds rettroende kirke og menighet. Jeg taler om kors og sorg, men slikt vet ikke dere noe om, dere verdens treller, dere djevelens slaver, dere blinde, trygge syndere.

Dere gjør dere glade og lystige dager i djevelens tjeneste. Dere tåler ingen urolige tanker om evigheten; de er knapt kommet før dere jager dem bort igjen. Dere ser så frimodige ut som om dere hadde fått brev fra himmelen på at dere skal slippe helvete og komme til himmelen. Når Gud vekker samvittigheten deres, vugger dere den i søvn igjen. Når han skremmer dere ved sin Hellige Ånd, demper dere denne forskrekkelsen. Kors og sorg vil dere slett ikke vite av.

Guds menighets skip seiler på korsets hav. Men det skjønner dere ingenting av, dere fariseere og hyklere! Dere innbiller dere at det er en makelig himmelreise, der man i stadig stille vær skal kunne seile inn i himmelens havn. Men på dette stille været skal det følge en storm i ildsjøens hvesende bølger – en storm som skal begynne, men aldri ende.

Dere tenker at vekkelse og syndeanger kan gå for seg på en helt bekvem måte, og at sjelen straks kan komme til Frelseren ved troen så snart den har fått noen rørelse av nåden. Men å føre mennesket først til anger og deretter til tro, det kaller dere en langtrukken omvei. Å komme straks til Frelseren og tilegne seg hans dyrebare fortjeneste med et hjerte som ikke er knust, bare man har kjent noen flyktige rørelser av nåden – det kaller dere den evangeliske vei.

Men vokt dere så ikke denne makelige veien til Jesus blir en snarvei som fører til fordervelse i tiden og til helvete etter døden! For der går dere forbi en grundig syndeanger, en rett følelse av deres elendighet og en inderlig lengsel etter nåde. Nei, nei! Kors, kors står skrevet først for hver den som vil komme inn i himmelen. Korset er ikke bare noe som hørte martyrene til.

Nei, nei! Hørte det bare dem til, behøvde ikke Frelseren å si: «Om noen vil komme etter meg, da må han fornekte seg selv, ta sitt kors opp og følge meg» (Matt 16,24), og: «Den som ikke tar sitt kors og følger etter meg, er meg ikke verd» (Matt 10,38). Ja, slik blir det: Så snart du våkner opp av syndesøvnen og for alvor begynner omvendelsen din, begynner korset straks, og siden varer det hele livet, så lenge du vil ha med Gud å gjøre.

Du er på korsets hav før du har fått troen, og du er på korsets hav etter at du har fått troen – ja, nå, nå begynner bølgene å bruse, etter at du har fått troen. Her bruser ustadighetens bølger. En tanke fra djevelen faller deg inn: «Å, dette

blir et tungt og plagsomt liv. Jeg tror jeg like godt legger meg til å sove i synden igjen.» Ak, det var en forferdelig orkan! Gud hjelpe deg, så du ikke lar denne stormen blåse det gode forsettet om bedring bort fra deg!

Her bruser de falske veiledernes bølger. Den arme vakte sjelen treffer på en hykler. Nyvakte sjeler er gjerne lettroende. Så snart de får høre gudelig tale, er de straks klare til å tro: «Nå har jeg truffet et Guds barn.» Og straks tar de gjerne imot råd fra en slik.

Denne munnkristne veilederen viser dem snarveier og sier: «Bry deg ikke med angeren, ellers kommer du under loven. Kom bare til Jesus nå» – uten anger, uten et ærlig forsett om omvendelse, uten hat til synden. Å, for en forferdelig veiledning! Følger du den, du sjel som er bekymret for din frelse, går det til bunns i sjøen som brenner med ild og svovel.

Her bruser mistrøstighetens bølger og fortvilelsens hvirvelvinder og orkaner. Disse bølgene reiser seg så forferdelig at sjelen hvert eneste minutt tenker at den skal synke ned i helvetes avgrunn. Da, da vrir man hendene, da banker hjertet, da sukker man tungt, da klager sjelen med Kain: «Min skyld er større enn at jeg kan bære den» (1 Mos 4,13), og med Judas: «Jeg har syndet da jeg forrådte uskyldig blod!» (Matt 27,4), og med en av salmene våre:

Ak, jeg blinde syndetrell,
som forderved har min sjel,
dommen meg forskrekker
og helvetes angst oppvekker.

Nå, nå kjemper den sørgende, sukkende, gråtende sjelen om en gnist av nåde og tro. Den blir bønnhørt, og det ser ut til å lysne for den. Den ser hen til Golgata, den får øye på ham som forlater syndene, den stoler på Guds løfter. Nå, nå blir den litt glad, men likevel med frykt. Slipper den nå korsets hav? Å nei! Nå, etter at troen har gått opp i sjelen, begynner den åndelige sjøreisen for fullt alvor. Og sjøen går høyt under hele nådestanden, helt til den siste stund.

Her går høye bølger av Satans fristelser, høye bølger av verdens trusler og lokkemidler, høye bølger av kjødets lyster, høye bølger av onde tanker, høye bølger av grufulle innskytelser, høye bølger av store anfektelser. Men salig er den som likevel seiler og styrer kursen rett fram mot himmelens salige havn, om sjøen går aldri så høyt og aldri så hult.

Og til slutt gjelder det aller mest og aller hardest i dødsstunden. Da, da, i den siste dødsangsten, når den troende sjelen kommer i mørkets dal, i Satans kamp og dødens kval – da gjelder det for alvor for mang en troende sjel. Da kommer det an på å kjempe den siste gode kamp.

I en bok som heter «En kristens reise til den salige evighet» – en bok som synes å være godt kjent blant mine tilhørere, men som bare få har forstått riktig – står det at da den kristne kom ut i elven, begynte han å synke. Elven er dødsangsten. Ak, ak, da kommer nok tusen tanker og oversvømmer en troende sjel som store, brusende bølger. Da, da kan man for alvor si: «Og se, det blåste opp en kraftig storm på sjøen, så båten ble skjult av bølgene.»

4. søndag etter helligtrekonger: Den sanne kirkes kår, sett i Jesu reise på havet – del 2

Tredje del

Nå kommer vi til tredje del av betraktningen vår, der jeg sa at jeg ville framstille verdens Frelser på dette brusende havet i bildet av en styrmann for sin troende kirke og menighet.

Om bord på et skip har man en styrmann som skal passe roret, så skipet holder rett kurs og når sitt rette mål og ikke kommer feil fram. Ak, Kristi lille skip, hans rettroende kirke og menighet, ville aldri komme vel gjennom bølgene på denne verdens hav, og aldri inn i den rolige havnen, hvis det ikke hadde en så god og kyndig styrmann som verdens Frelser. Hans lille skip ville komme på farlige avveier og synke og gå helt under, hvis det ikke hadde en så sikker og forstandig styrmann.

I evangeliet som nettopp ble lest, leser vi at han hadde lagt seg til å sove i skipet, og Markus forteller at Jesus la seg bak i skipet, nettopp der roret er. Der lå han som fører roret for himmel og jord. Der lå den store styrmannen for hele verden. Der lå den styrmannen som fører sitt lille skip, sin troende menighet, over sjøen og inn i den trygge havnen.

Hvilket ror bruker denne styrmannen når han styrer menigheten sin? Jo, roret er Guds ord – det hellige ordet, som er talt av Herren Sebaot; det dyrebare ordet, som er mer verdt enn hele verdens sølv og gull; det kraftige ordet, som kan bøye det hardeste hjerte og trøste den mest trøstesløse sjel; det rene ordet, som er fritt for all grums – for intet vann i noen kilde kan være så fritt for grums som Guds ord er fritt for alle villfarelser.

Det er det rene og liflige ordet, som er klarere enn alle himmelens stjerner, ja, som lyser gjennom denne mørke porten, på alle steder, helt opp til det evige liv; det faste ordet, som står fast etter at verden er styrtet; det faste ordet, som blir i all evighets evighet etter at himmel og jord er forvandlet og brent opp. Dette ordet er roret, og Jesus er styrmannen.

Han er en kyndig styrmann. Han kjenner alle midler, utveier og råd for å hjelpe barna sine vel over dette urolige havet og opp på sin himmelske strand. Han er en god styrmann. Han er altfor øm til å styre skipet sitt slik at det går

under. Han er en allmektig styrmann, så når han befaler fristelsens orkaner å stanse og anfektelsens bølger å legge seg, da må de lyde ham.

Har du en svært engstelig og forskrekket samvittighet? Hør, kjære sjel: Om det bruser aldri så høyt, ja, om det liksom fråder opp mot himmelen og angstens bølger stiger aldri så høyt, så gi deg likevel ikke over. Jesus er styrmann. Han forstår nok kunsten å føre deg over disse høye bølgene, så den tunge fristelsen og tvilen din skal forvandles til en glad tro.

Er du et Guds barn og er kommet i anfektelse, så du plages av grufulle og forferdelige tanker? Hør, kjære sjel: Gi deg likevel ikke over, om dette vannet bruser aldri så mye og de skummende bølgene ser aldri så forferdelige ut. Vit at din Jesus er styrmann. Han skal snart reise seg og true dette havet og rope: «Vær stille!» – og så skal det bli stille og rolig i sjelen din.

Plager Satan deg med sine tunge innskytelser? Hør, kjære sjel: Gi deg likevel ikke over! Satan er nok sterk, men Jesus er styrmannen, og han, din Jesus, er enda sterkere. Han styrer nok slik at den brølende løven skal flykte fra deg, så sant du er en av dem som oppriktig strider og kjemper mot synden og djevelen. Satan skal tape, og du skal vinne.

Bruser verden med sin store ondskap og sine falske løfter, så du mang en gang er redd for at denne bedrageren til slutt skal narre himmelen fra deg? Hør, kjære sjel: Gi deg likevel ikke over! Jesus er styrmann. Så lenge du kjemper mot verdens fristelser, og så lenge Jesus sitter ved roret, er det ingen fare. La bare verden true så mye den kan – du skal likevel ikke grue, for også du har en mann på din side.

Stormer det syndige kjødet med bølger av onde innskytelser, så du ofte blir redd for at kjødet likevel kan bli din herre? Hør, kjære sjel: Gi deg likevel ikke over! Jesus er styrmann. Korsfest kjødet med dets lyster og begjær, og overgi deg i styrmannens hender, i Jesu vold. Han fører roret slik at du skal komme vel fram til en trygg havn.

Det skal mye kunnskap om sjøfart til for å føre et skip gjennom store farvann fram til en bestemt havn. Men det skal enda mer kunnskap om den åndelige sjøfarten til for å kunne styre Kristi menighets skip så det kommer i havn. Den styrmannskunsten kan ingen andre enn Jesus. Ak, styrte ikke han, kunne Guds menighets skip snart strande på sandbanker – på sandbankene av verdslige bekymringer, rikdom og livsnytelse, der så mange har strandet og er gått evig til grunne med legeme og sjel.

Ak, styrte ikke Jesus, kunne dette lille skipet lett bli knust mot en klippe som heter falsk tillit, og på den andre siden mot en klippe som heter mistillit. Å, hvor mang en sjel har ikke mistet saligheten fordi den strandet på en av disse klippene! Du avmektige menneske kan ikke selv styre trygt forbi disse klippene. Nei, nei, her må Jesus være styrmann. Han kjenner hver eneste klippe og hvert eneste skjær i dette havet.

Strid du, og be til ham: «Å, du barmhjertige Herre Jesus, vær en nådig styrmann for meg arme synder og for mitt arme troens skip, så jeg ikke strander på noen av disse sandbankene eller støter mot noen klippe, og ikke blir slukt av noen bølge.»

Fjerde del

Vi har videre satt oss fore å betrakte de troendes og frommes harde kår når Gud nøler med bønnhørelsen, i bildet av Jesu søvn. Det skal vi nå tenke over i den fjerde delen av denne prekenen.

I vårt hellige evangelium leser vi at Jesus lå i skipet og sov mens uværet raste. Jesus hadde hatt mye arbeid hele dagen. Mot kvelden går han om bord i skipet, og trett av dagens strev legger han seg til å sove i fartøyet. Som Gud trengte han ikke å sove, for han som vokter Israel, slumrer ikke og sover ikke, og blir heller ikke trett.

Men Jesus var samtidig et sant menneske. Med den menneskelige natur han hadde tatt på seg, hadde han også tatt på seg alle naturlige, men syndfrie menneskelige svakheter. Og siden det ikke er synd å bli søvnig og sove, var det verken upassende eller usømmelig for Guds Sønn å ta seg en søvn på skipet.

I vår bibeloversettelse står det hos Markus at Jesus sov bak i skipet på en hodepute. Men slik er det ikke etter dagens evangelium; der heter det at Frelseren lå og sov på det harde treverket, på selve rorbenken. Stormen tiltok, bølgene ble kastet inn i fartøyet, faren syntes forferdelig, og disiplene var fulle av angst. I denne angsten går de bort og vekker den sovende Frelseren.

De er så redde at de ikke klarer å si annet enn avbrutte ord: «Herre, frels oss! Vi går under!» I sin svake tro trodde de nok at de ikke ville bli salige om de druknet den gangen. Derfor vekket de Jesus så ivrig, derfor ba de ham så heftig.

Og ennå i dag ser det mang en gang slik ut for Jesu rettroende kirke og menighet, som om Jesus sov – som om han var en kald tilskuer til det som skjer i verden, og til hvor trengt og sorgfullt barna hans har det på jorden. Men det er en herlig ting å vite og tro at «han slumrer ikke og sover ikke, Israels vokter» (Sal 121,4).

Ak, Jesus sover visselig ikke. Han er våken hver dag og ser at ugudeligheten og ondskapen tar overhånd i tiden. Han er våken og ser hvordan synderne fortsetter å forakte nåden. Han er våken og ser hvor trengt barna hans har det her i verden. Hans øyne er ikke søvnige, og hans ører er ikke tunghørte. Han hører hvordan djevelen raser, han hører hvordan verden larmer, og hvordan Guds barn roper, sukker og ber. Men for våre solblinde øyne ser det ofte ut som om Jesus sov.

Derfor leser vi så ofte i Salmene at kong David roper: «Opp, Herre! Opp, Herre!» Slik roper han i Salme 44: «Våkn opp! Hvorfor sover du, Herre?» (v. 24). Ja, ja, mine hjertens venner, den som har vært i noen nød, særlig i sjelenød, han vet hva det er å gå til den kjære Frelseren i bønn gang på gang og liksom vekke ham, som om han sov – vekke ham med ropet: «Herre Jesus, hvorfor sover du?»

Ak, når samvittigheten våkner rett – når synden, som før var lett som en fjær, nå blir tung som en kvernstein; når synden, som før var søt som sukker, nå blir bitter som galle; når synden, som før var så liten og ubetydelig i den trygge synderens øyne, nå blir så stor som det største himmelhøye fjell, og sjelen da roper om hjelp, om nåde og skånsel for Jesu skyld – å, da ser det mang en gang ut for den troende sjelen som om Jesus sov.

Mang en gang ser det ut for denne angrende synderens øyne som om Jesus hadde lagt seg til å sove. Da ber han enda en gang: «Herre, frels oss! Vi går under!» Da er han nær ved å spørre: «Hvorfor sover du med bønnhørelsen, Herre Jesus? Er øynene dine lukket, så du ikke ser min sjelenød? Er ørene dine døve, så du ikke hører at jeg ber og roper? Hvorfor sover du, Herre Jesus? Våkn opp og frels en synder som aldri blir salig, hvis ikke du, Herre Jesus, gjør meg salig!»

Ak, ak, når Gud tar fra en troende sjel den nåden den kan kjenne; når sjelen kommer i det åndelige helvete, som salig Arndt sier i sin utmerkede bok som heter «Den sanne kristendom»; når sjelen blir så hardt anfektet at den ikke kan tenke verken på Gud eller på et eneste skriftord, og alle troens krefter forsvinner, og mennesket forsmekter som en snegl; når den troende sjelen får drikke noen dråper av den korsets kalk som Jesus drakk da han ropte på korset: «Min Gud, min Gud, hvorfor har du forlatt meg?» – da, ja da reiser de tyngste bølgene seg, de største brenningene.

Da ser det ofte ut for den beklemte sjelen som om Jesus sov. Sjelen tenker at han er borte, men da er han i virkeligheten helt nær, selv om han er bak i skipet. Da spør den angstfylte sjelen vel hundre ganger: «Hvorfor sover du, Herre Jesus?» eller med andre ord: «Hvorfor skjuler du deg, Herre Jesus? Bryr du deg ikke om at jeg går under?»

Da roper den med salmisten: «Vil Herren forkaste i all evighet? Vil han aldri mer vise sin nåde? Er det for all tid slutt med hans miskunnhet? Er hans ord blitt til intet for slekt etter slekt? Har Gud glemt å være nådig? Har han i vrede lukket til for sin barmhjertighet?» (Sal 77,8–10).

Ak, i den sørgelige tiden vi nå lever i, da «de fromme er borte» og «de trofaste er forsvunnet blant menneskenes barn» (Sal 12,2); i denne sørgelige tiden, da synder og laster flommer over hele kristenheten og hele verden som en forbannelsens flom – ak, ak, nå kunne en troende sjel mang en gang falle på den tanken at Jesus sover. Men Gud være lovet, han sover visselig ikke, selv om det mang en gang kunne synes slik.

Ofte gjør den troende sjelen som disiplene i skipet. Den vekker Frelseren og spør: «Hvorfor sover du, Herre Jesus? Kan du tåle all denne synden, denne løgnen, dette fylleriet, dette horeriet, denne undertrykkelsen, denne uretten i alle stender og aldre? Kan du tåle, Herre Jesus, at ordet ditt blir foraktet, nåden din tråkket under føtter, barna dine hatet og tjenerne dine spottet?

Kan du tåle, Herre Jesus, at ditt hellige legeme og blod blir mottatt uverdig ved nattverdbordet? Kan du tåle, Herre Jesus, at disse fritenkerne som djevelen har dåret, så fritt skal kunne håne Bibelen og alle hellige ting og himmelske saker? Skal den onde gjøre ondt og innbille seg at det aldri skal bli gjengjeldt? Hvorfor sover du, Herre Jesus?

Reis deg, Gud, før din sak! Kom i hu den hån som dårene daglig fører mot deg. Glem ikke dine fienders rop; dine motstanderes raseri blir større jo lenger det varer. Overgi ikke din turteldue til villdyr! Glem ikke for evig dine elendiges forsamling!» (Sal 74,22–23.19).

Femte og siste del

I den femte og siste delen har jeg lovet med min Guds nåde å framstille de falnes og de ståendes omvendelse i bildet av hele Jesu sjøreise med disiplene. Med de falnes omvendelse mener vi den første store omvendelsen som en sjel går gjennom når den blir ført fra sin farlige syndestand inn i nådestanden. Og med de ståendes omvendelse mener vi den daglige omvendelsen, som de som står i nåden, øver seg i hver dag. Denne dobbelte omvendelsen framstiller jeg nå i bildet av sjøreisen til Jesus og disiplene hans.

Reisen begynner i de falnes omvendelse og fortsetter i de ståendes. Ak, ak! Når en synder begynner å omvende seg for fullt alvor, begynner han også den åndelige sjøreisen. Da fatter han i Jesu navn denne salige beslutningen: «Nå reiser jeg da i ditt dyrebare navn, min Frelser. Gud være nå med meg på min viktige reise! Herre, hjelp meg så jeg kan komme vel fram og inn i den himmelske havnen!»

Men nå gir jeg deg, kjære sjel som tar fatt på denne reisen, noen gode råd som du må følge nøye, så sant den åndelige sjøreisen din skal gå vel og du skal bli salig. Rådene er disse: Reis masten, sett seil, heis flagget, lett anker, se på kompasset og hold utkikk. Disse rådene vil jeg gå gjennom med min Guds nåde.

For det første: Reis masten! Masten på Guds menighets skip er Kristi bitre lidelse, død, oppstandelse og himmelfart. Ak, ak! Var ikke denne masten reist – hadde ikke Jesus gjennomgått sin harde, bitre lidelse og død, var ikke Jesus oppstått og faret opp til himmelen – da var verken dere eller jeg eller et eneste menneske kommet inn i den evige gledes havn, men alle hadde seilt til bunns i ild- og svovelsjøen.

Hadde ikke Kristus kommet hit til jorden, tatt på seg et menneskes skikkelse og lidd døden, og slik sonet vår synd ved sin store pine, da var ingen som bor på jorden, blitt spart. Nei, ikke en eneste sjel som bor på jorden, var da blitt spart; ikke en eneste sjel som bor på jorden, hadde fått seile inn i havnen til den himmelske stad.

Men ingen må komme på den tanken at han har reist denne masten bare fordi han fører Kristi kors, pine og død i munnen og kan snakke mye om det til andre. Nei, nei! Her gjelder det at man på omvendelsens vei er kommet til en levende tro, og ved den har inderlig del i fruktene av vår dyrebare Frelser Jesu Kristi pine.

For det andre: Sett seil! Seilene på Guds menighets skip er bønnen – den inderlige, den hjertelige, den stadige, den brennende, den høyst inntrengende bønn. Et skip kommer ikke framover hvis ikke vinden fyller seilene. Men når vinden blåser, må sjøfolkene passe på. Jeg sammenligner Den Hellige Ånds nåde med vinden. Denne vinden må blåse inn i bønnens seil, ellers blir det ingen himmelreise, og framfor alt må du passe nøye på denne Åndens vind.

Å, jeg roper i dag til hver eneste synder som vil sin arme sjel vel: Sett seil! Å, min Gud, hvor nødvendig bønnen er! Ber du ikke, du arme synder, mann eller kvinne, kan det harde hjertet aldri bli riktig knust. Ber du ikke, får du aldri noen hjertelig anger over syndene du har gjort. Ber du ikke, blir du uten tro til evig tid. Du får mene hva du vil eller kan: Ber du ikke, får du aldri Guds nåde, og du kan umulig stå en eneste time i nåden uten å be. Ak, seilene er høyst viktige!

Og skulle et oppriktig og alvorlig Guds barn klage over at det ikke kan sette disse seilene – skulle det klage og si: «Gud hjelpe meg, bønnen min er mange ganger altfor ussel» – da svarer jeg et slikt barn til trøst: Du vet jo at om seilene på et skip skulle rives i stykker, står likevel tauverket igjen. Tauverket er Åndens hemmelige og skjulte sukk, som Guds Hellige Ånd vekker i sjelen. Så lenge de er igjen, er du fremdeles på himmelreisen, du troende sjel. Men disse sukkene er helt skjult for hykleren. Bare den omvendte sjel vet hva jeg nå taler om.

For det tredje: Heis flagget! Flagget på Guds menighets skip er den åndelige gleden, eller fryden i Den Hellige Ånd. Å, dere troende Guds venner, heis dette flagget! «Gled dere!» (Fil 4,4). Heis flagget! La deres sjel opphøye Herren og deres ånd fryde seg i Gud, deres Frelser (Luk 1,46–47). Heis flagget! «La Israel glede seg i sin skaper, og Sions barn fryde seg i sin konge!» (Sal 149,2). Heis flagget! La djevelen sørge, han som aldri kan bli salig. Men dere troende sjeler, som vet at dere har nåde i himmelen og skal få saligheten i evigheten: Fryd dere i Herren deres Gud!

For det fjerde: Lett anker! Ankeret er de troendes sanne og velgrunnede håp om en evig salighet. Dette ankeret må nødvendigvis være på Guds menighets skip. Ak, hva dere enn gjør, dere få troende sjeler, la ingen rane håpet om saligheten fra dere! For «håpet gjør ikke til skamme» (Rom 5,5).

Jeg taler slett ikke om deres håp, dere uomvendte syndere, Satans barn og treller. Dere sier at dere håper det beste, men håpet deres er bare en innbilning som djevelen har lullet dere inn i. Håpet deres er som et spindelvev som en flue kan rive i stykker; det holder ikke i nødens og dødens stund. Men dere som har gått gjennom den sanne omvendelsen og fått håp på salighetens vei – deres håp er det rette ankeret. Dere seiler til himmelen med denne bekjennelsen: «Jeg tror og ber min Gud om nåde og håper på en salig ende.»

For det femte: Se på kompasset! Om bord på et skip bruker man kompass, og på Jesu menighets skip finnes et åndelig kompass: Det er Jesus og alle de troendes eksempel, som vi skal følge.

Å, du omvendte sjel, som har tatt fatt på en åndelig sjøreise over så vanskelige farvann som denne verdens hav! Ak, min kjære, hold kursen så godt du kan, helt til himmelen. Jeg gir deg et godt råd i min Frelsers navn, han som selv har lagt på mitt hjerte og min sjel denne befalingen: «Fø mine får!» Se på kompasset, ellers kommer du på avveier på sjøen. Sjømannen ser på kompasset. Se du på Jesu eksempel! «La dette sinn være i dere, som òg var i Kristus Jesus», vår Frelser (Fil 2,5).

Se på kompasset, se på Jesus, se hvordan han levde! Se hvor tålmodig han var, se hvor saktmodig han var, se hvor forsonlig han var, se hvilken inderlig ærbødighet han hadde for sin himmelske Far. Se hvor ivrig han var i bønn i Getsemane hage. Legg vinn på å ligne din Frelser ved Åndens nåde. Og selv om du ikke kan ligne ham fullt ut, så skriv likevel dette forbildet inn på ditt hjertes tavle som en forskrift å skrive etter, slik det heter i grunnspråket (1 Pet 2,21), og styr siden etter dette kompasset så godt du kan og evner ved Guds nåde.

Se på kompasset, se hvordan alle de hellige har levd, og følg deres eksempel. Se nøye på hvordan Guds barn har levd til alle tider. Se hvordan Abraham levde,

se hvordan Moses levde, se hvordan Paulus levde etter sin omvendelse. Se på dem, og tre i deres gudfryktige fotspor.

For det sjette: Hold utkikk! På sjøen skal det alltid være noen om bord som uavbrutt speider ut over vannet. Han skal oppdage om det ligger en klippe som de må styre forsiktig forbi, og passe på at de ikke støter mot et annet skip om natten, og mer av det slaget. Slik er det også nødvendig på Guds menighets skip å holde utkikk hver dag, det vil si å legge vinn på å være åndelig årvåken; det er høyst nødvendig.

For hver dag og natt går en brølende løve fra helvete omkring; den urene ånd lurer på deg. Du kan være sikker på at han er svært ergerlig over at du er blitt et Guds barn, og kan han, prøver han å rane dette barneforholdet fra deg igjen. Hold utkikk, og ta på deg den åndelige krigsrustningen, så du kan overvinne Satan, utrette alt vel og bli stående (Ef 6).

Her er du omgitt av en ond, syndig og forførerisk verden. Jorden er full av uomvendte mennesker som på tusen måter prøver å forføre deg. Hold utkikk, og se deg godt for, så ikke verden, som forfører så mang en sjel, får forføre deg også. Du har også et syndig og fordervet kjøtt og blod. Hold utkikk, og vokt deg så du ikke blir forherdet ved syndens svik.

Ja, adlyd disse trofaste rådene, som kommer fra munnen og hjertet til en ringe Kristi tjener, som vil sitt og ditt beste. Ja, adlyd disse rådene i min Frelser Jesu navn: Reis masten, sett seil, heis flagget, se på kompasset og hold utkikk!

Jeg slutter nå hele denne prekenen med det siste verset av salmen som ble sunget før prekenen i dag: «Vårt sterke vern, den morgenstjern', skal natten oss snart ende.» Disse ordene angår ikke dere som fortsatt sover i syndenes natt helt til dødsstunden – ja, da begynner natten for alvor, og siden blir det natt for dere, dere usle, i alle evigheters evighet.

Nei, disse ordene er Guds barns frydesang, de troendes og ingen andres. De kan rope midt på verdens brusende hav: «Gud være lovet! Livets mørke netter varer ikke evig.» Det glade seiersropet kan bare Guds barn rope med sannhet:

Vårt sterke vern, den morgenstjern',
skal natten oss snart ende;
vi ser et land, en ønsket strand,
hvor dette skip skal lande.

Vi bruker den levende troens kikkert, og gjennom den kikkerten ser vi, når havet bruser som mest, et herlig land der oppe. Vi ser det himmelske paradis. Vi ser den nye stad. Vi ser den rolige havnen, der ingen bølge bruser mer og ingen brenning truer med å drukne oss. Vi ser en havn der Guds venner får evig hvile og ro.

Den himmel skjær – hjelp, Herre kjær,
at vi den havn må finne!
Så sukker vi: Ak, stå oss bi,
ha oss, o Gud, i minne!

Amen.

5. søndag etter helligtrekonger: Synder, gjør deg rede! Om hveten, klinten, låven og ilden

> «En annen lignelse fremsatte han for dem og sa: Himlenes rike kan lignes med en mann som hadde sådd godt korn i åkeren sin. Mens folkene sov, kom fienden hans og sådde ugress blant hveten, og gikk så bort. Men da strået skjøt opp og satte aks, da kom også ugresset til syne. Tjenerne gikk da til husbonden og sa: Herre, var det ikke godt korn du sådde i åkeren din? Hvor har den da ugresset fra? Han sa til dem: Dette har en fiende gjort. Da spurte tjenerne ham: Vil du at vi skal gå og sanke det sammen? Han sa: Nei, for da ville dere også komme til å rive opp hveten når dere sanker ugresset sammen. La dem begge vokse sammen til høsten. Når det så er tid for innhøsting, vil jeg si til høstfolkene: Sank først ugresset sammen og bind det i bunter for å brenne det. Men hveten skal dere samle i låven min.» (Matt 13,24–30).

«Den tjener som kjente sin herres vilje og ikke stelte i stand eller gjorde etter hans vilje, skal få mange slag. Men den som ikke kjente den, og gjorde det som fortjente slag, han skal få færre slag.»

Med disse ordene av Jesus, vår Frelser, som burde få synderne til å tenke seg godt om, begynner jeg prekenen min denne søndagen. Å, om menneskene ville legge dem på hjertet, for de veier svært tungt! Jesus taler her om to slags tjenere. Den ene kjenner sin herres vilje, men gjør seg ikke rede og gjør ikke etter hans vilje; om ham sier Jesus at han skal få mange slag. Den andre kjenner ikke sin herres vilje, og gjør likevel det som fortjener slag; om ham sier Jesus at han skal få færre slag. Vi finner disse ordene av Frelseren i Lukas 12,47–48.

Ak, tenk på disse ordene, som fortjener ettertanke, alle dere som har god kunnskap i kristendommen – dere som helt fra den spede barndom er blitt godt undervist i læren om saligheten, dere som bor der Guds ord blir forkynt med kraft, lys og ettertrykk! Dere kan ikke unnskylde dere med at dere ikke kjenner Herrens vilje. Nei, dere kjenner den helt tydelig.

Men tenk etter: Lar dere nå Herrens vilje bare bli stående i kunnskapen? Tenk etter: Om dere ikke gjør dere rede og ikke gjør etter hans vilje – hvordan går det da med dere? Hør hva Jesus sier: Da skal dere få mange slag. Det vil si: Da skal dere ikke bare straffes litt i helvetes pine. Nei, straffen deres skal bli svært

stor, fordi det er høyst uforsvarlig å kjenne salighetens vei og likevel ikke vandre på den.

Tenk også på disse ordene av Jesus, som fortjener ettertanke, alle dere som ikke kjenner Guds vilje så nøye – dere som er ukyndige i kristendommen og læren om saligheten, dere som er oppfostret av uvitende foreldre og passet av likegyldige prester! Det er visselig sørgelig at dere gjør det som fortjener slag. Men Frelseren sier likevel at dere skal få færre slag. Det vil si: Straffen deres i helvete skal ikke bli så tung som straffen for dem som har kjent Herrens veier bedre og likevel ikke rettet seg etter dem.

Men med dette må du ikke trøste deg falskt, du uvitende synder. Du må ikke tenke slik: «Det er ingen særlig fare om jeg ikke skulle følge Guds bud så nøye. Jeg kjenner ikke så mye av Herrens ord som mange andre. Straffen min blir ikke så stor.» Ak, for din salighets skyld, tenk ikke slik! Jesus sier nok at du skal få færre slag, men han sier ikke at du ikke skal få noen slag. Er det ikke sørgelig nok at du skal få slag?

Om du ikke akkurat kommer på det heteste stedet i den brennende sjø, er det ikke sørgelig nok at du likevel kommer i denne sjøen? Om du ikke akkurat blir så hardt og tungt fordømt, er det ikke sørgelig nok at du blir fordømt? Den som kommer i helvete, er jo å beklage, selv om straffen hans der ikke skulle bli så stor.

Så la oss da i Jesu navn gjøre oss rede og gjøre etter Herrens vilje! I dag har vi et evangelium som handler om hveten og klinten. Synder, les det! Men når du leser det, så tenk på hva som tjener til din fred! Amen. Fader vår osv.

Evangeliet: Matt 13,24–30.

Ut fra denne teksten legger vi nå fram for vår kristelige andakt denne formaningen: *Synder, gjør deg rede og gjør etter Herrens vilje, når du i denne søndagens evangelium hører tale 1) om hveten, 2) om klinten, 3) om Herrens låve og 4) om ilden.*

Første del

Det første jeg formaner synderne til i denne prekenen, er dette: *Gjør deg rede og gjør etter Herrens vilje, når du i søndagens evangelium hører tale om hveten.*

Hva mener Jesus med hveten, eller det gode kornet? Det spørsmålet svarer han selv på. «Det gode kornet er rikets barn», sier han i det samme kapitlet som evangeliet vårt er tatt fra. Med disse rikets barn mener Frelseren først og fremst sine apostler, men dernest også alle sanne Guds barn til alle tider. De er alle det gode kornet. De er alle hveten.

Hvete er det mest kostbare kornslaget som blir sådd i åkerjorden. Guds barn er kostbare og høyt aktet. Om de blir regnet som skarn i verden og som «avskum for alle» (1 Kor 4,13) på jorden, er de likevel høyt verdsatt hos den store Gud i himmelen. Hele den rettroende menigheten – alle Guds barn til sammen – kan lignes med en stor hveteåker, og hver troende sjel for seg kan regnes som et lite hvetestrå på denne åkeren.

Men du sjel som er trygg i synden, nå vil vel du også regne deg til hveten, til det gode kornet. Du innbiller deg også at du er et åndelig hvetestrå som pryder Guds åker. Og du vil så gjerne at lærerne dine skal trøste deg i ulykken din og si:

«Det står vel til, det står vel til», enda det ikke står vel til (Jer 6,14). Men du arme sjel, jeg sier deg likevel på Herrens vegne at du slett ikke hører til hveten.

Nei, når du i almanakken leser overskriften for denne søndagen, «Om hveten og klinten», må du regne deg til det siste slaget, til klinten. For der hører du med rette hjemme, selv om du ikke vil vite av denne alvorlige sannheten. Ak, det skal mye til før en synder som er falt fra sin dåpspakt, kommer i en så lykkelig tilstand at han hører til Jesu gode korn, til hveten.

I naturens rike er det helt umulig at det kan bli hvete av klinte. Men i nådens rike er det, Gud være lovet, mulig at en sjel som ligner klinten, kan bli et menneske som kan lignes med hvete. Men skal denne store forvandlingen skje, må det en grundig omvendelse av hjertet til; ellers er det helt umulig. Da skal den sovende samvittigheten våkne. Ja, til synderen lyder det: «Våkn opp for alvor og synd ikke!» (1 Kor 15,34).

Da skal synden bli erkjent, bekjent, angret, hatet og forlatt. Da skal Guds Ånd virke en sann tro på Guds Sønn i ditt bedrøvede hjerte. Og denne troen skal forandre og omskape sjelen slik at den fra denne salige omvendelsesdagen av er et åndelig hvetestrå og kan regnes til hveten.

Annen del

Jeg fortsetter formaningen til synderen: *Gjør deg rede og gjør etter Herrens vilje, når du i søndagens evangelium hører tale om klinten.*

Med klinten menes visselig i alminnelighet alle uomvendte syndere. De blant oss som åpenlyst forakter nåden, som sverger og banner, som vanhelliger sabbatsdagen, våre utuktige kristne, våre ulydige barn, våre tyver og bedragere, våre løgnere, våre drankere – hva er alle disse annet enn klinte? Jeg sier dere, alle dere som øder bort den kostbare nådetiden med disse eller andre synder: Dere er klinten i Herrens åker.

Og omvender dere dere ikke i tide, mens omvendelse hjelper, kommer snart uværets og stormens dag, mørkets og skoddens dag, da dere skal sankes sammen, bindes i bunter og brennes opp.

Men likevel er det rimelig å tro at Frelseren med klinten i dagens evangelium særlig mener slike som «har skinn av gudsfrykt, men fornekter dens kraft» (2 Tim 3,5). Dem sammenligner han med klinte. Flere skriftfortolkere mener at Jesus med ordet klinte ikke tenker på hvilket som helst ugress, men på et særlig slag som vokser i hveteåkrer, og som i begynnelsen ligner svært mye på selve hveten. Bøndene hos oss kaller dette ugresset «brandaks».

Nettopp slik er det med deg, du blinde hykler. Slik brandaksen ligner hveten, enda den ikke er noe hvetestrå, slik ligner også du Guds barn, enda du ikke er et Guds barn. Du «har navn av at du lever, men du er død» (Åp 3,1). Men du arme dåre, hva kan det hjelpe deg at du har navnet, når du likevel i hjertets grunn er et ugress?

Om du selv tror at du er Frelserens barn, og om du til og med har styrket andre i den innbilningen at du er det – hva hjelper det deg, når Frelseren selv i sin himmel ikke kjenner deg som sin? Å, om alle slike sjeler som mener at de er benådet, og ikke er det, en gang ville ta dette til hjertet! Arme, beklagelsesverdige sjeler! Dere ligner brandaksene i hveteåkeren. Blir det ikke annerledes

med dere, skal dere brenne i en evig ild. Åpne øynene i tide, og la dere for Jesu skyld overbevise om dette!

Tredje del

Enda en gang roper jeg til den ubotferdige synderen: *Gjør deg rede og gjør etter Herrens vilje, når du i søndagens evangelium hører tale om Herrens låve.*

«Samle hveten i låven min», skal Jesus si til høstfolkene når høstens tid kommer. Hva dette betyr, forklarer han selv like etter evangeliet vårt: Høsten er verdens ende, høstfolkene er englene, og låven er himmelen eller den evige glede (v. 39.43). Å, mine hjertens venner! En gang gryr Herrens store dag. De ugudeliges syndedager og de troendes sorgdager skal en gang ta slutt for evig.

Menneskesønnen skal felle dom over alle. Dommen skal holdes i skyen, menneskene skal få sin dom, og for dommeren Jesu øyne skal «alle folkeslag samles» (Matt 25,32). Da kommer høstens tid. Da, da får alle, alle se hvilket slag du hører til, menneske: til hveten eller til klinten, til Guds barn eller til Satans barn.

Da, da skal de hellige engler være de himmelske høstfolkene, som på Jesu befaling skal oppsøke hveten og klinten, de troende og de vantro, samle hveten i låven og kaste klinten i ilden. For Menneskesønnen «skal sende ut sine engler med veldig basunklang, og de skal samle hans utvalgte fra de fire vindretninger, fra himmelens ene ende til den annen» (Matt 24,31).

Da, på den ytterste store dag, skal Frelseren si til englene sine: «Samle hveten i låven min! Før barna mine hit. Jeg vil bevare dem mot alle farer i min himmelske låve.» I låven tar man vare på kornet mot alle slags uvær. I himmelen blir Guds barn bevart mot det uværet som raser på jorden. Der blir de bevart mot alle Satans fristelser, mot alle verdens anfektelser, mot alle kjødets angrep.

I denne trygge låven, himmelens låve, blåser ingen motgangens vind og stormer ingen anfektelsens virvler. Der raser ikke fristelsens og dødsangstens styrtregn. Nei, «regnet er dratt forbi og er borte» (Høys 2,11), og jeg vil si: Å, var vi der! Å, var vi der!

Men du beklagelsesverdige sjel som hører til klinten: Smigre deg ikke med den tanken at du kommer dit! Nei, vil du komme i himmelens låve, så innrett deg etter det mens du er på jorden. Klinten kommer aldri dit som klinte. La Gud gjøre deg til et hvetestrå ved en sann omvendelse, ellers er saligheten din tapt.

Fjerde og siste del

Til slutt formaner jeg den uomvendte synderen enda en gang: *Gjør deg rede og gjør etter Herrens vilje, når du i denne søndagens evangelium hører tale om ilden.*

Ak, grøss og skjelv, alle dere som i deres egen samvittighet burde vite at dere hører til klinten! Grøss når dere leser disse ordene av Jesus i dagens tekst: «Sank først ugresset sammen og bind det i bunter for å brenne det.» Slik skal Jesus tale til englene sine på dommedag. Å, min arme tilhører, hvor ulykkelig er ikke du hvis du den dagen er et ugressstrå som skal bindes i disse buntene! Da kan ingen gråte nok over deg, om så alle hellige engler og alle salige sjeler gråt over deg.

Legg merke til hva Frelseren sier! Gi akt på dette lille ordet: «Sank først ugresset sammen.» Det vil si: På den ytterste dag skal de ugudelige først gå ned i sin evige pine. De skal gjøre begynnelsen. Altså får de ikke engang den lille gleden

å stå og se på når alle Guds barn går inn gjennom portene til himmelens land. Men klinten skal først sankes sammen. De rettferdige skal først se de ugudeliges forferdelige ferd til pinens sted, og siden går de salige inn til det evige liv.

Klinten skal bindes. De fordømte er for all evighet berøvet all frihet. De rår ikke over seg selv og får ikke gjøre hva de vil. For fikk de det, ville de snart ta seg ut av denne evige elendigheten. Men nei! De er bundet i det ytterste mørket, i helvetes fengsel. Er de først kommet dit, kommer de aldri derfra.

I bunter skal klinten bindes. De fordømte har syndet i lag med hverandre. De har vandret i lag med hverandre på den brede vei. Nå skal de også ligge sammen i én og samme ild og plages sammen i ett og samme helvete. Her i verden har de vært flettet sammen i synden, som i bunter. De har bundet seg sammen med forfengelighetens bånd for å gjøre urett, og liksom med vognrep for å synde (Jes 5,18). Og nå blir de også bundet i bunter og plaget sammen i den evige pine.

Klinten skal brennes opp. Ak, forferdelige ild, som denne klinten skal brennes i! Om noen er å beklage, så er det visselig du som tankeløst styrter deg inn i denne ilden. Kommer du dit, hva har du da igjen for at din Jesus har utstått en så hard pine for deg? Hvordan har du da gått i kirken? Hvordan har du da gått til Herrens nattverd? Ak, berg sjelen din, og bli ikke stående i syndens land! Men omvend deg og søk hjelp hos Jesus, for at du ikke skal bli fordømt sammen med verden.

Til slutt slår jeg enda et slag på synderens harde hjerte med en påminnelse om Herren Jesu Kristi tålmodighet. Husbondens tjenere var så ivrige at de straks ville luke bort klinten. Men husbonden svarte at man skulle la både klinten og hveten vokse sammen til høsten. Ak, vi arme mennesker duger ikke til å skille rett. Vi har for lite tålmodighet og altfor kortsynte øyne.

Vi kan ta så feil at vi holder klinte for hvetestrå og hvetestrå for klinte, det vil si: Vi kan holde Satans barn for Guds barn, og Guds barn for Satans. «Nei, vent», sier den langmodige Gud i himmelen. «Når høstens tid, når dommens dag kommer, skal jeg skille folket.»

Men hvorfor er Herren så tålmodig med det skadelige ugresset og lar det vokse blant hveten? Ak jo! Han tåler ugresset fordi det tjener til å prøve de troende. Var det ingen ugudelige som forfulgte Guds barn, var det heller ingen troende som led denne forfølgelsen. Gud tåler klinten fordi den tjener til de troendes ære. Det er en stor ære for de gudfryktige at de kan leve gudfryktig blant så mange ugudelige.

Å, du troende sjel! Står du fast i din tro og gudsfrykt, enda du må leve blant et syndig folk, skal det skaffe deg en klar edelstein i din herlighets krone. Men en slik standhaftighet hos deg ville man vel ikke få se om alt ugresset ble fjernet på forhånd?

Gud tåler klinten fordi de ugudelige da ikke har noe å unnskylde seg med på dommedag. Nå kan de ikke tre fram på den ytterste dag og si: «Herre, jeg kan ikke for at jeg blir fordømt, for du hastet så på meg. Du hadde ikke tålmodighet med meg. Du gav meg ikke tid til omvendelse.» Nei, da kan dommeren svare: «Å, du arme klinte! Jeg har vist tålmodighet med deg. Jeg lot deg stå på rot i flere år. Jeg har latt klinten vokse til høstens tid.»

Så stor er Herrens tålmodighet. Men gjør deg rede og gjør etter hans vilje, ellers skal Herrens tålmodighet bli til Lammets vrede. Amen.

Kyndelsmesse: Å utsette den viktige omvendelsen

> «Og da deres renselsesdager etter Moseloven var til ende, tok de ham med opp til Jerusalem for å fremstille ham for Herren … Herre, nå kan du la din tjener fare herfra i fred, etter ditt ord, for mine øyne har sett din frelse, som du har beredt for alle folks åsyn, et lys til åpenbaring for hedningene, og en herlighet for ditt folk Israel.» (Luk 2,22–32).

«De uforstandige ventet for lenge.» Slik synger vi i en salme som er skrevet over evangeliet om de ti jomfruene. Av dette evangeliet vet vi at de fem uforstandige jomfruene ventet til midnattsropet lød – til brudgommen Jesus kom nær med den dommen han feller over sjelene for evigheten. Og i salmeboken vår blir denne uforstandige framferden deres uttrykt med disse ordene: «De uforstandige ventet for lenge.»

Høymesseteksten som skal forklares i dag, forteller om en gammel, gudfryktig mann som hadde fått et nådig løfte fra Gud: På sine gamle dager, kort før han døde, skulle han få holde den nyfødte Frelseren i armene sine. Frelseren var kommet til verden førti dager før. Simeon het denne redelige mannen. Å, han lignet ikke de uforstandige jomfruene, som ventet med å gjøre lampene i stand til brudgommen sto for døren. Han lignet ikke våre trygge syndere, som venter med omvendelsen til alderdommen nærmer seg og dødsstunden bryter fram.

Nei, Simeon hadde lenge kjent sin Gud. Han var både gammel i år og gammel i nåden. Nå sto han i templet i Jerusalem den dagen jomfru Maria holdt sin kirkegang, og han hadde Jesus i armene. Og Gud gir ham her i dagens tekst det herlige vitnesbyrdet at han var «rettferdig og gudfryktig», at han «ventet på Israels trøst», og at «Den Hellige Ånd var over ham» (Luk 2,25).

Å, se, han kunne si: «Herre, nå kan du la din tjener fare herfra i fred» (Luk 2,29). Han kunne lukke øynene i en salig død når det behaget Gud å kalle ham herfra. For hver dag og hver time var han godt forberedt til å dra bort. Hans omvendelse, hans tro, hans håp, hans kjærlighet – hele hans nådestand var i god orden.

Å, i dag preker jeg for mang en gammel synder som bør rødme og skamme seg når han hører om den gamle, gudfryktige Simeon. Du har ikke handlet så klokt og varsomt som han, du gamle, aldrende Satans trell som nå står på gravens rand og slett ikke kjenner din Gud. Simeon var gammel i nåden, men

du er gammel i synden. Hvordan står det til med din omvendelse? Å, å, hvem kan sørge nok over deg?

Ennå har du ikke omvendt deg. Du har utsatt omvendelsen til denne dag. Du ligner de uforstandige jomfruene: «De uforstandige ventet for lenge.» Måtte Jesus ennå la deg komme til ettertanke før du drar bort til din «evige bolig» (Fork 12,5). Jesus velsigne denne prekenen både for din syndetrygge sjel og for andre sjeler! Amen. Fader vår osv.

Evangeliet: Luk 2,22 og versene som følger.

I Herrens navn skal vi nå betrakte *utsettelsen av den viktige omvendelsen*. Denne utsettelsen vil vi framstille 1) som sørgelig alminnelig, 2) som ubeskrivelig risikabel, 3) som forskrekkelig ryggesløs og 4) som skammelig utakknemlig.

Første del

Er noe viktig, så er det sannelig omvendelsen. For uten den er det umulig å bli salig. Men hvor viktig den enn er, har vi likevel grunn til å klage over at det er sørgelig alminnelig blant syndere å utsette den. Jesus taler i Matteus 24 om en ond tjener som «sier i sitt hjerte: Det varer lenge før min herre kommer!» (Matt 24,48). Kjenner du ikke deg selv igjen i disse ordene, du ubotferdige sjel?

Du er jo den samme onde tjeneren som sier dette i sitt hjerte. Hvor ofte går du ikke med disse tankene: «Det varer lenge før Jesus kommer! Jeg dør ikke så snart. Jeg har gode krefter og et sterkt legeme. Det haster ikke med min forbedring og omvendelse.» Å, hvor alminnelig det er å utsette omvendelsen! Det er så alminnelig at en nesten kan være sikker på dette: Det finnes ikke en eneste uomvendt synder som ikke i det skjulte tenker at det går an å nøle med omvendelsen.

Det er så alminnelig at den lærde så vel som den ulærde, den forstandige så vel som den dumme, den fornemme så vel som den ringe, den sovende presten så vel som hans sovende tilhørere – alle er de så blinde og uforstandige at de utsetter omvendelsen. Det er så alminnelig at selv den en aldri skulle tro kunne tenke så uforstandig, bestemmer seg for å nøle med omvendelsen.

Hvem skulle tro det om en gammel mann som har rast seg trett og syndet seg mett i Satans tjeneste – en aldrende mann som står på gravens rand? Hvem skulle tro at også han er så uforstandig at han utsetter omvendelsen? Men spør denne dåren som Satan har forblindet, så skal du få høre at også hans tunge stammer fram innvendingen: «Jeg skal nok omvende meg lenger fram.»

Ja, og enda mer, noe en aldri skulle forestille seg: Tenk på mennesker som daglig sliter med tærende sykdommer, mennesker som blir minnet om døden i det ene krampeanfallet etter det andre. Ja, enda verre og enda forferdeligere: Tenk på mennesker som allerede ligger på sykesengen, ofte med en alvorlig sykdom, og som ærlig har fått høre av legene at det ikke er mer enn et halvt døgn igjen før sjelen forlater legemet, ofte ikke engang det. Også slike mennesker vil vente med omvendelsen. Like inn mot død, grav og helvete vil de vente.

Ja, vi har sørgelige eksempler på mennesker som selv i sine siste timer tier og kjeder seg når en vil føre dem inn i en samtale om deres arme sjels frelse. Men de blir muntre og hører etter når et ugudelig menneske forteller dem nyheter

eller prater tøv om alt mulig. Å, å! En kan gå hvor en vil og snakke med hvem en vil av den store uomvendte hopen: Så lenge en sjel ikke i fullt alvor har satt seg fore: «Omvendt til Gud vil jeg bli, koste hva det koste vil», kan en stole på at den har bestemt seg for å nøle med omvendelsen.

Kort sagt: En kan være sikker på at annenhver ubotferdig synder går til helvete bare fordi han har nølt med den viktige omvendelsen. Er ikke dette dypt beklagelig? Å, dere trygge syndere! Gi da endelig akt på Siraks viktige formaning: «Omvend deg mens du ennå kan synde, og utsett ikke å bli rettferdiggjort til døden» (Sir 18,23–24).

Annen del

Er det sørgelig alminnelig å utsette omvendelsen, så er det også ubeskrivelig risikabelt. Den redelige Simeon i høymesseteksten vår hadde ikke latt seg inn på noe så vågalt. I god tid hadde han forberedt seg til en salig død, og da døden endelig kom, var den ingen fremmed gjest for ham. Han hadde vært et Guds barn i mange år.

Lenge hadde han bedt Gud inntrengende og utholdende om at han ikke måtte se døden før han hadde fått se verdens Frelser komme til verden. Lenge hadde han gått for seg selv og sukket: «Herre, du store Gud! Du har lovet at Messias skal komme til jorden for å frelse menneskene. Å, la meg få oppleve den etterlengtede dagen da han kommer! La meg få den nåde at mine gamle øyne får se Kristus i kjødet før de lukkes i døden!»

Simeon ba så lenge om dette at Den Hellige Ånd måtte gi ham svar. Og svaret han fikk, var: «Du skal ikke dø før du har sett Herrens Messias» (jf. Luk 2,26). Hva skjer? Kyndelsmessedagen bryter fram. Jesus hadde nå allerede vært seks uker i denne usle verden, der han skulle fullføre gjenløsningsverket. Nå holdt jomfru Maria sin kirkegang i templet i Jerusalem. Der sto hun og bar den nyfødte Frelseren fram for Herren.

Simeon satt hjemme i huset sitt i byen. Men mens han sitter der, kjenner han i sitt indre en tilskyndelse fra Guds Ånd. Det var som det ropte i hjertet hans: «Skynd deg nå til templet, så skal du få ønsket ditt oppfylt, så skal du få se Kristus!» Simeon går, og akkurat idet han kommer inn i templet, bærer foreldrene barnet Jesus inn. Nå tok han den nyfødte Frelseren i armene. Han trykket ham inn til seg som en kostbar gave han hadde fått ovenfra, fra himmelen.

Med troens armer hadde han lenge holdt ham, men nå omfavnet han ham også med sine legemlige armer. Å, se den gamle, gudfryktige mannen – så glad han står der med Kristus i armene! Nå var det ingen ting mer han ønsket seg i denne verden! Derfor sa han: «Herre, nå kan du la din tjener fare herfra i fred!»

På grunnspråket lyder det: «Husfar! Husherre! Nå lar du din tjener gå bort i fred!» Husfar! Jeg har tjent deg lenge, men la meg nå komme hjem til ditt kjære husfolk der oppe i himmelen! Husfar, la meg nå få bli fri! Jeg trenger forløsning fra denne onde verden. Husfar! Nå har jeg fått ønsket mitt oppfylt. Jeg har sett din Sønn. Jeg holder ham i armene mine. Nå ber jeg ikke om å få leve lenger. Nå vil jeg gjerne dø.

Å, du tilhører som leser dette i dagens evangelium – jeg spør deg på din samvittighet: Er du like godt forberedt til din død som den gamle mannen? Å,

dessverre! De fleste i kristenheten er uforberedt. Og hvordan kunne de være noe annet? De nøler så lenge med omvendelsen, og det er da så ubeskrivelig risikabelt.

I dagligtalen sier vi ofte om dristige foretak: «Det der er å våge altfor mye. Det er et rent vågespill.» Men i denne saken må jeg si: Å nøle med omvendelsen, det er å våge altfor mye. Det er et stort vågespill.

Du unge menneske! Vil du nøle med omvendelsen til du blir gammel, så våger du for mye. For du vet jo ikke om du noen gang blir gammel. Kanskje din vakre hud, ditt tekkelige ansikt og din friske farge om en ukes tid blir fortært som av møll, og folk står ved døren til huset ditt og sier: «Se, nå ble en død båret ut» (Luk 7,12).

Du gamle menneske! Vil du nøle med omvendelsen til du blir eldre – å, hvor forferdelig har ikke djevelen da forblindet ditt vantro sinn! Jeg vet ikke noe mildere å si til deg enn dette: «Min sjel skal ikke komme i ditt hemmelige råd, min ære skal ikke ta del i din forsamling. Forbannet være din vrede, for den er vill, og ditt sinne, for det er grusomt» – helt til den seneste alder (jf. 1 Mos 49,6–7).

Du friske menneske! Vil du nøle med omvendelsen til du blir syk, da våger du jo altfor mye. For hva vet du om når du blir syk, i hvilken tilstand du blir syk, eller hvor lenge du blir syk? Ja, jeg legger til: Vet du i det hele tatt om du blir syk? Kanskje dør du uten noe varsel om sykdom – kanskje skjer det brått, med ett slag. Eller kanskje skal graven din bli på havets bunn!

Kanskje skal du fryse i hjel på åpen mark, eller falle ulykkelig og slå deg i hjel, eller bli overfalt og drept av morderhånd, eller brenne inne levende i et brennende hus og bli begravd under en glødende ruinhaug! Hender dette, hvor blir det da av omvendelsen din? Er du ikke da ulykkelig for hele evigheten?

Du syke menneske! Vil du nøle med omvendelsen til du blir sykere, så vet jeg ikke hva jeg skal si om deg. Å, jeg sier deg rett i ansiktet: Det du gjør, er et vågespill som er forferdelig over all beskrivelse. For blir du sykere, så blir du naturligvis også svakere. Og fordi sjel og legeme henger så nært sammen, må sinnet bli tregere, hukommelsen slappere og tankekraften sløvere – og slik blir omvendelsen vanskeligere. Ja, som oftest blir den umulig.

Du som lever oppslukt av verden! Vil du vente med omvendelsen til du får det bedre i dine jordiske kår, så kan du få vente lenge nok – ja, så lenge at denne hindringen gjør at det aldri blir noen omvendelse av. Ja, ja, du skal få se at djevelen legger den ene hindringen etter den andre i veien for deg, til han endelig får det han så gjerne vil: Du dør i dine synder, du skal «gå til dine fedres slekter» og «ikke se lyset for evig» (Sal 49,20).

Enda en gang taler jeg til deg, du friske, muntre og livlige menneske! Har du ulykkeligvis bestemt deg for å vente med omvendelsen til sykdommen kommer, så har du jo begitt deg ut på et forferdelig vågespill. Kan ikke en sykdom komme så heftig at du får nok med ditt plagede legeme og slett ikke makter å tenke på din arme, udødelige sjel? Det kan jo bli slag, forvirring og bevisstløshet fra første stund, og slik kan det holde på til legeme og sjel skilles.

Og hva blir det da av deg? Å, da kan ikke alle Guds barns bønner be deg fri, og ikke alle Herrens tjeneres tårer gråte deg fri fra helvetes pine.

Men det som særlig gjør det forferdelig risikabelt å utsette omvendelsen, er at den ikke står i din egen makt. Kunne du omvende deg selv, ville det kanskje vært en viss mening i å utsette den. Men nå kan du ikke av deg selv gi deg den første tanken om omvendelse, det første forsettet om å omvende deg. Du kan ikke av deg selv be en bønn eller sukke et sukk med andakt og av hjertet. «Gud er den som virker … både å ville og å virke til hans gode behag» (Fil 2,13).

Men tenk om du er så fanget i en forferdelig syndevane, så bundet i store laster og så snørt sammen i hjertet av gammel hardhet at du ligger helt følelsesløs for alle Den Hellige Ånds rørelser når nød og sykdom kommer – om Gud så rører, banker og slår på samvittigheten din så hardt han noen gang vil! Er du ikke da en hjelpeløs helvetesbrand som ikke står til å frelse? Å, det står fast: Å utsette omvendelsen er risikabelt.

Tredje del

Denne utsettelsen er også forskrekkelig ryggesløs. Den som på en eneste natt i et syndig selskap spilte bort flere store gårder og eiendommer, ville vi jo kalle ryggesløs. Men hva skal en da si om deg, du forblindede Satans trell? Du vet at du har en bolig gjort i stand for deg i den himmelske Fars hus i himmelen (Joh 14,2). Den boligen vant din Frelser for deg da han gikk omkring i våre usle bygder og ikke hadde verken hus eller gård på jorden (Matt 8,20). Og inn i denne boligen kunne du en gang komme, om du bare ville omvende deg.

Men du utsetter den viktige omvendelsen fra den ene dagen til den andre. Ved denne ulykksalige utsettelsen spiller du bort den boligen som var bestemt for deg i den himmelske byen. I stedet må du ta til takke med hus og herberge i mørke og ild blant djevler og fordømte. Hva skal en kalle denne framferden din? Å, den er jo forskrekkelig ryggesløs. På en slik framferd må jeg vel bruke profeten Jesajas ord: «Dersom den ugudelige får nåde, så lærer han ikke rettferdighet. I rettvishets land gjør han urett, og han ser ikke Herrens høyhet» (Jes 26,10).

Den som selger klærne av kroppen bare for å få leve sine dager i syndig overflod, kaller vi jo ryggesløs. Men hvor skal jeg da få farger fra til å male din forferdelige ryggesløshet? For en kort lyst, for en syndig glede på jorden selger du liksom frelsens drakt og rettferdighetens kjortel. Bare ved utsettelse og forsømmelse er du skyld i at himmelen til slutt skal stenges for deg – ja, stenges så fast at verken bønn eller gråt kan åpne himmelens dør igjen i all evighet. Å synder, synder! Din ryggesløshet er større enn noen menneskelig beskrivelse kan uttrykke.

Eller døm selv! Hva synes du? Tenk å være så lykkelig at en er gjenløst med Guds egen Sønns dyrebare og velsignede blod – å være i slekt med Gud fordi Jesus tok på seg manndom – å være så elsket i Guds hjerte at han heller sendte sin enbårne Sønn fra himmelen enn han ville se deg bli fordømt. Tenk å ha en Frelser som ved en bitter pine og en vanærende død har skaffet mennesket rett til å bli salig, om han bare vil bruke denne retten sin – å bli tilbudt Guds nåde og hele himmelen hver eneste dag.

Tenk å kunne bli ført i Abrahams fang, å kunne få være med Jesus i paradis, å kunne skilles så vel og salig fra denne verden som den gamle Simeon og kunne bli arving til det evige liv – og så ved utsettelse, forhaling og forsømmelse

gjøre seg arveløs og bli arveløs nettopp når det gjelder som mest! Da går denne forferdelige dommen i oppfyllelse: «De som gjør urett, skal ikke arve Guds rike» (1 Kor 6,9).

Hva skal jeg vel kalle en slik framferd? Det er ikke for mye sagt når en kaller den ryggesløs. Ordet lyder grovt og støter det fine øret, men bedre kan en ikke betegne en så uverdig framferd hos et gjenløst menneske.

Fjerde og siste del

Endelig er det også skammelig utakknemlig å utsette den viktige omvendelsen. Her spør jeg deg, synder, hvem du enn er, på din samvittighet – jeg spør deg, og la samvittigheten din svare meg for den allseende Guds øyne: Du utsetter omvendelsen gang på gang. Men er det den takken din himmelske Far skal ha for at han har skapt deg til et fornuftig menneske – for at hans «hender har dannet» deg «og skapt» deg, «helt og i alle deler»? (Job 10,8).

Er det den takken han skal ha av deg for at han hver eneste dag lyser for deg med sin sol og holder fram for deg sin rike brødkurv i hele den gavmilde naturen? Er det den takken han skal ha for at han hindrer så mange ulykker, avverger så mange tunge hendelser og liksom bærer deg på sin barmhjertighets armer bort fra så mange farer som ellers ville ha tatt fra deg all helse, ja, selve livet?

Er det den takken din Jesus skal ha for alle de tunge skrittene han har gått, alle bloddråpene han har latt renne, all den kvalen han har lidd i sin hellige sjel, og alle pinslene han har gjennomgått på sitt hellige legeme – bare for at han kunne frelse ditt arme legeme og din sjel? Skal du på denne måten lønne ham for all den pinen han har lidd?

Er det den takken Den Hellige Ånd skal ha for alle de kjærlighetsslagene han har slått på din harde sjel? Skal du lønne ham slik for at han så flittig har gått etter din sjel i mange år og tilbudt seg å føre den til rette? Skal du lønne ham slik for at han i nåde har søkt deg på dine synders veier, gitt deg mang en god rørelse og dratt deg til omvendelse? Skal du lønne ham slik for at han daglig så trofast arbeider for å få deg omvendt i tiden og salig i evigheten?

«Lønner du Herren din Gud slik, du dårlige og uvise» synder? (jf. 5 Mos 32,6). Å, en slik framferd er jo skammelig utakknemlig.

Avslutning

Fra gammelt av har denne dagen vært kalt kyndelsmesse, det vil si lysmesse. De gamle har nok gitt dagen dette navnet fordi Simeon i dagens evangelium kaller Jesus «et lys til åpenbaring for hedningene» (Luk 2,32). Til minne om dette var det også skikk i gamle dager å tenne en mengde lys i kirkene på kyndelsmessedagen.

Nå, måtte Gud la denne dagen bli en virkelig lysmessedag for en eller annen blind sjel som til nå har sittet i syndens mørke! Gud gi at Jesus, det sanne lys, får bryte inn med sine gjennomtrengende stråler i et eller annet mørkt hjerte i dag! Gud la deg som ennå vandrer i villfarelsen, bli opplyst i dag om hvor avskyelige dine store synder er! Og sitter det noen her i angstens mørke, så han ikke våger å tro på Guds nåde, så la Gud et trøstens lys gå opp i hans sjel på denne lysmessedagen.

I dag bar jomfru Maria verdens lys inn i templet i Jerusalem, for der fremstilte hun Jesus for Herren. Om dette lyset heter det i dagens evangelium at Gud har «beredt» det «for alle folks åsyn» (Luk 2,31). Templet i Jerusalem lå høyt. Der ble Jesus båret inn denne dagen, for at dette store lyset skulle kunne ses så mye bedre fra det høye stedet, for alle folks åsyn.

Ja, ja, du arme synder! Ennå lyser Jesus, det sanne lys, for deg. Ennå skinner det klart på nådens himmel. Ennå er det mulig at din mørke sjel kan bli opplyst av dette lyset. Det lyser på denne kyndelsmessedagen like visst i denne kirken som det lyste i templet i Jerusalem den dagen jomfru Maria holdt sin kirkegang. Å, synder, se det lyset som skinner over berg og daler!

Vent ikke med omvendelsen til porten blir låst – jeg mener: Vent ikke til døren til den himmelske bryllupssalen blir stengt så fast at den aldri i evighet blir åpnet for deg igjen. Å, hvor du en gang vil angre og forbanne deg selv hvis du nøler! «De uforstandige ventet for lenge.» Men den som er forstandig, handler som de kloke jomfruene: Han skynder seg og frelser sin sjel. Amen.

Septuagesima: Synderen refset og tuktet i tre kristelige formaninger

> «For himlenes rike er likt en husbond som gikk ut tidlig om morgenen for å leie arbeidere til vingården sin … Slik skal de siste bli de første, og de første de siste. For mange er kalt, men få utvalgt.» (Matt 20,1–16).

«Likevel må ingen gå i rette med noen eller refse ham. For ditt folk er lik dem som tretter med en prest» (Hos 4,4). Så langt kan et menneske gå i frekkhet og hardnakkethet, så forferdelig kan Satan forblinde synderes sinn, at selv den store Gud i himmelen har grunn til å føre denne klagen over dem. Å, hvor ynkelig det er å høre at Gud må klage over menneskene!

I profeten Hoseas tid hadde forakten for Guds ord og for Ordets tjenere allerede nådd så høyt at de syndige jødene ville slippe all refselse. De tålte ingen refsende preken av profeten. Ja, enda mer: De tok seg til å trette med prestene. Men står det kanskje bedre til i våre dager? Har vi kanskje mer lydige tilhørere nå enn profetene hadde i sin tid?

Nei, Herre, du store Gud i himmelen, som vet alle ting! Du vet at jeg taler sant. Du vet at jeg ikke skildrer tilstanden i kristenheten verre enn den er, når jeg sier at vi lærere i vår tid preker for like onde – ja, jeg frykter ikke for å si det: Vi preker for langt verre og langt mer hardnakkede tilhørere enn de vantro jødene var, de som Herren, hærskarenes Gud, klager over i våre inngangsord: «Likevel må ingen gå i rette med noen eller refse ham. For ditt folk er lik dem som tretter med en prest.» Disse ordene leser vi hos profeten Hosea, kapittel 4, vers 4.

Velsignede tilhørere! Den som vil nekte for at verden nå er blitt så frekk at den slett ikke tåler kristelige advarsler og refsende taler, må nekte alt – ja, nekte det erfaringen tydelig viser. La en lærer stå fram og i Åndens nidkjærhet refse den ondskapen som tar overhånd. La ham med uforferdet mot si til den ugudelige: «Du skal visselig dø!» (Esek 3,18). La ham ikke bare angripe de ringe i deres kjødelige trygghet, men også uroe de fornemme i deres syndesøvn. La ham skildre den ubotferdige synderens beklagelige tilstand i sine rette, forferdelige farger.

Å, en vil straks merke at den syndetrygge verden tar anstøt av forkynnerens gudelige nidkjærhet. Ja, langt fra å lyde den advarselen han har fått i Herrens navn, begynner synderen å trette med presten. Hvordan oppfører de syndetrygge tilhørerne seg nå for tiden når presten refser dem for syndene deres, særlig på tomannshånd?

Jo, vet de på forhånd at han har tenkt å holde en refsende tale for dem, så forherder de seg og bestemmer seg for at de ikke skal gi etter. Eller de nekter for den synden de i virkeligheten har gjort. Eller de vrir og vender på hele den personlige anvendelsen som forkynneren retter mot samvittigheten deres. Eller de blir utålmodige og ergerlige over at presten skal plage dem slik med skarpe advarsler. Eller de blir slett ikke bedre, men bestemmer seg for at de fortsatt skal synde, enten mer åpenlyst eller mer i det skjulte.

Eller de lar djevelen forherde hjertene deres slik at de til og med får et dødelig hat til læreren som har refset dem på Guds vegne. Slik er verden nå: Den vil synde fritt, den vil være urefset. Likevel vil jeg i Jesu navn tukte og refse deg på denne søndagen, du syndige verden, ut fra evangeliet om arbeiderne i vingården. Gud la meg nå i denne stund være uforferdet og ikke skjule noen sannhet! Amen. Fader vår osv.

Evangeliet: Matt 20,1–16.

Vi skal nå i Jesu navn betrakte: *Synderen refset og tuktet i tre kristelige formaninger*. 1) Synder, vær lydig mot den himmelske husbonden når han leier deg til arbeid i sin vingård. 2) Arbeid i vingården med all flid på din omvendelse og frelse. 3) Glem aldri kvelden som kommer, da de tro arbeiderne får nådig lønn.

Skriftfortolkerne er uenige om hvordan høymesseteksten denne søndagen skal forstås rett. Noen forklarer dagen med de tolv timene om hvert menneskes levetid. Etter denne forklaringen skal alderdommen, sykesengen og et menneskes siste timer i verden være den ellevte time. Men det er svært farlig å forklare dagens evangelium slik. For da kan den trygge synderen lett komme på denne tanken: «Det gjør ingen ting om jeg nøler med omvendelsen helt til de siste timene av livet mitt. Da kommer jeg ved den ellevte time og får full daglønn likevel.» Denne måten å forklare teksten på kan derfor ikke godtas.

Andre mener at dagen betegner hele den tiden verden står, eller i det minste hele Det nye testamentes tid. Men ser en nærmere på evangeliet, faller også denne forklaringen bort, selv om den ellers ser rimeligst ut. For Frelseren sier jo at de arbeiderne som kom til vingården om morgenen, var i arbeid der helt til kvelden. Skulle arbeidstiden nå strekke seg gjennom alle verdens tidsaldre eller gjennom hele Det nye testamentes tid, så måtte ett eneste menneske kunne arbeide i Guds vingård for eksempel fra Adam til dommedag. Den meningen faller på sin egen urimelighet.

Jeg følger derfor helst en stor lærer i Tyskland som er blitt kjent for å ha truffet det rette i bibelfortolkningen. Sammen med ham antar jeg at Jesus med dagens tolv timer mener tidsrommet mellom apostlenes første kall og Kristi forherligelse og Talsmannens komme.

Guds kirke og menighet er vingården. Denne vingården bygger Herren ved sine tjenere, tro forkynnere og lærere. De skal arbeide ærlig og ha omsorg for de edle plantene som blir plantet i vingården. Gud bevare dem fra å bli skyld i at noen sjel går fortapt ved deres brøde! Å være Herrens prest er både farlig og herlig. Gud nåde den som ikke passer det arbeidet ærlig!

Helt tidlig om morgenen leide husbonden arbeidere. Det vil si: Akkurat da Jesus fylte tretti år og skulle begynne sitt profetiske embete, kalte han to

brødre, Simon Peter og Andreas. De kastet ut et jordisk fiskegarn, og han ba dem kaste ut et annet garn, Guds ords garn, som de skulle dra sjeler til Gud med (Matt 4,18–19). Slik ble han enig med disse arbeiderne. De fulgte ham og gikk bort til vingården hans.

Deretter gikk han ut ved den tredje time og så andre stå ledige på torget. Han ble enig med dem, og de gikk til vingården. Det vil si: «På veien videre derfra fikk han se to andre brødre, Jakob, sønn av Sebedeus, og hans bror, Johannes. De satt i båten sammen med sin far Sebedeus.» Han valgte dem ut til sine apostler, og de tok arbeid i vingården hans (Matt 4,21–22).

Siden kalte Jesus også flere andre sjeler i løpet av sine tre år i det profetiske embetet. For med arbeiderne menes ikke bare apostlene, men også andre som Frelseren kalte til frelse. Den ellevte time kom mot slutten av Jesu vandring på jorden. Da møtte Jesus mange på torget som hadde stått ledige hele dagen. Det vil si: De var ikke blitt vunnet, ikke omvendt under alle de prekenene Jesus hadde holdt i jødenes land i tre år. Men nå, da Jesu forkynnertid led mot slutten, begynte de arbeidet i vingården.

Da kom Sakkeus, som satt i morbærtreet, og fikk Frelseren som gjest i sitt hus. Da kom den botferdige røveren på korset. Da kom Josef ved graven. De kom ved den ellevte time, men arbeidet redelig og ble frelst. Dagens byrde og hete bar apostlene mens de gikk omkring med sin Frelser i tre år under mye forakt fra verden. Ja, de gikk lenker og død i møte, som snart skulle bli deres lodd fordi de bekjente Jesu navn.

Daglønnen er den nådige lønnen som hver tro lærer og tilhører får i det evige liv – ja, også her i livet, selv om lønnen i dette livet ikke bare er skjult, men ofte faller annerledes ut enn mennesket hadde ventet. For disiplene var kvelden tiden like før Jesus gikk bort til Faderen ved sin død og himmelfart. Ellers er dødsstunden den kvelden hver sjel har i vente. Og etter denne kvelden gryr en dag da hver og en får vederlag for sitt arbeid: den ytterste dommens dag. Dette er, kort sagt, hva evangeliet betyr. Nå til betraktningen.

Første del

Synder, vær lydig mot den himmelske husbonden når han leier deg til arbeid i sin vingård! Hvordan skal denne leien forstås? Når leier han deg? Å jo, han leier deg hver gang du hører Guds ord bli forkynt i våre kirker. Han leier deg hver gang du tar Bibelen eller en annen gudelig bok og leser i den. Han leier deg hver gang han minner deg om din dåpspakt. Han leier deg hver gang du får del i den hellige nattverd.

Å, mang en gang i ditt liv har du vært sterkt grepet når lærerne dine har holdt botsprekener for deg – og se, da var det Gud som leide deg! Å, mang en gang har du vært så overveldet ved alterbordet at du, badet i tårer, har lovet å omvende deg – og se, da var det Gud som leide deg! Å, mang en gang har du med uro og bekymring tenkt på dødstimen som venter deg, og sagt ved deg selv: «Blir jeg salig, eller blir jeg fordømt når jeg en gang skal gå ut av denne verden?» Se, da var det Gud som leide deg!

Å, kanskje er hjertet ditt truffet på denne søndagen, nettopp mens du leser denne prekenen. Hvem andre enn Gud er det da som nå leier deg? Det er han

som «åpner deres ører og trykker sitt segl på advarselen til dem, for å få mennesket til å la sin gjerning fare og for å utrydde overmotet hos mannen» (Job 33,16–17). Det er han som i sin Ånds nåderørelser sier til den arme synderen: «Se, her er jeg, her er jeg! … Hele dagen bredte jeg ut mine hender» (Jes 65,1–2).

Ingen skal kunne komme fram på dommedag og si: «Ingen har leid meg.» Ingen skal kunne si: «Det er ikke min skyld at jeg blir fordømt. Gud har aldri rørt ved meg. Jesus har aldri banket på mitt hjertes dør. Guds Ånd har aldri besøkt meg med sine vekkelser.» Nei, nei! Ved den ytterste dom skal hver munn som vil unnskylde seg, bli stoppet. Alle er leid.

Hedningen er leid ved den loven Gud ved skapelsen har skrevet inn i menneskets hjerte. De kristne er leid både ved den naturlige loven og ved loven som ble skrevet på Sinai – ja, de er også leid ved evangeliet. Men ve deg, du blinde synder! Du er ulydig mot den himmelske husbonden, som så omsorgsfullt leier deg til arbeid i sin vingård.

Når han har rørt ved deg med sin Ånd, så driver du disse rørelsene bort i lystige selskaper, i syndige drikkelag, på vertshus og skjenkestuer, blant skjøger og horkarer. Eller om du ikke akkurat gjør det så grovt, er det likevel forferdelig nok at du kveler de gode rørelsene ved likegyldighet og ved å forsømme bønnen.

Kirkedøren er knapt lukket før hjertet ditt er lukket for Gud. Bibelen og salmeboken er knapt slått igjen før sjelen din forherder seg på ny. Å, du er å beklage om du vil handle slik helt til din dødsdag! For da er himmelens porter lukket for deg i all evighet. Nei, vil du ditt eget beste, så vær heretter lydig mot den himmelske husbonden når han leier deg til arbeid i sin vingård.

Annen del

Synder, arbeid i vingården med all flid på din omvendelse og frelse! Ja, arbeid skal til, ellers blir du aldri omvendt, aldri salig. Evangeliet vårt i dag handler ikke om dagdriverne, men om arbeiderne i vingården. Åndelige dagdrivere slipper Gud ikke inn i sin vingård. «Den som ikke vil arbeide, skal heller ikke ete», sier Paulus om det legemlige (2 Tess 3,10). Men dette må jeg si i åndelig forstand: Den som ikke vil arbeide, ham skal det ikke bli gitt å ete «av den skjulte manna» (Åp 2,17).

Å, synder, tenk ikke at du kommer til himmelen med ditt løse snakk og dine tomme bønner, som du plaprer fram uten at det skjer av hjertet eller med andakt! Tenk ikke at du kommer til himmelen fordi du bare går opp i templet på helligdagene og hører en preken som du likevel aldri retter deg etter! Tenk ikke at du kommer inn i himmelen fordi du noen ganger i året møter fram ved Herrens bord og i nattverdsuken leser litt mer i gudelige bøker enn du ellers pleier!

Nei, det skal mer arbeid til om nåden skal vinnes, om saligheten skal nås, om himmelen skal åpnes for deg i den siste stund. Paulus skriver til filipperne – og Gud la disse ordene lyde som en tordenrøst i synderes samvittighet: «Arbeid på deres frelse med frykt og beven» (Fil 2,12). Se, disse ordene krever et annet arbeid for himmelen enn det våre late kristne vil påta seg.

Her går det en hop mennesker som noenlunde har søkt Guds nåde, eller som ennå søker den. Ber en dem i beste mening om å gå enda lenger, forbedre seg

grundig og omvende seg helt til Herren, får en til svar: «Jeg kan jo ikke forbedre meg selv. Jeg kan ikke omvende meg av egne krefter. Gud skal omvende meg. Jesus skal bøye hjertet mitt. Jeg kan ingen ting gjøre.»

Nå er det visst sant at intet menneske kan omvende seg selv. Men det er også sant at hvis synderen ikke tar fatt på sin omvendelse etter at Gud har begynt, så blir det ingen omvendelse av. Da lever og dør synderen uomvendt. Skulle mennesket ikke gjøre noe til sin omvendelse, hvorfor står det da så mange formaninger til omvendelse i Bibelen? Hvorfor skriver profetene: «Omvend dere»? Hvorfor forkynner Frelseren selv: «Omvend dere»? Hvorfor heter det: «Be»? Er det ikke mennesket som skal be? Hvorfor heter det: «Våk»? Er det ikke mennesket som skal våke?

Hvorfor heter det: «Strid» – ja, som om dere lå i dødskampen (Luk 13,24)? Er det ikke da mennesket som skal stride? Visst skal det stride med nådens krefter, men likevel stride. Jo, synder, her må det arbeides i vingården! Jesus banker på døren, men du skal lukke den opp. Jesus søker deg først, men siden skal du søke ham. Jesus har mye arbeid med å få deg våken, men siden skal du arbeide for at søvnen ikke skal overfalle deg på ny.

Jesus driver deg til bønn, men du skal be. Jesus stiller deg på post, men du skal våke. Jesus gir deg krefter til kampen, men du skal kjempe. Vil du ingen ting gjøre, så blir det ugjort. For Gud har aldri lukket opp sin himmel for åndelige dagdrivere.

Men jeg vet godt hvordan dere vil ha det, dere falske kristne! Dere vil kaste hele bryet med omvendelsen fra dere og over på Frelseren. Det er derfor dere ber til Gud på denne måten: «Herre Jesus, jeg kan ikke omvende meg. Jeg kan ikke be. Jeg kan ikke kjempe. Du får gjøre det, Herre Jesus!»

Når dette blir sagt av en ydmyk sjel som vil gi slipp på alt for sin frelse, så lar det seg høre. Men når en falsk sjel ber på denne måten, er det som om den ville si til Frelseren: «Herre Jesus, jeg vil ligge doven under livets tre, og jeg vil at fruktene av dette treet av seg selv skal falle ned i munnen på meg.»

Se, på denne bekvemme måten ville synderen gjerne bli salig, om det kunne gå an. Men på en så makelig måte for kjødet er ennå ingen kommet inn i Guds rike. Nei, arbeid for din frelse, synder! Forsoningsarbeidet har Frelseren utført, men omvendelsesarbeidet må du selv utføre. Og vil du ikke det, så sier jeg deg at din frelse er like forspilt som om du aldri var blitt gjenløst ved Kristi blod.

Tredje og siste del

Synder, glem aldri kvelden som kommer, da de tro arbeiderne får nådig lønn!

Hvert menneskes livskveld er å se på som hele verdens kveld. Vår dødsdag er liksom et forspill til den ytterste dommens dag. Å, synder, kanskje er livet ditt ennå i sin gladeste morgen. Kanskje innbiller du deg at det er lenge igjen til kvelden, og derfor styrker Satan deg i forsettet om å nøle med omvendelsen. Men, blinde stakkar, vet du om ikke de siste sandkornene snart faller i ditt livs timeglass? Vet du om ikke kvelden brått kan senke seg over hele ditt liv? Vet du om ikke evighetens natt er deg nærmere enn du noen gang kan ane?

Å, du er «fra i går og vet intet», dine dager er «en skygge … på jorden» (Job 8,9). Nå synder du dristig. Nå krenker du Gud i overmot. Nå gjør du hva du har lyst

til, og lever etter ditt onde sinn. Men når du minst tenker på det, kan dagen være slutt og kvelden bryte fram. Å, se der borte – langt der borte skimtes snart det siste glimtet av nådens og rettferdighetens sol! Se, den er nær ved å gå ned! Se, hvor det mørkner mot den lange evigheten! Du aner ingen ting før evighetens natt hyller deg inn i sitt forferdelige slør.

Å evighet, din lengde meg forskrekker;
er du begynt, du aldri enden rekker!

Straks etter din død blir du kalt fram for Guds domstol for første gang. Men den andre og siste gangen skjer det på Herrens vredes dag. Da kommer hele verdens kveld, og da – da blir alle kalt fram, både dagdriverne og arbeiderne i Jesu vingård. Har du ikke arbeidet for din frelse i nådens tid, å, hvordan vil du da bestå ved den strenge ytterste dom? Da er det vingårdens herre sier til forvalteren sin: «Kall arbeiderne fram og gi dem lønnen» (Matt 20,8). For da er den store lønningsdagen kommet.

Da lyder denne røsten i alle verdens hjørner: «Stå opp, dere døde, og kom fram for dommen!» Å, du tro Jesu tjener og tjenerinne! Da er alle dine arbeidsdager slutt, og din lønn skal være «stor … i himmelen» (Matt 5,12). Men hvordan skal det gå med deg på denne dagen, du som under din vandring på jorden har arbeidet mer for helvete enn for himmelen – du som har arbeidet i synden, arbeidet for det jordiske, arbeidet i Satans tjeneste, men aldri arbeidet i Jesu Kristi vingård?

Hvordan skal det gå med deg? Å, din dom blir forferdelig og din evighet grufull. Da heter det: «Kall fram de ugudelige synderne og gi dem deres lønn!» Men lønnen er denne: «Han lar snarer regne ned over de ugudelige. Ild og svovel og glødende vind er den del de får i sitt beger» (Sal 11,6).

Og se, nå har jeg da tuktet og refset synderen i tre kristelige formaninger.

Enda et ord, du arme, syndetrygge sjel, før jeg sier amen. Hvor er du? Hvor står du? Og hvor har du oppholdt deg helt til denne søndagen? Å, å, ennå står du ledig på torget! I Satans tjeneste er du nok ikke ledig. Nei, du arbeider av all makt hver eneste dag for å bli fordømt. Men i Jesu vingård, i Guds kirke, der er du ledig, der arbeider du ikke det minste. Å, for en jammer! Gud treffer deg stående på torget, på denne verdens torg.

Der står du og driver en forferdelig handel. Du kjøper jorden og selger himmelen. Du kjøper skallet og selger kjernen. Du kjøper deg en evig kval i helvete for en kort tids glede i synden. Å, for en elendig handel du driver på denne verdens torg! Men hvorfor skal du stå her? Hvorfor skal du sløse bort nådedagene dine på et så farlig sted? «Hvorfor står du her ledig hele dagen?» (jf. Matt 20,6).

Står du her til dødstimen din kommer, så er du så fortapt at du aldri kan bli salig. Å, hører du ikke hvordan den himmelske husbonden roper på deg og kaller deg til sin vingård? Skynd deg! Gå bort fra torget! Frels din dyrebare sjel! Arbeid i Jesu vingård! Det arbeidet skal du aldri angre på. For du skal få lønn «i de rettferdiges oppstandelse» (jf. Luk 14,14). Amen.

Seksagesima: En landevei forvandlet til god sædejord

> «Da det nå strømmet mye folk sammen, og de dro ut til ham fra landsbyene, sa han i en lignelse: En såmann gikk ut for å så sitt såkorn. Og da han sådde, falt noe ved veien. Det ble tråkket ned, og himmelens fugler åt det opp. … Men det i den gode jord, det er de som hører ordet og tar vare på det i et vakkert og godt hjerte, og bærer frukt i utholdenhet.» (Luk 8,4–15).

Hellige Fader, kom i hu
at djevelen gjør oss vånde,
vil ditt ord fra oss ta nu
og få oss i sin hånde.
Så send oss da din Hellige Ånd!

Dette er et bønnesukk i en av salmene våre, og det er høyst nødvendig. Den som ikke sender det med andakt opp til den hellige Far i himmelen hver gang han leser eller hører Guds ord, får ikke erfare den kraften av Herrens ord i sin sjel som han ellers skulle fått kjenne. Å, om hver synder ba denne bønnen av hjertet når han leste Ordet! Da skulle hans arme sjel bli mektig rørt og slått av det ordet han leser.

Å, om hver tilhører med lengsel i hjertet sendte denne bønnen opp til det høye hver gang en gudstjeneste begynner, hver gang predikanten stiger opp på prekestolen for å begynne en preken! Da skulle det levende Guds ord vise sin virkning på tilhørernes hjerter langt bedre enn det nå gjør.

I dag er det igjen søndag for oss. I dag skal den himmelske sæden igjen sås ut i våre hjerters åkrer. Men skal denne sæden falle i god jord og ikke på veien eller på steingrunnen eller blant torner, og skal denne søndagen bli en velsignet søndag for din arme sjel, da gjelder det, du synder, at du faller Gud i armene med denne ydmyke bønnen. Men bønnen skal ikke bare leses med munnen; den skal komme fra ditt innerste hjerte:

«Hellige Far, kom i hu at djevelen gjør meg vånde! Nå, nettopp nå står djevelen fram og prøver å røve fra meg all den velsignelsen jeg kan få av Herrens ord i dag. Nå prøver han om han ikke kan rive det himmelske såkornet ut av sjelen min. Han vil ditt ord fra meg ta nu og få meg i sin hånde. Å, får han ta Ordet fra meg, da tar han samtidig himmelen og saligheten fra meg. For det er Ordet som er mektig til å frelse våre sjeler (Jak 1,21).

O hellige Far, stå meg bi i dag! Hjelp meg, og la ikke djevelen røve ditt dyrebare ord fra meg! O hellige Far, vær ikke langt borte fra meg! Kom i hu at Satan har et så uslukkelig nag til meg at han ikke unner meg å smake den minste kraft av det saliggjørende ordet jeg skal høre i dag. Kom i hu at Satans makt er stor og min makt er liten! Kom i hu at jeg ikke har noe gagn av den mest gripende preken om ikke du tråkker Satan ned under mine føtter!

Kom i hu at dette mitt legeme er gjenløst ved din Sønns lidelse i legemet, og denne min sjel ved din Sønns sjelekval! Og send meg nå din Hellige Ånd! Denne rene Ånd kan drive ut den urene ånden. Han kan velsigne den sæden som i dag blir sådd i hjertet mitt.»

Å, om det var mange forsamlet her i templet i dag som ba så andektig! Da skulle Guds ære bli fremmet ved denne gudstjenesten, og mang en sjel bli frelst ved denne prekenen. At det må skje slik, ber vi alle: Fader vår …

Evangeliet: Luk 8,4–15.

I anledning av dette evangeliet skal vi nå se på:

En landevei forvandlet til god sædejord, eller hvordan et hardt menneskehjerte, som djevelen tar Guds ord bort fra, kan bli så forandret ved nåden at Ordets sæd kan bære frukt der.

Når vi behandler dette emnet, viser vi: 1) et hardt menneskehjerte, 2) hvordan djevelen tar Guds ord bort fra dette hjertet, og 3) hvordan det likevel kan bli så forandret ved nåden at Ordets sæd kan bære frukt der.

Første del

Vi begynner med å beskrive et hardt menneskehjerte. Av naturen har hvert menneske et hardt hjerte. Vi er alle unnfanget og født med arvesynd, og arvesynden gjør hjertet hardt. For på grunn av den er mennesket uduelig og uvillig til alt godt, men duelig og villig til alt ondt. Men dette er den naturlige hardheten som vi alle bringer med oss inn i verden, og den skal vi ikke tale om i denne prekenen. Nei, nå vil vi vise fram den hardheten i hjertet som synderen skaffer seg med årene.

Å, du ubotferdige synder! Hvordan bærer du deg at når du kommer til skjels år og alder og bryter din dåpspakt? Jo, da vikler du deg inn i alle slags synder. Litt etter litt venner du deg til å drive med en eller annen last. Du begynner å elske denne verden og gir det jordiske den beste delen av din kjærlighet. Guds Ånd rører ved hjertet ditt, men du står imot hans virkninger den ene gangen etter den andre. Se, det er slik hjertet ditt blir hardt. Slik blir det til slutt så hardt at din Frelser i søndagens evangelium må ligne det med en vei, en nedtråkket landevei.

Menneskehjertet blir altså hardt 1) ved at en lenge øver seg i synden og har en overdreven kjærlighet til det jordiske. Når en landevei blir anlagt, har også den løs og bløt jord. Men den blir hard ved at mennesker går og ferdes på den i mange år. De mange reisende tråkker veien sammen og gjør den til slutt hard. Og slik, nettopp slik har det gått med deg, du uomvendte synder, før hjertet ditt ble så hardt som det nå er.

I begynnelsen var det noenlunde bøyelig for Gud. Da du var ung og nylig hadde falt ut av din dåpspakt, ble du mange ganger dypt grepet og bløt om

hjertet når noen viste deg ut fra Guds ord hvor farlig det stod til med sjelen din. Da lignet hjertet ditt ennå ikke den nedtråkkede veien. Nå er du kommet til års, og etter hvert som årene har gått, har også du vokst i synden.

Nå er hjertet ditt forferdelig hardt. Det er så hardt at du kan høre den mest gripende preken uten at den rører deg. Det er så hardt at du kan gå til Herrens bord helt kald og likegyldig, uten noen som helst selvprøvelse; du tar imot den hellige nattverd uten den minste følelse i samvittigheten. Det er så hardt at du kan ta imot de ømmeste advarsler og påminnelser helt urørt – du kan høre dem uten å kjenne noe.

Ja, du arme sjel, nå er du så hard at Gud har grunn til å tale til deg i denne alvorlige tonen: «Jeg visste at du er hard, og din nakke en jernsene, og din panne av kobber» (Jes 48,4).

Hvordan har hjertet ditt blitt så hardt? Jo, slik en landevei blir hard når folk ferdes fritt over den i lang tid, slik har også hjertet ditt blitt hardt fordi du – kanskje i mange år – har latt onde tanker, syndige lyster og ville begjær ferdes uhindret gjennom ditt arme hjerte. Ja, du har til og med latt de urene åndene ferdes fritt og råde og regjere i din arme sjel.

Slik har det også gått med din overdrevne kjærlighet til det jordiske. Denne forskrekkelige avgudsdyrkelsen, denne kjærligheten til verden og verdslige ting, denne higen og traktingen etter det forgjengelige gullet som du likevel må etterlate deg når du dør, alle disse tankene på jordisk vinning som du ofte plager deg med både dag og natt, denne ivrige omsorgen for å samle skatter og eiendommer – alt dette, som du så gjerne vil pynte på, unnskylde og forklare på beste måte, har likevel gjort hjertet ditt ubeskrivelig hardt.

Ja, det er så hardt at din Frelser møter deg i denne søndagens høymessetekst med denne skarpe tiltalen: «O menneske, du jordisk sinnede menneske! Ditt hjerte er så hardt som en nedtråkket landevei.»

Menneskehjertet blir også hardt 2) ved at en lenge og gang på gang står imot Den Hellige Ånds nådearbeid. Skjelv når jeg nevner dette, dere som forakter nåden! Skjelv, alle dere som fortjener Stefanus' refsepreken: «Dere stivnakker og uomskårne på hjerter og ører! Dere står alltid Den Hellige Ånd imot» (Apg 7,51). Etter all denne motstanden mot Åndens tilskyndelser – hvor ubeskrivelig harde må ikke hjertene deres ha blitt!

I begynnelsen var dere nokså bøyelige og følsomme når nåden arbeidet på sjelene deres. Da rant det mang en gang en strøm av bottårer nedover ansiktene deres. Da slo en gripende preken samvittighetene deres. Da var det et rørende syn å se dere ved Jesu nattverdbord; den som så dere, hadde godt håp om at dere skulle bli berget.

Men akk, dere var ikke virkelig lydige mot disse første kallene fra nåden. Dere fulgte dem en tid, men da det gjaldt, da det skulle føre til en fullkommen omvendelse, kvalte dere disse gode tilskyndelsene og drev Guds Ånd bort fra dere. Siden har han utallige ganger besøkt hjertene deres og banket nådig på, men hver gang har han fått avslag. Slik har det gått, slik har dere bært dere at i mange år.

Og tenk, tenk hvor hardt hjertet må bli når en så stadig forakter nåden! For hvert menneske som går eller kjører på en vei, blir veien hardere. Og hver gang du, synder, står Den Hellige Ånd imot, hver gang du driver bort en god tilskyndelse som var i ferd med å slå rot i hjertet ditt – for hver eneste gang blir hjertet ditt hardere og hardere. Til slutt kan det bli helt forherdet.

Nå har du kanskje stått imot Den Hellige Ånds nådevirkninger i 30, 40, 50 år. Akk, akk, hvor hardt må ikke hjertet ditt ha blitt i disse mange årene! Over deg og dine like må hver Herrens tjener klage med Jeremia: «Herre! … Du slo dem, men de kjente ingen smerte. Du gjorde ende på dem, men de ville ikke ta imot tukt. De gjorde sitt ansikt hardere enn stein. De ville ikke vende om» (Jer 5,3).

Annen del

Med gru skynder vi oss å vise hvordan djevelen tar Guds ord bort fra dette harde menneskehjertet. Hvem gyser ikke når han leser disse ordene av Jesus i dagens tekst: «Så kommer djevelen og tar ordet bort fra deres hjerte, for at de ikke skal tro og bli frelst» (Luk 8,12)? De gamle har regnet disse ordene for de mest forskrekkelige i hele Bibelen. Men det er de likevel ikke.

Nei, den skarpeste trusselen i hele Den hellige skrift er advarselen mot dyret i Åpenbaringsboken. Den angår oss, for vi går mot dyrets dager. Hør denne advarselen, dere som lever i min tid, og dere som kommer like etter oss!

Hør en tiltale der nesten hvert eneste ord ånder redsel: «Dersom noen tilber dyret og dets bilde, og tar merket på sin panne eller sin hånd, da skal han også drikke av Guds vredesvin, som er skjenket ublandet i hans harmes beger. Og han skal pines med ild og svovel for de hellige englers og for Lammets øyne. Røken av deres pine stiger opp i all evighet. De har ikke hvile dag eller natt» (Åp 14,9–11).

Akk, grufulle ord! Her må det vel hete: Gys, skjelv, bev, sitre, legeme og lemmer! Ve den sjel som skal komme til å erfare alt det skrekkelige som disse ordene inneholder!

Men hvor forskrekkelig denne trusselen fra engelen enn er, kan ingen nekte for at også Frelserens ord i dagens evangelium om djevelens makt til å ta Ordet bort fra de harde hjertene er overmåte skrekkelige. Jesus henter her lignelsen fra en bonde som går og sår korn på åkeren sin. Tett ved åkeren kan den store landeveien ligge, og mens han sår, faller noe av kornet ut på veien. Dette kornet blir snappet opp og spist av himmelens fugler.

Gi nå akt, du harde tilhører! Gi akt, du harde kirkegjenger som har gått i templet i mange år, men som fremdeles har ditt harde hjerte helt ubrutt! Du innbiller deg at djevelen ikke har noen makt over noe menneske, siden Jesus seiret over ham ved sin død og oppstandelse. Du tenker at han er så bundet at han ikke slipper løs og kan skade noen sjel. Men du må ikke se på ham som en så svak fiende. Han er sterkere enn du forstår. Jesus er sterkere, ja visst, men du er også svakere enn Satan.

Djevelen er bundet, det er sant. Men han er ikke fastere bundet enn at den allmektige Gud løsner lenken hans, så denne brølende løven får streife omkring på jorden og søke noen han kan oppsluke (1 Pet 5,8). Akk, jeg er sikker på

at djevelen går omkring som en brølende løve her i kirken, midt under denne prekenen.

Evangelisten Markus sier uttrykkelig: «De ved veien er de som ordet blir sådd i, og når de har hørt det, kommer straks Satan og tar bort ordet» (Mark 4,15). Merk deg dette: Der Ordet blir sådd, der kommer Satan. På slike steder møter han opp. I en kirke der Ordet blir forkynt, i et hus der Ordet blir lest, der kommer Satan; der uteblir han aldri. Da gjør han alt han kan for å lukke ditt hjertes dør for Ordet.

Han går omkring her blant alle kirkebenkene og prøver om han ikke kan ta Ordet bort fra tilhørernes hjerter. Satan snapper bort de himmelske såkornene som Gud sår i den harde synderens hjerte, langt raskere og langt voldsommere enn noen fugl kan snappe opp kornene som faller på en vei.

Men hvordan, akk, hvordan går det til når djevelen som en rovfugl fra avgrunnen river Ordet bort fra det harde menneskehjertet (Matt 13,19)? Ja, denne skrekkelige gjerningen utfører han på flere måter, og av dem nevner vi disse:

Djevelen tar Ordet bort når han skyter inn fremmede tanker mens en hører og leser Ordet. Å, hvor ofte hender det ikke at et av de himmelske såkornene er i ferd med å feste rot i en hard tilhørers sjel! Hvor ofte er ikke din samvittighet, du steinharde synder, blitt truffet av en kraftig preken! Nå kunne det ordet som slo deg, ha blitt et frø i hjertet ditt, et frø til et evig liv. Men Satan merket det, og nå kom den urene ånden, nå kom djevelen og rev bort det frelsesordet som kunne ha frelst deg.

En tanke om omvendelse og salighet begynte å stige opp i hjertet ditt. Denne gode tanken rev helvetes rovfugl bort fra deg med alle slags syndige, verdslige, jordiske og forstyrrende tanker. Med dem fylte han hodet ditt under hele prekenen, slik at all kraft og virkning av det ordet du leste eller hørte, helt forsvant.

Videre tar djevelen Ordet bort når han leder oppmerksomheten bort. Skal Guds ord vise sin salige virkning på en synder, må synderen være oppmerksom. Leser du Ordet, men leser uten oppmerksomhet, kan du bruke Ordet hele ditt liv uten noen gang å bli omvendt ved det. Sitter du i kirken og hører Herrens ord, men hører uten oppmerksomhet, kan den beste preken bli holdt uten at den rører sjelen din det minste. Oppmerksomheten, oppmerksomheten må regnes som den første åndelige furen som den himmelske sæden må falle i om den skal bære frukt. Dette vet Satan svært godt.

Derfor møter han opp, du harde synder, når du hører eller leser Guds ord. Da kommer djevelen. Han kommer for eksempel til kirken, og for at din arme sjel ikke skal ha det minste gagn av prekenen du hører, leder han oppmerksomheten din bort på alle tenkelige måter. Han lokker deg til å vende øyne og ører mot hundre andre ting.

Det er alltid noe å se på i kirken, og dit styrer han blikket ditt, så for din del har presten forkynt forgjeves. Og skulle du iblant høre på et og annet som predikanten sier, så hører du likevel ikke på alt. Du er uoppmerksom – djevelen gjør deg uoppmerksom.

Videre tar djevelen Ordet bort ved å tenne de syndige lystene kraftig når han merker at Ordet vil virke noe. Akk, min arme, steinharde synder! Du har gått inn i en kirke der den himmelske såmannen Jesus sår ut sin gode sæd ved sine tjenere. Her blir et såkorn strødd ut som faller på ditt harde hjerte. Jeg mener: Predikanten kommer til å si et ord som slår samvittigheten din med særlig ettertrykk.

Hvor hard du enn er, kjenner likevel samvittigheten din en hemmelig rystelse. Du begynner å se din ulykke. Du begynner å gyse over den faren sjelen din er i. Fangevokterens spørsmål våkner i sjelen din: «Hva skal jeg gjøre for å bli frelst?» (Apg 16,30). Nå merker djevelen at noe av Guds ords sæd må ha falt på hjertet ditt. Han tenker: «Blir dette såkornet liggende der, mister jeg denne sjelen. Nei,» tenker han, «jeg må prøve å ta Ordet bort fra dette hjertet.»

Han vet svært godt hvilken syndig lyst mennesket særlig heller til. Nettopp denne lysten tenner han nå under prekenen. Han øker den, han varmer den opp, så den skal angripe deg heftigere enn ellers. Nå lokker han horkarlen til å tenke på skjøgen sin, og skjøgen lokker han til å tenke på horkarlen sin. Nå blåser han liv i den hevngjerriges gamle glør av ondskap; midt under prekenen tenner han denne ilden til lys lue. Nå fyller han jordens arme trell med så mange verdslige tanker at Ordets kraft må vike for dem.

Alle disse kjødelige lystene øker djevelen så lenge prekenen varer, slik at de tar overtaket over Guds ord. Ordet skulle dempe dem, men de demper Ordet. Alt dette gjør djevelen svært raskt og med den fineste kunst. Akk, hvor ond og misunnelig han er på det arme mennesket! Han unner ham ikke å tro og bli frelst.

Videre tar djevelen Ordet bort når han sår mistanke til Herrens ord i menneskets hjerte. Da tviler mennesket enten på at Ordet i det hele tatt er sant, eller han finner på alle slags egne forklaringer av Ordet og vrir og vender på det så lenge at han får fram en mening som behager kjødet mest og forstyrrer hans falske fred minst. Her bør mang en tenke etter om ikke dette ofte skjer i hans egen arme sjel.

Akk, synder! Du er i templet og hører en preken. Det blir talt om den evige glede, om den evige fortapelse, om den store Gjenløseren, om den nødvendige omvendelse, om den grundige anger over synden, om den levende tro, om den daglige helliggjørelse. Her ville din arme sjel ha en enestående anledning til å bli omvendt og salig. Men hva skjer? Midt under prekenen står djevelen fram og sår mistanke til Ordet i sjelen din. Han får deg til å innbille deg at det ikke er noen himmel, at det ikke er noe helvete, at det ikke er noen Frelser, at det ikke trengs noen omvendelse.

I det minste fyller han hjertet ditt med en rekke tvilende spørsmål: «Skal jeg virkelig tro at det finnes et kommende liv etter dette livet? Skal jeg tro at det i den andre verden er et pinested der sjelene blir plaget evig, og et herlig sted der sjelene nyter den evige glede?» og så videre. Denne tvilesyken forvirrer deg og sprer tankene dine slik at det forkynte Guds ord ikke kan feste seg i hjertet ditt. For hvordan skal det kunne feste seg der når djevelen forfører deg til å tvile på om det er sant?

Men får ikke Satan deg til å tvile på at Ordet i det hele tatt er sant, så overtaler han deg i alle fall til å gi Guds ord en annen forklaring enn det virkelig skal ha. Nevner predikanten et skarpt ord fra Skriften, skyter Satan inn den tanken i deg at dette ordet skal forstås annerledes, at du ikke trenger å ta det så alvorlig som det lyder, at det kan få en mildere forklaring.

Holder presten en refsepreken, skyter djevelen inn i hjertet ditt at denne strenge prekenen ikke angår deg, men at andre tilhørere skal ta den til seg. Han hvisker at en lett kan falle i fortvilelse ved slike skarpe ord, og at en bør vokte seg for en slik fortvilelse; at en kan miste forstanden om en tenker for mye på slikt; at en ved lovprekener kommer til å stole på egne gjerninger og selvrettferdighet; at slik alvorlig tale kan føre en bort fra Frelseren, og mer i samme lei. Å, ved slike innskytelser har Satan tatt Ordet bort fra mange menneskehjerter.

Akk, du gudfryktige Job! Visst måtte du ta det tungt da Satan tok fra deg så mange okser, esler, sauer og kameler, ja, dine ti barn og dine tjenere, og til slutt ribbet deg selv for alt, slo deg med byller og satte deg i asken. Men hvor følelig alt dette tapet enn var, er det likevel ingenting mot tapet når den onde fiende røver Ordet ut av menneskets hjerte. For det, ja, det er et tap som ikke kan erstattes.

Akk, tenk bare! Før det stakkars mennesket vet ordet av at djevelen har tømt hjertet hans, før han har erfart hvilken underfull kraft det ligger i den himmelske sæden, før han kunne merke den evige vinningen som en glad høst av denne sæden skulle ha brakt med seg, var Ordet allerede snappet bort av himmelens fugler, av den urene ånden. Alt var borte, ynkelig borte. Å, himmelens salige innbyggere må med full grunn si om denne fienden av våre sjeler: Djevelen har «stor vrede» (Åp 12,12).

Tredje og siste del

Er det mulig at dette harde menneskehjertet som nå er beskrevet, kan gjennomgå en åndelig forandring? Ja, sannelig er det mulig. Jeg har lovet til slutt å vise hvordan det kan bli så forandret ved nåden at Ordets sæd kan bære frukt der.

La oss først følge lignelsen. Det er jo ikke umulig å forvandle en landevei til god sædejord. Men skal det skje, må veien gjerdes inn, og de reisende må forbys å ferdes der. Så kreves det mye arbeid før veien blir til åker: Hele veien må brytes opp og alle steinene fjernes. Etter disse forberedelsene kan en endelig pløye, sæd kan sås ut, og det kan bli et fortreffelig åkerstykke der en før så mennesker ferdes fritt og fugler røve de få kornene som kunne falle der veien grenset inntil åkeren.

Slik, nettopp slik skal det også gå til i åndelig forstand når ditt ubøyelige hjerte skal bli bøyelig for Gud og for mennesker, du harde synder! Gud sier om israelittene i kong Davids salme 95, vers 10: «Førti år hadde jeg møye med denne slekt.»[1] Men dette må jeg si om deg, du harde sjel: Her, her må Gud ha mye møye med deg. Hvor møysommelig det enn kan være å bryte opp en gammel landevei og gjøre den til åkerjord, er det langt mer møysommelig å bøye, knuse og forandre en steinhard synders hjerte.

[1] NB: «I førti år hadde jeg avsky for denne ætten».

1) Skal en landevei bli åkerjord, må de reisende forbys å ferdes der, og så må den gjerdes inn. Skal også ditt harde hjerte, du synder, bli bøyd og forandret, går det aldri an å la den fordømte egenviljen, de syndige begjærene og de utuktige lystene ferdes så fritt i din arme, dyrekjøpte sjel. Så lenge de ikke blir forbudt å ferdes der, blir det aldri godt med deg; du blir aldri omvendt og aldri salig.

Men hvem skal forby dem å ferdes der? Jo, det skal Den Hellige Ånd gjøre med sin forutgående og forberedende nåde. Vekkelsen, den grundige oppvåkningen av syndesøvnen – det er gjerdet som skal stenge de syndige lystenes frie raseri ute fra sjelen din. «Ryst støvet av deg, stå opp, ta sete» – du fangne synder – «gjør deg løs fra båndene om din hals» (Jes 52,2)!

Så snart en sjel for fullt alvor våkner opp av syndedvalen, så snart den ser sin sjelenød riktig tydelig, så snart den sterke lengselen våkner i hjertet: «Jeg vil bli omvendt og frelst, la så alt annet i verden gå som det vil» – da stanser straks de reisende på veien. Jeg mener: Straks mister de syndige lystene noe av sin skrekkelige kraft i sjelen. Deres fulle herredømme blir nok ikke brutt før i gjenfødelsens time, men likevel blir ferden deres hindret i vekkelsen; det grovere raseriet stanser.

2) Skal en landevei bli åkerjord, må den brytes opp, alle steinene kastes bort, og så skal den pløyes. Skal også ditt harde hjerte, du synder, bli omvendt til Gud, må det brytes i hjertet med lovens brekkjern; det må pløyes med lovens skarpe plogjern! Dette koster møye. Synderen er av naturen forkjælt. Han vil slippe unna dette nådens knusende arbeid. Mang en går og styrker seg i den innbilningen at han kan komme til troen på Frelseren på en lettere og makeligere måte. Mang en overtaler seg selv til å tro at Guds lov er avsatt fra sitt embete i Det nye testamente.

Men du arme sjel, jeg ber deg, om saligheten din ligger deg noe på hjertet: Innbill deg ikke slikt! Du kan vri og vende på Guds ord så mye du vil – aldri, aldri kommer du forbi det ordet: «Ved loven kommer erkjennelse av synd» (Rom 3,20). Dette ordet skal dømme deg på den ytterste dag. For Jesu skyld, ta ingen snarveier i frelsens sak! For snarveier som du tror skal føre til himmelen, er i grunnen ikke noe annet enn selve den brede vei som fører til helvete.

Ja, slik det må brytes og arbeides i en vei før den blir til åkerjord, slik må det også brytes i ditt harde hjerte før du kan bli et Guds barn. Akk, vær ikke forkjælt her! Fornekt deg selv og all ditt kjøds makelighet. Er det ikke bedre at det blir brutt i hjertet ditt i tiden, så du blir salig, enn at du skal skåne deg selv her i verden og bli fordømt uten noen skånsel i den kommende verden?

Så la da Den Hellige Ånd bryte i hjertet ditt så mye han vil. La ham virkelig avsløre synden for deg. Skam deg og sørg over syndene dine i tiden, så slipper du å skamme deg og sørge i evigheten. La Gud hente bort steinene, det vil si: rydde bort alle hindringer for omvendelsen din. La ham skjære dypt ned i ditt harde hjerte med sin lovs plog. Det svir, men etter denne svien skal du finne hvile for din sjel (Matt 11,29).

3) Når en landevei er bearbeidet på denne måten, sår en ut sæden, og nå er det åkerjord. Akk, i et brutt og sønderknust hjerte, i en sjel som er virkelig våken og

der de syndige lystenes villeste ferd er forbudt ved en grundig vekkelse, i en sjel der lovens skarpe plog har gjort sitt rette gagn – der blir evangeliets sæd sådd ut til gagn og velsignelse. Nå blir sjelen trøstet, nå blir den forandret av Kristi kraftige og saliggjørende evangelium. Nå kommer de rette, gode fruktene fram i et hellig liv. For her er den gode jord som bærer frukt i utholdenhet.

Og se, slik har jeg da igjen på Herrens vegne sådd den himmelske sæden ut i deres hjerters åkrer. Men hvor har den falt? Akk, i fire slags sædejord. Den fjerde slags er den gode jord. Men den gode jord – hvor finnes den i disse bedrøvelige, disse fortvilte tider? Hvor er den gode jord nå mot slutten av det tredje ve? Hvor er den gode jord nå i Satans grusomste raseritid? Dere kristne som tar vare på Ordet i et vakkert og godt hjerte! Dere kristne som bærer frukt i utholdenhet! Hvor er dere? Akk, jeg er redd dere helt har forlatt kristenheten!

Akk, det er tungt å være lærer i en så bedrøvelig tid, da den himmelske sæden sjelden, svært sjelden faller i god jord! Ja, nå, nå må en klage – og Gud i himmelen vet at denne klagen er sann: Veien, steingrunnen og tornene, det er de tre slags sædejord som Guds ords sæd for det meste faller i nå for tiden. Her er nå en stor mengde sjeler til stede i kirken i dag, men de fleste av dem ligner tornejorden og steingrunnen; ja, den største, den mest tallrike flokken ligner veien.

Nå er denne prekenen snart slutt, men hva har den utrettet, hva har den virket i disse menneskesjelene? Akk, «om mitt hode var vann, og mitt øye en tårekilde!» (Jer 9,1). Denne prekenen har for en stor del falt på veien, på den hardtråkkede landeveien, på de harde hjertene. Denne prekenen er allerede snappet bort av djevelen; han har nettopp nå røvet hvert eneste ord bort fra de harde synderes harde hjerter.

Men kan formaning hjelpe, kan jeg overtale en eneste sjel som hittil har vært hard som veien, så ber jeg deg, du synder, for Jesu hellige navns skyld og for din egen evige velferds skyld: Bli ikke værende i din gamle hardhet til øynene dine lukkes i døden! La ikke djevelen ta Ordet bort fra hjertet ditt hele ditt liv. For lar du ham ta Ordet fra deg i dette livet, så tar han himmelen fra deg i det kommende livet! Amen.

Fastelavnssøndag: Jesu lidelse som syndespeil, trøstespeil og dydsspeil

> «Han tok de tolv til side og sa til dem: Se, vi går opp til Jerusalem, og alt som er skrevet av profetene om Menneskesønnen, skal oppfylles. … Og straks fikk han synet igjen. Han fulgte ham og lovet Gud. Og hele folkemengden som så dette, priste Gud.» (Luk 18,31–43).

Holdt i Göteborgs domkirke 1801.

«Det er en skikk i Israel.»[1] Slik lyder kong Davids ord om israelittenes skikk med å gjøre nymånedagen og løvhyttefesten mer høytidelige med alle slags musikkinstrumenter. I versene foran sier han at de ved disse høytidene brukte trommer, harper og basuner. «For,» sier han, «det er en skikk i Israel.» Ordene står i det 5. verset av kong Davids salme 81.

Velsignede tilhørere! Var det i gamle dager en skikk i Israel å forkynne Guds pris ved nymånedagen og løvhyttefesten og stemme i med en majestetisk musikk, så har også vi en rørende skikk i vårt kristne Israel: skikken med å minnes vår Frelser Jesu Kristi bitre og blodige lidelse hvert år i en tid av flere uker. Hvert år tar denne skikken til i kristenheten nettopp med denne søndagen.

Det er en gammel skikk. Selv under pavedømmets mørke ble fastelavn feiret. Og siden det er helt rett at Jesu lidelse, en så stor del av vår gjenløsning, blir flittig forkynt og priset, har vi beholdt denne kristelige skikken helt siden kristendommen ble innført i vårt fedreland.

I denne høymesseprekenen begynner predikantene den offentlige framstillingen av Jesu lidelse. Heretter skal disse røstene lyde i våre templer i alle pasjonsprekener: «Synder! Jesus har utstått en tung pine for deg.» Heretter skal lærerne arbeide for å prege Jesu bilde dypt inn i syndernes hjerter – det bildet der han hang blodig på korset.

Heretter skal vi se Jesus snart i hagen, stedt i en underlig kamp der døden og livet stred med hverandre, snart ved den geistlige domstolen, der de geistlige ikke var mer geistlige enn at de voldte ham mye kval, snart ved den verdslige domstolen, der den verdslige øvrigheten fordømte Jesus. Vi skal se Jesus stå snart for Rådet, snart i domhuset.

Jesus skal nå bli framstilt for oss snart liggende i Getsemane i en helvetes kval, snart stående ved en påle, ubarmhjertig mishandlet av syndere, snart

[1] NB: «For det er en lov for Israel» (Sal 81,5).

hengende på et kors uten noen trøst på jorden og uten noen glede fra himmelen. Snart skal vi liksom stige ned i pinestedet og se hvordan røyken av de evige flammer slår opp omkring Frelserens sjel når synderens arme sjel skal gjenløses; snart tar vi igjen for oss Jesu mange lidelser på hans hellige legeme.

Vi er ikke fornøyd med at denne betraktningen presser fram noen tårer og vekker litt rørelse i tilhørernes ytre sanser. Nei, vi vil at det skal gå dypere. Vi skulle ønske vi kunne treffe tilhørernes hjerter og slå deres samvittigheter. Vi vil at hvert jammerrop som vår elskede Jesus sendte opp i hagen, skal drønne som et tordenbrak i den trygge synderens hjerte helt til han besinner seg og vender om fra den brede vei.

Vi vil at Jesu pine skal røre ham så kraftig til omvendelse at han ikke kan tjene djevelen en eneste fastelavn til. Vi vil at Jesu blod skal bløte opp hjertet hans, om det så var hardt som selve klippen. Vi vil at en knusende stråle fra Jesu blodige ansikt og gjennomborede hode skal trenge som en pil gjennom den sjelen som ikke vil tenke på sitt evige beste.

O du fastelavnssøndag! Du ville ha grydd i en velsignet stund om dette kunne skje med flere sjeler før din kveld kommer. Og du første fastelavnstid i dette århundret! Gud la deg ikke renne bort helt uten frukt! Gud la Kristi lidelseshistorie bli en vekkende, en advarende, en ydmykende historie for mange stolte og harde sjeler i denne byen.

Ja, du aller mildeste Herre Jesus! Det er en skikk i vårt kristne Israel å preke særlig om din lidelse i denne tiden. Å, at denne skikken aldri måtte bli lagt bort i vårt fedreland til dagenes ende, så lenge landet vårt består! Vi bor i det kalde Norden. Gud la ikke våre hjerter være så kalde som klimaet er hardt!

O du korsfestede Herre Jesus, du kunne vekke tre tusen sovende samvittigheter i tre tusen sovende syndere ved en eneste pasjonspreken som Peter holdt på pinsedagen. Ennå er ditt ord like kraftig. Akk, om noen sovende syndere kunne våkne i dag ved den første fasteprekenen på vår fastelavnssøndag!

O Jesus, jeg ber deg: Legg først i mitt hjerte de ordene om din lidelse som du vil at jeg i dag skal forkynne med min munn. De fleste som er i dette templet i dag, er dine fiender, Herre Jesus – fiender av ditt kors, av din lidelse. Noen er det i det skjulte, andre åpent. Men hvor mye de enn hater deg, har du likevel lidd for dem! Akk, måtte denne lidelsen, denne lidelsen treffe dem som et lyn fra himmelen og dra dem bort fra kanten av avgrunnen, der den evige fordømmelse venter dem! Amen. Fader vår …

Evangeliet: Luk 18,31 til kapitlets slutt.

I Herrens navn skal vi nå se på:

Den hellige skikken i vårt kristne Israel å preke om Jesu lidelse; eller: Vi vil betrakte Jesu lidelse som et syndespeil, et trøstespeil og et dydsspeil.

1) Som et syndespeil, der synderen kan lære å angre sine synder når han ser hvorfor Jesus led. 2) Som et trøstespeil, der synderen kan lære den sanne tro når han ser hva Jesus har vunnet for oss ved sin lidelse. Og 3) som et dydsspeil, der synderen kan lære et hellig liv når han ser hvordan Jesus bar seg at under sin lidelse.

O milde Jesu, hva har du bedrevet,
at over deg den harde dom er skrevet?
Hva er din skyld, og hva er det for synder
som deg så binder?
Hva er vel årsak til din store smerte?
Jo, synden min, din synd, mitt harde hjerte!
Det jeg forskyldte, ville du, o Herre,
tålmodig bære. Amen.

O Herre Jesus, hjelp! O Herre Jesus, la alt gå vel i denne stund, til din ære og til vår lærdom og salighet! Amen.

Dersom ikke synderens hjerte er blitt hardere enn den hardeste klippe, dersom han ikke er blitt så helt forherdet at han ser med seende øyne og ikke ser, og hører med hørende ører og ikke hører (Mark 4,12), dersom det er noe håp om at han skal ta vare på sin arme sjel før den går ut av hans syndige legeme – så synes jeg at en preken om vår Frelser Jesu lidelse må få selv den mest sorgløse sjel til å tenke seg alvorlig om. Som lovet framstiller jeg nå denne lidelsen i første del av betraktningen.

Første del

Jesu lidelse er et syndespeil der synderen kan lære å angre sine synder når han ser hvorfor Jesus led.

Apostelen Jakob sier i første kapittel av sitt brev: «Dersom noen er en Ordets hører og ikke dets gjører, da ligner han en mann som ser på sitt naturlige ansikt i et speil – han så på seg selv og gikk bort, og glemte straks hvordan han så ut» (Jak 1,23–24). O synder, o synderinne! Det er fastelavnssøndag i dag. I dag skal jeg sette fram et speil der du skal få se hvordan du er. I dag har lærerne anledning til å vise deg i dine rette klær.

Vil du se hvilken forbannet og vemmelig ting synden er? Vil du se hvor motbydelig synden er i den hellige Guds øyne? Vil du se hvor skrekkelig synden har medfart deg på legeme og sjel, innvortes og utvortes? Vil du bli en menneskekjenner, som det snakkes så mye om i våre tider? Så kom og se det blodige skuespillet som ble spilt med Guds enbårne Sønn, din Frelser, på den harde langfredagen.

Hør hva den store pasjonspredikanten Jesus sier om sin lidelse i vår høymessetekst: «Se, vi går opp til Jerusalem», sier han. Der har han allerede selv vært og gjennomgått sin bitre lidelse. Men du skal ennå gå dit i hjertelig anger over synden og se på det syndespeilet som ble reist der da Jesus i gamle dager led sin harde pine. Der, der i Jerusalem ble Guds Sønn skrekkelig medfart. Der ble han overgitt til hedningene og hånet og mishandlet og spyttet på, og så hudstrøk de ham og slo ham i hjel, sier teksten.

Akk, se nøye på denne lidelsen, så får du se i dette speilet hvordan du er. Velt ikke all skylden fra deg og over på Judas, på de romerske soldatene, på jødenes tjenere, på bødlene på Golgata. Nei, alle disse må ses som dine synders tjenestefolk, og dine synder var husbondene som befalte dem å medfare Jesus så ille.

Når du leser denne søndagens evangelium, så les det derfor slik: «Alt som er skrevet av profetene om Menneskesønnen, er oppfylt. For han ble overgitt

til meg, i mine hender. Jeg er hedning god nok. Han er hånet, mishandlet og spyttet på for meg og mine synder, og jeg har hudstrøket ham med mine synder og slått ham i hjel.»

Akk synder, kom og gå opp til Jerusalem! La Den Hellige Ånd salve øynene dine med den himmelske øyensalven, så skal du få se et syn som skal slå deg med den største forferdelse. Du ser i et speil for å oppdage flekkene i ansiktet ditt. Akk, kom og se på den lidende Frelserens skikkelse! I dette speilet skal du få se syndene i din sjel.

Begynn en samtale med den korsfestede Jesus. Når du leser hans lidelseshistorie, må du stanse utallige ganger. Iblant må du stanse ved hver linje og spørre: «Herre Jesus, hvorfor lider du dette?» Og han svarer i Bibelen: «Jeg lider det for deg. Du har bare trellbundet meg med dine synder, og plaget meg med dine misgjerninger» (Jes 43,24).

Spør ham: «Herre Jesus, hvorfor var din sjel fylt med en slik helvetes angst i hagen?» Og han svarer deg: «Min sjel led slik fordi din sjel er så overfylt av forbannede synder.» Spør ham: «Herre Jesus, hvorfor var du i tre timer forlatt av Gud på korset?» Og han svarer deg: «Jo, nettopp fordi du med den fordømte synd har forlatt Gud, måtte jeg bøte så hardt at Gud forlot meg.»

Spør ham: «Herre Jesus, hvorfor skal jeg se deg i bånd?» Og han svarer deg: «Det hadde jeg sluppet om du ikke hadde latt Satan legge syndens skammelige snarer på deg.» Spør ham: «Herre Jesus, hvorfor skulle en Judas, en hykler, forråde deg?» Og han svarer deg: «Dette lider jeg for ditt ulykksalige hykleri.»

Spør ham: «Herre Jesus, hvorfor skulle ditt hellige legeme bli blottet og flerret opp av svøper?» Og han svarer deg: «Slik svir mitt kjød for den syndige ilden som brenner i den horaktige synderens kjød.» Spør ham: «Hvorfor er det så mange sår og rifter på ditt hellige legeme?» Og han svarer deg: «Fordi du ved synden påfører din arme samvittighet så mange dødelige sår.»

Ja, slik er det. Jesus er «Guds lam, som bærer bort verdens synd» (Joh 1,29). «Han ble såret for våre overtredelser, knust for våre misgjerninger» (Jes 53,5).

Og nå spør jeg deg, synder, i den allmektige Guds navn: Er det mulig at du kan synde med vilje når du hører hvilken hard pine syndene dine har påført din Frelser? Kan du le i synden når Jesus er blitt så hardt medfart for verdens synder at han i hagen bar fram bønner og nødrop med sterkt skrik og tårer (Hebr 5,7)? Kan du smile av syndens bånd når Jesu armer for deres skyld ble både brune og blå av de sterke repene? Kan du med glede skjule den slangen i ditt bryst som med sine morderstikk røvet gleden fra din Frelsers hjerte?

Kan du noen gang igjen drive hor når du hører at det hellige tempel, Guds Sønn Jesu legeme, ble flerret opp slik for horsyndens skyld? Kan du fryde deg i synden når Jesus ble pint for den? Kan du more deg i den når han felte tårer? Kan du gå på jorden og synde når han lå på jorden og skalv av en helvetes kval som han led for synden? Kan du det, så gys for deg selv og skjelv for den strenge dom som venter deg.

Akk, handle ikke så fortvilet mot din egen sjel! Nei, bruk Jesu lidelse som et syndespeil. Begynn i dag å angre og hate den forbannede synden. For den fortjener å bli hatet, siden den har plaget Jesus.

Men Jesu lidelse kan også brukes som et trøstespeil, der synderen kan lære den sanne tro når han ser hva Jesus har vunnet for oss ved sin lidelse. Dette skal vi nå tenke over i annen del av prekenen.

Annen del

Her ber jeg hver og en tenke nøye over Jesu siste lidelsesreise til Jerusalem, som det blir fortalt om i vår høymessetekst. Akk, se hvor trofast Frelseren passer på den tiden som i Guds råd var bestemt for ham til å utstå den bitre forsoningslidelsen! Han hadde vært i Jerusalem seks ganger før. Nå reiser han dit for sjuende og siste gang.

Hva han nå hadde i vente i byen, i Getsemane og på Golgata, det visste han altfor godt. At vreden skulle brenne over ham fra himmelen, og at angst skulle falle over ham fra helvete, det visste han. Likevel trakk han seg ikke unna. Likevel ble han ikke borte. Likevel gikk han.

Se, han går opp til Jerusalem! Og se, han går fort og skyndsomt! Markus forteller i sitt 10. kapittel at Jesus denne gangen gikk så raskt at han kom foran disiplene, og de fulgte ham (v. 32). Akk, mildeste Herre Jesus, hvorfor skyndte du deg slik? Hvorfor gikk du så fort da du skulle gå til Jerusalem? Jerusalem var jo ikke noe sted å lengte etter.

Ved Jerusalem ble nå Guds vredes store vinpresse gjort i stand. I denne pressen skulle du, du himmelske drue, kastes, skrus inn og presses for verdens synder. Herre Jesus, hvorfor har du så hastverk med å komme i pressen? Ved Jerusalem skulle du synke ned i den guddommelige vredes dype gjørme, og forbannelsens flom skulle skylle over deg (Sal 69,3). Herre Jesus, hvorfor har du så hastverk med å komme i denne dype gjørmen, i denne skrekkelige flommen?

Ved Jerusalem stod slaktebenken ferdig der du, Guds Lam, skulle slaktes for verdens misgjerninger. Gud hadde allerede kvesset sin rettferdighets piler mot deg i himmelen, og menneskene hadde allerede smidd naglene som du skulle korsfestes med på jorden. Herre Jesus, hvorfor har du slikt hastverk? Hvorfor skynder du deg slik? Kom du ikke tidsnok til all denne harde lidelsen?

O, jeg vet hvorfor du har hastverk. Din villighet, din kjærlighet gjorde skrittene dine så raske på din siste reise til Jerusalem.

O hvilken kjærlighet det var
som Jesus dertil drevet har,
at han oss hjalp av nøden!
Utvungen og godvillig
gikk han for oss i døden.

Men akk, hva vant Jesus for oss ved den lidelsen han utstod under sitt siste opphold i Jerusalem? O, det er umulig for meg å uttrykke alt det gode han vant for oss. Ved sin angst vant han oss glede. Ved sin uro hele langfredagsnatten vant han oss fred og ro i samvittigheten. Ved at han trengte trøst fra engler, vant han oss de hellige englers vern. Ved sine bånd vant han oss utløsning fra syndens og Satans fangenskap.

Ved dødsdommen som ble felt over ham, vant han oss en mild dom på dommedag. Ved sine mange sår vant han legedom for våre syke sjeler. Ved sitt fellesskap med ugjerningsmenn vant han oss fellesskap med Gud i den evige

glede. På hans tornekronede hode vokste vår herlighetskrone, og hans blod er det badet som renser oss. Alt dette og enda mye mer finner vi igjen i dette klare trøstespeilet, vår Frelser Jesu lidelse.

Men får alle nyte denne store trøsten i Jesu lidelse for sin egen sjel? Ja, den er vunnet for alle, men likevel får ikke alle nyte den. Bordet er dekket for alle, men mange er gjenstridige gjester som ikke vil komme, og om dem heter det: «Ingen av de menn som var innbudt, skal smake mitt festmåltid» (Luk 14,24). Eller skulle Gud trøste den sjel som ikke er bedrøvet? Skulle han legge plaster på det samvittighetssåret som ikke verker og svir? Skulle han helbrede den som ikke kjenner sin sjels sykdom?

Ditt blod, Herre Jesus, skal det brukes som en sovedrikk som hykleren tar inn midt i sin falske trygghet for å døyve følelsen av det som skal komme? Din åpnede side, Herre Jesus, skal den være en røverhule der synderne kan synde så mye de vil og likevel bli salige? Ditt kors, Herre Jesus, skal det være et sted der en sjel som har tjent djevelen hele sin tid, skal vinne Guds nåde bare han sier et gudelig ord i dødsstunden?

Eller får et menneske forlatelse ved ditt kors, Herre Jesus, enda han ikke har bekjent noen synd, ikke angret noen og ikke latt noen fare? Og våre pasjonsprekener i denne velsignede fastetiden, skal de være trøsteprekener for den ugudelige midt i hans hykleri og for den forherdede synderen som ikke vil omvende seg? O nei, Gud bevare oss! Det ville være åpenbar spott mot den blodige Frelserens bitre lidelse. Nei, omvendelse, omvendelse vil Gud ha.

Akk, du uomvendte synder! Kom og se ditt bilde i slutten av søndagens evangelium! Du er i åndelig forstand den blinde mannen som sitter ved veien – veien gjennom tiden inn i den uendelige evigheten. Her går mye folk forbi. Her myldrer mennesker i tusentall om hverandre på reisen til evigheten, som maur i maurtuen. De fleste er på den veien som fører til fortapelsen.

Du er på den samme veien. For er den som er blind på legemet, en elendig mann, så er du langt mer ulykkelig, du som er blind på din arme sjel. Du er i stor sjelefare, og det ser du ikke. Du er overfylt av synder, og det ser du ikke. Det er bare et skritt mellom deg og helvetes pinested, men det ser du ikke. Du ser ikke din fare, for du er ikke vakt; du ser ikke din Frelser, for du har ingen tro. Kort sagt: Du ser ikke Guds rike, for du er ikke født på ny.

Ve deg i tid og i evighet om du skal lukke øynene i døden med en så blind sjel! Du får nok se din fare, men akk, for en jammer – du får se den på det stedet der den rike mannen slo opp sine øyne.

Å, om du ennå ville besinne deg mens du sitter ved veien! Å, om tordenbrakene fra Sinai måtte skake deg opp av syndesøvnen og knuse ditt steinhjerte! Skjedde det – ble du virkelig våken i samvittigheten og virkelig knust i hjertet, så vekkelsen og angeren din ikke var snakk og innbilning – å, da skulle en få høre den blinde mannens nødrop fra deg!

En sjel som knapt er halvvakt, en falsk sjel, en hykler, kan også rope: «Jesus, du Davids sønn, miskunn deg over meg!» Men ropet hans er tomt munnsvær; hjertet er langt borte. Nei, angeren, angeren over synden skal være oppriktig. Den skal ikke være overflatisk; den skal ha gått dypt.

Og nå, nå blir Jesu lidelse et trøstespeil der sjelen kan lære den sanne tro. Så andektig, så ivrig, så hjertelig har sjelen aldri før bedt til Gud som den nå gjør. Hykleren kan bare ape den etter, men aldri bli lik den. Han kan lære seg ordene dens, men inderligheten dens har han ikke. Å, hvordan banker ikke nå den botferdige synderen på himmelens og nådens dør med dette bønneropet: «Jesus, du Davids sønn og Davids Herre, miskunn deg over meg!»

Men slik den blinde tiggeren som ropte på Jesus ved veien, møtte motstand – for de som gikk foran, truet ham til å tie – slik møter en sjel alltid motstand så snart den vil trenge seg fram til Jesus med en alvorlig omvendelse, en omvendelse av hjertet.

Her kommer mange og truer sjelen til å tie. Her roper en flokk: «Å, for et bråk! En kan da vel bli salig selv om en ikke gjør så mye vesen av det.» Her roper en annen flokk, som tror den gir bedre råd: «Du skal ikke ta den saken så heftig. Be i stillhet. Ellers blir du lovisk og uevangelisk.»

Ja, det kommer hindringer fra flere kanter. Fornuften, kjøtt og blod, Satan – alle truer sjelen til å tie. Nå gjelder det at sjelen kjemper rett i denne første botskampen. Den blinde ropte enda mye mer. Og slik skal den angrende synderen gjøre. Han bør tenke: «Det får koste meg hva det vil. Omvendt, omvendt må jeg bli. Før kan jeg ikke slå meg til ro.» Ja, her skal det ropes foran Jesu nådetrone, tusen ganger skal det ropes: «Herre, at jeg må få synet igjen!» Og den oppriktige sjelen skal vinne seier.

Å, hvor glad må ikke den blinde ha blitt da øynene hans ble åpnet og han fikk se to lys på en gang: solen på naturens himmel, og Jesus, rettferdighetens sol, stående ved hans side! Akk, hykleren har aldri smakt den gleden som den botferdige synderen får smake når disse Jesu ord går i oppfyllelse: «Bli seende» – åndelig seende! – «Din tro har frelst deg!»

Tredje og siste del

Til slutt har jeg også lovet å framstille Jesu lidelse som et dydsspeil, der synderen kan lære et hellig liv når han ser hvordan Jesus bar seg at under sin lidelse.

Å, historien om Jesu lidelse kan gagne sjelen på tusen måter. Blant annet er hans lidelse et fortreffelig speil der den troende sjel kan lære alle kristelige dyder: saktmodighet, mildhet, kyskhet, lydighet, tålmodighet, overgivelse til Guds vilje, kjærlighet til våre uvenner, et oppriktig hat til all synd, utholdenhet i bønnen – kort sagt: alt godt kan vi lære ved å se rett på dette dydsspeilet.

Akk, du troende sjel! Møter du noen sorg, blir du syk, kommer du i fattigdom, må du ta imot menneskers forakt, og kjenner du at ditt forkjælte kjøtt og blod vil lokke deg til å bli utålmodig, så vend deg til dette dydsspeilet, Jesu lidelse. Kom i hu at all din lidelse i denne verden er ingenting mot Kristi tornekrone og nagler.

O Guds Lam uskyldig
på korset var slaktet,
din Fader var du lydig,
hvor du enn var foraktet.

Ser du rett på dette, skal du snart begynne å skamme deg over din utålmodighet og bli tålmodig.

Kjenner du at den fordømte stoltheten og hovmodet begynner å røre seg inni deg, så gå straks til dette dydsspeilet, din Jesu lidelse. Se ham i den prydelsen han bar da Pilatus lot ham føre ut på trappene sine. Se hvor ydmyk han går, nedtynget mot jorden under et tungt kors. Får Guds Ånd virkelig trykke denne betraktningen inn i hjertet ditt, kan den drive ut det verste hovmod.

Vil de ukyske lystene begynne å brenne i sjelen din, så gå til dette dydsspeilet. Jeg vet ikke noe bedre vann å slukke horets ild med enn betraktningen av Jesu blodige lidelse. Når utuktige begjær vil reise seg i hjertet ditt, så gå i inderlig bønn til domhuset i Jerusalem og se hvordan soldatenes pisker river kjøttet fra Jesu hellige legeme. Av det kan du vel skjønne at en ikke skal spøke med hor.

Stiger hat, ondskap og hevngjerrighet opp i hjertet ditt mot noe menneske, har du vanskelig for å tilgi en urett du har lidd, vil kjødet lokke deg til å hate dine uvenner og forfølgere, så skynd deg til dette dydsspeilet, Jesu lidelse. Speil deg i den store Frelseren. Hør hvordan han ble forbannet ved domstolene – men forbannet han igjen? O nei! Hør hvordan alle fordømte ham – men lovet han å hevne seg? O nei!

Se hvordan de nagler ham fast til korset. Men da han var kommet dit, hva sa han? Sa han: «Rettferdige Gud, slå mine bødler på stedet! La helvete sluke dem i denne stund!»? O nei! Han sa: «Far, forlat dem, for de vet ikke hva de gjør» (Luk 23,34). Akk, prent bildet av denne Jesu mildhet godt inn i hjertet ditt, så forsvinner hevngjerrigheten.

Begynner du å bli vellystig, vil livets vellyst – denne farlige tornen – kvele Guds ords sæd i sjelen din, akk, så gå straks til dette dydsspeilet, Jesu lidelse! O, din Frelser fikk ikke fete seg i vellyst da han måtte ligge under åpen himmel midt på natten i hagen og svette den blodige svetten. Gjem denne Jesu blodsvette i sjelen din under andektig bønn, og se på den i hjertet ditt, så skal vellysten snart gå over for deg.

Med et slikt syn av den lidende Frelseren begynner vi i dag årets fasteandakt. Og Herren gi oss nåde både til å begynne og til å fortsette den med varig velsignelse for våre hjerter. Herren høre de sukkene vi sender opp til nådens trone om dette:

Jesus, lær meg rett å tenke
på din harde, tunge død
og din bitre pines nød!
Hjelp at jeg meg nå kan senke
ned i dine dype sår,
hvor jeg liv og helse får.

O, det håp du meg forlene,
styrk meg i den faste tro
at din møye var min ro,
at du ville for meg tjene,
på det jeg, en syndetrell,
vinne må en frigjort sjel.

Hjelp meg, Jesus, dette lære,
hjelp meg dette stadig tro,
så får jeg i sjelen ro;
for jeg kan deg ei rett ære
eller leve som jeg bør,
hvis jeg ikke med deg dør! Amen.

1. søndag i faste: Djevelen drevet bort med det som står skrevet

> «Da ble Jesus av Ånden ført ut i ørkenen for å fristes av djevelen. Og da han hadde fastet i førti dager og førti netter, ble han til sist sulten. … Da sa Jesus til ham: Bort fra meg, Satan! For det står skrevet: Herren din Gud skal du tilbe, og ham alene skal du tjene. Da forlot djevelen ham, og se, engler kom og tjente ham.» (Matt 4,1–11).

«Ta … Åndens sverd, som er Guds ord.» Denne formaningen gir apostelen Paulus, en ærlig åndelig stridsmann, til sine medstridere i brevet til efeserne, kapittel 6, vers 17. I dette kapitlet taler han om flere åndelige våpen som må brukes i striden mot djevelen hvis den kjempende sjelen skal kunne overvinne denne grusomme fienden.

I ordene vi begynte med, nevner han særskilt Åndens sverd, Guds ord, og ber de troende sjelene inderlig om å ta dette våpenet på seg. I krig bruker man sverdet til å hogge, stikke og gjennombore fienden. Sjelen må være rustet med Åndens sverd hvis den skal kunne stå imot djevelens listige angrep.

Å, hadde jeg nå en slik røst som engelen i Johannes' åpenbaring, kapittel 10! Om ham står det at han «ropte med veldig røst, som når en løve brøler» (Åp 10,3). Da skulle også jeg rope: Strid mot djevelen med Guds ord! Det ville jeg rope inn i hjertet på hver eneste en som hører denne prekenen.

Merk deg dette: Guds ord er Åndens sverd. Menneskers ord er ikke noe Åndens sverd. Søte og smigrende ord fra forblindede hyklere, ord fra lettsindige pratmakere, fra falske lærere, fra truende tyranner og fra oppblåste filosofer – ingen av dem er Åndens sverd. Alle disse ordene forgår, noen ganger allerede her i tiden, og helt sikkert på den ytterste dag.

Ak, på den dagen får menneskeord en evig ende! Verden går opp i røyk og ild, og menneskeord får en like skammelig ende. Å, hvor finnes da noe som er virkelig fast og visst? Hvor finnes noe som virkelig kan tilfredsstille sjelen og glede samvittigheten i liv og død? Hvor finnes noe vi trygt kan sette vår lit til, uten å frykte for å bli til skamme med det i døden og ved verdens ende?

Jo, dere arme, udødelige sjeler! Det finnes ikke noe som er mer verdt å lite på enn Guds ord – Åndens sverd, som er Guds ord. Guds ord står når menneskeord faller. Guds ord står når falsk lære styrter sammen, selv om den hadde det vak-

reste og mest lysende skinn. Guds ord står i nødens stund, det står i anfektelsens time.

Guds ord står når vårt skrøpelige legeme faller, når vi ligger og trekker vårt siste åndedrag. Guds ord står når hele himmelhvelvingen og hele denne prektige bygningen, jorden som vi bor på, faller sammen på den ytterste dommens dag. Guds ord er den rettesnoren Gud skal dømme oss alle etter på den ytterste dag.

Rettferdighetens Herre skal komme på den siste dag og dømme alle mennesker etter sitt ord og sin lov. Guds ord overlever jord og himmel, sol, måne og stjerner. Husk hva Frelseren sa: «Himmel og jord skal forgå, men mine ord skal slett ikke forgå» (Matt 24,35).

Skal djevelen felles, og skal man kunne seire over fristelsene hans, så må dette dyrebare sverdet brukes. Guds ord må brukes. Det brukte Frelseren mot Satan i ørkenen. Å Jesus, å Jesus! Ditt ord er «skarpere enn noe tveegget sverd» (Hebr 4,12). La de harde hjertene få kjenne kraftige stikk av dette sverdet i dag! Amen.

Fader vår …

Evangelium: Matt 4,1–11.

Ut fra dette evangeliet vil vi betrakte: *Djevelen drevet bort med det som står skrevet, eller hvordan den kjempende sjelen overvinner djevelen med Åndens sverd, som er Guds ord.* Vi legger da merke til hvordan vi bør væpne 1) forstanden og 2) hjertet med dette sverdet.

Den som skal væpne forstanden sin med Åndens sverd, som er Guds ord, må lese Guds ord fullstendig, flittig og oppmerksomt.

1) Guds ord skal leses fullstendig. Du arme, syndige menneske, det går ikke an at du bare tar for deg en og annen del av Guds ord og lar resten ligge. Det går ikke an at du velger i Bibelen etter eget forgodtbefinnende og tenker: «Jeg liker Det nye testamente best. Det skal jeg lese. Om Det gamle testamente bryr jeg meg ikke.

Eller skal jeg lese i skriftene i Det gamle testamente, så vil jeg lese kong Davids salmer og visse steder her og der hos profetene. Jeg vil lete fram de herligste nådeløftene og de sterkeste trøsteordene og lese dem. Det har hjertet mitt godt av. Resten av Bibelen lar jeg ligge.» Mang en sjel har slike forvovne tanker om Den hellige skrift, og slike dristige utsagn hører man ofte.

Men du formastelige støv! Hva er det du sier? Våger du å ta bort det minste av Den hellige skrift, så skal du rammes av den dommen som står på Bibelens siste blad over dem som tar noe bort fra Åpenbaringsboken: «Og dersom noen tar noe bort fra ordene i denne profetiske boken, da skal Gud ta bort hans del fra livets tre og fra den hellige byen, som det er skrevet om i denne boken» (Åp 22,19).

Leser du bare visse steder i Bibelen og går forbi andre? Leser du det som faller i smak hos ditt kjød, men går forbi det som ikke smaker kjøtt og blod? Da gjør du nøyaktig det samme som Satan gjorde i ørkenen. Også han siterte et ord fra Bibelen, det som står i Davids 91. salme, vers 11. Men han utelot med vilje noen ord fordi de ikke passet til hans ulykksalige hensikt.

Slik gjør også du, som vil se på noe i Skriften, men ikke på alt. Kjære hjertens sjel! Alt sammen er skrevet av Gud. Du skal sette pris på hele Skriften. Det er en skrift fra himmelen. Be Gud bevare deg fra å ta noe bort av den. Bruker du ikke hele Åndens sverd, så hjelper det deg ikke. Da overvinner du ikke djevelen.

Ak, sjeler, sjeler! Dere som står i vekkelsen og det første omvendelsesarbeidet! Ak, sjeler, sjeler! Dere som står i den daglige omvendelsen: Les hele Bibelen, bruk hele sverdet! Vil noen overtale dere til noe annet, så hør ikke på en slik rådgiver, for han vil føre dere på avveier.

2) Guds ord skal leses flittig. I søndagens evangelium leser vi at vår Frelser brukte Åndens sverd flittig mot den dristige djevelen. Tre ganger holdt han Skriften fram mot Satan. «Det står skrevet», sa han, og med dette sverdet drev han til slutt den underfundige fienden bort.

Skal man kunne overvinne en fiende med et sverd, så må ikke sverdet ligge hjemme. Det må heller ikke alltid sitte i sliren. Det må trekkes ut og brukes. Vil også du, sjel, seire over djevelen med Åndens sverd, Guds ord, så må du ikke la Bibelen bli liggende på en hylle til den blir dekket av mugg og støv. Nei, i Jesu navn, ta ned dette gode, tveeggede sverdet og bruk det! Ta Bibelen fram og les i den med flid og alvor.

Men du evige Gud! Når Bibelen bør leses flittig, hvordan skal det da gå i dødens stund og på dommens dag med de kristne som er falt i en så skremmende forakt for Guds ord at de aldri leser i Bibelen? De leser romaner, men ikke Bibelen; teaterstykker, men ikke Bibelen; dikt, drikkeviser og annet slikt, men ikke Bibelen!

Hvordan skal det gå med dem som gir profeter, evangelister og apostler til pris for spotten sin i gjestebud og selskaper? Hvordan skal det gå med dem som våger å gjøre Skriftens ord til morsomme ordtak? Ak, hvis ingen omvendelse kommer imellom og frelser dem, så skal den majestetiske Gud i himmelen en gang vise dem at hans ord ikke er til å spøke med. Slike dårer er å beklage: forblindet i livet, ulykkelige i døden og forbannet i dommen!

Og når Bibelen bør leses flittig, hvordan skal det da gå for Kristi domstol med dem som forsvarer seg med denne usle unnskyldningen: «Jeg vet», sier mange, «at jeg burde lese Guds ord, men jeg har så lite tid. Huset mitt, barna mine, levebrødet og yrket mitt, gården min og handelen min, de små kårene mine og disse dyre tidene gir meg så mye å gjøre at jeg ikke har anledning til å bruke Åndens sverd, som er Guds ord, så ofte som jeg burde.»

Ak, hvordan skal det gå med de arme sjelene som bruker slike tomme unnskyldninger? Å, jeg tør ikke tenke på deres død, for den blir forferdelig. Jeg tør ikke tenke på deres dom, for den blir grufull. Jeg tør heller ikke tenke på deres helvete, for det blir hett – forferdelig blir det.

Gå bare fram for den store overdommerens domstol og skyv skylden over på huset og levebrødet ditt! Du skal få se om dommeren Jesus tar imot unnskyldningen din. Nei, den tar han visselig ikke imot. Du ville nok alltid funnet en anledning til å lese Guds ord om du hadde hatt lyst til det. Hadde du hatt hjerte for det, hadde du nok fått tid. Å, jeg ber deg for din dyrekjøpte sjels skyld: Les Guds ord flittig! Væpne forstanden din med dette dyrebare sverdet.

3) Guds ord skal leses oppmerksomt. Å lese uten ettertanke og uten oppmerksomhet er en virkelig gudsbespottelse. Å, du arme sjel! Leser du Guds ord for å få vite veien til saligheten, så følg dette gode rådet: Stans ofte mens du leser. Stans ofte og tenk ved deg selv: Hva var det jeg nå leste? Hvordan skal dette verset forstås? Be underveis og si: «Herre, min Gud, opplys mitt mørke hjerte med dette ditt lyse ord!»

Ak, om de kristne leste Bibelen på denne måten, da skulle mang en samvittighet våkne som nå sover. Da skulle mangt et hjerte bli knust som nå er steinhardt. Da skulle mang en bedrøvet bli trøstet som nå er trøstesløs. Da skulle mang en sjel bli salig som nå blir fordømt. Da skulle djevelen miste mang en sjel som han nå beholder, og da skulle Jesus vinne mang en sjel som han nå mister.

Annen og siste del

Framfor alt må hjertet væpnes med Åndens sverd, som er Guds ord.

Om forstanden aldri så mye er væpnet med Guds ord, må man likevel gi tapt i striden mot Satan når hjertet er uten våpen. Man må bukke under for denne fienden. Derfor ber jeg i Jesu Kristi navn både de vakte og angrende samvittighetene og de omvendte og gjenfødte sjelene: Så sant dere vil bli salige, så ta Åndens sverd, som er Guds ord, og væpne hjertene deres med det som står skrevet.

Først roper jeg da til de vakte og angrende samvittighetene: Væpne hjertene deres med det som står skrevet! Gi akt på hvem jeg nå taler til. Jeg taler ikke til dem som bare kan bli bløte om hjertet hver gang de hører en vekkende preken. Da kan de sukke et sukk eller to: «Herre Jesus, hjelp min arme sjel!» Men så lar de det bli med det og gjør ikke alvor av noen omvendelse.

Disse har ikke vakte og angrende samvittigheter. For de driver de gode rørelsene fra seg før det kommer så langt som til vekkelse og anger. Det nytter ikke å be dem væpne seg med Åndens sverd, Guds ord. For de kjenner ingen sjelenød. De ser ikke at sjelen deres er i fare, og de kjenner ingen uro.

De frykter ikke for den evige død, de er ikke redde for den kommende vrede, og de gruer seg ikke for sine mange synder. Derfor bryr de seg heller ikke om å verge seg mot djevelen med dette sverdet.

Men la den samvittigheten som nå sover, virkelig våkne! La det hjertet som nå ikke angrer noen synd, virkelig bli fylt av anger! La motet falle hos den dristige synderen, la øynene åpnes på den blinde synderen, la den glade synderen bli forskrekket i sjelen! La oss se på ham når han liksom står under Sinai fjell, og lynet fra Guds vrede slår ned i den vakte samvittigheten hans!

La oss se på ham når den engstelige sjelen hans skjelver for den strenge Guds dom. La oss se på ham når det roper i hjertet hans: «Store synder og ingen nåde! Store synder og ingen nåde! Store synder på jorden og ingen nåde i himmelen!» La oss se på ham når han ligger i mismotets dynd og føler etter fast bunn.

Hvordan ville det da gå hvis det ikke fantes et sverd som heter Guds ord? Hvordan ville det da gå hvis det ikke fantes noe skrevet å holde seg til – hvis vi ikke hadde det som står skrevet i den herlige boken vi kaller Bibelen? Jo, da var

det ute med synderen. Samvittigheten ville aldri få ro, og sjelen ville aldri bli salig.

Sjel! Hva skal du gjøre når det i den første omvendelseskampen ser ut som om du skal synke helt ned i sjelenød? Jo, her finnes ikke noe annet råd enn å verge seg mot Satan med sverdet, med det som står skrevet. Hører du ikke i dagens høymessetekst at din Jesus brukte dette sverdet da han var i tvekamp med Satan i ørkenen?

Hører du ikke at Jesus ikke svarte noe på fristerens slutninger? Mot hver eneste av dem holdt han bare Skriften fram. «Det står skrevet» – det var det eneste svaret Satan fikk. «Det står skrevet» – det var sverdet som den sterke helten møtte sin fiende med. Med Skriften stred Jesus, og med Skriften seiret han.

Å, du angrende sjel! Ta da på deg det samme skarpe Åndens sverd som din Frelser var rustet med i ørkenen. Satan sier: «Du er ikke utvalgt.» Ta på deg Åndens sverd og svar ham, du engstelige sjel: «Det står også skrevet at Gud i Kristus "har utvalgt oss før verdens grunnvoll ble lagt" (Ef 1,4).»

Satan sier: «Dersom vi synder med vilje ..., da er det ikke lenger tilbake noe offer for synder» (Hebr 10,26). Ta på deg Åndens sverd og svar ham, du engstelige sjel: «Den som kommer til meg, vil jeg slett ikke støte ut» (Joh 6,37).

Satan sier: «Du er et av vredens kar, som er gjort ferdige til undergang» (Rom 9,22). Ta på deg Åndens sverd og svar ham, du engstelige sjel: «Gi akt, Satan, på dette skriftordet som du fører fram mot meg. Det står nok at vredens kar er gjort ferdige til undergang. Men det står – Gud være lovet! – ikke at Gud har gjort dem ferdige til det. Nei, du urene ånd, da skal jeg si deg et annet skriftord: "For så har Gud elsket verden at han ga sin Sønn, den enbårne" (Joh 3,16).»

Satan sier: «Hadde du ikke syndet så lenge og i så lang tid, kunne det ha vært nåde å få. Men nå må du ikke vente noen barmhjertighet fra Gud.» Ta på deg Åndens sverd og svar ham, du engstelige sjel: «Det står skrevet om Guds "rikdom på godhet og overbærenhet og tålmodighet" (Rom 2,4). Har jeg syndet lenge, så har han en tålmodighet som varer lenge. Ja, det heter jo nettopp rikdom. Han har liksom samlet store kapitaler, store summer av tålmodighet, i himmelen.»

Satan sier: «Hadde du syndet mindre, hadde du ikke syndet så forferdelig mye, så hadde det funnes nåde for deg. Men du har jo pådratt deg en skyld så stor at den rekker helt opp til himmelen.» Ta på deg Åndens sverd og svar ham, du engstelige sjel: «Det står skrevet: "Hos Herren er miskunnheten, og full forløsning er hos ham" (Sal 130,7). Er min synd stor, så er også forløsningen hos Gud stor.»

Satan sier: «Be ikke om nåde! Du blir ikke bønnhørt. For det står skrevet: "Gud hører ikke syndere" (Joh 9,31).» Ta på deg Åndens sverd og svar ham, du engstelige sjel: «Det står også skrevet: "Herre, du har hørt de nedbøydes begjæring. Du styrker deres hjerte, du vender øret til" (Sal 10,17).»

Satan sier: «Skal Jesus ta imot deg, så må du ha en sterkere tro. Troen din er så svak. Du må ikke innbille deg at du blir salig med en så svak tro.» Ta på deg Åndens sverd og svar ham, du engstelige sjel: «Det står skrevet om Jesus:

"Det knekkede rør skal han ikke knuse, og den rykende veke skal han ikke slokke" (Jes 42,3).»

Satan sier: «Men hvis du dør før du har fått nåden? Da er du jo uten tvil evig fortapt.» Ta på deg Åndens sverd og svar ham, du engstelige sjel: «Det står skrevet: "For Herren er én dag som tusen år og tusen år som én dag" (2 Pet 3,8). Det er ikke vanskelig for den evige Gud å gi meg, arme synder som nå vil omvende meg, noen timer her i tiden.

Slik tusen daler er som én skilling for en søkkrik mann, slik er tusen år bare én dag for Gud, den evige. Derfor er det ikke vanskelig for ham å gi syndere tid til omvendelse. Har han latt meg leve mens jeg syndet, og har han latt meg leve mens jeg angrer synden, så lar han meg nok leve til jeg kan tro.»

Satan sier: «Du har syndet mot Den Hellige Ånd, og det står skrevet i Matt 12,31–32 at den synden ikke blir tilgitt.» Ta på deg Åndens sverd og svar ham, du engstelige sjel: «Så lenge angsten min i omvendelsen varer, vil jeg ikke gruble over dette skremmende ordet. Men jeg gir deg svar, du mørkets ånd, med et annet ord fra Skriften.

Det står også skrevet: "Han skal igjen forbarme seg over oss, han skal trå våre misgjerninger under føtter. Du skal kaste alle" – du urene ånd, legg merke til ordet *alle* – "ja, du skal kaste alle deres synder i havets dyp" (Mika 7,19).»

På samme måte kan også de omvendte sjelene væpne hjertene sine mot djevelen i fristelsens stund med det som står skrevet, med Åndens sverd, Guds ord. Og Satan skal vike. Ja, slik det heter i dagens evangelium: «Da forlot djevelen» Frelseren som kjempet med Åndens sverd. Slik skal det også hete: Da forlot djevelen den menneskesjelen som kjempet med det samme sverdet.

Nå slutter vi denne prekenen med Davids ord til Akimelek: «Jeg har verken tatt sverdet mitt eller mine andre våpen med meg. For kongens ærend har hast» (1 Sam 21,8). Det David her sier om det legemlige, har mang en sjel allerede sagt om det åndelige, og mange kommer til å si det i sin siste stund.

Tenk, tenk, du trygge synder, som aldri lar deg bevege til omvendelse, om man så holdt den kraftigste botspreken for deg! Tenk om Kongens, Jesu, ærend hadde så stor hast at det kom bud til deg i dag eller neste natt: «Du dåre! I denne natt kreves din sjel av deg» (Luk 12,20). Hvordan skulle det da gå med deg, så våpenløs som du er?

Ak, gys ved bare tanken på din ulykksalige ende! Der lå du da på ditt ulykkelige sykeleie eller på det stedet i verden der du utåndet. Og hva kunne du da si annet enn dette: «Jeg arme menneske, jeg er å beklage. Jeg tok ikke sverdet mitt og våpnene mine med meg, for den himmelske Kongens ærend har hast.

Å, ve meg i tid og evighet! Nå må jeg fare til helvetes porter. Jeg har ikke rustet meg med et eneste åndelig våpen. Jeg har verken sannhetens belte om livet eller rettferdighetens brynje. Jeg har ikke på føttene den beredskap som fredens evangelium gir, og jeg har verken troens skjold, frelsens hjelm eller Åndens sverd, som er Guds ord (Ef 6,14–17).

Nå kommer dødskampen, og jeg kan ikke kjempe, for jeg har ingen åndelige våpen. Jeg kan ikke seire over djevelen, og derfor seirer han over meg.»

Ak, mange sjeler her i kirken ville helt sikkert dø med denne forferdelige bekjennelsen om de døde i denne stund. Jeg sier deg, du trygge synder: Tenk på dette i tide, før omvendelsen kommer for sent! Satan er ond, døden er viss, og evigheten står for døren.

Vil du ikke ta deg i vare,
står du sist i egen fare.

Amen.

2. søndag i faste: Når den som våger alt, med nød og neppe blir salig – del 1

> «Så brøt Jesus opp derfra, og dro bort til bygdene ved Tyrus og Sidon. Og se, en kana'aneisk kvinne fra disse traktene kom og ropte til ham og sa: Herre, du Davids sønn, miskunn deg over meg! Min datter plages ille av en ond ånd. … Da sa Jesus til henne: Kvinne, din tro er stor! Det skal skje deg som du vil. Og datteren hennes ble helbredet fra samme stund» (Matt 15,21–28).

Holdt i Kungälv.

Jeg roper til deg, o Herre Krist!
Jeg ber deg høre min klage.
Gi meg den rette tro forvisst,
så jeg deg ikke forsaker.
Jeg setter all min lit til deg
og til din store nåde
i all våde.
Styrk meg i din sannhet,
og alltid vel bevare. Amen.

I Guds, Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn! Amen.

«Kunne jeg bare vekke mitt folk etter kjødet til nidkjærhet og få frelst noen av dem» (Rom 11,14). Slik taler et ømt hjerte som lengter etter å samle et forkastet folk inn i Guds nådes og barmhjertighets favn. Slik taler en mann med et hjerte som brenner av bare lengsel etter at medmenneskene skal bli evig frelst. Paulus er denne ømhjertede mannen. Det nagde ham i sjelen og smertet ham i hans innerste hjerte å se Guds eiendomsfolk, jødene, forkastet av Gud ved egen skyld, og hedningene tatt opp i deres sted.

Hans kjærlighet var så tent av Guds kjærlighet, ja, han var så fylt av Kristus, at han til og med ønsket seg forbannet bort fra Kristus hvis det kunne ha reddet jødene (Rom 9,3). Så helt revet med var han en gang, så ute av seg selv av bare sorg over at det jødiske folket var i fare, av bare skam over deres synd og av bare nidkjærhet for deres frelse – for frelsen til en så stor mengde mennesker – at han for en stund glemte seg selv.

Kjærligheten river ham så sterkt med at han ønsker noe umulig. Han ønsker noe som aldri kunne skje: at Kristus skal forkaste ham – og det kunne Kristus aldri gjøre. Vi kan nok tenke oss hvor vondt det gjorde den ømfølende apostelen at dette folket nå så brått hadde mistet alle disse makeløse fordelene ved egen skyld. Det var jo det folket som hadde hatt så store fordeler, det folket som hadde hatt barnekåret og herligheten og paktene og lovgivningen og gudstjenesten og løftene, det folket som Kristus er kommet fra etter kjødet (Rom 9,4–5).

Og det som gjorde apostelens sorg ubeskrivelig mye større, var at jødene var hans landsmenn. De var hans kjød, som han sier i ordene vi begynner med. Han var også jøde, like mye som de. Han var også av Israels folk, av Benjamins stamme, en hebreer født av hebreere. Han var også omskåret på den åttende dag, slik som de (Fil 3,5). Å, hvor det smertet hans helliggjorte hjerte å se sitt eget kjød forkastet, å se sine egne landsmenn spredt i en så grufull sjelenød!

I den brennende kjærligheten han hadde til sjelene deres, tenkte han ut en utvei: Kanskje var det likevel mulig å frelse noen av dem. Han tenkte: «Jeg vil ikke la noe være uprøvd. Jeg vil gjøre alt jeg kan for å frelse mitt kjød, mine elskede landsmenn. Jeg vil stille hedningenes eksempel fram for dem. Jeg vil fortelle dem hvordan mengder av hedninger har våknet av syndesøvnen og virkelig omvendt seg, siden jeg av Guds nåde ble hedningenes apostel. Kanskje det hjelper. Kanskje jødene kommer til å tenke seg om når de får høre dette.

Kanskje kan jeg vekke dem til en slik nidkjærhet at noen av dem blir lik de omvendte hedningene. Å, om det skjedde! Gud gi at det må skje! Hvor glad jeg da skulle bli!» Kunne jeg bare vekke mitt folk etter kjødet til nidkjærhet og få frelst noen av dem. Disse ordene leser vi i hans brev til romerne, kapittel 11, vers 14.

Tenksomme tilhørere forstår nok allerede av dette hva jeg sikter til når jeg har valgt å begynne med disse ordene. Var jødene Paulus' landsmenn, så er dere, kjære tilhørere, det elskede folket jeg er vokst opp blant. Regnet han jødene som sitt kjød, så kan jeg på en måte regne dere for det samme. Jeg kan aldri se denne byen eller tre inn i dette Guds hus uten å bli rørt. (*Byen er Kungälv.*)

I denne byen levde jeg fra jeg var fire til jeg var tjue år – en uforstandig barndom og en del av en flyktig ungdom. I denne byen har jeg både hatt og mistet en elsket far og en særdeles kjær mor; jeg har både gledet meg over dem og sørget over dem. I denne kirken begynte jeg så å si allerede som barn å øve meg i det embetet jeg nå har, og å prøve den byrden som i tolv år har hvilt på disse svake skuldrene.

I denne kirken har du, mitt kjære folk som jeg er vokst opp blant, ofte med glede hørt Guds ord som gjør salig, forkynt fra mine barnslige lepper. Og mer enn én gang ble jeg rørt av å se hvor bløtt hjertet ditt var, og av å se tårene dine i dette Guds hus, når jeg, ennå bare et barn, talte til deg fra dette stedet i Herrens store navn.

I denne kirken ga min Gud meg den nåde for første gang å stå på denne vaktposten og stille meg på denne varden (Hab 2,1). Det var nettopp på langfredag, på selve den dagen vår Frelser ble korsfestet og døde, og jeg var ennå ikke fylt seksten år. Og dere, mine brødre, tok til takke med å få høre et barn rope Johannes' ord til dere: «Se der Guds lam, som bærer bort verdens synd!» (Joh 1,29).

I denne kirken har jeg siden mange ganger hatt den glede å så noen korn av den himmelske sæden. Hva den har virket i hjertenes åker, skal vise seg best en gang på den store høstens dag. Ja, hvordan kan det annet enn røre meg i mitt innerste å stå i denne stund på et sted der min salige far hviler innenfor disse veggene, noen få skritt fra denne prekestolen, nesten rett foran øynene mine? Og utenfor de samme veggene, ikke langt herfra, hviler min salige mor fra alt sitt arbeid til dagene har en ende. Å preke på et slikt sted i verden må nødvendigvis gripe meg.

I dag prekes det i hele kristenheten over et evangelium som er så hjertelig rørende at den som ikke røres av innholdet, måtte ha et hjerte hardere enn diamant. Det er et evangelium som har rystet mang en sovende samvittighet og trøstet mang en engstelig sjel helt siden 2. søndag i faste første gang ble feiret. Min salige mor vitnet alltid om at dette evangeliet grep henne så inderlig, og derfor gikk hun også så gjerne i kirken denne søndagen. Å, det vakre, det ømme, det vekkende evangeliet som gleder sjelen – evangeliet om den kana'aneiske kvinnen!

Nå vet jeg hva mitt hjerte ønsker! Jeg ønsker det samme som apostelen Paulus ønsket for sine landsmenn, jødene. Å, om jeg var så lykkelig at jeg kunne vekke mitt folk etter kjødet til nidkjærhet og frelse noen av dem! Å, dere dyrekjøpte sjeler i denne bygden der jeg er vokst opp! I dag blir et eksempel på tro stilt fram for dere i en kvinne. Det er et eksempel som bør gjøre det dypeste inntrykk på samvittighetene deres. For dere får høre hvordan hun kjempet med hele verdens Frelser til hun vant en velsignelse fra ham.

Å, måtte hun få mange etterfølgere i denne byen! Å, om jeg kunne vekke dere, som er mitt kjød, til den samme iver i bønnen, den samme kampen i troen og den samme pågåenheten overfor Jesus som denne kvinnen hadde, hun som strider side om side med Guds barn! Jeg sier som Paulus: Kunne jeg bare. Det står verken i min eller noen annen predikants makt å omvende en eneste sjel. Nei, vi er bare redskaper i dette store verket. Men kunne jeg – sannelig, da tok jeg dere alle i denne stund og kastet dere i Jesu Kristi favn!

Jeg sier som Paulus: Kunne jeg bare på et vis. Visste jeg et middel som kunne røre hjertene deres på denne hjerterørende søndagen, å, hvor gjerne ville jeg ikke bruke det! Kunne ømme bønner hjelpe, ville jeg be dere så inderlig at jeg ba hjertet ut av meg. Kunne sukk og tårer overtale dere til å gå inn i den kana'aneiske kvinnens troskamp, ville jeg sukke og blande sukkene mine med de heteste tårer.

Ja, visste jeg, visste jeg en utvei til i dag å hente sjelene deres tilbake fra fordervelsen og la dem omstråles av de levendes lys (Job 33,30), så skulle jeg verken spare stemme, krefter eller gaver for å ta denne utveien. Gud gi at jeg virkelig på et vis kunne!

Herre Jesus, jeg ber ikke om store ting. I vår bedrøvelige tid kan vi ikke vente at mange sjeler skal bli omvendt på én søndag. Nei, Herre, jeg ber deg bare om noen. Slik sier din tjener Paulus i ordene jeg begynte med: og få frelst noen av dem. At alle disse sjelene skulle bli vunnet i dag, er for mye å be om, og mange er også for mye. Begge deler ville være ønskelig, men det er forgjeves å ønske

det i våre dager. Nei, denne søndagen ville være en gledesdag om noen kunne bli vunnet på denne nådens dag.

O, dere høylovede personer i Guddommen! Legg deres velsignelse til denne prekenen som nå skal holdes for dem som er mitt kjød, så jeg kan få frelst noen av dem! Å, at noen av det sovende folket jeg er vokst opp blant, måtte bli vekket av syndesøvnen i dag! Å, at noen av dette folket mitt, som ikke bekymrer seg for sjel og frelse, måtte bli riktig redde for fordømmelsen og lengte inderlig etter frelsen i dag! Å, at noen av mitt elskede folk, som det har kostet Guds Sønn så mange pinsler å gjenløse, måtte bli revet ut som brander av ilden i dag!

O, du nådige Gud i himmelen! Alt er mulig for deg. Er det mulig, så hør meg i den bønnen som jeg i dag, lik den kana'aneiske kvinnen, forfølger deg med: Frels noen av dem i dag som i sin uomvendte tilstand plages ille av djevelen! Amen. Fader vår …

Evangeliet: Matt 15,21–28.

«Og er det med nød og neppe den rettferdige blir frelst, hvordan skal det da gå med den ugudelige og synderen?» Dette er et ord som kan gjøre et Guds barn like bekymret og ettertenksomt som det bør fylle en ubotferdig sjel med den aller største skrekk. Om den uomvendte synderen gyser når han hører disse ordene, om blodet fryser i årene hans, om håret reiser seg på hodet hans, om hele jorden begynner å bli for trang for ham – så ville det ikke være underlig. For sannelig kan disse ordene gjennombore den hardeste samvittighet som et skarpt, tveegget sverd.

Ja, disse ordene av Peter har med sin gjennomtrengende kraft gitt mang en forskrekket samvittighet og mang en oppriktig Guds venn mye å stri med. Å, mang en som har vært litt vekket av syndesøvnen, har begynt å våkne mer. Å, mang en som har holdt på å søke nåden, har begynt å søke bedre.

Å, mang en som før har vært treg i bønnen, har begynt å be mer inderlig. Å, mang en som før ikke har gått med helt varsomme skritt på livets vei, har begynt å gå varsommere – når Gud har minnet ham om dette med disse ordene som går gjennom marg og ben: «Og er det med nød og neppe den rettferdige blir frelst, hvordan skal det da gå med den ugudelige og synderen?» Vi leser dette i Peters første brev, kapittel 4, vers 18.

Dette ordet vil vi straks bruke til vekkelse. Ut fra dagens tekst og ordene vi begynte med, vil vi derfor i denne stund i Herrens navn stille fram:

Når den som våger alt for sin frelse, med nød og neppe blir salig, hvordan skal det da gå med den som våger for lite, og hvordan med den som ikke våger noe?

I denne betraktningen vil vi
1) vise at den som våger alt for sin evige frelse, med nød og neppe blir salig,
2) spørre hvordan det da skal gå med den som våger for lite, og
3) hvordan det skal gå med den som ikke våger noe.

Mildeste Herre Jesus!
Er du alene min krone,
jeg haver her ei mer.
For deg vil jeg ei skåne
hva godt du meg beter:

gods, liv og all velferd –
skjønt mer er du verd.
Det vil jeg for deg våge,
alt deg til lov og pris. Amen.

Jeg trenger bare å nevne ordet frelse, og så snart det er nevnt, har jeg nevnt det største som kan nevnes i denne verden. Om et menneske hadde tapt uhyre rikdommer og mistet de største jordiske skatter, har han likevel ikke mistet noe, bare han ikke mister sin frelse. Men om en vant hele verden og kunne skrape til seg alle eiendommene som finnes på jordkloden – hva er vel det? Hva betyr alt sammen hvis den største gevinsten er borte: frelsen, frelsen?

Å, menneske, hva har du vel igjen for alt du har spist i verden, hvis du ikke får spise av den skjulte manna (Åp 2,17)? Hva har du igjen for alt du har drukket i verden, hvis du ikke en gang får være med blant dem som Lammet fører til livets vannkilder (Åp 7,17)?

Hva har du igjen for alle gangene du har vært i kirken her i verden, hvis døren en gang blir lukket for deg til den store kirken der den gledesfylte gudstjenesten varer i all evighets evighet? Hva har du igjen for at du i dag hører denne enfoldige prekenen min, hvis du ikke en gang får høre den herlige dommedagsprekenen fra Dommeren Jesu munn: «Gå inn til din herres glede!» (Matt 25,21)?

Å, hvilken stor lykke får ikke det mennesket som er og blir salig! Eller hva synes du, mitt folk som jeg er vokst opp blant? Er ikke en salighet som varer evig, verd å våge alt for? En krone der alle edelsteinene er av den reneste glede, bør en ikke våge alt for den? Et forklaret legeme, fullt av den aller beste helse, bør en ikke våge alt for det? En høyhellig sjel, der arvesynden er revet opp med rot og kvist, bør en ikke våge alt for den?

Det aller herligste syn – å se Gud, å se Frelseren ansikt til ansikt så lenge Gud er Gud – bør en ikke våge alt for det? Et kjært samvær under ett og samme himmeltak med hellige engler og salige sjeler, bør en ikke våge alt for det? Tilgivelse for utallige synder, fred i den engstelige samvittigheten, frimodighet mot den forestående døden, bønnhørelse hos den nådige Gud, lindring i den tyngste motgang, seier i den hardeste kamp – alt dette, alt dette, jeg spør hver den som har ører å høre med: Er ikke det verd at en våger alt for det?

Å, visselig! Og samtidig vitner jeg for dere i Herren Jesu navn at ingen annen blir salig enn den som våger alt for sin frelse. Likevel er det uforlignelig vekkende at også denne oppriktige sjelen blir salig med nød og neppe. Det er denne rørende sannheten jeg har lovet å vise i denne prekenens

Første del

Denne delen er igjen delt i to stykker. Aller først må jeg vise hva et menneske må våge når han skal våge alt for sin evige frelse, og dernest at han likevel blir salig med nød og neppe.

Så hør nå først hva det er du skal våge for din evige frelse, du arme menneske. Hva skal du da våge? Å, det samme som den kana'aneiske kvinnen våget.

1) Du skal våge å oppsøke din Frelser, selv om han skjuler seg.
2) Du skal våge deg til ham med flittig bønn, selv om han i begynnelsen ikke ser ut til å svare et ord.

3) Du skal våge å trenge deg fram til ham, selv om du blir angrepet av harde tanker om utvelgelsen.
4) Du skal holde ut med å rope om nåde hos ham, selv om du får din uverdighet kastet i ansiktet.

I alle disse prøvene holdt den kjempende kvinnen i evangeliet ut. Hun våget alt dette og fikk hjelp. Våg du det samme, så blir du salig.

Jeg sa: 1) Du skal våge å oppsøke din Frelser, selv om han skjuler seg. Da vår barmhjertige Frelser vandret omkring på vår jord som en stor velgjører, gikk han en gang helt nær den grensen der hedningenes land og jødenes land støtte sammen. Tyrus og Sidon var to byer som hedenskapets mørke hvilte over. Dit gikk han – ikke helt inn, men helt nær den landsdelen der disse byene lå.

Han ventet på en kvinne som skulle komme ut fra dette landet og be om hans hjelp. For hennes skyld hadde han lagt ut på hele denne reisen. Nå går han henne i møte med sin hjelp. Å, du miskunnsomme Mellommann! Mot henne handler han nettopp etter sine egne ord. En gang sa han at om et menneske hadde hundre sauer og én av dem gikk seg vill, så forlater han de nittini i fjellet og går av sted og leter etter den som har gått seg vill (Matt 18,12).

Nettopp slik, Herre Jesus, nettopp slik gjorde du nå. Her var en sau, en hedensk kvinne, som hadde gått seg vill. For hennes skyld forlater du de andre sauene, jødene, i fjellet, går bort til en hedensk landsdel og leter etter henne som hadde gått seg vill.

Men det er høyst underlig: Denne gangen gikk Jesus til denne landsdelen bare og alene for denne kvinnens skyld, og likevel ordner han saken slik at det ser ut som han var kommet dit tilfeldig. En kvinne, en hedning i tro, av Kanaans etterkommere, hadde en datter – trolig det eneste barnet hennes, en liten pike, som det heter på grunnspråket. Og dette lille barnet ble plaget ille av djevelen, ja, så ille at barnet ikke kunne få ligge stille. Satan har sikkert kastet henne ynkelig hit og dit.

Det kan vi slutte av det evangelisten Markus sier. Han forteller nemlig at da kvinnen kom hjem igjen fra Frelseren, fant hun datteren liggende på sengen (Mark 7,30). Av det kan en lett se at djevelen før må ha mishandlet henne så ille at hun ikke fikk ligge. Å, det er grufullt å lese at Satan på Kristi tid kunne få plage til og med små barn med legemlig besettelse, og denne gangen et hedensk barn. Det sier seg selv at det måtte røre et morshjerte ubeskrivelig å se datteren sin i denne forferdelige nøden.

Som ved en tilfeldighet hadde hun hørt fortelle at det gikk en mann i jødenes land som var svært ømhjertet mot alle mennesker og hadde en uvanlig gave til å gjøre undergjerninger. Jesus var jo vidt kjent overalt. Hun bestemte seg for å gå hjemmefra og inn i dette landet for å søke ham. Hun går over grensen, og det ser virkelig ut som hun må ha fått greie på at Herren Jesus oppholdt seg et eller annet sted der i traktene.

Og tenk: Markus forteller at Frelseren var gått inn i et hus og ikke ville at noen skulle få vite det. «Men», sier evangelisten, «det kunne ikke holdes skjult» (Mark 7,24). Nei, du velsignede Forløser, du kunne visst ikke bli skjult! Du kunne ha gjemt deg hvor du ville, den kana'aneiske kvinnen hadde likevel

lett deg opp. Om du så hadde gjemt deg bak mange låser og skodder, ville hennes tro, hennes lengsel og hennes standhaftige iver i å søke likevel ha funnet deg til slutt.

Kvinnen leter. Uten tvil har hun spurt flere mennesker om ingen hadde sett den navnkundige undergjøreren fra jødenes land. «Her i traktene må han være; jeg har fått nyss om det», kan hun ha sagt. Iherdig flid overvinner alt. Etter mye leting finner hun ham som hennes sjel elsket. Hun finner huset, hun kommer inn. Se, her møttes en nødlidende synderinne og den store hjelperen i nøden. Å, se hva hun våget for å finne Jesus! Hun våget alt.

Å, du gjenløste sjel som hører dette! Tre i den kana'aneiske kvinnens fotspor og oppsøk din Frelser, selv om han skjuler seg. Det samme som hendte denne kvinnen, hender ennå i åndelig forstand. Piken var sikkert kvinnens eneste barn, og dette barnet mishandlet djevelen. Du har ikke mer enn én eneste sjel, og den er åndelig besatt av den urene ånd så lenge du lever i din uomvendte tilstand.

Men får Gud vekke deg så du ser hvilken fare din eneste sjel er i når den er i djevelens vold – å, min Gud, hvor stor blir ikke angsten din da! Å, hvor synden kveler deg da! Hvor hjertet gir seg! Du kan nok før ha søkt Jesus en og annen gang når nåden har rørt deg, men aldri så ivrig, aldri så lengselsfullt som nå. Nå våger du alt for å finne Frelseren.

Nå står du opp og går omkring i byen, på gatene og på torgene. Nå spør du vekterne om ingen har sett din Jesus (Høys 3,2–3). Nå har du satt deg fore at du vil finne Jesus, koste hva det koste vil.

I begynnelsen ser det ut som han skjuler seg, som om han gjemmer seg for ditt søkende alvor. Men når en sjel føler en riktig sterk og påtrengende sjelenød, kan Frelseren skjule seg hvor han vil – nød og lengsel finner ham nok. For kvinnen i dagens evangelium gjemte han seg i et hus og ville ikke at noen skulle få vite det.

Slik er det ennå i dag, du engstede sjel – du som enten i den første omvendelsen eller i anfektelsens timer i den daglige helliggjørelsen søker Jesus med all flid og har satt all din lit til ham!

Du roper da i din sjeleangst og spør hvor Jesus er. Og jeg svarer deg: Jo, du søkende sjel, han har skjult seg i et hus! Hva er det for et hus? Å, det er ditt forskrekkede, bedrøvede og anfektede hjerte. Der går han inn, og der bor han. For han bor hos den som er knust og nedbøyd i ånden, for å gjøre levende de nedbøydes ånd og gjøre de knuste hjerter levende (Jes 57,15).

I anfektelsens time tenker du at han er langt borte fra deg. Men nei, slik er det ikke. Han er nærmere deg enn du kan se for de tykke skyene av bedrøvelse som skjuler ham. Huset han har skjult seg i, er nettopp ditt hjerte. Der er han skjult, og ingen vet det. Fornuften vet det ikke, tankene merker det ikke, sansene fatter det ikke, ditt hjerte tror det ikke – og likevel er han i sjelens innerste. Søk ham, søk ham! Selv om han skjuler seg, så søk ham likevel. For du bør våge alt for din evige frelse.

Jeg sa: 2) Du skal våge deg til din Frelser med flittig bønn, selv om han i begynnelsen ikke ser ut til å svare et ord.

Vi har allerede hørt at den kana'aneiske kvinnen fant verdens Frelser da han hadde skjult seg i et hus. Dette står riktignok ikke uttrykkelig hos noen av evangelistene. Men en kan likevel lett se at kvinnen ikke fikk si det minste ord til Jesus da hun var kommet inn til ham i huset. Han er uten tvil gått ut av døren straks hun kom inn.

Nå ville det ikke vært underlig om hun hadde gitt opp håpet og tenkt: «Å, jeg merker at han ikke har hjerte for meg, en arm hedning! Hadde han villet hjelpe meg, ville han vel ha blitt inne og latt meg få tale med ham. Men se, han gikk jo ut av døren straks han fikk øye på meg. Og det er ikke verdt å gå etter ham. Nei, jeg får vel gå hjem igjen og se på den gamle jammeren hos datteren min, som Satan plager.» Slik kunne hun ha tenkt.

2. søndag i faste: Når den som våger alt, med nød og neppe blir salig – del 2

Men nei! Her var nød, og her var alvor i dette hjertet. Den som vil våge alt, trenger seg gjennom alle hindringer. «Han slipper ikke unna meg på den måten», tenkte hun. «Han gikk nok ut, men jeg går etter.» Og så gikk hun. Hun har sikkert løpt ut etter ham. Hun kommer ut på den åpne landeveien, for dette var på landet. Frelseren går, kanskje fort. Kvinnen er ikke sen til å følge etter.

En stund etter gikk hun til og med fram rett foran øynene på Jesus. Det ser vi av disse ordene i teksten: «Da kom hun og falt ned for ham.» Hun kom – det vil si fram foran ham. Men i begynnelsen holder hun seg bak ryggen hans. Der kommer hun løpende og setter i et stort rop: «Herre, du Davids sønn!» roper hun. Det ser ut som hun enten før eller nylig hadde fått vite at Jesus stammet fra kong David. «Miskunn deg over meg!»

Hvorfor sier hun ikke: «Miskunn deg over min datter»? Nei, hun sier «meg» med vilje, for hun gjør datterens elendighet til sin egen. Så nær gikk det henne. «Jeg har en liten pike hjemme», sier hun, «som plages ille av djevelen.» Se bare hvordan denne hedenske kvinnen våger alt!

Men hva møter hun nå? Å, det andre slaget på ett og samme sted. I huset treffer hun Jesus, og da går han ut. Nå løper hun etter ham på åpen vei og roper – og nå svarer han ikke et ord. Å, her må jeg spørre: Hvordan er det nå, Herre Jesus? Svarer du ingenting? Du Gud Faderens evige Ord, vil du ikke tale? Du Guds evige visdom, kan du ikke svare? Du kloke og store lærer, vet du ikke råd nå? Du evige barmhjertighet, ynkes du ikke lenger over et menneskes elendighet?

Du nådens brønn og levende vannkilde, renner du ikke lenger? Er du nå tørket ut? Er det helt ute med din miskunn, og har dine løfter fått en ende? «Har Gud glemt å være nådig? Har han i vrede lukket til for sin barmhjertighet?» (Sal 77,10).

Allerbarmhjertigste Herre Jesus! Når har du før latt være å svare nødlidende sjeler et ord? Syke og bedrøvede fulgte etter deg i jødenes land fra morgen til kveld og ropte om hjelp, og alltid var du nådig, alltid svarte du. Men hva leser jeg nå? Nå kommer en hedensk kvinne til deg, og du svarer henne ikke et ord. Å, skal hun være den eneste i verden som du ikke forbarmer deg over? Å, skulle

hun være den første du vil støte bort, hun som tørster etter deg og setter sin lit til deg?

Fremdeles mister ikke den kana'aneiske kvinnen motet. Prøven blir hardere. Jesu store og hjertelige barmhjertighet holder seg tilbake fra henne (Jes 63,15). Det ser ut som han selv ikke lar seg røre av bønnen hennes. Ja, det ser ut som disiplene var ømmere enn han.

Da hun merket at hun ikke fikk svar av Frelseren selv, ikke engang et ord, verken ja eller nei, må hun sikkert ha gått bort til disiplene og bedt dem tale for henne. «Dere har den nåde å være tatt opp i denne store mesterens skole», kan hun ha sagt. «Dere står i hans særlige nåde og gunst. Siden det ikke hjelper at jeg roper, så tal dere min sak, så han hjelper mitt plagede barn. Å, kjære herrer, jeg ber dere så hjertelig: Gjør meg, en arm kvinne, denne tjenesten!»

Hun må ha holdt så hardnakket fast ved denne bønnen at disiplene ikke på noen måte kunne bli kvitt henne. Dette rører dem. De går derfor fram til Jesus med sin forbønn. De sier: «Vis henne bort, for hun går og roper etter oss!»

Ingen må tro at de talte slik av likegyldighet, som om det var det samme for dem om hun fikk hjelp eller ikke. Å nei! Da de sa: «Vis henne bort», mente de slett ikke: «Jag bort denne skamløse kvinnen. Send henne fra deg uten hjelp. Vi tåler på ingen måte dette frekke ropet.» Men det de mente, var dette: «Vis henne bort slik du pleier å vise nødlidende sjeler fra deg. Det er alltid din vane å hjelpe dem. Hjelp henne, kjære Mester, for hun roper etter oss!

Vi kommer ikke av flekken her på veien for denne kvinnen. Hun henger etter oss. Hun roper og ber oss om å be for henne. Å, kjære Herre, hvorfor skal vi la henne bli gående etter oss her? Å, Herre, se hvor ydmykt og alvorlig hun ber deg! Hjelp henne, for ellers holder hun aldri opp med å rope og skrike!»

Hvordan går det nå? Kommer det svar nå? Å nei! Nå ser det ut som den evige mildheten er forvandlet til en grusom strenghet. Kvinnen får ikke noe svar, og disiplene får ikke noe svar. Og, min Gud, hva hører jeg? Like iherdig er hun. Like ivrig ber hun. Hun våger, og hun våger alt.

Bedrøvede, beklemte, nedslåtte, nådehungrige, anfektede sjel! Gå og gjør likeså. Om din Jesus ser ut til å gå bort fra deg, så gå etter som en påtrengende tigger. Ta den kana'aneiske kvinnens bønnerop i din munn, og be som hun: «Herre, du Davids sønn, miskunn deg over meg! Ingen ting i hele verden kan hjelpe meg. Det er bare din miskunn som skal hjelpe meg. Barmhjertige, barmhjertige, jeg banker på ditt hjerte og ber om miskunn ved din nådes dør.

Min arme, dyrekjøpte, udødelige sjel plages ille av tunge tanker, av grufulle innskytelser, av skremmende innvendinger, av en drepende tvil. Det forekommer meg at jeg aldri blir salig, Herre Jesus, at jeg blir fordømt, at det ikke er nåde for meg, at barmhjertighetens dør for lenge siden er lukket! O, min frelses Gud, ti ikke, svar meg! Hør en synder som roper til deg! Miskunn deg over meg!»

Å, rop og be, be og rop på denne trengende måten! Det kan nok hende deg som det hendte kvinnen i evangeliet: Det kan se ut som Jesus ikke svarer et ord. Men Jesus svarer når han taler til sjelen ved sin Hellige Ånd og gir den varme, søte tanker som kvikker opp hjertet. Når du merker dette, da hører du Guds røst innvendig i din samvittighet. Dette er hans svar.

Men om du ikke straks skulle få dette svaret, skal du derfor gi helt opp? Skal du derfor bli trett og slippe all tro, alt håp og all bønn? Nei, nei! Du spør kanskje: «Ja, men hvorfor skal da min Frelser tie så lenge? Hvorfor svarer han meg ikke et ord? Jeg kan jo ikke annet enn falle på den tanken at han ikke bryr seg om meg, at han må ha glemt meg.»

Nei, sjel, du tar feil i din sjeleangst. Han har visst ikke glemt deg. Hold deg til løftet så lenge. La ingen ting i verden rive deg løs fra løftet. Om Gud ikke trøster deg straks, er og blir likevel hans løfte fast og evig. En gledesfylt følelse av trøst er en særskilt gave som Gud ikke gir alle, og som han tar fra noen. Savner du den, så svøp deg imens inn i nådens løfter. De er også et svar fra Frelseren. Men hva du enn gjør, så hold ut i bønnen. For med dette middelet skal du overvinne din Forløsers taushet.

Se på eksemplet til andre bedende sjeler i Bibelen. Husk David, Job og Jona. De ropte også i nødens stund, slik som du, og Herren svarte dem ikke et ord. Men slapp de derfor alt, la ned bønnens våpen og ga opp håpet om seier? Å, visst ikke! Dessuten vil Herren prøve din tro når han tier til din bønn.

Hva ville vi vite om Abrahams tro hvis Gud ikke hadde prøvd ham da han skulle ofre Isak? Hva visste vi om Jobs tålmodighet hvis han ikke hadde vært satt på prøve? Hvem ville noen gang ha fått den vakre bønneboken, kong Davids salmer, hvis ikke denne kongen så ofte hadde måttet tåle den tunge anfektelsen at Gud ikke svarte ham et ord? Og tenk hvilket tap det ville ha vært om slike skatter skulle ha forblitt skjult!

Husk også, du bedrøvede sjel, at du ikke svarte din Frelser et ord da han gikk så trofast etter deg i den tiden du levde i falsk trygghet i synden og vandret på den brede vei. Han ba deg tenke på hva som tjente til din fred. Nå får du igjen for denne hjertehardheten din. Det er rett at du blir minnet om den. Du svarte ikke Frelseren et ord da han ba deg: «Omvend deg og tro evangeliet!» Han ba deg komme og ropte høyt, men du gjorde narr av det.

Nå er det rimelig at han ikke svarer deg et ord, men lar deg vente på hjelpen hans, slik han måtte vente på din omvendelse. Dette gjør godt. Det ydmyker deg. Husk til slutt også at din Jesus ofte tier fordi han vil gjøre deg lei av hele verden og gjøre deg lengtende etter det evige liv. Gi derfor ikke opp, selv om Herren av og til ikke ser ut til å svare på alt du ber om.

Gjør som den kjempende heltinnen, kvinnen i teksten. Får du ikke svar fra himmelen så snart du vil, så vend deg til et eller annet Guds barn som du kjenner. Kvinnen ba disiplene be for henne, og det gjorde de. Kjenner du en sjel som smaker den himmelske trøsten, så oppsøk denne sjelen og be om at den legger din nød på Jesu hjerte.

Si til den: «Du har jo fått den åndelige lindringen. Du har jo fått et nådig svar om at syndene dine er tilgitt. Jeg roper, og Jesus svarer meg ikke. Jeg ber, og han hører meg ikke. Å, be du med meg, og hjelp meg å holde mine tunge hender oppe – de vil snart synke. Be for meg hos den store Gjenløseren, at han snart forbarmer seg over meg.»

Å, det hjelper svært mye når flere som ber inderlig, blir enige om å be for én. De kan da i brennende bønnesukk si til Jesus: «Vis denne sjelen bort med nådig

hjelp, for den roper etter oss. Den plager oss og ber oss om å be deg om miskunn for den. O Jesus, hør nådig din menighets bønn!» Sannelig, denne forbønnen fra Guds barn er blitt til gagn for mang en anfektet sjel.

Men du som er i nød, jeg ber deg enda en gang: Slipp ikke bønnen, selv om svaret drøyer. Våg alt, for det bør du våge for din evige frelse.

Jeg sa: 3) Du skal våge å trenge deg fram til Jesus, selv om du blir angrepet av harde tanker om utvelgelsen.

Endelig åpner Herren Jesus munnen. Endelig gir han kvinnen et svar. Men å, svaret lyder hardt, det lyder avskrekkende: «Jeg er ikke utsendt til andre enn de fortapte får av Israels hus!» Det er akkurat som om han hadde sagt: «Du er en hedning. Jeg har ikke noe med deg å gjøre. Var du jøde, så skulle jeg nok finne råd.»

Å, du søte, du kjære munn, hva sier du? Har du ikke noe med hedningene å gjøre? Er du bare utsendt til jødene? Hvordan taler du, mildeste Jesus? Er du ikke et lys for hedningefolkene? Skal ikke Guds frelse ved deg nå til jordens ende (Jes 49,6)? Er du ikke hjørnesteinen som både jøder og hedninger er bygd på (Ef 2,20–22)? Er du ikke Isais rot som hedningefolkene skal søke til (Jes 11,10)? Er du ikke alle folkenes lengsel (Hag 2,7)?

Er ikke du den rette himmelduggen som først falt bare på Gideons ullskinn – jeg mener på jødene – og siden på hele jorden – jeg mener på hedningene (Dom 6,36–40)? Er ikke du dalenes lilje (Høys 2,1), en himmelblomst som vokser på åpen mark uten noe gjerde som stenger noen ute, så hvert menneske, både jøde og hedning, har fri adgang til denne liljen? Hvorfor svarer du da en nødlidende hedensk kvinne på denne måten? Nå kunne hun lett ha snudd nedslått og tenkt at her var det ingen hjelp å finne.

Disse skremmende tankene kunne lett ha steget opp i hennes indre: «Å, hør! Nå har jeg endelig fått ham til å tale, men han gir meg jo strenge og drepende bebreidelser. Han lar meg jo forstå at jeg ikke har noen del i ham, og at han ikke hører meg til. Han ber meg jo så godt som gå bort fra ham til de hedenske gudene og la dem hjelpe meg. For han vil ikke – han er hyrde for Israels hus og ikke for meg, en arm hedning. Nå er det ikke verdt å si et ord mer. Han har ikke hjerte for meg.»

Slike bedrøvelige tanker kunne lett ha fylt hennes beklemte sjel. Men se på dette troens forbilde! Se på denne Jakobs like, hvordan hun kjemper med Gud til nådens morgen gryr (1 Mos 32,24)! Jesu ord var heller ikke i seg selv et avslag. Nei, de lot fortsatt et håp stå igjen for en standhaftig tro.

For når han sier at han ikke er utsendt til andre enn de fortapte får av Israels hus, eller til jødene, så mener han, Gud være lovet, ikke den store sendelsen til verden for å frelse den falne menneskeslekten. Hadde han ment den, å, hvor ulykkelige var ikke vi da, vi som for to–tre hundre år siden levde i det tykkeste hedenske mørke! Jesus ville altså ikke si: «Jeg er ikke sendt til verden for deg, du hedenske kvinne. Jeg er ikke født for deg. Jeg har ikke tenkt å gjenløse deg. Jeg skal ikke korsfestes og dø for deg. Mitt blod skal ikke flyte for deg.»

Nei, dette kunne ikke være meningen hans, for gjenløsningen er jo skjedd for alle. Men han ville si: «Med min forkynnelse og mine undergjerninger er jeg

ikke utsendt til andre enn jødene. Det er bestemt i det evige råd at jeg i disse siste årene av min vandring bare skal forkynne og gjøre undergjerninger i jødenes land. Mot denne beslutningen kan jeg ikke handle. Var ditt barn et jødisk barn, skulle jeg befri det fra djevelen.»

Salig doktor Luther sier at ingen steder i hele evangeliehistorien blir Kristus beskrevet så streng og hard som han ser ut til å være denne gangen. Men viker den kjempende kvinnen? Slipper hun ham før hun blir velsignet? Nei! Vi hørte nettopp at hun gikk bak Frelseren, langt bak, og ropte til ham bak ryggen hans. Men nå blir hun så hjertelig glad over å høre ham åpne munnen og tale at hun springer fram bakfra, rett foran øynene på Herren Jesus.

Hun stanser ham og sperrer veien for ham, så han ikke kommer av flekken. Hun kaster seg ned på den åpne landeveien, holder om føttene hans og ber en svært kort bønn med halvbrutte ord: «Herre, hjelp meg!» sa hun. Det var alt hun ba nå; mer maktet hun ikke å si. Å, du kvinne som strider med bønn og tårer, disse utvalgte våpnene! Det kan knuse et steinhjerte å høre din alvorlige nød. Du våget alt.

Men det som er skrevet om denne kvinnen, «det er skrevet til lærdom for oss» (Rom 15,4). Jeg taler her igjen med deg, du sjel som er anfektet mens du søker nåde eller lever i nåden. Blant alle fristelser som plager et bedrøvet hjerte, er det en svært tung fristelse når læren om det evige nådevalget plager den som er bekymret.

Å, hvem svikter ikke når disse tankene oversvømmer sjelen som en flom og vil drukne alt håp om nåde? Disse engstende tankene lyder slik: «Jesus er ikke utsendt for å frelse deg. Han er ikke utsendt til andre enn slike syndere i verden som ikke har gjort det så grovt som du. Her er det forskjell på Guds sinnelag mot menneskene. Mot noen er han mild, mot andre streng. Noen har han fra evighet bestemt å gjøre salige, og andre har han satt seg fore å fordømme.

Var du så hellig som den hellige Peter eller Paulus, kunne du vente at Gud skulle høre deg eller hjelpe deg. Men du er jo ikke utvalgt. Du var ikke med ved det evige nådevalget. Du hører ikke med til de utvalgtes tall.» Av alle pilene som treffer hjertet, er nesten ingen så glødende som denne pinen over utvelgelsen.

Men skulle det være en sjel her som er blinken for dette glødende skuddet, så bli likevel ikke trett i sinnet, du forskrekkede sjel. Kast ikke bort håpet om din frelse, men våg alt, så skal du vinne. Her går det slett ikke an at du lenge diskuterer med Gud eller kjemper med din blinde fornuft. Her går det ikke an at du stiger opp i Guds rådskammer og gransker det evige råd. Det er heller ikke befalt deg. Men bli du her nede.

Den kana'aneiske kvinnens råd er det beste råd. Hva gjorde hun? Jo, med bønnen, med bønnen trengte hun seg gjennom alt. Da Jesus sa: «Jeg er ikke utsendt til deg», kom hun krypende til ham på veien. Han fikk ikke gå, for hun holdt fast i ham og sa: «Herre, hjelp meg!»

Du sjel som tviler på din utvelgelse, gjør du likeså! Når det i fristelsens stund hvisker slik i hjertet ditt: «Jesus er ikke sendt til deg, han angår ikke deg», så kom i dypeste ydmykhet krypende fram til Jesu blodige kors og si: «Herre, hjelp meg! Jeg holder på å drukne i nådevalgets hav. Herre, hjelp meg! Å hjelpe er

ditt embete, det er ditt store kall, det er derfor du er kommet til verden. Herre, hjelp meg!

Hvordan det henger sammen med utvelgelsen, vet jeg ikke. Men at du er hele verdens hjelper, det vet jeg, for det er ditt navn. Herre, hjelp meg! Jeg våger ikke lenger å fordype meg i det vanskelige spørsmålet om jeg er utvalgt eller ikke. Tilbake til nådevalget, som skjedde i evigheten, tør jeg ikke gå. Nei, jeg ber i tiden, jeg roper bare om hjelp i Jesu navn: Herre, hjelp meg!»

Se, dette er den beste måten å bli fri fra denne fristelsen: å minne Frelseren om hans embete i bønnen. Da griper du ikke bare tak i fliken av kappen hans, som den blødningssyke kvinnen. Nei, du griper ham rett inn i hjertet, som den kana'aneiske kvinnen. Våg det fullt og helt! For din frelse bør du våge alt.

Jeg sa: 4) og sist: Du skal holde ut med å rope om nåde hos ham, selv om du får din uverdighet kastet i ansiktet.

Til slutt blir kvinnen i evangeliet satt på en så tung prøve at en kan undre seg over hennes utholdende tro. Det var ikke nok at Jesus i begynnelsen gjemte seg for henne i et hus. Det var ikke nok at han ikke svarte et ord på bønnen hennes. Det var ikke nok at han sa at han ikke var utsendt til henne. Alt dette hadde vært nok til å skremme denne dypt bedrøvede sjelen. Men nå stiger anfektelsen enda høyere. Akkurat da hun hadde ropt: «Herre, hjelp meg!», svarer Jesus henne: «Det er ikke pent å ta brødet fra barna og kaste det til de små hundene!»

Luther sier i en preken på denne dagen: «Hadde Jesus sagt slike ord til meg, ville jeg straks ha løpt fra ham og tenkt: All min umak er forgjeves. Her er det ingen hjelp å få.» Ja, han legger til: Om Peter eller Paulus hadde sagt et slikt ord til ham, ville han ha fått en dødelig skrekk. Hvordan skulle det da ikke være når Kristus selv sa det til denne kvinnen?

For legg merke til at dette er akkurat som om Frelseren uttrykkelig hadde sagt: «Skammer du deg ikke over å be meg om noe, du som er en hedning? Sammenlignet med jødene er du å regne som en hund. Så ille som det ville se ut om en far tok brødet ut av munnen på sine sultne barn og kastet det til hundene, så ille ville det se ut om jeg hjalp deg.»

Med disse ordene bebreidet Jesus henne i det minste for at hun kom for tidlig med bønnen sin. Markus gjengir Kristi ord slik: «La først barna bli mette» (Mark 7,27). Det er det samme som å si: «Hedenske kvinne, du kommer for tidlig. Tiden er ennå ikke kommet da nådens brød skal deles ut til hedningene. Barna, jødene, skal få nåden tilbudt først. Vent til min himmelfart er forbi. Vent til jeg sender ut mine apostler for å forkynne evangeliet for all skapningen. Da kommer turen også til deg. Da skal Ordet forkynnes også for hedningene. Men nå skal barna bli mette først. Plag meg ikke i utide.»

Likevel var disse ordene av Jesus en overmåte hard prøve. Men å, hva ser jeg? Gjør det kvinnen motløs? Nei! Troen hennes er så forunderlig at det som skulle ha skremt livet av en annen, styrker henne. Det som skulle ha røvet alt mot fra en annen, gir henne mot. Og det som skulle ha fått en annen til straks å gå sin vei, oppmuntrer henne til å bli og holde ut i bønn.

Hun blir riktig glad over Jesu svar, som lød så hardt. Hun tar ham på ordet, hun gjør et trøsteord av en hard uttalelse, og hun tyder Frelserens ord til sitt

beste. «Ja, Herre», svarer hun, «de små hundene eter jo av smulene som faller fra deres herrers bord.»[1]

I disse ordene lyser en særlig Guds nåde fram, for hvert eneste ord vitner om ydmykhet og tro. La oss gå gjennom dem. Det er verd å merke seg at hun sier: «Ja, Herre.» Verd å merke at hun sier: «de små hundene». Verd å merke at hun sier: «eter jo». Verd å merke at hun sier: «av smulene». Verd å merke at hun sier: «som faller». Verd å merke at hun sier: «av» eller «fra». Og aller sist er det verd å merke at hun sier: «deres herrers bord».

1) Først fortjener det vår ettertanke at hun sier: «Ja, Herre.» Hun gleder seg til og med over Jesu harde ord om hundene og barna. Hun gir ham rett. Hun holder med ham. «Ja, Herre, du har helt rett», sier hun. «Jeg er en hund. Se på meg som det. Det skremmer meg ikke.»

2) Videre sier hun: «Hundene eter.» «En hund er jeg, det nekter jeg ikke. Men hundene spiser opp det de får. De eter sitt og sløser ikke bort det minste, for det har de ikke råd til. Barnet ser en derimot ofte sløse med brødet. Hunden setter pris på en brødbit. Barnet sløser av og til bort hele kaken. Jødene har overflod av din nåde, Herre, og kanskje akter de den minst nettopp fordi de har overflod – som egenrådige barn som sitter og vraker i maten. Men jeg, en stakkars hedning, spiser opp hver eneste nådesmule jeg får. Jeg har ikke råd til å spille en eneste.»

3) Videre fortjener det å merkes at den kana'aneiske kvinnen sier: «små hunder». Dette viser hvor dypt hun følte sin egen uverdighet. Hun sammenligner seg med små hunder. «Jeg regner meg ikke for annet», vil hun si, «enn en liten, foraktelig hund.»

4) Det er svært verd å merke at hun sier: «av smulene». Se hvor hjertelig ydmyk hun er! Hun sier ikke: «av brødet». Nei, hun regner seg altfor uverdig til å få hele brødet. Hun sier ikke engang: «av bitene». Nei, i sin åndelige fattigdom regner hun seg uverdig til hele biter. Men hun sier: «av smulene». Denne ydmyke sjelen er helt fornøyd med smuler. Mer vil hun ikke be om.

5) Det fortjener å tenkes over at hun sier: «som faller». Hun ber ikke om selv å få ta en brødsmule fra bordet. Hun ber heller ikke om at noen skal kaste en brødsmule til henne fra bordet. Men hun ber bare om alle de smulene som faller, uten at hun tar dem eller noen gir dem. «De smulene som faller ned, gjør ellers ingen nytte», vil hun si. «Ingen samler dem. Men jeg er en hedning. Jeg er hjertelig fornøyd med dem. Herre, unn meg dem!»

[1] NB: «Det er sant, Herre! Men de små hundene eter jo av smulene som faller fra bordet hos deres herrer» (Matt 15,27). Linderot går gjennom den gamle ordlyden ord for ord.

2. søndag i faste: Når den som våger alt, med nød og neppe blir salig – del 3

6) Videre bør vi gi akt på det lille ordet «av» eller «fra» i kvinnens svar: «Smulene som faller fra deres herrers bord», sier hun. Med dette vil hun si: «Jeg sitter nok ikke ved ditt bord, Herre – der sitter jødene. Men jeg er likevel ikke langt unna. Jeg, en arm hund, er nabo til dine barn. Mitt land grenser tett inn til dine barns land, jødenes land. Å, hjelp dine barns nærmeste nabo!»

7) Endelig er det aller mest verd å merke at hun sier: «deres herrers bord». Det vil si: «Om jeg får være din hund, Herre, blir jeg likevel ikke støtt ut av ditt hus. For en holder jo hunder i huset også. Både hunder og barn har sin herre. Da blir du jo likevel min herre. Får jeg ikke være min herres barn, så får jeg likevel være din hund, min herres hund.

Å, min herre, barna spiser ikke alt så nøye opp at de ikke kan la en liten brødsmule falle under bordet som hunden kan få. Etter slike brødsmuler har jeg lenge hungret. Derfor har jeg nå løpt etter deg, min herre, hele denne lange tiden her på landeveien, som en liten sulten hund. En husfar pleier av og til, når barna har spist, å kaste et stykke brød bort til hunden. Det venter jeg på nå. Det måtte være en fattig husbonde som ikke kunne fø en hund. Å, hvilken husfar lar vel gjerne en hund i huset sitt dø av sult?»

Hvor vil nå den milde Frelseren gjøre av seg? Nå har han fanget seg selv. Nå tok kvinnen ham på hans egne ord. Å ja, den som bare riktig kunne denne troens kunst – så gjerne lar han seg fange! Nå vant hun den himmelske brudgommens hjerte med dette ene øyekastet av sin tro og med alle de leddene av sukk som satt så tett sammen i kjedet av hennes bønn (Høys 4,9). Her måtte Jesus gi seg tapt i kampen. Han kunne ikke holde seg lenger; han måtte svare og hjelpe.

«Kvinne, din tro er stor!» sa han, den nådige og barmhjertige Herre. «Det skal skje deg som du vil.» Å, du miskunnsomme Jesus, hvor ubegripelig dypt bøyer du deg ikke ned til en synder! Hvorfor sier du ikke: «Det skal skje deg som jeg vil»? Å, hvorfor skal du si: «som du vil»? Å jo, det er din vane, milde Jesus! Når sjelen gir seg helt og fullt over i din vilje, gir du deg igjen helt og fullt over i dens vilje.

Da sier du: «Sjel, du eier meg helt og fullt. Jeg skal gjøre alt du vil. Din vilje skal være min vilje. Det skal skje deg som du vil.»

Ja, Markus legger til at akkurat da kvinnen hadde sagt ordene: «Ja, Herre, men de små hundene under bordet eter jo smulene etter barna», sa Frelseren: «For dette ordets skyld – gå du hjem. Den onde ånden er fart ut av din datter» (Mark 7,28–29). «For denne talens skyld, for dette ordets skyld», sier han. «Med dette ydmyke ordet har du grepet meg i mitt innerste hjerte. Med dette ordet har du tatt nåden som med en veldig hånd. Med dette ordet har du revet himmelens rike til deg.»

Kvinnen gikk hjem. Datteren hennes hadde før ikke hatt ro for den urene ånden. Men nå fant hun henne liggende helt stille på sengen. Den uovervinnelige Gud var overvunnet, for hun som stred med ham, våget alt.

Nå, sjel, her er noe som er verd å høre på! Mener du noe med din evige frelse? Er det ditt alvor at du vil bli revet ut av fordervelsen som et bytte? Er du ikke så redd for noe som for å bli fordømt, og lengter du ikke så sterkt etter noe som etter å bli salig? Vil du samtidig våge noe for frelsen? Så våg det den kana'aneiske kvinnen våget – våg alt!

Om du får din uverdighet kastet i ansiktet, så la ikke det røve motet fra deg, men tål denne bebreidelsen. Kvinnen i dagens tekst vant barnerett nettopp da hun ba om hunderett. Det skal gå deg på samme måte hvis du griper inn i Jesu hjerte med et ydmykt hjerte. Å, lær, lær i Guds Ånds skole denne kvinnens himmelske kunst: å kjempe med Gud!

Si «Ja, Herre!» som hun, til alle bebreidelser for din uverdighet. Når det i anfektelsens stund roper i hjertet ditt: «Du er en stor synder», så si: «Ja, Herre! Men du er også en stor Frelser, som har gjort en stor soning og er full av stor nåde.» Når det roper: «Etter loven er du forbannet», så si: «Ja, Herre! Men jeg søker min velsignelse i evangeliet.» Når det roper: «Du er et fordømt menneske», så si: «Ja, Herre! Men du er Frelseren. Alle fordømte deg langfredagsnatten og sa at du var skyldig til døden, for at jeg skulle slippe å bli fordømt.»

Når det roper: «Gud er rettferdig, han må straffe deg», så si: «Ja, Herre! Men han straffer ikke to ganger, han krever ikke betaling to ganger. Han har fått betaling én gang, da du, o Jesus, ble straffet for meg på korset.» Når det roper: «Syndene dine er altfor store», så si: «Ja, Herre! Men jeg vet noe som er enda større, og det er din barmhjertighet.»

Når det roper: «Syndene dine er altfor mange», så si: «Ja, Herre! De er visst mange, ja, de er flere enn sanden i havet. Men tilgivelsene som ligger gjemt hos deg, er likevel langt flere.» Når det roper: «Syndene dine har vart altfor lenge, du har syndet for lenge», så si: «Ja, Herre! Men din barmhjertighet har vart og varer mye lenger, for den varer fra evighet til evighet.»

Ja, du kjempende sjel, vil du være riktig sikker på å overvinne Jesus, så stig ned fra alle innbilte høyder til en dyp fattigdom i ånden. Legg deg tett inntil nådens bord som den ydmykeste hund. Be ikke om hele nådens brød; be ikke engang om stykker, men vær fornøyd med nådesmuler.

Du er jo uverdig til brødet du spiser, uverdig til drikken du drikker, uverdig til å gå på jorden, uverdig til å kvikkes opp av luften, uverdig til å varmes av

ilden, uverdig til å leskes av vannet, uverdig til å bli opplyst av solen – og enda mer uverdig er du til å få nåde i tiden og bli salig i evigheten.

Du kan altså gjerne sammenligne deg med en liten, uverdig hund. Men kryp i denne følelsen fram til nådebordet. Følg Frelseren i hælene, slik hunden går etter sin herre. Til slutt seirer du. Det skal skje deg som du vil. Men våg bare alt for din evige frelse.

Alt skal våges. Men er det ikke ubeskrivelig vekkende at et menneske som våger alt for sin evige frelse, likevel med nød og neppe blir salig? Kan det ikke sette den mest tankeløse sjel i den dypeste ettertanke? Kan det ikke rive opp den dypeste syndesøvn? Kan det ikke vekke en kvelende bekymring hos den mest alvorlige Guds venn? Dette er det andre vi skal tenke over i denne første delen av prekenen vår.

Peter har sagt at den rettferdige med nød og neppe blir salig, og Guds Ånd ga ham å skrive det slik. Den rettferdige blir med nød og neppe salig – det er det samme som å si: Med den største nød blir han salig. Det er ikke mer enn så vidt at han blir salig, så når han blir salig, undrer han seg selv over at han kunne bli det.

Slik har vi jo hørt i dag at det gikk den kana'aneiske kvinnen. Hun fikk jo til slutt hjelp, men det var med nød og neppe, det var med den største nød. Hele den lange tiden så det jo ut som hun ikke skulle få hjelp. Hun kjempet, men det så håpløst ut med seieren. Hun ba, men lenge var det ingen tegn til bønnhørelse. Hun brøtes med den uskapte Engelen, og det så ut som han ikke ville gi seg tapt.

Hun prøvde alt – leting, utholdenhet, frimodighet, ydmykhet, bønn og kanskje tårer. Men det så ut som hun våget alt forgjeves, og at hun løftet stemmen til Jesus til ingen nytte. Å, vi har god grunn til å si at hun fikk hjelp, men at det skjedde med nød og neppe.

Slik går det den dag i dag når en sjel uten nåde skal vinne Guds nåde, når en uomvendt synder skal bli omvendt, når et bedrøvet hjerte skal bli trøstet, når den som plages av tvil, skal komme til tillit, når et omvendt menneske skal komme gjennom denne usle verden, få en god ende og bli salig for en hel evighet.

Den som har erfart dette, vet at ingen kommer til tro uten anger. Han vet at ingen får lindring uten bedrøvelse. Han vet at ingen vinner åndelig seier uten kamp først. Han vet at omvendelsens port er trang og helliggjørelsens vei er smal. Ja, han vet at det går med stor møye hele veien gjennom.

Med nød og neppe kan Gud vekke deg når du sover tungt i din syndesøvn. Med nød og neppe kan det steinhjertet du har av naturen, bli knust av lovens hammer. Med nød og neppe blir synden riktig bitter og motbydelig for deg. Med nød og neppe kan botferdige omvendelsestårer presses ut av dine tørre øyne. Med nød og neppe overvinner nåden din tvil når sjelenøden er riktig stor. Med nød og neppe våger du i den første angsten å tro at Gud kan være nådig mot en så stor synder som du er.

Med nød og neppe kommer du gjennom alle vanskelighetene i nådestanden etter at nåden er vunnet. Daglig strider du med Satan, og du seirer med nød og neppe. Daglig ligger du i kamp mot kjødet, og du vinner seier med nød og neppe.

Daglig kjemper du mot den onde verden, og seieren blir din, men det skjer med nød og neppe.

Til slutt kommer du i mørkets dal, i Satans kamp og dødens kval. Nå gjelder det. Nå står frelsen virkelig på spill. Nå kommer det an på gode våpen og en god stridsmann. Taper du da, er det tapt for hele den lange evigheten. Å, når hjertet banker og slår, når dødssvetten trenger fram på pannen din, når det store båndet mellom legeme og sjel holder på å løses – da blir den sjelen som kjenner sin Gud godt, salig. Men mer er det ikke. Den blir salig med nød og neppe.

Så om du blir så lykkelig, kjære tilhører, at du en gang kommer inn i himmelen, vil du sikkert si: «O, du mildeste Gud! Hvordan kom jeg hit? Er denne store, arme synderen kommet inn i himmelen? Er jeg her? Er dette himmelen? Hvordan kom jeg til dette hjemmet? Luft og sol og stjernenes hær – hvordan fløy jeg gjennom dem? Å, hit er jeg kommet med nød, med den største nød.»

Men en sjel som oppriktig søker nåde og er omvendt, kunne nå tenke: «Gud bevare meg! Er det slik med å vinne frelsen, blir jeg kanskje aldri salig. Kanskje hjelper ingen omvendelse. Kanskje hjelper verken flid i bønnen, troskap i å våke, utholdenhet i troen eller iver i helliggjørelsen, siden jeg hører at en blir salig med nød og neppe.»

Til det svarer jeg: Jo, Gud være lovet, alvorlige sjel, dette hjelper visselig! Du må bare forstå Peters ord riktig. Peter sier ikke at den rettferdige ikke blir salig. Han sier uttrykkelig at han blir salig, men han legger bare til at det skjer med nød og neppe. Våg du bare alt for din evige frelse. Søk, be, rop, bank på, kjemp, og slipp ikke Jesus før din siste stund. Vit så til din trøst at du blir salig, men husk også til din vekkelse at du med nød og neppe blir salig.

Når det nå er og blir en guddommelig sannhet at den som våger alt for sin evige frelse, med nød og neppe blir salig, følger det av seg selv at jeg ikke kan annet enn spørre: Hvordan skal det gå med den som våger for lite? Dette spørsmålet skal vi nå tenke over i

Annen del

Hvem våger for lite for sin evige frelse? Det skal først besvares. Å, min Gud, de som våger for lite, er flere enn mange tror. Den som ikke våger alt, våger enten ingenting eller for lite. Jeg kan nok ikke nekte for at lite er noe. Det må likevel være bedre enn ikke å våge noe. Men hva hjelper det når frelsen er forspilt, så sant ikke alt, alt blir våget?

Når jeg roper: «Sjel, hva våger du for din evige frelse?», kommer én fram og sier: «Jeg vil våge en daglig morgen- og kveldsbønn for min frelse. Jeg skal aldri legge meg en eneste kveld og aldri stå opp en eneste morgen uten å be min bønn til Gud. Det vil jeg våge for min frelse.» Til det svarer jeg: Morgen- og kveldsbønn er visselig ikke å klandre. Men vil du ikke våge mer, så våger du for lite for frelsen.

Og dessuten kan din morgen- og kveldsbønn være en tom seremoni, en løs vane, et hyklers munnsvær, tale uten hjerte, uten andakt, uten alvor. Ja, det er godt mulig at du bare vil bli kvitt Gud med disse åndelige besøkene til et bestemt klokkeslett, så han siden skal se gjennom fingrene med hele ditt kjødelige sinnelag når du bare har lest opp noen bønneformularer for ham morgen og

kveld. Nei, nei, du blinde sjel, dette er for lite! Det skal mer til om du vil tenke på å bli salig.

Når jeg roper: «Sjel, hva våger du for din evige frelse?», kommer en annen fram og sier: «Jeg vil våge en flittig kirkegang for min frelse. Så lenge jeg makter, skal jeg aldri forsømme å komme i Guds hus for å høre Herrens ord.» Til det svarer jeg: Det er visselig vel tenkt at du flittig går til det stedet der den levende Guds ord blir forkynt. Men tror du at dette er nok til frelse, så tar du forferdelig feil. Og vil du ikke våge mer for himmelen enn kirkegang, så våger du for lite.

For det kommer jo ikke bare an på at du går i kirken. Det kommer an på med hvilken andakt du er der, om samvittigheten din er blitt rørt der, om hjertet ditt er blitt ydmyket der, om sjelen din er blitt forandret der, og om det ordet du har hørt, har fått vise sin virkning så du er blitt helt omvendt.

Når jeg roper: «Sjel, hva våger du for din evige frelse?», kommer den tredje fram og sier: «Jeg våger å gå til alters fire ganger i året for min frelse. Og i den uken jeg har tenkt å gå til den hellige nattverd, skal jeg lese i nattverdboken min med all mulig andakt. Jeg skal ransake meg selv og angre de syndene jeg har gjort siden sist jeg var ved Herrens bord. I nattverduken skal jeg leve stille og rolig, synge salmer, lese bønner og frykte Gud så godt jeg forstår.»

Til det svarer jeg: All denne gudeligheten ved altergangene dine laster jeg ikke. Men jeg sier likevel på Herrens vegne: Våger du ikke mer for din frelse, så våger du for lite. For å være en verdig nattverdgjest skal det langt mer til enn det du har regnet opp. Her er det ikke nok å lese i en nattverdbok. Nei, her ser Herrens øyne etter om du kommer til hans dekkede nattverdbord med et bedrøvet og nådehungrig hjerte.

Her er det ikke nok å felle noen tårer i nattverduken ved en tom tanke på syndene dine. Nei, her er spørsmålet om hjertet, hjertet er blitt knust og ydmyket, så angeren din er en hjertets anger, og tårenes vann strømmer fra hjertets slåtte klippe. Våger du ikke denne grundige omvendelsen for din frelse, så våger du for lite.

Når jeg roper: «Sjel, hva våger du for din evige frelse?», kommer den fjerde fram og sier: «Jeg våger en dydig og anstendig vandel for min frelse. Jeg skal vokte meg for alle grove og åpenbare laster. Jeg skal legge vinn på alle borgerdyder. Jeg skal aldri bedra noe menneske, aldri forlede noen, aldri gjøre noen urett. Jeg skal aldri såre noe menneskes gode navn og rykte med tungen min. Jeg skal vise medlidenhet og hjelpsomhet mot fattige og nødlidende mennesker.

Har jeg mye, skal jeg gi rikelig; har jeg lite, skal jeg gi av dette lille med et godt hjerte. Og når jeg gjør dette, tenker jeg at frelsen vel ikke skal slå feil for meg til slutt.»

Til det svarer jeg: Å, du arme sjel! Jeg hører nok at du våger noe for frelsen, men å, du våger for lite. En hederlig og anstendig vandel skal visselig være der, og den holder også hver omvendt sjel seg til. Men den alene, og ikke noe mer, er ikke nok for en sjel som har tenkt seg til himmelen. Fariseerne levde også dydig og anstendig, men heller ikke mer. Beger og fat var bare rene utvendig, men innvendig var de likevel fulle av all slags urenhet (Matt 23,25).

Nei, du må våge mer for himmel og frelse om du vil komme inn der. Et pyntet ytre er for lite. Den hellige Gud krever mer.

Ja, jeg lar deg selv, o synder, tenke over hvordan det skal kunne gå med deg når du vil våge så lite for en evig frelse. Å, blir den som våger alt, frelst med den største nød, så er det tydelig at den som våger for lite, ikke har noen frelse å vente.

Men hva skal vi da si om det mennesket som ikke våger noe? Hvordan skal det gå med ham? Det er det siste spørsmålet, i denne prekenens

Tredje og siste del

Ja, det er vel verd å spørre: Hvordan skal det gå med ham? Når den kana'aneiske kvinnen – hun som ba, ropte, kjempet og var i slik nød etter Jesus, og hvis hjerterørende eksempel er stilt fram for oss i dag – med nød og neppe ble bønnhørt, hvordan skal det da gå med den som ikke ber, ikke roper, ikke kjemper og ikke har noen lengsel etter Jesus?

Her tar jeg en samtale med den trygge, sorgløse verden. Her vil jeg tale litt med deg som hver dag arbeider på din egen fordømmelse, men likevel sovner med det håpet at du skal kunne bli salig. Jeg vil spørre deg i Herrens navn hvordan du i en så ulykkelig tilstand for din sjel kan nære slike forblindede tanker en eneste time.

Ja, du trygge verden, jeg vil spørre deg: Når den med nød og neppe blir salig som søker sin Frelser natt og dag med stor lengsel – ja, søker så trofast at hans iver ikke kveles selv om Jesus skjuler seg for sjelen – hvordan skal det da gå med den som aldri søker, verken med stor eller liten lengsel?

Når den med nød og neppe blir salig som uopphørlig roper og ber om den store miskunn i himmelen – ja, ber selv om Jesus i begynnelsen ikke ser ut til å svare et ord – hvordan skal det da gå med den som aldri ber, som har levd mange år i verden og kanskje aldri har sendt en eneste bønn opp til Gud?

Når den med nød og neppe blir salig som kjemper seg gjennom tunge innvendinger og skremmende innskytelser om sin evige utvelgelse, hvordan skal det da gå med den som ikke tenker på noe som helst i hele sin frelses sak, og som er likeglad med om han er utvalgt eller forkastet?

Når den med nød og neppe blir salig som holder ut med å be om nåde selv om han kjenner bebreidelsene for sin store uverdighet, hvordan skal det da gå med den som aldri taler et ord med Gud i bønn, enda han står så langt fra nåden som himmel og helvete ligger fra hverandre?

Når den med nød og neppe blir salig som med våken samvittighet ser tydelig hvor stor fare hans arme sjel er i, og blir inderlig forskrekket over det, hvordan skal det da gå med den som ofte blir vekket av Gud, men aldri vil våkne, og som i stedet sover og drømmer om himmel og salighet og midt i faren tror at det ikke er noen fare på ferde?

Når den med nød og neppe blir salig som har Davids knuste hjerte og feller Peters bitre tårer over syndene han har gjort, hvordan skal det da gå med den som aldri har kjent og aldri vil vite av noen anger og sorg over synden, men kanskje regner sorgen over synden for unødvendige griller og fantasier?

Når den med nød og neppe blir salig som trenger seg gjennom fornuftens innvendinger, gjennom Satans fristelser, gjennom kjødets skrøpelighet, gjennom verdens anstøt, gjennom alt, gjennom alt, fram til nådestolen og tenker: «Her gjelder det å dø eller seire. Jeg må bli frelst, om jeg så skal dø ved Jesu føtter og oppgi ånden midt i bønnen» – blir denne oppriktige kjemperen for nåden og kronen med nød og neppe salig, hvordan skal det da gå med den som verken spør etter nåde eller nådestol, men hele livet forakter nåden og vender ryggen til nådestolen?

Når den med nød og neppe blir salig som strider mot synden og er fruktbar i alle gode gjerninger, hvordan skal det da gå med den som er syndens venn og gjør onde gjerninger? O, min evige Gud, hvordan går det med alle disse i døden, i oppstandelsen, i dommen og i evigheten?

Å, det er lett å vite. Når den rettferdige med nød og neppe blir salig, er det tydelig at den ugudelige aldri blir salig. Når den som ber, med nød og neppe blir salig, er det tydelig at den som banner, aldri blir salig.

Når den våkne sjelen med nød og neppe blir salig, er det tydelig at den sovende synderen aldri blir salig. Når den som har sitt sinn i himmelen, med nød og neppe blir salig, er det tydelig at den som er jordens trell, aldri blir salig. Å, du trygge verden, «visste også du, om enn først på denne din dag, hva som tjener til din fred! Men nå er det skjult for dine øyne» (Luk 19,42).

Avslutning

Om jeg på denne søndagen på et vis kunne vekke dem som er mitt kjød, til nidkjærhet og frelse noen av dem, da hadde jeg reist opp til denne byen – til denne byen der jeg er vokst opp – i en lykkelig stund. Da hadde jeg gått opp på denne prekestolen i en velsignet nådetime. Ja, da ville verken dere eller jeg ha grunn til å angre denne prekenen.

Om den kana'aneiske kvinnen har vi nå hørt en hel preken. Gud gi at det var en tilhører her med slik andakt at Jesus snart måtte få grunn til å si til en eller annen kvinne blant oss: «Kvinne, din tro er stor!», og til en eller annen mann: «Mann, din tro er stor!»

Gud gi at den kana'aneiske kvinnen i dagens evangelium kunne få mange likesinnede her i byen, både blant menn og kvinner, både blant unge og gamle! Gud gi at det ble mange her som kjempet som hun, mange som ba som hun, mange som holdt Frelseren fast i den samme ivrige bønnen som hun – og mange som kom like sikkert inn i himmelen som jeg er sikker på at hun er der i denne stund og blir der i all evighet!

Dere er mine brødre, mitt eget kjøtt og blod. Hvorfor vil dere da være de siste til å kjempe for kronen slik den kana'aneiske kvinnen kjempet for den (2 Sam 19,12)?

O, du mitt elskede folk som jeg er vokst opp blant! Å, hvilken seier Guds kirke ville få! Å, hvilken angst Satan ville få! Å, hvilken jammer han ville få! Å, hvilken fryd Guds engler ville få! Å, hvilken ro sjelen da ville få! Å, hvilken evig fryd du ville få! Å, hvilken glede Jesus ville få! Ja, å, hvilken dag du ville få! Å, hvilken salig 2. søndag i faste du ville få, om du i dette øyeblikk ga nåden rom! Amen.

3. søndag i faste: Menighetens fred når mørkets fyrste er kastet ut

> «Han drev ut en ond ånd, og den var stum. Men det skjedde da den onde ånden var fart ut, da talte den stumme. Og folket undret seg. … Da går den bort og tar med seg sju andre ånder, verre enn den selv. De går inn og bor der. Og for det mennesket blir det siste verre enn det første. Som han sa dette, skjedde det at en kvinne i mengden ropte til ham: Salig er det morsliv som har båret deg, og det bryst som du har diet! Men han sa: Ja, salige er de som hører Guds ord og tar vare på det!» (Luk 11,14–28).

«Den store dragen ble kastet ned, den gamle slangen, han som kalles djevelen og Satan, han som forfører hele verden. Han ble kastet ned på jorden, og hans engler ble kastet ned med ham.»

Slik ser vi at det rette beholder seieren, og at Satan og hans rike må bøye seg for Guds makt og Guds rike. Dragen og hans engler stred riktignok mot Mikael, men de seiret ikke. De vant ingenting, og det fantes ikke lenger plass for dem i himmelen. «Og den store dragen ble kastet ned, den gamle slangen, han som kalles djevelen» og så videre (Åp 12,9).

I eldre tider ble dragen regnet som den giftigste av alle slanger, det skadeligste og forferdeligste dyret i hele skapningen. Derfor kunne man ikke gi mørkets fyrste et mer avskyelig navn. Satan er den aller listigste av alle vesener, og han har aldri gjort annet enn det som er ondt og giftig. Var han før en stor lysets engel, så er han nå blitt en stor drage – stor i makt, men enda større i ondskap.

Dette er den gamle slangen som alt ved verdens begynnelse sprøytet sin drepende gift ut i paradiset, slangen som kalles djevelen og Satan. Satan er et hebraisk ord og betyr motstander. Djevel er et gresk ord og betyr en som krenker andres ære. Begge navnene passer godt på den onde ånd. Han er Satan, motstanderen, fordi han setter seg opp mot Gud og alt godt. Og ingen motstander er farligere enn en ærekrenker og ugjerningsmann.

I det daglige liv frarøver en slik mann sine medmennesker all ære og anseelse i verdens øyne. På samme måte vanærer djevelen de gode og sanne kristne for Guds åsyn. Han hisser det ene mennesket opp mot det andre og stifter bare ondt. Derfor sies det også om ham at han bedrar og forfører hele verden. Hvor man enn kommer, finner man alltid mer ondt enn godt.

«Hele verden ligger i det onde» (1 Joh 5,19). Og det er ikke noe å undres over. Djevelen er verdens fyrste, som den lyder; dens fører, som den følger; og dens leder, som bedrar hele verden.

Det var denne djevelen Johannes i et syn så bli kastet ned på jorden. Allerede den første dommen Gud forkynte over slangen i Edens hage, kastet ham ned på jorden. Med den begynte hans fall fra æren. Så fulgte Guds nådeløfte om at kvinnens ætt skulle knuse slangens hode. Og endelig kom den velsignede stunden da den store slangen ble kastet ned på jorden.

I mange hundre år, ja, i over to tusen år før Kristi fødsel, hadde djevelen forført hele verden til en forferdelig avgudsdyrkelse. Den gang satt den store dragen liksom i himmelen og ble tilbedt av hedningene som en gud. Men da evangeliet ble forkynt og den kristne tro hadde utryddet den hedenske avgudsdyrkelsen i en stor del av verden, ble dragen kastet ned på jorden sammen med alle sine engler.

Disse englene var de hedenske avgudene. Derfor sier også Paulus: «Det som hedningene ofrer, det ofrer de til onde ånder og ikke til Gud» (1 Kor 10,20). Gud være takk for at denne ulykkestiden er forbi, og at Satan og hans tilhengere er kastet ned på jorden! Ennå rår han nok her og der som en sterk og væpnet kjempe. Men den som er sterkere enn han, er funnet. Det gir dagens hellige evangelium oss et herlig bevis på.

Johannes hørte en høy røst i himmelen si: «Fra nå av tilhører frelsen og kraften og riket vår Gud, og makten hans Salvede. For våre brødres anklager er kastet ned, han som anklaget dem for vår Gud dag og natt» (Åp 12,10). Denne røsten, kjære tilhørere, hører vi ennå i dag. Ved Guds nåde vil vi ta den som emne for vår andaktsfulle betraktning i denne stund. Fader vår …

Evangeliet: Luk 11,14–28.

Ved Guds nåde vil vi i dag betrakte:

Den kristne menighets fred og salighet ved at mørkets fyrste og hans engler blir drevet bort fra jorden.

Vi vil nå 1) se litt nærmere på denne mørkets fyrste, den gamle dragen som så lenge har bedratt verden.

Når Jesaja vil beskrive hvor jammerlig det babylonske riket skal gå til grunne, sier han: «Drager skal bo i de lystige palasser» (Jes 13,22).[1] Menneskene er disse lystige palassene, skapt for at Gud skulle bo der. Men for en ulykke at den store dragen, Satan, som bedrar verden, er blitt den leieboeren som rår der!

Vi kan ikke uten sorg tenke på hvor ulykkelig et menneske har det når djevelen har besatt det, slik som mannen i dagens evangelium som djevelen hadde gjort stum. Vi bør virkelig regne det som en særlig nåde fra Gud at det i vår tid finnes så få eksempler av dette slaget. Det er likevel til å bære når djevelen bare bor i legemet. Men ulykkelige er de hvis sjel han har vunnet som sin evige eiendom.

Riktignok slo Satan den fromme Job med onde byller fra fotsålen til issen, og en av hans engler slo Paulus i ansiktet. Men det skadet dem ikke. Tvert imot tjente det til å rense og lutre sjelene deres enda mer. Plagene de led, var nok store

[1] NB: «sjakaler i vellystens slott».

og tunge, men de ble til gagn for dem. Men når djevelen har sjelen i sin vold, blir alt til skade. Ja, han forleder dem, som vi ser i dagens evangelium, til å spotte og håne Gud.

«Han driver ut onde ånder ved Be'elsebul, de onde ånders fyrste!» sa jødene frekt om Jesus. Andre igjen ble forledet av den listige fristeren til å kreve et tegn fra himmelen av Jesus. Av dette ser vi at han gjerne ville forføre hele verden til å håne alt som er ærlig, om det var mulig. Og vær viss på, dyrebare tilhørere, at hver ond tanke som stiger opp i hjertene deres, er en innskytelse fra den onde, et verk av Kristi svorne fiende, djevelen.

Han frister uten stans og gjentar angrepene sine på tusen måter, i tillit til det gamle ordet: «Utholdenhet overvinner alt.» Dette beskriver Frelseren slik: «Når den urene ånden er fart ut av et menneske, går den gjennom tørre trakter og søker hvile. Når den ikke finner det, sier den: Jeg vil vende tilbake til huset mitt som jeg for ut av.»

Satan er en unyttig ånd, men ingen lat ånd. Han sitter ikke stille, men driver stadig sitt verk i vantroens barn. Han hviler ikke, men vandrer gjennom tørre trakter. «Jeg har fartet og flakket omkring på jorden,» sier han selv (Job 1,7). Overalt ligger han listig på lur for å fange sjeler, og dessverre lykkes det ham altfor ofte å gripe sitt bytte.

Forsiktigheten byr oss nok å ta oss i vare for onde og slette mennesker. Men det er tusen ganger mer nødvendig for oss å vokte oss for Satan. For han er stadig omkring oss, ja, han trenger seg inn på de mest skjulte steder. Han våger seg til og med inn i kirkene våre for å forstyrre den virkningen som Ordets kraft kanskje kunne få i de syndige hjertene hos verdens barn.

«Han går omkring som en brølende løve og søker noen han kan oppsluke,» sier Peter (1 Pet 5,8). Overalt bærer han sitt helvete med seg, og derfor finner han ikke ro noe sted. Kanskje trodde han at han hadde funnet ro da han plaget Saul, og da han hisset det ene riket opp mot det andre. Men blant menneskene trives han alltid best. Og må han forlate plassen sin, som i dagens evangelium, og finner han ingen bedre, så sier han: «Jeg vil vende tilbake til huset mitt som jeg for ut av.»

«Og når den kommer dit, finner den det feid og pyntet. Da går den bort og tar med seg sju andre ånder, verre enn den selv. De går inn og bor der. Og for det mennesket blir det siste verre enn det første.» Meningen med dette er: Når et menneske en gang har omvendt seg, men så faller tilbake i synd igjen, da prøver djevelen å fange ham hardere enn før.

Da har han et feid hus, en pyntet bolig. For den frafalne synderen gjør det selv i stand for ham: Han vil se from ut for verden og hykler dyder han ikke har. Slik blir det siste verre enn det første. For som Peter sier i sitt andre brev: «For dersom noen ved kunnskap om vår Herre og frelser Jesus Kristus har unnflydd verdens urenhet, og så igjen blir fanget inn av den og ligger under for den, da er det siste blitt verre for dem enn det første.

Det hadde vært bedre for dem om de ikke hadde kjent rettferdighetens vei, enn at de kjente den og så igjen vendte seg bort fra det hellige bud som var overgitt til dem. Det er gått med dem som det sanne ordspråket sier: Hunden

vender tilbake til sitt eget spy, og et nyvasket svin velter seg i sølen» (2 Pet 2,20–22).

Har den urene ånden holdt seg skjult en tid, så vær sikker på, mine kristne, at han kommer til syne igjen med sju som er enda verre enn han selv. Har han en gang tatt på seg lammets røst, så bytter han den snart ut med dragens tordenrøst. «Den som setter sitt hus i ulage, skal arve vind,» sier Salomo (Ordsp 11,29). Hvilken arv skal da den få som setter sin egen sjel i slik ulage at han gjør den til bolig for avgrunnens drage, djevelen?

Jo større og listigere djevelens påfunn er, desto mer omhyggelig må vi motarbeide planene hans. Vår dyrebare Frelser har i evangeliet i dag vist oss den rette måten å bli kvitt ham på. «Salige er de,» sier han, «som hører Guds ord og tar vare på det!» Dette er de kristnes lykkelige lodd, og det vil vi nå se nærmere på.

Guds ord viser oss ikke bare den rette veien til frelse, men gir oss også kraft til å stride mot djevelens fristelser. Da Kristi disipler hadde gjort en god begynnelse med å forkynne det guddommelige ordet, sa Jesus til dem: «Jeg så Satan falle ned fra himmelen som et lyn» (Luk 10,18).

Slik må han også falle ut av hjertene våre når Guds ord viser sin kraft der. Det skjer når vi ikke bare hører det gjerne, men også tar vare på det og i hjertet lytter til de gagnlige formaningene og de velmente advarslene det gir. Med det kan vi slokke den ondes brennende piler. Vi trenger ikke frykte den store dragen og englene hans, for de er alle kastet ned og kan ikke skade de fromme.

Gud har knust dragens hode, sier David (Sal 74,13), og med Gud vil vi slutte et fast forbund mot denne felles fienden. Stor er den saligheten, og dyrebar er den freden som Gud har vunnet for oss ved Jesus Kristus. «Av alt det gode som den himmelske Far har gitt oss falne syndere av nåde,» sier en aktet lærer i Ordet, «finnes det ikke noe større, ikke noe saligere enn Guds hellige ord.»

Hvor skulle vi vende oss, mine kjære, om vi ikke hadde dette ordet? Jeg ville ikke være lærer hvis jeg ikke hadde denne livgivende brønnen å øse livets vann fra. Hva skulle jeg forkynne synderen hvis jeg ikke hadde det troverdige ordet, fullt verdt å motta, at Kristus Jesus kom til verden for å frelse syndere?

Hvilken trøst og oppmuntring kunne en fortapt synder som er kommet bort fra Gud, få i sin elendighet om vi ikke eide det velsignede ordet som forsikrer at Gud er nådig mot oss som fortjente døden? Men lovet være Jesu navn! Nå kan tilhøreren gå inn i Guds hus med glede. Nå kan presten gå opp på prekestolen med fryd.

Nå kan han med frimodighet åpne sin munn, forkynne fred, bære godt budskap, forkynne frelse og si til Sion: «Din Gud regjerer!» (Jes 52,7). Den rosenrøde og blodbestenkte Gud er din konge. Nå kan Kristi menighet med glede stemme i:

I dine hus kun én dag
fast bedre er å blive
enn all den glede og behag
som verden har å give.
Fullkommen glede hos deg er
i den bolig, Herre kjær,
hvor du deg åpenbarer.

Stor er din salighet, og liflig er din fred, du menighet som Kristus har kjøpt fri for en dyr pris. Hvordan du skal nyte og forsvare den, lærer Guds uforgjengelige ord deg. Det skulle englers tunger til for rett og verdig å tolke en slik lykksalighet som tilfaller Ordets venner og dyrkere, både her i tiden og i den uendelige evighet.

Eller si meg oppriktig, dere som har kjent bedrøvelsen etter Guds sinn: Har Ordet noen gang skuffet det dere håpet på? Har dere noen gang angret på at dere i lengsel har ropt: «Kyrie eleison! Herre, forbarm deg over oss!»? Har dere noen gang kunnet tenke annet enn takknemlig på det frelsesmiddelet som aldri svikter, og som dere har funnet i Ordet?

Har dere noen gang kunnet glemme de timene da dere i en salig bedrøvelse måtte klage:

Jeg er av synden kjed,
som har gjort Gud nå vred
på meg, usle muld.

Jeg spør, og hjertet deres svarer:

Den stund var salig visst
da vi på syndenøden tenkte
og oss i sorg nedsenkte
for deg, o Jesus Krist!

Og for all denne store og liflige saligheten har dere, ærede tilhørere, Ordet alene å takke.

Elsker dere Jesus som en venn – å, hva våger man ikke for den vennen man elsker! – så skal dere også elske det gode han har vunnet for dere i tid og evighet. Det har han lagt ned i det guddommelige, saliggjørende ordet og bekreftet og beseglet ved sin fullkomne seier over mørkets ånd.

Når en fristelse, nød eller bekymring kommer, uansett hva grunnen er, da henter den gudfryktige sjelen, den sanne Jesu venn, styrke, trøst og oppmuntring fra den rike skatten som ligger gjemt i hjertet. Så fortsetter han salig sitt løp i stadig lydighet og tro og synger denne lovsangen:

Jeg takker deg, høyeste Gud,
for ditt ords trøst og frydelyd,
hvorav mitt hjerte gleder seg
i all anfektning idelig.

Så stor, så uvurderlig og så usigelig herlig er altså den freden og saligheten som Jesus har beredt og vunnet for oss da han felte djevelen og jaget ham bort. Desto mer forunderlig er det at de fleste mennesker dessverre forstår så lite å verdsette disse store godene, og at de så villig gir den onde ånd adgang til hjertet sitt igjen.

En slik forvillet sjel tenker ikke på Jesu advarsel og formaning: «Se, du er blitt frisk. Synd ikke mer, for at ikke noe verre skal hende deg» (Joh 5,14). Å synde én gang er forskrekkelig. Å fortsette å finne lyst i synden er enda verre. Men å bli stående i synden er det farligste man kan tenke seg.

Det finnes ingen blant oss som ikke gjør synd. Og det finnes ingen som ikke likevel med forsett og gjerne åpner hjertet sitt for Satan og igjen inviterer ham

inn i den boligen han nettopp har forlatt – tross alle løftene som ble gitt i dåpen og ofte fornyet ved Jesu nådebord, og tross de mange påminnelsene fra prekestolen.

Samvittigheten sier til disse ulykkelige at de vekker Guds vrede med dette. Men den listige Be'elsebul vet å dysse ned slike tilfeldige rørelser. Så følger forstokkelse og forherdelse. Nå tar den gode Gud sin hånd helt bort fra dem og overlater dem til den fortapelsen de selv har skyld i. Lasten blir nå deres eneste glede og tidsfordriv.

Å stå imot djevelens angrep tenker de ikke lenger på, for de har fred med ham. Men de ser ikke den fiendtlige hensikten som ligger bak, og som fullbyrder deres evige fortapelse, uten noen mulighet til omvendelse. For sent åpner de endelig øynene. Men det onde står ikke til å rette når Satan har satt alt inn på å få fast fot for evig i den boligen han har tatt tilbake, og har festet seg slik der at han aldri mer kan drives ut.

Er ikke dette bildet like sant som det er grufullt? Hva sier dere om dere selv, dere menneskebarn? Dere har hørt en advarende preken og fått de dyrebare nådemidlene ved Jesu bord. Så går dere bort for å leve et syndig liv som før. Dere søler dere til i alle laster på ny og glemmer frekt det dere for Guds ansikt lovet å holde.

Er ikke det å slippe den slemme gjesten inn igjen i det nyfeide huset, han som nettopp er revet bort derfra? Ja, kanskje fører han ennå med seg sju ånder, verre enn han selv, og slik blir det siste verre for dere enn det første. Å, hvor sørgelig og ynkelig blir ikke da deres stilling!

Og hvilken glede skal da deres oppriktige lærere og ledere på sannhetens vei høste for all sin bønn, all sin strid og alt sitt strev for å frelse deres arme sjeler? Derfor, kjæreste venner, sørg med frykt og beven for deres timelige og evige vel. Vokt dere så Satan ikke overrasker dere i den falske trygghetens søvn. For som Paulus sier: «Hva han har i sinne, det er vi ikke uvitende om» (2 Kor 2,11).

Ingen er et eneste øyeblikk trygg for hans anslag. Når legemets syndige hytte, som Satan gjør krav på, styrter sammen, hvor havner da den arme sjelen som var gjest der inne? I jammer! Uvilkårlig prøver den å svinge seg opp igjen til den guddommelige boligen den først kom fra. Men den makter det ikke. Den kan ikke nå dit.

Tenk derfor i tide på deres frelse, og møt hvert angrep fra fristeren med Frelserens kraftige ord: «Bort fra meg, Satan! For det står skrevet: Herren din Gud skal du tilbe, og ham alene skal du tjene» (Matt 4,10).

Avslutning

Slik har jeg nå ved Guds nåde, mine elskede, prøvd å beskrive for dere den kristne menighets fred og salighet ved at mørkets fyrste og hans engler blir drevet bort fra jorden. Jeg har 1) prøvd å framstille denne mørkets fyrste i all hans makt, list og ondskap, og hvordan han falt og ble kastet ned på jorden.

Og jeg har 2) vist den saligheten som de kristne kunne ha nytt ved dette. Samtidig har jeg gitt en og annen formaning om å vokte dere for denne Guds, Jesu og kristenhetens mest forferdelige fiende.

La meg legge til én ting. Tenk på Jesu ord, mine venner: «Dette slaget farer ikke ut uten ved bønn og faste» (Matt 17,21). Det vil si: Der djevelen en gang har fått innpass, er han ikke lett å drive ut igjen. Våk derfor flittig over dere selv. Guds hellige ord viser dere måten og midlet. La det være deres edleste skatt og alltid styre hjertene deres på dydens, sannhetens og lysets vei!

«Salige er de som hører Guds ord og tar vare på det!» I dets guddommelige skinn flykter mørket og dets fyrste langt bort med hele sitt følge. Og i dets sødme finner også den største synder trøst og oppmuntring når en oppriktig anger har fylt hjertet hans, og når et ærlig forsett om å bedre sitt liv og handle etter Guds vilje stadig mer bekrefter at han er gått over fra mørket til lyset, fra lasten til dyden, fra Satan og verden til Gud.

Salig er den sjelen, du allmektige og kjærlighetsrike Gud, der du reiser ditt rike! Salige er de som hører ditt ord og tar vare på det. Å, gi også oss denne saligheten! Riktignok er Satans makt oppslukt til seier. Men han dristiger seg likevel til å tre fram og ofte kreve å få sikte oss som hvete.

Å, dyrebare Frelser, be da for oss at vår tro ikke må svikte, at hjertet ikke gir etter og motet ikke synker. Men gi at vi må kjempe mandig og helt til vårt siste øyeblikk bevare sjel og legeme ustraffelige for deg.

Forlat, o Gud og Fader god,
meg alle mine brøst;
forstyrr, o Jesus, med ditt blod
all Satans makt og list.
O Helligånd, vær du meg nær,
for dette er
kun mitt begjær:
Gud over alt å elske. Amen.

Midtfastesøndag: De rette årsakene til sult og dyrtid i et land

> «Etter dette dro Jesus over til den andre siden av Galilea-sjøen, også kalt Tiberias-sjøen. En stor folkemengde fulgte ham, fordi de så de tegnene som han gjorde på de syke. … Da nå folket så det tegnet han hadde gjort, sa de: Dette er i sannhet profeten som skal komme til verden. Da nå Jesus skjønte at de ville komme og ta ham med makt for å gjøre ham til konge, trakk han seg igjen tilbake og gikk opp i fjellet, han selv alene.» (Joh 6,1–15).

«Jeg lot dere gå med tom munn i alle deres byer og lot dere mangle brød i alle deres hjem. Men dere har ikke omvendt dere til meg, sier Herren.»

Dette er et av de skarpe ordene som den vrede Gud i himmelen brukte i profeten Amos' tid for å vekke et syndig Israel. Gud har mange ris som han kan bruke til å tukte et ugudelig folk, et syndig land og syndefulle byer. Blant disse risene er sult og dyrtid uten tvil et ris av det hardere slaget.

Men er det ikke forskrekkelig at et folk kan bli så forblindet at det ikke ser, eller ikke vil se, de rette årsakene til landeplagene som rammer alle? Å, dere ubotferdige kristne! En rettferdig Gud blir ofte nødt til å straffe dere med tomme tenner og mangel på brød. Det er ikke rart at han løfter riset. Dere egger ham så sterkt med mange grufulle synder.

Dere bærer ved til den strenge Guds vredesild, så den ofte må bryte ut i heftige flammer. Men å, når han for alvor slår dere med sin tuktende hånd, når dere med syndene som roper til himmelen, liksom har tvunget ham til å straffe – oppnår han da hensikten med straffen?

Hva er hensikten hans når han straffer i nådetiden? Å jo, han vil at syndere skal omvende seg til ham. Ja, det er det han vil med all sin tukt i denne verden. Og gjør dere da det, dere uomvendte syndere? Lar dere landeplagene som nå rår, drive dere til Gud, så dere omvender dere av hjertet? Blir dere botferdige og ydmyke når dere merker at Herrens vredesdommer har rammet bygder og byer?

Å nei, nei! Slik står det som oftest ikke til. Syndere, ja syndere, er så frekke at ingen straff kan ydmyke dem. De synder rett for øynene til den Gud som ser alt, nettopp mens forbannelsen raser i hele landet. Ofte ser man tomme tenner i byene og mangel på brød i alle boliger på landet. Men hjertene er for det meste like forstokkede både i byen og på landet.

Derfor må den allmektige Gud ennå i dag klage over vårt arme land, slik han en gang klaget over det forherdede Israel: «Jeg lot dere gå med tom munn i alle deres byer og lot dere mangle brød i alle deres hjem. Men dere har ikke omvendt dere til meg, sier Herren.» Disse ordene står i profeten Amos, kapittel 4, vers 6.

Teksten til høymessen i dag gir meg en utmerket anledning til å tale nærmere om den egentlige kilden til hungersnød og dyre og harde tider. Å, om sjelene i denne stund ville gå i seg selv og la seg opplyse med de levendes lys! Amen. Fader vår …

Evangeliet: Joh 6,1–15.

Emnet for prekenen vår blir nå i Jesu navn dette:

De rette årsakene til sult og dyrtid i et land.

Da de gudfryktige lærerne i gammel tid ordnet tekstene våre slik de står i dag, hadde de sikkert en særlig hensikt med å plassere de to tekstene om bespisningen av de fire tusen og de fem tusen mennene der de står. Evangeliet om bespisningen av de fem tusen blir forklart om sommeren, på Kristi forklarelsesdag, nær innhøstingen.

Begge tekstene minner oss om en stor legemlig hjelp i en stor legemlig nød. Og det er svært oppbyggelig å forkynne om dette for folket både om våren, når kornet skal sås, og om sommeren, når det snart skal høstes inn. Så la oss da, som vi lovet, lete opp de rette årsakene til sult og dyrtid i et land.

1) Den første årsaken til sult og dyrtid er forakt for Gud og et syndig liv. Når vi leser dagens evangelium i full sammenheng hos alle fire evangelistene, finner vi at vår Frelser ble trett av at folket strømmet til ham. Da dro han i all stillhet med disiplene sine over Galilea-sjøen og søkte ensomhet i en ødemark.

Men han fikk ikke være alene. Folket så ham da han kom over sjøen. Nå kom de som en strøm fra alle kanter. En mengde mennesker vrimlet på alle veier og skyndte seg til fots etter Frelseren. Jesus var barmhjertig. Han ofret sin egen ro for å komme menneskene til hjelp.

Nå satte han seg på et fjell, og hans ømme hjerte ble dypt grepet da han så alle disse sjelene som kom til ham. Han visste at lærerne deres var leiekarer som ikke brydde seg det minste om disse arme fårene levde eller døde. Derfor holdt han først en lang preken for dem. Slik mettet han først de arme sjelene deres med den rette sjelemat, og deretter de sultne legemene deres.

Med dette ville han vise oss at sjelen, den dyrekjøpte sjelen, først skal aktes og pleies rett, og så skal Gud nok sørge for legemet. Men hvorfor er det da mange ganger sult og dyrtid her? Jo, folket tråkker den åndelige maten under føttene, og derfor tar Gud den legemlige maten fra dem. Folket akter ikke Guds ord, som skal hjelpe sjelen. Derfor straffer Gud dem med mangel på brød, som skal mette legemet.

Gud kan ikke annet enn henge brødkurven høyt, svært høyt opp, for synderne setter nå Herrens ord dypt, svært dypt ned. Ja, de fryktelige synderne viser den himmelske maten all den forakt de kan. Å, mine venner! Hadde folket i vårt arme land en rett hjertehunger etter den åndelige maten, så ville Jesus ennå ha medynk med oss.

Hjertet hans ville ikke tåle at en eneste av oss skulle gå fastende hjem. For han vet at vi er kommet langveisfra; vi har en evighet foran oss når tiden tar slutt. Men hvordan kan det bli annet enn sult og dyrtid her? For Gud blir foraktet, hans ord blir tråkket under føttene, hans nåde blir forsømt, hans Ånd blir drevet bort, og hans sakramenter blir misbrukt.

Her rår jo ugudeligheten overalt: i alle stender, alle embeter, alle yrker og alle aldre. Våre såkalte kristne er jo så forskrekkelig hengitt til drukkenskap. De lever så uforskammet i hor, og de slynger ut eder så tankeløst at håret kunne reise seg på hodet. Ja, menneskene synder nå på tusen måter. De trøtter himmel og jord med lastene sine.

De akter verken kongene på våre jordiske troner eller kongenes Konge, som sitter på den himmelske tronen. De finner til og med på nye synder som ingen har kjent til før. Det er et under at det finnes en skilling i banken, at det kan komme en regndråpe fra himmelen, og at det kan vokse et grasstrå og et kornaks på marken.

2) Den andre årsaken til sult og dyrtid er at synderne har mistet tilliten til Guds omsorg. «Her er en liten gutt som har fem byggbrød og to småfisker. Men hva er det til så mange?» sa Andreas, en av Kristi disipler. Å, se hvilke falske slutninger fornuften og vantroen trakk i Andreas' hjerte!

Slik er mennesket. Bare fordi det ikke ser alt for øynene, trekker det straks den motløse slutningen: «Nå er det ute med meg. Nå må jeg sulte i hjel. For jeg har ikke mer igjen i hele huset enn dette lille forrådet, og hva er det?» Andreas var lite troende, og derfor tvilte han på at det var mulig å mette alt dette folket.

Men å, med de fleste kristne i vår tid står det mye verre til. De er rett og slett vantro. All tillit til Guds omsorg er borte fra hjertene deres. Nå er det kommet så langt at mange slett ikke tror på ham som skapte og opprettholder himmel og jord. Nei, nå vil menneskene holde seg oppe selv.

Nå vil de ikke at Gud skal bære alle ting ved sin krafts ord (Hebr 1,3). Nei, nå skal de bære seg selv med sine kraftige penger. Nå tror de ikke på den himmelske Far, som aldri dør. Nei, nå tror man mer på mennesker, som en gang skal dø. Nå stoler ikke folk på den store husholdningen som blir forvaltet i himmelen. Nei, nå stoler de på den lille, usle og magre husholdningen som blir ført på jorden.

Nå ser de arme jordtrellene, som verken har tro eller ro, på hustru og barn rundt seg i huset. Og motløsheten legger disse vantroens spørsmål i munnen deres: «Hvor skal man få brød her i ødemarken, så disse kan få noe å ete? Hva er det til så mange? Hva forslår dette i min store husholdning?» og så videre.

Nå tror man ikke at Gud kan gi et eneste menneske den maten det trenger livet ut. Og likevel har han en gang gitt langt mer: Han har gitt sin eneste Sønn. Ham sendte han til jorden for å frelse syndere. Nå kaller vantroen verden en ødemark, bare fordi ikke alle brødstykkene ligger rett foran øynene.

Nå sitter de blinde synderne og regner ut livsoppholdet sitt etter denne regnekunsten: «Har jeg så og så mange penger i året, så har jeg utsikt til å klare meg hvert år. Men mangler jeg dette, hvor skal jeg da gjøre av meg?» Å, du blinde menneske! Hvordan regner du? Så har du da ingen annen gud enn denne døde guden – pengene dine, sølvet og gullet ditt?

Å, hvor ynkelig det er at man skal måtte refse deg slik: «Har jeg satt mitt håp til gullet og sagt til gullklumpen: Du er min tillit?» (Job 31,24). Si meg, du vantro sjel: I hvilken ovn var brødet bakt som Jesus lot dele ut til fem tusen menn, foruten kvinner og barn? Var det ikke bakt i ovnen til Guds ord?

Og hvor hadde Frelseren all fisken fra som han mettet denne folkemengden med? Var ikke fiskene tatt i det store havet til Guds forsyn? Å, hvilket menneske er så uforskammet at han kan ha så liten tro til Gud? Skulle ikke Herren bli egget til vrede over en slik fordømmelig vantro? Kan det bli annet enn sult og dyrtid i landet når all tillit til Guds omsorg er slokket i menneskenes hjerter?

3) Den tredje årsaken til sult og dyrtid er denne: Bønn og takk til Gud høres ikke lenger i de fleste kristnes hus. Da vår Frelser tok disiplenes lille matforråd i hånden, takket og velsignet han. Det vil si: Han ba en hjertelig bønn til Gud. Og ved denne bønnen la han en slik velsignelse til de få brødene og fiskene at måltidet vokste under disiplenes hender, helt til hvert eneste menneske der var blitt mett.

Å, se den høylovede Frelserens allmakt! Se hvilket bord han dekker midt i en ødemark! Her ble det i en fart både pløyd og sådd, høstet og treskt, malt og bakt. Her var fisk uten fiskefangst. Her var brød uten mel, uten ild, uten vann, uten et eneste korn. Her må den blinde menneskefornuften tie, for dette kan ikke begripes.

Og du arme menneske! I naturens rike møter du den dag i dag tusen ting som du ikke kan begripe. Si meg: Kan du begripe hvordan frøet til et stort tre kan ligge gjemt i en eneste liten kjerne? Kan du se den skjulte velsignelsen som ligger i et eneste lite korn du tar i hånden? Kan du begripe hvordan så mange korn kan vokse opp av ett eneste korn som såmannen kastet i åkeren?

Dette gjennomskuer du jo aldri, ikke engang med den skarpeste forstand. Å, hvordan skulle du da begripe hvordan brødene og fiskene vokste under hendene på disiplene som delte dem ut? Kort sagt: Jesus, som la velsignelse til forrådet, er allmektig. Og den allmektige Jesus kan gjøre mer enn et avmektig hode kan begripe.

Han takket og velsignet. Tenk hvilken kraft det må ha ligget i denne bønnen hans før måltidet! Men hvor finnes nå kristne som ligner Jesus i dette? Å, for en jammer og hjertesorg! Bønn og takk høres nesten ikke i de kristnes hus. På utallige steder er alle bordbønner allerede lagt bort.

Folk setter seg til bords med en frekk mine for Gud. De slår hendene raskt sammen, ja, så raskt at det umulig kan være tid til å si et eneste gudelig ord. Og når bordbønnene før og etter maten blir holdt på denne likegyldige måten, hvordan står det da ellers til med bønnen i et slikt hus?

Foreldre og barn, husbondsfolk og tjenestefolk burde samles til daglig bønn, til daglig samfunn med Gud. Men hvordan er det nå i de fleste hus? Å, tilstanden er forskrekkelig! Bønnen er borte. I mange hus blir det bannet mer om dagen enn det blir bedt. Bibelen ligger i en krok, full av støv og sand. Den blir ikke lest; ingen ser engang på den.

Å, ve vår syndige kristenhet! Guds ord blir ikke brukt i husene. Husfolket bryr seg ikke om de kommer til himmelen eller til helvete, og denne likegyldig-

heten er årsaken til at bønnen blir forsømt. Hadde de våkne samvittigheter, så ville det nok bli bønn, ja, bønn uten opphør. Men samvittigheten sover, og hjertet er hardt som stein. Hvordan skal det da bli noen bønn?

Nå får enhver dømme selv: Er det underlig at her er dyrtid? Ville det være underlig om det ble en alminnelig hungersnød i landet? Er det underlig om Gud tar sin velsignelse bort når ingen ber ham om noen velsignelse? Ville det være underlig, du synder, om Gud ikke hadde hjerte til å gi deg maten din på jorden, når du slett ikke spør etter saligheten i himmelen?

Her banner de stokkblinde synderne før de spiser, mens de spiser og etter at de har spist. De sverger med brødbiten i munnen. Er det da underlig om all velsignelse viker bort fra huset, og forbannelse, elendighet og sult kommer inn i stedet? Å, dere trygge syndere! Har dere glemt hva Frelseren sier: «Be, så skal dere få. Let, så skal dere finne. Bank på, så skal det bli lukket opp for dere» (Matt 7,7)?

Har dere glemt ordet hans i lignelsen om dommeren og enken, at vi alltid bør be og ikke bli trette (Luk 18,1)? Gud i himmelen opplyse dere og gi dere lyst til den velsignede bønnen som dere så skammelig har forsømt!

4) Den fjerde og siste årsaken til sult og dyrtid er at ubarmhjertigheten mot de fattige tar overhånd. Jesus overlot brødene og fiskene til disiplene sine, og de la dem så fram for folket. Jesus ga dem, og de ga dem så videre til andre. Men hvordan står det nå til i den forfalne kristenheten? Hvor er nå de milde giverne som gir til andre etter at Gud har gitt til dem?

Mange synes nok at vår tid er barmhjertighetens tid. Men ser vi nærmere etter, oppdager vi lett at det er feil regnet. Når barmhjertighetsgjerningene nærer et ulykkelig hovmod, da er folk milde. Men blir de ikke lovprist offentlig og rost i avisene for sin mildhet, så er de harde som den hardeste klippe.

Å, mangen fattig enke sitter i en stille krok og feller bitre tårer fordi hun mangler det aller nødvendigste. Hvem leter henne opp? Hvem tørker tårene hennes? Hvem har medynk med henne og sier til henne: «Gråt ikke!» (Luk 7,13)? Hvem fornekter seg selv og gir henne virkelig hjelp?

Her legger mang en seg med sulten mage på sin enkle seng. Han har ikke spist noe hele dagen. Han har vært ved flere kristnes dører og bedt om en almisse, men våre døpte tigre har gitt ham harde ord i stedet for milde gaver. Hør, du hardhjertede rike! Dette kan du aldri forsvare for Gud. Med denne ubarmhjertigheten er du en av årsakene til at sult og dyrtid kommer over landet.

Når Gud gir deg brød, burde du legge fram av det for folket. Gjør du ikke det, så kan den dagen komme da du selv blir straffet med sult, fordi du har latt andre gå sultne fra deg. Den dagen kan komme da det blir en slik dyrtid at den plager deg, etter at du lenge har plaget de fattige. Om du så eier penger, kan du jo ikke spise dem. Hva hjelper penger deg uten brød?

Og hvor lett er det ikke for Gud å forbanne jorden, så det ikke vokser et eneste aks, ikke et eneste korn! Hvor vil du da få brød fra? Lar du de fattige sulte, så kan den Gud som hevner, la deg sulte til gjengjeld. For ubarmhjertighet er sannelig en årsak til sult og dyrtid. «Dommen skal være uten barmhjertighet mot dem som ikke har vist barmhjertighet» (Jak 2,13).

Å, om synderne da en gang ville ransake seg selv! Å, om en eller annen preken kunne få den gode virkningen at de fulgte denne formaningen: «Ta det til hjertet, dere overtredere!» (Jes 46,8). Men den ene etter den andre unnskylder seg, pynter på seg selv og sier: «Jeg er ikke årsaken til sult og dyrtid i landet. Det er vel ikke meg?» (Matt 26,25).

Men du blinde stakkar! Våknet samvittigheten din, ville du tale annerledes. Da ville du ydmyke deg for Herren med denne hjertelige syndsbekjennelsen: «Å, du store Gud! Du har rett i dine ord, og jeg må skamme meg. Jeg, ja jeg er årsaken til denne dyrtiden i landet. Og blir det en alminnelig hungersnød her, så har også jeg skyld i denne elendigheten. Jeg har også vært med på å tenne den ilden som skal fortære mitt fedreland.

Herre Jesus! Jeg har hørt i dag at du mettet fem tusen menn i en ødemark, foruten kvinner og barn. Men meg, en utakknemlig skapning, burde du aldri mer mette, om det skulle gå meg etter fortjeneste. Jeg burde sulte i tiden og tørste i evigheten – den evige tørst i helvete, der det ikke finnes så mye som en dråpe av den guddommelige trøst.»

Ville folket i byene og på landet ydmyke seg slik for Gud, omvende seg, søke Guds nåde i Jesus og begynne et nytt liv, så skulle sult og dyrtid, krig og smittsomme sykdommer bli vendt bort. Men: «Min Ånd skal ikke til evig tid gå i rette med menneskene. I sin villfarelse er de kjød» (1 Mos 6,3).

Derfor nærmer hevndommene seg. Snart høres den guddommelige befalingen fra Åpenbaringen: «Send ut din skarpe sigd og høst drueklasene av jordens vintre! For druene er modne» (Åp 14,18). Amen.

5. søndag i faste: Kristi uskyld

> «Hvem av dere kan overbevise meg om synd? Men sier jeg sannheten, hvorfor tror dere meg da ikke? Den som er av Gud, hører Guds ord. Dere hører ikke, fordi dere ikke er av Gud. … Judeerne sa da til ham: Du er ennå ikke femti år og har sett Abraham? Jesus sa til dem: Sannelig, sannelig sier jeg dere: JEG ER før Abraham ble til. De tok da opp steiner for å kaste på ham. Men Jesus skjulte seg og gikk ut av templet.» (Joh 8,46–59).

«Hjelp meg til min rett, Herre! For jeg har vandret i min uskyld.»

Slik ber, kjære tilhørere, den store og gudfryktige kong David i den tiden han ble forfulgt uten å ha fortjent det. Han hadde alltid gjort det til sin vane å vaske hendene sine i uskyld, og hjertet hans var uten skyld. Likevel ble han daglig plaget, baktalt, hånet og forfulgt. Da grep han til bønnens våpen og ropte til Gud: «Hjelp meg til min rett, Herre! For jeg har vandret i min uskyld» (Sal 26,1).

Her vil kanskje noen innvende: «Hvordan våger David å pukke så sterkt på sin uskyld? Alle vet jo at han syndet ofte og grovt, og på et annet sted ber han: ‹Gå ikke i rette med meg, din tjener! For ingen som lever, er rettferdig for ditt åsyn› (Sal 143,2).»

Det er sant at ingen som lever, er rettferdig for Gud. Intet menneske er så uskyldig at det ved egen fortjeneste kan bestå for Guds strenge domstol. Når det kommer dit, må vi alle rett ut bekjenne med Job: «Ja visst, jeg vet at det er slik! Hvordan skulle en mann kunne ha rett mot Gud? Om han hadde lyst til å gå i rette med Gud, kunne han ikke svare ham ett til tusen» (Job 9,2–3).

Men når David sier: «Hjelp meg til min rett, Herre! For jeg har vandret i min uskyld», så har han ikke tenkt å skryte for Gud av sitt rykte for hellighet. Han taler om at saken hans er rettferdig overfor de urimelige forfølgerne. Dem ønsker han ikke noe ondt. Likevel ber han om at Gud vil skaffe ham rett, det vil si beskytte ham mot dem og sette hans rettferdige sak i det rette lys.

Derfor ber han: «Hjelp meg til min rett, Herre! For jeg har vandret i min uskyld.» Uskylden kan nok ofte bli trykket ned, men den blir ikke helt tilintetgjort. Gud forsvarer og bevarer dens rett. Vannstrømmene løfter sine bølger, som er store og bruser forferdelig høyt. Men enda større og høyere er den Gud som skaffer dem rett som lider urett.

Ved en slik anledning sa David til Saul: «Herren lønner den som er rettferdig og trofast» (1 Sam 26,23). Det viste også utfallet like etter: Gud skaffet David rett og hevnet hans uskyld, mens Saul fikk bøte for sin ondskap og slethet.

Dagens hellige evangelium viser oss hvor uskyldig Jesus, Davids Sønn, måtte lide. Likevel har hans himmelske Far skaffet ham rett og reddet hans krenkede ære. Så kunne han si: «Jeg søker ikke min egen ære. Det er en som søker den, og han dømmer. … Det er min Far som ærer meg, han som dere sier er deres Gud. Dere kjenner ham ikke.»

Slik taler den frimodige Frelser, han som «ikke hadde synd». Den saktmodige David derimot visste at han var et svakt og syndig menneske som andre. Han våget ikke å straffe Sjimi, som forbannet ham, men sa bare til tjenerne sine, som ville slå ham: «La ham forbanne, for Herren har sagt til ham: Bann David!» (2 Sam 16,5.10).

Davids tanke var denne: «Gud har etter sitt vise og hellige råd satt meg i denne elendigheten. Og i den har han latt Sjimi få den anledningen han sikkert lenge har ønsket seg, til å tømme ut sitt hjertes ondskap over meg uten frykt og skam. Derfor må han få gjøre det ustraffet, siden det skjedde etter Guds befaling. Hvem tør da si: Hvorfor gjorde du det?»

Ellers vet vi at slik er verdens måte å lønne det gode på, og at ingen slipper unna dens lyst til å håne. Hvem var helligere, hvem var mer uskyldig enn Jesus, den Eviges Sønn? Likevel ser vi av dagens evangelium at han ble grufullt hånet og spottet, ja, enda verre skjelt ut og forbannet enn David. Men sannheten var hans vern og skjold mot alle løgnens drepende piler. Fiendene hans gikk bort med skam, og hans uskyld seiret.

Dyrebare tilhørere! Dette skal i dag være emnet for vår andakt. Gud gi oss sin Ånd og nåde så vi kjenner ham og den han utsendte, Jesus Kristus! Måtte vi tenke slik på vår dyrebare Frelsers uskyld at troen vår blir sterkere, og at hjertet vårt får større kraft til å vandre etter det forbildet han i dag setter fram for oss! Hans nådige hjelp til dette ber vi om i Jesu egen bønn: Fader vår …

Evangeliet: Joh 8,46–59.

Emnet for vår andakt skal være:

Kristi uskyld,
1) *spottet og hånet,*
2) *forsvart og rettferdiggjort.*

Å Jesus, du uskyldige og ubesmittede Guds Lam! Forbarm deg over oss, og gi oss din Ånd og nåde til ditt ord, så vi kan lære å gå i din uskylds fotspor, tåle alt ondt med tålmodighet og lide all urett med god samvittighet! Amen.

Første del

Kristi uskyld spottet og hånet.

Davids sjuende salme har overskriften «Davids uskyld», for der blir den uskyldige David forsvart mot fiendenes hånlige beskyldninger. Evangeliet vårt i dag kan heller ikke få noen bedre overskrift enn «Kristi uskyld». For her taler uskylden ut av Frelserens munn når han spør fiendene sine: «Hvem av dere kan overbevise meg om synd?» Likevel ble han grufullt spottet av jødene. «Sier vi ikke med rette,» spurte de, «at du er en samaritan og en besatt?»

Vi må vite at samaritanene hadde skilt seg fra den jødiske menigheten. De avvek ikke bare fra jødene i noen viktige trospunkter, men levde også i den

største uenighet med dem. Det ble særlig slik etter at noen samaritanere hadde vanhelliget templet i Jerusalem ved å kaste dødningebein inn der.

Jødene ville gjerne håne den uskyldige Jesus, men de kunne ikke bebreide ham noen last eller udyd. Da fant de på å beskylde ham for falsk lære. Og for å spotte ham kalte de ham en samaritan, det vil si en kjetter, en svermer som djevelen taler gjennom, og ingen god ånd.

Jeremia klaget i sin tid: «Ve meg, min mor, at du fødte meg – meg som alle i landet strider mot og tretter med! Jeg har ikke lånt dem noe, og de har ikke lånt meg noe, og enda forbanner hver mann meg!» (Jer 15,10). Enda mer forunderlig er det at folk trettet slik med vår uskyldige Frelser og ble så vrede på ham.

Han drev ikke åger, han drev ikke handel, og han bedro ikke jødene på noen måte. Hvorfor skjelte de ham da ut og hånet ham? Jo, han hadde vakt deres harme med sin skarpe straffepreken, der han sa: «Den som er av Gud, hører Guds ord. Dere hører ikke, fordi dere ikke er av Gud.»

I sine egne tanker hadde de hittil alltid vært Guds kjæreste og fromste barn. Da Jesus nå ville ta fra dem denne falske innbilningen og refset deres vantro, ulydighet og forherdelse, vendte de saken mot ham. Av hevnlyst ropte de ham ut for en samaritan, en kjetter, et djevelens avkom.

I dette lignet de sine forfedre, som Amos sier om: «På tinget hater de den som hevder retten, og de avskyr den som taler sannhet» (Am 5,10). Så lenge Natan bare taler i en lignelse om en rik mann som har tatt den fattiges eneste får, harmes David over en slik urett. I sin vrede sier han at så sant Herren lever, skal den mannen som har gjort dette, dø.

Men når Natan rett ut sier: «Du er mannen!», da er det ikke alle som gir seg og sier med David: «Jeg har syndet mot Herren.» Når Jesus sier til jødene: «Dere hører ikke, fordi dere ikke er av Gud», da ransaker de ikke hjertene sine og gjør bot og bedring. I stedet hevner de seg med fullt forsett og roper hånlig: «Du er en samaritan og en besatt!»

Den vellystige filosofsekten som kalles epikureerne, sier altfor åpenhjertig i Visdommens bok: «La oss lure på den rettferdige! For han gjør oss ikke noe gagn, han står imot det vi gjør, han bebreider oss at vi synder mot loven, og han gir oss ord på oss for synder. Han overbeviser oss om det vi har i sinne» (Visd 2,12.14).

De skinnhellige fariseerne er ikke så oppriktige at de vil bekjenne hvor det onde sitter hos dem. Tvert imot må gudsdyrkelsen tjene til å skjule falskheten deres. De later som om de ikke hater Jesus fordi han refser dem og sier dem sannheten, men fordi han er en samaritan, en kjetter, en villeder, en fiende av det jødiske folk, og fordi han er besatt.

Det står i Forkynneren: «Ja, og når dåren vandrer på veien, mangler han forstand, og han sier til hver mann at han er en dåre» (Fork 10,3).[1] Slik gikk det også her. De som selv var djevelens slaver, ville skitne til den uskyldige Jesus med sin syndegalle.

Da Frelseren hadde latt dem forstå at «den som holdt fast på hans ord, skulle aldri i evighet se døden», først da mente de at de hadde virkelig grunn til å spotte

[1] NB: «Hvor som helst dåren ferdes, mangler han forstand. Han lar alle merke at han er en dåre.»

og forbanne ham. «Nå skjønner vi at du er besatt,» sier de. «Abraham døde, og profetene likeså, men du sier: Den som holder fast på mitt ord, skal aldri i evighet smake døden! Du er da vel ikke større enn vår far Abraham som døde? Også profetene døde. Hvem gjør du deg selv til?»

I denne innvendingen røpet de på én gang både sin uvitenhet og sin ondskap. Uvitenheten viste seg i at de ikke forstod Frelserens ord rett og ikke skjønte at han i alle måter var større enn Abraham og profetene. Men de kunne lett ha fått bedre kunnskap om hvem han var og hva han var sendt for, både av undergjerningene hans og av profetiene han hadde oppfylt.

Når de likevel stridig påstod at de ikke kjente saken, kom det altså av deres slethet og ondskap. Det viste at de bare søkte grunner til å spotte og håne ham. Snart foraktet de ham for fødestedet hans og sa: «Skal Messias komme fra Galilea? Det står ikke fram noen profet fra Galilea!»

Snart spottet de ham fordi tilhengerne hans bare var enkle folk og ingen fornemme og ansette personer. Da het det: «Har vel noen av rådsherrene trodd på ham, eller noen av fariseerne? Men denne hopen som ikke kjenner loven, er forbannet» (Joh 7,48–49). Helbredet han en blind på sabbaten, så het det straks: «Denne mannen er ikke fra Gud, siden han ikke holder sabbaten» (Joh 9,16).

Heller ikke da han sa at den som holder fast på hans ord, ikke skal dø, ba de ham forklare nærmere hvordan disse ordene skulle forstås rett. De bare gledet seg over at de hadde fått et påskudd for beskyldningen sin: at han foraktet Abraham og profetene og derfor måtte være besatt av djevelen.

Men så grove og harde disse hånsordene enn var, er de blitt like grundig gjendrevet. Det skal jeg prøve å vise i siste del av denne prekenen.

Annen del

Kristi uskyld forsvart og rettferdiggjort.

Med en uskyldigs fulle frimodighet trer Jesus fram for dem som håner ham, og spør: «Hvem av dere kan overbevise meg om synd?» Han hadde jo ikke gjort noen synd, og aldri var et usant ord kommet over leppene hans. Uvennene hans hadde ropt ham ut snart som en drukkenbolt, snart som en folkeforfører, snart som en stakkar som omgikkes tollere og syndere, og snart som Be'elsebuls stallbror.

Men de kunne likevel ikke bevise det de sa, eller hefte noe syndig ved ham. For hele livet hans var hellig og ubesmittet, og ordene hans var ikke annet enn Guds ord. Derfor kunne han med rette si: «Min lære er ikke min, men hans som har sendt meg. Om noen vil gjøre hans vilje, da skal han kjenne om læren er av Gud, eller om jeg taler av meg selv» (Joh 7,16–17).

«Den som er av Gud, hører Guds ord.» Fromme hjerter som elsket sannheten, og som var opplyst og styrt av Guds ord, ga også villig rom for sannheten i Kristi lære og erkjente at den var hellig. De hørte Guds ord fra ham, trodde og lød. Men at mange av jødene verken ville høre eller lyde det, kom av at de ikke var av Gud og ikke lot Guds Ånd virke i seg. Ja, mer enn det: De hånet den uskyldige Jesus og påstod at han var besatt.

Men Jesus svarte: «Jeg er ikke besatt. Men jeg ærer min Far, og dere vanærer meg.» Alt han lærte, skulle tjene til å forherlige den store Guds ære og ødelegge

djevelens rike. Derfor tålte han også all verdens hån med en tålmodighet uten like og holdt fast ved sin beslutning: «Jeg søker ikke min egen ære.»

Han søkte ikke egne fordeler, men levde frivillig i en slik fattigdom at han ikke hadde noe sted å helle sitt hode. Slik søkte han heller ikke sin egen ære, men skyndte seg bort da folket ville gi ham kongelig makt og verdighet. Når han hadde renset spedalske, gitt døve hørselen igjen og stumme evnen til å tale, forbød han ikke bare de onde åndene, men også sine egne disipler å si det til noen.

Derfor kunne han også med rette si: «Jeg søker ikke min egen ære. Det er en som søker den, og han dømmer.» Jo mer han fornedret seg selv, desto høyere ble han æret og opphøyet ved sin himmelske Fars vitnesbyrd. Flere ganger lød det røster fra himmelen: «Dette er min Sønn, den elskede! I ham har jeg velbehag. Hør ham!» og: «Jeg har herliggjort det, og jeg skal igjen herliggjøre det!» (Matt 3,17; 17,5; Joh 12,28).

Da han ble åpenbart i kjød, ble han også rettferdiggjort i ånd: ved at Den Hellige Ånd ble utøst, ved undergjerningene hans og ved den livgivende kraften i ordet hans. Om dette gir dagens evangelium oss denne ettertrykkelige forsikringen: «Sannelig, sannelig sier jeg dere: Om noen holder fast på mitt ord, skal han aldri i evighet se døden.»

Da menneskene trodde djevelens ord, kom synden inn i verden, og ved synden døden. Og slik har døden makt over alle mennesker, fordi de syndet alle. Men den som i sann tro tar imot Kristi ord og tar vare på det, skal aldri i evighet se døden. «For selv om de troende også dør, er døden deres egentlig ingen død, men snarere en overgang til et bedre liv.

De har trengt seg gjennom døden fram til livet.» I de uforstandiges øyne ser de ut til å dø, og utgangen deres blir regnet som en ulykke, og bortgangen fra oss som en undergang. Men de er i fred (Visd 3,2–3). De rettferdiges sjeler lever og hviler i Guds hånd.

Legemet er riktignok underlagt forråtnelsen, men det blir ikke værende dødt for alltid. På den ytterste dag skal det vekkes opp og bli likt Kristi forklarede og udødelige legeme, i kraft av Frelserens løfte: «Om noen holder fast på mitt ord, skal han aldri i evighet se døden.»

Jødene innvendte spottende hvor urimelig det var av Jesus å love andre udødelighet, når han selv etter deres syn var et dødelig menneske som måtte dø like så vel som Abraham og profetene. Da svarte han: «Dersom jeg ærer meg selv, da er min ære ingenting. Det er min Far som ærer meg, han som dere sier er deres Gud. Dere kjenner ham ikke.»

I dette ordet fra Kristus ligger det ikke noe hovmod. Det er bare et vink om den høye makten han hadde fått av sin himmelske Far. Derfor legger han også straks til: «Dersom jeg sier at jeg ikke kjenner ham, da blir jeg en løgner som dere. Men jeg kjenner ham og holder fast på hans ord.» Og videre: «Abraham, deres far, frydet seg til å se min dag. Og han så den og gledet seg.»

Nå var det slutt på tålmodigheten deres. «Hva!» ropte de, «du er ennå ikke femti år og har sett Abraham?» Alt dette viser at de ikke forstod Frelseren, men trodde at han ville drive gjøn med dem, særlig fordi Abraham hadde vært død i

nesten to tusen år. Jesus svarte på innvendingen deres med denne forsikringen: «Sannelig, sannelig sier jeg dere: JEG ER før Abraham ble til.» I vrede tok de opp steiner for å kaste på ham. Men Jesus skjulte seg og gikk ut av templet.

Vi har nå, ærede tilhørere, forklart hvordan Kristi uskyld er blitt hånet av lave fiender og forsvart og rettferdiggjort ved vitnesbyrdet fra hans himmelske Far og tusen andre. La oss nå spørre oss selv hvilken flokk vi hører til.

Jødene finner dessverre – Gud bedre oss! – ennå mange likesinnede stallbrødre blant oss kristne. De fornekter, spotter og forringer Jesu guddommelige sannhet og regner ham i høyden for en klok og opplyst mann i sin tid. Mon ikke slike får gjengjeld i sitt eget hjerte for sin dårlige vantro? Og mon de ikke i sin frekkhet overgår jødene den gang, som ikke forstod hans komme og ennå ikke hadde sett og kjent de gode følgene av det?

La oss, mine venner, be av hjertet for disse villedede, og ikke søke oss til de mange som skammer seg over Kristus og hans evangelium! En sann og oppriktig kristen erkjenner i ydmyk underkastelse det store verket som Jesus fullførte ved å bli menneske, til evig frelse og salighet for alle som tror på ham. Han synger av et oppriktig hjerte, med et rent forsett og i fullt alvor:

Jesus er min venn, den beste,
han hvis like aldri er;
skal jeg også med de fleste
da forlate hannem her?
Ingen skal meg kunne skille
fra den som meg har så kjær;
ett skal være begges vilje
alltid her, evig der.

Han har døden for meg lidet,
ingen skal fordømme meg;
hos sin Fader for meg bedet,
det meg gagner evindelig.
Hvem er den som vil anklage
den han selv utkåret har?
Hvem vil vel fra hannem drage
den han har i sitt forsvar?

Jeg er viss og på det lider:
verken liv ei heller død
meg ifra min Jesus slider;
verken engler, høyhet, nød,
dybde eller annet mere
som skal komme fjern eller nær,
fra Guds kjærlighet meg føre,
som i Kristus Jesus er.

La oss derfor, kjære tilhørere, sammen be om nåde og kraft til å vandre i den store Mesterens hellige fotspor og tålmodig bære det om verdens barn skulle overøse oss med forakt og forfølgelse fordi vi bekjenner ham.

Vi har i dag fulgt denne vår dyrebare sjelevenn gjennom hans fornedrelse til hans herlige opphøyelse. Måtte det alltid være vår trøst at det vi lider, er og blir ingenting mot det han måtte gå gjennom for vår evige frelse. Og måtte det være vår trøst at også vi en dag, når jordelivet er slutt, får del i hans herlighet og ser ham som han er – som lønn for at vi holdt ut i troen. Den utholdenheten gi Gud oss av nåde! Ham være ære, lov og pris fra evighet til evighet! Amen.

Maria budskapsdag: Det glade budskapet fra himmelen om at Guds Sønn ble menneske

> «Men i den sjette måneden ble engelen Gabriel sendt av Gud til en by i Galilea som heter Nasaret, til en jomfru som var forlovet med en mann som hette Josef, av Davids ætt. Og jomfruens navn var Maria. … Da sa Maria: Se, jeg er Herrens tjenerinne. Det skje meg etter ditt ord! – Og engelen forlot henne» (Luk 1,26–38).

«Hvor fagre er på fjellene hans føtter som kommer med gledesbud, som forkynner fred, som bærer godt budskap, som forkynner frelse, som sier til Sion: Din Gud regjerer!» (Jes 52,7).

Mine ærede tilhørere! Når vi hører disse ordene fra profeten Jesaja, tenker nok mange av oss på hvor lykkelig det landet er der hver mann lever i fred og ro under sitt vintre og sitt fikentre og ikke vet noe om krigen og farene den fører med seg. Freden nærer, krigen tærer. Å, dere utakknemlige mennesker, som ikke hver dag takker og priser Herren Gud for den stadige freden dere nyter!

Men et lands ytre fred er i seg selv mer til skade enn til gagn hvis ikke sjelen også eier den indre freden med Gud. Desto høyere skal vi verdsette engelens nåderike preken. Det er også den Paulus knytter Jesajas ord til i Rom 10,15: «Hvor fagre …»

Da Davids hær hadde vunnet over den opprørske Absalom og tilhengerne hans, gikk vekteren opp på taket over porten, bortpå muren, og så utover. «Da fikk han se en mann som kom løpende alene. Vekteren ropte og meldte det til kongen. Da sa kongen: Er han alene, så er det et gledelig budskap i hans munn» (2 Sam 18,24–25). Hadde flere kommet løpende sammen, ville det ha vært et tegn på at Davids hær var slått og på flukt.

Og hvor fagre var ikke denne budbærerens føtter på fjellene! Hvor herlig lød ikke stemmen som ropte «Fred!» til kongen, der han svevde mellom frykt og håp! De samme trøsterike ordene roper vår dyrebare Frelser til oss gjennom sine evangelister og apostler. Og hvor kjærkomne er ikke de budskapene som bringer dette herlige evangeliet og forkynner oss fred med Gud!

Loven vekker angst, frykt og redsel når den holder fram for samvittigheten alle syndene våre og den vreden fra Gud som vi har fortjent med dem. Evange-

liet derimot kommer og trøster den botferdige sjelen med det herlige budskapet at den blir rettferdig ved troen og har fred med Gud ved vår Herre Jesus Kristus (Rom 5,1).

Det glade budskapet som Ahimaas kom med til David, ble sterkt forbitret av meldingen som straks fulgte: Absalom, sønnen hans, hadde fått en ulykkelig død. Men de budskapene som forkynner oss fred med Gud, fører bare glede med seg inn i hjertene våre, og den gleden kan ingen ta fra oss eller forbitre. For der det er forsoning, der er det også liv og evig salighet.

«Hvor fagre er hans føtter …» Jeg vet at «i meg, det er i mitt kjød, bor ikke noe godt» (Rom 7,18). For vi bringer dessverre alle med oss til verden spiren til all synd. Men når vi blir født på ny og får del i den guddommelige fredens rettferdighet, da lar Guds Ånd sitt ord bli forkynt for oss. Han fyller oss med sine store gaver fra det høye og lærer oss hvordan vi skal døde kjødets lyster i oss.

Han lærer oss å påkalle Gud i ånd og sannhet, å prise hans navn, å gjøre godt mot vår neste og å tilgi den som har gjort oss urett. Han lærer oss å handle redelig, rett og samvittighetsfullt, å leve et nøkternt og kyskt liv og å være takknemlige mot Gud i alle ting.

Hvis et menneske prøver å forkynne noe for oss bare ut fra egenkjærlige innfall, kan vi med god grunn spørre: Hvordan skal han kunne vise oss hva som er godt? Men nå vil Herren Gud selv løfte sitt åsyns lys over oss. Gjennom forkynnelsen av sitt ord vil han lære oss hva som er til gagn for oss, og lede oss på den veien vi skal gå.

«Å, bare du ville akte på mine bud!» sier Herren. «Da skulle din fred bli som floden, og din rettferdighet som havets bølger» (Jes 48,18). Du skulle få erfare hvor herlig det budskapet er som på Guds vegne forkynner deg fred og salighet. Sukker du: «Jeg elendige menneske! Hvem skal fri meg fra dette dødens legeme?» (Rom 7,24)? Vend deg da til fredens budskap, som forsikrer deg om at du skal bli fri fra alt ondt.

Gud holder i evighet det han har lovet sitt Sion, sin kirke. «Herren skal være konge til evig tid» (Sal 146,10). «Herren er vårt skjold, og Israels Hellige vår konge» (Sal 89,19). «Du er min far, min Gud og min frelses klippe» (Sal 89,27). Derfor har Gud sendt sin Sønn til verden, for at han skulle opprette sitt rike blant oss og hjelpe oss å vinne og nå fram til den evige salighet i hans himmelske arv.

At han skulle bli menneske på jorden, blir forkynt oss i dagens hellige evangelium av en engel, et budskap fra himmelen. Han lover oss en som skal verne om freden, en Frelser som skal berede oss evig salighet. Dette gledesrike budskapet, denne himmelske gledesmeldingen, vil vi nå ved Guds nåde se nærmere på sammen. Fader vår …

Evangeliet: Luk 1,26–38.

Vi skal se på det himmelske, gledesrike budskapet om at Guds Sønn ble menneske på jorden, 1) hva det går ut på; 2) hva som er målet med det.

Første del

Menneskeslekten hadde sunket dypere og dypere ned i synden, og undergangen var uunngåelig. Da besluttet den nådige Gud å frelse den. Han ville sende

sin guddommelige Sønn hit ned til jorden for at han skulle ta menneskelig skikkelse og forsone de falne med deres himmelske Far igjen.

Da tiden var kommet, behaget det Gud å overlate dette viktige ærendet, denne høytidelige sendelsen, til sin trofaste tjener, engelen Gabriel. En stor predikant sier: «Guds engel søker ikke etter den utvalgte som skal bli Kristi mor, i kongers palasser eller i den store verdens glitrende kretser. I en ringe, foraktet liten by, blant de lavere folkelag, finner han henne. Det er en fattig, ukjent jomfru i den lille byen Nasaret, slik dere ser av evangeliet vi leste, og henne hilser han som den velsignede blant kvinner.»

Men med dette hadde barnet hun skulle føde – kristendommens grunnlegger – fått sin plass på jorden blant det jevne folk. Som Marias sønn måtte han tilbringe ungdommen der hun bodde, i det illeberyktede Nasaret. Alle slektsbånd knyttet ham til de lavere folkelag, som også hans slektninger hørte til. Her måtte han altså leve og virke og begynne den store forandringen som han var sendt for å sette i verk.

Slik hadde profetene for lenge siden forutsagt Guds beslutning. Kanskje ble dette lille stedet, som folk flest ikke ventet noe godt fra (Joh 1,46), valgt nettopp for at det store og viktige verket skulle utfolde seg med større glans og med guddommelig kraft. Nok om det: I en ringe og fattigslig bolig finner engelen den utvalgte og forkynner henne den salighet som gjennom henne skulle beredes for hele menneskeslekten.

Det er ikke underlig om et slikt budskap forbløffet den dydige Maria, som ikke visste noe om alt dette. Likevel vakte engelens tale til sist tillit hos henne. Hun overga seg til Guds nådige vilje og bekjente at ingenting er umulig for ham.

I alt dette viste hun den lydigheten og overgivelsen under Den Allmektiges vise råd og vilje som siden gikk over på Gudmennesket. Hos ham viste den seg så edelt, uegennyttig og vakkert i alle hans gjerninger under hans korte, men overmåte lærerike vandring på denne syndige jord.

Den utvalgte tok imot dette høye, himmelske budskapet med ydmykhet, og det er et sant kjennetegn på hennes edle og gode hjerte. Hvor stor var ikke den nåden og hvor høy den æren som ble vist den ubemerkede Maria! Men så var også hennes ydmyke sinn vinnende og rørende. Også i dette har hun etterlatt seg et vakkert ettermæle som fortjener å bli fulgt.

Hvis vi går ut fra den vanlige meningen at kvinnen er svakere, mer forfengelig og mer stolt enn mannen, ville vel ingen ha klandret Maria om hun var blitt noe stolt av en slik hilsen fra en engel: «Herren er med deg, velsignet er du blant kvinner!» Og enda mer da engelen fortsatte: «Se, du skal bli med barn og føde en sønn … Gud Herren skal gi ham hans far Davids trone, og han skal være konge over Jakobs hus til evig tid.»

Hvordan ville det ha gått med dere unge piker som hører dette, om dere hadde fått slike uvanlige æresbevisninger? Dere brøster dere så snart en fornem ung mann her i verden taler til dere og kommer med flyktig, tilfeldig og meningsløst smiger. Hvor mye høyere ville ikke forfengeligheten og innbilskheten stige i dere om en engel fra himmelen, i lysets og herlighetens fulle glans,

uventet trådte inn til dere og forkynte dere en så usigelig nåde og en så uforlignelig ære!

Vi leser jo i Den hellige skrift om flere kvinner som i lignende tilfeller ble fylt av den mest levende glede. Hanna, Samuels mor, øste ut sin takk for den godhet Gud hadde vist henne, i den herligste lovsang (1 Sam 2). Den store gleden Samsons mor hadde over sønnens fødsel, kan vi lese om i Dommerboken 13.

Og den gudfryktige Elisabet har tegnet og tolket sine morsfølelser sant i den mesterlige lovsangen hun stemte i da jomfru Maria besøkte henne. Maria svarte i samme ånd. «Min sjel opphøyer Herren,» sang den salige, «og min ånd fryder seg i Gud, min Frelser … Hans miskunn er fra slekt til slekt over dem som frykter ham» (Luk 1,46–50).

Men tross all denne nåden, all denne høyheten og æren forble Maria from og ydmyk i hjertet som en Guds tjenerinne. Hun visste nok hva hun var verd og hvilken høy bestemmelse hun hadde, men hun var for edel til å bli hovmodig av det. «Han har gjort store ting mot meg,» sa hun, «han, den mektige, og hellig er hans navn» (Luk 1,49).

Mine ærede tilhørere! Det jeg har prøvd å forklare dere om det himmelske sendebudets ærend, om hva hans sendelse gikk ut på, er bare en svak utleggelse av det som dagens evangelium sier i kortere form. La oss nå i siste del se på målet med at Guds Sønn ble menneske på jorden.

Siste del

Videre heter det i dagens evangelium: «Han skal være stor og kalles Den Høyestes Sønn. Gud Herren skal gi ham hans far Davids trone, og han skal være konge over Jakobs hus til evig tid, og det skal ikke være ende på hans kongedømme» (Luk 1,32–33).

Davids kongelige ætt hadde for lengst mistet sin gamle glans og høyhet. Den var fratatt all makt, rikdom og anseelse. Nå skulle den få sin tapte storhet tilbake i Jesus, Davids etterkommer, for «Gud Herren skal gi ham hans far Davids trone». Det betyr ikke at han skulle styre og regjere et verdslig kongerike slik som kong David.

Men slik David hadde befridd Israel fra motstanderne og fiendene, skulle Jesus forløse. Og slik David i gamle dager hadde hjulpet Israels rike på fote, skulle Jesus opprette et himmelsk rike på jorden. I dette himmelske riket skulle alle Guds utvalgte tas opp til evig liv og salighet.

Det er i denne betydningen Jesus alltid taler om å gjenopprette Israels rike, selv om jødene ikke forsto annet enn at det gjaldt å gjenopprette deres tapte jordiske makt og anseelse.

Videre heter det: «Og han skal være konge over Jakobs hus til evig tid, og det skal ikke være ende på hans kongedømme.» Her må vi si med Salomo: «Lykkelig, du land, som har en konge av edel byrd» (Fork 10,17). Salig er det kristne riket som har en konge som er stor, Den Høyestes Sønn!

Verdslige konger har makten bare for en kort tid. Døden river dem bort, og de må stige ned fra tronen og overlate plassen til en annen. Også rikene deres går til grunne til slutt. Ett reiser seg, et annet faller. Historien gir eksempler på det fra alle tider.

Daniel så i Ånden de fire store verdensrikenes undergang, og til sist sier han: «Se – en som lignet en menneskesønn kom med himmelens skyer. Han kom bort til den gamle av dager og ble ført fram for ham. Og det ble gitt ham herredømme, ære og rike, så at alle folk, ætter og tungemål skulle tjene ham. Hans herredømme er et evig herredømme som ikke forgår, og hans rike er et rike som aldri går til grunne» (Dan 7,13–14). Denne kongen er Jesus Kristus, Guds Sønn og Menneskesønnen.

Riket hans har nok møtt stor motstand. Jøder og hedninger raste mot ham, kongene i landet reiste seg, og de store satte seg fore å styrte ham. Herodes og Pontius Pilatus, jødenes yppersteprester, de skriftlærde og hopen hadde alle sammensverget seg mot riket hans. Men tross alt dette har Kristus fart triumferende opp til himmelen, og den dag i dag blir han erkjent som konge av mange folkeslag. For på hans rike, heter det i teksten vår, skal det ikke være ende.

Men, mine kjære, en konge må også ha undersåtter i riket sitt, og hvem er da Kristi undersåtter? Svaret er: alle dem han har vunnet seg ved sin død og forløst med sitt blod. Nettopp dette er en viktig del av målet med at han tok menneskelig natur på seg.

«For så har Gud elsket verden at han ga sin Sønn, den enbårne, for at hver den som tror på ham, ikke skal fortapes, men ha evig liv» (Joh 3,16). Her ligger dybden i Guds umåtelige kjærlighet til den falne, syndige menneskeslekten.

Hvorfor fortsatte Den Allmektige i sin godhet mot oss? Hvorfor ber hans Sønn så ømt: «Kom til meg, alle som strever og har tungt å bære, og jeg vil gi dere hvile!» (Matt 11,28) og: «Den som kommer til meg, vil jeg slett ikke støte ut» (Joh 6,37)? Hvorfor forkynner vi prester så flittig, så alvorlig, så formanende og bønnfallende? Hvorfor arbeider den nidkjære læreren med slik glede i sitt kall?

Hvorfor sender den flittige opplyseren ut sine lærerike betraktninger og oppbyggelige skrifter blant dere? Hvorfor kaller vingårdsmannen oss så iherdig til å arbeide i sin vingård? Av hvilken annen grunn enn for å samle sjeler til Jesus – innbyggere i hans nåderike, medarvinger til hans arv og deltakere i den herlighet og himmelske glans han er opphøyd til?

Som mannen i lignelsen som hadde laget i stand det store festmåltidet, befaler den gavmilde Jesus sine tjenere og alle som brenner for at hans himmelske rike skal vokse: «Gå i hast ut i byens gater og streder, og før hit inn de fattige og vanføre og blinde og lamme … og nød folk til å komme inn, så mitt hus kan bli fullt» (Luk 14,21–23).

Men adlyder alle dette kallet? Å nei! Hvor få er ikke de som forstår å verdsette denne store nåden rett, og hvor mange er ikke de som avfeier innbyderen med det kalde svaret: «Jeg er opptatt nå. Jeg har kjøpt en åker, jeg har kjøpt okser, jeg har tatt meg en hustru. Jeg kan ikke komme. Jeg ber deg: Ha meg unnskyldt!» (jf. Luk 14,18–20).

Mine ærede kristne! Den samme innbydelsen går ennå ut til dere. Vær ikke blant de utakknemlige, som nok tar imot den og lover å komme, men ikke kommer. Slik mister de til slutt den herlige lønnen som er gjemt for alle Kristi trofaste venner.

Et annet og like viktig mål med at Jesus ble menneske, er at det har behaget ham å ta på seg det viktige, men tunge kallet å være mellommann mellom Gud og oss. Kan en større godhet tenkes, kan en større nåde ønskes?

Jesus Kristus, Guds enbårne Sønn, som ved en vanærende død på korset har forløst den falne menneskeslekten fra syndene og berget den fra fordervelsen – han vil tre fram som mellommann, som vår talsmann og forsvarer hos Gud! Hva er vi, Herre, at du viser oss så mye nåde? Om hvor mange av oss må du ikke si: «Far, forlat dem, for de vet ikke hva de gjør» (Luk 23,34)?

Du møter motvilje, ulyst, hardhet og utakknemlighet – og likevel blir du ikke trett av å banke på hjertene våre og be din himmelske Far om godt for oss! Ja, mine venner, vi har all grunn til å innrømme at hos Jesus er det ingen forandring. «Jesus Kristus er i går og i dag den samme, ja, til evig tid» (Hebr 13,8).

En evangelisk lærer sier: «Like mild, like saktmodig, like hjelpsom er han ennå i himmelen som han var i sine kjøds dager på jorden.» Det samme hjertet som blødde for oss på korset av kjærlighet, flyter ennå over av ømhet for oss på herlighetens trone.

Desto tryggere kan vi nå sette alt vårt håp til ham, for vi vet at hans Far høytidelig har overgitt ham all makt i himmelen og på jorden (Matt 28,18). Å, la oss da ta vår tilflukt til ham! Ingen kan hjelpe oss kraftigere enn han i vår nød og svakhet, for ingenting er umulig for hans makt – og heller ikke for hans kjærlighet.

Anvendelse

Ved Guds nåde har jeg nå fullført det emnet jeg hadde satt meg fore å se på denne viktige dagen. Jeg har vært som et sendebud fra Herren til dere, mine dyrebare tilhørere, og gjentatt for dere engelens løfter til Maria: at Jesus Kristus er den milde kongen som har sitt rike alltid åpent for dere. Jeg har prøvd å vise dere veien dit, så dere sammen med meg kunne få del i hans herlighet.

Ved siden av den storheten hans himmelske Far har omgitt ham med, har jeg også stilt fram den nåden, mildheten og kjærligheten han går dere i møte med. Han tar imot dere alle og legger inn sitt beste ord for dere hos den gode Gud.

Å, måtte jeg ikke ha talt forgjeves! Måtte noen kunne bekjenne at jeg i dag har brakt ham et kjærkomment budskap, har vekket hjertet hans og styrket hans forsett om å søke bare Jesus, Guds rike og hans rettferdighet, for da følger alt det andre med (Matt 6,33). Ja, Gud gi oss alle at vi må bli rett verdige til hans nåde og Jesu rettferdighet, for vi er dyrt kjøpt og frelst ved hans lidelse og død. Amen.

Palmesøndag: En avskjedstale til Kristi dyrekjøpte får av mange slag – del 1

> «For jeg har mottatt fra Herren det som jeg også har overgitt til dere, at Herren Jesus den natten da han ble forrådt, tok et brød, takket, brøt det og sa: Dette er mitt legeme, som er for dere. Gjør dette til minne om meg! Likeså tok han også begeret etter aftensmåltidet og sa: Dette begeret er den nye pakt i mitt blod. Gjør dette, så ofte som dere drikker av det, til minne om meg! For så ofte som dere eter dette brødet og drikker av dette begeret, forkynner dere Herrens død, inntil han kommer. Derfor, den som eter brødet eller drikker av Herrens beger på uverdig vis, blir skyldig i Herrens legeme og blod. La hvert menneske prøve seg selv, og så ete av brødet og drikke av begeret. For den som eter og drikker, han eter og drikker seg selv til dom dersom han ikke akter på Herrens legeme» (1 Kor 11,23–29).

Avskjedspreken i Göteborgs domkirke 1802.

«Ve Israels hyrder, som røkter seg selv! Er det ikke hjorden hyrdene skal røkte? Dere eter fettet, og dere kler dere med ullen. Det fete slakter dere, hjorden røkter dere ikke. Det svake har dere ikke styrket, det syke har dere ikke legt. Det som er brutt ned har dere ikke forbundet, det bortdrevne har dere ikke ført tilbake, og det fortapte har dere ikke oppsøkt.»

Med disse skarpe og alvorlige ordene fra Herren til Israels hyrder begynner jeg prekenen min på denne dagen, som er så viktig for meg. Ingen falsk og utro lærer burde kunne høre disse ordene uten stor redsel, og selv de oppriktige hyrdene blir svært bekymret når de tenker over dem.

Å, mine venner! Det er ikke så lett å være prest som den blinde hopen innbiller seg. Det er ikke så lett å være lærer som mang en tilhører tror og mang en lærer mener. Når hyrden skal gjøre regnskap for hvert får, når sjelesørgeren skal gjøre regnskap for hver sjel, da får han vite hva prestetjenesten betyr.

Jeg sier derfor på nytt de ordene jeg i dag har begynt med. Jeg sier dem med stor frykt og beven når jeg tenker på meg selv. Jeg sier dem ikke uten store betenkeligheter, og til advarsel for meg selv. Jeg sier dem, og Gud la dem røre hjertet mitt med full kraft på denne dagen da jeg holder min avskjedspreken, og alle mine levedager.

Jeg sier dem, og når dere tilhørere hører dette, så be til Gud for læreren deres, som har en så tung byrde liggende på sine svake, menneskelige skuldrer: «Ve Israels hyrder, som røkter seg selv! … Det svake har dere ikke styrket, det syke har dere ikke legt. Det som er brutt ned har dere ikke forbundet, det bortdrevne har dere ikke ført tilbake, og det fortapte har dere ikke oppsøkt.» Vi finner ordene skrevet hos profeten Esekiel, kapittel 34, vers 2, 3 og 4.

«Ve Israels hyrder!» sier Gud. Å, om han bare ikke hadde grunn til å si: «Ve dette landets hyrder!» Å, det står forferdelig til med prestetjenesten når Gud har grunn til å rope ve over hyrdene!

Akk, akk, når dette ve skal ramme den utro hyrden som ikke bryr seg om ulven drar Kristi får med seg til helvete! Når dette ve kommer over ham i døden og skal lyde i ørene hans på dommens dag, hvor vil han da gjøre av seg? Ve ham når sjelenes blod skal kreves av hans hender! Ve ham når han skal stå fram for Kristi domstol og gjøre regnskap for den dyrebare hjorden som Kristus kjøpte med sitt blod! Akk, mildeste Jesus, bevar meg så ikke dette ve rammer meg!

«Ve Israels hyrder!» Men hvorfor roper Gud ve over dem? Fordi de bare røktet seg selv og ikke Kristi hjord. Fordi de bare gjorde seg gode dager på jorden og ikke spurte om fårene ble slaktoffer for den evige død. Fordi de åt fettet og slaktet det fete, men slapp Kristi dyrekjøpte får på mager beitemark. De fødde dem ikke med det kraftige, levende Guds ord.

Og, min Gud, har kristenheten fortsatt slike hyrder? Ja, dessverre finnes de! Gud gi at de ikke finnes i altfor stort tall! Ennå har Gud grunn til å rope til mange lærere i kristenheten vår: «Dere hyrder, dere hyrder! Dere røkter ikke hjorden. Dere har ingen omsorg for mine får, som min Sønns blod har flytt for.

Dere spør mer etter fårenes ull enn etter fårene selv, mer etter menneskenes penger enn etter menneskene selv. Dere spør mer etter jordisk vinning enn etter den største vinning, å vinne sjeler, mer etter de verdslige inntektene deres enn etter den store inntekten å kunne levere frelste får i overhyrden Jesu hender. Dere spør mer etter jord og muld og verden enn etter sjelenes himmel og salighet.

Det går et svakt får i menigheten deres, og det får gå der; dere styrker det ikke. Der ligger et får som er sykt i ånden, og det får ligge der; dere helbreder det ikke. Der går et får som drar på smertefulle sår i samvittigheten, men dere forbinder det ikke. Der vandrer et får som har gått seg vill, men det rører dere ikke; dere henter det ikke tilbake. Og der borte løper et fortapt får mot sin ulykke, men dere oppsøker det ikke.»

Akk, er det ikke sørgelig at Herren må tiltale mange hyrder på denne skarpe måten? Er det ikke forferdelig at Gud må rope: «Ve hyrdene! Ve hyrdene!»?

Velsignede tilhørere! Det er ikke underlig at disse ordene særlig falt meg inn da jeg skulle forberede meg til å preke på en dag som er så merkverdig og gripende for min sjel som denne. Endelig har jeg, svake støv, med matte krefter i legeme og sjel, fått oppleve denne dagen. Endelig er årene mine i tjenesten i denne byen – litt over ti år – fløyet av sted fortere enn en veverskyttel, og de er svunnet bort uten håp (Job 7,6).

Endelig har jeg nådd en dag da jeg får takke min nådige Gud i himmelen for all den styrke han har gitt mitt svake legeme og min arme sjel gjennom disse ti årene. Endelig får jeg enda en gang anledning til å tale noen vekkende avskjedsord på et sted der jeg så ofte har steget opp, og der jeg så ofte har stått med skjelvende knær og stor bekymring.

Palmesøndag! Du er en stor dag for meg! På deg skal jeg øse ut hjertet mitt i Guds fang og si de forløste sjelene hva jeg har på hjertet. I dag handler evangeliet om Herrens nattverd. Akk, en stor, en uforlignelig tekst!

Jeg har ofte preket om Herrens nattverd på dette stedet. Ofte har jeg ropt meg hes mot de uverdige nattverdgjestene, at de skulle tenke seg om og ikke løpe som svin til Herrens bord. Gud vet hva det har utrettet. Hos de fleste utretter det vel ingenting i disse sørgelige tider. Men har jeg ropt uten frukt i ti år, akk, dere uverdige altergjester, så la i det minste ikke denne avskjedsprekenen min være uten frukt i sjelene deres!

Akk, for alle disse fårene har den gode hyrde lidd døden. I dag tenker jeg å holde en avskjedstale til dem alle sammen. Dere svake får! Gud gi meg nåde til å styrke dere i dag! Dere syke får! Gud gi meg nåde til å helbrede dere i dag! Dere sårede får! Gud gi meg nåde til å forbinde dere i dag! Dere får som har gått dere vill! Gud gi meg nåde til å hente dere tilbake i dag!

Å Gud! Du har styrket meg i så mange prekener på denne prekestolen. Styrk meg også i dag! Å Jesus! Rør hjertene til altergjestene våre på denne dagen, da det blir preket om den nattverden du har innstiftet! Å du Hellige Ånd! Hjelp meg, som har Åndens embete, så jeg i dag må få en åpen dør inn til et eller annet menneskehjerte! Det ber jeg deg om. Hør meg, milde Herre Gud! Amen. Fader vår …

Evangeliet: 1 Kor 11,23–29.

Ut fra dette vil vi nå i Herrens navn se på en avskjedstale til Kristi dyrekjøpte får av mange slag. Jeg tenker å rette denne avskjedstalen

1) til de fortapte fårene, som jeg vil oppsøke; 2) til fårene som har gått seg vill, som jeg vil hente tilbake; 3) til de syke fårene, som jeg vil helbrede; 4) til de sårede fårene, som jeg vil forbinde; og til slutt 5) til de svake fårene, som jeg vil styrke.

Å holde en avskjedstale til Kristi dyrekjøpte får kan ikke annet enn røre meg dypt. Jeg går nå i gang med et ømt og blødende hjerte. Jeg går i gang, og øynene mine ser opp mot det høye, der hjelpen min kommer fra. Jeg går i gang – og du ubotferdige tilhører: Hvis du ikke lyder det som blir sagt deg i dag i Herrens navn, skal du stå uten unnskyldning på dommens dag og minnes denne palmesøndagen med redsel i helvete.

Først tar jeg avskjed med de fortapte fårene, og i avskjedstalen min vil jeg oppsøke dem. Det skal vi forsøke i første del.

Første del

I ordene vi begynte med, blir de fortapte fårene nevnt for seg og de bortdrevne fårene for seg. Altså er det ikke samme slags. Med de fortapte fårene menes slike sjeler som ikke har noen hyrde eller leder overhodet, og som heller ikke spør etter noen leder i åndelige ting. Bortdrevne får, som har gått seg vill, betyr

derimot sjeler som har hyrder, men som oppsøker falske ledere, som fører dem på avveier og villstier.

Nå, dere fortapte får, la meg først i avskjedsprekenen min tale både skarpt og ømt til dere. Et fortapt får er borte – det er jo derfor det heter fortapt. Å, hvor mange fortapte får er ikke til stede i denne fåreflokken som jeg ser for øynene mine i dag!

Og alle dere, hva er dere? Dere er borte, borte fra den himmelske Far. Hans nåde forakter dere, hans innbydelser forsømmer dere, og hans utstrakte nådearmer slår dere voldsomt fra dere. Dere er borte fra den nådige Frelser. Forløsningen hans går dere ikke til hjertet. At han kom til verden, rører dere ikke, og hans bitre pine kan ikke bevege deres steinharde hjerte. Hans fornedrelse og hans opphøyelse – alt betyr lite for dere.

Dere er borte fra Den Hellige Ånd. Han rører ved dere, men det nytter ikke. Han vekker dere, men dere sover likevel. Han overbeviser dere om synd og om rettferdighet og om dom (Joh 16,8), men med hele sitt refsende embete utretter han ingenting hos dere.

Slik er dere borte. Og tenk: Hvis dere ikke lar dere oppsøke i nådens tid, skal dere bli borte i dødens stund, borte i all evighet. På dommens dag skal dere gå bort fra Jesu ansikt, bort fra alle hellige engler, bort fra alle Guds barn, bort i den brennende svovelsjøen.

Med de fortapte fårene mener jeg her i første del de sovende synderne av det groveste slaget. Gud er mitt vitne at jeg ofte på dette stedet har hamret og slått på deres hardt sovende samvittighet! Og kanskje, du sovende synder, er det siste gang jeg forstyrrer deg i syndesøvnen din med mine formaninger om omvendelse?

I dag har dere hørt et evangelium lest om Herrens hellige nattverd. Men hva gjør dere åpenbare syndere med denne nattverden? Hvordan går dere til dette dyrebare bordet som Gud lar dekke på jorden? Hvordan tar dere imot de himmelske rettene, Kristi legeme og blod? Akk, om dere visste hvor forferdelige altergangene deres er, skulle dere gå ut av kirken med stor redsel i dag. Gud nåde dere når dere skal svare for alle de gangene jeg i denne kirken har advart dere mot å løpe uverdig til Kristi bord!

Hvordan går dere dit? Med den syndige munnen deres ber dere den ene timen djevelen ta dere, og den neste timen tar dere imot Kristi legeme og blod med den samme munnen. Med den syndige munnen deres øser dere ut krangel og skjellsord den ene dagen, og den neste dagen tar dere imot Kristi legeme og blod med den samme munnen.

Med den syndige munnen deres heller dere i dere brennevin og sterk drikk i overflod den ene dagen, og den neste dagen tar dere imot Kristi legeme og blod med den samme munnen. Dere lever i utukt og tar imot nattverden. Dere lyver med munnen og tar imot nattverden med den samme løgnmunnen. Hvordan vil det gå dere til sist for slikt?

Å, dere som går til Herrens nattverd på denne måten, med rette må dere kalles fortapte får! Å, dere fortapte får! Ofte har jeg prøvd å oppsøke dere i de ti

årene jeg har tjent ved denne kirken. Og likevel går dere ennå på avveier. Ennå løper dere på kanten av helvetes avgrunn.

Jeg oppsøker dere i min siste preken i dag. Gud i himmelen vet at jeg gjerne ville rive dere ut av gapet på ulven! Akk, skynd dere bort fra avveiene! Skynd dere ut av Satans tjeneste, for neste skritt er helvete. Skynd dere og redd de dyrebare sjelene deres – de er for gode for helvetes ulv. Jeg tar avskjed med dere. Gud være dommer mellom meg og dere, at jeg har oppsøkt dere så godt jeg har maktet.

Avskjedstalen min retter seg også 2) til fårene som har gått seg vill, som jeg vil hente tilbake. Det skal skje i annen del.

Annen del

Jeg har alt sagt at med de bortdrevne fårene menes slike sjeler i menighetene som er blitt ført på avveier av falske hyrder og ledere. Paulus skriver i 2 Tim 3,1: «Men dette skal du vite, at i de siste dager skal det komme farlige tider.» Det vil si: Tidene skal bli så harde at en blir rådløs og knapt vet hva en skal gjøre, eller hvordan en skal bære seg at for å komme vel og lykkelig, salig og uskadd gjennom denne usle verden.

Og nå ber jeg hver og en tenke over om vi ikke har disse harde tidene nettopp i våre dager. Jo, så sannelig! Gud hjelpe og styrke oss arme mennesker som er født og må vandre i jammerdalen i denne overmåte sørgelige tiden!

Det ser en vel for øyne her
at farlig tid nå kommet er,
som Kristus oss sa det.

Og det som gjør denne tiden så farlig, er blant annet at de arme menneskesjelene nå så fort og så lett kan bli forledet av falske kristne, både blant lærerne og utenfor lærerstanden.

Akk, akk, mine hjertens venner! Våre tider må vel kalles farlige, harde og rådløse tider. For nå står det fram hyrder som ikke leder Kristi får til den grønne engen David taler om, men til magre enger, til falske lærdommer. Ved dem mister mang et får til slutt både sjel og salighet.

Nå står det fram hyrder som lærer for lønn og lyver for penger. På en fin måte selger de Guds nåde og syndenes forlatelse til en så lav pris at Gud i himmelen aldri har hatt sin nåde til salgs på slike billige vilkår. Nå står det fram hyrder som Herren må føre denne sørgelige klagen over: De «roper når de har noe å tygge med sine tenner: Fred! Men mot dem som ikke gir dem noe i munnen, roper de ut en hellig krig» (Mi 3,5).

Nå står det fram hyrder, «svikefulle arbeidere, som skaper seg om til Kristi apostler. Og det er ikke noe å undre seg over, for Satan selv skaper seg jo om til en lysets engel! Da er det ikke noe stort om også hans tjenere omskaper seg til rettferdighets tjenere» (2 Kor 11,13–15).

Nå står det fram hyrder som skulle føre menneskene til himmelen ved lov og evangelium, og så fører de dem til helvete ved et falskt og løst evangelium. Nå står det fram hyrder som innbiller fårene at de skal lede dem til den gode hyrde. Og så leder de dem nesten enda lenger bort fra den gode hyrde og stille og rolig inn i gapet på den grusomme ulven fra helvete. For de forkynner en død tro, og

til den gode hyrde kommer en jo ikke ved en død tro, men ved en levende tro som forandrer hele hjertet.

Nå står det fram hyrder som har mye å si om Frelseren, men de taler om ham på en så likegyldig og slapp måte at Frelseren selv må mislike det sterkt. Det er hyrder som åpner nådens dør og himmelens porter for alle de ugudelige synderne som finnes i menighetene. Det er hyrder som gir hundene perlene av Guds nåde til å trå på og kaster perlene av Kristi lidelse for svin.

Det er hyrder som på en uforskammet, frekk og skamløs måte lover menneskene at de skal få komme til Jesus slik som de er. De taler ikke om noen anger over synden, ikke om noe hat til synden, ikke et ord om at en skal holde opp med synden. Og du evige Gud, hva slags tro på Frelseren skal det bli når en skal tro uten at det har vært noen anger som rett har knust hjertet og gjort synden motbydelig og bitter?

La folk forsvare denne måten å preke på her på jorden så mye de vil – for Jesu Kristi domstol kan den aldri, aldri forsvares. Slik hyrdene er, slik blir vanligvis en god del av fårene. Som hyrden er, slik blir også hjorden.

Akk, når slike lærere er lenge i en menighet, må de nødvendigvis bedra mange sjeler med sine blendende lyktemenn, sin falske lære. Og på et slikt sted, hva kan det bli annet enn mange får som har gått seg vill? Akk, slike forvillede får har vi mange av i denne byen! Å, her løper mang et får i den ville ørkenen og tror at det er i hyrdens armer.

Her går sjeler som er blitt forledet av falsk lære helt fra barndommen og ungdommen. Her går sjeler som har gått vill i mange år – forledet av falske lærere og av falske tilhørere, forledet av falske bøker og skrifter, forledet i kirken og forledet utenfor kirken. De er forledet av falske sekter og falske samfunn som utgir seg for å være Frelserens folk, men ikke er det; de lyver.

De er forledet av mennesker som sier at de er vakt, og som sover tungt i syndesøvnen. De er forledet av mennesker som sier at de har kjent sin syndenød, men som likevel aldri har kjent den rett, i alle fall aldri rett dypt og aldri av hjertets grunn. De er forledet av mennesker som sier at de har troen, men som ikke har en gnist av den utover det de selv innbiller seg. Og slik som ingen blir mett av snakk, blir heller ingen salig av innbilninger.

Akk, så sørgelig at så mange sjeler som har kostet Kristi blod, skal bli så ynkelig forvillet! Og slik går du da, du arme sjel, der borte på den falske lærerens avveier. Blir du ikke snart ført inn på rett vei, støter du mot den evige nattens mørke fjell.

Så går du der, du arme får, i hykleriets ørken og tror at du har det så ubeskrivelig godt, mens du i virkeligheten har det så ubeskrivelig ille. Du tror at du er våken – og du sover. Du tror at du står i nåden – og du står under vreden. Du tror at du er Frelserens venn – og du er hans fiende.

Du tror at du er på den trange veien – og du er på den brede. Du tror at du skal bli salig – og du blir fordømt. Du tror at du skal gå hjem til himmelen når du dør – men du går bort til helvete.

Er du ikke et får som har gått seg vill? Jo, visst har du gått deg vill. Gud opplyse deg om feiltakelsen din i Jesu navn, mens opplysningens tid varer!

I ordene vi begynte med, sier Gud til de falske hyrdene: «Det bortdrevne har dere ikke ført tilbake.» Men den allvitende Gud, som ser og vet alt, vet også at jeg i min tjenestetid ved denne kirken har strevd for å hente tilbake de fårene som hadde gått seg vill, etter den nåde Gud har gitt meg. Og nå gjør jeg det samme forsøket i Jesu navn i denne avskjedsprekenen.

Jeg tar en øm og broderlig, men også alvorlig avskjed med dere som har gått dere vill i denne fåreflokken. Har jeg ikke kunnet hente dere tilbake med en eneste preken på over ti år, så skulle jeg ønske jeg kunne gjøre det i dag. Husk at når dere har hyklet dere inn i helvetes pine, kan dere aldri mer hentes tilbake, for fra helvete finnes det ingen forløsning.

Nei, nå, nå skal dere hentes tilbake, om det skal gå dere vel i evigheten. Nå, nå i tiden skal dere legge av det fordømte hykleriet, for en kan ikke gjøgle, lyve, late som eller hykle seg inn i himmelen. Nå, nå i tiden skal dere åpne øynene og se at lederne deres har vært blinde veiledere for blinde (Matt 15,14). For det er for sent å åpne øynene når de alt har ledet dere ned i helvete.

Nå, nå i tiden skal dere gi Gud rett i at vekkelsen deres er en drøm og angeren deres en innbilning. Troen deres er en løs mening, bønnene deres er tomt snakk, livet deres er et forgylt skurkestykke, og altergangen deres er en forferdelig synd mot Kristi legeme og blod. Veiviserne deres er bare bedragere – kort sagt: hele kristendommen deres er et sørgelig hykleri.

Dette er skarpe ord. Men det trengs noe skarpt om en gammel hykler skal tenke seg om. Det er mine avskjedsord til dere, og jeg angrer dem ikke. Nei, jeg har sagt dem i en god stund om en eneste hykler, et eneste får som har gått seg vill, kan hentes tilbake ved dem på denne dagen.

Avskjedstalen min retter seg 3) til de syke fårene, som jeg vil helbrede. Det blir tredje del.

Palmesøndag: En avskjedstale til Kristi dyrekjøpte får av mange slag – del 2

Tredje del

Hva jeg mener med de syke fårene, kan en aller best se av brevet som Frelseren lot skrive til engelen for menigheten i Sardes. Et får kan være friskt, men kan bli sykt, og slik går det med mang en sjel i åndelig forstand. «Våkn opp, og styrk det andre som var i ferd med å dø» (Åp 3,2), lot Jesus skrive til menigheten jeg nettopp nevnte, og til dens lærer.

Saken er denne: En åndelig ild var blitt tent i hjertet til denne læreren da han ble omvendt. Da var han brennende i bønnen; han brant i bønn til Gud. Da var han brennende i troen; han brant i troen på Jesus. Da var han brennende i kjærlighet til Gud og nesten; han brant i den, så inderlig elsket han sin Gud og sin neste. Da var han brennende i å stride mot det onde og gjøre det gode; han brant i dette strevet.

Men sørgelig nok hadde denne hellige ilden tatt av i hans arme sjel. Den var sloknet litt etter litt, og så sloknet at det nå bare var noen få gnister igjen. Sloknet også de, ville han ha falt helt fra nåden. «Men styrk dem,» sier Jesus, «styrk det andre som var i ferd med å dø. Styrk de få gnistene av åndelig liv som ennå er igjen i din sjel. La ikke djevelen slokke den lille åndelige gnisten som ennå ligger og ulmer under asken.»

Dette bruker jeg på de syke fårene i Kristi hjord. Dessverre er det sikkert ikke mange i denne byen som har det godt med sjelen og er omvendte Guds barn. Å, det er ikke mange som omvender seg i denne fortvilte tiden. Hadde vi en liste over Guds og Satans barn i denne byen, og visste vi det Gud vet om dette, skulle vi grøsse og forferdes når vi så at de troende er så få og de ugudelige så mange.

Likevel går det noen omvendte sjeler her og der. Men hvordan står det til blant dem? Akk, de få sjelene som er friske i ånden, er så snare til å bli syke i disse siste dager. Nå tar alt godt av, og også de troende vil ta av. Bønnen deres er ikke så andektig som den burde være. Årvåkenheten deres er ikke så nøye som den burde være. Troen deres brenner ikke i lys lue slik den burde brenne. Vandringen deres gjennom jammerdalen er ikke så varsom som den burde være.

Kjenner du ikke deg selv igjen, du troende sjel? Akk, her er en åndelig sykdom på ferde. Vokter du deg ikke nå, kan det snart bli døden. Det blir preket om nattverden i dag. Akk, hvordan går du til nattverden i denne syke tilstanden for sjelen?

Du burde prøve deg selv før du går dit. Og du har nok prøvd deg før, men nå begynner du å bli likegyldig med denne selvprøvelsen. Nå forbereder du deg ikke så nøye til Herrens bord som du har gjort før. Nå kommer du mang en gang fram til den hellige nattverd med et temmelig kaldt hjerte. Du er nok ikke helt død i ånden, men likevel står det ikke rett godt til med deg. Du er et sykt får, du er riktig syk i din arme sjel.

«Det syke har dere ikke legt,» sa Herren til hyrdene på Esekiels tid. Men nå spør jeg dere, dere syke får i denne byen, og dere skal svare meg for Herrens ansikt på denne gripende dagen: Har jeg ikke i den tiden jeg har tjent ved denne kirken, strevd ved Jesu kraft for å lege dere? Har jeg ikke tatt fram de legemidlene fra Guds ords apotek som kunne helbrede dere?

Har jeg ikke sagt dere at den som ikke går fram på livets vei, går tilbake? Har jeg ikke advart dere mot å begynne i Ånden og ende i kjødet (Gal 3,3)? Har jeg ikke advart dere mot å bli kalde i den daglige bønnen og mot å slumre på den åndelige vaktposten? Har jeg ikke advart dere mot å stanse i løpet på helliggjørelsens løpebane og mot å bli trette i striden mot djevelen, verden og kjødet? Har jeg ikke advart dere mot det onde og oppmuntret dere til det gode?

Dere få Guds barn i denne byen, dere kan jo ikke si annet enn at jeg har advart dere mot alt dette. Og i dag advarer jeg dere til avslutning. Jeg tar avskjed med dere, og jeg advarer dere. En gang i dødsstunden deres og på Jesu dommedag vil det vise seg om dere har lydt disse advarslene.

Avskjedstalen min retter seg 4) til de sårede fårene, som jeg vil forbinde. La meg få forsøke det i fjerde del av prekenen.

Fjerde del

Får kan bli ille revet av ulver og få mange sår, og da sørger omtenksomme gjetere for at sårene blir forbundet. Slik er det også i åndelig forstand. Å, Kristus har lidd døden for mange får som ulven fra helvete, djevelen, har såret forferdelig.

«Jeg har stinkende sår, det renner verk av dem for min dårskaps skyld,» sier David i botssalmen (Sal 38,6). Med disse sårene mener han ingen andre sår enn syndens og samvittighetens sår. Ulven fra avgrunnen hadde revet dette arme fåret, kong David, og slik fikk han disse sårene.

Ja, slik er det ennå. For hver forsettlig synd får synderens samvittighet liksom et sår. For hver gang du driver hor, får du et sår i samvittigheten. For hver rus du tar deg, får du et sår i samvittigheten. For hvert uforstandig ord mot din far og mor får du et sår i samvittigheten. For hver gang du banner og sverger, får du et sår i samvittigheten.

For hver gang du baktaler din neste, får du et sår i samvittigheten. For hver skilling du har skaffet inn i huset ditt med urett, har du fått et sår i samvittigheten. For hver gang du viser den fattige bort fra døren din uten hjelp, får du et

sår i samvittigheten. For hver preken du har forherdet hjertet ditt mot, har du fått et sår i samvittigheten.

Og tenk på palmesøndagens evangelium! Der står det om Herrens nattverd. Tenk nå over hvor mange sår i samvittigheten du har fått for hver gang du har gått uverdig til den hellige nattverd. Akk, akk, det blir jo en forferdelig mengde sår i samvittigheten! Blir de ikke forbundet i rett tid, volder de sjelen din den evige død.

Men legg nå nøye merke til dette! Ja, legg merke til det for Jesu skyld. Innbill deg ikke at hyrdene bør forbinde disse sårene så lenge de ikke gjør vondt. Nei, det er leiekarenes vane å legge salven av Bibelens trøsteord på slike syndesår som slett ikke gjør vondt. Det har jeg, Gud skje lov, ikke gjort, og derfor har mange beskyldt meg for ikke å ha forbundet de sårede.

Men hva hjelper det å forbinde deg, du sikre synder, når du bærer syndesårene dine med glede og fornøyelse? Nei, la dem først gjøre rett vondt. Og da, da, når de gjør vondt, da vil vi komme og forbinde dem med de skjønne nådeløftene som står i Guds hellige ord!

Men, men – Gud hjelpe oss i den usle tiden vi lever i! Visst er det mange samvittigheter her med syndesår, men få er de samvittighetene som kjenner smerte. Visst har du sår, du arme synder, ja, du er helt full av syndesår, men sårene gjør ikke vondt. «De synder er foruten tall som jeg med sorrig finner,» står det i salmen. Slik burde det være med deg, men slik er det ikke. Og at det er så få samvittigheter her som kjenner smerte, er grunnen til at hyrdene så sjelden våger å forbinde sårene.

Likevel taler jeg til dere i Herrens navn, dere få sjeler som går og drar på verkende sår i samvittigheten! Hyklerne sier at jeg ikke har forbundet. Men dere, dere som er rett bedrøvet, dere har forstått meg. Dere skal være mine vitner på dommens dag at jeg likevel har forbundet de sårede fårene.

Jeg har nok ikke helt olje på steiner, for der renner den bort. Men mang en gang har jeg helt den himmelske trøstens olje i de verkende hjertene. Jeg har nok ikke forbundet hykleren som later som han er bedrøvet, men ikke er det. Men ved Guds nåde har jeg strevd for å forbinde dem som har et rett bedrøvet og sønderknust hjerte.

Jeg har nok ikke forbundet dem som gråter i kirken, men synder med forsett når de er kommet ut derfra. Men likevel har jeg søkt å forbinde dem som feller Peters tårer med Peters hjerte.

Farvel nå, dere sårede får! Til slutt legger jeg dette plasteret på samvittigheten deres – Gud la det komme dere til gode: «Om deres synder er som purpur, skal de bli hvite som snø, om de er røde som skarlagen, skal de bli som den hvite ull» (Jes 1,18).

Avskjedstalen min retter seg aller sist 5) til de svake fårene, som jeg i dag vil styrke. Det skal vi kort forsøke i femte og siste del.

Femte og siste del

Nå ville vel alle sikre syndere gjerne gjemme seg under denne delen, og særlig alle falske sjeler og blinde hyklere. Alle vil de være de svake fårene som skal styrkes. «Vi er svake mennesker, vi er ingen engler,» roper den sikre synderen,

og med denne usle unnskyldningen tenker han å blinde selv den allseende Gud i himmelen.

«Jeg tror på min Frelser, men troen min er svak,» sier den blinde hykleren. Men nei, du hykler, du har så lite en svak tro at du slett ikke har noen tro. Deg våger jeg ikke å styrke, for da ville jeg legge trygghetens puter under hodet ditt. Akk, djevelen styrker deg nok i hykleriet ditt hver eneste dag. Ingen lærer bør styrke deg.

Nei, de svake fårene jeg mener i dag, er de sjelene blant dere som virkelig tror, men er svake. Det er de som har vanskelig for å tro at Gud har tatt dem til nåde. Det er de som under stor angst tviler på at syndene deres er tilgitt. Det er de som ikke er så snare til å rive nåden til seg som hykleren er – nei, de våger ikke å tilegne seg Jesu Kristi hellige fortjeneste.

Dem har jeg ofte styrket i denne kirken. Og nå vil jeg til slutt styrke dem i avskjedsprekenen min. Jeg vil gjøre det verket min Frelser Jesus gjør, han som det står om: «Det knekkede rør skal han ikke knuse, og den rykende veke skal han ikke slokke» (Jes 42,3).

Jeg vil slett ikke knuse et rør som er knekt nok fra før, eller styrte en tro som ligner et knekket halmstrå. Nei, jeg vil holde sammen bruddet som røret har fått, og lege det med evangeliets nådeløfter. Jeg vil slett ikke blåse ut den lille troens gnist som ryker i veken. Nei, jeg vil mye heller helle nådens olje på den og sette gnisten i flamme. Men dette sier jeg til dem som har den sanne troen. Til deg som ikke har noen tro, må jeg ikke bruke dette trøsteordet som et kjølende plaster på den sovende samvittigheten din.

Avslutning

Så i Herrens navn avslutter jeg da mitt arbeid i Ordet ved denne kirken og sammen med denne byens og denne kirkens gamle kapellan, herr magister L. Nordblom. Over hans sølvhvite isse og over hans udødelige sjel ønsker jeg alt godt i tid og evighet, i denne og i den kommende verden.

Mange, mange ganger har jeg gått svært svak opp på dette stedet, og svakere enn noen har visst om – men Gud har styrket meg. Mange, mange ganger har jeg stått her og bare med møye kunnet holde tankene samlet i hodet mitt, som var utmattet av svimmelhet – men Gud har styrket meg.

Jeg har måttet tale sannheten i min Herres navn, og den som taler sannheten, blir et rov for alle. Slik har jeg pådratt meg klander og ondskap fra vår tids fariseere, og det har ofte villet gjøre meg motløs – men Gud har styrket meg. På mange måter og i mange henseender har jeg hatt mange tunge og vanskelige timer i denne byen, både i og utenfor embetet mitt – men Gud har styrket meg.

Jeg har ofte undret meg over hvordan jeg med min svekkede helse skulle kunne klare en uke ved denne kirken, og nå har jeg likevel klart litt over ti år. For hva kan ikke Gud gjøre? Gud har styrket meg. Jeg har hatt ære og vanære i denne byen. Jeg har gått gjennom dårlig rykte og godt rykte. Mange ganger har jeg vært nær døden, «og se, vi lever!» (2 Kor 6,8–9). Jeg lever, for Gud har styrket meg.

Denne kirken som jeg har preket meg trett i med så mang en omvendelses-preken, denne prekestolen som jeg så ofte har fuktet med svetten min når jeg

har formant dere til omvendelse, disse murene og dette kirkehvelvet der min svake røst så ofte har runget – de skal vitne om at jeg har villet deres arme sjeler vel, og at jeg har arbeidet for deres omvendelse og salighet.

En gang skal det vise seg, når du ligger for døden, hva mitt arbeid i Herren har utrettet i sjelen din. En gang skal det vise seg, når du skal stå opp av graven, om det blir en glad oppstandelse for deg etter alt det Guds ord du har hørt fra min arme munn. En gang skal det vise seg om du blir glad eller forferdet, om du blir salig eller fordømt, om du blir stilt ved høyre eller venstre side, om du kommer i himmelen eller i helvete, når Jesus kommer til dom.

En gang skal det vise seg om din Jesus får noen glede av deg for alle de gangene han har styrket meg til å vise deg veien til himmelen. En gang skal det vise seg om jeg med noen preken har kunnet røre deg til omvendelse. Hvordan det går, skal vise seg på dommens dag.

Går det ille, så vasker jeg mine hender og er uskyldig i ditt blod. Går det vel, så velsignet være Gud, som har villet bruke meg, usle støv, som et redskap til å redde din sjel. Akk, akk, mine hjertenskjære tilhørere, vi skal se etter hverandre på dommens dag! Og husker du da prekenene mine i denne kirken med redsel, hva har du da igjen for hele livet ditt i verden?

Akk, forferdelig om du skal forbanne deg selv på Jesu Kristi siste dag! Akk, forferdelig om du skal ligge i helvete og rope: «Ve meg ulykkelige, som ikke lød den predikanten som så mang en morgen og så mang en ettermiddag sto i kirken og ba meg omvende meg til Gud! Ve meg, som ikke angret syndene mine når han ba meg så hjertelig om det! Ve meg, som ikke lot lastene mine fare når han så inderlig formante meg til det!

Ve meg, som ble sint på ham fordi han advarte meg mot det forbannede hykleriet! Nå har han jo rett; nå har jeg hyklet meg inn i helvete. Ve meg, som la meg til å sove når han ba meg våkne riktig opp! Ve meg, som ikke la vinn på en så dyp kristendom som han så ofte forkynte for meg!

Ve meg, som forherdet hjertet mitt når han så mang en gang slo på det med lovens hammer! Ve meg, som drev spott med alt han sa meg på Herrens vegne! Ve legemet, ve sjelen, akk, ve meg, at jeg så spottende har foraktet min frelses dag!»

Jo, jo, du sikre synder! Jo, jo, du hardnakkede hykler! Da kommer prekenene mine igjen, og da blir de til fortærende ild i legemet ditt og til grusomme ormer i sjelen din. Jeg synes at dette burde få deg til å tenke deg om, så sant ikke djevelen helt har forherdet hjertet ditt.

Høylovede, treenige Gud, Fader, Sønn og Hellige Ånd! Mitt livs Skaper! Min sjels Frelser! Og min eneste Helliggjører! Lovet være ditt navn for all den godhet du har vist meg, usle muld, i denne byen! Lovet være ditt navn for hver høymessepreken, hver aftensangspreken og hver ukepreken som du i denne kirken har gitt meg din guddommelige hjelp til!

Lovet være ditt navn fordi din milde hånd så mange ganger har ført meg trygt opp og trygt ned trappene til denne prekestolen! Lovet være ditt navn for hver gang du har styrket mitt svake legeme, når det mang en gang har sett mørkt ut for hvordan jeg skulle kunne holde ut en eneste preken!

Lovet være ditt navn for hver sjel som er vunnet ved min ringe tjeneste! Det har vel ikke vært mange, for få omvender seg i vår onde tid. Men på ti år må det vel være noen. Og om det ikke er mer enn én eneste, så takk, min Gud, for denne ene sjelen! Én eneste sjel i himmelen er vel verd ti års arbeid på jorden.

Å Gud, spre din velsignelse over denne arme byen! Kanskje kunne det finnes ti rettferdige i byen; spar da byen for disse ti rettferdiges skyld (1 Mos 18,32). Å Gud, kron med din nåde dette stiftets verdige biskop og denne store menighetens domprost, min høye foresatte. Med hans stadige, gledelige bifall har jeg tjent her alle disse årene, og under hans nære tilsyn skal jeg også tjene som kapellan i Tölö prestegjeld. Gjør, å Gud, hans omsorg lett, hans prekener velsignet, hans dager mange, hans død salig og hans evighet glad!

Å Gud, vær nær med din velsignelse hos de verdige medlemmene av domkapitlet. Jeg har alltid nytt deres fortrolighet, og mitt velmente arbeid i Ordets tjeneste har vært lagt fram for deres velvillige granskning. Å Gud, velsign særlig min medbror som ennå tjener ved kirken. Han har gitt meg mer hjelp i denne slitsomme tjenesten enn jeg kan gjengjelde ham. Å Gud, velsign byen, byens magistrat og alle byens innbyggere til evige tider!

Akk, du harde synder! Er du blitt trett av slagene mine på steinhjertet ditt, så skal du nå slippe dem. Jeg skal ikke dundre på de lukkede dørene til sjelen din mer. Akk, du åpenbare synder! Er du blitt lei av refsende prekener mot horelivet ditt, drikkingen din, tyveriet ditt, sverging og banning, ondskapen og ubarmhjertigheten din, så hør: I dag slutter de. Jeg skal ikke forstyrre deg mer.

Akk, du hykler, som det er så mye å gråte over! Har du mange ganger blitt fornærmet fordi jeg ærlig har sagt deg at du ligner kalkede graver, «som utvendig er vakre å se til, men innvendig er fulle av dødningeben og all slags urenhet» (Matt 23,27)? Har du kanskje attpå til forfulgt meg i det skjulte for det? Så slå deg nå til ro. Trøst deg nå, jeg skal ikke plage deg mer. Sov på hyklerens leie, siden du ikke vil våkne og redde sjelen din.

Akk, du arme sjel, som er like uomvendt under alle prekener! Er du blitt trett av meg fordi jeg ikke har villet kalle rørelsene dine en fullkommen nådestand? Har du søkt trøst andre steder når jeg ikke har trøstet deg nok? Er du blitt lei av meg, har du klandret meg og tatt anstøt av meg? Så er det nå slutt. Nå blir du kvitt de velmente formaningene og påminnelsene mine; de skal ikke lenger komme for nær deg.

Nå drar jeg herfra til et stille sted på landet. Gud styrke meg der med sin styrkende nåde! Gud åpne menneskenes hjerter for det ordet jeg skal forkynne der! Og slik må lærere og tilhørere skilles, for her er ikke annet å vente i denne jammerdalen. Vi er ikke annet enn elendige ormer og vandringsmenn på mange farlige stier.

Én eneste ting ber jeg deg om, min Gud! Oppfyll nå den bønnen jeg ber: La ett eneste ord av alle de ordene jeg har talt på dette stedet i disse ti årene, gro, vokse og blomstre i en eller annen sjel til evig liv.

Hellige Herre Gud!
Hellige sterke Gud!
Hellige barmhjertige Frelser!

Du evige Gud! La oss ikke fortapes i den evige død. Vær oss barmhjertig! Amen.

Til skjærtorsdag: Fordi svenskene ikke holder skjærtorsdag hellig, har originalen ingen preken til denne dagen. En kan da lese en av skriftetalene, som står bakerst i boka. Eller en kan lese prekenen til palmesøndag på skjærtorsdag, for teksten handler om innstiftelsen av nattverden, og så lese prekenen til 5. søndag i faste på palmesøndag. (Oversetterens merknad i 1868-utgaven.)

Langfredag: Hvordan holder en kristen Jesu dødsdag?

> «Også to andre, to ugjerningsmenn, ble ført bort med ham for å henrettes. Og de kom til det stedet som kalles Hodeskallen. Der korsfestet de ham og ugjerningsmennene, den ene på hans høyre, den andre på hans venstre side. Men Jesus sa: Far, forlat dem, for de vet ikke hva de gjør. … Og han sa: Jesus, husk meg når du kommer i ditt rike. Og han sa til ham: Sannelig sier jeg deg: I dag skal du være med meg i Paradis!» (Luk 23,32–43).

Holdt i Göteborgs domkirke 1803.

Jesus, lær meg rett å tenke
på din tunge, harde død
og din bitre pines nød;
hjelp at jeg meg nå kan senke
ned i dine dype sår,
hvor jeg liv og helse får.

Da jeg nå all verdslig tanke
bør i dag av sinnet slå
og ved korset stadig stå,
hjelp meg så at jeg må sanke
hell'ge dråper av ditt blod,
som forfrisker sjel og mot.

«Og han døde for alle, for at de som lever, ikke lenger skal leve for seg selv, men for ham som døde og ble reist opp for dem.» Med disse ordene vitner apostelen Paulus om hva som var hensikten med Jesu lidelse og død. Samtidig viser han oss hvordan vi som kristne skal holde vår Herres og Frelsers dødsdag på en verdig måte. Han døde, sier han, «for alle, for at de som lever, ikke lenger skal leve for seg selv, men for ham som døde og ble reist opp for dem» (2 Kor 5,15).

Ærede tilhørere! Dere har vært med på gudstjenesten i den tiden vi fremdeles kaller fasten, til minne om skikken blant de første som bekjente Kristus. Den gang tenkte man i denne tiden bare på Jesu minneverdige, harde død, med faste og andre gudelige øvelser. Dere har vel fulgt oppmerksomt med i hele kjeden av det som gikk forut for denne døden, som ble fullbyrdet i dag.

Dere har vel sett hvordan den guddommelige Jesus ble forrådt av Judas, grepet, bundet og ført fra den ene domstolen til den andre. Han ble forhørt, pisket, hånet og mishandlet av de opphissede jødene og de rå romerske soldatene – mennesker uten følelser, som bare tørstet etter blod, enten det var skyldig eller uskyldig. Dere har sett hvordan hans hellige hode ble kronet med torner.

Og til sist har dere sett hvordan han ble dømt av Pilatus. Prestene, det vil si de jødiske prestene eller de såkalte fariseerne, og de skriftlærde skrek heftig, og den lettsindige folkemengden tok nesten alltid opp skriket og gjentok det. Så ble han dømt til å dø den mest vanærende døden man den gang kjente, korsfestelse, og attpåtil til å føres ut sammen med to virkelig domfelte forbrytere.

Dette, sier jeg, har dere vel sett og hørt. I det minste har dere hatt god anledning til å se og høre det, hvis dere har villet. Men det grusomste har dere ennå ikke sett! Nå vel, dere skal få se det, dere skal få høre det. Jeg skal fortelle, jeg skal vise dere dette uhyggelige opptrinnet.

Min embetsplikt pålegger meg å stille dette ulykkesmaleriet fram for dere i all sin redsel. For et grufullt syn! Guds Sønn, Jesus Kristus, hele menneskeslektens venn og frelser, blir fordømt, enda han er uskyldig og ikke er funnet skyldig i den minste brøde. Han blir spottet av syndige tunger og mishandlet av uverdige hender. Til sist blir han ført ut for å dø på retterstedet, hengt opp og naglet til et kors som den største misdeder.

Å, jeg gyser! Sansene mine er så forvirret at jeg knapt makter å samle tankene. Jeg finner ikke ord for den pinen som plager sjelen min og i dette øyeblikket tar makten over hele meg. Øynene mine flakker rådville omkring på den ulykkelige plassen, tilsløret av tårer. Ørene mine er helt fylt av den rasende folkemengdens hevnskrik og jubelrop, av larmen fra soldatenes raslende spyd og av befalingsmennenes forgjeves rop om ro og lydighet.

Nå har jeg endelig klart å arbeide meg fram nærmere korset. Her står jeg, nesten halvdød av angst og møye. La meg samle meg et øyeblikk, så jeg kan få brukt sansene mine igjen. Det stakkars, plagede hjertet mitt må få slå mindre heftig og bli litt roligere, og tungen min, som er som bundet, må få tilbake evnen til å si det hjertet føler og vil ha sagt.

Kjære venner! Har dere i denne korte stunden gått den tunge veien sammen med meg til Frelserens, Jesu Kristi, kors? Har dere underveis erfart det samme i sjelen som jeg, sett det med deres åndelige øyne, hørt det med deres åndelige ører, følt og lidd det samme som jeg? Å, kom da hit og bli stående en stund ved siden av meg, og med tårefylte blikk og opprørte, smertefulle hjerter:

Skuer, skuer her med smerte
hvordan det går Jesus kjær;
gråter, klager høyt av hjerte,
alle dere som står her nær!
Kan vel noen pine her
være som vår Jesu er?

Hvem er den som ikke gyser
og slår seg for brystet så?
Solen selv ei mere lyser,

fjell i stykker brister nå;
for slett ingen plage her
være kan som Jesu er.

Men, kjære venner, det maleriet jeg ved Guds nåde har stilt fram for dere, er nok grufullt, men det er bare et skyggebilde. Det er et svakt avtrykk av det forferdelige, opprinnelige maleriet som dagens hellige evangelium viser oss. Vi skal derfor straks lese det, og ut fra det finne et nytt emne for en videre andaktsfull samtale i denne stunden som er helliget Gud. La oss som forberedelse til det bøye oss ned i støvet og påkalle den gode Gud om hjelp og velsignelse i et andaktsfullt Fader vår …

Evangelium: Luk 23,32–43.

Ærede tilhørere! Nå har vi vært ved Golgata og sett og hørt alt det grufulle og forferdelige som har skjedd der i dag. Vi har sett Gudmennesket like stort, sterkt og storsinnet i dødskampen som i alt han gjorde under sin korte vandring her i verden. Han ba sin himmelske Far om å tilgi fiendene sine, fordi de ikke visste hva de gjorde. Og den ene røveren som var korsfestet med ham, var vakt til anger og besinnelse; ham trøstet Jesus med løftet om å få nyte himmelens salighet ved hans side.

Derfor spør jeg: Hva pleier man å gjøre når man har fulgt en dødsdømt til hans siste mål, til retterstedet? Da går man hjem igjen, gjennomtrengt og fylt av de følelsene opptrinnet har vakt. Kjære venner, vi var jo der sammen, men nå er vi her, og alle, håper jeg, fylt av samme ånd. La oss nå vende blikket bort fra dette sørgelige maleriet, som likevel aldri mister det inntrykket det har gjort på hjertene våre!

La oss nå, når vi er kommet til oss selv igjen, rolige og sindige, stille hverandre dette spørsmålet:

Hvordan holder en kristen Jesu dødsdag?

Dette skal være emnet for vår andakt i dag. Velsign det, Gud, og gi at det må bli deg til ære og oss alle til oppbyggelse! Amen.

Når en stor mann dør, gjør man mye for å bevare minnet om ham for de kommende slekter. Skalden, taleren og kunstneren kappes ofte om å gjøre hans gjerninger og dyder udødelige. Elskede i Kristus, i dag har vi sett den største av alle dødelige, vår dyrebare Frelser, fullbyrde sin himmelske Fars vilje og dø den legemlige døden.

Hvordan var nå han som gikk bort? Ja, ingen tanke, heter det, kan fatte hans høyhet, og ingen ord kan uttrykke hans storhet. Han var Guds enbårne Sønn og hele menneskeslektens Frelser, han som Gud «har … høyt opphøyet og gitt … det navnet som er over alle navn» (Fil 2,9). «Ham gir alle profetene det vitnesbyrd at hver den som tror på ham, får syndenes forlatelse ved hans navn» (Apg 10,43). Han var Guds utvalgte og fortrolige og hele menneskeslektens venn og forbeder, sier Paulus videre.

Hele livet hans var en kjede av edle gjerninger. Alle sine krefter brukte han, og alt ofret han til menneskenes beste. Overalt forkynte han visdommens og dydens lære. Da menneskets verdi sank stadig dypere, var det han som gjenreiste den og ga den tilbake sin tidligere ære. Han forkynte liv og udødelighet. Han

åpenbarte Guds plan til vår frelse og fullførte den selv med den mest urokkelige standhaftighet.

Han var god og edel. Det måtte også samtiden vitne om ham, og hver den som hadde sett ham og uten fordommer vært vitne til gjerningene hans. «Sannelig, denne mannen var rettferdig!» og: «Dette var Guds Sønn!» ropte høvedsmannen som så Jesus dø (Luk 23,47; Matt 27,54). Et slikt vitnesbyrd fra en mann som trolig kjente lite eller ingenting til Jesus, og som hørte til en klasse mennesker der man ikke alltid kan vente å finne ømme følelser, er sannelig upartisk.

Det er nok også ofte blitt gjentatt i Jerusalem av flere som var til stede den dagen. De hadde sett med hvilken sjelsstorhet Jesus døde, og hvilke uvanlige ting som skjedde i naturen da. For solen ble formørket, jorden skalv i sine grunnvoller, klippene revnet, og alle naturens krefter kom i den mest uvanlige bevegelse.

Ja, mang en hadde i sin tankeløse rus latt seg rive med av den vanvittige folkemassen og stemt i med mordskriket: «Korsfest, korsfest!» Kanskje kjente han allerede i neste øyeblikk dypt i sitt hjerte, med våknet samvittighet, hvor from og uskyldig den mannen var som han så lettsindig hadde vært med på å få drept så fort som mulig.

Han var et rettferdig menneske og Guds Sønn. Dette har allerede i atten hundre år vært hele kristenhetens samstemmige vitnesbyrd, og vi stemmer i av hele vår sjel og vårt hjerte. Og vi legger andaktsfullt og takknemlig til: For oss er han enda mer – han er vår Messias og Frelser.

Hans død var ikke bare en uskyldig martyrs død. Den ble ikke bare framkalt av det uforsonlige hatet og den blinde iveren mot en mann, en lærer, som var tro mot sine edle læresetninger og beseglet dem med den mest vanærende måten å dø på. Nei, det var døden til en av våre mest trofaste venner, en storsinnet Frelser og Gjenløser, vår mektigste hjelper og mellommann.

Slik, mine venner, var det store Gudmennesket som vi nå har betraktet i hans lidelse og død. At vi holder hans dødsdag, bør derfor ikke bare komme av den store aktelsen hans dyder tvinger fram hos oss, eller av vår hjertelige medfølelse med hans ufortjente lidelse. Det skal også være et bevis på vår inderligste takknemlighet. Derfor skal hver Jesu venn, hver den som vil få del i den saligheten han har vunnet for oss ved sin lidelse og sin uskyldige død, stemme i med meg og si av et rørt og oppriktig hjerte:

Nå jeg takker deg av hjerte,
Jesus, for din dype nød,
dine sår og store smerte,
for din harde, bitre død,
for din angst, den meget store,
som du led for synder våre.
Pris og ære være deg,
Herre Jesus, inderlig!

Men nå, ærede kristne, blir spørsmålet: Hvordan holder vi Jesu dødsdag på en verdig måte? Det lærer Paulus oss aller best i ordene vi begynte med: «Han døde

for alle, for at de som lever, ikke lenger skal leve for seg selv, men for ham som døde og ble reist opp for dem.»

Kristus har altså ikke lidd en så bitter død bare for at de som bekjenner ham, nå og da skal kaste et flyktig blikk på korset hans midt i alt som drar oppmerksomheten bort i arbeid og tidsfordriv. Han døde ikke for at de skal ofre lidelsen hans en hastig tanke og nok beundre hans storsinn, hans tålmodighet og hans sjelsro i døden, men likevel se på ham som en fremmed, hvis eksempel ikke oppmuntrer oss, og hvis død ikke fortjener noe for oss.

Det var jo ikke for sin egen skyld, ikke for å skryte av standhaftighet og tillit til Gud, at han så villig og glad underkastet seg alle lidelser. Det var heller ikke bare tilliten til den store lønnen hos Gud som gjorde ham sterk til å fullføre alt, helt til døden. Slik hele hans liv skilte seg fra alt som ellers er vanlig og naturlig hos mennesker, slik gjorde særlig hans siste timer det også.

Vi kan derfor ikke gli så flyktig over skildringen av hans livsløp som over livsløpet til en hvilken som helst annen stor mann vi minnes med beundring. Nei, her kreves en alvorlig og moden ettertanke for å utgrunne hva Guds hensikt var da han sendte sin egen Sønn til oss, utrustet med så høye gaver og herlige egenskaper.

Gud erklærte ham så høytidelig for sin Sønn, «den elskede», som han har velbehag i (Matt 3,17). Han stadfestet gjerningene hans med ubegripelige under. Og likevel overgav han ham til slik marter og kval at bare tanken på det vekker gru og frykt.

Kristus døde heller ikke i sin beste alder for å vekke medlidenhet og presse tårer fram i øynene på vennene sine. Riktignok er en slik bevegelse i sjelen langt edlere og mer varig enn det kalde og flyktige minnet om hans skjebne. Og hvem med den minste følelse har kunnet holde tårene tilbake når han tenker på at den mest uskyldige velgjøreren, han som bare arbeidet for menneskeslektens timelige og evige vel, ble mishandlet som en forbryter og pint grusomt til døde – og likevel åpnet munnen bare for å velsigne og be om godt for sine mordere?

Hvem kunne vel her føle eller tenke noe annet enn dyp medlidenhet med den Hellige, som ble et blodig offer for ondskap og nedrighet? Dette er følelser som ingen kristen trenger å skamme seg over, så sant det bor ømhet i hans bryst. Men det er ikke bare disse følelsene, som enhver annen rørende beretning kan vekke hos oss, som skal utgjøre vår andakt når vi betrakter Jesu død.

Jesu død står mye høyere enn vår medlidenhet. Alle våre tårer er verken noe gyldig kjennetegn på at vi elsker ham, eller noe bevis på at vi også selv søker å erfare nytten og frukten av hans død. Nei, disse gode rørelsene, disse edle følelsene må også gå over i vårt sinn og vår vandel. De må etterlate i sjelen en varig lyst til å søke å behage vår venn. Bare da bærer de frukt og blir varige.

Jesus døde derfor for alle, for at de som ennå lever her nede, heretter ikke skal leve for seg selv, etter sine egne vilkårlige luner og tilbøyeligheter, men for ham som døde og ble reist opp for dem. Slik levde de første disiplene hans for ham. Minnet om Jesus, deres Mester, fulgte dem overalt, og hans kjærlighet og hans storsinnede selvoppofrelse styrket dem samtidig til å tåle og holde ut alt for hans skyld.

«Vi vil ikke vite av noe annet enn Jesus, og ham korsfestet» (jf. 1 Kor 2,2). «Vi lever, men ikke lenger vi selv – Kristus lever i oss» (jf. Gal 2,20). «Vi roser oss av Kristi kors, ved det er verden blitt korsfestet for oss og vi for verden» (jf. Gal 6,14). «Vi bærer alltid med oss Jesu lidelse i vårt legeme, for at hans herlighet også en gang skal bli åpenbart på oss» (jf. 2 Kor 4,10).

Slik kunne de tale, de som tenkte på sin Herre og Mester mer enn på noe annet. De kjente ingen høyere grunn til å stå fast i det gode enn denne: Har ikke også han vandret slik og lidd slik, og er slik gått inn til sin herlighet? (jf. Luk 24,26).

Og slik levde de også på en måte til hans ære og beste. Det var jo hans verk de drev. All oppmuntring, all kraft og alt mot til det hentet de hos ham, og all den velsignelsen de virket, førte de tilbake til ham og den hjelpen han ga dem i alt de gjorde.

Men heller ikke vi skal vel bli helt stående tilbake. Når vi har beundret Jesu storsinn, når vi har erkjent og tenkt over hans kjærlighet, skal vi vel ikke glemme at nettopp denne kjærligheten skal drive og bevege oss til å gjøre alt for ham som har gjort så mye for oss! Nei, det er sagt også til oss: Kristus døde for at vi ikke lenger skal leve for oss selv, men for ham som døde og ble reist opp for oss.

1) Den som lever for ham, for Jesus, retter seg i alle ting etter hans vilje, hans bud og hans eksempel. Han renser seg fra syndens smitte, slik Jesus selv var ren. Han er gjerne lydig og tro mot sin Far i himmelen, slik Jesus var det helt til døden. All hans tanke og trakt går ut på å gjøre det gode, å vinne den gleden Jesus har lovet sine venner, og å nyte den herlige lønnen som er gjort i stand for dem. Med ett ord: Han lever for Gud og for evigheten!

Men hvor svake og vaklende er vi ikke, vi arme mennesker, i denne viktige oppgaven! Vi setter oss nok fore å legge av feilene våre og i fullt alvor seire over begjærene våre. Men den skjulte lysten våkner igjen, de onde eksemplene lokker oss på nytt, og vi vender tilbake til de samme dårskapene som vi før angret med vemod og tårer.

Vi tar nok det ærlige forsettet å tjene Gud bedre, ivrigere og mer trofast enn vi har gjort til nå. Men verdens adspredelser og forfengeligheter, som vi før har forvillet oss inn i, drar oss snart tilbake inn i virvelen og gjør alle beslutningene våre til intet. I denne svakheten skal minnet om Jesu død støtte oss og gi oss det motet og den standhaftigheten vi mangler.

Han døde og ble reist opp for oss. Denne tanken skal vekke hjertelig takknemlighet mot ham i oss, så vi følger hans veiledning. Den skal få oss til å møte alle vanskeligheter desto gladere jo nærmere og fastere vi er forent med ham for hans trofasthets skyld. Kjærlighet og takknemlighet skal styrke oss, og hva er vel så vanskelig at kjærligheten ikke skulle overvinne og seire over det?

Han døde for oss! Denne overbevisningen skal også gi oss frimodighet til å tro at Gud ikke forlater oss, og at han, når vi bare selv har en ærlig vilje, også støtter våre svake krefter, så det gode blir fullført i oss.

Han har jo ikke spart sin Sønn, men har så elsket verden at han ga ham til vår frelse! (jf. Rom 8,32; Joh 3,16). Skulle vi da, våger vi da å tvile på hans kjærlighet?

Skulle vi ikke håpe med glede at han sammen med ham vil gi oss all den hjelp og all den trøst vi kan få bruk for?

Å, salig vel
er dog den sjel
som dette rett besinner
og seg med en stadig tro
Jesu død påminner!
Jesus hjelper oss i nøden,
både i livet og i døden.

2) Den som lever i Jesus, lever også for sine brødre, sine medmennesker. Han spør ikke etter hvor fornemt eller ringe, hvor rikt eller fattig et menneske er, men elsker sin Far i himmelen i hver og en. Han undersøker ikke hvilken skade eller nytte han kan vente seg av det, men setter gjerne sin egen fordel til side når han kan gagne andre.

Han vurderer alt han gjør, ikke så mye etter sin egen fordel som etter den gleden det gir den han virker og arbeider for. Som Jesus er han villig til de dyreste offer for sine brødre når det kreves. Ak, mine dyrebare, hvor tung ville ikke denne plikten være for oss! Hvor lett ville ikke stolthet og egennytte lede oss vill, og vrede og harme drive oss til det motsatte, hvis vi ikke hadde en kraftig beveggrunn som kommer oss til hjelp i vår svakhet?

Og denne beveggrunnen er tanken: Jesus har gitt seg selv for alle og døde for alle, for å gjøre i stand en plass for dem i den bedre verden. Kan vi nekte noen vår kjærlighet, når Kristus har elsket ham? Kan vi ha hjerte til å se ned på et menneske, forakte det, ja, til og med hate og forfølge det? Også det mennesket har jo like fullt som vi del i gjenløsningens store arv, siden Gud ikke synes det er for ringe til å komme til kunnskap om sin enbårne Sønn og til samfunn med ham.

Kan vi stenge ute dem som Kristus selv har sluppet inn? Han har ved sin død forvisset dem om Guds uendelige kjærlighet og stadfestet dette vitnesbyrdet med løftet om evig salighet.

Å, for et samfunn av enighet og fred kristenheten da skulle være! Bare tenk om denne tanken fikk nå fram til alle som kaller seg etter Kristi navn! Den våkner ufeilbart når minnet om Guds kjærlighet ofte og levende blir kalt fram – denne kjærligheten som så tydelig omsluttet de første som bekjente Kristus. Å, om denne himmelske tanken, sier jeg, om dette høye, edle sinnelaget fikk bre seg til dem alle!

Tre da fram, du kristne! Kom og se din døende mellommann, og sett fra nå av inn all din kraft på å bli og være det du er bestemt til å være! Gjør den menneskelige elendigheten mindre der du kan. Spre velsignelse så mye det er mulig for deg. Vær med og fremme det gode. Vandre med visdom og forsiktighet på livets glatte vei!

Da holder du Jesu dødshøytid på en verdig måte, og slik gjør du deg rede til en stille, salig død, lik den Frelseren fikk på korset i dag. Vel deg om ingen minner om en ond gjerning skremmer deg i den alvorlige stunden når du skilles

fra livet! Vel deg om ingen angerfull følelse piner hjertet ditt og rokker ved den roen det trenger!

Vel deg om du i hele rekken av dine gjerninger ikke finner én eneste som samvittigheten din må forkaste helt og holdent – om hjertet ditt gir deg dette vitnesbyrdet: «Jeg har ikke levd forgjeves, ikke til skade, nei, til gagn og nytte for mine medmennesker. Intet sukk fra den undertrykte uskyld, ingen tåre fra noens øyne som er blitt ulykkelig ved meg, skal anklage meg for Gud!» Å, hvor mild og rolig blir ikke da din død, og hvor glad og henrykt blir du når du våkner igjen!

Kjære tilhørere! Slik holder en sann kristen Jesu dødsdag, og dette er de salige godene han får av det. Har dere ikke av min enfoldige framstilling i dag kunnet se hvor store de er? Er ikke beslutningen blitt sterkere i hjertene deres om å gjøre dem til deres egne ved å vandre etter Guds sinn? Eller må jeg ennå stille fram det mørke maleriet av Jesu lidelse og død for å vekke oppmerksomheten deres, vende blikket mot korset og vise dere det marterte Gudmenneskets døde legeme?

Ve, ve, om jeg skulle bli nødt til å regne én eneste av dere blant dem han ba for i dag: «Far, forlat dem, for de vet ikke hva de gjør» (Luk 23,34)! Nei, Gud være lovet, dere har forstått meg også i dag, og det ordet Gud har talt gjennom meg, er gått dere dypt til hjertet. Måtte det bære frukt med velsignelse! Og måtte jeg også denne gangen forlate dette hellige stedet med den trøstefulle overbevisningen at jeg har vunnet en eller annen sjel for Jesu evige rike!

La nå hver sann kristen stemme i med meg av det oppriktigste forsett og sinn:

Mitt hjerte sverger, skal det holde,
evig å ha Jesus kjær;
ei verden kan meg skade volde
når Jesus er meg stadig nær.
Hans er jeg i all lyst og nød,
hans er jeg i liv og død. Amen.

1. påskedag: Forferdes ikke – Jesus, din bror, lever! – del 1

> «Og da sabbaten var til ende, kjøpte Maria Magdalena og Maria, Jakobs mor, og Salome velluktende oljer for å gå og salve ham. Meget tidlig den første dagen i uken kom de til graven, da solen gikk opp. … Men han sier til dem: Frykt ikke! Dere søker Jesus fra Nasaret, den korsfestede. Han er blitt reist opp, han er ikke her! … De gikk da ut og flyktet i hast bort fra graven, skjelvende og grepet av forferdelse. De sa ikke et ord til noen, for de var redde.» (Mark 16,1–8).

Holdt i Göteborgs domkirke 1801.

«Er han ennå i live? Han er min bror!» Med disse milde og vennlige ordene viste en konge i Israel sitt forsonlige sinnelag mot en overmodig konge i Syria, som nå var slått og overvunnet. Den stolte og trassige Benhadad, syrernes konge, hadde to ganger gått til krig mot Israels konge. Han stolte på hæren sin og trodde han uten møye kunne legge Israel under seg.

Men Israel ble forsvart av alle kongers Konge, av den store Gud i himmelen selv, som hadde lovet dem seier. Israel vant, og syrerne tapte. Særlig i det siste felttoget var nederlaget forferdelig for Benhadads hær. Syrerne hadde nemlig våget å slynge ut hånsord mot den Høyeste. Nå var det altså tid for Gud å forsvare sin ære mot et hovmodig folk som dristet seg til å spotte Den Allmektige.

Benhadad og Akab møtte hverandre, hver med sin hær. Striden begynte, og Benhadads tap vakte forferdelse. Selv måtte han gå inn i byen og skjule seg i et lite kammer. Her sank det stolte motet hans så dypt at han gikk med på et ydmykende forslag fra sine egne tjenere.

De foreslo å kle seg i den drakten som på den tiden var tegn på sorg og ydmykhet, og gå til Israels konge og be om at livet til deres sorgtunge og nedslåtte konge måtte bli spart. De kommer og begynner bønnen sin med disse ordene: «Din tjener Benhadad sier: La meg få leve!» Og svaret er de ordene vi begynte med. Det er mildt, det er rørende og forsonlig: «Er han ennå i live?» sa Akab. «Han er min bror!» Ordene står i 1 Kong 20,32.

Velsignede tilhørere! En gladere dag enn vår påskedag har den falne menneskeslekten aldri opplevd. Etter en sorgfull langfredag fulgte en herlig påskedag. I forgårs ble forløsningsverket fullført av den store Frelseren, men i dag fikk dette forløsningsverket liksom sin krone. I forgårs visste Gud at gjelden

var betalt, da vår borgen, Jesus, døde. Men i dag får også menneskene vite det, når vår borgen stiger opp av graven.

I forgårs lå Guds Lam på slaktebenken; på korset ble det slaktet for verdens synder. Men i dag bærer dette Lammet sitt seiersbanner, for det har seiret – Gud være lovet, det har seiret! I forgårs var hele Jesu legeme blodig, såret og vansiret, så Frelseren knapt kunne kjennes igjen av sine nærmeste. Men i dag er han gått levende ut av graven med et forklaret legeme.

I forgårs var han kledd i en gammel purpurkappe og vanæret med en tornekrone på hodet og et rør i hånden. Men i dag er Jesus, den store helten, kledd i seiersprakt, for han har påført helvetes makter et stort nederlag. I forgårs gikk den andre Adam til hvile i Josefs grav, og hans hellige brud ble liksom tatt ut av hans åpnede side. Men i dag er han våknet, og den frelste bruden står for hans øyne.

I forgårs ble den andre Noah truet med å drukne i de falne menneskenes syndflod. Men i dag er han gått ut av arken, han er steget i land. Og nå er det han som skal trøste oss «under vårt arbeid og våre henders møye på den jorden som Herren har forbannet» (1 Mos 5,29).

I forgårs lå den andre Jona senket ned i havet av Guds forferdelige vrede. Hans hellige legeme ble bevart til den tredje dagen i en rådsherres familiegrav, men i dag er han lykkelig kommet tilbake. Hvor hardt vredens hav enn bruste, kunne det likevel ikke sluke ham for evig. Se på graven! Jesus er stått opp, han er ikke der. Han døde i forgårs, men nå lever han.

Dette hører den troende sjelen, og den blir så hjertelig glad at den gjør ordene vi begynte med, til sine egne: Lever Jesus, så er han min bror. Å, for en stor, glad og velsignet høytid vi nå holder!

Men du onde, du blinde verden, hvordan holder vel du din påskehøytid? Å, ve deg, du som forakter Jesus! Du gjør vår påskedag til en syndens dag. Du synker stadig lenger ned i syndens dype gjørme og forakter det seirende påskelammet, den oppstandne Frelseren.

Du hører at Jesus er stått opp av graven, og nå burde du stå opp fra synden. Men ak, du står ikke opp. Du blir liggende i syndene dine, ja, ofte blir du liggende helt til dødens stund. Du hører at Jesus lever. Alt han var svøpt inn i, har han latt bli igjen i graven. Han er ikke død. Han lever. Og nå burde du ikke ville leve én time til i Satans slaveri. For Jesu skyld burde du dø, og hele syndens fordømte drakt og svøp burde du legge fra deg ved en sann omvendelse.

Lever Jesus, så er han din bror! Ulykkelig er du både i denne verden og i den kommende hvis du med vilje fortsetter å krenke denne din bror og trampe hans blod og hans oppstandelse under føttene. Nei, er Jesus din bror, så skynd deg å forlike deg med ham, så du kan ha ham som venn og ikke som motstander når din påskedag kommer ved den ytterste dom.

Oppstandne Herre Jesus! Du lever, og du er vår bror. Våre mange trygge syndere kan ikke takke deg, verken for din død eller for din oppstandelse. Når de synger påskesalmer, er det en ubehagelig lyd i dine ører. Men av dine barns munn skal du få den rette lovsangen. Gud røre et eller annet hjerte til en sann

omvendelse på denne Kristi oppstandelsesdag, når vi nå alle sammen står opp og synger om den seieren Jesus, vår bror, har vunnet. Fader vår …

Evangelium: Mark 16,1–8.

I Herrens navn legger vi nå fram:

Paktens engel, Jesus, stiget ned til den skjelvende samvittigheten for å velte bort syndens byrde og holde denne glade påskeprekenen: Forferdes ikke – Jesus, din bror, lever![1]

Vi deler dette slik at vi ser på: 1) den skjelvende samvittigheten, 2) den byrden som blir veltet bort, og 3) den glade påskeprekenen.

Når vi nå i Jesu navn i denne stunden skal drøfte emnet vårt nærmere, skal vi i betraktningens

Første del

se på den skjelvende samvittigheten som paktens engel stiger ned til for å velte bort syndens byrde og holde sin glade påskepreken.

Matteus forteller at det skjedde et stort jordskjelv den morgenen Jesus sto opp av graven. Evangelistene sier også både om kvinnene og om de elleve apostlene at de alle var forferdet. Og ingen var så forferdet som Peter. Hans synd sto «alltid for» ham, slik David sier om seg selv (Sal 51,5). Hans dype fall, alle edene hans natten til fredag, sto som tusen piler i det beklemte hjertet hans. Han spådde seg selv en ulykkelig død og en forferdelig evighet for dette fallets skyld.

Han hadde ikke talt med Frelseren siden de skiltes i hagen, og hadde derfor ikke fått noen muntlig forsikring om at synden var tilgitt. Det eneste som ennå holdt motet oppe hos ham, var det talende blikket han fikk i palasset, da Jesus snudde seg og så på ham. I dette milde blikket så nok Peter at fallet var tilgitt. Men det var ikke nok for ham å bli trøstet av Jesu øyne. Han ville også bli trøstet av Jesu munn, og til det skjedde, skalv samvittigheten hans.

Påskedagen grydde, og Jesu skjelvende venner ble vederkveget av budskapet om at Jesus var stått opp. Og slik er det ennå. Jesus, vår bror, lever for alle synderes skyld. Han er stått opp for alle. Men bild deg ikke inn, du synder, at alle får nyte den trøst, den fred og den glede som ligger i hans liv og oppstandelse.

Bild deg ikke inn at alle skal stå opp med glede på dommedag fordi Jesus sto opp til vår rettferdiggjørelse påskedag (jf. Rom 4,25). Nei, ak nei! På dommedag skal mange tusen ansikter likevel blekne, mange tusen hjerter likevel skjelve, og mange tusen sjeler likevel bli stengt ute fra himmelen og miste saligheten, enda Jesus var deres Frelser, og enda han sto opp til deres frelse i dag.

Så lenge samvittigheten din sover den farlige søvnen som ender i den evige pinen – så sant du har tenkt å sove til din dødsdag – så lenge må du ikke vente at paktens engel, Jesus, stiger ned til deg og holder noen ljuflig påskepreken i sjelen din. Nei, det er til den skjelvende samvittigheten Jesus stiger ned, og den samvittigheten trøster og vederkveger han.

Men skjelvende samvittigheter er av to slag. Skjelvende er noen ganger selv den sovende samvittigheten. Skjelvende er den vakte samvittigheten. Skjelven-

[1] NB: «Frykt ikke!» (Mark 16,6). Linderot bruker den gamle ordlyden «Forferdes ikke», som knytter an til at kvinnene «ble forferdet».

de er stundom den ugudelige midt i sin dypeste trygghet. Skjelvende er den angrende når han står på omvendelsens vei.

Om den første skjelvingen sier Job: «En ugudelig lever i angst alle sine dager. … Skremmelige toner lyder i hans ører, midt i freden kommer ødeleggeren over ham» (Job 15,20–21). Om den siste skjelvingen sier David i sin angst: «Min kraft svinner, og mine øynes lys, selv det er borte for meg» (Sal 38,11).

På den første måten skalv Belsasar da han så hånden skrive på veggen (Dan 5,5–6). På den siste måten skalv Manasse i lenkene sine (2 Krøn 33,11–12), Hiskia i dødsangsten (Jes 38), den lamme mannen på sengen sin (Matt 9,2), tolleren i templet (Luk 18,13) og Paulus på landeveien (Apg 9,6).

Den ugudelige later som han er glad og munter, som om han ikke hadde noe å frykte i livet og ikke noe å grue seg for etter døden. Men hvor glad han enn gjør seg, kommer det likevel mange bitre og tunge timer da samvittigheten hans skjelver og hele sjelen hans blir forskrekket.

Ak, du trygge synder! Du er glad i syndene dine, i dine syndige fornøyelser og i selskapene dine. Den som treffer deg der, kunne nesten tro at det ikke finnes noen skjelving i samvittigheten din. Men ak, du skjelver likevel mange ganger når ingen vet om det, unntatt Gud og du selv!

Fornøyelser og selskaper strekker ikke alltid til. En gang iblant er du alene. Du er på rommet ditt. Du ligger i sengen midt i den tause natten. Du blir syk uten å ha ventet det. Du får høre at en av kameratene dine i synden plutselig er død. Nå, nå er selskapsnarren ikke så lystig lenger. Nå gnager ormen. Nå skjelver samvittigheten. Nå blir dødsdommen lest opp i ditt bryst. Og har noen grunn til å skjelve, så er det sannelig deg.

Skjelv, du ugudelige synder! For du har en vred Gud i himmelen og en uren samvittighet på jorden. Skjelv, du ugudelige synder! For ditt navn er ikke skrevet i livets bok, og din sjel ville ikke bli båret av englene i Abrahams fang om den skulle gå ut av legemet i dag. Skjelv for loven, for den forbanner deg så lenge du ikke har troen på Jesus. Skjelv for Guds vrede, for den fortærer deg hvis du ikke kommer i forening med Guds Sønn!

Skjelv for djevelen, for han tar deg i din siste stund hvis du ikke snart omvender deg fra Satans makt til Gud. Skjelv for døden, for det er forferdelig å dø når man ikke står på god fot med Gud. Skjelv for dommen, for ulykkelig står den ved Kristi domstol som ikke har forlikt seg med dommeren før han trer fram for retten. Skjelv for helvete, for det er ditt herberge etter døden hvis du ikke omvender deg mens du ennå lever.

Men det er ikke til deg, du skjelvende, ugudelige synder, at paktens engel, Jesus, stiger ned for å velte bort syndebyrden din. Nei, din skjelving må være av det siste slaget jeg nevnte, hvis Jesu oppstandelse skal glede sjelen din.

Ak, når Gud får vekke samvittigheten din, når nåden får knuse hjertet ditt, når Den Hellige Ånd åpner øynene dine så du får se hvor langt du er fra himmelen, hvor nær du er helvete, hvor langt borte du er fra Gud, i hvor stor fare sjelen din svever, og med hvor forferdelige synder samvittigheten din er besmittet – ak, da, da begynner du å kjenne den skjelvingen som fører til frelse. Om den sier Paulus: «Arbeid på deres frelse med frykt og beven» (Fil 2,12).

Det var jordskjelv ved Jesu grav. Jorden skalv da den skulle gi fra seg jordens Herre. Ellers er jorden fast og urokkelig, men nå ble den rystet, nå skalv den. Men var det skjelving i jorden på Kristi oppstandelsesmorgen, så blir det også skjelving i sjelen før den får kjenne kraften i Kristi oppstandelse.

I din trygghet er du urokkelig, du forherdede synder, unntatt i visse timer når den anklagende samvittigheten skremmer deg litt. Men når samvittigheten er våknet, da skjelver den. Da kommer det en slik angst over deg at du ofte ikke tør si noe til noen, for du er svært forferdet, slik det står om kvinnene.

Da er du svært redd for at du ikke skal bli salig, for du ser at du har krenket den Gud som har himmelen og saligheten i sine hender. Da frykter du sterkt den timelige døden. Du ber så inderlig til din Gud om at han vil forlenge dagene dine til du blir et omvendt Guds barn, for du vet at den som dør uten omvendelse, også dør uten salighet.

Da gruer du deg sterkt for den kommende dommen, for du vet at du med syndene dine har vakt det saktmodige Lammets harme, så du har stor grunn til å frykte for Lammets vrede på dommens dag. Da blir du forskrekket ved hvert sukk du sender opp til Gud, for du undrer deg over at han kan bønnhøre en så avskyelig synder som deg.

Da venter du hver dag på dom fra himmelen. Og du er redd for at dommen i saken din skal lyde slik når den faller: «Din misgjerning er større enn at den kan tilgis deg» (1 Mos 4,13).[2]

Slik er den skjelvende samvittigheten som paktens engel, Jesus, trøster med en glad påskepreken. Hvor mange slike samvittigheter finnes det her, blant alle disse menneskene? Ak, Gud hjelpe oss, de er ikke mange! Og derfor er heller ikke de mange som får smake den fryden vi synger om i dag: «Nå kommen er vår påskefryd.»

Men foruten å stille fram den skjelvende samvittigheten har jeg også lovet å skildre hvordan syndens byrde blir veltet bort. Det er prekenens

[2]NB: «Min skyld er større enn at jeg kan bære den.»

1. påskedag: Forferdes ikke – Jesus, din bror, lever! – del 2

Annen del

Byrder er mer eller mindre tunge, men ingen byrde var noen gang så tung som syndens byrde. For kong Davids samvittighet var denne byrden så tung at han klager slik i sin harde omvendelseskamp: «Mine misgjerninger stiger over mitt hode, de er som en stor byrde, de er altfor tunge for meg» (Sal 38,5).

Stor var steinen som var veltet for døren til Jesu grav. For de svake kvinnene hadde det vært helt umulig å velte den bort. «Den var nemlig meget stor», står det i teksten. Men hvor tung den enn var, er synden likevel mange tusen ganger tyngre. Det står ikke i menneskers makt å velte syndens byrde bort fra en tynget samvittighet.

Steinen dekket inngangen til Frelserens grav, så ingen kunne komme inn. Synden, den tunge, forbannede synden, ligger ved døren til synderens hjerte og dekker inngangen, så Jesus ofte ikke kan komme inn der – nei, stundom ikke i hele synderens levetid.

Synden er nok ikke tung for deg, du som er syndens slave og syndens tjener. For deg er den ikke tung som en stein, men lett som en fjær. Du er aldri roligere enn når du får synde. Det den botferdige synderen gråter over, ler du av. Det som plager ham, fornøyer deg. Det som er hans sorg, er din glede.

Du banner, du lyver, du baktaler, du bedrar, du plager mennesker, du krenker Gud. Du er hovmodig, du driver hor, du synder og vekker Herrens harme år ut og år inn. Og alt dette er ikke tungt for deg. Nei, det går lett og lystig, akkurat som om det var morsomt å tjene djevelen og gledelig å komme i helvetes pine.

Men ak, du blinde sjel! Synden er likevel en byrde, selv om den ikke er en byrde for deg. Den er en byrde, og den byrden er så tung at Guds sterke Sønn segnet til jorden og lå på ansiktet under den natten før langfredag. Den er så tung at Jesus ikke maktet å tale, men hang helt taus på korset i tre timer, så hardt trykket denne byrden ham.

Den er så tung at synden ikke bare senker legemet ditt ned i graven, men også trykker sjelen din ned i helvete hvis du ikke blir løst fra denne byrden i nådens tid. Den er så tung at når samvittigheten din virkelig våkner og du får kjenne syndebyrdens tyngde, vet du ikke hvor du skal gjøre av deg på jorden. Alle Guds trusler forferder deg, og da kan ofte ikke alle Guds løfter trøste deg.

Ak, synder! Har du noen gang vært i denne tilstanden, så vet du at det ikke er så lett å vinne Guds nåde som det blinde mennesket forestiller seg.

Ak, syndens byrde kan fort bli kastet på en synders hjerte, men denne steinen er ikke så fort veltet bort derfra. Det går fort å synde, men det går ikke så fort å omvende seg. Det går fort å komme inn på den brede veien, men det går ikke så fort å komme vel tilbake igjen. Å synder, vil du at syndens byrde skal bli veltet bort fra døren til hjertet ditt, så hør hvordan det skal gå til!

Kvinnene kom til graven «meget tidlig» påskemorgen, «da solen gikk opp». Ak, dere unge sjeler! Nå er livet deres i sin glade morgen. Livets sol er nettopp steget opp på livets himmel. De friske legemskreftene deres og de fyrige sjelsevnene ligner den oppgående solen i sin glans. Ak, hvor kloke og forstandige ville dere ikke være om dere søkte Jesus, deres oppstandne Frelser, allerede om morgenen i livet deres!

Blir dere gamle, blir dette mye vanskeligere. Å, mang en gammel mann sitter og forbanner seg selv fordi han har nølt med omvendelsen helt til solnedgang, helt til sin skrøpelige alderdom.

Men enten du er gammel eller ung: Skal du søke Jesus for å få syndebyrden veltet bort, må du ikke la deg skremme av de mange hindringene som ligger i veien for deg når du skal trenge deg fram til din Frelser. Så lenge du går på fortapelsens veier, er det ingenting som hindrer deg. Da er Satan, verden og kjødet på din side. Satan vil at du skal gå disse veiene. Verden holder deg med selskap, og kjødet har ingenting å innvende.

Men så snart du begynner å få tanker om omvendelse, kommer det straks hindringer fra tusen kanter. Ak, bestemmer du deg for å oppsøke din oppstandne Frelser, må du forberede deg på å bryte deg igjennom med ivrige bønner, for hindringene blir mange!

Jesu grav var omringet av soldater som holdt vakt. De skulle hindre at noen kom inn i graven og listet Frelseren ut av den. Å sjel, jeg sier: Vil du omvende deg, vil du søke Jesus i angeren og finne ham i troen, så ligger det her vaktposter i tusentall som vil stenge deg ute fra din Forløser om de kan.

Her holder de urene åndene vakt. De tåler ikke at du skal «tro og bli frelst» (Luk 8,12). Selv blir de aldri salige, og derfor kan de ikke fordra at du skal bli salig. Her holder verden vakt. Onde og ugudelige mennesker gjør alt de kan for å hindre deg i å omvende deg. Her holder det fordervede kjødet vakt. De syndige lystene reiser seg og angriper deg med all makt, så du må be med stor iver om du skal komme igjennom.

Å, det er ikke underlig at en botferdig synder som står på omvendelsens vei, blir svært bekymret. Kvinnene var fulle av bekymring hele veien mellom byen og Jesu grav. Først da kom de på at det lå en stor stein foran gravåpningen. De husket at det hadde trengtes flere karers krefter på fredagen for å velte den foran.

Ak, tenkte de, nå kommer vi likevel ikke inn til vår elskede Jesus. Steinen stenger oss ute, og den er meget stor. Det så vi på fredag. Hvordan skal vi, svake kvinner, velte den bort? «Hvem skal rulle steinen bort fra gravåpningen for oss?» (Mark 16,3).

Og slik, slik bekymret blir du hvis du med hjertets alvor vil bryte deg igjennom alle hindringer og trenge deg fram til Gud. Da ligger den store syndesteinen, den tunge syndebyrden, svært mye i veien for deg. Da går du ofte inderlig engstelig omkring og spør deg selv: Hvem skal velte steinen bort fra døren til mitt hjerte?

Her ligger den fordømte synden, som om en tung stein var veltet over samvittigheten min. Hvem skal velte den bort? Her går jeg hver eneste dag, tynget av den tyngste byrden i verden, syndens byrde. Hvem skal velte den bort? Mine krefter strekker ikke til for å velte denne steinen bort, og ikke noe annet menneske er i stand til å ta denne byrden fra meg. Ak, hvem skal da gjøre det?

Å, du min arme samvittighet, som er så tynget av syndens store stein! Hvem skal stille deg tilfreds? Og hvem skal hjelpe meg vel igjennom denne vakten som vil stenge meg ute fra min Jesus? Ak, synd! Du er søt, lett og behagelig i begynnelsen, men du blir så bitter, fryktelig og forferdelig til slutt. Hvem skal velte steinen bort fra døren til mitt hjerte?

Jo, kjære sjel! Er det ditt alvor at du i denne bekymringen søker lettelse fra syndebyrden din, så forsikrer jeg deg at syndens tunge stein skal bli veltet bort. En skapt engel kom ned fra himmelen påskemorgen, veltet den store steinen bort fra Jesu grav og holdt så en ljuflig påskepreken i graven for de forferdede kvinnene. Slik skal også den uskapte engelen, Jesus, stige ned til din skjelvende samvittighet, velte syndebyrden bort fra ditt tyngede hjerte og holde denne glade påskeprekenen i sjelen din: Forferdes ikke – Jesus, din bror, lever! Nå noe om dette i betraktningens

Tredje og siste del

Å, en glad, ja, en ljuflig preken over all beskrivelse! Ve den sjel som ikke har sin egen del i det denne prekenen sier! Den kan ikke ha noen ro på jorden og ikke vente seg noen glede i himmelen. Men vel den sjel som er så lykkelig at Jesus stiger ned til den og holder denne prekenen i den forskrekkede samvittigheten: Forferdes ikke – Jesus, din bror, lever! Til en så lykkelig sjel må jeg vel rope med salmen: «Vel deg i evighet!»

Men en preken av en så gledelig art må holdes med stor forsiktighet. Det er sant at Jesus er stått opp for alle. Jesus, vår bror, lever for alle synderes skyld. Slik sett angår vår glade påskepreken alle mennesker på jorden. Men det er også sant – ja, det er en sannhet jeg skulle ønske jeg fikk nåde fra Gud til å prege dypt inn i hjertene til dere som hører meg – at ikke alle mennesker har sin egen del i den hellige fryden som denne gledesrike påskeprekenen inneholder.

Nei, her roper jeg på Herrens vegne: Vik bort herfra, dere åpenbare syndere som lever i mørkets og kjødets gjerninger! Vik bort herfra, dere jordisksinnede sjeler som setter mer pris på jord og støv enn på himmel og salighet! Vik bort herfra, dere munnkristne, dere hyklere som bare har gudsfryktens skinn, men fornekter dens sanne kraft!

Vik bort herfra, dere som forakter Guds lov, Guds dag, Guds Lam, Guds ord! Vik bort herfra, dere som fornekter troen og spotter Den hellige skrift! Dere som bryter dåpspakten! Dere uverdige gjester ved Herrens bord! Ja, alle dere sovende syndere, så mange dere er: Vik bort herfra! Dere har ingen lodd eller

del i denne glade prekenen, for deres hjerter er ikke rette for Gud (Apg 8,21). Påskegleden er ikke for dere. Ak, gyser dere ikke når dere hører at man må rope til dere: Vik bort herfra!

Men kom du, engstelige sjel! Kom du, skjelvende samvittighet, som jeg alt har beskrevet i dag. Denne dagen er nettopp en dag for deg. «Dette er dagen som Herren har gjort.» Dere skjelvende samvittigheter, «la oss fryde oss og glede oss» i ham! (Sal 118,24).

Til deg, du sorgfulle og forskrekkede sjel, som med fullt alvor tenker på din omvendelse, men likevel er redd for strengheten i Guds dom – til deg er det paktens engel, Jesus, stiger ned. Og det er ditt forskrekkede hjerte han trøster med en påskepreken som lyder slik: «Forferdes ikke – Jesus, din bror, lever! Forferdes ikke! Du søker Jesus fra Nasaret, den korsfestede.»

1) Paktens engel, Jesus, sier: Forferdes ikke – Jesus, din bror, lever! Skjelvende samvittighet, du er så redd for synden. Du er så redd for at synden, den fordømte synden, til slutt likevel skal ta himmelen fra deg. Kanskje viklet du deg dypt inn i syndens snarer den tiden du levde trygt i synden. Kanskje ble en eller annen synd tidligere i livet en forferdelig vane for deg.

Nå frykter du at disse lenkene aldri kan brytes. Nå er du redd for at du aldri kan komme løs fra dette forferdelige slaveriet. Nå undrer du deg, forferdet undrer du deg, om du noen gang kan bli kvitt synden og bli et frigjort Guds barn.

«Men forferdes ikke», sier paktens engel, Jesus. «Jeg, Jesus, din bror, lever. I dag tok jeg mitt liv tilbake igjen. I dag vant jeg en stor seier over synden. Jeg slet dens bånd, jeg brøt dens lenker. Aldri skal synden holde den sjel fanget som ærlig og oppriktig vil bli satt fri fra dette fengselet. Aldri skal den få overmakt over det mennesket som sukker under dens tyngde og lengter etter å bli kvitt synden.

Skjelvende samvittighet, forferdes ikke! Om syndens makt og herredømme har slått aldri så dype røtter i sjelen din, skal jeg, din levende Jesus, likevel gi deg kraft til å overvinne dette herredømmet.» Synd og Satan må vike, om de så kjemper aldri så mye.

2) Skjelvende samvittighet, du er så redd for syndens skyld! Du vet at du har satt deg i gjeld hos Gud, og at summen er stor – hele ti tusen talenter (jf. Matt 18,24). Nå er du redd for at denne store synden, denne syndeskylden som vokser helt opp til himmelen, skal røve fra deg den evige saligheten og stenge himmelens dør for deg.

Og hva sier nå paktens engel, Jesus? «Forferdes ikke», sier han. «Jeg, Jesus, lever, og lever jeg, så er jeg din bror. Visst er din syndeskyld stor. Men i forgårs betalte jeg, Jesus, hele denne gjelden. Og som bevis på at gjelden er betalt, kunne ikke graven holde på meg. I dag slapp Gud syndernes borgen ut av gravens fengsel. Nå vet Gud, nå vet hele verden at gjelden er betalt. Og når sjelen din gyser for denne gjelden og ikke med vilje vil stifte ny gjeld, så er den gamle tilgitt deg, som om den aldri var stiftet.»

3) Skjelvende samvittighet, du er så redd for syndens straff! I din angst frykter du at du likevel skal straffes for syndene dine i evigheten. Du frykter at den evige

straffen skal ramme deg når du er gått ut av denne verden. Du frykter at du aldri kan unngå helvetes pine, men at denne pinen skal bli din lodd etter døden.

Men hva sier paktens engel, Jesus? Ak, han sier: «Forferdes ikke. Jeg, Jesus, din bror, lever. Skulle jeg handle etter retten, fortjente du visst å lide straffen i den lange evigheten, som begynner, men aldri slutter. Men i forgårs bar jeg, Jesus, straffen i ditt sted, og i dag er jeg blitt levende igjen.

Når det er din oppriktige mening å omvende deg, skal du ikke bli straffet i evigheten. Din sjel skal ikke gå fortapt. Ditt legeme skal ikke bli en gru for alt kjød (jf. Jes 66,24). Skal du lide noen straff, så skal jeg bare straffe deg her i tiden, men straffen i evigheten skal du slippe. Jeg skal tukte deg her og kalle deg til omvendelse, men gi deg lindring der.»

4) Skjelvende samvittighet, du er så redd for døden! Du tror at det ville ende med forferdelse om du døde i denne tilstanden. Du frykter at din dødsdag skal bli en forferdelig dag for deg. Når du tenker på døden, skjelver kroppen din, og sjelen din blir forskrekket.

Men hva sier paktens engel, Jesus? Jo, på denne gledesdagen, denne seiersdagen, trøster han sjelen din med denne påskeprekenen: «Forferdes ikke. Jeg, Jesus, er blitt levende i dag, og lever jeg, så er jeg din bror. Døden slukte meg i forgårs», sier Jesus, «og den tenkte at den skulle beholde meg. Men i dag måtte den gi meg tilbake.

Døden stakk meg i forgårs med sin skarpe brodd, men den brodden ble sløv da den traff meg, for i meg fant den sin overmann. I dag vant jeg seier over døden. I dag førte fredens Gud meg, fårenes store hyrde, opp fra de døde» (jf. Hebr 13,20). Og når du ved troen holder deg til ham, skal den timelige døden slett ikke skade deg. Du skal nok smake døden, men dødens bitterhet skal du ikke smake. Du trenger ikke være redd for døden, for den er drept av Kristus og kan ikke skade deg.

5) Skjelvende samvittighet, du er så redd for dommen! «Det er menneskenes lodd én gang å dø, og deretter dom» (Hebr 9,27). Men nettopp denne dommen som følger etter døden, er det du frykter. Du er redd for at dommeren, Jesus, skal gi deg en fordømmelsesdom, en forkastelsesdom. Du er redd for at han skal vise deg bort fra sitt ansikt i all evighet når han kommer for å dømme på sin dommedag.

Du er redd for at han skal si til deg: «Gå bort fra meg, du som er forbannet! Vik bort fra meg, du som gjorde mot loven! Jeg har aldri kjent deg» (jf. Matt 25,41; 7,23). Men hva sier paktens engel, Jesus? Jo, han sier: «Du forskrekkede sjel, forferdes ikke! Vær ikke redd for dommen. Det er ikke et vanlig menneske som skal dømme deg på den ytterste dag, men det er jeg, din levende Jesus. Jeg er din dommer, men jeg er samtidig din venn, din forsvarer og din bror.»

Å, så vær da ved godt mot når du hører denne ljuflige påskeprekenen! Den som dør i syndene sine og ikke har omvendt seg før dødstimen, han må være redd for dommen. Det er ikke underlig om han skjelver for Guds dom. Men den botferdige synderen kan frimodig bryte ut i disse ordene: Lever Jesus, så er han min bror.

Den trøst jeg ikke glemmer:
at min bror, Jesus, dømmer.

6) Skjelvende samvittighet, du er så redd for djevelen! Du blir forskrekket over Satans makt. Du gruer deg for hans grusomme tyranni. Du frykter at du ikke skal kunne komme løs fra snarene hans. Du frykter at du aldri skal kunne overvinne denne mektige, sterkt væpnede fienden, og du er redd for at du skal bli hans livegne både i denne og i den kommende verden.

Men hva gjør paktens engel, Jesus? Å jo, han stiger ned til din skjelvende samvittighet, og der forkynner han disse guddommelige trøsteordene: «Forferdes ikke. Jeg, Jesus, din bror, lever. Du trenger ikke frykte for at Satan skal overvinne deg. I disse dagene har jeg fart ned til helvete», sier Jesus. «Der var jeg mellom min død og min oppstandelse. Der bandt jeg djevelen. Der svekket jeg hans makt. Nå skal han aldri vinne seier over den sjel som strider mot ham med ivrig bønn.»

Satan, hvor er nå din makt? Jesus Kristus har slått deg ned. «Skjelvende samvittighet», sier Jesus, «den seieren jeg vant over djevelen påskedag, den seieren skal komme deg til gode.»

Men jeg nevnte også et annet stykke i den glade påskeprekenen til paktens engel, Jesus: «Forferdes ikke», sier han, «du søker Jesus fra Nasaret, den korsfestede.» En skapt engel sa dette til de forferdede kvinnene ved Kristi grav, og den uskapte engelen, Jesus, holder den samme prekenen i en skjelvende samvittighet.

«Forferdes ikke», sier han. «Du søker jo ingenting i denne usle verden. Du søker jo ikke den jordiske æren. Du søker jo ikke jordens forgjengelige skatter. Du søker jo ingen av alle de fornøyelsene som gleder og fornøyer verdens forblindede barn. Du spør ikke etter gull, etter høyhet og stor ære, for du tenker på

at gull er ikke annet enn muld,
og få med ære sin høyhet bære.

Alt slikt søker du ikke. Du lar verdens treller ha denne magre fornøyelsen for seg selv. Du misunner dem den ikke, du synes heller synd på dem. For din del er det noe annet du søker. Du søker Jesus fra Nasaret, den korsfestede. Du søker ikke de jordiske skattene. Nei, du søker den skatten som i forgårs hang på et kors og ble lagt i en grav, og som i dag sto opp av graven.

Ham og ingen annen søker du. Og fordi du ikke søker noe annet her på jorden, skal du også finne det du søker», sier Jesus. For «dere skal søke meg, og dere skal finne meg når dere søker meg av hele deres hjerte. Jeg vil la meg finne av dere, sier Herren» (Jer 29,13–14).

Avslutning

Til slutt vender alle Guds barn seg med en hjertelig bønn og en brennende takk til sin Frelser, som sto opp i dag.

Herre Jesus! Du lever, og du er vår bror! Vi roper til deg, vi påkaller og tilber deg. Levende Jesus! Fordi du lever, så la det synes på denne påskedagen at vi har en Jesus som er i live! Levende Jesus! Fordi du lever, så gi de harde synderne slike kraftige slag i hjertet at de kan merke at du, Jesus, er blitt levende på denne dagen!

Levende Jesus! Fordi du lever, så vekk alle åpenbare syndere og alle som forakter nåden. Vekk dem så kraftig at de i samvittigheten får kjenne at den Forløseren som våknet i graven i dag, har vekket dem opp av synden! Levende Jesus! Fordi du lever, så knus steinhjertet hos alle de mange ubotferdige synderne her, hos de lettsindige som forakter Gud, hos dem som forsømmer bønnen, og hos de uverdige nattverdgjestene. Sett dem i en slik bekymring for sine arme sjeler som de aldri har kjent før. Så skal de vite, Herre Jesus, at du lever!

Levende Jesus! Fordi du lever, så trøst alle engstelige, svake og forskrekkede samvittigheter. Stig ned til dem og hold din ljuflige påskepreken i disse samvittighetene! Levende Jesus! Fordi du lever, så hjelp dine få, arme barn i disse siste sørgelige tidene som heller mot verdens ende, så ingenting, ingenting får drive dem ut av dine hender!

Levende Jesus! Fordi du lever, så forbarm deg over de fattige, og la dem ikke gå helt til grunne i denne harde, dyre og trykkende tiden! Levende Jesus! Fordi du lever, så la ikke én eneste sjel gå ut av kirken i dag uten at den får kjenne en kraftig bevegelse i sitt indre som overbeviser den om at du lever!

Jesus, du lever, og lever du, så er du vår bror! Du lever! Det skal trøste meg i all sorg i denne usle verden. Du lever! Det skal holde motet mitt oppe i all motgang, i sykdom og i alt som er tungt. Aldri, aldri skal jeg glemme at du lever! Du lever! Det skal styrke meg i den siste, tunge dødskampen, og det skal hjelpe meg vel og lykkelig gjennom dødens mørke dal!

Du lever! Altså skal jeg en gang komme ut av dette elendige livet og inn i det evige, salige livet. Du lever! Altså skal ikke graven beholde meg til evig tid. Nei, den skal ikke beholde meg mer enn den beholdt deg, Herre Jesus! Også jeg venter på min påskedag, min oppstandelsesdag, da jeg skal reise meg opp av muldet og møte deg ved din domstol.

Ja, Herre Jesus! Du var død i forgårs, og se, i dag er du blitt levende, og du lever i all evighet, og du har nøklene til døden og dødsriket (jf. Åp 1,18). Derfor være deg pris, du levende Jesus, fra alle dødelige, fra alle syndere! Amen.

2. påskedag: Jesu apostlers lykkelige dagsreise

> «Og se, to av dem var samme dag på vei til en by som heter Emmaus og ligger seksti stadier fra Jerusalem. … De to fortalte da hva som hadde hendt på veien, og hvordan de hadde kjent ham igjen da han brøt brødet.» (Luk 24,13–35).

I all sannhet led du meg,
forstanden åpne nådelig,
så jeg kan lære din vilje;
gjør meg fra alle synder ren,
så jeg kan følge deg alen',
og alt ondt fra meg skille.

«Led meg på evighetens vei!» Elskede tilhørere! Jo farligere veien er som vi vandrer på, desto mer nødvendig er det at vi ber Gud om å følge oss, verne oss og føre oss. David visste hvor viktig dette var. Derfor ber han: «Se om jeg er på fortapelsens vei, og led meg på evighetens vei!» (Sal 139,24).

Det finnes ikke noe sannere bilde av vår vandring her på jorden enn dette: Livet vårt er en vei. Ja, det er en vei – men en vei full av besvær og møye, av mange avveier og snublesteiner. Derfor formaner også Sirak: «Gå ikke på en vei der du lett kan falle» (Sir 32,21). Å, hvor mange hindringer legger ikke Satan og verden i veien for vår jordiske vandring!

Satan lokker oss ofte inn på snarveier og viser oss hvor mye jevnere og behageligere de er. Men en kristen kjenner listen hans og tar seg i vare for dem. Han vandrer sin vei så varsomt og forsiktig at han ikke tar fatt på noe viktig før han har prøvd nøye om det stemmer med Guds bud og vilje. Derfor sier de kristne til Herren det Moses sa til Hobab: «Å nei, forlat oss ikke! Du vet jo best hvor vi kan leire oss i ørkenen. Du skal være vårt øye» (4 Mos 10,31).

Led meg gjennom verdens vei! Led meg på evighetens vei! David hadde i mange år latt Gud lede og føre seg. Men en gang glemte han Herren og gjorde en stor synd. Den hang ikke bare ved ham hele livet; den satte også en flekk på ettermælet hans som aldri kan viskes ut. Det heter i 1 Kong 15,5: «For David gjorde det som var rett i Herrens øyne. I hele sitt liv vek han ikke av fra noe av det Herren hadde befalt ham, unntatt i det som hendte med hetitten Uria.»

Ett eneste ulykkelig fall kan skade oss til døden, ett eneste sår kan gi oss døden. En eneste forsettlig synd kan ta fra oss Guds nåde og barmhjertighet. Den

kan gi Satan anledning til å rive fra oss hele vår arvelodd av salighet i himmelen og vende oss bort fra Gud og hans veier. Ta derfor ikke din hånd fra meg, du evige Forbarmer! Advar meg mot fiendens bedrag, vekk min samvittighet når den vil sovne, hold meg når min fot vakler, før meg på rett vei når jeg farer vill, og led meg alltid på din vei.

Led meg på evighetens vei! De ugudeliges vei går til grunne. Å, før meg da på den veien som ikke går til grunne, der jeg finner en evig salighet! Denne tiden er et nå, et øyeblikk som snart forsvinner. Å, lær meg å tenke på den lange evigheten og ikke bare på denne korte tiden – mer på den udødelige sjelen enn på det skrøpelige legemet. Lær meg å ha enden og evigheten for øye i alt jeg tar meg fore.

Led meg på evighetens vei! Menneskets sjel er altfor edel til å la seg stenge inne i denne korte tidens skranker. Hungeren dens lar seg ikke stille med jordisk eie og lyst, som så fort forsvinner. Alt verden byr på, er altfor lite til å gi en varig salighet. Vi eier skyggen av det gode. Men selve det gode i hele dets fullkommenhet må vi søke hos Herren vår Gud. Han lar oss nok smake noe av det her i tiden, men den ekte og rene nytelsen har han gjemt til oss i evigheten. Å Herre, led meg da på evighetens vei!

Her i verden er ikke bare ulykken en farlig fristelse for sjelen, men også den lykken verden gir. Slangen skjuler seg under de vakreste blomstene, og fristeren sårer oss mens han fryder oss. Hver stand har sine skjær som den må vokte seg for på verdens hav. Fattigdommen gir anledning til utålmodighet, bekymring, mistillit til Gud og misunnelse mot de rike. Rikdommen egger til hovmod, vellyst og overdådighet.

Et ensomt liv er utsatt for tungsinn og kjedsomhetens fristelser. Men de som må omgås folk av alle stender og klasser, og som er viklet inn i travle forretninger, har mye å gjøre om de vil bevare hjertet ubesmittet og sjelen i fred med Gud. Hva skal de da gjøre? Skal de forlate det kallet Gud har satt dem i? Nei, sier Paulus i 1 Kor 7,24: «Brødre, bli hos Gud i den standen enhver var da han ble kalt.»

Den kristne må leve blant menneskene og ta vare på sitt kall. Han får ikke leve borte fra verden. Men han må bli i den slik at han også blir hos Gud – så han ikke følger verdens forførelser og lokkemidler, men Guds hellige ledelse. Og hver dag må han be med David: «Ransak meg, Gud, og kjenn mitt hjerte! Prøv meg og kjenn mine mangfoldige tanker, se om jeg er på fortapelsens vei, og led meg på evighetens vei!» (Sal 139,23–24).

Ærede tilhørere! Dagens hellige evangelium gir oss håp om at denne bønnen ikke skal være forgjeves. Det viser oss hvordan Jesus nådig fulgte disiplene på veien og underviste dem til deres gagn mens de talte om ham og hans lidelse. Og enda de ikke så solen, kjente de ham straks igjen. La oss lære å bli verdige til deres selskap en liten stund, og la oss be med Jesu egen bønn: Fader vår osv.

Evangeliet: Luk 24,13–35.

Å, bli hos oss, o Jesus Krist,
for kvelden er nå kommet visst;

din hellige lærdoms klare lys
la alltid lyse i ditt hus!

Vi vil nå se på:

Jesu apostlers lykkelige dagsreise, ved at de
1) talte om Kristus på veien, og
2) ble ledsaget av ham på evighetens vei.

Herre, la oss kjenne dine veier, lær oss dine stier! Led oss i din sannhet og lær oss, for du er den Gud som hjelper, og til deg setter vi vår lit hver dag! Hør oss! Amen.

Elskede venner! Så snart Kristus, Hyrden, var slått, ble fårene hans spredt. Og selv om den gode Hyrden like etter sto opp med legte sår, gikk fårene hans likevel på avveier, ett hit og ett dit. Hver disippel valgte sin vei. Evangeliet i dag forteller at to av dem samme dag – påskedag – gikk til byen Emmaus.

Vandringen deres var sorgfull, men den ble lykkelig. I begynnelsen gikk de bedrøvet, med tungt hjerte og smertefulle tanker om det de nettopp hadde sett og hørt. Men etter en stund kom gleden, for Jesus slo følge med dem, enda de ikke kunne se ham. Evangeliet vi nettopp har lest, gjengir den oppbyggelige samtalen deres. Nå vil vi gå gjennom hovedpunktene i den.

Etter at Frelseren hadde latt dem merke at han var tredjemann i følget, spurte han hva de talte om, og hvorfor de var så bedrøvet. Da spurte den ene: «Er du den eneste av dem som oppholder seg i Jerusalem, som ikke vet hva som er skjedd der i disse dagene?» (Luk 24,18). Og nå fortalte de ham, som de trodde var en fremmed, hele historien om Jesu lidelse og død og alt som hadde hendt i den forbindelse.

Frelseren svarte med ømme bebreidelser, som om han ville si: «Alt dette burde ikke være fremmed for dere. Moses og profetene har jo sagt det for lenge siden, men dere vil verken tro eller forstå!» Til slutt spør han: «Måtte ikke Messias lide dette og så gå inn til sin herlighet?» (Luk 24,26).

Da de så Frelseren dø, døde naturligvis også håpet deres. Som alle jøder hadde de trodd at Jesus kom til verden for at Israels rike skulle bli gjenopprettet. Men de hadde også fått bud om at han var stått opp, og det burde ha tatt dekket bort fra øynene deres. Det burde ha forklart hele saken for dem og satt alt i rett lys.

De la derfor til – og også det viser at de bare tenkte på Messias' jordiske makt og ikke forsto noe av hans himmelske rike: «Og nå er det alt tredje dagen siden disse tingene skjedde» (Luk 24,21), og han har ennå ikke vist seg for oss eller for sine disipler, og vi har ennå ikke hørt noe om ham. Likevel ser vi av denne enkle måten å fortelle på at de to vandringsmennene ennå svevde mellom frykt og håp.

Håpet grunnet seg på budet om Jesu oppstandelse. Men at han ikke hadde åpenbart seg og ikke hadde trådt fram for folket som konge, vakte en viss frykt og tvil hos dem. En nidkjær svermer, blind i sin iver, ville kanskje fordømme disse mennene for en så svak tro. Men Jesus hadde tålmodighet med svakheten deres og ga dem bare milde bebreidelser. For han visste at den kom mer av enfold enn av ondskap.

Han så på dem som villfarne får. Sorgen deres gikk ham til hjertet. Han forklarte Skriftene for dem. Han tydet profetiene om den kommende Messias og hans rike, og han viste og overbeviste dem om at disse profetiene nå var oppfylt i det som hadde hendt de siste dagene. Nå begynte gleden å ta sorgens plass. Tvilen forsvant mer og mer, og samtalen ble så levende at de ønsket at den skulle vare lenger.

I mellomtiden var de kommet helt nær Emmaus. Da lot deres ukjente venn som om han ville gå enda lenger før han søkte seg et herberge. Men de nødde ham og sa: «Bli hos oss, for det lir mot kveld, og dagen heller» (Luk 24,29).

Ærede venner! Slik lengter den troende sjelen etter å gi Jesus et sted å bo. Her har vi et eksempel som er verdt å følge. Vi vet hvorfor Jesus, vår Frelser, kom, led og døde. Vi vet at han er død og oppstått for oss. Vi vet også at han har gjort i stand evig salighet for oss i sin himmelske Fars herlige rike.

Hvem av oss vil da ikke holde den guddommelige vennen, den lærerike følgesvennen, tilbake hos oss? Hvem vil ikke av et oppriktig hjerte be med de to vandrerne til Emmaus: «Herre, bli hos oss!» Vår nådige Frelser har aldri latt et godt påbegynt verk ligge uferdig. Han ga da også etter for bønnen deres, og siden ledet han dem på evighetens vei. Dette skal vi med Guds hjelp se nærmere på i

Annen del

Kristus, den ukjente medvandreren, ble hos dem og tok del i det tarvelige kveldsmåltidet som stedet kunne by på. Da de så hvordan han tok brødet, takket, brøt det og ga dem, da ble øynene deres åpnet, og de kjente ham. For en herlig følge av deres dagsreise! Nå hadde de med sine legemlige øyne sett ham levende igjen, han som de hadde grått så smertefullt over fordi han var død.

Før hadde de hørt de aller helligste og mest andaktsfulle bønner fra hans munn. Slike bønner sukket han fram når han brøt brødet og delte det ut blant disiplene, og det hadde de vært vitne til ved avskjedsmåltidet hans for kort tid siden. Først da de nå så det samme skje her, merket de hvem de var kommet i selskap med. Tåken som hadde svevet foran øynene deres og hyllet dem inn, forsvant. Jesus tok nå igjen sin tidligere røst og skikkelse. Nå kjente de ham som deres sjel elsket.

Men hvorfor tok gleden deres så brått slutt? For så snart de hadde kjent ham igjen, ble han usynlig for dem. Hans synlige nærvær ble riktignok tatt bort fra deres legemlige øyne, men hans nåde og glede ble hos dem. De skulle med tiden lære det Paulus har skrevet i 2 Kor 5,16: «Så kjenner vi fra nå av ikke noen etter kjødet. Har vi òg kjent Kristus etter kjødet, så kjenner vi ham nå ikke lenger slik.»

Nå begynte de å tenke mindre på hans synlige legemlige nærvær og mer på hvordan han ellers virket usynlig med sin nåde. Det hadde de erfart så rikt på den lykkelige dagsreisen at de sa til hverandre: «Brant ikke vårt hjerte i oss da han talte til oss på veien og åpnet Skriftene for oss!» (Luk 24,32). For en kjærlighet som brenner av andakt og glede i Gud!

Allerede før, mens han var i fornedrelsens stand, gikk det ry om ham at folket var slått av undring over læren hans. «For han lærte dem som en som hadde

myndighet, og ikke som deres skriftlærde» (Matt 7,28–29). Hvordan må det da ikke ha vært for dem som så og hørte ham i opphøyelsens stand? Hvordan må ikke hans klarhet og lys ha opplyst deres hjerter, tatt sinnet deres til fange og henrykt deres blikk?

Menneskeord kan fryde og glede ørene, men Kristi ord opplyser og rører hjertet. I dem er det trøst, i dem er det liv, i dem er det uforstilt andakt. Der brenner sjelen med kjærlighetens flammer, tent av Kristi kjærlighet. Og like lite som en ild kan ligge skjult, like lite kunne disiplene holde gleden sin skjult.

Det var natt, og likevel «tok de av sted i samme stund og vendte tilbake til Jerusalem. De fant der de elleve samlet, og de som var med dem. Og disse sa: Herren er virkelig blitt reist opp og er blitt sett av Simon! De to fortalte da hva som hadde hendt på veien, og hvordan de hadde kjent ham igjen da han brøt brødet» (Luk 24,33–35).

Her kan det sannelig hete som det står i Davids 19. salme, vers 3: «Den ene dagen lar sin tale strømme fram til den andre, og den ene natten forkynner den andre sin kunnskap.» Til nå hadde de vært som i en natt av mørke, og deres sanser og forstand hadde vært formørket. Nå ble de igjen lysets barn. Natten var for dem så klar som dagen, for lyset var gått opp for dem fra ham som er nådig, barmhjertig og rettferdig.

Nå skyndte de seg ivrig å dele gleden med hverandre. De elleve apostlene fortalte at Simon Peter hadde sett den oppstandne Frelseren. Og de to andre fortalte at de hadde sett ham på veien og talt og spist med ham. Slik tenner det ene lyset det andre, og slik sier den ene dagen det til den andre.

Da Saul og Jonatan var falt, het det i 2 Sam 1,20: «Forkynn det ikke i Gat, meld det ikke på gatene i Asjkelon.» Men da Jesus var stått opp fra de døde, het det tvert imot: Forkynn det rundt om i hele byen, på alle gater! Si det til dem som kjempet og led for ham i sine hjerter, så hans disipler og alle som ventet salighet ved Jesu oppstandelse og forløsning, kan fryde seg! Gjør det kjent overalt og for alle at Jesus Kristus, Forsoneren og Mellommannen, er stått opp. Ja,

Krist stod opp av døde
og frelste oss alle av nøde;
derfor vil vi alle være glad
og love vår Herre i hver en stad.
Halleluja!

Ærede tilhørere! Så glad en utgang fikk Jesu apostlers dagsreise: 1) ved at de talte om Frelseren på veien, og 2) ved at de ble ledsaget av ham på evighetens vei.

Vil også dere, mine venner, fullføre reisen gjennom dette livet like lykkelig, så ta med dere på veien det apostelen Peter lærer i 1 Pet 2,11–12: «Mine kjære! Jeg formaner dere som fremmede og utlendinger, at dere avstår fra de kjødelige lyster, som strider mot sjelen. La deres ferd … være god.»

Vi kan ikke si til noen: «Er du den eneste fremmede?» For her på jorden er vi alle gjester, fremmede og pilegrimer, slik alle våre fedre har vært. Vandrer ikke vi som disiplene en evig vei fra Jerusalem til Emmaus – veien fra livet til døden? Vandre derfor deres egen vei med frykt! Vandre med Kristus, og la dere lede av ham på evighetens vei. Hold dere borte fra kjødelige lyster, som strider

mot Kristi sinn. For «den som sier at han blir i ham, han er også skyldig til å vandre slik som han vandret» (1 Joh 2,6).

Ve det fåret som ikke løper etter hyrden, men etter ulven! Ve det mennesket som ikke tar Frelserens ferd til mønster for sin egen ferd, men retter seg etter verden og dens lyster! Når Kristus går oppover og har sitt sinn mot himmelen, går dere nedover og har sinnet mot jorden. Da vandrer dere ikke på den rette veien, og dere kan ikke håpe å møte Frelseren på samme sted.

Vil dere kjenne Kristi disipler, så se etter om dere finner dette hos dem: Jesus kom nær til dem og gikk sammen med dem. Møter dere stridslystne disipler, så gikk ikke Jesus i deres selskap, for han elsket fred. Møter dere utuktige disipler, så gikk ikke Jesus med dem, for han var kysk og ren i hjertet. Møter dere stolte og hevngjerrige disipler på veien, så finner dere ikke Kristus hos dem, for han var ydmyk og saktmodig.

Å, hvilke dårer, og hvor villfarne er ikke slike mennesker! De tror at de vandrer oppover mot himmelen, og likevel haster de fram på fortapelsens brede vei mot avgrunnen. Men dere, mine kjære: Følg bare trofast i Jesu fotspor, og før en ustraffelig ferd!

Før også en sømmelig og nyttig samtale mens dere vandrer. Tenk på at Jesus ubemerket kommer nær til dere og spør hva det er dere går og samtaler om. «For det er ikke et ord på min tunge – se, Herre, du vet det alt sammen,» sier David (Sal 139,4). Slik bør det heller ikke finnes et ord på vår tunge som mishager Gud.

For som fuglen kjennes på fargen, slik kjennes mennesket på talen. Talen er gjerne et speil av hjertet vårt, som sannferdig viser det som er gjemt der. De som helst taler om syndige og anstøtelige ting, viser derfor at de også går med slikt i hjertet. Men den som tenker edelt og godt i sitt hjerte, taler også kristelig og sømmelig. «Jeg vil tale om dine vitnesbyrd for konger, og skal ikke bli til skamme,» sier David (Sal 119,46).

De to disiplene var ikke i templet, men på reise. Likevel talte de om åndelige ting, om Kristi korsfestelse og mer til. Hva vi enn taler om, har vi Gud til tilhører. Enten vi er på reise eller hjemme, hører han hva vi sier, og dømmer det.

Det er ikke gitt alle å tale forstandig om høyere ting. Det har vi sett i dag hos disiplene. Troen deres var svak, og forståelsen så liten at de ikke kunne opplyse hverandre stort. Men så kom Jesus til dem, og snart begynte de å se hvordan det hele hang sammen. Der to er samlet i hans navn, er han midt iblant dem (Matt 18,20).

Satan skyter inn sine tanker i onde og ugudelige samtaler, lytter til dem og finner behag i dem. Slik skyter også Kristus inn sine tanker og finner behag i kristelige og oppbyggelige samtaler. Han gir dem sin kraft og Ånd, så alt går godt.

Be derfor uten opphold, ærede tilhørere, om at Kristus alltid må bo i hjertene deres og hans navn sveve på leppene deres! Be om at dere lykkelig må kunne fortsette den viktige reisen deres og en gang ende den salig. Vi har ikke her på jorden noe sted som blir (Hebr 13,14). Likevel har vi nok, om vi bare har Jesus til reisefølge, tålmodighet til reisepenger og håp om et evig liv til vandringsstav.

Nå sukker vi ofte med David i Sal 120,5: «Ve meg, som må leve som fremmed blant Mesjek!» Fremmede bør ikke undre seg over at folk ikke unner dem vann eller brød. De bør ikke undre seg over at folk nødig tar dem opp i fellesskapet, eller at folk ikke på alle måter hjelper dem til utkomme og framgang, selv om de skulle fortjene det, og ikke gjerne ser dem stige til ære og velstand. For nettopp fordi de er fremmede, må de ikke ha noe sted som blir, og ingen varig lykke.

Hvor besværlig reisen vår enn er, er den likevel lykkelig nok om vi finner Kristus på den og når det gode målet: å gå inn med ham i hans herlighet.

Vi vil gjerne ta imot en tornekrone i begynnelsen, bare vi til slutt får bære ærens krone som ikke visner. Vi vil gjerne ta imot galle og eddik her i begynnelsen, bare vi til slutt blir mettet av den himmelske mannaen som finnes i overflod der oppe. Vi vil gjerne lide hån her på jorden og bli avvist med spottende ord, bare vi der oppe får høre det vennlige: «Kom hit, dere som er velsignet av min Far!» (Matt 25,34).

Ja, du uransakelige Gud! Den veien du fører dine barn på, er trang og smal. Likevel fører den til evig salighet og glede. Dine veier er bare godhet og trofasthet mot dem som blir stående i din pakt og ditt vitnesbyrd (Sal 25,10). Å, Herre Gud, hvor rikt trøster du dem ikke når de bare hører din røst, adlyder den og følger den! Brenner ikke vårt hjerte i oss når Den Hellige Ånd åpner Skriftene for oss, og med dem rikdommen av din kjærlighet og din frelses skatter?

Så vil vi nå gjerne la oss lede av din godhet gjennom denne jordiske pilegrimsvandringen og vandre på dine evige veier. Bli bare alltid nær hos oss! For der du viker bort, der må kvelden falle på, og salighetens dag nærme seg sin ende. Vi har skatter nok bare vi ikke lar deg forlate oss, glede nok når du er vårt hjertes trøst og vår del.

Å, la da din nåde alltid være nær oss, og frels oss så lenge vi er her! Forlat oss ikke! For du vet hvor vi kan leire oss i ørkenen, og du skal være vårt øye. Vik heller ikke fra oss med din nådes lys når vårt livs lys en gang skal slukne.

Når øynene våre ikke lenger makter å se, men er omgitt av et stadig mørke, så vi ikke lenger kan se eller kjenne igjen det som er omkring oss, så åpne dem på ny, så vi kan kjenne deg og se din herlighet. La oss få skue ditt ansikt i rettferdighet, la oss bli mettet av din salighet når vi våkner opp til å se deg for evig i himmelen! Amen.

Jesus er mitt alt i alle,
Jesus bor i min sjel,
i Jesus har jeg det vel.
Jesus, la meg aldri falle!
Jesus jeg i hjertet bær,
Jesus alt mitt gode er! Amen.

1. søndag etter påske: Jesus Kristus, de farløses far

> «Da det var blitt kveld samme dag, den første dagen i uken, var dørene lukket der disiplene var, av frykt for judeerne. Da kom Jesus og sto midt iblant dem og sa til dem: Fred være med dere! … Men disse er skrevet for at dere skal tro at Jesus er Messias, Guds Sønn, og for at dere ved troen skal ha liv i hans navn.» (Joh 20,19–31).

«Jeg skal ikke etterlate dere farløse, jeg kommer til dere.» Disse trøsterike ordene sa vår Frelser Jesus til disiplene sine da han forberedte dem på at han snart skulle gå bort fra denne verden til sin guddommelige Far i himmelen. Med disse ordene ga han dem det ømmeste bevis på sin kjærlighet og omsorg for hvordan det skulle gå dem siden. «Jeg skal ikke etterlate dere farløse,» sier han, «jeg kommer til dere.» Ordene står i Joh 14,18.

Ærede tilhørere! Ingen kår i verden er blitt regnet for mer ulykkelige enn å være uten far og mor. Et slikt barn kan verken råde eller hjelpe seg selv, og ofte vet det ikke om noen det kan søke trøst og råd hos. Er det rikt, finnes det ofte nok av samvittighetsløse mennesker som lettsindig legger beslag på alt det eier. Er det fattig, blir forakt dets lodd.

Og selv om barnet har venner som for skams skyld tar på seg å sørge for framtiden og oppfostringen, er vennenes hjerte likevel ikke foreldrenes hjerte. Ja, mange som før har vist barna stor aktelse, kjenner dem slett ikke igjen når faren er død. Her gjelder verdens ordtak: «Når barnet er dødt, er fadderskapet ute.»

Men det beste er at Gud ennå lever. Han er far for alle som er farløse, og han har sagt til Abraham: «Jeg skal være Gud for deg og for din ætt etter deg» (1 Mos 17,7). Han er far til alt som er til, og han har skapt både sjel og legeme. Derfor forlater han ikke sine henders verk, men trer i farens sted for den som har mistet sin far. Foreldre er i alle fall bare redskaper i hans hender, og uten hans hjelp kan de ikke fremme barnas vel.

Barn som ennå har foreldrene i live, faller ofte i latskap, uskikk og vellyst fordi de stoler på dem. Men de barna som har mistet foreldrene sine, blir nødt til å ta fatt med flid og arbeidsomhet og til å vandre varsomt. Slik lærer de alltid å be Gud om hjelp, og de blir så mye mer ydmyke i hjertet fordi de ikke kan

sette sin lit til andres hjelp og støtte. Den daglige erfaringen bekrefter dette, og overalt ser vi Guds nådige vern over disse ulykkelige.

Lykkes foreldrene med å oppdra barna sine godt, blir hele æren straks tilskrevet dem. Men lykkes det et barn uten far og mor å komme fram i verden – hvem får da æren? Jo, da må enhver erkjenne: Det har Gud gjort, Gud, de farløses far. Som en far forsørger han dem og gir dem føde, og som en far vil han også verne dem og bevare dem.

Om en ulykkelig sier folk gjerne i et ordtak: «Der gjerdet er lavest, vil man alltid klatre over.» Men Gud har reist et høyt og sterkt gjerde omkring de farløse når han sier i sin lov: «Dere skal ikke plage noen enke eller farløs. Dersom du plager dem, og de roper til meg, skal jeg sannelig høre deres rop, og min vrede skal bli opptent, og jeg skal slå dere i hjel med sverdet. Deres hustruer skal bli enker og deres barn farløse» (2 Mos 22,22–24).

Og videre: «Forbannet være den som bøyer retten for en fremmed, en farløs og en enke! Og alt folket skal si: Amen» (5 Mos 27,19). Og hos Malaki: «Jeg vil komme til dere og holde dom. Jeg skal være snar til å vitne mot … dem som … undertrykker enken og den farløse» (Mal 3,5). Se, slik er Gud nidkjær som far for de farløse og dommer for enkene!

Dette bør derfor være til trøst for en far som er bekymret for hvordan det skal gå barna hans. Han kan vite at når han selv er død, skal Gud sørge som en far for barna hans, slik Gud sier i Jer 49,11: «Du kan gå fra dine farløse! Jeg vil holde dem i live, og dine enker kan stole på meg.»

Men også andre bedrøvede kan trøste seg med at Gud er de farløses far. For i Skriftens språk brukes ordet farløs ikke bare om barn som har mistet foreldrene sine, men generelt om alle forlatte og hjelpeløse. Når Guds kirke blir forfulgt, ser den ut som en fattig og trøstesløs enke som er drevet bort som av en storm (Jes 54,11). Slik må også barna hennes regnes som farløse. Gud er deres far. Han sørger for dem og omgjorder de svake med styrke.

Etter Mesterens død var Kristi disipler ikke annet enn farløse, overlatt til seg selv. De gjemte seg bak lukkede dører og stemte i klagesanger: «Vi er blitt farløse, har ingen far» (Klag 5,3). De trengte trøst mer enn noe annet, og de søkte etter den. Frelseren merket dette og tok seg hjertelig av nøden deres, så de skulle bli frelst til sjelen og ikke gå til grunne.

Så la oss nå løfte øynene våre, ærede venner! La oss se nærmere på denne Jesu Kristi kjærlighet i dagens hellige evangelium, og la oss hente et lærerikt emne derfra til betraktning i denne stunden som er viet til gudfryktig andakt.

Jesus, du all godhets kilde,
du, de farløses far!
La våre sukk for deg gjelde,
og vår sikre hjelper vær!
Finner du et lukket sinn
og et hjerte stengt for deg –
åpne det, og kom der inn
med din nåde – hør du meg!

Slik ber jeg, og jeg setter segl på bønnen min med den bønnen du selv har lært oss: Fader vår osv.

Evangeliet: Joh 20,19–31.

Vi skal nå se på:

Jesus Kristus, de farløses far, slik det viser seg
1) i *hans vennlige besøk hos de forlatte disiplene;*
2) i *den milde måten han trøster dem og sørger for dem på.*

Herre Jesus! Vi er alle villfarne får og farløse barn i denne store og svikefulle verden. Besøk våre hjerter, og la din Ånds kraft trøste og glede oss alle våre levedager. Lær oss å forstå ditt ord, som i all vår nød og sorg er vår sikre trøst og faste borg. Ja,

Gi at ditt ord oss lyser så
at vi i mørket ikke gå,
men gjennom denne jammerdal
må vandre til din gledessal. Amen.

Første del

Vi leste nettopp i dagens evangelium at Jesus overrasket de bekymrede disiplene sine med et besøk om kvelden den første dagen i uken. De hadde stengt seg inne av frykt for jødene, og han hilste dem med det vennlige: «Fred være med dere!»

Om kvelden, da dagen var blitt sval, hørte våre første foreldre etter syndefallet Guds røst i Eden, som forkynte dem dødsdommen (1 Mos 3,8). Om kvelden etter Jesu oppstandelse hørte disiplene Kristi røst, som forkynte dem liv, fred og salighet.

Om kvelden kom duen som Noah hadde sendt ut fra arken, tilbake med et oljeblad i nebbet. Det var et tegn på at vannflommen hadde gått tilbake, og at det igjen fantes tørre steder på jorden. Om kvelden kom Jesus fra Jordan-elven – han som Den Hellige Ånd svevde over som en due da han ble døpt – og forkynte fred på jorden for alle som tok imot ham.

Han hadde lovt apostlene at de skulle få se ham igjen i Galilea. Men han ventet ikke så lenge med det. Han besøkte dem alt den første kvelden etter sin oppstandelse. Ikke noe mørke, ingen lukket port og ingen makt kunne holde ham tilbake. Han gikk gjennom lukkede dører og fant igjen disiplene sine, som frykten hadde spredt, men som kjærligheten nå hadde samlet igjen.

Mange ganger hadde nok Jesus formant disiplene sine til å være enige og ikke spre seg eller skilles. Likevel måtte han kort før sin død med smerte se at det oppsto en trette mellom dem om hvem av dem som skulle regnes for den største (Luk 22,24). Men nå, da forfølgelse og død truet dem, ble de enige igjen. Det var denne enigheten Frelseren ville holde ved like, og han mente at han best kunne fremme den ved selv å være til stede blant dem.

De fryktet jødene, som i raseri forfulgte flokken etter at de hadde drept Hyrden. Da husket de ikke Frelserens ord i Matt 10,28: «Frykt ikke for dem som dreper legemet, men ikke kan drepe sjelen. Frykt heller for ham som kan

ødelegge både sjel og legeme i helvete!» De hadde også glemt Kristi mange under og hans store guddomsmakt.

Om Jesus hadde kommet til dem for å straffe, kunne de nok ha unnskyldt seg med at en ikke alltid er seg selv mektig i sorgens stund. Da er det ikke så lett å finne og fatte det som hører til hjertets fred og ro. Det er lett for den friske å gi den syke råd, og for den glade å oppmuntre den bedrøvede. Men når bladet vender seg, synger de en annen tone.

Men nå sto den milde Læreren fram midt iblant dem som en trøstens engel. Han forkynte dem på ny hvorfor Faderen hadde sendt ham. Han ga dem også anvisning om hvor de skulle gå for å forkynne hans ord og Guds vilje, som han hadde lært dem. Til slutt åndet han på dem og sa: «Ta imot Den Hellige Ånd! Dersom dere forlater noen deres synder, da er de forlatt. Dersom dere fastholder dem for noen, da er de fastholdt» (Joh 20,22–23).

De troende disiplene skjønte nå straks at det var deres gode Mester som sto midt iblant dem. En stum undring synes å ha grepet dem alle, for det står ikke skrevet at noen svarte et ord. Nå kom også Tomas til dem. Naturligvis fortalte de ham straks i stillhet hvem den dyrebare fremmede var. Og da han ikke ville tro det, men krevde tegn og bevis, sto Jesus selv fram med sine gjennomborede hender og føtter og sin gjennomstungne side. Han ba ham ikke være vantro, men troende. Tomas ble rørt og forlegen og kunne ikke få fram mer enn disse ordene: «Min Herre og min Gud!»

Å, mine venner! Om hver Tomas i våre dager – og slike finnes det dessverre mange av – var så lett å overbevise og så lett å føre tilbake til den rette og sanne veien, hvor godt ville det ikke være! Mang en ulykkelig og ulykksalig tviler ville da vende tilbake til erkjennelsen av sannheten og bli frelst til sjelen. Mang en innbilsk og høylærd stakkar ville da synke ned i støvet og avsverge sin villfarelse. Som en annen Saulus ville han bli en nidkjær Paulus og utbre Kristi rike på jorden og fremme evangeliets framgang.

Men hvor få av dem som tidsånden har ført vill, får øynene opp for sin ynkverdige stilling! Hvor få lærer å se sin store uvitenhet og villfarelse, forandrer sin tenkemåte og legger seg på hjertet Kristi trøsterike ord: «Salige er de som ikke ser, og likevel tror» (Joh 20,29).

Nei, om så Menneskesønnen selv steg ned til slike selvkloke og ulykkelige mennesker – vise i verdens øyne, men dårer for Gud – ville det knapt være håp om at de bedret seg og vendte tilbake til det eneste rette, som timelig og evig salighet er knyttet til.

Slik er menneskene. Men Gud være lovet, det finnes likevel mennesker, og ikke så få, som ikke skammer seg ved Jesu Kristi evangelium. Sammen med disiplene hans kan de glede seg i hjertet over at han besøker dem. For han har utvalgt dem til å forkynne hans makt og nåde, så de kan få del i den salighet som Gud har gjort i stand for dem som frykter ham og holder ut til enden. «Men disse er skrevet,» heter det i dagens tekst, «for at dere skal tro at Jesus er Messias, Guds Sønn, og for at dere ved troen skal ha liv i hans navn» (Joh 20,31).

Elskede tilhørere! Legg vinn på å bli regnet blant disse lykkelige, som Jesus besøker gjennom sitt ord. Og la oss nå gjøre oss rede til å se i denne prekenens

Siste del

hvordan Kristus på en mild måte trøster disiplene sine og sørger for dem.

Han trøstet dem i deres bekymrede tilstand ved selv å stå fram midt iblant dem med den vennlige hilsenen: «Fred være med dere!» Dette var en vanlig hilsen hos hebreerne. Men den kom ofte fra et falskt hjerte. Et eksempel på det er Joab, som sa til Amasa: «Fred være med deg, min bror!»[1] – og likevel hadde mord og krig i sinne (2 Sam 20,9).

Men hos Frelseren fantes aldri falskhet, aldri svik. Hilsenen hans var heller ikke bare et vanlig høflighetsuttrykk, men et sant og oppriktig uttrykk for det han mente i hjertet. Seierherrene i gamle dager delte alltid byttet sitt ut blant hæren. Hva deler Jesus ut blant disiplene sine? Freden, den evige freden.

Andre fyrster gir sine tjenere gull og sølv, gods og ære, men fred kan de ikke gi bort. For den har Kristus, den rette Fredsfyrsten, i sin makt. Om ham har Jesaja sagt: «Jeg er Herren, og det er ingen annen. … Det er jeg som er lysets opphav og mørkets skaper, som gir fred og skaper ulykke. Jeg, Herren, gjør alt dette» (Jes 45,5.7).[2]

Jesus ga heller ikke disiplene sine bare fred med verden, men også fred med Gud. For å gi dem visshet om det, viste han dem sine gjennomborede hender og sin åpnede side. «Da ble disiplene glade, da de så Herren» (Joh 20,20). Da så de farløse igjen sin far, som de hadde savnet, og han forkynte dem både fred og glede.

Videre ga Jesus disiplene sine Den Hellige Ånd. Han ville ikke gi dem en annen Ånd enn den de alt hadde fått, men nye gaver som de trengte for å forkynne evangeliet. Hensikten med denne gaven forklarte Frelseren straks da han sa: «Likesom Faderen har utsendt meg, sender også jeg dere» (Joh 20,21). «Dersom dere forlater noen deres synder, da er de forlatt. Dersom dere fastholder dem for noen, da er de fastholdt» (Joh 20,23).

Med dette ville ikke Frelseren gi disiplene sine en uinnskrenket makt, slik mange kanskje tror, så de kunne bruke myndigheten sin som de ville og bli som tyranner i hans navn. Nei, ved sin mildhet og kjærlighet hadde han gjennom hele livet gitt dem et eksempel, og han tvilte ikke på at disiplene ville følge det. Han ville si: Bot og bedring er den sikreste løsenøkkelen, og ubotferdighet hos den som fortsetter i synden, den sikre bindenøkkelen.

Hans milde oppdrag rommet også denne fine læren: Bruk begge disse sinnbildene på deres makt etter behov, mine venner og etterfølgere, og misbruk dem ikke! Kom vel i hu min Fars ord: Makten er et lån fra ham, og han alene kan gi den og ta den tilbake.

Hør dette, dere lærere, som er kalt til å utbre Kristi rike og hans rettferdighet på jorden! Se her hvordan deres Frelser begynte oppdraget til disiplene med den milde og vennlige hilsenen: «Fred være med dere!» La fred også være deres første hilsen hver gang dere trer inn på det hellige stedet der dere skal forkynne Guds ord og bud! Evangeliet – det vil si et glad budskap – er ikke annet enn fred og mildhet, og nettopp det forkynte Kristus.

[1] NB: «Står det bra til med deg, bror?»
[2] NB: «som gir lykken og skaper ulykken».

Refs syndene, vis de ugudelige hele faren i deres ulykkelige tilstand. Ja, innskjerp den straffen som Gud i sin lov har satt for dem, og som aldri uteblir – men gjør det med en saktmodig ånd. Forferd, men knus ikke! Vekk den som sover, med lovens stav, men ikke så hardt at dere dreper ham. Sår ikke hjertet hans uten at dere etterpå øser trøstens legende olje i det.

Før den ubotferdige til å erkjenne og angre sine synder, men styrt ham ikke ut i en fortvilelse som det ikke finnes redning fra. Og kom framfor alt i hu at det hellige stedet dere taler fra, ikke gir dere rett til å si alt dere vil, alt det som ensidighet og uvilje ofte gir dere inn. Vokt dere for å la uhøvisk tale gå ut derfra, tale som ikke sømmer seg for en kristen.

Sett dere heller trofast fore å huske og følge det vakre salmeverset gjennom hele prekenen hver gang dere stiger opp der – det verset dere ofte begynner med:

Min tale falle så
at jeg det kan forsvare,
unyttig ord ei gå,
ei av min munn utfare;
men når jeg tale bør,
hjelp at jeg rett skal tale –
å Herre, tungen rør,
og meg det beste lær!

Da kan dere alltid si med ren samvittighet: Faderen har sendt meg, og ved hans nåde har ikke det ordet jeg har forkynt på hans vegne, falt helt ved veien og blitt tråkket ned. Det har tjent mange til vekkelse og bedring.

Elskede venner i Jesus Kristus! Nå har vi sett Frelseren som de farløses far. Det har han vist 1) ved sitt vennlige besøk hos de forlatte disiplene, og 2) ved den milde måten han trøster dem på og sørger for deres videre kall.

«Jeg vil høre hva Gud Herren taler: Han forkynner fred for sitt folk og for sine fromme – bare de ikke vender tilbake til dårskap,» sier David i Sal 85,9. Å, jeg ber: Måtte Jesus, de farløses far, også stå fram midt iblant oss i dag og bringe våre sjeler den trøsterike hilsenen: «Fred være med dere!»

Bare én ting må jeg ennå minne om: Hver og en bør ta seg i vare for den skadelige freden som den skammelige og fordømmelige falske tryggheten gir. Ellers blir han lik dem det heter om i Visdommens bok 14,22: «Siden lot de seg ikke nøye med å fare vill i sin forstand om Gud. Men enda de levde i uvitenhetens store krig, kalte de slike onde ting fred.»

En slik ulykksalig fred i kjødelig trygghet tar fra mennesket den sanne freden med Gud og gjør det helt unyttig i dets onde vesen. Der det verken finnes skam eller gudsfrykt, er det ikke noe håp om husrom for Kristus. Men der disse ennå ikke helt har slått rot, er redning ennå mulig.

Den onde holder fram i sin synd. Men den vanlige synderen, som ikke er forherdet i synden, kjenner samvittigheten tynget ved hver ny synd han gjør. Han kjenner hjertet skjelve og har ingen fred før Guds milde farshånd igjen blir rakt ut mot ham, og hans kjærlige «Fred være med dere!» lyder på ny i hans hjerte.

En slik synder kan med glede tre fram for Guds ansikt og si: «Abba, Far!» (Rom 8,15). For Gud har gjort ham som ikke visste av synd, til et offer for våre synder, for at vi i ham skal ha den rettferdighet som gjelder for Gud (2 Kor 5,21). Og vi skal også høste rettferdighetens frukt, som er fred og glede i Den Hellige Ånd (Rom 14,17).

«Salige er de fredsommelige,»[3] de som har fred med Gud, for de skal kalles Guds barn, og han skal være deres far, deres vern og beskyttelse. Kan noe tenkes mer forferdelig for mine motstandere enn at jeg har den rettferdige Gud til vern? Men hvor usigelig salig er det ikke å ha Gud til vern – den Gud hvis barmhjertighet ikke tar slutt, og hvis godhet er ny hver morgen og varer fra slekt til slekt (Klag 3,22–23)!

Ingen må undre seg over at verdens barn akter denne freden så lite, for den overgår all forstand (Fil 4,7). Å, hvor glad er den sjelen som har fred med Gud og ikke har noe ondt, men bare godt å vente av ham! Hvor herlig priser den Gud! Hvor lite akter den ikke all verdens tomme stas og gunst! Hvor salig er ikke dens liv, og med hvilken glede går den ikke sin forvandling i møte!

Den sier frimodig med David: «Herren er mitt lys og min frelse, hvem skulle jeg frykte? Herren er mitt livs vern, hvem skulle jeg engstes for? … For min far og min mor har forlatt meg, men Herren vil ta meg opp» (Sal 27,1.10).

Hvor uvurderlig for oss kristne var ikke det oppdraget Jesus deretter ga disiplene sine: å utbre hans lære og fullføre det store verket han hadde begynt med sin himmelske Fars hjelp og etter hans guddommelige vilje! Med dette viser vår kjærlige Frelser at hans ømhet nådde langt ut over de stedene han da besøkte. Den nådde også til slekter som ennå ikke var født. Han hadde besluttet å bli deres leder ved de lærerne han ville sende ut blant dem som ennå vandret omkring i villfarelsens mørke.

Hvor uendelig stor er ikke denne Guds godhet, ærede tilhørere! Også vi var villfarne får uten hyrde og farløse barn uten vern. La oss derfor alltid være rede til å ta imot hans store velgjerninger i botferdighet og ydmykhet. La oss ikke lukke hjertene våre for hans nåde, som oppsøker oss, men måtte han alltid finne dørene åpne!

En gang nærmer kvelden seg – livets siste kveld. Vel oss da om vi får besøk av denne høye gjesten! Måtte han i det viktige øyeblikket tre fram for oss som en kristens engel med den milde hilsenen: «Fred være med dere! Gå inn til min Fars glede!» Amen.

[3] NB: «Salige er de som stifter fred» (Matt 5,9).

2. søndag etter påske: Kristus, den gode hyrde og den mest trofaste sjelesørger

> «Jeg er den gode hyrde. Den gode hyrde setter sitt liv til for fårene. Men den som er leiekar og ikke hyrde, den som ikke eier fårene, forlater fårene og flykter når han ser ulven komme. Og ulven røver dem og jager dem fra hverandre. For han er leiekar og har ingen omsorg for fårene. Jeg er den gode hyrde. Jeg kjenner mine, og mine kjenner meg, likesom Faderen kjenner meg, og jeg kjenner Faderen. Jeg setter mitt liv til for fårene. Jeg har også andre får, som ikke hører til i denne innhegningen. Også dem må jeg lede, og de skal høre min røst. Og det skal bli én hjord og én hyrde.» (Joh 10,11–16).

Holdt i Göteborgs domkirke.

«Min sønn! Gi meg ditt hjerte!» Er det ikke Guds røst som roper? Visdommen lar seg høre. Den står åpent ved veien og på gaten, den står ved byens port og roper: «Min sønn! Gi meg ditt hjerte!» (Ordsp 23,26; jf. Ordsp 8,1–3). Slik taler, slik ber Salomo, den viseste blant fortidens konger – men ikke på egne vegne, han taler på Guds vegne. Gud er den Far som taler til oss som til sine barn: «Min sønn! Gi meg ditt hjerte!»

Å ja, min Gud! Hvem skulle vi heller gi vårt hjerte enn deg? Det er allerede dine henders verk, din eiendom, noe som tilhører deg – du har jo selv skapt det. Og hvor skulle det vel bli bedre bevart enn i dine hender? Er hjertet vårt i onde menneskers hender, i Satans vold – å, da står det ille til! Men overlater vi det i Guds hånd og lar Den Hellige Ånd styre det, da har vi det trygt i forvaring.

Gud krever ikke av oss tjueto tusen okser og hundre og tjue tusen sauer, slik Salomo ofret da han innviet sitt nybygde tempel (1 Kong 8,63). Han ber bare om hjertet vårt. Hjertet betegner alle sjelens krefter, men særlig viljen. For alle livsåndene blir til i hjertet og sendes derfra ut i hele legemet, og der virker de alt det et menneske vil, ønsker, lengter etter, forkaster og hater. Derfor har Den hellige skrift brukt dette enkle ordet om alle menneskets tilbøyeligheter og begjær og om hele viljen.

Når den himmelske Far derfor sier: «Min sønn! Gi meg ditt hjerte!», da krever han vår sjel, vår vilje og vår kjærlighet. Dem skal vi gi ham slik at sjelen i alle ting følger hans underfulle tilskyndelser, at viljen fullt og helt bøyer seg under

hans vilje, og at kjærligheten blir hos ham alene. Men skal hjertets offer behage ham, må vi først ha renset hjertet ved anger og avsky over syndene våre. Da kan troens flamme, som er tent der inne, vise seg i all sin renhet og kraft.

All egenkjærlighet, all egennytte og all verdslig lyst må være jaget ut derfra. Like lite som avguden Dagon kunne bli stående ved siden av Guds ark (1 Sam 5,3), like lite kan kjærlighet til verden bestå sammen med kjærlighet til Gud. Den første er uren, den andre er ren, og Gud vil eie hele hjertet alene. Hvordan skulle for øvrig et hjerte kunne behage ham når den ene halvdelen tilhører djevelen og verden?

Da Abraham skulle ofre sønnen sin Isak, måtte tjenesteguttene bli igjen et stykke unna med eslene (1 Mos 22,5). Vil vi ofre Gud våre hjerter, må vi stenge alle barnslige begjær og alle sanselige lyster ute. «Driv ut trellkvinnen og sønnen hennes!» befalte Gud Abraham, for de skulle ikke arve med Isak (1 Mos 21,10). Driv kjærligheten til verden ut av ditt hjerte! For den kan ikke bestå ved siden av kjærligheten til Gud, og den kan heller ikke arve saligheten.

Har du viklet deg for mye inn i forfengelighetens nett med tankene og begjærene dine – å, så gjør deg løs derfra i tide! Lytt til den indre røsten og gi akt på Guds oppfordring: «Min sønn! Gi meg ditt hjerte!» Å, gi ham det som en ren tavle, så han kan skrive sin Ånds lov på den. Gi ham det som myk voks, og be ham trykke sitt bilde inn i det. Gi ham det til varig eiendom, og be ham forme det her i tiden slik han ønsker å ha det i evigheten.

Da skal han gi deg sitt hjerte i bytte – og det har han allerede gitt deg i Kristus. Var du ikke i kirken langfredag? Så du ikke da Kristi åpnede side? Så du ikke da hans hjerte – det hjertet han har gitt hen og satt på spill for oss, og som han ennå byr oss? Det hjertet som brenner av kjærlighet til oss? Da forstår du vel også lett hva Gud vil si når han ber deg gi ham ditt hjerte.

Av kjærlighet ber han om det. Av kjærlighet sier han: «Er da Efra'im min dyrebare sønn og mitt kjæreste barn, siden jeg fortsatt kommer ham i hu, enda jeg så ofte har talt imot ham? Derfor røres mitt hjerte av medynk med ham, jeg må forbarme meg over ham» (Jer 31,20). Av kjærlighet stiller han seg fram i dagens hellige evangelium som den gode hyrde, som setter sitt liv til for fårene. Han er den hyrden som kjenner sine får, leder dem, lar dem beite og steller dem, og som vokter dem slik at ulven ikke kan røve dem eller jage dem fra hverandre.

Det er rett og rimelig at hvert menneske er sin egen sjelesørger, og at hans fremste omsorg er ikke å ta skade på sin sjel. Men vår egen omsorg er ikke nok hvis ikke han sørger for oss, han som har sagt: «Uten meg kan dere intet gjøre» (Joh 15,5). Og se, han våker over sjelene våre og er rede til å hente dem ut av fordervelsen. Denne hans umåtelige kjærlighet bør vi også erkjenne med takk. Det er denne kjærligheten jeg ved Guds nåde vil tale om i andakten vår i dag. Fader vår osv.

Evangeliet: Joh 10,11–16.

Vi vil nå se på:

Kristus, den gode hyrde og den mest trofaste sjelesørger:
1) hvordan han gir oss sitt hjerte, og
2) hvordan vi bør gi ham vårt hjerte igjen.

Du fredens Gud, som førte fårenes store hyrde, vår Herre Jesus Kristus, tilbake til oss fra dødens boliger ved den evige pakts blod (Hebr 13,20): Skap i oss et rent hjerte, og gi oss en ny, stadig ånd (Sal 51,12)! Hold hjertene våre fast ved dette ene, at vi frykter hans navn (Sal 86,11), så hans trofaste omsorg for sjelene våre ikke må gå tapt. Amen.

Første del

Gud har lagt en stor byrde på dem han har kalt til prekenembetet for å være Herrens rette prester, for han har gjort dem til sjelesørgere. «Salig er den tjener som herren finner» tro i dette kallet. «Sannelig sier jeg dere: Han skal sette ham over alt han eier!» (Luk 12,43–44).

Som Guds tjenere har vi altså også den store og viktige plikten å gjøre regnskap for vårt oppdrag. Måtte dette regnskapet falle slik ut at vi får dette hedrende og trøstende vitnesbyrdet fra den store overhyrden: «Du har vært en god hyrde! Du har pleiet og passet godt på de fårene som ble betrodd deg.» I dette tunge kallet har vi Kristus til forbilde.

Allerede som lærling og ung mann finner vi ham formane dem som hørte på ham, at de skulle lære av ham, for han var mild og ydmyk av hjertet (Matt 11,29). Den som tenker over dette, kunne kanskje spørre: «Når Kristus er ydmyk av hjertet, hvordan kan han da rose seg selv slik og kalle seg en god, mektig og øm hyrde?»

Den knuten er lett å løse. Når den stolte roser seg selv med egen munn, lukter det ille, for han søker ikke annet enn sin egen ros, og han taler høyt for å bli hørt og holdt høyt. Men når den ydmyke roser seg selv, klinger det godt, for han søker ikke annet enn det andre kan tåle å høre. Han regner opp det han har gjort, for å takke Gud for det og for å hjelpe sin neste til det bedre.

Kristus taler her så mye om sin troskap som hyrde av ingen annen grunn enn denne: Vi stakkars spredte får skal få så mye større tillit til hans ledelse og ta vår tilflukt til ham. Han har mange kjære navn i Den hellige skrift, og under dem åpenbarer han seg for oss. Men ingen av dem gir mer trøst enn dette: at han er en god hyrde.

Han heter vår bror, vår brudgom, vår konge. Alle disse navnene er fulle av kjærlighet, men de er heller ikke uten sorg og frykt. For brødre er ofte nærmere i slekt ved blodet enn ved sinn og hjertelag. Og hvor ofte lar ikke en brudgom bruden sin sitte i elendighet, mens han i sin glederus søker en annen? Å omgås konger og store herrer er ofte farlig. Den som kommer for nær ilden, brenner seg, og den som går for langt bort fra den, fryser.

Blir noen satt for høyt, må han ha et godt hode om han ikke skal bli svimmel og falle ned. Blir noen derimot satt for langt tilbake, blir hjertet hans urolig fordi han må se alle andre gå fram foran ham. Men i navnet *en god hyrde* er det ikke én bokstav som ikke gir oss et godt håp. Hyrden blir ikke vred på fårene sine, men har god tålmodighet med dem.

Han fører de friske til gode beitemarker, han bærer de svake, han leger de syke, og han steller dem alle like ømt. Slik er vår Frelser, den gode hyrde, den mest trofaste sjelesørger. Det lyder sørgelig og klagende når hver av oss må si med David: «Jeg har fart vill … som et tapt får!» (Sal 119,176). Men så mye større

trøst er det at overhyrden Jesus er kommet til verden «for å søke og frelse det som var fortapt» (Luk 19,10).

Vend om, vend om, du fortapte får som har gått deg vill i verdens lyster og fornøyelser! Her er den gode hyrde, som ikke eier noe uten å gi deg del i det. Jorden har han alt gitt deg, og himmelen har han alt lovt deg. På jorden har han lagt alt under dine føtter – ja, sol og måne, vind og regn, sommer og vinter tjener deg! Krever du enda mer av din hyrde? Han som har gitt seg selv for deg, skal ikke nekte deg noe.

«Jeg er den gode hyrde,» sier han. «Den gode hyrde setter sitt liv til for fårene.» Hvem andre enn han er en så god hyrde at han vil dø for sin hjord? Verden er full av leiekarer som bare ser på sin egen vinning og ikke vokter hjordene. Når de ser ulven komme, flykter de og lar fårene i stikken. «Ve den dårlige hyrden, som forlater fårene! Sverd over hans arm og over hans høyre øye! Hans arm skal visne bort, og hans høyre øye skal utslokkes» (Sak 11,17).

Hvor trofast har derimot Kristus sørget for sjelene våre, han som har ofret livet for dem! Han så de blødende fårene, og hans kjærlighet leget sårene deres. Han så de syke og døende fårene, og av kjærlighet dør han, for at de skal få leve og ha nok. Hvem har solgt, grepet og overgitt Frelseren? Hvem, om ikke kjærligheten til oss? Hvem har kronet ham med torner og pisket ham med skorpioner? Hans kjærlighet.

Hvem har naglet ham til korset? Hvem har gitt ham galle å drikke? Hvem har senket ham ned i graven? Hans kjærlighet til fårene sine. For alle hans fiender kunne aldri ha tvunget ham til det som hans kjærlighet – hans frivillige kjærlighet til oss – gjorde. «Jeg setter mitt liv til for fårene,» sier han. «Ingen tar det fra meg, men jeg setter det til av meg selv. Jeg har makt til å sette det til, og jeg har makt til å ta det igjen» (Joh 10,15.18).

Andre mennesker må dø, men Kristus har villet dø. Siden han ikke hadde noen synd, hadde heller ikke døden noen makt over ham, med mindre han selv ville gi seg i dens vold – og det var nettopp det han frivillig gjorde. Ellers er hyrdens død også fårenes død. For når hyrden er borte, kan ulven så mye lettere rive dem bort og jage dem fra hverandre.

Men Kristi død er liv for fårene hans. For han døde ikke slik at han ble i døden. Han døde for å stå opp igjen og føre oss inn i et evig liv. Derfor sørger han ikke bare for hjorden som helhet, men også for hvert enkelt får, så ikke ett skal gå tapt. «Jeg kjenner mine,» sier han, «likesom Faderen kjenner meg, og jeg kjenner Faderen.»

Slik Faderen kjente den gode Sønnen, som han hadde velbehag i, slik kjenner også Jesus sine. Han ser på dem som sine får og sine utvalgte, ja, som lemmer på sitt legeme. Han elsker dem av hjertet og har velbehag i dem. I samme mening sier David i Sal 1,6: «For Herren kjenner de rettferdiges vei, men de ugudeliges vei fører til undergang.»

Herren kjenner nok også de ugudeliges vei, men slik at han har mishag i den og ikke vil se dem. De gudfryktiges vei derimot kjenner han slik at han fremmer den. Han styrker og leder dem som vandrer på den, og hjelper dem fram til målet. Så trofast, så øm en sjelesørger er Jesus Kristus, vår hyrde og vår Frelser.

Men hva sier Jesus videre i dagens evangelium? «Jeg har også andre får, som ikke hører til i denne innhegningen. Også dem må jeg lede, og de skal høre min røst. Og det skal bli én hjord og én hyrde.» Med dette sikter Frelseren til at hedningene skulle omvende seg. Før han kom, var de fremmede i Israel. De hadde ingen del i dets fellesskap og i paktens løfter om frelse og salighet ved Moses (Ef 2,12).

Den seremonielle loven fra Moses var en skillemur mellom jøder og hedninger som ingen kunne komme over. Ja, fiendskapet, hatet og bitterheten var så store og gikk så langt at selv de jødene som omvendte seg, ikke kunne kvele dem. De gikk jo i rette med Peter fordi han hadde hatt omgang med offiseren Kornelius og spist hos ham (Apg 11,2–3). Hedningenes omvendelse var jødenes minste bekymring.

Og når fariseerne nå og da tok seg av slikt, av æresyke eller av andre grunner, ble det bare en helt unyttig omvendelse. For de gjorde ett helvetes barn til to, «to ganger verre» enn de selv var (Matt 23,15). Men så mye større var nåden hos vår Herre Jesus Kristus. Han førte disse fortapte fårene inn i sin innhegning, det vil si sin kirke og menighet. Ved forkynnelsen av evangeliet omvendte han dem slik at jøder og hedninger nå er én hjord, med Kristus som felles hyrde.

Jakob gjorde hard tjeneste hos Laban i hele sju år og voktet fårene hans. Gud lønnet ham så rikelig for det at han på hjemveien kunne si: «Nå er jeg blitt til to leirer» (1 Mos 32,10). Slik er også vår Frelser blitt velsignet for sitt strev med de mange fårene sine. Han har vunnet to leirer, to skarer, for han har forent jøder og hedninger i én menighet og er blitt hyrde for begge.

Denne menigheten gjør han større for hver time. Hver dag vinner han ved sitt evangelium flere sjeler, som han omvender og fører til seg. Å, for en god hyrde, for en trofast sjelesørger, som med så stor og så inderlig kjærlighet har vendt sitt hjerte til oss!

Å, ha ham alltid kjær!
Vår sjeleven han er,
så edel, høy og prektig,
så veldig, sterk og mektig;
han kan vår sjel forsvare
og i sin hånd bevare.

Siste del

La oss nå se hvordan vi skal gi ham vårt hjerte igjen! Først må vi bruke forstanden til å lære ham å kjenne. For Kristus sier: «Jeg kjenner mine, og mine kjenner meg, likesom Faderen kjenner meg, og jeg kjenner Faderen.» Riktignok er ikke vår kunnskap om Kristus så fullkommen som hans kunnskap om Faderen, for det vi vet, er bare lite.

Selv om forstanden vår ikke makter å utforske Jesu guddommelige vesen og fullt ut fatte alle dets hemmeligheter, har han i sitt ord åpenbart for oss det vi trenger å vite om det. Den daglige erfaringen lærer oss hvor god og mild han er mot oss syndere. Hele skaperverket vitner om hans velgjerninger, og hans styrelse og forsyn viser hvor godt han mener det med oss. «Vi har ikke fått

verdens ånd, men den Ånd som er fra Gud, for at vi skal kjenne det som Gud i sin nåde har gitt oss» (1 Kor 2,12).

Det er en stor velgjerning av Gud at vi har fått en sjel med fornuft. Derfor er det også rett å bruke all vår forstand til å skaffe oss riktig kunnskap om Gud og om ham som han har sendt oss. Da slipper han å klage over oss med profeten Jesaja: «En okse kjenner sin eier, og et esel sin herres krybbe. Men Israel kjenner ingen ting, mitt folk har ikke forstått noe» (Jes 1,3).

Sannelig, da er en ulærd bonde som i sitt hjertes enfold ydmykt ærer og tilber sin Skaper, langt mer forstandig enn den lærde som ikke tror på Gud. For den lærde vil vise hvor skarpsindig han er, og prøver å viske ut av hjertet den kunnskapen om Gud som han er født med.

«Den vise skal ikke rose seg av sin visdom, den sterke skal ikke rose seg av sin styrke, og den rike skal ikke rose seg av sin rikdom! Men den som vil rose seg, la ham rose seg av at han er forstandig og kjenner meg, at jeg er Herren, som gjør miskunn, rett og rettferdighet på jorden. For i det har jeg velbehag, sier Herren» (Jer 9,23–24).

Men det er ikke nok at vi kjenner Gud med forstanden. Vi må også bøye hjertet og viljen vår under ham og være ham lydige av hele vår sjel. Ordet *høre*, som Frelseren bruker i dagens tekst, betyr på grunnspråket både å høre og å lytte, å høre med all oppmerksomhet. Slik fårene følger hyrden sin, slik må også vi kristne følge vår trofaste sjelesørger.

Derfor har han åpent stilt sitt eksempel fram for oss i evangeliet vårt, for å lære oss det som tjener til vår fred. Hans liv viser oss veien, og hans gjerninger leder våre skritt. Dem må vi trofast følge. Vil et får følge hyrden sin, må det tre i hans fotspor for å unngå alle avveier. Og skal en kristen følge sin Frelser, må han aldri samtykke i noen forsettlig synd.

Går fåret ut av veien og mister stien, blir det lett et rov for ulven. Viker en kristen bort fra sin Frelser, står Satan straks rede til å ta imot ham. Spør vi derfor nå: «Hvordan skal et menneske gå sin vei uten skyld?» (jf. Sal 119,9), da finnes det ikke noe bedre svar enn dette: når det tar Frelseren til forbilde for sin ferd og ikke viker av fra veien, verken til høyre eller til venstre.

Øynene våre er ennå formørket. Men vi har likevel sett nok til å kjenne Jesu makt og nåde i hjertene våre, bare vi gir ham bolig der. Og vi har også sett nok til å ta til oss fortjenesten av hans forsoning i tro og ydmykhet. Hvem skulle vi da heller gi vårt hjerte enn ham, den tro hyrden, den mest trofaste sjelesørger?

Herren er trofast, og i ham er det ikke noe ondt (jf. Sal 92,16). Å, om bare vi også mente det trofast med ham, holdt oss borte fra det onde, gav oss helt over til ham og aldri lot være å gjøre det han byr i Jer 51,45: «Hver mann må redde sitt liv – for Herrens brennende vrede.» Hvordan skjer det? Jo, når vi overgir oss i Guds hånd og gir vårt hjerte til ham som så kjærlig har gitt oss sitt.

Derfor bør vi ofre ham hele livet vårt og alltid prise og lovsynge hans navn, hva verden enn måtte tro og dømme om det. For den gudfryktige lytter ikke til verdens dom, men til Guds vilje og ære. Da får vi høre de herlige ordene fra Kristi munn: «Jeg kjenner mine.»

Å, kjære sjel! Du som hører denne røsten, tenk da på Siraks advarsel: «Se til at din gudsfrykt ikke er hykleri, og tjen ikke Gud med et falskt hjerte.» For den rettferdige Gud ransaker og kjenner deg. Han prøver hjertene og ransaker nyrene (Jer 17,10). Hvorfor hykler du, syndige menneske? Mener du at du kan blinde øynene til den Gud som ser alt?

Han kjenner sine. «Om du så ville rense deg med pottaske og bruke mye lut, så skulle likevel din misgjerning være skitten for mitt åsyn, sier Herren Herren.» «For mine øyne er rettet mot alle deres veier. De er ikke skjult for mitt åsyn, og deres misgjerning er ikke gjemt for mine øyne» (Jer 2,22; 16,17). Hva hjelper det deg vel at du gir deg ut for å være rettferdig og pynter deg utvendig for verden, når den evige Gud, som kjenner ditt hjerte, vet at det er ondt og besmittet med synd?

«Ve dere … dere hyklere, som ligner kalkede graver som utvendig er vakre å se til, men innvendig er fulle av dødningeben og all slags urenhet. Slik synes også dere i det ytre rettferdige for folk, men innvendig er dere fulle av hykleri og lovløshet» (Matt 23,27–28). «Dere er slike som rettferdiggjør seg selv i menneskenes øyne, men Gud kjenner hjertene deres. For det som mennesker akter høyt, er en styggedom i Guds øyne» (Luk 16,15).

Derfor er det godt for det mennesket som uten frykt kan si med Hiskia: «Å, Herre! kom i hu at jeg har vandret for ditt åsyn i troskap og med helt hjerte og gjort det som er godt i dine øyne!» (Jes 38,3). Vel den som med Peter frimodig kan påkalle Kristi allvitenhet, og som kan svare når han spør: «Har du meg kjær?» – «Herre, du vet alt, du vet at jeg har deg kjær» (Joh 21,17).

Derfor, du kristne: Hver gang en ond tanke stiger opp i deg, så husk at Gud kjenner sine og alle ting, også dine mest skjulte tanker. Sky å tenke noe for Guds åsyn som du ville skamme deg over å innrømme ærlig for mennesker. Gjør og si ingenting i det skjulte som du ikke våger å gjøre og si åpent for alle mennesker. For Gud ser i det skjulte og utforsker alle ting. Ingen tanke stiger opp i din sjel, intet ord svever på din tunge, og ingen beslutning blir tatt i hele ditt liv uten at han vet og kjenner den.

Men har du en god samvittighet, så gled deg! For Kristus, din trofaste hyrde, kjenner deg, og den som kjenner deg, elsker deg. Han kjenner tankene du har om ham, og han ser dem langt bortefra før de stiger opp i ditt hjerte. Han kjenner tårene dine og ser dem langt bortefra før de ennå er kommet fram i øynene dine. Han kjenner din lykke og din ulykke og ser begge langt bortefra, før noen av dem rammer deg.

Er du et fattig, sultent får som verden ikke vil kjennes ved – å, trøst deg! Herren kjenner sine. Er du så foraktet at dine egne venner, ja, de du før har gjort godt mot, ikke vil kjennes ved deg – så trøst deg! Herren kjenner sine. Hva gjør det om tjenerne ikke kjenner oss, når bare Herren selv kjenner oss? Hva betyr det om menneskene ikke kjenner oss, når vi bare står i et godt forhold til Gud? Det betyr lite for oss om vi blir dømt av mennesker, og om de håner og mishandler oss (jf. 1 Kor 4,3).

Her er vi de skjulte, for vårt liv er skjult med Kristus i Gud: «Når Kristus, vårt liv, åpenbares, da skal også dere åpenbares med ham i herlighet» (Kol 3,3–4).

Her er vi som fremmede. Og hva bryr vel en fremmed seg om folk kjenner ham på reisen eller ikke? I sitt fedreland blir han nok kjent, om det er noe godt ved ham. Her i verden er vi fremmede, og det er likegyldig for oss om få eller mange kjenner oss her.

Bare vi oppfører oss her slik at vi blir godt mottatt der oppe, i vårt rette fedreland, så kan vi være fornøyd. Hva kan gi oss større glede enn Jesu ord: «Gled dere heller over at navnene deres er innskrevet i himmelen!» (Luk 10,20). Å, ve de bukkene som Herren Jesus må si til: «Jeg kjenner dere ikke!» (Matt 25,12). Men vel de fårene som han sier om: «Jeg kjenner mine», for navnene deres er skrevet i himmelen.

Jakob kjente igjen de fårene som var spraglete og flekkete, som sine egne (1 Mos 30,32). Skulle da ikke Kristus kjenne sine, dem han har stenket med sitt blod og merket med sitt korstegn? Kjenner han oss nå som sine, så tro ikke at han skulle la oss mangle noe. Enhver sørger for sitt – og skulle Kristus ikke gjøre det, men glemme sine? Bort med slike tanker!

Så lenge denne gode hyrden, denne trofaste sjelesørgeren, våker over oss, vokter, steller og leder oss, kan vi vandre trygt på vår vei, tross ulvens list og djevelens snarer. For hans stav verner og hans mektige arm bevarer den hjorden som er ham så dyrebar.

Kjære tilhørere! La det nå være vår ivrigste streben og vår helligste beslutning å gjøre oss verdige til denne nåden og omsorgen som Jesus Kristus har for oss stakkars syndere. La oss alltid vandre i den gode hyrdes fotspor! La oss be Gud om hjelp til å unnfly ulvens – det vil si djevelens, verdens og kjødets – onde anslag mot vårt timelige og evige vel.

Og la oss be om hjelp til alltid å holde oss nær ham, den gode hyrde og den mest trofaste sjelesørger, med en ferd uten skyld og med edle gjerninger, i den faste beslutning aldri å vike av fra den veien han fører og følger sine på. Ja, kjære venner, måtte hver av oss alltid kunne si med tillit:

Jeg er viss, og på det lider:
Verken liv, ei heller død
meg ifra min Jesus slider;
engler, høyhet eller nød,
dybde, ei heller annet mer,
enten kommende eller nær,
fra den kjærlighet meg fører,
som i Jesus Kristus er.

Det gi Gud oss alle i nåde for den gode hyrdes, den dyrebare Frelser Jesu Kristi skyld! Amen.

3. søndag etter påske: Den bannlyste mannen, eller selvfornektelsen

> «Om en liten stund ser dere meg ikke lenger. Og om en liten stund igjen skal dere se meg. … Sannelig, sannelig sier jeg dere: Dere skal gråte og klage, men verden skal glede seg. Dere skal ha smerte, men deres smerte skal bli til glede! Når en kvinne skal føde, har hun smerte, fordi hennes time er kommet. Men når hun har født barnet, minnes hun ikke sin trengsel mer, i glede over at et menneske er født til verden. Slik har også dere smerte nå. Men jeg skal se dere igjen, og deres hjerte skal glede seg, og ingen tar deres glede fra dere.» (Joh 16,16–22).

«Fordi du lot den mannen som jeg hadde bannlyst, slippe ut av hendene på deg, så skal ditt liv tre i stedet for hans liv og ditt folk i stedet for hans folk.» Dette er alvorlige ord. En profet i Det gamle testamente sa dem til Akab, som mot Herrens uttrykkelige vilje hadde spart kongen av Syria. Gud hadde jo gitt Syrias konge i Akabs hånd for at Akab skulle holde ham fanget.

Akab og kongen av Syria møttes i striden. Men Akab kalte ham sin bror og lot ham dra sin vei. Da kom en profet til kong Akab med dette skarpe ordet på Herrens vegne: «Fordi du lot den mannen som jeg hadde bannlyst, slippe ut av hendene på deg, så skal ditt liv tre i stedet for hans liv.» Disse inngangsordene står i 1 Kong 20,42.

Det kong Akab gjorde med Syrias konge, det gjør de blinde synderne med sine onde, syndige lyster. Akab sparte kongen av Syria. Den trygge synderen sparer sin gamle Adam, sitt fordervede kjød og blod, enda det ikke skulle spares, men drepes uten skånsel. Akab kalte kongen av Syria sin bror og lot ham leve. Synderen kaller ofte de onde begjærene sine brødre, han går inn i et fortrolig forhold til dem, og han lar disse avgrunnens avkom leve.

Akab hadde dratt ut i striden, men han stanset den, han gjorde slutt på kampen. Å, hvor mang en sjel har ikke også i begynnelsen av omvendelsen dratt ut i den tro at den skulle kjempe mot fiendene av sin frelse! Men det makelige kjødet har tatt overhånd, og den stakkars sjelen har sørgelig nok gjort slutt på striden.

Å, du stakkars menneske! Du er den mannen som er bannlyst. Du er så helt fordervet av naturen at du må dødes i omvendelsen, ellers blir det aldri godt, verken i tid eller evighet. Å spare deg er svært farlig – ja, himmel og salighet,

palmer og herlighetens krone er tapt hvis du blir spart. Det går aldri an at mennesket slipper deg levende ut av hendene sine.

Nei, synder! Våger du det – våger du å øde bort din dyre nådetid i kjødelig makelighet, våger du å forkjæle de onde lystene dine, spare dem og holde dem i live, lar du den mannen som er bannlyst, slippe ut av hendene dine – da skal det koste deg din sjel. Din sjel, som er kjøpt med Kristi blod, skal bøte dyrt for det i den evige fordømmelsen.

Men hva jeg mener med dette, skal bli nærmere forklart i selve prekenen. Jesus, å Jesus, vær nær, og legg ditt ord med kraft og velsignelse på syndernes hjerter! Det ber vi deg om i din egen bønn: Fader vår osv.

Evangeliet: Joh 16,16–22.

Ut fra dette evangeliet vil vi se på:

Den bannlyste mannen som ikke må slippe ut av hendene våre, eller selvfornektelsen, som er nødvendig om vi ikke skal miste saligheten.

Hva er det da for en mann som er bannlyst, og som ikke må slippe ut av hendene våre? Eller: Hva er det mennesket skal forsake for ikke å miste saligheten? Dette spørsmålet svarer vår dyrebare Frelser på i de betydningsfulle ordene om selvfornektelsen.

Jesus sa til disiplene sine: «Om noen vil komme etter meg, da må han fornekte seg selv» (Matt 16,24). Jesus «kalte til seg folket sammen med disiplene sine, og han sa til dem: Den som vil følge etter meg, han må fornekte seg selv» (Mark 8,34). Jesus «sa til alle: Om noen vil komme etter meg, da må han fornekte seg selv» (Luk 9,23).

Her hører du hva det er for en mann du ikke må slippe levende ut av hendene dine, så sant du selv vil leve det evige livet i Guds rike. Her hører du hva det er som skal forsakes: Du må forsake deg selv. Altså er du selv den mannen som er bannlyst.

Legg merke til hva Frelseren sier til disiplene sine i dagens evangelium. Legg merke til disse ordene: «Dere skal gråte og klage … Dere skal ha smerte.» Ja, dere som tenker å bli frelst og salige i evigheten, dere som vil unnfly den kommende vreden, dere som vil dø i en salig stund og stå opp med glede og frimodighet – dere må gi dere inn under selvfornektelsen.

Avgudene er mange, og blant dem er mennesket selv den største avguden. Aldri har noen hedning tilbedt sin døde avgud så ydmykt som mennesket tilber seg selv. Men når dette avgudsdyrkende herredømmet råder i sjelen, er det umulig å komme inn i himmelriket. Nei, å menneske! Tenker du å få en frelst sjel, så forsak dine kjæresynder, forsak kjærligheten til det jordiske, forsak din binding til mennesker, forsak deg selv og ditt eget liv.

1) Forsak dine kjæresynder.

Gir du ikke denne mannen fra deg, så koster det din sjel. Det går sikkert ikke uten smerte når kjæresyndene skal forsakes. Men jeg må si med Jesus i teksten: «Dere skal ha smerte.» Enten smerte her, eller smerte i all evighet i helvete.

Hver uomvendt synder har én eller flere kjæresynder som han elsker framfor andre synder. Den ene har utukt og hor som sin kjæresynd. En annen har falt i drukkenskap. Den ene er ubeskrivelig hevngjerrig. En annen er skrekkelig

hovmodig. Den ene har vent seg til løgn. En annen har gitt seg over til gjerrighet. Den ene er særlig tilbøyelig til ulydighet. En annen er forskrekkelig lumsk og falsk.

Disse syndene vil mennesket nødig gi slipp på. Han verner om dem som sin øyesten. Det koster skrekkelig mye når synderen skal forsake dem og gi dem opp. Men det hjelper ikke: De må, de må forsakes. Forsaker du dem ikke, å synder, så kommer ditt blod over ditt hode!

Jeg sier deg, du horkar og du skjøge: Forsak ditt fordømte hor, ellers skal du med urent legeme og uren sjel kastes i det urene helvete! Jeg sier deg, du dranker: Forsak ditt fylleri! For drankere skal ikke arve Guds rike (1 Kor 6,10). Jeg sier deg, du hovmodige: Forsak ditt hovmod! Ellers skal du stå på Jesu venstre side på dommens dag, og det skal gjøre vondt for hovmodet ditt.

Jeg sier deg, du hevngjerrige: Forsak din ondskap! For den uforsonlige kommer ikke inn blant Jesu milde får i den evige gleden. Ja, hvilken kjæresynd du enn måtte ha, den skal forsakes. Du kan ikke beholde den så sant du vil bli salig.

2) Forsak kjærligheten til det jordiske.

Dette er også den mannen som ikke må slippe levende ut av hendene dine. Å, hvor brenner ikke kjærligheten til det jordiske av naturen i det stakkars menneskets hjerte! Hvor inderlig elsker han ikke verden og de ting som er i verden (1 Joh 2,15)!

Men mener du, å menneske, at du med dette tunge, jordbundne hjertet skal kunne komme inn i himmelriket? Mener du det, da har du tenkt altfor dårlig over Guds hellige ord. «De som vil bli rike, faller i fristelser og snarer og mange slags dumme og skadelige lyster, som senker menneskene ned i undergang og fortapelse» (1 Tim 6,9). Å, jeg ber deg i Jesu Kristi navn: Forsak den fordømmelige kjærligheten til jorden og verden!

Umælende dyr er den lik
som ene elsker jorden!
Og Herren med sitt himmerik
av ham glemt er vorden.

Har du urettferdig gods i huset ditt, så forsak det for din frelses skyld, om du så skal bli fratatt den siste skilling. Du kan ikke beholde det og bli salig. Heller være tigger hele livet enn fordømt i hele evigheten. Men selv om godset ditt er vunnet på rett vis, kan likevel hjertet – det stakkars hjertet – henge ved det. Og det går aldri an om sjelen skal frelses og saligheten vinnes. Nei! Forsak kjærligheten til det jordiske.

3) Forsak all binding til mennesker.

Her er også den mannen som skal bannlyses. Den som har tenkt å frelse sin sjel, må ikke sette pris på menneskers gunst eller frykte deres unåde. Han må ikke sette pris på menneskers vennskap eller frykte deres uvennskap.

Vil presten av frykt for mennesker tie med en alvorlig sannhet som synderen i all ærlighet burde få vite, da lyder det til ham: «Du predikant og lærer, forsak deg selv! Vær ikke lik Pilatus, som fryktet keiserens hat mer enn han brydde seg om Jesu Kristi rettferdige sak.» Det gjør dessverre mange ennå.

Å, menneskers gunst – hva kan den hjelpe deg? Å, menneskers bitterhet – hva kan den skade deg i dødens time og på Jesu Kristi dommedag? Her er også sjeler som er så tilbøyelige til å henge ved mennesker. Slik er mang en stakkars sjel blitt ynkelig bedratt.

Slik blir mennesker dratt inn i sekteriske samfunn, blant hyklere og munnkristne. Disse viser dem til usle brønner og gir dem usle råd, og med sin løse veivisning kan de til slutt føre dem i evig ulykke. Å, kjære sjel! Fornekt derfor den skadelige bindingen til mennesker. Bli hjemme. Ransak Skriftene. Prøv deg selv, og be av hjertens grunn. Går du ærlig til verks med din omvendelse og din frelse, kan du stole på at Gud skal opplyse deg.

4) Forsak deg selv og ditt eget liv.

Alt, alt som på noen måte er mot Guds vilje, må forsakes. Når du har kjent de første rørelsene av Guds Ånd, stritter kjødet ditt imot og vil ikke la seg vekke virkelig grundig opp av syndens dvale. Men da gjelder det å forsake seg selv. Å, vær ikke makelig da, men be Gud slå samvittigheten din så kraftig at du må bli riktig våken.

Når Gud vil føre deg inn i en dyp hjertets sorg over syndene dine, vil det makelige kjødet ofte prøve å unndra seg denne sorgen. Da vil synderen smigre seg selv med tanken: «Jeg kan vel komme til troen på Jesus uten så dyp en syndesorg.» Å, nå gjelder det å forsake seg selv! «Dere skal ha smerte,» sier Jesus. «Når en kvinne skal føde, har hun smerte, fordi hennes time er kommet.»

Og når det nye mennesket – det nye, himmelske sinnet – skal fødes i sjelen som et himmelsk barn, kan det sikkert ikke skje uten åndelige fødselssmerter. Nekter du det, har du aldri gått gjennom den sanne omvendelsen. Når den fulle overgangen fra døden til livet skal skje, er det ofte riktig hardt. Det koster den stakkars synderen strev å la Gud forandre hans syndige hjerte helt. Den gamle Adam vil leve, og det koster strev når han skal dø i den nye fødselen.

Men her gjelder det å forsake seg selv. Å, sjel, vær ikke makelig nå, for her står spørsmålet om din himmel, din salighet! Ja, du som allerede har gått gjennom botskampen og er blitt et Guds barn – å, jeg råder deg: Vandre hver dag i forsakelse av deg selv!

Det syndige kjødet vil forføre deg til treghet i bønnen. Forsak deg selv, kjære sjel, og strid mot denne tregheten! Det syndige kjødet vil forføre deg til å sovne på din åndelige post. Forsak deg selv, kjære sjel! «Våk!» – det råder jeg deg – «for dere kjenner ikke dagen eller timen» da Menneskesønnen kommer (Matt 25,13).

Det syndige kjødet vil forføre deg til å hate din neste. Forsak deg selv, kjære sjel! «Elsk deres fiender … for at dere kan være barn av deres Far i himmelen» (Matt 5,44–45). Det syndige kjødet vil forføre deg til utålmodighet når motgang og vanskeligheter møter deg i verden. Forsak deg selv, kjære sjel! Strid mot den syndige utålmodigheten.

Tålmodighet i nød er himmelens brød. «For dere trenger til tålmodighet, for at dere kan oppnå det som er lovt, etter at dere har gjort Guds vilje» (Hebr 10,36). Det syndige kjødet vil forføre deg til å søke gode dager i verden. Forsak deg selv, kjære sjel! Kanskje ville du gå fortapt ved gode dager. Kanskje du ikke kan bli frelst på annen måte enn ved harde dager på jorden.

Det syndige kjødet vil forføre deg til å tro at du er noe, enda du ikke er noe. Forsak deg selv, kjære sjel! «Den som gjør seg liten som dette barnet, han er den største i himlenes rike» (Matt 18,4). Forsak din egen ære, din egen fornøyelse, din egen nytte, din egen rettferdighet, din egen kjærlighet. Styrk deg slik i Guds kraft at du for Jesu skyld kan forsake ditt legemlige liv, om det skulle gjelde.

Forsak framfor alt syndelivet. La ingen forsettlig synd få beholde livet i ditt hjerte. For får den leve, må du dø. Kjemp også mot skrøpelighetssyndene dine. La ingen utukt, intet hovmod, ingen ondskap, ingen ulydighet, ingen motstand mot Guds vilje – la intet, intet slikt leve i sjelen.

Sier du: «Jeg taper for mye om jeg skal forsake meg selv slik på alle måter», så svarer jeg: Skulle det se ut som om du tapte noe på jorden, så skal du få det igjen hundrefold i himmelen (Matt 19,29). Forsak deg selv! Her er mang en som har arbeidet livet av seg for verdens og Satans regning. Mang en har arbeidet livet av seg for å vinne gods og penger, for å vinne et glimrende navn, en mager lovsang.

Skulle du da ikke være villig til å forsake ditt eget liv, ditt syndeliv, for å vinne Jesus, for å vinne himmelen og saligheten? Jo, forsakelse, forsakelse, om Guds himmelske salighet skal bli din – ellers blir den aldri din! «En liten stund,» sa Jesus til disiplene om tiden for sin lidelse.

Å, kjære sjeler! Vår levetid varer bare en liten stund. Før vi vet ordet av det, er vi ikke lenger i tiden, men står i den endeløse evigheten. La oss forsake oss selv denne lille stunden, så har vi saligheten i vente når tiden har tatt slutt!

Ja, kjære tilhørere! Måtte Gud røre ditt hjerte i dag slik at du tar denne salige beslutningen og blir ved den: «Omvendt skal jeg bli, og i omvendelsen skal jeg forbli, koste hva det koste vil, og hva jeg enn må forsake.» Amen.

4. søndag etter påske: En sann kristens følelser ved Jesu bortgang til Faderen

> «Nå går jeg bort til ham som har sendt meg. Og ingen av dere spør meg: Hvor går du hen? Men fordi jeg har sagt dere dette, har sorg fylt deres hjerte. Men jeg sier dere sannheten: Det er til gagn for dere at jeg går bort. … Alt det som Faderen har, er mitt. Derfor sa jeg at han tar av mitt og forkynner for dere.» (Joh 16,5–15).

Milde Jesus, når du går
hen din Faders vilje lyde,
gi oss nåde, i ditt spor
Ordets rette mening tyde!
La din kraft, din Helligånd,
med sin trøst oss gå til hånd
nå og alltid. Amen.

«Nå går jeg bort til ham som har sendt meg. Og ingen av dere spør meg: Hvor går du hen?»

Kjære tilhørere! Dette var avskjedstalen Jesus holdt til disiplene sine da alt var fullført ved hans lidelse og død, og han var rede til å gå tilbake til sin himmelske Far. Han ville si: «Mine kjære venner! Nå har jeg vært hos dere i hele tre år. Jeg har undervist dere, lært dere min Fars vilje og stadfestet min lære med en vanærende død.

Nå er timen kommet da jeg må skilles fra dere og vende tilbake til ham som jeg er kommet fra, og hvis vilje jeg har oppfylt. Nå går jeg bort til ham som har sendt meg, og ingen av dere spør meg: Hvor går du hen?» Disse ordene leser vi i dagens hellige evangelium, Joh 16,5. De gir oss en hellig lærdom: Også vi bør følge Kristus i dette, la det jordiske fare og vinne den evige salighet sammen med ham hos Gud.

Å, om dette måtte trenge dypt inn i hjertene våre! Om vi i dag måtte tenke på at også vi er sendt hit av Gud, og at også vi en gang må forlate denne syndige verden. Vi må bytte den mot den salige eller den usalige evigheten – ofte brått, før vi venter det. En står opp, en går, en sitter, og aner ingenting før en blir revet bort fra tiden og inn i evigheten. La oss derfor alltid være på vakt.

Vi ble ikke sendt hit for å tilbringe dagene i lediggang og skammelig uvirksomhet. Vi kom ikke bare for å spise og drikke og gjøre oss glade dager, men i alt, så langt vi makter, å tjene Gud, som har sendt oss, og gjøre vår Fars vilje, han som er i himmelen. «Ve den som blir funnet lat i Herrens gjerning!» sier profeten (jf. Jer 48,10).

La oss derfor av hjertens grunn ta fatt på vårt verk: å arbeide for Guds rike på jorden med et oppriktig forsett om å foredle oss selv og våre medmennesker. Tenk på at den dagen kommer da vi skal gjøre regnskap for Gud for hvordan vi har forvaltet det pundet han har betrodd oss. Å, du kristne! Med hvilke skjelvende skritt trer du ikke da fram for Gud med ditt uordentlige regnskap, og hvilket oppgjør kan du vel vente deg?

Her i verden eide du millioner. Der oppe har du kanskje ikke en skillings verdi i behold når det er gjort opp i den store hovedboken, den ufeilbarlige livets bok. I den er selv din minste og ringeste handling ført inn og skrevet opp, også den som ble skjult. Akk, da vil nok ikke den ringeste tjener bytte med deg, han som her i tiden krøp for deg og misunte deg. For til ham lyder det da: «Du har vært tro over lite … Gå inn til din herres glede!» (Matt 25,21).

Men hvilken beskjed du får, kan du vel gjette. Å, den er så gruoppvekkende at jeg ikke vil – ikke nenner – å nevne den. Likevel må jeg nevne den: Det går deg som den onde tjeneren i Matt 18,23–35. Du blir overgitt til dem som piner, du mister din salighet og må sone din gjeld i helvete. Derfor sier jeg: La oss vokte oss for en slik ulykke, mine venner!

En kjøpmann som sender bokholderen sin til fremmede land i sine ærender, krever all orden og flid av ham. Som en ærlig tjener gjør bokholderen på sin side alt han kan for å føre regnskapet slik at gjeld og tilgodehavende går opp. Da kan han frimodig legge det fram når han kommer hjem.

Gud er denne herren. Det er hans lånte pund vi har under hendene, og vi er hans forvaltere. Det er oss han har sendt ut til fremmede land for å øke det. Måtte vi derfor alltid huske hva han har betrodd oss, og regne det for noe hellig! Da kan vi til slutt uten å skjelve si: «Nå går jeg bort til ham som har sendt meg. Jeg har gjort mitt beste etter ytterste evne. Med fullgod samvittighet har jeg levd mitt liv for Gud (Apg 23,1), og jeg vet ikke noe med meg selv (1 Kor 4,4).»

Men la oss samtidig vokte oss for å regne oss selv som rettferdige for Gud. Tvert imot bør vi bekjenne at vi er unyttige tjenere, for vi har bare gjort det vi var skyldige å gjøre (Luk 17,10). Det er bare av nåde, uten noen fortjeneste fra vår side, at lønnen blir tilkjent oss. Bare på denne måten, kjære tilhørere, kan vi ved livets slutt, når vår jordiske vandring er fullført, gå herfra og si med tillit: «Nå går jeg bort til ham som har sendt meg.»

Dagens hellige evangelium gir oss god anledning til å utdype dette. Til dette arbeidet ber vi nå om Guds nåde og hjelp i Frelserens egen bønn: Fader vår …

Evangeliet: Joh 16,5–15.

Lov, pris, heder og ære
skje Gud i evighet
for sin guddommelig' lære,
som han oss har latt se;

han gi at vi kunne
hans hellige ord utgrunne
og sette vår tro dertil. Amen.

Vi vil nå se på:

En sann kristens følelser ved Jesu bortgang til sin himmelske Far,
slik de viser seg
1) i *hans bedrøvelse og*
2) i *hans glede*.

Mildeste Jesus! Der du går, vil også jeg gå. Der du blir, vil også jeg bli. Gi din velsignelse til det ordet jeg nå vil forkynne og forklare. Send meg din Hellige Ånd, og la hans virkning fylle hjertene våre i dag og alltid, så hans kraft og nærvær alltid blir erfart der. La ditt navn og din ære bli herliggjort ved det, og vårt evige og timelige vel bli beredt og sikret ved det. Amen.

Første del

Kjære tilhørere, hvem er det vel blant oss som aldri har kjent den smertefulle følelsen av å skilles? Som aldri har mistet en venn og kjent hjertet fylles av smerte og øynene av tårer? Hvilken kval måtte da ikke Jesu trofaste disipler kjenne da han kunngjorde at han skulle gå bort fra dem! Og trolig var det enda bitrere fordi de ikke riktig forsto hva han mente.

En venn kommer brått til oss i vår ensomhet. Etter en rask hilsen forteller han at han skal reise bort fra oss, men sier ikke hvor, av hvilken grunn eller for hvor lenge. Vil ikke et slikt uventet budskap gjøre oss forvirret? Vil ikke den uforklarlige rådvillheten bekymre oss? Og vil ikke uvissheten, som alltid er uutholdelig, plage vårt kjærlige hjerte grusomt?

Det er ikke underlig om vi i øyeblikket mister fatningen så helt at vennen blir forbauset. Han hadde i det minste ventet et spørsmål, og sier nå med en øm bebreidelse, slik som vår gode Frelser i dagens tekst: «Nå går jeg (reiser jeg), og du spør meg ikke hvor jeg går hen (hvor jeg reiser hen)!» Hvem kan i alle omskiftelser holde sansene samlet og komme seg ut av forvirringen?

Dette er en stor kunst, og vi ser at disiplene ikke engang hadde lært den i Jesu skole. Hvorfor spurte ikke disiplene om dette? De forsto ikke hva slags rike Jesu rike var. De trodde han var kommet for å gjenreise et jordisk rike med makt, og de ventet seg alle mulige fordeler av det: rikdom, ære og anseelse.

For som Paulus sier: «Et sjelelig menneske tar ikke imot det som hører Guds Ånd til. For det er en dårskap for ham, og han kan ikke kjenne det, det kan bare bedømmes på åndelig vis» (1 Kor 2,14). Likevel var de oppriktige og mente det ærlig, selv om de ikke fattet saken. Det var også naturlig at dette måtte volde dem bekymring og sorg. For nå så de med ett alt håp om jordisk herlighet forsvinne og gå tapt.

Flere steder i Skriften ser vi at de som bekjente seg til Jesus, ofte tenkte på en slik opphøyelse. Særlig ser vi det av bønnen som Sebedeus-sønnenes mor kom med til Jesus: at de to sønnene hennes måtte få sitte i Kristi rike, den ene ved hans høyre og den andre ved hans venstre side (Matt 20,21). Derfor måtte det være hardt å gå glipp av alt dette.

Dessuten var deres kjærlighet til Jesus så sterk og så inderlig at de måtte bli bedrøvet da de fikk høre at han skulle gå bort. Også fra oss, kjære venner, er Jesus gått bort i dag. Hvordan har vi tatt imot det? Hvordan ser vår bedrøvelse ut? Gud være lovet, Ordet har opplyst oss nok til at vi ikke venter oss bare jordisk makt og ære av at Jesus kom i kjødet. Hva slags bedrøvelse kjenner da vi?

Jo, enhver sann kristen bærer alltid på en indre sorg over at han ikke alltid har maktet å erkjenne Jesu velgjerninger slik han burde. Han har ikke kunnet vandre jevnt i hans fotspor, og han har ikke brukt den dyrebare, korte nådetiden som han skulle. Derfor har han ikke med visshet kunnet stadfeste sitt håp om å få nyte den himmelske gleden hos Gud.

Først når han savner sin dyrebare sjelevenn, kjenner han sitt store tap og ser for alvor den guddommelige ømheten og godheten. Jordiske sorger og lidelser, begjær etter ære, rikdom og jordisk tant vendte hans skritt bort fra livets evige vei og lokket hjertet hans inn i verdens snarer.

La oss derfor som rette kristne søke å vinne oss den skatten i himmelen som er mer verd enn alt jordisk. La oss rette alle våre tanker og alt vårt strev dit opp. Da bryr vi oss ikke stort om verdslige eiendeler. Enten vi har dem eller ikke, kan vi alltid være like lykkelige og like fornøyde og si med Job: «Herren ga, og Herren tok, Herrens navn være lovet!» (Job 1,21).

Mister vi timelige skatter, så har vi evige i stedet – hele Guds rike, ja, Gud selv! Mister vi timelig ære, så har vi den største av all ære: å være Guds barn. Mister vi jordiske gleder, så har vi de himmelske igjen, og ved dem er det ingen usikkerhet. Å eie vissheten om Guds nåde i Kristus er en fryd over all fryd.

Dette kjente allerede Asaf. Derfor sier han i Sal 73,25: «Hvem har jeg ellers i himmelen? Når jeg bare har deg, begjærer jeg ikke noe på jorden.» Og i vers 28 sier han: «Men for meg er det godt å holde meg nær til Gud.»

Har jeg Jesus i mitt hjerte,
se, så har jeg gleden all,
som meg evig fryde skal;
frykter ikke syndens smerte
mens min Jesus er meg nær
og mitt største gode er.

Hva betyr dessuten all verdens herlighet mot den herligheten som skal åpenbares på oss (Rom 8,18)! La derfor vår bedrøvelse være i Jesus Kristus, som har gjort oss skikket til å arve salighetens rike. Og hvem kan skille oss fra den kjærligheten som er i Kristus Jesus (jf. Rom 8,35.39)? Hvem vet ikke at sorgen har gleden i følge med seg? Det er dette vi vil se på i

Siste del

Hvor edel og god var ikke vår Frelser, og hvor ømt sørget han ikke for vennene sine! Disse svake vennene lå ham likevel nærmest på hjertet da han gikk bort. Han så sorgen deres, og han ømmet seg over forvirringen deres. «Men jeg sier dere sannheten,» fortsatte han, «det er til gagn for dere at jeg går bort. For dersom jeg ikke går bort, kommer ikke Talsmannen til dere. Men går jeg bort, da skal jeg sende ham til dere» (Joh 16,7).

For en høy og deilig trøst i disse hellige ordene! Kristus var den evige sannhet. Det vitner han selv om i Joh 14,6, og slik talte han sannheten. Men hva kan det hjelpe oss at vi har, hører og vet Kristi sannhet, når vi ikke følger den, ikke lyder den og ikke vil vandre i sannheten?

Det var godt for disiplene at Kristus gikk fra dem. Hvorfor? Jo, de hadde festet seg for mye ved hans ytre person og gjorde for mye vesen av det ytre. Slik er det dessverre også med oss kristne. De fleste av oss kjenner Kristus bare utvortes og ikke etter Ånden. Det duger ikke. Vi må søke ham i vårt indre, kjenne og finne ham der, om vi vil bli salige.

Hør hva Paulus sier: «Har vi òg kjent Kristus etter kjødet, så kjenner vi ham nå ikke lenger slik» (2 Kor 5,16). Paulus vil med dette si: «Med sitt legeme er ikke Kristus lenger synlig for oss, og på den måten kan vi aldri finne ham.» Men etter sin guddommelige kraft og virkning er han hos oss. Han lever i oss, han hersker i oss. Slik kjenner vi ham, og når vi kjenner ham slik, kjenner vi ham rett.

Hadde Kristus blitt lenger hos disiplene, ville de bare ha festet seg enda mer ved hans ytre person. De ville aldri ha kommet til sann åndelig kunnskap om ham. Derfor gikk han også bort fra dem og sa: «Det er til gagn for dere at jeg går bort.» Det samme hender ofte med oss. Vi fester oss ofte ved det ytre, ved dette eller hint som er dødelig, og derfor blir det til gagn for oss å bli vendt bort fra det.

«Dersom jeg ikke går bort, kommer ikke Talsmannen til dere,» sier han videre. Hvordan skulle vi da ha blitt frelst om Kristus ikke hadde lidd døden for oss og forsonet Gud? Da hadde vi ikke fått Den Hellige Ånd som et segl på det, og med ham vissheten om den evige barneretten hos Gud. Dette har Frelseren beredt for oss ved sin bortgang, og han har sendt oss den herlige Trøsteren, den milde Husvaleren.

Men akk, hvordan tar de fleste imot denne dyrebare vennen? Det er få som lar seg lede av Guds Ånd, enda det er et vilkår for at han skal bo i hjertene deres. For alle som drives av Guds Ånd – og ingen andre – er Guds barn (Rom 8,14). Er vi nå Guds barn, så må vi vise det med en hellig og oppriktig vandel. I alle ting må vi lyde Åndens ledelse i sannhet og rettferdighet etter Guds vilje.

Vi ser hvordan et lydig barn lytter til farens minste vink og liksom prøver å gjette av leppenes bevegelser hva han vil si. Gjør vi det samme mot Gud? Å ve! Mange tusen kalles kristne, men er det ikke. For de lar seg ikke styre av Guds Ånd. De lever i synden, i det skjulte og åpenlyst, og vil likevel være Guds barn.

Tåpelige, vanartede skapninger! Hvordan kan dere innbille dere noe slikt? Hvordan tror dere det skulle kunne gå an? Den som lever i synden, drives ikke av Guds Ånd, men av djevelen, og en slik kan aldri kalles Guds barn.

Det er denne djevelen, denne verdens fyrste, som Guds Ånd skal dømme og jage ut av hjertene våre. Det er den samme gode Ånd som er sannhetens Ånd, og som skal veilede Guds barn til hele sannheten. «For han skal ikke tale av seg selv, men det han hører, skal han tale, og de kommende ting skal han forkynne dere» (Joh 16,13).

Videre sier Frelseren: «Han skal herliggjøre meg, for han skal ta av mitt og forkynne det for dere. Alt det som Faderen har, er mitt. Derfor sa jeg at han tar

av mitt og forkynner for dere» (Joh 16,14–15). Dette var hva Jesus fant det godt å si disiplene om hvorfor han gikk bort og sendte Den Hellige Ånd. Men det var likevel ikke alt. For han føyer til: «Ennå har jeg mye å si dere, men dere kan ikke bære det nå» (Joh 16,12).

Hvor sørgelig er det ikke, kjære tilhørere, at menneskene nå, slik som før vannflommen, ikke vil la Guds Ånd styre dem! Hva er grunnen til det? Først og fremst den frykten som svake sjeler bærer på: De skammer seg over å vise seg som Guds barn for verdens øyne. For en ussel utflukt, for en tom unnskyldning!

«Døm ikke etter synet, men fell en rettferdig dom!» står det hos Johannes (Joh 7,24). Slik dømmer visst ikke verden. Den som ikke er stor, mektig, rik og ansett, men ringe, fattig og enfoldig, regner verden for ingenting, om han så er aldri så from og en aldri så nær og fortrolig venn av Frelseren og Gud. Tvert imot laster, hater og forfølger den en slik, holder ham for en dåre og krenker ham med økenavn og hån.

Hør det, dere falske profeter, dere vrange lærere av Ordet! Ta for eksempel likprekenene dere holder når rike arvinger ber om dem. Hvor skamløst roser dere ikke den rike og fornemme! Dere tillegger ham dyder han aldri har hatt, og hever ham til skyene for egenskaper som burde styrte ham ned i avgrunnen.

Og hele verden vet at helten deres i levende live var en dranker, en horkar, et urettferdig og hardt menneske med alle slags laster! Hvor ivrig prøver dere ikke å gi ham plass i himmelen blant de salige døde! Og likevel sier samvittigheten dere at han for lenge siden burde vært gjest i helvete sammen med den rike mannen. Han unte ikke Lasarus smulene som falt fra hans lekre bord.

Jeg spør dere, dere hyklere, dere bilder på kalkede graver: Er det Guds Ånd som taler slik gjennom dere? Visselig ikke! Det er avgrunnens fyrste, mørkets ånd, som har tatt hjertene deres i besittelse. Han har gitt dere lærdommer, og med dem fører dere, kledd i hellighetens kappe, vill de menneskene dere skulle vise til rette.

Derfor sier jeg til dere, til dere og til alle: Så lenge vi ikke gir Den Hellige Ånd, Trøsteren og Husvaleren, plass i hjertene våre, er vi ennå i vantroen og blir aldri Guds barn på den måten. Men får Guds Ånd bo i hjertet vårt og får han styre og lede tankene våre, da virker han i oss den sanne, levende troen.

Han vinner for oss Jesu Kristi sanne rettferdighet, helliggjør og gjenføder oss. Han lærer oss å se sannheten og erkjenne hvor stor verdi den har, og han leder vår sjel i alt den gjør og mener.

Slutning

Akk, måtte Guds hellige Ånd da virke i hjertene våre og overbevise oss om at vi bare ved hans hjelp kan tjene Gud rett og komme til den salige kunnskapen om sannheten, den evige sannheten, som er skjult i Jesus Kristus. Først da erkjenner og erfarer vi de sanne kristnes følelser og den gleden som følger sorgen. Det er dette jeg i all enfold har prøvd å legge fram for dere i dag.

Den som kjenner sannheten, kan dømme om det er sannhet jeg har talt eller ikke. Kristus sier i Joh 7,17: «Om noen vil gjøre hans vilje, da skal han kjenne om læren er av Gud, eller om jeg taler av meg selv.» Jeg vil heller ikke at noen andre enn de som søker å gjøre Guds vilje, skal prøve og bedømme mine ord.

Jeg ønsker av hjertet at Guds Ånd må overbevise oss alle og gjøre det klart for oss om vi ennå er i vantroen, eller om vi har funnet den levende troen. Om vår rettferdighet bare er et skinn, eller om vi har Jesu Kristi rette rettferdighet. Om vi ennå er viklet inn i falske meninger, eller om vi er kommet til den sanne kunnskapen om Gud og Jesus Kristus.

La oss, kjære venner, søke å komme dit, og be Gud om at vi ved hans Ånd må bli fridd fra all vantro, fra all falsk, utvortes rettferdighet og fra alle vrange dommer. Måtte vi ikke kalle det onde godt og det gode ondt (Jes 5,20), men stadig mer lære å kjenne sannheten og følge og lyde dens milde stemme. Så kan vi, når vårt jordiske liv er slutt, få del i den evige salighet – Gud, vår Gud, til evig lov og pris, og oss alle til evig salighet i hans himmelske rike! Ja,

I all sannhet led du meg,
forstanden åpne nådelig,
la meg din vilje kjenne.
Fra alle synder gjør meg ren,
at jeg må tjene deg alen',
fra alt ondt meg bortvende. Amen.

5. søndag etter påske: Forskrekkelsen ved bønnens misbruk og velsignelsen ved den rette bruken

> «Og på den dagen skal dere ikke spørre meg om noe. Sannelig, sannelig sier jeg dere: Alt det dere ber Faderen om, skal han gi dere i mitt navn. Hittil har dere ikke bedt om noe i mitt navn. Be, og dere skal få, for at deres glede kan være fullkommen. Dette har jeg talt til dere i lignelser. Det kommer en tid da jeg ikke lenger skal tale til dere i lignelser, men fritt ut forkynne dere om Faderen. På den dagen skal dere be i mitt navn. Og jeg sier dere ikke at jeg skal be Faderen for dere. For Faderen selv elsker dere, fordi dere har elsket meg og trodd at jeg er utgått fra Gud. Jeg er utgått fra Faderen og er kommet til verden. Jeg forlater verden igjen og går til Faderen. Hans disipler sa: Se, nå taler du fritt ut, og sier ingen lignelse! Nå vet vi at du vet alt, og du har ikke bruk for at noen spør deg. Derfor tror vi at du er utgått fra Gud.» (Joh 16,23–30).

«Herre, ved ditt velbehag hadde du med styrke grunnfestet mitt fjell. Men da du skjulte ditt åsyn, ble jeg forferdet. Til deg, Herre, vil jeg rope, og til Herren vil jeg be» (Sal 30,8–9).[1]

Til minne om en høytidelig hendelse, innvielsen av Davids hus (Sal 30,1), løftet David sin røst for å lovsynge sin elskede Gud og Herre. Han mintes den legemlige motgangen han hadde lidd, og hvordan han ved Herrens nåde var blitt frelst fra den. Samtidig mintes han sin egen svakhet og skrøpelighet.

Han tenkte også på syndenes forlatelse som han av nåde hadde fått, og som han lover å takke sin frelses Gud for i evighet. Han hadde ofte fulgt sin egen onde vilje og dermed glemt Herrens gode vilje. Det er bakgrunnen for de ordene hans vi har hørt: «Herre, ved ditt velbehag hadde du …» og så videre.

Den som ikke vil se Herrens gode vilje og gjøre bruk av den, fortjener forskrekkelse og skal ikke slippe unna. Denne gode viljen har han vist på utallige måter. Eller ville han oss ikke vel da han blåste en levende ånd inn i oss, pusten av sin egen ånde, og dermed gav oss et bilde av seg selv?

Ville han oss ikke vel da han voktet vår barndom? Og da vi var kommet til skjels år, lot han oss gjennom undervisningen i hans hellige ord få erfare den

[1] NB: «Herre, i din nåde hadde du grunnfestet mitt fjell. Du skjulte ditt åsyn, da ble jeg forferdet. Til deg, Herre, ropte jeg, og ydmykt ba jeg til Herren.»

gode viljen som overgår all beskrivelse: at han ville gi sin evige, enbårne Sønn til vår frelse. Ville han oss ikke vel da?

Og vil han oss ikke vel når han ved sin Hellige Ånds nådearbeid i hjertene våre vil grunnfeste vårt fjell – det vil si berede og grunnfeste vår nådestand? Og vil han oss ikke vel når han gjennom sin elskede Sønn gir oss det store løftet: «Alt det dere ber Faderen om, skal han gi dere i mitt navn» – sammen med den herlige forsikringen: «For Faderen selv elsker dere» (Joh 16,23.27)?

Syndere! Akter dere ikke det guddommelige løftet, da skjuler Gud sitt åsyn for dere. Ber dere ikke, så blir forbannelsen deres sikre lodd. Ber dere ille, så får dere ingenting. Bønnen skal skje i Jesu navn, og den skal være utholdende, ja, uavbrutt. Ellers blir fjellet deres aldri fast. Da bygger dere på sand og setter til slutt bygningen deres på glatt grunn, der den blir lagt helt i grus.

Men lykkelige er de som med sann tillit kan bryte ut med David: «Jeg løfter mine øyne opp til fjellene … Min hjelp kommer fra Herren … Han skal ikke la din fot vakle» (Sal 121,1–3). «Til deg, Herre, vil jeg rope, og til Herren vil jeg be.» Under alle livets omskiftelser, i dødens stund og på den ytterste dommens dag skal de få høre og kjenne dette salige løftet fra Herren:

«For fjellene kan vel vike, og haugene rokkes, men min miskunnhet skal ikke vike fra deg, og min fredspakt skal ikke rokkes, sier Herren, han som forbarmer seg over deg» (Jes 54,10).

Det er en sørgelig sannhet at en mengde mennesker tror at haugene de selv har reist av sand eller gullklumper, er så sikre og pålitelige at de holder det for overflødig å be. De ber ikke til Gud, enda hans navn er den eneste faste borg det arme mennesket kan flykte til for å få vern.

Hva skal det bli av dem når deres egne rettferdighetsstøtter faller? Når Gud til sist skjuler sitt åsyn helt for dem? Når døden, forskrekkelsens konge, kommer, og Dommeren en gang roper: «Gå bort fra meg!»? Akk, om dem må det sies: De ville ha forbannelse, og den skal komme over dem. De ville ikke ha velsignelse, og den skal være langt borte fra dem (jf. Sal 109,17).

Måtte vi da alle, vekket og støttet av Guds Ånd, lære å flykte til Herren i sann bønn og bli hos ham! Når vi bare selv vil, kan og vil han legge grunnvollen for vår lykke, grunnfeste den og holde den ved like for tid og evighet. Dagens tekst gir oss god anledning til å se på det store og viktige emnet om bønnen. Til det ber vi om nåde og kraft i den bønnen som bønnens Lærer selv gav oss: Fader vår …

Evangeliet: Joh 16,23–30.

Vi vil nå se på:

1) *Forskrekkelsen ved bønnens misbruk.*
2) *Velsignelsen ved bønnens rette bruk.*

Første del

Første del av betraktningen skal handle om forskrekkelsen ved bønnens misbruk. Her vil jeg kort beskrive:

1) Bønnens misbruk.

Bønnen blir misbrukt på mange måter. Jeg vil nevne to: Bønnen blir misbrukt dels når en ikke oppfyller budet om å be, dels når en ber ille, som Skriften sier. Det skal nå forklares nærmere.

Bønnen blir misbrukt når en ikke oppfyller budet om å be – eller kanskje riktigere sagt: når en sjelden eller aldri gjør bruk av løftet om at en får be.

Det finnes nok ingen blant oss som ikke en eller annen gang i livet har sendt opp en eller annen slags bønn til Gud. Men med det er ikke budet om å be egentlig oppfylt. For det heter: «Be uten opphold!» (1 Tess 5,17). Det heter ikke: Løft en eller annen gang den ytre nødens flyktige klageskrik til Gud, slik trellen roper til husbonden. En slik bønn er ingen bønn.

Bare en angrende synders bønn, et gjenfødt menneskes bønn, er en virkelig bønn. Hvor mange er det da vel som ber i sannhet? Og hvor mange er det ikke som sjelden eller aldri sender en bønn opp til Gud, ikke engang i det ytre, ikke engang med en trykt bønn?

Det skal visst være fornemt ikke å be til himmelens Hersker. Det regnes for simpelt å be, og en vil så gjerne følge moten. Den ugudelige er så stolt at Gud ikke har noen plass i alle hans tanker (jf. Sal 10,4). Hvilken verdi skulle vel bønnen ha for ham i et slikt sinnelag? Derfor legger han seg og står opp som et umælende dyr. Derfor tar han imot og nyter Skaperens milde gaver slik dyret gjør.

Han tror at han er åndelig rik, at han har nok og ikke trenger noe. Jesu dyre forsoning forakter han, eller han ser likegyldig på den. I høyden blir han et øyeblikk redd for helvete. Derfor blir det ingen bønn av, verken for sjel eller legeme. Det kan ikke stige noe takknemlig sukk opp fra et hjerte av stein, fra et menneske som er sin egen avgud.

Hjemme blir det altså ikke bedt. Og om slike mennesker, besatt av djevelen, for skams skyld en gang nynner med på en salme, blir det likevel ikke bedt. For tanken og hjertet er langt borte fra salmen og det den vil. Barn blir oppdratt til et slags kristne hedninger.

Tjenestefolk, underordnede og selskapsfolk blir stadig kaldere overfor kristendommen og blir ikke sjelden like ille som de som har forført dem. Slik, du langmodige Gud, får du rik grunn til å klage: «Barn har jeg oppfostret og opphøyet, men de har satt seg opp mot meg. En okse kjenner sin eier, og et esel sin herres krybbe. Men Israel kjenner ingen ting, mitt folk har ikke forstått noe. Ve det syndige folket, et folk tynget av misgjerning, ætlinger av ugjerningsmenn, vanartede barn! De har forlatt Herren, de har foraktet Israels Hellige, er veket fra ham» (Jes 1,2–4).

Men en mengde mennesker ber og misbruker likevel bønnen, for de ber ille. Slike fantes allerede i kristendommens første tid. Derfor måtte apostelen Jakob si: «Dere ber og får ikke, fordi dere ber ille» (Jak 4,3). Og slike finnes det dessverre altfor mange av også i vår tid.

Hvordan ber da mennesket når det ber ille? Mennesket ber ille når bønnen kommer fra et hyklersk hjerte, et hjerte som er langt borte fra Herren, mens mennesket holder seg nær til ham med munnen og ærer ham med leppene (Jes 29,13). «Vi vet at Gud ikke hører syndere» (Joh 9,31). For hans ord forsikrer at ingen hykler kommer for hans åsyn (Job 13,16).[2] «Den gudløses håp går til grunne. Skrøpelig er det han stoler på, og det han trøster seg til, er spindelvev» (Job 8,13–14).

[2]NB: «Men ingen ugudelig kommer for hans åsyn.»

Mennesket ber ille når det ber med et ubotferdig hjerte. Den hellige Gud kan ikke ha samfunn med ubotferdige syndere. «Men deres misgjerninger skiller mellom dere og deres Gud, og deres synder har skjult hans åsyn for dere, så han ikke hører» (Jes 59,2). «Når en ber og så banner igjen, hvordan skulle Herren bønnhøre ham? Det mennesket som faster for sine synder og likevel alltid synder igjen – hvem skulle høre hans bønn?» (Syr 34,29.31). En slik bønn er en hån mot Gud, og den skal ikke bli ustraffet.

Videre ber mennesket ille når det ber i sitt eget navn og ikke i Jesu navn. Bare i Jesu navn er vi velkomne i himmelen med vår bønn. For oss selv har vi ikke noe annet å regne med enn forbannelse. Men det er ikke nok bare å nevne Jesu navn og fortjeneste med munnen og påkalle det. Å rope «Herre, Herre!» på den måten er et misbruk av Guds navn (jf. Matt 7,21).

Guds Ånd må først ha forandret sinnet vårt, så vi tar vår tilflukt til Kristi fortjeneste med full tillit og griper den, den alene, for vår egen del. Ber vi ikke slik, da ber vi ikke i Jesu navn, og da ber vi jammerlig ille. «Uten tro er det umulig å være til behag for Gud» (Hebr 11,6).

Til sist ber mennesket ille når det ikke helt og fullt overgir sin vilje til Guds vilje. «Hvem ga ham noe først så han skulle få vederlag?» (Rom 11,35). Og likevel kommer den ugjenfødte synderen med så mye trass og knurr. Den som ikke har lært å knurre mot sine synder, vil så gjerne knurre mot Gud.

Det ulydige barnet er alltid også det mest påståelige. Men en klok far lar det ikke få viljen sin. I stedet tukter han det alvorlig, og siden skjuler han sitt åsyn, så det blir forskrekket. Dette fører oss over til å tale om

2) Forskrekkelsen ved bønnens misbruk.

Hvem våger vel å stå fram og si at David ikke har rett når han synger: «Herren, Den Høyeste, er forferdelig» (Sal 47,3)? Hvem våger og kan vel nekte for den sannheten at «det er forferdelig å falle i den levende Guds hender» (Hebr 10,31)? Og likevel våger en å trosse den sannheten: «Far ikke vill! Gud lar seg ikke spotte!» (Gal 6,7).

Likevel har en andre guder ved siden av ham. Likevel blir hans navn misbrukt på det skammeligste, hans sabbat vanhelliget og hans bud trosset – med den frekkeste ulydighet, den avskyeligste kjærlighetsløshet og de skjendigste utbrudd av synd. Vokt dere, dere verste av alle majestetsforbrytere! «Vår Gud kommer og skal ikke tie. Ild fortærer foran ham, og omkring ham stormer det sterkt» (Sal 50,3).

Har dere latt djevelen forherde hjertene deres så mye at dere ikke vil la dere gripe av en gagnlig forskrekkelse over syndene deres mens det ennå er nådetid? Da skal dere likevel bli forskrekket på den forferdelige dagen da Menneskesønnen kommer. Da skal dere liksom tørke inn av redsel. Men dere skal ikke tørke inn slik at dere blir uskikket til å brenne i evighet uten noen gang å brenne opp, og til å pines i evighet uten noen gang å bli følelsesløse for pinen.

Og nå et ord særlig til dere som forakter og misbruker bønnen! Dere ber sjelden eller aldri, og med det spotter dere i høyeste grad en allmektig Gud. Hva skal deres lodd bli når nød og død kommer? Forskrekkelse, unåde og vrede, sorg

og angst. I medgangens dager, som Guds uransakelige langmodighet gir dere, er det ingen gudsfrykt for deres øyne (Rom 3,18).

Men hvordan går det når nød og lidelser kommer? Da blir menneskene bare usle trøstere. Da kan dere ikke hjelpe dere selv. Samvittigheten bruker sin rett til å dømme. Med Gud er dere ukjente, og bønnen er dere ukjent og uvant. Å, hvilken stilling kan være mer forferdelig enn denne? Gud gi at den ved hans Ånds nåde måtte bli en tuktemester til Jesus (jf. Gal 3,24)!

Men skjer ikke dette, hvor forferdelig skal da ikke deres tilstand bli på dødsleiet, hvor mye mer forferdelig på dommedag, og aller mest forferdelig i avgrunnen! Å, der skal dere gjerne ville be. Men da er det slutt med oppfordringene og slutt med bønnhørelsen.

Akk, ennå er dere i nådetiden! Begynn da med å be Gud om kraft til å kunne be om nåde. Og når dere har fått denne kraften, så slipp ham ikke før han for Jesu skyld har tilgitt dere den forferdelige synden og utakknemligheten deres. Og be så til deres Gud og lov ham så lenge dere er til.

Nå til dere som nok ber, og kanskje ber riktig ofte, men ber ille! Også deres lodd blir forskrekkelse. Lykkelige er dere om det blir den gagnlige forskrekkelsen som Guds Ånd vil bruke til å føre dere fram for nådestolen i en rett bønn. Men her taler vi egentlig om den slags forskrekkelse som følger med misbruket av bønnen.

I den falske tryggheten, før Dommeren viser seg og evigheten bryter fram, er synderen ofte bare lite forskrekket. Likevel er han i en forferdelig tilstand. Herren selv taler om denne sørgelige stillingen flere steder i sitt hellige ord. Hør dette, alle dere som åpenlyst lever i synd og likevel våger å tiltale den hellige Gud i bønn og påkalle hans hjelp!

«Men på den dagen vil jeg ganske skjule mitt åsyn for dem, fordi de har gjort så mye ondt» (5 Mos 31,18). «Om en vender sitt øre bort og ikke vil høre loven, da er til og med hans bønn en motbydelighet» (Ordsp 28,9). «Og når dere brer ut hendene, skjuler jeg mine øyne for dere. Hvor mye dere så ber, hører jeg ikke» (Jes 1,15). Er ikke dette en forferdelig stilling?

I denne stillingen er også alle dere som med en død tro tilegner dere Kristi fortjeneste og påkaller den, uten sann omvendelse, og altså uten å legge av forsettlige synder. Dere kan ikke vente bønnhørelse fra den guddommelige Far så lenge dere gjør hans Sønn til en syndens tjener.

På den andre siden er også de i en ulykkelig og forferdelig tilstand som vil nærme seg Gud i bønnen uten en levende tro, enda deres ytre vandel for mennesker kan se ærbar og ulastelig ut, ja, være det. Med andre ord: de som ikke ber i Jesu navn. Uten Jesus går vi til grunne. «Den som ikke tror, er allerede dømt, fordi han ikke har trodd på Guds enbårne Sønns navn» (Joh 3,18). Hans bønner er mer til skade enn til gagn for ham.

Og når døden har gjort slutt på den forferdelige stillingen alle disse falske bedende er i på jorden – hvor stor og fryktelig skal ikke deres forskrekkelse bli på verdens siste dag! Slik går det hvis de ikke har lært å tro og be i Guds enbårne Sønns navn før de gikk bort fra verden.

Hvordan skal de ikke bli grusomt forferdet og si til hverandre i anger og sukke i åndens angst: «Vi gikk bare på vrange veier som førte til fortapelse, og vi vandret gjennom ørkener, men Herrens vei kjente vi ikke» (Visd 5,2–3.7)! Og hvordan skal de ikke i helvetes pine forbanne sin dårskap i evighet fordi de misbrukte den dyrebare bønnen mens de levde!

Vi vender oss nå til et gladere emne og skal i betraktningens

Siste del

tenke over velsignelsen ved bønnens rette bruk. Her skal vi først rette oppmerksomheten mot

1) Bønnens rette bruk.

Med få ord kan vi si at mennesket bruker bønnen rett når det ber i Jesu navn. La oss likevel utdype denne høye læren noe nærmere. Spør en hva det er å be i Jesu navn, eller, som er det samme, å be rett, så er svaret: Det er å legge våre bønner fram for Gud i full tillit til Jesu fyldestgjørelse og i full overbevisning om at vi bare for hans skyld kan vente en nådig bønnhørelse. Og det er samtidig å be slik som vår Frelser har vist og foreskrevet for oss.

Synderen blir vekket ved lovens forskrekkelse og opplyst ved Åndens nåde. Når han da angrende og rådvill flykter til nådestolen med dette inderlige sukket: «Gud, vær meg synder nådig!» (Luk 18,13), da ber han allerede i Jesu navn. For den rykende veken vil Gud ikke slokke (Jes 42,3), og om troen er aldri så svak, er den likevel tro.

Når nåden får virke videre og nådestanden vokser, blir bønnen stadig mer levende, glad og full av tillit. Nå trer det benådede mennesket riktig glad fram for den himmelske Far i bønnen, i Jesu navn. Han er fullt overbevist om at denne milde Faren ikke skyver bort fra sitt fang det som hans elskede Sønn har kjøpt med sitt blod – hans eiendom, hans stridsmann og medarving.

Visselig kan ikke hans bønn alltid være like glad og frisk. Fristelser, sorger og anfektelser av alle slag vil ofte trykke sinnet ned og få ham til å sukke: «La meg høre fryd og glede, la de ben som du har knust, fryde seg» (Sal 51,10). «Kast meg ikke bort fra ditt åsyn! … Gi meg igjen din frelses fryd, og hold meg oppe med en villig ånd!» (Sal 51,13–14).

Og på denne bønnen gir Herren ham kraft og nåde. Når tordenen braker og dyrene blir skremt, skynder de små fuglene seg til de kjente og trygge tilfluktsstedene. Slik får også han flykte inn under Jesu utstrakte nådevinger og bryte ut med Davids glade erfaring: «Spurven har jo funnet seg et hus, og svalen et rede hvor den har lagt sine unger – dine altere, Herre, hærskarenes Gud, min konge og min Gud!» (Sal 84,4).

Når sinnelaget er slik, helliget og holdt ved like av Guds Ånd, stemmer bønnen helt sikkert både i vesen og form med Guds faderlige krav og Jesu broderlige lære. Ikke noe hykleri kan herske i den. For troen er aldri uten kjærlighet, og en sann kjærlighet kan aldri hykle.

Ingen bebreidelser fra samvittigheten for forsettlige synder kan herske i den. For jeg sier med David, han som ba så oppriktig: «Dersom jeg hadde urett for øye i mitt hjerte, så ville Herren ikke høre» (Sal 66,18). Men samvittigheten min nager meg ikke. Derfor hører Gud meg og akter på min bønn (jf. Sal 66,19).

Forsonlighet mot medmennesker følger ham til nådestolen. For han husker Jesu bud og legger seg det på hjertet: Vi skal forlike oss med våre brødre før vi legger vår gave på alteret (Matt 5,23–24). Han vet og kjenner at vi ikke kan vente tilgivelse fra Gud dersom vi ikke tilgir dem som står i skyld til oss (jf. Matt 6,12).

Ydmyk trer han fram for ham som på én gang er hans elskede Far og hans ærede himmelske Konge. For han følger eksempelet til sin Frelser, som var ydmyk av hjertet (Matt 11,29). Og han finner at ydmykhet passer best for den som burde ha det verste å frykte, og som nå av nåde får håpe det beste.

Med andakt i hjertet og andektige fakter lyder han profetens formaning: «La oss løfte vårt hjerte og våre hender til Gud i himmelen!» (Klag 3,41). Drøyer bønnhørelsen og hjelpen, finner han trøst i å vite at det er Gud som velger tiden for å gi lindring.

Imens ber han uavbrutt, og ikke bare for seg selv, men også for sin neste, for venner og fiender, for alle uten unntak. Og Herren utgyter over ham sin nådes og bønnens Ånd (Sak 12,10). Ånden trer fram for ham med sukk som ikke rommes i ord (Rom 8,26), og Jesus lever alltid og går i forbønn for ham og ber med ham (jf. Hebr 7,25).

La oss nå se på

2) Velsignelsen ved en slik rett bruk av bønnen.

En som ber i sannhet, får ikke alltid bønnhørelse på den måten og til den tiden han ønsker. Likevel fører bønnen hans med seg en stor velsignelse. Herrens tanker er ikke alltid våre tanker, og våre veier er ikke alltid Herrens veier (jf. Jes 55,8).

Ofte vet heller ikke en troende sjel hva den ber om. Men i rettferdiggjørelsens og gjenfødelsens stund har Herren latt sitt navn minnes i hjertet. Og han har selv lovet: «På hvert sted hvor jeg lar mitt navn minnes, skal jeg komme til deg og velsigne deg» (2 Mos 20,24). Og han holder sitt løfte, den milde Faren, som for Sønnens skyld har oss kjær.

«Han ber til Gud, og han er nådig mot ham. Han ser Guds åsyn med jubel, og Gud gir mennesket dets rettferdighet tilbake» (Job 33,26). Ja, «hvis da dere som er onde, vet å gi barna deres gode gaver, hvor mye mer skal da den himmelske Far gi Den Hellige Ånd til dem som ber ham» (Luk 11,13). Og når mennesket får Den Hellige Ånd, får det med det samme all velsignelse.

Han får syndenes forlatelse. For «Herren, som er god, vil tilgi hver den som har vendt seg av hele sitt hjerte til å søke Gud Herren» (2 Krøn 30,18–19). Han får økt åndelig visdom. For apostelen sier: «Men om noen av dere mangler visdom, da må han be til Gud … og så skal han få den» (Jak 1,5).

Ved bønnen får han trøst for sjelen, så han kan bryte ut i takk med Hiskia når han har bedt: «Se, til fred ble meg det bitre, ja, det bitre. I kjærlighet dro du min sjel ut fra ødeleggelsens grav» (Jes 38,17). Og når han bøyer sine knær for vår Herre Jesu Kristi Far, gir Faderen ham etter sin herlighets rikdom å styrkes med kraft ved hans Ånd i det indre menneske (jf. Ef 3,14.16).

Også for legemet fører bønnen med seg en stor velsignelse, selv om det ikke ser slik ut for mange kortsynte øyne. Derfor gir Sirak dette rådet: «I alle disse ting skal du be ydmykt til Den Høyeste om at han vil lede din vei i

sannhet» (Syr 37,20). La oss da ikke slippe Herren uten at han velsigner oss (1 Mos 32,26). Da skal vi i ro vente på den stunden da det guddommelige løftet blir oppfylt på oss: «Og det skal skje: Hver den som påkaller Herrens navn, skal bli frelst» (Apg 2,21).

Slik oppfyller Herren de gudfryktiges lengsel, han hører deres rop og frelser dem (Sal 145,19). Gled dere da, dere Guds barn, i Herren alltid! «Igjen vil jeg si: Gled dere!» (Fil 4,4). Men skjelv, dere som misbruker bønnen! Herren, deres Gud, er en sterk hevner (jf. Nah 1,2). Amen.

Kristi himmelfartsdag: Et samvittighetsforhør

> «Til sist åpenbarte han seg for de elleve selv, mens de holdt måltid. Han refset dem for deres vantro og for deres harde hjerter, fordi de ikke hadde trodd dem som hadde sett ham etter at han var blitt reist opp. Og han sa til dem: Gå ut i all verden og forkynn evangeliet for all skapningen! Den som tror og blir døpt, skal bli frelst; men den som ikke tror, skal bli fordømt. Og disse tegnene skal følge dem som tror: I mitt navn skal de drive ut onde ånder. De skal tale med nye tungemål. De skal ta slanger i hendene, og om de drikker dødelig gift, skal det ikke skade dem. På syke skal de legge sine hender, og de skal bli helbredet. Så ble Herren Jesus, etter at han hadde talt dette til dem, tatt opp til himmelen, og han satte seg ved Guds høyre hånd. Men de gikk ut og forkynte overalt. Og Herren virket med og stadfestet Ordet ved de tegnene som fulgte med.» (Mark 16,14–20).

«Nå, verdens tant, farvel! Til himlen går min sjel.» Salig det mennesket som med sann tillit kan si disse ordene i livet og i dødens stund! Ve det mennesket som har en så såret, så anklagende samvittighet at han ikke kan si dem!

Akk, sjel, hvem kan beskrive din salighet om du i din siste time med en guddommelig overbevisning kan si: «Nå tar jeg avskjed med hele verden, og jeg har Guds Ånds vitnesbyrd i mitt hjerte om at min arme sjel farer til himmelen»? Akk, sjel, hvem kan beskrive din ulykke om du i din siste time er uforberedt til døden og dommen? For da må du si med forskrekkelse: «Du verdens tant, farvel! Til helvet går min sjel.»

Å, om du ble så forskrekket og forferdet over din sjels tilstand når du hører dette, at du skyndte deg og omvendte deg på denne nådens dag! Egentlig handler likevel inngangsordene våre om det sinnelaget et menneske får når han har gjennomgått den første omvendelsen, og som han siden alltid lever i under den daglige omvendelsen.

Den som skal kunne ta en glad avskjed med verden i døden, må ha tatt avskjed med den i omvendelsen. Den som skal fare til himmelen med sin sjel i døden, må på forhånd daglig ha fart dit i et himmelsk sinn. Vet du ikke hva denne daglige himmelfarten vil si, så farer du til helvete og ikke til himmelen når klokken slår sitt siste slag og du trer inn i evigheten.

Å, jeg ber deg: Gi deg ingen ro før din vekkelse blir så grundig, din syndesorg så hjertelig, din tro så levende og din helliggjørelse så oppriktig at du hver eneste dag kan si, med et hjerte som er vendt bort fra jorden og løftet opp mot himmelen: «Du verdens tant, farvel! Til himlen går min sjel.»

På denne dagen for Jesus, vår Frelser, bort fra jorden og opp til himmelen, etter at han hadde fullført gjenløsningsverket. La hans høytidelige himmelfart i dag gi oss anledning til å prøve oss selv: Farer vi daglig til himmelen med ham?

Å menneske! Her må du prøve deg nøye. For er du bedratt på dette punktet, så er du bedratt for hele din evighet. Be, men be uten opphold! Be til din Frelser, som er fart opp til himmelen, om at han må opplyse deg med de levendes lys! Amen. Fader vår …

Evangeliet: Mark 16,14–20.

Paulus sier noe svært merkverdig i Ef 2,5–6: Da vi var døde ved våre overtredelser, har Gud «gjort oss levende med Kristus … Han reiste oss opp sammen med ham og satte oss med ham i himmelen, i Kristus Jesus». Og i Kol 3,1–2 sier han: «Er dere da reist opp med Kristus, så søk det som er der oppe, der Kristus sitter ved Guds høyre hånd. La deres sinn være vendt mot det som er der oppe, ikke mot det som er på jorden.»

Legger vi disse skriftordene sammen med dagens høymessetekst, får vi denne betraktningen:

Et samvittighetsforhør.

1) Kristus, som var død, fikk livet igjen i graven. – Forhør din samvittighet om du, som av naturen er død i synden, er blitt gjort levende med ham.

2) Kristus er vakt opp eller oppstått fra graven. – Forhør din samvittighet om du er oppstått med ham.

3) Kristus for opp til himmelen og satte seg ved Guds høyre hånd. – Forhør din samvittighet om du er satt i himmelen med ham og daglig kan si: Til himlen går min sjel.

Så kom da, dyrekjøpte tilhørere, og la oss holde forhør over samvittighetene våre! «Ransak dere selv om dere er i troen! Prøv dere selv!» sier Paulus (2 Kor 13,5). Ja, du menneske, hvem du enn er: I dag for din Frelser opp til himmelen, etter at han hadde vært her på jorden og frelst deg og hele menneskeslekten.

En gang skal også du gå den tunge, siste vandringen. Men da farer du enten med glede og fred til himmelen eller med angst og redsel til helvete – alt etter om du er beredt eller uberedt, omvendt eller uomvendt, når dødsbudet kommer. Å, så ransak da nøye hvordan det står til med din udødelige sjel i dag! Forhør din samvittighet. Og står det dårlig til, så vær ikke fornøyd en eneste dag med en dårlig og farlig sjelstilstand, men «ta det alvorlig og omvend deg!» (Åp 3,19).

Første del

Kristus, som var død, fikk livet igjen i graven. – Forhør din samvittighet om du, som av naturen er død i synden, er blitt gjort levende med ham.

Nå sist langfredag hørte vi at Kristus, den høylovede Frelser, døde på et kors for våre og hele verdens synder. Men vi vet også at døden ikke kunne holde ham fast. Vi vet at han ble ført opp fra de døde (Hebr 13,20). Vi vet at han fikk livet

igjen i graven, så han, den store Jesus, nå kan si: «Jeg er den levende. Jeg var død, og se, jeg er levende» (jf. Åp 1,18).

Korsdøden var det siste trinnet i Jesu fornedrelse. Da han ble gjort levende, tok han det første trinnet i sin opphøyelse. Opphøyelsen begynte da Jesus fikk livet igjen.

Men du arme, du syndige menneske! Her er noe du med fullt alvor må tenke over. Skal din arme sjel ha noe gagn av at Jesus ble gjort levende i graven, så må du bli levende sammen med ham. Kristus døde for synden. Du er død i synden.

Du er så død i dine synder at de skarpeste lovprekener og de mildeste evangeliske prekener ofte ikke kan vekke deg av din åndelige død. Du er så død at det ofte ikke hjelper å skremme deg, og ikke hjelper å lokke deg. Så stivt og dødt som et lik er hjertet ditt.

Akk, jeg vet ikke noe usslere å si om deg enn dette: Du er død ved dine overtredelser og synder (Ef 2,1). Du ligger i syndens og ondskapens grav. Der stinker du for Gud og alle hellige engler. Ja, står du ikke opp av denne graven før du går all verdens vei, så vær forvisset om at Gud ikke tar deg inn i himmelen så åndelig død som du er. Nei, du må være utenfor himmelen og inne i helvete i all evighet.

Men vil du unngå denne forferdelige ulykken, så må du bli levende i din syndegrav. Jesus ble levende i graven; det var det første trinnet i hans opphøyelse. Du skal bli åndelig levende; det er det første trinnet til din omvendelse. Med «å bli gjort levende» menes her ikke det som skjer i troen, men det som skjer i vekkelsen.

Hvordan er det med den åndelig døde synderen så lenge han ikke er gjort levende? Jo, så lenge innbiller han seg at det slett ikke er noen fare. Han innbiller seg at hans tilstand ikke er så farlig som Bibelen og predikantene beskriver den. Han innbiller seg at han nok ikke skal bli så ulykkelig at han en gang skal bli fordømt.

Har han sunket ned i hykleri, så innbiller han seg at han er nær himmelen, men han er nær helvete. Han innbiller seg at han er benådet, men han står under vreden. Han innbiller seg at han er et barn av Frelseren, men han er et barn av den faren som er djevelen (Joh 8,44). Han innbiller seg at han er knyttet nær til sin Frelser, men Gud og hans engler vet at dette er en løgn. Den milde Frelseren og den blinde hykleren er så langt skilt fra hverandre som himmel og helvete.

Skal synderen bli ført bort fra disse forferdelige innbildningene, så må han våkne. Han må komme til et vekket liv i sin syndegrav. Og våkner han – akk, da får han se det han aldri før kunne ha forestilt seg.

Før trodde han at han var helt nær himmelen; nå ser han at han står helt på kanten av helvete. Før trodde han at det ikke kunne være noen fare med å gjøre den eller den synden; nå ser han at nettopp den synden kunne styrte ham ned i pinestedets dyp.

Før trodde han at han sikkert ikke skulle bli fordømt, fordi Gud er så nådig og Jesus har lidd for alle. Nå ser han at disse tankene var skrøpelige rør som ville ha brukket og falt ut av hendene på ham i dødens stund. Før trodde han at han var godt kjent med sin Frelser og stod i nåde hos ham, men han trodde det i hykleri.

Nå ser han at han har tatt forferdelig feil, og at han bare hadde navn av at han levde, men var død (Åp 3,1).

Men han ser ikke bare faren sin. Når vekkelsen er riktig grundig, stiger det opp en brennende lengsel i sjelen etter å komme ut av denne faren. Og se, nå begynner synderen å røre på seg i sin syndegrav. Nå har han ved nådens virkning fått livet igjen i graven. Dette er det første Paulus nevner i ordene: Gud har «gjort oss levende med Kristus, vi som var døde ved våre overtredelser» (Ef 2,5).

Forhør nå din samvittighet om dette har skjedd med deg. Spør deg selv, spør med fullt alvor, for «dommeren står for døren» (Jak 5,9). Sover jeg ennå, eller er jeg våknet? Er jeg ennå åndelig blind, eller ser jeg at jeg ligger i ondskapens, den døde troens og hykleriets dype grav? Ser jeg at min sjel er stedt i døden og svøpt i forbannelse som i et liksvøp?

Er jeg bare litt rørt, eller er det en guddommelig drift i meg til å søke redning i Jesu navn med all flid? Vil jeg forsake alt i hele verden, bare min sjel kan bli salig? Hold dette samvittighetsforhøret, men vær oppriktig i det. For det gjelder jo din sjel, din eneste, udødelige sjel.

Annen del

Kristus er vakt opp eller oppstått fra graven. – Forhør din samvittighet om du er oppstått med ham.

Det var ikke nok at Kristus, vår Frelser, fikk livet igjen i graven. Han ble ikke levende og ble så liggende der. Nei, han stod virkelig opp fra de døde. Han lot svetteduken, liklakenet og linbindene ligge igjen i graven. Engelen kunne si: «Han er blitt reist opp, han er ikke her! Se, der er stedet hvor de la ham» (Mark 16,6).

På tredje dag i morgenstund
stod Kristus opp av døde,
med sjel og legeme frisk og sund,
frelste oss fra all vår møde.

Slik er det heller ikke nok at du, arme synder, blir gjort levende i din syndegrav. Det er ikke nok at du blir vakt av syndens søvn og dvale. Mang en sjel har vendt tilbake til verden og Satan igjen nettopp da den stod i vekkelsen. Oppstandelse, oppstandelse fra syndens grav må skje her. Ellers er du like ulykkelig. Denne oppstandelsen skjer ved omvendelsen, og omvendelse består i anger og tro.

Kristus stod opp fra de døde. Langfredag kveld ble han lagt i graven blant de døde. Han var omgitt av lik og døde på alle kanter over hele jorden. Men påskedagsmorgen stod han opp fra dem. Slik ligger også du, du åndelig døde sjel, i din ubotferdighets og ditt hykleris grav. Der ligger du blant de døde, blant mennesker i tusentall som er like døde, kalde og uomvendte som du.

Men blir du liggende der til du skal vandre ut av tiden, er du sannelig å beklage. Akk, du må stå opp fra dem, stå opp fra de døde! Stå opp fra den utallige skaren på jorden som er død i synden. Stå opp fra de ugudelige, de verdslig sinnede, de hyklerske verdens barn. Du må kaste vantroens linbind og syndenes svetteduk og laken fra deg i graven. «Jeg vil stå opp og gå til min far,» sa den bortkomne sønnen (Luk 15,18).

Stå opp av synden med all flid,
opp av synden den lede,
som drar dere altfor vidt
fra Gud i evig vrede,

synger vi i en salme. Synder, hør i Jesu navn: Aller først må du stå opp ved en sann anger over dine synder. For det er omvendelsens første stykke.

Her utretter ikke tårene noe, enda mange sjeler innbiller seg det. Jeg vet at Peter gråt i palasset, at synderinnen gråt i fariseerens hus, og at David vætte sitt leie med tårer (Sal 6,7). Men hos disse botferdige sjelene var hjertet først sønderknust, og se, derfor felte de rette omvendelsestårer.

Derimot gråter mangt et øye mens hjertet er hardt som stein. Hjertet vil beholde den sjelemorderske synden. Hjertet vil ikke fornekte ugudelighet og de verdslige lystene (Tit 2,12). Og hva er da øynenes tårer? Akk, bare hyklertårer. Et oppriktig hat til synden og avsky for den – det er det rette kjennetegnet på syndeanger.

Så hjertelig som den utuktige elsket utukten, så hjertelig skal han nå hate den. Drankeren skal hate drikkingen. Den ondskapsfulle skal få avsky for all ondskap. Den som har samlet seg eiendom med urett, skal gi dette forbannede godset tilbake til eierne. Finner han dem ikke, så må de fattige få det. For han får ikke selv beholde slik eiendom om han vil ha livet og den evige salighet.

Her hjelper det ikke at synderen sier: «Jeg angrer min urett,» og så beholder godset i huset sitt. Nei, hvordan angrer han når han ikke vil gi det tilbake? Herrens ord er tydelige: Når den ugudelige «gir pant tilbake, godtgjør det han har røvet, … da skal han visselig leve, han skal ikke dø» (Esek 33,15).

Akk, Jesus, akk, Jesus! Skal bare den leve som betaler tilbake det han har røvet, så ligger mang en synder i denne stund i helvetes luer. Ja, enda en gang sier jeg: Hatet til synden er beviset på at angeren er oppriktig. «Synden er meg motbydelig,» synger du i kirken. Er det sant, det du synger? Er synden deg motbydelig? Prøv deg nøye.

Men du må også stå opp ved en levende tro på Kristus. Ja, det er når troen blir tent, at den åndelige oppstandelsen blir riktig fullført. Men troen skal være levende. En død tro, en tro med munnen, frelser ikke sjelen.

Tenk ikke at din sjel blir frelst ved at du med munnen sier: «Jeg tror på Jesus Kristus, Guds enbårne Sønn, vår Herre.» Tenk heller ikke at din sjel blir frelst ved at du i innbildningen forestiller deg din Frelsers fødsel, omskjærelse og siste bitre lidelse.

Nei, om du så anstrengte forestillingsevnen din så sterkt når du tenkte på Kristi liv og pine, at du felte de strieste tårer, så kan hjertet ditt under alt dette være like uforandret, like jordisk sinnet og like bundet i Satans snarer. Troen har sitt fremste sete i viljen. Er ikke viljen skapt om, så er din tro død. Store Gud! Slå våre hyklere med denne guddommelige sannheten!

Nå skal da enhver forhøre sin samvittighet. Ja, dette forhøret bør holdes ærlig for den allseende Guds øyne. Si, synder, si på din samvittighet om du på denne måten er oppstått med Kristus!

Ligger du ennå i dine synder? Ligger du i utukt, i drikk og tyveri, i urett, i baktalelse? Ligger du i hovmod, i ulydighet, i ondskap? Ligger du i en eller flere av kjødets lyster, som du nærer og tilber i din sjel? Ligger du i egenvilje og hardhet mot Guds Ånd? Akk, når du ligger slik blant de døde i syndegraven, hvordan er du da oppstått?

Å, hør hva jeg sier deg på Herrens vegne: Kommer du ikke til en åndelig oppstandelse her i livet, så står du opp til dommens oppstandelse på den siste oppstandelsesdagen (jf. Joh 5,29). Disse ordene burde lyde i dine ører som et stort tordenbrak. Og nå burde du bli så rystet at du fattet denne faste beslutningen:

Herre Jesus, jeg skal stå opp,
så Satans list ei dysser meg
i synden inn
og jeg faller i vreden din.

Tredje og siste del

Kristus for opp til himmelen og satte seg ved Guds høyre hånd. – Forhør din samvittighet om du er satt i himmelen med ham og daglig kan si: Til himlen går min sjel.

Det fortjener mye ettertanke at vår Frelser ikke bare for virkelig opp til himmelen på denne torsdagen, denne merkverdige torsdagen. Med sitt sinn og sine hellige tanker hadde han fart dit helt siden oppstandelsen. Slik taler han selv om himmelfarten.

Selve oppstandelsesmorgenen sa han til Maria Magdalena: «Jeg farer opp til min Far og deres Far, min Gud og deres Gud» (Joh 20,17). Legg merke til at han ikke sa: Jeg skal fare opp, men: Jeg farer opp. Og likevel for han ikke opp før førti dager etter. Slik hadde han himmelen i tankene. Slik lå denne himmelfartsdagen ham i sinne lenge før himmelfarten skjedde.

Og slik må det også være med oss, om vår dødsdag skal bli vår himmelfartsdag. Det går aldri an å ha hjertet bundet til jorden og verden helt til en dør, og likevel håpe at en skal fare til himmelen i døden. Nei, et himmelsk sinn, et himmelsk sinn – eller også helvete, og aldri himmelen!

Gud skal skape deg om slik, nåden må forandre deg slik, at det jordiske, det kjødelige, det verdslige sinnet blir korsfestet og drept i din sjel. Denne korsfestelsen er hard for kjøtt og blod. Men den må likevel skje så sant du skal bli tatt opp til himmelen når du en gang forlater jorden.

Allerede i denne jammerdalen må du få et slikt sinn at du kan si med din Frelser: Jeg farer opp. Hver eneste dag farer jeg opp til himmelen. Jeg farer dit før jeg kommer dit. Jeg farer dit med sanser og tanker, på troens, bønnens og håpets vinger.

Jeg skal ta avskjed med verden i min siste stund, men jeg sier den også farvel hver eneste dag. Jeg strever stadig etter å kunne vende ryggen til den onde verden hver dag i mitt liv. «Du verdens tant, farvel! Til himlen går min sjel.»

Paulus sier at det skal være slik. I skriftordet vi har lest, og som denne tredje delen av prekenen bygger på, sier han: «Søk det som er der oppe … La deres sinn være vendt mot det som er der oppe» (Kol 3,1–2). Sier du: «Ja, hvem kan være

slik så lenge en er i denne usle verden?» så svarer jeg deg: Visselig kunne du være slik om du ikke stod imot Den Hellige Ånds omvendende nåde.

Og blir du ikke slik før du dør, så sier jeg til deg, du ugudelige: «Du skal visselig dø!» (Esek 3,18). «Den som ikke tror, skal bli fordømt,» sier Jesus i høymesseteksten vår (Mark 16,16). Og jeg sier i samme mening: Den som ikke blir himmelsk sinnet mens han lever, kommer ikke til himmelen når han dør, men skal bli fordømt.

Men gi også akt på disse ordene i skriftordet fra Efeserbrevet som vi har lest. Gud, sier Paulus, «satte oss med ham i himmelen, i Kristus Jesus» (Ef 2,6). Legg merke til at han ikke sier: Gud satte oss ved sin høyre hånd. Nei, den æren tilkommer ingen annen enn Jesus alene. Om ham og ingen annen heter det i dagens tekst at han på denne dagen ble tatt opp til himmelen og satte seg ved Guds høyre hånd.

Men Paulus sier at Gud har satt de troende i himmelen. Det vil si: Når du er blitt rett omvendt til Gud og daglig står i omvendelsens nåde, har du for Kristi skyld en åndelig rett til å komme til himmelen. Ja, mer enn det: Paulus vil også med dette si at hver troende allerede her på jorden har sin visse, bestemte plass i himmelen.

Forhør nå din samvittighet, min arme tilhører, om du på denne måten er satt med Kristus i himmelen. Akk, så lenge du blir stående i din ubotferdige tilstand, har du din visse, bestemte plass i helvete. Men tenk deg om. Ennå er det rom for deg ved Guds nådebord. Og ennå ville det være et sted for deg i den himmelske Fars boliger i himmelen, dersom du bare ville gjøre alvor av din forbedring og omvendelse.

Forhør din samvittighet om du kan si: «Til himlen går min sjel.» Akk, har jorden fanget hjertet ditt, så kan du ikke si dette uten å lyve. «Så ble Herren Jesus, etter at han hadde talt dette til dem, tatt opp til himmelen,» står det i dagens evangelium (Mark 16,19).

Du vandringsmann til evigheten! En gang taler du dine siste ord i denne verden. Du dør. Du går ut av tiden. Men hvor går veien din da? Gud gi at en da i sannhet kunne si om deg: Dette mennesket ble tatt opp til himmelen etter at han hadde talt ut, etter at tungen hans var blitt taus i dødens angst, etter at hjertet hans hadde brustet i dødens stund.

Ett av to hender deg når din levetid er slutt: Enten blir du tatt opp i himmelen, eller du blir kastet ned i helvete. På din dødsdag blir det enten en himmelfart eller en helvetesferd. Rett deg etter dette! Omvend deg, og bli på omvendelsens vei helt til enden. Så blir din siste dag en Kristi himmelfartsdag. Amen.

6. søndag etter påske: Kristi trofaste tjeneres og bekjenneres rene nidkjærhet

> «Når Talsmannen kommer, han som jeg skal sende dere fra Faderen, sannhetens Ånd som utgår fra Faderen, da skal han vitne om meg. Men også dere skal vitne, for dere har vært med meg fra begynnelsen. Dette har jeg talt til dere for at dere ikke skal ta anstøt. De skal utstøte dere av synagogene. Det kommer en tid da hver den som slår dere i hjel, skal tro at han gjør Gud en dyrkelse. Og dette skal de gjøre fordi de ikke kjenner Faderen og heller ikke meg. Men dette har jeg talt til dere for at dere, når timen kommer, skal minnes at jeg sa dere det. Men dette sa jeg dere ikke fra begynnelsen av, fordi jeg da var hos dere.» (Joh 15,26–16,4).

«Følg med meg og se hvor nidkjær jeg er for Herren!» Jehu, Israels konge, var det redskapet Gud hadde utsett til å rydde ut Baals-dyrkelsen hos sitt eiendomsfolk. Da han nå skulle dra sitt første inntog i Samaria, tok han med seg den fromme Jonadab, Rekabs sønn, og sa til ham: «Mener du det like så oppriktig med meg som jeg med deg?» Så ga han ham hånden, lot ham sitte hos seg i vognen og sa: «Følg med meg og se hvor nidkjær jeg er for Herren!» (2 Kong 10,15–16).

Forgjengeren hans, Joram, hadde allerede gjort en god begynnelse da han ødela Baals-støtten som faren Akab hadde latt lage. Men moren hans, Jesabel, hadde ikke unt seg rist eller ro i arbeidet for å styrke og holde ved like avgudsdyrkelsen, og det var særlig hennes lettferdige levnet som bidro til den. Derfor lot Herren nå Jehu salve til konge, og Jehu lot Jesabel drepe sammen med alle Baals prester.

Dette hadde hun fortjent for sine mange og store synder. Hun hadde ikke bare latt alterne for Herren, Allhærs Gud, rive ned, men også drept prestene hans med sverd. Nå rammet skjebnen likevel henne selv. Riktignok led den uskyldige med den skyldige i denne ødeleggelsen, men det var ikke til å unngå. For uten at hele den ugudelige skaren ble ødelagt, var ingen bedring mulig.

Da Jehu så hele vederstyggeligheten, bestemte han seg for å drepe Akabs tilhengere. Han begynte med Baals avgudsprester, og det var mens han samtalte om dette med den gudfryktige Guds tjener Jonadab, at han sa: «Følg med meg

og se» – det vil si: vær vitne til – «hvor nidkjær jeg er for Herren!» Nå er det godt å være nidkjær, sier Paulus, når det gjelder det gode (Gal 4,18).

Likevel har man bebreidet Jehu at han i sin nidkjærhet hadde mer politiske hensikter og egen fordel for øye enn Guds sak. Hvordan det enn var med det, var han et redskap i Herrens hånd til det gode. Og historien til alle tider er full av lignende eksempler. Moses hadde vært nidkjær for gudstjenesten og Israels vel forgjeves om ikke Aron hadde stått ham bi.

Slik er det også i alle borgerlige og huslige forhold. Hva hjelper kongens iver for landets beste når undersåttene motarbeider alle hensiktene hans? Hva gagner det at mannen bygger opp huset, når hustruen river det like fort ned? De må arbeide sammen. Derfor gjorde Jonadab felles sak med Jehu for å rydde ut avgudsdyrkelsen i Israel.

Likevel er det alltid helt nødvendig å sette en grense for sin iver. Vi leser i Apostlenes gjerninger, kapittel 22, hvor inderlig Paulus angret den iveren han hadde hatt da han forfulgte de kristne og lot dem plage og fengsle før han ble omvendt. «Ja, jeg raste slik imot dem,» tilstår han åpenhjertig, «at jeg forfulgte dem like til byer i utlandet» (Apg 26,11).

Men Gud opplyste ham om hans grove villfarelse. Siden ble han en av de første og sterkeste støttene for den nye kristne menigheten. Til slutt ga han sitt liv for å besegle sin lære og tro, av nidkjærhet for Gud og Jesu evangelium.

———————

At fiendskap og forfølgelse blir nidkjærhetens følgesvenner, har vi et eksempel på i dagens hellige evangelium. Der sier Jesus til disiplene sine: «De skal utstøte dere av synagogene. Det kommer en tid da hver den som slår dere i hjel, skal tro at han gjør Gud en dyrkelse» (Joh 16,2). Den samme behandlingen rammer ofte Jesu tjenere og bekjennere den dag i dag.

Hvor ofte hører vi ikke folk si: «Det er en prest, men – selv om vi ser bort fra hans hykleri og forstillelseskunst – en synder som vi andre. Han preker måtehold og elsker i hemmelighet det motsatte. Han preker at man skal forsake verden, og jager åpenlyst etter de mest innbringende prestekall og de største menighetene. Han påstår at han vokter sauene, men klipper dem helt inn til skinnet.

Han tordner mot kortspill, men er likevel gjerne fjerdemann ved bordet, om ikke førstemann, når det trengs. Han – ja, hva gjør ikke en prest like gjerne som noen annen?»

Og så Jesu bekjennere og hans mest oppriktige venner: Hvor ofte hører man ikke verdens barn felle denne ukjærlige dommen over dem: «Dem skal man vokte seg for. De er Guds barn, og du skal aldri vente ære og redelighet av dem hvis de ikke regner deg for å ha barnerett hos Gud like sikkert som de selv. Fine Guds barn! De går fra kirken til syndens tilholdssted. De smir renker, baktaler, forfølger og fordømmer – ja, hva gjør de ikke verre enn verdens barn, som de avskyr og hater?»

Hva tror du, min kristne venn, at jeg har å svare på alt dette? Det er beklagelig, beklagelig nok: Det er sant, altfor sant, Gud nåde oss! Både prester og lekfolk av det slaget som her er beskrevet, finnes det dessverre i stor mengde i vår tid.

Men Herren er den som dømmer. Det ville vel ikke være noen dårlig tjeneste for Gud om en ny Jehu ryddet dem ut, slik som Baals prester og Akabs ugudelige tilhengere.

Men også hevnen hører Herren til (Rom 12,19). Og hva sier Jesus? De kjenner ikke Faderen og heller ikke meg (Joh 16,3). De holder seg nær til meg med munnen og ærer meg med leppene, men hjertet deres er langt borte fra meg (Matt 15,8). Men Gud bevare meg fra å gå i deres fotspor eller å bli værende der hvor hyklerne er!

Og Gud bevare dere, dyrebare kristne, fra den ulykken å være Ordets hørere og ikke dets gjørere (Jak 1,22) – bare falske Jesu bekjennere, hyklere og munnkristne!

———————

Hvordan en sann nidkjærhet for Herren skal øves og holdes ved like, skal i dag være emnet for vår andakt. Søndagens evangelium gir oss anledning til slike betraktninger. Vi går nå videre med emnet vårt og leser Jesu trøsterike forsikringer i teksten, og til begge deler ber vi med bøyde knær om all velsignelse fra det høye. Det gjør vi når vi andektig sukker fram vår dyrebare Frelsers egen bønn: Fader vår …

Evangelium: Joh 15,26–16,4

O Helligånd, kom til meg inn,
opplys min sjel, opptenn mitt sinn,
at jeg i deg må blive.
La lyse nådens lys for meg
og før meg på den rette vei;
jeg vil meg hel deg give. Amen.

Vi vil nå betrakte:

Kristi trofaste tjeneres og bekjenneres rene nidkjærhet,
1) hvordan den blir vakt av Den Hellige Ånd, og
2) hvordan den er svært forskjellig fra den blinde iveren hos de uforstandige.

Milde Gud, full av kjærlighet! Tenn i hjertene våre den hellige, rene, guddommelige nidkjærhetens flamme. Og gi oss samtidig visdommens og forstandens Ånd, så vi i alt kan gjøre det som er til behag for deg. Amen.

Første del

Kjære tilhørere! Av naturen er hjertene våre trege og kalde til det gode. Skal en ren og kristelig nidkjærhet bli vakt hos oss, må det skje ved Den Hellige Ånd. For at disiplene skulle få evne til å vitne om Kristus med nidkjærhet og ettertrykk, ga Gud dem Den Hellige Ånd. At han skulle komme, hadde Jesus allerede forkynt dem i det første verset av evangeliet vårt: «Når Talsmannen kommer, han som jeg skal sende dere fra Faderen, sannhetens Ånd som utgår fra Faderen, da skal han vitne om meg.»

Jesus kaller Den Hellige Ånd en talsmann fordi han er de troendes hjelper og forsvarer i retten. Han kaller ham sannhetens Ånd fordi det er han som leder oss i all sannhet og rettferdighet. Hvor mange villveier skulle vi ikke ha gått

uten hans ledelse, og hvor ofte skulle vi ikke ha tatt feil av veien til paradiset og himmelen!

Vi vet hvor ivrig fristeren går omkring og prøver å fange oss i garnene sine. Vi vet hvor listig Satan overtalte Eva til å bryte Guds bud. Vi vet at han er en løgnens ånd, som bytter om og vrir på alt, gjør Guds ord til menneskeord og omvendt. Jo mer offentlig han får forkynne sine villfarne lærdommer, og jo oftere han så å si får by dem fram som på et åpent marked, desto mer nødvendig er det at sannhetens Ånd bevarer Jesu venner og holder dem i en fast og ren nidkjærhet for den guddommelige sannheten.

Denne Ånden har vitnet om Kristus, dels ved at de underfulle gavene Gud hadde lovet ved Sønnen, ble utøst, dels i apostlenes prekener. Der virket han så kraftig med dem at de kunne si til tilhørerne sine: «Vårt evangelium kom ikke til dere bare i ord, men også i kraft og i Den Hellige Ånd» (1 Tess 1,5).

«Men også dere skal vitne,» sier Kristus, «for dere har vært med meg fra begynnelsen.» Han viser til Det gamle testamentes skrifter for å styrke sitt vitnesbyrd og sier: «Dere gransker Skriftene, fordi dere mener at dere har evig liv i dem.» Og han legger til: «Og disse er det som vitner om meg» (Joh 5,39).

Når vi nå følger dette budet, finner vi også at det er Den hellige skrift som vitner om Kristus. For «ham gir alle profetene det vitnesbyrd at hver den som tror på ham, får syndenes forlatelse ved hans navn» (Apg 10,43). Derfor fantes det ikke et sakrament, ikke et forbilde og ikke et offer hos jødene som ikke utvilsomt bar vitnesbyrd om Messias – at alle folk på jorden skulle bli velsignet i hans navn, og at han skulle bære alle våre plager og lidelser.

Nesten ingen viktig hendelse i Jesu liv er forbigått uten at Det gamle testamente bærer fullgyldig vitnesbyrd om den. Likevel nøyer ikke Frelseren seg med det. Han vil også ha vitner i Det nye testamente, og det mangler heller ikke på dem, verken før eller etter himmelfarten hans.

Knapt hadde han trådt fram her i verden før engler steg ned fra himmelen og vitnet om ham at han var Jesus, Messias, som skulle frelse alt levende, være menneskenes glede og forherlige Guds ære i det høye. Siden vitnet Simeon og Anna, og særlig hans forløper, døperen Johannes, at han var Guds Lam, som bar verdens synd.

Moses og Elia forlot sine hellige boliger i himmelen og kom ned til Kristus på Tabor-fjellet, der han ble forklaret, for å vitne om hans herlighet. Og alt dette var enda lite. Gud selv, himlenes Far, tok også selv på seg å vitne – både ved Jesu dåp i Jordan-elven og ved forklarelsen på fjellet som vi nettopp nevnte. Der kunngjorde han det store velbehaget han hadde i sin kjære Sønn.

Hva trenger vi flere vitnesbyrd for? Har ikke solen med sin formørkelse, jorden med sitt skjelv, klippene med sitt brak og templet med sitt sønderrevne forheng vitnet nok om Jesus og hans uskyld? Dette hører vi stadig gjentatt i hele skapningen og i Den Allmektiges røst.

Men nå kaller han også apostlene til å vitne og deretter gå ut blant alle folk og forkynne omvendelse og syndenes forlatelse i hans navn. Det var en hard oppgave for dem å bære vitnesbyrd om en lærer som var et anstøt for jødene og en dårskap for grekerne (1 Kor 1,23).

Kristus selv hadde ved sitt liv og sin død båret verdens hån og spott. Hva skulle da vitnene hans vente seg? Hele svermer av yppersteprester, skriftlærde og folkets eldste, fariseere og saddukeere, vitnet samstemmig mot ham. De sa at han ikke var verd noen bedre skjebne, men at man burde legge ham i lenker og bånd og la ham sulte i hjel. Men Frelseren har sagt: «Også dere skal vitne om meg» – og hans vilje måtte adlydes.

Nå forteller også apostlenes historie og de eldste menighetenes årbøker at de dro fra det ene landet til det andre. Overalt vitnet de frimodig og uten opphør om Kristus. De gjorde det ene underet etter det andre og grunnfestet Ordet i hjertene ved de herligste taler og prekener. Sannhetens Ånd ledet dem, og litt etter litt forsvant vanskelighetene i kallet deres, så de fikk mot til å våge alt.

Til slutt regnet de ikke sitt jordiske liv for stort mot den gleden som var lovet dem i et annet liv. Derfor var det heller ikke tungt for dem å besegle Jesu lære med liv og blod. Den læren bekjente de helt inn i døden, og med glede ropte de: «For om vi lever, så lever vi for Herren, og om vi dør, så dør vi for Herren. Enten vi da lever eller dør, så hører vi Herren til» (Rom 14,8).

Dette troens sinn, denne rene nidkjærheten, finner vi hos alle Jesu tjenere og sanne bekjennere. I liv og død hører de ham til, og de ønsker ikke noe høyere enn å fremme Guds ære og vitne om Kristus.

De bærer vitnesbyrd om ham med den samme munnen som de bekjenner sin tro med. De vitner om ham med den samme alvorlige nidkjærheten som de anklager menneskenes vantro og ugudelige vesen med. De vitner om ham med sin gudfryktige vandel, som de beviser sin tro med. De kan si med David: «Min nidkjærhet har fortært meg, fordi mine motstandere har glemt dine ord» (Sal 119,139).

Den urettferdige mishandlingen de selv har måttet tåle, smerter dem ikke så mye som den hånen tidens dårer daglig overøser dem med for Guds navns skyld. Nidkjærheten for Herren, for hans kirke og menighet, gir liv til hele deres sjel, hu og sinn.

Må de lide for det, skammer de seg ikke over det, og de blir heller ikke harme. For Kristus har sagt dem på forhånd at de ikke skulle ta anstøt av de lidelsene som ventet dem for hans skyld, men minnes at han hadde sagt dem det. Derfor gikk også apostlene villig og rolig sin urettferdige straff i møte da de ble pisket for Rådet i Jerusalem. De gikk bort «glade over at de var aktet verdige til å bli vanæret for Navnets skyld» (Apg 5,41).

Slik, kjære tilhørere, har jeg nå prøvd å vise Kristi trofaste tjeneres og bekjenneres rene nidkjærhet – hvordan Den Hellige Ånd vekker den og holder den ved like. Nå vil vi i Jesu navn kort betrakte i

Siste del

hvordan denne nidkjærheten er svært forskjellig fra den slags nidkjærhet som de uforstandige utøver i sin blindhet.

Om dette gir Kristus en sann beskrivelse i evangeliet vårt: «De skal utstøte dere av synagogene. Det kommer en tid da hver den som slår dere i hjel, skal tro at han gjør Gud en dyrkelse. Og dette skal de gjøre fordi de ikke kjenner Faderen og heller ikke meg.»

Predikeren sier i kapittel 10,3: «Hvor som helst dåren ferdes, mangler han forstand. Han lar alle merke at han er en dåre.» Slik går det også med dem som farer med grove villfarelser i åndelige saker. De innbiller seg at de er vise, enda de ikke rett kjenner verken Kristus eller hans Far, som har sendt ham. De tror at de er rette kristne fordi de hører til en kristen kirke og menighet, og de tror at de gjør Gud en tjeneste når de dreper de rettroende. De kaller seg Guds utvalgte folk og slår barna hans i hjel. Dette er blind nidkjærhet.

Den forstandige, rene nidkjærheten prøver derimot alt med omhu, uten fordommer og forutinntatte meninger. Den skiller kjernen fra skallet. Den forsker ikke nysgjerrig i Guds råd, som det har behaget ham i sin visdom å holde skjult for oss. Den er ikke opptatt med spissfindige granskninger som er overflødige og uten frukt for frelsen.

Ikke enhver villfarelse fører til fordømmelse. Derfor vet de opplyste bekjennerne og vennene til Jesus å tøyle iveren sin. De har overbærenhet med dem som beholder troens grunnvoll, bygd på klippen Kristus som den eneste som aldri svikter. Og de tilgir om noen av menneskelig svakhet bygger videre på denne grunnvollen med gull eller sølv, kostbare steiner, høy og strå, som Paulus sier i 1 Kor 3,12.

At jødene forfulgte Jesus og hans bekjennere av falsk nidkjærhet, er lett å forklare. Helt fra begynnelsen hadde de vært Frelserens fiender, og i alle talene sine hadde han refset deres vederstyggelige vaner og laster. Nidkjærheten hos den overtroiske og den vantro ligner feberheten hos den syke. Nidkjærheten hos den sanne Jesu venn ligner derimot den jevne varmen i et friskt legeme.

I den nidkjærheten som blusser opp hos den vantro, har egensinnet overtaket. For den som en gang har tatt feil, vil ikke gjerne såre sin egenkjærlighet ved å ta feilen tilbake. Derfor sa yppersteprestene til apostlene: «Vi ga dere streng befaling om at dere ikke skulle lære i dette navnet. Og se, dere har fylt Jerusalem med deres lære og vil føre dette menneskets blod over oss!» (Apg 5,28).

De hadde utøst Jesu uskyldige blod. Nå ville de skaffe seg rett til å drepe apostlene også, fordi apostlene hevdet og beviste at Jesus hadde lidd døden uskyldig og var oppreist fra de døde av Gud. En kristen har derimot et villig sinn. Han erkjenner gjerne sine feil, ja, han regner det for en stor velgjerning å bli ført fra villfarelsens vei inn på sannhetens vei.

Den blinde nidkjærheten ser ikke på noe annet enn egen vinning. Slik var det med yppersteprestene og fariseerne som holdt råd mot Jesus og sa: «Hva skal vi gjøre? For denne mannen gjør mange tegn. Lar vi ham holde på slik, vil alle tro på ham. Så kommer romerne og tar både vårt hellige sted og vårt folk.» Og: «Det er til gagn for dere at ett menneske dør for folket, og ikke hele folket går til grunne» (Joh 11,47–48.50).

En lignende egennyttig grunn lå bak nidkjærheten hos den hedenske sølvsmeden Demetrius i Efesus. Han laget Artemis-templer av sølv til ikke liten vinning for seg selv.

Derfor kalte han sammen alle sine arbeidsfeller og sa: «Menn, dere vet at vi har vår velstand av dette arbeidet. Men nå ser og hører dere selv at ikke bare her i Efesus, men over nesten hele Asia, har denne Paulus ved sine overtalelser

forført en stor hop, ved å si at de guder som blir laget med hender, ikke er virkelige guder. Nå er det ikke bare fare for at vårt håndverk skal komme i vanry, men det er også fare for at templet til den store gudinnen Artemis skal bli regnet for ingenting» (Apg 19,24–27).

Denne gudinnen var ikke noe annet enn Demetrius' egen vinning, som han nå ville utgi for å være hele Hellas' velferd. Helt annerledes var drivkraften bak apostlenes nidkjærhet. Og lønnen de kom til å høste for den, beskriver Frelseren slik: «De skal utstøte dere av synagogene. Det kommer en tid …»

De kunne altså trygt si at nidkjærheten deres ikke hadde til hensikt å skaffe dem timelige fordeler, rikdom, ære eller gunst. Tvert imot visste de at hat, hån, forfølgelse, forakt og helt sikkert en hard og vanærende død ventet dem. De kunne si med Paulus: «For din skyld drepes vi hele dagen, vi blir regnet som slaktefår» (Rom 8,36).

«De skal utstøte dere» – det vil si: lyse dere i bann fra synagogene. Jødene hadde to slags bann, det lille og det store. Det lille besto i at den bannlyste i tretti dager ikke fikk komme nærmere synagogen enn en bestemt avstand. Etterpå kunne han bli tatt opp igjen med anger og tårer. Det store var en fullstendig bannlysning for alltid, og det rammet mest kjettere og dem som bekjente Jesu navn.

Det var ingen kunst å få en slik dom felt over apostlene. For deres verste fiender, fariseerne og de skriftlærde, satt på Moses' stol og hadde slik anseelse at folket trodde at ordene deres kom fra himmelen og var Guds egne ord. Slik Pilatus sa: «Det jeg skrev, det skrev jeg» (Joh 19,22), slik sa disse: «Det vi sa, det sa vi.»

Det store bannet førte dessuten til at den bannlyste ble forfulgt og møtt med bitterhet hvor han enn kom, og at han ble stengt ute fra all omgang med mennesker. Men det var ikke nok med denne straffen. Frelseren legger til: «Det kommer en tid da hver den som slår dere i hjel, skal tro at han gjør Gud en dyrkelse.» Men alt dette hindret dem ikke og skremte dem ikke fra å forkynne Jesu lære høyt og frimodig i alle land. For slik stod det skrevet i Guds evige råd.

Til dem som ikke vet noe av en slik redelig nidkjærhet i kristendommen, sier det trofaste og sannferdige vitne hos Johannes: «Jeg vet om dine gjerninger, at du verken er kald eller varm. Det hadde vært godt om du var kald eller varm. Men fordi du er lunken, og verken kald eller varm, vil jeg spy deg ut av min munn» (Åp 3,15–16).

Vi er alle kalt til å være Jesu vitner for Gud: til rett å kjenne ham og hans Far, til å la oss styre av sannhetens Ånd, til å gjøre godt og lide ondt. Vil nå noen bare være lunken i disse kristne pliktene, så må han ikke tro at han kan finne nåde hos Gud. For en hykler er alltid en vederstyggelighet for ham. Og det hjertet som ønsker at han skal bo i det, må være rent og høre ham alene til.

«Fra døperen Johannes' dager til nå trenger de seg inn i himlenes rike med makt, og de som trenger seg inn, river det til seg» (Matt 11,12). «Vet dere ikke at de som løper på idrettsbanen, de løper alle, men bare én får seiersprisen? Løp da slik at dere kan vinne den!» (1 Kor 9,24). Å, vær da brennende i hjertet, og strev uten opphør etter det gode!

Egenkjærligheten er gjerne nidkjær mot andres feil, men overser sine egne lyter. Men den som vil være en trofast tjener for Jesus og bære navn av hans venn og bekjenner, ivrer ikke bare mot det onde andre gjør. Han refser også enhver mørkets gjerning og begynner med å forbedre sitt eget hjerte.

Å, hvor ofte skifter ikke dette hjertet! Når det er aller varmest og mest brennende i andakten, blir det lunkent og like etter kaldt – så kaldt at det med rette fortjener bebreidelsen: «Men jeg har imot deg at du har forlatt din første kjærlighet» (Åp 2,4).

Derfor ber jeg Gud om at han vil gi dere sannhetens Ånd og lære dere å kjenne de skjulte renkene i hjertene deres. Når lærerne deres eller andre medkristne formaner dere, hvor det enn er, så ta imot Ordet med saktmodighet, og vit at det alene gir dere ro for sjelen.

Den som ønsker å få hjertet sitt forbedret, må også elske sannheten, selv om den er bitter. Han må si med David: «La en rettferdig slå meg i kjærlighet og tukte meg! Det er som olje på hodet» (Sal 141,5). Også Paulus formante Peter vennlig og bebreidet ham feilen hans, og Peter erkjente det som en stor velgjerning.

Dere som trenger dette mer enn Peter, ta ikke anstøt i hjertet av at Herrens tjenere refser syndene deres, selv med større iver! Legg heller vinn på en sann omvendelse og anger. Hver og en må vokte seg så han ikke ødelegger sin egen frelse ved hykleri. Og han må heller ikke ved utidig skånsomhet og ettergivenhet holde synderen fast i hans falske trygghet – så sant dere ikke vil få del med ham i fordømmelsen.

Den som elsker Gud, hater alt som er mot hans kjærlighet. Han sukker over det onde som er så vanlig i kristenheten, og ivrer mot det av hele sin sjel og sitt hjerte, etter sitt kall og sin plikt. Han sier med Paulus: «Hvem er svak uten at også jeg blir svak? Hvem voldes anstøt, uten at det brenner i meg?» (2 Kor 11,29).

Kristendommens forfall i vår tid er sannelig så stort og så synlig at et sinn som mener det vel med Guds sak, ikke kan se det uten iver, nidkjærhet og sorg. Måtte hver og en etter evne bidra til å stanse slikt ondt, uten å bry seg om verden hater ham eller ikke! Sannhetens Ånd skal trøste ham, og den guddommelige sannheten skal være hans vern og beskyttelse.

Salige er de som tåler lidelser både for sine egne og for nestens synder, for de skal bli trøstet. Ingen kjenner Den Hellige Ånds navn bedre enn de som må tåle verdens forakt for sin nidkjærhets skyld. For dem er Kristi kors ingen byrde. De kan av egen erfaring forklare hva det vil si: «Når Talsmannen kommer.» For de kjenner sannheten i Paulus' ord i 2 Kor 1,5: «For likesom Kristi lidelser kommer over oss i rikt mål, så er også vår trøst rikelig ved Kristus.»

Dere Guds barn får to sendebud fra den himmelske Far: korset og Talsmannen. Korset blir sendt dere for å minne dere om svakheten deres, og Talsmannen for å styrke den. Korset blir sendt dere for å egge verden opp mot dere, og Talsmannen eller Trøsteren, som er Den Hellige Ånd, for å gjøre dere verdige for Gud og hans nåde. Ta imot dem begge av hjertet! For de kommer fra Faderen, og begge ber for dere hos ham.

Abba, kjære himmelske Far! Du vet best hva som er nyttig og godt for oss. Derfor blir vi alltid hos deg. Øynene våre ser etter din frelse, og hjertene våre lengter etter ditt rettferdighets ord. Handle nå med oss, dine tjenere, etter din nåde, og lær oss dine rettferdighets veier. Vekk vår nidkjærhet til å tjene deg og fremme utbredelsen av ditt rike blant oss her på jorden. Bevar oss i den sanne, rette tro, så vi en gang kan vinne herlighetens uforgjengelige krone.

Ta oss inn i din hellige pakt, og gi oss nåde til å innrette livet vårt slik at vi i evigheten kan stå for din trone blant dine utvalgte og stemme i hellige lovsanger til ditt navns og din allgodhets pris. Hør oss alle for Jesu skyld. Amen.

1. pinsedag: Et viktig samvittighetsspørsmål – bor Kristus i deres hjerter?

> «Jesus svarte og sa til ham: Om noen elsker meg, da holder han fast på mitt ord, og min Far skal elske ham, og vi skal komme til ham og ta bolig hos ham. Den som ikke elsker meg, holder ikke fast på mine ord. Det ordet som dere hører, er ikke mitt, men Faderens, han som har sendt meg. … Men for at verden skal vite at jeg elsker Faderen og gjør slik som Faderen har befalt meg – stå opp, la oss gå herfra!» (Joh 14,23–31).

Herre, hellige oss i sannheten! Ditt ord er sannhet (Joh 17,17).

Det er et viktig spørsmål til gjenløste kristne: Bor Kristus i deres hjerter?

«At Kristus må bo ved troen i deres hjerter.» Det er en kristen lærers plikt å be for tilhørerne sine. Og denne plikten er hellig for hver tjener ved Ordet som får liv av overhyrdens kjærlighet. Selv er han salig i fellesskapet med sin Frelser, og av hjertets grunn ønsker han at alle mennesker må være i Kristus Jesus. Hvem kan da undre seg over at dette ønsket særlig gjelder de sjelene som er betrodd til hans ledelse?

Det er for dem han har et stort ansvar. Det er av dem han venter seg glede og sin hederskrans når vår Herre Jesus Kristus kommer (1 Tess 2,19). Derfor arbeider han utholdende for at de skal bli sant oppbygd, og derfor ber han inderlig og trofast for deres åndelige og evige vel.

Også Herrens utvalgte redskap, apostelen Paulus, oppfylte denne dyrebare plikten. I alle brevene hans finner vi vakre beviser på denne ømme omsorgen, disse varme ønskene og dette bedende hjertet. Derfra steg inderlige sukk for hans medforløstes frelse opp til nådens trone. Vi ser også hvordan han under fangenskapet i Roma bøyde knærne for vår Herre Jesu Kristi Far og sendte opp sine forbønner for den kristne menigheten i Efesus.

Men hva var det apostelen ønsket for medlemmene i denne menigheten? Ba han Gud om at de måtte bli rike og mektige her i verden? Ba han om at de måtte få et rikelig mål av jordisk ære og sanselige fornøyelser? Nei, han unte dem noe bedre, noe edlere og mer varig! Han ønsket at de måtte være og bli sanne kristne, og slik virkelig salige i dette livet og i det som kommer.

Han ba for deres indre menneske, for deres liv, skjult med Kristus i Gud, for deres tro og kjærlighet, deres nådestand og evige frelse. Jesus Kristus er den eneste grunnen til frelse, troen på ham er den eneste veien til frelse, og fellesskapet med ham er selve saligheten.

Derfor uttrykker apostelen et ønske for sine medkristne som Herren i himmelen i nåde vil oppfylle også for dere, mine venner, som i dag hører livets ord. Gud er mitt vitne at også jeg, Jesu ringeste tjener og deres svake lærer, har sendt dette ønsket opp til himmelen for dere alle og om dere alle. Ønsket har dette viktige innholdet, og det er verdt å tenke over:

«At Kristus må bo ved troen i deres hjerter» (Ef 3,17).

At Jesus Kristus bor i menneskehjertet, er det egentlige vesenet i kristendommen og de kristnes sanne lykke. For hyklerske munnkristne er Jesus ikke mer enn en lyd i øret, et ord på tungen, et skinn i den ytre bekjennelsen, kanskje et påskudd for å dekke over kjære synder. Men for de sanne kristne er han lys og kraft, liv og salighet i hjertet. For dem er kristendommen en hjertesak, og Kristus er hjertets Herre.

Den levende troen tar imot Jesus og tilegner seg ham. Jesus holder sitt åndelige inntog i det troende hjertet. Der blir han tatt imot og hyllet, der gjør han i stand en bolig for seg, der reiser han sin trone, der virker han med sin guddommelige kraft, og der blir han med sin frelsende nåde.

Slik vitner Paulus like før om de kristne i Efesus at de var bygd på hjørnesteinen Kristus «til en Guds bolig i Ånden» (Ef 2,22). Slik blir Jesu troende bekjennere andre steder i Skriften kalt Guds tempel, Guds hus, Jesu legeme, hans fylde og hans lemmer. Og slik blir det også sagt om Jesus at han er i dem, lever i dem og vandrer i dem.

Ja, hvor vakkert er ikke apostelens vitnesbyrd om seg selv: «Jeg lever ikke lenger selv, men Kristus lever i meg. Det liv jeg nå lever i kjødet, det lever jeg i troen på Guds Sønn, han som elsket meg og ga seg selv for meg» (Gal 2,20). Denne hemmeligheten er sannelig stor. Fornuften, som i seg selv er kortsynt og blind i åndelige saker, kan ikke fatte den. Og hvem skulle våge å bruke slike ord om syndige mennesker hvis ikke Den Evige selv talte slik i sitt hellige ord?

Men lovet være vår frelses Gud! Vi må tro det vi ikke kan fatte. Vi erfarer virkningene, vi nyter godene av en guddommelig nåde som overgår all forstand. Den nåden er og blir vi uverdige til, men i kraft av Guds løfter for Kristi skyld tilegner vi oss den trygt og frimodig! Er vi sanne kristne, skal ingen kunne rive fra oss denne dyrebare vissheten at Kristus bor ved troen i hjertene våre.

Kristus bor i hjertene våre – se, det er kraften, og den eneste kraften, til vår helliggjørelse. For han bor der for å gjøre oss skikket til det gode ved sin Ånd. Han bor der for å lede oss med sitt lys, drive oss med sin kjærlighet og la sin nåde være mektig i vår svakhet. Han bor der for å oppfylle sitt nådefulle løfte: «Jeg er vintreet, dere er greinene. Den som blir i meg, og jeg i ham, han bærer mye frukt. For uten meg kan dere intet gjøre» (Joh 15,5).

Kristus bor i hjertene våre – se, det er kilden, og den eneste kilden, til vår sanne salighet. For han bor der for å gi oss del i alt det gode han har vunnet for oss. Han bor der for å kle oss i sin rettferdighet, glede oss med sin fred, skjenke

oss sin fryd, trøste oss med sin husvalelse og gjøre oss visse på vår barnerett hos Gud og vår arverett til himmelen.

Han bor der for å la oss i liv og død erfare sannheten i den troende sjelens herlige bekjennelse:

Har jeg Jesus i mitt hjerte,
se, så har jeg gleden all,
som meg evig fryde skal.

Ja, det Herren sier om Sion, gjelder i sannhet også om hvert hjerte som tror på Jesus: «Dette er mitt hvilested for all tid. Her vil jeg bo, fordi jeg har lyst til det» (Sal 132,14).

Er det nå så salig å ha Jesus Kristus boende i sitt hjerte – ja, finnes det slett ingen salighet uten dette – hva kan da være mer nødvendig enn å undersøke alvorlig om denne store saligheten tilhører oss eller ikke? Hva kan være viktigere enn dette alvorlige spørsmålet, som jeg nå vil legge fram for dem Jesus har gjenløst: Bor Kristus i deres hjerter?

Slik vil jeg i dag spørre dere alle, mine venner. Så skal hver og en av dere, i den stand dere står, spørre seg selv på samme måte for Den Allvitendes ansikt. Gi da flittig akt på Ordets klare lys og på det vitnesbyrdet deres egen samvittighet gir, og som ikke kan avvises.

Akk, Herre Jesus! Du bor i det høye og hellige, men du har også lovet å bo hos den som er knust og nedbøyd i ånden (Jes 57,15). Du har lovet at du sammen med din Far og din Ånd vil komme og bo hos dem som elsker deg og holder fast på ditt ord. Se da i nåde til oss når vi trer fram for deg, minner deg om disse løftene og roper til deg om denne nåden.

Ja, evige Forbarmer, gjør hjertene våre i stand til å bli dine boliger! Er de ennå stengt for deg, å, så bank på dem med din trofaste kjærlighets slag, så de må bli åpnet. Har de begynt å høre din røst, å, så gi dem all den nåden de trenger, så de kan bli helt åpnet for deg og du kan få fullt rom i dem. Har du allerede tatt bolig der, å, så bli der! Bevar oss for alt som kunne føre til at du skulle vike fra oss, og fyll oss mer og mer med din frelsende nådes fylde.

Ja, send oss din gode Ånd, han som din kristenhet feirer høytiden for i dag. Må han virke og holde ved like i hjertene våre det hellige ønsket som vi nå bærer fram for deg i helligdommen, mens vi står opp og synger med samlet andakt: «Akk, hør meg, Herre Jesus Krist …» Fader vår …

Evangelium: Joh 14,23–31

Vi vil nå betrakte:

Et viktig samvittighetsspørsmål til gjenløste mennesker: Bor Kristus i deres hjerter?

Stort og salig er det guddommelige løftet som Jesus, vår dyrebare Frelser, gir i dagens evangelium: «Om noen elsker meg, da holder han fast på mitt ord, og min Far skal elske ham, og vi skal komme til ham og ta bolig hos ham.» Disse ordene ble talt skjærtorsdag, trolig i Betania. De er en del av det lærerike og trøstefulle svaret Jesus ga på spørsmålet fra Judas Taddeus: «Herre, hva er grunnen til at du vil åpenbare deg for oss, men ikke for verden?» (Joh 14,22).

Her forsikrer Jesus disiplene sine at den særlige åpenbaringen han viser menneskesjeler i nåde, bare blir gitt dem som elsker ham og holder fast på hans ord. Det er de som lever i troen på hans navn, og som viser denne troen og dette livet ved at de holder ham for sitt høyeste gode. I ham finner de sin største glede, og verken i lære eller liv viker de noen gang fra hans guddommelige forskrifter.

Han forsikrer at denne åpenbaringen ikke er noe synlig komme for å opprette et jordisk rike. Den er et åndelig, inderlig og fortrolig fellesskap som den treenige Gud ved Jesus inngår og holder ved like med hvert troende hjerte.

Når hjertet ved troen tar imot Jesus som sin egen Frelser, bor Jesus der som i sin helligdom. Og der Jesus bor, der bor også hans Far, og der bor også hans Ånd, for de tre er ett. For en herlighet for den troende sjelen! Jesus, ja, den treenige Gud er så nært forent med den at han lever og virker i den og så å si er «én ånd» med den (1 Kor 6,17). Nå kan vi forstå hva Peter mener når han lærer om de kristne at de har fått «del i guddommelig natur» (2 Pet 1,4).

Ja, virkningene av denne foreningen er til å kjenne. De viser seg i det nye livet, i det himmelske sinnelaget og i den rettskafne ferden. Ved dette skiller Jesu sanne venner seg alltid fra denne verdens mennesker. I deres hjerter er det synden og syndens lyster, verden og kjærligheten til verden, ja, djevelen og djevelens engler som bor og styrer. Gi da akt på disse kjennetegnene, og lær av dem å svare på dette viktige spørsmålet: Bor Kristus i deres hjerter?

———————

Med dette spørsmålet vender jeg meg nå først til de ulykkelige menneskene som må svare på det med et sørgelig nei.

Blinde mennesker, som ikke kjenner Kristus.

Hvilken beklagelig blindhet i frelsens sak finner vi ikke hos altfor mange av dem Jesus har gjenløst, hos altfor mange som pynter seg med det kristne navnet! Hos mange mangler den nødvendige boklige kunnskapen. Mange vokser opp uten noen gang å bli skikkelig undervist i kristendommens frelsende sannheter.

De får lære mye annet, mer eller mindre nyttig, mer eller mindre skadelig. Men det viktigste av alt som bør læres, er evangeliets gagnlige lære, kunnskapen om Jesus Kristus, for i den alene er det evig liv. Hvor ofte blir ikke nettopp den regnet for en bisak? Hvor ofte blir den ikke bare flyktig og løselig tilegnet, ja, lagt fram lemlestet og forfalsket?

Og ikke nok med det. Det finnes også de – ja, beklageligvis mange – som får mindre kunnskap jo eldre de blir. På alle måter prøver de å glemme, viske ut og kvele det de har lært av sin kristendom, det de kanskje en gang visste riktig og grundig nok om Gud og guddommelige ting, om frelsens grunn, midler og orden.

Slik blir de liggende i det åndelige mørket. Jesus står ukjent midt iblant dem. Fordommer, villfarelser og falske meninger om troen trenger kristendommens rene lys til side. Og han som er åpenbart for å gi sitt folk kunnskap om frelsen, må klage over dem: «De kjenner ikke Faderen og heller ikke meg» (Joh 16,3).

Nå spør jeg disse blinde, disse uvitende: Bor Kristus i deres hjerter? Og dere beklagelige! Hele Guds ord lærer at dere må svare nei. De som Jesus bor hos,

holder jo fast på hans ord. Og hvordan kan dere holde fast på Jesu ord uten å ha lært Jesu ord, uten å kjenne Jesu ord og uten å ha innsikt i Jesu ord? Jesus er et lys, verdens lys, det sanne lys. Hvordan kan han bo der hvor mørket ennå hersker?

Nei! Der Jesus ikke er kommet inn i forstanden til opplysning, der er han heller ikke kommet inn i hjertet til liv og kraft. Hjertets dør er stengt for Jesus selv så lenge forstandens øye sover for hans ord. Hjertet er tomt for Jesu gjenfødende, rettferdiggjørende og helliggjørende nåde så lenge hodet er tomt for sann kunnskap i frelsens lære.

«Hva samfunn har lys med mørke?» (2 Kor 6,14). «Gud er lys, og det er ikke noe mørke i ham. Dersom vi sier at vi har samfunn med ham, men vandrer i mørket» – også i mørket av en uvitenhet vi selv har valgt – «da lyver vi og gjør ikke sannheten» (1 Joh 1,5–6). Å, dere blinde mennesker, som ikke kjenner Kristus! Kristus bor ikke i deres hjerter.

Sorgløse mennesker, som ikke spør etter Kristus.

Sorgløshet når det gjelder sjelens evige frelse, er nettopp hovedtrekket i bildet av de falskt trygge menneskene. De har omsorg og bekymring for mangt og mye, men i spørsmålet om det ene nødvendige er de likegyldige og forsømmelige. Omhyggelig nok kan de passe sine timelige saker, og engstelig nok kan de sørge for morgendagen når det gjelder legemet.

Men når hører man dem spørre: «Hva skal jeg gjøre for å bli frelst?» (Apg 16,30). «Har jeg søkt og funnet Jesus? Er jeg kommet til tro på hans navn, som alene frelser?» Slike bekymringer er fremmede for hjertene deres.

I denne viktige saken, i det som skulle ligge dem aller mest på hjertet, er de raske til å ta de store ordenes språk i munnen: «Det har ingen nød, verken fra øst eller vest» (Sal 75,7).[1] De er raske til å regne saken for liten og si: «Fred! Fred!» (Jer 6,14).

Men dere sorgløse! Det er likevel ingen fred. For hør et viktig spørsmål: Bor Kristus i deres hjerter? Jeg forsikrer dere at dere må svare nei. Kristus kan ikke bo i de hjertene som ikke spør etter ham. Den første begynnelsen til troen er at man spør, begjærer og lengter etter Jesus. Og til denne begynnelsen på troen er dere ennå ikke kommet.

Den finnes bare i det hjertet som er bedrøvet over synden og bekymret for frelsen. Den finnes bare der hvor Jesus blir verdsatt så høyt at sjelen ser seg og føler seg ulykkelig uten Jesus, evig ulykkelig. Men for dere er Jesus ennå ikke blitt dyrebar og uunnværlig. Han er likegyldig for dere, ja, motbydelig og foraktelig.

Verden er deres høyeste gode, synden deres største glede. «Den som vil være verdens venn, blir Guds fiende» (Jak 4,4). «Hver den som synder» – det vil si: synder med forsett og med glede, og det er det dere gjør – «har ikke sett ham» – nemlig Jesus – «eller kjent ham» (1 Joh 3,6). Å, dere sorgløse mennesker, som ikke spør etter Kristus! Kristus bor ikke i deres hjerter.

Fiendtlige mennesker, som hater Kristus.

[1] NB: «For ikke fra øst og ikke fra vest, og heller ikke fra berglandets ørken kommer vår oppreisning.»

«Kjødets attrå er jo fiendskap mot Gud» (Rom 8,7). Av naturen ligger dette fiendskapet i menneskehjertet, og så lenge mennesket er i en ugjenfødt tilstand, er det dette som rår i ham. Alle uomvendte syndere hater verdens Frelser. Og dette hatet er synlig, selv om det ikke bryter like tydelig fram hos alle.

Det finnes jo de som forkleiner og håner Jesu navn, motsier og spotter Jesu lære, undertrykker og forfølger Jesu venner. Men også de som ikke driver bitterheten sin til en så grufull høyde, viser likevel på flere måter at de hater ham som fortjener deres varmeste kjærlighet.

La oss se på den uverdige ferden til dem som forkaster Jesus i vantro, som går forbi Jesus i egen rettferdighet, og som regner Jesu krav for harde og Jesu løfter for skadelige. La oss se på den motviljen syndere møter Guds ord med, den tregheten de lærer det med, den kjedsomheten de hører det med, og den motstanden de forherder hjertene sine med mot alt i Ordet som går dem for nær.

Vitner ikke alt dette om at Jesus er forhatt i deres øyne og hatet av deres hjerter? Nå, dere Jesu fiender! Bor vel Kristus i deres hjerter? Nei, bare de som elsker ham, får del i denne saligheten. Men dere elsker ham ikke, dere holder ikke fast på hans ord. Dere legger ondt på ham til lønn for godt, og hat til lønn for hans kjærlighet (Sal 109,5).

Og hva gjør dere med dette? Jo, dere skiller ham fra dere, dere jager ham bort fra dere. Dere styrter dere i fortapelsen. For selv forsikrer han: «Alle de som hater meg, elsker døden» (Ordsp 8,36). Og Paulus lærer om dem som er fiender av Kristi kors, at de «ender i fortapelsen» (Fil 3,18–19). Å, dere fiendtlige mennesker, som hater Kristus! Kristus bor ikke i deres hjerter.

Hyklerske mennesker, som håner Kristus.

Syndere kan også forstille seg. Slik Satan skaper seg om til en lysets engel (2 Kor 11,14), slik kan også Satans barn gi seg ut for å være Jesu Kristi tilbedere. De bekjenner Jesus med munnen, de ærer ham med leppene, de fører navnet hans på tungen, og de pynter seg med en ytre hellighets maske, med et selvlaget skinn av gudsfrykt.

Men under alt dette er de med hjertene sine langt borte fra ham. De fornekter den sanne gudsfryktens kraft. De vanærer, ja, de krenker den hellige Frelser med den ondskapen som hersker i deres indre, og med forsettlige overtredelser i livet sitt. Dem gjør de enten i det skjulte, eller så pynter de dem med vakre navn.

Slik spotter dere Kristus, dere hyklere! Og dere ville gjerne bedra ham, slik dere ofte bedrar deres kortsynte medmennesker. Men hør i dag et spørsmål, og svar på det for hans ansikt som ransaker hjertene deres og prøver nyrene deres (Jer 17,10). Det er dette viktige spørsmålet: Bor Kristus i deres hjerter?

Her nytter det ikke å hykle. Her hjelper ingen list. Dere må svare nei. Nei! Jesus, sannheten selv, bor ikke der hvor løgnen hersker, og der hvor løgnens far blir tjent og etterlignet. Jesus, Den Allvitende, bor ikke der hvor man vil skjule seg for Herren. Jesus, det trofaste og sannferdige vitne, bor ikke der hvor falskheten bor i ånden.

«Far ikke vill! Gud lar seg ikke spotte!» (Gal 6,7). En dag fullbyrder han på dere det forferdelige veet som han har forkynt over alle hyklere. En dag avslører

han ondskapen deres og gir dere den lønnen dere fortjener. Å, dere hyklerske mennesker, som spotter Kristus! Kristus bor ikke i deres hjerter.

Så bor altså ikke Kristus i deres hjerter, alle dere uomvendte syndere! Og hva kan være mer usalig enn sjelens tilstand hos dere? Hva kan være mer skrekkelig enn den skjebnen som venter dere? Der Jesus er borte, der er all salighet borte. Et hjerte uten Jesus er et hjerte uten nåde og syndenes forlatelse, uten fred og glede i livet, uten ro og frimodighet i døden, uten skånsel i dommen og uten himmel i evigheten.

Å, bli forferdet over dere selv! Gråt over deres elendighet, og skynd dere mens nådens tid varer for dere og nådens røst lyder til dere – skynd dere å gi akt på Jesu tilbud, fullt av kjærlighet: «Se, jeg står for døren og banker. Om noen hører min røst og åpner døren, da vil jeg gå inn til ham og holde nattverd med ham, og han med meg» (Åp 3,20).

————————

Men spørsmålet «Bor Kristus i deres hjerter?» skal også legges fram for de lykkelige menneskene som kan svare et gledefullt ja. Og hvem er de?

Bekymrede mennesker, som søker Kristi nåde.

Når en synder er vakt opp av sin dvale, ser sin nød og spør etter redning, da blir han kalt av Guds Ånd ved evangeliets ord og vist til Kristus, han som har frelst syndere og tar imot syndere. Da lyder det til ham: «Tro på Herren Jesus, så skal du bli frelst» (Apg 16,31).

Og dette løftet blir herlig for ham. Men i sin bekymring våger han ennå ikke å tilegne seg all den nåden som ligger i det. Lenge lyder det i hans beklemte hjerte: «Tør jeg tro? Tør jeg komme til Jesus? Akk, om jeg kunne finne nåde for hans øyne! Akk, om han ville høre mine sukk og forbarme seg over meg!»

I disse bekymrede spørsmålene og i disse lengselsfulle ønskene ligger det allerede en begjæring etter Frelseren og en lengsel etter hans nåde. Og med denne begjæringen og denne lengselen blir Kristus virkelig søkt – søkt i Ordet, som alltid blir dyrebart for en slik synder, og søkt i bønnen, som et slikt hjerte stadig øver seg i.

Hva tror dere nå, dere som sørger i Sion, og som slik spør og leter etter deres sjelevenn? Bor vel Kristus i deres hjerter? Det er som om jeg hører dere svare i deres bekymring: «Nei, han bor der ikke ennå! Vi søker ham, men vi har ennå ikke funnet ham.»

Men hør likevel dette til oppmuntring og trøst: Ordet lærer at Jesus allerede er gått inn i hjertene deres. Ordet svarer for dere det dere selv ikke tør svare – et trøstefullt ja! Ja, der Jesus blir søkt i alvor, der er han allerede funnet, selv om den bekymrede sjelen ennå ikke kan merke det. Det knuste og ydmyke hjertet er allerede en bolig for Jesus, selv om det ennå ikke kan være visst på denne nåden.

Nettopp dere gjelder disse guddommelige løftene: «Om det er noen som søker etter sannhet, så vil jeg tilgi» (Jer 5,1).[2] «Den som kommer til meg, vil jeg slett ikke støte ut» (Joh 6,37). «Salige er de som hungrer og tørster etter rettferdigheten, for de skal mettes» (Matt 5,6). Å, dere bekymrede mennesker, som søker Kristi nåde! Kristus bor ved troen – også ved deres svake tro – i deres hjerter.

[2] NB: «… om det er noen som gjør rett, som legger vekt på redelighet! Så vil jeg tilgi byen.»

Trøstede mennesker, som kjenner Kristi kjærlighet.

For en dyrebar trøst, for en himmelsk glede blir ikke gitt de hjertene som har fått visshet om nådestanden! Der vitner Guds Ånd sammen med menneskets ånd at Jesus er funnet, synden tilgitt og barneretten avgjort. Der kjenner man Kristi kjærlighet, «som overgår all kunnskap» (Ef 3,19). Der smaker og ser man hvor god Herren er (Sal 34,9). Der får man en guddommelig vederkvegelse og en himmelsk husvalelse, og der blir Herrens hellige navn lovet og priset.

Ja, hva svarer dere, dere trøstede som har funnet deres Frelser og vet at dere har funnet ham, når jeg nå spør dere: Bor Kristus i deres hjerter? Dere møter meg nok med denne glade bekjennelsen: «Ja, Jesus bor i vår sjel, i Jesus har vi det vel. Vi er blitt for Herrens øyne som de som finner fred (Høys 8,10). Vår sjel opphøyer Herren, og vår ånd fryder seg i Gud, vår Frelser (Luk 1,46–47).

Vi holder fast på vår Jesus, og aldri, aldri skal vi slippe ham. Han er vår, og vi er hans. Han har tørket bort tårene våre og bedt oss være ved godt mot. Det er til oss han taler disse oppmuntrende ordene i dagens tekst: 'Fred etterlater jeg dere. Min fred gir jeg dere. La ikke deres hjerte forferdes, frykt ikke!' Og derfor er vi glade. Derfor priser vi hans kjærlighet.» Ja –

Din kjærlighet, o Herre Krist,
er uten svik og argelist;
den dekker over hver en brist
og gir det som vi hadde mist.

Og at vi slikt skal kunne tro,
så vil du selv hos oss nå bo
og fryde sjelen med den ro
som på ditt kors kan herlig gro.

Å, dere trøstede mennesker, som kjenner Kristi kjærlighet! Kristus bor ved troen i deres hjerter.

Helliggjorte mennesker, som har Kristi sinn.

Til alle Jesu bekjennere lyder det: «La dette sinn være i dere, som òg var i Kristus Jesus» (Fil 2,5). Og når Jesus tar bolig i hjertet, blir hans sinn skapt der, og det lyser fram i hele menneskets ferd. Her viser Jesu mildhet seg, Jesu ydmykhet, Jesu saktmodighet, Jesu tålmodighet og Jesu villighet til forsoning. Vakre kjennetegn på et helliggjort hjerte!

Ja, dere hellige, dere oppriktige kristne, bor Kristus i deres hjerter? Dere svarer ja! Og svaret deres har god grunn, for virkningene av at Jesus bor i dere, vitner sammen med dere. Det er hans kraft som styrker dere, og hans kjærlighet som driver dere til det som behager Gud, til helliggjørelse og kristne gode gjerninger.

Fordi hans kjærlighet til dere gir dere liv, elsker dere ham igjen. Og denne kjærligheten gjør at dere holder fast på hans ord og går i hans fotspor. Ut fra denne ferden våger dere, i åndens vakre fattigdom, å trekke den oppmuntrende slutningen at dere står i en nær og salig forening med ham. Ja, dere helliggjorte mennesker, som har Kristi sinn! Kristus bor ved troen i deres hjerter.

Lidende mennesker, som bærer Kristi kors.

Lidelser følger med kristendommen, og korset må bæres på vandringen på den trange veien. Ikke enhver lidelse vitner om en sann kristendom. «Den ugudelige har mange plager» (Sal 32,10). Og de er ikke Kristi kors, men hans eget kors, som han selv har dratt over seg, og der bærer han sine synder.

Men lidelsen i fellesskap med Kristus og i etterfølgelsen av Kristus, lidelsen for Kristi skyld, for rettferdighetens og sannhetens skyld – det er Kristi kors, og det blir bare båret av Kristi venner. Bor da Kristus i deres hjerter, dere lidende kristne? Dere kan trygt svare ja.

Jesus har selv sagt: «Om noen vil komme etter meg, da må han fornekte seg selv, ta sitt kors opp og følge meg» (Matt 16,24). Han har forsikret: «Salige er de som blir forfulgt for rettferdighets skyld, for himlenes rike er deres» (Matt 5,10). Vi vet også at «alle som vil leve gudfryktig i Kristus Jesus, skal bli forfulgt» (2 Tim 3,12). Ja, vi håper at så sant vi lider med ham, skal vi også herliggjøres med ham (Rom 8,17).

Og det er han som styrker oss i lidelsen og trøster oss i sorgen. Han hjelper oss å løpe med tålmodighet i den kampen som er lagt foran oss. Og han oppmuntrer oss med de gladeste utsikter mot det salige målet, der lidelsen skal ta slutt, korsets byrde skal legges av, og vi skal nyte en himmelsk herlighet. Den overgår langt og erstatter rikelig alle trengslene i denne tiden.

«Hvem har jeg ellers i himmelen? Når jeg bare har deg, begjærer jeg ikke noe på jorden. Om enn mitt kjød og mitt hjerte svikter, så er Gud mitt hjertes klippe og min del for evig» (Sal 73,25–26). Å, dere lidende kristne, som bærer Kristi kors! Kristus bor ved troen i deres hjerter.

————————

Nå, alle dere omvendte og troende kristne som kjenner dere igjen i disse beskrivelsene: Vel er dere! Kristus bor ved troen i deres hjerter. Men når dere nyter hele saligheten ved at han bor i dere, så kjenn også den hellige plikten dere har til å bevare denne himmelske nåden som er blitt dere til del!

Det er en advarende sannhet at Jesus kan gå tapt fra hjertet, og det skjer ved tilbakefall til forsettlige synder. Det er en trøsterik sannhet at Jesus kan bli beholdt i hjertet, og det skjer ved at man holder ut i troen og i det gode. Vokt dere for det første. Legg vinn på det siste.

Ordet, bønnen og årvåkenheten er de midlene dere skal bruke til dette. Ved dem blir troen holdt ved like og grunnfestet. Ved dem blir dere mer og mer fast i den salige foreningen med Jesus. Hold da trofast ved disse hellige øvelsene. La ingenting skille dere fra Guds kjærlighet i Kristus Jesus (Rom 8,39).

Da skal Kristus med sin nåde og kjærlighet bli boende i hjertene deres så lenge dere teller dager og timer i tiden. Og når vandringen på jorden er slutt, skal dere for hans skyld få bo hos ham i himmelen i evighet – uforstyrret, herliggjort og seirende. Amen.

2. pinsedag: Den beste gave fra himmelen

> «For så har Gud elsket verden at han ga sin Sønn, den enbårne, for at hver den som tror på ham, ikke skal fortapes, men ha evig liv. For Gud sendte ikke sin Sønn til verden for å dømme verden, men for at verden skulle bli frelst ved ham. Den som tror på ham, blir ikke dømt. Den som ikke tror, er allerede dømt, fordi han ikke har trodd på Guds enbårne Sønns navn. Og dette er dommen, at lyset er kommet til verden, og menneskene elsket mørket fremfor lyset, for deres gjerninger var onde. For hver den som gjør det onde, hater lyset og kommer ikke til lyset, for at hans gjerninger ikke skal bli refset. Men den som gjør sannheten, kommer til lyset, for at hans gjerninger kan bli åpenbart, for de er gjort i Gud» (Joh 3,16–21).

Et menneske kan slett ikke få noe uten at det blir gitt ham fra himmelen. Det var disiplene til døperen Johannes som ga anledning til dette ordet. Med misunnelige øyne så de hvordan den store mesteren Jesus Kristus vant stadig mer anseelse og ry, og de ville mye heller ha sett at det hadde tilfalt deres egen lærer Johannes.

Johannes skjønte hvilken ånd som drev dem: De ville selv få ære gjennom Johannes, som de mente var den lovede og lenge ventede Messias. Derfor avviste han dem straks med dette ordet: «Et menneske kan ikke få noe, om det ikke blir gitt ham fra himmelen» (Joh 3,27).

Ordene kommer fra en mann som alltid erkjente hvor ringe han var, og som i sann ydmykhet utførte kallet sitt som Jesu forløper. Disse ordene bør lære oss svake og egenkjærlige mennesker hvor lite vi makter uten Gud. Mye kan et menneske ønske og begjære, men ingenting kan det få uten at det blir gitt det fra himmelen.

Mange som vil bli rike, og som derfor anstrenger seg på alle tenkelige måter, må likevel til slutt erfare til sin skade at de søkte mye, men fikk ingenting, fordi Herren ikke ville gi dem noe. Det har aldri levd et menneske som ikke har fått alt han eier, fra Gud. Vi gjør oss så store og har så høye tanker om oss selv. Vi ser oss som uendelig høyt hevet over andre, og likevel må vi både høre og se at ingen kan ta, ingen kan tilegne seg det aller minste, uten at det blir gitt ham av Herren.

Min venn, andre er kanskje ikke så lykkelige som du her i verden. De har ikke fått et så tiltalende ytre, og de er ikke så rike og ansette som du. Men alt dette gir deg ingen grunn og ingen rett til å heve deg over dem. Hva innbiller du deg vel at du er, du usle ormesekk? Og hva er du vel annet enn støv og aske? Har du ikke over tusen ganger ved gravene til dine likemenn hørt dommen over deg og alt levende: «Av jord er du kommet, til jord skal du bli»?

Vit at intet menneske kan få noe av egen kraft, men at det er Gud som gir det. Den som trakter etter ære og anseelse, må vite at både port og dør er stengt for ham om Gud ikke vil åpne dem. Alle midler, alle utveier og alle sideveier til å komme raskt opp er skåret av for ham om Gud ikke vil. Gud er den som gir og tar tilbake, Gud er den som opphøyer og fornedrer.

Daglig hører vi misfornøyde mennesker klage over at det går så underlig til her på jorden. De skulle gjerne flytte til en annen planet hvor det var mer orden og større rettferdighet. «Her», roper de, «blir de siste fort de første, og omvendt. Her kommer de udugelige fram, mens de som har fortjent noe, må stå lavt, på det nederste trappetrinnet, ja, kanskje i skammekroken.» «Her», legger en annen til, «bærer man på skoene de smykkene og perlene som burde pryde hals og bryst. Her tar man glitter for gull og torner for roser.»

Å, dere kortsynte! Mener dere at Gud i himmelen ikke ser og ikke vet alt dette, og at det ikke går ham til hjertet at det går så ille? Ær hans vise hensikter i alt! Kanskje tillater han iblant at de som har et embete å dele ut, ikke tenker på hvordan de kan få en dyktig mann til det, men heller hjelper den udugelige fram til den innbringende stillingen.

Kanskje tillater Gud også at de mektige på jorden i et slikt tilfelle sier: «Riktignok er den første søkeren til denne stillingen den som fortjener den mest. Men han har dyktighet, forstand og kunnskaper, og dermed kommer han nok fram i verden. Den andre er derimot en enfoldig og ukyndig, men beskjeden stakkar som man må prøve å hjelpe. Den første får vi tenke på en annen gang, og kanskje med noe bedre, noe som passer og lønner seg bedre.»

Tillater Gud alt dette, sier jeg, så stol på at han også har sine hensikter med det. Vi svake mennesker kan ikke se dem, og som kristne bør vi heller ikke laste dem. La oss aldri se med skjeve blikk på denne verdens barn, dumme eller flinke, høye eller lave, fordi Forsynet har funnet for godt å gi dem det vi mener vi selv har fortjent. Når tiden kommer, blir heller ikke vi glemt.

Josef lå i lenker i fengselet og ble snart en stor mann. Moses ble tvunget til å flykte langt bort til et fremmed land, hvor han måtte gjete sauer for å klare seg, men til slutt ble det han som førte Israels barn ut av Egypt. David, den yngste av brødrene, gikk også omkring med hjorden og var bare en ringe gjeter da han felte Goliat, men siden ble han en stor og mektig konge.

Ja, mine venner, slik går det fortsatt til. Har Herren sådd god sæd i åkeren din, så sørger han nok for at du får en god høst i sin tid. Har han tent et klart lys i deg, så lar han det sikkert ikke alltid stå under en skjeppe, men setter det i den lysestaken som er gjort i stand, når tiden kommer. Har han gitt deg gode gaver, så vet han også når du skal begynne å bruke dem. Men erkjenn og innrøm

i mellomtiden med Johannes at et menneske ikke kan få noe uten at det blir gitt ham fra himmelen.

Slik er det i de timelige tingene, og slik er det også i de åndelige, der alt blir gitt og skjenket av Gud. Av hans nåde er vi det vi er. «For Gud er den som virker i dere både å ville og å virke til hans gode behag» (Fil 2,13). Det beror ikke på noens vilje eller noens strev, men på Guds barmhjertighet (Rom 9,16). «For av nåde er dere frelst, ved tro. Og dette er ikke av dere selv, det er Guds gave. Det er ikke av gjerninger, for at ikke noen skal rose seg» (Ef 2,8–9).

Ikke oss, Herre, men ditt navn være æren, du som har elsket verden så høyt at du ga din Sønn, den enbårne, for at hver den som tror på ham, ikke skal fortapes, men ha evig liv. For en herlig, for en uvurderlig gave! Kjære tilhørere, her kan vi ikke si som den edle profeten Daniel sa til den ugudelige Belsasar, Babels siste konge: «Dine gaver kan du selv beholde, og dine belønninger kan du gi til en annen!» (Dan 5,17). Da ville vi ødelegge vårt eget vel for all evighet.

Nei, hver og en av oss vil tvert imot be: Gode Gud, gi også meg din elskede Sønn! Gi meg ham i hjertet mitt, gi meg ham til visdom, til rettferdighet, til helliggjørelse og forløsning (1 Kor 1,30), så jeg ikke skal fortapes, men få evig liv. Ja, mine venner, det har Gud selv forsikret oss om i det trøsterike evangeliet for denne dagen. Jo mer trøst det er i denne forsikringen, desto ivrigere må vi være etter å tilegne oss den og lære hvor stor verdi den har.

Dette skal jeg med Guds hjelp prøve å utlegge nærmere. Og den som ikke vil fortapes, men ha evig liv, han stemme nå i med meg i et andektig Fader vår …

Evangeliet: Joh 3,16–21.

Vi skal nå se på den beste gave fra himmelen, 1) gitt oss av Guds kjærlighet, og 2) tatt imot av oss med tro og takknemlighet.

Lov, pris, heder og ære
skje Gud i evighet
for sin guddommelige lære,
som han har latt oss se;
han gi at vi må kunne
hans hellige ord utgrunne
og sette vår tro dertil. Amen.

Første del

Ingenting overgår Guds kjærlighet. Det har vi et overbevisende bevis på i evangeliet som nettopp ble lest: «For så har Gud elsket verden at han ga sin Sønn, den enbårne, for at hver den som tror på ham, ikke skal fortapes, men ha evig liv.» Kjære tilhørere, la oss tenke over hva slags gave dette er – hvor tungtveiende, hvor stor og hvor verdifull.

Guds enbårne Sønn! Han som i glans og majestet, i makt og ære var Gud lik, lysets og livets Herre, han som Gud elsket så høyt og hadde velbehag i – denne edle skatten er gitt oss! Den har vi fått dels ved at Jesus ble menneske da han i tidens fylde tok på seg menneskelig natur, og dels ved hans lidelse og død for våre synder.

«Salige synd», utbrøt en gang en av den kristne kirkes nidkjære fedre, «salige synd, som har skaffet oss en slik Frelser!» Ja, sannelig salig! Men enda saligere er det at Gud elsket oss så høyt at han ga sin Sønn til vår frelse.

Guds kjærlighet har ikke bare omfattet et visst antall, men alle mennesker; han elsket hele verden. Hans enbårne Sønn er ikke kommet for å frelse bare noen, men alle syndere. Guds kjærlighet er ikke partisk og ikke ensidig, men allmenn. Han som er godheten selv, har ikke lyst til noe menneskes død eller fortapelse. Den hellige Skrift viser oss ikke Gud som en tyrann eller en menneskefiende, men som en god og kjærlig Far, «som vil at alle mennesker skal bli frelst og komme til sannhets erkjennelse» (1 Tim 2,4).

Noen kunne kanskje si: «Når Gud nå vil at alle mennesker skal bli frelst, hvorfor blir de det da ikke? Kan han ikke alt han vil? Og hvis han kan det, hva hindrer ham da?» Der har du rett, kjære sjel: Gud kan alt han vil, og ingen står hans makt imot. Men han har sine grunner til alt han gjør, og dem kjenner ikke du. Det er nok å vite at kjærligheten hans er uten grenser. Han elsker alle dem som frykter ham, og prøver å vinne dem som ikke vil ha del i hans kjærlighet og Jesu Kristi fortjeneste.

Da Noah ofret til Gud etter vannflommen, fant den Allmektige så stort behag i det at han lovte aldri mer å forbanne jorden for menneskets skyld (1 Mos 8,21). Enda større behag fant han i det offeret hans enbårne Sønn bar fram til forsoning. For det offerets skyld ville han ikke bare la være å forbanne jorden, men velsigne den med alt godt, for at vi ikke skulle fortapes, men få evig liv.

En lege årelater den syke for å gi ham helsen tilbake. Slik måtte også Kristus lide for oss, for ved sine sår å gi oss et fristed og med sitt blod å sone det vi hadde syndet. Johannes så «en annen mektig engel stige ned fra himmelen. Han var kledd i en sky, og regnbuen var over hodet hans» (Åp 10,1). Det kan ikke finnes noe sannere bilde på at Guds Sønn ble menneske.

Hans dyrebare blod er den skjønne fargen som regnbuen prunker med, og som vasket bort syndene våre. Regnbuen er dessuten et tegn på Guds løfte om ikke mer å ødelegge menneskeslekten. Slik er også Jesus et pant på Guds kjærlighet, på den grenseløse kjærligheten som Gud omfattet verden med.

Ja, «Gud er kjærlighet», sier evangelisten Johannes i sitt første brev (1 Joh 4,16). «Hvor er en vismann? … Har ikke Gud gjort verdens visdom til dårskap?» (1 Kor 1,20). «Jeg priser deg, Far, himmelens og jordens herre», sa Jesus, «fordi du har skjult dette for vise og forstandige, men åpenbart det for umyndige. Ja, Far, for slik skjedde det som var deg til behag» (Matt 11,25–26).

Gud er kjærlighet. Krever dere bevis for det apostelen forsikrer her? Mener dere at Johannes ikke visste hva han sa, og hvor langt han kunne gå? Hvert eneste blad i Bibelen stadfester det. Hver velsignelse vi tar imot, viser at det er sant. Guds tålmodighet og langmodighet viser at det er virkelig. Og ingenting viser det så sterkt som at Gud ga sin enbårne Sønn til å dø i synderes sted. For en uforlignelig kjærlighet, så høy at den overgår all forstand!

Det er en stor egenskap i den Eviges vesen at han er den samme i dag og alltid. For en kilde til trøst for et Guds barn! Ja, for sitt folk er han uforanderlig den samme, en kjærlighetens Gud, og denne Gud er vår Gud for evig. Kjærligheten

hans kan ikke forandres av tidens lengde. Heller ikke kan noen skiftninger i kårene til dem han elsker, gjøre noen forandring i den, for han blir i sin kjærlighet til sine hellige.

Ja, selv om de skulle bli styrtet i den dypeste elendighet, og sorgens bølger skulle skylle over dem, er hans kjærlighet likevel den samme. Også det er et bevis på hans farskjærlighet, for «den Herren elsker, den tukter han, og han hudstryker hver sønn som han tar seg av» (Hebr 12,6).

Derfor ropte også Paulus seierssikkert: «For jeg er viss på at verken død eller liv, verken engler eller krefter, verken det som nå er, eller det som komme skal, eller noen makt, verken høyde eller dybde eller noen annen skapning skal kunne skille oss fra Guds kjærlighet i Kristus Jesus, vår Herre» (Rom 8,38–39).

Ja, du kristne, Gud er kjærlighet! Hvordan er du nå sinnet mot ham? Har du kjent og trodd denne kjærligheten? Har du det, så skal den tvinge deg til ikke å leve for deg selv, men for ham som døde for deg og sto opp igjen (2 Kor 5,15). Vis at kjærligheten din er oppriktig, ved å gjøre det som er til behag i hans øyne.

Lærer ikke Guds kjærlighet deg, når du tenker over den, å si nei til ugudeligheten, å lyde Kristi ord og vilje og for hans skyld å elske dem som følger ham, da kjenner du ikke kjærlighetens Gud. Kort sagt: Gjør du ikke det, så er du Guds fiende. Denne grove forbrytelsen tillater du deg, enda Gud har vist deg så mye godhet og langmodighet.

Men å, kjære sjel, fortsetter du i den, skal du i dommen kjenne Herrens grumme vrede, på det stedet der en aldri skal høre disse ordene som er så livgivende og vederkvegende for sjelen: Gud er kjærlighet.

Nå mener jeg å ha vist og forklart dere, kjære tilhørere, den beste gaven fra himmelen: at Guds Sønn kom og ble menneske fordi Gud elsket oss arme syndere med en så stor og uvurderlig kjærlighet. Hvordan vi nå skal ta imot denne Guds kjærlighet med tro og takknemlighet, skal jeg prøve å vise dere i siste del.

Siste del

Gud ga oss sin Sønn for at vi ikke skal fortapes, men ha evig liv. For å vinne dette må troen bo i hjertene våre og vise seg i alle gjerningene våre. Før denne troen må det komme en grundig kunnskap om hvor høyt verdt den gaven er som Gud har skjenket oss i sin enbårne Sønn.

En sjel som er fylt av en slik tro, kan med full tillit si med Paulus: «For jeg vet hvem jeg tror på, og jeg er viss på at han er mektig til å bevare det som er betrodd meg, til dagen kommer» (2 Tim 1,12). Med fast tillit holder han om sin Frelser, og som Israel en gang slipper han ham ikke før han har fått hans velsignelse.

Troen hans er altså grunnet på Guds hellige ord. Den er ikke grunnet på påfunn og vitnesbyrd fra mennesker som bekjenner seg som kristne fordi foreldre og lærere fra barndommen av har lært dem og holdt dem til det. Han vet og kjenner at den rette, frelsende troen er et nådeverk av Den Hellige Ånd, som vitner i oss at Ånden – det er Guds ord – er sannhet.

«Dette er Guds gjerning at dere skal tro på ham som han har sendt» (Joh 6,29). Derfor sier også Frelseren: «Ingen kan komme til meg uten at Faderen som har sendt meg, drar ham» (Joh 6,44).

Slike rettroende vet også at det ville bli vanskelig for dem å stå imot sine egne tilbøyeligheter og innskytelser hvis det ble spørsmål om å si fra seg troen og bringe samvittigheten til taushet. For ville de ikke gå med på det, ville de pådra seg unåde, uvennskap og forfølgelse fra verdens barn. De ville ikke klare det hvis de ikke hadde nok standhaftighet og styrke fra Gud til å stride mandig mot alle fristelser fra kjødet, verden og forfengeligheten.

Eller finnes det ikke også i våre dager slike feige og motløse hjerter som selger sin evige salighet for en tilsynelatende timelig fordel? Verdens dom er så knusende. «Han er en hellig mann», heter det ofte. «Han leser Guds ord hver time på dagen, han går i kirken og til skrifte og ber både kveld og morgen. Han har kunnskaper og stor dyktighet, men den overdrevne gudsfrykten og den ømfintlige samvittigheten hans gjør ham utilgjengelig og ubrukelig for verdslige verv.»

Slik tale kommer den fromme mannen for øre. I begynnelsen avskyr han den. Men så blir han stormet av gode råd fra venner, erting fra dårer og hån fra spottere. Nå begynner han å vakle, og snart er overgangen gjort. Ett skritt på fordervelsens og vantroens vei drar snart flere med seg. Det er, som man sier, bare det første skrittet som koster. Og snart ser man den gudfryktige mannen overalt hvor det er tant og adspredelser, så viklet inn i syndens garn at han ikke kan rive seg løs.

Arme, feige sjel! Det fikk du fordi du lyttet til verdens dom og forlot de grunnsetningene som Gud ved troen hadde lagt ned i hjertet ditt. Dessverre har han mange, mange likemenn i kristenheten vår. Gud gi at det ikke må finnes noen slik i denne kristne menigheten, verken nå eller i framtiden!

La oss nå, kjære tilhørere, vende oss til mannen som er standhaftig i troen, og se på ham som et motstykke til den første. Han strever etter de beste nådegavene, som Paulus sier (1 Kor 12,31), og regner dem for mer verdt enn alle verdslige skatter, fornøyelser og æresposter. Han vet at Guds rike og nåde gir både timelig og evig lykksalighet, og at disse gavene bare blir gitt dem som tjener Herren og blir faste i troen til enden.

Har han gull, sølv, åkrer og enger, med ett ord alt det verden kan gi, så vet han også at alt dette er forgjengelig. Det kan lett tapes og ødelegges, og det er en dårskap å «holde kjød for sin arm» (Jer 17,5). Har han høytstående slektninger og fornemme frender, så vet han også hvor glatt all menneskegunst er.

Gullet hans kan lett bli røvet. En gnist er nok til å tenne den ilden som legger det vakre huset og det prektige innboet hans i aske. Døden kan rive bort dem som vil ham vel, og misunnelse og hat kan styrte vennene hans. Da finner han at han av alt dette ikke hadde noe han kunne kalle sitt eget.

Den samme tanken skal også trenge seg på enhver høytstående mann, om han så er aldri så stor og mektig. Den rike stoler på skattene sine, den mektige godseieren på de fullstappede låvene sine og den ærgjerrige på sine glimrende slektninger og avholdte venner. Men slik kan hver og en i denne verden heller vente seg det verste enn det beste av alle disse godene. Og om han så kan si: «Det er fred», så kan han likevel ikke si: «Det er ingen fare.»

Om lenkehunden ikke biter oss, viser det bare at den ikke kan, fordi den er bundet. Kommer den løs, mangler den verken vilje eller evne til å bite. Ingen er fri for menneskers anslag, og dessverre er de for det meste onde og slette. Naboen kan lenge skjule sin uvilje, men stol ikke på at han lar den første anledningen til å skade gå fra seg.

Alt dette forutser, kjenner og vet den forsiktige og sanne Guds venn. Han har lært verden og menneskene å kjenne. Han har fred med seg selv, og enda mer: Han har fred med Gud, den freden som Kristus har vunnet for oss. Den er alltid den ypperste, den beste gaven fra himmelen, og ingen kan ta den fra oss. Han kan alltid si med full visshet:

Jeg er viss og derpå lider:
verken liv og heller død
meg ifra min Jesus slider;
engler, høyhet eller nød,
dybde eller annet mer,
enten kommet eller nær,
fra Guds kjærlighet meg fører,
som i Kristus Jesus er.

Jesus sa til den samaritanske kvinnen ved brønnen: «Kjente du Guds gave, og visste du hvem det er som sier til deg: Gi meg å drikke – så hadde du bedt ham, og han ville gi deg levende vann!» (Joh 4,10). Kjenner du ikke, du sjel, Guds gave og rikdommen av hans nådebevisninger i Jesus Kristus? Be ham, og han skal gi deg levende vann. Han forsikrer deg om det: «Men den som drikker av det vannet jeg vil gi ham, skal aldri i evighet tørste» (Joh 4,14).

Du sjel som tørster etter nåden, salig er du om du setter deg ned ved denne kilden! Der kan du jage bort alle dine bekymringer og sorger, om du rett tenker over Paulus' dyrebare ord: «Han som ikke sparte sin egen Sønn, men ga ham for oss alle, hvordan skulle han kunne annet enn å gi oss alle ting med ham?» (Rom 8,32). Frykt ikke, men løft bare troen din og fest din tillit til kjærlighetens Gud, livets Fyrste, så skal du ikke fortapes, men ha evig liv.

Har du jammer og elendighet her, så får du salighet og fryd der. Her er livet kort, der dør du aldri. Å, om øynene våre kunne trenge inn i den Eviges bolig og se strålene av hans guddommelige majestet, skue Jesu Kristi herlighet, de saliges lykksalighet og hans utvalgtes glede! Å, om vi bare et øyeblikk fikk se dette! Hvor lei skulle vi da ikke bli av alt det jordiske, og hvor inderlig skulle vi ikke lengte etter det himmelske og uforgjengelige!

Ja, hvor villig og gjerne skulle vi da ikke bekjenne og innrømme «at den nåværende tids lidelser ikke er for noe å regne mot den herlighet som skal åpenbares på oss» (Rom 8,18). Der finnes ingen år, ingen dager, ingen timer, for evigheten regner ikke med skiftninger. Der blir ingen gammel, der kjenner man ingen sykdom, der herjer ingen død. For døden er oppslukt til seier (1 Kor 15,54), og tiden i evigheten.

Å, du lengselsfullt ventede, du himmelsk anede evighet! Hvor liflig er ikke tanken på deg for den sjelen som tror!

Ta imot, du min tilbedte Skaper, mitt hjertes ringe, men oppriktige offer for din godhet, at du lærer meg, mens jeg er her i verden, å forberede meg til evigheten som venter. Forsmå ikke, dyrebare Frelser, min takknemlighet, som jeg av et dypt rørt hjerte legger ned for din ømme omsorg for min sjel og for den saligheten du har vunnet for meg.

Led meg, du trøstende Guds Hellige Ånd, her på jorden i sannhetens kunnskap på visdommens vei. Opplys min forstand, og hjelp meg å lære rett å kjenne og dyrke Gud og ham han har utsendt, Jesus Kristus, min og alles evige Frelser (Joh 17,3). Da går jeg tilfreds ut av tiden til ham som skal ta imot meg i sin evige bolig og gi meg den himmelske arvedelen som er gjort i stand for alle hans venner.

Kjære tilhørere! Ved Guds nåde har jeg nå gjennomgått det emnet jeg hadde valgt for betraktningen: den beste gave fra himmelen. Jeg har vist dere 1) at den er gitt oss fra himmelen, og 2) at det er vår plikt å ta imot den i tro og med takknemlighet. Hver og en prøve nå seg selv: Hvordan har han så langt på sin jordiske vandring sett på denne gaven? Hvordan har han oppført seg mot den edle giveren, og hvordan har han tatt imot gaven og takket for den?

Å, mine venner, mennesket er så svakt, så vaklende, så tvilrådig! Det ser ikke engang med helt åpne øyne det gode som Gud gir det. Ofte miskjenner det hans farskjærlighet og hans milde hensikter – hvordan skulle det da kunne ta imot og takke for dem? Be derfor Gud, giveren av alle gode ting, at han vil verdiges å opplyse dere om at frykten for ham er grunnvollen for all deres jordiske og himmelske salighet, og at evigheten venter oss alle.

Salig er den som verdig har beredt seg til den, og som da kan gå ut av tiden i full fortrøstning med disse ordene på sine dødsbleke lepper: «Herre, kom! Jeg er rede og venter på å få se deg.» Ja, milde Gud, grunnfest en slik trøst i oss alle! Verdiges å gjøre oss verdige til det du har bestemt oss til. Fyll hjertene våre med fortrøstning til din nåde ved den forsoningen Jesus Kristus har vunnet for oss. Å, hvor stor og uutgrunnelig er ikke den kjærligheten du har vist oss ved å gi din enbårne Sønn for oss!

Gi at vi må ta imot din uvurderlige nådegave med sann takknemlighet og gjenkjærlighet, og at vi alltid må vandre slik i ditt lys her at vi kan bli funnet verdige til å se deg i himmelen. Bevar oss nå og alltid fra alt ondt, og forlat oss ikke i nøden! Vi vet og erkjenner alle at du har elsket verden så høyt at du ga din enbårne Sønn for den, for at hver den som tror på ham, ikke skal fortapes, men ha evig liv. Dette unne Gud oss alle av nåde for Jesu Kristi skyld. Amen.

Treenighetssøndag: Frelse ikke ved egen visdom, men bare ved troen på Kristus

> «Det var en mann blant fariseerne som hette Nikodemus. Han var en av jødenes rådsherrer. Han kom til Jesus om natten og sa til ham: Rabbi, vi vet at du er en lærer kommet fra Gud, for ingen kan gjøre disse tegnene som du gjør, uten at Gud er med ham. Jesus svarte og sa til ham: Sannelig, sannelig sier jeg deg: Uten at en blir født på ny, kan han ikke se Guds rike. … Og likesom Moses opphøyet slangen i ørkenen, slik må Menneskesønnen bli opphøyet, for at hver den som tror på ham, skal ha evig liv» (Joh 3,1–15).

Holdt i Kristine kirke 1790.

«For da verden ved sin visdom ikke kjente Gud i Guds visdom, fant Gud for godt å frelse dem som tror, ved forkynnelsens dårskap» (1 Kor 1,21).

Se her, mine tilhørere, et underlig råd, et velsignet og underfullt råd, som Gud Herren i sin guddommelige visdom har fattet til frelse og salighet for falne mennesker! Det er et råd som himmelhøyt overgår alt den kjødelige fornuften kan tenke, og som trykker den ned i dyp skam. Det er et råd som viser at Herrens tanker ikke er våre tanker (Jes 55,8), og et råd som aldri slår feil og aldri kan bedra når man oppriktig retter seg etter det.

Apostelen Paulus var sannelig på Herrens vei, og ved guddommelig opplysning visste han hvordan det står til med den evige salighet hver gang arme sjeler tenker over den. Det er han som har lagt fram dette store og underfulle rådet (1 Kor 1,21).

Ved syndefallet er menneskene blitt så kunstlede, og i alt de foretar seg, søker de mange kunster. Den visdommen de skaffer seg, skal derfor også være kunstferdig, ellers er den ikke noe verd og duger ikke blant dem. Denne kunstlede visdommen tar de også med inn i læren om frelsen, så også den blir kunstlet.

Skal Guds ord smake dem, må det derfor være pyntet med mange blomster av kjødelig veltalenhet og krydret med verdslig visdom. Bare det klinger liflig i ørene, bare det er sirlig og pyntet etter kunstens regler, så får det ellers gjerne være tomme og tørre skall. Da er de fornøyde, og da roser de den herlige predikanten. Hvordan det skal settes ut i livet, spør ingen om.

Og hvordan skulle forresten et Guds ord som er oversirlig, kunstlet og forvrengt, kunne settes ut i livet? I hvert fall når det smaker så mye av verdslig visdom og så lite eller slett ikke av Guds kraft, kan det umulig føre til sann kunnskap om Gud. Verden kan ikke ved visdom kjenne Gud i hans visdom, for den står like langt under Gud og alt guddommelig som jorden står under himmelen.

Men den nakne og enfoldige himmelske sannheten, som ikke fryder det sanselige øret med kunstige og vakre vendinger, men går rett fram – den finner de seg ikke i. Den orker de ikke å høre. Den er så tørr og kjedelig, den er så gammel og seg selv lik, at de vemmes ved den. Og når en forkynner Guds sannhet helt rett fram i dens guddommelige enkelhet, og ikke pent går som katten rundt grøten med den, så kaller de det en tåpelig preken. Og at Gud ble korsfestet, er etter deres mening det som aller mest stempler en slik preken som dårskap.

Men det er det samme hva disse kunstlede menneskene mener, disse menneskene som er forblindet og fordervet av sin egen visdom. Det har likevel behaget Gud å frelse og gjøre salige dem som tror, med en slik «tåpelig» forkynnelse, med forsoningens enkle ord, med læren om korset. Dette er det rådet englene og alle utvalgte sjeler i himmelen ærer og priser. Fader vår …

Evangeliet: Joh 3,1–15.

Vi skal nå se på at vår frelse og salighet ikke kommer ved vår egen visdom, men bare ved troen på Kristus, 1) hvordan vi ikke kan bli frelst og salige ved vår egen visdom; 2) hvordan vår frelse og salighet bare blir vunnet ved troen på Kristus.

Mine tilhørere! Det er sikkert godt og prisverdig å ha en forstand som er utdannet i verdslige saker, og å være utrustet med naturlige kunnskaper, så man vet hvordan man skal oppføre seg i verden og kan gjøre noe nytte i samfunnet. Om hvert menneske prøvde å dyrke forstanden så mye han kunne, og å skaffe seg nyttige kunnskaper i det som egentlig hører til livet i samfunnet, så er jeg overbevist om at det ikke ville vært så mye uorden og forvirring blant oss som det nå er – i hvert fall hvis innsikten også ble brukt rett.

Gud har nok ikke skapt oss til å være dumme og ukyndige som fe. Når han har skapt oss med evne til å fatte og begripe både naturlige, åndelige og himmelske sannheter, så vil han at denne evnen skal brukes i sin orden og til sitt mål. Selv om vi ikke skulle komme lenger enn til naturens grenser og ikke spørre etter noen høyere innsikt enn den som kan fås der, er det likevel bedre – i hvert fall for dette timelige livet – enn å være helt uvitende.

Men når spørsmålet gjelder frelse og salighet for våre udødelige sjeler, frelse fra syndens lenker som de er lenket med, og salighet, det vil si deres fullkomne tilfredsstillelse for tid og evighet, da kommer vi sannelig ikke langt med det vi kan vite på det naturlige området. Vi kommer ikke engang langt med de åndelige kunnskapene vi har skaffet oss etter bokstaven.

Nikodemus, som Jesus taler til i vårt hellige evangelium i dag, var uten tvil en svært klok, lærd og kyndig mann. Som medlem av Rådet i Jerusalem må han sikkert ha hatt stor innsikt, for det krevdes til et så høyt embete. Riktignok

kan man ikke si at de høyere embetene alltid blir besatt av lærde og forstandige menn.

Det er ikke alltid urimelig å bruke ordet i Sal 49,21 om slike: «Et menneske i herlighet, som ikke har forstand, er lik dyrene, som går til grunne.» Slikt fe blir ofte ført til graven med stor stas og får navnet sitt hugget inn i ærens marmor. Men tross all den gode forstanden Nikodemus kunne ha, og antakelig virkelig hadde, var han helt ukyndig i det som gjaldt hans sjels frelse og evige salighet. På den veien var han slett ikke hjemme, og han kjente ikke til det aller minste.

Slik står det også til med de arme menneskene i sin alminnelighet. De kan være svært kloke og forstandige i verdslige og naturlige saker. De kan også ha skaffet seg vidtrekkende kunnskaper i kristendommen etter bokstaven. Likevel kommer de ikke fram med det så snart det gjelder en sann omvendelse fra mørke til lys og fra Satans makt til Gud (Apg 26,18), som skal gjøre dem frelst og salige i sjelen.

Se, da står de der og vet ikke hvor de skal begynne eller slutte. Gjelder det snakk og store ord, er de nok med en stund, men der går også grensen, og den kommer de ikke over.

Hva er da vår egen visdom? Hvilken virkelig nytte har våre udødelige sjeler av de kunnskapene vi selv har skaffet oss, enten ved eget arbeid og egen forskning eller ved andres undervisning, når disse kunnskapene ikke er blitt helliget og gjort rett brukbare i Den Hellige Ånds skole? Om vår egen visdom i det åndelige, eller når det gjelder vår evige frelse og salighet, merker vi oss 1) at den ikke strekker til, 2) at den gjør oss innbilske, og 3) at den holder oss borte fra Gud.

1) Den strekker ikke til for å føre oss til frelse og salighet. Den har ikke noe guddommelig liv eller noen guddommelig kraft i seg, og derfor kan den ikke løfte sjelene våre ett trinn over naturen. Ved den kommer vi ikke inn på den evige salighets vei, og enda mindre i gang med å vandre på den. Med alt vi vet, om det så tar seg aldri så prektig ut, er vi likevel vandringsmenn til helvete.

Se her en flokk lærde og forstandige menn! Se hvordan de vandrer i lastenes mørke. Se hvordan djevelen kaster dem som baller fra den ene syndegraven til den andre. Se, når de kommer i en alvorlig fare, når de ligger for døden – se hvor redde, nedslåtte og rådløse de blir! Samvittighetens orm begynner å gnage, og i hele verden vet de ikke om noe som kan lindre.

Det Gud har gjort i stand for vår frelse og salighet ved Kristus, er nok ikke ukjent for dem, men kunnskapen om det er ikke levende eller rett klar hos dem. Slik strekker altså ikke all vår egen visdom til når spørsmålet er om å nå frelse for sjelen og salighet! Den rekker ikke inn i det himmelske og åndelige. Den kan bare veilede oss i naturen, og ikke engang der alltid så sikkert.

Å, hvor bedratt blir ikke de som stoler på sin egen visdom og tror at de kan snakke seg inn i himmelen når det kommer til stykket! «Et sjelelig menneske tar ikke imot det som hører Guds Ånd til», sier Paulus (1 Kor 2,14).

Saken blir enda tydeligere for oss når vi merker oss 2) at vår egen visdom gjør oss innbilske. Når vi vet noe, er vi så snare til å løpe opp i hovmod og innbilskhet, til å søke ros og komme i anseelse over og framfor mange andre. Slik begynner vi også lett å misbruke innsikten vår til å undertrykke våre

medmennesker, og vi bygger våre fordeler på deres undergang. «Kunnskapen oppblåser», vitner Paulus (1 Kor 8,1).

I stedet for å feste oss ved Gud og takke ham for det vi vet, fester vi oss ved oss selv og gjør oss til guder. I denne innbilskheten og selvtilliten befester vi hos oss den tanken at vi nok selv kan veilede oss til lykksalighet, og at vi ikke trenger noe høyere lys til det.

Men hør, dere selvkloke, som vet noe og innbiller dere å vite enda mer: Hvor langt kommer dere egentlig med det dere vet? Hva slags lykke er det dere jager etter, og som dere kan vinne ved deres egen visdom? Er den ikke bare skum og skygge som snart forsvinner? Dere får nok erfare at det er sant, det Job sier: «Han som fanger de vise i deres kløkt, han lar de listiges råd bli forhastet. Om dagen støter de på mørke, om middagen famler de som om natten» (Job 5,13–14).

Av dette er det klart at vår egen visdom også 3) holder oss borte fra Gud, så vi ikke kommer inn i forening med ham. For skal en slik forening skje, må vi fornekte oss selv med alt vi vet. Vi må ikke sette noen høy pris på oss selv eller hovmodig kreve noen forrang framfor andre fordi vi har større kunnskaper.

Hva sier vel Paulus, som virkelig hadde stor lærdom og var dypt bevandret i den greske visdommen? Hva sier han i 1 Kor 2,2? «For jeg ville ikke vite av noe blant dere, uten Jesus Kristus, og ham korsfestet.» Når vi opphøyer oss for vår egen innsikts skyld og synes vi er noe på grunn av den, drar den oss alltid bort fra Gud og gjør oss helt uskikket til å tre i samfunn med Gud – og i ham alene er det frelse og salighet.

Gud i Kristus er den eneste som kan gi oss syndenes forlatelse, og han er den eneste rette kilden til lykksalighet. Måtte vi da ikke bli overmodige over det vi kan vite, men bøye oss dypt ned og søke til Den Hellige Ånd, så han tar oss inn i sin visdomsskole og gir oss den himmelske visdommen.

Hvor mye vi kristne enn forkynner om troen på Kristus, og med hvilke grunner vi enn beviser at falne mennesker bare ved den kan bli frelst og salige, så merker vi likevel med sorg at det er svært få som oppriktig går inn på troens vei og når fram til troens endemål, sjelenes frelse (1 Pet 1,9). Alt annet, om det så er aldri så urimelig, er de snare til å gå inn på, men ikke på dette.

Likevel står det uimotsagt fast at «uten tro er det umulig å være til behag for Gud» (Hebr 11,6). Og uten troen kommer aldri noe menneske i samfunn med Gud, så det i ham blir frelst og salig. Alle som ikke tror på Kristus, er Satans treller, og dør de i denne tilstanden, kommer de like sikkert til helvete som Gud er Gud.

Troen på Kristus er en inderlig hvile med hele hjertet i Kristus, så en uten noe forbehold er overgitt til ham og lyder ham i alle ting. Hva kan dere ha mot dette, mine tilhørere? Hvor finner dere et bedre og saligere mål for hjertene deres? Hvor ellers kan dere finne fullkommen tilfredsstillelse? Vet dere om noe i verden som kan oppfylle alle ønskene deres? Finner dere noen som kan løse dere fra syndens bånd, så dere kan bli fri i samvittigheten?

Søk fritt i hele verden! Skaff dere alle tenkelige fortrinn på jorden, stig opp til den høyeste ære, samle dere høye fjell av rikdom, kast dere ut i lystenes hav og nyt de prektigste gleder i verden. Si meg så om dere ikke likevel mangler noe. Si

meg om ikke i det minste en skjult misnøye gnager i sjelen. Si meg med hvilket mot dere kan møte tidens motgang. Og si meg til slutt om det ikke gyser i dere når dere en gang iblant tenker på den viktige siste vandringen.

Jeg er sannelig overbevist om at dere i alle livets kår, så sant dere tenker etter, finner dere bedratt. Men ved troen på Kristus, det kan jeg forsikre dere, blir aldri noen sjel bedratt. Alle de utvalgte Guds barn som nå er i himmelen, priser i evighet den stunden da de gikk inn på troens vei. Og de priser i evighet hvert eneste skritt de har tatt på denne veien i tiden.

Troen på Kristus fører oss til Gud, fester oss ved Gud og bevarer oss i Gud, så vi i ham får frelse og salighet. Hvert av disse punktene skal nå forklares for seg.

Troen på Kristus fører oss 1) til Gud. Så snart vi stanser ved Ordet og gir akt på det, og lar Den Hellige Ånd få frie hender til å virke i oss gjennom Ordet, kjenner vi at en dragende lengsel stiger opp i oss. Det er en lengsel som trakter etter noe høyere, edlere og mer fullkomment enn det verden kan gi. Denne lengselen er ikke noe annet enn troens lengsel som stiger opp, og som på en skjult måte drar mot Gud, det høyeste gode. Og denne lengselen er vakt av Jesus ved evangeliet når vi har gitt akt på det.

Slik kommer vi til Faderen ved Jesus, for når vi er kommet til Jesus, er vi også hos Faderen. «Jeg og Faderen er ett», sier Jesus (Joh 10,30). I samme stund går vi da ut fra vårt gamle, usle fedreland, vender oss fra verden og kommer Gud nærmere dag for dag. Han drar oss etter seg ved sitt ord og sin Ånd, og vi løper. Vi stanser ikke med vår sjels lengsel før vi kjenner at vi er nær Gud.

Å, la oss da vende oss til Jesus, så han ved sin Hellige Ånd gir oss kraft til å gå inn på troens vei og komme til kilden for vår evige lykksalighet! Ingen som tror på ham, er langt borte fra Gud.

Troen på Kristus fester oss også 2) ved Gud. Når vi er kommet til ham, har fått øye på hans velsignede kjærlighet og har sett hans rikdommer som blir, skulle vi da ikke feste oss ved ham, når han er så nådig og ikke støter oss ut? Skulle vi ikke med troens armer trykke ham til våre hjerter, ham som så gjerne tar imot oss og med så stor ømhet trykker oss til sitt hellige hjerte?

Jo, når vi tror på Kristus, fester vi oss ved Gud, og ved det blir vi født på ny og får del i det åndelige livet. Da lever vi i Kristus, og Kristus lever i oss. Da holder vi oss til ham, eller vi har helt overgitt oss til ham, og slik er vi én ånd med ham (1 Kor 6,17). I Kristus er vi ett med Gud og har del i Guds natur og i Guds lys og kjærlighet. Verden og hjertene våre er da skilt fra hverandre og har ikke noe med hverandre å gjøre.

Se da hvilke store ting troen på Jesus kan utrette! Se hvordan et ulykkelig Satans menneske ved den kan bli et lykkelig Guds menneske. Er ikke det et under? Den som satt fast i verden med alle sine lengsler, er nå inne hos Gud med dem.

Men troen på Kristus bevarer oss også 3) i Gud, så vi har frelse og salighet i ham. Når vi smaker og ser hvor liflig han er, og nyter gleden av hans nærhet, skulle vi da mangle troens kraft til alltid å bli i samfunnet med ham? Skulle ikke troen, som har dratt hjertene våre inn i Gud, også kunne grunnfeste oss i Guds

kjærlighet? Jo, så lenge vi tror på Kristus og holder oss oppriktig til ham, blir Gud i oss og vi i ham.

Det var nettopp i denne troen Paulus en gang sa: «For jeg er viss på at verken død eller liv, verken engler eller krefter, verken det som nå er, eller det som komme skal, eller noen makt, verken høyde eller dybde eller noen annen skapning skal kunne skille oss fra Guds kjærlighet i Kristus Jesus, vår Herre» (Rom 8,38–39). Av alt dette følger det altså tydelig at vi bare ved troen på Kristus har frelse og salighet for våre elendige sjeler, som er bundet i synden.

Mine tilhørere! Å vinne en frelst og salig sjel er det største byttet vi kan gjøre her på verdens bane. «For hva gagner det et menneske om han vinner hele verden, men tar skade på sin sjel? Eller hva kan et menneske gi til vederlag for sin sjel?» spør Jesus (Matt 16,26). Her hjelper verken egen visdom og klokskap eller rikdom eller ære og anseelse. Tror vi ikke på Kristus og er vi ikke forent ved ham og med ham, så er vi ulykkelige for tid og evighet.

Mine tilhørere, tenk da i Jesu navn på deres arme sjeler! La dem ikke gå fortapt når de kan bli frelst og salige. Ha ikke høye tanker om dere selv, så dere gjør dere til guder og glemmer den Allmektiges kjærlighet. Overgi dere heller uten forbehold til Den Hellige Ånds nådeverk, så han får gjøre dere rett kjent med dere selv og forklare Jesus for hjertene deres. Og la ham virke en sann og levende tro på Jesus der, så dere blir forent med Gud ved den og siden mer og mer befestet i denne foreningen.

Å, Herre Jesus! La oss ikke gå våre egne veier, la oss ikke bli i vårt mørke og våre villfarelser. Men send oss din Hellige Ånd, som tenner og holder ved like det rette troens lys i sjelene våre, så vi ikke skal miste vår frelse og salighet. Amen.

Sankthansdag: Den nye sangen som bare de kjøpte fra jorden lærer

> «Tiden var nå kommet da Elisabet skulle føde, og hun fødte en sønn. Og da hennes naboer og slektninger fikk høre at Herren hadde vist sin store miskunnhet mot henne, gledet de seg sammen med henne. … Men barnet vokste opp og ble sterkt i ånden. Han var i ødemarken til den dagen da han skulle stå fram for Israel.» (Luk 1,57–80).

Holdt 1795.

«Og de sang en ny sang foran tronen og foran de fire livsvesener og de eldste. Og ingen kunne lære sangen uten de hundre og førtifire tusen, de som er kjøpt fra jorden.»

Dette er ett av de mange himmelske synene evangelisten Johannes fikk om Jesu stridende kirke på jorden. Overalt i Johannes' åpenbaring er det noe særegent levende og oppkvikkende som en ikke finner like hjertevekkende i de andre profetiske bøkene.

Mye forstår vi nok ennå ikke. For bokens segl skal brytes etter hvert – eller menigheten skal etter hvert erfare at dens underfulle omskiftelser for lenge siden var veid, besluttet eller tillatt i Guds og hans slaktede Lams evige råd, og at de ble styrt under hans vise forutviten. Men mye av det som var forseglet, er nå likevel åpnet.

Mye burde derimot være klart og forståelig for Guds rette barn, som burde kjenne seg igjen i disse herlige skildringene. Men fordi de ennå er fattige i denne stridende menigheten, blir de engstelige og tilbakeholdne. De synes ordene er altfor høye og herlige til at de kan bruke dem om seg selv – enda de har rett til det, fordi de har del i dem ved troen.

Hit hører også ordene vi begynte med: «Og de sang en ny sang foran tronen og foran de fire livsvesener og de eldste. Og ingen kunne lære sangen uten de hundre og førtifire tusen, de som er kjøpt fra jorden» (Åp 14,3).

Ak, så salig tidene er forandret! Og likevel er menneskehjertet ennå så tregt til å bli like salig forandret. David beskriver seg selv som ute av seg av lengsel og glede da han i sin tid så den herlige gudstjenesten i det tabernaklet Herren hadde den gang.

Og hva så den gode kongen der, annet enn skygger? Hellige skygger, ja visst – og for ham, en mann som tenkte og var opplyst av Guds Ånd, var de langt

mer evangeliske og klare enn for den store mengden. For mengden kunne den gang, som nå, bli jammerlig tankeløs og følelsesløs midt under den ivrigste ytre deltakelse i gudstjenesten.

Jeg innrømmer gjerne at David ikke var slik. Men en må også innrømme at han med all sin opplysning ikke så Det nye testamentes klarhet. Likevel frydet han seg så hjertelig over det han så! Vi, kjære tilhørere, er sluppet inn bak forhenget, der David ikke kom. Jesus, vår store yppersteprest, har revet forhenget ned. Nå ser vi ikke disse hellige tingene med tildekket ansikt, slik Moses gjorde. Nei, vi kan se vår salighet klart.

Ja, det er ingen andres skyld enn vår egen om vi ikke blir forvandlet fra herlighet til herlighet (2 Kor 3,18) også i dette livet. Vi kaller det et mørkt liv – i visse henseender med rette, men i andre og viktigere henseender med urette. I sin åpenbaring så Johannes at de benådede blant oss, også her på jorden, er i en herligere tilstand enn de våger å tro.

Han så den stridende kirken i den skjønneste forbindelse med den triumferende. Begge kirkene er én og den samme når det gjelder deres hersker. Det er Guds slaktede Lam, og bare ved hans fortjeneste er Guds utvalgte salige – her i troen og i himmelen ved å se ham. De er én kirke når det gjelder grunnvollen, Sions berg, der Lammet stod (Åp 14,1). Det er den evangeliske bekjennelsen og vissheten om saligheten ved Jesu død.

Begge kirkene er også én når det gjelder kjennetegnet på medlemmene. De hundre og førtifire tusen hadde sin Frelsers Fars navn skrevet på pannene. De er utvalgt av Gud i Kristus Jesus, overstenket med hans Sønns blod og renset ved det – enda de her i tiden ennå ikke selv ser dette salige navnet på pannen så klart. Men se, alt dette som de ydmyke Guds barn så gjerne vil tro, men knapt våger å tro fordi de er så fattige, alt dette er ubegripelig, ja en dårskap for den trygge mengden.

Derfor vil mengden vel heller ikke ha særlig sans for det jeg i Jesu navn har valgt å preke om nå: den nye sangen som ingen kunne lære uten de hundre og førtifire tusen, de som er kjøpt fra jorden. Fader vår osv.

Evangeliet: Luk 1,57–80.

Vi skal nå se på *den nye sangen som ingen lærer uten de som er kjøpt fra jorden*:

1) Hva dette er for en sang.

2) Hvorfor den for noen er så vanskelig å lære.

Bring nå deres brudgom ære,
Salems døtre, på all vis!
Om dere vil stumme være,
skulle fjell da rope pris!
La ei den nye sang
bli gammel og for lang! Amen.

Første del

Nå, hva er det for en sang som ingen lærer uten de som er kjøpt fra jorden? Mange vil nok være raske til å svare at sangen Johannes beskriver, ikke høres i de dødeliges land. Den hører til de uutsigelige ordene Paulus hørte da han så

inn i den tredje himmel, og som han ikke kunne beskrive for oss (2 Kor 12,2–4). Derfor kan den heller ikke bli emne for noen preken.

Jeg svarer: Ja visst finnes det i den himmelske gleden utallige emner for lovsang som ingen her på jorden – ikke engang de mest opplyste Guds barn – kan tenke seg eller dømme om. Slik blir deres lovsang i evigheten en ny sang som ikke finnes på jorden. Johannes får nok i sin åpenbaring en og annen stråle av det himmelske, uutsigelige lyset, så hans skildringer blir herlige. Men likevel ser jeg gjennom hele boken at hans herlige syn er blandet med forferdelige.

De han ser salige og lovsyngende, ser han også omringet, fristet og forfulgt av alle slags ville dyr og fiender. Det passer ikke på den triumferende, men bare på den stridende kirken. Bortsett fra de to siste kapitlene, 21 og 22, som viser de salige i det kommende nye Jerusalem etter den ytterste dommen, er det svært lett å se at hele resten av boken skildrer Det nye testamentes stridende kirke.

Den skildrer kirken i dens ulike tidsaldre, som ennå lå i framtiden da Johannes skrev. En god del av dem er alt forbi før vår tid, og noen står igjen. Jeg ser de hundre og førtifire tusen tre fram i flere av de mest urolige og sørgelige av disse tidsaldrene, med sine harper og sin røkelse – det vil si med sine hellige sukk og bønner.

Jeg ser dem også synge en ny sang på to steder, eller i to tidsaldre (Åp 5,9; 14,3). Men tidsaldrene ligger flere hundre år fra hverandre, så på det siste stedet kan det ikke være de samme hundre og førtifire tusen som på det første.

Men slik er det: Den ene Jesu Ånd samler i hver tidsalder en ny førstegrøde for Gud og Lammet til den ene mellommannen, som har gjenløst hele menneskeslekten med sitt blod. Det er nye Guds barn, merket med sin Frelsers Fars navn på samme måte som de første. De synger en like ny sang som de første, for den ene Jesu Ånd er like virksom til alle tider.

Etter denne forklaringen kan ingen spørre så enfoldig: «Hvor ble det da av de første som Johannes så, når dere sier at det stadig står fram en ny førstegrøde?» I dette flyktige livet viser de seg bare én gang. Siden går de inn bak forhenget og ser Jesus som han er. Og Paulus har ikke gitt oss håp om å få vite eller kunne fatte deres salige nye eller gamle sanger her i de dødeliges land.

Og, mine venner, Gud gi at vi lærte oss godt den nye sangen som er lagt fram for oss her i tiden! Da kan vi være ubekymret for den evige.

Vi kan altså ikke fare opp til himmelen og hente forestillinger om den nye sangen derfra. Lovet være Jesu nådeordninger! Den høres daglig hos oss. For dette, sier Johannes selv, var og er den nye sangen så lenge Kristi kirke står hos oss: «Du, Herre Jesus, ble slaktet og med ditt blod kjøpte du oss til Gud av hver stamme og tunge og folk og ætt» (Åp 5,9).

Eller for å si det med andre og tydeligere ord: Den nye sangen er ikke noe annet enn Jesu evangelium i Det nye testamente. Der har det fått et slikt nytt lys og en slik ny kraft av Jesu fullbrakte gjenløsning at de arme menneskene som ikke skammer seg over dette evangeliet, får ny kraft og blir nye skapninger. De blir satt i en ny og salig tilstand, helt ulik den forrige naturtilstanden – slik det er for dem som er gått over fra mørket til lyset, fra Satans makt til Gud.

Dette evangeliet fantes riktignok også i Det gamle testamente. Men der var det ikke bygd på den faste grunnvollen Kristus, han som alt var død og oppstått og alt hadde fullført sin gjerning som yppersteprest. Derfor hadde også Guds hellige i gamle dager vanskeligere for å takke sin forløser med glede og visshet enn vi har. Likevel talte de salig om ham. Vi ser at David flere steder og Jesaja på ett sted oppmuntrer brødrene i sin tid til å synge Herren en ny sang (Sal 96,1; Jes 42,10).

Men denne lille begynnelsen på den nye sangen måtte de avbryte med engstelige sukk etter Messias som skulle komme: «Å, om det fra Sion ville komme frelse for Israel! Når Herren gjør ende på sitt folks fangenskap …» (Sal 14,7). «Gid du ville flerre himmelen og fare ned» osv. (Jes 64,1).

De måtte nøye seg med Guds tjener Moses' sang (Åp 15,3). Det vil si: De måtte nøye seg med å tro at den kjære Gud som hadde forløst dem fra trelldommen i Egypt og gitt dem loven og gudstjenesten fra Sinai, også skulle omfatte dem med miskunn og barmhjertighet. Det gjaldt dem som med et enfoldig hjerte så på sannheten i det skjulte, eller tok imot syndenes forlatelse for det offeret som skulle komme, og som seremoniofrene var forbilder på.

I disse trøstegrunnene fant de hvile – ak, med langt mindre segl og visshet enn de benådede hos oss, som synger den nye sangen: «Lammet som ble slaktet, har kjøpt oss til Gud med sitt blod.»

Herlige prøver på denne sangen finner vi hos Sakarja i det evangeliet som er lest. Ja visst var dette da en sang som var ny i alle henseender. Menigheten var i forfall. Gudstjenesten i templet ble riktignok holdt ved like sammen med de ytre seremoniene, men ikke én av tusen visste noenlunde hva de betydde. Selv de aller beste hadde gale forestillinger om den forløsningen som skulle komme i Kristus.

For ikke å snakke om at de nå ikke engang hørte Guds tjener Moses' sang, som jeg beskrev før – den som gledet David og Jesaja og stod for deres ånd som ny og levende, fordi de ikke hadde noen bedre. Nei, nå var disse sangerne alt blitt gamle og glemt.

Fordi folket var åndelig likegyldig, ble de i flere hundre år overgitt til elendige hyrder, fariseere og saddukeere. Disse sang for dem dels selvrettferdighetens dødssanger, dels den falske trygghetens sanger som dysser i søvn. Se, elskede tilhørere, et levende eksempel på Guds straff når forakten for hans åpenbarte ord tar overhånd! Men dette er nå en gammel preken, og forakten for denne advarselen er like gammel. Likevel har den nådige Gud aldri overgitt oss elendige mennesker. Til alle tider har han latt tider og stunder med besøkelse og vekkelse følge etter tider med forherdelse og glemsel.

I profeten Malakis tid – han var den siste av Det gamle testamentes profeter – var det noe vekkelse. Riktignok ser jeg at også denne profeten sukket og klaget mer enn han gledet seg i sitt embete. Men etter hans død ble det stille under Israels nådehimmel her på jorden. Lite eller ingenting hørtes lenger, selv av de stykkene av Guds tjener Moses' rene sang som hadde gledet Davids og Jesajas hjerter. Det var derfor svært nytt og fremmed da Sakarja talte så kraftig etter Guds Ånds tilskyndelse, slik evangeliet vårt forteller.

Her ser vi Guds skjulte råd, og hvorfor Sakarja ble dømt til å være stum i noen måneder. Gud ville at Lammets herligste nye sang skulle forkynnes nettopp av en slik tunge som folk i den tiden ikke ventet seg noe av. I begynnelsen foraktet de mannen så mye at de ikke engang brydde seg om å spørre ham hva hans eget barn skulle hete. Først da hans hustru Elisabet hadde fått dem til det, spurte de ham ved tegn.

Og se, denne mannen, som trengte en tavle for å skrive det ene ordet «Johannes», fikk nå munnen åpnet til å tale om Det nye testamentes evangelium i dets første morgengry. «Lovet være Herren, Israels Gud,» sier han (Luk 1,68). Det er Jesus selv som kalles Israels Gud. For han og ingen annen var det de hadde sett i sine forsoningsoffer og andre ordninger, og hans og ingen annens barmhjertighet var det de hadde påkalt i nøden.

«Han så til sitt folk og forløste det,» sier Sakarja. Frelseren var også alt unnfanget i Marias morsliv og skulle fødes seks måneder etter Johannes. Slik var den store dagen nær da Gud skulle besøke sitt folk i menneskeskikkelse. Men med Jesu fødsel var forløsningen ennå ikke fullført. Det skjedde først ved Jesu død, trettitre år senere, og den fikk Sakarja ikke oppleve.

Men han hadde en hjertelig glede og visshet om at også han hadde full del i Jesu forløsning for sin sjel. Derfor stod forløsningen like viss, fast og levende innpreget i hjertet hans som om den alt var fullført. Så beskriver han Jesu forløsning videre. Det kan jeg ikke gå gjennom nå, og jeg trenger heller ikke bruke Sakarjas sang, for vi har en nyere og mer fullkommen sang i apostlenes skrifter etter Jesu død.

Men vi kan godt gi akt på slutten av Sakarjas lovsang. Han hadde alt den samme forståelsen av målet for Jesu forløsning som vi lærer i vår annen trosartikkel. Jesus har besøkt oss, sier Sakarja, for at vi skulle «tjene ham uten frykt» (Luk 1,74). Han trodde det samme som de benådede Guds barn den dag i dag hevder, stikk imot verdens morallærere: Det er forgjeves å tale til verden om kjærlighet til Gud og aktelse for dyden før hjertet blir viss på syndenes forlatelse – etter at det har våknet og kjent syndens fordømmende kraft og makt.

Først når vi ved å se på Jesu død og forsoning er blitt forløst fra syndens forbannelse og har mistet frykten, først da tjener vi Jesus med et glad barnehjerte. Hvordan da? Består dette bare i snakk og i det ytre? Nei, sier Sakarja, «i hellighet» for Gud, «i rettferd» for nesten, og det «alle vårt livs dager» (Luk 1,75).

Den som er blitt så levende rørt av og vunnet for denne foreningen, kan ikke se på kristendommen slik en stor mengde i verden nå gjør – som et verk som stadig vakler mellom det åndelige og det kjødelige. Nei, han ser den heller som en rettferdighet som blir værende i Jesu rike og er beseglet i evigheten eller for evigheten.

Av alt dette ser dere, mine kjære tilhørere, at jeg med den nye sangen, som blir framstilt så himmelsk og salig i Åpenbaringsboken, ikke mener noe annet enn Det nye testamentes evangelium om Jesus, om hans fødsel, død, oppstandelse og seier. Hvorfor kalles det en sang? Fordi det til alle tider har vært vanlig at et glad hjerte gir uttrykk for sine følelser i sanger. I Jesu evangelium, når det blir

tatt imot på rett måte, finnes det beste emne for glede. Derfor kalles det helt og fullt en sang.

Men en ny sang kalles det med tanke på det nye lyset det etter hvert har fått. Om mørket det lå i i Det gamle testamente, har jeg sagt nok. Det var herlig og nytt på alle måter da Jesus og hans apostler forkynte det i de første århundrene. Så ble det igjen foraktet i noen århundrer. For tre hundre år siden kom det fram igjen i reformasjonen. Og det er sannelig ikke sikkert at det ikke blir skjult igjen – ikke på grunn av noen mørk beslutning hos Gud, men på grunn av verdens egen egenrådighet.

Ja, midt i en evangelisk kirke kan det finnes menigheter der Lammets nye sang høres lite, men der en hører mye av den gamle hedenske sangen om tomme dyder og seder og ytre forbedring. Når Gud så i nåde besøker slike menigheter med en ren forkynnelse av evangeliet, erfarer en at det er en ny sang. Den virker noe nytt hos dem som er bestemt til evig liv. Men den fører også med seg nye, urolige dommer fra den onde, vantro verden, som spør hvor denne underlige forkynnelsen kommer fra.

Siste del

Nå har jeg beskrevet den nye sangen. I den siste delen av betraktningen vil vi undersøke hvorfor den for noen er så vanskelig å lære. Johannes sier tydelig i Åpenbaringsboken at ingen kunne lære sangen uten de hundre og førtifire tusen, de som er kjøpt fra jorden. Det vil si: ingen andre enn de som Jesus får utvelge av verden til å bli salige med fullt alvor og gjøre sin utvelgelse fast (2 Pet 1,10).

Her må jeg skjelne mellom denne sangens bokstav og dens ånd. Bokstaven kan alle lære. Også de mest ugudelige sjeler kan godt skaffe seg noe kunnskap om evangeliet. Det trengs ikke mer enn sunn forstand, god hukommelse, tid og belesthet, synes en, for å fatte det som står så rent og tydelig i Bibelen og lærebøkene og forkynnes i kirkene.

Men stanser en ved denne gode kunnskapen, har en ikke lært mer enn det som er nok til at Guds Ånd med sin bankende røst og sin kallende nåde kan vekke og lokke sjelene til å ta Guds harpe i hånden og synge Lammets sang. Dette er det salige som følger av at naturen strever med å lære Jesu evangelium. Og når en står imot disse nådebesøkene fra Ånden, har en i det minste lært nok til en dag å få en så mye hardere fordømmelse i helvete for vantroen og forakten for Jesu evangelium. Men disse har likevel ikke lært den nye sangen.

Den nye sangen er ikke lært rett før den også blir øvd. Det vil si: når en også er levende vunnet av Kristi kjærlighet og omgås ham i inderlig og stadig bønn, påkallelse, lov og takk. Da blir det en levende sang i hjertet, både til vekkelse og trøst, at Lammet som ble slaktet, er verdig til å få ære og pris. Derfor viser også et slikt menneske i omgangen med andre et hjerte som priser Guds slaktede Lam også for dem.

At dette ikke følger med kunnskapen alene, ser vi tydelig nok av den alminnelige erfaringen. For det naturlige mennesket kan nok noenlunde fatte Jesu evangelium, slik en fatter et annet fag en er nødt til å lære, enten en har lyst eller ikke. Men dette naturlige mennesket, sier apostelen Paulus, smaker ikke Jesu

evangelium (1 Kor 2,14). Det vil ikke la evangeliet få kraft hos seg, så det kan føde sjelen på ny og forandre den.

Og se, et slikt menneske har ikke lært den nye sangen, om han så var den lærdeste teolog. En fattig tjenestepike som kjenner Frelseren bare etter katekismen sin og de Guds ord hun har i salmeboken, men elsker ham av hele sitt hjerte og lover ham for hans død og forsoning – hun kjenner ham langt bedre og forstår mer av den nye sangen.

Av alt dette ser da hver og en at denne sangen er vanskelig, ja helt umulig å lære av egen kraft. Men dette bør ikke skremme noen bort. Guds gode Ånd tilbyr kraft nok, bare synderne vil ta imot den. Jeg må altså si at hele vanskeligheten ligger i syndernes gjenstridige vilje. Når den blir brutt, blir selv den enfoldigste snart lærd.

Men hvor sterkt forskanser ikke en synders vilje seg mot Guds Ånd! Jeg vil bare nevne et par av de skansene en verner sin onde vilje med mot Guds Ånds vekkelser og bebreidelser.

1) En tom forundring, når en stanser ved den og ikke går videre. Jeg ser at Sakarjas venner og hele bygda undret seg over hans nye sang. Men det står ikke at mange, eller bare én eneste, fikk lyst til å stemme i med ham. Slik går det jo til den dag i dag, når verden er på sitt mest godmodige og holder seg fra hån. Den stanser ved en tom forundring. «Det er underlig,» heter det, «at den eller den sjelen kan ha kommet til en så levende glede, en så grundig forandring i sitt vesen.»

Men hva skulle så følge? «Gå du bort og gjør likeså!» hvisker Guds Ånd da i hjertet (Luk 10,37). Men se, det tenker en ikke på. I det minste vil en vente med det til en mer beleilig tid, som kanskje aldri kommer.

2) En forskanser også viljen sin med vaner og eksempler. Jeg vet ikke om jeg har rett til å beskylde Sakarjas og Elisabets venner for noe slikt fordi de ikke ville at barnet skulle hete Johannes. Hadde Elisabet sagt dem at Gud hadde befalt det slik ved sin åpenbaring for hennes mann, da ville jeg forstå ordene deres slik: «Det er da ingen i slekten din som har det navnet» (Luk 1,61).

Men hvordan det enn er med det, så møter slike svar altfor ofte det Guds barn som er vakt og bekymret for sin salighet. Den kjødelige mengden av munnkristne synes det er nok at en er bundet til Lammets nye sang i kirken, men hjemme og i hele sitt liv vil de være frie, kjødelige mennesker. Mengden står snart klar til å kvele et Guds barn i begynnelsen når den ser at barnet med fullt alvor går ut fra Babel og vil høre Herren Jesus til.

«Å, kjære,» heter det, «du driver saken for langt. En trenger ikke ha så bundet samvittighet. Din slekt, din hederlige far og mor, de gamle hederlige forfedrene – tør du si at de ikke blir salige? Eller mener du at vi skal bli fordømt? Men de og vi har ikke hatt det navnet. Vi har ikke tatt alt så nøye.» Gud forbarme seg! Det er så sant at mange uskyldige sjeler på denne måten blir ført bort fra sin gode vekkelse og så mister sin Frelsers Fars navn i ansiktet.

Slutning

Nå har jeg ut fra Åpenbaringsboken og dagens hellige evangelium beskrevet den nye sangen. Ingen kan beskylde meg for at jeg har preket for lenge nå. Men

kanskje mange alt er lei av å høre om denne sangen. En dag skal nok deres egen samvittighet dømme dem så alvorlig at de ville regne seg lykkelige om de kunne den.

Har det vært slike tilhørere som for en tid virkelig har vært blant Guds trofaste harpespillere og har sunget Lammets nye sang, men siden er blitt lei og har vendt hjertet bort fra ham, da kommer det an på tiden og omstendighetene ved deres fall om de bør få strengere eller mildere bebreidelser. Men «husk hva du er falt fra,» roper Jesus. «Omvend deg, og gjør de første gjerninger! Men hvis ikke, så kommer jeg brått over deg og jeg vil flytte din lysestake bort fra sitt sted – hvis du ikke omvender deg» (Åp 2,5). Ennå har Jesus tålmodighet med oss, før den dommen går over altfor mange! Amen.

1. søndag etter treenighet: Ildsjøen, eller de fordømtes evige pine – del 1

> «Det var en rik mann som kledde seg i purpur og fineste lin, og som levde hver dag i herlighet og glede. Men det var en fattig mann ved navn Lasarus, som var lagt ved porten hans. … Men han sa til ham: Hører de ikke Moses og profetene, da vil de heller ikke la seg overbevise om noen står opp fra de døde.» (Luk 16,19–31).

«Og hvis noen ikke ble funnet innskrevet i livets bok, ble han kastet i ildsjøen.» Med disse skremmende og forferdelige ordene begynner jeg en preken som skal handle om læren om de fordømtes evige pine. Jeg kan ikke nevne dem uten straks å storme løs på din samvittighet, du trygge synder, med disse spørsmålene: Gyser du ikke? Skjelver du ikke og blir forferdet når du hører disse ordene?

Kan din samvittighet sove og ditt hjerte forherde seg? Kan øynene dine holde de strieste omvendelsestårer tilbake når du leser og hører ord som er så vekkende og så skremmende som disse: «Og hvis noen ikke ble funnet innskrevet i livets bok, ble han kastet i ildsjøen»? Vi leser dem i Åp 20,15.

Johannes, denne trofaste Guds tjener, så mye mens han var på øya Patmos. Blant annet så han også den ytterste dommen som hele verdens dommer skal holde når alle dager på jorden har tatt slutt. Han så en stor, hvit trone – Jesu Kristi domstol. Han så en som satt på den, og det var ingen annen enn Guds enbårne Sønn, menneskeslektens høylovede Frelser.

Han så at himmel og jord vek bort for denne allmektige Herrens åsyn. De flyktet ikke fra ett sted til et annet. Nei, han så dem flykte slik at det ikke ble funnet noe sted for dem. Men han så enda mer: Han så de døde, små og store, stå for Gud. Merk dere dette nøye, dere syndere på jorden, og bli forlikt med den rettferdige Gud i tide, før dere kommer fram for dommen, før dere skal stå for Guds åsyn!

Johannes så de store stå for Herrens domstol. Husk dette, dere store som er kommet til årene, dere gamle syndere! Johannes så de små stå for domstolen. Husk dette, dere barn, dere unge mennesker! Også dere skal møte for denne majestetiske tronen.

Han så at bøkene ble åpnet, bøkene til den guddommelige allvitenhet. Å, min Gud, hvor mange skjulte ting kommer ikke da fram i lyset når disse bøkene blir åpnet! De inneholder den fullstendigste, sanneste og mest upartiske historie

om alle. Blir dere ikke redde, dere ugudelige syndere? Da kommer alle de onde gjerningene deres fram, for de er nøye skrevet opp i bøkene. Blir ikke hjertene deres glade, dere Herrens barn? Da kommer alle de gode gjerningene deres fram, og nådelønnen deres blir stor i himmelen.

Men Johannes så mer. Han så at en annen bok ble åpnet, livets bok. Eller sagt på en annen måte: I synet ble han vist den himmelske fortegnelsen over alle dem som i tiden har hatt en levende tro og er blitt værende i denne troen til enden.

Johannes hørte at dommen ble forkynt. Og da hørte han at de døde ble dømt etter det som var skrevet i bøkene, etter sine gjerninger. Gi nøye akt på dette, du ubotferdige sjel! På dommens dag blir du ikke dømt etter den falske tanken, den løse innbildningen du har gjort deg om salighetens vei. Nei, langt derifra! Du skal dømmes etter det som står skrevet i bøkene.

Johannes så også de dødes oppstandelse. Han så utallige døde komme fra havet, utallige fra helvete og utallige fra døden, det vil si fra alle gravene på jorden. Ak, du arme synder, hvem du enn er som hører dette, da skal også du stå opp av graven din! Men omvend deg før du kommer i graven! Ellers blir dette en forferdelig oppstandelse for deg.

Til slutt så Johannes også en brennende sjø – eller som det heter i grunnteksten, ildsjøen. Og da han så nøye etter hvem som ble kastet i denne sjøen, da så han – å, for et forferdelig syn! – han så at «hvis noen ikke ble funnet innskrevet i livets bok, ble han kastet i ildsjøen».

Det vekkende evangeliet som blir forklart denne søndagen, gir meg enda mer grunn til å se nærmere på denne sjøen, de forkastedes evige bolig. Gud gi at dette må bli en så velsignet stund at en eller annen tankeløs synder, som sover i synden like tungt som den rike mannen, våkner i nådens tid, så han kan slippe å komme i den luen der den rike mannen nå pines! Amen. Fader vår osv.

Evangeliet: Luk 16,19–31.

Ut fra dette evangeliet vil vi nå i Herrens navn framstille *ildsjøen, eller de fordømtes evige pine, betraktet av syndere i tiden slik at de kan slippe unna den i evigheten*.

Vi tenker over:

1) Ildsjøen, eller de fordømtes evige pine, og

2) Hvordan en skal betrakte den i tiden slik at en kan slippe unna den i evigheten.

Første del

La oss nå i den første delen av betraktningen framstille det mest skremmende emnet som noen gang kan framstilles: *ildsjøen, eller de fordømtes evige pine*.

Hør nå etter, alle dere ugudelige syndere som lever etter deres eget kjødelige sinn, i alle slags mørkets gjerninger! Hør etter, dere verdens treller, som fordyper dere slik i kjærligheten til det jordiske at dere helt glemmer himmelen og den evige saligheten! Kort sagt: Hør etter, alle dere som lever et så bekymringsløst liv at dere aldri spør det minste om dere blir salige eller fordømt, frelst eller fortapt etter døden!

I dag blir det preket i kristenheten over et evangelium som burde sette dere i den største forferdelse. I dag hører dere i høymessens tekst at en av deres kamerater i synden er gått foran dere til den evige luen. Og hvis dere ikke omvender dere oppriktig, kommer dere snart etter ham. I dag vil jeg liksom stille dere tett inntil helvetes porter og la dere i nådens tid høre den rike mannens evige gråt på hans forferdelige pinested.

I dag skulle jeg ønske at de fordømtes jammerrop måtte lyde slik i ørene deres og følge dere slik på syndens veier med sitt skremmende inntrykk at dere måtte besinne dere, la synden fare og søke nåden. Og hva kunne jeg ønske meg høyere enn at mange av Satans treller måtte få et stikk i hjertet på denne dagen, når de hører og leser om en ubotferdig manns usalige død og forferdelige evighet?

Med dette hjertelige ønsket tar jeg da fatt på å beskrive en pine som ikke kan beskrives, ildsjøen eller helvetes pine. Vi vil følge søndagens hellige evangelium skritt for skritt og ut fra det framstille denne pinen.

1) De fordømte får aldri se Gud.

Hva leser vi i høymessens tekst i dag? Vi leser jo om en rik mann som levde i vellyst, men fikk en ynkelig ende ved en usalig død. «Den rike døde,» sier Frelseren. Men hvordan døde han? Ak, for en jammer! Han døde i sine synder. Vokt deg, du sovende synder som hører dette! Sannelig, du dør på samme måte hvis du ikke omvender deg i tide.

«Den rike ble begravet,» sier Frelseren. Begravelsen skjedde nok med mye stas. Men dette var også den siste æren som ble ham til del. De har vel kledd liket hans i et fint og kostbart liksvøp og latt alt være prektig og glitrende på begravelsesdagen. Men dette er også alt en rik kan ha framfor en fattig i døden. En kan svøpe ham litt bedre og begrave ham litt prektigere enn den som dør i den ytterste fattigdom.

Kanskje ormene nyter en slags vellyst i graven når de gnager på et legeme som er svøpt i fine og kostbare liksvøp. Og det er alt. Hvilken hjelp har den rike mannen av all sin vellyst i livet og av all den prakten som viste seg ved graven hans? Han kom jo i helvete og i pinen, sier vår Jesus i teksten.[1]

Og da han var kommet til dette forferdelige stedet, slo han øynene opp og så – . Ak, hvem fikk han se? Fikk han se Gud? Å nei, nei! Gud så han ikke. Han så bare Abraham langt borte og Lasarus i hans fang. Ja, dette er toppen av de fordømtes pine: De ser ikke Gud. Evig, evig er de stengt ute fra å skue Guds herlige åsyn.

De får ikke se den himmelske Far, den Far som så ofte strakte ut sine farsarmer mot dem så lenge de var i nådens tid. De får ikke se den milde Frelseren, den Frelseren som gjenløste dem med sitt blod, og som utallige ganger stod utenfor hjertedøren deres og banket. De får ikke se Den Hellige Ånd, den Ånd som var så omsorgsfull for deres omvendelse og salighet, og som så trofast besøkte dem med sine kraftige nådevirkninger.

Alt i helvete er forferdelig, men aller mest forferdelig er det at de forkastede aldri får se Gud. Og så ulykkelig skal du bli, du åpenbare synder, du verdens trell, du forherdede hykler, du frekke sjel som hører Guds ord forkynt så mye år etter

[1] NB: «Og da han slo sine øyne opp i dødsriket, der han var i pine …» (Luk 16,23).

år og likevel blir værende i syndene dine uten anger! Ak, hvis du ikke omvender deg, bryter snart den ulykkelige dagen fram da du blir kastet på det samme pinestedet som den rike mannen, langt borte fra Guds åsyn, akkurat som han.

2) De fordømtes pine blir svært mye større når de tenker på den evige gleden som de må savne i evighet, men kunne ha nytt.

I evangeliet står det at den fordømte frådeseren så Abraham og Lasarus, som var i den himmelske gleden, mens han selv lå i pinen. Og tenk hva dette må ha vært for et sårende syn for ham! Tenk hvilke fortvilte blikk øynene hans, omgitt av helvetes luer, må ha kastet fra pinestedets dyp opp til de salige på deres glade oppholdssted!

Ak, jeg synes jeg hører ham rope: «Ve, ve, ve meg i evighet! Denne evige kvalen kunne jeg ha sluppet. Å, se Abraham, hvilken glede nyter ikke han i himmelen! Å, se Lasarus, tiggeren som ba om smuler ved porten min, hvilken fryd smaker ikke han i Abrahams fang! Å, hva har jeg gjort, som så skammelig har sløst bort min rett til en evig salighet? Jeg ulykkelige! I denne stund kunne jeg ha vært like salig som Abraham og Lasarus. Jeg kunne ha vært i himmelen, og likevel ligger jeg nå i helvete.»

Måtte Gud røre ditt hjerte til omvendelse, du sovende synder, når du i nådetiden hører: «Se, nå er nådens tid, se, nå er frelsens dag!» (2 Kor 6,2). Men hvis du ikke gir akt på denne frelsens dag og forsømmer den gode anledningen du har til å frelse din sjel så lenge dagen varer – å, du tankeløse sjel, hvor skal du ikke da angre når du kommer til de fordømtes pinested!

Ak, hvordan skal ikke minnet om den evige gleden pine deg da! Hvor angstfullt skal du ikke da rope: «Nå kunne jeg ha vært i paradisets glede, og likevel må jeg være i denne helvetes kval. Nå kunne jeg ha sittet ved himmelens rike bord, og likevel må jeg ligge her i denne evige fattigdommen. Nå kunne jeg ha bodd sammen med de hellige englene og de salige sjelene, og likevel bor jeg nå på dette pinestedet sammen med urene ånder og fordømte mennesker. Å, så tungt det er å være forkastet fra Gud, når jeg kunne ha vært salig hos Gud!»

3) De fordømte mangler all barmhjertighet og blir straffet med en forferdelig trøstesløshet.

Å synder, i nådens tid vil jeg stille deg tett inntil helvetes porter, og jeg vil be deg høre hva den rike mannen sier i sin grufulle kval. «Han ropte,» sier vår Frelser. «Han selv ropte,» heter det i grunnteksten. Ak, som bladet har vendt seg! I tiden sprang tjenerne hans på første vink, men nå, nå er han selv tigger. Nå er han fattigere enn alle fattige. I evighet er han fattig.

Han ber om barmhjertighet: «Far Abraham! Forbarm deg over meg!» Men i helvete finnes det ingen barmhjertighet. Barmhjertighetens tid er slutt. Verken Gud, engler, mennesker eller noen skapning forbarmer seg over de fordømte. Nei, nå i tiden, i livet, er forbarmelsens dag, barmhjertighetens tid.

Vil du at Gud skal være en nådig Gud for deg, så rop til ham nå, mens bønn og rop hjelper! «Søk Herren mens han er å finne, kall på ham den stund han er nær!» (Jes 55,6). For når du alt er i helvetes lue, hjelper verken bønn eller gråt. Der må du bli.

I pinen lyder det en ynkelig klage fra de fordømte. Hør hva den forkastede stakkaren roper i sin evige nød! Hør, synder, og ta deg i vare mens omvendelse kan skje og nåde kan vinnes! Tungen hans er glødende av den evige ildens lue. Han ber om så mye vann som kunne sitte på den ytterste spissen av Lasarus' finger. Bare så mye vann ber han om, så han kan svale og kjøle sin brennende tunge. Kan han ikke få en full slurk vann, så tigger han i det minste om en vanndråpe.

Det vil si: Så stor er nøden, så forferdelig er pinen på pinestedet, at de fordømte ville bli ubeskrivelig glade om hver av dem kunne få en eneste liten dråpe av det barmhjertighetens vann som finnes i havet av Guds nåde og barmhjertighet. Om de bare kunne få nyte så lite av den evige gleden i himmelen som svarer til den lindringen en tørst kan få av en dråpe vann – å, hvor det skulle oppmuntre dem i deres grenseløse elendighet!

Men ak, i ildsjøen får de ikke den minste lindring. En dråpe av himmelens glede er for mye nåde på pinestedet. Å, jeg synes dette burde gi et slag mot samvittigheten til våre uomvendte syndere – et slag som burde kunne vekke dem, om de så lå i den dypeste åndelige dødssøvn.

4) De fordømte kjenner en grufull pine av å være sammen med fordømte venner og kamerater i synden.

Midt i avgrunnens luer kommer den rike mannen til å tenke på sine fem trygge brødre, som ennå levde og ennå hadde nådetid. Det blir gjerne sagt at det er en trøst for de elendige å ha flere med seg i elendigheten. Men for denne fordømte rike mannen var det ingen trøst. Han regnet det sikkert som en plage å få dem til seg.

Kanskje hadde han forført dem til synd. I så fall ville det bli uutholdelig for ham å se dem på samme pinested som han selv og huske at han i stor grad hadde vært årsak til deres fordømmelse. Her skulle jeg ønske at ordene mine kunne bli et tordenslag i ørene på de ubotferdige synderne som ennå lever blant oss.

Å, for et forferdelig møte det blir i den evige luen mellom alle de forkastede sjelene! Der møtes fordømte konger og fordømte undersåtter, fordømte lærere og fordømte tilhørere, fordømte venner og fordømte kvinner, fordømte foreldre og fordømte barn. Alle disse møtes, men møtet er det mest forferdelige noen kan nevne. Ingen av dem vil heller gjerne treffe hverandre, like lite som den rike mannen ville treffe sine fem brødre.

Å, dere syndere som løper så trygt på fortapelsens vei, som om dere ikke hadde noe å frykte verken i liv eller i død! Bøy dere for en stund ned mot dørene til det ytterste mørket! Hør med forferdelse de forkastedes sterke gråt og grufulle tenners gnissel! Hør hvordan de roper til hverandre: «Ak, min fortapte lærer, skal jeg møte deg her? Skal jeg treffe deg på dette pinestedet? Ak, min fortapte tilhører! Skal jeg møte deg på dette forferdelige stedet?»

«Ak, min fortapte mann! Ak, min fordømte hustru! Skal jeg finne deg i denne evige ilden? Ak, min fortapte far og mor! Ak, mitt fordømte barn! Er du også her med meg i helvete? Skal vi da ikke møtes på et bedre sted? Å, ve oss som har passet så dårlig på!»

Særlig må det bli forferdelig for forføreren i helvete å møte dem han har forført. Hvordan skal ikke disse forbanne ham for den første gangen han lærte dem å synde! Hvordan skal de ikke skrike og rope: «Ve deg, du min sjels morder, ve deg for forførelser! Det hadde vært bedre for deg om en kvernstein var blitt hengt om halsen på deg og du var blitt senket i havets dyp, enn at du skulle forføre meg til synd!» (Matt 18,6–7).

«Ve deg! Hadde ikke du forført meg, så hadde jeg ikke vært her. Nei, i denne stund hadde jeg vært i himmelen. Å, du ulykkelige, som skulle røve fra meg min salighet og være årsak til min fordømmelse!» Her, her må jeg vel rope med apostelen Paulus: «Våkn opp, du som sover! Stå opp fra de døde» (Ef 5,14).

Jeg synes disse betraktningene bør vekke deg, om det finnes noen mulighet for at din sovende samvittighet kan våkne. Tenk på den som kan høre denne beskrivelsen av de fordømte synderes møte i den evige pinen og likevel ikke besinner seg og søker å hindre dette møtet ved en oppriktig omvendelse.

Er det en lærer, må han være uhelbredelig forherdet. Er det en tilhører, må han være sovnet inn i en forferdelig syndesøvn. Er det en far eller mor, må de være hardere enn selve klippen. Er det et barn, må det ha nådd det høyeste trinn av frekkhet. Er det en ektefelle, må han være slått – slått av Satan selv – med en uhelbredelig blindhet.

Forførere! Forførere! Slå ikke bort en god advarsel som blir gitt dere i nådens tid! «Fatt da et annet sinn og omvend dere, så deres synder kan bli utslettet» (Apg 3,19). Søk opp dem dere har forført, og advar dem i Jesu navn. Gjør dere ikke det, er dere skyldige i deres blod. Dere blir selv fordømt, og pinen deres skal øke for hver sjel dere har forført. Å, hvordan vil dere holde ut å møte deres forførte brødre i en evig ild?

5) De fordømte husker med fortvilelse en forsømt nådetid og de syndene de gjorde i nådetiden.

At de døde beholder minnet om det som har hendt dem i tiden, ser vi tydelig av dagens evangelium. Den rike mannen husker jo at han hadde fem brødre igjen i sin fars hus. Og på hans fortvilte bønn svarer Abraham ham jo: «Husk at du fikk dine goder i din levetid» (Luk 16,25). Den fordømte kunne altså huske det som hadde hendt mens han levde.

Men å, hvor pinefullt skal ikke dette minnet bli for de forkastede sjelene! Tenk deg når den rike mannen, mens han kveles i luene, tenker tilbake på den kostbare nådetiden han så tankeløst forsømte her, og som nå er gått ham så ut av hendene at den aldri mer kan vinnes tilbake! Og tenk deg samtidig når han husker alle syndene han har gjort i tiden. Å, disse tankene må nødvendigvis øke hans evige pine!

«Husk at du har hatt en nådetid!» Ak, for en forferdelig røst for en fordømt sjel! Uten opphold skal disse røstene høres i samvittigheten hans: «Husk at du fikk dine goder i din levetid! Husk at nåden ble tilbudt deg hver eneste dag så lenge du levde! Husk at du ble innbudt av Herrens tjenere til kongens bryllup og til den store nattverden (Matt 22; Luk 14)! Husk at den gode hyrde Jesus prøvde alt for å finne deg da du løp i synden som et bortkommet får i ørkenen – men aldri, aldri kunne han finne deg!»

«Husk hvordan hjertet ditt ble rørt, samvittigheten din slått og sjelen din truffet den og den søndagen, under den og den prekenen, ved den og den altergangen, i den og den sykdommen og så videre! Men det ble med disse første rørelsene, og ingen omvendelse fulgte. Husk hvordan den nådige himmelske Far drog deg, hvordan hans Sønn, din Jesus, strakte ut sine nådearmer mot deg, og hvor ofte, hvor ofte Guds Ånd rørte deg mens du var i tiden!»

«Men nå er nåden forsvunnet med tiden. Tiden er slutt. Nåden er ute. Nå, nå får du aldri mer høre noen preken, ingen preken om nåde og omvendelse, om du så gjerne ville. Nå blir du aldri mer innbudt til Lammets bryllup. Nå er du forlatt av Gud. Han, hans Sønn og hans Ånd rører deg aldri mer. Nå blir Guds ord aldri mer forkynt, nå blir Jesu nattverdbord aldri mer dekket for deg. Husk at all anledning til det nå er tapt i evighet!»

Å, det kan ikke beskrives hvordan tanken på dette må tære på en fordømt. Ak, hvordan skal han ikke rope i pinen: «Å, om jeg ennå hadde én time igjen, så jeg kunne bli Guds venn!»

Like pinefullt blir minnet om syndene en har gjort i tiden. For en forferdelig røst i avgrunnen: «Husk alt du har syndet mens du levde!» Der, der i ildsjøen, i den evige pinen, der husker den utuktige alt det fordømte horeriet han har drevet med i mørket. Drankeren husker nøye drikkingen sin, løgneren sine usannheter, den som banner, sine mange eder, og tyven de tyveriene han har gjort. Syndige tanker, syndige ord og gjerninger – alt, alt husker de fordømte.

Ak, ak, du uomvendte synder! Nå ligger banning, løgn og baktalelse av nesten stadig på tungen din. Men nettopp den tungen du nå misbruker slik, skal brenne så hett i helvetes pine at du skal be om en dråpe vann for å svale den. Nå er du så vant til synden at du synder og ofte glemmer at du har syndet. Nå vil du aldri angre, aldri tenke over syndene dine og aldri bli forferdet over dem.

1. søndag etter treenighet: Ildsjøen, eller de fordømtes evige pine – del 2

Men vent, du forherdede! Snart, snart dør du og kommer etter din fordømte kamerat, den rike mannen. Men da, da skal alle syndene dine stå for deg som den svarteste liste i evighet. Du skal minnes dem, og minnet skal pine deg.

Å, jeg hører deg rope: «Ak, du forbannede synd! For din skyld ligger jeg her i en lue som aldri slokner. Ak, synd, du var så herlig i tiden, men hvilke bitre frukter har du ikke ført med deg i denne usalige evigheten! Ak, du forsettlige synd, hadde jeg bare vært så forstandig at jeg aldri hadde innlatt meg med deg! Å, jeg ulykkelige! Nå får jeg bøte hardt for at jeg har syndet mot en rettferdig Gud. Mine synder, mine synder har styrtet meg ned på dette pinestedet.»

Den som ikke er så hard som selve klippen, blir rørt i Herren Jesu navn når han hører dette. Men jeg frykter at uansett hvor mye en preker, slår Jobs beskrivelse av den sovende synderen likevel til: «Han skal ikke kunne stole på forfengelighet, som han er forført av; for forfengelighet skal bli hans lønn» (Job 15,31).[1]

6) Fra ildsjøen, eller den evige pinen, finnes det ingen forløsning.

Dette viser Abraham i svaret han gir den fordømte rike mannen, da han ber om en vanndråpe til lindring. Det er umulig, sier Abraham, å oppfylle ønsket ditt. For «det er festet et stort svelg mellom oss og dere» – mellom oss som bor på dette glade stedet i himmelen, og dere som bor på det forferdelige stedet i helvete.

«Dere,» sier den salige Abraham når han taler til den fordømte mannen. Dette lille ordet viser at det i helvete finnes svært mange fordømte mennesker, et stort antall. Å, vokt dere, dere som ennå lever i nådetiden, så dere ikke en gang blir funnet blant disse mange, dette store antallet fordømte!

«Mellom dere i pinen og oss i gleden er det et stort svelg,» sier Abraham. Det vil si: Himmel og helvete ligger så forferdelig langt fra hverandre at alt fellesskap, ethvert møte mellom oss og dere, er avskåret for evig. «Plag ikke Lasarus. La ham bli i sin evige ro. Hva skulle en vanndråpe hjelpe deg, om du så kunne få den?»

[1] NB: «La ham ikke sette sin lit til det som er forgjengelig! Da bedrar han seg selv, for alt han får igjen, blir bare forgjengelighet.»

«Men sett nå at jeg sendte deg en vanndråpe, sett at Lasarus ville forlate sin himmelglede en stund – han kunne likevel umulig komme over til deg med denne vanndråpen i din forferdelige kval. For et stort svelg hindrer ham. Og ingen salig kan hjelpe dere fordømte å komme fra helvete og hit, for det samme svelget hindrer en slik overfart.»

Hva følger nå av dette som Abraham sier? Jo, det følger at hver og en må bli på sitt sted i all evighet – de salige i sin himmel, de fordømte på sitt pinested. Ak, synder, blinde synder, sovende synder, hva sier du, hva tenker du når du hører at ildsjøen er evig, at avgrunnens pine er evig?

Et helvete burde skremme deg om det ikke varte lenger enn et halvt år, noen måneder, noen uker. Men nå hører du at det varer i evighet, at det aldri tar slutt. Og kan du likevel synde, vil du ennå ikke omvende deg, enda dette blir lagt fram for deg i nådens tid – da har djevelen lukket øynene dine hardt igjen. «La ikke din fot bli bar» (Jer 2,25). Stans på den brede veien der du vandrer mot helvete! Stig med tankene ned i den usalige evigheten, og tenk over hva en evig pine vil si.

Tenk selv etter: Å være på et sted der du ikke får se Gud, og være der evig, aldri få se ham. Å være skilt fra samfunnet med de hellige englene, og evig skilt fra det, aldri få se dem. Å være drevet ut av fellesskapet med alle Guds barn, og evig drevet ut, uten noe håp om å komme i deres fellesskap. Å bli plaget av tanken: «Også jeg kunne ha vært i himmelen, men jeg har sløst bort min rett til saligheten» – og bli plaget av denne tanken evig, uten noen gang å kunne slippe kvalen.

Å be om trøst, nåde og skånsel og evig forbli trøstesløs. Å tigge om trøst og lindring og aldri, aldri få en dråpe. Å bo sammen med de fordømte og blant dem se sine venner, sine foreldre, sine barn, sine lærere, sine tilhørere og dem en har forført – og se dem evig, aldri kunne slippe unna samværet med dem. Å bli pint av tanken: «Jeg har forsømt min nådetid, og det tapet kan aldri erstattes» – og bli pint av det evig. Å bli gnagd av samvittighetens orm og kjenne denne kvalen evig, uten opphold. Å, dette er jo mer forferdelig enn noen menneskelig tunge kan beskrive!

For om denne nøden enda tok slutt en gang! Om helvetes porter enda en gang ble åpnet, så de fordømte kom ut igjen! Om plagene deres enda tok slutt når de hadde brent i den evige ilden i like mange år som det er stjerner på himmelen og har vært løv og gress på jorden! Om det enda en gang lød: «Dere fordømte! Løft hodet med glede, for nå stunder deres forløsning til. Dette er deres frelsesdag. Nå tar pinen deres slutt. Nå blir lenkene knust som har bundet dere i det ytterste mørket» (Matt 22,13).

Men aldri, aldri skal denne nådens røst høres innenfor de mørke hvelvene der Satan og de fordømte bor. «Deres orm skal ikke dø, og deres ild skal ikke slokkes» (Jes 66,24). «Den straffen de skal lide, blir en evig fortapelse borte fra Herrens åsyn og fra hans makts herlighet» (2 Tess 1,9). Røken stiger opp i all evighet (Åp 19,3). «De skal pines dag og natt i all evighet» (Åp 20,10).

Kan ikke dette gi et slag mot de harde hjertene, så vet jeg ikke hva jeg skal preke for å kunne vekke dem. Men det være klaget for Gud! Den falske tryggheten er så alminnelig og ondskapen så stor at den skarpeste straffepreken om

helvetes evige fordømmelse ikke er i stand til å gni syndesøvnen ut av øynene på synderne.

Nei, her klager den store Gud selv over det syndige mennesket: «Mitt folk henger fast ved å vende seg bort fra meg. De kalte dem til å vende om til Den Høyeste, men ingen opphøyer ham» (Hos 11,7).[2]

Så har vi nå en stund kastet forferdede blikk på ildsjøen, eller fordypet oss i den mest skremmende betraktning vår kristne tro kjenner: betraktningen av de fordømtes evige pine. Nå står det igjen å vise hvordan synderne i tiden skal se på den evige pinen slik at de kan slippe unna den i evigheten. La oss svare på dette viktige spørsmålet i den andre og siste delen av prekenen.

Annen og siste del

Å, dere trygge syndere, som løper så vilt og avsindig på den veien som fører til det stedet der deres forgjenger, den rike mannen, nå lider så svær pine! Å, dere blinde dårer, som selger deres evige salighet for en håndfull jord, for en kort syndig fornøyelse, for en oppsamlet jordisk skatt som likevel må forlates i døden! Å, dere skikkelige skinnkristne, som tenker å blende det allseende øyet med en dyd, mens hjertene deres er like uomskårne, like uforandret! Å, dere uforstandige menneskebarn, som lever så tankeløst på jorden, akkurat som om dette elendige livet aldri skulle ta slutt!

Her vil jeg tale med samvittigheten deres på det aller ømmeste. Tenker dere å unngå den ulykken å bli kastet i ildsjøen, som Åpenbaringsboken skremmer oss med? Vil dere slippe å komme til dette forferdelige stedet der den fordømte stakkaren vrir seg og skriker: «Jeg lider svær pine i denne ilden»? Vil dere slippe å bli værende hele evigheten i denne trøstesløsheten, der dere blir nektet en dråpe av den himmelske trøstens lindrende vann? Vil dere slippe å bli så ulykkelige, så ulykkelige at det overgår all beskrivelse?

Så hør, ta imot og lyd et godt råd som jeg gir dere på Guds vegne i nådens tid: Omvend dere, omvend dere! Ellers er det umulig å unngå den evige pinen. Selv den fordømte rike mannen vet å si dette midt i sin evige kval: «Men kommer det noen til dem fra de døde, da vil de omvende seg» (Luk 16,30).

Ja, du ubotferdige synder! Omvende deg må du, så sant du ikke vil at sjelen din skal gå tapt og saligheten din være tapt for evigheten. Her nytter det ikke å sove i syndens dvale til nådetiden er forbi og døden sitter på leppene. Nei, ligger du i denne dvalen til din siste stund, så våkner du etter døden – forferdelig! Du våkner ikke i Abrahams fang, der Lasarus kom, men i helvete og pinen, der den rike mannen slo øynene opp.

Her nytter det ikke å fordrive dagene med søte innbildninger og herlige drømmer om himmel og salighet. Mangen en har tilbrakt hele sin nådetid på den måten! Og nå angrer han det – i helvete angrer han det – men angeren kommer for sent. Det nytter ikke å more seg i synden, elske verden, stole på sin egen rettferdighet, nøye seg med en død tro, hykle for Gud og hykle med sin salighet og la sjelen bli revet med av den forblindende forfengeligheten. Nei! «Ve

[2] NB: «For mitt folk henger fast ved sitt frafall fra meg. Selv om de kaller på Den Høyeste, vil han ikke reise dem opp.»

dere som nå ler,» for dere skal en gang «sørge og gråte» i avgrunnens pinesjøer (Luk 6,25).

Her nytter det ikke å gå forbi Jesus, den nådige Frelseren, med vantro og kulde, med hardhet og likegyldighet. Her nytter det ikke å forakte hans nåde, glemme hans pine, trå på hans blod og den ene gangen etter den andre løpe til hans bord i den hellige nattverd midt i sine synder.

Den som Kristus vil forsmå
og ei etter hans lære gå,
han kan aldri nåde få.

Her nytter det ikke å tro hva en vil, leve som en har lyst til og gjøre alt en finner på – og under et slikt lettsindig liv likevel innbille seg at en skal slippe unna helvetes pine og komme inn i himmelens glede. Nei, vi synger uforlignelig godt i en salme i kirken: «Hellig vandel, salig ende, det har Gud sammenføyd.» Og nå kan en si det motsatte: «Syndig vandel og usalig ende, det har djevelen sammenføyd.»

Å, du trygge, du syndige menneske, slik må du omvende deg, så sant du vil slippe å styrte i den ilden som aldri slokner. Din sovende samvittighet må vekkes, ditt harde hjerte må knuses, din følelsesløse sjel må bøyes, dine store synder må angres. Din milde Frelser må søkes, av hjertet må han søkes. Ellers blir pinestedet din plass, og din himmel, din salighet er tapt.

Slik roper Skriften overalt: «La deg advare, så min sjel ikke skal vende seg fra deg, Jerusalem» (Jer 6,8). «Omvend dere, for himlenes rike er kommet nær!» (Matt 3,2). «I hans navn skal omvendelse og syndenes forlatelse forkynnes for alle folkeslag» (Luk 24,47). «Omvend deg derfor fra denne din ondskap, og be Herren om at kanskje ditt hjertes tanke måtte bli deg tilgitt!» (Apg 8,22).

Synder, omvend deg! I dagens evangelium leser du om en mann som kom fra purpuret til luene, fra vellyst til pine, fra jordisk rikdom til evig fattigdom, fra overflod på alle ting til en armod og en mangel så stor at han ble nektet en dråpe vann. Og den samme ulykken rammer deg hvis du ikke omvender deg.

Omvend deg, ellers skal du en gang kastes ned på det forferdelige stedet der en aldri får se Gud! Omvend deg, ellers skal du i helvete evig savne en glede som du kunne ha hatt, men da aldri kan få! Omvend deg, ellers blir du værende på det pinestedet der du uten opphold skal rope: «Forbarm deg over meg!» Men ingen skal forbarme seg. «Gi meg en dråpe vann på min glødende tunge!» Men ingen kommer, ingen lindrer deg.

Omvend deg, for ellers skal djevler og fordømte mennesker bli ditt evige, ditt forferdelige selskap! Omvend deg, for ellers skal det bli forferdelig for deg en gang, når du ligger i helvete, å huske alle syndene du har gjort, og all den nådetiden du har forsømt! Omvend deg, for ellers skal du en gang bite tungen din i stykker, forbanne fødselsdagen din og evig ergre deg over deg selv fordi du passet så dårlig på i den kostbare nådetiden! Omvend deg, ellers blir det uutholdelig for deg å bo i en ild som ikke slokner, og tåle en pine som aldri tar slutt!

Omvend deg, for ellers kommer ikke de hellige englene til deg i din siste stund og bærer deg til Abrahams fang! Omvend deg, for ellers dør du ikke så salig som Lasarus, men får en like forferdelig ende som den rike mannen! Omvend deg,

for ellers kommer du ikke til den himmelen der Lasarus nå bor! Du får aldri nyte den gleden Lasarus nå smaker, du blir aldri trøstet i det fanget der Lasarus nå hviler. Den himmeldøren som ble åpnet for ham, blir lukket for deg.

I stedet blir den rike mannens ende din ende, den rike mannens plass din bolig, den rike mannens jammerskrik din svanesang og den rike mannens pinsler dine pinsler i all evighets evighet. Ja, i dag, i dag, på denne vekkende søndagen, når det i alle kirker blir preket om en tigger som kom til himmelen, og om en rik mann som ligger i helvete:

I dag, i dag sann bot og bedring gjør,
for åpen står nå evighetens dør.

Ved disse formaningene til omvendelse kunne synderne kanskje tenke på samme måte som den rike mannen tenkte i helvetes lue. Han trodde at Moses og profetene ikke var i stand til å få hans fem brødre som var igjen, til å tenke på omvendelse. Han innbilte seg at syner skulle virke bedre enn Guds ord. Kom en død – Lasarus eller en annen – som botspredikant til brødrene hans, så mente han at en slik åpenbaring fra den andre verden ville hjelpe aller best til deres omvendelse.

Ulykkelige mann! Han kjente ingenting til nådens husholdning så lenge han levde. Og etter at han nå hadde måttet forlate overfloden sin, tok han forakten sin for Skriften med seg ned i helvete. Å, for et mørke som hyllet hans arme sjel, når han trodde at åpenbaringer fra åndene kunne føre brødrene til omvendelse mye bedre enn Herrens åpenbarte ord!

Ennå kan det finnes noen som tenker som den rike mannen i dette. Blant våre trygge syndere kan det være en som i sitt stille sinn tenker at menneskesjelene snarere ville besinne seg om noen av de døde stod opp – om en salig kom fra himmelen eller en fordømt fra helvete hit til verden og holdt botsprekener for dem.

Men nei, du stokkblinde synder, du regner feil. Dette skal slett ikke ha den virkningen du ønsker. Vil du ikke håpe mer enn du ser, vil du ikke tro mer enn du forstår – å, da ville du sikkert ikke tro om så Lasarus eller den rike mannen stod for øynene dine. Ser du ikke ved lyset, ser du enda mindre ved skyggen, som bare skulle tjene til å skremme deg et øyeblikk.

I din dristige trass sier du: «La ånder åpenbare seg for meg, så skal jeg omvende meg. Vis meg helvete. La meg se himmelen. La meg få tale med en forkastet sjel eller med en av de salige i Abrahams fang. Ved et slikt syn skulle jeg straks omvende meg til Gud.» Ak, du arme menneske, du vet ikke hva du sier! Det du krever, er en dåres krav. Du vil se himmel, helvete, salige og fordømte. Å, du dåre! Dø først, så får du se dem. Men til den tid får du vente.

Dessuten ville jo omvendelsen din bli tvang hvis den skulle bli virket ved prekener fra de døde. Om en død åpenbarte seg for deg og advarte deg, hva ville det føre til? Det ville vekke frykt. Du ville bli ubeskrivelig forferdet, og denne forferdelsen skulle da tvinge deg til å omvende deg. Men en tvungen omvendelse – hva er det for en omvendelse!

Nei, mennesket har frie hender og fritt valg. Himmelen står åpen, men Gud tvinger ingen. Den som ikke vil lyde og komme når Ordet kaller og innbyr,

han kommer aldri, om en så skremte ham hver eneste dag med syner fra den kommende verden. Uforstandige! Du krever at Lasarus skal vise seg for deg, og da vil du omvende deg. Du ønsker at en salig skulle åpenbare seg og beskrive for deg den evige gleden han nyter. Da ville du omvende deg til Herren.

Dåraktige ønske! La de salige få være i sin ro. Prekener fra dem omvender deg slett ikke. Gjør nå som Lasarus gjorde, så blir du salig som han. Gjør det du ville gjort om du så ham. Hvis ikke, hva hjelper det deg om han stod foran deg?

Forblindede! Du tror at om du fikk tale med en fordømt sjel, om den skildret for deg pinen den lider på pinestedet, så skulle dette røre sjelen din slik at du tenkte på ditt evige beste og gav deg inn på livets vei. Men du kan være overbevist om at det ikke ville ha denne virkningen. Den som ikke tror når Ordet blir forkynt av de levende, han tviler hele sitt liv, om så en død kom til ham.

Alt det du ville gjøre om den rike mannen stod her og advarte deg, det skal du gjøre nå, selv om du ikke ser ham. Vokt deg for hans falske trygghet, for hans vantro, for hans synder, for hans likegyldighet overfor himmel og salighet! Så slipper du å bo der han bor, ligge der han ligger, pines der han i evighet roper: «Jeg lider svær pine i denne ilden.»

Til slutt stormer jeg enda en gang løs på din samvittighet, du arme sjel som er kommet hit til kirken i dag som et Satans barn. Jeg slår på ditt steinharde hjerte med disse vekkende, disse knusende spørsmålene: Kan du ennå synde med forsett, når du hører hvordan synden til slutt lønner sine tjenere? Kan du drive med de lastene som til slutt senker deg ned i dypet av den brennende sjøen?

Kan du søke din ro, ha din lyst og finne din glede i synden, når du hører at på den korte roen følger en evig uro, på den korte lysten en evig smerte, og på den korte gleden en pine som ikke er kort, for den varer i evighet? Kan du ennå brenne av utuktige lysters ild, når du hører at horer og horkarer skal brenne i den evige ilden?

Kan du ennå fylle deg med sterke drikker, når du hører at drankeren skal «drikke av Guds vredesvin, som er skjenket ublandet i hans harmes beger» (Åp 14,10)? Og at den som har fylt legemet sitt med brennevin i overflod i tiden, i evigheten ikke skal få så mye vann at han kan svale seg med det? Kan du ennå bråke og støye, skrike og rope i dine kjære synder, når du hører at ditt bråkende synderrop skal forvandles til dette forferdelige jammerropet: «Jeg lider svær pine! Jeg lider svær pine!»?

Kan du enda en gang gå uverdig til den hellige nattverden, når du hører at de uverdige gjestene eter og drikker seg selv til dom (1 Kor 11,29) – fordømmelsens dom i fordømmelsens avgrunn? Vil du ennå ikke omvende deg, når du hører at den som ikke omvender seg, ikke får noen nåde og ikke finner noen salighet? Eller skal din arme sjel da til slutt gå fortapt, enda den kunne bli frelst? Skal du ikke komme til himmelen, dit du kunne komme, men styrte i helvete, som du kunne unngå?

Skal alle Jesu blodsdråper ha runnet forgjeves for deg? Kan ikke selve forsoningsblodet redde deg? Jesu fødsel, Jesu lidelse, Jesu død – skal alt være uten frukt for deg? Skal du så ofte ha sittet i dette tempelet og likevel bli kastet på pinestedet? Skal du så ofte ha ligget ved dette alteret og tatt imot velsignelsens

brød og beger, og likevel ligge i ildsjøen, ligge i luen, evig forbannet og aldri velsignet?

Skal du være døpt og ikke bli salig? Skal du kalles en kristen og aldri få komme til Kristus, men ha djevelen og hans engler til selskap? Skal du være gjenløst og likevel bli fordømt? Skal Jesus være død for deg, og du likevel lide den annen død? Skal du ha hørt så mange prekener i verden og likevel bli kastet i den evige pinen? Skal du minnes denne prekenen på denne søndagen, minnes den på pinestedet, og forbanne deg selv fordi du ikke lød den?

Å synder, jeg spør, for jeg vil bevege din sjel. Å synder, jeg spør, for jeg vil så gjerne redde deg før du har tatt det siste skrittet på fordømmelsens vei. Ak, skulle det være sjeler her i kirken i dag som aldri skal få se Gud, men bli kastet i det ytterste mørket?

Å sjel, jeg råder deg: Be av hjertens grunn! Be til du blir hørt! Be til den store Gud gir deg et nådig svar! Be, ja bank med all makt på nådens dør med denne hjertelige bønnen: «Fra den evige pine, fra den evige orm, fra den evige ild, fra den evige død bevar oss, milde Herre Gud!» Men jeg legger til: Skal denne bønnen bli hørt, må den som ber, omvende seg. Ellers blir den ikke hørt. Amen.

2. søndag etter treenighet: Det ene nødvendige

> «Det var en mann som gjorde et stort gjestebud og innbød mange. Da tiden for gjestebudet var inne, sendte han tjeneren sin for å si til de innbudte: Kom, for nå er det ferdig. … For jeg sier dere: Ingen av de menn som var innbudt, skal smake mitt festmåltid.» (Luk 14,16–24).

Herre, vår styrkes Gud! Fyll oss med din Ånd i denne stunden som er helliget til å tilbe deg, og velsign det vi nå tar oss fore. Om dette ber vi i ditt eget, din Sønns og Den Hellige Ånds høylovede, velsignede navn. Amen.

———————

«Ett er nødvendig.» Verdens barn har utallige ønsker, planer og gjøremål å spre seg på. Én søker dette, en annen noe annet, og hver og en har noe bestemt som han regner for sitt høyeste gode. Men vi, mine venner, holder oss til Kristi ord: «Ett er nødvendig» (Luk 10,42).

Dette korte, men svært viktige bibelordet ble sagt hos de to søstrene Maria og Marta. De hadde tatt imot Jesus i huset sitt. Under dette høye besøket satte Maria seg ved Jesu føtter og hørte på ordet hans. Men Marta hadde det travelt med mye oppvartning. Det vil si: Hun holdt seg mest på kjøkkenet og i spiskammeret for å gjøre i stand maten til den kjærkomne, høye gjesten.

Så ble Marta ergerlig – det er ikke uvanlig mellom søstre når det gjelder iver i husets gjøremål – og gikk bort til Jesus og spurte: «Herre, bryr du deg ikke om at søsteren min har latt meg bli alene med å tjene deg? Si da til henne at hun skal hjelpe meg!» Da svarte Jesus: «Marta, Marta! Du gjør deg strev og uro med mange ting. Men ett er nødvendig» (Luk 10,40–42).

Dette ordet har gitt opphav til et nokså vanlig uttrykk: Om den som syssler med mye, sier man at han har Martas bekymringer. Men vi må merke oss at Jesus med dette ene nødvendige slett ikke mener legemlig mat. Nei, han sikter til et høyere gode. Det viser også ordene som følger i samme vers: «Maria,» sier Frelseren, «har valgt den gode del, som ikke skal bli tatt fra henne.»

Og hva består så denne gode delen i? Jo, i at Maria hadde satt seg ved Jesu føtter og hørte ordet hans. Slik er det også for oss det ene nødvendige: at vi oppbygges ved Guds ord, holder oss til Kristus og jager etter å bli salige.

Vi svake, dødelige mennesker trenger nok både mat og drikke for å holde oss i live her i tiden. Men den udødelige sjelen står så høyt over det forgjengelige

legemet at alt som hører til legemets stell og næring, er som ingenting mot sjelens stell og vel – slik den ene solen på himmelhvelvingen formørker glansen fra alle stjernene. Dette er det nødvendige.

Men hvorfor måtte Marta få en bebreidelse av Kristus? I den vakre trosbekjennelsen i Joh 11,27 viste hun jo også hvor opptatt hun var av sin sjel: «Ja, Herre! Jeg tror at du er Messias, Guds Sønn, han som skal komme til verden.» Dessuten fulgte hun jo bare en vanlig og prisverdig skikk: å beverte en fremmed og en venn som kom på besøk. Hva var det da hun forså seg på?

Jo, i alt strevet med det legemlige forsømte hun det åndelige, det sjelen trenger – nemlig anledningen til å høre Frelserens lære. Det likte ikke Kristus, særlig fordi hun hadde bebreidet søsteren sin nettopp for dette. Det kommer tydelig fram i svaret hans: «Ett er nødvendig. Maria har valgt den gode del.»

Ett er nødvendig – nemlig den ene tingen David ber om i Sal 27,4: «Én ting har jeg bedt Herren om, det søker jeg etter: At jeg må bo i Herrens hus alle mitt livs dager for å skue Herrens prakt og grunne i hans tempel.»

Ett er nødvendig – nemlig det som alt annet skal forlates for, den ene tingen Jesus taler om i Matt 13,45–46: «Himlenes rike,» sier han, «er likt en kjøpmann som søkte etter vakre perler. Da han så fant en meget verdifull perle, gikk han bort og solgte alt han eide, og kjøpte den.»

Ett er nødvendig – nemlig det Paulus beskriver med disse ordene: «Jeg akter i sannhet alt for tap, fordi kunnskapen om Kristus Jesus, min Herre, er så mye mer verd. For hans skyld har jeg tapt alt, jeg akter det for skrap, for at jeg kan vinne Kristus og bli funnet i ham» (Fil 3,8–9).

Da hele Egypt i tre dager lå hyllet i tykt mørke, var det likevel lyst og klart der Israels barn bodde (2 Mos 10,22–23). Slik skal også alt omkring oss bli lys midt i denne verdens mørke, om vi har det ene nødvendige: at Kristus er i oss og vi i ham.

Da Isak bodde ved brønnen som ble kalt «Den levendes og seendes brønn», velsignet Gud ham (1 Mos 25,11).[1] Skulle da ikke vi få del i all åndelig velsignelse i det himmelske gode når vi bor nær ham som er livets brønn og frelsens kilde?

Andre ting i denne verden – rikdom, ære og høy anseelse – er ikke nødvendige i alle måter. I mange tilfeller er de skadelige, for de lyster og laster som følger med dem, styrter ofte mennesket i fordervelse og fordømmelse. Men én ting er alltid og i alle tilfeller nødvendig og nyttig, nemlig Guds nåde i Kristus. Dette er det ene nødvendige. Uten det kan vi ikke håpe at det skal gå oss vel, verken i tid eller evighet.

Ett er nødvendig. Men kan vi også få del i det? Gud unner oss det av hjertet og vil gi det til oss alle. Men de fleste mennesker lengter dessverre ikke etter det og kjenner ingen trang til å vinne det. Hvor mange ganger hadde ikke vår dyrebare Frelser grunn til å klage over hvor likegyldige menneskene var i denne saken! Overalt fant han folk med Martas bekymringer, men sjelden noen med Marias.

Til og med hans egne disipler – som stadig hørte læren hans, var sammen med ham hver dag og fikk hans undervisning – gjorde seg ofte fortjent til hans

[1] NB: «Og det skjedde, etter at Abraham var død, at Gud velsignet Isak, hans sønn. Isak bodde ved brønnen Lakai Ro'i.»

bebreidelse og misnøye. Ja, ofte gjorde de ham sorg. De var like forvillet og like utakknemlige som det folket han ble menneske i, og som han vokste opp, lærte og levde blant – jeg mener de forherdede jødene! De kunne ikke fatte den himmelske læren han la fram for dem, både skjult og åpent, i lignelser og i tydelige bilder som traff saken rett. Det har vi mange beviser på.

Kjære kristne, Jesu dyrekjøpte barn! Mon ikke mange av dere sitter her i kirken i dag like kloke og like ubekymret som Marta, og tror at alt står vel til i hjertet bare det ytre er pent? Trolig har hver og en av dere brukt mye tid i dag på å pynte det ytre for å komme pen og ordentlig til Guds hus. Trolig sitter også mang en på benken sin og er misfornøyd fordi naboen på benken ved siden av er finere kledd enn han.

Men mine venner i Jesus Kristus! Hvordan ser det ut inne i huset – jeg mener i deres arme hjerter? Er de også pyntet? Jeg frykter – og jeg våger å si det – at svaret for de flestes del er et sørgelig nei. Å, hvor ille, hvor ulykkelig om jeg skulle bli nødt til å legge til at mang en kanskje har glemt sitt hjerte hjemme og ikke vet om han har det med seg eller ikke! Forferdelig, forferdelig! Man har så mye verdslig å tenke på!

Dette har også vår Frelser sett i forveien og malt med levende farger i dagens hellige evangelium. I dag har jeg fått i oppdrag å preke for en fremmed menighet. Emnet er meg så kjært, ligger meg så på hjertet og er så viktig og stort for alle at jeg gjerne skulle ha forklart og forkynt det for hele den kristne verden. Slå dere da sammen med meg. Jeg vil legge fram det ene nødvendige. Rop sammen med meg om Guds nådige hjelp til det vi som kristne skal gjøre i dag, i den bønnen Jesus selv har anbefalt og lært oss: Fader vår …

Evangeliet: Luk 14,16–24.

«Jeg holder på med et stort arbeid og kan ikke komme ned. Skulle jeg kanskje la arbeidet hvile fordi jeg lot det ligge og dro ned til dere?» (Neh 6,3). Med dette kloke svaret avviste Nehemja sine listige fiender. Under skinn av vennskap ville de fange ham i garnet sitt og gjøre ham ondt, for å hindre at Jerusalems ødelagte tempel ble bygd opp igjen.

Å lyve er skammelig. Men i dette tilfellet var en nødløgn nødvendig og derfor også tilgivelig, særlig fordi et større onde ble avverget og den gode saken ble fremmet på den måten. Hadde Nehemja fulgt den lokkende innbydelsen, ville de ha ryddet ham av veien, og byggingen av templet ville ha blitt stående uferdig, kanskje til og med blitt ødelagt.

I dagens evangelium møter vi også løgnere, men de er ikke så tilgivelige som Nehemja. For de avslo det store kallet med tomme, verdslige småting som godt kunne ha ventet. De så ikke at de her sto overfor noe av den største betydning for deres evige vel, og grep til likegyldige unnskyldninger. Slik gjør mange ennå. Jesus kaller, men de har forhindringer og kan ikke komme.

Å, mine kjære! Vi har et stort arbeid å utføre: Vi skal tjene Herren vår Gud. Det er til hans nådebord vi blir innbudt i lignelsen i dagens tekst, som vi nettopp har hørt. Vi er gjestene det er tale om. Til oss lyder kallet: «Kom, for nå er det ferdig.»

La oss derfor, kjære kristne, villig adlyde det. La oss gjøre oss rede ved å tenke over hvor stort verd det har, og ved å se nærmere på dette i denne stunden som er helliget til andakt:

Det ene nødvendige.

Vi skal se:

1) hvor godt Gud mener det når han tilbyr det til alle, og

2) hvordan mange med vilje forsaker det.

Ett er nødvendig. Å, min Gud! Lær oss å forstå dette og å velge den beste delen, som aldri kan tas fra oss. Hold våre hjerter fast ved dette ene, at vi frykter ditt navn. Amen.

———————

Kristus beskriver det ene nødvendige med bildet av en stor nattverd[2], der verten hadde innbudt mange. Da timen var kommet, sendte han tjenerne sine ut for å si til de innbudte: «Kom, for nå er det ferdig.»

Gud er ikke et menneske. Men han elsker menneskene, og derfor sammenligner han seg i dagens tekst med en mann som hadde laget i stand en stor nattverd. Med nattverd menes her ikke et vanlig kveldsmåltid, men den maten Gud har gjort i stand for oss ved sitt nådebord. Hans tjenere deler den ennå ut til oss ved Herrens hellige alter, sammen med tilsagnet om syndenes forlatelse mot vårt løfte om et bedre liv.

Etter denne maten for sjelen burde vi alle hungre og lengte av hele hjertet, og be den guddommelige giveren om nåde til å ta imot den rett og verdig, så sjelene våre blir frelst. Men hvor frekt og sorgløst oppfører ikke de fleste seg her!

Gud trenger ikke mennesket. Det kan verken gagne eller skade ham. Likevel sørger han i sin nåde for mennesket, ber og sier: «Kom, for nå er det ferdig.» Gud, den høyeste godhet, vil dele sine gode gaver med oss, arme, syndige mennesker: sin fred, sin glede, sin herlighet. Kom, for nå er alt ferdig! Kristus Jesus er blitt «visdom fra Gud, rettferdighet og helliggjørelse og forløsning» for dere (1 Kor 1,30). I ham skal dere finne et fullkomment liv. I ham er alt gjort ferdig for dere.

At denne innbydelsen kom fra et godt og velmenende hjerte, ser vi av at husbonden ble harm da de innbudte ikke kom. Og hvor rimelig var ikke denne vreden! Også i verdslige ting blir en vert alltid misfornøyd når han har kostet på seg for å ha vennene hos seg, og de så ikke kommer, enda de har lovet det. Det samme males i åndelig forstand i dagens evangelium.

Likevel ville ikke den godhjertede husbonden holde godheten sin tilbake fra dem han mente kanskje trengte den mer og var mer verdige til den. Derfor befaler han tjeneren sin: «Gå i hast ut i byens gater og streder, og før hit inn de fattige og vanføre og blinde og lamme.» For et vakkert og rørende bilde av den algode Guds ømme omsorg for menneskenes vel!

Husbonden, som her er et bilde på Gud, ville med dette si: «Egentlig gjorde jeg i stand denne festen for dem jeg regnet for mine venner. Jeg trodde de kjente mitt hjertelag og mine hensikter best, og de vet at jeg gjerne vil ha dem hos meg, så vi kan glede og fryde oss sammen. Jeg hadde også latt dem innby,

[2] NB: «et stort gjestebud».

og de hadde lovet meg å komme. Men nå, når alt er ferdig, lar de vente på seg. Og når jeg endelig sender bud om at de skal komme, har hver av dem tomme unnskyldninger og usle påskudd.

De uverdige! Jeg skal ikke lenger la dem kalle til mitt bord. Men det finnes nok andre som gjerne tar imot innbydelsen. Dem kjenner jeg riktignok ikke så godt, særlig fordi de ikke har søkt meg, men de kunne vel fortjene min godhet og ikke spotte min velmente innbydelse. Disse skal nå få del i min nattverd, og jeg skal la innby så mange av dem som huset kan romme.»

Er ikke dette et treffende bilde av forholdet mellom Gud og den største delen av menneskeslekten? Han innbyr, han kaller. Men nettopp de som mest har fått nyte nådens velgjerninger, hans godhet og velvilje, er de første til å unnskylde seg og si at de ikke kan adlyde.

Men kanskje noen innvender: «Gud har jo kalt alle til å nyte hans godhet og gjort alle skikket til å vinne frelsen i hans rike. Hvordan skal man da forstå lignelsen i evangeliet? Der har han først innbudt bare vennene sine, og først da de ikke kom, lot han godheten nå ut til alle uten unntak.»

Dette er lett å forklare. Mange er nok sterkere i nåden og mer standhaftige enn andre, men de er ikke dermed fri for faren for å falle fra. De trenger å bli styrket, oppmuntret og grunnfestet i nåden. Til det vil Gud føre dem gjennom et nærmere samvær med seg i bønnen og ved sitt nådebord. Men ofte erfarer man at tilfeldige omstendigheter gjør dem blinde for hans gode hensikter. For legemlige sorger jager ofte Åndens vekkelser bort fra sjelen, og hjertet lar seg rive med av alle slags innfall.

Husbonden ble rørt, heter det, og lot derfor godheten sin nå ut til andre. De hadde aldri søkt ham og aldri brydd seg om ham, men hadde hele tiden levd som verdens barn, sorgløse og uten tanke for sjelen og sin evige velferd. Likevel var de ikke utelukket fra å få del i nåden senere, når vekkelsen hadde våknet i hjertet deres. Slike er de blinde, halte og lamme som ble husbondens nye gjester.

Lenge vandrer de menneskene som ikke er kommet til sann kunnskap om Gud, i en sørgelig blindhet. Lenge sleper de seg fram som lamme og halte stakkarer på syndens og uvitenhetens vei, og spør ikke etter Gud, verken etter hans bud eller lover – og Gud lar også dette vare lenge. Men nå våkner hans ømhet også for dem. Nå åpner han øynene deres for den usalige falske tryggheten de lever i. Nå begynner de å søke ham, nå møter han dem, nå kaller han også dem til seg med et kjærlig: «Kom, for nå er alt ferdig!»

Frelsens bord er dekket. Nådepaktens hellige mat er båret fram. Den er like uunnværlig for sjelene deres som den legemlige næringen for legemene. Kom, smak og se at Herren er god (Sal 34,9)! Styrk dere og finn her hvile for deres sjeler (Matt 11,29)!

Slik står sannheten fast: Gud har kalt alle til frelse og viser også hvor gjerne han vil gi alle del i den. Og selv om bare noen er utvalgt, er kallet allment, og vilkåret er likt og det samme for alle, nemlig et bedre liv, lydighet og underordning under Guds bud og vilje.

Det kreves eller trengs vel ikke større og mer overbevisende bevis enn dem som er nevnt ovenfor, for hvor godt Gud mener det når han tilbyr alle det ene

nødvendige – til å vinne timelig lykke og evig frelse. Vi skynder oss derfor videre og skal i prekenens siste del se på dette:

Siste del

Hvordan dette ene nødvendige med vilje blir forsaket av mange.

«Alle som én begynte de å unnskylde seg.» Den første hadde kjøpt en åker som han måtte gå ut og se på. Den andre hadde kjøpt fem par okser som skulle prøves, og den tredje hadde tatt seg en hustru. Så sterkt har den umettelige kjærligheten til det jordiske og kjødelige livet tatt makten over menneskenes sinn at de forsaker det indre fellesskapet med Gud og det å få del i hans himmelske nattverd, bare for å tilfredsstille denne kjærligheten.

Slike usle mennesker mister det ene nødvendige, det evige, for å vinne det timelige, som bare skulle være en bisak. De tenker ikke på at det ikke gagner dem det minste om de så vant hele verden, men tok skade på sin sjel (Matt 16,26). Når deres eget hjerte eller andres formaninger krever dem til regnskap for det, hva har de da annet å komme med til unnskyldning enn at de har vært tankeløse? Åkeren og oksene de skulle se på, og hustruen de skulle ta seg, har fått dem til å glemme det frelsen deres krever, og det Guds innbydelse inneholder.

Når de endelig selv ser at de har handlet galt – hva gjør de da? De begynner å unnskylde seg. Ville det da ikke vært tusen ganger bedre for slike stakkarer å ha verken åkrer, okser eller hustru?

Spør man for eksempel en mann hvorfor han så sjelden går til Herrens hellige nattverd – hva svarer han da? «Jo,» sier han, «det er nok ille at jeg ikke har gjort det oftere. Men jeg har travle gjøremål. Jeg har hustru og barn å forsørge, og skulle jeg forsømme pliktene mine, ville det gå ille både for dem og for meg. Gud er nådig og barmhjertig, det vet jeg, og derfor våger jeg å stole på at han er overbærende og god mot meg.»

En annen har langt dårligere grunner. Han sier: «Jeg erkjenner nok at det hellige måltidet har et stort verd, og jeg ville gjerne gå oftere. Men verden, verden er så rar og besynderlig. Folk ville le av meg. Og forsiktigheten krever ofte at man må hyle med ulvene når man er nødt til å leve blant dem, hvis man ikke vil bli spist opp av dem.»

Denne kunsten – å unnskylde syndene sine – lærer man fra ungdommen av, uten læremester. Den har vi arvet fra Adam og Eva, før vi ennå visste noe om dem.

I livet vårt har vi, slik som de, to trær foran oss på veien. Fra det ene tar vi den forbudte frukten og tar slik det første skrittet inn i synden. Fra det andre bryter vi fikenbladene vi skjuler og dekker over synden vår med. Det vil si: På ett sted gjør vi synden, og på et annet pynter vi på den. Synden og unnskyldningen for synden er tvillinger, født rett etter hverandre, og som oftest følges de også åt.

Da Kain ble krevd til regnskap for brodermordet, visste han ingen annen utvei enn å spørre om det var hans plikt å være sin brors vokter (1 Mos 4,9).

Selv ypperstepresten Aron var ikke fri for hykleri i et slikt tilfelle. Da Moses refset ham for gullkalven som han hadde latt folket stille opp og tilbe, måtte han ty til løgn og stamme fram denne unnskyldningen: «Bli ikke vred, herre! Du vet selv at dette folket ligger i det onde. De sa til meg: Lag en gud som kan dra foran

oss! For denne Moses, han som førte oss opp fra landet Egypt – vi vet ikke hva det er blitt av ham» (2 Mos 32,22–23).

Det kan godt være at Guds mann Aron ikke hadde behag i avgudsdyrkelse. Men da han så at folket ønsket det, mente han kanskje at det ikke var til noen nytte å hindre det. I alle fall oppførte han seg som en hykler. Og Gud gi at han ikke hadde sine like ennå i dag – slike som Frelseren advarer mot: «Vokt dere for de falske profetene! De kommer til dere i fåreham, men innvendig er de glupende ulver» (Matt 7,15).

Videre er det verdt å merke seg hvor mye strev Samuel hadde med Saul for å få ham til å legge av vanen med å unnskylde syndene sine. Da Saul dro ut for å stride mot amalekittene, hadde han Guds uttrykkelige befaling om å ødelegge alt. Likevel var han så tankeløs at han ikke adlød, og attpåtil frekk nok til å påstå overfor profeten at han hadde fullført Guds befaling.

Men da Guds mann førte ham inn i stallen der buskapen de hadde tatt og spart, sto, begynte han å unnskylde seg. Han hadde ikke ment noe ondt, sa han, men hadde spart dyrene for å kunne ofre det feteste og beste til Herren. Han la også til at frykten for folket hadde tvunget ham til det (1 Sam 15).

Da det gjaldt å dømme Kristus, mente også Pilatus at han slapp alt ansvar for en gjerning han så var ulovlig, bare han vasket hendene og erklærte seg selv uskyldig (Matt 27,24). Det ville vært vel og bra om man kunne gjøre seg fri fra syndene sine like lett som man vasker hendene rene. Men dagens evangelium sier og viser noe helt annet: «Ingen av de menn som var innbudt, skal smake mitt festmåltid.»

Slike følger får det å forakte Guds nåde og kall. Og til slutt går Jesu trussel i Luk 13,25 i oppfyllelse: «Når husbonden først har reist seg og stengt døren, begynner dere å stå utenfor og banke på døren og si: Herre, lukk opp for oss! Og han skal svare og si til dere: Jeg vet ikke hvor dere er fra.» Først da våkner ettertanken. Først da begynner man å gråte over sin dårskap: at man har forsømt det ene nødvendige, som Gud i god mening tilbyr oss alle, men som så få tar imot og tar vare på.

Nå kommer vi til å tenke på hva Hosea sier i 12,8: «I kremmerfolkets hånd er det falsk vekt. Det er hans lyst å gjøre urett.» Vil dere vite, kjære tilhørere, hvem denne kjøpmannen er? Se bare på dem i dagens evangelium som kjøpte åkrer og okser og forsømte å komme til den store nattverden.

Ja, se på alle som har verden så kjær, med alt som er i den, dens glitter og lyster, at de forsaker det ene nødvendige: hjertets ro, samvittighetens renhet, ja, sjelens evige frelse. Om dem må man nok si: «I kremmerfolkets hånd er det falsk vekt. Det er hans lyst å gjøre urett.»

Dessverre finnes det ennå mange slike kjøpmenn. På denne måten tror de at de lurer andre, men i stedet lurer de seg selv. De forstår ikke at det lille de veier opp til seg her, det veier de bort fra seg der oppe. Når det er noe å tjene, legger de samvittigheten på hylla, som man sier. De fornekter kjærligheten til nesten og gjør alt som er utilbørlig.

Hva skulle vel de som har sin gud på jorden – i glitter og syndig begjær etter timelige goder – spørre etter Gud i himmelen? Likevel roser de seg av dydene

sine og tenker ikke på at de mister himmelen og den evige frelse for å vinne en håndfull jord med urett.

Men det er ikke bare ved åpenlyse synder, som hele verden kan se, at man mister Guds nåde og setter det ene nødvendige til side. Det samme skjer når man pynter handlingene sine med skinn av en rettferdighet som ikke finnes i dem, når man vil se from ut for verdens øyne, men er en skurk i hjertet, og når man lar seg så oppsluke av det timelige at man forsaker alt annet for det.

Å kjøpe åkrer og enger, å skaffe seg gode husdyr og å ta seg en hustru er ingen synd i seg selv. Men djevelen bruker dem listig og dårer oss til å forsake det som er bedre og viktigere – det ene nødvendige – for slike ting.

Det jordiske gode ble gitt mennesket for dets jordiske behov, det himmelske for sjelen. Man kan søke det ene uten å forsømme det andre, som er viktigere. Ofte gir Herren oss det første i overflod for å prøve om vi forstår å bruke det rett, og om vi har styrke nok til å ofre det for ham som vi skal frykte og elske framfor alt og over alt.

Nå, min kristne, har du fritt valg. Du kan velge Gud, og du kan velge verden. Du kan komme til den store nattverden og spise den skjulte manna, men du kan også bli borte og holde deg til verdens mat. «Velg, menneske, velg det beste!» gjelder ikke her. For det beste, det ene nødvendige, er gitt.

La ikke djevelen lokke deg så langt inn i det jordiske at du glemmer Gud og hans himmel. Si aldri: «Jeg har ikke tid til slikt!» Hva? Har du ikke tid til å be, lese Guds ord og bedre ditt syndige liv, men har likevel tid nok til å kjøpe deg åkrer og okser og til å ta deg en hustru – og må en gang ha tid nok til å dø?

Å, lær da å tenke rett over det ene nødvendige mens du ennå lever! Lær å fylle sjel og hjerte med din Gud, og å finne din høyeste salighet i å tilbe ham, i Jesu fortjeneste og i at Den Hellige Ånd bor i deg. Tenk på at alt annet kan vente, men ikke omvendelsen, ikke omsorgen for din sjel. Ellers blir husbonden vred og sier at ingen av de menn som var innbudt, skal smake hans nattverd.

«Salig er den som eter brød i Guds rike,» sier Frelseren i ordene like foran dagens tekst.[3] Lær å trakte etter denne saligheten. Og skal du kjøpe deg en åker, så velg den etter Jesu råd i Matt 13,44: «Himlenes rike er likt en skatt som var skjult i en åker. En mann fant den, og gjemte den igjen. I sin glede gikk han så bort og solgte alt han eide, og kjøpte åkeren.» Salig er den som handler slik!

Her spiser vi et timelig brød i vårt ansikts sved, skaffet med bekymringer og fuktet med tårer. Men salig er den som eter sitt brød i Guds rike, dit sorgen ikke når. Haman regnet det for en lykke å spise med Ahasverus og Ester, men det gikk ham ille (Est 7). Amnon satt ved Absaloms bord og gjorde seg glad med vinen, men da han var aller gladest, lot Absalom ham drepe (2 Sam 13,28–29). Slikt skjer aldri ved Guds himmelske bord. Salig er derfor den som eter sitt brød i Guds rike!

La dette, kjære kristne, være det vi strever alvorligst etter under vår korte vandring her i verden! La oss først søke Guds rike og hans rettferdighet, så skal vi få alt det andre i tillegg (Matt 6,33). Ja, ett er nødvendig. Lær oss, Gud, å kjenne dette rett! Alt annet er ingenting mot dette.

[3] NB: «Salig er den som får sitte til bords i Guds rike!» (Luk 14,15).

Lær oss, o Gud, at alle søke
den skatt som i din bolig er!
Vår svake tro, å, du forøke,
hjelp oss å kvele vårt begjær,
som vil vår hu bort fra deg vende!
Å, hør den bønn vi opp vil sende,
og oss den rette vei nå lær,
så når vi herfra sist skal vike
til nådens bord i Jesu rike,
enhver av oss velkommen er!
Amen.

3. søndag etter treenighet: Flere grunner som oppmuntrer til omvendelse – del 1

> «Alle tollere og syndere holdt seg nær til ham for å høre ham. Og både fariseerne og de skriftlærde knurret og sa: Denne mannen tar imot syndere og eter sammen med dem! … På samme måte, sier jeg dere, blir det glede blant Guds engler over én synder som omvender seg.» (Luk 15,1–10).

Lær, mennesker, alle
å gjøre bot i tid,
så når Gud oss vil kalle,
han da må finnes blid,
en mild og nådig Gud,
og til sitt rike føre
oss som sin kjære brud.

Dette er en hjertegripende formaning til omvendelse fra en gammel salme. Jeg ønsker av hele mitt hjerte – og med dette ønsket begynner jeg prekenen min denne søndagen: Å, om denne formaningen til omvendelse måtte treffe de sovende samvittighetene og de harde hjertene som et tordenslag fra himmelen! Å, om den måtte trenge seg inn til det innerste i den trygge synderens sjel! Å, om den måtte vekke ham av hans dype dvale, forstyrre ham i hans søte søvn og gjøre ham dypt bekymret for hvordan han kan frelse sin dyrekjøpte sjel!

I disse versene blir vi formant til omvendelse: «Lær, mennesker, alle å gjøre bot.» Ja, hva er mer nødvendig og mer avgjørende enn å omvende seg? Ingen synder som er kommet til skjels år, kan få nåde i tiden eller bli salig i evigheten hvis han ikke omvender seg. Uten omvendelse kan du umulig få forlatelse for dine store synder, du synder. Uten omvendelse kan du ikke vente deg en salig død. Nei, din ende blir fortapelse, og din siste time blir den forferdeligste av alle timene du har levd i verden.

Uten omvendelse er du slett ikke beredt til å møte Kristus for hans domstol på den ytterste dag. Uten omvendelse har du ingen hjelp av hele Jesu bitre lidelse. Selv hans blodige død kan ikke frelse din sjel hvis du ikke omvender deg.

I inngangsversene blir alle formant til omvendelse. «Lær, mennesker, alle», heter det. Skal alle bli salige, må alle omvende seg. Her blir det ropt til hver og

en over hele verden. Her blir det ropt til de unge, til dem som står i sine beste år, og til de gamle, de aldrende synderne. Her blir det ropt til dere som ofrer den livlige ungdommen deres i djevelens tjeneste, og som i en skrøpelig alderdom står skjelvende på gravens rand og ennå ikke kjenner deres Gud.

Her blir det ropt til kongen og tiggeren, til presten og tilhøreren, til mannen og kvinnen, til faren og barnet. Alle som ikke vil gå fortapt i evigheten, alle som vil unngå den evige pine og vinne den evige glede – alle disse må omvende seg. Er tilhøreren uomvendt, må han omvende seg hvis han er bekymret for sin dyrebare sjel. Er presten et barn av Satan og verden, må han omvende seg, ellers blir han like sikkert fordømt som den ubotferdige tilhøreren.

Ingen er unntatt fra plikten til å omvende seg. Det blir ropt til alle som kommer hit til dette tempelet i dag: «Lær, mennesker, alle å gjøre bot.»

Men omvendelsen må skje i tide, ellers er saligheten tapt. «Å gjøre bot i tid», heter det i inngangsordene våre. Når livet er slutt, når timeglasset har rent ut, når evigheten har begynt, når sjelen har stått fram for Guds domstol, da er det for sent å omvende seg. Da angrer du, men angeren kommer for sent. Du skulle ha angret før, så ville du fått syndene dine forlatt. Helvete er ikke noe sted for omvendelse. Det er på jorden omvendelsen skal skje.

Ja, jeg våger å legge til: Når helsen og kreftene dine er altfor nedbrutt, når du ligger kastet på sykeleiet og kanskje er plaget av smerte og pine, når du ligger på dødsleiet og døden allerede sitter på leppene dine – også da er det som oftest for sent å ta fatt på den viktige omvendelsen.

Å, når skal en i Jesu navn noen gang kunne overbevise våre blinde syndere om dette? Når skal en kunne overbevise dem om at det er umulig å omvende seg når smertene raser i legemet og dødens bleke farge allerede viser seg i ansiktet? Når skal en kunne overbevise dem om at omvendelsen bør skje i tide, i den beleilige tiden, i de sprekeste og friskeste dagene et menneske har?

Til sist viser han som skrev inngangsordene våre, hvorfor omvendelsen er så viktig. Å, dere mennesker! Er noe viktig, så er det visselig omvendelsen! Den er nødvendig for det store målet: at «når Gud oss vil kalle, han da må finnes blid, en mild og nådig Gud, og til sitt rike føre oss som sin kjære brud». En gang kommer den dagen da Gud kaller dere bort fra denne verden. Og slik Gud da finner dere, slik finner dere ham.

Finner han dere ubotferdige og harde, finner dere ham streng og vred. Men finner han dere botferdige, trofaste og vel beredt, finner dere ham blid, en mild og nådig Gud. «Salige er de tjenere som Herren finner våkne når han kommer!» sier Jesus i Luk 12,37. Salige er de mennesker som omvender seg i tide.

Jeg har begynt denne søndagen med betraktninger om omvendelse, og det herlige evangeliet som blir forklart i våre kristne menigheter i dag, gir meg anledning til å fortsette med dem. Dagens tekst taler om gleden i himmelen over en synder som omvender seg. Jeg venter ikke at mange trygge syndere skal komme til besinnelse etter denne prekenen, for slikt er ikke å vente i disse ugudelige tider. Nei!

Men om bare én eneste synder omvendte seg i dag – om det ikke var flere enn én – så ville likevel mye være vunnet, og da ville ikke denne prekenen være holdt

forgjeves. Herre, du nådens Gud, rør synderes hjerter til omvendelse! Fader vår osv.

Evangeliet: Luk 15,1–10.

Denne herlige teksten gir oss anledning til dette emnet:

Oppmuntringer til omvendelse ut fra flere oppmuntrende grunner.

Den 1. grunnen: Tenk på den store faren du utsetter sjelen din for hvis du ikke omvender deg.

Den 2. grunnen: Tenk på den store Guds hjertelige lengsel etter din omvendelse.

Den 3. grunnen: Tenk på din egen lykke og salighet når du omvender deg.

Den 4. og siste grunnen: Tenk på hvilken glede du vekker i himmelen ved din omvendelse.

Så skal jeg da igjen ved Guds nåde holde en botspreken. Igjen har vi fått oppleve en søndag da de ubotferdige synderne blir oppmuntret til omvendelse. Igjen skal vi gjøre et forsøk og se om det ikke skulle være mulig å overtale en eller annen hardnakket sjel til omvendelse i dag. Jeg tenker å legge fram flere grunner som alle burde bevege synderen til å omvende seg. Den første grunnen, som vi nå skal tenke over i prekenens

Første del

er denne: Tenk på den store faren du utsetter sjelen din for hvis du ikke omvender deg.

Se ditt bilde i dag i den fortapte sauen og den tapte sølvpengen. En sau er jo i stor fare så snart den er kommet bort fra hyrden og fra resten av flokken. Da farer den ofte vill i ødemarken. Da kan den lett styrte utfor de bratte fjelltindene. Da er den også hver eneste stund utlevert til ulvens grusomhet; snart kan ulven finne den villfarne sauen, rive den i stykker og sluke den.

Men å, du trygge synder, det står langt verre til med deg! Den fortapte sauen er bare et matt bilde av din sørgelige tilstand! Å, hvor lykkelig ble du ikke i den hellige dåpen! Hvor salig var du ikke i din spede barndom! Da var sjelen din forenet med Jesus, den gode hyrde. Da hørte du til den salige saueflokken som ble voktet av denne hyrdens stav – det vil si: Da hørte du til Guds barns lykkelige skare.

Men du ble voksen, og hva skjedde? Å, jeg nevner det, og samvittigheten din burde grøsse når jeg nevner det: Du falt sørgelig ut av din dåpspakt. Selv om du ikke akkurat falt i grove synder, var fallet likevel forferdelig nok så snart sjelen din ble kald mot Gud, mot deg selv og mot din neste. Nå lot du kjødet forføre deg, djevelen bedra deg og verden forhekse deg.

Og hva nå? Jo, nå ble du den fortapte sauen som hyrden Jesus må lete etter hele livet ditt – og kanskje finner han deg aldri, helt til din siste stund. Nå er du tapt, og kanskje fortapt for hele evigheten. I samme øyeblikk som du brøt dåpspakten din, i samme øyeblikk kom du også bort fra den gode hyrde, som «setter sitt liv til for fårene» (Joh 10,11.15).

Du kom bort fra hans vaktsomme tilsyn, bort fra det salige fellesskapet med ham. Og det mest forferdelige av alt er dette: Vil du være borte fra ham slik helt til dødens time, da er du også borte i all evighets evighet. Da vinner Jesus

aldri, aldri mer din sjel, enda han har utstått en hard pine for den. Å, forferdelige dag, den ytterste dommens dag, da Jesus skal si til alle fortapte sauer, alle uomvendte syndere som ikke er blitt funnet igjen i nådetiden: «Gå bort fra meg, dere som er forbannet» (Matt 25,41).

Hør enda mer om den faren sjelen din er i, du ubotferdige sjel! Du er også kommet bort fra Jesu flokk; du hører ikke lenger til Guds barns skare. Du er ikke lenger et lem av den rettroende menigheten. Nei, da du fattet en bevisst kjærlighet til verden og synden, ble du i samme øyeblikk liksom skåret av fra det hellige legemet som har Kristus til sitt hode.

Nå hører du bare til Guds synlige kirke, men til den usynlige kirken hører du ikke. Og om du likevel vil regne deg blant Guds barn, er det bare en søt drøm og innbilning som Satan vil vugge sjelen din i søvn med. Å nei, du ubotferdige! «Deres misgjerninger skiller mellom dere og deres Gud» (Jes 59,2), og misgjerningene dine har også skilt deg fra Guds barn.

Resten av saueflokken går og har det godt på de vakre beitene og ved «hvilens vann» (Sal 23,2) – det vil si i den daglige nytelsen av Guds nåde. Men du arme, fortapte sau, du villfarne trell av Satan, hvordan står det til med deg? Å, du er å beklage. Du har det ille, mens Kristi sauer har det godt.

Og når du nå er kommet bort fra Jesus, din hyrde, og fra hans flokk, ligner du også en sau som farer vill i ødemarken. Kjærlighet til synden og verden, hykleri og egenrettferdighet, vantro og død tro, hardhet og kanskje forherdelse, blindhet og kanskje forblindelse – det er ødemarkene der du daglig løper omkring som en ynkverdig, villfaren sau.

Eller jeg spør: Farer ikke du vill, du som kan more deg med alle slags mørkets gjerninger som stenger deg ute fra den himmelske arven? Farer ikke du vill, du som besmitter din dyrekjøpte sjel med utuktige tanker og ditt arme legeme med horeriets laster, enda du hører hvor forferdelig en dom Guds ord forkynner over alle horkarer og skjøger?

Farer ikke du vill, du som ødelegger helsen din og fordærver sjelen din med sterke og hissige drikker? Du lesser deg så ofte full av dem at du ikke kan holde fast en eneste ordentlig tanke på Gud og din salighet. Farer ikke du vill, du som i lang tid kan gå og brenne av harme og bitterhet mot din neste, enda en så ofte sier deg i Herrens navn at himmelens dør blir stengt for alle uforsonlige syndere?

Farer ikke du vill, du som plager din neste med ditt bedrageri, påkaller djevelen i dine eder, stifter ufred mellom mennesker med dine løgner, trosser himmelen i ditt hovmod, stoler på nåden i dine synder, forakter all menneskelig orden i din ulydighet, går til nattverden i din ubotferdighet og tråkker Kristi blod under føttene med ditt kalde hjerte?

Jo, du farer visselig vill. Du er den villfarne sauen. Du går på «den veien som ikke er god, og følger dine egne tanker» (Jes 65,2). Å, om du snart måtte bli ført på rett vei igjen! For ellers må du grøsse for den dommen som kommer, og for evigheten som nærmer seg.

En sau som er kommet på gale veier, kan lett styrte utfor bratte fjelltinder. Hvor lett kan ikke også du – du sjel som er kommet bort fra din Gud – komme så

langt inn i syndens ødemark og løpe så ubetenksomt i din sørgelige villfarelse at du kommer ut på lastens og ugudelighetens bratteste høyder. Her er det avgrunner, og her kan du snart styrte deg ut i de grusomste synder.

Ja, hvis ikke en rask bedring og omvendelse kommer imellom, hvis døden kommer før den fortapte sauen er kommet til rette, å, da gjør du et fryktelig fall. Da faller du utfor de bratte tindene av Guds vrede, ned i dypet av helvetes forferdelige pinested. Og om dette fallet kan en vel si det Jesus sier i Matt 7,27: «Og fallet var stort.»

Til slutt er en villfaren sau aldri trygg for ulven, som kan rive den i stykker og sluke den. Det finnes en ulv som nærer en uslokkelig bitterhet mot alle de sauene Jesus har gitt sitt liv for. Det er en ulv som ikke tenker på noe annet enn hvordan han kan «røve dem og jage dem fra hverandre» (Joh 10,12), en ulv som daglig arbeider for at menneskene ikke skal «tro og bli frelst» (Luk 8,12). Denne ulven er ingen annen enn vår fiende djevelen.

Å, synder, om du visste hvor blodtørstig han er, og hvor han lengter etter din evige ulykke, da ville du i denne stund begynne å vende om fra dine gale veier til din hyrde Jesus igjen! Nå går du i din villfarelse borte fra Kristus og hans flokk. Du sier i din blindhet: «Det har ingen nød, verken fra øst eller vest» (Sal 75,7).[1]

Men du arme, ynkverdige sau! Når du minst venter det, kan dødsstunden din komme, kan livets klokke slå sine siste slag. Og er du da i ødemarken når legemet og sjelen din skal skilles fra hverandre, å, da kommer avgrunnens ulv. Da kommer djevelen og gir deg de siste dødelige sårene. Da spiler han opp gapet sitt over all måte og sluker deg, du fortapte sau, for hele evigheten.

Se, så stor er den faren du utsetter sjelen din for hvis du ikke omvender deg. Og dette er mitt første rop i dag: Tenk på denne faren din! Tenk på at du er kommet bort fra Jesus, hyrden, og fra hans flokk. Tenk på at du farer vill i syndens ødemark. Tenk på at du snart kan styrte deg ut i de største synder, og at du til slutt blir styrtet ned i det ytterste mørke. Tenk på at du hver dag er utlevert til ulvens, til Satans grusomhet. Å, om du riktig tenkte over dette, da ville du visselig omvende deg i hast!

Den andre grunnen som jeg bruker i prekenens

Annen del

for å oppmuntre syndere til omvendelse, er denne: Tenk på den store Guds hjertelige lengsel etter din omvendelse.

I det makeløse 15. kapitlet hos Lukas, som dagens evangelium er tatt fra, får vi en gripende skildring av hvordan Gud lengter etter at vi skal omvende oss og bli salige. Den som kan lese den uten å bli inderlig rørt til omvendelse, må ha et hjerte hardere enn fjellet. Les det! Her blir Gud malt for oss i sin omsorg for synderes evige frelse. Han blir malt så levende at det hardeste hjerte burde bli beveget av det.

Frelseren legger her fram tre lignelser: lignelsen om den fortapte sauen, om den tapte sølvpengen og om den bortkomne sønnen. Det er sannsynlig at han med faren, som tok så ømt imot sønnen som kom hjem, betegner den første personen i Guddommen, den himmelske Far. Med hyrden, som lette etter sauen,

[1] NB: «For ikke fra øst og ikke fra vest, og heller ikke fra berglandets ørken kommer vår oppreisning.»

betegner han den andre personen i Guddommen, Jesus, vår Frelser. Og med kvinnen, som lette så omhyggelig etter sølvpengen, betegner han den tredje personen i Guddommen, Den Hellige Ånd.

Å, her ser vi altså hvordan alle tre personene i Guddommen forener sine krefter, sitt strev og sin omsorg bare for å kunne «frelse en sjel fra døden» (Jak 5,20). Djevelen, verden og kjødet arbeider med samlede krefter for at sjelen din skal bli fordømt. Gud Fader, Sønn og Hellig Ånd arbeider med samlede krefter for at sjelen din skal bli salig.

Hva gjør Faderen, den første personen i Guddommen? Å, det er han som lengter så hjertelig etter sin bortkomne sønn, etter at en sjel som er falt ut av nåden, skal omvende seg. Det er han som tar så ømt imot denne sønnen når han kommer hjem igjen. Hva gjør Sønnen, den andre personen i Guddommen? Å, det er han som ligner den trofaste hyrden i ømhet for en sau! Aldri har noen hyrde lett så ivrig etter en villfaren sau som Jesus leter etter en villfaren sjel.

Hva gjør Den Hellige Ånd, den tredje personen i Guddommen? Å, det er han som blir sammenlignet med kvinnen i hennes omsorg for en tapt sølvpenge. Det er han som tenner lys, sitt salige nådelys, i synderens mørke sjel. Eller sagt på en annen måte: Det er han som gir synderen både lovens lys og evangeliets lys – lovens lys, så mennesket lærer å kjenne sine synder, og evangeliets lys, så mennesket lærer å kjenne sin Frelser.

Det er han, Den Hellige Ånd, som feier synderens hjertehus. Dette urene huset er fullt av syndens støv og urenhet. Intet sted, intet kammer i verden kan være så fullt av støv – et synderhjerte er av naturen langt fullere av overtredelsenes urenhet! Å sjel, se den store Guds lengsel etter din omvendelse, og la deg bevege av den!

Men for å kunne se denne Guds lengsel enda nærmere, la oss med andakt se særlig på hvor øm Jesus, vår Frelser, er når en sjel skal føres til omvendelse – slik det blir framstilt for oss i bildet av en hyrde. Han leter etter den villfarne synderen. Han leter til han finner ham. Han leter med stor iver etter en eneste villfaren sjel. Og han synes å være mer bekymret for denne ene villfarne enn for nittini av sine barn som allerede hører ham til.

Han leter etter den villfarne synderen. Han regner tapet av en sjel som sitt tap. Les, og undre deg over det du leser i dagens evangelium! Hva sier kvinnen om sølvpengen hun fant? «Jeg har funnet igjen sølvpengen som jeg hadde mistet», sier hun. Gi nøye akt på ordene: «som jeg hadde mistet». Store Gud, taper du noe ved at en synder blir evig fordømt? Kan du tape noe ved at en synder styrter i den evige ild? Det er jo synderen som taper. Men hva taper du?

Han mister sin salighet, men allmektige Gud, hva mister vel du? Er du ikke like salig selv om mennesker blir forkastet? Slik spør jeg. Men den evige kjærlighet svarer meg: «Min sølvpenge, som jeg hadde mistet.» Da er det ikke underlig at hyrden Jesus leter så ivrig etter en villfaren sjel.

Hyrden går «av sted og leter etter den som er kommet bort», heter det i teksten. Han går – etter grunnspråket: han legger ut på reise – liksom etter den bortløpne sauen (*gresk poreuetai / πορεύεται, latin proficiscitur*). Det er rett

og slett som om Gud arbeidet av all makt for at en ubotferdig synder skulle bli frelst.

Å, dere arme sjeler som vandrer på syndens sti! Her kaller jeg deres egne samvittigheter til vitner: Er det ikke sant? Har ikke hyrden Jesus lett etter dere med ubeskrivelig iver i deres villfarelser? Har han ikke liksom reist etter dere, full av iver etter å dra dere bort fra den farlige, brede vei? Dere har løpt foran i synden; han har løpt etter med nåden. Dere har reist foran på den forferdelige reisen som ender i det ytterste mørke; han har reist etter og ropt: «La ikke din fot bli bar!» (Jer 2,25).

Dere har ofte vært på vei til å styrte dere ut i de forferdeligste laster; han er kommet imellom og har hindret denne ulykken på en underfull måte. Én gang gikk han etter den fortapte sauen: i det store gjenløsningsverket. Den var fortapt i fallet, og han fant den i gjenløsningen.

Skal en hyrde finne en bortløpt sau, må han følge den i sporene. Han må ofte gå de samme ubanede veiene som sauen har gått. Den har gått over fjell og daler, over stokk og stein, gjennom tornekratt og på alle slags farlige steder. Hyrden må ofte gå den samme veien om sauen skal bli funnet. Slik, nettopp slik gjorde Jesus da han skulle gjenløse det falne mennesket. Der mennesket hadde gått foran, der gikk hyrden Jesus etter for å frelse det.

Mennesket var gått inn i synden; Jesus gikk etter og bar verdens synder. Mennesket var gått inn i helvetes avgrunn – for dit ned burde det styrtes for syndens skyld; Jesus gikk etter. Han gikk til og med inn i en helvetes angst, som han kjente for syndene i hagen og på korset. Mennesket gikk inn i den dypeste fornedrelse; det hadde båret Guds bilde, men tok på seg Satans. Jesus gikk etter i en fornedrelse så dyp at han til slutt lot seg henge mellom to forbrytere.

Mennesket gikk på jorden og syndet. I Eden skjedde fallet. På jorden bor den menneskeslekten som er falt. Hyrden Jesus gikk hit etter sauen. Fra himmelen gikk han, og helt dit der mennesket bor. Mennesket hadde tatt skade på sin sjel. Jesus gikk etter i en slik sjelekval at han klaget: «Min sjel er bedrøvet inntil døden!» (Matt 26,38).

Mennesket hadde også fordærvet sitt legeme. Legemet burde ligge på pinestedet og «være en gru for alt kjød» (Jes 66,24). Jesus gikk etter. Hans hellige legeme ble revet i stykker og pint for at menneskets syndige legeme skulle bli frelst. Å, hvor mange trette skritt, hvor mange blodige fotspor gikk ikke Jesus, den trofaste hyrde, da mennesket skulle gjenløses! Til slutt gikk han under byrden av et kors, og blodet farget veien hans til Golgata.

Men kjærligheten, kjærligheten gjorde alle Forløserens skritt lette for ham, selv de siste, blodige skrittene. Han ville finne den sauen som var borte; det gjorde strevet med gjenløsningen lett.

Men er dette nok for ham? Er gjenløsningen hans eneste strev? Nei! Hans andre strev er det han har med at en synder skal omvende seg. For å vinne omvendelsen leter han av all makt etter det fortapte. Svar meg nå i din samvittighet, du synder, for den allseende Gud, som ser dine mest skjulte tanker: Har du ikke mang en gang kjent et stikk i din sovende samvittighet og et slag mot ditt

steinharde hjerte når du har hørt Guds hellige ord forkynt? Men hva var det? Å, det var hyrden Jesus som lette etter sin fortapte sau!

Er du ikke mang en gang blitt grepet av forskrekkelse for evigheten, en frykt for døden, en redsel for dommen? Men hva var vel dette? Å, forstår du ikke, du arme, villfarne sau, at det var din hyrde Jesus som lette etter deg med disse forskrekkelsene?

Har du ikke mang en gang ved et skriftemål eller en altergang kjent noe skjult i hjertet ditt – noe som stundom skarpt og stundom mildt har kalt deg tilbake fra dine villfarne veier og bedt deg tenke over hvor ubetenksomt du løper til Herrens bord? Men hva var vel dette? Å, det var den hyrden som ga sitt liv for deg! Han var da i ødemarken og lette etter sin sau, som han hadde mistet.

Ja, kanskje trenger jeg ikke minne deg om det som har hendt før. Hva om samvittigheten din er slått og engstelig i denne stund, mens jeg preker dette? Hva om du ikke kan høre om den fortapte sauen i dag uten at denne tanken slår ned i deg og beveger deg sterkt: «Jeg er den tapte sauen. Tapt er jeg; Gud la meg ikke også bli fortapt! Jeg er borte i tiden; Gud la meg ikke bli borte i evigheten!»

Se, synder, hva er vel dette? Hvor kommer disse gode bevegelsene fra? Jo, les svaret i dagens tekst: Nå er hyrden Jesus ute og følger sporet etter sin bortløpne sau. Nå leter han etter deg; la ham finne deg!

Enda mer: Han leter til han finner sauen. Tenk på hyrdens ømhet mot deg, du synder, i alle livets aldre. Hvor flittig leter han ikke etter din villfarne sjel i barndom og ungdom, i manndom og alderdom! Du bryter din dåpspakt når du kommer til skjels år. Hvor ville det bli av deg om du døde i denne tilstanden? Å, jeg grøsser ved å nevne det: Du ville bli fordømt. Dette ser Jesus, og kan han se det med likegyldighet?

Nei, se hvor barmhjertig denne hyrden vil lokke deg tilbake fra denne din første villfarelse! Nå skulle du for eksempel forberedes til din første altergang. Si selv om du ikke da kjente mange sterke bevegelser fra Gud i sjelen din. Si selv om ikke den gode hyrde mang en gang gikk etter deg med disse gripende ropene:

«Synder, hvorfor skal du ha lyst til å fordærve deg selv? Hvorfor vil du dø (Esek 18,31), når det evige liv blir tilbudt deg? Hvorfor skal du kaste deg i helvetes avgrunn, når himmelens porter står åpne for deg? Hvorfor skal du utlevere deg til ulvens, djevelens, blodtørstige gap, når du kan falle i din hyrdes hender?

3. søndag etter treenighet: Flere grunner som oppmuntrer til omvendelse – del 2

«Hvorfor skal du bedrøve meg, som så vel har fortjent din kjærlighet? Jeg har jo lidt døden for deg, du tapte sau! Å, så stans da i ditt synderløp, og la meg få den gleden for alle mine lidelser at jeg får legge deg på mine skuldrer og bære deg hjem til himmelens land!»

Å, du unge synder! Døm selv om du ikke ofte i din ungdom har kjent disse nådens påminnelser fra din Jesus. Men du var ulydig. Ungdomsdagene dine rant ut i evighetens strøm, og ennå er sauen i ødemarken. Nå begynte dine beste år. Kjærligheten til verden ble sterkere. Det jordiske sinnet slo dypere røtter.

Var du nå helt forlatt av Jesus, din hyrde? Lette han ikke lenger etter sin villfarne sau? Å jo! Han var glemt av deg, men du var likevel ikke glemt av ham. Igjen gjorde han forsøk på å finne det tapte. Igjen ropte den evige kjærlighet: «Arme sjel, vil du ikke vende om? Er du da hardere enn det harde fjellet? Skal du selge den himmelske gleden for en syndig, jordisk glede?» Men synder, hva gjorde du? Adlød du? Å, for det meste var du halsstarrig. Jesus har ropt; du har holdt for ørene.

Men se den nådige Frelser! Han kommer igjen. Ennå lyder hans nåderøst i ødemarken. «Synder», roper han, «skal du da alltid vike unna meg? Kan jeg aldri vinne deg? Jo, jeg skal trette deg ut med min kjærlighet. En gang må du da høre din Frelsers røst.»

Sjel, jeg kaller deg til å gjøre rede for deg! Svar meg for Guds ansikt: Har ikke nåden ofte storment ditt fordømte bryst på denne måten? Men hva så? Var du lydig mot det himmelske kallet? Nei, du utakknemlige, ennå forherdet du ditt hjerte!

Og nå, hva gjorde Jesus? Å, jeg må måle havets dyp når jeg vil tale om hans ømhet. Frelseren kaller deg på ny. «Ett ord til, min villfarne sau», sier han.

«Tenk på den siste store dagen, da du med forskrekkelse skal stå og høre dommen som fordømmer deg. Da skal du minnes hvert skritt jeg har gått etter deg i din villfarelse – og med hvilken sorg skal du ikke minnes det! Men kanskje ikke engang denne røsten makter å knuse deg. Så far da vel, du harde hjerte! Slik blir min eiendom revet fra meg. Slik lønner en meg for den pinen jeg har

utstått. En har ingen grunn til å bli fordømt, og likevel vil en bli det, på tross av min forsoning.»

Og nå mørkner det, du synder, mot dine siste dager. Issen din blir hvit, hytta di skrøpelig. Livskraften forsvinner fra legemet ditt, ilden avtar i sjelen din. Lar Jesus deg nå stå uten støtte i livets skrøpeligste tid? Er han blitt likegyldig til deg etter at du så lenge har forherdet deg mot ham? Å, langt derifra!

Han tenker: «Jeg skal gjøre ett forsøk til før den tapte sauen har tatt det siste skrittet på sine villfarne veier. Kanskje synderen kjenner anger. Kanskje han ennå kan komme på den tanken å lengte etter sin hyrde. Tenk om den bortløpne sauen kom til meg! Tenk om den la seg ved føttene mine, omvendte seg og ba meg om tilgivelse for all den tiden den har veket unna meg!» Slik tenker Jesus, og han roper sine siste rop til dette hjertet.

Selv i din alderdom, du synder, selv på sykeleiet ditt roper han. Du har så å si allerede den ene foten i den evige ild og den andre på jorden – likevel roper han. Du er så nær ulvens gap som du noen gang kan være, men ennå er hyrden Jesus til stede og vil redde deg om det er mulig. En stund før ulven sluker deg, er dette din hyrdes røst: «Vend om, vend om!» Er det ikke sant: Jesus leter etter synderen til han finner ham, om det er mulig å finne ham?

Enda mer: Jesus leter med stor iver etter en eneste villfaren sjel. Om en hyrde, sier han i teksten, «har hundre sauer og mister én av dem», går han «av sted og leter etter den som er kommet bort, til han finner den». En skulle ellers synes at tapet burde være til å bære når en bare mister én sau av en stor flokk. Én tapt, når nittini er igjen, burde ikke kunne være noe stort tap.

Men se, Jesus har et slikt hjerte at han mener å ha tapt svært mye når han mister en eneste sjel. Og han mener å ha vunnet ubeskrivelig mye når han vinner en eneste sjel.

Om det var mulig at alle mennesker ble salige unntatt ett eneste menneske som ble fordømt, ville den milde Frelser savne det sårt – bare fordi dette ene mennesket ikke kom inn i himmelen like så vel som alle de andre. Å, han «vil ikke at noen skal gå fortapt, men at alle skal komme til omvendelse» (2 Pet 3,9)! Han vil ikke at himmelen skal stenges for en eneste sjel. Gikk det som han ville, skulle ikke en eneste bli styrtet i helvetes pine, men hver og en skulle få nyte himmelens evige glede.

Og hvorfor vil han ikke miste en eneste menneskesjel? Hvorfor leter han så ivrig etter en eneste villfaren synder? Å jo, det er ikke underlig. En eneste sjel kostet ham så mye strev i gjenløsningen at han ikke kan miste den uten savn. For en eneste sjels skyld var hans sjel i hagen bedrøvet inntil døden. For en eneste sjels skyld kjente han en usigelig hjertekval på korset.

For en eneste sjels skyld har hans blod rent og hans sår blødd; for den har hans hjerte brustet og lyset i hans milde øyne sluknet i den bitre korsdøden. Alt dette utstod han for én og for alle sjeler – for alle og for én sjel. Og derfor, derfor er han så omhyggelig med å frelse en eneste synder som er på villfarelsens veier.

Å, du barmhjertige Herre Jesus, siden det ligger deg så sterkt på hjertet å lete etter en eneste tapt sau, så la i det minste én arm sjel som vandrer i mørket, bli vunnet, vakt og omvendt ved denne prekenen!

Til slutt merker vi oss at Jesus har mer omsorg for én villfaren sjel enn for nittini av sine barn som hører ham til. Underlig er det som Frelseren sier om dette i teksten: «Slik skal det være større glede i himmelen over én synder som omvender seg, enn over nittini rettferdige som ikke trenger til omvendelse.» Hvordan skal disse Jesu ord forstås?

Med de rettferdige som ikke trenger til omvendelse, kan Jesus umulig mene de selvrettferdige, som har så stolte tanker om seg selv at de ikke mener at de trenger til omvendelse. For hvis Jesus ville si at det blir mer glede i himmelen over én synder som omvender seg, enn over nittini selvrettferdige, da hadde han jo samtidig sagt at det likevel blir noe glede over de selvrettferdige synderne. Og det ville jo være urimelig.

Nei, med de rettferdige som ikke trenger til omvendelse, mener Jesus de sanne rettferdige, som er rettferdige både etter rettferdiggjørelsen og etter helliggjørelsen – fullkomment etter rettferdiggjørelsen, ufullkomment etter helliggjørelsen. Og disse trenger ikke til omvendelse. De trenger nemlig ikke den første omvendelsen, som de allerede har gått igjennom, selv om de trenger den daglige.

Og er det ikke nå høyst underlig at det i himmelen skal bli mer glede over én urettferdig som forlater sin villfarne vei, enn over nittini rettferdige som allerede er på veien? Mer glede over én ugudelig som omvender seg, enn over nittini gudfryktige som allerede er omvendt? Mer glede over et Satans barn som sier opp djevelens tjeneste, enn over nittini Guds barn som alle allerede tjener Gud?

Er det ikke høyst underlig at Jesus forlater de nittini sauene i ødemarken – ikke hjelpeløse, men på gode beiter – og går etter den sauen som er borte? Herre Jesus, hvem kan beskrive din lengsel etter at en synder skal omvende seg og bli salig? Din kjærlighet til hans arme, fortapte sjel er så sterk at det er som om noe for en stund dro deg bort fra dine barn og etter de villfarne synderne som løper mot sin evige ulykke.

Jeg ville undre meg over dette, Herre Jesus! Men når jeg tenker nøyere over det, er det ikke underlig. Dine barn er allerede ført inn på rett vei, men Satans barn går ennå på villfarne veier. Dine barn har det godt på nådens beitemarker, men Satans barn har det ille i djevelens tjeneste. Dine barn er daglig beredt til en salig død, men Satans barn får en forferdelig ende om døden overrasker dem i denne tilstanden.

Da er det ikke underlig, du nådigste Frelser, at ditt hjerte er mer bekymret for de sjelene som er fortapt, enn for dem som allerede er vunnet. For de vunne, de omvendte, har du, men de uomvendte er jo borte. Men så mye er visst: Guds lengsel etter at syndere skal omvende seg, er ubeskrivelig stor. Ja, den er så stor at den som ikke lar seg bevege av den til omvendelse, ham kan ingen preken i verden bevege.

Tredje del

Den tredje grunnen som jeg i dag oppmuntrer til omvendelse med, er denne: Synder, tenk på din egen lykke og salighet når du omvender deg.

Min svake tunge kan ikke beskrive hvor lykkelig og salig den er som omvender seg. Lykkelig og salig er han i livet, lykkelig og salig i døden. Lykkelig og salig er han i denne verden og i den kommende. Lykkelig og salig er han i medgang og motgang, i nød og lyst, i mørke og lyse dager, i den korte tiden og i den lange evigheten.

Ve deg, du ubotferdige synder! Du eier ikke denne saligheten. Vel deg, du som omvender deg av hjertet! «Hvem er som du», du sjel som har din frelse i Herren? (5 Mos 33,29). Å, om jeg med full kraft kunne overbevise synderen om hvor lykkelig han blir når han omvender seg! Han er så lykkelig at den trofaste hyrde, Jesus, legger ham på sine skuldrer og fører ham til sauekveen.

Han legger ham på sine skuldrer. Å sjel, er du virkelig gått gjennom omvendelsens trange port? Har du kjent tyngden av Guds vrede og byrden av lovens forbannelse? Har du i omvendelsens kamp virkelig erfart hvilken forbannet og avskyelig ting synden er? Da vet du også at du i denne kampen var så utmattet i sjelen og så nedslått i samvittigheten at du trengte å bli lagt på Jesu skuldrer.

Å, hvor godt ligger ikke den sauen som får ligge på disse skuldrene! Legg merke til at Jesus kunne overlatt sauen til en tjener og latt ham bære den. Men nei, han bærer den selv; han legger den på sine egne skuldrer. Velsignede Herre Jesus! Det er jo en byrde for deg å bære den arme synderen. Han fortjente jo heller å bli kastet bort enn å bli båret av deg.

Men se, jeg forstår ditt hjerte. Den botferdige synderen er en byrde, men det er en dyrebar byrde. Du setter så høy pris på ham for det dyrebare blodets skyld, som er utøst for at han skal bli salig. For dette blodets skyld bærer du ham så gjerne. Kjærligheten og gleden gjør dette strevet lett for deg.

Å, om bare Jesus fikk redde alle de fortapte sauene fra ulven! Å, om han fikk omvende alle uomvendte syndere som er her i kirken! Å, mine venner, han ville gjerne bære dere alle sammen, og ikke en eneste sjel ville være tung for ham.

Jesus legger sauen på sine skuldrer. Det gjør han også for at sauen ikke skal løpe fra ham. Hvor lett ville ikke den botferdige sjelen vende tilbake til Satan og verden om ikke Jesus holdt den tilbake på sine skuldrer! Hvor fort ville ikke en sjel som er våknet opp av syndesøvnen, sovne inn igjen! Ja, det ville hende hver eneste sjel om ikke Jesus holdt den på sine skuldrer.

Hvor lett kunne ikke den sjelen som en gang har fått avsky for synden, igjen begynne å få smak for denne sjelegiften, om ikke Jesus bar den på sine skuldrer! Å, Herre Jesus, hvert eneste av dine barn ville bli et Satans barn i dag om du ikke bevarte ditt bytte, om du ikke holdt dine barn fast på dine skuldrer.

Jesus legger sauen på sine skuldrer, og det gjør han ikke bare i den første omvendelsen. Nei, nei! På dette trygge stedet, på Jesu skuldrer, ligger sjelen gjennom hele den daglige omvendelsen. I alle tilstander, under alle omstendigheter, i alle skiftninger i verden har sjelen det godt på dette lykkelige stedet.

Klager du: «Jeg har et embete som er svært tungt og vanskelig. Hjertet mitt er bekymret for hvordan jeg skal kunne forvalte det rett»? Kommer for eksempel en lærer med denne tunge klagen, så les din trøst i denne søndagens evangelium: Jesus bærer sauen. Han bærer både deg og ditt embete, og slik blir den byrden lett som ellers ville vært uutholdelig for deg.

Klager du over en tung fattigdomsbyrde, over undertrykkelse, besværligheter og ulykker i verden, over dyrtid? Undrer du deg over hvordan du i stor armod og blant et ubarmhjertig folk skal kunne forsørge deg selv, din hustru og dine barn? Sukker du som enke over mangel på midler og vern? Å, kjære sjel, slå deg til ro! Bare ha omsorg for at du ved en sann omvendelse kommer opp på hyrden Jesu skuldrer.

For når du først er kommet dit, bærer han deg og den tyngste fattigdom. Han bærer deg og den hardeste undertrykkelse. Han bærer deg midt i den verste dyrtid. Han bærer deg, din hustru og dine barn. Han bærer enken i hennes nød og barn som er uten vern, i deres mest bekymringsfulle stilling. Alt ligger på hans skuldrer, bare du først ligger der selv. Det er da du kan synge: «All sorg jeg nå kaster på min Jesu rygg.»

Når en hyrde kaster en sau på skuldrene, holder han den om halsen sin med begge hender. Og hvem kan beskrive hvor trofast Jesus holder og bevarer en sjel som han har vunnet, omvendt og frelst? Han holder den med sin nådes hender. Han holder den slik at «ingen skal rive» denne sauen ut av hans hånd (Joh 10,28) – så sant den ikke frivillig styrter seg ned fra skuldrene hans.

Han holder den slik at ingen djevel i avgrunnen skal kunne rive denne kjære eiendommen fra ham. Nei, aldri skal det hende, så sant ikke sjelen selv gir sitt samtykke til det. Han holder; i liv og død holder han. Å, for en øm, for en trofast hyrde Jesus er!

Men når han har lagt sauen på skuldrene, fører han den også til sauekveen. Den rettroende menigheten er sauekveen. Der blir den omvendte sjelen skrevet inn på sin omvendelsesdag. Å, ubeskrivelige salighet! Og det siste er det beste: Til slutt tar den gode hyrde sin sau og fører den inn i sin himmelske Fars boliger.

Se, så lykkelig og salig blir du, du synder, hvis du omvender deg. Tenk, tenk på denne store lykken! Tenk på at hvis du omvender deg, legger Jesus deg på sine skuldrer. Tenk på at hvis du omvender deg, fører han deg til sin sauekve. Tenk på at hvis du omvender deg, får du fred og ro i samvittigheten. Tenk på at hvis du omvender deg, har du trøst fra Gud og adgang til din Frelser i alle de trengsler som møter deg på jorden.

Tenk på at hvis du omvender deg, er du beredt til en salig død. Tenk på at hvis du omvender deg, er du rede til å tre fram for Guds dom med glede. Tenk på at hvis du omvender deg og blir i omvendelsen til din dødsstund, slipper du helvete og kommer til himmelen, den glade, den herlige himmel. Og den som kommer dit, han har visselig funnet lykken.

Men skulle du nå ville sløse bort all denne saligheten bare for en timelig glede, en syndig fornøyelse? Skulle du ikke bry deg om å bli lykkelig og salig? Skulle du ikke gjerne forsake dine kjæreste synder hvis du bare kunne vinne denne store lykken? Jo, synder, jeg slår enda et slag mot ditt steinharde hjerte med denne oppmuntrende røsten: Tenk på din egen lykke og salighet når du omvender deg!

Nå til den fjerde og siste grunnen som jeg oppmuntrer til omvendelse med, i prekenens

Fjerde del

Synder, tenk på hvilken glede du vekker i himmelen ved din omvendelse.

Om jeg ikke kan bevege deg med noe annet ord i hele denne søndagens evangelium, synes jeg likevel at din sovende samvittighet burde våkne og din harde sjel la seg føre til omvendelse når du leser disse Jesu ord: «Gled dere med meg, for jeg har funnet igjen sauen som jeg hadde mistet. … Slik skal det være større glede i himmelen over én synder som omvender seg.»

Høyst merkverdig er det Jesus sier om hyrden: «Når han kommer hjem, ber han sammen venner og naboer og sier: Gled dere med meg, for jeg har funnet igjen sauen som jeg hadde mistet.» Dette skjedde sikkert da Frelseren hadde fullført gjenløsningen på jorden og fór opp fra jorden til himmelen. Da kom han hjem til sitt hus. Og da var det at han fortalte himmelens innbyggere om sine gjerninger på jorden.

Da var det at han kalte sammen sine venner og naboer, det vil si himmelens innbyggere av ulike slag. Da var det at han fortalte dem: «Slik og slik handlet jeg i mitt kjøds dager. Den og den sauen fant jeg etter at jeg lenge hadde lett etter den på dens villfarne veier. Den og den sjelen reddet jeg etter at den lenge hadde vært bortløpt fra meg. Så og så mange tollere og syndere rev jeg ut av Satans gap og dro dem inn i mitt salige fellesskap.

Over dette er hjertet mitt ubeskrivelig glad, for når jeg kan omvende en sjel, har jeg ikke utøst mitt blod forgjeves for den. Men dere salige mennesker som bor her hos meg i mitt hus, i min himmel, ta del i min glede! Og dere mine engler, som utfører mine befalinger, hold en gledesfest her oppe i himmelen! At syndere blir omvendt og salige, skal være glede for oss alle.»

Men det er ikke nok med at hyrden Jesus straks etter sin himmelfart fortalte sine hellige engler og de salige sjelene om de synderne som hadde omvendt seg mens han vandret i jødenes land. Nei, den dag i dag kaller han sammen sine venner og naboer når han finner en tapt sau. Å, om det bare var noen blant alle sjelene her i kirken som omvendte seg i dag! Å, da ville denne søndagen bli en stor gledesdag i himmelen.

Da ville Jesus, den nådige Frelser, si til sine engler: «Dere lysets engler! Jeg skal fortelle dere at det er en synder – en mann eller en kvinne – i det og det prestegjeldet, i den og den byen, i det og det soknet, som har omvendt seg i dag. Jeg skal fortelle dere at det bor et menneske i det og det huset, at det sitter en elendig i den og den hytta, som i dag har latt seg gripe slik av nåden at han har adlydt kallet og er gått inn på den sanne omvendelses vei.

Jeg skal fortelle dere at den og den av mine gjenløste, som jeg så lenge har lett etter forgjeves, nå endelig er funnet. Den og den, som så lenge har stått Den Hellige Ånd imot, har nå endelig gitt nådens virkninger rom i sitt hjerte. Den og den, som så lenge dumdristig har løpt på fordømmelsens brede vei, har nå endelig stanset i sitt synderløp. Han har vendt om fra syndens vei og begynt å vandre på den nye, hellige banen som fører til salighetens evige land.»

Og hvilken glede vekker ikke et slikt budskap blant himmelens salige innbyggere? Selv den treenige Gud sies å glede seg over dette. Faderen ser nå sine henders verk lykkelig, og slik er målet med skapelsen nådd. Sønnen ser nå en velsignet frukt av sitt dyre gjenløsningsverk og vinner ny lønn for sitt strev. Den

Hellige Ånd ser nå sitt utrettelige arbeid for å føre sjeler til troen på Jesus kronet med hell.

Og når Guds nådefulle hensikter med syndere blir nådd, når hans ære slik blir fremmet, skulle ikke da hans engler fryde seg over det? Å, disse hellige åndene som er grunnfestet i det gode og omgir himmeltronen! De er Den Høyestes trofaste tjenere og er alltid villige og rede til å utføre hans befalinger. De er forsynets utvalgte redskaper og har vist så stor omsorg for menneskenes skjebne.

De var så salig virksomme da det viktigste for vår slekt ble utført, da Guds Sønn var på jorden til vårt beste. Nå kjenner de en ny økning av sin rene, himmelske glede. Glade lovsynger de den evige kjærlighet, som omfatter de arme synderne på jorden med så overstrømmende nåde. Glade skynder de seg å bli «tjenende ånder» hos disse lykkelige, som nå er blitt løst fra djevelens sjelemyrdende trelldom og tatt opp blant Guds barn og himmelrikets arvinger (Hebr 1,14).

Glade lykkønsker de seg selv med at de skal få følge disse troendes frigjorte sjeler i Abrahams fang når de går herfra. De gleder seg til å føre dem fram til høyre side av verdensdommerens trone på den ytterste dag, og siden i den salige evigheten se dem bli like englene selv i himmelsk skyldfrihet og ta del sammen med dem i de himmelske lovsangene.

Synder, skulle du misunne din Gud og hans engler denne gleden? Skulle du heller ved fortsatt ubotferdighet glede djevelen og mørkets engler? Nei, la deg i Jesu navn oppfordre til en rask og sann omvendelse. La Guds Ånd i dag drive deg til å fatte denne salige beslutningen, som gagner for tid og evighet, og hjelpe deg til å sette den ut i livet:

Min synd jeg vil begråte
og søke nåde hos Gud;
det skal meg så vel glede
at et gledens utbrudd
derover vidt skal høres
i Guds himmelsal,
der òg Guds lov skal føres
blant alle helgens tall.

Anvendelse

Igjen er det nå holdt en botspreken i Jesu navn. Igjen er det ved Jesu nåde lagt fram grunner som bør og kan oppmuntre syndere til å gå inn på omvendelsens vei. Og hvor ønskelig det ville være at denne prekenen ikke måtte være holdt forgjeves, at disse grunnene ikke måtte være lagt fram forgjeves! Jeg ser også for meg at det sitter noen her i kirken som tenker: «Ja, Gud gi at menneskene ville begynne et annet, et nytt og hellig liv.»

Min venn, dette ønsket ditt er visst helt riktig. Men glem framfor alt ikke deg selv i det. Glem ikke å gå til ditt eget hjerte og tenke over din egen tilstand. Du ønsker at folk ville omvende seg, og kanskje hører du selv til dette folket som ennå ikke har omvendt seg. Begynn da med deg selv. Søk for egen del nåde til en

sann omvendelse. Hva hjelper det å ønske en alminnelig omvendelse når ingen for sin egen del vil begynne med den?

Tenk derfor at denne botsprekenen er holdt nettopp for deg, og at disse grunnene til omvendelse er lagt fram nettopp for deg. Det er for deg Jesus har den alvorlige lengselen at du må omvende deg. Du er den som er og blir evig usalig så lenge du ikke omvender deg. Det er du som kunne vinne så dyrebare goder og nyte så stor salighet om du i sannhet ville omvende deg. Det er du som kunne vekke så mye glede i himmelen ved din omvendelse.

Skynd deg da å ransake dine veier og granske dem og vende om til Herren (Klag 3,40). Skynd deg å forakte deg selv og angre «i støv og aske» (Job 42,6). Ja, «skynd deg din synd å bekjenne og til Gud deg omvende». Ville hver uomvendt synder gå i seg selv slik og for egen del adlyde kallet til omvendelse, da ville en visselig høre om en mer alminnelig omvendelse. Da ville visselig våre stadige botsprekener bære større frukt.

Men så lenge en lukker øynene for sine egne synder og bare klager over det syndige livet i sin alminnelighet, så lenge en selv blir liggende på syndeleiet og bare ønsker at andre skal stå opp fra det – så kan det ikke være annerledes enn at denne klagen med rette blir ført over oss: «Det prekes år for år, Gud ingen bedring av oss får.»

Nå, så hør da i Jesu navn, og legg det på hjertet! Hør, og ta imot nåde til å gjøre det Herren byr og formaner i sitt ord: «Fatt da et annet sinn og omvend dere, så deres synder kan bli utslettet» (Apg 3,19). Ja:

Lær, mennesker, *alle*,
å gjøre bot i tid,
så når Gud oss vil kalle,
han da må finnes blid,
en mild og nådig Gud,
og til sitt rike føre
oss som sin kjære brud. Amen.

4. søndag etter treenighet: Vit at Gud skal føre deg fram for dommen for dine dommer over din neste

> «Vær barmhjertige, likesom også deres Far er barmhjertig. Døm ikke, så skal dere ikke bli dømt. Fordøm ikke, så skal dere ikke bli fordømt … Hykler! Dra først bjelken ut av ditt eget øye! Så kan du se å dra ut flisen i din brors øye» (Luk 6,36–42).

Holdt i Göteborgs domkirke 1800.

«Gled deg i din ungdom, du unge! La ditt hjerte være vel til mote i din ungdoms dager … Men vit: for alt dette vil Gud føre deg fram for dommen» (Fork 11,9). Dette er en av kong Salomos formaninger i den boken som han etter bibeltolkernes mening skrev i sin høye alderdom.

Vår viltre og flyktige, vår syndige og kjødelige ungdom kunne nok tenkes å fryde seg over disse ordene, som et utmerket funn i Bibelen. Den lystne unge mannen kunne tenke at Salomo legger puter under armene og hodet hans, siden han ber ham glede seg i sin barndom og la hjertet være vel til mote i ungdommen. Han kunne tenke: «Å, så fint at min ungdoms lystighet, mine muntre fornøyelser og mine uskyldige leker ikke er forbudt i Den hellige skrift!»

Men du forvillede ungdom! Tyder du ordene vi begynte med på denne måten, har du tatt grusomt feil av hva Salomo mener. Salomo oppmuntrer deg ikke til noen syndig glede. Nei, han mener den enkle gleden som er renset fra synden, den som hører med til selve ungdommen og dens fagerhet. Og med de siste ordene legger han dessuten en sterk tøyle på gleden. «Gled deg, du unge,» sier han først, men så sier han: «Men vit: for alt dette vil Gud føre deg fram for dommen.»

Herre, du evige Gud! Om bare vår glade ungdom strødde dette siste saltet over sine fornøyelser! Om den ytterste dommen, som skal holdes når dagene er til ende, sto for øynene deres midt i all deres glede i dette livet! Om disse ordene – «Vit at Gud skal føre deg fram for dommen» – lød uten opphør i ørene deres og ble grundet på i hjertene deres! Da skulle komediene og selskapsaftenene fylles av angst, og de lystige gjestebudene bli en pine. Der kunne de ikke trives, og dit kom de aldri mer fra den dagen Gud hadde risset tanken på den ytterste dom inn i sjelen deres.

Ja, tenk, tenk om Den Hellige Ånd fikk prege disse ordene inn i våre sjeler: «Gud skal føre deg fram for dommen»! Da skulle mye ondt utebli som nå skjer, og mye godt bli gjort som nå blir forsømt. Mang en tanke på Gud som nå blir latt ligge, skulle bli tenkt. Ja, da skulle ikke tiden være så sørgelig og menneskene ikke så ugudelige som de nå er!

Å, synder, om du tenkte på dette når det faller deg inn å synde: «Gud skal føre meg fram for dommen for dette!» Da skulle synden, som ellers er så søt, bli helt bitter, og dette ordet skulle slukke syndens hete brann som et vann fra himmelen. Om du tenkte på dette når du har bestemt deg for å gå til den hellige nattverd: «Gud skal føre meg fram for dommen for denne altergangen!» Da skulle du ikke løpe til Herrens bord den ene gangen etter den andre uten omvendelse og selvprøvelse, slik du likevel gjør.

Om du tenkte på det hver gang et syndig ord stiger opp i munnen din: «For hvert syndig ord, ja, for hvert unyttig ord skal Gud føre meg fram for dommen!» Da skulle slike ord aldri bli nevnt med din tunge. Om du tenkte på det hver gang du er i kirken: «For denne prekenen skal Gud føre meg fram for dommen!» Å, da skulle du høre, bevare og leve etter Guds ord bedre enn du nå gjør. Ja, da skulle denne prekenen bringe deg på bedre tanker, dersom du aldri før denne søndagen har hatt slike tanker.

I evangeliet for denne søndagen formaner vår Jesus oss til ikke å dømme og ikke å fordømme. La oss forene denne formaningen med Salomos ord i Forkynnerens bok 11,9: «Vit: for alt dette vil Gud føre deg fram for dommen.» Så får vi den beste målestokken for våre dommer over vår neste. Jeg og alle disse sjelene skal føres fram for dommen. Gud la meg tenke på dette, så jeg preker med nidkjærhet! Gud la dere tenke på dette, så dere hører med andakt! Amen. Fader vår osv.

Evangeliet: Luk 6,36–42.

I Herrens navn legger vi nå fram:

En advarende røst til synderen i nådens tid: Vit at Gud skal føre deg fram for dommen for dine dommer over din neste.

1) Vit at Gud skal føre deg fram for dommen for dine forbudte dommer over din neste. Vent derfor med disse dommene til den ytterste dom.

2) Vit at Gud skal føre deg fram for dommen for dine påbudte dommer over din neste. Gjør derfor opp disse dommene før den ytterste dom.

Du dypt innsovnede synder! Om det ikke er helt umulig å få samvittigheten din våken, om du ikke fast har bestemt deg for at ingen preken på jorden skal kunne forstyrre søvnen din eller knuse hjertet ditt, og om du ikke har satt deg fore at ingenting, ingenting skal vekke deg før pinestedet åpner dine lukkede øyne med sine forferdelige flammer – så hør i dag! Ja, hør den ikke bare, men ta den til hjertet, denne røsten som vi legger fram aller først, i første del av vår betraktning.

Første del

Vit at Gud skal føre deg fram for dommen for dine forbudte dommer over din neste. Vent derfor med disse dommene til den ytterste dom.

«Døm ikke, så skal dere ikke bli dømt. Fordøm ikke, så skal dere ikke bli fordømt,» sier vår Frelser i dagens evangelium. Å dømme og fordømme sin neste er en synd som er blitt begått til alle tider. Men aldri har den vært så forskrekkelig utbredt som i disse siste, farlige tider. Og det er ikke rart at den blir begått mer nå enn før, for Satan raser nå verre enn før.

Her blir det jo nå felt så harde dommer over alt vår stakkars neste gjør, at om Gud skulle dømme like hardt over synderne som synderne dømmer over hverandre, skulle intet kjød bli frelst og intet menneske bli salig. Nei, da hjalp ikke engang den mest oppriktige omvendelse. Her blir det jo nå dømt slik at menneskene ikke bare dømmer om gjerninger de ser, men også om ord og hensikter og de mest hemmelige forsetter i hjertet, som de ikke ser.

Her blir det nå fordømt slik at høye og lave, rike og fattige, kyndige og ukyndige kommer med dristige og formastelige ord om nestens salighet og fordømmelse, som om de hadde livets bok i hendene og hadde sett i denne boken hvor mange navn som står skrevet der. Ja, mange ganger taler de så overmodig om sin neste som om de hadde nøklene til himmel og helvete, så de kunne åpne og lukke himmelens dør og helvetes porter for hvem de ville.

Her blir det jo nå hakket på, dadlet, mønstret, baktalt og bakvasket over alt nesten foretar seg, alle hans handlinger, alle hans ord, alle hans gjerninger, slik at ingenting, ingenting kan slippe unna denne ubarmhjertige granskningen.

Men la oss nå se nøyere på hva slags dommer over vår neste som er forbudt! Da må vi huske at alle uforstandige, ukjærlige og unødvendige dommer over nesten er forbudt.

1) Forbudt er alle uforstandige dommer over nesten.

Men Herre, du store Gud! Er alle uforstandige dommer over vår neste forbudt i Guds ord, hvordan skal det da gå i døden, i dommen og i evigheten med alle våre uforstandige syndere, som dømmer og fordømmer andre uten skikkelig innsikt, uten lys og erfaring? Ja, det går som det heter i salmen:

Forvoven munn skal ei bestå,
men av Gud selv en streng dom få.

Og aldri er dommene mer uforstandige enn når den som selv er ugudelig, fordømmer andre ugudelige, og den som selv er uomvendt, fordømmer andre uomvendte. Den som selv er død i synden, fordømmer andre åndelig døde og sier: «Å, disse menneskene!» Den som selv er på vei til helvete, fordømmer sine reisekamerater på den samme veien. Og den som har like store feil som sin neste, kanskje større, fordømmer andre som kanskje har mindre feil enn han selv, den unådige dommeren.

Å, du uforstandige sjel, som i ditt hykleri våger å dømme og fordømme andre! Vet du hvem du ligner? Jo, Jesus sier i dagens evangelium at du ligner en mann som har en tykk stokk, en bjelke, i sitt eget øye, men som likevel kommer og vil dadle en annen som bare har en liten splint, en flis, en ubetydelighet i øyet.

Slik er det med deg, du ukjærlige dommer over din neste! Du kan ofte leve i grove synder og ha svært store feil, som kan lignes med bjelken i øyet. Din neste kan nok ha tunge feil, men mot dine kan de likevel være så små som en liten splint mot en stor bjelke. Og likevel skammer du deg ikke over å sette deg på

dommersetet og dømme himmel og salighet fra en som kanskje synder mindre enn du, og som kan stå mye bedre anskrevet hos Gud enn du.

Å, du uforstandige! Mange ganger vet du jo ikke om din neste mente det så ille med det han foretok seg, men likevel dømmer du. Å, mange ganger vet du jo ikke om den eller den gjerningen din neste gjorde, likevel var god, og likevel dømmer du at den var ond. Å, mange ganger vet du jo ikke om ikke din neste er et Guds barn, eller i det minste på vei til å bli det, og likevel fordømmer du.

Å, så mange ganger vet du ikke om den eller den som er gått bort, døde usalig. Det kan ha hendt at han omvendte seg og døde salig, og likevel fordømmer du. Å, du uforstandige! Du har jo ikke vært i helvete og sett om den sjelen du fordømmer, finnes der. Hvordan våger du da å fordømme?

2) Forbudt er alle ukjærlige dommer.

Kjærligheten til nesten burde brenne som en hellig ild i hvert eneste kristent bryst! Men akk, det kan ikke gråtes nok over at denne hellige ilden er slukket i hjertet hos de fleste kristne. Å, hvor ukjærlig mennesker her dømmer om mennesker! Våre baktalere har lært kunsten av djevelen: å gjøre ingenting til noe, sandkorn til fjell, splinter til bjelker og små feil til store, fordømmelige laster.

Vet de at noen har syndet, dømmer de at han aldri blir bedre. Vet de at noen sover i synden, dømmer de at han aldri våkner. Vet de at noen er falt, dømmer de at han aldri reiser seg igjen. Det er ingen kjærlighet og ingen skånsomhet i dommene deres. Du kan tenke deg hvor langt ukjærligheten er kommet, når menneskene ikke unner sin neste å bli salig. Nei, med sine harde dommer våger de seg inn i selve evigheten, og de har den største glede av å dømme himmelen fra andre.

3) Forbudt er alle unødvendige dommer.

Alle dine dommer er unødvendige når du kunne tidd uten at verken Guds ære eller din egen stakkars sjels frelse led det aller minste – og du likevel dømmer og fordømmer andre. Å, du formastelige tilhører! Hvem har satt deg til å holde rettssak hver eneste dag over alle din nestes gjerninger? Hvem har satt deg til å felle så mange myndige kjennelser og dommer om at den og den står i Satans tjeneste, at den og den ikke har noen levende tro, at den og den ikke har Guds nåde, at den og den ikke kommer til himmelen?

Gud mister jo ikke sin ære, og du taper jo ikke din salighet om du tier. Du har jo ikke påtatt deg prekenembetet? Du har jo ikke avlagt presteeden ved Herrens alter? Du er jo ikke satt som vekter på Sions murer? Du er jo ikke hyrde, du er sau. Du er jo ikke lærer, du er tilhører. Prestens advarsler og straffedommer er nødvendige, men dine dommer er unødvendige.

Å, takk Gud for at den byrden som er lagt på dine læreres skuldre, ikke tynger dine! Søk du for din del bare å frelse deg selv. Vær aller skarpest mot deg selv, men skån andre. Husk den ytterste dommens dag. Vit at Gud skal føre deg fram for dommen for dine harde dommer over din neste. Vit at det kommer en dag da Gud skal dømme «det skjulte hos menneskene» (Rom 2,16).

Vit at du er et svakt menneske. Om du kan dømme, kan du ikke fullbyrde dommen – men Jesus kan begge deler. Vit at om du kan si at din stakkars neste kommer til helvete, kan du likevel ikke gjøre mer enn å si det. Det står jo ikke

i din makt å kaste ham dit. Vit at når alle disse små dommerne har dømt for siste gang, kommer den store dommeren, Jesus. Han dømmer og fullbyrder dommen på den ytterste dag. Vit at for hvert eneste ord du har talt om din neste, skal du fram og svare i dommen.

Vent derfor med dommene dine til den ytterste dom. Her haster det jo ikke med dommen over din neste. Kan du ikke vente? Vent til Herren kommer. Vent til dommeren står for døren. Da, da på den ytterste dag, skal det bli felt en helt annen dom enn menneskene på jorden har trodd. Da blir mange salige som folk på jorden har fordømt. Da kommer mange på Jesu høyre side som du har dømt til å komme på hans venstre side. Da kommer mange til himmelen som du har dømt til helvete, og mange til helvete som du har dømt til himmelen.

Da får du rope om mange: «Herre Gud, blir denne salig?» og om mange: «Herre Gud, skal denne bli fordømt?» Fordøm ingen hedning; du vet ikke hva Gud gjør med hedningene på dommedag. Fordøm ingen fordi han virker enfoldig, dum og uvitende. Hva vet du om ikke Gud har fått opplyse ham, mens du som er forstandig, kan vandre i mørket? Vent med dommene dine til den ytterste dom – det sier jeg i dag. Da kommer dommeren i skyen, og da blir det felt kjennelse i alle saker som ennå ikke er avgjort.

Annen og siste del

Men vi skynder oss å se også på den andre delen av den advarende røsten som skal lyde for synderen i nådens tid:

Synder, vit at Gud skal føre deg fram for dommen for dine påbudte dommer over din neste. Gjør derfor opp disse dommene før den ytterste dom.

Noen kunne kanskje undre seg over at jeg taler om påbudte dommer over nesten. Noen sier kanskje: «Jesus forbyr jo uttrykkelig alle dommer her i dagens evangelium, når han roper: Døm ikke! Fordøm ikke!» Til dette svarer jeg: Les Matteusevangeliet kapittel 7, og les der vers 1 og vers 6. Den samme Jesus som i vers 1 sier «Døm ikke», sier også i vers 6: «Gi ikke hundene det hellige, og kast ikke deres perler for svin.» Og disse to versene opphever ikke hverandre, for Jesus kan ikke motsi seg selv.

Å, mine kjære venner! Her er to skjær, og mellom dem skal en sann kristen seile sitt kristendomsskip uten å støte mot noen av dem. På den ene siden må han vokte seg for et skjær som heter for stor strenghet. Han må ikke dømme dem som ikke skal dømmes, for det blir for stor strenghet. Men han må heller ikke gi hundene det hellige eller kaste perler for svin, for det er for stor ettergivenhet.

Med hunder mener Jesus alle de mennesker som ligner urene hunder ved sitt urene og syndige sinnelag. Med svin mener Jesus slike som også i sitt levnet velter seg i alle slags mørkets gjerninger, slik et svin ligger og velter seg i gjørma. Guds nåde, himmelsk trøst, den hellige nattverd og så videre er det hellige som ikke skal kastes for hundene. Og de åndelige gavene som Gud legger i sine barns hender, er deres perler, som ikke skal kastes for svinene.

Men skal man kunne nekte disse det hellige og perlene, må man jo nødvendigvis felle den dommen at det og det mennesket ligner hundene, og at det og det mennesket ligner svinene. Og denne dommen er ikke forbudt, men påbudt. Slik

er det påbudt at den verdslige øvrighet skal tukte den tøylesløse ondskapen med alvorlige dommer og sette grenser for ugudeligheten i landet. Det er påbudt at dommeren på sitt dommersete skal straffe de liderlige med kristen strenghet.

Slik er det påbudt at presten skal begynne med lovens forbannelse over alle dem som ikke vil omvende seg og tro evangeliet. Det er påbudt at presten skal si til den ugudelige: «Du skal visselig dø!» Og gjør han det ikke, skal den ugudeliges blod kreves av prestens hånd (Esek 3,18). Det er påbudt at presten skal formane et djevelens barn til å fri seg fra djevelens snarer. Men skal dette kunne gjøres, må han jo nødvendigvis felle dom over hvem som er et djevelens barn.

Det er påbudt at presten skal irettesette uomvendte tilhørere fra prekestolen, uverdige nattverdgjester i skriftestolen, ubotferdige pasienter ved sykesengen, uskikkelige barn ved overhøringen av ungdommen og så videre. Men skal han kunne gjøre dette, må han jo kunne felle dom over hvem som er en uomvendt tilhører, hvem som er en uverdig nattverdgjest, hvem som er et uskikkelig barn, hvem som er blitt syk under sine synder, og mer av det slaget.

Ja, dette gjelder i stor grad også tilhørerne. Mange ganger kunne vi ikke unngå det onde, og mange, mange vekkelser ville vi gå helt glipp av, om vi ikke av og til fikk felle tillatte dommer over andre. Dette kan jeg best forklare med eksempler.

Om noen advarer deg mot dårlig selskap, gir han deg en god advarsel. Men skal du kunne lyde en slik advarsel, må du jo nødvendigvis kunne felle den dommen over visse selskap at de er dårlige. Og dette er en påbudt dom. Feller du ikke den dommen, kan du blindt gi deg i lag med mørkets barn og til slutt havne sammen med dem i det ytterste mørke.

Enda et eksempel. Det kan hende at et menneske som hele sin levetid har gått i Satans tjeneste, styrter så brått, dør så uventet og kommer så hodekulls inn i evigheten at han ikke får en dags, ikke en times, ikke et kvarters betenkningstid. Han synder og dør i en slik fart at han ikke vet et ord av det før han er i helvetes flammer. Slikt hender ikke forgjeves.

Du forherdede synder, som lever videre etter denne kameraten i synden som døde før deg: Se hvor brått din bror i ondskapen for til helvete! Nå bør du våkne og tenke deg om, så ikke du også kommer til dette pinestedet.

Men skal dette dødsfallet kunne vekke deg, og skal du ved en ugudeligs likkiste kunne gjøre deg noen gode tanker om omvendelse, må du jo kunne felle den dommen at han døde uten omvendelse og fikk en forferdelig ende. For mener du at alle sammen får en god død, enten de omvender seg eller ikke, kan ikke noe forferdelig dødsfall vekke deg. Slik krever både Guds ære og vår og andres salighet av og til at vi dømmer.

Men til slutt roper jeg likevel disse advarende ordene til deg: *Synder, vit at Gud skal føre deg fram for dommen for den påbudte dommen over din neste. Gjør derfor opp disse dommene før den ytterste dom.*

Denne røsten bør lyde uten opphør i predikantens ører. Han bør aldri gå på prekestolen uten at denne røsten står for ham: «Lærer! Vit at Gud skal føre deg fram for dommen for denne prekenen.» Han bør aldri tre fram for alteret for å trøste uten at denne røsten står for ham: «Vit at Gud skal føre deg fram for

dommen for dette skriftemålet.» Han bør ikke tre fram til en sykeseng som han er kalt til, uten at denne røsten står for ham: «Vit at Gud skal føre deg fram for dommen for dette sykebesøket.»

Når han advarer sin stakkars neste mot villfarelsens veier, bør denne røsten stå for ham: «For denne advarselen skal Gud føre deg fram for dommen.» Når han refser den frekke synderen for hans synder, bør denne røsten stå for ham: «Vit at for denne refselsen skal Gud føre deg fram for dommen.» Ja:

Å være Herrens prest er farlig og er herlig;
Gud nåde den som ei den gjerning passer ærlig.

Her går det ikke an å dømme til livet dem som ikke skal leve. Nei, her heter det: «Lærer! Du skal advare, og du skal true. Du skal formane, og du skal refse.» Om synderne tåler refselsene dine eller ikke, spiller ingen rolle. Du må gjøre opp dommene dine før den ytterste dom.

Og du, min kjære tilhører! Nå har du igjen hørt en preken i nådens tid. Du tenker kanskje at Gud har glemt hvordan du forholdt deg denne søndagen, like lett som du selv glemmer det. Men du kan stole på at ditt hjertes hardhet under denne prekenen blir nøye skrevet opp i bøkene hos den allvitende Gud. Han kommer når bøkene blir åpnet. Ja, jeg kaller enda en gang på samvittigheten din med Salomos ord: «Vit at for denne prekenen skal Gud føre deg fram for dommen.» Amen.

5. søndag etter treenighet: Guds garn – bundet, skylt, kastet ut og brukt

> «Så skjedde det at folket trengte seg sammen om ham for å høre Guds ord. Og han sto ved Gennesaret-sjøen … Men Jesus sa til Simon: Frykt ikke! Fra nå av skal du fange mennesker. De rodde da båtene til lands, og de forlot alt og fulgte ham» (Luk 5,1–11).

«Du skal tale mine ord til dem enten de hører eller lar det være.» Slik talte Herren til en profet i Det gamle testamente. Profeten het Esekiel. Som Guds andre profeter skulle denne trofaste sjelesørgeren forkynne for hardnakkede jøder det Guds ord som gjør salig. Men som vi ser av kapitlet ordene våre er hentet fra, var han virkelig redd for dette frafalne, gjenstridige og forherdede folket. Og det var ikke rart at han var redd, når Guds egen Sønn åpenbarte seg for Esekiel i et syn, sammenlignet dem med skorpioner og sa: «Mellom skorpioner bor du» (Esek 2,6).

Esekiel trengte altså en himmelsk frimodighet når han skulle tale sannheten for et slikt folk. Han trengte oppmuntring fra Gud selv, ellers ville denne byrden blitt altfor tung for ham. Esekiel trengte en guddommelig styrke, en styrke som kom ovenfra, fra den sterke Gud. For prekenembetet er en byrde som menneskelige skuldrer svikter under, om det ikke kommer hjelp fra Herren, som har skapt himmel og jord.

Profeten fikk også denne overnaturlige hjelpen. I et syn ble han vist en trone, klar som en safir, og på denne tronen satt en som lignet et menneske. Esekiel så også at det var som et klart lys, og innenfor var det som en skikkelse av ild rundt omkring. Fra hoftene og oppover og nedover så han liksom en ild skinne rundt omkring. Slik regnbuen viser seg i skyen når det har regnet, slik skinte det rundt omkring (Esek 1,26–28).

Det er lett å forstå at det var den andre personen i guddommen som her åpenbarte seg for profeten. Da han så det, ble hele hans sjel så grepet av forundring at kroppen ble kraftløs. Han maktet ikke å stå, men falt ned på sitt ansikt til jorden. Nå hørte han en røst. Det var Jesus på safirtronen som talte! «Stå opp på dine føtter, så jeg kan tale med deg!» sa han (Esek 2,1).

Nå fikk han mot igjen – og hvordan kunne det være annerledes, når hele verdens Frelser talte så vennlig til ham? Frelseren sa mye til ham. Han sa at de barna Esekiel ble sendt til, var forherdet i hjertet. Han ba ham ikke frykte for dem eller bli forferdet over truslene deres. Og han befalte ham: «Du skal tale mine ord til dem enten de hører eller lar det være.» Disse Herrens ord leser vi i Esekiels bok 2,7.

Esekiel er ikke den eneste disse ordene gjelder. Når Herren sier til ham: «Du skal tale mine ord til dem,» er det i samme stund sagt til alle predikanter og lærere i alle verdens tider. Det er sagt til hver den som ved Gud og hans hellige evangelium har avlagt ed på å forkynne Guds ord for menneskesjelene «slik at det kan forsvares for Gud og mennesker», som det heter i presteeden.

Ingen prest bør kunne åpne Esekiels bok og lese disse ordene uten å bli inderlig beveget i hjertet. Når han der leser dette Jesu ord: «Du skal tale mine ord til dem,» bør hele hans sjel fylles av ærefrykt for den høylovede Herre som gir ham denne befalingen. Her taler han som skal dømme presten og tilhørerne på den ytterste dag. Her taler han som har utøst sitt dyrebare blod både for prestens og for tilhørernes salighet. Her taler han som best kjenner hva alle sjeler er verdt, for det fikk han vite til fulle da han led dødsstraffen for sjelene.

Han sier det til hver lærer – og skulle ikke jeg bli inderlig grepet? Skulle det ikke gi meg liv til å tale? Skulle det ikke trenge gjennom til det innerste i min sjel, så jeg må tale for disse sjelene i dag som om jeg aldri mer fikk tale med dem i dette livet?

Han taler også til meg, som har gått opp på dette stedet for om mulig å vinne et bytte for Jesus i dag. Hva sier min Jesus til meg? Å, åpne dere, mine ører, for nå taler Herren! Han sier: «Du skal tale mine ord til dem enten de hører eller lar det være.»

Teksten vår i høymessen i dag skal gi meg enda rikere anledning til å tale om denne saken. Jeg leser i evangeliet for denne søndagen at verdens Frelser valgte en båt til prekestol, og at han i denne båten forkynte Ordet med guddommelig makt for en ganske stor flokk tilhørere. Jeg leser at tilhørerne sto på stranden, mens den høye predikanten satt i båten.

Jeg leser at denne store herskeren over havet åpnet havets forrådskamre og straks gav noen fiskere så mye fisk derfra at to båter holdt på å synke under byrden av denne velsignelsen. Jeg leser at en av fiskerne ble helt forferdet over dette. Men Jesus gjør ham til menneskefisker, oppmuntrer ham, ber ham ikke være forferdet og lover ham at hans sjelefangst heretter skal bli like rik som denne fiskefangsten.

Og hvordan kan jeg la være å tenke på en enda viktigere fangst når jeg leser dette – den store oppgaven predikantene har med å fange menneskesjeler? Disiplene kastet ut garna sine i en lykkelig stund. Gud gi nå lykke også til det hellige garnet som jeg kaster ut i håp, så det kan vinne flere sjeler og fange mange mennesker. Amen. Fader vår osv.

Evangeliet: Luk 5,1–11.

Vi vil nå i Herrens navn se på:

1) *Guds garn, bundet av loven og evangeliet;* 2) *skylt med lærernes alvor;* 3) *kastet ut på Jesu ord;* og 4) *brukt med større og mindre utbytte.*

Send oss tro arbeidsmenn,
vår Gud, hit fra himmelen,
som i Åndens kraft og lys
fisker sjeler til ditt hus!
Akk, her finnes svært få
som sitt kall rett forestå!
Herre Jesus, hjelp oss da! Amen.

Å, Herre Jesus, hjelp! Herre Jesus, la det gå vel, til din ære og til vår lærdom, til vår bedring og vår salighet! Amen.

Så kaster jeg da i Herrens navn ut det hellige, det dyrebare garnet, Guds ord, som gjør salig. Havet er fullt av fisk, og det koster ofte mye strev å fange bare noen få av dem. Jeg ser her foran meg i dag en ganske stor flokk sjeler, alle kjøpt med Kristi blod, alle på reise til en endeløs evighet. Blant alle disse sjelene kaster jeg nå ut Guds ords garn. Men hva det utretter, og hvor mange det vinner, det får vi se en gang på Herrens store dag, når Menneskesønnen kommer i skyen med stor kraft og herlighet.

Disiplene sa til Frelseren: «Mester, vi har strevd hele natten og ikke fått noe.» Nå vil også jeg ved Guds nåde arbeide i denne andaktsstunden – arbeide med en åndelig fangst, arbeide for å overtale noen sjeler til en sann omvendelse. Men Gud i sin nåde forby at dette arbeidet skulle gå så dårlig at disiplenes klage kunne bli min: «Herre Jesus, i en times tid har jeg arbeidet for å dra menneskesjeler til omvendelse, men jeg fikk ingenting, ingenting. Jeg har ikke kunnet vinne en eneste sjel.»

Å nei, nei, hjertens kjære mennesker! Her gjelder det ikke en timelig fiskefangst eller en jordisk velsignelse i dag. Nei, det arbeidet jeg nå tar fatt på, gjelder himmel og salighet. Det gjelder deres sjelers frelse når sjelene skal skilles fra legemene. Å, da synes jeg at dere burde la dere opplyse, dere blinde syndere, når jeg nå kaster ut et åndelig garn som er bundet av loven og evangeliet! Det har jeg lovet å legge fram i første del av denne prekenen.

Første del

Et garn som skal brukes til fiskefangst, bør være bundet så nøyaktig at det kan gjøre den tjenesten det skal ved fangsten. Det samme gjelder Guds ords garn. Skal man kunne fange mennesker med dette garnet, må det være satt sammen både av loven og av evangeliet. Forsømmes ett av disse to stykkene, er garnet ufullkomment. Det vinner ingen sjel, det fanger ikke et eneste menneske.

Er ikke Guds ords garn bundet av loven, kan man ikke fange den sovende synderen med det. For han våkner ikke ved noen annen torden enn tordenbraket fra Sinai. Han blir ikke knust av noen annen stav enn Moses' stav. Han blir ikke forskrekket ved noen annen røst enn denne forferdelige røsten: «Forbannet være den som ikke holder ordene i denne loven og ikke gjør etter dem!» (5 Mos 27,26).

Er ikke Guds ords garn samtidig bundet av evangeliet, kan man ikke fange den våkne, den angerfulle, den bedrøvede og forskrekkede synderen. For

han kan ikke trøstes med noe annet ord. Han kan ikke helbredes med noen annen salve enn evangeliets plaster, og han kan ikke kvikkes opp av noen annen røst enn evangeliets røst, Jesu røst: «Kom til meg … og jeg vil gi dere hvile!» (Matt 11,28).

Den som har tatt på seg det kallet å fange mennesker, må derfor flette garnet sitt både av loven og av evangeliet. Det må ikke være knyttet bare av loven, for da vet ikke den bedrøvede synderen noen utvei når han i omvendelsens kamp spør hvor han skal gå. Men det må heller ikke være knyttet bare av evangeliet, for da synder den trygge sjelen uten avsky og tenker at han like fullt skal bli salig for Frelserens skyld.

Det må ikke være knyttet bare av loven, for da kan man ikke ta den botferdige synderen opp av havet. Nei, det kan gå så ulykkelig at han heller drukner i fortvilelsens hav og går evig fortapt. Men det må ikke være knyttet bare av evangeliet, for da blir det puter under armene og hodet på den ugudelige (Esek 13,18).[1]

Det må ikke være knyttet bare av loven, for da henter den selvrettferdige derfra styrke til den falske grunnvollen han bygger sin salighet på. Han setter da opp en rettferdighet etter loven og tror at han kan bestå for Gud med den. Men det må heller ikke være knyttet bare av evangeliet, for da gjør den uomvendte synderen selve evangeliet til en sovedrikk som han dysser seg i søvn med, helt til han står ved helvetes porter.

Nei, Gud hjelpe oss lærere til å knytte vårt garn både av loven og av evangeliet hver gang vi skal kaste det ut. Her må loven forkynnes – om det skulle være mulig at den hardt innsovnede samvittigheten kunne våkne når vi banker på ved den sovende synderens leie med dette ropet fra Sinais fjelltopper: «Gjør dette, så skal du leve! Men fordi du ikke har gjort det loven befaler, må du dø!»

Her må loven forkynnes – om det skulle være mulig at den harde sjelen kunne tenke på sitt eget beste når den hører at loven forbanner den både for syndige gjerninger, syndige ord og syndige tanker. Her må loven forkynnes – om det skulle være mulig at den som løper uforferdet på fortapelsens veier, kunne bli redd når han hører lovens ord om at Guds vrede brenner over ham like til det nederste helvete.

Her må loven forkynnes. Den som ikke er bedrøvet, må ikke trøstes. Den som ikke er angerfull, må ikke husvales. Til den som verken frykter død, dom eller helvete, må vi ikke si «Frykt ikke!» For det er rent urimelig, ja, det er dumt å si det. Her må loven forkynnes for grove syndere, loven for Satans åpenbare treller.

Men de er ikke de eneste som bør høre loven. Nei, loven bør forkynnes slik at også den uomvendte, men ærbare synderen får sitt slag av denne banemannen. Derfor må vi i våre lovprekener lyse forbannelse ikke bare over onde gjerninger, men også over onde ord – ikke bare over onde ord, men også over onde tanker – ja, ikke bare over onde tanker, men også over arvesynden, syndens første frø. Og se, da er selv den ærbare synderen ille ute. En slik lovpreken tar fra ham all hans ro, og slik bør det være.

[1] NB: «Ve de kvinnene som syr dekker over alle ledd på hendene og gjør hetter til hodet på folk …».

Men det hellige garnet vi kaster ut, må også være bundet av evangeliet. Evangeliet må forkynnes, for det er det eneste glade budskapet som kan kvikke opp en åndelig fange som sitter bundet i mismotets lenker. Når han får høre det, fatter han mot. Evangeliet må forkynnes, for hvordan skulle man ellers kunne reise opp en nedslått sjel som går nedbøyd under syndens tunge byrde? Den kunne aldri reise seg om ikke evangeliet lettet byrden.

Evangeliet må forkynnes. Og dette kostelige ordet vet du å sette pris på, du som er slått og forskrekket i din våkne samvittighet, så du sjelden har en god dag; ditt daglige brød er sorg og klage. Evangeliet må forkynnes – ikke for den ubotferdige, ikke for hykleren. Nei, den våkne, den angerfulle synderen, han er det, han er det som skal vises til nådestolen som ble reist på Golgata, til de fristedene som ble åpnet langfredag, til den store renselsesfloden som finnes i Kristi blod.

Ja, det blir stående: Garnet skal knyttes av loven og evangeliet. Ingen sjel blir vunnet bare ved loven, og ingen bare ved evangeliet.

Men Guds ords garn må også være skylt med lærernes alvor. La oss se på dette i annen del av vår betraktning.

Annen del

I dagens evangelium leser vi at Kristi disipler etter en fiskefangst uten utbytte til slutt gikk ut av båtene sine for å skylle garna de hadde brukt. De visste ikke at den høylovede Frelseren hadde bestemt seg for å gi dem en rik fiskefangst ved et under den dagen. Det var noe de ikke kunne forestille seg. Derfor trakk de garna på land og gjorde dem rene til neste gang.

Dette skal gi oss som har prekenembetet, en rørende påminnelse. Skal læreren tale med velsignelse, og skal han vente noen frukt av arbeidet sitt i tilhørernes hjerter, må han skylle det garnet han kaster ut for å fange mennesker. Ingen må forstå dette som om Guds ord skulle være urent og trenge å bli vasket av læreren. Guds ord skal regnes som tale fra Guds munn, og fra den rene Guds rene munn kan aldri noe urent komme.

Nei, søker man Guds ord i dets kilde, i selve Bibelen, er det rent overalt. Denne kilden kjenner ikke til noe grums. Men likevel kan det rene vannet i denne kilden bli blandet med mange urene tilsetninger når det ikke får flyte gjennom munnen og hjertet til en lærer som skyller sitt åndelige garn.

Men når er dette garnet skylt? Og hvordan skal læreren skylle det? Jo, garnet er skylt når læreren legger fram Ordet på en opplysende måte, så den ukyndige kan bli undervist om veien til himmelen. Garnet er skylt når Ordet blir lagt fram slik at den aller enfoldigste kan forstå hva predikanten sier ham om salighetens grunn og orden. Garnet er skylt når synden blir malt i all sin vederstyggelighet, verden i all sin forferdelighet, dommen og evigheten i hele sitt store alvor.

Garnet er skylt når den åpenbare synderen får vite så tydelig hvilken fare han er i, at han kan lese sin dom i nesten hvert eneste ord presten sier til ham. Garnet er skylt når den blinde hykleren blir så uttrykkelig vist sin ulykke at han ikke har en eneste støttestav for sitt hykleri i hele prestens preken. Garnet er skylt når jordens forherdede trell blir så kraftig overbevist om sin fordømmelse at han ikke får den minste trøst så lenge kjærligheten til verden hersker i ham.

Garnet er skylt når den som er bundet i åndelige sorger, blir rett husvalet, den mismodige rett oppmuntret, den anfektede sjelen rett veiledet og den lite troende rett styrket med nådens kraftige forsikringer.

Men akk, hvordan skal en lærer skylle dette garnet? Å jo, han skal skylle det med bønn og tårer. Han bør gjøre som Jakob om natten: Han bør kjempe med den uskapte engelen, sin Frelser, og han skal vinne seier om han gråter og ber (Hos 12,5). Med sine ivrige bønner og sine hellige tårer bør han skylle garnet godt før han legger ut på dypet og kaster ut garnet sitt til fangst.

Når han har tenkt å forkynne Ordet for de dyrekjøpte sjelene, bør han flittig flette på garnet sitt mens han forbereder prekenen. Men ikke bare det: Han bør også rense garnet med sin bønn og væte det med sine tårer. Han bør ikke holde en eneste preken, ikke ha et eneste skriftemål, ikke gå til en eneste sykeseng og ikke holde en eneste overhøring av ungdommen uten at han hver gang skyller garnet sitt og utøser sine hete tårer ved Jesu nådetrone.

En gudfryktig lærer skriver: «En trofast forbønn er ofte bedre enn den vakreste preken, og én som ber ivrig, er mer nødvendig enn en stolt predikant.» Prestens bønner bør være bjellene på Arons klær, som må klinge uten opphør, så klangen blir hørt i helligdommen. Trenger den som skal frelse sin egen sjel, å be, hvor mye mer trenger da ikke den som skal frelse både sin egen og andres!

Snart skal presten holde en preken for menigheten. Her møter han kanskje flere tusen sjeler. Noen er fritenkere, noen harde, noen forherdede, noen hyklere, noen verdslig sinnet, noen lite troende, noen fortvilte, noen frafalne og så videre. Garnet skal være bundet slik at det noenlunde passer for alle. Trengs det ikke bønn her? Jo, det er svært nødvendig at læreren skyller garnet sitt.

Snart skal presten holde et skriftemål. I skriftestolen møter han verdige og uverdige nattverdgjester. De verdige bør han innby vennlig til Herrens bord. De uverdige bør han forskrekke med dette skarpe skriftemålet: «Våg dere ikke hit! Dere eter og drikker dere selv til dom og fordømmelse.» Trengs det ikke bønn her? Å jo! Læreren bør ikke tre fram for alteret før han med bønner og tårer har skylt det garnet han har tenkt å kaste ut.

Snart skal presten besøke en syk som kanskje dør denne gangen. Blir han ikke omvendt, får han en forferdelig ende. Han er kanskje en gammel syndens trell, en gammel munnkristen, en gammel hykler. Her skal det noe til om hans hjerte skal bøyes og hans sjel frelses: kort tid, hardt hjerte, omvendelsen ugjort, lang evighet. Å, min Gud, min evige Gud! Trengs det ikke bønn her? Jo sannelig, jo sannelig trenger læreren å skylle godt det garnet som skal kastes ut for en slik syk.

Det kan også hende at presten skal besøke en forbryter som har fått sin dødsdom og skal føres ut til retterstedet. Nå møter han en sjel som om noen få netter og dager, om noen uker, med sikkerhet skal være i evigheten. Forbryteren er som oftest helt uvitende; på denne korte tiden skal han undervises. Han er helt hard; på denne korte tiden skal han bøyes. Under Den Hellige Ånds nådevirkning blir han kanskje helt engstelig, nedtrykt og trøstesløs; på denne korte tiden skal han trøstes, ja, styrkes slik at han kan holde ut en voldsom død.

Trengs det ikke bønn her? Jo, læreren må ikke gå til fengselet en eneste gang uten at han har skylt godt det garnet han skal kaste ut for den stakkars fangen i arresten. På samme måte kunne jeg også gå gjennom flere andre deler av prekenembetet, men denne korte veiledningen får være nok. Skal sjeler bli vunnet, må garnet være skylt med lærerens alvor.

Garnet må også kastes ut på Jesu ord. Dette skal vi se på i tredje del av prekenen vår.

Tredje del

«På ditt ord» – slik sa Simon Peter til Frelseren da han fikk befaling om å kaste ut igjen de garna han hadde trukket på land. Jesus hadde nå sittet i båten hans et stykke fra land og forkynt for folket. Men da prekenen var slutt, ba han Simon legge litt ut på dypet og kaste ut garna til fangst. Simon svarte da: «Mester, vi har strevd hele natten og ikke fått noe.» Men, la han til: «På ditt ord vil jeg kaste ut garna.»

Han hadde før prøvd kraften i Jesu ord, da han på Frelserens befaling kunne gå på vannet slik han hadde gått på det faste land. Nå viser han til den prøvde kraften i disse ordene og sier: «På ditt ord vil jeg kaste ut garna.» Det var som om han ville si: «Store Mester, om du befaler fiskene å komme inn i garna våre, så adlyder de deg. Dine ord blir aktet i himmelen, på jorden og i havet.»

Nå begynte altså fiskefangsten på nytt. Garna ble kastet ut på Jesu ord, og da de gjorde det, fanget de en stor mengde fisk. Slik skal det også gå til ved den åndelige fangsten, når mennesker skal fanges og sjeler vinnes. Skal man med det åndelige garnet kunne dra sjelene på land, eller føre dem inn i fellesskap med Jesus, må garnet kastes ut på Jesu ord.

Det skal forkynnes, det skal skriftes, det skal katekiseres, det skal advares, det skal refses, det skal trøstes. Men skal det vinnes noe med alt dette, må garnet kastes ut på Jesu ord. Det går ikke an at vi lærere gjør noe på egen hånd, med våre egne krefter, etter eget forgodtbefinnende og i vår egen ånd. Nei, alt vårt arbeid bør skje på Jesu ord, om vi ikke skal sløse bort kreftene våre forgjeves og uten nytte.

Slik tenker og slik sier den rettsindige læreren: «På ditt ord, Herre Jesus, vil jeg kaste ut garnet.» Han advarer også en ubetenksom synder og sier: «Vokt deg, vokt deg, så ikke også du skal komme til dette pinens sted!» (Luk 16,28). Slik kaster han ut sine advarslers garn på Jesu ord. Han tenker: «Du har selv sagt meg, Herre Jesus, at jeg skal advare.»

Han refser den harde synderen og sier: «Hvem lærte deg å flykte fra den kommende vrede?» (Matt 3,7). Slik kaster han ut sitt refsende garn på Jesu ord. Han tenker: «Du har selv sagt meg, Herre Jesus, at jeg skal refse.» Forkynner han et forferdelig ve over alle fariseere og hyklere og sier: «Ve dere, dere blinde hyklere! Dere er slike som rettferdiggjør seg selv i menneskenes øyne, men Gud kjenner hjertene deres» (Luk 16,15), så gjør han dette på Jesu ord. Han tenker: «Du har selv lært meg, Herre Jesus, at jeg skal si hykleren hvilken fare han er i, for slik gjorde du selv.»

Holder han en trøstepreken for de engstelige og forskrekkede samvittighetene og forklarer dem evangeliets trøsteord, så kaster han ut sitt trøstens garn på

Jesu ord. Han tenker: «Du har selv sagt meg, Herre Jesus, at jeg skal trøste de samvittighetene som er engstelige over synden.»

Å, det er svært farlig om en lærer vil gjøre noe i sitt embete på egen hånd, etter egne innfall, og ikke på Jesu ord. Arons sønner bar fremmed ild fram for Herren, det vil si en annen ild enn den som var kommet fra himmelen og tatt fra alteret. Derfor ble Gud så vred at «det gikk ild ut fra Herrens åsyn og fortærte dem, og de døde for Herrens åsyn» (3 Mos 10,2).

Slik kan også en lærer bære en fremmed andaktsild, en fremmed advarselsild, en fremmed trøsteild fram for Herren. Og det gjør han hver gang han ikke kaster ut garnet sitt på Jesu ord. Dette er svært farlig. Å, for et ansvar det er å være lærer! Derfor, Herre Jesus, styrk Levis barn! Herre Jesus, styrk dem som bærer Herrens kar (Jes 52,11)! Herre Jesus, styrk dem som skal fange mennesker, så de kan vandre i din kraft og kaste ut garnet på ditt ord!

Til slutt har jeg også sagt at Guds ords garn blir brukt med større og mindre utbytte. Dette skal nå vises i fjerde og siste del av denne prekenen.

Fjerde og siste del

Disiplenes fiskefangst på Gennesaret-sjøen gav både et bedre og et dårligere utfall. Da de selv tok seg av dette arbeidet, strevde de en hel natt og fikk ingenting. Det ble derimot noe helt annet da Jesus – som har fullkomment herredømme også over fiskene i havet – befalte dem å legge ut på dypet og la til det nådige løftet at her skulle det bli en fangst.

Da Peter nå adlød Jesus og kastet garna ut i sjøen, ble fangsten så stor at vi i våre kristne menigheter med god grunn kaller den «den store fiskefangsten». Havets fisk kom inn i garna i så store mengder at tyngden av denne velsignelsen rev garna i stykker. Ja, evangeliet vårt forteller at de måtte be om hjelp fra lagsbrødrene sine, Sebedeus-sønnene, som var i den andre båten.

Vi bør også merke oss godt at de, som vi leser, ikke ropte til de andre, men bare vinket. Å, av ærefrykt for Jesu aller helligste person, som var til stede, ville de ikke bråke og rope. For det var slett ikke for å holde den fangne fisken tilbake at de bare vinket og ikke ropte. Fisken har nemlig av naturen en sterk lyst til å slippe unna og rive seg ut av garnet, og den lysten blir slett ikke større av menneskers bråk og rop.

Disiplene vinket altså ikke for å unngå å skremme fisken med skarpe rop. Nei, de hadde høyaktelse for Frelseren, som synlig sto dem så nær, og drevet av denne høyaktelsen vinket de heller enn å rope på kameratene om hjelp. Kameratene kom og gav dem en hånd med å få denne store velsignelsen inn i båtene. Her ble det en slik overflod av Guds timelige gaver at de fylte begge båtene, og fisken trykket med sin tyngde båtene så dypt ned i vannet at de holdt på å synke!

Å, en stor legemlig velsignelse! Men hvordan går det med den åndelige velsignelsen, som er det jeg egentlig preker om i dag? Hva vinner vi menneskefiskere med det åndelige garnet som vi kaster ut blant sjelene? Ja, hva vinner vi? Akk, akk, her er alle tårer for få til å gråte over tilstanden i vår stakkars kristenhet! Her blir det visst ikke vunnet så mange sjeler nå at man kan kalle sjelefangsten i vår tid stor.

Om disiplene heter det at da de kastet ut garna, fanget de en stor mengde fisk. Men om predikantene i våre dager kan det visst ikke sies at når de bruker Guds ords garn, fanger de en stor mengde sjeler. Ingen kan visst si uten å lyve at her er en så stor vekkelse og en så alminnelig søken etter salighet blant folk at de stormer inn over oss for å få høre Guds ord. Kirkene er nok av og til fulle. Men kirkegjengernes hjerter er tomme for andakt.

Vi som har det viktige embetet å fange mennesker, kan dessverre ikke glede oss over så mange botferdige sjeler som omvender seg, at vi skulle trenge å vinke til brødrene våre i de andre menighetene og be dem komme og hjelpe oss.

Å nei, så vel er det ikke stilt i vår blomstrende kristenhet. Vi har heller grunn til å klage – og Gud vet at klagen er grunnet: «Store Mester, Herre Jesus, vi arbeider det ene året etter det andre, fra nyttårsdag til den siste søndagen i året, og vi får ingenting, for det meste ingenting.» For om en og annen sjel blir vunnet nå og da, så er det alt. Det virker ikke som om mange blir vunnet. Slik ser det for det meste ut i denne sørgelige tiden.

Men vi stakkars menneskefiskere må likevel ikke gi oss. Her og der kan nok det gode garnet dra en og annen sjel til en sann omvendelse, selv om vi ikke vet om det. Her og der kan det nok finnes en eller annen uforferdet og trygg synder som ved Guds Ånds virke i sjelen blir forskrekket over sin ulykkelige tilstand – en forskrekkelse som bringer ham frelse.

Ja, det kan nok finnes flere slike sjeler som er forskrekket over synd og helvete, over død og dom. Om dem kan man si som det står i teksten om Peter og hans lagsbrødre: Redsel er kommet over den synderen og over alle dem som er sammen med ham.

Her og der kan det nok ennå finnes en eller annen sjel hvis stolte hjerte Gud får ydmyke ved sin Ånd, slik at den faller ned for Jesu knær som Peter i dag, mister sitt naturlige hovmod og blir slått. Da blir den glad for at det i himmelen sitter en Jesus som en kan legge seg ned ved føttene til og få hjelp.

Her og der kan det nok ennå finnes en eller annen sjel som er sunket ned i en så dyp åndelig fattigdom at den, lik Peter i evangeliet, holder seg helt uverdig til at Jesus skal komme nær den. For da Peter sa: «Herre, gå fra meg!» mente han ikke at han ville at Frelseren skulle gå fra ham. Å nei, nei, det var visst ingen han heller ville ha hos seg enn Jesus.

Men han mente dette: «Når jeg ser din herlighet, Herre Jesus, ved den store fiskefangsten, ser jeg hvor uverdig jeg er til at du, store Herre, skal stå så nær meg, en stor synder. Derfor, Herre, gå fra meg! Det finnes ingen, ingen i hele verden hvis nærvær jeg setter så høyt som ditt nærvær. Men jeg er uverdig, jeg er det ikke verd, for jeg er et syndig menneske,» sier Peter.

I Guds Ånds eget språk heter det: «Jeg er en syndig mann.» Han vil si: «Jeg er ikke bare et syndig barn, men en syndig mann.»

«Og når jeg i dag ser din majestet, Herre, når jeg ser hvilken makt du har over havet, så du på et øyeblikk har kunnet mane fiskene i denne sjøen inn i garna våre, da føler jeg meg som en slik syndig mann. Ja, det føler jeg nå mer enn jeg noen gang før har følt det i hele mitt liv. Å Herre, å Herre! I din herlighet ser jeg

min usselhet, i din allmakt ser jeg min avmakt, i din høyhet ser jeg min ringhet, i din ære ser jeg min skam.»

Så ydmyk i hjertet ble Peter ved denne fiskefangsten. Og vi har det håpet til vår Gud at hvor mørkt det enn ser ut i våre tider, kaster vi nok ikke ut Guds ords garn helt forgjeves. Det er nok noen som blir hengende i garnet, noen som blir knust som Peter, noen som faller ned for Jesu knær som han, noen som lærer å kjenne sin egen uverdighet som han, noen som sier og føler det han sa: «Jeg er et syndig menneske.»

Dessverre er de visst ikke mange som blir forferdet over syndene sine, forferdet over dommen og forferdet over den evige fordømmelsen. De som ikke blir forferdet, er i alle fall langt flere. Men her og der, i en eller annen stille krok, sitter vel en forferdet sjel som vi kan si til, som Jesus til Peter: «Frykt ikke!»

Og med dette har jeg nå i Guds navn gått gjennom mine betraktninger. Jeg har beskrevet Guds ords garn. Jeg har vist hvordan dette garnet bør være bundet av loven og evangeliet, hvordan det bør være skylt med lærernes alvor, hvordan det bør bli kastet ut på Jesu ord, og til slutt hvordan det blir brukt med større eller mindre utbytte.

Nå bare et par ord til slutt, særlig til dere som ennå liksom svømmer fram og tilbake i dette store verdenshavet – til dere som ingen menneskefisker ennå har kunnet ta opp av dette havet, til dere som stritter mot hver gang man kommer med garnet, og ikke vil la dere dra til omvendelse. Å, vokt dere! Vokt dere så dere ikke blir liggende så lenge i verdenshavet at døden overrasker dere, og dere faller ut av dette havet og inn i et annet hav, i en evig brennende sjø.

Å, dere dyrekjøpte mennesker! La dere for Jesu Kristi skyld fange av Guds ords garn. Ennå kaster Simon Peter ut garna på Jesu ord. Ennå legger han ut på dypet og kaster ut garna til fangst. Jeg mener: Ennå utfører predikantene det kallet de har fått: å fange mennesker. Ennå prøver vi å dra de stakkars sjelene på land og redde dem fra havets bølger. Ennå står den nådige Frelseren ved Gennesaret-sjøen og roper til lærerne: «Dere menneskefiskere, forsøm ikke å kaste ut garnet. Jeg kan vinne en sjel i dag.»

Akk, akk, den som ikke vil la seg fange når garnet kastes ut etter ham, han omkommer på havet før han vet ordet av det; han går uten tvil evig fortapt. Men hvorfor skal det gå dere så ille? Å nei, nei, la ikke predikantene arbeide så lenge de lever og ikke få noe! La dem ikke ødelegge helsen sin, sløse bort kreftene sine, utøse sine tårer, presse ut sine svettedråper, sende opp sine sukk og ødsle bort formaningene sine forgjeves.

Finnes det dessverre blinde veiledere som heller fisker etter bildene på gull- og sølvmynter enn etter menneskesjeler, så finnes det likevel, Gud være lovet, ennå her og der en Simon Peter som heller vil vinne menneskene selv enn menneskenes penger. Å, adlyd disse menneskefiskerne! «For de våker over deres sjeler, og skal avlegge regnskap for det. Se til at de kan gjøre det med glede og uten sukk, for ellers vil det ikke være til gagn for dere» (Hebr 13,17).

Synder, er du ennå i syndens og verdens hav, så la deg dra på land i dag, for din udødelige sjels frelse! Å, på Gennesaret-sjøen skjedde den store fiskefangsten. Men når skal den dagen komme da vi får se den store sjelefangsten? Å, vinner

jeg én sjel i dag, kan jeg likevel ikke klage over at jeg ingenting fikk. Men så mye er sikkert, å synder – og det bør du vite før jeg sier amen: Ennå blir garnet kastet ut etter deg, men snart blir det dratt på land og hengt opp, og siden blir det aldri mer kastet ut. Amen.

6. søndag etter treenighet: Vekkende påminnelser om å forlike seg med Gud og nesten

> «For jeg sier dere: Hvis ikke deres rettferdighet overgår de skriftlærdes og fariseernes, kommer dere aldri inn i himlenes rike. Dere har hørt det er sagt til de gamle: Du skal ikke slå i hjel, men den som slår i hjel, skal være skyldig for domstolen. Men jeg sier dere: Den som uten grunn harmes på sin bror, skal være skyldig for domstolen. Og den som sier til sin bror: Raka! skal være skyldig for Rådet. Og den som sier: Du dåre! skal være skyldig til helvetes ild. Om du da bærer fram ditt offer til alteret, og der kommer til å tenke på at din bror har grunn til å klage på deg, da la ditt offer ligge der foran alteret, og gå først bort og forlik deg med din bror. Kom så og bær fram ditt offer! Skynd deg å være føyelig overfor din motstander mens du ennå er med ham på veien! Ellers vil motstanderen overgi deg til dommeren, og dommeren overgi deg til vakten, og du bli kastet i fengsel. Sannelig sier jeg deg: Du slipper ikke ut derfra før du har betalt til siste øre!» (Matt 5,20–26).

«Så forlik deg nå med Gud og ha fred; derav skal det komme mye godt til deg.»[1] Slik formaner Elifas fra Teman Guds prøvede tjener i Job 22,21. Han lot seg lede av gale tanker om hvorfor det gikk Job slik. Men Job hadde alt forlikt seg med Gud. Han hadde jo Herrens eget vitnesbyrd om at han var en uklanderlig og rettskaffen mann, som fryktet Gud og holdt seg fra det onde (Job 1,1).

Det var altså overflødig å mane ham til denne forsoningen med Gud, som skjer i synderens første omvendelse. Ellers er formaningen god. Ja, på Herrens vegne binder jeg den i dag på hjertet til hver uomvendt synder. Jeg roper i Jesu navn til den ubotferdige sjelen. Jeg roper, og på Kristi siste dag skal du huske at jeg trofast har advart deg.

Jeg roper, og er du ikke likegyldig til en sjel som har kostet Jesu blod, så lyder du formaningen: «Så forlik deg nå med Gud.» Lenge nok har du vært Guds fiende. Lenge nok har du hatet den Gud som aldri hatet deg, men som har elsket deg lenge før verdens grunnvoll ble lagt. Hold nå opp på denne søndagen! Hold opp med å synde, og begynn å omvende deg!

[1] NB: «Forlik deg nå med ham og slutt fred. Ved dette skal du høste det gode.»

Hold opp med å vandre på den brede veien, og begynn å gå inn gjennom omvendelsens trange port! «Så forlik deg nå med Gud og ha fred.» Og går du med på denne forsoningen, skal du sannelig ikke angre på det i din siste stund. Du skal ikke angre på det når du en gang kommer fram for Guds domstol. Nei, derav skal det komme mye godt til deg – mye godt i tiden og ubeskrivelig mer godt i en salig evighet.

Å, om ditt hjerte nå ble så rørt av Den Hellige Ånd at du på denne nådedagen ble stående ved denne salige beslutningen: «Heretter skal jeg forlike meg med Gud.» Amen. Fader vår osv.

Evangeliet: Matt 5,20–26.

I anledning av dette evangeliet legger vi nå fram:

Noen vekkende påminnelser som bør overtale den trygge synderen til å forlike seg med Gud og sin neste.

Jeg lover å gi vekkende påminnelser i dag. Vekkende skulle de bli. Gud gi at du som sover i synden, måtte våkne når du hører dem! Gud gi at din samvittighet ble så våken, ditt hjerte så slått og hele din sjel så ydmyket, rørt og sønderknust at du aldri en eneste dag lenger kunne leve i hardhet mot din Gud eller i uforsonlighet mot din neste!

Synder! Forlik deg med Gud og din neste, 1) for fiendskap mot Gud og ondskap mot din neste gjør at Herren ikke har behag i noen av dine gudfryktige øvelser.

Jesus sier i evangeliet for denne søndagen at en uforsonlig jøde ikke er velkommen hos Gud med sin gave, så lenge han holder fast på sitt uforsonlige sinn – selv om han har tatt gaven med seg helt opp til alteret for at presten skulle ofre den der. Nei, først bør han gå bort og forlike seg med sin bror, sier Frelseren, og så kan han komme og bære fram sin gave.

Dette er en alvorlig lære for syndere som i sin ubotferdighet tar fatt på hellige gjerninger. Her løper du, du syndetrygge sjel, midt i din ugudelighet til Herrens hellige nattverd – uten bedring og uten å tenke på omvendelse. Der ved alteret, der under skriftemålet, kommer du til å tenke på at din bror har noe mot deg. Der husker du at du tungt har krenket den store Gud i himmelen.

Når du dag for dag går i din villfarelse, opptatt av jordiske gjøremål og fordypet i forsettlige synder, glemmer du at det står ille til med din arme sjel. Men når du kommer i templet og har tenkt å tre fram til Herrens bord, husker du lettere enn i hverdagens larm om du har noe uoppgjort med Gud og din neste.

Da går det opp for deg at du ikke er kjent av din Gud og ikke er forent med ham. Da går det opp for deg om du nærer noen skjult ondskap og uvennskap mot din neste. Da gnager, plager og kveler det din samvittighet. Og hva bør du da gjøre? Går det an å ta imot den hellige nattverd så lenge du ikke er forlikt med Gud og mennesker? Nei, Gud bevare deg fra en slik altergang!

Men om du så har meldt deg til altergang, ja, om du alt er kommet til skriftemålet for å bli gjest ved Jesu bord, så forandre beslutningen din! Tenk deg om ennå! Gå ikke slik til nattverden! «Kom ikke nærmere! Dra dine sko av føttene! For det stedet du står på, er hellig grunn» (2 Mos 3,5). Vent heller med altergangen til en annen gang.

Det spiller ingen rolle om menneskene undrer seg over at du ikke går fram denne gangen. Ikke noe menneske skal dømme deg på dommedag; Jesus blir din dommer. Gå først bort og forlik deg med Herren Jesus, din bror, ved en sann omvendelse av hjertet. Gå først bort og forlik deg med din neste, og kom så til Jesu dekkede nådebord i hans nattverd.

Synder! Forlik deg med Gud og din neste, 2) for tiden haster, og alle dager er du på vei til Guds domstol i evigheten.

«Skynd deg å være føyelig overfor din motstander mens du ennå er med ham på veien!» sier Jesus i teksten. Ja, sannelig må det skje snart. For mennesket er som gresset: «om morgenen blomstrer det og gror, om kvelden visner det og blir tørt» (Sal 90,6). Tenker du på å omvende deg til Gud, så må det skje snart.

Du vet ikke hva som skal skje i morgen. «For hva er vel deres liv? Dere er jo bare en røk som viser seg en liten stund og så er borte!» (Jak 4,14). Vil du komme i nåde og vennskap med himmelen – med himmelen, der du har styrtet deg i unåde ved dine forbannede synder – så søk dette vennskapet snart. For når du minst venter det, kan Gud si til deg: «Du dåre! I denne natt kreves din sjel av deg» (Luk 12,20).

Har du noe uoppgjort med din bror? Nærer du kulde og bitterhet mot noe menneske? Legg deg ikke med dette bitre hjertet neste natt! For det kunne jo hende at du aldri våkner mer, men sovner inn i den evige død. Gjør omvendelse, men la det skje snart! Slipp syndene dine, men la det skje snart! Gi urettferdig gods tilbake til eieren, men la det skje snart!

Si opp tjenesten hos djevelen og verden, men la det skje snart! Det haster. Snart byttes tiden ut med evigheten. Ennå er du på veien med din Gud og med din neste, men hvor lenge vet du ikke. Ennå er du på veien med din Gud. Ennå lar han deg tale med seg, for han har ikke satt seg på domstolen.

Etter døden er det ikke verdt å nevne et eneste ord om nåde og frelse. Da er hele himmelen lukket, og aldri får du komme inn der. Men nå hjelper bønn, om den er andektig; nå hjelper omvendelse, om den er oppriktig. Tal nå med Gud på veien, så kan det gå vel både i tid og evighet. Tal med ham til han gir deg et nådig svar.

Tal med ham til det lyder i ditt hjerte: «Dine synder er deg forlatt!» (Matt 9,2). Han skal høre deg om du oppriktig tar avskjed med verden og synden. Ennå er du også på veien med din neste. Å, du dør i en forbannet stund om du dør med et uforsonlig hjerte mot noe menneske!

Nei, du kan jo møte din bror, ditt medmenneske. Så lenge han og du ennå er i dette livet, kan dere treffe hverandre. Vær da ikke så hovmodig at du ikke vil inngå forlik med ham. Tenk på at dere for hver dag kommer Kristi domstol stadig nærmere. Og før dere vet ordet av det, står dere alt for denne domstolen.

Synder! Forlik deg med Gud og din neste, 3) for ellers vil motstanderen overgi deg til dommeren, og dommeren overgi deg til vakten, og du bli kastet i fengsel.

Forferdelige ord! Jesus taler dem selv i dagens evangelium. Gud la dem riktig kraftig skremme en eller annen frekk trell av Satan som like til denne dag verken har forlikt seg med Gud i himmelen eller med sin neste på jorden! Gi akt, du uforsonlige, du onde og bitre synder! Hva sier Frelseren?

Din motstander kan overgi deg til dommeren. Dommeren er Gud. Din neste, som du har gjort urett, kan overgi deg til ham og hans dom. Å, forferdelig om du i en ulykksalig evighet skal falle i hendene på denne strenge dommeren!

Av naturen er mennesket frekt og dristig. Det bryr seg ikke om Gud, og mot sin neste handler det som det lyster. Vil en irettesette noen for hardhet mot fattige enker, for tyranni mot farløse og morløse barn, for ondskap og vrangvilje mot nesten, får en for det meste bryske og uforstandige svar.

Gå og si til et ukjærlig menneske: «Se, denne enken gråter! Ved din hardhet presser du ut tårene hennes! Se, dette barnet som ikke har noen til å verne seg, gråter! Gys, du undertrykker! Dette barnet gråter deg ned i helvetes avgrunn. Se din arme neste, som du plager med dine hardnakkede rettssaker! Din arme neste, som aldri kan få deg til å bli forsonlig, sukker så tungt over din forferdelige hardhet og din grufulle bitterhet.»

Hold en slik refsetale til våre ukjærlige kristne – hva får du til svar? Forferdes, min sjel! Den frekke, den onde synderen som djevelen har egget opp, ler av refsetalen din. Og han våger nok å svare: «Jeg bryr meg verken om enkers eller forsvarsløses eller saksøktes tårer. Hva betyr det om et menneske gråter?»

Jo, hør et ord, du overmodige syndens trell! Din Frelser sier i dag at et undertrykt menneske kan overgi deg til dommeren. Du regner de undertryktes sukk og tårer for ingenting. Kanskje ler du når disse sukkene stiger opp i enkens bryst, når disse tårene faller på enkens kinn.

Men vit at hvert sukk fra en undertrykt overgir deg, slik du står der i din vrede, i den strenge Guds hånd. Vit at hver tåre som faller på ansiktet til et medmenneske du undertrykker – hver eneste slik utpresset tåre – er en røst som roper til himmelen og kaller ned en snarlig hevn over deg, så sant du ikke kommer den i forkjøpet med en snarlig omvendelse.

Skynd deg derfor å inngå forlik, først og fremst med din Gud og dernest også med din neste. Det blir jo forferdelig om du i en ulykksalig død blir overgitt til dommeren eller overlatt til en vred Gud. For hvordan går det så? Jo, dommeren skal overgi deg til vakten, og du skal bli kastet i fengsel. Dette fengselet er helvetes pinested.

Ve den sjel som etter døden og på dommedag skal bli kastet bort fra Gud, bort fra Jesus, fra Den Hellige Ånd, fra alle hellige engler og fra alle utvalgte sjeler, inn i dette fengselet! Det er forferdelig her i tiden å sitte som fange innestengt i et mørkt fengsel. Men å bli kastet i det fengselet der ormen ikke skal dø og ilden ikke skal slokkes (Jes 66,24) – det er det forferdeligste som kan nevnes.

Og dit kommer du om du ikke i tide forliker deg med Gud og din neste. Og kommer du dit – å, jammer og ve! – da kommer du aldri derfra. Du kommer inn i dette fengselet, inn i den evige pine. Ja, inn kan du nok komme, men du kommer aldri ut igjen. Er du en gang kommet innenfor portene til dette fengselet, må du bli der så lenge Gud er Gud.

Du skal slett ikke komme ut derfra før du har betalt til siste øre, og det betaler du aldri. Derfor blir du aldri salig når du en gang er blitt fordømt. Å, om dette kunne vekke den samvittigheten som sover så tungt! Å, om dette kunne få deg

til å ha omsorg for din dyrebare sjel! Å, om du da ville tenke deg om, omvende deg og komme til besinnelse på denne din dag!

Gud røre ditt hjerte for Jesu skyld når jeg til slutt slår på denne klippen med formaningen: «Så forlik deg nå med Gud; derav skal det komme mye godt til deg.» Amen.

7. søndag etter treenighet: Jesu milde omsorg for sine venner

> «På denne tiden skjedde det igjen at en stor folkemengde var samlet, og de hadde ikke noe å spise. Han kalte da disiplene til seg og sa: Jeg har inderlig medynk med folket. For de har alt vært hos meg i tre dager, og de har ikke noe å spise … Alle spiste og ble mette, og de tok opp det som var til overs av brødstykkene, sju store kurver. De var omkring fire tusen. Og han lot dem dra bort.» (Mark 8,1–9).

«Jeg er elendig og fattig, men Herren vil tenke på meg.» Elskede tilhørere! Så nær er Gud oss når han synes å være langt borte. Han hører oss, selv om han tier og later som om han ikke vet av oss. Han venter ved porten vår når kvalene bor i hjertet vårt. Han kommer før vi tenker det, og gir oss lindring, trøst og ro.

I denne overbevisningen sier en gudhengiven kristen med David i inngangsordene våre: «Jeg er elendig og fattig, men Herren vil tenke på meg» (Sal 40,18). Guds omsorg er nok alltid underfull, men aldri mer ubegripelig enn når vi må si: «Jeg er elendig og fattig.»

Da sier en: «Er Herren med oss og sørger for oss, hvorfor rammer da alt dette oss? Og hvor er alle de undergjerningene han har fortalt fedrene våre om, og som profetene og evangelistene har skrevet om? Vi synger jo ennå om dem: ‹Han sørger for oss alle! Han utser tiden å husvale, han sender oss hva nyttig er!›»

Men slå deg til ro, kjære, troende sjel! Også David var arm og elendig. Saul jaget ham som en hjort fra det ene fjellet til det andre, og han ble satt i den ytterste nød og bekymring. Men så elendig han syntes for menneskers øyne, så herlig var han for Gud.

Ja, da hadde han det bedre enn senere i lykkens og medgangens dager, da han glemte Guds bud og dydens lover, sølte seg i synder og i hovmod lot folket telle. Da het det: «Det som var skjedd, var ondt i Guds øyne» (1 Krøn 21,7). Men i sin fornedrelse ble han alltid stående i Guds nåde og kunne si: «Jeg er elendig og fattig, men Herren vil tenke på meg.»

Å, om alle fattige og elendige som har et bedrøvet hjerte, ville ta trøst av disse ordene: Herren vil tenke på dere! Han sørger nok for alle mennesker, han gir alt kjød føde. Likevel er hans omsorg aldri ivrigere enn for de forlatte og elendige. En far elsker alle barna sine, men mest sørger han for de skrøpelige og syke.

Gud elsker alle mennesker, men ingen ligger ham nærmere på hjertet enn hans fattige og nødlidende barn.

Fattigdom føder forakt, sier man. «Hva hjelper det en stakkar om han vet hvordan han skal skikke seg blant de levende?» sier Fork 6,8. «Rikdom skaper mange venner, den fattige blir skilt fra sin venn,» sier Salomo. «Alle den fattiges brødre hater ham. Enda mer holder hans venner seg borte fra ham. Han jager etter ord som ikke er å finne» (Ordsp 19,4.7).

Faller den rike, hjelper vennene ham opp; faller den fattige, støter også vennene ham fra seg. Gjør en rik urett, finner han mange forsvarere; forser en fattig seg, er det ingen som tar hans sak. Slik går det til i verden. Men helt annerledes er det hos Gud, som ikke gjør forskjell på folk og «akter ikke en rik høyere enn en fattig» (Job 34,19).

Rikdom og fattigdom kan ikke gjøre noen salig og heller ikke fordømme noen. Begge er Guds gaver. Job kjente begge; han hadde vært rik og var blitt fattig. Likevel priste og takket han Den Høyeste for begge deler. «Herren ga, og Herren tok,» sier han, «Herrens navn være lovet!» (Job 1,21).

Men du sier: «Hvorfor ber da Agur i Ordsp 30,8: ‹Gi meg ikke armod, og heller ikke rikdom›?» Jeg svarer: Det skjer ikke fordi fattigdom skulle være et tegn på Guds unåde. Av samme grunn kunne en jo også regne rikdom for en straff fra Gud, for Agur ber ikke bare om å slippe rikdom, men også fattigdom.

Han søkte bare en middelvei og ba om ikke å få for mye av noen av dem. For han legger til i v. 9: «for at jeg ikke skal fornekte deg når jeg blir mett, og si: Hvem er Herren? – og ikke, når jeg blir fattig, stjele og forbanne min Guds navn.»

Rikdom er en farlig sak. Det kan lett hende at en setter for stor lit til den og blir stolt, trygg og hoven, lunken i bønnen og kald både mot Gud og mennesker. Derfor sier også Kristus: «Barn, hvor vanskelig det er for dem som setter sin lit til sin rikdom, å komme inn i Guds rike! Det er lettere for en kamel å gå gjennom et nåløye enn for en rik å komme inn i Guds rike!» (Mark 10,24–25).

På den andre siden er også altfor stor fattigdom farlig. Et menneske som ennå ikke har fått fast nok grunn i kristendommen, kan Satan da lett styrte ut i angst og fortvilelse eller forlede til all slags bedrag og syndige påfunn.

Rikdom er farlig, men kan likevel bli nyttig når en bruker den rett til å hjelpe sine medmennesker og fremme alt godt – og ikke gjør det av et hovmodig hjerte, men i sann ydmykhet for Gud. På samme måte er fattigdommen heller ikke noe ondt i seg selv. Den kan godt forenes med Guds nåde når en med tålmodighet og bønn væpner seg mot Satans fristelser og verdens angrep, og tilegner seg Davids trøst: «Jeg er elendig og fattig, men Herren vil tenke på meg.»

Ja, dyrebare kristne! Dette viktige ordet skal være en trøst for oss alle. Det er grunnen til vår glede og kronen på vårt gode navn at hver og en av oss kan si: «Herren vil tenke på meg.» Hvem skulle ønske å leve en time uten denne forsikringen: «Herren vil tenke på meg»?

For når vi har for øye hvor ustadig alt det timelige er, når vi ser de mange ulykkene og motgangene som rammer andre, og som også kan ramme oss, og når vi samtidig tenker på hvor tungt dette livet her på jorden er, da har vi her i tiden bare denne trøsten igjen: Herren vil tenke på oss. Han bevarer oss mot alt

ondt, så det ikke kan skade oss. Og han gir oss mot og kraft til å bære og tåle alt vi ikke kan unngå.

Han våker, for at vi skal kunne sove. Han sørger for oss og tar alle lidelser bort fra oss. Han ber oss i alt å sette vår trøst til ham og overgi oss til hans ledelse. Å Herre, hva er da et menneske, at du tenker på ham, tar deg av ham og sørger så ømt for ham?

Å, hvor ofte skulle vi ikke ha gått under og blitt helt fortapt ved vår egen uforsiktighet, om ikke Guds barmhjertighet var vår verge og følgesvenn, og om vi ikke med fast tillit kunne si: «Herren vil tenke på oss»?

Folket som dagens evangelium forteller om, hadde sannelig grunn til å være bekymret for hvordan de skulle klare seg på en så lang hjemreise. De hadde grunn til å lete engstelig etter brød og mat der de var, så de ikke skulle gå til grunne av sult i den vidstrakte ørkenen de skulle vandre gjennom.

Men se, Herren hadde alt sørget for dem, alt gjort i stand mat til dem, alt åpnet sin milde hånd og mettet dem, så mye ble til overs. Det er dette emnet vi i dag vil forklare nærmere. Fader vår osv.

Evangeliet: Mark 8,1–9.

Ditt ord min spise være
til jeg skal herfra fare. Amen.

Vi skal nå betrakte:

Jesu milde omsorg for sine venner, som 1) blir hos ham med en standhaftig tro, og 2) får maten sin av hans hender.

Du livsens brød, o Jesus Krist,
som lar deg her finne,
skjønt nødig man sin synd og brist
vil angre og besinne,
deg ber jeg rett inderlig:
Du vil i nåde lære meg
din godhet rett forkynne. Amen.

Første del

«Abraham trodde Gud, og det ble tilregnet ham som rettferdighet, og han ble kalt Guds venn» (Jak 2,23). Av samme grunn har alle som går i hans fotspor, krav på det samme navnet. Å, hvor kjærlig sørger ikke Gud ved sin enbårne Sønn, vår dyrebare Frelser, for sine venner når de

1) blir hos ham og holder seg til ham med en standhaftig tro.

Slik gjorde folket i dagens tekst, og Jesus gir det største beviset på sin ømhet for dem når han sier: «For de har alt vært hos meg i tre dager, og de har ikke noe å spise.»

På den tiden hadde Gud Herren hjemsøkt jødenes land med hunger – «ikke hunger etter brød og ikke tørst etter vann, men etter å høre Herrens ord» (Am 8,11). Drevet av en slik lengsel hadde folket samlet seg om Frelseren i ørkenen. Der forkynte han sin himmelske Fars ord og ikke fariseernes lærdommer.

Hos en rett mester lærer en det som er rett. Og den som ikke vet den rette veien, får neppe vite den av en ukyndig; like lite kan den som selv ikke har lært noe, undervise andre. Ryktet om hvordan Kristus forkynte det profetiske, evig frelsende ordet, var spredt vidt og bredt. Derfor hadde folk vandret ut fra mange kanter for å høre ham.

Veien var lang og matforrådet brukt opp, og i den store, ville ørkenen var det slett ingen utsikt til å skaffe noe nytt. Derfor var forlegenheten stor og tung, særlig siden den store mengden nå på tredje dagen ikke hadde hatt noe å spise. Da fikk Jesus inderlig medynk med dem.

Og hvilken lærer ville ikke ha gjort det samme om han hadde hatt tilhørere som ikke var blitt trette av hans preken på tre hele døgn? Nå er det godt om en predikant en gang i uken kan holde folk i kirken i tre timer på det meste. Og dit kommer sikkert ingen sulten, og der sitter en under tak og ikke under åpen himmel som Kristi tilhørere.

Slik er det, mine venner: Det en ikke kan få, søker en mest etter, og trosser all slags vanskeligheter for det; og det en har nærmest, forsømmer en.

Mange gjør en god begynnelse, men fører saken ille ut. De tar imot Guds ord, den liflige himmelske manna, den herlige sjelemat, med glede, men faller fra i fristelsens stund. Blir de litt rørt av en preken, vil de med ett bli fromme. Men det eneste de mangler, er utholdenhet.

I Herrens hus blir de kanskje ført inn på de vakreste tanker om omvendelse fra det syndige livet sitt, om bønn og andakt, om nøysomhet, om tålmodighet og hengivenhet. Men knapt er gudstjenesten slutt og knapt har de satt foten utenfor kirkedøren, før andakten er forsvunnet fra deres verdslige hjerter.

Da kaster Satan snart her, snart der en stein i veien for dem. Da faller de igjen i sin gamle synd, og iveren deres forgår. Sinnet deres blir så urolig, og vreden, utålmodigheten og gjerrigheten så slem og så sterk at den ekle fristeren, djevelen, ved en eller annen last igjen får dem i sin makt. Og han tar seg dobbelt betalt av dem for de få øyeblikkene da bedre tanker jaget ham bort og han måtte holde seg unna.

Men de som er Kristi rette venner – og Gud gi at det var mange, riktig mange av dem blant oss – blir hos ham, ikke bare i tre dager, men til enden. De venter på den lodd som er beredt for dem der oppe, og sier med Job: «Så lenge jeg lever, lar jeg ikke min rettskaffenhet bli tatt fra meg. Jeg holder fast på min rettferdighet og slipper den ikke» (Job 27,5–6).

Da Jesus ba folket sette seg ned på marken, lød de straks. Selv om de så det lille matforrådet omkring seg, trodde de likevel at han som hadde innbudt dem til å spise, også var mektig nok til å gjøre ære på innbydelsen. Dette er troens rette art: at tilliten er så sikker at en ikke tviler på det en ikke ser. Slik har alle Guds venner gjort.

Noah fikk befaling om å bygge en ark. I den skulle han redde seg og sine under vannflommen, sammen med de dyrene som trengtes for å befolke jorden igjen, et par av hvert slag. Ennå så nok ikke den fromme mannen noe tegn til vannflommen som stod for døren. Sikkert syntes han det også var vanskelig å

begripe hvordan det kunne bli mulig å få rom til så mange hundre slags dyr på en så trang plass, og skaffe dem mat og stell.

Dette bryr de såkalte skriftlærde ennå i dag hodet med. Men troen gjorde at Noah ikke tenkte seg lenge om og ikke sa Gud imot. Han gikk straks til verket og gjorde det han hadde fått befaling om.

Enda et eksempel, mine tilhørere! Midianittene var kommet opp mot Israel, tallrike som gresshopper. Det var ikke tall på kamelene deres, og de falt inn i landet og herjet det. Men Herren vendte seg til Gideon, Israels barns fører, og sa: «Gå av sted, så sterk som du er, så skal du frelse Israel av midianittenes hånd! Har ikke jeg sendt deg?» (Dom 6,14).

På disse ordene drog Gideon av sted i troens kraft. Med en håndfull folk angrep han den ufattelig store svermen av midianitter og fridde Israel ut av hendene deres. En lignende troens kraft hadde dratt folket i dagens evangelium til Kristus i ørkenen, der de hadde vært hos ham i tre dager.

På hans ord drog de, og på hans ord satte de seg ned på marken for å få mat, enda de ikke visste hvor den skulle komme fra i store nok mengder. For et lærerikt eksempel, elskede tilhørere, for alle dem som blir hos Frelseren med en standhaftig tro!

For mange av oss ser det ofte helt mørkt ut. Det hender ikke sjelden i hyttene våre at spiskammerset står tomt, og at vi ikke kan gå og ta fra hylla, som ordtaket sier, for det finnes ingenting verken på hylla eller i skapet. Vi legger oss med sultne kropper. Neste morgen står vi opp etter den mest urolige søvn og de mest pinefulle drømmer, nesten uten noe håp om å kunne skaffe oss det vi trenger for dagen.

Da unnskylder vi oss med spørsmålet: «Hva skal vi ete? Hva skal vi drikke? Hva skal vi kle oss med?» (Matt 6,31). Men hva viser dette annet enn at vi ikke har funnet det rette: å bli hos Jesus med en stadig tro? Vi husker ikke hvor mange eksempler vi har på hans hjelp: Nettopp når nøden trykker hardest, er hjelpen nærmest.

Herren våker alltid over sine venner, og hans øye slumrer ikke. Ja, mine elskede kristne! Det finnes knapt noen blant oss som ikke mange ganger har hatt grunn til å erkjenne og beundre Guds underfulle omsorg for oss svake mennesker – snart i det ene, snart i det andre tilfellet, snart på den ene, snart på den andre måten. Kunsten består først og fremst i at vi blir hos Jesus, vår Frelser, med en stadig tro. For

Han utser tiden å husvale,
han sender vel hva nyttig er;
hva vi med tro i hjertet tale,
det merker straks vår Fader kjær;
så kommer Gud før vi det tror,
og skjenker fred og trøst og ro.

Tenk ei, når motgangstimen slår,
at av din Gud forglemt du er;
for sorgens tåke snart forgår,
og han deg har da mere kjær;

tenk, tiden snart omskifter seg,
og motgang er foranderlig.

Vårt hellige evangelium gir enda flere beviser på Jesu ømme omsorg: Han sørget for tilhørerne sine, så de alle ble mette og fornøyde. Derfor går vi nå over til å vise i den

Siste del

av prekenen vår hvordan de fikk maten sin av hans hender.

«Jeg har inderlig medynk med folket,» sier han. «For de har alt vært hos meg i tre dager, og de har ikke noe å spise. Sender jeg dem hjem fastende, vil de bli utmattet på veien. Noen av dem er jo kommet langveis fra.» Det hjertet flyter over av, det taler munnen (Matt 12,34). Jesu hjerte var fylt av inderlig barmhjertighet, og derfor gikk barmhjertighetens liflige ord ut av hans munn: «Det gjør meg vondt for folket» – eller: «Jeg har medynk med folket.»

De kalde og stolte verdensvise regner medlidenhet for en feil, men den kristne visdom holder den for en dyd og akter den høyt. Ja, den Gud vi tror på, holder det for sin største ære å kalles barmhjertighetens Far. Og vår Frelser sier: «Jeg har inderlig medynk med folket.»

Ordet for medynk betegner i grunnteksten den høyeste grad av medlidenhet. Det er en følelse av samme slag som den Gud gir uttrykk for overfor Efraim i Jer 31,20: «Derfor røres mitt hjerte av medynk med ham, jeg må forbarme meg over ham.»

Men så stor som Guds godhet var, så stor var også hans allmakt. Blant folket var det sult, og derfor var mye ondt å frykte. Men hjelpen var nær. Disiplene stod rådville. Da Frelseren nevnte at folket skulle spise, spurte de: «Hvor skulle noen få tak i nok brød til å mette alle disse her i ørkenen?» Det lille forrådet som fantes, rakk ikke til så mange.

Utfallet viste likevel at det ble mer enn nok. For sju kurver ble fylt med stykkene som ble til overs, og alle hadde spist seg mette. Et stort bevis på Guds godhet og styrelse! Hver og en må vel si med David: «Jeg har vært ung og blitt gammel, men jeg har ikke sett den rettferdige forlatt eller hans avkom lete etter brød» (Sal 37,25).

Hvor salig er det da, mine venner, å få sitt timelige brød av Guds hånd, og til sist å bli bespist med det himmelske blant hans utvalgte! Derfor har vi også store plikter overfor vår ømme velgjører. Å, måtte vi bare riktig erkjenne hans barmhjertighet!

Jakob gjorde et løfte på reisen sin til Mesopotamia: «Dersom Gud vil være med meg og bevare meg på den veien jeg går, og vil gi meg brød å ete og klær til å kle meg med, og jeg kommer tilbake til min fars hus i fred, så skal Herren være min Gud. Denne steinen som jeg har reist til minnestein, skal være et Guds hus» (1 Mos 28,20–22).

Har også du, min kristne venn, hittil fått kjenne din Guds omsorg? Har han bevart deg på dine veier, har han gitt deg brød og klær og latt deg leve i fred og ro? Si da av et takknemlig hjerte: «Herren skal være min Gud, og min sjel skal bli hans bolig.»

Det er bare idel kjærlighet som rår i hans hjerte og får ham til å si disse ordene om oss alle: «Jeg har inderlig medynk med folket.» Å synder, åpne nå en gang øynene dine! Lukk dem opp og se hvilken godhet Gud har vist deg! Se på Jesu åpnede side, og se hvordan hans medlidende hjerte svulmer av inderlig kjærlighet.

Gud forbarmer seg over din elendighet, og du vil ikke selv forbarme deg over din arme sjel, men forsømmer den så uforsvarlig, så forsettlig! Å, «søk Herren mens han er å finne, kall på ham den stund han er nær» (Jes 55,6), så du ikke en gang skal høre denne dommen: «Du har forlatt meg, sier Herren. Du gikk bort fra meg. Så rekker jeg da min hånd ut mot deg og ødelegger deg. Jeg er trett av å vise medynk» (Jer 15,6).

Tenk derfor på at det er godt å komme til Jesus, men bedre å bli hos ham. Hva hjelper det å bli fri for en sykdom når en faller i den igjen? Hva hjelper det å få syndenes forlatelse når en ikke slutter å synde? Den som vil bli Jesu venn, vokter seg for en slik ustadighet.

«Dere er mine venner dersom dere gjør det jeg pålegger dere,» sier Frelseren i Joh 15,14. Vel, sett dere da ned omkring ham, likesom de sultne i dagens tekst! Ta imot av hans nådegaver, og erkjenn hans overmåte store omsorg for dere! Følg hans ord, vokt dere for synd, og be Gud føre dere på den rette veien til frelse!

Be om at dere må bli trofaste til enden, og da få høre denne trøstefulle tiltalen fra hans munn: «De er mine. De har stadig holdt fast ved troen og er blitt hos meg. Kom til min Fars rike, dere som er velsignet av min Far!» (jf. Matt 25,34).

Kanskje tenker en og annen ved dette: «Gjerne ville jeg håpe på Kristus, om jeg visste at han for min skyld ville gjøre slike undergjerninger som han gjorde før i tiden, da han var her på jorden. Men undergjerninger ser en sjelden nå.» Der har du rett, min venn. Undergjerninger av det slaget som den gang, skjer ikke nå.

Men den som vil følge Guds veier med oppmerksomhet, gi akt på hans styrelse og granske hans gjerninger nøye, han skal i sannhet finne undergjerninger nok i dem. Eller er det ikke en undergjerning at hjelpen kommer nettopp når den høyeste nød står for døren? At planer vi har lagt med all vår klokskap, men som helt ville ha styrtet oss i ulykke og elendighet, blir til intet? At det vi mest har ønsket oss, ikke skjer, fordi det ville skade oss?

Slike vendinger skjer daglig ved Guds forsyn. Og hvem regner ikke slikt for undergjerninger? Når en hører et ur slå, må en uvilkårlig beundre hvordan det er satt sammen og hvor dyktig kunstneren er, selv om en ikke ser hjulene og fjærene som driver det.

Slik er det også med oss. Vi merker eller ser ikke alltid hvordan Guds forsyn leder våre skritt og fra begynnelsen fører sine hensikter ut. Likevel må vi til slutt si med undring: «Ennå er Gud dommer og hersker på jorden. Hans råd er underfulle, og han fører dem herlig ut.»

Om den fattige ved begynnelsen av et nytt år fikk vite på forhånd alt strevet det vil koste å forsørge seg selv og familien gjennom året, ville han segne under bekymringene og gremme seg i hjel før året var omme. Men den ene dagen går

etter den andre. Ingen av barna hans lider sult, og ved årets slutt er det kanskje ennå noe til overs. Dette er et verk av Gud og hans forsyn.

I dagens evangelium la Kristus brødene i disiplenes hender, for at de skulle dele dem ut blant folket. Slik legger han også formue i de rikes hender, for at de skal hjelpe de trengende med den. Samtidig vekker og beveger han hjertene deres til medlidenhet, så de kommer den trengende til hjelp når han venter det minst, men trenger det mest.

Hvordan Kristus lønner og gjengjelder slik velgjørenhet, viser slutten av dagens tekst: «De tok opp det som var til overs av brødstykkene, sju store kurver.» Det vil med andre ord si at den som gjør vel, høster sjudobbelt igjen. For Gud velsigner og gjengjelder rikelig alt for dem som frykter ham.

Kommer hans forbannelse over urettferdig gods, smelter det bort som snø for solen. Hans velsignelse kan derimot lett gjøre mye av lite. «Det er Herrens velsignelse som gjør rik, og eget strev legger ikke noe til,» sier Salomo (Ordsp 10,22). Det er sant: Gud hjelper ved utveier vi ikke har kunnet forutse eller vite om.

Hvor ofte gjør vi oss ikke unødige sorger og spør med disiplene: «Hvor skal vi få brød fra i ørkenen?» Vi vender tankene snart hit, snart dit, og skaper oss mye uro, stor bekymring og en angst som fortærer hjertet. I mellomtiden sørger Gud for oss og har utsett hjelpen før vi venter den. Å menneske, om du bare kunne tro! Jesus sier: «Frykt ikke, bare tro!» (Mark 5,36). «Alt er mulig for den som tror» (Mark 9,23).

Slik har vi nå i all korthet betraktet Jesu milde omsorg for sine venner, som 1) blir hos ham med en standhaftig tro, og 2) tar imot maten sin av hans hender. La oss nå til slutt, elskede tilhørere, hver for oss stemme i med full hengivenhet:

Nå all sorg jeg kaster,
som mitt hjerte tynger,
på min Jesu rygg;
han for meg vel sørger
hver gang dagen rinner,
jeg da lever trygg,
følger hans bud,
forlikt med Gud;
fra all synd meg Jesus renser
og meg til seg henter.
Amen.

Kristi forklarelsesdag: Hvem får nyde den evige gleden i himmelen? – del 1

> «Seks dager etter tok Jesus med seg Peter, Jakob og hans bror Johannes, og førte dem opp på et høyt fjell, hvor de var for seg selv. Og han ble forvandlet for øynene deres. Hans ansikt skinte som solen, og klærne hans ble hvite som lyset. … Men da de så opp, så de ingen uten Jesus alene.» (Matt 17,1–8).

Holdt i Kungälv 1799.

«Så kom jeg da til kilden i dag, og jeg sa: Herre, du som er min herre Abrahams Gud! Å, om du nå ville la denne reisen min lykkes! Se, nå står jeg her ved denne kilden.» Dette er et stykke av den beretningen som Elieser, Abrahams eldste tjener, ga da Gud på underfullt vis hadde ført ham til det huset der han hadde utvalgt en trofast hustru til Isak, Abrahams sønn. I dette huset ga han full beretning om hele reisen og om alt som hadde hendt ham underveis.

Særlig kunne han ikke la være å tale med rørt hjerte om den store barmhjertigheten Gud hadde vist ham samme dag, da han kom til byen og sto ved byens kilde. Det er da han sier disse ordene: «Så kom jeg da til kilden i dag, og jeg sa: Herre, du som er min herre Abrahams Gud! Å, om du nå ville la denne reisen min lykkes! Se, nå står jeg her ved denne kilden.» Vi leser dette i 1 Mos 24,42–43.

Det er med god grunn jeg har valgt disse ordene som inngangsord på denne hjerterørende dagen, denne Kristi forklarelsesdag. For jeg har av min Gud fått den nåde å preke i dag i en by der jeg riktignok ikke er født, men der jeg er oppfostret helt fra mitt fjerde leveår. Det er en by der jeg nøt den ømmeste pleie av mine kristne foreldre – til mitt nittende år, da Gud ved døden rev en elsket far bort fra meg, og til mitt tjuende, da døden tok fra meg en mor jeg elsket så hjertelig og ømt.

Det er en by der jeg har levd en uskyldig barndom og en uforstandig ungdom. Det er en by der jeg alltid har vært møtt med enestående kjærlighet av det folket jeg er oppfostret blant, og der innbyggerne har gitt meg oppmuntrende bevis på sin tillit. Og nå, i disse timene som er viet gudstjenesten, har jeg trådt fram i en kirke der du, mitt elskede folk som jeg er oppfostret blant, for første gang hørte meg heve min spede, stammende røst. Det var en langfredag, før jeg ennå hadde fylt seksten år, og jeg forkynte deg Jesu død.

I denne kirken viste jeg deg også siden, år etter år og i all enfold, veien til livet, før prekenembetets tunge byrde var lagt på mine svake skuldre. Innenfor disse veggene hviler min avdøde fars ben like nedenfor denne prekestolen, for at han skal stå opp i sin tid, når dagene er til ende. Og utenfor veggene, på et hvilested for de døde ikke langt herfra, hviler min avdøde mor med sitt legeme senket i jorden og venter på sin glade oppstandelse på dommens dag.

Jeg sier: Når jeg nå av Gud har fått den nåde å preke om Kristi forklarelse i dag, i denne byen og i denne kirken, kunne det vel skje uten at jeg ble inderlig beveget? Kunne jeg vel glemme den milde hånden som helt fra mine spedeste barneår har ledet meg, ført meg, bevart meg og usynlig båret meg forbi mange tusen farer i denne byen? Skulle jeg ikke gjerne ønske å være en åndelig veiviser for det folket som alltid med særlig tillit har hørt mine velmente prekener, helt fra den første dag og stund jeg begynte å tale Guds ord i dette tempelet?

Jo, dere innbyggere i denne byen, jeg sier til dere det samme som kong David lot si til sitt folk den glade dagen da han vendte tilbake til Jerusalem: «Dere er brødrene mine. Dere er mitt eget kjøtt og blod» (2 Sam 19,12).

Elieser dro til Nahors by for å finne en hustru til Abrahams sønn. Nå har også jeg reist til denne byen. Og hva skulle jeg høyere ønske, hva skulle jeg mer inderlig be om, enn at jeg i denne stund kunne finne en brud til Guds Sønn – en brud til Frelseren som skinte på Taborfjellet – blant det dyrekjøpte folket som er til stede her i kirken i dag?

Elieser sa: «Så kom jeg da til kilden i dag, og jeg sa: Herre, du som er min herre Abrahams Gud! Å, om du nå ville la denne reisen min lykkes! Se, nå står jeg her ved denne kilden.»

Men jeg – ak, jeg står denne dagen ved en enda mer forunderlig, en langt viktigere kilde: ved livets og salighetens kilde. I dag blir det i kristenhetens kirker forklart et evangelium som er så hjerterørende at selv om du, å synder, hadde den hardeste sjel i ditt syndige legeme, burde du likevel gi deg over for Den Hellige Ånd og la Gud få råde med deg på en dag da en så gripende tekst blir forklart.

I dette evangeliet har Gud åpnet for deg en rik, en overstrømmende frelseskilde. Her åpnes himmelens port i dag, og du kan i dette usle livet få kaste et blikk inn i det evige liv. Her viser Frelseren seg i sin herlighet på et fjell som lå på vår usle jord; hans ansikt skinte som solen, og klærne hans ble hvite som lyset. Her blir det tegnet noen skyggeriss av den gleden som venter på himmelens lyse strender, når Guds barn er kommet vel over verdens brusende vann.

Her er altså en kilde som flyter over av livets vann! Ved denne kilden står jeg nå i denne timen. Gud gi meg nåde til å øse av den på rett måte, og Gud gi dere nåde til å ta imot dette vannet med virkelig tørstige hjerter! Så kom jeg da til kilden i dag. Her står jeg og ber til min Gud: Herre, du Abrahams Gud, du alle menneskers Gud, du dette folkets Gud, du vår barmhjertige Gud – har du latt min reise til denne byen lykkes?

Se, så står jeg her ved kilden, ved evangeliet om Kristi forklarelse, og jeg ber deg: Herre, Herre Gud! La en eller annen sjel blant alle disse sjelene bli vunnet og frelst i dag! Amen. Fader vår osv.

Evangeliet: Matt 17,1–8.

I Herrens navn betrakter vi nå:

Et tydelig svar på det ømmeste spørsmålet av alle spørsmål på jorden: Hvem får nyde den evige gleden i himmelen?

Under dette emnet overveier vi: 1) Den evige gleden i himmelen, og 2) svaret på spørsmålet: Hvem får nyde denne gleden?

Stor herlighet og fryd er til
hos Herren Sebaot.
Til alle han den gi vil,
og mye mer av godt;
om troen den tar imot,
om troen den tar imot
i Herren Sebaot.

Å Herre Gud, vær du så god,
la oss få komme dit.
Ak, liv du opp vårt svake mot,
alt etter som du vil.
Gjør oss svake frimodige,
gjør oss svake frimodige
i Herren Sebaot.

Ja, la oss få en evig glede – og la oss få en evig glede – hos deg, Herre Sebaot! Amen.

Ja, kom da, du liflige emne om den evige gleden, du som har satt så mang en synder i ettertanke fra den første dagen du ble lagt fram i verden! Kom da, du liflige emne, som har styrket, gledet og vederkvegd så mangt et Guds barn under all motgang i denne jammerdalen! Ak, om jeg kunne legge deg fram med slik kraft i dag at ingen av alle disse tilhørerne gikk ut av kirken uten å kjenne et slag i samvittigheten og kjenne hjertet dratt til å søke, i omvendelse og tro, å bli innbygger i den himmelen som jeg, en arm synder, nå skal tale om her på jorden!

Da Frelseren skulle forklares, tok han Peter, Jakob og Johannes med seg og førte dem opp på et høyt fjell, hvor de var for seg selv. Og når jeg denne dagen skal legge fram den himmelske herligheten, ønsker jeg av hjertet at dere alle, dyrekjøpte tilhørere, måtte bli tatt avsides. Avsides fra alle jordiske tanker, avsides fra alle verdslige bekymringer og fra all travelhet i huset, som har spredt tankene for så mang en sjel på jorden. Avsides fra det syndige bråket som verdens urolige barn lager.

Å, du arme synder! Kanskje gikk du hjemmefra i dag med hodet fullt av bare jordiske, bare verdslige tanker. Slik kom du til kirken, og slik sitter du her i denne stund. Gud gi da at du må få noe annet å tenke på denne Kristi forklarelsesdag! Gud gi at din salighet heretter må bli det viktigste dine tanker kretser om!

Herre Jesus, ta disse sjelene avsides! Herre Jesus, la dem få himmelske tanker i dag, de som har hatt jordiske tanker helt til denne dag! Herre Jesus, den som

ikke kan beveges av en preken om den evige pine, la ham beveges i dag av en preken om den evige glede!

Første del

Vi begynner altså i Jesu navn den første delen av vår betraktning med å beskrive den evige gleden.

Ingen må kreve av meg en fullkommen beskrivelse av den evige gleden. Den mest begavede mann, det beste Guds barn, er ikke i stand til å gi en slik beskrivelse i denne verden. Skulle noen kunne beskrive den evige gleden for oss, måtte det være en salig sjel, et menneske som er i himmelen. Om vi kunne få tale med et slikt menneske – se, han ville være den eneste som kunne si oss hva den evige gleden er.

Men kanskje kunne vi selv da ikke få en beskrivelse av denne gleden i all dens storhet. Kanskje lar den himmelske fryden seg ikke uttrykke på noe menneskelig tungemål. Kanskje finnes det ikke ord i de språkene vi taler i verden, som passende kan uttrykke denne fryden. Kanskje kunne en salig sjel, om du fikk tale med den, ikke si mer enn dette: «Ak, du kan aldri tro hvilken glede jeg nyter i himmelen! Ak, Herre Gud, for en fryd det er! Ak, Herre Gud, for en fryd det er hos Herren Sebaot!» Kanskje var det alt den kunne si.

Peter hadde en liten himmel på Taborfjellet, og den beskriver han med ett eneste ord. Han kaller det godt. Det var alt han sa: «Herre, det er godt at vi er her!» Aldri har jeg kjent noe på jorden som er så godt, ville han si. Og kanskje kunne ikke Peter si mer nå heller, om vi møtte ham, enda han har vært i himmelen i atten hundre år.

Når jeg, usle støv som bor i et leirhus (Job 4,19), har lovet å tale om den evige gleden i himmelen, ville jeg sannelig ha tatt meg vann over hodet om jeg hadde lovet å male fullt ut hvilken fryd det er der, hvilken fornøyelse som kjennes, hvilken glede som venter, hvor vakkert den sangen lyder som høres der, og så videre. For dette er verken jeg eller noe annet menneske i stand til. Nei, jeg lover bare noen matte trekk av dette bildet, bare noen løse penselstrøk av dette maleriet.

Jeg skal nok forsøke å vise dere det himmelske Kanaan, det himmelske Tabor i dag, men det blir på avstand, svært langt borte, på en ubeskrivelig stor avstand. Alt jeg kan si om dette, blir bare en matt etterligning av selve maleriet. Det virkelige maleriet er usigelig mye herligere. Kjære tilhører! Legg vinn på å komme til himmelen, så får du selv erfare hva himmelen er, bedre enn noen prest kan si deg det i verden!

La oss da stige opp på det høye fjellet, det himmelske Tabor! La oss se et lite glimt av den evige gleden! Det er en glede som ikke blir avbrutt av noen angst. Det er en glede som gjør at all jordisk glede må regnes for skrap. Det er en glede både for legeme og sjel. Alt, alt er gledesfylt i himmelen.

Gledesfylt er den første forundringen. Gledesfylt er samfunnet med Gud. Gledesfylt er selskapet med englene og de salige. Gledesfylte er samtalene og gjerningene i himmelen. Gledesfylt er befrielsen fra alt ondt i verden og fra den evige fordømmelse. Gledesfylt er forklarelsen av legemet. Og det som setter

kronen på alt: Denne gleden tar aldri slutt, den varer evig. La oss nå gå gjennom dette!

1) Gledesfylt er den første forundringen.

Når et Guds barn har stridt den siste tunge kampen til ende i dødsstunden, når den rensede sjelen har sagt farvel til legemet inntil dommedag, når båndet er løst mellom disse to vennene, legeme og sjel – når legemet blir overgitt til forgjengeligheten og sjelen drar opp til himmelen, og når den frelste sjelen for første gang kommer innenfor himmelens port – da synes jeg at jeg ser hvor forundret den blir.

Evangelisten Lukas forteller at Peter og de som var med ham på fjellet, først var tynget av søvn. Da de våknet, fikk de se Mesterens herlighet og de to skinnende mennene som sto sammen med ham (Luk 9,32).

Tenk hvor forundret de må ha blitt da de våknet og fikk se dette glade synet! De må sikkert ha sagt: «Hva er dette? Vi sovnet på Tabor, og jeg tror vi har våknet i himmelen. Vi har nå vært sammen med vår Mester i tre år, men aldri så vi ham skinne slik som nå. Og hva er dette for et selskap han har hos seg? Å, hva er dette? Hva er dette?»

Like forundret blir en salig sjel når den nettopp er kommet inn i himmelen. Ak, jeg synes jeg hører hvor forundret den spør: Hvor er jeg? Er jeg i himmelen? Hvordan er jeg kommet hit? Hvordan har jeg kunnet svinge meg over lufthimmelen, over stjernehimmelen og inn i de saliges himmel? Jeg som ikke var verdig til å trå på støvet på jorden mens jeg levde der – er jeg i himmelen? Jeg som ikke var verdig til å se på den synlige himmelen – er jeg i de frelstes himmel?

Jeg som burde ha ligget i helvete – er jeg i himmelen? Jeg som burde ha smakt den evige pine – skal jeg glede meg uten opphør? Jeg som burde ha vært blant djevlene – skal jeg være blant englene? Jeg som burde ha fått min bolig blant de fordømte sjelene – er jeg blant de utvalgtes tall? Jeg som burde ha blitt kastet ut i det ytterste mørket – skal jeg være i det evige lys? Skal en orm, et støvkorn, en synder få være i himmelen?

Nettopp var jeg i verden, og nå i himmelen. Nettopp var jeg bedrøvet, og nå så inderlig glad. Nettopp utholdt jeg en tung kamp, og nå har jeg vunnet seier. Å, du min udødelige sjel! Du var jo nettopp i legemet – men hvor er du nå? Ak, ute av legemet og i himmelen.

2) Gledesfylt er samfunnet med Gud.

Ja, ja, det blir det høyeste av den evige gleden. Var ikke Gud, var ikke Jesus, var ikke Den Hellige Ånd i himmelen, da ville det ikke finnes noen glede der! Hva skulle det vel være for en glede om Gud var borte, om Jesus ikke fantes der, om Den Hellige Ånd ikke ble sett der? Men glede over all glede! Legger du vinn på å komme dit, du mitt elskede folk som jeg er oppfostret blant, da får du nyte samfunnet med Gud. Og det blir en fryd som min tunge er altfor svak til å beskrive.

Det er sant, du kan nok ha samfunn med Gud på jorden også. Du kan ha samfunn med ham i bønnen, i troen, ved en verdig altergang og ved å betrakte Guds ord med andakt. Men så nær, så nær kan du aldri få være ham på jorden som du får være ham i himmelen. Se hvordan det var på Tabor den lille stunden

gleden varte der! Ak, se, du leser jo i dagens evangelium at den skinnende Frelseren, de tre disiplene og de to mennene var i det aller nærmeste samfunn med hverandre der oppe på fjellet. Og slik er det i himmelen.

Ak, du troende, du omvendte sjel! Du har jo så ofte med tårefylte øyne og brennende hjerte spurt: Når får jeg komme hjem til min Gud? Når får jeg i evighet være sammen med min Gud? Se, du sukkende, du beklemte Guds barn! I himmelen, i himmelen, der får du være sammen med din Gud så lenge evigheten varer. Du har jo så ofte talt med din Jesus i dine bønner og spurt ham når han vil forløse deg og la deg være hos seg i all evighet. Vær tålmodig og vent. Din Jesus og du, dere skal snart komme sammen.

Og det blir en glede for synderen når han og Frelseren får bo sammen i den samme himmelen. Peter glemte i dag at han var på et fjell som lå på jorden. Han ville reise telt, han ville bygge hytter på fjellet. Men det er verdt å tenke over at han bare ville lage tre boliger: én til Frelseren, én til Moses og én til Elia. For seg selv og kameratene nevnte han ingen hytte. Hvorfor det? Ak jo, han ville bo i samme hytte som sin Mester. Der Jesus var, der ville Peter være.

Nå, dette var et enfoldig forslag av Peter. Det kunne det ikke bli noe av. Men i himmelen, i himmelen, der er samfunnet mellom Jesus og hans barn så nært at de og han er i én og samme himmelske bolig.

3) Gledesfylt er selskapet med englene og de salige.

Å, min Gud! For en glede å få være blant de hellige englene! Ak, du Guds og Jesu venn, det var Guds engler som frydet seg så hjertelig i himmelen da du omvendte deg på jorden. Det er Guds engler som usynlig gjør deg så mange tjenester og bærer deg forbi så mange farer i denne usle verden. Det er Guds engler som slår leir rundt huset ditt og holder vakt om deg, så djevelen ikke skal skade deg. Det er Guds engler som skal styre seiersvognen som du i din siste stund skal reise hjem i, til din himmelske brudgom.

Tenk nå selv hvilken glede det skal bli å få være i selskap med disse lyse, disse klare, disse hellige åndene i all evighet! Og det kjære selskapet med alle salige menneskesjeler – min Gud, hvor herlig skal ikke det bli!

Disiplene så på Tabor Moses og Elia, to salige menn som de aldri hadde sett før. De var for et øyeblikk steget ned fra den store himmelen til den lille himmelen på fjellet. De var der både med legeme og sjel. For her i dagens evangelium står det at de ble sett. Hadde de ikke hatt legemer, men bare vært til stede med sjelen, kunne disiplene jo ikke ha sett dem.

Men det mest forunderlige var at de kjente dem igjen, enda de aldri hadde sett dem. Hvordan var det mulig? Ja, hvem vet det? Det må ha kommet av den klarheten som var på Tabor. I dette lyset kjente de dem. Og slik var disiplene en stund i selskap med to salige Guds barn.

Og slik er det i himmelen. Der kommer alle Guds barn til å møtes. Men du store Gud, for et gledesfylt møte det blir! Tenk bare selv etter! Å få møte alle troende som har levd fra verdens begynnelse til dens ende; å møte alle hellige fedre, prester, profeter, konger, apostler og martyrer, våre venner, slektninger og kjente, våre medstridere som har vært med oss i den åndelige kampen og

vandret med oss på livets vei – si meg, kan noen menneskelig tunge uttale hvilken glede det skal bli?

Det har jo rørt oss så mye på jorden bare å høre om den angrende David, hvor botferdig han gråt og vætet leiet sitt med tårer hele natten (Sal 6,7). Men tenk nå, du mitt elskede folk som jeg er oppfostret blant: å få se kong David, å få møte ham og kjenne ham igjen i himmelen – hvor gledesfylt skal ikke det bli!

Det har jo rørt oss så mye på jorden bare å høre om apostelen Paulus – hvordan han ba, hvordan han gråt, hvordan han arbeidet, hvordan han skrev, hvordan han reiste, og hvilke farer han utholdt bare for å vinne mennesker og dra sjeler til Gud. Men tenk nå, du mitt elskede folk, å få bli så lykkelig en gang at du får se denne apostelen som Gud opplyste. Å få se ham med glede, å få møte ham i himmelen, tale med ham og kjenne ham igjen – hvor gledesfylt skal ikke det bli!

Det har jo rørt oss så mye på jorden bare å høre om de hellige martyrene, som utholdt slike grusomme pinsler fordi de bekjente Jesu navn. Det har rørt oss så mye bare å høre hvor mye de led og hvor tålmodige de var. Vi har hørt hvordan de gikk så glade til retterstedet som om de gikk til et bryllup, hvordan de kysset korsene de skulle nagles til, og smilte til bøddeløksene de skulle halshugges med. Det har vært rørende, sier jeg, bare å høre dette beskrevet.

Men, men du mitt elskede folk som jeg er oppfostret blant – å virkelig få møte disse heltene og heltinnene i Jesu tjeneste i himmelen, få se dem med glede og kjenne dem igjen, hvor gledesfylt skal ikke det bli! Ak, trøst dere med dette, dere bedrøvede Guds barn, når dere ved døden tar avskjed med deres nærmeste!

Kristi forklarelsesdag: Hvem får nyde den evige gleden i himmelen? – del 2

Du bedrøvede mor! Vær trøstet, vær trøstet når døden river et elsket barn bort fra deg. Var dette barnet et Guds barn, så visst som det var ditt barn, da vil jeg si deg at det bare har fullført reisen noen dager før deg og er kommet til sitt rette hjem. Det er bare tatt fra deg for noen øyeblikk. Snart, snart skal du møte det salige barnet.

Du bedrøvede barn! Vær trøstet, vær trøstet når du ved døden mister en elsket far eller mor. Sovner foreldrene dine inn i Jesu fang, da går de bare en liten stund i forveien for å se på den kronen som siden skal settes på deg, om du ærlig kjemper for denne kronen.

Du bedrøvede tilhører som har mistet en tro og oppriktig lærer! Vær trøstet! Nå er nok hans advarende, hans undervisende, hans trøstende munn blitt taus både i og utenfor templet. Men slå deg til ro. Følg hans formaninger, adlyd hans advarsler og vandre på den veien han viste deg til livet, så skal du med ubeskrivelig glede møte denne årvåkne læreren i himmelen.

Ja, omfavn enda en gang deres kjære i deres siste timer. Trykk dem til brystet for siste gang. Si dem farvel, og sving dere opp til himmelen. Hustru! Omfavn din mann enda en gang og si: Nå går jeg til en bedre mann. Barn! Omfavn din far enda en gang og si: Nå går jeg til en bedre far. Far! Omfavn din sønn enda en gang og si: Nå går jeg til den Sønnen, Jesus, som er gitt meg (Jes 9,6).

Å, du elskede folk som jeg er oppfostret blant! La oss leve som Guds barn, så skal vi dø som Guds barn. Og da skal vi også, Gud være lovet, møtes i himmelen! Moses og Elia, Peter, Jakob og Johannes skal møtes på det himmelske Tabor, slik de møttes her på det jordiske Tabor. Der, der møtes Guds venner, men de skal aldri skilles. De møtes, men de tar aldri avskjed. De møtes, men de sier aldri farvel til hverandre. Å glede! Å glede!

4) Gledesfylte er samtalene og gjerningene i himmelen.

Da disiplene våknet på det hellige fjellet, hørte de Moses, Elia og Jesus tale sammen. Moses og Elia talte med ham, står det i dagens tekst, og Lukas forteller hva samtalen handlet om. De talte, sier han, «om hans bortgang, som han skulle fullbyrde i Jerusalem» (Luk 9,31). Det vil si: De talte om Jesu lidelse, som nå

sto for døren, om hans kors, hans død, hans oppstandelse og himmelfart. Dette skulle snart skje, og det må ha gledet Moses og Elia ubeskrivelig å få tale om det.

Nettopp slike samtaler kommer du til å føre, og nettopp slike gjerninger kommer du til å gjøre, om du er så lykkelig at du kommer inn i himmelen. Ak, ak, når alle Guds venner kommer sammen i himmelen, hvilke liflige samtaler blir det ikke der! Der blir det sunget og talt om det nyfødte barnet i Betlehem, om den engstede Frelseren i hagen, om det tålmodige Guds Lam på slaktebenken og om den korsfestede mellommannen på Golgata.

Der blir det talt om hans seierrike oppstandelse fra graven og om hans fryderike oppfart til himmelen. Der blir det talt om hans store kjærlighet til menneskene og om hans ømme brorshjerte mot synderen. Der blir det talt om Guds underfulle førsel med sine barn i denne verden. Der kommer den ene til å fortelle den andre hvor nådig Gud rev ham ut av ilden som en brann. Han forteller hvor underlig det gikk til da Den Hellige Ånd vekket ham av syndesøvnen, og hvor liflig det smakte da Gud trøstet ham i hans store sjeleangst over synden.

Han forteller hvor nådig Gud loset troens skip hans forbi alle klipper og skjær på verdens stormende hav, vel og lykkelig inn i den rolige havnen, og mer slikt. Hvem makter å regne opp og beskrive alt det Guds barn kommer til å tale om i himmelen? Å, for en glede!

5) Gledesfylt er befrielsen fra alt ondt i verden og fra den evige fordømmelse.

«Herre, det er godt at vi er her!» sa Peter. Peter var helt henrykt av glede. Han var nærmest som i en drøm av bare fryd. Markus sier at «han visste ikke hva han skulle si» (Mark 9,6). Og det var jo bare Tabor. Det var et fjell på jorden. Det var ikke det fjellet som den himmelske byen ligger på (Åp 21,10). Når han så seg om, var han ennå i jammerdalen. Han satt på en klippe som skal forsvinne når verden brennes opp.

Men kunne han være så glad på det jordiske Tabor, hvordan skal han da ikke være nå på det himmelske? Kunne han være så glad da han bare så en stråle av den skinnende rettferdighetens sol, Jesus, hvor salige skal da ikke de være som ser denne solen i hele dens dragende glans, med alle dens gjennomtrengende stråler? Kunne noen dråper av himmelens gledeshav smake så godt for Peter her i verden, hvordan skal da ikke hele det evige gledeshavet med alle sine strømmer kunne leske, fryde og glede ham og alle Guds barn i himmelen?

Å, du salige Peter! Var det så godt på fjellet at du ropte: «Herre, det er godt at vi er her!» – hvordan skal det da ikke være nå i himmelen? Å, hvilken glede må det ikke være der oppe i gledens land når de salige Guds barn tenker tilbake på alt det onde som fantes på jorden! Når de tenker tilbake på all motgang og alle trengsler, alle fristelser fra Satan, alle tillokkelser fra verden og alle anfall fra kjødet – og ved alt, ved alt kan de nå tenke: Gud være lovet, nå er det forbi!

Satan prøvde ofte å rive meg ut av Jesu favn mens jeg var i verden. Lovet være Herrens navn, det ble det ikke noe av! Men jeg var likevel aldri trygg så lenge jeg bodde på jorden. Nå er jeg trygg. Gud være lovet! Nå skal den brølende løven aldri sluke meg. Ja, nå skal verden aldri bedra meg, og nå kan kjødet aldri egge meg. Jeg har ikke engang arvesynd – så salig er jeg.

Enda mer: Hvilken glede skal det ikke bli i himmelen når de salige Guds barn tenker på sin lykkelige befrielse fra den evige fordømmelse! Ak, når de ser ned under seg, ser ned i helvete, ned i den brennende sjøen der alle fordømte brenner evig og aldri brenner opp, og ser at de har sluppet denne ulykken – hvilke halleluja, hvilke frydesanger, hvilke glade håndklapp skal det ikke bli ved dette synet!

Jeg synes jeg hører hvor henrykt de salige roper når de ser ildsjøen: Å, min Gud, hvor god du var som reddet meg, så jeg ikke kom dit! Gud være lovet at jeg ikke ligger der! Gud være lovet at jeg ikke brenner der og ikke blir pint der! Takk, du seirende Lam, at du frelste meg fra denne ulykken! Da jeg var i tiden, ba jeg deg så ofte i litaniet: «For den evige død bevar meg, milde Herre Gud!» Pris være deg, min Gud! Det har du hørt. Du har bevart meg for den evige død.

6) Gledesfylt er forklarelsen av legemet.

«På siste dag som sølv og gull, ja, som solen,
mitt legeme skal skinne, ærefullt for stolen.»

Gud gi at du taler sant når du synger eller sier dette! Gud gi at ditt legeme kommer til å skinne slik på den siste dag! Blir det slik, da er du den lykkeligste av alle lykkelige.

I dag leser vi i vårt evangelium at Jesus ble forklaret på fjellet. Ellers så han ut som andre mennesker, både i ansikt og klær. Men nå ble han forvandlet, som det heter i Guds Ånds eget språk. Det var det samme ansiktet, men i dette ansiktet kom det en uvanlig klarhet.

Jesu ansikt begynte å skinne som solen, og legemets klarhet trengte slik gjennom klærne hans at de ble hvite som lyset, sier Matteus. Og Markus legger til at de ble så skinnende og så hvite som snø, ja, så hvite at ingen som bleker klær på jorden, kan gjøre noe så hvitt som Jesu klær var den gangen (Mark 9,3).

En slik klarhet får også alle Guds barns legemer på dommedag og siden i all evighet. På Tabor feiret Jesus sin forklarelsesdag, og minnet om denne forklarelsen høytideligholder vi på denne Kristi forklarelsesdag. En gang, en gang venter også alle Kristi barn på sin store forklarelsesdag. Den dagen bryter fram når alle verdens dager tar slutt. På den dagen skal også Jesu venner bli forklaret slik som Jesus i dag. Ansiktene deres skal skinne som solen, og klærne deres skal bli hvite som lyset.

På den dagen skal Kristi brud begynne sitt bryllup, og engler og djevler og fordømte mennesker skal se henne – hvor klar hun står, og hvor herlig hun skinner i sine brudeklær foran tronen. På den dagen skal Guds barns legemer komme fram av gravene. Men hvordan? «Hvordan blir de døde reist opp? Hva slags legeme trer de fram med?» (1 Kor 15,35). Ak, ikke skrumpet inn av alderdom, ikke vansiret av sykdom, ikke utpint av smerter, ikke fulle av likstank, ikke usle og skrøpelige som her i jammerdalen.

Men, min Gud, hvilken forundring skal det ikke bli i et Guds barns hjerte når det på dommedag får se sitt skinnende legeme! Sikkert skal det da rope ut, fullt av fryd: Å, hva er dette for et legeme jeg nå har? Dette friske legemet – er dette det legemet som var så svakt, så skrøpelig, så elendig, så matt og skjørt

på jorden? Dette lysende legemet – er dette det legemet som så så mørkt ut av alderdom, sykdom, sult og matthet den tiden jeg vandret på jorden?

Dette uforgjengelige legemet – er dette det legemet som ga fra seg en slik stank at folk knapt kunne stelle det i min sykdom, svøpe det i likkisten eller bære det til graven? Dette skinnende ansiktet – er dette det ansiktet som var mørkt av gråt? Er dette det ansiktet som ble svart av smerter? Er dette det ansiktet som var oppspist av kreft? Er dette det ansiktet som var merket med dødens farge da jeg salig gikk herfra?

Disse livlige øynene – er dette de øynene som var røde av gråt? Er dette de øynene som mistet lyset og til sist brast i min dødstime? Disse skarpe ørene – er dette de ørene som til sist mistet hørselen, så jeg mot slutten ikke kunne høre hva den som sto nærmest, sa til meg? Disse friske hendene, som nå skal bære palmene – er dette de hendene som jeg til sist på sykeleiet ikke maktet å løfte av bare matthet?

Disse raske føttene, som nå skal vandre i lysets land og aldri bli trette – er dette de føttene som gikk så mange trette skritt i denne slitsomme jammerdalen? Å, min dyrebare sjel, hvor glad er ikke du! Ak, mitt legeme, mitt legeme, hvor skinner ikke du! Jeg kjenner ikke igjen mitt eget legeme for bare herlighet. Herre Jesus, denne herligheten har jeg deg å takke for. Å, for en usigelig glede!

Til sist, 7), må jeg også nevne det som setter kronen på alt: Denne gleden tar aldri slutt, den varer evig.

Gleden på Taborfjellet varte ikke evig. Ak, kjære Peter, du var så glad der. Du ville bygge hytter. Men disse hyttene ville likevel ikke ha fått stå til evig tid. De skulle rives, for du var ennå på jorden, enda du hadde en liten himmel på jorden for en stund. Gleden på Tabor tok slutt, men i himmelen tar den aldri slutt.

Etter flere tusen års glede er den like ny som den første dagen de salige sjelene kom dit. Tusen år i himmelen – fremdeles varer gleden. Millioner av år i himmelen – fremdeles varer gleden. Så mange år i himmelen som det har vært løv og gress på jorden – fremdeles varer gleden. Så mange år i himmelen som det er sandkorn på havets bunn og dråper i regnet – fremdeles varer gleden.

De salige, de frelste Guds venner trenger aldri å si: «Ak, Gud hjelpe og trøste oss! Nå tar denne store gleden slutt. Snart må vi ut av himmelen. Snart er vi skilt fra Guds og hans englers liflige selskap.» Nei, du arme synder! Legg bare vinn på å komme vel inn i himmelen, så kan jeg love deg at du aldri kommer derfra. Evig å fryde seg, evig å lovsynge Lammet, evig å bære palmene, evig å spille på harper, evig å være hos Gud og aldri komme fra ham!

Å, mine brødre, mine brødre! Å, du elskede folk som jeg er oppfostret blant! Det skal vare evig. Er du kommet vel inn i himmelen, blir du aldri drevet ut. Å, dere glade Guds barn! Å, dere glade sjeler som bor der oppe i den store frydesalen! Verdens glede tar snart slutt, men «ingen tar deres glede fra dere» (Joh 16,22).

Men hold inne, du menneskelige tanke! Stans nå, du min syndige tunge! Det er bare barnesnakk alt du sier om den evige gleden. Du har talt nok, men langt fra beskrevet denne gleden. Her på jorden kan ingen uttrykke eller beskrive

hvor mektig og herlig denne gleden er; språket mangler ord for det. Så skynder jeg meg videre til den andre og siste delen av betraktningen.

Annen og siste del

Her har jeg lovet å gi svar på spørsmålet: Hvem får nyde denne gleden som vi nå har talt om?

I selve emnet for vår betraktning i dag kalte jeg dette spørsmålet det ømmeste av alle spørsmål på jorden. Og det er det virkelig. Eller si meg: Kan et menneske noen gang spørre om noe som er ømmere enn dette? Ak, hvem blir et så lykkelig menneske at han får del i den gleden som i dag er beskrevet i skrøpelighet? Hvordan må det stå til med sjelen hos det mennesket som skal aktes verdig til å komme til himmelen? Og hvor mange av disse sjelene som har hørt denne prekenen i dag, kommer en gang til å nyte den evige fryd i Guds himmelske rike?

Her er så mange sjeler i kirken i denne stund. Hvor mange av disse sjelene blir evig salige? Her sitter så mange legemer i kirken på denne Kristi forklarelsesdag. Hvor mange av disse legemene kommer til å skinne for tronen på den ytterste dag? Ak, store, ømme og hjerterørende spørsmål!

Men Gud hjelpe oss! Om de får nyte den evige gleden i himmelen eller ikke, er det siste menneskene spør etter nå for tiden. De fleste bruker sine nådedager på helt andre spørsmål. En håndfull mold, litt jordisk eiendom og et par glass brennevin er langt mer ettertraktet enn hele Guds himmel og salighet. Hva de skal spise, hva de skal drikke og hva de skal kle seg med – det spør folk etter, det ligger midt i hjertet på dem, og det er det tankene deres kretser om natt og dag.

På himmelen skal en tenke sist, og etter saligheten skal en spørre når en ikke lenger makter å tjene verden. Slik står det til i kristenheten nå. Herre, forbarm deg over det! Men synder, synder, hva gjør du? Å spørre etter himmelen, etter din arme sjels frelse, etter den evige salighet og hvordan en skal vinne den – det er likevel det viktigste spørsmålet som kan stilles i verden.

Nå, så må jeg da kort svare på det: Hvem, hvem får nyte den evige gleden i himmelen? Får alle som bor i kristenheten, nyte denne gleden? Ja, hva kunne vel ønskes mer? Men nei, nei, så vel er det ikke. Det er ikke bare mange jøder, tyrkere og hedninger som må stå utenfor himmelens port. Men – det en aldri skulle kunne tro – tenk at mange tusen kristne også blir utestengt fra den himmelske fryd! Å, jammer over all jammer!

Får alle som er døpt, nyte den evige gleden? Ja, blir du stående i din dåpspakt, eller fornyer du pakten ved en sann omvendelse etter at den er brutt, da kan du vente deg denne gleden. Men de fleste kristne faller og står aldri opp av sitt fall så lenge de lever, og slik får de aldri nyte denne gleden.

Får alle som går til Herrens nattverd, nyte den himmelske gleden? Ak, hva kunne vel ønskes mer? Men dessverre, det er langt derfra! De fleste nattverdgjestene er dessverre uverdige. Det er mang en som aldri har gått verdig til Herrens nattverd helt siden sin første altergang i verden. Ak, hvordan skal en slik kunne komme inn i himmelen når han går ut av verden i denne tilstanden? Nei, det er jo helt umulig! Ak, mange nyter den hellige nattverd på jorden som ikke får være med ved den store nattverden i himmelen.

Får alle som lever skikkelig og stille for menneskers øyne, nyte den evige gleden? Ja, i den innbilningen lever og dør mange tusen sjeler. Men jeg forsikrer deg, menneske, i den allerhelligste Guds navn: Om du er aldri så skikkelig og har levd aldri så fortreffelig så langt mennesker kan se og vite, men aldri er blitt omvendt, forandret og født på ny av Den Hellige Ånd i ditt indre, da er du likevel en kalket grav for Gud. Og i denne tilstanden har du verken lodd eller del i den evige gleden.

Får alle som håper det beste, alle som står fullt og fast i den tanken at himmelen ikke skal slå feil for dem – får alle disse nyte den evige gleden? Å nei, mine hjertens venner! Mange tusen tenker at de skal komme til himmelen, og så kommer de til helvete. De håper på saligheten og styrtes i fordømmelsen. De mener at himmelens dør en gang skal stå åpen for dem, og den blir lukket. De tror at de skal komme inn i Guds rike, og de blir kastet i ildsjøen. De venter at de skal få en evig glede, og det blir pine i stedet for glede.

Å menneske, menneske! Vil du fortsatt leve i din urenhet og løsaktighet, så vit at himmelen blir lukket for de urene. Vil du fortsette med denne forbannede brennevinsdrikkingen, så vit at himmelen er tapt, og at du drikker deg rett inn i helvete. Vil du ikke legge av din grufulle sverging og banning, så vit at du til sist sverger bort hele din udødelige sjels salighet. Vil du ikke la denne forferdelige jakten på jordiske ting fare, så vit at du jager etter jordiske skatter så lenge at du til sist har mistet alle himmelens eiendommer.

Vil du ikke vende om fra dette tankeløse løpet til Herrens bord midt i din dypeste trygghet i synden, så vit at du synder mot Jesu legeme og blod så lenge at du til sist må bøte for denne synden i en ild som aldri slukkes. Vil du ikke holde opp med den hardnakkede motstanden du daglig yter mot Den Hellige Ånds nådevirkninger i din sjel, så vit at du kan stå ham imot så lenge at du har mistet den evige gleden – den som han ellers ville føre deg til, så sant du var ham lydig.

Å, du elskede folk som jeg er oppfostret blant! Det skal mye til om vi arme syndere skal kunne håpe å få nyte den evige gleden. Da må det skje en alvorlig oppvekkelse i din sovende samvittighet, å synder, så dine øyne blir åpnet og du får se at du er åndelig naken. Da må det vokse fram i ditt hjerte en sorg over synden som er så alvorlig at du blir alle synders svorne fiende. Da må du komme til en tro på Guds Sønn som forandrer hele din sjel, så du blir himmelsk sinnet i stedet for jordisk sinnet.

Da må du føre en streng vandel, gå med forsiktige skritt i denne onde verden, be uten opphør, våke med all utholdenhet, kjempe for saligheten med ild og alvor og løpe mot det gode målet til du får kronen. Den sjel som nøye gir akt på dette, den og alle dens like, de forstandige sjelene – de, og ingen, ingen andre, får nyte den evige gleden som i dag er beskrevet i skrøpelighet. Den som har omsorg for sin sjels frelse, høre dette og rette seg etter det!

Avslutning

Til sist vil jeg be, ja, på det mest alvorlige vil jeg be hver eneste sjel som har hørt denne prekenen om den evige gleden: Dyrekjøpte sjel! Nå har jeg i dag strevd med å male for deg himmelens ubeskrivelige fryd. Still deg nå liksom tett inntil himmelens dør, og lytt etter hvor stor glede det er innenfor døren.

Lytt etter hvordan gjenlyden av de saliges frydesanger runger i de himmelske hvelvene. Lytt etter den liflige klangen av harpene som spilles av de hundre og førtifire tusen. Lytt etter hvordan de synger der med fryd, de store med de små.

Jeg synes ditt hjerte burde bli slått, mykt og bøyelig for Gud når du tenker på dette. Og er du ikke hardere enn klippen, burde samvittigheten våkne, syndene tynge deg, sjelen forskrekkes og øynene åpnes. Og du burde bli så hjertelig lengtende etter Guds nåde på jorden og hans glede i himmelen at denne bønnen jeg nå slutter med, måtte bli din mest alvorlige bønn: Gud, la meg få en evig ro! Gud, la meg få en evig ro hos Herren Sebaot! Amen.

8. søndag etter treenighet: Engelen ved den levendes og seendes nåde-kilde

> «Vokt dere for de falske profetene! De kommer til dere i fåreham, men innvendig er de glupende ulver. På fruktene skal dere kjenne dem. … Hvert tre som ikke bærer god frukt, blir hogd ned og kastet på ilden. Derfor skal dere kjenne dem på deres frukter. Ikke enhver som sier til meg: Herre, Herre! skal komme inn i himlenes rike, men den som gjør min himmelske Fars vilje.» (Matt 7,15–21).

«Derfor kalte en kilden Den levendes kilde.»[1] Det er verdt å merke seg, mine elskede tilhørere, hvor ofte og med hvor stor betydning bilder av kilder, brønner og vann blir brukt i det åpenbarte Ord. Ikke bare den levende naturen, men også den susende vinden, den brusende bølgen og den rislende kilden må stemme i med lovsangen til Den evige, for hans pris når så vidt som himmel og jord.

Derfor ville også Hagar reise et minnesmerke over Guds underfulle vern og nåde da hun kalte kilden der Herren åpenbarte seg for henne, «Den levendes kilde». Beretningen om dette leser vi i 1 Mos 16, og fra vers 14 er inngangsordene ovenfor hentet. Herrens engel, den store paktens engel, fant henne ved en kilde i ørkenen, på en vei som ikke var god. For hun hadde rømt fordi hun var ulydig mot sin matmor. Engelen spurte henne: «Hagar, Sarais trellkvinne! Hvor kommer du fra, og hvor akter du deg hen?» (1 Mos 16,8).

Hun trengte ikke å fortelle ham hvorfor hun reiste, og hvor hun skulle. Han visste det på forhånd og kjente henne godt, for han nevnte både navnet hennes og hvem hun var. «Jeg har flyktet fra min frue Sarai», svarte hun. Det var hennes hovmod og stolte sinn som hadde ført til dette. Men engelen bød henne å vende tilbake til sin frue og bøye seg under hennes hånd. Deretter trøstet han henne med at Gud hadde hørt hennes jammer og sett hennes elendighet. Han forkynte også at fosteret hun bar under sitt hjerte, skulle bli stamfar til store og mektige folk.

Da ga hun Herren som talte til henne, dette navnet: «Du er Gud, den som ser.» For hun sa: «Har jeg her virkelig fått se ham som ser meg?» (1 Mos 16,13).

[1] NB: «Derfor kaller en kilden Lakai Ro'is brønn» (1 Mos 16,14). Navnet betyr omtrent «brønnen som tilhører den levende som ser meg», og det er denne betydningen Linderot bygger på.

Til minne om dette kalte hun derfor kilden der det hadde hendt, «Den levendes kilde, han som ser meg». Det navnet fikk den beholde. For mange år senere bodde Isak, Abrahams sønn, ved en kilde som ble kalt «Den levendes og seendes kilde» (1 Mos 25,11).

Sannelig, noe vakrere navn kunne ikke gis Gud Herren enn «Den som ser» og «Den levende». Hedningenes guder er bare livløse billedstøtter som verken ser eller lever. Men Jakobs Gud er en annen Gud. Til ham setter alt levende sitt håp, og av ham er alt levende skapt. «I ham er det vi lever og rører oss og er til» (Apg 17,28). Da Josef i Egypt ga seg til kjenne for brødrene sine, var dette hans første spørsmål: «Er min far ennå i live?» (1 Mos 45,3). Det spørsmålet trenger vi ikke å stille om vår himmelske Far.

Han er selve livet, selve evigheten. Han er uten begynnelse og ende. Han løfter sin hånd mot himmelen og sier: «Så sant jeg lever evig» (5 Mos 32,40). Er min far ennå i live? Gud lever ennå – sjel, hvorfor skjelver du? «Herren lever! Min klippe være lovet! Opphøyet er min frelses Gud» (Sal 18,47).

Dere som forakter hans ord og spotter hans rettferdighet, dere kjenner ham ikke. Han er ikke noe livløst avgudsbilde, men den levende og seende Gud. Hans øyne er langt klarere enn solen og ser alt vi mennesker gjør. Ingen krok er så mørk og bortgjemt at hans blikk ikke trenger inn i den.

De ugudelige skryter av sine gjerninger, og misdederne trosser himmelen selv. De forfølger Jesu venner og plager dem som er uten vern, og de tenker: «Herren ser det ikke, Jakobs Gud gir ikke akt.» Da taler David høyt i Sal 94,8–11: «Forstå da, dere uforstandige blant folket! Og dere dårer, når skal dere bli vise? Han som plantet øret, skulle han ikke høre? Han som skapte øyet, skulle han ikke se? Han som refser hedningene, skulle han ikke straffe – han som gir menneskene forstand? Herren kjenner menneskenes tanker, han vet at de bare er tomhet.»

Han er den levende og seende. Ved synden flykter vår sjel fra ham, slik Hagar flyktet fra sin matmor; den løper omkring i ørkenen til sin egen undergang. Men han ser etter den. Hans engel finner den ved avgrunnens kilde og roper til den: Hvor kommer du fra, og hvor går du hen? Til Satan, til djevelen, din verste fiende! Ak, vend nå om igjen til din Herre og bøy deg under hans hånd, så skal han høre din elendighet, se din jammer og se til deg i nåde. Du, Gud, ser meg.

Dagens evangelium viser at Gud også ser til hjertet. De falske profetenes fåreham kan ikke bedra ham som vet alt, for han vet at de innvendig er glupende ulver. Huggormgift bor i hjertene deres, mens honningsøt tale flyter fra leppene deres. Gift er deres lære, gift er deres liv. Å, at slike skal kalles Herrens prester, at slike skal få vise seg i åndelig drakt! Må en ikke si at tidens tegn er onde?

Men du sannhetens og lysets Gud, send oss din Hellige Ånd så han leder oss på salighetens rette vei! Vend våre øyne bort fra det forfengelige, og fyll våre hjerter med kjærlighet og lengsel etter å leve etter ditt sinn! Hør oss når vi nå fortsetter vår betraktning i andakt og bøyer kne for deg og ber om din nåde og velsignelse med vår dyrebare Frelsers egen bønn! Fader vår osv.

Evangeliet: Matt 7,15–21.

Driv bort fra din vingård, Gud,
den som i et fåreskrud
ulven i sitt indre bærer!
De som tolker dine bud
og forkynner Jesu lære,
oss til trøst og deg til ære,
dem du kraft og bistand gi,
så de ved sitt hele liv
beste vitnesbyrd frembærer,
så de gjør det som de lærer. Amen.

Ut fra det jeg kort har sagt i innledningen, og ut fra det hellige evangeliet som nettopp er lest, vil jeg i denne andaktsstunden, med Guds nåde og hjelp, i enfold legge fram:

Engelen som ved den levendes og seendes nådekilde spør hver synder som er i nød:
1) *Hvor kommer du fra*? 2) *Hvor går du hen*?

Å Jesus Krist, du nådens brønn,
du levende vannets kilde,
en synders bønn av hjertets grunn,
la den for ditt åsyn gjelde!
Din store nåde og hellige navn,
de lokker meg, synder, i din favn
min nød for deg å frembære.

Første del

Hvor kommer du fra? «Fra å bære fram min tro og mine gjerninger for Guds trone», svarer den botferdige. Vel! La oss da først prøve hvilken grunnvoll din tro hviler på: om den springer ut fra Guds ord og stemmer godt overens med det, eller om den bygger på menneskelige læresetninger og påfunn.

Det er ikke for intet at Jesus i evangeliet gir oss dette rådet: «Vokt dere for de falske profetene! De kommer til dere i fåreham, men innvendig er de glupende ulver.» Våre tider er så svikefulle at enhver i det daglige samliv må innse hvor nødvendig Siraks allmenne leveregel er: «Trofast blant tusen – knapt én.» For sauene kan lettere kjenne ulven og vokte seg for den enn vi kan vokte oss for et falskt menneske.

I dagens tekst møter vi ulver som kan kunsten å kle seg ut i fåreham, så en ikke skal se deres rette drakt eller hva de har i sinne. I vår tid har listige, stygge mennesker like godt lært seg å sminke seg med vakre farger, så en ikke skal se hvor stygge og skrøpelige de er. De ugudelige skjønner å smiske seg inn med søt tale, så en ikke skal merke deres skjulte list. Lover noen oss melk, bør vi vente oss vann i stedet. Og taler noen til oss med vennlige ord, må vi frykte at de kommer fra et hjerte fullt av galle.

Likevel krever tiden at en retter seg etter den og hyler med de ulvene en er blant, sier mange. Men jeg svarer: Villfarne venn, det er ikke rett! Ærlighet varer lengst. Men nå et annet spørsmål: Når du er så snar til å være forsiktig i timelige ting, hvorfor er du det da ikke i åndelige? Du vet jo at falske profeter

lurer på deg for å vugge deg inn i syndens slummer som et spedbarn, og at de setter alt inn på å ødelegge din udødelige sjel.

Husk hva Johannes la sine venner på hjertet: «Mine kjære! Tro ikke enhver ånd, men prøv åndene om de er av Gud! For mange falske profeter er gått ut i verden» (1 Joh 4,1). Paulus var ingen falsk profet, men en høyt opplyst apostel, en tro tjener for Jesus Kristus og en mektig undergjører. Likevel lot han gjerne folk prøve det han gjorde og lærte. Lukas forteller at flere fornemme jøder i Berøa «tok imot Ordet med all godvilje, og gransket hver dag i Skriftene om det forholdt seg slik som det ble sagt» (Apg 17,11).

Sannheten skyr ikke lyset, men trer dristig fram og lar seg prøve av hvem som helst. Derimot er det tegn på en dårlig sak og en ond samvittighet når falske profeter forbyr folk å lese Skriften og krever blind tro og blind lydighet, for at ingen skal våge å prøve å avsløre ulven som skjuler seg under fårehammen.

Innvender de at det er farlig å granske og dømme i åndelige spørsmål og følge sin egen ånds innskytelser, er svaret: Det svake mennesket må virkelig ikke følge sin egen ånd, men Den Hellige Ånd. Men det må også vokte seg så det ikke lar seg lede slik en blind leder en blind, så det faller i grøften (Matt 15,14).

Paulus sier i 1 Tess 5,21: «Prøv alt, hold fast på det gode.» Friheten til å prøve alt må vi altså ikke la noen ta fra oss. Men vi må likevel bruke den med slik beskjedenhet, ydmykhet og forsiktighet at vi velger og holder fast på det gode.

«Vokt dere for de falske profetene! De kommer til dere i fåreham, men innvendig er de glupende ulver.» Lot de ondskapen sin vise seg altfor åpent, ville alle få avsky for dem. Derfor må det onde smykkes med et skinn av godt, og villfarelsen dekkes til med et utseende av sannhet.

Slik lar noen seg blende av det gamle fordi det er gammelt, enda de mener det ærlig. Andre er derimot så forhippet på alt nytt at de forkaster de beste og best grunnfestede sannheter bare fordi de er alminnelige. De ser det som tegn på en høy og opplyst forstand å ikke tro det andre tror.

Vil vi gå trygt, må vi på den ene siden vokte oss for den falske tryggheten i en slavisk menneskefrykt, og på den andre siden for fritenkeriets skadelige innflytelse. Vi må søke det sanne uten fordommer og påkalle Gud selv om kraft og nåde til å finne og skjelne det som kan tjene til vår frelse og salighet, og som han har lovet oss i sitt ord.

I dette hellige ordet ligger også gjemt den kunnskapen om ham og hans vesen som han i sin visdom har funnet det godt å gi oss. Dette ordet er et fast, profetisk ord (2 Pet 1,19). Men menneskenes ord, som er den stolte fornuftens avkom, kan aldri tjene som grunnvoll for noen sikker trosbygning.

Store menn tar også feil, sier David, og veier ofte mindre enn ingenting (Sal 62,10). Ak, de klokeste, ja, selv de fromste kan fare vill. Hvor mye mer da de som kommer til oss i fåreham og innvendig er glupende ulver, og som i sin villfarelse tror at gudsfrykten er et fint embete en kan tjene sitt timelige utkomme på.

Slike falske profeter kommer til oss ikke bare med muntlige læresetninger, men også med skrevne bøker. Hvor mang en bok blir ikke dratt fram i lyset, trykt og spredt, enda den ville ha gjort langt større gagn om den for alltid var

blitt liggende i mørket som føde for møll og mark! Hvor mang en bok finner vi ikke som flyter over av fagre ord og en framstilling som taler sterkt til sansene, men som ikke inneholder en eneste oppbyggelig linje! Om den kan en med full rett si: Mye ståhei og ingen nytte, vakkert skall og usel kjerne, mange muslinger og ingen perler, mange lys og ikke noe skinn.

En slik bok ligner skiltene som kvaksalvende landstrykere henger ut og skryter med på de store markedene. De lover legemidler som skal helbrede alle sykdommer; en leser de herligste vitnesbyrd og beskrivelser om dem, og de lar seg betale godt. Men de selger oss bare usselt og unyttig skrap – om ikke de høyt priste midlene deres attpåtil skader mer enn de gagner oss.

Slik står det dessverre til i vår tid også med andaktsbøkene og oppbyggelsesbøkene våre. Det blir basunert ut om deres klingende titler, og vi blir lovet et trøsterikt, lærerikt og vederkvegende innhold – med ett ord, en sann og tilfredsstillende sjeleskatt. Og vi finner også alt i dem – unntatt det vi ventet: blomster uten frukt, eller frukt uten saft og næring. Det var om slikt kram Forkynneren sa: «For øvrig: la deg advare, min sønn! Det er ingen ende på all bokskrivingen» (Fork 12,12).

Hver dag blir det gitt ut så mange dårlige skrifter som i høy grad støtter tidens dårlige ånd og fremmer ugudeligheten, og som eter om seg som et kreftsår. Derfor skulle en ønske at alle som har oppriktig kjærlighet til sannheten, satte seg med iver mot slike unyttige og skadelige misfostre. De skulle hindre de falske profetene i deres strev for å ødelegge de lettroende og enfoldige, men gode Guds barn under skinn av høyere opplysning. Måtte den vise manns formaning gjelde i dette tilfellet: Prøv alt, men hold fast på det gode, og se etter om den læren som legges fram der, er av Gud!

Like omhyggelig bør en sann kristen granske de falske profetenes gjerninger og handlinger og utforske kilden de springer ut fra. Men da må han ikke glemme seg selv, for ofte kan den falske profeten ligge skjult i hans eget hjerte. I så fall heter han egenkjærlighet. Han er i slekt med mange andre laster som skjuler sin vederstyggelighet under et vakkert ytre, og som får oss til å tro at de er det motsatte av det de virkelig er.

Jo edlere den skatten er som Jesus har betrodd oss, og jo vakrere den kronen er som er gjemt for oss, desto større bør vår årvåkenhet være for å vokte dem, så ingen skal ta dem fra oss.

Josva fikk en gang se at en ukjent mann sto foran ham med et dratt sverd i hånden. Han gikk da straks bort til ham og spurte: «Er du for oss, eller er du med fiendene våre?» (Jos 5,13). Hvor mange tanker, forsetter og sinnsbevegelser stiger ikke fram i oss, som kan såre våre sjeler like lett som et dratt sverd? Vi bør derfor nøye prøve hjertets tilbøyeligheter og se etter om de kommer fra en god eller en ond ånd – om de hører Gud til eller djevelen, vår sjels fiende.

«På fruktene skal dere kjenne dem.» Ingen gartner vil vel stelle et tre som bærer dårlig frukt. Slik vil vel heller ikke Gud verne det mennesket som handler ille, har et fordervet hjerte og ikke gir noe håp om bedring. Vi kan ikke se inn i treets marg eller i menneskenes hjerter. Derfor kan vi umulig dømme om treets

frukt før den er moden, og heller ikke om menneskenes skjulte planer før de har åpenbart seg i gjerninger.

Mang en virker likevel i det ytre god, øm, medfølende og kristelig sinnet, men er ond i hjertet. Vi bør derfor granske nøye, så vi ikke blir bedratt. En slik kan like lite som det råtne treet bære god frukt. Men hva blir en slik hyklers lodd? Det samme som rammer bildet av ham, det råtne treet: å bli hogd ned og kastet på ilden.

Vokt dere derfor for de falske profetene! Still hver nykommer som vil gjøre seg stor med sine læresetninger og omskape deres fedres tro, dette spørsmålet: Hvor kommer du fra? Han skal bli så forlegen at han ikke kan svare dere, fordi han vet og føler at han ikke er sendt av Gud. Enda mer skal forlegenheten hans øke, enda mer skal hans hykleri bli avslørt, og masken av gudsfrykt og fromhet som han har tatt på seg, skal plutselig falle av – når dere legger til det andre spørsmålet i vår betraktnings siste del.

Siste del

Hvor går du hen? I vår tekst blir det vist til to steder menneskene kommer til etter døden: i ilden eller i himlenes rike. Hvor går du nå hen? Gjør du det onde, da går din vei til fordømmelsen. For «hvert tre som ikke bærer god frukt, blir hogd ned og kastet på ilden». Blant trærne gjøres det her ingen forskjell; alle behandles likt. «Hvert tre», sier Kristus. Og hvert tre må bære god frukt om det skal få bli stående på roten.

Slik er det også blant menneskene. Det blir ikke tatt hensyn til personen. «Tjen hverandre», sier Peter, med den nådegaven hver har fått (1 Pet 4,10). Men den som ikke sår noe godt, skal heller ikke høste noe godt. Der treet står, blir det funnet av mannen med øksen. Der mennesket oppholder seg, blir det funnet av hevneren. Stor eller liten, høy eller lav, rik eller fattig – det er det samme i dette tilfellet. Straffen rammer nok sin mann, og gjerningen, ond eller god, får likevel sin lønn.

Hvor går du hen? Jeg spør deg, prest i fåreham, men med ulven inne i hjertet: Hvor går du hen? Jeg spør deg, kjøpmann, som bedrar i handelen og svindler ditt land og din konge: Hvor går du hen? Jeg spør deg, blodtørstige kriger, deg, pengegriske dommer, deg, listige bonde – ja, jeg spør dere alle sammen: Hvor går dere hen med deres skinndyd, med deres ytre skryt av fromhet? Hvor går dere hen? Til helvete? Nei, Gud bevare oss! Til himlenes rike da? Ja, det får vi se!

Har jeg ikke tusen og atter tusen ganger sagt dere det? Har dere ikke selv like mange ganger lest i Guds hellige ord at ikke noe som er urent og besmittet, kommer inn dit, i himlenes rike (Åp 21,27)?

Dere mener at dere kan pukke på deres rett til saligheten fordi dere er rike, og fordi Gud eller noen annen har gitt dere mer makt og gods enn andre. Og kanskje tenker dere å gjendrive meg med Bibelens ord om at «himmelriket lider vold, og de mektige river det til seg» (Matt 11,12).[2]

Nei, det går ikke an! Riktignok står det slik ord for ord i Den hellige skrift. Men det er ikke den slags vold dere mener, det er tale om her. Det har jeg også sagt dere ofte nok før, og jeg spør om dere har glemt det. Og hva sier Frelseren

[2]NB: «trenger de seg inn i himlenes rike med makt, og de som trenger seg inn, river det til seg».

i vår tekst i dag? Jo: «Ikke enhver som sier til meg: Herre, Herre! skal komme inn i himlenes rike, men den som gjør min himmelske Fars vilje.» Og nå spør jeg dere: Har dere gjort den? Og når dere ikke har gjort den, spør jeg igjen: Hvor går dere hen?

Nei, kjære venner, forblindede sjeler! Han som ser alt, kjenner dere godt, men han kjennes ikke ved dere som sine. Om dere talte med menneskers og englers tunger, men ikke har en rett kjærlighet til Gud og deres neste, da regner Kristus, vår dyrebare Frelser, dere ikke for annet enn en lydende malm og en klingende bjelle.

Og om dere hadde profetisk gave og kjente alle hemmeligheter og eide all kunnskap, og hadde en så sterk tro at dere kunne flytte fjell, men ikke har kjærlighet (1 Kor 13,1–2), da skal dere likevel ikke få noe annet svar av Jesus enn dette: «Jeg har aldri kjent dere. Vik bort fra meg, dere som gjorde mot loven!» (Matt 7,23).

Hvor går du hen? Vil du slippe den dommen vi nettopp nevnte, og komme inn i himlenes rike, så gjør bot og bedring og tro på evangeliet. Legg av all urettferdighet om du vil kalles en kristen. Følg Jesus, følg hans lære, så skal hans kjepp og stav trøste deg (Sal 23,4), og du skal med glede kunne øse vann av den evige helsebrønnen. Så kjært det er for deg å vinne himlenes rike, så kjært må det også være for deg å gjøre din Fars vilje, han som er i himmelen.

Kan du ikke gjøre den fullkomment her i tiden, så legg vinn på å tjene Herren din Gud med oppriktig lydighet, så langt Guds Ånd vil gi deg kraft til det, og vokt deg så du ikke med vilje vekker hans vrede. Ha Gud for øye alle dine dager, og bevar hans ord i ditt hjerte. Spør deg selv stadig: Hvor kommer du fra, og hvor går du hen? Tenk på slutten når du begynner.

Du står mellom himlenes rike og helvetes ild. Hvor går du hen? Ak, velg det beste, og gå inn gjennom den trange porten sammen med dem som gjør sin Fars vilje, han som er i himmelen. Vid er den porten, og bred er den veien som fører til fortapelsen, til den evige ild, og mange er de som går på den. De sier nok: «Herre, Herre!» men gjør ikke Farens vilje, han som er i himmelen. Derfor får de denne lønnen på den store gjenkomstens dag: «Gå bort fra meg, dere som er forbannet» (Matt 25,41).

Men trang er den porten, og smal er den veien som fører til det evige liv, og få er de som finner den (Matt 7,13–14). Hvem er så disse få? Nettopp de som gjør den himmelske Fars vilje. Dere har med den levende Gud å gjøre – hva skal han da med døde gjerninger? Hvordan kan et kaldt og dødt menneske være ham til behag? Dere har med den allseende Gud å gjøre – skulle han ikke se deres hykleri og deres falskhet?

Ak, tenk over hvor dere vil gå hen, og hvilken ende det skal ta med dere. Lær å kjenne deres hjertes tre på fruktene. Bevar med all flid deres sjel fra hykleri og falskhet, så den må bli og være den levendes og seendes kilde! La oss følge Paulus' eksempel og spørre: «Hva skal jeg gjøre, Herre?» (Apg 22,10). La oss derfor be Gud at han i alle ting vil åpenbare oss sin vilje og la oss bære frukt som gode trær, så vi ikke blir hogd ned og kastet på ilden.

La oss vokte oss for den svikefulle forestillingen at tiden må hogge lenge på vårt livstre før det faller, og at vi nødvendigvis må ligge lenge nok på sykeleiet til å gjøre bot og bedring der. Ett hogg er nok, og «som treet faller, slik blir det liggende», sier Salomo (Fork 11,3). Som mennesket dør, slik går det ham, vel eller ille.

Derfor, å sjel, glem ikke evigheten! Hvor kommer du fra? Fra Gud. Og hvor går du hen? Ak, vend om til Gud, til ham som har sagt: «Jeg er Alfa og Omega, begynnelsen og enden. Jeg vil gi den tørste å drikke av livets vannkilde» (Åp 21,6). «Men den som drikker av det vannet jeg vil gi ham, skal aldri i evighet tørste, men det vannet jeg vil gi ham, blir i ham en kilde med vann som veller fram til evig liv» (Joh 4,14). Gud gi oss alle dette i nåde for Jesu Kristi skyld, ved sin Hellige Ånd! Amen.

Ja, Jesus, livets nådekilde,
lett vårt mødefulle liv,
gjør du våre dager milde,
og et evig liv oss gi!
Så vi blant de frommes tall
i din himmel glede skal.
Amen.

9. søndag etter treenighet: Herrens frykt som visdommens begynnelse

> «Men han sa også til disiplene sine: Det var en rik mann som hadde en forvalter. Denne ble angitt for ham, det ble sagt at han sløste bort eiendommen hans … Dersom dere ikke er tro i den urettferdige mammon, hvem vil da betro dere de sanne skatter? Og har dere ikke vært tro i det som hører andre til, hvem vil da gi dere noe til egen eiendom?» (Luk 16,1–12).

Lær meg din rene lære
å fatte og forstå,
den i mitt hjerte bære
og ikke fra den gå. Amen.

«Herrens frykt er begynnelsen til visdom, god klokskap for alle som gjør etter den; hans pris varer til evig tid.»[1] Det er David, den store kongen og salmisten, som lærer oss og forkynner for oss denne viktige sannheten, dyrebare tilhørere: «Herrens frykt er begynnelsen til visdom, god klokskap for alle som gjør etter den; hans pris varer til evig tid» (Sal 111,10).

Når Den hellige skrift taler om Herrens frykt, menes det vanligvis hele vår gudstro og alle våre plikter som kristne. For likesom frykten griper sterkere inn i sansene våre enn noen annen bevegelse i sjelen, slik er også Herrens frykt en bekjennelse av at vi kjenner Gud som et hellig, rettferdig og allmektig vesen. I ham søker vi all vår salighet, og hans bud og vilje streber vi etter å leve etter, så vi ikke skal miste hans nåde.

Denne Herrens frykt har den ros med seg at den er begynnelsen til visdom, for ingen som ikke frykter Gud, kan komme til den sanne visdom. All fullkommenhet er i Gud av hans vesen; skapningene – det vil si de vesener han har skapt – er bare en skygge av ham. Derfor, om noen kan aldri så mange vitenskaper og språk, men ikke kjenner og frykter Gud, så vet han likevel ingenting. Han er ikke kommet til visdommens rette begynnelse.

Det er god klokskap å ha lært seg lovene og skikkene i det landet en bor i, og å vite å rette seg etter dem. Men det er enda større forstand og enda finere klokskap å lære seg å kjenne Guds lover og ordninger, og å innrette hele sitt liv etter deres forskrifter i Herrens frykt.

[1] NB: «Å frykte Herren er begynnelsen til visdom. God forstand har alle de som gjør etter hans bud. Hans pris varer til evig tid.»

Nysgjerrigheten driver oss svake mennesker til å prøve å utforske mye som ikke er noe verdt, og da forsømmer vi det som er viktigst. Er ikke det en skam? Ingen av oss er så ukyndig at han ikke kjenner Guds bud og formaningen om å søke Guds rike og hans rettferdighet. Alle vet vi at gudsfrykten er den edleste av alle skatter, vår sikre tilflukt i all livets motgang, vår trøst i døden og vår salighet i evigheten!

Hvorfor blir den da ikke søkt? Hvorfor blir den skjødesløst satt til side av så mange – så mange som ikke synes å ville forstå at det er den største av all visdom å frykte Gud og elske Kristus? Om slike forblindede må vi vel si med Moses: «Å, om de var vise!» (5 Mos 32,29). Vel den som får visdom til å kjenne Gud og hans høye egenskaper rett!

Om ham trenger ikke Jesus å si: «Bedre deg, før jeg vender mitt hjerte fra deg.» Og hvor utakknemlig handler ikke den som i sin dårskap sier fra seg gudsfrykten! Han vet jo hvor nådig den himmelske menneskevennen er, han som forsikrer: «Så sant jeg lever: Jeg har ikke behag i den ugudeliges død, men i at den ugudelige vender om fra sin ferd og lever» (Esek 33,11).

Slike kan en godt sammenligne med den gamle verdslige vismannen som stirret slik på stjernene på himmelhvelvingen at han ikke så seg for på jorden, men falt i en grøft. De tror de er vise, og likevel er de dårer med all sin innbilte klokskap. Å, om de var vise, virkelig vise, og visste hva som tjener til deres fred! (Luk 19,42).

Herrens frykt er begynnelsen til visdom – den visdommen som er sjelens liv, og som lærer mennesket hvordan det trygt skal vandre sin vei så det ikke snubler og faller. Den som gjør etter den, hans pris varer til evig tid. For å være en klok og forstandig mann her i verden kreves det at en vet å rette seg etter gjeldende lover og skikker og handler klokt og forstandig i alt.

På samme måte krever også den himmelske visdommen noe av dem som vil komme til kunnskap om den. Det er ikke nok å bære kristendommens forskrifter og plikter i hodet. De må også ha dens kraft og ånd i hjertet, og virke og handle etter den. Den som gjør etter den, hans pris varer til evig tid, og hans hus blir stående fast.

Kristus sier i Matt 7,24.26: «Hver den som hører disse mine ord og gjør etter dem, han blir lik en forstandig mann som bygde huset sitt på fjellgrunn … Men den som hører disse mine ord og ikke gjør etter dem, han blir lik en uforstandig mann, som bygde huset sitt på sand.»

Dyrebare tilhørere! I dagens evangelium har vi et lærerikt eksempel på visdom etter denne verdens måte og etter Guds sinn. Så ulykkelig det er bare å forstå og eie den første, så himmelsk salig er det å søke og finne den siste. La oss derfor legge vinn på den visdommen som er av Gud, prege dens lære dypt inn i hjertene våre og alltid gjøre etter den.

Den lykken som følger med en slik visdom både her og hisset, vil jeg ved Guds nåde prøve å vise dere kort i dag. Til det ber jeg om Jesu kraft og hjelp, mens jeg faller ned på bøyde knær og sukker i andakt: Fader vår osv.

Evangeliet: Luk 16,1–12.

Forsmå ei hva jeg ber.
Du i mitt hjerte ser
og finner at jeg haver
for deg ei bedre gaver. Amen.

Vi vil nå betrakte:

Herrens frykt som visdommens begynnelse:
1) hvordan den er god forstand og fin klokskap, og
2) hvordan dens pris varer til evig tid.

Herre! Fyll hjertene våre med kunnskap om din evige vilje, i all åndelig visdom og forstand, så vi vandrer den rette veien, gjør det som er rett og godt, vokser i kunnskapen om Gud og til slutt får del i den evige, usigelige gleden i himmelen. Amen.

Første del

Det Salomo sier i Ordsp 14,8: «Den klokes visdom er at han kjenner sin vei, men det er dårers dårskap at de bedrar seg selv», kan også sies om forvalteren i dagens tekst. Hele hans framferd viser tydelig at alt sammen var bedrageri hos ham. Han gikk bare om med list og renker – men samtidig arbeidet han på det garnet som han selv til slutt skulle bli sittende fast i.

Den som er riktig klok, dyrebare tilhørere, holder gudsfrykten for visdommens begynnelse. Han viser sin klokskap ved at han gir akt på hva han tar seg fore. Han ser på seg selv som satt til å være en rettroende Guds tjener som ikke skal forvalte dårlig det han har fått i hendene. «Det var en rik mann som hadde en forvalter,» heter det.

Gud er denne rike mannen, han som eier himmel og jord. Og du, menneske, er hans forvalter. Hva har du som du ikke har fått av ham? Og når du nå har fått det, må du også forvalte det etter hans bud. Det tenkte ikke den ukloke forvalteren i dagens evangelium på. Han bedro så grovt og forvaltet så åpenlyst dårlig at han ble angitt for sin herre som en som sløste bort eiendommen hans.

Gud har gitt oss mennesker ulike eiendeler når det gjelder sjel, legeme og lykke i denne verden. Om vi nå går uforstandig om med dem og sløser dem bort, liderlig og tankeløst, i fråtseri, overdåd og alle slags laster – hvordan går det oss da? Akkurat som forvalteren i teksten. Gud kaller oss til seg og sier: «Hva er det jeg hører om deg? Gjør regnskap for hvordan du har forvaltet eiendommen, for du kan ikke være forvalter lenger!»

Da står vi der med et sønderknust hjerte, med øynene åpnet for vår usle tilstand, med en samvittighet som anklager oss skarpt, og forskrekket – slik vi en gang skal stå for den evige domstolen på den ytterste dag. Vi kan ikke svare noe, men spør i vår angst med forvalteren: «Hva skal jeg gjøre?»

Da kunne husbonden tenke: «Du dårlige og syndige menneske, spør du først nå hva du skal gjøre? Det skulle du ha tenkt på i tide, så hadde du ikke sløst bort eiendommen min. Nå er det for sent. Jeg har jo alt sagt deg at du ikke kan være min forvalter lenger, for du har ødelagt langt mer enn du noensinne kan erstatte.»

Hvilken utvei tar dere nå for å berge dere, dere som går i den utro forvalterens fotspor? Jo, dere har den samme som denne stakkaren tok. I stedet for å inn-

rømme at han har forvaltet uredelig, og love å bedre seg for alvor om husbonden ville tilgi ham og beholde ham, finner han på et annet knep.

Han sier til seg selv: «Det er ikke så farlig heller. Jeg vet nok hva jeg vil gjøre for å slippe å tigge, som jeg skammer meg for, og å grave, som jeg ikke orker. Jeg vil kalle sammen min herres skyldnere og ettergi dem en så dryg del av gjelden deres at de må ta meg inn i husene sine og forsørge meg så lenge jeg lever. Da slipper de å risikere at deres egne kjeltringstreker blir avslørt like farlig og vanærende som mine.»

Dette var sannelig fin klokskap i verdens øyne, og så lurt lagt opp at husbonden måtte rose den og innrømme at «denne verdens barn er klokere mot sin egen slekt enn lysets barn». Her kan jeg ikke unngå å påpeke at denne klokskapen ikke er av det slaget som har en pris som varer til evig tid.

Frelseren taler her i husbondens navn. Med lignelsen ville han refse verden for synd ved å vise forholdene slik de pleier å være. Denne verdens barn, vil han si, er klokere enn lysets barn – når det nemlig gjelder det som er galt. Slik bekrefter han ordene hos Jeremia i kap. 4,22: «De er kloke til å gjøre ondt, men å gjøre det gode skjønner de ikke.»

Den rike husbonden roste nok forvalterens list og fine klokskap. Men like fullt straffet han ham for hans svikefulle framferd: Han mistet tjenesten og fikk en hånlig avskjed. Husbonden ville si: «Gå nå til de vennene du har skaffet deg ved den urettferdige mammon, og prøv deres edelmot. Jeg kjenner menneskehjertet. Jeg vet at venner som en skaffer seg ved lumske forbindelser og urettferdige oppofrelser på andres bekostning, ikke er til å stole på.

En dag skal de avsløre din skam sammen med sin egen. De skal forakte deg, støte deg fra seg og overlate deg til den skjebnen du har fortjent.»

Hvor helt annerledes er ikke den forstanden, den fine klokskapen som springer ut av Herrens frykt! Hadde forvalteren hatt Gud for øye og hans visdom i hjertet, hadde han aldri trengt å frykte regnskapets time. En mann som er klok, klok etter Guds sinn, er også en rettferdig mann. Han er hvert øyeblikk rede til å legge fram sine tanker og handlinger når det kreves, og han frykter ingen irettesettelse.

For han kjenner sin husbonde og vet at han ikke kan kreve noe umulig. Han kjenner også sin herres tanke: «Den som er tro i smått, er også tro i stort» (Luk 16,10). Derfor gleder han seg over at husbondens tillit til ham vokser, i stedet for å frykte at den skal minke. Han har alltid sakene sine i orden.

Han gjør ikke som våre jordiske gårdsfogder eller såkalte inspektører. Når de får beskjed om at godseieren kommer på et bestemt tidspunkt – ofte bare en gang hvert tredje eller fjerde år – skynder de seg å sette alt i så god orden de kan. De avslutter regnskapene, feier og pynter, så herren finner alt i passende og behagelig orden når han kommer.

Men så snart han har vendt dem ryggen, fortsetter de på den gamle måten igjen. De driver forvaltningen slik at de til slutt selv blir eiere av alt sammen. Slik handler bare denne verdens barn. Lysets barn derimot elsker og øver bare den klokskapen som følger av Herrens frykt og kan forenes med en sann kristens plikter.

Det er et slikt Guds og lysets barn vår Frelser maler i sin skjønne lignelse om den fornemme mannen som reiste til fremmede land og etterlot eiendommen sin fordelt blant tjenerne. Den som hadde fått fem pund betrodd, kom fram med fem pund til da husbonden kom hjem. Da roste herren hans forvaltning og sa: «Vel gjort, du gode og tro tjener! Du har vært tro over lite, jeg vil sette deg over meget. Gå inn til din herres glede!» (Matt 25,21).

Dette, dyrebare venner, er klokskap – verdensklokskap etter Guds sinn! Måtte vi alltid ta den som rettesnor for våre handlinger og for hvordan vi bruker det pundet Gud her i tiden har gitt hver enkelt av oss! Da trenger vi ikke frykte den dagen husbonden kommer, og vi trenger ikke spørre engstelig: «Hva skal jeg gjøre?»

Tvert imot kan vi da håpe å få høre den rettferdige husbonden si det samme som den tro tjeneren fikk høre i Jesu lignelse: «Du har vært tro over lite, jeg vil sette deg over meget. Gå inn til din herres glede!» Ja, gode Gud! Lær meg, lær oss alle

å nytte nådetiden vel,
å gjøre nytte, bringe hell;

vel vitende

at den som Gud ei tjene vil,
men ene verden hører til,
han kan ei framgang få.

Siste del

«Herren roste den urettferdige forvalteren fordi han hadde skikket seg klokt.» Vi har alt sett, elskede tilhørere, hva vår Frelser mente med denne rosen. Men da gjaldt det verdens barn; nå er spørsmålet om lysets barn. En klokskap etter Guds sinn er en frukt av Herrens frykt, som er all visdoms begynnelse.

«Den rettferdiges minne lever i velsignelse,» sier Salomo (Ordsp 10,7). Hans gode navn er sikrere enn alle verdens skatter. «Et godt liv har sitt visse tall dager, men et godt navn varer evig» (Sir 41,16). Det kan nok bli angrepet av onde tunger og gjort lite av lumske mennesker. Men «dommen skal vendes til rettferdighet, og alle de oppriktige av hjertet skal gi den medhold» (Sal 94,15).

Ja, la oss til og med anta at den uskyldige må lide på jorden. Hva gjør det? Hans pris i himmelen varer til evig tid. Jesus sier: «Ja, salige er dere når de spotter og forfølger dere og lyver allslags ondt på dere for min skyld. Gled og fryd dere, for stor er den lønn dere har i himmelen» (Matt 5,11–12).

Ja, den største ære og den høyeste berømmelse er i himmelen holdt av til de Guds barn som setter sin lit til at Gud skal ta imot dem i sine evige boliger. Vi bruker tid og penger på å holde vårt jordiske hus ved like. Hvor mye skulle vi da ikke koste på og våge for det huset som «ikke er gjort med hender, evig i himmelen»? (2 Kor 5,1).

Dette huset kan vi ikke betale med penger; det er for kostbart. Alle skattene i den forgjengelige verden strekker ikke til for å betale denne evige boligen. Bare av Guds godhet har vi den, og bare ved vår dyrebare Frelsers fortjeneste kan vi gjøre den til vår.

La oss da sette alt inn på å få beholde forvaltningen av det som er betrodd oss! La oss ikke tenke det den utro forvalteren sannsynligvis tenkte i sitt hjerte da han forgrep seg på sin herres eiendom og sløste den bort: «Min herre er en rik mann. Han savner ikke det lille jeg kan legge til side for meg selv. Det har ingenting å si.»

Dessverre kommer mang en utro tjener den dag i dag med de samme unnskyldningene for å døyve samvittigheten når han forgriper seg på sin husbondes eiendom. Men Gud har uttrykkelig befalt: «Du skal ikke stjele» (2 Mos 20,15). Og dette budet gjelder alle, enten den som blir stjålet fra, er rik eller fattig. Synden er like stor.

Riktignok synes det i verdens øyne å være en større forbrytelse å stjele fra en fattig enn fra en rik. Om den første heter det alltid: «Det var synd å ta fra den fattige stakkaren.» Men om den siste: «Ah, han er rik, han tåler det.» Men Gud ser bare på forsettet, og han lar ingen urettferdighet bli ustraffet.

Av alle krever han regnskap for deres forvaltning. «Gjør regnskap for hvordan du har forvaltet eiendommen, for du kan ikke være forvalter lenger!» heter det. Slik roper også jeg i dag til hver kristen på Guds vegne: Gjør regnskap for hele livet deres, for hvordan dere har ført dere for Gud – dere skal en gang stilles fram for hans domstol.

Gjør regnskap, hver for seg, for kallet, embetet og alt dere tar dere fore! Ingen må forsømme seg i dette; ingen må være likegyldig og treg her. Men hver og en må ransake sitt hjerte og åpne sin samvittighets bok mens dagen for selvransakelse og nådens dag ennå varer. Ellers kan han, når det er for sent og husbonden overrasker ham, bli nødt til å spørre forskrekket og rådvill: «Hva skal jeg gjøre?»

«Gjør dere venner ved den urettferdige mammon» – byr Frelseren i en lignelse i dagens evangelium. Dyrebare tilhørere! Forstår dere disse Jesu ord rett, så samler dere dere ikke skatter som er forgjengelige, men slike som aldri forgår – det vil si Guds nåde og Jesu Kristi vennskap. Slik bereder dere dere en salig bolig i de evige boliger i himmelens uforgjengelige rike.

Tjen derfor Gud i ungdommen, så forlater han dere ikke i alderdommen. Frykt ham i tiden, så blir han hos dere i døden. Husk i alt dere gjør, at rettferdighet alltid er en plikt og en sak som gir hjertet fred. Gjør ingen urett. Bygg ikke lykken deres på andres undergang. Vær gavmilde! «Vær barmhjertige, likesom også deres Far er barmhjertig» (Luk 6,36).

Besmitt ikke legemene deres med synd, sier Paulus, for de er Guds tempel, der Guds Ånd bor (1 Kor 3,16; 6,19). La denne tanken fylle hjertene deres hver gang dere nærmer dere Herrens hus og oppbygger hverandre ved det Guds ord som blir forkynt der. Det skal lære og trøste dere i alle livets skiftninger, være et lys på alle veiene deres og en lykt på alle stiene deres.

Søk Guds rike! (Matt 6,33). «Ingen vinning er større enn gudsfrykt,» sier Paulus[2] den er begynnelsen til all visdom. Hater verden dere? Å, hva betyr det! Jesus elsker dere. Lider dere under fattigdom og undertrykkelse? Det er ingenting; i himmelen er rikdommen deres gjemt.

[2]NB: «Ja, gudsfrykt med nøysomhet er en stor vinning!» (1 Tim 6,6).

Og er det ikke langt bedre å slepe seg dit opp på en tiggerkrykke enn å kjøre makelig ned i helvete i en kostbar vogn, til evig pine og kval? Er det ikke bedre å grave og tigge noen få dager her i tiden enn å sulte og tørste evig der?

Om dere så ikke tar med dere noe annet ut av denne jammerdalen enn en god samvittighet og et ærlig navn og rykte – å, tro meg, disse tingene er bedre enn mange tusen stykker gull og sølv. Ja, mine elskede tilhørere! Dette er den visdommen som en sann Herrens frykt begynner og fullender. Dette er den fine klokskapen, den ekte visdommen etter Guds sinn. Og den som vandrer etter den, hans pris varer til evig tid.

Bønn

«Milde Gud, du som er all visdoms opphav og kilde! Lær oss alltid å gjøre og handle etter din vilje, og la din Hellige Ånd føre oss på dydens og sannhetens vei. Våre øyne lengter etter din salighet, og etter din rettferdighet lengter våre hjerter. Ditt vitnesbyrd er visdom, og dine råd er klokskap.

Vi takker deg av hele vårt hjerte for at du til nå har bevart denne kirken og latt ditt sanne ord bli forkynt for oss der. Måtte det lære oss å bli i din sannhet! Måtte det slå dype røtter i våre hjerter og alltid være vår trøst og lindring i alle våre lidelser på jorden.

Bevar oss, Herre, i dette ene: at vi frykter ditt navn og aldri glemmer den røsten som byr: Gjør regnskap for din forvaltning! Styr vårt sinn, så vi ikke begjærer det som tilhører andre, men trofast tar vare på og forvalter det du har betrodd oss, og bruker det etter din vilje.

Og når vi til slutt forlater denne verden, å, åpne da døren for oss til den himmelske boligen, der vi som fromme og tro tjenere skal gå inn til vår herres glede!» Amen.

10. søndag etter treenighet: Det harde riset over den stolte synderen som forakter nåden

> «Da han kom nær og så byen, gråt han over den, og sa: Visste også du, om enn først på denne din dag, hva som tjener til din fred! Men nå er det skjult for dine øyne. For dager skal komme over deg, da fiendene dine kaster en voll opp omkring deg, og de skal omringe deg og trenge deg fra alle kanter. Og de skal slå deg til jorden, og dine barn i deg. De skal ikke la stein bli tilbake på stein, fordi du ikke kjente din besøkelsestid. Han gikk så inn i templet og begynte å drive ut dem som solgte der. Han sa til dem: Det står skrevet: Mitt hus skal være et bønnens hus. Men dere har gjort det til en røverhule. Og han lærte daglig i templet. Men yppersteprestene og de skriftlærde og de fremste blant folket prøvde å få ryddet ham av veien.» (Luk 19,41–47).

Holdt i Göteborgs domkirke 1800.

«Se, dagen! Se, den kommer! Morgenen bryter fram, riset blomstrer, hovmodet grønnes.»[1] Dette er en del av profeten Esekiels siste profeti i kong Sidkias femte regjeringsår. Der varsler han tydelig at den israelittiske eller jødiske staten snart skal gå under. Han vekker de sovende synderne blant det jødiske folket. Han peker liksom på straffen som står for døren.

Den kaller han «dagen», og sier: «Se, dagen!» Han forskrekker de trygge jødene, som innbilte seg at Guds hevnedag aldri ville komme. «Dere trøster dere med selvlagde drømmer,» vil han si. «Se, den kommer! Morgenen bryter fram.» Han refser de stolte synderne, der syndene grønnet og stod i sin frodigste vekst. Men han kunngjør også for dem at Gud hadde et vredens ris som holdt på å blomstre.

Kort sagt: Profeten roper i Åndens brennende nidkjærhet: «Se, dagen! Se, den kommer! Morgenen bryter fram, riset blomstrer, hovmodet grønnes.» Disse ordene leser vi i Esekiels profeti, kapittel 7, vers 10.

De samme ordene kan hver tro og rettsindig lærer den dag i dag rope ut til vår forfalne kristenhet. Jeg kan for eksempel rope: Se dagen! Se, du syndige kristenhet! Se, du syndige land! Se, du syndige by! Se, du tankeløse sjel som glemmer himmelen og saligheten, og løper mot helvete og fordømmelsen!

[1] NB: «Se, dagen er der! Se, det kommer! Nå begynner det, riset blomstrer, hovmodet gror.»

Se dagen! Se straffens dag! Se vredens og hevnens dag, som snart faller over deg, fordi du har forsømt så mange nådens dager. Se, du skal straffes i tid og i evighet, i liv og i død, på jorden og i helvete – så sant ikke din omvendelse hindrer straffen! Se dagen, hvordan den kommer og fører med seg hungersnød, smittsomme sykdommer, krig og blodsutgytelse. «Se dagen, se, den kommer!»

Men de trygge synderne pleier å slå alle trusler bort og si: «Ah, snakk! Hevnens dag kommer aldri. Det er bare den underlige Bibelen og de sure prestene som varsler oss om en slik dag. Men den uteblir nok. Hungersnød kommer ikke; den skal vi forhindre ved å kjøpe opp korn. Farsott kommer ikke; den skal vi forhindre ved våre gode leger.

Krig kommer ikke; den skal vi forhindre ved å holde troppene våre i den beste stand. Og hva helvete angår, så er det ingen fare; vi er nok sikre på å bli salige.»

Ja, slik roper du om hevnens dag, du trygge synder! Du leker med straffedommer og landeplager i tiden og med helvetes fordømmelse i evigheten, helt til plagene står over deg og sjelen din alt er i den evige pinen! Du roper: «Hevnens dag kommer ikke.» Men Gud roper: «Se, den kommer!» Og enda mer: «Se, hovmodet grønnes!» Når samvittigheten sover og synderen ikke angrer syndene sine, er han stolt som djevelen selv.

Ingen lovpreken kan forskrekke ham, for han er stolt. Kommer noen og vil formane ham til å tenke seg om og berge sin dyrebare sjel i tide, så løfter han sitt stolte hode og svarer med stolte og uforstandige ord. Når det står slik til i en by, kan en peke på innbyggerne og si: «Se, de stolte synderne i byen grønnes.»

Men du skal også tenke på dette, du vantro synder: Om syndene dine grønnes, så blomstrer også Guds ris. «Riset blomstrer.» Før du vet ordet av det, er det ferdig. Og Gud nåde det land, den by og den synderen som skal kjenne slagene av dette riset!

Om noe evangelium i året er vekkende, sønderknusende, urovekkende og rørende for synderes samvittighet, så er det visselig evangeliet på denne søndagen, evangeliet på 10. søndag etter treenighet. I dag roper flere tusen prester i flere tusen kirker: Jesus gråter over Jerusalem!

I dag hører vi at den guddommelige Frelseren har stått utenfor portene til byen Jerusalem og felt de strieste tårer over et syndig samfunn, et ugudelig byfolk som ikke ville tenke på hva som tjente til deres evige vel. Å, synder! Kan du stå imot den guddommelige kraften som ligger i dette evangeliet, så kan du stå imot alt. Med hvilket evangelium skal en da kunne vekke deg, synder?

Kan det ikke vekke folket i denne byen at Jesus gråt over Jerusalem, hvordan skal en da nå inn til hjertene deres? O synder! O synder! Jeg ber deg så inderlig jeg noensinne kan be: La den gråtende Jesus treffe ditt hjerte, og fall selv ned i dag! La ham få gråte deg et stykke inn på den veien som fører til det evige liv!

«Hør, dere sjeler, og lytt til, du jord! For Herren taler. Hør, dere himler, og lytt til, du jord! For Herren gråter!» (jf. Jes 1,2). Amen. Fader vår osv.

Evangeliet: Luk 19,41–47.

I Herrens navn legger vi nå fram:

Det harde riset som Guds vrede løfter over den stolte synderen når han forakter den rike nåden:

1) den rike nåden,
2) den stolte synderen og
3) det harde riset.

I Jobs bok, kapittel 41, heter det om Leviatan: «Kjøttvalkene på den er faste, de er som støpt på den og rører seg ikke. Dens hjerte er fast som stein, fast som den underste kvernsteinen» (v. 14–15). Og akkurat slik er det med deg, du ubotferdige tilhører, om Jesu gråt over Jerusalem ikke kan bevege deg til omvendelse. Da sitter du så fast i syndens og Satans tjeneste at du ikke kan beveges. Ditt hjerte er fast som stein, ja, fast som den underste kvernsteinen.

Men skal du da hvert år komme gjennom denne søndagen med et så hardt hjerte? Skal aldri tårene i Jesu øyne kunne mykne hardheten i din sjel? Den gråtende Frelseren, Guds enbårne Sønn, som felte de strieste tårer ved Jerusalems port palmesøndag – kan ikke han i dag forkynne slik for din samvittighet at den våkner av sin gamle dvale, og at du blir edru igjen og slipper ut av Satans snare? (2 Tim 2,26).

Å, er det noe håp om å få deg omvendt i tiden og salig på Jesu Kristi dag, så la deg røre til omvendelse når jeg nå i første del av vår betraktning legger fram den rike nåden.

Første del

I dag leser vi i søndagens evangelium at Jesus overøste Jerusalem med sin rike nåde. Han ser på byen. Han gråter. Han ønsker. Han profeterer. Han er nidkjær. Han lærer hver dag i templet.

Han ser på byen. Akkurat da Jesus kom ridende på eselet og alt var kommet til enden av Oljeberget, som vender mot byen, fikk han se byen Jerusalem. For fra Oljeberget hadde en den aller beste utsikten over byen; ja, fra dette fjellet kunne en se like til Jerusalems tempel.

Men da han så på denne byen, hva så han? Å, han så langt fram i tiden, ja, like inn i evigheten! Han så hva som skulle skje førti år senere, da Jerusalem ble ødelagt. Han så en krigshær, et ødelagt tempel og en elendig menneskemengde som skulle dø av sult i tusentall. Han så hvordan det skulle gå de forherdede innbyggerne i Jerusalem etter den tid.

Han så inn i helvetes pine, og i denne pinen møtte hans milde øyne mange jøder som ikke hadde villet ta imot noen omvendelse. Han så inn i det ytterste mørket, og der så han tusener av sine landsmenn bli gnagd av den ormen som aldri dør, og brent av den ilden som aldri slokner (Mark 9,48).

Og tenk, hvilket sørgelig syn det måtte være for Jesu milde øyne! Tenk med hvilken ømhet og medlidenhet han har sett på den syndige byen Jerusalem. Men i samme stund så han flere land enn jødenes land. Han så flere byer enn byen Jerusalem. Han så ikke bare de ubotferdige synderne som bodde i Jerusalem; nei, han så også de ubotferdige synderne som bor i denne byen.

Og fremdeles ser han med medynk på deg, du blinde sjel som vandrer fordømmelsen i møte. Han ser på deg der du går og tjener djevelen. Han ser på deg der du løper og elsker synden. Han ser på deg der du står på kanten av avgrunnen. Han ser på deg der du snart sitter i ulvens, i Satans gap. Å, om du

bare så den ømheten som lyser ut av hans øyne – da ville han kunne dra deg til omvendelse med disse øynene sine.

Han gråter! «Da han kom nær og så byen, gråt han over den.» Å, min Gud, hva hører jeg? Har gledens Gud grått? Har han grått, han som en gang skal tørke bort hver tåre fra sine barns øyne? (Åp 21,4). Å, Jesus, å, Jesus! Hvorfor skal jeg se deg gråte ved Jerusalems port? Hvor er de ubarmhjertige menneskene som har presset tårer ut av dine øyne?

Jo, jeg vet hva du gråter over. Du gråter over Jerusalems synder og Jerusalems fordømmelse. Du gråt, Herre Jesus, over de himmelropende syndene som ble gjort i byen Jerusalem og i hele jødenes land. Du gråt, Herre Jesus, over at røveri, ran, mord og hor hadde oversvømt hele byen som en vannflom.

Du gråt, Herre Jesus, over at presteembetet i Jerusalem ble solgt for penger, så en handlet med sjeler som en handler med varer. Du gråt, Herre Jesus, over at intet bud var så hellig at det ikke ble brutt i Jerusalem, ingen lov så viktig at den ikke ble overtrådt i Jerusalem, ingen Guds nåde så stor at den ikke ble foraktet i Jerusalem, ingen bloddråpe så kostbar at den ikke ble tråkket under føtter i Jerusalem.

Du gråt, Herre Jesus, over all den jammer som skulle komme over denne byen da den ble så jammerlig ødelagt! Men aller mest gråt du, Herre Jesus, over at så mange sjeler i Jerusalem skulle gå fortapt og aldri stå til å redde. At djevelen skulle få så mange sjeler, at helvete skulle sluke så mange sjeler, det gjorde deg mest vondt. Over det felte du de fleste tårene. For det måtte være tungt for deg, som er sjelenes Frelser, å miste din dyrekjøpte eiendom.

Nå gråter Jesus aldri mer over noen by. Da han gråt over Jerusalem, gråt han over hver eneste ubotferdig synder på jorden. Å, jeg kan ta dette søndagens evangelium og si: Da Jesus kom nær og så denne byen, gråt han over den.

Han gråt over deg, du sovende synder, som sover så tungt at ingen lovpreken kan vekke deg. Han gråt over deg, du åpenbare synder, som driver hor uten blygsel, banner uten stans, lyver uten skam, bedrar uten samvittighet, drikker uten måte og lever i alle slags mørkets gjerninger. Han gråt over deg, du verdenskjære synder, som er i stand til å selge himmelen bare du kan vinne verdens vennskap, gods og eiendom så lenge du er på jorden.

Han gråt over deg, du hyklerske sjel, som vil blende Gud og mennesker med den løgnen at du er et Guds barn, enda du i din samvittighet vet at du er den ondes barn. Han gråt over deg, du ustadige sjel, som lover Gud omvendelse hver eneste søndag og aldri holder ord. Du lover og bryter løftet ditt, så regnet blir liggende lenger på steinene enn din omsorg for saligheten varer!

Han ønsker. Å, hør hva din Frelser sa da han i dag stod ved den jødiske hovedstadens port! Hans hjerte lå på hans tunge. Hans øyne forkynte. Hans tårer forkynte. Hans ord forkynte. Han ønsker. Og legg merke til at ønsket hans står så avbrutt på gresk at Jesus har lagt mye inn i noen få ord i grunnspråket. Han sier: «Visste også du … hva som tjener til din fred!»

Slik ønsker Jesus den dag i dag. Palmesøndag sa han: «Jerusalem! Visste du hva som tjener til din fred, så skulle du tenke deg om i dag.» Og nå, nå sitter han ved Faderens høyre hånd og sier: «Du by! Visste du hva som tjener til din

fred!» Du unge sjel som står i din blomstrende alder, å, visste du hva som tjener til din fred!

Du gamle slave i Satans tjeneste, som står og skjelver på kanten av graven din, å, visste du hva som tjener til din fred! Da skulle du bli redd, omvende deg, tenke deg om, ydmyke deg og bedre deg på denne dagen. Slik ønsker Jesus.

Å, synder! Visste du hvor herlig det er å ha nåden, så skulle du søke nåden i dag. Å, visste du hvor gledesfylt det er å være i himmelen, så skulle du begi deg på veien til himmelen i dag! Å, visste du hvor tungt det er å tjene djevelen, så skulle du si opp denne tjenesten i dag! Å, visste du hvor forferdelig det er å ligge i den brennende sjøen, så skulle du omvende deg i dag!

Å, visste du hvor mye kamp og strid som skal til for å bli og forbli et Guds barn, så begynte du den kampen i dag! Slik ønsker Jesus. Å, synder, om du gjorde etter Jesu ønske, så berget du din sjel. Men du lar ham både ønske og gråte, og du gjør likevel det du vil.

Han gir synderen nådetid. Jesus sier til Jerusalem: «denne din dag». Han kalte palmesøndagen Jerusalems dag, fordi denne dagen, da Jesus red inn i Jerusalem, var en særlig nådedag for byen. Jesus ville si: «Jerusalem! I dag kunne dine innbyggere bli omvendt. I dag er en omvendelsens dag. Denne dagen har du. Dette er din dag.»

Og slik er det med hele nådetiden. Å, synder, hør! Din Jesus gir deg nådetid og nåderom til omvendelse. Denne 10. søndagen etter treenighet, det er din dag. Vil du omvende deg i dag, så kan du vinne nådedager på jorden. Det er dine dager, de er i din makt. Vil du ofre dem til djevelen, så kan du. Og vil du tjene Gud hver eneste dag du lever, så kan du.

Men for Jesu skyld, husk at likesom du har din dag, slik har Gud sin. Du har din nådedag. Gud har sin dommedag. Denne dagen eier du! Dommedagen eier Gud! Å, du arme sjel! Allerede har du sløst bort så mange nådedager at du aldri skulle hatt en eneste nådedag til, om det gikk deg etter fortjeneste. Og likevel har Jesus vært så langmodig mot deg og skjenket deg denne dagen. Å, visste du hva som tjener til din fred, så ville du visselig tenke over det på denne din dag.

Fra beskrivelsen av den rike nåden går jeg nå over til å beskrive den stolte synderen.

Annen del

Når jeg har kalt en synder stolt, har jeg kalt ham alt det onde jeg noensinne kan kalle ham. Aldri er en by ulykkeligere enn når folket i byen begynner å leve stolt. Aldri er et land ulykkeligere enn når innbyggerne i landet begynner å bli stolte.

Og når det gjelder folket, er det i våre dager en sørgelig likhet mellom det stolte og syndige Jerusalem og vår stolte og syndige kristenhet. La oss gjøre noen sammenligninger, syndere, til vekkelse!

I Jerusalem forherdet folket seg mot Jesu tårer – og er det ikke likedan nå? Jesus gråt medlidenhetens tårer over byen. Men det var ikke mange i byen som gråt omvendelsens tårer over syndene sine! Og hva utretter Jesu tårer ennå? Faller en regndråpe på ett og samme sted på en stein i mange år, kan den til slutt hule ut steinen.

Og nå, syndige tilhører, har du kanskje i hele tretti til førti år hørt forklart evangeliet om at Jesus gråter over Jerusalem. Og så mange ganger du har hørt det forklart, så mange ganger har tårene fra Jesu øyne falt på ditt steinharde hjerte. Og likevel er du like hard. Ennå har ikke Jesu tårer kunnet mykne denne steinen. Ennå er du like hard både mot Gud og deg selv og din neste.

I Jerusalem hadde innbyggerne mistet all åndelig ettertanke – og er det ikke likedan nå? «Visste også du,» sa Jesus. Altså visste de ingenting. Den åndelige kunnskapen var borte. De var blitt som gale og forrykte mennesker, som ikke bestemmer seg for å omvende seg og ikke søker saligheten.

Og Herre min Gud! Er det ikke slik med synderne nå? Her er ingen åndelig ettertanke hos folket. De tenker ikke så mye som: «Hva er det jeg gjør? Hva tar jeg meg til? Det går jo aldri an å leve på denne måten og likevel bli salig. Jeg bør tenke på om jeg ville komme til himmelen eller helvete hvis døden overrasket meg i denne tilstanden.» Nei! Ingen ettertanke. Nå gjør menneskene det de vil, og synder så mye de lyster. Og at det finnes en evighet, tenker ikke mange på.

I Jerusalem sløste de bort nådetiden på en ynkelig måte – og er det ikke likedan nå? Gud gav dem en dag som var deres dag; «denne din dag», sier Jesus. Ja, han gav dem førti års betenkningstid etter denne dagen da han gråt over byen. Men hva hjalp det? Etter førti år var Jerusalem den samme, verre og ikke bedre; den kjente ikke sin besøkelsestid.

Og slik er det jo ennå. Som det gikk til i Jerusalem, slik går det til i vår by. Som det gikk til i jødenes land, slik går det til i vårt land. Er det ikke sant? Her gir Gud synderne den ene nådedagen etter den andre. Men nådedagene blir behandlet så skjødesløst av våre blinde syndere at de ikke kan annet enn hope opp vrede til seg «til vredens dag, den dagen når Guds rettferdige dom skal bli åpenbart» (Rom 2,5).

Her sitter de jo og sløser bort nådedagene sine, sine bedrings- og omvendelsesdager, ved kanner og krus, på vertshus og i spilleklubber, med kortspill og fornøyelser, med skuespill og dans, i hor og fyll, i trette og banning! Er det å forvalte nådens tid? Grøss, du trygge synder!

Når du en gang kommer i helvete, skal du ønske – og svoveltårene skal sitte på ansiktet ditt når du ønsker det – ja, du skal ønske til Gud at du hadde en eneste dag igjen av alle de dagene du har sløst bort, og som du nå kaster bort på fyll og galskap. Hadde du en dag som denne, så skulle du gjøre bot i støv og aske.

I Jerusalem var det en alminnelig forherdelse blant folket – og er det ikke likedan nå? «Men nå er det skjult for dine øyne!» sier Jesus til Jerusalem i teksten. «Det er ikke verdt å tale med deg om noen omvendelse,» vil Jesus si. «Det er skjult for dine øyne.» Jesaja taler om et dekke som henger for øynene til de vantro (Jes 25,7).

Og dette dekket, forherdelsens og forstokkelsens dekke, hang for øynene til Jerusalems innbyggere. Og jeg er redd for at det henger for øynene til innbyggerne i vårt land og vår by. Når en synder synder med forsett, blir han åndelig blind. Når han lenge har syndet på denne måten, blir han forblindet. Når han begynner å synde, blir han hard; men når han lenge har vent seg til synden, blir han forherdet.

Da har han øyne og ser ingenting, hjerte og forstår ingenting, tanker og tenker ingenting. Han blir helt sløv i saken om frelse og omvendelse. Og slik er jeg redd for at det står til nå i vårt syndige land og i denne syndige byen. Jeg synes ellers at alt det rike Guds ord som år ut og år inn blir øst ut her, skulle virke noe.

Jeg synes at morgenprekener, høymesser og aftensanger skulle virke noe. Jeg synes at folk skulle tenke seg om når de hører så mange hjertelige formaninger. Men her hjelper nå ingenting. En kan preke hvordan en vil, synderen går sin gang på den brede veien som fører til fortapelsen (Matt 7,13). Og ser det ikke ut som om folket er fullstendig forherdet?

I Jerusalem trodde de ikke på noen profetier om at byen og landet skulle gå under – og er det ikke likedan nå? Palmesøndag forutsa Jesus for dem at Jerusalem førti år senere skulle bli beleiret, omringet, hardt innestengt på alle kanter og forvandlet til en steinhaug.

Men trodde de det? Nei, bare fordi de ikke hadde denne elendigheten for øynene, regnet de hele Jesu profeti for ingenting. I sin trygghet tenkte de: «La ham spå! Vår by og vårt tempel står nok på sine gamle grunnvoller. Dette rammer ikke oss, for vi er Guds folk, og dette er Herrens tempel.»

Og er det ikke slik ennå? Våre frittalende syndere ser på Bibelens profetier som dumme sagn. Spår en vårt land og vår by en ulykke, roper de: «Å, det er ingen fare. Vårt land klarer seg nok, og i byen skal intet ondt ramme oss!» Sier en til folket at de snart kan miste Guds ord fordi Guds ord blir så foraktet, så tenker de at de skal ha sin gudstro her til dommedag, fordi de nå har hatt den i så mange hundre år.

Sier en til folket at kirkene ved Guds rettferdige dom snart kan bli stengt fordi det er så få andektige kirkegjengere, og at nattverdbordet aldri mer skal bli dekket fordi det er så mange uverdige nattverdgjester her, så gjør folket på samme måte som Lots svigersønner da de fikk høre at Sodoma skulle ødelegges: De «tenkte at han drev gjøn» (1 Mos 19,14).

Men «hva vil dere gjøre når enden på dette kommer?» må jeg også spørre med Jeremia (Jer 5,31). Jo, Gud har et hardt ris, og dette riset løfter han snart for å slå den harde synderen. La oss beskrive dette riset i tredje og siste del av vår betraktning.

Tredje og siste del

Med dette harde riset mener jeg den straffen som Gud sender over ubotferdige syndere. Gud har ris som han slår syndere med i tiden. Han har også ris som han slår dem med i evigheten. Han har ris i tiden: timelig og åndelig straff. Han har ris i evigheten: evige kvaler og pinsler.

Timelig straff er et hardt ris fra Gud. Å, hvor hardt ble ikke jødene slått med dette riset! Å, så hardt at det svir etter disse slagene den dag i dag blant hele det jødiske folket. Husk den jammerlige ødeleggelsen av Jerusalem. Hva sier Jesus i teksten?

Han sier: «Dager skal komme over deg, da fiendene dine kaster en voll opp omkring deg.» Det skjedde også da den romerske feltherren Titus kom til Jerusalem og begynte å beleire byen den 14. april, ved påskehøytiden. «De skal

omringe deg,» sier Jesus. Og det skjedde også da den hedenske generalen lot kaste opp en stor voll rundt byen. Den vollen besatte han slik med krigsfolk at ikke et menneske kunne komme ut av byen for å kjøpe mat.

«De skal trenge deg fra alle kanter,» sier Jesus. Og det skjedde også da sulten i byen ble så alminnelig og grufull at en kunne høre utenfor murene hvordan folket ulte som hunder der inne i byen av ren sult.

«De skal slå deg til jorden,» sier Jesus. Ja, byen ble visselig lagt øde da 140 kornhus brant opp, brønnene i byen tørket ut, folket kjøpte unaturlig føde for store pengesummer, en kvinne spiste sitt eget barn, og jøder ble solgt så billig at en fikk tretti jøder for en sølvpenning. (Da fikk de betale for at de kjøpte Jesus for tretti sølvpenger.)

Mange tusen gikk ut av byen og ville frivillig overgi seg til fienden, men de fikk øynene stukket ut. Å, den blinde mengden! (Da fikk de betale for all blindheten i hjertene sine.) «Og dine barn i deg,» sier Jesus. For alle barna var samlet den 14. april ved påsken. Da var det tre millioner mann i byen. Gud hadde i sin vrede samlet dem der i deres blindhet, og da de var kommet inn i byen, satte han ild på den.

«De skal ikke la stein bli tilbake på stein,» sier Jesus. Det ble satt ild på det prektige templet, hele verdens underverk! Og den stolte byen, der profetene hadde talt og der Guds Sønn hadde forkynt, ble lagt i aske og ødelagt fra grunnen av. Dette var Guds straff. Selv den blinde Titus kunne se det. Han måtte innrømme: «Det har ikke jeg gjort. Det har Gud gjort.»

Du vår by! Du er Jerusalems søster. Det kan gå deg på samme måte. Er du lik Jerusalem i synder, så kan du bli lik Jerusalem i straffen. Her kan også komme alminnelig hungersnød. Her kan også komme blodsutgytelse. Snart, snart kan Gud løfte riset og tukte oss med det.

Men den åndelige straffen – å, den er et enda hardere ris. Gud tok Ordet, sitt dyrebare ord, fra de utakknemlige jødene. Lysestaken ble flyttet (Åp 2,5), og jødene vandret i mørket! Kan det ikke gå oss på samme måte? Hva om Gud snart rekker ut sin straffende hånd og slår oss så hardt at ingen kirkeklokker mer ringer og kaller oss til offentlig gudstjeneste?

Hva om han straffer oss så hardt at kornhusene blir røverhuler og kirkene boliger for syke? Hva om han straffer oss så hardt at han tar fra oss de tro hyrdene som vokter fårene, og gir oss leiekarer som sitter likegyldige og ser på at ulven slår klørne i Kristi hjord? Hva om den dagen kommer da du aldri mer får høre en kristelig preken, om du så ville gi mange penger for den?

Hva om våre likegyldige syndere blir slått med en slik forstokkelse at de velger mørket i stedet for lyset, skallet i stedet for kjernen, fornuften i stedet for troen, romaner i stedet for Bibelen, teaterstykker i stedet for åndelige skrifter? Hva om det kommer en dag da Kristi legeme og blod aldri mer er nær deg? Å, et forferdelig ris!

Men den evige straffen er det hardeste av alle Guds ris. Om du så skulle lide sult, så går det likevel over. Men den evige sulten i den evige pinen tar jo aldri slutt. Om du så skulle tørste deg i hjel, så går det likevel over. Men den evige tørsten opphører jo aldri. Om du skulle være fattig hele ditt liv, så går det likevel

over. Men den evige fattigdommen forandres aldri. Alt annet går over, men helvetes pine går aldri over.

Grøss, skjelv og bev, rist, legeme og lemmer, reis deg, mitt hår! Stig ned, mine tanker, til avgrunnens dyp, og se hvilken kval det er der – en kval som tærer på alt, men ikke fortærer noe.

Til slutt ber vi: Vend din vrede bort, Herre Gud, av nåde! Herre, hold hungersnøden tilbake, og om det er mulig, så slå oss ikke med denne plagen! Herre, løft ikke krigens blodige ris, og om det er mulig, så la oss slippe de harde slagene av det.

Herre, la oss framfor alt ikke miste ditt ord! La oss ikke miste dine sakramenter! Straff oss ikke med falske lærere! Riv ikke lysestaken fra oss! La oss ennå få beholde den kjære Bibelen, det velsignede ordet og den høyverdige nattverden, og la din Ånd fortsatt røre ved våre hjerter.

Framfor alt, framfor alt: Skal du slå oss med plager i tiden, så slå oss ikke med helvete i evigheten. Nei, straff oss her, men trøst oss der, og kall oss til bedring. Alt dette vil Herren gjøre. Men omvendelse, omvendelse vil han ha. Amen.

11. søndag etter treenighet: Stolthet og ydmykhet hos menneskene

> «Han fortalte også denne lignelsen til noen som stolte på seg selv at de var rettferdige, og foraktet de andre: To menn gikk opp til templet for å be. Den ene var en fariseer og den andre en toller. … Men tolleren sto langt borte. Han ville ikke engang løfte øynene mot himmelen, men slo seg for sitt bryst og sa: Gud, vær meg synder nådig! Jeg sier dere: Denne gikk rettferdiggjort hjem til sitt hus, ikke den andre. For hver den som opphøyer seg selv, skal fornedres. Men den som fornedrer seg selv, skal opphøyes.» (Luk 18,9–14).

«Gud står de stolte imot, men de ydmyke gir han nåde.» Da apostelen Peter gjorde sin tjeneste, lærte han dem som bekjente seg til Jesu lære, blant annet dette: De skulle være ydmyke og føyelige. Den høye kunnskapen de hadde fått om Gud og hans ord, skulle ikke få dem til å kreve anseelse eller fortrinn framfor sine brødre, som ennå levde i sin gamle tro og lære. «Dere alle må ikle dere ydmykhet,» sier han, «for Gud står de stolte imot, men de ydmyke gir han nåde» (1 Pet 5,5).

Verdige kristne! Elskede tilhørere! Det er en stor fordel ved Jesu lære at den ikke stiller den evige, allmektige Gud fram for oss som et vesen som vekker frykt og skrekk. Den viser ham som en kjærlig Far, som vi kan nærme oss i barnlig tillit og se på som vår beste og mest trofaste venn.

Samtidig gir den i seg selv dem som bekjenner den, en viss følelse av verdighet og aktelse. Den lærer oss om Guds omhyggelige omsorg for oss og viser hvilken høy pris den evig forbarmende Gud betalte for vår salighet. Og den advarer oss mot alt som kunne fornedre oss og ta fra oss vårt høye verd for den allseende Guds øyne.

Men vi ville misbruke disse lærdommene grovt om vi lot følelsen av menneskets verdighet – og enda mer en kristens verdighet – utarte til stolthet. Det samme gjelder om vi lot det at Gud har åpenbart sitt kjærlige, faderlige sinnelag mot oss, svekke den ærbødigheten og underdanigheten som Skaperen har krav på fra sine skapninger, Herren fra sine tjenere, det uendelige og fullkomne Vesen fra mennesket, som er støv og aske.

Jo mer en far elsker barnet sitt, desto mer vil han forvisse seg om at barnet elsker ham igjen. Og desto mer omhyggelig fjerner han alt som kunne støte barnet bort fra ham eller svekke den barnlige tilliten. Det gode barnet som blir

behandlet slik, legger på sin side vinn på å gjøre seg verdig til denne faderlige omsorgen, så godt det kan. Det vil gjengjelde farens mange og store kjærlighetsbevis og alltid vise ham den ærbødigheten som Gud og naturen har fastsatt.

Den omtenksomme og gode faren våker like omhyggelig over den unges oppvekstår som over den spede barnealderen. Han lar aldri hovmod, egenrådighet og forfengelighet slå rot i det unge hjertet. Han finner alltid utveier og vet å bruke dem klokt, slik at den elskede, men halvvoksne sønnen eller datteren kjenner sin svakhet og forstår hvor mye de ennå trenger farens klokskap og ledelse.

Slik behandler også Gud oss; på samme måte oppdrar han oss. Han åpenbarer seg for oss som en mild Far, stor i godhet og velvilje. Han vil ikke fylle oss med redsel. Han vil ikke stå for oss som en hard og bydende overherre, men som en elskelig og vennlig velgjører.

Men kan han fri oss fra plikten til å vise ham ærbødighet og barnlig, ydmyk underdanighet – han som styrer verdener og alt som finnes i dem? Kan det være ham likegyldig om vi misbruker hans faderlige godhet så langt at vi våger å klandre hans veier og knurre over hans råd og hans styring?

Han lærer oss hvilket verd vi har i hans øyne, vi som er fornuftige vesener, skapt til evig salighet. Ved å vekke en kristen ærekjærhet hos oss søker han å bevare oss fra å synke ned i syndens fornedrende søle.

Men hva skal han gjøre om vi holder oss for større, mektigere og mer opphøyde enn vi er? Om vi glemmer at vi er avhengige av ham, eller blir overmodige over våre fullkommenheter? De er jo alle mer eller mindre heftet med svakheter som røper det fordervede mennesket, som så lett lar seg rive med. Hva annet kan han da gjøre enn å ydmyke oss? Hva annet enn å lære oss ved sine tuktelser at vi ingenting er og ingenting blir uten ham?

Vær saktmodig og ydmyk av hjertet – slik formaner den store læreren selv (Matt 11,29). Og allerede David sa forut at det aldri går de hovmodige vel. Har vi ikke daglige eksempler på hvor dårelig de handler som «holder kjød for sin arm» (Jer 17,5), og hvor dypt de faller som i formastelse stoler på seg selv?

Filisternes kjempe Goliat trosset jo en hel hær fordi han trodde han var sterk nok til det. Men hvordan gikk det ham? Den lille, spinkle ynglingen David – han som Goliat hånte for rustningen og våpnene hans – felte ham med ett eneste steinkast, så han aldri reiste seg igjen. Det kan vi lese om i Bibelen. Men ikke noe sted står det at David hovmodet seg over seieren. For han fryktet Herren – gudsfrykten hadde gått i arv i slekten helt fra stamfaren Abraham – og han visste at den ydmyke behager Gud.

Hvor ulik er han ikke her den store mengden mennesker som tror at de utretter alt av egen kraft, og som regner Guds hjelp og medvirkning for småting! Dagens hellige evangelium gir oss et bemerkelsesverdig bevis på en slik utålelig stolthet i sinnet. Før vi leser det, og før vi ved Guds nåde går nærmere inn på det som skal være emnet for vår andakt i denne stunden som er helliget Gud, vil vi forberede oss med et andektig Fadervår.

Evangeliet: Luk 18,9–14.

Hvor miskjent Jesu milde lære
av verden enn blir tydet nu,
den ene sjelens kraft kan nære
når tro på den du har i hu.
Ta den imot, og visdom vinner
du i salighetens Herres råd;
følg den – og du ved målet finner
en evig krone for din dåd.

Vi skal nå se på stolthet og ydmykhet hos menneskene:

1) hvordan Gud avskyr den første, og
2) hvordan han setter pris på den siste.

Å, du herlighetens skinn,
lys fra Faderens lys utgangen,
gjør vår hu fra mørket ren,
som vårt hjerte holder fangen;
styr vår tunge, sinn og øre
til din vilje å utføre. Amen.

Første del

Hvordan menneskets stolthet mishager Gud.

Lignelsen i dagens hellige evangelium viser på en treffende måte det vi har valgt som emne for vår andakt i dag. Først vil vi nå se på stoltheten eller hovmodet.

Fariseerne var de egentlige lærde blant jødene, og en svært innbilsk gruppe i folket. De skilte seg ut fra alle andre mennesker som ikke hørte til deres sekt, og av det fikk de navnet sitt, som betyr «de utskilte», eller såkalte separatister.

De holdt bare seg selv for rettroende, for de helligste blant menneskene. De satte et urimelig høyt verd på ytre religiøse skikker og seremonier, som de mente godt lot seg forene med et ondt og uforbedret hjerte. Høyest av alt satte de et slags gjøglespill som de kalte bønn. I det hadde de ved flittig øvelse fått større ferdighet enn andre, som måtte arbeide for å få noe å spise.

Jesus hadde mer verdige tanker om gudsdyrkelsen og hvordan den skal utøves. Han lærte at Gud skal tilbes i ånd og sannhet. I Matt 6,5 sikter han til fariseernes måte å be på når han sier: «Når dere ber, da vær ikke som hyklerne. De vil gjerne stå i synagogene og på gatehjørnene og be, for å vise seg for folk.» Kunne Jesus velge et mer treffende bilde når han ville vise oss en lav hykler, en listig skinnhellig?

La oss følge lignelsen skritt for skritt. En dag – slik forteller Jesus – kom en slik hyklersk fariseer opp i templet for å be sin bønn på sin egen måte. Og hvordan var denne mannens bønn? Jo, slik: «Gud, jeg takker deg fordi jeg ikke er som andre mennesker: røvere, urettferdige, horkarer – eller som denne tolleren.» Hvem kjenner ikke her igjen den utålelige stoltheten, det frekke hovmodet som behersket denne egenkjærlige mannen?

Han er oppslukt av seg selv og forblindet av sitt innbilte verd. Full av seg selv, sin høye person og sine store fortrinn ser han ned på andre og finner at de

står langt under ham. Dette utsagnet alene kunne vært nok til at vi mistenkte ham for å være en hykler og skinnhellig. Selv om noen virkelig hadde mange vesentlige fortrinn framfor andre – hvem ville tillate seg å si: «Gud, jeg takker deg fordi jeg ikke er som andre mennesker»?

Den sanne dyd er noe helt annet enn slik forfengelighet, slik ros av seg selv uten at noe krever det, og slik stolt selvopphøyelse. Ydmykhet og sømmelig beskjedenhet er uatskillelige følgesvenner for det sanne gode og det edle hjertet. Der de mangler, mangler vanligvis også det sanne gode. Ja, selv gode egenskaper og virkelige fortrinn – som denne fariseeren likevel ikke hadde – taper mye av sitt verd ved forfengelig egenkjærlighet og stolt selvopphøyelse. Også her slår derfor Jesu ord i vår tekst til: «Hver den som opphøyer seg selv, skal fornedres.»

Og hva var så årsaken til at fariseeren hadde så høye tanker og så stor innbilning om seg selv? Hva var grunnen som stoltheten hans støttet seg på, og som fikk ham til å vanære det høyeste Vesen, selv i en bønn? «Gud, jeg takker deg fordi jeg ikke er som andre mennesker: røvere, urettferdige, horkarer.» Hele hans høyt priste dyd besto altså i at han mente seg fri for de feilene som selv verden har brennemerket med vanære, og som verdslige dommere straffer som forbrytelser.

For en ussel dyd! Den er ikke verd dette hellige navnet når den stenges inne i så trange grenser. Kan noe kalles dyd når det bygger på en slik tanke, en slik innbilning? Kan vi tro at det bor oppriktighet i et hjerte som bekjenner på denne måten?

Så mye er sikkert: Et menneske som ikke har fått kjenne gudsfryktens forbedrende kraft i hele dens styrke i sitt bryst, er ikke i stand til å handle dydig. Like sikkert er det at den som har sjelen fylt av oppriktig kjærlighet til Gud og mennesker, ikke lar seg få til å gjøre noen lastverdig gjerning. Og like sikkert er det at det mennesket som under skinnhellighetens kappe forstår å skjule sine onde gjerninger og gi dem et skinn av dyd for menneskers øyne, aldri kan være et rettskaffent og redelig menneske.

Man kan jo skjule slike handlinger bare av skam, blyghet eller frykt. Og blir en slik listig tildekking dyd for den allseende Gud, som ser inn i våre hjerter? Skal ikke hele vårt hjerte være ofret til Gud, slik gudsfrykten og Jesu lære krever? «Salige er de rene av hjertet,» sier Frelseren (Matt 5,8).

Å, den som kan slå seg til ro med at han har holdt seg borte fra ytre, grove forbrytelser! Den som tror at han allerede har gjort nok når han føler seg fri for slike handlinger som kunne ha skadet hans borgerlige navn og rykte i verden og ødelagt hans anseelse i samfunnet!

Den som allerede kaller det dyd at han ikke er en virkelig bedrager, ingen grov vellysting og ingen offentlig fredsforstyrrer – med ett ord: den som allerede tror at han er god og en kristen når han ikke er en åpenbar skjelm – å, han må ha en svært ufullkommen tanke om den dyd og rettskaffenhet som gudsfrykten, og Gud gjennom den, krever av oss. Var slike hyklere rette og sanne kristne, da var også tyven en hederlig mann fordi han forstår å gjemme det stjålne godt, enda alle vet at han har stjålet det og har det i sitt eie.

Fariseeren, som Kristus i vår tekst stiller fram som et avskrekkende bevis på hykleri og åndelig stolthet, er samtidig et bevis for oss på at de laveste tilbøyeligheter og handlinger godt lar seg forene med slik skinnhellighet. Les selv, mine kristne, hele det 23. kapitlet hos Matteus! Der roper Jesus gang på gang, med alvorlig, straffende stemme, et fordømmende ve over dette hyklerselskapet. I hver linje kan dere selv se at det er slik.

Der sier han blant annet rett ut til dem: «Ve dere, skriftlærde og fariseere, dere hyklere, som eter opp enkers hus, og for et syns skyld holder lange bønner. Derfor skal dere få dess strengere dom» (v. 14). «Ve dere, skriftlærde og fariseere, dere hyklere, som gir tiende av mynte og anis og karve, men lar ugjort det som veier tyngre i loven: rettferd, barmhjertighet og troskap. Dette burde gjøres, og det andre ikke forsømmes» (v. 23).

Men også vår tekst viser tydelig at de skjendigste tilbøyeligheter ofte er forent med en selvbehagelig skinnhellighet. Hvem kjenner ikke en rettmessig avsky for fariseerens ord i templet: «Gud, jeg takker deg fordi jeg ikke er som andre mennesker – eller som denne tolleren»? Og det var den samme tolleren som etter Jesu vitnesbyrd hadde funnet nåde hos Gud, og som gikk rettferdiggjort hjem til sitt hus framfor den andre.

For å se rett hvor hovmodige og fulle av forakt disse ordene er, må vi vite hvem tollerne var. I jødenes land var det de som satt ved tollboden og hadde ansvaret for å føre tilsyn og kreve inn tollen. Derfor var de alltid foraktelige skapninger i jødenes øyne, og sjelden lot andre enn fremmede seg bruke til dette arbeidet. Denne dype forakten ser vi også når jødene bebreider Jesus for at han omgikkes og spiste med tollere og syndere.

Derfor mente fariseeren at han best kunne sette sin rettferdighet i lys ved å takke Gud for at han framfor alt ikke var som denne tolleren, som også ba i templet noen skritt fra ham. Hvor langt stolthet og overdreven innbilning om egen dyd og rettferdighet kan rive menneskene med seg, det ser vi hos denne fariseeren. Jesus stiller ham fram som det mest avskrekkende eksempel på disse lastene.

Å forakte sin neste, rakke ned på ham eller overse alt godt hos ham ser han ikke på som noen urett. I hans øyne er det ingen synd, ingen krenkelse av gudsfryktens helligste bud: den inderlige kjærligheten til menneskene, som Paulus sier i 1 Kor 13,7, «håper alt, tåler alt».

Hvor langt kan det ikke gå med et menneske som er for ettergivende mot seg selv, som ikke ransaker seg selv og ikke vil lære å kjenne sitt eget hjerte! Mennesket er dessuten svært tilbøyelig til bare å feste blikket på det gode hos seg selv. Blendet av egenkjærlighet overser det sine mangler og ufullkommenheter, eller i sin partiskhet unnskylder det dem. Hver eneste handling som kanskje kostet det liten møye, er en stor dyd i dets øyne.

Snart blir det stolt av dette og hovmodig over sitt eget verd. Og hvor naturlig er det ikke at det synker i Guds øyne i samme grad som det stiger i sine egne! Også her gjelder altså det Jesus sier: «Hver den som opphøyer seg selv, skal fornedres.»

Ett trekk står ennå tilbake ved denne mannen som Jesus stiller fram som et advarende eksempel. Han roser seg også av sine store oppofrelser og de fortjenestene han har vunnet seg: «Jeg faster to ganger i uken og gir tiende av alt jeg tjener.» For en dristighet hos et menneske som tross alle bevis mot ham likevel holder seg selv for god og fortreffelig! De ubetydeligste småting regner han seg til stor fortjeneste.

Hvilket verd hadde vel fastingen hans? Hvordan kunne han med den gjøre godt igjen det onde han gjorde? Ble det han tok fra fattige og enker, på noen måte erstattet av den? Kunne den ytre botsøvelsen ha noe verd for Guds øyne – for Gud, som ikke lar seg villede av ytre handlinger uten betydning, men bare ser til et hjerte som elsker det gode for det godes egen skyld?

Eller kunne han regne seg det til fortjeneste at han gjorde det de borgerlige lovene uansett påla ham? Å gi tiende av alt han eier, med rett eller urett – det er hans ubetingede plikt. Men hvor ivrig er ikke stoltheten etter å pynte seg med et skinn av dyd når den mangler det som er dydens vesen! Og hvor tilbøyelig er den ikke til å regne seg alt til fortjeneste, selv det aller mest ubetydelige!

Siste del

Men jeg skynder meg bort fra det forhatte bildet av den stolte, hovmodige hykleren, til det tiltalende og rørende maleriet av en angrende synder, fylt av ærbødighet for Gud og inderlig skam over sine synder. Her trer nå den stakkars tolleren fram. Dypt grepet i sjel og hjerte av sine synder sto han langt borte i templet, det vil si i passende avstand fra den fornemme fariseeren. Han våget knapt å løfte øynene mot himmelen, men slo seg for sitt bryst og sa: «Gud, vær meg synder nådig!»

Dette er den frivillige åpenhjertigheten og den oppriktige ydmykheten som Gud alltid setter pris på hos en synder, og som vi lovet å se nærmere på i den andre delen. La oss feste blikket på tolleren! Hvem ser ikke hos ham det redelige hjertet han kommer til Gud med – han, denne tolleren som den stolte dåren, fariseeren, foraktet så dypt?

Hvordan lyser ikke den uforstilte og inderlige følelsen av angst fram av hvert ord og hver bevegelse – angst over så mange synder, som tynger og ydmyker sjelen hans! Hvor lengselsfullt og inderlig sukker han ikke til Gud om nåde og tilgivelse!

Et slikt sinnelag er det sikreste bevis på rett selverkjennelse og alvorlig anger. Og angeren – den sanne begynnelsen til en grundig forbedring av hjertet – og denne alvorlige sinnsforandringen er de sikreste midlene til å vinne nåde og tilgivelse hos Gud.

Han vil ikke at noen synder skal gå fortapt. Han har ikke behag i noen synders død, men i at han vender om og lever. Av skånsom barmhjertighet tar han den angrende forbryteren til nåde igjen, slik han så trøstefullt har forkynt oss ved vår Frelser. Derfor sier også Kristus i dagens tekst: «Denne gikk rettferdiggjort hjem til sitt hus» – viss på Guds nåde og på at syndene hans var tilgitt.

Hør nå, min medkristen, noen lærdommer om hvordan du skal forholde deg for å få del i denne Guds nåde! De følger direkte av beretningen i evangeliet vårt for i dag.

1) Fly stoltheten, særlig den slags stolthet som bygger på en overdreven forestilling om egen dyd og rettferdighet! Den er dydens farligste fiende og det største hinderet for å gå fram i det gode og vokse i kristen fullkommenhet og kunnskap. Den som tror at han allerede er kommet langt i det gode, og som tiltror seg fortrinn som han akter høyere enn de fortjener, tror bare altfor ofte at han ikke trenger å arbeide med sin omvendelse. Dermed kommer han stadig lenger bort fra det gode.

Hovmod over egen fortjeneste føder også forakt for andre, som ofte er bedre mennesker enn de som rakker ned på dem. Det forblinder ofte sine dyrkere så langt at de ikke ser det gode hos andre. De holder seg for altfor gode og fornemme til å kunne erkjenne andre fortrinn enn sine egne. Dermed gjør de sine medmennesker en urett som ikke blir ustraffet. Og nettopp denne tenkemåten gjør dem avskyelige i Guds øyne, «for Gud står de stolte imot, men de ydmyke gir han nåde».

Vern deg mot denne faren, min medkristen: Prøv deg selv omhyggelig og våk alltid over deg selv! Bli aldri for trygg på dydens og pliktens vei, og sett aldri for stor lit til egne krefter. Still deg heller ofte disse spørsmålene: Hvor langt er jeg kommet i det gode, i mitt hjertes forbedring? Har jeg virkelig rettet de feilene jeg har erkjent og ofte angret? Har jeg gjort det gode av kjærlighet og takknemlighet mot min Skaper, av sann tilbøyelighet og med et rent forsett? Eller oppfyller jeg mine plikter bare av vane, av egennytte, av lyst på ære og bifall?

Har jeg også oppfylt pliktene til forsonlighet, fredsommelig kjærlighet, føyelighet og hjelpsom medlidenhet? Eller var mitt strev bare rettet mot de lettere pliktene, som kostet meg mindre møye? Den som prøver seg selv på denne måten – å, han skal snart støte på tusen mangler og ufullkommenheter, som ydmyker ham for Gud og tvinger fram denne bekjennelsen: «Hvem merker vel alle sine feiltrinn? Tilgi meg hver ubevisst synd!» (Sal 19,13).

2) Legg ingen vekt på ytre gudsfryktsøvelser når hjertet ikke er med i dem, når de ikke hjelper deg til å bli bedre, mer dydig, roligere og lykkeligere! Like lite som fariseernes faste kan de erstatte dyden når den mangler. Blir de uten følger for din forbedring, utarter de heller til et straffverdig hykleri og en foraktelig skinnhellighet.

Hva hjelper det at du flittig går i Herrens hus? Hva hjelper det at du ofte går fram til nådebordet og der eter din Frelsers dyrebare legeme og drikker hans blod, når følgene av det ikke viser seg i livet ditt? Blir ikke din kjærlighet til Gud og mennesker styrket ved det, og blir ikke din tillit til Gud, din iver etter å gjøre dine plikter og din samvittighetsfullhet i det du gjør, næret og grunnfestet – da hjelper alt sammen deg ikke det minste.

Å, prøv deg oftere og spør deg selv: Har jeg satt i verk de forsettene jeg så ofte har tatt og hellig lovet min Gud å utføre? Har jeg virkelig brukt i mitt daglige liv de vise lærdommene jeg så ofte har hørt og så ofte selv har tenkt over? Er jeg virkelig blitt mer takknemlig, mer trofast og mer lydig mot Gud, min Skaper, min Velgjører og min Dommer?

Er jeg blitt kjærligere og mer velvillig mot min neste, og strengere mot meg selv? Prøv deg, min kristne, prøv deg ofte på denne måten! Da skal du snart erkjenne hvor mye du har vunnet i det gode, og hvor mye som ennå står igjen for deg å gjøre.

3) Kom nær til Gud, din Far, når følelsen av dine mangler og ufullkommenheter bøyer deg ned, når du merker hvor mye du ennå mangler, og hvor langt din dyd er fra en fullkommenhet uten lyte! Kom da til Gud, din Far, med et angrende hjerte, med det alvorlige forsett og den faste beslutning om å bli stadig bedre.

Han er en Far som tilgir. Bekjenn din skyld for ham, lov ham bedring, og vær tro mot dine gode forsetter, så skal han ta deg til nåde og la deg få salighet både i tiden og i evigheten!

Kjære tilhørere! Dyrebare kristne! Måtte det bildet jeg i dag har malt for dere av stoltheten og ydmykheten hos oss mennesker, gjøre det inntrykket på hjertene deres som jeg ønsker. Og måtte dere alltid huske at Gud avskyr den første og setter pris på den siste. La fariseerens hovmod og tollerens ydmykhet begge være advarende eksempler for dere: det første til å sky en last som er en vederstyggelighet for Gud, det siste til å strebe etter en dyd som behager ham, og som han alltid setter pris på.

Dere erkjenner selv – og jeg har ofte hørt mange av dere si det høyt – at et hovmodig menneske er en utålelig skapning. Er han det i deres øyne når det bare er tale om legemlig hovmod, hva skal da ikke det åndelige hovmodet være i Guds øyne? Derfor har vår gode Frelser med den vakre fortellingen i dagens evangelium villet rette all oppmerksomhet mot hvordan hykleren og den sønderknuste synderen nærmer seg den allvitende Gud.

Skulle det tilfeldigvis finnes noen fariseer blant dere i dag, overgir jeg ham i Guds hånd, så han kan bli vekket av sin falske trygghet i synden. På den annen side legger jeg i dag og alltid hver toller inn i Guds forbarmende nåde, det vil si hver sønderknust, oppriktig angrende og bedende synder. Vi vet at all vår egen fortjeneste er utelukket. Og da, min kristne, når synden anklager og sjelen våkner:

Når nådens røst får hjertet røre
så du kan føle din syndighet,
skal den og snart tilintetgjøre
all din formente dydighet.
Hva redning finnes vel, du arme,
når Herrens lov utroper: Ve!
Ingen annen enn: Gud, deg forbarme
i nåde over meg, synder! Amen.

12. søndag etter treenighet: Guds alvorlige røst til tre slags synderes ører – del 1

> «Da han dro bort igjen fra bygdene ved Tyrus, tok han veien gjennom Sidon til Galilea-sjøen, midt gjennom Dekapolis-landet. De førte til ham en mann som var døv og hadde vanskelig for å tale, og de ba ham legge hånden på ham. Han tok ham da med seg avsides, bort fra folket. Han stakk fingrene i ørene hans, spyttet og rørte ved tungen hans. Han så opp mot himmelen, sukket, og sa til mannen: Effata! Det betyr: Lukk deg opp! Straks ble ørene hans åpnet, og tungens bånd ble løst, slik at han talte rent. Han bød dem at de ikke skulle fortelle dette til noen. Men jo mer han forbød dem det, dess mer gjorde de det kjent. De var overmåte forundret og sa: Han har gjort alle ting vel! Han gjør det så at både de døve hører og de stumme taler.» (Mark 7,31–37).

Holdt i Göteborgs domkirke.

«Den som har øre, han høre hva Ånden sier til menighetene!» (Åp 2,7). Denne hilsenen har Jesus latt skrive ned til alle kristne menigheter etter at han ble opphøyet ved Guds høyre hånd. På øya Patmos dikterte Kristus selv sju brev for sin tjener, apostelen Johannes, til englene eller lærerne i sju forskjellige menigheter i Asia.

Som den allestedsnærværende Gud vandret Kristus med sitt altseende øye midt blant de kristne menighetenes lysestaker og holdt nøye oppsyn med alt og med alles hjerter. I disse brevene lot han hver enkelt av dem få vite hva han særskilt hadde å refse, og hva han særskilt hadde å rose.

Det Kristus i disse brevene skriver til hver enkelt lærer, er også talt til hans menighet, for hver menighets sjelstilstand lignet lærerens. Derfor er denne røsten føyd til hvert brev: «Den som har øre, han høre hva Ånden sier til menighetene!» I disse brevene finner også kristne lærere og menigheter til alle tider det lyset de trenger over sin sjelstilstand, og de påminnelser, vekkelser, advarsler og råd de trenger for alltid å holde seg ferdige til Jesu åpenbarelse.

Derfor må også denne røsten blåses ut som med basun for alles hjerter: «Den som har øre, han høre hva Ånden sier til menighetene!» (Åp 2–3).

Guds røst har også gjennom hans Ånd gått ut til oss. Med Guds ords basuner har den lydt vidt omkring i verden, og den lyder ennå blant oss. Hvilke skremmende ting og hvilke forferdelige saker finnes ikke i disse ordene – ord som

burde kunne knuse synderes klippeharde hjerter! Men hvilke herlige ting finnes ikke også i disse ordene! Ved dem burde synderes hjerter smelte som voks, bli rørt og dratt og løftet opp fra jordens lave og forgjengelige ting til de høye himmelske saligheter og gleder som Gud har gjort i stand.

Like forferdelige trusler lyder også i disse ordene, og ved dem burde synderes hjerter som ved et lyn bli slått ned i frykt og angst og lengsel etter nåde, hjelp og frelse. Og hvilke utsøkte, lokkende røster finnes ikke også i disse ordene! Med dypt rørende og bevegende ord og bilder søker Gud der å gjøre sin barmhjertighet og sin lengsel etter deres frelse klar for elendige og angrende syndere, så de burde bli levende av tro, kjærlighet og glede, og føttene deres løpe mot himmelen.

Hvordan hører så jordens syndere på Guds røst i hans ord? Alle jordens folk burde jo lytte med ærbødige, oppmerksomme, lengtende og lydige ører når Gud taler. De har jo sett at Gud med de sterkeste vitnesbyrd har erklært for dem og for all verden at hans ord blant oss er hans egen åpenbarelse. De har sett hvilken velsignet nytte, hvilke velgjerninger og hvilken glede hans ord har spredt i våre kristne land framfor i hedningenes – også når det gjelder timelig og jordisk velstand.

Åpner de nå ører og hjerter vidt for den Gud som taler i sitt ord, i frykt, bønn, tilbedelse, takk og lydighet mot hans himmelske åpenbarelser? Å, erfaringen vitner noe annet om kristenhetens tilstand nå! Hvor lite Guds røst blir hørt og finner ører, det vitner ugudeligheten om nå, der den farer fram med løse tøyler. Det vitner også syndene om, som stiger stadig høyere i alle stender og aldre.

Det vitner all den falske tryggheten og likegyldigheten for frelsen om nå. Den lar seg ikke forstyrre, enda de skarpeste og mest skremmende formaningene lyder, og som en tung søvn holder den sjelene hardt fanget. Hvor lite Guds ord blir hørt, det vitner også den store vantroen blant kristne om. De vil ikke tro sannhetene i Guds ord før de har den forferdelige oppfyllelsen for øynene og så å si har troen i hendene.

I så mange av Guds ord finnes de aller rikeste og mest nådefulle oppfordringer til å søke frelse. Det blir forkynt, ropt, formant, refset og kalt så mye i kirkene våre år etter år og søndag etter søndag. Men tallet på de ubotferdige synes heller å øke enn å minke. Alt dette vitner om at man overalt vender ører og hjerter bort fra Guds ord.

Men Gud være lovet, i kristenhetens mørke skarer finnes det vel noen åpne sjeler som er lydige mot ordet og mot Åndens røst i ordet. Derfor kan man med håp innby til ivrig oppmerksomhet og nidkjær lydighet: «Den som har øre, han høre hva Ånden sier til menighetene!» Men det ser ut til å være enda mer nødvendig å rope høyt: Hør Åndens kall til omvendelse, dere syndere! Vender dere ikke om, skal slike skremmende trusler og slike sørgelige utsikter for tid og evighet snart ramme dere.

Hør denne røsten, så dere snart synes det er sørgelig å ta flere skritt i synd! La nøden tvinge dere til å søke det Gud i sin nåde har gjort i stand for sjelene deres! Det er stor nåde i Guds røst når den kaller til omvendelse. Det er jo nåde at han vil kalle dere tilbake fra villfarelsene deres i dødsskyggen, rive dere ut av den

forferdeligste evige livsfare og rekke dere hjelp og legemidler i den ynkeligste sjelenød. Dere burde la dere hjelpe uten å utsette det.

Det er jo nåde når Gud åpenbarer at omvendelsen er et så viktig verk at den framfor alle andre saker fortjener å kalles «det ene nødvendige» (Luk 10,42), det dere burde skynde dere med framfor alt annet. For blir den forsømt, er så mye tapt. Om dere så var de lykkeligste i verden, ville dere likevel ha grunn til å gråte over dere selv alle deres levedager. Men er den gjort, er alt vunnet. Om dere da ble de elendigste i verden, har dere likevel grunn til å glede dere her i tiden over alle de timene dere skal fryde dere i evigheten.

Etter syndefallet heter det om de første menneskene at de hørte Guds røst da han kom vandrende i hagen «da dagen var blitt sval» (1 Mos 3,8), det vil si mot aftenen. Slik kan det ropes nå: Dere syndere, nå hører dere Guds røst så tydelig i hans hellige ord, i så kraftige og veldige rop, i denne verdens tid. Hør, Guds røst lyder i kristenhetens jammerdal, som er så forstyrret og forfalt! Guds røst lyder så alvorlig og sterkt i hans ord, særlig nå mot denne verdens aften – selv om så mange følelsesløse hjerter ikke gir akt på den.

«Å, bli hos oss, Herre Jesus Krist,» ber hver troende sjel, «og la din Hellige Ånd fordoble røstene til oss og til alle sjeler!» Den som har øre, han høre! Amen. Fader vår …

Evangeliet: Mark 7,31–37.

Vi skal nå betrakte:

Den store Guds alvorlige røst i hans åpenbarte, hellige ord til tre slags synderes åndelige ører.

1) Til de trygges lukkede ører.

2) Til de vaktes ører, som delvis er åpnet.

3) Til de benådedes hørende ører.

Vårt hellige evangelium forteller om et minneverdig under som Jesus gjorde på et legemlig døvt og stammende menneske da han vandret her på jorden: Med sin allmakts finger gjorde han ham i stand til å høre og tale. Dette gir oss anledning til å tale om hvordan Jesus prøver å gjøre det største underet med de syndige sjelenes døve ører, så de blir åpnet til frelse og kan høre. Derfor skal vi, som lovet, først behandle det som hører til den

Første del

Guds alvorlige røst til de trygge synderes lukkede ører

Hør, legg merke til røsten i Herrens ord! For med den følger en kraft, en bevegelse, en Åndens blåst som kan åpne ørene deres for ordet. Han som med sin røst kan ryste himmel og jord – skulle ikke hans ord, som er ånd og liv (Joh 6,63), få ryste deres sovende samvittigheter, dere trygge syndere? Skulle de ikke vekke liv i hjertenes åndelige gravkamre og bryte freden i tryggheten deres i synden?

Dere åndelig sovende syndere av alle slag, sov ikke lenger i denne fordømte tryggheten! – roper ordet fra Herren vår Gud, som går ut til ørene deres. Dere som akter Guds ord like høyt som menneskeord, ja, lavere: Forkast ikke lenger i vantro disse sannhetene som blir til evig tid! Så mange sjeler har trodd på dem og er derved blitt frelst for evig. Så mange har forkastet dem til sin evige fortapelse, og så mange har foraktet dem – men til bitre tårer for seg selv i evigheten.

Dere som er så innfiltret i tornene – verden, sorgene og bekymringene – så stormet av jordiske bekymringer, så trellbundet av kjærlighet til det jordiske, og som skyver tanken på sjelen til side: Tenk på at disse bekymringene for evig kan stenge sjelene deres ute fra himmelen! La da ikke hjertene deres tynges av bekymringer for dette livet, så deres siste dag, den dagen da evigheten bryter fram, ikke kommer brått over dere (Luk 21,34)!

Dere lystige syndens tjenere: La ikke verdens ville glede og de berusende og bedøvende fornøyelsene – som jager alle tanker på de usynlige og evige ting så langt bort – bedra dere til å slå himmel, sjel og salighet helt ut av tankene, til dere står der inne i evighetens verden, berøvet alt sammen! «Ve dere som nå ler,» ropte selve Herren fra himmelen en gang, «for dere skal sørge og gråte!» (Luk 6,25). Og det varer i lange evigheter. Hør da: Det er en stor ulykke at samvittigheten sover i denne tryggheten.

Dere som løper i mørkets gjerninger og i syndens grovere utbrudd, eller i syndens finere bedrag, i kjødets lyster og på den onde viljens villfarne stier: Hvordan kan dere vandre så fornøyde, trygge og sorgløse på disse stiene til den evige død? Løp ikke lenger så overmodige og så døve for alle advarende røster i Guds ord! Før dere aner det, kan dere bli hyllet inn i den ulykksalige evighetens grufulle natt.

Dere som bygger håpet om frelse på ulike trøstegrunner dere selv har laget, og som befester dere i en falsk fred og trygghet med egne eller andres innbilninger og meninger mot eller utenfor Guds åpenbarte sannhet – det kan være naturlig hedensk dyd og anstendighet, egen rettferdighet, saddukeisme, fariseisme, død tro eller egne tanker: Hvorfor bedrar dere dere selv? Hva hjelper det dere å løpe med bind for øynene inn i evighetens ulykke, eller å søke inngang i himmelen på andre vilkår og løfter enn Guds egne?

Dere som nok tror at det er nødvendig at sjelene deres blir frelst, men som alltid skyver omvendelsens dag og time bort fra nåtiden til andre usikre dager, og som snart verken har lyst eller tid til å rive dere løs fra synden og verden – hør også dere: Det ser mørkt ut for dere; det bærer mot evig fortapelse. Det kan bli en utsettelse som fortsetter til dere våkner i helvete.

Dere som synes det er tid nok til å tenke på deres evige frelse når dere hører døden banke på, når døden og evigheten skriker mot dere – hør også dere: Tiden står ikke stille da. Som så mange andre som er blitt bedratt, kan dere komme til å stå uten nåde og frelse ved evighetens porter, fordi tiden ble for kort.

Ja, røsten i Herrens ord roper også til alle trygge synderes ører: Hvorfor er dere så trygge, og hvorfor sover dere så dypt og så lenge i likegyldighet for sjelen? Nå er tiden inne til å stå opp av søvnen, det er på høy tid å våkne opp i omsorg og frykt (Rom 13,11)! Nå er det ikke tid til å gjøre seg trygg og sorgløs, for verdens ende er kommet oss enda nærmere enn i apostlenes tid. Nå er de farlige og trygge tidene her, da verden løper mot enden. Er det nå tid til å sove og ikke la seg vekke? – roper røsten i Herrens ord.

Nå er det så mange villedende lyktemenn som gjør Guds sannhet til løgn, så mange hindringer for frelsen og så mye bedrag fra verden og synden, så mange overveldende og tyngende bekymringer i tiden. Nå er det denne sterke, allmen-

ne trygghetssøvnen og ondskapens skamløse framgang. Nå fordobler mørkets rike sine anstrengelser, og alle sjelefiendene gjør sine hardeste angrep for å røve himmel og salighet fra dere for evig. Er det da tid til å sove, til å ligge stille og ubekymret for sjelen nå?

Det er en stor ulykke å leve lenger i tryggheten. For tiden er kort og snart forsvunnet, og siden kan ikke sjelen bli frelst. Dette er den eneste tid som kan gi dere den høyeste lykke i den umålelige, endeløse evigheten. Det er den tid da Guds nådehender er rakt ut mot dere for å hjelpe dere fra de forferdelige pinslene i den kommende vreden. Det er den tid da Den Hellige Ånd kan og vil bli deres hjelper og leder på den tapte himmelveien, som dere ellers ikke kunne finne.

Det er den tid da nådens ord og røst strømmer så hjertelig og bevegende over dere – for øynene i skriftene, for ørene i prekenene. Det er den tid da det himmelske kallet, Guds dyrebare ord og nådens besøk og virkninger til frelse så å si følger etter dere og trenger seg inn på dere. Men siden, i evigheten, skal ikke de sterkeste rop og de strieste tårer kunne kalle tilbake eller vinne det minste av dette.

Dette er den tid da dere kan be og rope, sukke og bønnfalle og få nådens dom, banke på barmhjertighetens dør og få den åpnet, søke salighetens og himmelrikets skatter og finne dem i overflod. Den tiden forsvinner snart. På hvilke raske vinger farer ikke tiden av sted med dager og timer! Den hviler ikke for dere, og alt går nærmere den mørke graven og den lange evigheten.

Alle disse midlene til evig frelse som jeg har regnet opp, flyr bort med den flyktende tiden mens dere er trygge. Å, sløser dere bort hele denne tiden i trygghet, da er saligheten deres forsvunnet for evige tider, og alle anledninger til salighet med den. Hør, er det ikke nå tid til å stå opp av trygghetens søvn? Hvor kort er ikke tiden, og hvor mye er det ikke å gjøre nå, om dere skal bli frelst og komme inn i det evige liv?

Dere må jo lære hva som tjener til deres evige fred (Luk 19,42), så samvittigheten blir vekket. Ved troen og gjenfødelsen må dere bli satt over fra den åndelige død til det åndelige liv. Dere må kjempe dere fram gjennom alle salighetens fiender og hindringer, gjennom omvendelsens trange port. Siden, i resten av livet, enten det blir kortere eller lengre, må dere kjempe flere troens kamper og fullføre kampen, løpe helliggjørelsens løp og fullende løpet (2 Tim 4,7). Hvor mye tid har dere da å sløse bort i tryggheten og kaste bort på det forfengelige og forgjengelige?

Hva mener dere – kan alt som hører til en sann omvendelse, gjøres og raskes sammen på gravens rand, i livets siste timer, med svekket kropp og svekkede sanser på sykesengen? Er det tid til å sove når det er så mye å gjøre for sjelene deres? For om dere ville tenke på frelsen og begynne å søke den, hva kan ikke de åndelige fiendene sette dere til å gjøre, så tiden blir knapp for dere?

Djevelen våker med sin list og sine anslag. Helvetes ånder – eller med apostelen Paulus' ord: «verdens herskere i dette mørket» (Ef 6,12) – våker med sine snarer. Verden våker med sine forførelser og hindringer. De onde hjertene og syndene deres våker og lurer på dere med sine bedrag. Og alt dette for å gjøre

i stand evig nød og elendighet for dere. Hvilke hindringer kan ikke de legge i veien for dere når dere prøver å frelse sjelene deres i omvendelsens orden? Hvordan blir ikke da tiden knapp for dere?

Jo, derfor må tiden være dyrebar for dere, så dere tar vare på den mens dere har den. Da skal dere med hjelp fra Guds Ånd komme gjennom alle hindringer til frelse. Er det tid til å være trygg når tiden er så kort? Før du vet ordet av det, kan jo dødens ljå hogge til. Før du vet ordet av det, kan nådens sol gå ned og livets aften komme, ja, før livets dag er halvveis omme. Midt i ungdommen kan evighetens klokke ringe deg fram for å gjøre regnskap for hele livets arbeid og få lønnen.

«Nå er frelsens dag» (2 Kor 6,2), «så lenge det heter i dag» (Hebr 3,13). «Hvordan skal vi da unnfly om vi ikke akter så stor en frelse?» (Hebr 2,3) – roper røsten i Guds ord. Den store arven i himmelen, den rike barneretten i himmelen, den himmelske kronen og det herlige riket som følger med den, med alle dets gleder, er budt dere på det nåderikeste. Men dere forakter det og vender dere heller til jordens usle fryd.

Guds egen store hilsen, innbydelse og kall til den saligheten han har gjort i stand, har gått ut til dere ved hans Hellige Ånd. Men dere har forsmådd disse himmelske budene og vendt dem ryggen. Så mange sendebud har Gud sendt ut til dere for å nøde dere, og de er kommet ikke én, men tusen ganger – bare fordi han har lyst til å gjøre dere virkelig salige. Men like mange tusen ganger har dere avvist disse sendebudene med uhøflige nei og unnskyldninger.

Den saligheten dere er kalt til, er så stor at Gud har funnet den verd å kjøpe så dyrt: ved at hans egen hellige Sønn steg ned i menneskeskikkelse og fornedrelse, ved hans fortjenstfulle vandringsdager og arbeid for sjelene våre, ved hans dyrebare blod som kjøpte oss, og hans forsonende offer i døden, ved hans oppstandelse og himmelfart og hans opphøyelse som Gud og menneske i himmelen. Men all denne nåden har dere tråkket under føttene med forakt.

Den glade skatten med syndenes forlatelse, den herligste fred i samvittigheten, den dyrebareste rettferdighet, den mest trøsterike adgang i troen til Gud, den ærefulleste barnerett hos Gud og det skjulte, salige livet med Kristus i Gud (Kol 3,3) – alt dette er budt dere. Men dere akter det så lite at dere ikke engang ser etter det med søkende lengsel.

Tenk etter: Har dere i hele deres tid forsømt all denne nåden som her er regnet opp – hvor mye større vrede og jammer skal ikke da møte og ramme dere når dere blir stilt til ansvar for den hellige og rettferdige Gud, når det ved tidens ende aldri mer finnes noen nåde for dere? «Hvem har innbilt dere at dere skal unnfly den kommende vrede?» (Matt 3,7).[1] Med denne røsten fra Guds ord må man banke på de trygge synderes ører.

Hvem har innbilt dere det? Guds ord sier det ikke. Utenfor Guds himmelske stad, utenfor himmelen – altså i helvete – blir alle åpenbare mørkets gjerninger stengt ute. Men enda flere blir stengt ute: alle «som elsker og gjør løgn» (Åp 22,15), det vil si alt som strider mot sannheten i Guds ord. Slik lyder dommen i ordet, og den kan ikke forandres.

[1] NB: «Hvem lærte dere å flykte fra den kommende vrede?».

«Kjøtt og blod kan ikke arve Guds rike» (1 Kor 15,50). Det betyr: Mennesket slik det er av naturen, uten en forandring ved omvendelse og gjenfødelse av nådens Ånd etter Guds vilje og hellige mening i hans ord, kan ikke få komme inn gjennom himmelens port. Slik lyder dommen i ordet, og den kan ikke mildnes.

Den som ikke tror på Guds Sønn, «er allerede dømt» (Joh 3,18) – dømt til den evige død. Men den som tror på Guds Sønn, er født av Gud ved ordets uforgjengelige sæd (1 Pet 1,23) til et himmelsk sinn. Og den som er født av Gud, synder ikke med forsett, sier apostelen Johannes (1 Joh 3,9). Den som ikke med en slik tro tar imot Kristus, vår salighet, blir fordømt (Mark 16,16). Slik er det skrevet med Guds finger, og det kan ikke strykes ut.

«Dersom dere lever etter kjødet, da skal dere dø» (Rom 8,13) – nemlig den evige død. Det er en av de forsikringene den store Gud har gitt oss, og den lyser fordømmelse over tryggheten. «Så bær da frukt som er omvendelsen verdig» (Matt 3,8), for «hvert tre som ikke bærer god frukt, blir hogd ned og kastet på ilden» (Matt 3,10). Dette seglet som Gud har trykt på, burde jo kunne velte alle de trygges falske forhåpninger.

Salige er de fattige i ånden, de som sørger, de saktmodige, de som hungrer og tørster etter rettferdigheten, de barmhjertige, de rene av hjertet, de som stifter fred, de som er forfulgt for rettferdighets skyld (Matt 5,3–10). De er alle salige, for de hører til blant himmelens salige innbyggere, og Gud regner dem dit. Hør da hvem det er som blir salige og unnflyr den kommende vrede!

Å, dere trygge syndere, for en vrede som venter dere og henger over dere, om dere ikke unnflyr den ved en sann omvendelse! Tenk hvor forferdelig det må bli om dere farer bort i døden i deres synders urenhet, og i en ulykksalig død tar avskjed med verden for evig og drar ned i helvetes boliger for å bo der evig. Hvor forferdelig! Å, om dere midt i alle dommedagens skrekkeligste opptrinn kommer til å stå med de ugudelige og skjelve og beve i den evige dødens lenker!

Hvor forferdelig om dere kommer til å stå i evighetens kval – med sjelen i dødsstunden, og med legeme og sjel på dommedag – der jammer, angst og skrik og tusen akk og ve lyder uutholdelig og uten ende! Ja, der i evighetens kval, der ingen forløsningens time slår! All denne vreden som truer dere, viser seg nok ikke ennå. Men desto mer forferdelig er det at dere går den sikkert i møte og utsetter sjelene deres for den hvert øyeblikk dere lever i ubotferdighet.

Lær å se og tenke over at det er syndene deres som skiller dere fra Gud og all hans glede i tid og evighet (Jes 59,2), og som fører dere inn i en slik kommende vrede og redsel! Lær å se på syndene og overtredelsene deres mot alle Guds bud, disse store gjeldspostene på ti tusen talenter (Matt 18,24). Lær å se dypet av synd i hjertene deres og arvesyndens elendighet.

Lær å se at deres egen rettferdighet ikke duger, og at sjelene deres er nakne og fattige på rettferdighet og nåde, så dere ikke kan bestå for den hellige Guds åsyn. Lær å kjenne alt dette som årsaken til deres ulykksalige tilstand nå og i framtiden, om ikke omvendelsen kommer imellom. Dette er Gud Herrens røst til deres lukkede ører, så de blir åpnet for dette og dere kommer inn i vekkelsens tilstand.

I den neste delen skal vi nå høre:

Annen del

Guds røst til de vaktes ører, som delvis er åpnet

De fleste syndere blir likevel værende i sin trygghet, døve for alle røstene i Guds ord, for de uroende slagene fra Guds Ånd, for samvittighetens brennende anelser om Guds vrede, for alle rop fra Guds tjenere og for deres bevegende formaninger, sukk og anstrengelser – ja, selv for det Gud gjør for å vekke dem utenom ordet. De slår alt bort og tenker: «Det varer lenge før min herre kommer!» (Matt 24,48). Så setter de seg trygt og rolig ned i sine syndige fornøyelser og trellbindende verdslige bekymringer.

Men når Gud har fått stikke sin Hellige Ånds finger inn i hjertenes ører, og med røstene i sitt ord har fått storme mot dem og slå på deres åndelige ører, så de i en slags skrekk, forvirring og frykt ser opp og forstår hvilken fare sjelen er i – da blir de vakte sjeler. Som vekket av en søvn kommer de i frykt og bekymring.

De våkner av de åndelige drømmene der de har drømt at det står godt til med dem, eller at det ikke er så farlig, at de nok har nåde hos Gud, eller at de kan bli salige en gang. De våkner av de åndelige drømmene, av de innbilningene og sammensankede trøstegrunnene som de støtter sitt håp om salighet på.

De kommer fra fred og trygghet til brusende uro og frykt i sitt indre, fra sorgløshet for sjelen til lengsel etter å frelse den, fra trass mot Gud og likegyldighet for hans ord til en samvittighet som er forskrekket over hans trusler, hans høyhet og hans egenskaper. De kommer fra glede i synden og verden til sorg over at sjelen er i fare og kan gå til grunne på sin vei og bli borte fra himmelen sammen med dem som går fortapt.

Til slutt kommer de fra sin trygge vandring i synd og vantro til å stanse og se syndens flommer, der de står i fare for å bli ført bort til den evige fordervelse. Da har de vakte fått åpne ører i sjelen, men bare halvåpne ører, åpnet bare til halvparten: åpnet for Guds trusler, for bildene av hans vrede, for lovens forbannelser, for ordets skremmende sannheter, for tordenen fra Sinai.

Mange av disse vakte kan nok også ha ørene så langt åpne for evangeliets ord at dets bevegende budskap om Jesu kjærlighet og om nådestandens saligheter har arbeidet på hjertene deres. Det har knust, rørt, såret og beveget dem og gitt dem lyst til å søke forening med Kristus ved omvendelse.

I vekkelsen kan de nok være så langt åpnet for evangeliets ord at de ser på sannhetene i evangeliet om Kristus som en glad havn, et sikkert fristed og et salig tilfluktssted. Det er nettopp dit de søker å bli ført, og dit de tenker å gå, når de har begynt å ransake sin sjelstilstand og se ut over og betrakte sin syndevei.

Men ørene er ikke dermed åpnet til å ta imot evangeliets ord og følge veien til livet, Jesus. Noen kan ikke, noen våger ikke, noen vil ikke og er ikke ferdige, og noen er ikke redelige nok i sin søken etter salighet. Og i disse siste tilfellene er ørene heller ikke rett åpnet for lovens ord.

Noen vakte sjeler vil prøve å få evangeliets lindrende olje i samvittigheten i den første vekkelsens uro og engstelse, før de har sett inn i dypet av sin elendighet og sett hvor avskyelige og forbannede syndene deres er. Fra skrekken og uroen over sjelefaren vil de gjøre løse sprang over syndedypet, over erkjennelsen og betraktningen av synden.

De vil løpe forbi skrekken over hvor ond synden er for Guds øyne, forbi angeren og den hjertelige sorgen over at de har fulgt syndens svikefulle stier, som fører ned i dødens mørke skygger. Med raske blikk på syndene, i ufredens uro og med ubøyde hjerter løper de fram for å rive til seg evangeliets skatter i Guds nådeløfter til de botferdige.

Til dem roper røsten i Guds ord: «Bryt dere nytt land! For nå er det tiden til å søke Herren» (Hos 10,12). Slik kaller ordets røst dem tilbake til det de ikke sønderknuste synderne blir kalt til, nemlig: «Bare erkjenn din misgjerning, at du er falt fra Herren din Gud» (Jer 3,13).

Bort til loven, kjære sjeler! Der får dere fra et bedre ståsted se hvor stinkende syndene, overtredelsene og misgjerningene deres er for Gud. Der får dere se hvor stort et onde dette er for Gud, den Hellige og Rettferdige, og for deres hellige og dyrebare Frelser, hvordan de syndige gjerningene deres blir dømt og regnet for Gud, og hvor stor den straffen og vreden er som synden har fortjent. Ja, der får dere kjenne deres åndelige død i overtredelsene (Ef 2,1).

Der får dere se hvor langt det er fra at dere av dere selv kan gi noe av den kjærlighet og frykt som loven og Gud i loven krever, eller det minste av lovens hellige krav. Og der får dere se hvor stor deres elendighet og fordervelse derimot er i alle sjelens krefter: Dere har ikke engang kraft til å ransake dere selv, ikke vilje til å bli frelst eller til å tenke på det uten Guds hjelp.

Bort til evangeliet, kjære venner! – blir det også ropt. Se Guds Sønn fra evighet, senket ned i den dypeste ydmykelse og fornedrelse, så jammerlig slått for deres synder, så grusomt forlatt av Gud, overgitt av Gud til helvetes mørke og flommer, da han trådte fram i deres sted med deres skyld og dom og trengte seg fram gjennom så mange plager, kvaler, blodige opptrinn og dødens pine!

Se her hvor avskyelig synden er for Gud. Se her Guds brennende vrede over synden. Se syndens evige, bitre og harde følger, og det uutholdelige helvete som truer dere – et brennende hav og et grufullt mørke av evige plager, som de behagelige og fornøyelige syndene deres en gang blir forvandlet til, om de ikke blir tatt bort, og dere ikke blir befridd fra deres makt.

For den hellige Faders Sønn, hans vesens rette bilde (Hebr 1,3), han som hans sjel har velbehag i og hviler i, hans eget hjerte – han har måttet utstå en slik grusomhet. Han selv, den veldige Gud, har lidd slik da kravene fra Guds rettferdighet skulle betales. Så se da hva synden er! Det ble krevd en så stor løsepenge for deres forløsning og et så overmåte fortjenstfullt arbeid for deres rettferdighet. Så lær da å forstå hvor høy deres fordømmelse er så lenge dere sitter fast i synden!

Dere må i en virkelig grundig kunnskap om syndene deres lære å kjenne de stikkende evighetstornene som dere skal høste av de kjære syndeskrittene, om dere ikke blir befridd fra dem. Dere må lære å kjenne den verden av kval og den tyngden av pinsler som syndebyrden skal gi dere i evigheten, om den ikke blir kastet av. Dere må i omvendelsens sorg og anger lære hva det fører med seg å forlate Herren, deres salighets Gud og gledens kilde.

For lærer dere ikke dette, og heller ikke i omvendelsens tårer og sorger å kjenne hvor sterke og farlige syndelenkene deres er, og tyranniet og ulykken

under syndens åk – da kan dere ikke rett angre at dere har tjent synden, eller hate syndelivet som noe som volder dere plage og besvær. Da kan dere ikke fatte redsel for og hat til de fiendene og de veiene som har ført dere inn i en slik ulykke, nød og elendighet, nemlig syndene og vantroen.

Og da kan dere heller ikke rett sette pris på Jesu forsoning, på Jesus som deres rettferdighet og helliggjørelse, glede og salighet. Da kan omvendelsen deres ikke bli alvorlig, og det blir ingen troskap i etterfølgelsen av Jesus. Derfor kaller røsten i Guds ord slike vakte syndere til dette nye omvendelsesarbeidet.

Det finnes andre vakte som har sett Guds vrede og er knust av loven. De har sett undrene ved Sinai, åpenbarelsene av Guds lov. De er fylt av skrekk over synden, og de har lenge sørget over synden og angret den av hjertet. Men de vil sørge enda mer. De synes sorgen deres aldri er nok og aldri svarer til syndens nød og redsel. De vil høre enda mer om vreden, ferdes enda mer med det skremmende ordet og se enda mer ned i syndens grav.

For når de bukker under i striden mot synden, når de kjenner syndens lenker, de syndige bevegelsene og syndens seier over seg, tror de i sin kunnskap om elendigheten og i sorgen over den at det ennå mangler mye. De mener at de med en enda sterkere sorg må brenne ut det onde, om de ikke skal gripe til seg de botferdiges rike salighet på en utilbørlig måte. Og det gjør de enda de med uro, sorg og motvilje kjenner syndens makt og angrep, slik Paulus erfarte: «Det onde som jeg ikke vil, det gjør jeg» (Rom 7,19).

Slik kommer de inn i et trelldomsarbeid, i sorg og strid for selv å gjøre seg fri fra synden. Eller de blir stående ved loven og vreden. Eller de blir trette, gir opp alt og går tilbake. Disse kaller røsten i Guds ord til evangeliets ord. Når de betrakter dette ordet og lærer Jesus og hans kjærlighet å kjenne, skal det føde dem på ny og forvandle dem til nye mennesker.

For ingen lov kan gjøre levende, sier apostelen (Gal 3,21). Loven kan ikke skape liv, og den kan ikke gjøre at de står opp glade, levende og villige og går inn på den hellige veien, Guds hellige stier. Men den kan rydde vei for evangeliets kraft til dette. Og da skal evangeliet – og det kan det – gi dem Jesus selv med alle hans goder, og med ham forløsningen fra synden, kraften mot synden, seieren i striden, Guds Ånd og hans helliggjørende og virksomme nåde.

Da roper Jesus sitt guddommelige «Effata!» i ordet (Mark 7,34): Lukk deg opp med hjertets ører for evangeliets sannheter og forkynnelsen av dets nåde! I din frykt står du jo langt borte fra Gud, likesom tolleren (Luk 18,13). Du kjenner hvor stor, ussel og høy synden din er, og hvor skammelig du har oppført deg mot Guds store, brennende og utøste kjærlighet. Det går så langt at du skammer deg og ikke frimodig kan løfte øynene og hjertet mot himmelen.

12. søndag etter treenighet: Guds alvorlige røst til tre slags synderes ører – del 2

Du slår deg jo for brystet i sorg og anger over synden i ditt indre, som har satt deg i en slik fare, ført deg bort fra Gud og drevet deg inn i all den elendighet og evige nød som truer deg. Du har jo ikke fred og ro, hvor du enn vender deg i verden, men samvittighetens kvelende uro forfølger deg. Ingenting ønsker du heller enn å få lukke deg inne i løftene til de botferdige i ordet og finne Kristus og alle Guds kjærlighets- og salighetsgaver i ham.

Du vil jo ikke lenger følge synden til helvete, bli styrtet av den i evig elendighet og skilt fra Gud og hans glede i tid og evighet. Nei, med forskrekkede, truende og sørgende øyne ser du jo på disse røverne og morderne som vil ta din sjels salighet. Derfor arbeider du jo under lovens frykt på å gjøre deg helt fri fra alle syndens bånd og skille alt ondt fra deg, så du kan bli skikket til å tilegne deg Kristus og komme til oppriktighet i en hellig vandel under Kristi septer.

Hør, da roper røsten i Guds ord til deg: «Hvorfor veier dere ut penger for det som ikke er brød og deres fortjeneste for det som ikke kan mette?» (Jes 55,2). Vil dere i hemmelighet prøve å få noe som ellers er en god gjerning, nemlig sorgen og angeren, til å gjelde som rettferdighet? Vil dere nå et enda høyere mål og en enda høyere grad, når dere allerede har angret synden så dere lengter og har lyst til bare å komme bort fra den og fra hele livet under den, og aldri mer følge dens sørgelige veier til fordømmelsen?

Kom da, dere syndere, fattige på all fortjeneste, og kjøp både rettferdighet og styrke av Kristus (Jes 55,1)! Dere er nettopp blant de elendige, fryktende, bedrøvede, nødlidende, sønderknuste, arbeidende og fortapte sønner som Jesus er kommet for å være Frelser for. Han kaller dere trøstende fram til nådestolen i ordet. Hans øyne ser etter dere, hans hender er rakt ut mot dere, hans hjerte lengter etter dere, og hans salighet har lenge ventet på dere.

Dere vil jo mer enn gjerne få syndeskylden slettet ut, få fred forkynt i samvittigheten og forbannelsen tatt bort fra dere. Dere vil jo bli ikledd rettferdighetens klær, bli satt inn i Kristi rike og erklært for Guds benådede barn!

Kom da, hvert hungrende og tørstende barn, om enn med skjelvende hånd, svake knær og matte bevegelser, som en rykende veke (Matt 12,20)! Ta imot

Jesus, og vend dere fra synden og alt ondt med en ivrig avskjed og med hjertets forbannelsesrop over synden, så dere ikke lenger skal volde dere selv ulykksalige timer ved å være borte fra Kristus i vantroen!

Men det finnes en annen slags vakte sjeler. I lange tider veksler de mellom timer da de er vakte, og timer da de sover. I samvittighetens frykt og engstelse ser de mange ganger opp og omkring seg på syndeleiet med vakne og halvåpne øyne. Men snart, og i mange andre timer, legger de seg tilfreds ned igjen for å sove dypt og uten bekymring, og lar samvittighetens røst forstumme. Ved de vekkelsene som stadig forfølger dem, viser de seg bare ustadige på ny, og slik kan de gå lenge uten å komme til å søke for alvor.

De ser nok sjelefarene sine. De forstår at syndelivet deres er usselt, at de blir mette av svinemat (Luk 15,16), og at de gjør i stand den ynkeligste nød og død for sjelene sine. Det kan de se i visse timer. De kan også forstå at de kunne få gode og salige dager om de vendte seg til Jesus og søkte Gud Fader og hans nådehus. Ved mange anledninger kan de stå og tenke og grunne på dette.

Men med alt dette synes de likevel at Jesu åk er temmelig tungt, at hans byrde er altfor tung, at fornektelsens vei med ham er altfor møysommelig, og at vilkårene for tjenesten under ham er altfor byrdefulle. Ja, de har ikke lyst, men synes det er tungt å bli ferdige med å tre ut av syndens, djevelens og verdens tjeneste og si et redelig, varig og øyeblikkelig farvel til alle synder og hele det syndige vesenet. De vil vente enda lenger, og de finner så mye fornøyelse og behag i synden og verden at det holder dem tilbake og legger dem i trygghetssøvnen igjen.

Til disse må den samme røsten fra Guds ord ropes som til den første slags vakte syndere. De samme formaningene om å betrakte syndenøden som nettopp er gitt de andre, må gis dem. De må tenke på hvilken ende denne syndens og hykleriets vei tar om kort tid, om de blir værende på den.

De må betrakte alle syndene sine, med hele rekken av andre synder som er avlet fram av deres urene hensikter, og alt det onde de har gjort og hatt for Guds øyne ved disse syndene, så de kan kjenne hvor avskyelige de er for Gud. De må tenke på hvilke vredesskyer de dermed har samlet omkring og over sjelene sine, skyer som skal bryte ut i den kommende vredens forferdelige torden om de ikke snart blir frelst. De må betrakte alle de grufulle og forferdelige tegnene på at sjelene deres går mot den evige død.

De må også se syndenes forbannelse i speilet av den veldige Guds rettferdighet og vrede, Jesu lidelse og død. De må betrakte hvilket helvete syndene deres tente omkring hans sjel da de lå på Jesu rygg, hvilket pinested han ble støtt ut til med dem, og hvor ille han, den Hellige, selv ble medfart da han skulle betale dem. Se der Guds vrede, deres synds avskyelighet, evighetens redsel og den elendighet at man under vantroen går dømt til den evige ild!

De må også tenke på at de må dø fra det gamle mennesket, fra synden og de onde lystene, gå ut fra all urettferdighet, bli ført ut fra syndens makt og forvandlet til et nytt åndelig, himmelsk, hellig, troende, elskende og gudfryktig sinnelag – en gang før døden kommer, om de skal få se Jesu hellige himmel og slippe inn i den.

Men hvor lett kan det ikke skje, med deres nølende og ustadige tanker om å frelse seg, at de blir overrasket av døden, dommen og den mørke evigheten før dette får skje med dem – slik mange tusen andre ulykkelige nå gråter over i helvete.

De må tenke på dette: Jo mer de forsømmer vekkelsestimene og ikke bruker dem rett til sjelens salige sorg og åndelige oppstandelse i Kristus, desto mer forherder de seg. Det samme skjer jo mer de lar dem veksle med trygghet og slummer, og ikke setter alle hindringer til side, uten å rådføre seg med kjøtt og blod (Gal 1,16), og tar fatt på sitt viktige verk med alvorlig bønn og redelig alvor. De blir vant til nådens besøk, de gjør omvendelsen stadig vanskeligere, og det trengs et sterkere gjennombrudd for at de skal komme til omvendelse.

Men de må også betrakte den treenige Guds store kjærlighet til dem og det gledesliv han kaller dem til. De må tenke på at Jesus, Guds høye Sønn, for en tid har gitt avkall på sin himmel av kjærlighet til dem.

Han har steget så dypt ned i deres elendighets dynd og villet tåle så mye ondt for å fri ut så ringe, syndefulle og fiendtlige skapninger. Hvilke trette skritt har han ikke gått, hvilke fristelser og harde kamper har han ikke utstått, hvilke tårer har han ikke felt, hvilke rop har han ikke støtt ut! Hvilket blodbad har han ikke hatt i hagen, og hvilke helvetes timer på korset!

De må tenke på den vanærende tronen han døde på da han forsonte dem, og hvordan han, brennende av kjærlighet, villig har skyndt seg med alt dette. Hele hans lidelse har liksom vitnet med hans egen munn: «Å gjøre din vilje, min Gud, er min lyst» (Sal 40,9), for at de arme sjelene kan få trøst, glede, forløsning og salighet i tid og evighet.

De må tenke på Guds nåde. Den har vekket de sovende ved evighetens rand. Den har kastet ut så mange garn etter dem for å fange dem i deres tankeløse galskap i synd og trygghet. Den er ikke blitt trett av at de rømte fra den, men har fordoblet sine nådeskritt etter dem når de flyktet og var uvillige. Den har forfulgt dem med så mange anledninger til salighet, med vekkende og søkende tilbud om nåde. Imens går så mange andre syndere bort på sine villfarne veier i mørket, enda de også er kalt og innbudt og ikke har hatt så små anledninger til salighet.

De må betrakte alle de prøver og bevis Gud har gitt dem på sin kjærlighet. Utenom gjenløsningen er de like mange som timene i livet deres. Ved dem har han vist at han er deres høyeste sjelevenn, som så hjertelig ønsker deres sanne og rette glede og salighet, mens djevelen sammen med synden og verden vil myrde dem og dra dem inn i den største ulykke.

De må da tenke på at Guds hele vilje er deres vel, hele hans lengsel deres glede og alle hans veier deres salighet. Hele hans ord vitner om det, og evigheten skal åpenbare det fullkomment. Synderne kan da ikke skynde seg inn i og betro seg til noen bedre og lykkeligere hender enn den evige kjærlighetens.

Men de må også tenke på hvilken salighet det finnes hos Jesus, om de skulle bli beveget til å omvende seg til ham. For en salighet er det ikke å få død, djevel, helvete, nød og all fare under føttene, slik de er lagt under Jesu føtter, og Jesus er høyt opphøyet over dem! For en salighet å få alle sine fordømmelige synder

druknet i Jesu forsoning og forsvunnet, så alt er tatt bort fra dem som kunne skade dem i døden, dommen og evigheten og gjøre dem forskrekket!

For en salighet å få en slik rettferdighet for Gud ved Jesu fullgyldige lydighet at sjelen er kjær for Guds øyne og kan bestå frimodig for ham! Den kan frimodig og trøstig løfte seg opp i troen til Gud og kalle ham, majestetens høye Herre og himlenes Konge, sin nåderike Far. Den kan glede seg over hans fullkommenheter og egenskaper og ha barnlig adgang til ham ved Jesus, tatt opp i den høyeste nåde hos ham.

For en salighet at sjelene hos Jesus kan slippe å gå og frykte for Gud, død, dom og evighet, og slippe å kjenne røyken fra det evig brennende helvete i samvittighetens ufred – men i stedet få fredens, forløsningens, forsoningens og nådens herlige dommer og forsikringer i samvittigheten!

For en salighet å se Jesus, sin Frelser, levende i majestet og herlighet i himmelen som sin Konge! Han deler ut fruktene av sin oppstandelse til deres nådehungrige hjerter. Han gjør i stand eller bevarer saligheten i deres evige rike i himmelen. Han regjerer i sine underfulle dommer og ordninger, forferdelig for alle fiender, men med den mest gledesfylte utsikt for dem, hans tjenere. Så er de bevart under hans nådes septer og blir ført ut av hans egen mektige hånd gjennom denne onde verden til hans evige boliger.

For en salighet at sjelene hos Jesus her i troen kan se at alle de ordningene og all den nådens rikdom som er forkynt i Guds ord for alle hellige og utvalgte i tid og evighet, hører dem til! For en salighet å ha samfunn med Jesus, Faderen og Den Hellige Ånd i bønn, lovsang og betraktning av ordet! Å ha Jesu eget usynlige selskap og hans nærvær, kraftig og merkbart, herlig og søtt, i mange timer – men også etter hans løfte alltid hos seg (Matt 28,20)!

Det løftet var gledelig for disiplene. Enda mer gledelig bør det være for oss, for han er for oss en Herre som har vunnet seier, er fart opp til himmelen og sitter på guddomstronen. For en salighet å ha Den Hellige Ånd som pant på sin evige arv (Ef 1,14), å nyte hans opplysning, ledelse, hjelp og vederkvegelse, og slik se sin salighet så å si i hendene!

For en salighet i daglig omvendelse å bli fattigere i ånden og rikere i tro og nåde, og slik så å si allerede kle seg for det himmelske bryllupet! For en salighet i daglig strid med sine fiender å seire i Jesu kraft, og slik se at man mer og mer legger død, djevel og helvete under seg og trenger nærmere til himmelen!

For en salighet å se seg frelst av nåde ved Jesu blod! Da er det ingen fordømmelse i den sjelen (Rom 8,1) – hva kan loven forbanne, hva er det å frykte for? Ingenting annet enn synd og vantro og frafall – å falle og gå ut av nåden, det er det å frykte for. For Jesu fortjenester for dem er en så ubesmittet rettferdighet og så verdige fortjenester – og Gud har allerede godtatt dem, det viser Jesu opphøyelse – at de er mektige til å holde dem fast i barneretten, frelse dem og holde himmelen åpen for dem.

For en salighet å få glede og behag i Jesu bud under hans kjærlighets drift! Den gjør hans bud lette og hans åk gledelig. Den gjør alt verdslig motbydelig og synden forhatt, men gjør det himmelske og Jesu åndelige goder behagelige og

ettertraktet med lengsel. Hvor lett har ikke mange hellige løpt gjennom all slags trengsler ved denne kjærlighetens herlige drift!

For en salighet å så i Ånden (Gal 6,8) – i troens og Åndens frukter og gode gjerninger – og i sin livsstilling og sitt kall i verden arbeide for Jesu rike og Guds ære! Med sin hellige ferd, med sin vandring i Jesu fotspor og ved å ikle seg hans sinn samler man seg eiendommer i himmelen, gjør seg stadig gladere timer i evigheten og arbeider på sin evige, høye lykke.

For en salighet ved troen å seire over verden og alt ondt (1 Joh 5,4)! Med forakt seirer den over dette livets herlighet, lokkende goder og fornøyelser, og med trøst og håp over dets sorger, besværligheter, nød og jammer, mens den hviler i Guds fang og vilje. Og hvilke store, visse og sikre løfter om alt dette har ikke troen fått fra Gud i hans ord!

Når trengsel og lidelse møter, innvortes og utvortes, kan man gå med Kristus gjennom den mørke dalen og vite at man her har del med ham i lidelsen for å få del i en større herlighet i himmelen (Rom 8,17). Jo større vår trengsel og vårt kors er her, desto større glede og vederkvegelse kommer vi til blant Guds folk i hans himmel.

I sin daglige beredelse til døden og Jesu komme kan man gå i forventning om hans salige åpenbarelse og det himmelske paradislivet, og se det komme nærmere for hver dag. Når vi her i verden har en særlig glad fornøyelse og lykke i vente, gjør allerede forventningen oss muntre og glade i det daglige arbeidet. Enda mer bør det skje under beredelsen til himmelen – og det skjer også, om man ikke selv står i veien for gleden.

Og siden, i døden, å komme fra dette brusende havet til den rette gledens strand – hvilket lys, hvilken lyst og hvilken salighet som Gud har gjort i stand, møter oss ikke da! Og siden i evigheten – hvilken herlighet blir ikke åpenbart når paradisporten blir lukket opp, når øynene blir åpnet og klare og våkner opp i de evige gleder, og man ser seg selv blant de hellige engler og salige skarer for å bo hos den hellige Gud i evighet!

Å, når alt dette blir betraktet, hvilken salighet er det da ikke Jesus har å gi! Verdens og syndens goder og fornøyelser blir mørke, ringe og forbannede å se på når de blir satt opp mot det Jesus har å glede sjelene med i sitt rike. Og det burde gjøre dem villige til å gi seg inn under Jesus på stedet, uten betenkning og tvil.

De burde stå opp med dette valget og denne beslutningen: Det er bedre å få den lønn som Herren Jesus gir sine tjenere, enn den svikefulle og harde lønnen fra disse tyrannene, synden, verden og djevelen. Det er bedre under Jesus å erklære og føre krig mot de åndelige fiendene og sammen med Kristus innta det himmelske Kanaan, enn å ha fred og vennskap med dem og noen øyeblikks glede, og siden bli lagt under Guds forferdelige vrede sammen med dem i evighet.

Det er bedre å gi avkall på det som fører til helvete, for å få livet med Jesus og hele hans himmelrike, enn å selge alt dette og arbeide på helvetes jammer sammen med synden og verden. Det er bedre å arbeide her under kongen Kristus med våkenhet og helliggjørelse og dele det himmelske gledeslivet blant hans

hellige og utvalgte, enn å søke det som hører jorden til og behager kjødet best, i syndens trygghet og vantroens bekvemme og rolige lediggang – og så se seg selv uten alle himmelens rikdommer og saligheter og få dele helvetes trøstesløse liv med djevlene.

Det er bedre å lide en tid med Kristus og bære korset, og få den trøst og glede han gir her som håndpenger, og de belønninger han har lagt ned i himmelen for tålmodigheten og troskapen – enda troen og kjærligheten ikke arbeider for å fortjene seg noe, for de venter alt som gave av nåde og for intet. Dette må de finne bedre enn å ha lyst i synden en tid og derfor etter døden begynne evigheter fulle av bitter kval.

Det er bedre å arbeide med strid, fornektelse og møye under Jesus for dødens, dommens og evighetens dager, så de blir fulle av fryd og salighet – for etter døden og i evigheten blir de lengste av alle livets dager her som et raskt øyeblikk. Det er bedre enn å skaffe seg de mest sørgelige og angstfulle dager ved å velge sitt onde hjertes lyst for denne dagen og for noen usikre dager, når den forsvunne tiden siden bare er et øyeblikk.

Som lovet skal vi nå i vår betraktning vende oss til å behandle

Tredje del

Guds alvorlige røst til de benådede sjelenes hørende ører

Opplyste og åndelig bedrøvede syndere har stått opp fra hele syndelivet, syndetjenesten og syndevesenet. De har gått fram til nådestolen med syndens dom, rettferdighet og skam. Den er satt mellom synderne og Gud ved troen på Jesu blod (Rom 3,25). Der har de ropt om barmhjertighet, nåde og hjelp for tid og evighet i Kristus. Når de så er blitt satt fri, forløst, rettferdiggjort og tatt opp etter Guds evige kjærlighets råd, og har stått opp og er gjort levende ved troens liv som har gått opp i dem, da er de benådet – ja, høyt benådet! For da har den høyeste salighet kommet til hjertenes hus.

Da er deres åndelige ører, som før under omvendelsesarbeidet var halvveis åpnet, nå gjennomtrengt av evangeliets røst. Nå har de fått åpne ører til å ta imot og lyde evangeliets kall og høre hele Guds ord og Jesu fulle evangelium – villige, lengtende, lydige og åndelige ører. Men de er døve for verdens lokkemidler og trusler, for kjødets og syndens fristelser og overtalelser til å følge dem, døve for det som går ut fra djevelen, synden og verden og vil dra dem bort fra Jesus, døve for det de ikke kan lyde – bevart og stående i nådestanden og troen.

Men nå roper røsten i Guds ord til dem som har hørende ører, og den må alltid lyde for ørene deres om de skal komme vel fram og nå troens endemål, sjelenes frelse (1 Pet 1,9). For de blir likevel angrepet av synden som bor i dem, av det onde utenfor dem og av hindringene i verden. Derfor er de åndelige ørene deres omgitt av alle slags fristelser til ulydighet og uaktsomhet, og ørene blir vendt bort mot det onde. Derfor må røsten fra Guds ord og Ånd rope til dem, og de må alltid høre, om de skal trenge gjennom til salighet.

For det første roper den til dem at de skal gjøre seg viss på nådestanden og styrke seg i nåden. De nye kristne som ennå går i uvisshet og tvil om sin nådestand, skal ransake seg selv: om de virkelig har gått gjennom omvendelsens forandringer og trengt gjennom bedringens port; om de i åndelig fattigdom er

ringe i egne øyne, nedbøyd og sørgende over sin fordervelse; om de i troens hunger etter rettferdighet ser seg fortapt uten Jesus og Jesu goder, som de ikke kan være foruten, ja, som er målet for deres lengsel, deres trøst og glede.

De skal ransake om det nye mennesket, det nye sinnelaget som streber etter helliggjørelse, daglig står fram hos dem og holder nede det gamle syndens menneske med dets lyster; om de ikke har fred og vennskap med djevelen og verden, kjødet og synden, men ligger i en åndelig strid og gjør motstand mot dem – om enn med engstelse og den største vanskelighet, slik det går når troen er svak; og om troens frukter ved Åndens nåde brer seg ut fra hjertene deres.

De skal ransake om dydene i Jesu hellige sinn og fotsporene etter hans liv er deres mønster, som de strever etter å følge; om deres sinn, lengsel, lyst, vilje og foretak, omgang og forhold er noe annet enn det gamle i tryggheten og vantroen, og er det nye, som stemmer overens med Guds ord og alle hellige eksempler etter Kristus.

Finner de disse kjennetegnene hos seg, om enn bare som svake livstegn, bør de holde seg til dette vitnesbyrdet fra Guds ord og ikke av vantro og tvil holde føttene sine tilbake. Da bør de i oppriktig iver og alvor strebe etter mer tro og helliggjørelse, og etter å komme fra nådens spede barndom til nådens sterkere alder.

De må flittig gå ut på de evangeliske sannhetenes beitemarker for å skaffe sin tro næring og salighetens føde. De må lære mer om hva de er blitt i Adam, og bli dypt nedsenket i følelsen av sin egen fattigdom. Men de må også lære hva de er blitt i Kristus, og til hvilken rikdom av salighet de ved ham er høyt opphøyet og løftet opp.

De må varme opp sin tro og kjærlighet til Jesus og Faderen, som har elsket dem så høyt i Kristus, ved flittig å betrakte velgjerningene i Kristi gjenløsning: hans møye, skritt, arbeid, pinsler, offer og harde kamp for dem, for å gi dem trøsterike timer her og salige timer i evigheten. De må også betrakte den barmhjertighet Gud har vist dem. Han har dratt dem fra deres villfarne veier så mektig, så omsorgsfullt og så nådig, siden har han kostet så mye nåde på dem, og han har gitt dem en så stor del i saligheten med alle utvalgte og hellige i himmelen, her og der.

Med slike betraktninger, sammen med de forrige, må de passe vekens flamme i sin tro og blåse opp kjærlighetens ild i lampen sin. Dette, sammen med evangeliets og Guds ords øvrige sannheter, er åpne marker der det åndelige livets krefter kan bli helbredet og styrket. Da væpner de seg med åndelige våpen og i åndelig rustning (Ef 6,11) og går sjelefiendene i møte med friskere mot. Og da får de det som driver dem med lyst og glede inn på veien med Jesu hellige bud og i hele helliggjørelsens løp.

Videre roper røsten i Guds ord til de benådede at de skal våke: «Våk! For en våken djevel, en våken verden og en våken synd i dere passer på hver anledning til å skjære av veien deres til himmelen. Våk over Åndens advarsler, vekkelser, tukt og dragning til nåden! For med denne himmelske veiviseren kan dere gjøre reisen lykkelig fram til det evige liv.

Våk over sjelene deres, nådens skatter og salighetens klenodium, så dere ikke slumrer inn og mister det eller lar det bli slått ut av hendene på dere!» Slik lyder den.

Be! – roper røsten i Guds ord. Med inderlig bønn kan dere hjelpe til at troens lampe ikke slokner, og at syndens skyer ikke blir tykke over sjelen. Med bønnen kan dere bli sterke i Jesu kraft når sjelefiendene angriper. Med den inderlige bønnen kan dere bli beredt til å gjøre motstand på de onde dager og bli stående på de gode (Ef 6,13). Med bønnen kan dere hente ned alle nådens strømmer, så det åndelige livet kan fortsette salig.

Med bønnen kan dere bli raske, ivrige og brennende i hele gudsfryktens og helliggjørelsens arbeid for evigheten. For med bønnen henter dere lys fra Kristus over veien, så dere ser de gale og de rette stiene. Dere henter nåde og kraft for viljen, så den vandrer etter Jesu røst. Dere henter liv for lengslene – de helliggjorte, nye lengslene – så de samler det som tjener til liv og gudsfrykt (2 Pet 1,3), og som en gang gir utbytte i himmelen. Med bønnen henter dere glede og styrke til å slå dere igjennom, skynde dere og jage etter himmelen uten å bli trette.

Framfor alt roper også Guds ord: Bruk Guds ord, som gir liv, opplyser, helliggjør og frelser! Bruk det og betrakt det flittig! Like umulig som det er her i det naturlige livet å holde livet oppe uten mat og drikke, like lite kan dere leve i Kristus, stride under Kristus og vandre med Kristus uten å betrakte Guds ord.

Betraktningen blåser opp bønnens ild og øker våkenhetens friskhet og oppmerksomhet. Uten betraktningen kan ikke troen leve, kjærligheten brenne, troens frukter vokse, helliggjørelsen fullendes i Gud, frykten jages bort og det evige liv vinnes!

Fornekt, roper Guds ord, fornekt dere selv og verden for Jesu og hans himmels skyld – det lønner seg! Gi avkall på verdens fornøyelser, verdens omgang og vennskap, de forgjengelige ting i verden, verdens sorger og alle hindringer. Bring de ofre av synden og verden som Jesus ber om, fornøyd med ham og glad i ham og hans salighet!

Fornekt dere selv, så dere ikke spør etter om dere som Kristi Jesu gode stridsmenn (2 Tim 2,3) må lide noe ondt her i stridens dager fra de åndelige fiendene, om dere hver dag må dø den tunge døden fra Adam og kjødet, og dø mer og mer bort fra dere selv – fra egen ære, hovmod, bekvemmelighet, egenkjærlighet, egennytte og treghet til det gode, ja, fra all den indre fordervelsen.

Hvilke eksempler på kristen selvfornektelse har ikke de mange hellige gitt, som har gått foran dere til himmelen! Gjerne har de overgitt seg til de største besværligheter med Kristus og tatt imot dagene under Kristi korsrike, som er så ubehagelige for det naturlige sinnet: lemmenes åndelige død (Kol 3,5), kjødets korsfestelse (Gal 5,24) og avkall på det som ikke kan eies sammen med Kristus.

Se disse kristne, for en skare av dem det er der oppe! Nå er de som reisende som har nådd fram til målet, og som seierherrer. Med sine eksempler roper de etter dere at dere trofast skal holde ut i kampene som møter dere, så dere vinner den samme glade enden på dagene.

Bekjenn Kristus åpent og med en oppriktig, hellig vandel! roper Guds ord. La gjerne hele verden se og forstå at dere elsker Jesus og hans salighet over alt, at han er deres ros, deres høyeste glede og ære. Gud er jo den høyeste over alle. Det som er høyest aktet hos ham i himmelen blant de hellige og i evigheten, det alene er ærefullt og stort, hva det så blir sett på som i de usle syndeboligene her nede.

De gjenfødte, helliggjorte og benådede har et dårlig rykte hos den vantro verden. Det som er høyt for verden, er lavt for dem. Og det som synes lavt for verden – nemlig det åndelige livet med Kristus, med dets vesen og fordeler – det alene er høyt for dem.

Vis deres iver og nidkjærhet mot det onde i verden! roper Guds ord. Hindre Satans rike i å trenge fram, så mye det er mulig. Strev for å fremme Jesu rike, så mye det er mulig. Hjelp sjelene – helst dem som er overlatt i deres varetekt – fram til kunnskap om Jesus, på den hellige og sanne himmelveien, så de blir Jesu etterfølgere, trofaste og ikke til å bedra.

La kjærlighet og hjertets barmhjertighet være deres klesdrakt (Kol 3,12) – kjærlighet til uvenner som til venner, ømhet og barmhjertighet av Jesu kjærlighets drift mot alle som er i nød, under hvilke som helst omstendigheter, enten det gjelder sjel eller legeme, det daglige brød eller trøst.

Gjør godt mens det er tid (Gal 6,10)! Så ut i sann kjærlighet etter Jesu eksempel, bare for å gi Jesus bevis på deres kjærlighet til ham, bare fordi dere vil ligne Faderen i himmelen, Gud, som er kjærlighet (1 Joh 4,8).

La det synes i hele deres forhold, levnet og foretak, i deres daglige omgang og hele deres vandel at dere er Jesu bilde: i ydmykhet, vennlighet, barmhjertighet, kjærlighet, sannferdighet og et oppriktig vesen, i lydighet mot Gud og samfunn med ham, i tålmodighet, i avkall på verden og i et himmelsk sinn.

La det vise seg i alt i dette livet at dere er pilegrimer og vandringsmenn gjennom verden (1 Pet 2,11), med fremmede skikker, klesdrakt, sinnelag, smak, sysler og tungemål – nemlig de sanne helliges og helliggjortes. Vis at dere ikke er slike som slår ned teltpluggene sine her i verden og har sitt hjem der, men at dere reiser til og søker et fedreland som er der oppe (Hebr 11,14–16).

Vis at dere ikke har hjemmet deres her, men i himmelen, og at deres skatter, rikdommer, goder, lykke og ære, og den hvile og lyst dere venter, er der. Vis at dere er Jesu etterfølgere, som gjerne forlater det av synden og verden som dere ikke kan ta med på himmelreisen, og at dere akter Jesu samfunn, selskap og evige lønn høyere enn alt.

Vis at dere er Guds utvalgte, hellige og elskede (Kol 3,12), som har den himmelske Faderens hellige art og sinn, og at dere er Jesu sanne får, som kjenner og følger hans hyrderøst i ordet (Joh 10,27) og lever et liv som er hans evangelium verdig (Fil 1,27). For et oppriktig vesen finnes hos dem som er i Kristus Jesus, så Jesus en gang kan kjenne dere som sine.

«Prøv også den tiden dere lever i,» roper Guds ord, «og gi akt på dens tegn (Matt 16,3), så dere kan innrette dere rett etter Guds dommer og veier. Ta imot hans advarsler, råd og åpenbarelser i profetiene om denne siste tid med takk og lydighet, og væpne og rust dere med guddommelig alvor, så dere kan møte

det onde og ikke følge fristelsenes strøm. Styrk dere i sannheten og nåden ved Jesus, og hold slik ut i troskap til deres ende.

Møyene i denne korte tiden, mens dere ligger i kamp og strid med sjelefiendene, er få, små og korte mot timene og årene med hvile, vederkvegelse, ro og lønn i all evighet. Snart skal dere gå fra arbeidet her, og da møter de salige evighetsårene dere, der det ikke finnes våpen, møye eller frykt, og der ingen farer truer. Der skal dere bare høste, eie, nyte og ta imot de gledene som er gjort i stand, og aldri i evighet forlate deres skatter, lykke og fryd. Vær da standhaftige inntil enden!»

Elskede tilhørere! Med denne prekenen, som nå er slutt, har jeg etter domkapitlets ordning og med Guds nåde talt offentlig i dette Herrens hus, fra dette stedet. I dag har jeg steget opp på dette stedet for øynene deres og tatt den store Guds ord og sannheter på mine lepper. Derfor stiger jeg nå ned fra dette stedet med ønsket om at jeg har strødd ut Guds ord til hans hellige navns ære.

Det er et viktig kall å tale som den hellige Guds sendebud i hans sak til medforløste sjeler. Hver Herrens tjener bør kjenne sin egen ringhet, svakhet og avmakt, og det bør ydmyke hans sinn og hjerte i en så viktig gjerning som å bringe kallet til salighet til syndere. Denne følelsen kan ikke annet enn ydmyke meg ved denne anledningen og presse fram denne bønnen fra hjertet ved Jesu føtter: «Herre, se med nådige øyne også til dette ringe arbeidet i din tjeneste!»

Nå står det bare igjen for meg – og det byr også den kristne kjærligheten meg – å ønske dere lykke til med valget av en lærer og veileder på salighetens vei, som dere nå står foran. Jeg ønsker dere og ham den nåde og kraft fra det høye som skal gjøre hans embete rikt velsignet blant dere. Jeg ønsker dere og ham velsignelse til at han kan være deres sjelers medarbeider til salighet.

Og jeg ønsker dere og ham nåde til å kalle mange villfarne tilbake, jage mange sovende opp fra syndelivet, få mange opplyste til å skynde seg på den salige flukten fra verden til Jesu frelsende vern, og føre mange sjeler på livets vei til himmelen.

Til slutt ønsker jeg dere at nådens ord, Guds ords herlighet, alltid må bli forkynt blant dere med frukt; at alle Guds ords kraftige røster må storme mot dere, trenge gjennom og dra dere og bli lydt til salighet; og at salighetens lys og kunnskap alltid må stråle herlig for øynene deres, dra mange til seg og lyse dem fram til det evige liv.

Jeg ønsker at mange av de følelsesløse åndelige ørene må få følelse og hørsel for ordets uvurderlige kall og røster, og at det samtidig må være og bli mange lydige og åpne ører for ordets forkynnelse! Måtte Guds Ånd slik sveve over hjertene hos riktig mange døde og uforberedte syndere, by lyset å skinne i deres mørke (2 Kor 4,6) og kalle fram den nye skapningen hos dem som kreves om de en gang skal bli flyttet inn i de nye himler og den nye jord som Gud Herrens hellige har å vente (2 Pet 3,13). Amen.

13. søndag etter treenighet: De åndelig sårede synderes legedom og helbredelse i Jesu sår

> «Da han var alene med disiplene, vendte han seg til dem og sa: Salige er de øynene som ser det dere ser! … Hvem av disse tre synes du nå viste seg som en neste for ham som var falt blant røvere? Han sa: Den som viste barmhjertighet mot ham. Da sa Jesus til ham: Gå du bort og gjør likeså!» (Luk 10,23–37).

«Ved hans sår har vi fått legedom.» Kjære tilhørere! Det er søtt og herlig å høre Jesaja – som jo levde i Det gamle testamentes tid – tale så rørende om Frelserens sår og om hvordan syndere blir frelst ved hans sår. Det gjør han i kapittel 53, vers 5: «Ved hans sår har vi fått legedom.» Men nesten hvert ord i dette lille inngangsordet vårt fortjener at vi tenker dypt over det.

For det første er det verdt å merke seg at Jesaja taler om ett eneste sår hos Frelseren, ikke om flere. For nettopp slik står ordet i Guds Ånds eget språk. Ellers vet vi jo at vår guddommelige Frelser ble såret mange steder under sitt bitre langfredagsarbeid. Hans guddommelige legeme fikk sju sår, og da har vi ikke regnet med den utallige mengden sår som hudflettingen og tornekroningen etterlot seg.

Likevel står alle disse sårene for profeten som ett eneste. Guds Ånd malte den velsignede Frelseren så levende for hans arme og lengselsfulle hjerte at han syntes Frelseren var helt overfylt av sår. Han kunne ikke skjelne mellom dem, for hele Jesu legeme – fra fotsålen og helt opp til issen – så for ham ut til å være vokst sammen til ett eneste sår.

Og sannelig, mine venner: Den som tenker nøye over saken og er noenlunde vant til å følge sin Herres og Frelsers spor gjennom alle stedene der han led sin blodige lidelse, ser lett at det må ha vært få flekker på hans hellige legeme som var uten sår.

Videre har ordet «har» i inngangsordet vårt en vekkende betydning. Legg merke til, mine venner, at Jesaja i hele kapitlet som inngangsordet er hentet fra, taler om hvordan Frelseren ble behandlet – særlig i hans smertefulle lidelse – som om alt allerede hadde skjedd og han selv hadde vært øyenvitne til det.

Han taler om den forakten Frelseren led fra sine egne landsmenn, som om han selv hadde sett hvor uverdig de behandlet ham. Han elsket dem, og nettopp

derfor lønnet de kjærligheten hans med hat og det gode med ondt. Han taler om Frelserens harde sjelekval og strev, som om han selv hadde vært med ham i Getsemane natten før langfredag.

Det er som om han hadde sett hvordan Jesus vandret fram og tilbake, snart bort til disiplene, snart et steinkast fra dem, og knapt visste hvor han skulle gjøre av seg, mens han kastet seg ned på den bare jorden og ba med blodig svette og tårer.

Han taler om at Frelseren tidde til de mest løgnaktige beskyldninger, og om hans villige gang til Golgata. Det er som om han selv hadde sett hvor saktmodig dette Guds Lam tålte all den urett de gjorde mot ham. Ja, som om han selv hadde fulgt de gråtende kvinnene gjennom Jerusalems port til Golgatahøyden, og sett sin frelses Gud bære et tungt kors på sine ømme og verkende skuldrer – uten å ønske den minste forbannelse over dem som plaget ham.

Han taler om det skammelige i at Frelseren ble hengt opp mellom to misdedere, som om han selv hadde stått med Johannes og Maria under korset og sett at den Allerhelligste ble regnet blant misdedere. Han taler om at Frelseren ba for sine frekkeste mordere, som om han selv hadde hørt disse nåderike ordene fra hans bleknende munn: «Far, forlat dem, for de vet ikke hva de gjør» (Luk 23,34).

Han taler om Frelserens begravelse, som om han selv hadde hjulpet Josef og Nikodemus med å legge ham i den nye graven. Og her i inngangsordet vårt taler han om hans sår, som om han med egne øyne hadde sett ham i den ynkelige skikkelsen da Pilatus førte ham ut til jødene og sa: «Se det mennesket!» (Joh 19,5). Derfor sier han: «Ved hans sår *har* vi fått legedom.»

Slik denne saken sto for Jesajas arme hjerte, nøyaktig slik må den også stå for ditt hjerte og sinn, min venn – hvem du enn er som hører meg – så sant det skal stå vel til med deg. Den sårede Frelseren må stå deg like nær som om du hadde sett ham den dagen han sto som brudgom i sin sårede drakt for din skyld og for sin trolovede brud.

Han fikk riktignok sårene sine for flere hundre år siden. Men skal han ikke ha fått dem forgjeves, og skal din sjel ha salig nytte av dem, så må det for deg være som om han hadde fått dem i dag. Det må være som om han i dag ble hudflettet, i dag tornekronet, i dag korsfestet, og i dag hadde blødd seg i hjel.

Ja, i troen må alle dager være rene langfredager for deg, alle uker rene stille uker, og din erfaring må være nøyaktig den samme:

På berg, i dal og hvor du er,
er han, din Frelser, deg like kjær.

Videre er også ordet «vi» i inngangsordet vårt svært merkverdig. «Ved hans sår har *vi* fått legedom,» sier profeten. Vi har fått legedom – hvilke vi? Jesaja kan her mene hele menneskeslekten i alminnelighet, og Guds benådede i særdeleshet.

Mener han hele menneskeslekten i alminnelighet, så er meningen denne: Ved hans sår kan hvem som vil – om han er aldri så stygg, hard, syndig og forbannet på alle måter – komme til helbredelse for sin arme sjel, så sant han ikke med vilje vil beholde elendigheten sin.

Og i dette hadde Jesaja helt rett. For det finnes vel ingen synder så vederstyggelig for Gud at han ikke også har kostet Frelseren mange smertefulle sår. Det

finnes ingen som ikke er Jesu blod verdt, og som ikke slik kunne bli reddet for hans blods og sårs skyld – så sant han ikke med hender og føtter arbeider mot sin egen redning.

Går noen fortapt, så kan Jesus ta himmel og jord til vitne på at han selv er uskyldig i den fortaptes blod. For legedom og helbredelse i Jesu sår blir ikke nektet ham mer enn noen annen, så lenge nådetiden varer.

Men det er sikkert at Jesaja med ordet «vi» mener seg selv og alle Jesu oppriktige venner, før og etter ham, i alle verdens tider. «Vi,» vil han si, «vi som i vår vakte sjelenød ikke så noen annen tilflukt for oss, verken i himmelen eller på jorden, enn Jesu sår, om det skulle bli godt med oss.

Vi som er blitt så grundig helbredet i disse sårene at vi knapt selv vet hvor sykdommen er blitt av. Vi som fra denne velsignede stunden ikke kan og ikke vil trives noe annet sted enn i disse sårene – vi er de som den kjære Frelseren egentlig holder sine helbredende sår åpne for.» «Ved hans sår har vi fått legedom.»

Å, om det var mange her i kirken i dag som kunne regne seg blant disse salige! Vi sårede stakkarer er det nok av her. Jesus gi at alle kjente hvordan de har det! Da skulle de visst ikke mangle legedom og rensing i Jesu sår, like lite som det mangler legedom for legemlige skader. Dagens hellige evangelium gir et eksempel på det.

Mildeste Herre Jesus, du himmelske sjelelege! Du kjenner best både dem blant oss som kjenner sårene svi, og dem som ikke vet om dem. Gi meg kraft til i dag å hente fram både nytt og gammelt fra ditt ords rike forrådskammer (Matt 13,52) for hver av disse synderne.

La denne enfoldige prekenen, som du gir meg nåde til å holde i denne stund, bli som spyd og nagler i alle åndelig sårede hjerter. La dem ikke kunne trives eller være fornøyd med seg selv før de har fått legedom i dine sår. Og bevar dem som allerede har fått den, så de får beholde den til de sovner inn i dine sår. Hør meg, min sårede Frelser, når jeg ber om dette i din egen bønn: Fader vår osv.

Evangeliet: Luk 10,23–37.

Herre, hellige oss og led oss i din sannhet! Ditt ord er sannhet (Joh 17,17). Amen.

Vi skal nå betrakte:

De åndelig sårede synderes legedom og helbredelse i Jesu sår.

1. De åndelig sårede synderne,
2. deres legedom og
3. deres helbredelse.

Jeg er oppfylt med syndesår,
la du din hånd meg lege!
Jeg er så blind, og vill jeg går,
la nådig deg bevege!
Jeg er så svak, forbarm du deg,
fortapt jeg er, oppsøk du meg
og hjelp av idel nåde!

Første del

I teksten som ble lest, forteller Jesus om en mann som på reisen fra Jerusalem til Jeriko falt i røverhender. Han ble kledd av og såret og latt ligge igjen halvdød ved veien. Det er vel knapt mulig å tenke seg et menneske i en verre stilling, særlig siden de som reiste forbi, ikke ga ham noen hjelp. Å, hva han må ha gjennomgått og lidd mens han så døden komme stadig nærmere med hver bloddråpe som rant fra de uforbundne sårene!

Hvor mye verre må det da ikke stå til i åndelig forstand med den synderen som kjenner syndens dype sår svi i hjertet – uten håp og uten at noen heller i sårene den olje som kan stille smerten og lege dem? I dag vil jeg vise dere en åndelig såret synder. La oss nå se hvilken stakkar han er!

Den som lever sine dager med et hjerte som er utakknemlig for all sin Herres og Frelsers møye, er en åndelig såret, men hard synder. Det gjelder enten han viser utakknemligheten i hemmelige eller åpenbare synder, eller skjuler den under et liv som her i verden ser pent og ærbart ut.

Hele Jesu liv var ikke annet enn en kjede av ren møye. Og av alle hans møysommelige dager var langfredagen den tyngste. For all denne møyen vil han ikke ha annen lønn enn synderens arme hjerte.

Nekter vi ham nå denne ringe lønnen? Overgir vi hjertet helt og holdent til Satan og verden, som ikke har lidd noe vondt for det? Eller nøyer vi oss med å pusse det litt opp med fin moral og strenge leveregler, men beholder under det hele vår gamle kulde mot den kjære Frelseren? Da har han jo strevd seg i hjel forgjeves. Da betaler vi jo hans kjærlighet med den mest utakknemlige kulde, og hans troskap med den svarteste utroskap.

Kanskje de borgerlig ærbare blir sinte over en slik påminnelse i kirken, og kanskje svarer de meg i sitt stille sinn: «Det er en ufortjent beskyldning at vi skulle være utakknemlige mot Frelseren. Vi tenker jo så edelt, og vi lever jo så dydig som vi noen gang kan. Hva mer kan en forlange av oss?»

Mine kjære venner! Dere mangler mye – men dere har ennå ikke latt øynene bli salvet med øyensalve (Åp 3,18), så dere kan se det. Dere mangler et åndelig fattig hjerte, som ikke vil vite av noe annet enn Jesus Kristus, og ham korsfestet (1 Kor 2,2).

Dere mangler den velsignede overbevisningen om at dere ligger under forbannelsen tross all deres ytre nidkjærhet, om den er aldri så lysende og vakker. Og dere mangler overbevisningen om at dere ikke kan bli hjulpet på noen annen måte enn ved å krype fram til synderes venn med all deres dårskap. Kort sagt: Dere mangler troen på Frelseren, og når dere mangler troen, mangler dere alt – syndenes forlatelse, fred i samvittigheten og evig salighet.

Å, la en velmenende venn – som, så ussel han enn står her, har deres evige vel ømt på hjertet – få si dere i fortrolighet: Kjenn deres egne hjerter! Om dere så vasket dere med lut og tok mye såpe til (Jer 2,22), det vil si: om dere ville pynte deres gamle Adam med aldri så mange dydige forsetter, og om dere ville leve aldri så pent i det ytre – så dypper likevel Guds Ånd dere i gjørma (Job 9,31).

Det vil si: Han viser dere tusen vederstyggelige synder som dere aldri slipper fra med alle deres egne anstrengelser. Og klærne deres skal sitte ille på dere, det

vil si: Med all deres tilsynelatende dydighet kan dere umulig bestå for Gud når dere skal tre fram for dommen.

All deres vasking i egenrettferdighetens lut og såpe hjelper ikke. Syndedrakten deres viser seg like tydelig for Herrens øyne. For dere skal vite at han har øyne som ildsluer. For ham er alt urent så lenge det ikke er kommet i Jesu hender.

Men dette er sagt i alminnelighet. La meg nå også si noe i særdeleshet om den åndelig sårede synderen. Han blir født til verden med synd og i synd. For helt fra den stunden da Satan sprøytet arvesyndens onde gift inn i hjertene våre, er det ikke født et eneste menneske til verden som ikke med David må bekjenne: «Se, jeg er født i misgjerning, og min mor har unnfanget meg i synd» (Sal 51,7).

Men hvordan det nå enn er med den medfødte synden, arvesynden, så kunne Guds Ånd likevel hjelpe – så sant synderen ikke, når han er kommet til skjels år, øker denne synden med grove gjerningssynder, lytter for mye til den larmende og lokkende verden, vikler seg for mye inn i Satans snarer og – det farligste av alt – skyver fra seg mange kraftige vekkelser og rørelser i hjertet. For nettopp slik kan sjelen til slutt bli så forferdelig besmittet av synd at den vanskelig kan bli renset.

Med slike syndbesmittede sjeler burde en gå fram som med de spedalske i gamle dager. Om det kan en lese utførlig i 3 Mos 13. De ble holdt helt for seg selv, og ingen fikk komme nær dem. Det var ikke rart, for det onde smittet og bredte seg lett.

Slik måtte den arme stakkaren ligge der alene – uten hjelp, uten pleie, uten venner, uten lege – og engstelig telle hvert øyeblikk til den velgjørende døden kom og gjorde den ønskede ende på hans uutholdelige lidelser.

Ve deg, du åndelig besmittede synder! Tenk om du ble kalt bort fra denne verden mens du er slik: Da kan du aldri komme inn i det himmelske Jerusalem, for «ikke noe urent skal komme inn» der (Åp 21,27). Nei, du må finne deg i å tilbringe hele evigheten uten å se Gud og uten å nyte det minste av det evige, herlige livet blant de utvalgte i Guds gledesboliger.

Videre ligner en slik synder en spedalsk på denne måten: Den spedalske var en vederstyggelighet for menneskene og et uhyggelig syn for alle. Slik er også i åndelig forstand den synderen som er dekket av syndesår, en vederstyggelighet for Herren.

Han er det for det første i bønnene sine. For bønnene er falske kyss som han forråder sin Frelser med, og det er som om han ber ham om lov til å synde i fred. For det andre er han det i kirkegangen sin, for han er den samme gamle synderen den ene søndagen som den andre.

For det tredje er han en vederstyggelighet for Herren med altergangen sin. For han våger seg fram til Jesu bord med et hjerte som aldri for alvor har kjent sin synd, og aller minst har hatt noen lengsel etter å bli renset fra den. For det fjerde er han en vederstyggelighet for Herren med de gjerningene som i verdens øyne er hans beste. For de springer ikke ut av et hjerte som har Jesus rett kjær, og da kan de aldri behage Herren.

Enda én ting: Slik en spedalsk kan smitte hele hus, steder og byer, slik smitter også den sjelen som er befengt med syndesår. Like visst som at ett eneste benådet Guds barn i et hus kan være et middel i Herrens hånd til å redde mange med seg, like visst er det at ett eneste ubenådet menneske i et hus, i en by eller i en bygd kan være et redskap i fiendens hånd til å smitte mange flere og føre dem bak lyset.

Slik viser erfaringen at det går til i åndelig forstand også. Ja, kjære tilhørere, det er utrolig hva en forherdet synder kan gjøre til at mange andre blir ulykkelige og besmittet! Og en slik synder blir desto farligere dersom han har en stilling der han i tillegg kan påvirke og forføre med verdslig makt og jordisk anseelse.

Slik er bildet av den synderen som er dekket av åndelige syndesår. La oss nå i den andre delen av vår kristelige preken kort se på hvilken legedom han blir tilbudt til helbredelse.

Annen del

Nå blir spørsmålet om en slik synder som nettopp er beskrevet, noen gang kan bli renset. Ja, svarer jeg – visst ikke for å styrke noen i falsk trygghet i synden, men bare for å forherlige min Frelsers kjærlighet. Visst er det mulig! Så visst at jeg på hans blodige forsonings vegne våger å forsikre: Så lenge den dyrebare frelsens dag varer, er ingen synder for stor for Herren.

Den samme Frelseren som har renset så mange for spedalskhet, det samme Lammet som har båret verdens synder, har den dag i dag både vilje og makt til å helbrede og rense botferdige synderes sår. Det gjelder selv om de liksom Job var dekket av dem overalt, og det ikke var noe helt på legemet deres – ja, om det var, som Jesaja sier: «Fra fotsåle til hode er ingenting helt. Her er bare sår, skrammer og åpne sår. De er ikke klemt ut og ikke forbundet og ikke oppbløtt med olje» (Jes 1,6).

Ingen som mener det alvorlig med å bli leget på sin sjel, skal tro at Frelseren nekter ham denne legedommen. Så hør da, min venn: Lenge før du noen gang lengtet etter legedom, har Jesus tilbudt deg den.

La oss bare tenke etter! Hvorfor skulle Jesus ellers så ofte ha besøkt bestemte steder under sin vandring på jorden, om han ikke hadde visst at det fantes sjeler der som trengte hans hjelp? Evangelistenes beretninger viser overalt at dette var hensikten med besøkene i Nain, Kapernaum, Samaria og Galilea. Han kunne jo ellers ha kommet til Jerusalem på andre og kortere veier.

Jesus var kjærligheten, og hva gjør ikke kjærligheten? Nøyaktig slik handler han den dag i dag, om enn på en usynlig måte. Aldri søkte vi Frelseren først, om ikke han først hadde søkt oss. Aldri gikk vi Frelseren i møte først med bønner og tårer – «Jesus, forbarm deg over oss!» – om ikke Frelseren først hadde gått oss i møte med sin vennlige bønn: «Arme synder! La meg få gleden av å forbarme meg over deg! Nekt meg ikke den lysten å søke deg, jeg vil det så hjertelig gjerne.»

Å, om sjelene ville tenke over dette! Da ville de visst aldri sove bort de velsignede øyeblikkene da Herren Jesus går dem i møte, så likegyldig som de vanligvis gjør.

Han oppfører seg ikke som presten og levitten i dagens evangelium, som gikk forbi, så på den elendige og lot ham ligge uten hjelp i hans usle tilstand. Nei, han har tegnet sitt eget bilde i den barmhjertige samaritanen. Han forbarmet seg over den ulykkelige der han lå såret og sønderrevet, helte olje og vin i sårene hans, løftet ham opp på sitt eget dyr og førte ham til herberget. Han lovet å betale for pleien hans, og det gjorde han også neste dag på tilbakereisen. Han forpliktet seg til og med til å betale for den videre pleien.

Men hvordan oppfører syndere seg mot den ømme Frelseren som pleier dem? Ja, dessverre: De tror at sjelekvalen over synden er et slags tungsinn som bør jages bort i et lystig selskap, eller at den er et anslag fra Satan som vil røve troen fra dem. Ak, de arme stakkarene, de har ingen tro!

Eller de vil vente til en annen gang og tror at Frelseren da skal møte dem like lokkende. Men de bedrar seg jammerlig. Frelseren forsømmer seg nok ikke; han blir nok ikke trett av å gå synderne i møte med sine kjærlighetsrike lokketoner. Men disse nådeøyeblikkene må en passe på. Hvordan ville det vel ha gått med den sårede stakkaren i teksten om han hadde avvist samaritanens hjelp?

Har en lenge hatt slike ømme møter med Frelseren på halvveien og sovet bort alle sammen, så kan det lett skje at en til slutt blir så hard at Frelseren må bruke helt særlige anledninger for å nå en med sine innbydelser, om de ikke av gammel vane skal bli avvist.

De første kallene, de første møtene med vår frelses Gud, får vi uten at vi har bedt om dem. For i vårt spedalske sinn kom vi vel aldri på å be ham om det. Men, min kjære venn, siden kommer det an på deg om du vil ha noe legemiddel mot syndesårene dine. Og da må du erkjenne at du er oppfylt av syndesår og ikke kan helbrede deg selv.

Trolig ropte den sårede og plyndrede stakkaren som var latt ligge igjen ved veien, på hjelp fra dem som reiste forbi. Hadde han ikke gjort det, ville vel heller ikke samaritanen ha lagt merke til ham.

Men slik går det: En vil ikke vedkjenne seg sin usselhet, men tenker som så: «Har jeg laster, så har jeg også flere dyder, og det ene får hjelpe på det andre.» Han tror at kirkegangen og altergangen hans og mye annet godt som han tilskriver seg selv, skal hjelpe ham til å gjøre opp det store skyldregisteret med vår Herre.

Derfor vender han seg aldri til Frelseren med bønn og anger, og han ser aldri inn i sitt trygge hjerte med et blikk som erkjenner synden. Slik står han Guds Ånd imot, og dag for dag overbeviser han seg mer og mer om at det ikke er noen særlig nød med ham.

Men endelig begynner han å våkne. «Nå,» sier han, «ser jeg noe annet. Gudskjelov at den barmhjertige samaritanen, den forbarmende Jesus, ikke har reist forbi! Det står ikke vel til med meg, det er sannelig nød. For kommer ikke Frelseren meg til hjelp, så ser jeg ikke annet enn død og fordømmelse for øynene.»

Jeg sier: Når synderen først kommer til å tro dette, er det ikke lenger tomt snakk. Nei, det han ber med munnen, kommer fra hjertet. Se, slik må en kjenne sin synd om legedommen skal virke.

Da begynner den botferdig bøyde sjelen sitt eget skriftemål slik: «Jeg har vært et syndig vesen så lenge uten å kunne se det. Jeg undrer meg dypt over min blindhet, at jeg kunne tro alt var vel med meg. Det smerter meg dypt at jeg har vært døv for Jesu banking på mitt hjerte, for hans varselsrop og for hans ømme lokketoner. Ja, det skjærer meg dypt inn i sjelen at jeg så lenge og så frekt har vandret på fordervelsens vei, som fører like til helvete!»

Se, elskede Jesu venner, dyrekjøpte medforløste! Det er i en slik tilstand at en sjel begynner å skrifte seg selv. Og det er etter en slik forberedelse at legemidlene kan brukes og vise sin helbredende kraft. For slik et sår på legemet først må renses før det kan leges, slik må også sjelens sår først renses for syndens smitte før nåde og forlatelse kan tas imot og virke.

Men hvilke er nå disse legemidlene, den vinen og oljen som blir helt i det sårede synderhjertet? Hvilke de er? Å, det er vår dyrebare Frelsers blod, som strømmet så rikelig på den forferdelige langfredagen for å få deg, synder, til hans bord.

Gå nå til Jesus, så syndig du er, og la ham sørge for resten! Jeg sier: Når Guds Ånd lokker slik og taler slik i hjertet, så ønsker den vakte synderen seg visst ikke noe høyere enn å få komme nær sin Frelser og få del i hans pine og død, og hvile i hans sår,

der hans syndbeklemte hjerte
evig fred og lindring får
fra all syndens kval og smerte.

Nå ber han med tolleren i templet: «Gud, vær meg synder nådig!» (Luk 18,13). Nå roper han med David: «Å, Herre, frels min sjel!» (Sal 116,4). Ja, nå sier han med Israel: «Jeg slipper deg ikke uten at du velsigner meg» (1 Mos 32,26). Og som synderen tror, slik skjer det ham.

Før han roper, svarer Frelseren ham, og mens han ennå taler, hører han ham (Jes 65,24). Jesus drar ikke ut tiden med legedommen, slik de verdslige legene gjør. Jo før han kan helbrede den syke synderen, desto bedre. Og likevel finnes det dem som er like redde for Jesus som noen er for legene som leger legemet.

«Jeg kjenner ham så lite. Jeg vet at han er streng, og jeg er helt og holdent ussel – hvordan kan jeg våge å komme nær ham?» Kjære sjel, svarer jeg deg: Gråt ikke over slike tanker! Hvil heller som et barn ved Jesu løfter i ordet, og gå i denne enfoldigheten til ham.

Og spør han deg da hvem som har vist deg veien, så si at det var jeg som gjorde det – din lærer, din prest, din sjelehyrde. Og jeg gir deg hånden på at før du vet ordet av det, er du ren. For nettopp mens du går til ham, går han deg i møte.

Kan du ikke skynde deg, så gå langsomt. Og kan du ikke gå, så kryp så godt du makter. Du er like velkommen, og legedommen står deg like åpen. Si bare til din Frelser: «Milde Herre Jesus! Mitt hjerte holder seg til ditt ord: ‹Kom til meg, alle som strever og har tungt å bære› (Matt 11,28).»

Og hva gjør så Frelseren? Jo, han møter deg på halvveien, ønsker deg velkommen, og straks finner du hvile for din sjel. Slik går det til, mine venner, når en sjel som er besmittet av synd, får ta sin tilflukt til Kristus og hvile i hans sår. Men dette kan bedre erfares enn beskrives.

Måtte Herren Jesus gjøre oss syndere ivrigere for vår frelse enn vi vanligvis er! Måtte han styrke oss i vår vakte iver etter å vandre på dydens og sannhetens veier og å erkjenne og angre våre synder, så våre sjeler må bli evig frelst, og vi alle en gang blir tatt opp i hans rike til evig glede og salighet uten like.

Tredje og siste del

I denne delen skal jeg, som jeg lovet, tale om den helbredelsen en sjel som er befridd fra synden, nyter etter at den lykkelig har fått legedom i Jesu sår.

Det sier seg selv at en sjel som Frelseren har fått helbrede i sine sår, visst ikke kan lønne sin sjelevenn med utakknemlighet, slik for eksempel de ti spedalske mennene gjorde, og slik flere med dem dessverre gjør hver dag!

Vår ringe takknemlighet svarer i alle fall visst ikke til en tusendel av Jesu velgjerninger. Men hvordan skulle vi kunne forsvare vår utakknemlighet når vi vet at Gud ser mer til hjertet enn til gaven? Det bekymrer ham ikke om vår takknemlighet er svak, bare den er oppriktig.

Men om takken så skulle utebli, viker ikke den algode Frelseren fra oss av den grunn, og han svekker heller ikke virkningen av den legedommen han har gitt oss. Han blir derfor best takket når vi blir stående i omvendelsen. Han gjør i dette tilfellet som den gode mannen som ikke ville ta noen betaling for at han hadde pleiet en syk i huset sitt.

Synden må ikke komme tilbake hos en benådet. Å nei! Skal en få og vinne helbredelse i Jesu sår, så må en være like levende, våken og øm hver dag som en var den dagen da en fikk sin legedom i Jesu sår.

En må ha like dyp innsikt i sitt syndige hjerte, et like fattig øye for sin korsfestede Frelser og en like levende hunger og tørst etter Jesu rettferdighet hver stund og time, som en hadde i selve den stunden da en fikk forlatelse, i selve den timen da en ble trolovet med sin himmelske brudgom.

For hva om denne rådløsheten, denne dype fattigdommen i ånden, dette stadige og urokkelige blikket på den korsfestede Frelseren, begynner å avta og svinne bort? Hva om en begynner å tro med læreren i Laodikea at en er rik og har nok og ikke trenger noe (Åp 3,17)? Hva om dette fattige øyet begynner å se seg om etter noe annet enn den Gud som ble pint til døde?

Hva om denne hjertelige hungeren og tørsten begynner å søke noen annen næring enn den som finnes i Jesu sår? Hva om en begynner å forlate kilden med det levende vann og hogge seg ut brønner – ja, usle brønner som ikke gir vann (Jer 2,13)? Å, legg nøye merke til dette, elskede tilhørere!

Kan en da være fornøyd med seg selv i en slik tilstand? Kan en gå flere dager, kanskje lenger, uten å bry seg om å ligge stadig ved Jesu føtter som en arm synder og smake hellige dråper av hans blod, som frisker opp sjel og mot? Kan noen til og med mene at det står vel til med ham, enda det står ille til og langt fra vel?

Å, mine velsignede tilhørere, da er det fare for at den forrige synden har kommet tilbake! En har gjort et ulykkelig fall og trenger å vende om igjen til den Herre som kan hjelpe og på ny gi legedom i sine sår.

Kjæreste venner! Sitter det her i kirken i dag en bløthjertet venn av Jesus som gruer for det jeg nå har sagt, og som tenker: «Å, med denne prekenen skremmer

du meg! Jeg trodde det skulle sies noe til trøst for meg her. Men nå begynner jeg å bli altfor engstelig. Jeg synes jeg kjenner meg igjen i denne siste beskrivelsen, og da står det jo altfor ille til med meg.

Kanskje det bare er innbilning at jeg er helbredet i Jesu sår, eller kanskje jeg allerede har mistet min stadige helbredelse i Jesu sår. Det er dessverre mang en stund da kjærligheten til Frelseren ikke brenner så kraftig og levende i mitt hjerte som den gjorde den stunden da han første gang tente denne kjærlighetens glød, denne Herrens lue, i meg. Hva skal jeg tenke om dette?

Kanskje er jeg allerede like syndig igjen. Kanskje har jeg allerede falt så dypt at jeg blir fortapt om brudgommens rop skulle lyde ved midnatt, før eller senere: ‹Se, brudgommen kommer! Gå ham i møte!› (Matt 25,6).»

Nei, svarer jeg deg, du motløse Jesu venn! Jeg vil visst ikke legge stein på byrden. Nei, av hele mitt hjerte ønsker jeg at jeg hadde en lærd nok tunge til å tale med deg og andre slike sjeler i rette tid. Det var ikke deg jeg mente! Du er bløthjertet og svak, men er du et Guds barn, så er du oppriktig under all din svakhet når du tenker på din Frelser og legger ditt sønderknuste hjerte ned for hans føtter på bøyde knær.

Eller er det ikke slik? Du vil jo ikke høre noen kjærere røst og ikke kjenne noen kjærere trøst enn Jesus, som har gjenløst deg og utøst sitt blod for deg? Du vil jo ikke vite av noe annet til rettferdiggjørelse og salighet enn Jesu blod? Du vil jo ikke elske noe høyere enn den elskverdige Gud på Golgata?

Du elsker jo alt han elsker? Du hater jo alt han hater? Og du vil jo ikke sovne inn på noen annen hodepute for din sjel i dødsstunden enn i Jesu sår? Nå vel, da er det ingen fare med deg. Du har sannelig helbredelse i Jesu sår. Tro meg: Du skal få se Guds herlighet.

Mine kjære tilhørere! Det er et hverdagsspørsmål mellom venner og kjente som har vært skilt fra hverandre for kortere eller lengre tid, et spørsmål som høres i hvert eneste hus og i hvert eneste selskap: «Hvordan står det til? Har du det bra? Hvordan er det med helsen?» Og noenlunde friske mennesker svarer vanligvis: «Jo, Gud skje lov for helsen. Det er godt så lenge en har den. Jeg har det riktig bra.»

Jeg vet godt at i vår spottende tid, da ingen blir mer forhånet enn den fattige Jesus fra Nasaret og hans tilhengere, ville en bli til spott om en i beste mening spurte venner og kjente: «Hvordan står det til med din arme sjel? Hvordan har du det med ditt arme hjerte? Har du noen helbredelse i Jesu sår?»

Men lyder dette spørsmålet uvant i selskaper og omgangskretser, så la et usselt støv – som i dag på Jesu blodige sårs regning har våget seg opp på dette stedet – i fortrolighet få legge fram et spørsmål for samvittigheten til hver enkelt av dere: Kjære venn, hvordan står det til med ditt arme hjerte i denne stund? Er du leget i Jesu sår, eller er du det ikke?

Hvilket svar skal jeg vente på dette spørsmålet? Ak, fikk Guds Ånd vekke samvittigheten hos de fleste, så ville svaret bli sørgelig. Det ville omtrent lyde slik: «Jeg har nok ingen helbredelse i Jesu sår. Men full av syndesår er jeg, fra isse og like ned til fotsåle.

På Jesu dyrt utgytte blod
jeg ganske lite tenker;
jeg vokser til i overmot,
i syndens liv meg senker;
hans kors ei rører kledning min,
enn mindre går det lenger inn,
for hjertet er forstokket.»

Til en slik syndig stakkar roper jeg i Jesu navn: Ta vare på din sjel og bli ikke i denne usle tilstanden! Søk hjelp for din sjel jo før jo heller på berget, på Golgata, hos Frelseren, i hans sår, så du ikke går til grunne.

Men jeg tror det kan sitte mange andre sjeler her som ville svare meg på spørsmålene mine: «Nei, det har vi vel ikke. Men Jesus vet at vi gjerne ville ha helbredelse i hans sår. Det er nettopp det vi ber om natt og dag.»

Se, disse svake sjelene oppmuntrer jeg med apostelens ord: Dere mine brødre og søstre som hungrer etter nåde, vandre frimodig – ikke redde, ikke med trelldommens frykt (Rom 8,15)! For Frelseren er ingen uforsonlig synderhater. Tre heller frimodig fram for nådens trone (Hebr 4,16)! Søk helbredelse i Frelserens sår, så skal dere finne den, nettopp når dere trenger den mest. Bøy dere bare ned for Frelseren som arme syndere og si:

Jeg er oppfylt med syndesår,
la du din hånd meg lege!
Jeg er så blind, og vill jeg går,
la nådig deg bevege!
Jeg er så svak, forbarm du deg,
fortapt jeg er, oppsøk du meg
og hjelp av idel nåde!

Og skulle jeg ikke tro så godt om min Frelser at han har sjeler her blant oss som kan svare meg med hjerte og munn på spørsmålet «Har dere noen helbredelse i Jesu sår?»: «Ja visselig – lovet være min sårede sjelevenn – jeg har helbredelse i hans sår»? Disse sjelene vet hva det vil si å stemme i med hjerte, munn og erfaring: «Milde Herre Jesus!

Har jeg deg i hjertet inne,
du all godhets kilde vid,
ingen smerte kan meg finne
i min siste kamp og strid.
Jeg meg skjuler da i deg;
hvem kan da vel skade meg?
Den i ditt sår som plass har funnet,
han har stor en seier vunnet.»

Amen, i min sårede Frelsers navn, amen.

14. søndag etter treenighet: Intet urent kommer inn i himmelen

> «Det skjedde på vandringen til Jerusalem, at han dro gjennom grenselandet mellom Samaria og Galilea. Da han gikk inn i en landsby, møtte det ham ti spedalske menn. … Fantes det ingen som vendte tilbake for å gi Gud ære, uten denne fremmede? Og han sa til ham: Stå opp og gå bort! Din tro har frelst deg.» (Luk 17,11–19).

«Og ikke noe urent skal komme inn.» Vil du vite, du menneske, hvem som en gang blir så ulykkelig at han ikke får komme inn i den himmelske byen? Vil du vite hva slags menneske det er som i evighet må være utenfor portene til denne byen? Da hører du det i disse ordene som jeg har valgt til inngangsord denne søndagen: «Og ikke noe urent skal komme inn» i den, i den nye byen. Vi leser disse ordene i Åp 21,27.

Her kunne kanskje noen si: «Kommer ikke den som er uren, inn i himmelen, hvem skal da komme dit? Vi er jo alle besmittet, alle urene, alle syndere. Skal den besmittede bli stengt ute fra Guds rike, så blir vi stengt ute alle sammen.»

Til dette svarer jeg: Av naturen er vi alle besmittet for Gud. Men ved nåden og omvendelsen kan den urene synderen bli renset fra sin besmittelse. Ingen må unnskylde seg med at naturen hans er uren og at han er et svakt menneske. Den unnskyldningen gjelder slett ikke for Gud.

Våg deg ikke fram for Kristi domstol med dette tomme påskuddet! Det går ikke an å forsvare seg på dommens dag og si: «Herre Jesus, fordøm meg ikke! Jeg kan ikke noe for at jeg ikke levde som jeg burde. Jeg kunne jo ikke være ren som en engel.» Nei, her gjelder ingen unnskyldning.

Gud vil rense deg – hvorfor går du da uren? Gud vil skape i deg et rent hjerte – hvorfor blir du da liggende i syndens gjørme? Ved bedring og omvendelse kan du bli et renset Guds barn – hvorfor i Herrens navn omvender du deg ikke?

Blir du nå ikke salig, så er det din egen skyld. Må du nå i evighet være utenfor portene til den himmelske byen og innenfor dørene til pinestedet, så har du deg selv å takke for denne ulykken. Så mye er visst: Uten åndelig rensing kommer du aldri inn i det Jerusalem som er der oppe. For ordene er tydelige: «Og ikke noe urent skal komme inn.»

I dag vil vi se nærmere på denne viktige saken. Å Gud, å Gud, la ikke den himmelske sæden, ditt ord, som blir sådd i dag, falle helt på jorden! Å synder, å

synder, åpne ditt hjertes åker for sæden av det ord som gjør salig! Amen. Fader vår osv.

Evangeliet: Luk 17,11–19.

Vi skal nå betrakte dette ropet til synderen:

Tenk på at intet urent kommer inn i himmelen, og at den åndelige rensingen skal skje i nådetiden, i omvendelsens orden.

1) Tenk på at intet urent kommer inn i himmelen.

2) Tenk på at den åndelige rensingen skal skje i nådetiden.

3) Tenk på at denne rensingen ikke kan skje på annen måte enn i omvendelsens orden.

Første del

Det første som blir ropt til synderen i dag, er dette: *Tenk på at intet urent kommer inn i himmelen.*

Evangeliet vårt denne dagen taler om ti menn som var smittet av spedalskhet. Det var en forferdelig sykdom i jødenes land. Den forgiftet blodet hos den syke og viste seg siden i vederstyggelige og stinkende sår. Denne sykdommen er et sterkt bilde på synden, synden som myrder sjelen.

Et spedalsk menneskes blod var forgiftet tvers igjennom. Og like forferdelig står det til med deg av naturen, du synder! Hele ditt arme legeme og hele din stakkars sjel er fordervet av syndens smitte. Allerede i mors liv var du angrepet av den åndelige spedalskheten. For allerede da var du smittet av den synden som vi alle har i arv etter våre første foreldre. «Se, du er født i misgjerning, og din mor har unnfanget deg i synd» (Sal 51,7).

Det finnes ikke et lem på ditt arme legeme som ikke er gjennomtrengt av syndens forbannede gift. Å, om du kunne kaste et blikk inn i ditt hjerte i denne stund! Da ville du bli redd og forskrekket over det dypet, den avgrunnen av synd som finnes i deg.

Ofte får en høre trygge syndere si: «Den predikanten, den boken beskriver vår syndige tilstand verre enn den er. Det er forferdelig å høre en slik skildring. Visst er mennesket fordervet og syndefullt, men så ille er det da ikke som presten av og til sier.»

Jo, jo, du trygge synder! Ingen prest i verden er i stand til å beskrive din synd og din syndige fordervelse så forferdelig som den virkelig er. Å, om du bare så det! Å, om Gud fikk komme deg riktig nær med sin Ånd! Å, om han fikk legge ditt hjerte åpent fram for deg – da skulle du tydelig se at det er flere vederstyggelige synder i det enn du noen gang hadde kunnet forestille deg.

Spedalskheten brøt av og til ut i vederstyggelige sår. På samme måte må også syndens spedalskhet nødvendigvis bryte ut på en eller annen måte. Den bryter først ut i syndige tanker.

Å, du ubotferdige sjel, om du bare ville stanse et kvarters tid og gi akt på alle de urene, utuktige, uforsonlige og hovmodige tankene som i løpet av den tiden driver omkring i din arme sjel som en snøfokk! Da kunne du lett se hvor spedalsk og uren sjelen din er. Men du tar deg ikke tid til i ro og fred å gi akt på alt det onde som ligger i ditt hjerte!

Tenk så videre på alle de syndige, unyttige, unødvendige og forfengelige ordene som ligger på tungen din. Om du kunne telle dem alle sammen, ville det bli en forferdelig mengde. Og hvert syndig ord øker spedalskheten og smitter sjelen.

Og du som synlig bryter ut i mørkets og kjøttets gjerninger – hvor spedalsk og vederstyggelig for Gud må ikke du være! Bli forskrekket over deg selv, du som er besmittet av horets spedalskhet, smittet av drukkenskapens spedalskhet, smittet av ubarmhjertighetens og hevngjerrighetens spedalskhet! Hvordan skal du se ut i en hellig Guds øyne? Du må se forferdelig ut.

Ak, mildeste Jesus! En gang møtte du ti spedalske menn i en landsby. Men nå, nå er verden overfylt av åndelig spedalske mennesker! Å Gud, forbarm deg over dem! Å Gud, åpne øynene på synderne før avgrunnens lue møter dem med forskrekkelse!

Annen del

I denne delen av betraktningen blir det ropt: *Synder, tenk på at den åndelige rensingen skal skje i nådetiden!*

«Se, nå er nådens tid, se, nå er frelsens dag!» heter det i 2 Kor 6,2. Ja, nådetiden er den tiden som behager Gud, og denne søndagen kan jeg kalle frelsens dag.

I dagens evangelium heter det at Jesus dro gjennom Samaria og Galilea og kom til en landsby. Slik reiser han ikke lenger synlig omkring på jorden. Men på en usynlig måte er han med oss alle dager inntil verdens ende (Matt 28,20). På en usynlig måte farer han ennå midt gjennom verden og kommer til byer og steder, til hus og landskaper, for å besøke synderne med sin bankende og manende røst.

Ak synder, i nådetiden tilbyr Jesus seg å rense din urene sjel! I dag er det mulig for deg å bli renset. Men om det er mulig i morgen, det vet verken du eller jeg. I dag står din nådige Frelser for døren og banker (Åp 3,20). Men om han gjør det en annen dag, det vet du ikke – det har Gud forbeholdt seg.

I dag kunne du bli vasket vel, så du ble fri for din misgjerning, og bli renset fra din synd (Sal 51,4), om du bare ville omvende deg i Herren Jesu navn. Hør hva jeg sier deg denne dagen: På den andre siden av graven, i evigheten, skjer det ingen åndelig rensing.

I helvete blir ingen uren synder renset fra syndens spedalskhet. Der kan du rope lenge nok: «Jesus, Mester! Miskunn deg over meg!» Men der blir det aldri noen forbarmelse å få. Der kommer ikke Jesus og banker på ditt hjertes dør og tilbyr seg å vaske deg ren fra dine synder. Nei, der må du oppholde deg blant urene ånder og urene mennesker, og Jesus vil aldri mer vite av deg.

Den åndelige rensingen må altså skje i nådetiden. Mens du lever, før du dør, før din tid er slutt og din evighet har begynt, må ditt urene hjerte bli renset. Det er her på jorden denne rensingen skal skje.

Og for Guds skyld, utsett det ikke til alderdommen, til sykdommen kommer, til du blir kastet på sykesengen! Å, hvor mange sjeler har ikke Satan vunnet ved denne farlige utsettelsen! Å, saken er viktig! Tiden er kort! Saligheten er det herligste av alt! Sjelen er det dyreste av alt! Omvend dere så lenge det heter i dag, for at ikke noen av dere skal forherdes ved syndens svik (Hebr 3,13)!

Tredje del

Til slutt blir det ropt: *Synder, tenk på at den åndelige rensingen ikke kan skje på annen måte enn i omvendelsens orden!*

Ja, det er omvendelsen det kommer an på, så sant du tenker å komme inn i Guds himmelske rike. «Dersom han ikke omvender seg, da kvesser han sitt sverd, da spenner han sin bue og sikter den inn» (Sal 7,13).

Den utuktige må omvende seg fra sitt hor. Tyven må omvende seg fra sitt tyveri. Drankeren må omvende seg fra drikkelasten. Den hevngjerrige må omvende seg fra sitt uforsonlige sinnelag. Den gjerrige må omvende seg fra sin gjerrighet. Kort sagt: Fra alle synder, innvortes og utvortes, må synderen omvende seg. Uten omvendelse blir det aldri godt, verken i tid eller evighet.

Da Jesus møtte de ti spedalske mennene, ble de stående på avstand. Å, du åndelig spedalske, urene synder! Du burde kastes langt bort fra den treenige Gud: langt bort fra den nådige Far i himmelen, langt bort fra den Frelseren som har kjøpt deg, langt bort fra den Helliggjøreren som så ofte har rørt deg med sin nåde, langt bort fra alle Guds engler og alle Herrens barn. Ingen salighet fortjener du; evig forbannelse fortjener du å smake.

Gud røre ditt hjerte, så du ydmykt må erkjenne dette! Gud forstyrre den syndige roen du ligger i på syndens leie, så du ikke får noen ro før du har gått gjennom hele den sanne omvendelsen! Å, du har stor grunn til å stå langt borte og kjenne dypt i hjertet hvor store syndene dine er.

Å, om du bare ville grave dypt og ikke la hyklere forføre deg til å ta angeren over synden altfor lett! Vær viss på at ingen vinner Guds nåde uten stor kamp, ivrig bønn og mye sjeleangst.

De spedalske mennene «ropte med høy røst: Jesus, Mester! Miskunn deg over oss!» Og her, på omvendelsens vei, er det viktigere enn noen gang å løfte røsten i bønnen. Her gjelder det å be, ikke kaldt og lunkent, men ivrig og hjertelig. Her må du ikke være lat i bønnen, og du må ikke bli trett og gi opp.

Nei, du må tro at før en spedalsk synders hjerte kan bli renset, må han be stadig og flittig, daglig og uten opphør. Hyklernes løse sukk gjør det ikke. Skal den åndelige rensingen vinnes, må en rope sterkere og be mer utholdende.

Herre, du mildeste Jesus! Synderen er steinhard. Men Herre, beveg ham, om det er mulig, til å gå inn i denne sanne omvendelsen! Ingen kommer inn i den rene himmelen som ikke er blitt renset på jorden. Gud gi at vi tenker over dette! Amen.

15. søndag etter treenighet: Den beste vei til full visshet om at den kristne lære er sann – del 1

> «Ingen kan tjene to herrer. For enten vil han hate den ene og elske den andre, eller han vil holde seg til den ene og forakte den andre. Dere kan ikke tjene både Gud og mammon. … Søk da først Guds rike og hans rettferdighet, så skal dere få alt dette i tillegg! Vær da ikke bekymret for morgendagen. For morgendagen skal bekymre seg for seg selv. Hver dag har nok med sin egen plage.» (Matt 6,24–34).

«Nå tror vi ikke lenger på grunn av det du sa. For nå har vi selv hørt, og vi vet at han i sannhet er Kristus, verdens frelser.»[1]

Det var en gang et folk på et mørkt sted som brukte et eneste nådebesøk så salig at nåden som besøkte dem, gjorde dem bekymret for sin frelse. Bekymringen vakte lengsel, lengselen førte dem til Jesus, Jesus ga dem et virkelig troens liv, og det nye livet viste seg i en guddommelig overbevisning av dette ekte og herlige slaget: «Nå tror vi ikke lenger på grunn av det du sa. For nå har vi selv hørt, og vi vet at han i sannhet er Kristus, verdens frelser» (Joh 4,42).

Dere lærevillige og tenkende tilhørere – særlig dere i den skaren som hungrer etter nåde – tar det sikkert ikke ille opp at jeg, før jeg går over til dagens tekst, forteller hele sammenhengen i den bibelberetningen som inngangsordene er hentet fra. Den er virkelig underfull og herlig, og den lokker til mange alvorlige betraktninger.

Dere vet selv, elskede tilhørere, uten at jeg trenger å minne dere om det, at jorden en gang har hatt en velbehagelig tid og jordens innbyggere en velbehagelig frelsens dag (Jes 49,8; 2 Kor 6,2). Da gikk himmelens og jordens allmektige Skaper (Kol 1,16), Guddommens annen person, omkring på jorden i litt over tretti år, kledd i menneskenatur. Alt som evangelistene forteller oss om ham fra den tiden jorden gledet seg over at han var synlig til stede, er vakkert, herlig og velsignet.

Jeg ser hen til at han ble menneske i jomfru Marias liv, at han ble født i en stall, vokste opp i byen Nasaret, ble døpt i Jordan og led fristelsene i ørkenen. Overalt – også i hans dypeste fornedrelse – møter jeg like mange skjønnheter

[1] NB: «… at han i sannhet er verdens frelser».

som ropende røster: «Menneske, se, der er din Gud!» (Jes 40,9). Bli med bare et lite stykke her i begynnelsen, og følg den levende Guds Sønn ut av fristelsens ville ørken og inn i jødenes land!

Kom og fryd dere over hans makeløse lære, hans guddommelige under, hans menneskekjærlige hjerte, hans hellige alvor og hans dragende mildhet. Alt dette sammen preger Frelserens ærverdige person og viser hans store og vinnende sinnelag i de tre siste årene, de såkalte læreårene.

Han brant av kjærlighet til menneskene – menneskene som han hadde tatt på seg naturen til, som han bar syndene til (Jes 53,12), og som han var kommet til jorden for å frelse. I disse tre årene var hans kjæreste gjerning, som en god hyrde (Joh 10,11), å oppsøke de fortapte, føre de bortdrevne tilbake, forbinde de nedbrutte og styrke de syke (Esek 34,16). Hans lyst til å frelse sjeler på denne måten kjente ingen grenser.

Han nøyde seg ikke med å la frelseslysten gjelde sine egne landsmenn innenfor Judeas grenser. Det var ikke nok for ham å kunne redde jøder, «de bortkomne sauene av Israels hus» (Matt 10,6; 15,24). Den guddommelige kjærligheten i hans bryst, så øm mot menneskene, dro ham ut over jødelandets grenser, til et folk med en elendig blanding av jødisk og hedensk gudsdyrkelse: de blinde samaritanerne.

Underlig! Da disiplene ble sendt ut for å forkynne Guds frelses evangelium for sjelene, ga han dem denne alvorlige formaningen som de nøye skulle følge: «Gå ikke inn i noen av samaritanernes byer» (Matt 10,5). Og likevel gjør han nå selv et nådebesøk i Samaria. Men hva gjorde ikke kjærlighetens glødende kull, «en Herrens flamme» (Høys 8,6)? Den varmet alltid hans hellige hjerte så inderlig og vakte det til kjærlighet til syndere.

Veien gikk en gang gjennom Samaria, der det arme folket satt nesten i hedenskapets midnatt og vantroens mørke skygge. Den velsignede Frelser kommer til en av landets byer, som heter Sykar. Ved den sjette time, etter vår regning omtrent klokken tolv midt på dagen, når han fram til byen.

Han var blitt sine brødre lik i alle uskyldige svakheter som ikke er synd (Hebr 2,17; 4,15; 5,2), og kunne altså både tørste og bli trett. Plaget av tørst og utmattet av solheten setter han seg derfor ved en brønn like ved byen Sykar. Den var kjent i hele traktene under navnet Jakobs brønn, fordi patriarken Jakob hadde gravd den og brukt den mens han bodde der.

Straks han var kommet til brønnen, ble disiplene sendt inn i byen for å kjøpe mat. Men hva skjer mens de er borte? En kvinne fra byen, altså en samaritansk kvinne, kommer ut for å hente vann, slik byfolket pleide. Frelseren visste godt «hva som bodde i mennesket» (Joh 2,25). Han så at kvinnen var et villig menneske som ville søke frelsen med stort alvor hvis hun fikk mer lys og klarere undervisning om den. Derfor syntes han det var umaken verdt å innlede en samtale med henne.

«Gi meg å drikke,» sa han. Rekk meg litt av vannet du har øst opp av brønnen, så jeg kan kjøle og friske meg opp. Kvinnen undret seg desto mer over denne bønnen, for hun skjønte med god grunn av klærne, og hørte dessuten lett på uttalen, at Jesus var en født jøde. «Hvordan kan du, som er jøde,» svarte hun,

«be meg om å få drikke – meg, som er en samaritansk kvinne både av fødsel og gudsdyrkelse?»

En slik bønn kan ikke annet enn vekke stor undring hos meg, mente hun. Dere jøder pleier jo å forakte oss samaritanere så sterkt at dere ikke engang vil spise og drikke sammen med oss. Arme kvinne! Hun trodde at hun hadde møtt en jøde som var besatt av jødenes menneskeforaktende stolthet og så ned på andre. Hun visste ikke at hun hadde med sin beste venn å gjøre – ja, alle synderes venn, full av den reneste og mest helhjertede ømhet. Men visste hun det ikke, så fikk hun vite det.

Jesus svarte: Å, kjære kvinne, du tror at du taler med en av mine landsmenn som er revet med av overdrevent hovmod, og som vil kvele deg med bitre bebreidelser eller trykke deg ned med uverdig forakt. Men du har tatt feil av personen, kvinne. Er jeg jøde av fødsel, klær og uttale, så er jeg likevel langt fra det menneskefiendtlige tankesettet i det jødiske folket.

Å, «kjente du Guds gave»! Visste du hvilken utvalgt nådetime du er kommet hit i dag, og hvilken herlig ordning Gud har gjort for din sjels frelse ved at du er kommet i samtale med meg! Visste du hvem det er som ber deg om å få drikke, og at du nå står foran Frelseren for deg og for hele den falne slekten! Å, da kunne jeg umulig gjemme meg for ditt hjertes lengsel, og du ville inderlig be meg om levende vann (Joh 4,10).

Her talte Frelseren noe utydelig for kvinnen. Men han gjorde det med vilje. Slik ville han vekke en desto sterkere lyst hos henne til å spørre og forske, og lokke fram desto varmere rørelser i sjelen hennes. Hun fikk nok vite hvilket vann han mente: et vann av så edel art at det skulle bli i henne «en kilde med vann som veller fram til evig liv» (Joh 4,14).

Ja, mer enn det. Kvinnen fikk høre om det hun trodde ikke noe menneske visste. Med den makeløse mildheten som alltid preget Jesu person, holder han fram for henne den grove synden i det løsaktige livet hun levde i. Videre fikk kvinnen, som vaklet i sin uvitenhet, vite at det for Gud ikke var hovedsaken om det ene stedet var bedre for gudstjenesten enn det andre.

Hun fikk vite at den himmelske Far, som selv er ånd, best blir tilbedt med en tjeneste i ånd – det vil si i en stille og redelig sjel som styres av Guds Ånd – og i sannhet, det vil si en tjeneste som er fri for alle seremonielle skygger.

Legger vi til alt dette Jesu åpne bekjennelse: «Kvinne, rett ut sagt taler du med den ventede Messias, med verdens Kristus, gjenløseren for deg og for hvert menneske» – da må enhver som forsker i Guds hellige ord, lett gi meg rett i at alt dette til sammen var mektig nok til å frambringe Guds herlige virkninger – og de viste seg da også, til velsignelse.

Kvinnen våknet altså av en gammel søvn i falsk trygghet. Hun begynte å kjenne det hun ikke hadde kjent før: syndens trykkende byrde og samvittighetens sterke redsler. Kvinnen blir en sjel som søker nåde, en av de riktig alvorlige som roper så lenge på jorden: «Å Herre, vær meg nådig!» – helt til svaret kommer fra himmelen når ordet blir lagt kraftig på det angrende hjertet: «Du har funnet nåde for mine øyne» (2 Mos 33,17).

Kvinnen begynner å smake «Guds fred, som overgår all forstand» (Fil 4,7), og den freden lærer en å forakte og avsky alle de muntre fornøyelsene til verdens treller. Nå setter hun fra seg krukken, og i den første kjærlighetens glød glemmer hun til og med sitt uskyldige jordiske arbeid. Hun løper inn i byen og kaller innbyggerne ut med disse dragende ordene: «Kom og se en mann som har sagt meg alt det jeg har gjort! Han skulle vel ikke være Messias?» (Joh 4,29).

Hun får folket med seg, og det er en glede å se hvor lengselsfullt de kommer løpende ut til brønnen i store flokker. Nå var disiplene alt kommet tilbake med maten de hadde hentet, og de ville at Jesus skulle spise. Men svaret hans er rørende: «Min mat er å gjøre hans vilje som har sendt meg» (Joh 4,34).

Ser dere, mine disipler, dette arme folket som strømmer så ivrig ut av byen Sykar, i en slik mengde at de dekker marken? Slik skal det være. Jeg glemmer den legemlige maten denne gangen. Å få undervise disse sjelene til frelse – det er en himmelsk mat som metter meg. «Løft deres øyne» (Joh 4,35), kjære disipler, og se markene, som nettopp nå viser så vakkert fram hvetens spirer.

Se, denne menneskemengden som nå har forlatt byen og strømmer i flokker ut til brønnen, ser for meg ut akkurat som en slik mark. Å, og hva mer er: Se, her er det alt hvitt til høst. Nå får min sjel en guddommelig glad stund. Snart skal jeg få høste en herlig høst av den uforgjengelige sæden som blir sådd her: Guds ord, som gjør salig. Og hvilke vakre kornbånd av vunne og frelste samaritanere skal jeg ikke samle og gjemme til evig liv!

Se, slik «frydet» Guds Sønn seg «på hele hans vide jord», og hans store «lyst» var «i menneskenes barn» (Ordsp 8,31) i byen Sykar, da han en gang satt et stykke utenfor byporten ved Jakobs brønn. Nå kommer folket, og Frelseren begynner å forkynne. Det gjorde et merkbart inntrykk: Mange av samaritanerne fra denne byen trodde på ham på grunn av kvinnens ord, men mange flere trodde på grunn av hans eget ord (Joh 4,39–41).

De ble kraftig vakt opp fra sin sovende tilstand. I vekkelsen kom de til en grundig anger over synden. I angeren ble en levende tro virket i dem, og denne troen var fra begynnelsen virksom ved en så redelig kjærlighet (Gal 5,6) at de straks ba Jesus om å komme inn til dem i byen og bli hos dem. Og han ble også der i to dager.

Kort sagt: Hjertene deres fikk en overbevisning som var like sjelden som den var edel. Og denne overbevisningen gir de enda tydeligere til kjenne i inngangsordene våre, der de sier til kvinnen: «Nå tror vi ikke lenger på grunn av det du sa. For nå har vi selv hørt, og vi vet at han i sannhet er Kristus, verdens frelser.»

Elskede i Herren! Det blir talt, skrevet og tenkt mot den kristne lærens guddommelige sannhet, med mer eller mindre ondskap og med tydeligere eller mer skjult fiendskap. Én er kommet så forferdelig langt at han ikke nøler med å forakte herredømme, ja, spotte majesteter (Jud 8), tale hatefulle ord mot læren og drive ondskapsfull spott med den.

En annen er mer rimelig. Han nærer i det skjulte hundre tvil og kommer snart sagt ved alt med Nikodemus' overmåte kloke spørsmål: «Hvordan kan dette skje?» (Joh 3,9).

Den tredje kan være en redelig sjel som er bekymret for sin frelse, en av «de sørgende i Sion» (Jes 61,3). Kanskje har han søkt visshet i flere år, men alltid i en så bakvendt orden og på så gale veier at det kan sies om ham det som blir sagt om den blødende kvinnen: «Hun hadde lidd meget under mange leger … uten å bli hjulpet, det var heller blitt verre med henne» (Mark 5,26).

Hos alle disse – i det minste med større grunn hos de to siste – roper den tenkende, udødelige ånden, den lengselsfulle sjelen, innvortes: Visshet! Visshet! Hvor skal min uvisse sjel få visshet? Jeg svarer straks med samaritanernes eksempel: Søk visshet på erfaringens vei, i et virkelig kjennskap til Jesus, så skal du få se og vite sikkert at han er Kristus, verdens frelser. Men et fyldigere svar sparer jeg til hoveddelen av prekenen over denne teksten.

Velsignede Frelser! Det er din sak, og det blir ditt verk, å gi sjelene visshet. Stans spottende tunger, overbevis tvilende sjeler, og hjelp de uvisse og vaklende til en salig visshet i ditt evangeliums klare lys. La mange som hittil har vært usikre på alt, komme til en overbevisning i sjelen som lærer dem å tro av hjertet og med glede bekjenne: «Nå tror vi!» Amen. Fader vår osv.

Evangeliet: Matt 6,24–34.

«Om noen vil gjøre hans vilje, da skal han kjenne om læren er av Gud» (Joh 7,17). En gang i sine dager i kjødet ville den høylovede Frelser forsvare læren han forkynte, mot landsmennenes vrange tydninger. Det var på en av jødenes løvhyttefester, i templet. Da gikk han denne veien for å overbevise dem: «Om noen vil gjøre hans vilje, da skal han kjenne om læren er av Gud.»

Den samme veien vil også jeg gå i denne stund, for jeg har satt meg fore i denne prekenen å overbevise menneskene om at den evangeliske lære har guddommelig verd. I tillit til den kraften som nåden fra Herren Jesus virker, går jeg nå over til prekenen. Emnet er:

Den beste veien til en grundig overbevisning om at den kristne lære er guddommelig sann: «Om noen vil gjøre hans vilje, da skal han kjenne om læren er av Gud.»

Bønn

Lær meg din rene lære
å fatte og forstå,
den i mitt hjerte bære
og holde fast derpå,
så jeg med dåd og munn
din sabbat hellig holder,
og hva meg smerte volder,
avtor i Sions brønn. Amen.

Allerede i paradiset lærte de første menneskene i evangeliets første lys å kjenne den kristne lære som undervisning om en kvinnes ætt som skulle knuse slangens hode (1 Mos 3,15). Fra den stund har den samme slangen alltid drevet med det djevelske arbeidet å kaste en mørk skygge over denne læren. Den skal se ut som et dårlig sammenhengende oppspinn og påfunn fra menneskehjertet, heller enn som kunnskap om frelsen som opprinnelig er kommet fra Gud selv.

Dette har alltid vært, og er den dag i dag, målet hans med alle de onde forsøkene på å feste vantroen i forstanden – ikke bare hos de betydelige og dyptenkte,

men også hos de dummeste og mest ukyndige menneskene. Hva er det vel den skaren av fritenkere som vokser så underlig i vår tid, sikter mot med sine bitre angrep på Guds åpenbarte ord?

Hva mener selve dumheten med å reise seg når kristne lærere med ettertrykk legger fram sin største styrke, «ordet om korset» (1 Kor 1,18)? Fra hvilken kilde springer den skamløse forakten som råder i hjertene, og den uverdige mumlingen som høres fra menneskers tunger, så snart den evangeliske lære blir nevnt med ærefrykt og følelse, i eller utenfor kirken?

Gransker vi det grundig – hvor kommer det fra, om ikke fra en fordom mot at hele vår lære virkelig er guddommelig? Det er en fordom som Satan har plantet i menneskesjelene. Det er svakheten ved denne sjelemyrdende fordommen jeg i dag vil avdekke. Og det er mitt hjertelige ønske å lede hver den som kan og vil bli ledet, fram til den ærlige og verdige bekjennelsen: Ja visst. Nå tror jeg det jeg ikke trodde før, eller i det minste bare erkjente med vaklende overbevisning: Den kristne lære er av Gud.

Det ville være mye å anføre til forsvar for denne læren om alt som taler for dens store og himmelske innhold, skulle nevnes. Men alt dette kan samles under to overskrifter. Vi har bevis for at den kristne lære er sann, som er hentet utenfra, og vi har bevis for det inne i oss selv.

Blant bevisene utenfra regner man særlig undrene og hedningenes vitnesbyrd om Kristus, den kristne lærens kjerne, som de sterkeste og mest talende. Undrene deles gjerne i Guds allvitenhets under og hans allmakts under. Til allvitenhetens under regner man de spådommene i Det gamle testamente som ble så ubeskrivelig nøyaktig oppfylt i Det nye. Til det andre slaget, allmaktens under, regner man de egentlige undergjerningene, som ble gjort både av Frelseren selv og av de sendebudene han rustet ut.

Menneske! I borgerlige saker roper du jo på ære og upartisk tenkemåte. Så kom nå, og la oss se hvilken ære som driver deg, og hvor upartisk du tenker, når noen i beste mening vil tale med deg om den guddommelige verdigheten i vår kristne lære.

Si meg: Hvilken velbegrunnet innvending vil du vel gjøre mot de majestetiske profetiene som Det gamle testamentes skrifter er fulle av nesten på hver side, og som du ser oppfylt i Det nye testamente helt ned til de minste omstendigheter?

Tenk å kunne si om en person, om Jesu person, flere hundre år før det skjedde, og med avgjort sikkerhet, at denne mannen skulle besøke verden i jødenes land nettopp på den tiden da kongespiret var veket fra Juda – det vil si da jødene ikke lenger hadde sin egen øvrighet – og herskerstaven fra hans føtter, det vil si da den lovgivende makten ikke lenger var i det jødiske folkets hender, men i romernes (1 Mos 49,10).

Tenk å kunne si at han ikke skulle fødes noe annet sted enn i Betlehem (Mika 5,1), og at han nettopp skulle fødes av en jomfru (Jes 7,14)! Tenk å kunne male tydelig hvordan han skulle vokse opp i en fattigdom som var nesten større enn alle andre jøders, i et bilde hentet fra en kvist og en rot i tørr jord (Jes 53,2)! Tenk å kunne skildre helt ned til de minste deler av hendelsen hvordan han

red inn i jødenes hovedstad på palmesøndag, på et esel, på den unge eselfolen (Sak 9,9)!

Tenk å kunne beskrive med de sterkeste farger Judas' dypt nedrige troløshet, han som var skamløs nok til å løfte hælen mot sin beste venn etter å ha spist brød med ham i hele tre år (Sal 41,10)! Tenk å kunne nevne nøyaktig til og med summen, de tretti sølvpengene, som skamløst ble veid opp til denne frafalne, og som han så nedrig tok imot (Sak 11,12–13)!

Tenk å kunne gå gjennom, i den vakreste sammenheng, de aller minste hendelsene under hans lidelse: hvordan han tidde for domstolen og var «lik et lam som føres bort for å slaktes, og lik et får som tier når de klipper det» (Jes 53,7), hvordan han bød fram sin rygg «til dem som slo», og sine kinner «til dem som rykket» ham «i skjegget» (Jes 50,6)! Ja, selv måten han døde på, korsfestelsen, som er så tydelig avbildet i kobberslangen (4 Mos 21,9), og at han på dette korset skulle henge mellom forbrytere (Jes 53,12)!

Tenk å kunne nevne tydelig hvordan de kastet lodd om klærne hans for å fornedre ham (Sal 22,19), om gallen de ga ham å ete straks han var kommet fram til Golgata, og om eddiken de ga ham å drikke i hans store tørst, nettopp i de siste timene på Golgata (Sal 69,22)! Tenk å kunne si tydelig hvordan han til sist skulle gi sitt liv som skyldoffer i synderes sted (Jes 53,10), slik at han skulle dø blant ugudelige og deretter begraves av en rik (v. 9), slik noen vil oversette Jes 53,9!

Tenk å kunne si at beina hans ikke skulle brytes slik som på røverne, men at siden hans i stedet skulle gjennombores med et spyd (2 Mos 12,46; 4 Mos 9,12; Sak 12,10)! Tenk at alt dette, i den mest omstendelige orden og lang tid i forveien, kunne anføres så tydelig og så visst som om de gamle fedrene selv hadde levd den gang og vært øyenvitner til det hele!

Se, la meg tale med deg som særlig spotter den kristne lære: Burde ikke alt dette til sammen tvinge fram av deg den frivillige bekjennelsen: Nå tror jeg – ikke på grunn av det predikanten sier, han som i dag prøver å overbevise meg om at vår kristne lære er sann, men fordi jeg selv kan se i profetiene at Marias sønn fra Nasaret er min og hele verdens frelser? Se, slik er styrken i allvitenhetens under.

Det er på samme måte med allmaktens under. Tenk å kunne befale djevler – ofte i en forferdelig mengde – med noen få majestetiske ord å forlate menneskekropper som de hadde besatt! Tenk å kunne gi uhelbredelig blinde synet, uhelbredelig døve hørselen, uhelbredelig stumme talen og uhelbredelig lamme den beste helse! Ja, hva mer er, og hva som går over all menneskelig forventning: å kunne kalle en død ut av graven, en som hadde vært død i fire døgn og alt luktet!

Menneske, vær redelig! For hvem andre enn Guds Sønn og synderes Kristus kunne gjøre dette – han som evangelistene skildrer nettopp med disse trekkene? Tenk nå selv etter med en redelig og granskende forstand. Gud kunne ikke gi en bedrager en slik fullmakt – i så fall ville Gud ha sluttet å være Gud. Altså må jo Kristus være den rette mannen i saken om din frelse, og følgelig må den kristne lære, som henter alt sitt lys fra ham, ha guddommelig verdighet.

Legg så til alt som er sagt i denne viktige saken, hedningenes vitnesbyrd. De stadfester at den Kristus som åpenbaringen priser for oss, ikke er en oppdiktet

person, men virkelig har levd i jødenes land og ble korsfestet under landshøvdingen Pontius Pilatus. Da skal heller all historisk visshet opphøre enn at det minste kan gis etter av denne store setningen: Den kristne lære er av Gud.

Og dette står så mye fastere fordi det nå er bevist at Kristus selv, som læren har fått navnet kristen etter, er Guds sendebud med full fullmakt – ja, at «Faderen har sendt Sønnen som verdens frelser» (1 Joh 4,14).

Men nå forlater jeg den videre betraktningen av de talende grunnene utenfra for at vår lære er sann. Jeg vil heller granske den fremste grunnen, den som Guds Hellige Ånd vil virke inne i oss når hjertene våre blir grundig forandret. Visst er det vakkert å se hvor nøyaktig profetenes spådommer stemmer med evangelistenes beretninger. Visst er det herlig å høre blinde hedninger avlegge overbevisende vitnesbyrd om en Frelser. Alt dette overtaler, det overbeviser.

Men, mine kjære, det er en enda bedre vei til en grundig overbevisning i denne saken: erfaringens makeløse vei. «Om noen vil gjøre hans vilje», han skal sikrest kjenne om vår kristne lære er av Gud. Slik er det. Nå er jeg også kommet inn på det emnet jeg egentlig har valgt for prekenen i dag.

Læren om menneskets naturlige fordervelse, læren om en Frelser og en levende tro på ham, og læren om denne troens frukter, det vi kaller gode gjerninger – disse lærestykkene er virkelig hovedlærdommer, de viktigste lærdommene i vår kristne tro. Derfor må vi ta dem opp i vår betraktning, og de skal danne tre deler av prekenen med dette innholdet:

1. Om noen vil gjøre Guds vilje når det gjelder å erkjenne sin syndenød grundig, han skal kjenne om vår lære om en naturlig fordervelse er av Gud.
1. Om noen vil gjøre Guds vilje når det gjelder Guds Sønn og den levende troen på ham som Gud krever, han skal kjenne om vår lære om denne Guds Sønn og en slik tro er av Gud.
1. Om noen vil gjøre Guds vilje når det gjelder helliggjørelsen, eller den såkalte daglige fornyelsen i troen på Guds Sønn, han skal kjenne om vår lære om denne helliggjørelsen er av Gud.

15. søndag etter treenighet: Den beste vei til full visshet om at den kristne lære er sann – del 2

Første del

Om noen vil gjøre Guds vilje når det gjelder å erkjenne sin syndenød grundig, han skal kjenne om vår lære om en naturlig fordervelse er av Gud.

Bruker en oppmerksom tilhører bare litt sunn ettertanke, ser han at tre ting skal avgjøres her. Det skal vises hva vår kristne lære sier om den naturlige fordervelsen. Det skal bevises at det den sier om den, virkelig er av Gud. Og til sist skal det minnes om at den som vil gjøre Guds vilje, er den som best får erfare dette.

Hva sier da den kristne lære, eller hva lærer vi, om en naturlig fordervelse? Jeg svarer både i alminnelighet og i særdeleshet. Ut fra dagens tekst i særdeleshet svarer jeg slik: Vi lærer at det er en så dyp fordervelse i menneskenaturen at det arme mennesket, uten at Guds Ånd styrer det på en særlig måte, enten tjener mammon rent ut og slett ikke Gud, eller tjener Gud halvt og mammon halvt. Slik «halter» det «til begge sider» (1 Kong 18,21) mellom disse to herrene, så ingen av husbondene skal bli støtt.

Vi lærer at menneskenaturens fordervelse er så dyp at den høylovede Guds Sønn i sin fornedrelses dager en gang så seg nødt til å rope til og med til sine egne barn: Å, vær da ikke så overdrevent bekymret for livet! Å, tenk dog på at den allgode himmelske Far vet at dere trenger alt dette – ja, han kjenner hva dere trenger, helt til bunns, uten at dere bekymrer dere for det! Å, unn dog hans farshjerte den gleden at det blir hovedsaken for dere å søke Guds rike og hans rettferdighet, og at alt annet blir bisak!

Det er enda mer i dagens evangelietekst som taler for vår lære om den dype naturlige fordervelsen. Vi lærer at det er en fordervelse i menneskenaturen som er så fryktelig at den barmhjertige Frelser, som jo måtte vite best «hvordan vi er skapt» (Sal 103,14), her i evangeliet er tvunget til å vise sine beste venner til de ufornuftige fuglene under himmelen og de stumme liljene på marken, for at de skal lære av dem å ha en måteholden omsorg for dette livet.

Slik er høymessetekstens vitnesbyrd i særdeleshet om den naturlige fordervelsen. Men hva lærer vi når vi skal tale om denne fordervelsen i alminnelighet

og i en noe fyldigere sammenheng? Å, vi lærer at denne fordervelsen har trengt gjennom alle menneskets krefter, både legemets og sjelens.

Når det gjelder menneskets sjel med dens høyere og lavere evner, lærer vi at forstanden er grufullt forblindet i alle åndelige saker. Ja, den er så forblindet at det ofte trengs utrolig møye bare for å lære mennesket å fatte noen sanne begreper om veien til frelse. Og enda mer: Den er så forblindet at selv om den har vunnet noe klar kunnskap, koster det ubeskrivelig mye før det arme mennesket kan overtale seg selv til å slippe én eller flere grunnløse fordommer som forstanden nærer om frelsens sannheter.

Eller må det ikke vekke vår undring? Det samme mennesket som kan være temmelig flinkt til for eksempel å lære en løsaktig vise, forstå et tvetydig og syndig innfall, finne på en lystig skøyerstrek og mer slikt – dette samme mennesket viser seg likevel ofte å være like dumt som de ufornuftige dyrene når det skal lære å forstå en åndfull salme, begripe et bibelord eller fatte meningen i en kristen samtale.

Er det ikke underlig at til og med folk som har ganske gode kunnskaper i kristendommen, som vet tydelig hva synd er, hvem Frelseren er, hva omvendelse er, og mer som hører kristendommen til, likevel stikk imot forstandens klareste innsikt kan holde sta fast på de urimeligste tanker? Det kan være urimelige tanker om synden, som om den bare besto i grovere laster som faller i øynene på mennesker.

Det kan være urimelige tanker om Frelseren, som om hans fortjeneste bare skulle legge noe til våre fortjenester der de slapp opp, eller rett og slett være et dekke for den ondskapen som hersker. Og det kan være urimelige tanker om omvendelsen, som om den kunne avgjøres med noen rørelser som kommer og går, noen tårer som felles i farten, en altergang i de siste øyeblikkene, og mer slikt. Å, se forstandens forferdelige mørke!

Hva lærer vi om viljen? Vi lærer at menneskets vilje av naturen er så fordervet i grunnen at den med vilje vil sin evige ulykke og strever mot sin evige lykke. Med overlegg hater den sin beste venn og elsker sin verste fiende. Eller la oss granske det: Hvor kan ellers det gale forsettet komme fra – å flykte fra lyset, som vil hjelpe, og elske mørket, som ødelegger (Joh 3,19–20), å flykte fra Frelseren, som vil frelse, og senke seg ned i synden, som fordømmer? Hvor i all verden kommer det fra, om ikke fra en dypt fordervet vilje?

Ubegripelige vilje! Går det ikke mennesker her i hopetall som vet godt nok: Den eller den kjære synden styrter meg i fortapelse. Til sist gjør jeg meg selv ulykkelig med min løsaktighet, min drukkenskap, min kjærlighet til verden og hele min falske trygghet? De vet fullt ut: Jeg kunne like godt som andre av Guds frelste barn få en hjulpet og frelst sjel. Nåden står åpen for meg som for hele den gjenløste verden. Men det hjelper ikke. Når syndelysten kommer, følger de like fullt med, som en pinne med strømmen. Å, se bare den urimelige viljen!

Hva lærer vi mer om fordervelsen i menneskets sjel? Å, vi lærer at det er en så stor fordervelse i hukommelsen at syndige ting i tusentall, forfengelige ting og de mest unyttige småting blir lært fort og glemt sent. Men det er underlig at

nettopp det mennesket som husker dette så lett, ofte har det ubegripelig vanskelig med å huske innledningen til en preken eller et salmevers.

Videre lærer vi at det er en så dyp fordervelse i tankene våre at mennesket, overlatt til seg selv, er mest tilbøyelig til, og mest fornøyd med, å feste tankene ved syndige og unyttige, skadelige og fordømmelige ting.

Men om noen roper med Guds ord: Menneske! «Kom Jesus Kristus i hu» (2 Tim 2,8), «gi akt på ham som utholdt en slik motstand fra syndere» (Hebr 12,3), la ditt hjerte og alle dine tanker være vendt mot Jesus (etter en gammel salme) – å, da er ikke det fordervede mennesket hjemme med tankene. Enten er han så grufullt tankeløs at han slett ikke vil tenke på disse viktige tingene, eller i det minste så overmåte spredt i tankene at egne tanker, fremmede tanker, ja, rent syndige tanker vil blande seg inn.

De blander seg inn i bønnene til de varmeste Guds venner, ødelegger deres ivrige sukk og plager dem under de viktigste delene av gudstjenesten. Selv ved Jesu nattverdbord får de ikke være i fred for den ondes brennende piler (Ef 6,16), Satans onde forsøk på å gi dem tanker som sprer oppmerksomheten.

Vi lærer at det er en så forferdelig stor fordervelse i menneskets fantasi at vi med rette, uten å vanhellige noe, kan sammenligne den med «det opprørte hav». «Det kan ikke være stille, og bølgene skyller opp gjørme og mudder» (Jes 57,20). Herre min Gud! Hvilke nedrige, hvilke dypt narraktige og som oftest syndige bilder kan ikke mennesker år ut og år inn nære med fornøyelse i sitt indre?

Hvor gleder ikke den løsaktige dåren seg over en mengde utuktige bilder, og den fordrukne dranker over sine urene, vellystige bilder! Hvor inderlig fornøyd er ikke den gjerrige ved tanken på en ventet gevinst, en rente han har vunnet, en pengesum han har spart! Hvor hjertelig glad er ikke menneskefienden over en hevn han har fullført, en fiende han har ydmyket, en rettssak han har vunnet, og mer slikt! Alt dette er stygge tankespøkelser i fantasien.

Hva så med menneskenes begjær – hva lærer vi om fordervelsen i dem? Å, vi lærer at det er en så dyp fordervelse i begjærene at det forblindede mennesket begjærer med ivrig heftighet nettopp det som tydelig skader ham, men ikke kjenner noe begjær etter det som synlig gagner hans arme sjel. For en tumleplass for de urimeligste lyster er ikke det elendige menneskehjertet!

Her velter jo de syndige og dårlige begjærene seg om hverandre. Den ene lysten ser ut til å stride med den andre, og må av og til vike plassen for en annen som vil ta dens sted. Men sukket «Jesus, du er mitt begjær» kjenner det ikke, heller ikke dette: «Å Hellige Ånd, vær meg nær, for det er alltid mitt begjær å elske Gud over alt.» En slik lengsel er et fremmed sukk for det naturlige mennesket. Legg merke til fordervelsen i begjærene!

Slik står det til av naturen i sjelen, menneskets edleste del, sier den kristne lære. Men taler den slik om sjelen, kan hver tilhører som tenker seg bare litt om, lett slutte seg til hva den må si om legemet, som sjelen står i så nær forbindelse med. Menneske, hør hva vi lærer om fordervelsen i ditt legeme!

Den evangeliske lære sier at alle lemmene i ditt legeme er som gjennomtrengt og ødelagt i grunnen av den indre fordervelsen. Så fordervet er dine øyne at de helst ser etter forbudte ting og forfengelighetens skinnende blendverk. Så

fordervet er dine ører at de helst hører lystenes henrivende tale og verdens drepende smiger. Så fordervet er din tunge at den helst brukes til tale som enten er åpenbart syndig eller latterlig og usømmelig for fornuftige mennesker. Så fordervet er dine føtter at de helst løper på veien til helvete, der en farer ned «til dødens mørke rom» (Ordsp 7,27).

Mildeste Gud, hvor forferdelig er ikke den naturlige fordervelsen både i legeme og sjel! Hvor alminnelig er den ikke! For «det er ingen forskjell» (Rom 3,22): Ikke noe menneske, ikke engang det mest dydige, er noe unntak. Hvor dyp er den ikke, når den har kunnet forderve begge menneskets deler!

Hvor tåpelig er den ikke, når den kan få mennesket til å velge skallet framfor kjernen, skyggen framfor legemet, verden framfor himmelen! Hvor ubegripelig er den ikke, når den kan overtale mennesket til å kvele så godt som all naturlig lyst til sitt eget vel og ville føre seg selv i fordervelse (Hos 13,9)! Hvor umulig er den ikke å lege med menneskelig evne, når intet mindre enn Guds Sønns blod en gang har kunnet sone den, og intet annet enn det samme blodet kan rense hjertet for denne fordervelsen!

Og hvor overmåte farlig er den ikke til sist, når den kan røve fra mennesket den evige salighet og styrte det i evig ulykke!

Slik er det! Her har vi, så vidt det har kunnet skje i en preken, vist hva den kristne lære sier om den naturlige fordervelsen. Nå kommer jeg med min påstand: Denne læren om en slik fordervelse er virkelig av Gud. Jeg hevder dette både mot den formastelige fritenkeren og mot våre mange åndelig døde kristne.

Fritenkeren roper i de høyeste toner: «Dere gode evangeliske lærere gjør menneskesamfunnet urett. Dere beskylder oss for en naturlig fordervelse av så uhyre dybde at ingen kan høre slike overdrevne skildringer av fordervelsen uten å ta anstøt. Det er menneskehat, det er en ilde anbrakt iver, det er gretenhet og misnøye med alt, som taler ut av dere. Se på hjertene våre med en mer menneskekjærlig tenkemåte, i lyset fra den upartiske fornuften, så skal dere finne at de har skjulte anlegg for ekte dyd. Til sist blir dere da nødt til å ta tilbake den altfor sterke beskrivelsen av en naturlig fordervelse.»

Slik klager fritenkeren. Men står han alene med sine fordommer mot læren om menneskets fordervelse? Nei! Selv de av våre kristne som – i det minste i den ytre bekjennelsen – holder seg til en lære der dette er en hovedsetning: «Alle har syndet» (Rom 3,23), også disse har altfor ringe begreper om den alminnelige naturlige fordervelsen.

Hvor skulle det ellers komme fra at mennesker som er oppfostret i kristenheten, ja ofte på riktig opplyste steder i kristenheten, ofte nok er så blinde at de usselt kan skryte av sitt gode hjerte og sin rene samvittighet? Hva røper vel dette elendige skrytet som ikke sjelden høres fra kristne som taler så tåpelig: «Gud være lovet, jeg vet ikke noe ondt med meg selv. Hor og mord, tyveri og bedragerier har jeg ikke på samvittigheten» – som om fordervelsen ikke lå dypere enn i slike grove synder?

Hva kan være årsak til den usleste av all usselhet: at selv våre døende kristne, nettopp på evighetens grense, nettopp når de merker at den overmåte viktige dødsstunden er kommet, ikke har noen annen grunn til å «bli stående for

Menneskesønnen» (Luk 21,36), og ikke noe annet «anker for sjelen» (Hebr 6,19) å hvile ved, enn den nevnte trøsten at de er fri for grovere lovbrudd?

Si meg: Hva kan skylden være for en så jammerlig tenkemåte om vår naturlige fordervelse? Å, folk tror ikke med noen overbevisning i hjertet at den kristne lære om den dype fordervelsen er av Gud. Men la deg overbevise, min hjertens venn! Denne læren vår er visselig guddommelig. Skriften og all erfaring overbeviser oss om det.

Hvordan taler Skriften? Sier ikke historieskriveren Moses tydelig at «alle tanker og hensikter» i menneskenes hjerter «var onde hele dagen lang» (1 Mos 6,5)? Klager ikke David ynkelig: «Se, jeg er født i misgjerning, og min mor har unnfanget meg i synd» (Sal 51,7)? Sier ikke Gud selv åpent gjennom Jeremia: «Svikefullt er hjertet, mer enn noe annet» (Jer 17,9)? Legg til dette Paulus' ettertrykkelige skildringer av fordervelsen i vår natur, som han i tredje kapittel av brevet til de kristne i Rom henter fra flere steder i Det gamle testamente (Rom 3,10–23)!

Hva så med erfaringen? Hva sier den? Å, her kan jeg vise til hva alle Guds venner har kjent i all den tid det har vært Guds venner her på jorden. Har det ikke alltid, i alle tider av Guds nådes husholdning, vært deres bekjennelse:

Til min sorg må jeg bekjenne
at i meg bor intet godt;
syndens lyster vil meg brenne
og påføre evig spott.

Ba ikke David om å slippe straffen, enda han da alt hadde fått nåde? «Gå ikke i rette med meg, din tjener! For ingen som lever, er rettferdig for ditt åsyn» (Sal 143,2). Måtte ikke Paulus i sin tid, som et gammelt Guds barn, innrømme: «I lemmene mine ser jeg en annen lov, som strider mot loven i mitt sinn» (Rom 7,23)?

Og svar meg, dere som har fått nåde av Herren og er i kirken: Er ikke dette det dere kjenner hver dag:

Den onde vanart våkner
ofte i min sjel på ny,
og vil det jeg før ville fly.

Ja, i dette stykket trenger jeg knapt å vise til redelige kristnes erfarne vitnesbyrd. For selv hedningene, som satt i det dypeste mørket, har måttet erkjenne en stor fordervelse i vår natur, selv om de sto utenfor åpenbaringens lys og ikke har villet føre den tilbake til menneskenes syndefall. En lærd hedning innrømmer jo åpenhjertig et sted i sine skrifter: «Vi strever alltid etter det forbudte, og lengter så inderlig etter det som er nektet oss.»

Men hvordan kan Skriften, og hvordan kan erfaringen, si oss helt og fullt det samme som vår kristne lære sier om den naturlige fordervelsen, om ikke denne læren er av Gud?

Kanskje tviler du ennå på at denne læren er guddommelig. Kanskje sitter du ennå med de hemmelige tankene: Men det synes meg likevel som om deres beskrivelser av fordervelsen i vår natur er altfor sterke. Er det slik, må jeg

oppriktig bekjenne at jeg ikke vet noen bedre vei for deg til full visshet i denne saken enn denne: Kjære, adlyd Guds vilje, og la din syndenød bli åpenbart for deg, så skal du erfare i din egen sjel at det vi lærer om den naturlige fordervelsen, er av Gud.

Snart håner religionsspotteren, snart undrer den dumme og tåpelige seg, snart tar den som er undervist, men ikke vakt, anstøt. Og kanskje sitter du i dag og er ergerlig fordi jeg maler deg så fordervet, så elendig på alle måter. Men slipp bare Talsmannen inn til din arme sjel, så stoler jeg på at du alvorlig skal gi meg rett i at du er like elendig som – ja, mer elendig enn – alle menneskelige beskrivelser kan si.

Her går en Guds Ånd omkring på jorden og vekker folk. Slipp denne Hellige Ånd inn i ditt innerste hjerte, så skal du få se det du ikke har sett før, lære det du ikke har lært før, og kjenne det du ikke har kjent før. Nå roper du på et godt hjerte. Nå bryster du deg av en løs dyd. Nå er du så formastelig – når du bare greier å tvinge naturen din til litt anstendighet i den ytre oppførselen – at du er ferdig til å reise din trone «over Guds stjerner» (Jes 14,13).

Nå er det nesten ikke verdt å tale med deg om din sjels fordervelse. For skal den rene sannhet sies, tror du ikke virkelig det som blir sagt om den. I det minste er din tro bare et dødt bifall, der hjertet mangler all sorgfull følelse.

Men la Moses få bryte staven over din sjel. La lovens dype åndelighet (Rom 7,14) få bli rett forklart i ditt hjerte. La Guds Hellige Ånd få ta fram Guds skyldbok og vise deg hvor forferdelig du står oppført der for hele ti tusen talenter, med en jerngriffel, ja, «med en diamantspiss» (Jer 17,1).

La ham få føre deg opp på Golgata for å se hvordan Jesus var kledd der. For så jammerlig som Guds Sønn hang der på langfredag, like jammerlig er du en forbannelse for Gud, engler og mennesker. La først dette skje i ditt hjerte. Siden vil jeg tale med deg, og jeg tenker at du da skal tale i en annen tone.

Da tror jeg du tar tilbake ordene dine om det gode hjertet og den rene samvittigheten. Da tror jeg du skal innrømme at Gud er «rettferdig» når han «taler» (Sal 51,6), når han skildrer din naturlige fordervelse så levende. Å, da skal det sikkert hete, med den såreste smerte i din sjel:

Å, jeg er visst formørket i forstanden. Jeg er visst vrang i viljen. Jeg er visst fordervet i hukommelsen. Jeg er visst spredt i tankene. Jeg er visst forvillet i lystene. Jeg nærer visst ville spøkelser i fantasien. Jeg er visst fordervet i grunnen i hele mitt legeme.

Jeg er visst så gjennomtrengt av elendighet i både mitt indre og mitt ytre menneske, i alle sjelens evner og alle legemets lemmer, at om tusen hadde sagt meg i min trygghets tid at jeg var så elendig, så ville jeg ha gjort alle de tusen til løgnere og ikke trodd en eneste. Men nå har jeg denne troen helt håndgripelig. Nå ser jeg Satans stygge bilde i mitt forvendte sinn.

Nå trenger ingen å bevise for meg at min naturlige fordervelse er inderlig dyp. For nå erfarer jeg i min egen sjel, uten alle lærde bevis, at den kristne lære om en naturlig fordervelse er av Gud.

Nå går jeg over til prekenens

Annen del

Om noen vil gjøre Guds vilje når det gjelder Guds Sønn og den levende troen på ham som Gud krever, han skal kjenne om vår lære om en Guds Sønn og en slik tro er av Gud.

Den som bare ser litt oppmerksomt på det erfaringen taler om, ser at det virkelig ikke kan bestrides: Knapt noen av alle kristendommens lærdommer har vært så utsatt for den store dragens uforsonlige ondskap og hans trofaste tilhengeres store fiendskap som nettopp kjernelæren i den evangeliske tro: læren om Guds Sønn og troen på ham.

Likevel har ennå ikke «dødsrikets porter» kunnet «få makt over» denne mektige trosartikkelen (Matt 16,18). Ennå sitter Kristus på tronen, hvor lenge fienden enn har forsøkt å ryste hans trone, knekke hans septer og bestride hans rett til menneskesjelene, den retten han har fortjent så dyrt og kjempet til seg så hardt.

Ennå har ingen kunnet «legge en annen grunnvoll enn den som er lagt», en gang av Gud selv, «det er Jesus Kristus» (1 Kor 3,11). Og ennå har ingen kunnet fastsette en annen frelsesorden enn den alvorlige troen på den samme Jesus, virket under en sann omvendelse. Dette står fast, trass i de bitreste fiendene av Kristi kors: «Ved Herren skal hele Israels ætt bli rettferdig og rose seg» (Jes 45,25). Og om noen vil gjøre Guds vilje, han skal kjenne dette.

Også her skal tre ting overveies. Aller først skal det avgjøres hva vår kristne lære om Guds Sønn og troen på ham inneholder. Deretter skal det stadfestes med tilstrekkelige bevis at det den sier i dette stykket, uomtvistelig er av Gud. Og til sist skal det belyses at den som gjør Guds vilje, sikrest får erfare dette.

Vel! Hva sier da den kristne lære – eller, for å stille det samme spørsmålet: Hva lærer vi om Guds Sønn og troen på ham? Her må jeg først gi et særskilt og så et noe mer alminnelig svar. Ut fra den særlige anledningen i høymesseteksten må vi svare: Vi lærer at av de to herrene som et menneske har å velge mellom, er visst ingen så pålitelig og ømhjertet, ingen så verd vår reneste aktelse og varmeste kjærlighet, som Kristus, den rette Herre, Guds Sønn fra evighet, utgått fra Faderen selv, som Skriften sier.

Men når vi i en mer alminnelig betraktning skal avgjøre hva vår kristne lære hevder som guddommelig sannhet om Guds Sønn for seg og om troen på Sønnen for seg, da lærer vi dette om Guds Sønn: Vår elendighet var virkelig så dyp at den ikke kunne avhjelpes, vår skade så stor at den ikke kunne bøtes, og våre sår så dødelige at de ikke kunne leges med mindre enn Guds Sønn. Vi lærer:

At Gud av sin barmhjertighet
sitt øye til oss vendte,
og kunne ei tåle vår usselhet,
men hjelp oss ville sende.

Vi lærer at da hans barmhjertighet skulle være riktig mild, «sendte han sin enbårne Sønn, som er i Faderens favn» (Joh 1,18). Vi lærer at denne store hendelsen, som gikk over alt engler og djevler kunne ane, skjedde for flere hundre år siden, da kjærligheten åpnet himmelen, og «den kjære Sønn av tronen steg, av jomfru manndom tok».

Vi lærer at denne Sønnens guddommelige natur en gang har holdt bryllup (Matt 22,2) med vår menneskelige natur, og er gått inn i en så nær forening med den at menneskene på jorden nå har en ære som selv englene i himmelen ikke har. Det er den store og makeløse ære at de får kalle Guds Sønn sin bror, og han på sin side «skammer seg ikke ved å kalle dem brødre» (Hebr 2,11).

Vi lærer at denne ømme broren, denne store slektningen, en gang i brødrenes natur har gjort alt det de skulle gjøre, da de ikke kunne, og lidd alt det de skulle lide, da de ikke kunne holde det ut. Vi lærer at han tålte mange plager i alle de årene han gikk på denne jorden for vår skyld. For han var et «Guds lam» (Joh 1,29.36), som fra krybben til graven stadig gikk og bar på den forferdelige byrden: verdens synder.

Vi kan være sikre på at disse verdens synder skaffet ham mang en mørk dag og mang en angstfull natt. Men det ble likevel hardest «midt i uken», da han brakte «matoffer og slaktoffer til å opphøre» (Dan 9,27).

Vi lærer at han både natten før og på selve den hardeste lidelsesdagen ble stevnet for to slags domstoler. Den ene var Guds domstol i himmelen. For den sto han så ettertrykkelig til rette i omkring halvannen time i Getsemane og fulle tre timer på korset at hans sjel alene måtte smake alle de plagene fra avgrunnen som menneskesjelen hadde fortjent. Den andre var menneskenes domstoler på jorden.

Der ble han mishandlet slik at det hellige hodet ble plaget av skarpe torner, de hellige øynene ble fuktet av sterk gråt, de hellige ørene ble plaget av grusom usannhet og hån, det hellige ansiktet ble tilsølt av menneskers spytt og slått med deres stokker og hender, den hellige ryggen ble «pløyd» (Sal 129,3) av soldatenes svøper, og de hellige hendene og føttene ble naglet til et forbannet tre.

Vi lærer at denne Guds Sønn, etter å ha fullført sitt ærend på jorden, nå er steget opp på majestetens trone i himmelen og har fart «opp over alle himler» (Ef 4,10).

Men han har likevel det samme hjertet uforandret, det som ga ham en så ubestridt forrang blant menneskenes barn den gangen han vandret her i den dype fornedrelsen. Og hjertet hans er så uforandret at om det sto til ham, og mennesket ikke sto imot, så vandret det visst ingen sjel på vår jord så ussel – og satt det ingen i kirken i dag så grunnfordervet – at han ikke gjerne, altfor gjerne, ville frelse og velsigne den av hele sitt hjerte.

Til sist lærer vi om Guds Sønn at han en gang skal komme tilbake fra herlighetens trone for å kalle den slekten han har gjenløst med sitt blod, til regnskap for hvordan den har brukt den nåden som ble så dyrt kjøpt og så rikelig tilbudt. Se, her er – riktignok bare i forbifarten – det den kristne lære sier oss om Guds Sønn.

Og om troen på ham sier den at ingen på noen måte kan bli hjulpet til frelse med den døde troen. Med den innbiller en seg falskt at en har fått nåde, enda en aldri har søkt nåde, og under dekke av Kristi forsoning vil en gjemme den kjærligheten til verden og synden som råder i hjertet.

Heller ikke kan noen bli frelst med den troen der mennesket i en løs bekjennelse sier at det bare venter frelse ved en Frelsers forsoning, men likevel for det

meste vil være sin egen frelser, ved naturlig dyd og ved å holde gudstjenestens skikker.

Kort sagt sier den kristne lære: Ingen slags tro som kommer ved menneskets eget arbeid – altså ingen tro som bare er fattet med hodet, ingen tro som en på noen måte har tatt selv, eller, som salig doktor Luther sier, ingen tanke i hjertet som sier: Jeg tror – ingen, ingen tro av det slaget har noen gang hittil hjulpet, eller vil heretter hjelpe, en eneste menneskesjel inn i himmelen.

Men når vi gransker rett hva vår lære krever i denne viktige saken, så hevder den dette: En riktig levende tro, den som frelser, er en Guds gjerning (Joh 6,29) i et angrende hjerte. Den bøyer hjertet mildt og overtaler det på guddommelig vis, så det med alle sine rørelser og sin innerste lengsel vender seg til den korsfestede Frelser (Jes 45,22), hviler i ham (Jes 30,15) og vandrer for hans åsyn (1 Mos 17,1).

15. søndag etter treenighet: Den beste vei til full visshet om at den kristne lære er sann – del 3

En sulten kan umulig lengte mer etter mat, eller en tørst mer etter drikke (Matt 5,6), enn en slik sjel lengter etter Menneskesønnens kjød og blod som styrkende mat for sjelen (Joh 6,53–55).

Men en tro av dette himmelske slaget kan umulig tennes i den sjelen som ennå sover sin åndelige dødssøvn i synd og selvgjort fromhet. Derfor sier den kristne lære at det skal skje en grundig anger over synden i hjertet. Da får Guds Ånd anledning til å gjøre den gamle synden like bitter som den før har smakt godt.

Han får anledning til å senke alle fjell og hauger (Jes 40,4), svekke alle stolte innbilninger og rive ned «enhver høyde som reiser seg mot kunnskapen om Gud» (2 Kor 10,5). Han får anledning til å gjøre det mennesket som var glad i synden, åndelig bedrøvet, det urimelig hovmodige mennesket inderlig ydmykt, og det ubegripelig sovende og følelsesløse mennesket riktig våkent og alvorlig opptatt av det overmåte viktige spørsmålet: «Hva skal jeg gjøre for å bli frelst?» (Apg 16,30).

Vår hellige lære fastsetter riktignok ingen bestemt grad av hardhet for denne syndeangeren, som om for eksempel alles syndesorg skulle være så underlig hard som Davids, eller like merkbart urolig som Manasses i lenkene. Den foreskriver heller ingen bestemt tidslengde for «bedrøvelsen etter Guds sinn» (2 Kor 7,10), som om det nødvendigvis måtte gå flere år, måneder, uker eller dager før hjertet kunne bli knust nok og beredt til å ta imot nåden.

Men så mye krever den, i kraft av Guds levende ord: Ikke noe menneske som er kommet til skjels år, og som har brutt sin dåpspakt og mistet sin dåpsnåde, kan komme tilbake til den tapte troen og inn i den brutte pakten uten noen smertelig følelse av denne grove utakknemligheten. Noen uro må kjennes, noen smerte i hjertet må erfares.

Det er ikke nødvendig av hensyn til Gud, for han er visst ingen menneskeplager og har ikke lyst i sine skapningers sorg. Men det er nødvendig av hensyn til oss.

Vi er fordervet nok – av den arvede fordervelsen og som oftest også av den elendigheten vi har pådratt oss – til å sky, unngå og hate Guds Sønn, hvis ikke det skremmende synet av vår sjels dypt rotfestede sykdom gjør denne legen til det han bør være for oss: overmåte stor og på alle måter uunnværlig. Dette er den kristne lærens krav både når det gjelder Guds Sønn og når det gjelder troen på Sønnen, som den legger oss på hjertet.

Men det vår lære sier om dette, er virkelig av Gud, det er av guddommelig opprinnelse. Her vet jeg at jeg får mot meg ikke bare hele flokken av fritenkere, men også alle de av våre kristne som deler fritenkernes nedrige og fiendtlige sinnelag mot Kristi kors (Fil 3,18).

Fritenkeren, alltid trassig og spottende, innvender mot vår lære om Guds Sønn: «At Gud en gang skulle ha glemt sin verdighet så fullstendig at han ble menneske for å frelse menneskene, at han vandret på jorden i den dypeste fattigdom som et menneske, og til slutt lot seg henge på et tre som den skammeligste forbryter – dette strider jo mot det høye begrepet vi er forpliktet til å ha om Gud.»

Og mot læren om troen innvender han: «Det er jo urimelig at min sjels tilbøyelighet til en mann som ble født i jødenes land, vokste opp under de ringeste kår og til sist ble korsfestet av sine egne landsmenn, skal kunne gjøre meg skikket til å bli tatt opp i salig udødelighet.»

«Skal åndenes Gud og Far fatte nådig velbehag i min ånd, så er det vel ved dydige tilbøyeligheter at jeg skal komme til å behage dette fremste dydsforbildet. Men troen er en underlighet, en dårskap av jeg vet ikke hvilket slag (1 Kor 1,23), spunnet ut av en svakt tenkende menneskeforstand – men visst aldri sprunget ut fra, og aller minst foreskrevet av, all forstands Gud.»

Omtrent slik taler religionsspotteren. Og er det ikke sørgelig å måtte innrømme at selv det folket som ikke bekjenner seg til noen annen lære enn den kristne, likevel ikke tenker og handler så svært ulikt den dristigste spotter? Hva skulle ellers den grusomme hardheten mot Guds Sønn, og den glemselen og likegyldigheten overfor ham, som kjennetegner våre kristne midt i lutherdommen, bety, om den ikke tydelig røper at de i skjul tviler på at vår lære om troen på Guds Sønn er guddommelig?

Men vær upartisk og ta imot overbevisning, min tvilende venn! Denne læren er visselig av Gud. Som guddommelig har den sitt majestetiske forsvar både i Den hellige skrift og i all erfaring. La oss høre begge disse upartiske dommerne! Hva sier Skriften om Guds Sønn, og hva sier den om troen?

Vi går forbi utallige andre steder. I ett eneste ord sier den svært mye om Guds Sønn, når en av Guds apostler skriver om ham: «Og det må alle bekjenne – stort er gudsfryktens mysterium: Gud åpenbart i kjød, rettferdiggjort i ånd, sett av engler, forkynt blant folkeslag, trodd i verden, tatt opp i herlighet» (1 Tim 3,16). Og om troen sier den jo i det velkjente kjerneordet: «Hver den som tror på ham» – på Sønnen – skal «ikke fortapes, men ha evig liv» (Joh 3,16).

Slik er Skriftens vitnesbyrd i denne saken, og erfaringens vitnesbyrd taler like tydelig. Undersøk bare hva Guds troende barn i alle verdens tider har bekjent om dette stykket. Spør David hva han mente om Guds Sønn, og han

svarer med overbevisning: «Kyss Sønnen» (Sal 2,12)! Spør ham hva han synes om troen, og han sier på samme sted: «Salige er alle som tar sin tilflukt til ham.»

Ja, hvorfor skal jeg høre vitnesbyrd som er hentet så langt borte fra, fra benådede folk som for noen tusen år siden gikk inn til sin Herres glede med levende tro? Tal med Guds gjenfødte venner i dag, og be dem om hjertets bekjennelse om Guds Sønn og troen. De skal svare deg med rørelse om Sønnen:

Vi hører ingen søtere røst,
vi finner ingen kjærere trøst
enn Jesus, som oss har gjenløst
og har for oss sitt blod utøst.

Og om troen skal hver rettferdiggjort sjel den dag i dag kunne bekjenne: Mitt tidligere liv, utenfor den inderlige troens forening med Sønnen, var ikke annet enn en død. Men da jeg i min sjels nød vendte meg til Frelseren som en arm synder og et enfoldig barn, og fikk nåde til å trøste meg med hans gjørende og lidende lydighet, da begynte jeg først for alvor å leve.

Kan noen si hva godt en har av en Frelser, så kan jeg det. Jeg var blant de usleste, den største synder blant syndere, men han tok seg av meg, og «jeg fikk miskunn» (1 Tim 1,13). Det er så underlig for meg i denne stund at jeg, når jeg tenker på det, faller i den dypeste skam og ikke lenger tør «opplate» min «munn for» min «skams skyld» (Esek 16,63).

Legg nå til disse bekjennelsene, som troende kristne har erfart, de mange skikkene ved gudstjenesten som mennesker i eldre tider og rent ytre mennesker har brukt for å prøve å blidgjøre Gud når synden voldte dem kvaler. Tenk for eksempel på den grufulle skikken, valgt for å sone, å gi sin «førstefødte for» sin «overtredelse», sitt «livs frukt som syndoffer for» sin «sjel» (Mika 6,7). Tenk på tanken om å komme fram for den høye Gud «med brennoffer, med årsgamle kalver» (Mika 6,6).

Tenk på de mange forsøkene vakte kristne har gjort på liksom å stille Gud til freds med strømmer av tårer, gavmilde almisser, harde legemlige plager og mer slikt. Husk til sist de mange ofringene som hedningene har tatt i bruk for sine guder. Alt dette, når vi overveier det i sammenheng, røper ikke så utydelig en taus anelse i menneskesjelene om at den vrede rettferdigheten i Gud nødvendigvis må forsones på en eller annen måte.

Gransk alt dette som et ærlig menneske, og si så etter den mest oppriktige overveielse om ikke den kristne lære – at «det var Gud som i Kristus forlikte verden med seg selv» (2 Kor 5,19) – også i all kjent erfaring har alt det forsvar for sin guddommelige verdi som den noen gang kan ønske seg.

Kanskje er du ennå rådvill og vet ikke om du skal overgi deg med full tillit til vår lære om troen på Guds Sønn eller ikke. Se, min venn, gå da den tryggeste veien til overbevisning om dette, og den er: Gjør Guds vilje, og la deg hjelpe til denne troen for ditt eget hjerte. Da skal du av en merkbar forandring i din sjel og en velsignet ro i den kunne kjenne på det mest pålitelige vis om læren er av Gud.

Alt i menneskehjertet er fiendtlig mot Frelseren så lenge alt der er dødt og følelsesløst. Så lenge blir jødene forbitret, så lenge spotter grekerne, så lenge er Kristus og troen et anstøt for de første og en dårskap for de siste (1 Kor 1,23).

Men la begge komme under hendene til Guds Ånd, som tukter og overbeviser (Joh 16,8). La det døde hjertet i mennesket bli vakt, det følelsesløse sinnet bli fullt av følelse, og den klippeharde sjelen bli knust av den hammeren «som knuser berg» (Jer 23,29).

La den dype naturlige fordervelsen, som prekenens første del beskrev, bli åpenbart slik den bør. La verden forferde, loven skremme og synden forbanne. La helvete bli merket som om det spilte opp sitt fryktelige gap for å sluke sjelen. Kom så fram med Johannes' glade forkynnelse, og pek ut Frelseren for et slikt vakt hjerte med hans ord: «Se der Guds lam, som bærer bort verdens synd!» (Joh 1,29.36).

La sjelen prøve å klage sin nød, bekjenne sin overtredelse (Sal 32,5) og utøse sitt hjerte for dette Guds lam. La den rope med tolleren: «Gud, vær meg synder nådig!» (Luk 18,13), med de spedalske mennene: «Jesus, Mester! Miskunn deg over» meg (Luk 17,13), og med røveren: «Jesus, husk meg når du kommer i ditt rike» (Luk 23,42).

La en sjel som er våknet, gå den enkle barneveien inn i Guds rike (Matt 18,3), der ingen som vandrer på den, «ikke engang dårer, skal fare vill» (Jes 35,8) – jeg mener veien til Frelseren og ingen annen.

Kommer den så tilbake og sier: «Jeg fulgte deres veiledning, men det gikk ikke. Jeg ba og fikk ingenting, lette og fant ingenting, banket på og det ble ikke lukket opp» (Matt 7,7–8 og flere steder) – da lar jeg meg gjerne beskylde for å ha forkynt usannhet, og tar ordene mine tilbake som den motbydelige løgner jeg da ville være. Men nei:

I alle verdens tider jeg aldri har forstått
at noen har Frelseren bedt
som uhjulpet fra ham er gått.

Religionsspotteren kan nok søke visshet i sin sak og likevel alltid bli uviss. For Gud kan ikke unne ham, enda mindre gi ham, visshet om en løgn. Men et vakt menneske som hungrer etter nåde, skal aldri søke nåde og komme tilbake uten den. Den svakeste i dette tyngede fellesskapet skal kunne bekjenne, med en ro som fritenkeren aldri får tak i:

At det finnes en Guds Sønn, en Jesus for verden, det er jeg et levende vitne om. Jeg har kjent mye i mine dager, men aldri kjent meg riktig tilfreds før jeg søkte Guds Sønn, og aldri blitt grundig forandret før jeg ble kjent med Guds Sønn. Andre får i dristig formastelighet håne hans blod, spotte hans sår og forakte hans nåde. For meg er disse tingene de største skatter i verden.

Min urene sjel ble ikke renset før jeg kom til hans blod (Hebr 12,22.24). Min syke sjel ble ikke leget før den ble fullkommen helbredet ved hans sår (Jes 53,5). Og min sjel, som var uten vern mot verden, ville ha vært uten noen tilflukt i himmelen og på jorden om den ikke var blitt tatt imot av hans nåde.

Om ingen annen gjør det, så tror i det minste jeg – å, jeg! – uten frykt for å ta feil, at Guds Sønn er den eneste grunnen til frelse, og at troen på ham inneholder den rette frelsesordenen. I dette stykket trenger jeg ikke de lærdes sterke bevis. For i denne saken, som er så viktig for min frelse, er jeg – velsignet

være Jesu navn – «blitt klokere enn alle mine lærere» og «mer forstandig enn de gamle» (Sal 119,99–100).

Ingen trenger å si til meg: «Kjenn Herren!» (Jer 31,34; Hebr 8,11). For i min sjels sanne erfaring kjenner jeg nå at den kristne lære er av Gud, og at den taler sannhet når den priser troen på Guds Sønn.

Tredje og siste del

Om noen vil gjøre Guds vilje når det gjelder helliggjørelsen, eller den såkalte daglige fornyelsen i troen på Guds Sønn, han skal kjenne om vår lære om denne helliggjørelsen er av Gud.

Her, som i de to første delene av prekenen, legges tre ting fram for vår granskende ettertanke. Først av alt bør jeg vise hva den kristne lære sier om helliggjørelsen. Deretter skal jeg bevise at det den sier om dette, er av Gud. Og til sist skal jeg vise hvor overbevisende den som vil gjøre Guds vilje, skal få erfare dette.

Spørsmålet blir da først hva den kristne lære har å si, eller hva vi lærer, om helliggjørelsen og den daglige fornyelsen. Høymesseteksten skal først gi sitt svar i særdeleshet, og siden vil vi også gi et svar i alminnelighet.

Teksten vår er bare et stykke av Frelserens makeløse bergpreken. Der forkynner han så ettertrykkelig om en helliggjørelse av et slag som gjør til skamme alt det tørre morallærere legger fram om sin løse dyd. Det ville være umulig her, i passende korthet, å nevne alt det store og vakre som denne prekenen legger fram om helliggjørelsen.

Vi må nøye oss med det dagens evangelium tar med. Og av denne delen av den kristne lære tar det bare med det som gjelder hvordan kristne som har fått nåde, skal ferdes varsomt når de sørger for sitt jordiske utkomme.

I dette stykket om helliggjørelsen lærer vi altså etter høymesseteksten vår: En rettferdiggjort Guds venn handler mest i samsvar med Jesu sinn, og unngår bare slik all spredthet i sjelen, når han vandrer enfoldig i sitt kall og som et barn kaster sorgene på den store husholderen, den himmelske Far, som best kjenner og på det grundigste avhjelper det hans barn trenger.

«Å, se,» roper Frelseren, «å se, du lite troende, som sørger så overdrevent for den føden du trenger: Se på fuglene under himmelen! De verken sår eller høster eller samler i hus, og likevel sørger den barmhjertige himmelske Far for dem. Men du, som er skapt til et høyere mål og skal gjenløses med Sønnens blod, du gruer deg uverdig for det jordiske livsoppholdet. Å, er ikke du mer verd enn alle fugler?

Og du,» sier Herren Jesus, «som går med kvelende bekymringer for de klærne du trenger: Kast et eneste oppmerksomt blikk på de stumme blomstene på marken, så skal de gjøre deg skamfull. Hvem kler dem? De verken arbeider, slik mennene blant oss gjør, eller spinner, som for det meste er blitt kvinnenes lodd.

Og likevel forsikrer jeg at ikke engang Salomo i all den kongelige prakten som utmerket ham på tronen, var så majestetisk kledd som en eneste lilje på marken – særlig fordi han prunket med en lånt drakt, mens blomstenes pryd er deres egen. Har nå Gud kunnet sette slike klær på gresset, som ikke brukes til annet

enn å kastes som brensel i ovnen, hvordan skulle han da kunne nekte dere, som er bestemt til frelse, de klærne det arme legemet trenger?»

Slik var Frelserens vakre slutning i denne viktige delen av helliggjørelsen. Men nå til noen mer alminnelige merknader om helliggjørelsen. Vi lærer da at helliggjørelse nødvendigvis skal finne sted, at kraften til en sann helliggjørelse skal hentes fra Kristi forsoning, og at den beste helliggjørelsen hos de mest redelige Guds venner likevel er ufullkommen på jorden.

Først hevder vi for den levende Guds åsyn at helliggjørelse nødvendigvis må finne sted. Sakens natur taler for denne påstanden. Et vanhellig hjerte og en vanhellig vandel passer ubestridelig ikke noe annet sted enn i helvete, særlig fordi en der møter et selskap av samme slag, de vanhellige og i høyeste grad urene åndene. Og omvendt er det bare med et hellig hjerte og et hellig liv at mennesket blir dannet til en av de salige innbyggerne i det himmelske paradis.

For hvordan skulle den aller helligste Faders Sønn, den aller helligste Sønns Ånd og de mange tusen hellige engler kunne tåle et menneske i sitt herlige selskap som ikke på jorden har fått noe av deres egne høye egenskaper, og som ikke i en sann og alvorlig helliggjørelse er kommet til å ligne dem? Helliggjørelse skal altså visselig finne sted, hvilke innvendinger det kjødelige mennesket enn vil gjøre mot det.

Men det er likevel ikke all helliggjørelse som holder prøve for Gud, og ingen kan heller av egen kraft frambringe den ekte helliggjørelsen. En kan anstrenge seg for å tvinge kjødets indre lyster og rense den ytre oppførselen, for å sky grovere laster og legge vinn på borgerlig dyd. I den vakte tilstanden kan en til og med prøve å stille Gud tilfreds med heftige forsetter om omvendelse, store løfter om redelighet, voldsom gråt og mer slikt.

Med alt dette – selv om det ser vakkert ut og viser iver – er en likevel like ulykkelig stilt for Guds dom så lenge en ennå ikke er kommet inn på vår herlige rettferdiggjørelses grunn og fram til «bestenkningens blod som taler bedre enn Abels blod» (Hebr 12,24).

Sjelene bør først og fremst vises til Menneskesønnen, som «har makt på jorden til å forlate synder» (Matt 9,6), før den rette helliggjørelsen kan ventes eller bør kreves av dem. Og når denne Menneskesønnen trøster hjertet med syndenes forlatelse, kjenner en lyst til å ville og kraft til å kunne løpe hans «buds vei» (Sal 119,32).

Slik lærer vår guddommelige lære om helliggjørelsen. Og til sist sier den også at den oppriktigste helliggjørelsen hos de oppriktigste Guds venner på jorden er ufullkommen.

Dette blir ikke sagt for å gi noen grunn til falsk trygghet for den menneskeflokken som holder av synden og verden, og som er så snare til å rope på svakhet og ufullkommenhet når det med iver kreves en grundig forandring i hjertet og en alvorlig helliggjørelse i livet. For dem blir det enda mer vitnet i Jesu navn: Dere har «ingen lodd eller del i dette» Guds «ordet», som hører de hellige til. For hjertet deres «er ikke rett for Gud», men dere ligger «i bitterhets galle og i urettferdighets lenker» (Apg 8,21.23).

Her er det ikke spørsmål om noen andre enn «en utvalgt ætt, et kongelig presteskap, et hellig folk, et folk til eiendom» (1 Pet 2,9). Til advarsel og oppmuntring for dem sier den kristne lære at den beste helliggjørelsen på jorden er ufullkommen.

Den sier det til advarsel mot det motbydelige hovmodet over de forandringene de har merket, og de framskrittene de har gjort i helliggjørelsen. Et slikt farlig smittestoff ville ødelegge hele det alvoret som hører fornyelsen til. Å, så snart den minste formastelige tanke vil komme opp i det helliggjorte hjertet, som om det skulle være noe fordi det var «rikt på gode gjerninger» (Apg 9,36), slår Guds Hellige Ånd, den trofaste vokteren, den straks ned med slike forsikringer fra Skriften:

«Dersom noen synes at han er noe, men ingenting er, da bedrar han seg selv» (Gal 6,3). Derfor: «Vær ikke overmodig, men frykt!» (Rom 11,20). For «de siste» skal «bli de første, og de første de siste» (Matt 20,16 og flere steder). Selv mens du løper varmest på Herrens veier, er du jo tynget av så mye ufullkommenhet at du i alt er og blir en unyttig tjener (Luk 17,10).

En slik ufullkommenhet i helliggjørelsen blir også nevnt til oppmuntring for de helliggjorte. De klager over treghet i bønnen, over lunkenhet i våkenheten, over svakhet i troen, over kulde i kjærligheten, over anfall av de gamle lystene og over de feilene de har nå. Gjør ditt urolige hjerte rolig, roper den kristne lære. Slik er det, og det kan ikke være annerledes. «Vi som er i dette teltet, sukker under byrden» (2 Kor 5,4). For

oss hindrer verdens vane,
kjødets svakhet, Satans list,
og vi merker mangt et brist.

En dag er ventet som skal gjøre en salig ende på alle klager over manglene i helliggjørelsen: din forløsningsdag, til en salig død og Jesu dom. Vent på denne dagen! For «ennå er det bare en ganske liten stund igjen», hvor lenge det nå kan være, «så kommer han som komme skal, og han skal ikke dryge» (Hebr 10,37).

Så mye om helliggjørelsen. Og det den kristne lære sier om den, hevder jeg nå er av Gud. Også her motsier fritenkeriet læren, ikke mindre enn den døde kristendommen. Begge innvender at vår lære krever et større alvor i helliggjørelsen enn et menneske kan nå. «Vi er jo ingen engler, men svake mennesker,» roper særlig våre sovende syndere. «Når en gjør så godt en kan, kan en jo ikke vente mer av syndere,» og så videre.

Men ta imot overbevisning, min hjertens venn! Vår lære om helliggjørelsen har den vakreste grunn både i åpenbaringen og i en overbevisende erfaring. Av åpenbaringens mange sterke kall til helliggjørelse vil vi bare høre to, som taler med guddommelig ettertrykk.

La oss høre en Guds apostel vitne i Herrens navn: «Jag … etter helliggjørelse. For uten helliggjørelse skal ingen se Herren» (Hebr 12,14). Og enda mer: La oss høre et majestetisk krav fra den helligste av alle hellige: Mennesker! «Dere skal» – her hjelper ingen utflukt, og her gjelder ingen innvending – «være hellige, for jeg, Herren deres Gud, er hellig» (3 Mos 19,2).

I så sterk en tone taler Skriften, og menneskets erfaring stemmer i med den. Innled bare en samtale med Guds rettferdiggjorte og helliggjorte barn, som er vasket rene. Hør deres bekjennelser, og de skal med én munn innrømme: Så snart det ble vårt fulle alvor å ville omvende oss og bli som barn (Matt 18,3), så vi straks at den hellige Gud krevde helliggjørelse av oss for hele vår framtidige nådestand.

Og velsignet være Herren! Vi kjenner også i vårt indre menneske både en salig lyst og en kraft til hellighet. Men «må han selv, fredens Gud, hellige» oss «helt igjennom, og må» vår «ånd, sjel og legeme bevares fullkomne, ulastelige ved vår Herre Jesu Kristi komme!» (1 Tess 5,23).

Hit hører også vitnesbyrdet fra mennesker i det tykkeste hedenskap. De er alle enige om å kreve en slags hellighet, eller indre lyst til dyd og ytre bevis på dyd, og mange hedninger er også kommet ubeskrivelig langt i det. Det er visst at du gjør vold på all overbevisning om du – etter å ha gransket disse vitnesbyrdene ærlig – våger å bestride at vår kristne lære om helliggjørelsen er av Gud.

Våger du det ennå? Er du ennå i tvil og overveier hva du med visshet bør tro om denne læren? Så følg denne enkle veiledningen: Gjør Guds vilje, han som vil hellige deg i hjerte og vandel, så skal erfaringen av din egen helliggjørelse best kunne lære deg å kjenne at den kristne lære om helliggjørelsen er av Gud.

Prøv å gå den veien som ble nevnt i den forrige delen av denne prekenen, til Guds Sønn i levende tro. Prøv så i denne troen å komme til en redelig helliggjørelse. Når lyster og verdslige begjær stiger opp i sjelen, når den stygge synden, den bundne fangen, vil gå ut av fengselet og løse sine bånd, når det korsfestede kjødet (Gal 5,24) begynner å røre seg til litt liv på korset, når den onde vanarten lever opp i din sjel på ny – prøv da å svekke syndens kraft ved å tenke inderlig på Frelserens pinsler.

Prøv å rope i åndelig fattigdom for nådens trone:

Hjelp meg å døde syndens lyst
og korsfest så mitt kjød
at jeg blir fra verden død.

Skulle ikke dette hjelpe når du er ærlig og handler uten falskhet? Skulle synden, tross den alvorligste bønn, like fullt feste sitt herredømme i et hjerte som likevel kjemper redelig mot synden? Da har den kristne lære talt usannhet når den lover evnen til helliggjørelse til dem som søker helliggjørelse. Men i evighet nei!

Ennå har det aldri hendt at en troende sjel har sukket etter helliggjørelse og blitt værende uhelliggjort, har kjempet mot synden og blitt værende i synden, har bønnfalt om at de syndige lystene måtte bli døde, og likevel fått beholde dem i fullt liv. Nei, hver helliggjort sjel skal kunne innrømme, til pris for Guds helliggjørende nådekraft:

Min frelses Gud være ære! Ofte blir jeg kvalt av urolige synder, ofte plaget av tyngende kjødelige lyster. Men så snart jeg merker dem, skynder mitt hjerte seg til Jesu Kristi «bestenkning» med sitt «blod» (1 Pet 1,2). Da er jeg straks hjulpet, og hver gang kjenner jeg inderlig hvilken himmelsk lyst til helliggjørelse kraften i dette guddommelige blodet gir.

Halleluja! Jeg trenger ikke lærde bevis for at vår lære om helliggjørelsen er guddommelig. For ved korset til Guds slaktede lam, der jeg så ofte har vent meg til å feste syndens lokkende rester – nettopp på dette hellige stedet erfarer jeg hver eneste dag at det den kristne lære sier om helliggjørelsen, virkelig er av Gud.

Ja, nå tror jeg det predikanten har sagt i dag, både om den naturlige fordervelsen og om troen og helliggjørelsen – ikke på grunn av det han sa, nei! Jeg vet av min egen lykkelige erfaring at en slik preken er sannhet. Amen.

16. søndag etter treenighet: Menneskelivet som en blomst som visner og blomstrer igjen

> «Dagen etter skjedde det at han dro til en by som heter Nain. Mange av disiplene hans og mye folk gikk dit sammen med ham. Da han nærmet seg byporten, se, da ble en død båret ut. Han var sin mors eneste sønn, og hun var enke. … Da satte den døde seg opp og begynte å tale, og han ga ham til hans mor. Alle ble da grepet av frykt, og de priste Gud og sa: En stor profet er reist opp iblant oss, og Gud har gjestet sitt folk. Og dette ordet om ham kom ut i hele Judea og i hele landet der omkring.» (Luk 7,11–17).

«Menneskets dager er som gresset, som blomsten på marken, slik blomstrer han. Når vinden farer over ham, er han ikke mer, og hans sted kjenner ham ikke lenger» (Sal 103,15–16). Kjære tilhørere! Når vi hører disse ordene av David, må vi tenke over hvor kort tid livet vårt varer. Gud minner oss om hvor kort og møysommelig livet er, ved å stille fram skrøpelige ting i naturen, som her gresset og blomstene.

«Menneskets dager er som gresset, som blomsten på marken, slik blomstrer han. Når vinden farer over ham, er han ikke mer, og hans sted kjenner ham ikke lenger.» Disse bildene gjelder alle mennesker. For vi kommer alle til verden på samme måte, og vi går alle ut av den på én og samme måte. Vi er alle som gresset, som blomstene på marken. Så lenge vi innrømmer at jorden er vår felles mor, må vi også innrømme at det den bærer, er forgjengelig.

Ordet «Støv er du, og til støv skal du vende tilbake» (1 Mos 3,19) passer like godt på mennesket som på gresset og blomstene. På det samme hellige bladet står det skrevet at Gud sa: «Jorden skal la gress, planter som sår seg, frukttrær som bærer frukt med frø i, spire fram på jorden» (1 Mos 1,11), og at Gud skapte mennesket av jord.

En blomst kommer fram av jorden til lyset på en underfull måte, og like underfull er menneskets inngang i denne verden. Et vindpust er ofte nok til å ødelegge den. Den ene dagen pranger blomsten i solen og glitrer som en dronning på marken, den neste segner den for en kald vind. I dag er mennesket muntert og frodig, i morgen sørgmodig og uttært. Hvor sant er ikke dette malt i lignelsen ovenfor!

«Mine dager,» sier Job, «er som en veverskyttel – knapt har de begynt, så er de slutt (Job 7,6). De flyr som vinden, de tørker inn som gresset. Snart ser man ikke lenger stedet der mennesket levde og virket på jorden, like lite som man ser hvor gresset vokste, når det først er høstet inn i låven.»

Med blomsten og gresset deler mennesket også den skjebnen som ingen slipper unna: å forsvinne og dø bort i sin tid. Knapt har blomsten fått folde ut sin skjønnhet før den må visne igjen. Knapt har mennesket begynt å leve før døden river det bort og gjør ende på livet. «Når vinden farer over ham,» heter det i ordene vi begynte med, «er han ikke mer, og hans sted kjenner ham ikke lenger.»

Høsten går like lett for seg i begge tilfeller. Det trengs ingen sigd for å hogge av blomsterstilken – den visner av seg selv, faller av og er ikke mer. Slik trengs det heller ingen voldsom død for å rive mennesket bort. Et kaldt vindpust, et skarpt vindkast, usunn luft, en forpestet damp, en uventet hendelse, et rent tilfelle, et lite ildebefinnende – det er alt som trengs for å forkorte livslyset, ofte for å slokke det helt.

Ja, når årene øker og livets vinter nærmer seg, tørker livssaften inn av seg selv. Mennesket tar av i krefter og slokner som et lys der næringen er brent opp, når dødens pust farer forbi. Det forsvinner, og stedet der det stod, ser man ikke mer. Det er som om det aldri hadde vært der. «For minnet om den vise vil like så lite vare til evig tid som minnet om dåren,» sier Salomo. «I kommende dager vil jo alt sammen for lengst være glemt» (Fork 2,16).

De gjøremålene vi utførte, husene vi bodde i, markene vi dyrket, eiendelene vi samlet – alt kommer i fremmede hender, og stedet vårt kjennes ikke mer. Skuespillet på verdens store scene går videre, men det spilles av andre. Vi er gått av, og plassene våre er glemt i samme øyeblikk som andre tar dem.

I den stillingen der vi arbeidet, strevde og virket, kan alt være helt forandret kanskje mindre enn tjue år etter oss. Og kanskje er det bare et eller annet tilfelle som minner etterfølgerne våre om navnet vårt, og om at vi har sittet på samme plass som de.

Slik er det også med meg, som i dag står her og preker. Snart nok kan også jeg bli revet bort fra dette jordelivet, og en annen tar plassen min. Hvor lett blir jeg da ikke glemt! Og hvor mange av dere som lever ti år lenger enn meg, vil da huske meg annet enn ved en tilfeldighet – når et eller annet minner dere om meg igjen, og navnet mitt blir nevnt?

Slik er skyggespillet i dette livet: Den ene fortrenger den andre, for selv å bli fortrengt og glemt som han. Slik vil naturen det, slik vil ordningen i menneskelivet det. Den visne blomsten blir snart til støv som aldri kommer tilbake. Slik blir også mennesket forvandlet ved døden og blandet med jorden.

Ennå har intet menneskeøye vært så skarpt at det på kirkegården kan avgjøre hvilke av de mange spredte hodeskallene som har tilhørt kongen eller undersåtten, den rike eller tiggeren. Herre og tjener har der like rett og like verd. Stedet deres kjennes ikke mer. Døden og graven samler alt og gjør alt likt.

«En skygge er våre dager på jorden,» sier Job (Job 8,9), og minnet vårt er som en røyk: i dag stort og aktet, i morgen ringe og glemt. Livet er som en blomst

på marken. Men til vår store trøst er det én vesentlig forskjell: Når blomsten er tørket inn og blitt til støv igjen, blomstrer den aldri mer. Slik er det ikke med mennesket som er blitt til støv igjen. Det skal stå opp av graven igjen, forklart og herliggjort, og leve et evig liv der det ikke lenger finnes forvandling eller død.

Denne overgangen, elskede venner, vil jeg forklare nærmere for dere ut fra dagens hellige evangelium. La oss bruke våre blomstrende livsdager til gagn og nytte mens vi ennå er på veien, og alltid huske at

Når vi minst tenker på at det kan skje,
da kommer en gjest for å banke og si –
den gjesten vi døden kaller:
«Å menneske, du skal nå følge meg,
jeg vil ikke lenger nøle med deg.
Slik fanger jeg mennesker alle.»
Å Jesus, å Jesus!
I troen på deg vi kaller. Amen.

Fader vår osv.

Evangeliet: Luk 7,11–17.

Herre, hellige oss i sannheten! Ditt ord er sannhet (Joh 17,17).

Vi skal nå se på *menneskelivet under bildet av en blomst, som* 1) *visner ved dødens vindpust og* 2) *blomstrer igjen i Jesu hånd.*

Herre, la oss tenke på at livet vårt er som gresset og som en blomst på marken, som snart forgår. Ja, lær oss å tenke på at vi må dø, så vi kan få visdom! Amen.

Første del

Menneskelivet under bildet av en blomst som visner når et pust av døden rører ved den – det er det vi ved Guds nåde først vil vise.

En ung mann i sine blomstrende dager blir båret til graven. Han var sin mors eneste sønn og hennes eneste trøst i livet, for døden hadde alt revet bort faren hans. Derfor var det naturlig at den ømme moren, som nå fulgte ham til graven, sørget dypt over ham og savnet ham bittert. Vår dyrebare Frelser så henne, og straks fikk han medynk med henne i hennes harde kår. Han forbarmet seg over henne og sa til henne: «Gråt ikke!» Ved sin underfulle makt befalte han den døde å komme til live igjen, og slik ga han den dypt sørgende moren sønnen tilbake.

Slik lyder beretningen i dagens tekst, som vi har satt oss fore å se nærmere på. Kan noe liv sammenlignes med en blomst, er det vel livet til det unge mennesket som vokser opp. Barndommen er knoppen. Da leker alt for fantasien, da styrer sorgløshet og glede hele sjelen, og sorgen er ennå ukjent for oss. I ungdommen skjer utfoldelsen. Slik blomsterknoppen åpner seg mer og mer og viser fram sine skjulte, vakre blader, slik utvikler også menneskets evner og anlegg seg dag for dag.

Gutten er nå blitt en ung mann. Lik fuglen som glad hopper fra gren til gren og kvitrer muntert om sin lykke, flyr den unge mannen fra fornøyelse til fornøyelse og aner ikke den sorgfulle framtiden. Han lever uten å vite hvordan han lever.

Snart kommer manndomsalderen. I sin fulle modenhet sprer blomsten nå all sin vellukt, gleder og gjør nytte. Slik er det også med mannen. Mer alvorlige

plikter kaller ham til nyttig virksomhet. Han begynner mer og mer å kjenne at han lever, at han er til. Sorger og bekymringer omgir ham og stormer mot ham.

Slik rosen faller av blad for blad og viser fram tornene som var skjult, slik merker også han at ungdommens styrke og livlighet forsvinner. Sorgene fortrenger de tidligere fornøyelsene og viser ham sider ved livet som han aldri hadde anet, og som sykdom, kramper og legemlige lidelser gjør enda tyngre å bære.

Til slutt når han fram til alderdommen. Nå skjønner han for alvor at alt sammen har vært som en røyk, som en skygge. Og han sukker fromt: «Få og onde har mine leveårs dager vært» (1 Mos 47,9), «og livet mitt som gresset på marken.» Snart ser ingen, snart vet ingen lenger stedet der det har stått.

Den døde unge mannen var sin mors eneste sønn, og moren var dessuten enke. Disse to omstendighetene gjorde tapet hardere og vakte i enda høyere grad alles medfølelse. Derfor er det også nevnt at mye folk fulgte med liket.

Dette bør lære dere, ømme foreldre, å kjenne og verdsette Guds godhet. Ofte river døden den elskede sønnen, den kjære datteren bort fra mangen bedrøvet far og mor. Men det står ingen Jesus der og gir dem livet tilbake. Lær derfor av dette ikke å binde dere altfor sterkt til barna deres. Dere kan elske dem høyt, men Gud elsker dem enda høyere og tar dem derfor tidlig til seg.

I dag gleder dere dere over de kjære deres, i morgen ligger de kanskje døde på båren. Har dere da ikke vent dere til å overgi dere til det Herren sender, vil hjertene deres forblø av en sorg som ikke er rett. Stol ikke for mye på ungdommen, men husk ordtaket: «Unge kan dø, gamle må dø.» Vit at ungdommens blomst står mest utsatt til og er mest ømfintlig for stormene. Om morgenen blomstrer rosen, om kvelden står den uten blader og tørket inn.

Sørg derfor ikke over all måte, og bekymre dere ikke på en ufornuftig måte for de døde. For de er i Guds hånd, og ingen pine skal røre dem.

Å, om dere, ømt sørgende foreldre, fikk lov til å løfte sløret som skjuler hvilken skjebne som ventet de kjære dere har mistet! Kanskje fikk dere da se at de mest smertelige ulykker stod foran den lovende sønnen. Kanskje ville dere se ham bli et udugelig medlem av samfunnet, en utsvevende kar, en frekk lovbryter – med ett ord, et usselt vesen som skulle styrte både seg selv og dere i grenseløs elendighet. Ja, kanskje i en vanære som skulle flekke deres og etterkommernes før så aktede navn helt til de seneste slektledd.

Og den uskyldige, vakre datteren som ble revet bort fra dere i sin blomstrende alder, ut av armene til den ømmeste elsker – hvem vet, hvem kunne vite og se på forhånd hvilken skjebne som ventet henne på verdens glitrende scene, der hun en gang skulle tre fram? Kanskje nød, sorg, elendighet og vanære! Kanskje skulle hun bli en ulykkelig mor til ulydige og uverdige barn, og et offer for den fortvilelsen som alltid følger med smerten over knuste forhåpninger!

Hvor godt er det da ikke at disse elskede vennene er revet bort fra farene før de fikk lære dem å kjenne, før verden kunne flekke sjelene deres? Hvor godt sømmer det seg ikke for en kristen alltid å legge sin sak i Guds hånd, hva som enn hender, og av hele sitt hjerte kunne si med den tålmodige Job i gledens og sorgens stund: «Herren ga, og Herren tok, Herrens navn være lovet!» (Job 1,21).

Men kanskje noen her innvender: «Kristus forbarmet seg over enken i evangeliet vårt og vakte sønnen hennes opp. Hvorfor skjedde det? Er det sant, det vi nettopp hørte, at de er salige som tidlig blir revet bort fra verdens ondskap? Var da den sørgende morens hjerte fylt av denne tanken, og var hun overbevist om at den var riktig, så var hun heller ikke å beklage. Da fortjente hun ikke annet enn en vanlig, flyktig medlidenhet.

«Hadde sønnen hennes fryktet Gud mens han levde, så var han jo Guds også i døden. Da hvilte han nå fra sitt arbeid i armene til sin himmelske Far, der ingen sorg når fram, der alt er evig lyst og glede.»

Å, min venn! Guds råd er uransakelige – og hvem kan se hans hensikter? Hvem kan avdekke hans hemmeligheter? Den døde var sin mors eneste sønn. Kanskje var det også dette som hos vår Frelser talte ømt til den sørgendes fordel og vakte hans medlidenhet.

Dessuten skal vi også tenke på – og kanskje var dette hovedgrunnen til undergjerningen – at Kristus ennå vandret her på jorden for å forkynne sin lære. For å vinne innpass hos de forherdede og selvkloke jødene trengte denne læren å bli stadfestet ved undergjerninger. En vakrere anledning til det kunne vel neppe by seg. At han i sin visdom grep den, er desto mer å prise fordi han samtidig la fram den mest overbevisende prøve og det sterkeste bevis på sitt ømme, menneskekjærlige hjerte.

Tenk over dette, min venn! Da skal du finne lys over det du ønsket å vite, og få svar på spørsmålet ditt. Og du skal bli tilfreds med hvordan Gud styrer. Når du rett tenker over hvor lite forstanden din makter å granske dypet i Den Eviges uransakelige råd, skal du som en sann kristen si ærlig og alvorlig:

Hva min Gud vil, det skjer alltid,
hans vilje er den beste.

Siste del

Kjære tilhørere! Nå har vi sett dødens makt over menneskelivet. Vi har sett et offer felt av dens hånd, en blomst som visnet for dens ånde, bli lagt på båren og båret ut til stedet der alt timelig forgår. Vi har sett den blomstrende unge mannen i Nain bli båret død ut til graven. Vi har delt den sørgende morens klage og medlidenheten hos folket som fulgte henne. La oss nå i den siste delen av prekenen vår se hvordan denne visne livsblomsten blomstrer igjen i Jesu hånd.

Her kan man med god grunn si at når nøden er størst, er hjelpen nærmest. Det falt seg slik at Jesus var på vei til Nain. Han gikk inn der, ikke for å be innbyggerne om noe godt, men for å gjøre godt. Like ved byporten møter han likfølget. Straks legger han merke til den ømme morens store sorg, spør etter grunnen til den og bøter på den ved å kalle hennes døde, eneste sønn tilbake til livet.

Dette var noe bare Gud kunne gjøre, ikke noe menneske. Mennesker kan bare beklage den som lider. Gud alene makter å gjøre undergjerninger med ham og for ham. Og til hele denne store gjerningen trengte Jesus bare ett eneste ord – legg merke til det, bare ett eneste ord: «Unge mann, … stå opp!»

Men hva lærer vi av dette? Jo, for det første at Jesus har en hjertelig medlidenhet med dem som er i nød. Det viste han ikke bare ved denne anledningen,

men også da han vakte opp Lasarus og Jairus' datter, da han gråt over Jerusalem, og ved mange andre anledninger.

Denne medlidenheten viser han ennå der han sitter ved sin himmelske Fars høyre hånd, omgitt av salige ånder. Fra sin skinnende majestets trone ser han mildt ned på oss, arme syndere. Han ser vår elendighet, han ynkes over vår nød og går i kjærlighet i forbønn for oss hos Gud. Han støtter den vaklende blomsten med sin pleiende hånd, så den ikke visner. For som Matteus sier: «Han skal ikke knuse et knekket siv, og ikke slokke en rykende veke» (Matt 12,20).

For det andre er Jesus den kjærlige trøsteren for dem som er i nød. Det viser også beretningen i dagens evangelium. Hvor beroligende og trøstende må ikke disse ordene fra Jesus ha vært for den angstfylte enken og sørgende moren: «Gråt ikke!»

Dette var ingen bebreidelse for tårene hennes. Nei, bare barbarer og umennesker kan med kaldt blod og tørre øyne se døden rive bort dem de lenge har levd fortrolig sammen med. Jesus kjente hele tyngden av det tapet hun hadde lidd. Han ville ikke bebreide henne at hun gråt. Han ville bare minne henne om at hun ikke skulle overgi seg helt til sorgen, slik som hedningene, som ikke har noe håp (1 Tess 4,13).

Hun skulle ta seg sammen og tenke over at hennes sorg slett ikke kunne bli mindre om hun sørget over all måte. Hun skulle overgi seg til Gud, som hadde sendt henne denne sorgen for å prøve hennes standhaftighet, og som har sagt at han er forsvarer for alle enker og for farløse og morløse.

Se, min venn, slik trøster Jesus! Vær nå ikke bare en som hører hans ord, men også en som gjør det, hans lydige disippel og sanne bekjenner (Jak 1,22). Da skal du også få erfare at han for det tredje er den trofaste hjelperen for dem som er i nød.

Det ser vi også av dagens tekst. Knapt hadde han sagt de trøsterike ordene «Gråt ikke!» til den bedrøvede enken, før han trådte fram til båren, ba bærerne stanse og ropte til den døde med sin allmektige røst: «Unge mann, … stå opp!» Og den døde reiste seg opp og begynte å tale. Så ga han ham til hans mor. Slik forvandlet den trofaste hjelperen hennes sorg til glede.

Slik viste Jesus seg gjennom hele sin vandring på jorden. De blinde ga han synet tilbake, de lamme fikk gå og de stumme fikk tale. Overalt hvor han kom, etterlot han guddommelige prøver på sin godhet og sin villighet til å hjelpe der det trengtes.

Denne villigheten og beredskapen til å hjelpe finnes ennå hos vår gode Frelser, og i enda høyere mål. For nå som han er Guds medregent og sitter ved Faderens høyre hånd på sin herlighets trone, er hans makt større. Han har lovet at han vil bruke denne høyere makten til beste for sine gjenløste venner. Og det han har lovet, det holder han i all evighet.

Det er til denne nye blomstringen av livets blomst Hosea sikter når han sier: «Jeg vil være som dugg for Israel. Han skal blomstre som en lilje» (Hos 14,6). I disse ordene ligger en ny forsikring om Guds alvorlige omsorg for menneskene. Hans enbårne Sønn er og blir alltid deres hjelper.

Den som holder seg til ham, går ikke bort uten hjelp. For han har selv sagt: «Den som kommer til meg, vil jeg slett ikke støte ut» (Joh 6,37). Og et annet sted ber han alle som strever, komme til ham, så skal de finne hvile for sine sjeler (Matt 11,28–29).

Derfor, du bekymrede kristne: Du spør deg selv hvorfor du blir stående uten denne hjelpen i din bekymring, når den er lovet deg og du har ropt til ham om den av hele din sjel og ditt hjerte. Dag etter dag må du sukke og spørre: «Ak, Herre, hvor lenge?» Lær her å tenke over hvilken nytte bekymringene dine gjør.

Så snart de har gjort deg skikket og beredt for evigheten, unnlater Jesus sikkert ikke å ta dem bort fra deg. Fikk du rå deg selv, ville du trolig fri deg fra dem før de hadde gjort den virkningen og nytten de var ment å gjøre. Da ville sjelen din bli funnet umoden for den salige gleden i himmelen hos Gud.

Men nettopp når du tror at du lider uten hjelp, nettopp da står Kristus usynlig ved din side og hjelper deg å bære byrden, så du ikke skal segne under den. Du kan vel ikke være så utakknemlig at du nekter for den store, uventede lindringen i bekymringene dine som du ofte har fått erfare? Og hvor tror du den kom fra? Slett ikke fra et tilfelle! Nei, den kom fra den store hjelperen, som alltid er rede og alltid villig. Han styrer verden og med den også din skjebne. Han sitter ved Faderens høyre hånd og er din og alles mellommann og talsmann.

Bare overgi deg til ham og bli fast i tilliten din! Da skal han under alle dine motganger, sorger og lidelser føre og lede deg som en bror, og ikke forsømme noe av det som din fred og din lykke krever.

Særlig når du står ved målet for ditt jordiske løp, skal du tydelig finne denne herlige og trofaste hjelpen fra Jesus. Da tar den ømme Frelseren imot din ånd og fører den inn i det evige livs boliger, der den skal skue Gud. «Salige, ja, salige er de døde som dør i Herren … de skal hvile fra sitt besvær» (Åp 14,13).

Da, ja da kan du si at all smerte, all sorg og all lidelse er lykkelig over og for alltid tatt fra deg. Da skal du regjere med din Frelser, være ham lik og se ham som han er (1 Joh 3,2). Da skal du i all evighet være med ham hos Faderen. Og i tilbedelse skal du tenke at du først måtte vandre her nede på ubanede og steinete veier, fordi du bare på dem kunne nå fram til den herligheten som er beredt for deg og alle troende i himmelen.

Slik har vi nå sett, elskede tilhørere, hvordan livets blomster, som visnet ved dødens giftige vindpust, blomstrer opp igjen i Jesu hånd og ved hans utrettelige, milde og ømme omsorg.

Nå vender vi tilbake, hver til sitt. Veien vår går gjennom et herlig landskap, og mangen blomst trekker blikket vårt til seg der. Når vi ser på den, la oss da tenke på at den er et bilde på livet vårt – at vi spirer, blomstrer og visner som den. La oss stelle vår egen livsblomst slik at den, når den en gang blir felt av dødens ljå som høster alt, kan blomstre opp igjen i Jesu hånd.

La oss i tide tenke på vår forvandling, så den ikke kommer uventet over oss. Og la oss ikke skyve det ut til de onde dagene kommer, de dagene Forkynneren sier om: «Jeg har ingen glede av dem» (Fork 12,1). Måtte vi alltid finne trøst i profetens ord som vi siterte ovenfor: «Jeg vil være som dugg for Israel. Han skal blomstre som en lilje.»

Ja, mildeste Gud, du som er Herre over liv og død: Bevar oss i din sannhet! Stell vår spede og svake livsblomst gjennom alle dens skifter. Vend bort dødens ødeleggende vind, og la oss blomstre opp igjen i din himmelske hage for aldri mer å visne. Styrk og støtt oss i vår siste stund – hvem vet når den kommer, hvem vet hvor nær hver enkelt av oss er den? Hør vår bønn! Gi oss ved din enbårne Sønns, vår dyrebare Frelsers, forbønn disse trøsterike ordene: «Gråt ikke! Jeg er med dere, og dere skal være med meg i all evighet!»

Så ber vi deg inderlig
at du den gunst oss under:
at vi blir stadig hos deg,
hvor man ditt ord forkynner.
Og la oss der din ære se,
og vis oss din herlighet med
fryd foruten ende.
Ja, Jesus, gi oss håpets glede:
at blant din høst, din gode sæd,
du oss et sted og gir. Amen.

17. søndag etter treenighet: Sabbaten på jorden og den evige sabbaten i himmelen

> «Det skjedde at han på en sabbat var kommet inn i huset til en av de øverste fariseerne for å holde måltid. Og de voktet nøye på ham. Og se, en mann som hadde vattersott, sto foran ham. … Nei, når du blir innbudt, så gå og ta plass nederst! Når så han som har innbudt deg, kommer, kan han si til deg: Venn, flytt deg høyere opp! Da vil du bli æret for øynene på alle dem som ligger til bords sammen med deg. For hver den som opphøyer seg selv, skal fornedres, og den som fornedrer seg selv, skal opphøyes.» (Luk 14,1–11).

«Og det skal skje: Nymåne etter nymåne og sabbat etter sabbat skal alt kjød komme for å tilbe for mitt åsyn, sier Herren. Og de skal gå ut og se på de døde kroppene av de menn som har syndet mot meg, for deres orm skal ikke dø, og deres ild skal ikke slokkes, og de skal være en gru for alt kjød.»

Dette er Herrens egen underfulle beskrivelse av hva de troende skal gjøre på den store sabbatsdagen, som de skal feire i himmelen i all evighet. Vi leser disse ordene hos profeten Jesaja, i det 66. og siste kapitlet, vers 23 og 24.

Disse innledningsordene er fulle av dype hemmeligheter. Ingen får den rette forklaringen på dem, unntatt den som blir så lykkelig at han får holde den evige hviledagen i Guds rike. Her blir den himmelske gleden sammenlignet med en sabbat, en hviledag, en søndag. Og sannelig, der er den rette, salige hvilen. Der er det søndag og aldri hverdag.

Når ukens arbeid er slutt, holder vi søndagen hellig på jorden. Og når elendighetens, bedringens og troens arbeid er slutt på jorden, holder de salige den søndagen i himmelen som aldri tar slutt. Der hviler de fra sitt besvær (Åp 14,13).

Det må ha vært rørende å se hvordan jødene i gamle dager dro i flokker hjemmefra til byen Jerusalem for å holde sabbatene. Ja, det er ennå rørende å se kirkefolk følge kirkeklokkenes lyd og gå til gudstjeneste i kirkene våre. Men det er enda mer rørende å lese hva Gud sier i innledningsordene våre om den himmelske sabbaten: Der oppe skal alt kjød komme. Det vil si: Hvert eneste salig menneske skal komme, den ene måneden etter den andre og den ene sabbaten etter den andre, for å tilbe for mitt åsyn, sier Herren.

Det blir vel ikke en slik sabbat i himmelen som den vi har på jorden. For her holder vi hviledag når ukens arbeid er slutt, men i himmelen blir det aldri noe jordisk arbeid. Likevel blir det der den største sabbaten av alle sabbater. Og denne sabbaten vil sikkert bli ordnet etter visse vekslinger av himmelske tider, selv om vi her i dødeligheten ikke kan beskrive dem.

Men Herren sier mer om himmelens sabbat i innledningsordene våre. De salige i himmelen, sier han, skal gå ut. Her i verden hender det jo ofte at folk på en helligdag går en tur ut på marken for fornøyelsens skyld når gudstjenesten er slutt. Noe slikt skal det også bli i himmelen. De salige innbyggerne i den nye byen skal gå himmelske turer. De skal gå ut og se på de døde kroppene av dem som har syndet mot Gud.

Her i verden kan jo hederlige folk ofte gå inn i tukthusene og fengslene og se på tukthusfanger, fanger, mordere, barnemordersker og andre slike. Slik skal også de salige i himmelen gå ut og se de forkastede tukthusfangene som blir pint i pinestedets tukthus. De skal se de fordømte fangene som er lukket inne i helvetes fengsel og ligger som arrestanter for evigheten, bundet på hender og føtter i mørket utenfor. De skal gå og se hvordan ormen som ikke dør, gnager dem, hvordan ilden som ikke slokkes, brenner dem, og hvordan de ligger i ildsjøen som en gru for alt kjød.

Å, dere ugudelige syndere! Dette burde dere ikke kunne høre og så sove en eneste time til i synden. Er det ikke forferdelig å tenke på at de fordømte i pinestedet skal være et skuespill, en hellig lyst for øynene til de salige i himmelen? Er det ikke forferdelig for deg, du ugudelige, å tenke på at de salige skal gå ut og se på sine fordømte venner, sine fordømte foreldre, sine fordømte barn, sine fordømte søsken – og at alle disse som brenner i helvete, skal være en lyst for øynene deres?

«Hvordan er det mulig?» sier noen. «Da er de salige grusomt harde.» Ja, slik synes du i din syndighet. Du synes til og med at Gud er hard om han fordømmer deg. Og likevel er han ikke hard, men rettferdig, og de salige ligner ham. Skulle de gråte og sørge over dem som er blitt forkastet, ville de med en slik bløthet misbillige at Gud har forkastet dem.

I evangeliet som blir lest i dag, hører vi at Jesus ble bedt til et måltid hos en fariseer på en sabbat. Vi hører at han helbredet et menneske med vattersott på en sabbat, og at han førte oppbyggelige samtaler ved fariseerens bord på en sabbat. I dag holder også vi en sabbat. I dag er Herrens sabbatsdag. La oss på denne sabbaten lære å kjenne både den måten å holde sabbat på som Gud forkaster, og den som er ham til behag. Men –

Gi oss, å Gud, den Ånd så god
som alltid oss bereder,
opplyser, styrker sinn og mot
til å lære dine veier;
så vi ditt ord kan rett forstå
og rette oss etter det så
at ditt navn alltid æres. Amen.

Fader vår osv.

Evangeliet: Luk 14,1–11.

I Herrens navn legger vi nå fram:

Hvordan syndere skal holde sabbaten på jorden når ukens arbeidsdager er slutt, så de får holde den evige sabbaten i himmelen når elendighetens dager på jorden er slutt.

Emnet deler jeg i to spørsmål:

1. Hvordan skal sabbaten ikke holdes? Og
2. Hvordan skal den holdes, så sant syndere skal få holde sabbat i himmelen?

Det er sikkert ingen her i kirken som ikke ønsker å komme til den evige sabbaten i himmelen når arbeidsdagene på jorden er slutt. Alle vil bli salige. Og mange er så forblindet at de tror de blir salige bare fordi de vil bli det. Men ak, ak! Det vil også den aller mest ugudelige – om bare Gud var så skånsom at han ville det samme som han.

Men dere arme sjeler! Det kreves mye på jorden om dere skal få holde sabbat i himmelen. Da går det ikke an å holde sabbaten på den forferdelige måten som de uomvendte synderne gjør. Nei, hør i den første delen av betraktningen vår hvordan sabbaten på jorden ikke bør holdes.

Første del

En gang steg en majestetisk Gud ned på et fjell som het Sinai. Der ropte han ut sin vilje til syndere, og denne viljen risset han også inn med sin egen finger på to steintavler. Han ropte ut De ti bud, og dette er ett av dem: Synder! «Kom hviledagen i hu, så du holder den hellig!» (2 Mos 20,8).

Å hellige er det samme som å skille noe ut fra én bruk og vie det til en annen. Skal du altså holde hviledagen hellig, må du skille denne dagen ut, ikke bare fra alle synder, men også fra alle jordiske gjøremål.

Søndagen heter på hebraisk *shabbat*, sabbat, på vårt språk hvile, hviledag. For på den dagen bør du hvile på to måter: hvile i borgerlig forstand og hvile i åndelig forstand. I borgerlig forstand fra verdslig arbeid. Og i åndelig forstand bør du hvile fra noe og i noe – fra synden og i Gud. Av alt dette følger at sabbaten ikke skal holdes med et syndig og ugudelig vesen og heller ikke med legemlig arbeid.

1) Sabbaten skal ikke holdes med et syndig og ugudelig vesen.

Sabbaten heter hviledag nettopp fordi du skal hvile fra et syndig vesen. Etter evangeliet vi har lest, spiste Jesus middag hos noen folk på en sabbat, og de lot sikkert som om de var forskrekkelig ivrige etter å holde sabbaten hellig. De så det som synd å helbrede en syk på sabbaten fordi helbredelsen var et arbeid og man ikke burde arbeide på den dagen. De så det som synd å dra en okse eller et esel opp av en brønn fordi slike dyr ikke kunne dras opp av brønnen uten arbeid, og arbeid på sabbaten var forbudt.

Se, dette var svært hellig – men det var også skinnhellig. Å, de blinde hyklerne! De avsilte myggen, men slukte kamelen (Matt 23,24). Å helbrede mennesker og hjelpe dyrene regnet de som synd. Men å få et menneske med vattersott inn til Frelseren på sabbaten på en falsk og listig måte, bare for å kunne felle ham om han helbredet det – det var ikke synd.

En nydelig forberedelse til sabbaten – ikke å ha noe annet å tenke på like før hviledagen enn skurkestreker! Det var heller ikke synd å sitte så fullstappet av hovmod under et søndagsmåltid at man ikke hadde annet fore enn å stirre etter den øverste plassen ved bordet. Ak, hvilken vanhelliger av sabbaten kan ikke mennesket være – og likevel kle seg i en kappe av hellig sabbatsfeiring!

Fra slike synder burde fariseerne ha hvilt på hviledagen. Legg merke til dette for Jesu navns skyld, alle dere mange sabbatsskjendere i vår syndige kristenhet! Vi sang før prekenen, og alle Guds barn bør synge med beklemte og sorgfulle hjerter:

Ei noen dag i uken er
da man så syndig lever her;
da driver man med fylleri,
stor banning, slagsmål, horeri.

Gud hørte et rop i himmelen, et hevnrop fra Sodoma og Gomorra, over de forferdelige syndene som ble gjort i disse byene (1 Mos 18,20). Men tenk på hvilket hevnskrik som skal høres i himmelen over all den skamløse foraktet for sabbaten og vanhelligelsen av den!

Her lever de fleste kristne så syndig som de noen gang kan, både før søndagen begynner og mens søndagen varer. Før søndagen begynner – å, hvor glad er ikke mangen en over litt frihet som han ikke har hatt ellers i uken! Nå fryder syndens treller seg over en ledig lørdagskveld, da de kan slå seg litt mer løs enn de kunne under ukens arbeid. Nå forbereder de seg til en lystig søndag – men lysten er etter verdens og djevelens smak.

Nå holder de råd med kameratene sine på fortapelsens brede vei. De kommer sammen og legger planer for den syndige gleden de vil ha på søndagen. Nå tenker verdens syndige barn ut hvordan de skal få syndene sine i orden, så ingen synd blir forsømt når sabbaten kommer.

Endelig gryr Herrens dag. Men du som forakter sabbaten, hva bestemmer du deg for når søndagsmorgenen kommer? Jo, din forferdelige beslutning er denne: «I dag er det Herrens sabbatsdag. I dag er jeg min egen herre. I dag skal jeg også synde meg så mett som jeg noen gang kan. Jeg har ikke hatt tid til å tjene djevelen så mye som jeg har villet på hverdagene. Men i dag skal jeg tjene ham av hjertens lyst.»

Grusomt! De kristne lever slik på søndagen at det ikke ser ut som det var noen Herrens dag. Nå kan horkaren sitte i sine løsaktige lag, for på søndagen har han tid til å drive hor. Nå kan drankeren sette seg til sine vemmelige drikkelag, for på søndagen har han tid til å drikke seg full. Nå kan den overmodige gå løs på uvennene sine, for på søndagen har han tid til å slåss. Nå kan den lystne få i stand et dansegilde, for søndagen kan han alltid danse bort. Når hverdagene kommer, har han ikke tid til det.

Dette ser du, store Herre –
og kan til dette tie still –
den onde blir enda verre,
og hver nå lever som han vil.

Kirken blir kanskje besøkt, og kanskje ikke. Blir den besøkt – min Gud, hvordan går det da for seg i Guds hus? Der blir syndsbekjennelsen lest, men uten anger over synden. Epistelen og evangeliet blir lest uten at noen gir akt, og velsignelsen blir ramset opp som en lekse man kan utenat, så den blir til forbannelse i stedet for velsignelse. Bønnene blir munnsvær, og sangen blir skrål.

Og hvordan blir prekenen hørt? Ak, det vanker advarsler, men synderen ler av dem som av falsk alarm. Det kommer formaninger, men ingen formaning hjelper. Kristi kjærlighet blir skildret, men den kan ikke bevege. Helvetes pine, men den kan ikke skremme. Nådens liflighet, men den kan ikke røre. Den ytterste dags strenghet, men den kan ikke vekke.

Ja, og enda verre – det jeg nå skal nevne, er forskrekkelig over all måte: Det finnes kristne som ikke har vært i kirken på mange, mange år. Og noen kommer ikke dit før de blir båret inn på menneskers armer med føttene først! Å, du store Gud, hvilken forferdelig dom venter ikke dem!

Her vekker jeg deg – om du da er i kirken i denne stund – du som kan holde deg borte fra kirken i flere år, den ene helligdagen etter den andre. Du som kanskje høyst et par ganger i året besøker Guds hus! Kanskje får du en gang ligge på et sykeleie – det er riktignok slett ikke sikkert, men kanskje får du det. Kanskje våkner samvittigheten din på dette ditt siste leie i verden.

Tenk da selv over hvilken hard omvendelsesangst du skal komme i når du minnes alle søndagene og helligdagene du har forsømt. Ikke én av dem kan du kalle tilbake, om du så gråt blod.

Nå kan du i ditt hovmodige kjødelige sinn høre ringingen til alle gudstjenester. Du kan høre at andre går i kirken, men selv tar du den djevelske beslutningen å bli hjemme. Bli hjemme – men vokt deg! En gang, en gang når du ligger for å dø, kan djevelen gjøre hver forsømt søndag til en drepende pil og plage deg med alle disse glødende skuddene. Eller han kan pine sjelen din slik med fortvilelsens innskytelser at du ikke er i stand til å tro at Gud kan ta deg til nåde eller tilgi deg denne store foraktet for søndagen.

Å, hvilken forferdelig tanke skal det ikke bli å ligge med på dødsleiet: «Jeg arme synder, jeg har forsømt gudstjenesten flere hundre søndager. Og nå kan jeg ikke få én av dem tilbake. Ak, om jeg kunne få gå i kirken en eneste søndag til i verden! Jeg skulle sikkert åpne både ører og hjerte for hver preken. Men dette ønsket mitt kan ikke bli hørt. Jeg har foraktet sabbaten før, og nå er det ingen sabbat igjen for meg.» En forferdelig tanke! Du som forakter sabbaten, hør den og omvend deg i tide!

2) Sabbaten bør heller ikke holdes med å utføre verdslige gjøremål på den dagen.

Her stevner jeg dere, alle dere verdens treller, dere gjerrige og dere jordisk sinnede mennesker! Jeg stevner dere til en alvorlig rettssak for en allseende Gud. Hvordan vil dere en gang forsvare for Kristi domstol at dere så mange ganger har brukt nettene før søndagen til rene verdslige gjøremål – til å lage store måltider for søndagen og mer av det slaget? Slik tapper dere sjelene for kraft og trøtter ut kroppen, så både dere og tjenestefolket er uskikket til å holde søndag når den bryter fram.

Gud sa: «Kom hviledagen i hu, så du holder den hellig!» Men er det å komme hviledagen i hu for å holde den hellig når dere forbereder dere til søndagen på denne måten? Hvordan kan dere forsvare for Gud at dere så mange ganger har ødslet bort tiden med å bake og lage mat, med å stive og stryke, ofte like inn på juledagen? Slik har dere begynt høytiden for Kristi fødsel med utmattede kropper og spredte sjeler.

Å, dere usle mennesker! Om alle rommene deres er klare som krystall, mens sjelene deres er mørke som de urene åndene – hvilken glede har dere da av høytidene på jorden?

Mer enn det: Hvordan vil de lærde forsvare for Gud at de på søndagen setter seg ved bøkene sine og fordyper seg i sine lærde granskinger? Viser det kanskje lærdom ikke å gå i kirken? Da må det også vise lærdom en gang å komme i helvetes pine.

Hvordan vil skrivere og statsråder forsvare for Gud at gudstjenesten blir forsømt og verdslige papirer blir skrevet ut hele søndagen igjennom? Hvordan vil handelsmenn forsvare for Gud at de setter seg ned hele hviledagen for å åpne pengeposene sine, regne over pengene sine og gjøre opp regningene sine – og kanskje på selve Herrens sabbatsdag lar varene sine bli båret opp?

Så lenge samvittigheten sover, regner man ikke slikt for noe. Men våkner den, blir slike søndagsgjøremål tunge byrder som kvernsteiner på sjelen.

Hvordan vil håndverksfolk forsvare for Gud at de kanskje midt under selve gudstjenesten sitter i verkstedene sine og driver håndverket med samme iver som midt i uken? Hvordan vil dere klare dere for Kristi domstol, dere som våger å drive handel på søndagen som om det var en markedsdag og ikke en sabbatsdag? Og hvordan kan det forsvares å legge ut på reiser, kjøre lass og mer slikt midt under prekenene på Herrens dag?

Hvordan kan dere forsvare for Gud at dere holder store gjestebud på søndagen? For slike overflødige måltiders skyld holder dere tjenestefolket borte fra kirken og gjør med det en dødssynd. Eller hva vil dere si? Skal det være mer nødvendig å passe sakene på kjøkkenet enn sjelene i Guds hus? Å, «ve verden for forførelser!» (Matt 18,7).

Men nå vet jeg hvilken innvending man kan komme med: «Det er jo ikke forbudt med alle slags verdslige gjøremål på søndagen. Nødvendige gjerninger og kjærlighetsgjerninger har Gud jo tillatt. Jesus helbredet en mann med vattersott på sabbaten – det var en kjærlighetsgjerning. Og han misbilliget ikke at man drar et umælende dyr opp av en brønn på sabbaten, for det er en nødvendig gjerning.»

Helt riktig, min venn! Kan du hjelpe en syk på søndagen, og hjelpen nødvendigvis må gis midt under prekenen – så nødvendig at den syke ikke har noen hjelp av deg om du ikke kommer akkurat under selve prekenen – så forsøm prekenen og gå til den syke. For kjærligheten til nesten er en stor gudstjeneste. «En ren og usmittet gudsdyrkelse for Gud og Faderen er dette: å se til farløse og enker i deres nød, og å holde seg uplettet av verden» (Jak 1,27).

Brenner det hos nesten din når kirkeklokkene ringer sammen, så vent med kirkegangen til en annen preken. Avsil ikke myggen, slik som fariseerne. Si

ikke: «Gud har befalt at man ikke skal gjøre noe arbeid på sabbaten. Skulle jeg bære, redde og sprøyte vann, så arbeidet jeg jo, og da vanhelliget jeg hviledagen.»

Ve deg, du hykler! Et menneske kan brenne inne under gudstjenesten. Redder du ham, gjør du en stor gudstjeneste. Og nesten din kan bli satt på bar bakke om alle går i kirken. Redd eiendommen hans om du kan – da holder du en hviledag i kristen kjærlighet.

Men når det gjelder de nødvendige gjerningene, så ber jeg deg for Guds skyld og for din frelses skyld: Skap ikke for mange nødvendigheter! Får du finne på nødvendigheter, kan du jo sy klær og sko hver eneste søndag og kalle det nødvendighet. Studere og regne hver eneste søndag og kalle det nødvendighet. Være borte fra kirken hver eneste søndag og kalle det nødvendighet. Til slutt kan det bli nødvendighet å drive hor, nødvendighet å drikke seg full, nødvendighet å trette og banne – kort sagt nødvendighet å tjene djevelen.

Vokt deg for å finne på for mange nødstilfeller! Det kan godt hende at du i et nødstilfelle blir fordømt, og i et nødstilfelle blir bundet på hender og føtter og kastet ut i mørket utenfor (Matt 22,13).

Det er jo mange hindringer for sabbaten som du selv har skapt før sabbaten kom. Mangt et jordisk gjøremål kunne vært gjort i god tid før helligdagen, men du venter til søndagen står for døren. Da gjør du det, og det kaller du nødvendighet. Du kaster selv oksen i brønnen på lørdagen, og siden roper du at den må dras opp på søndagen.

Ak, slik bør ikke sabbaten holdes!

Annen og siste del

Nei, hør nå i den andre og siste delen av prekenen vår hvordan sabbaten bør holdes. Hvordan bør den holdes før den er kommet? Hvordan når den er kommet? Og hvilken virkning bør det ha at sabbaten er holdt, når søndagen er over?

1) Hvordan bør sabbaten holdes før den er kommet?

Dette spørsmålet svarer Gud på i det tredje bud med de merkverdige ordene: «Kom hviledagen i hu, så du holder den hellig!» Slik bør du komme hviledagen i hu før den kommer. På lørdagen bør du holde denne forberedende prekenen for din sjel:

«Å, du min arme sjel, min sjel som er dyrt gjenløst med Jesu blod! I morgen er det Herrens sabbatsdag. I morgen er det den store dagen da din Gud hvilte etter de gjerningene han hadde gjort på seks dager. Da bør også du, min sjel, på en særlig måte hvile i din Skaper.

I morgen er det den store dagen da din Herre Jesus stod opp fra de døde. Da bør også du, min sjel, reise deg opp av støvet og løfte deg opp til din oppstandne Frelser.

I morgen skal Guds ord forkynnes, Guds lys brenne, Guds hammer slå og Guds budskap bringes til syndere. Gjør deg nå rede, min sjel! La deg opplyse av dette lyset, la deg slå av denne hammeren, og la Gud gjøre åkeren i ditt hjerte i stand. Så kan såmannen, når han kommer og sår i morgen, finne god jord som i det minste bærer tretti fold.

Bort nå i Jesu navn med alle andre tanker! Bort, bort fra meg med deres fordømte flokk! I morgen er det hviledag. Kom det i hu, min dyrebare sjel. Kom hviledagen i hu, så du holder den hellig!»

2) Hvordan bør sabbaten holdes etter at den er kommet?

Den bør holdes hellig. Det vil si: I tillegg til at den skal skilles ut fra all syndig og verdslig bruk, som jeg alt har talt om i den første delen, bør den vies til en hellig bruk. Den bør vies til hvile.

På sabbaten bør vi holde en borgerlig hvile. Arbeidsmannen bør hvile fra arbeidet sitt, håndverkeren fra håndverket sitt, den næringsdrivende fra næringen sin, handelsmannen fra handelen sin. Skriveren bør legge bort papirene sine, og den lærde bør holde opp med sine verdslige studier. Og hver og en burde være glad på søndagen for at hans arme legeme og sjel kunne få senke seg ned i Gud alene. Gud har forbeholdt seg en bestemt dag i hver uke. Det er både synd og skam å røve den fra ham.

Ja, tenk at Gud var så særlig nøye med denne legemlige hvilen på sabbaten at han ikke bare befalte hver far og mor å hvile. Han sa også: Din sønn og din datter skal også hvile. Han befalte ikke bare hver husbond og husmor å la være å gjøre noe arbeid. Han sa også at tjeneren skulle få hvile.

Ja, det som er enda mer merkverdig: Gud hadde omsorg til og med for de umælende dyrene. Han ville at også de skulle ha en hviledag når menneskene har sabbat. Derfor sa han: «ditt fe». Ditt fe skal heller ikke arbeide på søndagen. Alt dette leser vi i 2 Mos 20,10.

Men at de umælende dyrene bør slippe arbeid på søndagen, det tenker ikke våre ville sabbatsforaktere på – Gud hjelpe oss! De legger ut på fornøyelsesturer på selve hviledagen og plager de stakkars hestene med ubarmhjertig kjøring, så de arme arbeidsdyrene får en plagedag i stedet for en hviledag.

Særlig bør menneskene holde en åndelig hvile på sabbaten. Ak, du arme Satans trell, som nå har tjent djevelen så mange hverdager og så mange søndager! Slik har du slitt deg ut i Satans tjeneste denne siste uken. Hvil deg nå i dag, på denne hviledagen!

Men jeg mener ikke at du skal holde opp med å tjene Satan et lite øyeblikk i dag og så begynne igjen i morgen. Nei, Gud bevare oss i nåde! Hvil deg fra syndene dine i dag, og ta aldri mer fatt på det arbeidet. La Guds Ånd så styre deg at du ikke synder mer.

Og er det en rett engstet og forskrekket samvittighet i kirken i denne stund – er det en sjel som kanskje lenge ikke har hatt ro for hard omvendelsesangst – så hør et ord i dag: Hvil deg, for nå har vi hviledag! «Kom til meg, alle som strever og har tungt å bære, og jeg vil gi dere hvile! … Så skal dere finne hvile for deres sjeler» (Matt 11,28–29). Du skal få en søndag, en sabbat, en hviledag hos ham for din sjel. Ja, du trofaste sjel, hvil deg i din Gud!

3) Hvilken virkning bør det ha at sabbaten er holdt, når søndagen er over?

Ak, det burde vise seg i folks kristne liv hele uken igjennom at de hadde holdt søndagen med kraft og velsignelse! Å, du sovende synder, samvittigheten din burde våkne slik på sabbatsdagen at man kunne merke at du var åndelig våken på hverdagene.

Ak, du harde synder, steinhjertet ditt burde få et slikt slag på sabbatsdagen at man kunne merke i uken at hjertet ditt var blitt knust. Ak, du forblindede mørkets trell, syndene dine burde ha fått deg til å bli så forskrekket på sabbaten at man i uken kunne se at du hadde holdt opp å synde.

Da, ja da ville sabbatene våre sette spor. Da, ja da kunne man slippe å klage: «Du har sett mye, men du tar ikke vare på det. Han har åpne ører, men han hører ikke» (Jes 42,20).

Og slik har vi nå snart fullført en søndag i denne verden. En gang blir det den siste søndagen. Kanskje er den nærmere for mangen en blant oss enn det ubetenksomme mennesket tror. Kanskje taler jeg nå til mangen en tilhører som aldri mer hører noen preken når denne er slutt.

Ak, du uomvendte synder, angre da i Jesu navn alle søndagssyndene du har gjort i dine dager! De er flere enn hårene på hodet ditt. Angre dem og be Gud tilgi dem for Kristi skyld. Angre dem og ta den faste beslutning at om Gud er så nådig og gir deg noen flere søndager i verden, så skal du holde dem bedre enn du har holdt søndagene til nå.

Men vil du ikke angre dem, så skal forbannelsen trenge seg inn i arbeidet ditt i uken og fortære alt du har samlet, fordi du våger å vanhellige Herren din Guds sabbat. Ja, når du har holdt alle sabbatene dine på jorden, skal du bli utestengt fra den evige sabbaten i himmelen. Og det blir en jammer over all jammer. «I dag, om dere hører hans røst, da forherd ikke deres hjerter» (Hebr 3,15). Amen.

18. søndag etter treenighet: Å stå fast i troen inntil enden

> «Jeg takker alltid min Gud for dere, for den Guds nåde som er gitt dere i Kristus Jesus. For i ham er dere blitt rike på alt, på all tale og all kunnskap, fordi Kristi vitnesbyrd er blitt grunnfestet i dere, slik at dere ikke mangler noen nådegave mens dere venter på vår Herre Jesu Kristi åpenbarelse. Han skal også styrke dere inntil enden kommer, så dere må være ulastelige på vår Herre Jesu Kristi dag.» (1 Kor 1,4–8).

Den som tro til enden blir,
skal livet få å arve,
det liv som død ei kommer nær,
vil Jesus oss forhverve.
Gi oss, o Gud, en stadig tro,
så vi kan Jesus favne
og så havne
der sjelen har sin ro –
ta du oss inn til deg!

I Gud Faders og Gud Sønns og Den Hellige Ånds navn. Amen.

«Vær tro inntil døden, så vil jeg gi deg livets krone.» Dette var det trofaste rådet Jesus lot Johannes skrive til en rettsindig lærer i byen Smyrna. Med det oppmuntrer den nådige Frelseren ham til å stå fast helt til dødens stund. Det samme rådet er også skrevet til hver omvendt sjel den dag i dag. Hør, kjære sjel! Jesus taler til deg på samme tid som han taler til menighetens engel i Smyrna: «Vær tro inntil døden, så vil jeg gi deg livets krone.» Disse ordene leser vi i Åp 2,10.

Av de sju englene eller lærerne som Jesus lot skrive de sju brevene til, var det bare to som Frelseren var fornøyd med i alle ting. De andre hadde han alltid noe mot, og det står ikke vel til med en sjel når Jesus må si til den: «Jeg har noe imot deg.» Men læreren i Filadelfia og læreren i Smyrna hadde ikke Jesus det minste mot. Læreren i Smyrna var den mannen inngangsordene våre ble skrevet til.

Han og hans trofaste menighet måtte tåle en hard forfølgelse fordi de bekjente Jesu navn. Jesus sier i brevet at «djevelen skal kaste noen av dere i fengsel, for at dere skal bli satt på prøve, og dere skal ha trengsel i ti dager». Meningen er ikke at djevelen i synlig skikkelse satte dem i fengsel. Meningen er at denne

ondskapsfulle fienden av alt som heter Guds barn, i det skjulte hadde sin hånd med i denne forfølgelsen.

Det ser ut til at det gikk slik: Disse trofaste sjelene satt i fengsel i ti dager, og deretter slapp forfølgerne dem for den gangen. Men læreren deres må visst ha lidd en voldsom død i denne forfølgelsen, for Jesus taler så underlig til ham i brevet. Han ber ham ikke frykte for noe av det han skal lide, og til slutt formaner han ham til troskap.

Jesus sier ikke bare: «Vær tro helt til den dagen forfølgerne dine setter deg i fengsel.» For hva hjelper det om et Guds barn er tro inntil de setter det i fengsel, når det faller fra der inne? Å, da er jo livets krone tapt likevel! Jesus sier heller ikke bare: «Vær tro de ti dagene du sitter i fengsel.» For skal en siden lide døden for Jesu skyld, hva hjelper da troskapen i fengselet, om sjelen faller fra Gud når det gjelder å sette livet til?

Nei, inntil døden skal sjelen være tro. Jesus sier: «Vær tro inntil døden.» Og da, sier han, skal du ikke ha vært tro for ingenting. Nei, jeg skal gi deg en krone som er verd å være tro for: livets krone.

Det ser ut som det er forskjell på livets krone og rettferdighetens og herlighetens krone. For når den siste nevnes, nevnes alltid den ytterste dag sammen med den, men ikke når den første nevnes. Livets krone kan altså være en særlig stor salighet som en sjel får straks etter sin død, mens rettferdighetens og herlighetens krone er en enda større salighet, som de troende ikke får før på den ytterste dag.

Dette kan vi ikke finne ut i vårt jordiske mørke. Hvordan denne kronen er, vet vi ikke. At den er herlig, kan vi likevel slutte. Vær tro inntil døden, så får du den.

I teksten vår taler Jesus om å stå fast inntil enden, og ved Guds nåde skal dette være emnet for prekenen min i denne stund. Gud gi at jeg i dag må tale slik om åndelig troskap at den vantro blir troende og de troende blir tro inntil døden. Amen. Fader vår osv.

Epistelen: 1 Kor 1,4–8.

I Herrens navn vil vi nå betrakte:

Å stå fast i troen inntil enden:

1) hva som hindrer det,

2) hva som fremmer det, og

3) hvor nødvendig det er.

Elskede i Herren! Når apostelen på slutten av teksten vår skriver til de omvendte sjelene i byen Korint: «Han skal også styrke dere inntil enden kommer», da gir han meg en soleklar anledning til i denne stund å tale om å stå fast i troen inntil enden.

Ak, dette er et emne som det alltid har vært nødvendig å forkynne. Men har det noen gang vært nødvendig å innskjerpe det, så trengs det uten tvil i vår høyst sørgelige tid. Å, det skal noe til for å være tro inntil døden i en så farlig tid som denne! Ak, ak, en skal jo stå fast inntil enden, ellers er livets krone tapt. Å, hva kreves ikke for å stå så fast!

La oss bare tenke etter. Tenk deg at et menneske blir omvendt til Gud allerede tidlig i ungdommen. Tenk deg at dette mennesket siden lever i 40–50 år. Tenk, tenk hvilken nåde, hvilken kraft og hvilken styrke dette mennesket må få fra himmelen for å kunne stå fast i troen hele den tiden!

For la oss tenke over det: Det er ikke nok å stå fast i troen i medgangens dager. Nei, her gjelder det også å være trofast når motgangens timer kommer. Det er ikke nok å stå fast i troen mens en har helsen. Nei, her gjelder det også å være trofast midt i den tyngste prøvelse på et sykeleie.

Det er ikke nok å stå fast i troen i livet. Nei, når døden kommer på besøk og banker på døren vår, da, ja da gjelder det ikke å svikte. Når dødens flommer kommer, når den siste anfektelsens vind blåser, når den ondes piler og glødende skudd faller så tett som et plaskregn, da gjelder det å stå fast.

For sjelen skal stå fast inntil enden – til livets ende, til den stunden da legeme og sjel skal skilles og båndet mellom dem løses. Helt til enden skal sjelen stå fast, ellers er det ingenting verd, ellers blir det ingen salighet av det. Står ikke et Guds barn fast i nåden de siste timene i verden, er det som om han aldri hadde stått i nåden. For «den som holder ut til enden, han skal bli frelst», sier Jesus i Matt 24,13.

Å, kom da, og la oss se nærmere på hva det vil si å stå fast i troen. I prekenens

Første del

har vi lovet å svare på dette spørsmålet: Hva er det som hindrer oss i å stå fast i troen inntil enden?

Jo, min kjære sjel! Har du en levende tro på Guds Sønn, og vitner Guds Ånd med din ånd at du er et Guds barn (Rom 8,16), da har du nok av dem som vil hindre deg i å stå fast inntil enden. Du har fiender og misunnere på alle kanter. Du har uvenner som ikke unner deg å være et Guds barn i tiden og bli salig i evigheten. Du har djevelen, du har verden, og du har ditt eget fordervede kjøtt og blod til motstandere.

Djevelen er den første som hindrer oss i å stå fast i troen inntil enden. Det sier selve navnet hans. Han kalles Satan, og ordet Satan betyr på vårt språk en motstander, en som legger seg i veien for en annen og vil hindre noe godt. Og det navnet gjør han dessverre ære på. I alle verdens tider har han jo stått imot at Guds og Kristi rike skulle bli utbredt blant menneskene. Han har alltid lagt seg i veien for alt som har vært godt, hellig og kristelig.

Vil en synder våkne og tenke seg om, da legger djevelen seg straks i veien, for at synderen ikke skal få noen tanker om omvendelse. Vil en botferdig synder med all makt trenge seg gjennom omvendelsens trange port, da legger djevelen seg i veien og gjør alt han kan for å hindre den botferdige synderen i å komme til full omvendelse.

Men har han ikke kunnet hindre det? Er sjelen blitt rettferdiggjort og gjenfødt tross Satan, og har han med skjeve øyne måttet se på at det er blitt glede i himmelen over den synderen som har omvendt seg (Luk 15,7)? Da gir han likevel ikke opp når sjelen er omvendt. Slik han strever for at en trygg synder aldri skal våkne, og for at en vakt sjel aldri skal bli trøstet og aldri gjenfødt, slik legger han

også vinn på at en omvendt sjel skal bli kald og åndelig lunken, gå tilbake, styrte og falle ut av nåden.

Ak, hvor mye har ikke djevelen hatt fore før han fikk lokket David til hor og mord? Ak, hvor mye har han ikke stelt med den natten i Kaifas' palass før han fikk Peter til å sverge og forbanne seg? Og den dag i dag – hvilke kunster og knep bruker han ikke for å hindre at et Guds barn skal stå fast i troen inntil enden!

Hva sier Jesus i Matteus 12? Han sier at den urolige djevelen, som alltid leter og aldri finner noe hvilested, bestemmer seg slik: «Jeg vil vende tilbake til huset mitt som jeg gikk ut av.» Han vil prøve om han ikke kan komme tilbake igjen til det hjertet han før har bodd i. Med denne ulykksalige hensikten kommer han, sier Jesus, og han finner huset rolig (Matt 12,43–45).

Ro kan nok være godt, men faren er ikke langt borte når sjelen er rolig. For du kan bli så rolig at du sovner bort fra den åndelige flid og årvåkenhet, og da står sjelen din straks åpen for djevelen. Han finner huset «ledig, feid og pyntet» – ledig og feid for det onde og pyntet med det gode.

For det er påfallende at djevelen helst søker rene hjerter å hvile i. Det er ikke fordi de er rene, og ikke for at de skal forbli rene, men fordi han vil ha den helvetes fornøyelse å gjøre de rene urene. Se bare på den onde djevelen, se hvilket uslukkelig hat han har til alle dem som står i troen! Å, hvor han harmes! Å, hvor han ergrer seg over at de skal stå fast i troen inntil enden!

For det andre prøver verden å hindre Guds barn i å stå fast i troen inntil enden. Verden ligner djevelen, og djevelen er «denne verdens gud» (2 Kor 4,4). Med verden menes ikke her den himmelen vi ser, og den jorden vi går på. Nei, den verden forfører ingen sjel. Her menes onde og ugudelige mennesker. De er den forføreriske verden som hindrer sjelene både i å omvende seg og i å stå fast.

«Ve verden for forførelser!» roper Jesus i Matt 18,7. Ve deg, du forføreriske verden! Var det ikke for deg, ville mang en synder som nå sover til helvetes flammer møter ham, ha våknet av sin trygghet i synden. Ve deg, du forføreriske verden! Var det ikke for deg, ville ikke så mangt et barn bli forført, så mang en ungdom bli bedratt og så mang en sjel gå fortapt.

Ve deg, du forføreriske verden! Var det ikke for deg, kunne ikke Satan forføre så mange som han gjør. Men nå er det ved deg han driver sine kunster. Ve deg, du forføreriske verden! Selv vårt kjøtt og blod, så fordervet det er, kunne likevel ikke bedra så mange om ikke du hjalp kjødet på vei.

Ve deg, du forføreriske verden! Var det ikke for deg, ville ikke så mange vakte syndere falle tilbake igjen. Men du bedrar dem, du lokker dem med deg på dine syndeveier, du holder ditt glitter fram for øynene på dem og forhekser dem og sjelene deres med din smiger. Ve deg, du forføreriske verden! Var det ikke for deg, ville mang en sjel som nå er falt, ha stått i nåden.

Ja, fordi verden er langt mer ugudelig nå enn den noen gang har vært før, legger den sterkere hindringer i veien for oss nå enn før. Derfor, du troende sjel, vær på din post nå, om du noen gang har vært det! For verden raser og vil felle deg. Å, store Gud, hjelp oss å vandre slik at når vårt liv skal endes, vi da i troen faste står – så skal til fryd alt vendes!

Endelig prøver vårt fordervede kjøtt og blod å hindre Guds barn i å stå fast i troen inntil enden. Å, du syndige kjød! Hvor mang en sjel har ikke du forført til den til slutt endte i helvetes avgrunn? Hvor mange som nå ligger i helvete, kunne ikke i denne stund ha vært i himmelen, hadde de ikke latt seg bedra av kjødet?

Hvor mange blir ikke forført av sitt horaktige kjød til utukt, av sitt vellystige kjød til fyll, av sitt tyvaktige kjød til tyveri, av sitt ulydige kjød til opprør og av sitt hevngjerrige kjød til bitterhet? Kort sagt: av sitt fordervede kjød til all slags synd og krenkelse av Gud.

Mang en har vært på vei til å omvende seg, men kjødet har hindret ham. Mang en har stått så nær troen at det bare manglet lite på at han ble overtalt til å bli en kristen (Apg 26,28). Men kjødet har hindret ham, og han gikk tilbake. Mang en har allerede vært så nær himmelen at det ikke manglet mer for at han skulle komme inn, enn det manglet for de uforstandige jomfruene. Men kjødet har hindret ham.

Å, så må da hver og en ta denne faste beslutningen:

Jeg vil stride, alting lide
for min salighet;
jeg vil kjempe, kjødet dempe,
holde fast dermed.
Hindres jeg der jeg løper,
trettes jeg, og krefter fattes,
så har jeg trøst av denne røst:
Se klenodiet!

Men nå møter vi det andre spørsmålet: Hva hjelper Guds barn til å stå fast i troen inntil enden? Det skal vi svare på i prekenens

Annen del

Dette, min venn, er verd å tenke over. Hva skal hjelpe Guds barn til å stå fast? Hvordan skal en troende sjel komme vel gjennom denne forførende verden til den gledesfylte himmelen? Her kommer en ung mann og spør meg: «Hvordan skal den unge holde sin sti ren?» (Sal 119,9). Her kommer en nykristen, en som nylig er omvendt, og spør: «Hvordan skal jeg bli bevart i troen inntil enden? Kanskje har jeg mange år igjen før jeg får lukke øynene i døden. Så mang en sjel er jo falt på halvveien til Guds rike! Kan ikke det samme skje med meg?»

Jo, jo, du troende sjel! Du har nok grunn til å spørre slik. Veien til himmelen går gjennom verden; noen annen vei kan du ikke komme. Gjennom denne ørkenen, dette røverreiret, denne skogen full av mordere – ja, sjelemordere – midt gjennom den må du ferdes.

Her ligger helvetes øverste djevel, og han har mange onde ånder under seg som hjelper ham. Alle disse er fiender av din sjel, og nå, under dette tredje ve, er de her på jorden (Åp 12,12). De er lagt hit som en garnison; de ligger her på jorden i hele regimenter, som innkvarterte soldater.

Her bor onde og ugudelige mennesker, og kanskje har du dem i ditt eget hus? Kanskje er din egen ektefelle en slik? Kanskje er dine egne barn slike? Kanskje er dine foreldre slike? Kanskje består hele slekten din av rene Satans barn? Blant

alle disse må du bo i verden, og likevel skal du bevare kronen din. Det skal noe til! For i frelsessaken går det helt som Jesus sier: «En manns husfolk skal bli hans fiender» (Matt 10,36).

Her blir du ikke kvitt synden som bor i deg. Tusen onde tanker og tusen syndige lyster gir deg strev, hindringer og besvær på denne usle jorden. Hvordan skal du komme vel og uskadd forbi alle disse fiendene av din frelse? Hvordan skal du kunne stå fast i troen inntil enden?

Paulus svarer i teksten: «Han skal også styrke dere inntil enden kommer.» Ingen annen enn Gud kan gjøre det. Han gjør det, og han skal gjøre det helt og fullt. Ikke en eneste troende sjel kan av seg selv tenke ut hvordan den skal nå fram til målet.

Apostelen Peter nevner to ting som skal bevare en troende sjel i troen inntil enden. I første kapittel av sitt første brev skriver han til Guds barn: «… dere som ved Guds makt blir holdt oppe ved tro, til den frelse …» (1 Pet 1,5). Og i tredje kapittel av sitt andre brev: «Akt vår Herres tålmodighet som frelse!» (2 Pet 3,15). Guds makt skal bevare de troende mot fiendene deres. Jesu Kristi tålmodighet skal bevare dem mot seg selv.

Ak, hør dette, dere få troende sjeler som er i kirken i dag! Det første som skal bevare dere, er Guds makt. Tenk ikke at dere, når dere først er blitt omvendt, kan dra gjennom verden på egen hånd. Ak, hva kan vel deres egen makt utrette mot en så sterk ånd som djevelen? Hva kan deres makt utrette mot en så forførende flokk som verden? Ak, hvordan skulle deres krefter strekke til mot en så mektig fiende som kjødet?

Å nei, nei, her skal det Guds makt til om dere skal komme uskadd fra alle disse fiendene. Guddommelige krefter må dere ha. Ellers – det forsikrer jeg dere – feller djevelen, verden og kjødet dere på veien, og uten slike krefter kommer dere aldri vel fram til himmelen.

Jeg legger enda til: Guds makt har alltid vært nødvendig for at et Guds barn skal kunne stå fast i troen inntil enden. Men jeg tror at Gud må fordoble sin makt om han skal kunne holde en sjel fast i denne sørgelige tiden. For nå er det jo så ugudelig at «også de utvalgte» skulle bli fordervet, «om det var mulig» (Matt 24,24).

For hundre år siden, ja bare for femti år siden, var det virkelig lettere for Gud – om jeg så må si – å holde en sjel fast i troen inntil enden enn det er nå. For nå, nå raser Satan sterkt i sin vrede, fordi han vet at han ikke har lang tid igjen før hans verste rasetid på jorden er slutt (Åp 12,12). Derfor streifer denne sjelebedrageren nå omkring som en landeveisrøver og snapper opp alle de sjelene han kan fange.

Å, dere ugudelige, dere er å beklage! Dere står helt åpne for denne røveren, og med dere gjør han som han vil. Og dere troende, se dere godt for! For slumrer dere bare en stund, kan han narre dere.

Det andre som skal bevare Guds barn, er Jesu tålmodighet. Ak, hvis ikke hans tålmodighet var, hvordan skulle det da gå? Gikk han i rette med sine tjenere, hvor skulle de da gjøre av seg? Å, du store Jesu tålmodighet, det er deg som skal bevare oss i troen inntil enden!

Til slutt har vi lovet å tale om i prekenens

Tredje og siste del

hvor nødvendig det er å stå fast i troen inntil enden.

Mang en sjel går i sin blindhet og tenker at bare den blir rørt av nåden, så er det nok; da er den beredt til å dø salig. Å, hvor mange blir ikke hele livet igjennom hindret i å komme til full omvendelse av denne innbilningen! Andre igjen går noe lenger, men tar også fryktelig feil. De tenker at når en først er blitt virkelig omvendt til Herren, da er det nok, da er det ingen fare; da slår det ikke feil at en blir salig.

Men du arme sjel! Selv om du er omvendt, selv om du alt har gått gjennom omvendelsens port og fått den første forlatelsen – mener du at du ikke til slutt kan gå glipp av himmelen? Mener du at du ikke likevel kan bli stengt ute fra bryllupssalens dører?

Jo, jo, kjære sjel, vær overbevist om at her er det stor fare på ferde! Ennå kan du bli fordømt, ennå kan du bli en brann i helvetes ild! Du har riktignok gått gjennom omvendelsen, men husk på å stå fast!

Husk at mang en har stått i nåden like så vel som du, men er falt. Husk at mang en har bekjent Kristus like så vel som du, men har tatt ordene sine tilbake og fornektet ham. Husk at mang en har vært på himmelens vei like så vel som du, men har gått bort fra den veien og inn på helvetes vei igjen.

Husk at mang en har sittet som en frisk grein, podet inn i stammen på vintreet Kristus, men greinen er visnet, og nå ligger den og brenner i helvetes ild. Husk at mang en har vært et lem på det åndelige legemet som har Kristus til hode, men ved treghet og likegyldighet har han fått åndelig koldbrann og er blitt saget av legemet.

Ja, glem aldri de ordene Paulus sier: «Inntil enden»! Du kan stå i nåden noen år, men hva hjelper det om du ikke står inntil enden? Du kan løpe en tid på livets vei, men hva hjelper det om du ikke løper inntil enden – ja, inntil enden? Ak, det ordet burde sette hver sjel i den største bekymring og ettertanke!

Å, du ugudelige, hvordan vil det gå med deg ved enden? Å, du hykler, hvor tar du veien ved enden? Ak, du som er omvendt, tenk på å stå fast inntil enden, ellers er alt tapt! Å, så stå da opp, rop og be, om du har lært å rope og be: «Herre Jesus, gi meg en salig ende!»

Hva sa Jesus i inngangsordene våre? «Vær tro inntil døden,» sa han, «så vil jeg gi deg livets krone.»

Nå taler jeg først til deg, du ugudelige! Ak, du beklagelsesverdige sjel, som går din vei fram som det faller deg inn, i Satans garn og snarer som djevelens fange, og som handler og gjør etter din egen vilje! Du som følger med i den store ugudelighetens strøm som renner gjennom hele verden i våre tider! Du som lever i hor, i fyll, i bedrag og all slags hardhet og skjelmsstykker mot din neste, i løgn og baktalelse, i eder og forbannelser, i forakt for sabbaten og Guds ord! Jeg vil spørre deg før jeg slutter: Vil du være tro i dette inntil døden?

Vil du være så ugudelig og egenrådig som du er nå, inntil døden? Vil du synde, lyve, drive hor, stjele, bedra, baktale og gjøre alt det onde som faller deg inn, inntil døden? Vil du ikke holde opp i tide, før døden overfaller deg? Skal ingen

preken få overtale deg til å omvende deg? Vil du holde fast ved syndene dine inntil døden?

Nå vel, så gjør da slik, siden du ikke vil gjøre annerledes! Hold ut og vær tro i djevelens tjeneste inntil døden, vær tro i dine laster, i din døde tro, i ditt hykleri inntil døden! Men vit også at livets krone mister du, og forbannet er du i livet, i døden og etter døden.

Så taler jeg til deg, du feige, redde og ustadige sjel. Du er visst ikke tro inntil døden; mange ganger er du ikke tro én time. I kirken blir du rørt og grepet, og når prekenen er slutt, er du like hard igjen. Lenger rakk ikke din troskap.

Du er så feig og redd for verden. Om verden sier et eneste hardt ord til deg – ja, den trenger ikke engang å åpne munnen og tale, nei, verden trenger bare å vise deg en sur mine, et uvennlig blikk – så legger du straks alle tanker om omvendelse bort. Ak, tenk om de ville fengsle og drepe deg, hva skulle det da bli av deg? Å, da ville du fornekte både Frelseren og alt som hører Frelseren til, bare du kunne slippe fengselet og døden!

Å, hvordan kan du tenke på å få livets krone? Nei, «de feige … deres del skal være i sjøen som brenner med ild og svovel» (Åp 21,8). Gud gi at disse ordene må ramme deg slik at du blir tro heretter!

Men du troende sjel, til deg taler jeg aller sist i denne prekenen: Vær du tro inntil døden! Om du så skulle bli forfulgt av annethvert menneske, så vær likevel tro inntil døden! Om du skulle komme til å ligge i den hardeste sykdom, så vær likevel tro inntil døden! Om dødsangsten skulle bli aldri så tung, så la ikke den kampen slå deg ned, men vær tro inntil døden!

Om det blir en alminnelig forfølgelse og de vil brenne deg levende, så vær likevel tro inntil døden! Om du møter motstand fra foreldre og barn, fra ektefelle og venner, så vær likevel tro inntil døden – tro i bønnen, tro i troen, tro i årvåkenheten, tro i kjærligheten, tro i håpet, tro i den kristne lære, tro inn i den bleke død! For den som er tro, får livets krone. Men «dersom han unndrar seg», sier Herren, «har min sjel ikke behag i ham» (Hebr 10,38). Amen.

19. søndag etter treenighet: Den som vil høre, han får høre! – del 1

> «Han gikk da om bord i båten og satte over sjøen og kom til sin egen by. Og se, de bar til ham en mann som var lam og lå på en båre. Da Jesus så deres tro, sa han til den lamme: Vær frimodig, sønn! Dine synder er deg forlatt! Og se, noen av de skriftlærde sa ved seg selv: Denne spotter Gud! Men Jesus så hva de tenkte, og sa: Hvorfor har dere onde tanker i hjertet? Hva er lettest, å si: Dine synder er deg forlatt – eller å si: Stå opp og gå? Men for at dere skal vite at Menneskesønnen har makt på jorden til å forlate synder – og nå taler han til den lamme: Stå opp, ta sengen din og gå hjem til ditt hus. Og han reiste seg opp og gikk hjem til sitt hus. Men da folket så det, ble de grepet av frykt, og de priste Gud som hadde gitt mennesker så stor en makt.» (Matt 9,1–8).

Holdt i Tölö kirke 1803.

«Så sier Herren Herren: Den som vil høre, han får høre! Den som vil la det være, han får la det være! For en gjenstridig ætt er de.» Med disse kraftige, vekkende ordene tiltalte Herren selv profeten Esekiel i Det gamle testamente, da denne rettsindige Guds tjener skulle tale på Guds vegne til det forherdede jødefolket. «Så sier Herren Herren: Den som vil høre, han får høre! Den som vil la det være, han får la det være! For en gjenstridig ætt er de.» Ordene står i Esekiels bok, kapittel 3, i det 27. og siste verset.

Akkurat de samme ordene har vi grunn til å tale i vår tid til de kristne som vi er satt til å forkynne Guds kraftige ord for, og som djevelen har forblindet i så stor utstrekning. Å, det er et tungt arbeid å være lærer i disse siste tidene, nå som det heller mot verdens ende! Vi som har tatt på oss dette viktige og ansvarsfulle embetet, har ved Herrens nåde strevd på alle måter vi har kunnet.

Vi har prøvd det ytterste for å rive sjeler ut av klørne og gapet på helvetes løve. Vi har formant, advart og refset i Jesu Kristi dyrebare navn. Vi har tigget og bedt syndere så inderlig vi har kunnet at de for sine arme sjelers skyld skulle være kloke og forstandige, og ikke så likegyldig kaste seg inn i et pinested der det ikke er noen utfrielse å vente.

Og likevel ender alle prekenene våre, alle våre taler til syndere, på samme måte: Med sorg må vi slutte med de ordene jeg har tatt som inngang i dag: «Den som vil høre, han får høre! Den som vil la det være, han får la det være! For en gjenstridig ætt er de.»

I denne innledningen har jeg altså to ting å legge fram. For det første roper jeg: 1) «Den som vil høre, han får høre!» I dag skal jeg igjen banke på hjertene og samvittighetene deres med den hammeren som knuser fjell. I dag skal jeg igjen bruke det skarpe, tveeggede sverdet som «trenger igjennom helt til det kløver sjel og ånd, ledd og marg» (Hebr 4,12).

I dag skal jeg igjen – må Gud virkelig styrke meg til det! – arbeide med hjertet ditt, du arme synder, med det ordet som kan vekke synderen opp av den dypeste åndelige søvn og død. Og allerede i begynnelsen må jeg ty til Herrens ord til Esekiel: «Den som vil høre, han får høre!»

Her menes det slett ikke å høre med kroppens to ører. For gjelder det den hørselen, så hører dere alle sammen med dem i denne stund. Nei, her er det ikke tale om de ørene Skaperen har skapt dere med. Her er det tale om de ørene Helliggjøreren gir en sjel i vekkelsen og omvendelsen. Og da, da er det visselig stor grunn til å rope i disse høyst ynkelige og bedrøvelige tider: «Den som vil høre, han får høre!»

«Den som vil høre» – det vil si: om det er noen som vil høre. Om det er en eneste sjel som ikke helt har satt seg fore at djevelen skal få tette igjen hjertets ører på den hele livet. Om ikke Satan har ødelagt den åndelige hørselen hos hver eneste en. Om det er noen som hører og lyder når Gud roper og kaller i hans arme sjel – om det er noen som hører, så får han høre.

Å, mine hjertens venner! Det er noe ved disse ordene fra Herren som vi særlig må legge oss på hjertet. Jesus, Guds Sønn, sier i sin preken om de fire slags såjord: «Den som har ører, han høre!» (Matt 13,9). Jesus, Guds Sønn, befalte Johannes å skrive på slutten av brevene til de sju menighetenes engler: «Den som har øre, han høre hva Ånden sier til menighetene!» (Åp 2 og 3).

Men tenk, tenk! Lenger fram i Åpenbaringsboken lyder disse ordene enda sørgeligere til oss arme mennesker som lever i Satans siste rasetid, mot slutten av det tredje ve. Les vers 9 i Åpenbaringsboken kapittel 13. Det gjelder nettopp vår tid. Å, hvor sørgelig dette verset lyder i Guds Ånds eget språk! Der heter det: «Dersom noen har øre, han høre!» (Åp 13,9).

Ja, ja, så jammerlig ille står det til i våre dager. Så forskrekkelig er tilstanden i kristenheten i denne grufulle tiden at en må lete med lykt og lys etter en sjel som har bare ett eneste øre. En må rope: Mon, mon det er noen blant alle disse mange harde, blinde og forherdede sjelene som en nå finner overalt i kristenheten, hvor en enn vender seg – mon det her er noen som har så mye som ett øre? Å ve, å ve! Er det ikke i høyeste grad skremmende at en skal måtte si dette sørgelige: Mon?

Dessuten betyr disse ordene i Åpenbaringsboken dette: Nå, på den ytterste grensen av dette forferdelige tredje ve, er Guds klare, sanne og kraftige ord kommet i en slik forakt – det er nå så foraktet av høye og lave, av lærde og ulærde, av prester og tilhørere – at dette ordet som gir livet, snart må bli en hemmelighet. Noen få sjeler sender det liksom fra den ene til den andre og hvisker det stille i øret på hverandre.

For verden, den onde verden, holder på å drive Gud bort fra jorden. Mange er alt blitt så frekke og formastelige at de knapt tåler lyden av Guds ord, særlig

når det blir lagt fram med kraft. Ofte må en lete gjennom hele menigheter, og bare med stor møye finner en noen sjel som har ett øre. Slik står det til andre steder, og slik står det til her. Slik ser det ut i andre menigheter, og slik ser det ut i denne menigheten.

Men er det noen i hele denne kirken i dag som har ett øre? Er det en eneste under dette kirketaket som hører med et slikt alvor at han vil lyde og følge det han hører? Er det noen som med makt vil trenge seg fram til himmelriket, om det så skulle koste ham aldri så mye strev? Så hør da du, siden de andre ikke vil høre! Så hør da du, om så djevelen har bedøvet alle de andre! Så hør da du, om du så skulle være helt alene og ikke få en eneste i hele kirken med deg!

Så hør da du, og frels din sjel, siden de andre ikke spør etter om sjelene deres skal gå fortapt! Jeg spør, og jeg ser meg liksom omkring i hele kirken: Er det noen slik her, så får han høre! «Den som vil høre, han får høre!»

Men i inngangsordene mine roper Herren også: 2) «Den som vil la det være, han får la det være!» Dette lyder underlig for dem som ikke forstår hva Herren mener. Mang en kunne tenke: Er det da likegyldig for Gud om synderen lyder hans ord eller gjør hva han vil, siden han sier: «Han får la det være»? Nei, nei, du arme synder, det er slett ikke meningen.

Når Gud sier: «Den som vil la det være, han får la det være!» – så betyr det dette: Du forherdede sjel som stadig spenner mot brodden! Vil du ikke angre, hate og forlate syndene dine, så la det skje på egen risiko. Men vit at det du ikke vil angre her i verden til din omvendelse, det får du angre i helvete til din fordømmelse.

Vil du ikke la nåden hjelpe deg til en sann og levende tro, som skaper hele ditt syndige sinnelag om, så la det da være. Men vit at du kommer til å bli grufullt sint på deg selv når du en gang skal ligge i den brennende svovelsjøen og tenke tilbake på denne nådetiden du forsømte så skammelig. Da kunne du så godt ha blitt hjulpet, om du bare hadde villet la deg hjelpe.

Vil du ikke leve hellig, vil du ikke vandre varsomt, vil du ikke daglig dø fra den forbannede synden, vil du ikke gå den korsfestelsens vei som Den hellige skrift foreskriver, vil du ikke la deg helliggjøre helt og fullt, både på legeme, sjel og ånd – så la det være. Men husk og vit at på et syndig liv følger en usalig død.

Husk og vit at den som lever vanhellig, han dør forbannet. Husk og vit at alt som ikke er korsfestet og døden overgitt, alt som lever det fordømte syndelivet, det skal til helvete – om det så aldri så kunstferdig blir sminket og forgylt med dypt hykleri i denne verden.

«Den som vil la det være, han får la det være» – det vil si: Hjelper det ikke, alt vi ber og formaner deg om å omvende deg i tide, før himmel og frelse er så sørgelig tapt at de aldri mer kan vinnes tilbake – hjelper det ikke, så la det da være. Men jeg sier deg på forhånd at du forbanner deg selv før du har vært død en eneste time.

Hjelper det ikke, så la det da være. Men jeg spår deg hvordan det går: Du kommer ikke inn gjennom døren til det salige himmelriket. Du blir værende utenfor himmelen og skal være inne i helvete så lenge Gud er Gud. Hjelper det ikke, så la det da være. Men forferdelig skal du skrike når du kommer i pinen og

tenker tilbake på hvor dum du var som ikke passet bedre på din udødelige sjel mens du ennå kunne redde den.

Ja, så mye skal dere alle sammen vite: Sannheten skal ikke bli fortiet, ordet skal bli åpent forkynt også denne søndagen. «Den som vil høre, han får høre! Den som vil la det være, han får la det være!» For nå, nå preker vi for et ulydig folk. Ja, aldri har folk vært så ulydige mot Herrens ord som de er i denne tiden.

Dyrekjøpte tilhørere! Ved Guds nåde har jeg satt meg fore denne søndagen å innprente tre grunnlærdommer i vår kristne tro i hjertene til dere alle. De er så ubestridelig viktige at det aldri er verdt for synderen å tenke på noen frelse om han ikke følger dem.

Aller først tenker jeg å legge fram den lærdommen at synderens store synder må angres så inderlig at han ikke bare gråter og sørger over dem. For det kunne du gjøre hele livet og like fullt fare til helvete når livet tar slutt. Nei, syndene må angres slik at det vokser fram et uhyklet hat til dem i sjelen, så ærlig og uforbeholdent som en aldri før har kjent.

Dernest tenker jeg å legge fram den lærdommen at den angrende synderen skal føres til en slik tro på Guds Sønn som har liv og kraft med seg – liv og kraft til å drepe den gamle Adam, liv og kraft til å gjøre mennesket ikke bare salig, men fremfor alt hellig, hellig for sjelens og frelsens skyld.

Og aller sist tenker jeg å legge fram den daglige helliggjørelsen. Uten den er det umulig noen gang å få se Gud med glede – synderen får tro, tenke og innbille seg hva han vil og kan.

Gud styrke meg nå, så dette kan bli lagt fram, ikke etter menneskers behag og vilje, men med Åndens og kraftens bevis! Styrk meg, Gud, så ordet i dag kan bli talt med nidkjærhet og alvor, med lys og kraft i min egen arme sjel! Hjelp også, Gud, for Jesu Kristi skyld, ved Den Hellige Ånd, at denne søndagen ikke må gå helt tapt for hver eneste sjel som er under dette kirketaket.

Å Herre, å Herre! Det er alltid min bønn at minst én sjel ved hver preken må bli revet ut av djevelens vold. Én hver gang, Herre Jesus, om det ikke blir flere! Det ber jeg alltid om, og det er min arme bønn i dag. Hør meg og dine barn som ber om det! Amen. Fader vår osv.

Evangeliet: Matt 9,1–8.

I Herrens navn tar vi nå for oss tre usigelig viktige lærdommer i vår kristne tro. Over dem setter jeg denne overskriften: «Den som vil høre, han får høre! Den som vil la det være, han får la det være!»

Jeg setter denne overskriften 1) over læren om den sanne anger over synden, som ligger i ordene: «Dine synder». Jeg setter denne overskriften 2) over læren om den levende troen på Guds Sønn, som ligger i ordene: «er deg forlatt». Og jeg setter denne overskriften 3) over læren om det hellige livet, som jeg finner i ordene: «Stå opp og gå.»

Å Herre Jesus, hjelp! Å Herre Jesus, la det gå vel i denne stund, til din ære og til lærdom for oss alle, til vår forbedring og vår frelse! Amen.

I Herrens navn er det altså blitt mitt gudelige forsett i denne stund å legge fram tre usigelig viktige lærdommer i vår kristne tro. Over disse tre lærdom-

mene setter jeg inngangsordene mine som en vekkende overskrift: «Den som vil høre, han får høre! Den som vil la det være, han får la det være!»

Første del

Den første læren jeg altså legger fram i første del av betraktningen vår, er læren om den sanne anger over synden, som ligger i ordene: «Dine synder». Ja, slik sa jo vår Jesus til mannen i dagens evangelium: «Dine synder er deg forlatt!»

Her blir det fortalt at Jesus kom til sin egen by. Med denne byen menes Kapernaum. Det er nemlig høyst bemerkelsesverdig at den høylovede Frelseren, etter at han hadde tiltrådt sitt profetiske embete på jorden, fant for godt å leie hus i Kapernaum et helt år. Der gjorde han undergjerninger og forkynte Guds ord.

Det var nettopp dette året Jesus selv taler om hos profeten Jesaja, når han sier: «Herren Herrens Ånd er over meg, fordi Herren har salvet meg … til å utrope et nådens år fra Herren» (Jes 61,1–2). En særdeles opplyst utlegger av Skriften har med sterke grunner vist at dette Herrens nådige år nettopp var det året vår Frelser bodde i Kapernaum.

Å, en stor ære for denne byen, at den så lenge hadde Jesus selv som innbygger! Men å, jammer og hjertens ve! Hva sier dere, mine venner? Tenk at folket i byen forherdet seg mot det aller største nådebesøket de noen gang kunne få i verden! Tenk at det ikke hjalp at Guds Sønn selv var i byen hele dette nådige året og forkynte for dem!

Det er derfor han tiltaler Kapernaum så skarpt: «Og du Kapernaum, som er blitt opphøyet like til himmelen! Like til dødsriket skal du bli nedstøtt» (Matt 11,23).[1] Visst var Kapernaum opphøyet like til himmelen da den store Jesus fant for godt å bo der. For mens han bodde i byen, var det jo som om hele himmelen hadde holdt til der. Men da ikke engang dette kunne bevege innbyggerne til omvendelse, ble også Kapernaum støtt ned like til dødsriket.

Her i Kapernaum var det altså at Jesus en gang satt i et hus og forkynte for en stor menneskemengde som var samlet. Til dette huset bar de en lam mann, en mann som var rammet av slag. Jesus så på mannen. Han så at her var en sjel som sto til å hjelpe. Han så at mannen ikke bar på noen hyklersk sorg, men på en sann anger i hjertet. Derfor sa han også disse hjertelig vederkvegende ordene til ham: «Vær frimodig, sønn! Dine synder er deg forlatt!»

Legg merke til hva som ligger i disse ordene fra Jesus! De er visselig liflige. Men det ligger også noe i dem som burde sette deg, du trygge synder, i den ytterste forskrekkelse. «Dine synder,» sier Frelseren – «dine synder». Å, ingen munn kan nevne noe mer forferdelig! «Dine synder.»

Å, du sjel som er så trygg i synden! Lendene dine burde skjelve og sjelen din bli grepet av stor forskrekkelse når jeg bare uttaler disse ordene. For hvilke forferdelige ting er syndene dine i stand til å utrette? Jo, hør nå – og Gud røre, slå og bevege hjertet ditt når du hører dette!

Syndene dine har satt deg i et slikt fiendskap med den store Gud i himmelen at du aldri får bo sammen med ham i hans himmelske boliger om du ikke blir fri for dem. Syndene dine er som en stor, forferdelig skillemur som er reist mellom

[1] Linderot har «indtil Helvede», slik de gamle oversettelsene har det.

ditt hjerte og Guds hjerte. Og sannelig, sannelig, du kommer aldri nær Gud før denne muren blir revet ned ved en sann omvendelse.

Syndene dine skal en gang ta fra deg herlighetens uforgjengelige krone, så den aldri kommer på hodet ditt – så sant du ikke søker og får hjelp ut av synden. Syndene dine skal en gang lukke himmelen så hardt for deg at den ikke kan åpnes, om du så gråter og skriker aldri så sterkt: «Herre, Herre, lukk opp for meg!»

Syndene dine forhekser og bedrar deg helt til de har styrtet deg rett ned i sjøen som brenner med ild og svovel. Syndene dine gir deg en ond samvittighet her i livet. Og der må du gå, din usling, og slepe på den ormen som gnager deg både natt og dag. Der må du gå bare fordi du ikke vil bli kvitt synden.

Syndene dine – å, de gjør deg en skade som ikke kan erstattes! For de gjør deg usalig i døden, fortvilet i dommen og forbannet i helvete. Alt dette gjør den forbannede synden. Og – den elsker du! Den har du omsorg for som om den var en stor skatt. For den ber du, at den fremfor alt skal få beholde livet. Over den vokter du så engstelig at om noen rører ved den, er det som om de rørte ved øyestenen din. Å, du arme, elendige synder, hvem kan beskrive din blindhet? Gud i himmelen åpne øynene dine!

Dette er nå sagt i alminnelighet om synden som skal angres. Men jeg vil komme den trygge synderen enda nærmere. Om det var mulig, vil jeg rive ham helt inn i samvittigheten med en enda nøyaktigere beskrivelse av synden. Derfor vil jeg ta for meg et bemerkelsesverdig sted i Bibelen, kong Davids salme 14, der læren om synden blir lagt fram i hele sin dybde: «Til sangmesteren. Av David. Dåren sier i sitt hjerte: Det er ingen Gud» (Sal 14,1).

Kom nå hit, min arme tilhører, du som ennå står på din fordervede naturs grunn! Her skal du få høre deg selv beskrevet i din rette, fordømte skikkelse. Vil du vite hvilken forbannet ting syndene dine er i Herrens øyne, her skal du få høre det! Å, at du måtte kjenne deg igjen, gi deg skyldig og la deg hjelpe til anger!

«Dåren sier i sitt hjerte: Det er ingen Gud.» Nå tenker du kanskje: Ja, Gud skje lov, den synden har ikke jeg på meg! Gud bevare oss, hvem kan vel være så skamløs at han skulle si: Det er ingen Gud? Å, du blinde sjel! Øynene dine er ikke åpnet. Du vet verken hva du tenker eller hva du sier. Du behøver slett ikke være så uforskammet at du sier: Det er ingen Gud. Det kan være nok at du lever som om det ikke fantes noen Gud. Og slik lever dere jo alle sammen, både dere fine og dere grove syndere.

Eller hvordan lever du, du fordrukne dranker? Er det ikke sant? Lever du ikke som om det ikke fantes noen Gud? For trodde du virkelig av hjertet at Gud er til, kunne du umulig gang etter gang forvandle deg til et svin med det fordømte fylleriet ditt.

Hvordan lever du, du horaktige, du utuktige synder? Har jeg ikke rett i at du lever som om det ikke fantes noen Gud? For trodde du virkelig av hjertet at det finnes en Gud, så trodde du også at han vet alt. Da trodde du at han ser ditt fordømte hor, om du så ville gjemme deg innenfor de tykkeste murer. Og det skulle sette deg i en slik frykt for denne Gud at du ikke våget å søle legeme og sjel til i hor slik du gjør.

Det samme gjelder dere, dere fine syndere som er så sømmelige for verden. Hva gjør dere annet enn å leve som om det ikke fantes noen Gud? Dere vet at denne Gud ikke er fornøyd med litt ytre sømmelighet. Dere vet at han krever mer.

Dere vet at han først og fremst ser på hjertet, hvordan det står til der inne. Hjertet skal være forandret og renset, det vet dere. Og likevel går dere her og begynner og ender det ene året etter det andre, uten at en noen gang hører om en hel omvendelse av hjertet. Hva vil dere kalle dette? Er det ikke å leve som om det ikke fantes noen Gud?

Følg meg enda lenger! Jeg vil vise deg dine synder etter denne salme 14 av kong David, du menneske som er så trygt i synden. Her sier Gud om de rent naturlige, de uomvendte synderne: «De duger ingenting» – nemlig i sitt forhold til seg selv. «De er en vederstyggelighet med sitt vesen» – nemlig for Gud. «Og det er ingen som gjør godt» – nemlig mot sin neste.[2]

«De duger ingenting.» Ja, nettopp slik er det med dere alle sammen, alle dere som ligger døde i deres overtredelser og synder. Dere duger ikke, så mange dere er. Å, du usling som sover i synden! Du er udugelig på alle måter i åndelig henseende.

Du duger ikke til å be. Du duger ikke til å angre de store syndene dine. Du duger ikke til å tro levende på Herren Jesus. Du duger ikke til å føre et liv som behager Gud. Du duger ikke til å love og prise Herren med et virkelig brennende hjerte. Du duger ikke til å gå to skritt på forbedringens og omvendelsens vei. Og slik duger du ikke til å bli salig, du duger ikke til å komme innenfor himmelens port, så uren som du er.

Men jeg vet nok hva du duger til. Du duger til å tjene djevelen. Du duger til å slite deg i hjel for verden og jorden. Du duger til å øve deg med stor flid i allslags mørkets gjerninger. Du duger til å hykle, forstille deg og gå og halte til begge sider. Du duger til å vri og vrenge Guds ord etter kjøtt og blod og etter den gamle Adams sinn.

Og slik duger du til å ligge i helvete. Du duger til å flyte omkring i den brennende sjøen som en forbannet, brennende vedkubbe i all evighets evighet. Men i åndelig henseende, for Gud og din sjel, duger du slett ikke.

Å, blir du ikke helt forskrekket når jeg maler din sørgelige sjeletilstand med disse fargene? Rammer og beveger det deg ikke det minste når du hører at det står så ille til med deg? Skulle du kunne gå glad og rolig hjem, eller legge deg med glede om kvelden, når jeg nå har sagt deg av Herrens ord hvor forferdelig tilstanden din er?

Å, Gud nåde meg for deg, du arme verdens og djevelens barn! Du kan høre slike tydelige beskrivelser av syndene dine fra selve Den hellige skrift, og likevel skal du ligge der så steindød på syndeleiet ditt, sove og være fornøyd, som om dette ikke angikk deg. Må en ikke gyse for en så dyp søvn?

Er det ikke forferdelig at syndere kan vite at de ikke duger, og likevel ikke ta det det minste til hjertet? Har ikke djevelen selv forblindet dem? Jo, ingen

[2] NB: «Onde og avskyelige er deres gjerninger. Det er ikke noen som gjør godt» (Sal 14,1).

annen enn han. Hva i Herrens navn sier nå våre mange åndelig døde syndere når de hører at Gud sier om dem alle: «De duger ingenting»?

Hva sier David mer om syndene dine? La oss lese videre i salmen jeg nettopp nevnte, så skal vi få se det med forskrekkelse. «Dårene er en vederstyggelighet med sitt vesen,» sier han. Å, forferdelige ord! Jeg synes det burde gå deg gjennom marg og bein, du åndelig døde synder, at Gud skal kalle deg en vederstyggelighet. Hør dette, og la det trenge som et dypt stikk inn i ditt innerste hjertes grunn!

Du er en vederstyggelighet for Gud med hele ditt vesen. Du stinker og lukter verre for Gud i himmelen enn det vemmeligste åtsel som ligger slengt ut på marken. Den grove synderen stinker i sine grove laster. Å, du dranker, du er en slik vederstyggelighet, du lukter så ille for Gud i ditt urene fylleri, at han ikke kan slippe en slik forbannet drukkenbolt inn i himmelen uten at det skjer en omvendelse.

Å, du horkar og du skjøge, du lukter av dette helvetes horeriet som en illeluktende bukk! Og omvender du deg ikke fra dette urene livet, skal du bli en av de ulykkelige bukkene som på dommens dag skal stilles på Dommeren Jesu venstre side. Å, om du visste og trodde hvilken vederstyggelighet du er i denne løsaktigheten din!

Men å, å! Det er nok flere enn disse grove og åpenbare synderne som er en vederstyggelighet for Gud. Jeg skal gripe enda dypere inn i hjertet ditt med dette ordet. Vet du hva? Så lenge det ikke har skjedd en fullkommen overgang hos deg, så du en gang for alle er gått over fra den åndelige død til det åndelige liv, så er du en vederstyggelighet for Gud med alt du tenker, taler og gjør.

Når du lever aller vakrest, når du i dine egne øyne handler aller best, når du skal være aller mest andektig, så er du likevel en vederstyggelighet. For det rene hjertet er ennå ikke skapt, og så lenge er alt urent. Du er en vederstyggelighet når du sitter i kirken. Du er en vederstyggelighet når du kneler ved alteret og tar imot Kristi legeme og blod. Du er en vederstyggelighet med all din lesning, all din bønn og sang. Du er en vederstyggelighet når du våkner om morgenen, når du legger deg om kvelden, og under alt ditt arbeid hele dagen igjennom.

Jeg vet altfor godt at dette er en hard tale som du ikke gjerne vil høre. Jeg vet at du ikke tror dette ordet fra Herren. Nei, du mener at det står bedre til med deg enn det virkelig gjør. Du mener at alt er vel, men det er ille. Men tenk om det satt et vindu på hjertet ditt, så du kunne se inn i hjertets dyp! Å, du skulle få se slike ting at du ville falle i den ytterste forskrekkelse og bestyrtelse.

19. søndag etter treenighet: Den som vil høre, han får høre! – del 2

Å, om bare Den Hellige Ånd kunne få åpne øynene dine! Å, om han fikk åpne hjertet ditt i denne stund, så du fikk kaste et blikk inn i dette forferdelige dypet! Du skulle få se at det er forferdelig gods som ligger i dette skattkammeret. Da skulle du gi Gud rett i at han har talt sant gjennom kong Davids munn når han kaller deg en vederstyggelighet.

Men David går videre når han skal beskrive synden. Han sier også hvordan de uomvendte synderne er mot sin neste. Ingenting duger de til når det gjelder dem selv. En vederstyggelighet er de for Gud. «Og det er ingen som gjør godt» mot sin neste. Jo, jo, du beklagelsesverdige sjel som bare står i din natur, i ditt kjøtt som ikke er døden overgitt, i den gamle Adams hud! Så sant den levende Gud lever: Du er ikke bedre mot din neste, så lenge det ikke skjer noen forandring i denne tilstanden.

Kom og se nøye på deg selv her, så skal det bli åpenbart for deg hvor grufullt du har syndet mot nesten. Eller er det ikke en stor, forbannet synd at du, arme, ulydige barn, kan være så gjenstridig mot alle gode og kristelige formaninger? Er det ikke en stor, forbannet synd at du, syndige far og mor, skal være så likegyldig for dine arme barns dyrekjøpte sjeler at du med all flid fostrer dem opp i djevelens tjeneste?

De lærer seg å banne når de hører deg rope på djevelen. De lærer seg å lyve når de hører deg fare med løgn. De lærer seg bitterhet når de ser at du er sint og oppirret. De lærer seg utukt når de hører deg drive med utuktig skjemt. De lærer seg å sette pris på jordisk gods når de hører deg skryte av pengene, og når de ser hvordan du higer og trakter og fekter etter denne verdens skatter.

De lærer seg å bli uverdige nattverdgjester når de blir voksne, for de ser hvordan du løper som et svin til Herrens nattverd – uten selvprøvelse, uten grundig omvendelse, uten en rett forberedelse av hjertet. Er ikke dette synd? «Dine synder,» sa Frelseren til den lamme mannen. Jo, jo, syndene dine blir mange når du bare regner riktig.

Er det ikke en stor, forbannet synd at du kan bli så ond, så bitter, så full av hevn og harme om et menneske våger å komme deg det aller minste for nær, eller sier så mye som et eneste ord mot deg, så du etterpå ofte ikke kan fordra det mennesket? Er det ikke en stor, forbannet synd at du dag ut og dag inn kan gå

og glede deg over så mange fordømte, utuktige tanker, more deg med så mange utuktige lyster, tale så mange utuktige ord, synge så mange utuktige viser og drive med så mye utuktig skjemt?

Er det ikke en stor, forbannet synd at du kan øve så mye urettferdighet, så mye hardhet og ubarmhjertighet mot din neste på tusen måter? Er det ikke en stor, forbannet synd at du er så full av avind, misunnelse og ukjærlighet at en i hundre tilfeller kan merke at kjærligheten er slukket og at du ikke har noen rett kjærlighet til nesten, slik du likevel skulle ha?

Å, å, David har dessverre altfor rett: «Det er ingen som gjør godt» mot sin neste! Men mener du, du synder, at du kommer inn i himmelen med alt slikt? Ikke gjøre godt og likevel komme inn i himmelriket – mener du at det passer sammen? Å nei! «Far ikke vill! Gud lar seg ikke spotte!» (Gal 6,7). Synden skal du angre. Hate den og slippe den skal du, ellers blir det aldri hjelp, aldri nåde, aldri frelse.

La oss lese enda lenger i salmen. Å, her er et klart speil der synderen kan få se hvor forferdelig det står til med hans arme sjel! «Herren skuer fra himmelen ned på menneskenes barn for å se om det er noen forstandig, noen som søker Gud,» sier David (Sal 14,2). Hører dere, mine venner, hva det står her om det altseende øyet?

Herren ser ned fra himmelen på alle mennesker. Herren ser ned fra himmelen på alle dem som nå er til stede i denne kirken på denne søndagen. Han ser meg og dere alle rett inn i hjertet. Han ser hva som ligger skjult i de hemmeligste kroker og mørkeste kriker i sjelen din.

Hvor slu, utlært og kunstferdig hykleren enn er, så nytter det ikke at han tenker på å skjule seg for dette øyet. Hvor tiltalende og klok du enn kan være, du blinde munnkristen med din halve, haltende kristendom – ja, mangen gang så klok at intet menneske kan merke at det bor bare falskhet i sjelen din – så er det likevel helt umulig for deg å skjule denne skinnhelligheten for Guds altseende, skarpe øye.

Nei! Her, for dette øyet, ligger du åpen med alle dine forsetter, alle dine tanker og begjær. Dette øyet ser utukten din, selv om du lukker deg inne i det mørkeste kammer. Dette øyet ser ditt hjerte som ikke er født på ny, hvor mye du enn vil dekke det til med ytre sømmelighet og vakkert skinn. «Herren skuer fra himmelen ned på menneskenes barn for å se om det er noen forstandig, noen som søker Gud.» Men det var ingen.

Her blir det nevnt to store elendigheter hos det rent naturlige mennesket, det som ikke er født på ny. Det er ødelagt og fordervet når det gjelder begge sjelens krefter, både forstanden og viljen. Forstanden er fordervet: mennesket er ikke forstandig. Viljen er fordervet: mennesket spør ikke etter Gud.

Den uomvendte synderen er ikke forstandig. Å, en grufull synd! Eller er det ikke en stor, en forferdelig synd at du, synder, skal gå her gang etter gang så forskrekkelig dum og uvitende i hele frelseslæren vår at du ofte ikke kjenner de første bokstavene i Guds ord? Og her er likevel bibel, her er katekismer. Du har salmeboken og evangelieboken din, og du har kanskje flere andre gudelige bøker. Ja, her blir Guds ord forkynt for deg den ene helligdagen etter den andre!

Å, det kan jo aldri forsvares for Guds domstol at du like fullt skal være uforstandig! Og likevel er du det. Ja, du ville komme i stor frykt og beven om du så hele dypet av din uforstand.

Du er nok ikke uforstandig i timelige, verdslige ting. Nei, i verden og jorden er du forstandig nok. Du er forstandig i jordbruket ditt, forstandig i driften av gården din, forstandig i handel og vandel. Ja, der, der bruker du forstanden din. Der vikler du deg inn og graver deg ofte så dypt ned at Gud må slå rene tordenslag på ditt hjerte, som verden tynger, om han skal kunne slite verdens snarer av deg.

Å, du mørke usling! Er du forstandig når det gjelder jorden og verden, så er du ikke like forstandig når det kommer an på himmelen og frelsen, på forbedringen og omvendelsen. Nei, nei! Da handler du så tåpelig, så dumt, som om du helt hadde mistet både vett og forstand. Å, det sitter ingen dåre på sykehusene våre som er så gal, så avsindig, som du er!

Slik kaller også Guds Ånd uttrykkelig alle uomvendte syndere dårer i denne Davidssalmen som jeg nå forklarer. Står det ikke slik med rene ord: «Dåren sier i sitt hjerte: Det er ingen Gud»? Og hva sa Gud til den rike bonden? «Du dåre!» sa han. «I denne natt kreves din sjel av deg. Hvem skal så ha det du har samlet?» (Luk 12,20).

Jo, jo, dette er noe for våre jordens treller å høre på! De er dårer, om de så holder seg selv for aldri så kloke. Og slik er dere alle, før dere får forstanden igjen i den sanne omvendelsen. Gud ser etter om det er noen forstandig, men det er ingen.

Enda mer: Den synderen som ikke er født på ny, spør ikke etter Gud. Dette er høyst forskrekkelig, men det er likevel sant. En kan komme hvor en vil – i hvilket prestegjeld, i hvilken menighet, i hvilket hus en vil. En kan komme til lærde eller ulærde, til høye eller lave. Etter alt annet blir det spurt, men Gud er glemt. Å, hvor jammerlig dette er!

En kan bare gå inn i husene og høre etter, så skal en få høre hva folk spør mest etter. Hør dem bare fra de står opp om morgenen til de legger seg om kvelden. En hører dem nok spørre: Hva skal jeg spise? Hva skal jeg drikke? Og hva skal jeg kle meg med? Hvordan skal jeg forsørge meg selv, min hustru og mine barn? Hvordan skal jeg kunne skrape sammen, samle og tjene? Hvordan skal jeg kunne drive handel og vandel med hell og fordel? Hva skal jeg få til skattene? Hvordan skal jeg bære meg at så alt strekker til året ut?

Ja, slikt spør du etter, og det ligger deg på hjertet, du usle, elendige verdensmenneske! Men Gud, Gud, ham har du glemt. Eller er det ikke sant? Taler jeg ikke nøyaktig slik det går til nå for tiden i den forfalne kristenheten? Hør nøye etter! Hør på folket i vår tid! Etter alt annet blir det spurt, og det blir spurt med iver, med flid og med alvor. Det er ingen annen enn Gud som er glemt, som de døde i verden.

For hvem – å, hvem spør nå etter ham? Hvem spør: Hva skal jeg gjøre for å bli salig? Hva skal jeg gjøre for å få evig liv? Hva skal jeg gjøre for å slippe å ligge i helvete en gang? Hva skal jeg gjøre for at den gamle Adam må få lide sin velfortjente korsfestelse og død i mitt syndige hjerte? Hva skal jeg gjøre for at

disse grusomme snarene fra Satan, som holder min arme sjel fanget i synden og i kjærligheten til denne verden, en gang må bli slitt i stykker i Herren Jesu navn?

Slikt burde du spørre etter med all hjertets oppriktighet, med en brennende nidkjærhet, under en ivrig og stadig bønn. Og det burde du holde på med til du og Gud, som kanskje lenge har vært skilt, ble inderlig forent. Men hvor er det blitt av denne streben, denne brennende iveren i kristenheten? «Frels, Herre! For de fromme er borte. De trofaste er forsvunnet blant menneskenes barn» (Sal 12,2).

Men jeg går videre i Davids beskrivelse av synden. «Dine synder er deg forlatt,» sa Jesus til den lamme mannen som lå på sengen. Å ja, den mest alvorlige sjel, som gjør omvendelse uten noe hykleri, må undre seg dypt over at du, Herre Jesus Kristus, Guds Sønn, kan og vil forlate slike forbannede synder som en sjel kan lesse på seg fra den dagen den bryter sin dåpspakt.

For hør nå hvordan Davids salme fortsetter: «De er alle veket av, de er alle stinkende; det er ingen som gjør godt, ikke en eneste» (Sal 14,3).[1] «De er alle veket av,» sier Guds Ånd.

Si, er ikke det høyst sørgelig? Synderne er så fordervet i bunn og grunn, både på legeme og sjel, at Gud må si om dem: «De er alle veket av.» Kan en noen gang gråte nok over det, om en så kunne gråte blodige tårer? Hør for Jesu skyld på dette, du ynkverdige usling som er blitt stående i din gamle fødsel av kjøttet! Du er veket av.

Du kom inn på en god vei i dåpen din, men du er veket av fra den veien. Du var på livets og frelsens vei da du lå i vuggen, men nå er du alt kommet bort, langt bort, fra den veien. Å, det er langt fra så vel med deg nå som det var den tiden du ble nært med din mors melk. Nå står det ille til, ja, verre enn du forstår i ditt blinde hjerte.

«De er alle stinkende,» sier David videre. Eller, som det lyder i grunnspråket: De er liksom sure. De lukter ille for den hellige Gud, likesom sure og fordervede ting som har en vond stank med seg. Å, Gud tar lignelser fra alle vonde ting i naturen! Han kan ikke beskrive nok for deg, du uomvendte synder, hvor forferdelig din naturlige tilstand er.

«Det er ingen som gjør godt,» sier David enda en gang. Og fra denne forferdelige beskrivelsen unntar han ikke et eneste menneske som står på sin fordervede naturs grunn. To ganger sier han «alle»: «De er alle veket av, de er alle stinkende.»

Men nå kunne en eller annen trygg synder – særlig blant de sømmelige synderne og den store hopen av munnkristne – komme med innvendinger og si: «Å nei, nei! En skal ikke male alt så ille heller. Det er nok ikke så ille med alle. Det finnes vel noen unntak. De er vel ikke alle stinkende. De er vel ikke alle en vederstyggelighet med sitt vesen. Det er vel noen som gjør godt.» Men på dette svarer Gud i salmen: Nei, «ikke en eneste»!

Gi akt, dere arme sjeler som fremdeles lever i den syndige naturtilstanden deres! Det er ikke så mye som en eneste av dere som gjør godt. Ikke så mye som en eneste som duger – alle er dere stinkende. Ikke så mye som en eneste som

[1] NB: «De er alle veket av, alle sammen er fordervet. Det er ingen som gjør godt, ikke en eneste.»

behager Gud – alle er dere en vederstyggelighet. Ikke så mye som en eneste som går på den gode veien – alle er dere veket av.

Er dere uomvendte, så mange som finnes i sognet, så er dere også en vederstyggelighet for Gud hver eneste en. Ingen er unntatt, ikke en eneste. Har ikke en eneste i hele sognet gått igjennom omvendelsens trange port, så er dere en vederstyggelighet for Gud alle sammen. Ingen er unntatt, ikke en eneste. Er det ingen i kirken i dag som med hjerte og liv er gått over fra døden til livet, så lukter og stinker dere som råtne åtsler for Gud alle sammen. Ingen er unntatt, ikke en eneste!

Gir du ennå ikke tapt, du harde Satans trell? Gyser du ennå ikke for den faren din udødelige sjel er i? Kan du ennå ha det godt når ordet nå har sagt deg hvilken forferdelig vei du er på?

«Dine synder,» sa Jesus til den lamme. Og dine synder, min arme tilhører – si, er de ikke forferdelige? Burde du ikke gyse på legeme og sjel når du hører dem nevnt? Men du kan høre det og gyser ikke, i hvert fall ikke med en slik kraft at det blir en hel omvendelse av det. «Forbannet være din vrede, for den er vill, ditt sinne, for det er grusomt» (jf. 1 Mos 49,7).

Alle disse syndene dine som nå er beskrevet, bør angres. Ja, angres må de, om det noen gang skal gå vel for din arme sjel. Det er nettopp denne læren om angeren jeg legger fram her i første del av prekenen min.

Den syke mannen som ble båret til Frelseren på sengen, hadde en anger, en ruelse over synden, som var av det rette, ekte slaget. For vi hører jo her hva Jesus sa til ham: «Vær frimodig,» sa han. Det hadde han ikke sagt om han ikke hadde funnet et virkelig bedrøvet sinn hos den syke. Og mannen var bedrøvet over syndene sine, og det uten svik og list, uten noe påtatt vesen, uten noe hykleri. Han hadde et engstelig sinn, et dypt nedslått sinn. Derfor sa Jesus: «Vær frimodig.» Og slik skal det være ennå. Ja, anger over synden må det være, ellers blir det ingen levende tro.

Men her må ingen ta feil av hva denne angeren rett forstått er. Hat til synden – men til all synd, til de kjæreste syndene, til de syndene det er vanskeligst å gi slipp på, til de syndene mennesket holder fast på av all makt og ikke vil være foruten for sitt kjære liv. Hat til all verdenskjærlighet, så en gjerne går med på å miste alt jordisk, om det skulle trengs for sjelens og frelsens skyld. Dette hatet til synden er det beste kjennetegnet på en sann anger over synden.

Alt annet kan hykleren ape etter, men dette makter han ikke. Alt annet kan en halv, en haltende kristen klare, men her blir han stående igjen. Et virkelig, uforbeholdent hat til synden har han visselig ikke. Og har du ikke det, så kan du gråte så mye du vil. Ja, om du så kunne gråte en hel sjø full av tårer, ville du likevel være en like hard synder for Gud, og du hadde ingen anger over synden.

Å nei, nei, en virkelig angrende sjel er et sjeldent syn i våre dager. For skal angeren behage Gud, så må ikke en eneste synd bli elsket, om den så var deg aldri så søt og kjær. Å, det trengs ikke mer enn én! Én er forferdelig nok til å fordømme deg i all evighet. Ja, ja, slik blir det: Våre munnkristne kan snakke og velsigne seg så mye de vil – blir ikke synden hatet og gitt slipp på, så er det bare svik og hykleri med hele angeren.

Nå har dere altså alle hørt hva som er sagt dere i Herrens navn om den sanne anger over synden. Nå kommer jeg med overskriften som jeg har satt over denne læren: «Den som vil høre, han får høre!» Og salig er den som hører og gjør etter det. Salig er den som gjerne gir etter for Gud, fornekter seg selv og går inn på denne angeren over synden, hva det så må koste.

«Men den som vil la det være, han får la det være!» Er det noen som er så frekk, så hard og gjenstridig at han straks vil svare: «Nei, slik anger over synden vil jeg ikke vite av. Den fornektelsen er for hard for kjøtt og blod» – så svarer jeg ham: Lar du dette være, så gjør du det til evig skade for din egen arme sjel.

La det da være, men da er din forferdelige dom alt skrevet ferdig: I himmelen kommer du aldri, og i helvete må du bli. La det være – en gang etter døden, en gang på Kristi siste dag, skal angsten din bli grufull når du husker hvordan du forherdet hjertet ditt og aldri ville la deg hjelpe til den rette angeren over synden. Gjør nå imens som du vil, men gjør det slik at du ikke angrer det i all evighet. «Den som vil høre, han får høre! Den som vil la det være, han får la det være!»

Annen del

Jeg går nå over til andre del av betraktningen min. Her skal jeg legge fram læren om den levende troen på Guds Sønn, som ligger i ordene: «er deg forlatt». Slik lyder det jo i de trøsterike ordene Herren Jesus sa til den lamme mannen: «Dine synder er deg forlatt!»

Å, et overmåte liflig ord: «er deg forlatt»! Et mer vederkvegende ord kan ikke bli talt i hele verden enn dette: «er deg forlatt». Forlatelse, forlatelse – det er den høyeste velgjerning Gud kan vise en synder her på jorden. Mat og drikke, klær og føde, gress på engen og korn på åkeren er store velgjerninger fra Gud. Men når han forlater en synder alle hans synder, er det likevel den største velgjerning han noen gang kan vise.

«Er deg forlatt.» Å, om du har kister og skap fulle av sølv og gull, men skylden din står uoppgjort i himmelen og syndene dine ikke er forlatt hos Gud – hva kan det elendige godset hjelpe deg? Er du ikke likevel en usling som hører den evige fordømmelse til? «Er deg forlatt.» Ve deg som ikke har lodd og del i disse ordene! Men er det nå noen sjel her i kirken som Jesus kan tale disse ordene til i denne stund – å, hvor usigelig salig og lykkelig er ikke den sjelen!

Og vil noen vite hvordan det går til når Jesus forlater en virkelig angrende sjel alle dens synder, så hør! Det vil jeg kort fortelle etter Lukas kapittel 15. Det går slik til: Synderens omvendelse blir virkelig alvorlig og oppriktig. Angeren hans blir så inderlig at han uten noe forbehold angrer, hater og gir slipp på alt han i omvendelsens nådelys har sett er mot Gud.

Troens gull i ham blir funnet så gjennomglødet i angerens smelteovn og så prøvd på Åndens vektskåler at det holder prøve for en hellig, altseende Gud – og det holder prøve når troen har drept den gamle Adam, så han ikke lenger lever det gamle, sjelemyrdende livet. I samme stund som dette store omvendelsesverket har skjedd i sjelen, blir den nådige dommen felt for Guds domstol i himmelen: Denne botferdige synderen skal ha forlatelse for alle sine synder for Jesu lidelses og døds skyld.

Gud kaller da alle himmelens salige innbyggere sammen og forkynner dem tilgivelsen, den barmhjertige dommen som han har felt i den angrende sjelens sak ved den himmelske retten: «Jeg skal la dere få vite, mine engler og alle dere som bor i mitt himmelrike, at det er en synder, en synderinne, på det og det stedet. Det er en botferdig sjel i det prestegjeldet, i den byen, i den menigheten på jorden.

Denne sjelen har nå med fullt alvor vendt ryggen til all djevelens og verdens tjeneste. Denne sjelen har nå gått inn i hele den store omvendelsens fornektelse. Denne sjelen har nå fått hat til og gitt slipp på all den synden og den kjærligheten til verden som den før lå begravet i. Og nå vil den ikke lenger med forsett vekke min vrede, om den så kunne vinne hele verden.»

«Nå lar jeg dere få vite,» sier Gud, «alle dere som bor i mitt himmelrike, at jeg forlater denne sjelen alt den har syndet mot meg. Jeg forlater den som om det aldri hadde skjedd. For min Sønns bitre lidelses skyld skal det være glemt, som om alle de syndene den har gjort, aldri var gjort. Det skal aldri bli lagt den til last, verken i livet eller i døden – bare den holder fast ved en daglig omvendelse helt til livet ender.»

Og når de hellige englene får høre dette, da kommer den gleden som Jesus taler om: «Det blir glede blant Guds engler over én synder som omvender seg» (Luk 15,10).

«Ja, se, det lyder godt,» tenker kanskje en eller annen trygg synder i kirken. «Slik burde dere preke alle helligdager, så kunne en like dere.» Ja, ja, du! Nå talte jeg om syndenes forlatelse, men ikke for at det skulle bli en pute under armene og en pute under hodet for deg, så du kan legge deg trygt ned og sove deg død og helvete på halsen. Nei, hør bedre etter hvordan det lyder i prekenen min!

Først skal det være i orden med din anger over synden – ellers må du aldri tenke på noen forlatelse. Og dernest skal det være en levende tro på Guds Sønn hos deg. Men en levende tro, skal du vite, har mye å si. Her hjelper ingen tro med munnen. Her hjelper ingen tro som blir skapt og diktet opp i tankene, for en verken tenker eller mener seg inn i himmelen.

Her hjelper det ikke om du så grublet over Jesu blodige langfredagsvandring til du besvimte av bare medynk. For under alt dette kan den forbannede kjærligheten til synden og verden likevel sitte igjen i hjertet ditt uten å være døden overgitt. Og da kan du vel vite hva slags tro du har. Snakk og tale blir det ingenting av. Ingenting, slett ingenting av slikt hjelper.

Nei, kom, la oss se på folket i dagens evangelium! I dem har vi en rørende skildring av den levende troen. Evangelistene Markus og Lukas forteller at Jesus denne gangen satt i et hus i byen Kapernaum. Det samlet seg en slik mengde mennesker for å høre hans herlige preken at de ikke fikk plass i rommet, og heller ikke utenfor døren. Da kom fire mennesker og bar den lamme mannen til huset. Men her var det ikke mulig å komme inn for folketrengselen.

Mannen var sikkert så rammet av slaget at han ikke maktet å tale. Men uten tvil har han gitt tegn til bærerne med øynene. Og hadde han kunnet tale, hadde han sikkert sagt: «Dere må ikke bære meg bort fra huset. Jeg slipper dere ikke før dere får meg fram til Jesus, på hvilken måte det så skal skje.»

Og hva gjorde nå bærerne? De tok taket av huset der Jesus var – det har sikkert vært en lav hytte, siden dette lot seg gjøre – og med tau firte de sengen som den lamme lå på, ned midt foran Jesus (Mark 2,3–4). Se, se hvilken lengsel denne mannen hadde, han som var rammet av slag! Om det så hadde vært tusen tak, hadde han villet trenge seg fram gjennom dem alle, bare han kunne komme fram til Jesus. Og slik er troen når den er av det rette slaget.

Å, å, det er mange tak i veien for deg som du må trenge deg igjennom i omvendelsen, så sant sjelen din skal bli frelst! Her er en ond djevel. Han har tålt deg så lenge du ikke tenkte på noen omvendelse, for da gjorde du det han ville. Men nå tåler han deg slett ikke, etter at du har fått omvendelsestanker. Nå legger han alle hindringer han kan finne, i veien for deg. Å, nå, nå må du tro at det gjelder å trenge seg igjennom alle disse takene fram til Jesus!

Her er en forførende verden. Den tåler heller ikke at du går inn på omvendelsens vei. Å, de mange åndelig døde og uomvendte menneskene som du er omgitt av på alle kanter! De vil gjerne lokke deg med seg inn på den samme farlige trygghetens vei som de selv løper på hver dag til helvetes porter. Men treng deg igjennom alle de takene de vil stenge deg ute fra Frelseren din med! Riv hull på taket og treng deg fram med all makt, for her gjelder det liv, evig liv!

Du har også et fordervet kjøtt og blod. Det arbeider mot din sanne omvendelse med alle de helvetes krefter som finnes i kjøttet. La oss nå se at du trenger igjennom! La oss nå se at du med din ivrige og stadige bønn bryter ned alle de takene, alle de hindringene som kjøttet reiser for å hindre din omvendelse.

Å, jeg ber deg så inderlig som jeg noen gang kan be: Ta nå imot krefter fra himmelen til et slikt alvor og en slik standhaftighet i denne botskampen, så du i Herren Jesu navn kan fatte og sette i verk denne velsignede beslutningen:

«Om kampen min skal bli aldri så tung, om sorgen min over synden skal bli tyngre enn kong Davids, om så hele helvetes hær setter seg mot meg på denne omvendelsens vei, om det så skulle koste meg den aller bitreste fornektelse for kjøttet – så er likevel min frelse verdt alt dette strevet, all denne oppofrelsen.

Jeg skal trenge meg igjennom, om takene er aldri så mange. Jeg skal be og trenge meg igjennom, om jeg så møter aldri så mye motstand. Jeg skal trenge meg igjennom, om jeg så skulle måtte forbi utallige avgrunnsmakter. Jeg kan ikke slå meg til ro med at min arme sjel skal gå fortapt for evigheten.

Jeg merker nok at djevelen hindrer meg, men jeg skal trenge meg igjennom. Satan skal vike, for jeg gir meg ingen ro før alle hans snarer er revet i stykker i min arme sjel. Jeg merker nok at kjøttet vil gjøre meg treg og kald, lat og makelig. Men i Guds Ånds kraft skal jeg trenge meg igjennom all denne tregheten.

19. søndag etter treenighet: Den som vil høre, han får høre! – del 3

Tilbake vil jeg ikke, for der er bare synd og djevel, mørke og helvete – det har jeg prøvd lenge nok. Og framover er det vanskelig å komme, men framover skal jeg, hvor heftig kampen enn skal bli. Til Jesus må jeg. Jeg kan ikke være tilfreds før han har forandret hele mitt syndige hjerte.»

Si, min tilhører, når trengte du så alvorlig på for å komme bort fra djevelens og verdens tjeneste og fram til Jesus? Når var iveren din så brennende etter å bryte igjennom alle tak og fram til ham? Å, et slikt strev har du ennå aldri gjort deg for sjelen din! Nei, du lyder ditt late kjøtt og blod, din makelige gamle Adam. Og slik har du ingen levende tro på Guds Sønn.

Gud nåde deg da! Hvordan skal det gå med deg når du dør en av dagene? Å dø og bli liggende i kjøttet, i verden og djevelen – hva skal det bli for en død? Å, den døden er visselig ond for deg! Forbannet er den dagen.

Men for at jeg enda nøyere kan beskrive den levende troen i dens rette kraft, la oss ta for oss et stykke av Johannes kapittel 15. Der er troen beskrevet med guddommelig ettertrykk. Hør nå, og prøv deg selv om du kjenner deg igjen her. Og kjenner du deg ikke igjen her, så har du ikke en gnist av sann tro.

Vers 1: «Jeg er det sanne vintre,» sier Jesus, «og min Far er vingårdsmannen.» Her sammenligner Herren Jesus seg med et vintre. Og hvor levende er ikke denne lignelsen! En kan si at saften strømmer fram og tilbake i rørene i et vintre, ikke annerledes enn blodet strømmer i årene i et menneskelegeme. På samme måte strømmer også åndelige krefter til tro og helliggjørelse i Jesu aller helligste legeme og sjel. Og disse kreftene renner liksom ned i alle greinene, i alle hans troende og sanne barn.

Frelseren sammenligner også sin Far med en vingårdsmann. I store vingårder eller hager har en gjerne en oppsynsmann, en gartner, som skal ha tilsyn med trærne, så de blir stelt, gjødslet og passet som de skal. Slik er også den himmelske Far en alvorlig og ømsinnet vingårdsmann, som trofast passer og steller greinene på det himmelske vintreet, Jesus Kristus. Å, synder, Gud gi at du virkelig var en grein som sto under denne vingårdsmannens velsignede stell!

Vers 2: «Hver grein på meg som ikke bærer frukt, tar han bort.» Slik gikk det for eksempel med Judas Iskariot. I begynnelsen var han en grein på Jesus, for Judas var uten tvil i begynnelsen et sant Guds barn. Men han bar ingen frukt,

og derfor tok også den himmelske Far denne ufruktbare greinen bort. Han tok ham bort fra det sanne vintreet, Herren Jesus, Guds Sønn, så Judas mot slutten av sin tid ikke lenger var noen grein på dette vintreet.

Og nå har Gud for all evighet tatt ham bort fra Kristus, så Kristus og Judas Iskariot aldri kommer sammen. Den arme forræderen blir aldri mer forent med sin Mester. Og slik går det ennå. Å, ve den sjel som disse ordene fra Jesus skal gå i oppfyllelse på! I dåpen ble du en grein på Jesus. Men da du overtrådte dåpspakten din, bar du ingen frukt lenger.

Er du senere blitt omvendt, så ble du i omvendelsen en grein som er podet inn i Frelseren din. Men bærer du ingen frukt, så blir du hugget helt bort fra vintreet. Vingårdsmannen, Gud Fader, tar deg bort fra all forening med sin Sønn her i tiden.

Og lar du deg ikke snart pode inn igjen, så blir du etter døden og dommen, i hele den lange, uendelige evigheten, tatt bort fra Herren Jesus, bort fra hans Far og Den Hellige Ånd, bort fra alle hellige engler, bort fra alle utvalgte sjeler. For siden Gud ikke fant deg sittende på samme tre som dem i dødstimen, får du heller aldri være sammen med dem. Du skal bort i ilden, bort i mørket, det evige, ytterste mørke. Si, du – her er ennå tid! Vil du fremdeles ikke omvende deg, så det kan gå deg annerledes?

«Hver grein på meg som ikke bærer frukt, tar han bort,» sier Jesus om sin Far. «Og hver den som bærer frukt, renser han, for at den skal bære mer frukt.» Alle ser at lignelsen her er tatt fra en vingårdsmann og gartner. Hvordan gjør han? Han går omkring i hele vingården eller hagen. Treffer han på greiner som ikke bærer noen frukt, hugger han dem helt bort. Men treffer han greiner som ennå bærer frukt, tar han fram gartnerkniven sin. Med den skraper og renser han dem, for å få dem til å bære enda mer frukt.

En slik vingårdsmann er også den himmelske Far. Åndelig renhet og åndelig fruktbarhet – det er alt han søker etter. Renheten og fruktbarheten i åndelig forstand støtter liksom hverandre. For det som er rent, bærer frukt, og det som bærer frukt, blir også rent. Men for at Jesu greiner skal bli rene, kommer vingårdsmannen, den gode Far i himmelen, og renser dem.

Han har også en skarp gartnerkniv som han utfører denne rensingen med. Og denne skarpe kniven er ikke noe annet enn indre og ytre kors, indre og ytre strid, indre bedrøvelse og ytre besværligheter og anfektelser. Slikt skal til om en ren sjel skal renses hver dag.

Om en grein hadde følelse når gartneren skar i den med kniven, ville det gjøre vondt i greinen. Nå har den ingen følelse. Men når Gud skjærer i en troende sjel med korsets kvasse kniv, så kjenner den det. Den kjenner at det gjør vondt. Det gjør vondt i kjøtt og blod, det gjør vondt og tynger den gamle Adam.

Men her må jeg si til en omvendt sjel det som står hos profeten Mika i kapittel 4: «Lid da slik smerte og bryt ut, du Sions datter, lik henne som føder!» (Mi 4,10).[1] Kjære, unndra deg ikke denne rensingen, om den så ble aldri så skarp! For er den skarp for kjøttet, så er den gagnlig for sjelen.

[1] NB: «Vri deg og jamre deg, Sions datter, som en fødende kvinne!»

Visst gjør det vondt, det nekter jeg ikke. Ved hvert snitt, ved hvert skår som den himmelske vingårdsmannen gjør, er det som om hele greinen gråt og ga etter. Men, Herre min Gud, hvor godt det likevel gjør! Ja, det gjør godt i tid og i evighet, i liv og i død, på jorden og i himmelen. For når vingårdsmannens gartnerkniv har renset deg, så bærer du mer frukt. Da begynner de gode fruktene å komme fram i rikt monn. Da skal en få se hvor hjertens from, kysk, mild, forsonlig, ydmyk og hengiven til Gud du skal bli.

Er det noen grein på Jesus nå her i kirken, så ydmyker han seg og sier: «Ja, du kjære himmelske Far, gjerne underkaster jeg meg din rensing! Skjær dypt i kjøttet mitt, skjær dypt i mitt syndige hjerte! Kom med kniven din og gjør et kraftig skår hver dag, for jeg trenger å bli renset. Skjær så det gjør vondt i legeme og sjel – den smerten takker jeg deg for! Å min Far, hjelp meg så jeg kan få kjøttet mitt mer og mer på korset! For kors må jeg ha om jeg skal kunne bære mer frukt.»

Men hvordan skal det gå med deg som ikke er ren og ikke vil bli renset? Alt urent og alt som ikke er renset, skal bli utelukket fra den rene himmelen og kastet i det urene helvete. Annerledes kan det ikke bli. Vil du ikke gå inn på rensingen, så blir det som jeg sier: Du har ikke noe bedre å vente. Får ikke Gud rense deg med gartnerkniven sin her i verden, så skal hans skarpe vredes sverd skjære inn i dødskjøttet på deg i helvetes evige avgrunn.

I vers 3 i Johannes kapittel 15 sier Jesus videre til disiplene sine: «Dere er alt rene på grunn av det ordet som jeg har talt til dere.» Se her, mine venner! Er det noen som spør: «Hvordan skal jeg bli åndelig ren?» – så har du nå svar på dette spørsmålet. Vil du bli ren, så skal det skje ved Jesu tale, ved hans kraftige ord. Du er uren, men dette ordet er rent i høyeste grad. Og det kan rense deg, om du så var helt tilsølt i syndens dype søle.

Å, les dette ordet under ivrig og vedholdende bønn! Hør dette ordet, og la det synke dypt inn i ditt innerste hjerte! Hør det, og gjør som ordet sier, om det så skulle koste deg den hardeste selvfornektelse. Sannelig, du skal få se at dette ordet skal vise sin guddommelige kraft på deg, så Jesus kan si til deg: «Nå er du ren.»

Vers 4: «Bli i meg, så blir jeg i dere.» Jo, jo, hjertenskjære tilhørere, dette vil si noe annet enn det hykleren og våre mange halvkristne snakker om og mener om troen på Guds Sønn. De mener at det er tro når de har ham utenfor seg. «Jeg har ham for øynene,» sier de, «i hans blodige sår.» Og slik kan du gå og ha ham for øynene helt til han og du blir skilt fra hverandre i all evighets evighet.

Nei, nærmere skal Jesus være deg, så sant det ellers skal gå deg vel i evigheten. Du må være i Jesus, og Jesus må være i deg. Så nær som greinene og vintreet er forent med hverandre – for ingen kan se noe skille mellom dem, greinen sitter i vintreet og vintreet i greinen – så nær må du og Frelseren være forent med hverandre.

For bare å være kjent med ham hjelper ikke; forent må du være. Er det mindre, er frelsen tapt. En mann kan være kjent med en kvinne, men det betyr ingenting mot å være viet til en kvinne. Å være viet er nærmere, for da er de to

ett kjød. På samme måte frelser det ikke sjelen din å si at du er kjent med Guds Sønn. Nei, det skal være så nært at han skal være i deg og du i ham.

Kanskje smigrer du deg med den tanken, du trygge synder, at Jesus er så nær deg. Særlig har djevelen forblindet dere som halter mellom Gud og verden, så dere trygt tror at dere er virkelig nær forent med Frelseren. Men fikk Gud åpne øynene deres, skulle dere få vite noe annet. Å, dere skal vite at det slett ikke står så vel til at Jesus er i dere og dere i Jesus. Nei, det står langt heller så ille til at djevelen er i dere og dere i djevelen.

Når dere legger dere til å sove om kvelden, så sovner dere inn i djevelen. Hele natten igjennom ligger dere i djevelens favn. Når dere våkner om morgenen, så våkner dere i djevelen. Når dere spiser og drikker, så spiser og drikker dere i djevelen. Hvor dere enn går og står, hvor dere enn reiser og ferdes, så er dere i djevelen og djevelen i dere.

Dette lyder forferdelig, men å erfare det er enda mer forferdelig. Så ille står det virkelig til med dere, så mange som ennå står i kjøttet og naturen, uten forbedring og omvendelse. Og sannelig, det er underlig at dere ikke fra denne søndagen av er så urolige at dere ikke kan unne dere en times ro før dere og Jesus kommer så nær hverandre at han blir i dere og dere i ham.

Vår Jesus sier videre: «Likesom greinen ikke kan bære frukt av seg selv, men bare når den blir i vintreet, slik kan heller ikke dere bære frukt uten at dere blir i meg.» Legg nøye merke til disse ordene fra Jesus! Her viser Jesus hvilken himmelvid forskjell det er mellom natur og nåde. Gi nøye akt på disse to uttrykkene: «av seg selv» og «i meg». «Av seg selv» – det er natur. «I meg» – det er nåde. Store Gud, hvilken forskjell er det ikke på dette!

Det er mange sjeler som tror at de kan bære frukt av seg selv. Og går det an? Nei, det går aldri an. Slik tror for eksempel alle sømmelige syndere. De lever i seg selv og i sin egen natur. Og når de da er fri for de groveste lastene, lever skikkelig for verden, er gavmilde og annet slikt, mener de straks at de bærer god frukt.

Slik mener våre mange vaklende syndere, som går her og vil tjene to herrer, vil forlike Kristus og Beliar, vil at lys og mørke skal være sammen under samme tak, i samme hjerte. Det er ynkelig å tenke på hvor godt disse ofte tenker om seg selv. I begynnelsen var de noe vakt. Men da de så omvendelsens port og merket at den var så trang at de ikke kunne komme igjennom den med en eneste elsket lyst fra verden og kjøttet, ble de heller sittende i sin natur enn å ta på seg dette strevet for sin arme sjel.

Nå er det ikke noe annet hos dem enn skinn: skinn av gudsfrykt, skinn av andakt i bønnen, skinn av kjærlighet – det er alt de har. Men de innbiller seg nok at dette skal være god frukt. Og er det da god frukt? Å nei, det er bare blader som skinner for øyne som er blendet av solen.

Skjær en grein av et tre, kast den på marken, og se så hvilken frukt den bærer! Slik er det også med deg, du arme, naturlige menneske som ikke har gått igjennom noen omvendelse, men tenker å bære frukt av deg selv. Hvilken god frukt skal du vel bære? Du har jo latt djevelen, verden og kjøttet skjære deg av vintreet, og nå ligger du på marken, nedsenket i synd og jord og verden.

Å, skynder du deg ikke snart å omvende deg, lar du deg ikke snart pode inn i Frelseren din, så er du så ulykkelig at det aldri mer kan rådes bot på ulykken din.

Vers 5: «Jeg er vintreet, dere er greinene. Den som blir i meg, og jeg i ham, han bærer mye frukt. For uten meg kan dere intet gjøre.» «Dere er greinene.» Å, om det sto så vel til med alle disse sjelene som er samlet i denne kirken i dag, at Jesus kunne si til dere alle: «Dere er greinene»! Men nei, nei, så vel står det visselig ikke til. Jeg ville trøste dere med en løgn som ikke kan forsvares, om jeg sa at tilstanden blant dere var så lykkelig.

Å nei, nei! Nå ved slutten av dette tredje ve er kirkene visselig ikke fulle av greiner i Jesus. Men jeg taler sannheten når jeg sier at de fleste som er her i kirken denne søndagen, er greiner i djevelen. Å, at Gud fikk trenge inn hos deg med sitt nådelys! Da skulle du få se at dette ikke er noen løgn.

Vers 6: «Om noen ikke blir i meg, da kastes han ut som en grein og visner, og de samler dem sammen og kaster dem på ilden, og de brenner.» Forferdelige ord! Selv den hardeste burde våkne ved disse ordene. Den greinen som ikke blir i meg, den blir kastet ut, sier Jesus. Som en vingårdsmann tar en tørr grein og kaster den utenfor vingårdens port, slik skal det også til slutt gå med en sjel som ikke er inderlig forent med Jesus, men står i forening med djevelen.

Den skal kastes bort som forbannet vrakgods, som verken vintreet eller vingårdsmannen noen gang mer vil se for sine øyne. Han skal kastes ut, utenfor himmelens port. Og denne forkastelsen fortjener han. For den som heller vil bli i kjøttet, i synden, i kjærligheten til verden, i djevelen, enn i Jesus, han er ikke Herren Jesus verd. Han må kastes bort fra ham.

Ja, denne ulykken skal virkelig ramme ham. «Han kastes ut,» sier Frelseren. Her nytter det ikke at du trøster deg med: «Å, det går ikke så strengt til.» Jo, så strengt går det til. Du kan stole på at det ikke slår feil, for Jesus har sagt det. Den vantro blir kastet ut, han får tro og tenke hva han vil. Han blir kastet ut. Det blir ingen løgn, det går i oppfyllelse. Du skal få se en gang på dommens dag at det blir slik.

«Og de samler dem sammen og kaster dem på ilden, og de brenner.» På dommens dag skal de hellige englene samle sammen alle forkastede sjeler, alle forkastede greiner. Bare du ikke kommer med i dette knippet! Ta deg i vare i tide – å, ta deg godt i vare! Så blir de kastet på ilden. Har du da gjort vel mot deg selv når du har styrtet deg hodestups i en slik ild? Kommer de tørre greinene noen gang ut av denne ilden? Å nei! De brenner der, men brenner aldri opp.

Er det da ingen trygg synder her som begynner å frykte når han hører disse skarpe ordene fra Jesus? Du blir brensel i helvetes ild om du ikke snart blir en grein på det sanne vintreet. Kan du høre dette og ikke heretter «arbeide på din frelse med frykt og beven» (Fil 2,12), så er du hard som selve klippen.

Jo, jo, du arme sjel som lever i trygghetens mørke! Den levende troen er noe langt annet enn det du innbiller deg. Skal det være en tro som skal frelse sjelen, så må du ikke ligge i synden, og synden må ikke herske over deg og styre deg. Nei, du må være i Jesus, og Jesus må være i deg. Dette har du nå hørt i forklaringen av dette viktige stykket fra Johannes kapittel 15.

Og nå setter jeg inngangsordene mine som overskrift over det hele: «Den som vil høre, han får høre! Den som vil la det være, han får la det være!» Å, hvor vel du handler mot deg selv om du lyder og følger det jeg nå har sagt deg om den sanne troen!

Men lar du det være, vender du ryggen til Gud og hans ord, vender du det døve øret til alt sammen, så får hardheten i hjertet ditt gå på din egen ulykkelige sjels regning. Det er på ditt eget ansvar at du forherder deg mot dette. Sjel og frelse er tapt – så mye skal du vite.

Nå kan du gjøre hva du vil, for du rår deg selv; her blir ingen tvunget. Den som ikke vil gå inn på denne troen som forandrer sjelen, han blir liggende i sitt fordervede kjøtt og i kjøttets liv, som hører helvete til. For den som ikke vil ha det bedre, han får ha det slik. Men jeg vet når du skal angre det grufullt: Her kommer din dødsdag og Jesu dommedag – da angrer du det grufullt. Imens: «Den som vil la det være, han får la det være!»

Tredje og siste del

Til slutt må jeg også holde mitt løfte: I tredje og siste del av betraktningen min skal jeg legge fram læren om det hellige livet, som jeg finner i ordene: «Stå opp og gå.»

Vi har jo alt hørt i dagens evangelium, mine venner, at den store legen for legeme og sjel, Jesus, vår Frelser, sa disse ordene til den lamme: «Stå opp og gå,» sa han. Og straks maktet mannen å stå opp, ta sengen sin på ryggen og gå hjem. Å, en rask og underfull forvandling! Sengen hadde båret mannen, nå bar han sengen. Slik kraft hadde noen få ord fra Jesu munn.

Den syke hadde slag, og det er en sykdom som ikke kan leges; jordiske leger har ennå ikke funnet noe middel mot den. Men Jesus kan helbrede for slag. Han behøver ikke gå til apoteket for å skaffe legemidler. Noen ord fra ham er et levendegjørende apotek som kan gi det sykeste menneske helse.

Han sa ikke mer enn disse ordene: «Stå opp og gå.» Men det var ord som hadde liv, kraft og ettertrykk med seg. For knapt var disse ordene gått ut av Jesu munn før slaget forsvant hos mannen, og han ble helt frisk. Så gikk han hjem med en frisk sjel og et helbredet legeme. Sjelen var frisk, for syndene var ham forlatt. Legemet var sunt, for slaget var borte.

Og når en synder, ennå i dag, har fått en levende tro på Guds Sønn, hva heter det da? Jo, da heter det: «Stå opp og gå!» Stå opp, du åndelig friske sjel, og vandre på helliggjørelsens trange vei! Stå opp og vandre nå med iver og alvor på denne veien! Stå opp og vandre – ja, løp med brennende alvor på kristendommens løpebane, så kronen til slutt kan bli din!

Stå opp og vandre! Det går ikke an å være treg og lunken her. Lampene skal brenne, ellers blir bryllupssalen lukket. Stå opp og vandre! Du har hatt, har og skal få følgesvenner på denne veien. Alle profetene, de fire evangelistene, de tolv apostlene og de hellige martyrene har vandret foran deg på helliggjørelsens vei.

Du har reisefølge med deg. Selv om det ser mørkt og grufullt ut i vår tid, sitter det likevel sikkert sjeler spredt her og der i menighetene som holder deg selskap

på reisen til himmelen. Og det kommer flere slike etter deg. Opp da i Jesu navn! Bli ikke trett! Du blir så rikelig lønnet for strevet når du kommer vel fram.

Helliggjørelse, helliggjørelse må det være, ellers er det ikke verdt å tenke på evig frelse. Det skal være et hellig liv om det skal bli en salig død. Dere hyklere, dere munnkristne, dere halvkristne, dere får trøste dere med det løse håpet deres så lenge dere vil. Men så sant den levende Gud lever: Hjerte og liv må være hellig, om sjelen ellers skal bli salig.

«Guds nåde er åpenbart til frelse for alle mennesker,» sier Paulus (Tit 2,11). Ja, ja, så langt taler Paulus godt; dette faller i smak hos deg, du falske og halve sjel. Guds nåde vil du gjerne ha, om du kunne få den og siden få leve helt etter kjøttets behag. Men en slik Guds nåde taler Paulus ikke om. Nei, han sier at nåden skal oppdra oss, eller rettere: refse og tukte oss. Hva sier du om en slik nåde, som skal holde deg i tukt, du arme synder, så du ikke får leve ustraffet som du vil?

Guds nåde «opptukter oss til å fornekte ugudelighet og de verdslige lystene» (Tit 2,12). Legg merke til at all ugudelighet skal fornektes. Du må ikke unnta noen synder som er vanskelige å gi slipp på, og beholde dem og likevel tenke at du skal bli salig. Fornekter du ikke alt sammen, all ugudelighet, så har du ingenting fornektet. Du skal også fornekte «de verdslige lystene», heter det.

Det sitter lenge, lenge hardt inne før synderen fornekter all ugudelighet, og enda lenger før han fornekter de verdslige lystene. Å, det kan ikke beskrives hvor fast kjærligheten til verden er grodd inn i det arme menneskets natur. Men det hjelper ikke. Om det så gjorde like vondt som når en river bort det som er grodd fast til legemet, så må det likevel bort. Verden må fornektes om den arme sjelen skal bli frelst.

Og hvordan skal mennesket da leve i stedet? Jo, det skal «leve sedelig og rettferdig og gudfryktig i den verden som nå er». Slik står det i Paulus' brev til Titus, kapittel 2, vers 11–12. Sedelig skal mennesket leve med hensyn til seg selv, rettferdig mot sin neste og gudfryktig mot sin Gud.

Ja, er det noen her i kirken som er virkelig omvendt til Gud, så hør og lyd i Herrens navn denne formaningen til et hellig liv! For din frelses skyld: Vær ikke forsømmelig, men stadig årvåken. Fremfor alt: våk, det ber jeg deg om, og gi nøye akt på deg selv, så du ikke sovner inn på din åndelige post! La aldri kjøttet få sin vilje, men korsfest det, om korsfestelsen gjorde aldri så vondt. Og vil den gamle Adam stige ned av korset, så slå naglene inn med all makt!

Det er ikke nok at du en gang er blitt kysk – nei, du må bli mer kysk hver dag. Det er ikke nok at du en gang er blitt mild og forsonlig – nei, du må bli mildere og mer forsonlig hver dag. Det er ikke nok at du en gang er blitt ydmyk – nei, du må bli mer ydmyk hver dag. Det er ikke nok at du en gang er blitt tålmodig og hengiven i Guds vilje – nei, du må bli mer tålmodig, mer hengiven i Guds vilje.

Å, at sjelene ville tenke over hvor viktig det hellige livet er! «Den som vil høre, han får høre! Den som vil la det være, han får la det være!»

Og med dette må jeg nå i Herrens navn slutte denne prekenen. Jeg slutter den med Apostlenes gjerninger kapittel 13, vers 45 og 46. I verset like før blir det fortalt at nesten alt folket i en hel by en gang i apostlenes tid samlet seg på en sabbat

for å høre Guds ord. Men straks etter heter det: «Men da jødene så folkemengden, ble de fylt av nidkjærhet, og motsa det som ble sagt av Paulus» (Apg 13,45).

Å, å, dessverre! Slike tilhørere har vi ennå i dag. Jeg er viss på at det sitter slike frekke sjeler her i kirken denne søndagen som er fulle av hat, vrede og forargelse over alt jeg har forkynt i dag. Ja, jeg preker visst i denne stund for slike som motsier alt jeg har sagt. Og det som er enda verre: De taler nok bespottelse. Mang en vil nok, når han er kommet ut av kirken i dag, spotte og håne både meg og Guds ord og alt jeg har talt om angeren, troen og helliggjørelsen.

Men da fatter jeg mot på min himmelske Herres vegne og gjør som Paulus og Barnabas. De talte rett ut og sa til de frekke jødene: «Det var nødvendig at Guds ord ble talt først til dere. Men siden dere avviser det og ikke akter dere verdige til det evige liv, så vender vi oss nå til hedningene» (Apg 13,46).

Slik sier også jeg til slutt til alle frekke sjeler i denne kirken: Til dere, dere arme, høyst beklagelsesverdige sjeler, til dere burde en først si Guds ord, for dere trenger det aller mest. Guds ord skulle først bli sagt til dere, for dere sitter snart i djevelens gap. Men siden dere avviser det – ja, det gjør dere den ene søndagen etter den andre – og ikke akter dere verdige til det evige liv, så er det vel sjeler i andre menigheter som heller lar seg redde. Og Gud kan sende meg dit.

Men Gud bevege for Jesu skyld ennå hjertene deres til omvendelse, om det er noen bevegelse å vente her! Gud la ikke denne prekenen falle på kirkegulvet eller bare dø bort mellom kirkens murer! Gud la det en gang vise seg i himmelen at denne talen har hatt en god virkning på en eller annen sjel! Gud i himmelen høre min bønn for Jesu fortjenestes skyld!

Men enda et slag på hjertene deres med inngangsordene mine! Veien til himmelen har jeg vist dere i dag. Mot veien til helvete har jeg advart dere i dag. «Den som vil høre, han får høre! Den som vil la det være, han får la det være!» Amen.

20. søndag etter treenighet: Den allseende Kongen mønstrer sjelene ved evighetens port

> «Himlenes rike er å ligne med en konge som gjorde bryllup for sønnen sin. Han sendte tjenerne sine ut for å kalle de innbudte til bryllupet. Men de ville ikke komme. … Men da kongen gikk inn for å se gjestene, så han der en mann som ikke hadde bryllupsklær på. Han sier til ham: Venn, hvordan er du kommet inn her uten bryllupsklær? Men han tidde. Da sa kongen til tjenerne: Bind hender og føtter på ham og kast ham ut i mørket utenfor! Der skal de gråte og skjære tenner. For mange er kalt, men få er utvalgt.» (Matt 22,1–14).

Holdt i Tölö kirke 1800 som prøvepreken for det ledige kapellanembetet.

«Og da jeg vendte meg, fikk jeg øye på … en som lignet en menneskesønn … og øynene hans som en ildslue.» Dette forteller Johannes i Åpenbaringen om det første synet han fikk, da det behaget Gud å begynne å åpenbare sitt rikes hemmeligheter for ham. I år 96 etter Kristi fødsel ble Johannes drevet i landflyktighet fordi han bekjente Jesu navn. Han kom til en øy som het Patmos. Det var på denne øya at forhenget ble trukket til side – det forhenget som til da hadde skjult det som skulle komme, for alle dødeliges øyne – og Johannes fikk se det.

Åpenbaringene begynte på en søndag. Da var han i Ånden, det vil si at han med alle sine sanser var vendt bort fra alt det ytre og bare rettet mot det åndelige. Det første han da så, var den andre personen i guddommen, vår velsignede Frelser Jesus Kristus. Han så ham «lik en menneskesønn», det vil si at han ikke lignet en gammel, men en ung mann. For da var det bare 63 år siden Jesus døde på korset.

Han så ham kledd i en fotsid kappe og ombundet med et gullbelte – ikke om lendene, slik arbeidsfolk bærer det, men om brystet. Det viste at han hadde fullført sitt lidelsesverk. Han så hodet hans, og håret hans var hvitt som hvit ull, som snø – ikke gråhvitt som på gamle folk, men rent hvitt som på barn. Det betegnet uskylden i Jesu hellige menneskenatur.

Han så at føttene hans var som skinnende messing, som om de var glødet i en ovn. Det betegner Jesu store makt til å legge alle motstandere under seg. Han hørte røsten hans som bruset av mange vann. Slik blir kraften i Guds ord fram-

stilt, som både forskrekker den trygge synderen og fryder den troende sjelen. Han så sju stjerner i Jesu høyre hånd. De sju stjernene står for de sju lærerne som Johannes skulle skrive sju brev til.

Han så et tveegget, skarpt sverd som gikk ut av Jesu munn – et sverd som Jesus skiller det gode og det onde fra hverandre med, og som han dreper sine fiender med. Han så ansiktet hans, og det skinte enda klarere enn håret, for det skinte som solen midt på dagen under en klar, blå himmel. Og særskilt så han Jesu øyne, som lyste som en ildslue.

Det er dette Johannes taler om i ordene vi begynte med: «Og da jeg vendte meg, fikk jeg øye på … en som lignet en menneskesønn … og øynene hans som en ildslue.» Ordene står i Åp 1,12–14.

Når vår Frelsers øyne i denne åpenbaringen lignet ildsluer, betyr det ikke annet enn at hans allvitenhet er skarp og gjennomtrengende og skjelner alt. Hva leser vi i denne søndagens herlige evangelium? Her leser vi om et åndelig bryllup, og om hvor vedholdende og alvorlig Gud innbyr synderne på jorden til det. Vi leser at den himmelske Kongen sender ut sine tjenere, trofaste predikanter og lærere, for å oppmuntre syndere til å komme til dette bryllupet.

Vi leser at tjenerne av forsømmelighet slapp inn en mann i bryllupssalen – en mann som ikke hadde bryllupsklær. Verken tjenerne som slapp ham inn, eller gjestene som gikk omkring i salen, så at han ikke hadde bryllupsklærne på. Men Kongen kom inn, og han så det de andre ikke kunne se. Han så en mann som ikke var kledd i bryllupsklær. For han har øyne som en ildslue.

Mennesker kan se mye, men han ser alt. Mennesker kan se gjerningene dine og høre ordene dine, men han ser også tankene dine. Menneskene kan ikke se lenger inn i deg enn til tennene, men han ser rett inn i ditt hjertes mest skjulte kroker og kriker. Du er kommet i kirken i dag, men hva du mener med kirkegangen din, det ser han som har øyne som en ildslue. Jeg kan ikke se annet enn søndagsklærne på kroppen din, men Gud ser om det er bryllupsklær på din arme sjel.

«Da gikk kongen inn for å se gjestene», heter det i søndagens hellige evangelium. Og nå kan jeg si: I dag, i dag går Kongen Jesus inn i dette Herrens tempel for å se på tilhørerne, kirkegjengerne. Å synder, synder! Her sitter du, her står du for de skarpe øynene som er som en ildslue. Hvor vil du skjule deg for Herrens allseende øye?

Tenker du å høre Guds ord i dag med dine gamle, forherdede ører, så husk at den himmelske Kongen ser det. Forsømmer du omvendelsen denne søndagen, slik du har gjort alle andre søndager, så husk at den himmelske Kongen ser det. Lar du meg i dag stå her forgjeves og formane deg til en sann omvendelse, så husk at den himmelske Kongen ser det. Han ser det, og han skal fordømme deg for det på den ytterste dommens dag.

Å, min Gud! For en velsignet stund det ville være, om denne botsprekenen og disse gripende betraktningene kunne overtale noen til omvendelse! Å, om Satan måtte tape! Å, om Jesus måtte vinne! Å, om nåden fikk omvende i det minste én sjel i dag! Mildeste Jesus! Alle dine barn ber deg om dette i et andektig: Fader vår osv.

Evangeliet: Matt 22,1–14.

I Herrens navn legger vi nå fram:

Den allseende Kongen i himmelen mønstrer sjelene når de går inn i evigheten.

Under dette emnet spør vi:

1) Når venter vi denne mønstringen? 2) Holder vi stand i denne mønstringen? og 3) Tenker vi på denne mønstringen?

Jeg vil nå i Herrens navn legge fram hvordan den allseende Kongen i himmelen mønstrer sjelene når de går inn i evigheten. Men før jeg går over til prekenens deler, må jeg aller først svare på dette spørsmålet: Hva er det Kongen Jesus ser etter når han mønstrer sjelene? Å, hva ser han da etter? Jo, han ser etter om synderen har bryllupsklærne på.

Å synder! Du har kanskje alt i mange år vært i kirken på denne 20. søndag etter treenighet og lest i dagens evangelium hvordan det gikk med mannen som ikke hadde bryllupsklærne på. Men hva har det virket i sjelen din? Å, fikk Gud råde med deg i denne stund, da skulle du ikke trenge å lete lenge etter mannen som ikke hadde bryllupsklærne på. Ja, nettopp du er en slik mann, et slikt menneske som er uforberedt til døden og evigheten.

Å, mine hjertens venner! Sjelen må ha bryllupsklær, ellers kan vi aldri bli stående for Kristi domstol. Å, du arme, du syndige menneske! Om du kler din arme kropp i de fineste klærne den dagen du skal gå til Herrens nattverd – hva hjelper det deg når din arme sjel ikke har noen åndelige klær, men du kommer helt uverdig og uforberedt fram til Herrens bord?

Om de etterlatte kler deg i det vakreste likklede når du ligger lik, om de legger kroner og kranser på din blekne kropp i kisten – hva kan vel det hjelpe deg? Slikt ser Gud slett ikke etter. Han spør ikke etter likkledet på kroppen din, men han spør etter bryllupsklærne på sjelen din.

Men hvilke er da disse bryllupsklærne? Jo, den rettferdighet som Jesus har vunnet, hans hellige liv og hans blodige lidelse – det er bryllupsdrakten. I den kan du frimodig tre fram for Guds ansikt etter døden og på dommens dag. Kom ikke i noen annen drakt, det råder jeg deg til. For da blir du forkastet.

Du har samlet over deg en forferdelig syndeskyld, en skyld så stor at den har vokst helt opp til himmelen (Esra 9,6). For denne syndeskylden har du fortjent at Gud skal straffe deg i tid og i evighet, i liv og i død, i denne og i den kommende verden. Tenk om samvittigheten din nå våkner her i nådens tid og får se denne forferdelige skylden og denne fortjente straffen. Tenk om Gud ved sin Ånd får knuse ditt steinharde hjerte og sette deg i stor angst over syndene du har gjort – da vil jeg spørre deg: Hva vil du gjøre i denne angsten?

Tro ikke at du kan berge deg fra Guds dom ved at du har levd litt hederlig for menneskers øyne. Å nei, din egen rettferdighet er en drakt du ikke må våge å vise deg i for Guds klare øyne. For hans brennende vrede brenner opp hver eneste tråd i den drakten. Og hvor skal du da ta veien? Hvor er de klærne du kan bli stående i for Gud? Jo, Jesus må dra sin rettferdighets kjortel over din nakne sjel, ellers er det ute med deg.

Kommer du fram for den hellige Guds domstol i dine synders klær, så syndig og forbannet som du er av naturen, da står du naken og bar i all din nakenhets

skam for Guds strenge vrede, og salig blir du aldri. Nei, Jesus skal dekke deg når Herrens dom kommer. Er du kledd i hans rettferdighet, da skåner Gud deg. Men ellers blir du fordømt uten skånsel.

Se, det er disse bryllupsklærne den himmelske Kongen ser etter når han mønstrer sjelene. Og nå spør vi aller først i vår betraktnings

Første del:

Når venter vi denne mønstringen?

Her står det i dagens evangelium: «Da gikk kongen inn for å se gjestene.» Men nå spør jeg: Når skjedde dette? Når var dette viktige «da» – «da gikk kongen inn»? Når er det den himmelske Kongen går inn for å se på gjestene? Jo, det gjør han særlig ved tidens ende og evighetens begynnelse.

Å, du min kjære tilhører! Nå blir du innbudt til bryllupet som den himmelske Kongen har gjort for sin Sønn. Nå står lærerne dine på dette stedet hver eneste søndag. De innbyr deg, de oppmuntrer og formaner deg til ikke å la verden hindre deg, men til å komme i Jesu navn, omvende deg og frelse sjelen din.

Tenk om noen ville gå ut på veiene og innby folk til et stort bryllup – hvem ville ikke undre seg over det? Og slik er det i vår kristenhet! Her blir jo så mye av Guds ord øst ut år etter år at det er som om predikantene lå ute på veiene og nødte folk til å omvende seg til Gud. Du hører preken og skriftemål fra nyttårsdag til siste søndag i året. Og jeg tar Gud til vitne på din sjel at du mange ganger har vært rørt og slått i samvittigheten av Den Hellige Ånd, selv om du har drevet den gode rørelsen fra deg.

Men en gang skal du vel høre den siste prekenen i denne verden. En gang er du i denne kirken for siste gang, og siden får du aldri mer høre noen botspreken. Det er «menneskenes lodd én gang å dø, og deretter dom» (Hebr 9,27).

Og da – da, når dødssveten faller som et kraftig regn på pannen din; da, da, når rytteren på den gulbleke hesten stiger av utenfor døren din og byr deg følge med seg inn i den endeløse evigheten (Åp 6,8) – da kommer den allseende Kongen i himmelen til ditt sykeleie, ditt dødsleie, og ser nøye på deg med sine øyne, som er som en ildslue.

Da kommer Kongen inn for å se gjestene. Da blir det spurt om du har bryllupsklærne på. Da blir det spurt om samvittigheten er våken, om syndene er angret, om sjelen er omvendt, om synderen er beredt til med glede å tre fram for Guds domstol. Å Herre, min nådige Gud! Skal man da aldri kunne overtale våre trygge syndere til å tenke på at de skal mønstres når evigheten begynner?

Å, du arme, bedratte dåre, som blir i syndene dine eller lar deg nøye med tomme innbilninger i saken om din frelse! Hva tenker du på? Du er jo ikke alltid ung; du blir jo gammel en gang. Du er jo ikke alltid frisk; du blir jo syk en gang. Du lever jo ikke til evig tid; du skal jo dø en gang. Her er det jo ikke alltid tid; det blir jo evighet en gang.

Hva i Herrens navn tar du deg da til, du som våger å sole deg i alle slags mørkets gjerninger – i hor og fyll, i løgn og baktalelse, i banning og sverging, i tyveri og bedrageri mot din neste? Du vet jo at dommen over alle slike er skrevet for lenge siden: «De som gjør slikt, skal ikke arve Guds rike», står det i Gal 5,21.

Og du som hykler for Gud, du som innbiller deg at himmelen skal bli din bare fordi du bekjenner deg til en kristen lære og vet deg fri for de groveste lastene? Å, som den urene ånden har forhekset og forblindet deg! Du kan nok forblinde menneskers øyne. Du kan nok innbille lærerne dine at du er et Guds barn. For her står det i teksten at tjenerne, det vil si lærerne, samlet alle de kunne finne, både onde og gode, og slapp dem alle inn i bryllupshuset, så bryllupsbordene ble fullt besatt.

Bryllupshuset er menighetens ytre fellesskap her på jorden. I dette bryllupshuset burde ikke de onde bli sluppet inn; det er en feil av lærerne å slippe dem inn. Og denne feilen kan lærerne gjøre enten av altfor stor overbærenhet eller av ren uvitenhet. En lærer kan være altfor overbærende mot sjeler. Det er han for eksempel når han lar mennesker gå til den hellige nattverd selv om han i sin samvittighet kan vite at de er uverdige nattverdgjester.

Å, er det ikke forferdelig å tenke på at det her går mennesker i tusentall som kan leve i de mest åpenbare synder og laster? Himmelen søker de ikke, helvete frykter de ikke, døden skremmer dem ikke, dommen er de ikke redde for, på omvendelsen tenker de ikke – og likevel løper de til den hellige nattverd tre eller fire ganger i året. Gud bevare oss! Hva slags altergang skal det bli?

Men lærerne gir dem lov. De samler alle de finner, både onde og gode, så Herrens bord ofte er fullt besatt med ubotferdige nattverdgjester som tar imot Kristi legeme og blod til evig fordømmelse for sine arme sjeler. Dette er forsømmelighet.

Men vi skal også huske at lærerne ikke er allvitende som Gud. De har ikke øyne som en ildslue. Nattverdgjesten kan ta på seg hyklerkappen, og da er det ikke lett for predikanten å se at han er uverdig. Da tjenerne slapp inn i bryllupshuset den mannen som ikke hadde bryllupsklærne på, så de ikke at han manglet dem. For bryllupsklærne sitter ikke utenpå kroppen; de sitter i sjelen.

Men du arme, ubotferdige tilhører! La det være at vi som er lærere, noen ganger kan være altfor skånsomme mot deg. La det være at vi kan slippe deg fram til nattverden når du burde vært holdt borte fra den. Ofte, ofte er hendene til den beste læreren bundet av selve landets lover. De forbyr ham å holde andre borte fra Herrens nattverd enn dem han lovlig kan overbevise om åpenbare laster. Og da blir ikke mange holdt borte, for de kan synde så listig at ingen kan stevne dem for retten.

Men la det være at vi var skånsomme – det redder ikke deg fra helvetes fordømmelse, du egenrådige synder. For er vi for milde mot deg, så vær streng mot deg selv. Og er du glad for at presten ikke er allvitende og ikke ser deg inn i hjertet, så husk at den himmelske Kongen snart skal gå inn og se gjestene.

Rett som det er, ligger du på likbåren. Rett som det er, roper en røst fra himmelen: «Du dåre! I denne natt» – denne dag – «kreves din sjel av deg» (Luk 12,20). Rett som det er, har dagene dine fart av sted hurtigere enn en veverskyttel (Job 7,6). Denne korte tiden tar snart slutt. Så begynner evigheten. Og akkurat i det øyeblikket du skal tre over grensen – da, da skjer mønstringen.

Har du da bedratt mennesker – Gud kan du ikke bedra. Har du forblindet lærerne dine, så spør jeg deg: Tror du at du også kan føre bak lyset det øyet som

ser alt, de øynene som er som en ildslue? Nei, nei! Har ikke tjenerne fått øynene opp, så ser Kongen, Kongen på gjestene når han kommer inn. Ja, Guds allseende øye – det ser deg fra det høye, det ser hvor mennesket vanker med sitt hjertes skjulte tanker.

Nå kommer det andre spørsmålet jeg i dag stiller om hvordan sjelene mønstres, i vår betraktnings

Annen del:

Holder vi stand i denne mønstringen?

Meningen med dette spørsmålet er denne: Synder, hvem du enn er som hører denne prekenen, jeg spør deg på din samvittighet: Om Gud skulle kalle deg bort fra denne verden i dag, eller midt under denne prekenen – du er gått hit frisk og levende, men om du nå skulle bæres død herfra og den himmelske Kongen skulle mønstre sjelen din – ville du holde stand i denne mønstringen?

Er du så sikker på at du har gått gjennom en sann omvendelse at du frimodig ville våge å tre fram for Herrens skarpe øyne og la deg mønstre i dette øyeblikket? Vet du så sikkert at du er et Guds barn at du ikke ville frykte for å møte den allseende Gud ved hans domstol i dag?

Er det sikkert at du har kjempet for din frelse – så hardt at ingen i dødskampen, før legeme og sjel skilles, kan kjempe slik du har kjempet for å bli et omvendt Guds barn? Er dette så sikkert at du våger å la Guds allseende øyne mønstre deg i denne time? Holder du stand i denne mønstringen?

Den beklagelsesverdige mannen som det fortelles om i dagens evangelium, holdt ikke stand da Kongen mønstret ham. Hvor var denne mannen? Han var i bryllupshuset. Var dette bryllupshuset på jorden eller i himmelen? Jeg svarer: I himmelen var det ikke. For da hadde denne mannen vært i himmelen, og hadde han vært der, ville han ikke blitt kastet ut av himmelen og ned i helvete. Altså var det på jorden.

Guds kirke og menighet på jorden er bryllupssalen. Men Gud har en dobbelt kirke, en synlig og en usynlig. Til den synlige kirken hører både gode og onde. Men til den usynlige hører bare de gode, de troende. Og denne mannen hørte slett ikke til den usynlige kirken; han hørte bare til den synlige.

Da tjenerne samlet store flokker, fulgte han med. Han smøg seg inn i flokken; han trengte seg inn blant de troende som satt til bords. Der satt han og ville gå for å være et Guds barn. Men det er forferdelig å lese om hvordan det gikk ham til slutt. Kjenner dere dere igjen i denne beskrivelsen, dere falske kristne?

Å, hvor mange kristne er det ikke som bare hører til den synlige kirken hele livet! De trøster seg med at de er født i et kristent land og døpt i sin spede barndom. At nåden er forspilt når dåpspakten er brutt, tenker de ikke på. De går i kirken og møter fram ved Herrens nattverd noen ganger i året. De vokter seg for de groveste misgjerningene, dem man må lide skam og straff for blant mennesker.

De er blitt rørt av Guds forekommende nåde. Da begynner de å omvende seg og søke Herren. Men de har aldri gått inn for det med hjertets alvor. Derfor er de ennå uomvendte og uforberedt både til døden og dommen. Men mange av dem gir seg til å hykle. Bryllupsklær har de ikke, men hyklerkappen henger de på seg.

De sitter ved bryllupsbordet her i tiden og har mange troende ved siden av seg. For her på denne usle jorden går Satans barn og Guds barn om hverandre.

Selv drømmer de at de er Jesu venner, og de strever med å innbille andre det samme. Til slutt kommer en gjest som banker og hamrer på – han som vi pleier å kalle døden. Da går Gud inn i bryllupshuset og ser på gjestene. Men du falske kristen, hvordan går det deg da? Holder du stand i denne mønstringen? Å nei, nei, du holder sannelig ikke stand!

Hver eneste tanke i ditt hjerte, hver eneste bevegelse i din sjel skal mønstres. Omvendelsen din skal mønstres – om den er levende. Livet ditt skal mønstres – om det er hellig. Bønnen din skal mønstres – om den er andektig. Årvåkenheten din skal mønstres – om den er utholdende. Kroppen din skal mønstres – om den er ren for styggedom. Sjelen din skal mønstres – om den er ren for løgn (Åp 21,27). Holder du stand i denne mønstringen? Å, du uomvendte synder, du holder sannelig ikke stand.

Men skulle du dø i dag og bli mønstret av den himmelske Kongen – vet du hvordan det da ville gå? Jo, les evangeliet for denne søndagen, så får du se. Det går deg som mannen som ikke hadde bryllupsklærne på. Om ham står det at da Kongen sa til ham: «Venn, hvordan er du kommet inn her uten bryllupsklær?» – da tidde han.

Og det samme hender deg også. I din siste stund roper den himmelske Kongen disse bebreidende ordene i samvittigheten din: Min venn! Hvordan er du kommet inn her? Hvordan har du våget å gå til min nattverd? Hvordan har du våget å regne deg med i min kristne menighet? Hvordan har du våget å snike deg inn blant mine venner og innbille deg at du har vært mitt barn? Du har jo ikke bryllupsklær. Og hva vil du da si i dødstimen? Din egen samvittighet fordømmer deg. Du må tie.

Og på den ytterste dag – hva sier Frelseren da? Hva sier hykleren da, når Jesus spør etter bryllupsklærne? Å, du arme sjel, du er så pratsom her i verden, men da tier du. Da står du der stum og målløs for Jesu Kristi domstol.

Enda mer: Da gir den himmelske Kongen sine tjenere denne skarpe befalingen: «Ta og bind denne hykleren!» sier han. Ta og bind denne falske sjelen, som aldri hadde en tanke for sin frelse! Ta og bind denne skinnhellige, som har sagt at han var et Guds barn, og som ikke har vært det! Ta og bind denne uverdige nattverdgjesten, som har våget å løpe til mitt nattverdbord uten omvendelse! Ta og bind denne likegyldige tilhøreren, som har hørt så mange prekener i tiden, men aldri levd etter en eneste en! Mine tjenere, bind ham!

Da blir du bundet. Du blir fange for evigheten. Du blir satt i arrest i helvetes fengsel. Å, tenk deg om mens du er på fri fot! For det er for sent å tenke seg om når du skal bindes.

Enda mer: Du blir kastet ut. «Kast ham ut», heter det. Grøsser du ikke, du ugudelige synder, når du leser dette? Du blir kastet ut fra Gud, kastet ut fra Frelseren, kastet ut fra Den Hellige Ånd, kastet ut fra alle de hellige englers selskap, kastet ut fra samfunnet med alle de utvalgte og salige, kastet ut fra den herlige himmelen. Om et stinkende åtsel sier man: «Kast åtselet ut på marken!» Og slik skal Gud si om deg i din siste stund: «Kast denne hykleren ut fra mitt ansikt!»

Og hvor blir du da kastet? Å, ut i det ytterste mørke.[1] I himmelen er det lyst, og i din sjel er det mørkt. Derfor må du ikke tro at du kommer inn i en lys himmel med en mørk sjel. Nei, det er mørkt i helvete, og det er mørkt i deg. Blir du derfor en gang kastet ut fra Guds ansikt, så kommer mørke til mørke.

Men nå må det vel være slik at noen ligger lenger inne i dette mørket, og at noen ikke er kastet fullt så langt inn i det. For det må vel være grader i den evige pinen. Mannen som ikke hadde bryllupsklærne på, ble kastet i det ytterste mørke, det vil si lengst inn i helvete.

Å synder! Ennå er du bare på vei til dette mørket, og ennå kan du vende om. Men vender du ikke om, så hør hva jeg forkynner i Herren Jesu navn: Du kommer i avgrunnens mørke. Og om du ikke akkurat skulle komme så langt inn i det, om du ikke akkurat skulle komme til det stedet i den evige ilden der det brenner hetest, så er det likevel forferdelig nok å komme dit. Men tenk om du nå kommer ytterst i mørket! Tenk om du kommer lengst inn i helvetes pine!

«Der skal de gråte og skjære tenner», sier Jesus i dagens evangelium. De bløthjertede synderne skal gråte der, og de harde synderne skal skjære tenner. Her i verden sier man ofte at det ikke er mandig å gråte. Men der skal de største heltene, som har skammet seg over å gråte i tiden, gråte i all evighet.

Å, du blinde sjel, som ikke vil la deg si noe her i tiden! Der kommer du til å gråte over at du har foraktet så mye nåde. Gråte over at du har foraktet så mye nådetid. Gråte over at du har hørt så mange prekener, men aldri rettet deg etter dem.

Å, hva betyr vel all gråt og sorg i denne verden? Den er som ingenting mot dette. Nei, i det ytterste mørke er det en gråt over all gråt, en sorg over all sorg. Å, min Gud, det må bli et larmende bulder når alle de fordømte kommer sammen i helvete etter den ytterste dom og alle sammen begynner å gråte.

Der skal det også være tenners gnissel. Når mennesker her på jorden blir riktig sinte, hender det at de skjærer tenner. Og slik skal de fordømte gjøre i helvete. De skal bli sinte på seg selv fordi de selv har skylden for sin egen ulykke. De skal bli misunnelige på de salige og ikke unne Guds barn deres salighet i himmelen. Ja, denne harmen og denne misunnelsen skal tære slik på dem at de skjærer tenner i rent raseri. Slik går det deg en gang, du uomvendte synder. Du holder ikke stand når den himmelske Kongen mønstrer deg.

Vi er nå ved det siste spørsmålet jeg har lovet å stille om hvordan sjelene mønstres, i vår betraktnings

Tredje og siste del:

Tenker vi på denne mønstringen?

Her må enhver gå til sin egen samvittighet og spørre seg selv: Hvordan er det med meg? Hvordan ser det ut i min arme sjel? Tenker jeg på denne mønstringen? Å, ville synderne gå i seg selv på denne måten, da skulle de få se at det ikke er noe de tenker så lite på som dette.

Det står i dagens evangelium at da Kongen kom inn, så han en mann som ikke hadde bryllupsklær på. Men å, min Gud! Det er vel flere enn én. Her er vel mange slike menn og mange slike kvinner samlet i kirken i denne stund. I lignelsen

[1] NB: «ut i mørket utenfor» (Matt 22,13).

framstilles det som én mann, men på jorden er det mange tusen. Og alle dere som ligner denne mannen – hvor lite tenker dere på at dere alle skal mønstres av den allseende Kongen i deres dødsstund!

Å, du syndige sjel! Tenkte du på det, da ville du ikke våge å gå og glede deg i så mange syndige, forbannede tanker dagen lang. For da ville du tenke: Nei, nei, det går ikke an! Gud skal mønstre tankene mine når jeg går inn i evigheten.

Tenkte du på det, da ville du ikke våge å si alle de ugudelige ordene som stiger opp i din syndige munn. For da ville du tenke: Nei, nei, det går ikke an! Gud skal mønstre alle ordene mine når jeg skal vandre ut av denne verden.

Tenkte du på det, da ville du ikke våge å gjøre så mange syndige gjerninger. For da ville du tenke: Nei, nei, det går ikke an! Gud skal mønstre alle gjerningene mine, også de skjulte, når jeg går ut av tiden. Ja, tenkte du rett på dette, da ville du ikke unne deg ro verken dag eller natt, men be og rope til Gud helt til din nakne sjel ble kledd i de rette bryllupsklærne.

Ja, mine hjertens venner! Bryllupsklærne! Hvor få, hvor få er det ikke som tenker på å skaffe seg dem! Her tenker de verdslig sinnede menneskene på alt annet – men hvem tenker på bryllupsklærne? Dere handler og vandrer, dere strever, higer og jager etter en håndfull muld, etter dette usle jordiske godset – men hvor er bryllupsklærne?

Dere løper om hverandre som maur i en maurtue for å skrape sammen penger og eiendommer – men hvem eier bryllupsklærne? Dere spinner og vever for å skaffe dere disse stakkars klesplaggene til kroppen, og dere spør: «Hva skal vi kle oss med?» (Matt 6,31). Men hvor er bryllupsklærne? Dere spør etter alt annet i verden – men hvem spør: Hvor er bryllupsklærne jeg kan være velkommen i ved Lammets bryllup?

Å, mine venner, mine velsignede tilhørere! Hva skulle jeg heller ønske meg av min Gud enn at det var en sjel i hele denne forsamlingen som i dag ble så rørt av Gud at han fattet denne faste beslutningen: Det får gå med alt annet i denne jammerdalen som det kan, bare jeg har bryllupsklær når jeg skal gå all verdens vei!

Om de så skulle finne fattigdom i alle kroker når de skal skrive opp eiendelene mine og se over huset mitt etter min død – det uroer meg ikke, bare jeg har bryllupsklær når den himmelske Kongen kommer og mønstrer meg i min siste stund. Om det så var så fattig og bart ved min avskjed med verden at man knapt hadde en fille å slenge over mitt døde legeme – det bekymrer meg ikke, bare sjelen min har bryllupsklær.

Om venner og slekt forlater meg, om ektefelle og barn støter meg fra seg – det uroer meg ikke, bare jeg har bryllupsklær. Om menneskene skulle forfølge meg fordi jeg søker min sjels frelse, så de ville binde meg på hender og føtter og kaste meg i fengsel – det uroer meg ikke, bare jeg ikke blir bundet på hender og føtter på dommedag og kastet i helvetes pine.

Om de ville kaste meg i det mørkeste hullet, i den svarteste arresten som fantes – det uroer meg ikke, bare jeg har bryllupsklær, bare jeg ikke blir kastet i det ytterste mørke. Om jeg så skal gråte hele min tid – bare jeg slipper den evige gråten og tenners gnissel, bare jeg har bryllupsklær, framfor alt bryllupsklær!

Å, «salig er den som våker og tar vare på klærne sine, så han ikke skal gå naken og de skal se hans skam» (Åp 16,15).

Avslutning

Og slik må jeg nå i Herrens navn slutte denne prekenen over et av våre herligste evangelier. Og siden dette også er en prøvepreken, vil jeg på min Guds vegne til slutt gi dere denne kjærlige påminnelsen: Dyrekjøpte tilhørere, om noen uker har dere en viktig oppgave foran dere. Dere er sjeler og skal velge dere en sjelesørger. Dere er sauer og skal velge dere en hyrde.

Men her må jeg si som Moses' svigerfar: «Dette arbeidet er for tungt for deg, du makter ikke å gjøre det alene» (2 Mos 18,18). Her må Gud være med i valget, ellers velger dere ikke etter Jesu sinn. Men skal han være med, så må dere be ham om det. Å, hadde jeg nå en erkeengels røst, da ville jeg rope inn i hjertene deres med Jesu ord: Dere dyrekjøpte sjeler i denne menigheten! «Be … høstens herre at han vil drive arbeidere ut til sin høst» (Matt 9,38) – at han nå sender dere en tro arbeider i sin høst!

Be! For dere skal ikke velge dere en hyrde som gjeter deres umælende dyr, deres fe og buskap, men dere skal velge en hyrde som skal gjete deres fornuftige, deres dyrekjøpte sjeler. Be! Mang en menighet ville fått en bedre lærer enn den har, om den liksom hadde tatt Gud om armene og bedt ham om det. Men bønnen, bønnen blir forsømt.

Å, velg nå en slik lærer at dere ikke trenger å angre valget i deres siste time og på Jesu Kristi siste komme! Velg dere en vekter som slår alarm for de sovende synderne og vekker dem, så de ikke skal brenne inne i helvetes ild. Velg dere en sannhetens mann som ærlig sier til den ugudelige: «Du skal visselig dø!» – for at den ugudeliges blod ikke skal kreves av hans hånd (Esek 3,18).

Velg dere en lærer som ikke syr puter under armene og gjør hetter til hodet for å fange sjeler (Esek 13,18).[2] Velg dere en lærer som kan ta de villfarne sauene ved hånden og lede dem på den rette veien. Velg dere en lærer som har mer omsorg for sauene selv enn for ullen deres – mer omsorg for sjelene deres enn for pengene deres.

Velg dere en lærer som dere frimodig kan gå til og klage over det som trykker og kveler samvittigheten deres. Velg dere en lærer som dere trygt kan kalle til dødsleiet deres og få råd av før dere skal tre fram for Guds domstol. Er det Guds nådige vilje at jeg skal bli deres lærer, så sier jeg åpent at det også er mitt ønske – og hvorfor skulle jeg ikke si det?

Gud velsigne dere så lenge! Gud opplyse dere i valget som står for døren! Gud bevare dere for alle urene hensikter i det! Gud gi dere en lærer som tar seg slik av deres arme sjeler at han med glede kan gjøre regnskap for dem på den ytterste dommens dag.

Ja, Gud signe dere alle
nå og til evig tid,
sin engel han befale
til dere stige ned,

[2] NB: «Ve de kvinnene som syr dekker over alle ledd på hendene og gjør hetter til hodet på folk etter størrelsen, for å fange sjeler!»

som rett nå fører dere
i denne jammerdal
og sist med glede leder
opp til hans frydesal!

Glem aldri de øynene som er som en ildslue. Glem aldri at den allseende Kongen i himmelen skal mønstre dere i deres siste stund. Og for deres frelses skyld: Se nøye til at Gud ikke må finne dere uten bryllupsklær. Amen.

21. søndag etter treenighet: Guds skjulte veier

> «Han kom igjen til Kana i Galilea, der hvor han hadde gjort vann til vin. Og i Kapernaum var det en kongelig embetsmann som hadde en sønn som var syk. … Jesus sier til ham: Gå hjem, din sønn lever! Mannen trodde det ordet Jesus sa til ham, og gikk. … Faren skjønte da at det var ved den samme timen da Jesus sa til ham: Din sønn lever! Og han trodde, han selv og hele hans hus.» (Joh 4,46–53).

«Gjennom havet gikk din vei, dine stier gjennom store vann, og dine fotspor ble ikke kjent.» Hvor ofte, dyrebare tilhørere, må vi ikke minne oss selv om disse ordene av David når vi tenker på Guds skjulte veier! På dem fører han oss så underlig – gjennom så mye timelig motgang – til salighet og glede. Da har Gud sin vei i havet og i sorgens dype vann, og på denne farlige og vanskelige veien fører han oss.

Der finner vi ikke hans fotspor og merker ikke hvor nær han er oss. Likevel har han sin usynlige hånd med i alt som hender oss. David var viss på dette. Derfor uttrykte han sin faste overbevisning om at Gud alltid er nær dem som frykter ham, i dette herlige billedspråket: «Gjennom havet gikk din vei, dine stier gjennom store vann, og dine fotspor ble ikke kjent» (Sal 77,20).

David var en slik mann som Siraks bok taler om: «Mang en er vis av egen erfaring. Hva er en mann som ikke har prøvd noe?» (jf. Sir 34,9–10). Man vet alt ut fra det man har hørt andre si. Derfor forstår og fatter man ikke alt, for man har ikke erfart det. Erfaringen er den sikreste og beste læremester.

Riktignok kan man lese seg til mye i gode bøker og skrifter. Men en eneste erfaring man selv har gjort, er likevel mer verd enn all lesning i en sak. Det man har erfart, det vet man og forstår man. Og jo større erfaringer man har gjort, desto dyktigere er man til å gi gode og modne råd og bidra til alt som er nyttig og godt. Slik spår bonden om neste års vær ut fra det året som er gått.

I vår kristendom merker vi også at åndelig erfaring er av den største vekt og fortjener ros. Den er ubestridelig et fortreffelig middel til å få en grundig kunnskap om Skriftens hellige lære og til å bruke den rett. Ut fra egen erfaring kan man – til større nytte og gagn for andre – tale om at Gud bor i menneskehjertet, om at Den Hellige Ånd styrer, om kraften og styrken i Guds trøst og om

forsmaken på det evige liv. Slik er mange vise av egen erfaring både i verdslige og åndelige ting.

Den som alltid har reist på tørt land, vet ikke hvordan den har det som har reist til sjøs i storm og uvær. Slik er det også med den som alltid lever i lykke og ro. Han vet ikke hva kors og sorg vil si, og hvordan de går hjertet inn på. Så lenge vi har det godt og er uten motgang, er vi tapre helter. «La sorgen komme», roper vi, «vi skal nok seire over den, det blir ikke farlig!»

Men når det gjelder, når vi ser fiendene for øynene våre, da står vi der motløse som en annen Peter for ypperstepresten og får ikke fram et eneste ord av alt det vi har hørt preket og talt. Nå, når vi sitter her på kirkebenkene våre med salmebøkene oppslått foran oss og med hjerter forberedt til andakt, kan det nok komme over oss en lyst og en iver etter å gå i døden med Frelseren og lide spott og skade for hans navns ære.

Men når nøden står oss rett i øynene – se, da er det slutt med helten. Og erfaringen lærer oss om oss selv det vi ikke har kunnet lære av noen preken eller bok. Folk av lavere stand innbiller seg at om Gud Herren bare ville løfte dem opp på ærens trapp, skulle de langt bedre enn andre vokte seg for hovmod, falsk trygghet og overflod. Men når erfaringen kommer, finner de ut hvor ille de har regnet feil. De erfarer at for sterk hete gjør slapp, og at selvtillit ikke duger.

Blomsten som stadig står i solstrålene i den tørre årstiden, dør av for mye varme. Slik er det også med heftige sinnsbevegelser hos menneskene. Erfaringen beviser det, og vil vi vinne og grunnfeste kjennskapet til oss selv, finnes det ingen bedre skole. Det er erfaringen som gjør oss vise i kunnskapen om Guds veier.

Dette kjente den fromme David, og nå vender vi tilbake til denne gudsmannen. «Gjennom havet gikk din vei,» sier han, «dine stier gjennom store vann, og dine fotspor ble ikke kjent.» Legg merke til at David her ikke mener at han var uvitende om Guds veier. Nei, gjennom mange og store, dyrekjøpte erfaringer hadde han fått kunnskap om dem. Han beskriver bare hvordan de sorgløse ser på det de ikke har gjort seg umak med å granske: De fant ikke Guds fotspor, selv om de beundret dem.

Her taler David som en mann som er undervist og opplyst om Guds store makt og underfulle styring. Hele salmen som disse ordene er tatt fra, er fylt av hans dype kunnskap om Guds skjulte veier og hans hellige undring over dem. «Ja, jeg minnes Herrens gjerninger,» sier han, «jeg minnes de undrene du gjorde før. Jeg vil tenke på alt ditt verk, og på dine store gjerninger vil jeg grunne. Gud! Din vei er i hellighet. Hvem er en gud så stor som Gud?» (Sal 77,12–14).

Hvor gledelig, hvor skjønt er det da ikke, mine medkristne, å betrakte Guds skjulte veier! Det fant den kongelige mannen som det fortelles om i søndagens hellige evangelium. Og jeg håper å kunne vise at vi alle bør se og finne det, i den framstillingen jeg ved Guds nåde vil prøve å gi i denne andaktsstunden. Det skal være mitt emne i dag.

Men deg, min styrkes Gud, jeg beder:
Regjer du min tunge så
at jeg til ditt navns pris og heder

mitt emne rett utføre må;
så skal mitt hjerte inderlig
lovprise og berømme deg.

Amen! Hør meg, hør oss alle. Fader vår osv.

Evangeliet: Joh 4,46–53.

Vi skal nå betrakte:

Guds skjulte veier, der han

1) fører menneskene til evig salighet gjennom timelig sorg, og 2) gjør dem vise ved erfaring.

Bønn

Gud, dine veier er hellige! Hvor finnes en Gud som er mektigere enn du? Du er den Gud som gjør under. Vis oss din vei, og før oss på den rette sti. Vær oss nådig og velsign oss. Løft ditt åsyn over oss, så vi på jorden må kjenne den veien som fører til din himmel. Amen.

Med hver dag som rinner,
sorg og glede blandes
på vår levnetsvei.

Hvem av oss har noen gang tvilt på denne sannheten? Livet vårt er en veksling mellom sorg og glede, mellom kval og fornøyelse. Siden syndefallet er det jo menneskets lodd å dra seg fram gjennom denne verden i uro og bekymringer. Og et vilkår for at vi skal få nyte Guds rike, er jo sorg og bedrøvelse.

Hvem er vel lykkeligere i folks øyne enn en konge? «Han», sier Salomo, «eter maten sin av gull- og sølvkar og drikker vinen sin av kostbare beger.» Han eier alt som skal til for å ha det bekvemt, og han blir regnet som lykkelig og misunnelsesverdig. Men langt derifra, mine venner! Dagens evangelium viser oss en stor mann som i hvert fall ikke var det.

Også de store har sine bekymringer; de er mennesker som vi. Og det kan ikke nektes at jo høyere man står, desto større bekymringer har man. Lykken deres er derfor ofte et blendverk, en villfarelse. Denne sannheten har de største og viseste av dem selv uttalt og erkjent.

Mannen i dagens tekst var ulykkelig fordi han hadde en syk sønn som var døden nær. Ham elsket han og ville ikke miste. Derfor benyttet han seg av at Jesus var i nærheten av Kapernaum, der han selv bodde, for å få sønnen helbredet ved Jesu undergjørende hjelp. Det skjedde også, og følgen ble at han omvendte seg sammen med hele sitt hus.

Enhver kan forestille seg hvilken sorg som tynget hjertet hans før det så lykkelig snudde for sønnen. Vi vil dvele ved det en kort stund for å forklare – ut fra emnet for vår betraktning, Guds skjulte veier – i

Første del

hvordan Gud fører menneskene til salighet gjennom timelig sorg.

«Sønnen min dør», sa den kongelige mannen til Jesus. «Det finnes ingen hjelp; legene kan ikke gjøre noe mer, de vet ingen råd. Kom derfor, Herre, før det er for sent!» Nøden lærte ham nå å be. Og hvor mange har ikke sorg og bedrøvelse å takke for at hjertet deres er blitt utøst på det skjønneste i bønnen!

«Men», innvender Jesus, «dersom dere ikke ser tegn og under, vil dere ikke tro.» Den kongelige mannen gir seg ikke til å motsi ham – uroen ga ham ikke tid til det, og kanskje så han dessuten at det ikke ville tjene til noe. Han gjentar bare bønnen sin. Rørt av at han slik overga seg, svarte Jesus da: «Gå hjem, din sønn lever!» Han trodde og gikk. Og på veien fikk han den gleden å høre tjenerne sine gjenta det samme trøstende budskapet: «Barnet ditt lever.»

Kjære tilhørere, kjenn igjen denne skjulte veien Gud går: å vinne mennesker for seg gjennom lidelser! Var ikke sønnen til den kongelige mannen blitt syk, ville han sikkert, som så mange andre, aldri ha søkt Jesus, aldri brydd seg om at han var i nærheten av Kapernaum og aldri kommet til kunnskap om sin frelse.

Det er så naturlig og så eget for mennesket å glemme Gud når det går det godt. «Nå har jeg det godt», tenker det i sin tåpelige stolthet, «nå lykkes alt for meg, nå har jeg glede, og jeg kan ikke se hva som skulle kunne forstyrre lykken min.» Svake skapning! Du får snart vite noe annet, og da får vi se hvordan du tar deg ut.

Så snart sorgens klokke høres og en hær av bekymringer står for døren, er det slutt med vår falske standhaftighet og vårt påtatte mot. Da faller vi ned i støvet, da husker vi at det finnes en Gud, da påkaller vi ham og ber: «Herre, frels oss! Vi går under!» (Matt 8,25).

Om vi nå får til svar fra ham: «Jeg kjenner dere ikke» (Matt 25,12), og dessuten: «Dersom dere ikke ser tegn og under, vil dere ikke tro» – å, la oss da ikke snu og gå, men ydmykt gjenta vår bønn med den kongelige mannen: «Herre, kom ned og hjelp!» Riktignok har vi vakt din vrede med våre mange og store synder; vi har ikke adlydt ditt kall og ikke fulgt dine bud. Men du er mild, og du har selv sagt at du ikke støter bort den som kommer til deg med et sønderknust og angerfullt hjerte (Sal 51,19; Joh 6,37).

Når vi lærer vår ulykkelige stilling å kjenne, lærer vi også Guds allvise førelse å kjenne. Vi ser hvor godt og velgjørende det er at han fører oss til salighet gjennom sorg. Moses og Aron preket jo lenge og vel for den egyptiske kongen farao. Men han var døv for alt de sa. Han hørte ikke før plager og elendighet kom over ham som straff fra himmelen. Da ga han Israels barn frihet til å dra bort.

Slik lar Gud fremdeles sine prester forkynne ordet hans år ut og år inn for menigheten på jorden og stadig formane til bot og omvendelse i hans navn og på hans vegne. Men det hjelper ikke; det går, som man sier, inn av det ene øret og ut av det andre. Det har jeg dessverre selv altfor ofte fått kjenne og erfare, og det er tungt. Nei, det skal noe annet til.

Gud må la barn, ektefeller og venner bli revet fra dere. Han må la ilden ødelegge hus og hjem, la fienden røve eiendommen deres og hjemsøke dere med uår, sult og sykdommens elendighet. Da våkner dere kanskje. Da åpner dere Bibelen, da lytter dere mer oppmerksomt til predikantens ord og formaninger. Da sukker dere av mer rørte hjerter: «Jeg arme, syndige menneske.» Da vender dere dere med sant alvor til deres barmhjertige Gud, som dere før har glemt eller bare tenkt flyktig på.

Da tilstår dere ærlig: «Jeg kjennes ved all min svakhet.» Da roper dere med faraos øverste munnskjenk: «Jeg må i dag minne om mine synder» (1 Mos 41,9). Og da mener dere også at Gud skal stå rede til å hjelpe og tilgi dere.

Da pukker dere på at han er god, mild, langmodig og saktmodig. Han har jo selv sagt at han ikke har behag i noen synders død, men vil at han skal omvende seg og leve (Esek 33,11). Og et annet sted i sin hellige skrift har han vennlig bedt alle som har tungt å bære, om å komme til ham, for han vil gi dem ny kraft og hvile for sjelene deres (Matt 11,28–29).

Men hva har jeg sagt dere? Jeg har jo sagt dere at Gud avskyr deres onde vesen og ikke vil se dere for syndenes skyld. Men hva sier jeg dere nå på den samme Guds vegne? «Dere har rett», sier jeg, «i det dere har ført fram: Gud vil ingen synders død.» Er omvendelsen deres oppriktig, troen deres levende og botferdigheten deres uten forstillelse, da har dere funnet nåde for hans øyne. Og det er jeg som fra dette hellige stedet våger å forsikre dere om det på min Guds vegne.

Men tenk, dyrebare venner, hva jeg våger og utsetter meg for ved det, om dere gjør meg til en løgner for den allvitende Gud og til en falsk budbærer for hans hellige trone. Ve meg da – men tre ganger ve dere selv, som har misbrukt den godheten Gud har latt meg vise og forkynne dere i hans sted!

Men siden jeg i mitt hjerte er fullt overbevist om at dere alvorlig ønsker å bedre dere, overlater jeg dere nå til det samvittigheten deres sier dere. Og jeg går over til å undervise og vise dere i prekenens

Siste del

hvordan dere kommer til å nyte disse godene: ved at Gud virker med til å gjøre dere kloke og vise ved erfaringen.

Også her har vi et talende eksempel i det den kongelige mannen gjorde. «Allerede mens han var på hjemveien», heter det i teksten, «kom hans tjenere ham i møte og fortalte at gutten hans levde. Han spurte dem da om den timen da det var blitt bedre med ham. De sa til ham: I går ved den sjuende time forlot feberen ham. Faren skjønte da at det var ved den samme timen da Jesus sa til ham: Din sønn lever!» Da han nå ved en slik erfaring kjente igjen Guds skjulte veier og Kristi allmakt, ble følgen at han trodde, han selv og hele hans hus.

Han hadde allerede gjort en god begynnelse og lagt en god grunnvoll for troen. Men nå ble troen hans uendelig sterkere ved den erfaringen han nettopp hadde gjort av den hjelpen Jesus hadde vist ham. Tjenestefolkene hans fulgte hans eksempel. Og ville alle gjøre slik, da kunne man med den største tilfredshet og glede si: Som husbonden er, slik er tjeneren.

Dette er hensikten med den erfaringen Gud lar oss få: at vi ved den skal lære ham bedre å kjenne. Paulus skriver i Rom 5,4: «… det prøvede sinn [virker] håp.» Og dette skrev han også av egen erfaring. For da han en gang kom i så stor nød i Asia at livet hans var i fare, var Gud ham nær og reddet ham (2 Kor 1,8). Denne underfulle redningen tilskrev han også Gud alene. Det skjedde, sier han i 2 Kor 1,9, «for at vi ikke skulle stole på oss selv, men på Gud».

Har noen tålt farer og strev og er blitt reddet fra dem ved Guds hjelp, så han siden må si: «Du fridde min sjel fra døden, mitt øye fra gråt, min fot fra

fall» (Sal 116,8) – da har han i hendene et håndskrift, skrevet av håpet, med disse ordene: Herren skal hjelpe deg også heretter.

Da David ville prøve lykken mot Goliat, frarådet Saul ham det og sa: «Du kan ikke gå mot denne filisteren og kjempe med ham. Du er ung, og han er en krigsmann fra sin ungdom av.» Da viste David til seirene sine over løver og bjørner som hadde angrepet hjordene hans, og la til: «Herren, som har fridd meg av løvens og bjørnens vold, han skal også fri meg av denne filisterens vold» (1 Sam 17,33–37). Det var erfaringen av Guds vern som ga ham nytt liv og styrke.

Vi må også innrømme at denne nådegaven fra Gud har uendelig stor innflytelse, og at sanne kristne alltid kan vise til den med tillit i nødens og anfektelsens time. Et eksempel på det leser vi i Davids 85. salme. Derfor mister de heller ikke motet om Gud i begynnelsen er mindre velvillig mot dem, slik Frelseren var mot den kongelige mannen da han sa: «Dersom dere ikke ser tegn og under, vil dere ikke tro.»

Tvert imot følger de i den kongelige mannens spor, gjentar bønnen sin og mister ikke håpet. De venter på Guds vilje og vet godt at «alt har Gud gjort vakkert i sin tid» (Fork 3,11).

Han utser tiden å husvale,
han sender oss hva nyttig er.

En kristen blir aldri motløs etter at han en gang har erfart Guds nåde og hjelp i sin sorg. Han venter tålmodig på stunden. For han vet at Gud ikke har glemt ham, og at denne ventetiden tar sikte på hans eget beste.

Derfor kan jeg i dag ikke ønske dere, elskede tilhørere og venner, noe bedre enn det Paulus ønsket filipperne (Fil 1,9): at deres kjærlighet må bli mer og mer overstrømmende i erkjennelse og all slags erfaring, så dere kan prøve hva som er best.[1]

Det er sannelig stor klokskap når man vet å bruke erfaringene sine til sin nytte, så man siden handler mer forsiktig mot menneskene og desto fastere setter sin lit til Gud. Men det er også svært godt, ja, høyst nødvendig, å ha den åndelige erfaringen av Guds skjulte veier. Dette er vår sanne sjeleskatt. Og når Gud har tilmålt oss sine nådegaver, har han tatt hensyn ikke bare til vårt legemlige, men også til vårt åndelige vel.

Å, hvor lykkelig er det mennesket som i sin sjel virkelig har fornemmet Guds gjerning! Han har ikke bare lært utenat, men virkelig erfart hva bot, tro, rettferdiggjørelse, helliggjørelse, Guds kjærlighet, hjertelig bønn, visshet om nådestanden og den evige salighet vil si.

De som er rike på en slik erkjennelse og erfaring, kan ut fra dette også prøve hva som er best, prøve hva Herrens vilje er i saken, og gjøre hjertene sine like villige til sorgen som til gleden. De vet at alt som skjer og møter dem, tjener dem til det beste og til deres bedring.

Hvor forherdede og uforbederlige er derimot ikke de som ikke lar seg omvende ved motgang og ulykker, men blir hardere og hardere etter hvert som Den

[1] NB: «at deres kjærlighet må bli mer og mer rik på kunnskap og all innsikt, slik at dere kan dømme om hva som er rett i de forskjellige spørsmål» (Fil 1,9–10).

Eviges hånd tukter dem! Med dem går det som Kristus sier i Matt 11,17: «Vi spilte på fløyte for dere, men dere ville ikke danse. Vi sang klagesanger, men dere ville ikke gråte!»

Gud kan fare hardt eller mildt med dem – de blir likevel i sitt onde sinnelag! Hjertet deres velger stadig den gale veien; om Herrens vei vil de ikke vite. Gjør Gud dem godt, blir de stolte og trygge. Straffer han dem, blir de utålmodige og omvender seg likevel ikke.

Men den som er klok, takker Gud av hjertet for hans velgjerninger. Han kjenner igjen Guds skjulte godhet i ulykken og bekymringen og merker hvor gagnlige de er for sjelen. Ofte kan det se ut som om Gud vil hjemsøke slike med plager og er likegyldig til lidelsene deres. Likevel klager de ikke, og de fortviler ikke. For de vet at man må gå inn i Guds rike gjennom trengsler (Apg 14,22), og at den tunge veien må gås like vel som den gode og jevne.

Hva skader det at det heter om denne veien i Sal 126,6: «De går gråtende», når veien bare fører til Kristus, til himmelen, der all sorg skal ta slutt og alle tårer tørkes bort? Ulykkelig er derimot den veien som fører synderen til vellyst, til overflod og til fordømmelse. Den ligner veien som fører skurken over enger og blomstermarker til galgen og døden.

«Alle Herrens stier er miskunn og trofasthet mot dem som holder hans pakt og hans vitnesbyrd», sier David i Sal 25,10. Han sier også i Sal 4,4 at Herren fører sine hellige underlig.[2] Det kan ofte se ut som om Herren avslår bønnen deres, og likevel gir han dem det som er bedre enn det de ba om.

Slik gikk det den kongelige mannen. Han ba om at Jesus ville komme til Kapernaum og hjelpe den syke sønnen hans. Det gjorde ikke vår Frelser. Han gikk ikke et skritt for hans skyld, men lot ham gå hjem alene. Likevel viste han ham en enda større velgjerning. I samme øyeblikk som han talte med faren i Kana, gjorde han den sengeliggende sønnen i Kapernaum frisk og sunn igjen – ved Guds nåde, som bodde i ham og makter alt.

Derfor bør det ikke virke fremmed på oss om heller ikke Guds tanker og Guds veier er som våre. For så mye høyere som himmelen er enn jorden, så mye høyere er Guds veier enn våre veier, og hans tanker er opphøyet over våre drømmer (Jes 55,9). For oss er det nok det Jesus sier til Peter: «Det jeg gjør, forstår du ikke nå, men du skal skjønne det senere» (Joh 13,7).

Her i forgjengeligheten ser vi Gud bare med legemlige øyne. Der i evigheten skal vi få skue ham ansikt til ansikt, se ham som han er, i all hans prakt og herlighet, og evig prise ham for de skjulte velgjerningene han har vist oss.

Avslutning

Her vil jeg nå for denne gang stanse og sette en grense for betraktningen min i dag over de skjulte veiene der Gud 1) fører oss mennesker til evig salighet gjennom timelig sorg, og 2) gjør oss vise ved erfaringen.

Dyrebare tilhørere! Har dere fattet framstillingen min rett, da har dere også kunnet kjenne igjen Guds nåde og visdom i hver eneste omskiftelse i livet deres til nå. I denne overbevisningen overlater jeg nå til dere selv å bruke dette på dere slik fornuft, hjerte og takknemlighet byr.

[2] NB: «Vit at Herren har utvalgt for seg den gudfryktige.»

Hvem av dere har i livet sitt til nå ikke erfart sorger og bekymringer? Og hvem av dere har ikke samtidig mer enn én gang funnet hjelp og trøst når det var minst å vente? Denne hjelpen, denne trøsten er Guds verk og et bevis på den skjulte måten han leder sine venner til salighet og til kunnskap om seg på, gjennom mangfoldige erfaringer.

Legg derfor vinn på å kjenne den evige Velgjørers nådige godhet, og gjør som den kongelige mannen i dagens tekst: Tro på ham og overgi dere til hans faderlige ledelse! Ja, tro ikke bare dere selv, men hele huset deres, på den Gud som er mektig i alt, og som kan og vil fremme deres vel både i tid og evighet. Amen, ja, amen.

Til deg jeg flyr både først og sist,
Herre Jesus Krist!
Bli stadig ved min side,
og se du på ulykken min
som om den var din,
hvor den mot deg monne stride.
Om jeg enn må
den kamp utstå
som verden vil,
Gud er mitt skjold,
han stadig meg monne hjelpe.

Ja, vår Herre Jesu Kristi nåde og Guds kjærlighet og Den Hellige Ånds samfunn være med dere alle. Amen.

22. søndag etter treenighet: En botferdig synders bevegede hjerte

> «Derfor er himlenes rike å ligne med en konge som ville gjøre opp regnskapet med tjenerne sine. Da han begynte med oppgjøret, ble det ført fram for ham en som skyldte ti tusen talenter. … Og hans herre ble vred, og overga ham til dem som piner, inntil han betalte alt han skyldte. Slik skal også min himmelske Far gjøre mot dere, om ikke hver og en av hjertet tilgir sin bror.» (Matt 18,23–35).

Lær meg nå så å fremføre,
Evige, ditt sannhets ord,
at det hjertene må røre
og dets virkning bli så stor;
syndens makt, o Gud, forstyrr
og oss alle saliggjør. Amen.

«Dere er Guds utvalgte, hellige og elskede! Ikle dere da inderlig barmhjertighet» (Kol 3,12). Slik formaner den nidkjære apostelen Paulus de kristne i Kolossæ. Her er det ikke tale om legemets klær – dem brydde Paulus seg lite om – men om sjelens hellige, ubesmittede klesdrakt. Og den er etter hans ord inderlig barmhjertighet, godhet, ydmykhet, saktmodighet og langmodighet.

Like tett som en klesdrakt omslutter legemet, like nær og tett må disse omslutte sjelen. Når en røver vil ta de ytre klærne våre, verger vi oss av all makt. Slik må vi også av hele vår sjel og vårt hjerte gjøre alt vi kan for at verken djevelen eller verden skal lykkes i sine mange forsøk på å forderve hjertene våre og vende dem bort fra nesten, som Gud har befalt oss å elske like etter oss selv.

En klesdrakt varmer hele legemet og gir varmen videre til alle dets deler. Slik skal også den kristne kjærligheten kle hjertene våre i kjærlighetens og barmhjertighetens gode gjerninger. Som ved en indre ild skal den gi liv til følelsene våre, så vi gjør det gode og sanne mot medmenneskene våre. Ve det hjerte, ulykkelig det bryst der denne hellige flammen aldri brant!

Lysten til å gagne, hjelpe og gi råd til andre mennesker skal være veiviseren vi følger i alt vi gjør og lar være. Den skal være honningen som gjør vårt arbeid, vår tale og vår framferd søt. Den skal være lovboken vi dømmer etter, alenen vi måler med, og vekten vi veier med. Med ett ord: Den skal være «fullkommenhetens sambånd» (Kol 3,14). For det som ikke skjer mot nesten i og av kjærlighet, er synd for Gud.

Man tar ikke av seg klærne før kvelden kommer og hviletimen er inne. Slik må også vi bære sjelens drakt helt til vi sovner inn i Herren – det vil si vise barmhjertighet og gjøre godt.

Da den fromme Tabita var død og Peter ble kalt til, sto alle enkene gråtende rundt den døde. De viste ham kappene og klærne som den salige avdøde mens hun levde, hadde båret fram og latt sy til dem som nå sørget over henne (Apg 9,39). Slik skal også Kristus etter vår død, på den ytterste dag, stille fram i lyset alle kjærlighetsgjerninger. Der skal de bli dømt etter fortjeneste og lønnet av hans himmelske Far.

«Ikle dere da … inderlig barmhjertighet.» Apostelen retter formaningen ikke bare mot ytre, synlige gjerninger. Han har med hjertet å gjøre. Ja, ordene hans griper inn i det innerste av sjelen vår og setter hvert pulsslag i hjertet i bevegelse for å vekke det til medlidenhet med nesten i hans nød. «En halv hjelp er ingen hjelp,» sier man gjerne, og en slik hjelp vil heller ikke apostelen ha. Derfor trekker han nettopp hjertet med. For hjelp uten hjertet er som en malt flamme, som ikke kan gi noen varme. I alt ser Gud til hjertet.

Herrens Ånd bor i hjertene til de troende. Derfor vil han også at barmhjertighet, vennlighet og langmodighet skal være daglige gjester hos den han slik har kjær. Men den som bare med ytre fakter klager over nestens ulykke, eller bare sørger over den i sorte klær, eller som med vakre og lærde ord gir uttrykk for savn og medfølelse – han har ingen hjertelig barmhjertighet, bare en oppdiktet og innlært. La oss derfor være oppriktige i kjærligheten, slik Jesus, vår Frelser, er det i sitt vesen!

«Dere er Guds utvalgte, hellige og elskede! Ikle dere da inderlig barmhjertighet.» Med denne begrunnelsen gir apostelen ordene sine kraftig ettertrykk. For vil vi være Guds utvalgte, må vi også være barmhjertige, slik vår Far i himmelen er barmhjertig. Vil vi være Guds hellige, må vi også være hellige og ulastelige for ham i kjærlighet. Vil vi være Guds elskede, må vi elske våre brødre slik vår Far har elsket oss.

Barn av fornemme og rike menn går gjerne i kostbare og prektige klær. Slik er det også rimelig at himmelkongens datter er «overmåte herlig der inne» (Sal 45,14) – det vil si at Guds utvalgte, hellige og elskede ikler seg barmhjertighetens vakre drakt og helliger den med sine dyder.

Gi akt, kjære venner! Paulus gir oss tre herlige æresnavn: Guds utvalgte, hellige og elskede. Med dem peker han på begynnelsen, framgangen og enden på vårt kristne kall. I begynnelsen er vi utvalgte, så blir vi hellige, og til sist er vi Guds elskede i all evighet. I begynnelsen, før verdens grunnvoll ble lagt, har Gud utvalgt oss i Kristus. Siden, etter at vi kom til verden, har han helliget oss ved sitt ord og sine sakramenter. Og til slutt viser han oss den lønnen han har gjemt til sine elskede venner i evigheten.

«Ikle dere da … inderlig barmhjertighet.» På slike klær, dyrebare tilhørere, kommer verken møll eller rust. Ikke engang tiden selv, som fortærer alt, kan skade dem. Den som er smykket med dem, er mer til behag for Guds øyne enn den største fyrste i all sin kostbare og glitrende drakt er for menneskenes øyne. Etter syndefallet ble klærne uunnværlige for menneskene, og den som viste seg

uten dem, ville blitt regnet som gal eller svært uanstendig. Når man nå setter så høy pris på legemets pynt, hvordan skulle man da kunne forsømme sjelens?

«Ikle dere inderlig barmhjertighet,» formaner apostelen. La den være den skjønneste drakten for hver sann kristen. Trer han fram for Gud uten den, blir han bare regnet som en hykler, en falsk kristen, og blir sendt bort for å komme tilbake i de rette bryllupsklærne.

Den onde tjeneren i søndagens hellige evangelium fikk til sin skade erfare hvor hard straff som ventet ham for den ukjærlige framferden mot medtjeneren. Han fikk kjenne hvor forferdelig dommen er over den som ikke viser barmhjertighet. Vi vil ikke ligne ham i ubarmhjertighet – og hvem av oss kunne vel tåle en slik usling, selv om det dessverre finnes altfor mange av dem? Nei, la oss heller lære av eksempelet hans hvordan vi bør ydmyke oss for Gud, den evige kongen, når vi i botferdighet kjenner syndene våre, og be på bøyde knær: «Herre, ha tålmodighet med oss!»

Dette viktige emnet vil jeg i dag ved Guds nåde se nærmere på. La oss forberede oss til det ved å påkalle Den Høyestes hjelp med Jesu egen bønn: Fader vår …

Evangeliet: Matt 18,23–35.

Vi skal nå se på en botferdig synders bevegede hjerte:

1) hvordan det roper på Guds barmhjertighet, og
2) hvordan det viser hjertelig barmhjertighet mot nesten.

Herre, du kjenner hjertene våre. Beveg dem, og fyll dem med sann botferdighet, med tro og kjærlighet! Forbarm deg over oss, se til vår nød, og tilgi oss alle våre synder. Amen.

Første del

«Dette må jeg minnes og utøse min sjel i meg,» sier David (Sal 42,5) – da fiendene hånte ham og daglig spurte: «Hvor er nå din Gud» og hans nåde? Slik er det også når en botferdig synder kjenner at hjertet blir beveget. Da roper han til Gud med inderlig bønn og sukk. Han ber om nåde til å bli i den vekkelsen til omvendelse som er begynt, og slik til slutt få syndenes forlatelse.

Han ser Gud som en konge som har liv og død i sine hender. Hvilken redsel skulle han ikke kjenne når han tenker på hvor ofte og hvor grovt han har krenket denne kongen? Har man kongens nåde, kan man være trygg for pøbelens anslag. Men er det omvendt, heter det: «Den redsel en konge vekker, er som løvens brøl. Den som gjør ham vred, spiller sitt liv» (Ordsp 20,2).

Likevel frykter ikke en botferdig synder så mye dem som kan drepe legemet, men ikke sjelen. Langt mer frykter han ham som kan ødelegge både sjel og legeme i helvete (Matt 10,28) – den kongen som vil gjøre opp regnskapet med tjenerne sine, slik kongen i dagens tekst gjør. Vi bor ikke bare i hans rike, under hans beskyttelse. Han har også tatt oss i sin tjeneste og betrodd oss mange legemlige og åndelige goder. Dem skal vi som hans undersåtter forvalte etter hans befaling og til hans ære.

Hver dag i livet vårt er et pund vi tar imot av hans hånd, på det vilkår at vi en dag skal gjøre regnskap for det. Hver gang samvittigheten rører seg, er det et bud som kaller oss fram for Guds domstol for å gjøre rede for vår forvaltning.

Da kongen i lignelsen i dagens evangelium begynte å gjøre opp regnskapet, ble det ført fram for ham en som skyldte ham ti tusen talenter. Så mye tid av livet som vi sløser bort til ingen nytte, så mye syndeskyld samler vi også på oss. Kommer det så langt at man ikke bare unnlater det gode, men attpå til begjærer det onde, da blir skylden større og tyngre enn man kan tenke seg.

Et eksempel: Den som med ord eller gjerning bare én gang krenker sin neste, legger en stor skyld på seg. Først er han skyldig overfor sin samvittighet, som han sårer, dernest overfor nesten, som han krenker, så overfor øvrigheten, som har makt over ham, og aller sist overfor Gud, hans høyeste hersker. Slik er urettmessig vinning ingen vinning; den øker bare syndebyrden. Derfor ble også den urettferdige tjeneren stevnet av sin egen samvittighet og plaget så han ikke kunne være glad.

Han må gi nesten tilbake det han har røvet fra ham. Han må også bøye seg for øvrighetens bud og lovens straff. Men ikke nok med det! Samvittigheten er ennå ikke stilt tilfreds – og hvordan står han seg hos Gud? Hvordan vil han tre fram for ham? Hvordan bestå for hans åsyn?

Hva vil han svare denne kongen når han begynner å gjøre opp med ham og sier: «Har du ikke lovt meg det og det i dåpen? Har du ikke fornyet løftene dine for alteret og ved nattverdbordet? Har du ikke handlet mot min rettferdighet? Har du ikke gjort Den Hellige Ånd sorg? Betal meg det du skylder!»

Da tjeneren i evangeliet ikke hadde noe å betale med, bød hans herre at han skulle selges, han og hans hustru og barn og alt han eide, og gjelden betales. Gud er «en rettferdig dommer, og en Gud som er vred hver dag» (Sal 7,12), en Gud som hjemsøker fedres misgjerninger på barn i tredje og fjerde ledd. Hvordan skulle det da gå om ikke Gud gjorde som kongen i teksten: lot skyldneren gå fri og ettergav ham gjelden?

Da den ulykkelige tjeneren så hva som ventet ham, ble han bedrøvet, falt ned for kongens føtter og sa: «Herre, ha tålmodighet med meg, så skal jeg betale deg alt sammen!»

Når vi tenker over syndene våre og den straffen vi har pådratt oss med dem, vekker det en viss anger og smerte. Men håpet om Guds barmhjertighet holder ennå liv i synderen. Det harde hjertet hans blir beveget, det stolte motet faller. Han griper bønneboken og ber om tålmodighet, om utsettelse, og lover å betale alt med tiden. «Jeg vet,» legger han til, «at du er en nådig og barmhjertig Gud, langmodig og rik på miskunn, så du angrer det onde» (Jona 4,2).

Gud er ingen tyrann som har lyst til at vi skal gå til grunne. Hans barmhjertighet er like stor som han selv. Likevel krever han med rette at vi ydmyker oss for ham og nærmer oss hans høye majestet i alvorlig anger og med lyst til omvendelse.

«Herre, ha tålmodighet med meg,» ba tjeneren, «så skal jeg betale deg alt sammen!» Hvordan kunne en fattig tjener forplikte seg til å betale tilbake ti tusen talenter – en så uhyre sum? Helt umulig! Men slik er mennesket: I nøden lover det noe det aldri kan holde så lenge det lever. Synderen vil så gjerne skryte åpenlyst for Gud av sin gode vilje og regne som sin egen fortjeneste det som er et verk av Guds godhet og nåde. Denne villfarelsen har skadet mange.

En sann kristen fører derimot et ganske annet språk. «Herre,» ber han, «ha tålmodighet med meg, så skal jeg betale deg alt sammen – ikke med min egen, men med Jesu Kristi fortjeneste, med hans hellige og dyrebare blod. Gi meg derfor utsettelse, og gi meg nåde og tid til å bedre mitt syndige liv. Heretter skal jeg gjøre alt som står i min makt for å unngå verdens og Satans forførelser. Jeg vil strebe etter å leve, ikke etter menneskers vilje, men etter ditt sinn og i din rettferdighet.»

Dyrebare tilhørere! Mange ganger har jeg fra dette hellige stedet hatt anledning til å advare dere mot den fordervelige egenkjærligheten og selvrettferdigheten, og jeg er glad for å kunne gjøre det igjen i dag. Tjenerens eksempel i evangeliet gir meg både anledning og rett til det.

Før den forferdelige innkallingen til å møte og avlegge regnskap levde han nok trygt og stolt i sin innbilte rikdom. Han skrøt av andres eiendom, slik vår tids dristige kjøpmenn gjør med den herlige kreditten sin, og trodde at alt som lykken – den ulykkelige lykken, får man vel si – gir dem i hendene, er deres. Gamle venner kjente han nok ikke lenger. Han spiste og drakk bare med den rike mannen, kledde seg i purpur, kjørte i forgylte vogner med prustende hester og gjorde aldri godt mot noe menneske som ikke kunne gjengjelde ham det dobbelt.

Han tenkte nok slik: «Jeg er formuende, jeg er rik, jeg er klok. Folk akter meg, og ingen vet om noen åpenbar urett som jeg har gjort – nåvel! Hvem kan da skade meg?» Jo, kongen bestemte seg for å gjøre opp regnskapet med tjenerne sine. Og da turen kom til ham – han hadde vel aldri ventet en slik gransking – sto det svært dårlig til med ham. Han kan nok ikke ha vært uvitende om gjelden sin, men at den var steget til ti tusen talenter, hadde han vel aldri drømt om.

Nå gjaldt det noe annet. «Selg ham, hustru og barn og alt han eier,» befalte kongen, «så jeg får mitt.» Å, dyrebare tilhørere, hvor smertefullt måtte det ikke være å bli så brått vekket av drømmen om en urokkelig velstand! Å se seg selv så fort styrtet ned i den ytterste elendighet, og samtidig kveles av bevisstheten om at hustru og barn måtte dele en skjebne som de ikke hadde fortjent, men som han selv hadde skyld i!

Slik går det likevel ofte til i verdslige ting – og, Gud bedre oss, altfor ofte også i åndelige! Hovmodet hersker over mennesket, og djevelen over synderen. Han vil skjule seg så lenge han kan. Han takker Gud, slik fariseeren gjorde, for at han – om han nok ikke er helt og fullt rettferdig – likevel er uendelig mye bedre enn andre, som ikke like godt som han skjønner å pynte på sine dårlige gjerninger.

Tenk om det nå falt kongen inn å kreve regnskap! Hvordan gikk det da? Derfor: Lykkelig er du, synder, om du blir kalt fram til regnskap i tide, så du får vite hvor stor gjelden din er – om lov og rett rammer ditt stolte hode, hovmodet svikter og hjertet blir beveget før det er for sent, og før mer utsettelse verken er mulig eller til noen nytte. Da har ditt ydmyke «Herre, ha tålmodighet med meg!» sin verdi. Da gjør det sin virkning. Da forbarmer den strenge herren seg over deg, lar deg gå fri og ettergir deg samtidig det du skyldte ham.

Den edle kongen, som i evangeliet er et bilde på den gode Gud i himmelen som tilgir alt, ettergav tjeneren den store skylden. Men han satte trolig – om enn

ikke uttrykkelig – det vilkåret at han skulle gjøre likedan mot andre, det vil si *vise hjertelig barmhjertighet mot nesten*. Og det skal vi nå, om Gud vil, se på i siste del av denne prekenen.

Siste del

«Men da tjeneren kom ut, møtte han en av medtjenerne sine som skyldte ham hundre denarer. Han grep fatt i ham, tok strupetak på ham og sa: Betal det du skylder! Medtjeneren falt da ned for ham, bønnfalt ham og sa: Ha tålmodighet med meg, så skal jeg betale deg! Men han ville ikke. Tvert imot, han gikk av sted og fikk kastet ham i fengsel, der skulle han sitte til han hadde betalt det han skyldte» (Matt 18,28–30).

Slik er det svake mennesket. Kan man vel tegne et mer treffende og sant bilde av en ubarmhjertig kreditor? Det man selv på ingen måte er i stand til å skaffe til veie, krever man hardt inn av andre som er enda fattigere enn en selv. Man sto selv ved fengselsporten og ventet i angst på å se den åpnet og seg selv kastet inn – men slapp av nåde og barmhjertighet den gangen. Og i neste øyeblikk vil man sette en medbror inn i det samme fengselet, en som er kommet under den samme dommen. Dette kaller man svart utakknemlighet, umenneskelig hardhet og lav ondskap.

Gud sier jo selv: «Hevnen hører meg til, jeg vil gjengjelde» (Rom 12,19). Den som av hevnlyst vil slokke ild med ild og utrydde ondt med ondt, utretter ikke mye godt. Ingen må være dommer i sin egen sak. Når noen gjør ham imot, bedrøver, uroer og forfølger ham, skal han lyde Kristi befaling: Hver og en skal av hjertet tilgi sin bror. Dette er den lindrende oljen som vi skal mildne alle våre smerter med og lege brødrenes sår med. Det er den gjensidige tilgivelsen som Frelseren har fastsatt som et urokkelig vilkår for å få tilgivelsen fra hans himmelske Far.

Dette stemte ikke med tjenerens plan i dagens tekst. Han som selv hadde fått tilgivelse, mishandlet medtjeneren sin på det hardeste. Hva ble følgen? Medtjenerne misbilliget ondskapen hans og klaget ham an for husbonden. Han kalte ham da for seg og sa: «Du onde tjener! Hele gjelden din etterga jeg deg, fordi du ba meg. Burde da ikke også du vise barmhjertighet mot medtjeneren din, slik jeg viste barmhjertighet mot deg?» Og hans herre ble vred og overga ham til dem som piner, inntil han betalte alt han skyldte (Matt 18,32–34).

Den som kjenner seg selv, vet at han er en synder for Gud. Han vet at det bare er Guds godhet han har å takke for den skånselen han får, så straffen for syndene hans uteblir. Med denne følelsen i hjertet bør han holde den evige kjærlighets første bud: Tilgi din neste hans feil! Ingenting bøyer hjertet hans bedre til det enn å tenke på Guds godhet, tålmodighet og langmodighet.

Han skyldte den allgode Far ti tusen talenter, og Faderen ettergav ham dem. Skulle da den som har fått et så stort bevis på nåde, ikke kunne og burde ettergi sin medbror hundre denarer – nærmest ingenting ved siden av – eller i det minste ha tålmodighet med ham?

«Salige er de barmhjertige, for de skal finne barmhjertighet,» sier Frelseren i Matt 5,7. Og i dagens evangelium slutter han lignelsen med disse ordene: «Slik skal også min himmelske Far gjøre mot dere, om ikke hver og en av hjertet tilgir

sin bror.» Legg merke til at Jesus her ikke gjør forskjell på stand eller person. Slik er det ikke med menneskene. Det onde en fornem og mektig mann har gjort oss, tilgir vi ofte gjerne, men en ringere mann tilgir vi bare nødig.

«Den uslingen,» heter det, «skal våge å sette seg opp mot meg, et slikt kryp! Nei, den pillen svelger jeg aldri; han skal få igjen med samme mynt.» Har denne ringe mannen tidligere gjort oss tjenester, å, da kan vi enda mindre tilgi ham. Villfarne venn! Det er nok rimelig at brent barn skyr ilden, og at den som en gang har bedratt oss, ikke får anledning til å gjøre det en gang til. Men selv om han virkelig er slett, bør han få vår tilgivelse, så ikke også vi skal synde ved å nekte å følge Jesu bud.

I versene foran dagens evangelium spurte Peter hvor mange ganger man skulle tilgi en bror som syndet mot en – om sju ganger var nok. Til det svarte Jesus: «Ikke sju ganger, sier jeg deg, men sytti ganger sju!» (Matt 18,22).

Hevnen er nok ofte så søt at mange gjerne ville gi sin høyre hånd for å frata motparten begge hendene. Men den linseretten som smaker Esau så godt i dag, blir motbydelig for ham i morgen. Dere hevngjerrige mennesker, grip ikke inn i Guds rettigheter! La heller andres feil minne dere om deres egne, så dere ikke faller i hykleri, men bøyer dere i full botferdighet for Gud og ber: «Herre, ha tålmodighet med oss, og gi at også vi har tålmodighet med vår neste og forbarmer oss slik du har forbarmet deg.»

Å, om alle som hører dette i dag, måtte bli beveget i hjertet og samtidig tenke over disse ordene: «Forman hverandre hver dag … for at ikke noen av dere skal forherdes ved syndens svik» (Hebr 3,13). Å, hvor hardt menneskehjertet er! Så lett lar det seg forherde, og så vanskelig lar det seg bevege og ydmyke. Og hvor falskt og listig er det ikke, når det lytter til syndens svik! Den troløse tjeneren som behandlet medtjeneren sin så ille, visste likevel å gi sin umenneskelighet skinn av å være lovlig.

Slik forstår også synderen å ikle lasten dydens kappe og gi den skinn av rettmessig framferd. Ak, dyrebare tilhørere! Med oss har Gud hittil hatt all langmodighet og en tålmodighet uten like. Ennå i dag står hans nådes dør åpen for oss. Ennå i dag kaller han oss til omvendelse og tilbyr oss forsoning. «Se til, brødre, at det ikke hos noen av dere er et ondt og vantro hjerte, så han faller fra den levende Gud. Men forman hverandre hver dag, så lenge det heter i dag, for at ikke noen av dere skal forherdes ved syndens svik» (Hebr 3,12–13).

I uken som nå er begynt, faller mortensdag. Den minner oss om den store velgjerningen Den Høyeste har vist vår kirke og menighet ved sitt store, utvalgte redskap, Martin Luther. La oss minnes den første tesen han satte opp mot den skammelige handelen med syndsforlatelse: «Når vår Mester og Herre Jesus Kristus sier: Gjør omvendelse, så vil han at hele de troendes liv på jorden skal være en stadig og uopphørlig omvendelse.»

Det er nok en sørgelig sannhet at utakk er verdens lønn. Som vi leser i 2 Mos 1,8: «Da kom det en ny konge over Egypt, og han kjente ikke til Josef.» Men den kristne kirkens takkegjeld til denne store og nidkjære læreren er ikke blitt mindre fordi man nå bare holder minnet om ham høytidelig hver for seg. De såkalte fornuftsheltene, vår tids vise, vil knapt kjenne ham. Men skriftene

hans vil leve når deres for lenge siden er glemt. Så lenge Herrens ord blir aktet på jorden, skal de visselig bli lest til nytte og oppbyggelse av alle rette og oppriktige kristne.

Ta ikke denne lille avstikkeren ille opp, dyrebare tilhørere. Kjærligheten, høyaktelsen og overbevisningen tvang den fram hos meg, og den gikk nok inn i hjertet hos mange av dere.

Avslutning

Ved Guds nåde har jeg i dag stilt fram for dere en botferdig synders bevegede hjerte: 1) hvordan det roper på Guds barmhjertighet, og 2) hvordan det viser hjertelig barmhjertighet mot nesten. Jeg ber Gud enda en gang: Må hans nåde vende hjertene deres til barmhjertighet og advare dem gjennom tidens tegn, så de blir i det gode og ikke lytter til forførelsens, forherdelsens og villfarelsens falske, lokkende lyktemenn. Hvem vet hvor lenge tålmodighetens tid ennå kan vare, og når dommen kommer?

Tenk derfor ikke, dere forherdede syndere: «Jeg har syndet før, og hva hendte meg?» For Herren er langmodig, men han lar deg ikke slippe ustraffet (Sir 5,4).

Ja, allgode Gud, elskede Far, vi takker deg av hele vårt hjerte for at du hittil med så stor tålmodighet og ubegripelig skånsel har båret over med syndene våre. Vi takker deg for at du særlig har latt ditt hellige ord opplyse, trøste og formane oss – i de husene du selv har villet vie til gudstjenesten, og i våre egne hjem, som din mektige hånd like faderlig beskytter. Fortsett, milde Gud, med den samme nåden mot oss, og gå ikke i rette med dine tjenere.

Gi oss nåde til å lære vårt store syndsregister å kjenne ved daglig selvprøvelse. Ettergi oss de syndene vi angrer av et botferdig hjerte, slik også vi tilgir våre skyldnere. Bevar hjertene våre fra forherdelse, og hold ved like i dem en stadig kjærlighet, en rettferdig ømhet og en virksom medfølelse med nestens bekymringer og skjebne! Ikle oss, Gud, som dine utvalgte, hellige og elskede, din barmhjertighet. Amen.

23. søndag etter treenighet: En kristen lærer med lys og rett

> «Da gikk fariseerne bort og rådslo om hvordan de kunne fange ham i ord. De sendte disiplene sine til ham sammen med herodianerne, og lot dem si: Mester, vi vet at du er sannferdig, og du lærer Guds vei i sannhet. Du bryr deg ikke om hva noen sier, for du gjør ikke forskjell på folk. Si oss hva du mener: Er det tillatt å gi keiseren skatt, eller er det ikke? Men Jesus merket deres ondskap og sa: Hvorfor frister dere meg, dere hyklere? Vis meg mynten som skatten betales med! De rakte ham en denar. Og han sier til dem: Hvem har sitt bilde og sin påskrift her? De sier til ham: Keiseren. Da sier han til dem: Gi da keiseren det som keiserens er, og Gud det som Guds er! Da de hørte dette, undret de seg, og de forlot ham og gikk bort.» (Matt 22,15–22).

«De skulle ikke ete av det høyhellige før det sto fram en prest med urim og tummim» – det vil si med lys og rett. Slik lød beskjeden Hattirsata ga da det jødiske folket var kommet hjem fra fangenskapet i Babylon. Den gjaldt dem som ville regne seg blant prestene, men ikke kunne legge fram ættetavlen sin.

I Moseloven var det bestemt at ingen andre enn prestene skulle ete av offerne eller skuebrødene. Og ingen fikk bære navn og verdighet som prest uten å kunne bevise at han var av presteslekt. Da det nå hendte at mange ville tilegne seg dette fortrinnet, befalte Hattirsata, en av forstanderne, at de ikke skulle ete av det høyhellige før det sto fram en prest med urim og tummim. Ordene står i Neh 7,65.

Med dette ville han ikke ta fra dem all rett til å utøve presteembetet, bare la det vente til de kunne legge fram bevisene sine, og til det sto fram en prest med lys og rett. For å forstå meningen og sammenhengen riktig bør man lese bestemmelsene og forskriftene for den levittiske gudstjenesten hos Moses, som har beskrevet dem utførlig. Men det hører egentlig ikke til emnet vårt.

Den jødiske menigheten var nesten blitt oppløst da folket ble bortført til fangenskapet i Babel. Nå var den igjen godt på vei til å bli gjenreist ved Esras og Nehemjas nidkjære omsorg. Naturlig nok hadde mange misbruk sneket seg inn i forvaltningen i den tiden, blant andre det som Hattirsata her prøver å forebygge. Slik går det alltid til, dyrebare tilhørere! Også i våre dager får man ofte erfare slikt. Hos jødene gikk det så langt at uvedkommende prøvde å tilrane

seg det hellige presteembetet – bare, slik det tydelig ser ut her, for å nyte de fordelene som fulgte med.

Moses' bud i 5 Mos 33,8 var glemt: «Dine tummim og urim hører din fromme mann til, han som du fristet ved Massa, og som du trettet med ved Meribas vann» (jf. 2 Mos 28,30; 17,7). Trolig peker dette mot Kristus, som det heter om i 1 Kor 10,9: «La oss heller ikke friste Kristus, slik noen av dem gjorde.» At Kristus er kommet til vår syndige verden med lys og fullkommenhet, eller rett, kan heller ikke bestrides. «Ingen har noensinne sett Gud,» sier Johannes. «Den enbårne Sønn, som er i Faderens favn, han har forklart ham» (Joh 1,18). I hans lys ser vi kjærlighet og rett.

Ingen i Israel fikk ete av det høyhellige unntatt prestene, og ingen fikk bli prest uten å være født til det. Slik kan heller ingen i kristenheten få nyte Guds himmelske gaver, Herrens ord og Ånd, uten å høre til det kongelige presteskapet som det tales om i 1 Pet 2,9. Ingen kan få del i det uten at han ved den nye fødselen har fått rett til det.

Men hvordan blir vi nå visse på denne nye fødselen? Kristus er den himmelske presten som kommer med lys og rett. Ved sin rettferdighet gjør han oss til Guds barn, og ved sin kjærlighet gjør han oss visse på det. Hans lys driver bort alt mørke, hans rettferdighet straffer all urett, og ingen hykler kommer fram for ham.

Dette emnet, dyrebare tilhørere, vil jeg en kort stund prøve å se nærmere på sammen med dere, ut fra dagens hellige evangelium. Men først påkaller jeg deg:

Å, du herlighetens skinn,
lys fra Faderens lys utgangen,
gjør fra mørket rent vårt sinn,
som vårt hjerte holder fangen;
styr vår tunge, tanke, øre
til vår andakt rett å gjøre!

Hør oss, milde Gud og Far: Fader vår …

Evangeliet: Matt 22,15–22.

Emnet for vår betraktning i dag skal ved Guds nåde være en kristen lærer med lys og rett – hvordan han

1) ved sitt lys avslører det skjulte hykleriet, og
2) gir hver og en sin rett.

Gi at ditt ord oss lyser så
at vi i mørket ikke gå,
men gjennom denne jammerdal
få vandre til din frydesal. Amen.

«Da så jeg at visdommen har samme fortrinn fremfor dårskapen som lyset har fremfor mørket. Den vise har øyne i hodet, men dåren vandrer i mørket» (Fork 2,13–14). Det samme finner vi i dagens evangelium når vi ser på Kristus, presten og læreren med lys og rett – hvordan han med sitt lys avslører hykleriet som sniker seg fram i mørket. Det skal vi se på i første del av betraktningen vår.

Første del

Jesu visdom overgikk den dumme listigheten og den listige dumheten hos fiendene hans, slik lyset overgår mørket. Dårene, som syntes de var vise, vandret i mørket, der de ville skjule sine onde anslag. Men Frelseren har øynene i hodet, og han merket ondskapen deres. Hans sannhets lys kunne de aldri tåle. Derfor ville de rydde det av veien og rådslo om hvordan de kunne fange ham i ord.

Allerede tidligere hadde de prøvd å fange ham med alle slags spissfindige spørsmål og snarer. De søkte, som Lukas sier, «å fange ham i ord, slik at de kunne få overgitt ham til myndighetene» (Luk 20,20). Selv om de onde planene deres aldri lyktes, kunne de likevel ikke la det være – særlig nå, da de igjen var blitt opprørt over en lignelse han hadde fortalt dem.

I stedet for å la seg bedre av den, ble de enda mer forbitret. Fra den stunden søkte de stadig å få en sak mot Frelseren og felle ham med hans egne ord, så de kunne få grunn til å overgi ham i rettens hender.

De mistenkte ham dessuten for å ville skaffe seg et parti blant folket, så han kunne svinge seg opp på Israels kongetrone og stifte opprør mot den romerske keiseren. Derfor sendte de disiplene sine til ham sammen med Herodes' tjenere. Ved det minste mistenkelige ord fra hans munn skulle disse melde fra til fariseerne og så til hoffet.

Disiplene som ble sendt ut, var nybegynnere i kunsten å hykle og være falske, og de gikk litt uklokt fram. Men så slue var de likevel at de begynte med å smigre og prøvde å vinne en viss fortrolighet først. «Mester,» sa de, «vi vet at du er sannferdig, og du lærer Guds vei i sannhet. Du bryr deg ikke om hva noen sier, for du gjør ikke forskjell på folk.»

Etter hele denne innledningen, som de trodde skulle være et godt grunnlag for planen deres – å få ham til å håne keiseren og forhaste seg i talen – la de til: «Si oss hva du mener: Er det tillatt å gi keiseren skatt, eller er det ikke?»

Men Jesus merket deres ondskap og sa: «Hvorfor frister dere meg, dere hyklere?» «Til ingen nytte blir nettet utspent mens alle fuglene ser det,» sier Salomo (Ordsp 1,17). Men enda mer fruktløst er det å spenne ut falskhetens garn for øynene på ham som ser alt. Han har fra begynnelsen av vært den som «krysser de kløktiges råd, så deres hender ikke får utrettet noe som varer», og som «fanger de vise i deres kløkt» (Job 5,12–13).

Det er forgjeves å stampe mot brodden, enda mer forgjeves å ville svømme mot strømmen, men aller mest forgjeves er det å legge råd opp mot Gud. Var ikke dyrene uforstandige, stampet de ikke mot brodden, for de skader seg selv med det. Var ikke menneskene uforstandige, svømte de ikke mot strømmen, for da går de til grunne. Var ikke synderne uforstandige, la de ikke råd opp mot Gud, for med det styrter de seg selv i timelig og evig elendighet.

Det finnes nok måter å seile mot vinden på. Men hvor finner man midler i himmelen og på jorden til å legge råd opp mot Den Allmektige? Det er det slett ikke noe håp om. Salomo sier: «Det finnes ingen visdom og ingen forstand og ingen planer som kan settes opp mot Herren» (Ordsp 21,30). Dette bekrefter

Jesaja når han sier at selve Leviatan skal segne under Herrens hånd, enten den farer rett fram eller bukter seg som en slange (Jes 27,1).

Her kommer nå fariseerne som en buktende slange. De vrir og snor seg, snart hit, snart dit, for å kunne skade Kristus med giften sin. Men sannhetens sverd seirer over løgnen. Kristus, presten med lys og rett, avslører snart det mørke hykleriet. Han vet dessuten å vokte seg slik i talen at han på den ene siden ikke sier imot sannheten, og på den andre ikke vikler seg inn i skurkenes snarer.

På den smigrende, søte talen deres ga han bare dette svaret: «Vis meg mynten som skatten betales med!» Og de rakte ham en denar. «Nåvel,» fortsatte han, «hvem har sitt bilde og sin påskrift her?» De sa til ham: «Keiseren.»

«For en prests lepper skal bevare kunnskap, lov skal hentes fra hans munn, for han er sendebud fra Herren, hærskarenes Gud,» sier profeten Malaki (Mal 2,7). Kristi framferd mot disse listige fristerne viser best hva en rettsindig og skikket tjener for Ordet bør ta vare på: ærbødighet for lov og øvrighet. Han bør ikke lytte til smigrerens fagre ord, men heller avsløre hans lave anslag og komme dem i forkjøpet.

Ingenting er i mine øyne mer vanærende for en prest enn å gå i verdens gamle takt og hylle det slette ordtaket: «Enhver er seg selv nærmest.» Jeg er selv prest. Men jeg har alltid regnet det for uverdig for meg og min stand å ofre overbevisning, ære og kall for å vinne noen lumpne fordeler framfor mine medbrødre. Slike fordeler ville kanskje bare gi meg større sorger og bekymringer i tiden, og etter tiden ta fra meg salighetens skatter, som overgår alt annet.

Jeg har alltid holdt meg tro mot det skjønne ordet: «Mitt rike er ikke av denne verden» (Joh 18,36). Og jeg skal til min siste stund tro at Gud gir meg den delen han har bestemt for meg. Slik sømmer det seg også for presten.

De som var sendt ut, sa til Kristus: «Mester, vi vet at du er sannferdig, og du lærer Guds vei i sannhet. Du bryr deg ikke om hva noen sier, for du gjør ikke forskjell på folk.» Selv om de sa dette som smiger, har folk flest, Gud være lovet, ganske andre tanker om prestestanden og dem som hører til den. Den rettsindige medborgeren og den kristent tenkende mannen vet å verdsette en stand som viser dydens og sannhetens veier, som lærer pliktene i gudsfrykt og sedelære, og som gjør så mye godt for samfunnet. Hvor ille er det da om prestenes liv motsier læren deres!

De bør jo kjenne Skriftene. Vel! Hva sier da David? «Se, du har lyst til sannhet i det innerste av hjertet!» (Sal 51,8). Her menes ikke den sannheten som blir uttalt med søte ord og pyntet med pralende fakter, men den skjulte, som ligger i hjertet, der det ikke er noen falskhet. Det er ikke nok å vite hva som er sant og rett; man må også gjøre det. Framfor alt bør oppriktigheten styre tungen vår. Ellers utsetter man seg for bebreidelser, og det går oss som det gikk med utsendingene: Kristus merket deres ondskap og sa til dem: «Hvorfor frister dere meg, dere hyklere?»

Slik handler og slik lærer en rett prest. Han ser ondskapen hos Jesu fiender, merker anslagene deres og avslører dem til advarsel for andre. At ikke alle lærere følger sin Mesters store og høye eksempel, er – Gud nåde oss – svært

beklagelig. Man burde likevel huske Paulus' formaning: «Far ikke vill! Gud lar seg ikke spotte!» (Gal 6,7).

Jesus spurte hvem som hadde sitt bilde og sin påskrift på mynten, og utsendingene svarte at det var keiseren. Da svarte han: «Gi da keiseren det som keiserens er, og Gud det som Guds er!» Med dette viser Frelseren hvordan han, etter å ha avslørt deres skjulte, listige anslag, også *gir hver og en sin rett*. Om dette skal vi nå tale i siste del.

Siste del

Spørsmålet gjaldt først og fremst keiseren. Derfor anerkjenner Jesus straks hans rett, og samtidig gir han jødene å forstå at de kunne og burde betale skatt og anerkjenne ham som sin lovlige øvrighet, siden de var under hans makt. Man skjønner lett hvor mye det kostet dem å gi keiseren skatt. Men slik var det ordnet av Gud, og det kunne ikke med rette bestrides. «Gi keiseren det som keiserens er!»

Regentene er Guds salvede, og den som frykter Gud, ærer også kongen (1 Pet 2,17). «Ær øvrigheten, for i den ærer du også Gud» – det er en gammel og god grunnsetning. En konge eller regent er riktignok også et menneske. Derfor bør man ikke dømme feiltrinnene deres for strengt. De er mer utsatt for slike enn andre, og nettopp fordi de står så høyt, lyser svakhetene deres desto tydeligere fram.

Hvor verdt det er å følge Jesu bud: «Gi keiseren det som keiserens er, og Gud det som Guds er!» Går det fyrsten vel, går det også folket hans vel. Han er den gode regenten som bare vil det gode, og han står i Guds sted på jorden. Det viser Frelserens ord i tillegget: «og Gud det som Guds er.» Det er en gitt sannhet at den som ikke er Gud tro, heller ikke er tro mot øvrigheten sin. Selv om han synes å være nidkjær for rikets vel, slik som den redelige undersåtten, har han likevel sitt eget beste for øye.

Meningen her er likevel ikke at man skal drive underdanigheten for langt. Man bør lyde, men ikke feigt gi opp sitt eget verd. En god konge og regent har rett til vår ærbødighet og krav på vår lydighet. Men vi må aldri glemme at Gud i himmelen er alle kongers konge, og at det er for ham vi en dag skal gjøre regnskap for vår ferd.

Den som av frykt for regenten svikter sin plikt og av feighet ikke sier det som er nyttig for folk og land, kristent og i samsvar med Guds vilje, han gir keiseren ikke bare det som er hans, men mer enn det som tilkommer ham. Han synder mot ham, mot landet og mot seg selv, og glemmer at troskapen hans nok tilhører kongen, men samvittigheten Gud.

«Gi Gud det som Guds er,» heter det – og hva har mennesket som ikke er Guds? Legeme og sjel, gods og rikdommer – alt hører ham til, for alt dette og mye mer har han gitt oss. Denne dommen Jesus felte, var så rettferdig, så rimelig og så ulastelig at fristerne hans selv måtte undre seg over den og gå skamfulle bort fra den seirende Mesteren.

To store verdigheter stiller Jesus fram i denne dommen, den verdslige og den åndelige. Med det viser han det uløselige båndet mellom dem, og hvordan begge bør få hver sin rett. Kan man vel kreve noe større bevis på at Jesu hensikter er

rettferdige? Han er, som Malaki har sagt, «sendebud fra Herren, hærskarenes Gud», og som det heter i inngangsordene våre: presten, den himmelske læreren, som står med lys og rett – det vil si med rett og rettferdighet.

Fra hans lepper kom de mest gagnlige lærdommer og de tydeligste anvisninger om hvordan en sann kristen og en rettsindig lærer skal forholde seg til sin Gud og sin konge, så det går redelig til, ikke bare for Gud, men også for hele verden. La oss derfor søke å hente fra hans munn den loven han etter Guds vilje har fått for å forkynne den og gi den til oss. Da kan hans lys opplyse oss om vi vandrer på en gal vei, og hans rett tilfalle den som den tilhører!

Men jeg spør: Hva bryr verden seg nå om rett? Nå for tiden spør man ikke: «Er det rett?», men: «Har det skinn og utseende av rett?» Går noe galt for seg og strider åpenbart mot lov og rett og all menneskelig orden, setter man alt inn på å gi det et skinn av rett. Man bestikker, pynter på, vrir og vender på saken slik at den viser sin peneste side og får et anstrøk av en redelighet som den slett ikke har.

I våre dager er det ikke lenger noen synd å stjele, bedra, smugle, sverge falskt og så videre. Det er bare skam å bli grepet i falske gjerninger uten å ha vist nok forstand, kunst og behendighet til å gi dem skinn av å være edle og riktige. Så lenge noen bare er klok nok til å skjule sin dårskap under redelighetens kappe og vri seg unna ved utflukter, oppdiktede historier og usannheter, skammer man seg ikke – selv om mistanken mot ham er aldri så stor, og alt tyder på at han uten tvil har gjort det han er mistenkt for.

Ja, hykleriet er nå for tiden ikke fornøyd med bare å drive gjøn med menneskene. Det prøver også å blende den allseende Gud. Om en Asaf sto fram i våre dager, å, hvor mange kristne skulle han ikke finne som «bedro ham med sine ord og løy for ham med sin tunge. Deres hjerte hang ikke fast ved ham, de var ikke tro mot hans pakt» (Sal 78,36–37). Pene og passende medlemmer av en slik delegasjon som den Frelseren tok imot i dagens evangelium!

Har det vel noen gang vært mangel på slike? Nei, tvert imot, det finnes altfor mange av dem. Blant dem er det noen som har lært seg å hykle så pent med munnen at de stiller seg fram for Gud selv med sin sukkersøte tale – i bønnene sine, i kirken og når de vil skaffe seg en fordel eller frykter en ulykke som truer.

De lover bot og bedring for alle de dagene de har igjen, og forvandler seg til lysets engler, akkurat som djevelen selv, deres læremester og veileder. Men når det gjelder, trekker de seg ut av spillet og sadler om, for hjertene deres hang aldri fast ved Guds pakt.

Hva de vinner på det, er en annen sak. De fleste blir alltid lei av å høre en som de vet ikke mener noe med det, komme med utallige kalde og tomme høflighetsbevis. En slik forakter man som oftest.

Hva skal da Gud si om den synderen som i sin bot og bedring våger seg fram for ham med en like ussel mynt, hyklersk nærmer seg ham i bønner og lovsanger og ikke mener noe med sin botferdighet? Jo, det samme som Peter sa til den troløse Simon: «Du har ingen lodd eller del i dette ordet, for ditt hjerte er ikke rett for Gud» (Apg 8,21). For Gud har, som David sier, «lyst til sannhet i det innerste av hjertet».

Hva dette fører til for synderens forhold til Gud, beskriver Johannes: «Dersom vi sier at vi har samfunn med ham» – med Kristus – «men vandrer i mørket, da lyver vi og gjør ikke sannheten. Men dersom vi vandrer i lyset, likesom han er i lyset, da har vi samfunn med hverandre, og Jesu, hans Sønns blod renser oss fra all synd» (1 Joh 1,6–7). Når vi står fast i dette samfunnet med Gud, trenger vi ikke frykte for mennesker, for vi vet at Herren er vårt lys og vår frelse (Sal 27,1).

Om bare øynene våre stadig er rettet mot ham, skal han sikkert hjelpe oss ut av snaren som djevelen og verden har spent ut for oss. Guds hånd kan avverge alt ondt som truer oss, og kan forandre alt. Ikke uten grunn undret Moses seg over Herrens store verk da Gud lot honning flyte av en klippe og olje av den harde steinen (5 Mos 32,13). Ak, mine venner, hvor mange klipper og harde steiner finner vi ikke blant menneskenes barn! De gir ingenting fra seg, men blir værende i samme vesen og tilstand.

Hjertene våre er jo nesten som av stein når de ikke lar seg vekke av Guds ømme kall til omvendelse. Likevel bør vi ikke beundre Guds mildhet og overbærenhet med syndere noe mindre for det. Vi kjenner ikke hans veier. Iblant kan vi komme i en så underlig og forvirret tilstand at vi ikke selv vet om det er godt eller ille å vike til høyre eller venstre, om vi skal velge den jevne veien eller den fjellendte og bakkete. Da står vi rådville og spør med Forkynneren: «Hvem vet hva som gagner et menneske i livet?» (Fork 6,12).

Vi kan ikke vite om det er godt for oss å få regn eller tørke, en høyere eller lavere plass i samfunnet, ære og rikdom eller forakt og mangel. Hvor ofte ser vi ikke i det vanlige livet det motsatte skje av det menneskene har ønsket seg! Sikkert har flere enn én blant oss gjort den erfaringen at det Gud gjør, er vel gjort. Om ønskene våre var blitt oppfylt – disse ønskene vi da hadde så inderlig og lengtet så heftig etter – hadde vi vært intet mindre enn ulykkelige og usle skapninger.

Menneskeforstanden, selv den som tror seg mest opplyst, famler alltid i blinde, og vi kan ikke selv se hva som gagner oss mest og er nyttigst. Derfor er det alltid best, mest tilrådelig og klokest at vi som rette og hengivne kristne legger sakene våre i Guds hånd og synger og ber:

Som deg, Gud, behager, gjør med meg
i livet og i døden.

Avslutning

Med dette slutter jeg for denne gang min enfoldige betraktning. Emnet har gitt meg anledning til å tale om to stender som er svært viktige for hver kristen og hver medborger: lærerens og den høyeste øvrighetens. Dere har vel ikke ventet at jeg på så kort tid skulle kunne si alt som kan og bør sies om dette, så fullstendig som saken krever. Men jeg har likevel sagt nok til å gi anledning til videre ettertanke.

I bildet jeg har tegnet av en kristen lærer med lys og rett, ønsket jeg at dere måtte kjenne igjen hver redelig prest som har søkt å føre dere på den rette veien til deres plikter mot Gud, kongen og medmenneskene. Likeså skal hver og en i den ufullstendige, korte framstillingen av en verdig regent lett kjenne igjen

vår egen nådige monark og prise lykken for fedrelandet, som blir styrt av hans mildhet og klokskap.

Og siden jeg i dag så ofte har hatt anledning til å gjenta Jesu ord: «Gi keiseren det som keiserens er, og Gud det som Guds er», håper jeg også at disse ordene har vakt dere til å gjøre Gud og mennesker rett som kristne og medborgere, og til å vise troen deres med gjerningene.

Nå står det bare igjen at vi ber sammen: Store og allvise Gud, vi feiler alle i mange ting om ikke ditt lys leder oss! Hjertene våre er fulle av mørke om du ikke opplyser dem. Tenn da ditt sannhets lys i hjertene våre, og lær oss din rett og din vei. Lær oss alle å gi hver og en sitt, det som tilhører ham.

Rens sjelene våre fra alt hykleri og all urettferdighet. Og siden vi lever i en ond verden, gi at vi kan vandre gjennom den med klokskap og redelighet. Lær oss å holde dine bud, så vi kan arve din evige salighet og finne hvor salig den er som setter sin lit til deg, både i tid og evighet. Amen.

24. søndag etter treenighet: De levendes pakt med Gud

> «Mens han talte dette til dem, se, da kom en synagogeforstander og falt ned for ham og sa: Min datter er nettopp død, men kom og legg din hånd på henne, så vil hun leve … Men da folkehopen var drevet ut, gikk han inn og tok piken ved hånden, og hun reiste seg opp. Og ryktet om dette spredte seg over hele landet der omkring» (Matt 9,18–26).

«Om noen står fram og forfølger deg og står deg etter livet, da skal min herres sjel være bundet i de levendes knippe hos Herren din Gud.»[1] Med disse ordene prøvde den kloke Abigail å blidgjøre den vrede David mens han ble forfulgt – en forfølgelse som også mannen hennes, den mektigste i traktene der, hadde tatt del i. «Om noen står fram og forfølger deg og står deg etter livet,» sier hun, «da skal min herres sjel være bundet i de levendes knippe hos Herren din Gud» (1 Sam 25,29).

Den gode David hadde fiender nok som reiste seg, forfulgte ham og stod ham etter livet. Du trenger bare å åpne salmene hans, så kan du lese på hver side hvor ofte han måtte klage over alle dem som hatet og krenket ham. Slik går det gjerne med enhver stor og fremragende mann: Er Gud med ham, har han alltid verden mot seg. Slik har det vært helt fra tidens begynnelse, og slik må det bli til tidens ende. For de gudfryktige og redelige må alltid lide forfølgelse, hån og motgang.

Hver David må ha sin Saul, som reiser seg som forfølger og står ham etter livet. Hver Isak har sin Ismael, som spotter ham, hver Jakob sin Esau, som truer ham, og hver Paulus sin Satans engel, som slår ham i ansiktet med knyttet neve. Den som vil være en mann etter Guds sinn, slik David var, finner desto mindre velvilje hos verdens barn. For Guds vennskap er verdens fiendskap. Den tiden kommer neppe da ulvene blir glade i sauene, og de ugudelige blir kjærlige mot de fromme.

Særlig når en har et høyere embete og vil si det som er rett og sant, dømme etter loven og gjøre det som er rimelig, må en nødvendigvis tale, dømme og handle mot mange. Da gjør en seg mange til fiender, folk som ikke vil høre det som er rett, og som aldri blir fornøyd med rimelighet og sannhet. Gjør likevel det som er rett, min kristne venn, og frykt ikke for noen, om så mennesker reiser seg for å forfølge deg!

[1] NB: «da skal min herres liv være gjemt blant de levendes flokk hos Herren din Gud».

Det beste er at de bare er mennesker. Og, min Gud, hva er vel et menneske? En skygge som forsvinner, en røyk som blir borte, et grasstrå som visner, et støvkorn som flyr bort i luften. Spør Job, spør David og alle verdens vise – på dette punktet vil de i hvert fall alle være enige. Stol derfor ikke så mye på menneskene når de er velvillige mot dere! For «menneskers gunst er som en damp», sier vi med full rett i daglig tale. Og hvorfor er dere så redde for menneskers hat, når de jo er forgjengelige?

Når mennesker reiser seg mot David og står ham etter livet, ber han: «La frykt komme over dem, Herre! La hedningefolkene kjenne at de er mennesker!» (Sal 9,21). Og i den vissheten legger han til: «Herren er med meg, jeg frykter ikke. Hva skulle et menneske kunne gjøre meg? Herren er med meg, han er den som hjelper meg, jeg kan rolig se på dem som hater meg» (Sal 118,6–7).

Det gikk også slik Abigail hadde sagt: «Om noen står fram og forfølger deg og står deg etter livet, da skal min herres sjel være bundet i de levendes knippe hos Herren din Gud.» Meningen er at om så alle mennesker reiste seg mot ham, kunne han trosse makten deres. For Gud, Den Høyeste, var med ham og hadde tatt ham inn i sine troendes knippe eller pakt.

Ordet som Luther har oversatt med «knippe», betyr på grunnspråket en pung der en gjemmer gull, sølv og kostbare smykker. Med det ville den kloke kvinnen uttrykke hvor høyt David var verdsatt hos Gud, og hun kunne heller ikke ha gjort det på en mer smigrende og treffende måte. Flere steder i Den hellige skrift viser at Gud ikke skatter og verdsetter noe i denne verden høyere enn sine fromme og troende. Den som bedrøvet dem, bedrøvet også ham (Jes 63,9).[2] «Den som rører ved dere, rører ved hans øyesten» (Sak 2,12).

Derfor holder han også sin hånd over dem og verner hodet deres i anfektelsens stund. Knapt noen har fått kjenne hans vernende hånd mer enn David, og i det vernet ser vi også det største beviset på Guds godhet og nåde. Goliat var fryktinngytende med sin kjempeskikkelse og sin uvanlige styrke. Da han reiste seg med sverd og spyd for å drepe den djerve unggutten, var Gud med den lille David. Han gikk fram uten hjelm, brynje eller skjold til vern, bare med en slynge, og Gud gav ham seier over den veldige kjempen.

David hadde ingen grusommere fiende enn Saul. Saul prøvde alt mot ham som en mektig og listig konge kunne finne på. Likevel ble Saul overvunnet, og til slutt tok han sitt eget liv i fortvilelse. Først ville Saul få ham drept av Goliat: Ved å love ham sin datter til hustru prøvde han å egge ham til tvekamp med en kjempe som han regnet med ville drepe ham. Siden satte han ham til flere farlige oppdrag.

Men alltid var Gud med sin troende venn og hadde innlemmet hans sjel i de levendes knippe. Derfor kom det ingen ulykke over ham. Alt dette hjalp tvert imot til at æren hans vokste, og at han ble opphøyd. Da Saul til slutt så at alle anslagene hans for å få den lykkelige unggutten drept av andre var fruktesløse, bestemte han seg for å drepe ham med egen hånd eller ved sine tjenere.

Likevel slapp David unna alt sammen. For Herren var med ham og reddet unggutten, snart ved Jonatans forbønn og formaninger, snart ved andre hind-

[2] NB: «I all deres trengsel var det ingen trengsel».

ringer, så alle anslagene var forgjeves. Ville Saul spidde David til veggen med spydet, gikk det forbi. Ville han gripe ham hjemme i huset hans, reddet datterens list hennes kjære ektemann. Og akkurat da han hadde omringet ham, kom det bud om at filisterne hadde falt inn i landet, så han måtte vende seg mot dem. Overalt var Gud med David, og til slutt gav han Saul i hendene på den mannen han så fruktesløst hadde forfulgt.

Lever vi eller dør vi, så er sjelene våre likevel i Guds hånd, gjemt i de levendes knippe. Det ser vi av synagogeforstanderen Jairus' datter i dagens hellige evangelium. Om henne sier Messias selv: «Piken er ikke død, hun sover» (Matt 9,24). At hun ble vekket opp igjen, viser at døden egentlig ikke er noen død, men en søvn, en dvale, behagelig og velgjørende. Dette skal vi gi akt på i vår andakt i dag. La oss først med andektige hjerter påkalle Guds hjelp til det i vår Frelsers egen bønn: Fader vår …

Evangeliet: Matt 9,18–26.

La meg din rene lære
rett fatte og forstå.

Vi skal nå se på:

De levendes pakt med Gud, som de troendes sjeler er innlemmet i hos ham
1) i dette timelige liv og
2) i en salig død.

Milde, nådige Gud, gi kraft og velsignelse til ditt ord, og lær oss å ta imot det slik at evig salighet må bli vår del når vi en gang forlater dette forgjengelige liv. Hjelp oss i livet! Styrk oss i døden! Amen.

Første del

Lever vi, så lever vi i Herren ved pakten med Gud. Hos ham er livets kilde, som holder liv og sjel oppe. Hans Ånds kraft vekker og holder troslivet ved like i sjelen. Drevet av denne kraften kom Jairus, en israelittisk synagogeforstander, til Jesus i troens tillit, falt ned for ham og sa: «Min datter er nettopp død, men kom og legg din hånd på henne, så vil hun leve.»

Markus forteller dette på en annen måte. Hos ham sier synagogeforstanderen: «Datteren min ligger på det siste. Kom og legg hendene på henne, for at hun kan bli helbredet og leve!» (Mark 5,23). Det samme forteller Lukas i Luk 8,42. Denne forskjellen er lett å forklare. Når Jairus sier at datteren nettopp var død, betyr det at hun lå på det siste uten håp om å leve da han gikk for å søke Jesus.

Det blir enda tydeligere av det Jairus' tjenere sa da de møtte ham på hjemveien: Datteren var alt død, og det nyttet ikke lenger å bry Mesteren. Men Jesus hadde sagt til ham: «Frykt ikke, bare tro, så skal hun bli frelst» (Luk 8,50). Og denne troen hans fikk den utgangen han hadde ønsket seg. Dette bør vi legge oss desto mer på hjertet fordi det alltid står mange hindringer i veien for den rette troen. Hvor mange er ikke de brennende pilene som mørkets barn retter mot den? Hvor mange er ikke de innvendingene som den forvillede fornuften kommer med mot den?

Et nytt bevis på at troen blir lønnet, finner vi også i dagens tekst, hos kvinnen som trodde at hun kunne bli helbredet bare ved å røre ved klærne hans. Også til

henne talte verdens Frelser disse trøsterike ordene: «Vær frimodig, datter! Din tro har frelst deg» (Matt 9,22). Legg merke til at Jesus her tilskriver troen det som egentlig var hans eget verk.

Men også troen kommer fra ham. For Jesus sier i Joh 6,29: «Dette er Guds gjerning at dere skal tro på ham som han har sendt.» Slik skriver også apostelen Paulus i 2 Tess 3,3: «Men Herren er trofast, han skal styrke dere og bevare dere fra det onde.»

La oss nå, mine kristne, et øyeblikk tenke oss at Jesus ikke hadde tatt noe hensyn til troen deres. Hvordan hadde det da gått dem? De hadde ikke bare stått uten hjelp, men kanskje også blitt møtt med unåde. David sier i Sal 104,29–30: «Du skjuler ditt ansikt, de forferdes. Du drar tilbake deres livsånde, de dør og vender tilbake til støv. Du sender din Ånd ut, de blir skapt, du gjør jordens skikkelse ny igjen.»

Gud kunne jo, om han hadde villet, ha tatt den unge piken bort i hennes blomstrende ungdom, uten at noen hadde våget å kreve ham til regnskap for det. Han gjør med sine det han vil. Han skylder ingen dødelig et eneste øyeblikk, langt mindre flere års liv. Han tar og gir når det behager ham, og hvem kan stå imot hans vilje? «Min hånd,» sier han, «har gjort alt som er. Derfor kan den samme hånden også knuse alt som er.»

Like lett som han tar livet, kan han også gi det. Hiskia klaget jo over at han ikke lenger skulle få se Herren, og at hans dag tok slutt før kvelden kom (Jes 38,10–12). Men da Gud hadde hørt bønnen hans og gitt ham helsen tilbake, måtte han takknemlig erkjenne: «Se, til fred ble meg det bitre, ja, det bitre. I kjærlighet dro du min sjel ut fra ødeleggelsens grav. For du kastet alle mine synder bak din rygg» (Jes 38,17).

Men vi ser hvor mildt og trøsterikt Jesus i stedet tar seg av sine troende. «Jeg vil ikke forlate den som tror på meg, i hans nød,» sier han. Den syke kvinnen i dagens evangelium hadde sikkert prøvd alle mulige legemidler i de tolv årene hun hadde lidd, uten å kjenne den minste lindring i plagene sine. Og kanskje hadde hun aldri blitt helbredet om ikke Jesus, for hennes tros skyld, hadde gitt henne denne trøsterike forsikringen: «Vær frimodig, datter! Din tro har frelst deg.»

Dyrebare tilhørere! Nå har vi sett hvilke under troen gjør, og hvor høyt Jesus verdsetter den sjelen som tror. Hvor bør det da ikke smerte oss at vi ikke legger slik vinn som vi burde på å eie den sanne troen, som tar imot tilgivelsen og gjør salig! For sannelig finnes det ingenting i dette timelige livet som har så stor og vesentlig verdi.

Vi jager etter eiendommer, æresposter, fortrinn og all verdens forfengelighet, men det ene, det som virkelig er sant, forsømmer vi. Skjebnen, som vi så gjerne hyller, og som vi har vent oss til å tilskrive alt som møter oss, gjør oftest narr av håpet vårt og gjør oss motløse, tvilende og ulykkelige. Da klager vi over Forsynet, som vi før lot som om vi ikke kjente. Da er det himmelens feil at det ikke har gått oss vel. Og da forbanner vi skjebnen, som har ført strevet vårt på avveier, ødelagt planene våre om lykke og ført ulykke over oss.

Hva viser vi med det, annet enn at vi er syndige verdensmennesker som ikke har søkt lykken på den rette veien? Hvor lykkelige er vi om Gud vil åpne øynene våre ved en større og mer følbar ulykke! Da ser vi hvor ille det står til med oss, og lærer i troen å gripe den hånden som styrer alle skjebner og alle skifter her i tiden, og som til slutt fører oss til det sanne og det ene nødvendige. Da kan også vi ta til oss det deilige og trøsterike i Jesu ord: «Din tro har frelst deg.»

Å, la oss da framfor alt legge vinn på å søke Guds rike og hans rettferdighet (Matt 6,33)! La oss legge vinn på å vende oss i sann, levende tro og tillit til Jesus Kristus, som har lovt alle som tror på ham, salighet og evig liv. Men det er ikke nok at vi tror. Vi skal også bevise troen med gjerningene våre.

Det skjer når vi gjør godt mot våre medmennesker, står de ulykkelige bi, adlyder lovene, frykter øvrigheten, elsker fiendene våre og tilgir dem som har forbrutt seg mot oss – med ett ord: når vi i alt, så langt vi makter, søker å oppfylle de hellige budene og forskriftene i Jesu himmelske lære. «Lær, menneske, å akte deg selv høyt!» sier en av fortidens vise. Jesus, den viseste blant menneskene, byr også den samme selvaktelsen, men legger til: «Du skal elske din neste som deg selv» (Matt 22,39).

Dyrebare kristne! Når vi lever og virker i en slik tro, kan vi med full visshet og tillit si at sjelene våre er bundet i de levendes knippe hos Herren vår Gud. Da kan vi trøste oss i alle livets skifter med Jesu forsikring: «Vær frimodig, din tro har frelst deg! Det skal skje deg som du har trodd!» (Matt 8,13).

Jairus' datter våknet til live igjen fordi Jesus satte så høy pris på farens tro. Men ingen må derfor tro at de som dør og aldri mer våkner opp her i tiden, blir værende i døden fordi slekten og de etterlatte manglet tro eller hadde for svak tro. Visst ikke! Deres sjeler er i Guds hånd, og pinen skal ikke røre dem (Visd 3,1). De fullbyrder sin pakt med Gud i en salig død. Det skal vi kort vise i den siste delen av denne kristelige prekenen.

Siste del

Når et menneske dør, får de levende sorg og mye å ta seg av. I huset til synagogeforstanderen i dagens tekst ser vi at fløytespillere og en larmende hop hadde samlet seg. Det var skikk og bruk i jødenes land å holde sørgemusikk i huset der noen var død. Mange mennesker kom sammen for å klage og sørge og hjelpe til med forberedelsene til begravelsen.

Det var til dem Jesus sa: «Gå bort! Piken er ikke død, hun sover.» Men hva gjorde de? De ble stående og lo av ham. For de mente at hun var død, og de var ikke vant til å se en død bli levende igjen. Likevel fikk de snart se en prøve på Frelserens allmakt. Han gikk inn til den døde og tok henne ved hånden, og hun stod opp igjen, levende. Du kan tenke deg hvilken oppsikt og hvilket inntrykk et slikt syn måtte gjøre på dem som var til stede.

Av dette ser vi at døden bare er en søvn, like nødvendig og forfriskende som nattesøvnen. Jo trettere en er av dagens arbeid, desto deiligere blir hvilen om kvelden. Jo mer møysommelig livet har vært, desto mer velkommen blir døden. Og slik som søvnen ofte overrasker oss uten at vi venter det, slik blir vi også ofte rykket bort av døden når vi minst venter det.

Mens Sisera lå i en stille slummer, listet Jael seg fram med en teltplugg som kostet ham livet. Vi kan være gamle eller unge, friske eller syke – vi må likevel si med Isak: «Jeg vet ikke min dødsdag» (1 Mos 27,2). Ingen natt er vi sikre for søvnen, og ingen stund er vi trygge for døden.

Men Jesus Kristus har ved sin død tatt makten fra vår død og sagt: «Død, hvor er din pest?» (Hos 13,14). Derfor er sjelene våre likevel gjemt i de levendes knippe hos Herren, også midt i døden. Om dem kan en si: De er ikke døde, men de hviler i Gud.

Nysgjerrige mennesker vil gjerne vite hvor sjelen til Jairus' døde datter var mens Jesus var på vei til synagogeforstanderens hus. Det sikreste svaret er at den verken har vært i himmelen eller i helvete, men i en tilstand der den ikke lenger virket på legemet, og legemet derfor var dødt. Men siden det var Guds vilje at denne sjelen skulle tre inn i livet igjen og flytte inn igjen i den forlatte hytten, legemet, kan en ikke si at den var helt flyttet over i evigheten. Derfor vekket også Kristus den opp fra de døde etter sin himmelske Fars vilje, slik en vekker en som sover.

Folket lo av ham da han sa: «Piken er ikke død, hun sover.» Med det vitnet spotterne om at piken virkelig hadde vært død, og så mye herligere viste Kristus sin allmakt da han vekket henne opp igjen. For da folkehopen var drevet ut, gikk han inn og tok den døde ved hånden.

Den milde hånden som lukker seg opp og metter alt levende med velsignelse (Sal 145,16), lukket seg opp også her og fylte den døde med ny livskraft. Frelseren sa: «Talita kumi!» Det betyr: «Pike, jeg sier deg: Stå opp!» Og hun stod opp, hennes ånd vendte tilbake, og da hun hadde stått opp, gikk hun omkring og ville ha noe å spise (Mark 5,41–43; Luk 8,55).

Ryktet om dette stanset ikke på stedet eller i jødenes land. Det spredte seg vidt omkring, og det lyder ennå i dag i hjertene våre. Det gjør oss visse på at også vi, når vi en gang har gått all verdens vei, skal bli vekket opp til oppstandelse med de rettferdige ved Herrens utrakte hånd. La oss bare overgi sjelene våre i hendene på ham som har skapt oss alle, så skal vi visselig bli gjemt i de levendes knippe, både i livet og i døden.

Nå kan vi vel si med Sal 16,11: «Du vil kunngjøre meg livets vei.» I sitt ord har Herren åpenbart for oss at vi har et liv i vente etter dette. Han har kunngjort oss veien vi skal vandre på til evig salighet. Så vandre da, menneske, med frykt og beven så lenge du er her, og lev som en som skal dø!

Kjenner du ennå ingen dødelig sykdom i deg, er du ennå frisk og sunn, sterk og full av liv? Vit likevel at det i verden finnes utallige ting som helt uventet kan koste deg livet, og at folk brått kan komme til å si om deg: «Han er død.» Tenk på dette så du blir forstandig, og bruk den levetiden du har igjen, slik at du ikke trenger å være redd når dødsbudet kommer.

Her må enhver være sin egen profet og si til seg selv det Jesaja sa til Hiskia: «Beskikk ditt hus! For du skal dø» (Jes 38,1). I prekenene kommer det for øvrig mye som ikke passer for alle tilhørerne. Men læren om en kristelig forberedelse til døden angår alle uten unntak, ingen kan klare seg uten den. Derfor: Det jeg nå sier til dere, sier jeg til alle: Våk og be! (Mark 13,37; Matt 26,41).

Ingen vet timen, stedet eller måten han skal dø på. Alt dette har Gud villet skjule for oss svake dødelige; vi skal ikke vite det. Vil vi ikke komme for sent, slik som de dårlige jomfruene, må vi ha lampene våre i beredskap, slik som de kloke.

Å, våkn opp, Sisera! Jael står der med teltpluggen. «Filistrene er over deg, Samson!» (Dom 16,9). Våk, våk, så ikke øyet ditt sovner inn i den evige død! Salige er de som våker når Herren kommer. Salige er de troende som dør for å dø til et evig liv!

Hvor dumt ville det ikke være om en først begynte å gjøre i stand værelsene på slottet som fyrsten skulle bo i, når han alt stod ved porten! Eller om en først begynte å befeste byen når fienden stod ved murene! Men langt mer ufornuftig er det å utsette omsorgen for sin sjel til døden kommer. Døden er vår siste, men også vår verste fiende.

Tenk derfor, menneske, «på din skaper i din ungdoms dager» mens det ennå er tid, «før de onde dagene kommer, og det lir mot de årene da du må si: Jeg har ingen glede av dem» (Fork 12,1). Åpne øynene dine mens frelsens dag er nær! Bruk forstanden din til Guds ære og din sjels beste før den stunden kommer da du verken kan forstå eller merke noe.

Lev som en kristen! Alt du sier og gjør, skal du si og gjøre som en kristen, så du kan dø som en kristen og ha en ren samvittighet til hodepute. Da kan du sovne søtt inn i døden til et evig liv. Den vise Forkynneren sier: «Arbeiderens søvn er søt» (Fork 5,11). Arbeid da hver dag på å bedre livet ditt! Arbeid i ditt kall, og bruk dagene dine slik at du redelig tjener Gud og mennesker. Hvor deilig skal da ikke gravens søvn bli for deg!

Gjør godt mot dine medbrødre, besøk den syke, gi den sultne mat og den nakne klær! Det er din plikt som menneske og som kristen. Paulus sier med full rett i Gal 6,9: «Men la oss gjøre det gode og ikke bli trette. For vi skal høste i sin tid, så sant vi ikke går trett.» Gud befaler oss også ikke å lukke ørene for de elendiges rop, så sant vi vil at han skal høre oss i vår nød.

Og hva er vi for Gud annet enn fattige tiggere? Hver dag må vi jo ta brødet vårt av hans hender, og alt vi trenger til livets opphold. Vi har derfor all grunn til å takke ham av hjertet for det, og likeså til å søke å beholde hans nåde og velvilje ved å være gavmilde mot andre. Måtte Gud, som alt godt kommer fra, gi oss kraft og hjelp til det!

Dyrebare tilhørere! Én formaning, en viktig formaning, står ennå igjen ut fra dagens tekst. Jairus nølte, som vi har sett, med å søke Frelseren helt til nøden tvang ham. Det skal ingen gjøre etter. Kristus skal være vårt ønske, vår streben, all vår lengsel og trakt, både i liv og død, i glede og nød.

Si ikke: «Det er tidsnok!» Hvem vet sin tid og stund? Hvem kjenner sin skjebne? For to dager siden gikk vi alle glade og friske til hvile i husene våre – og nå ligger de fleste av dem i aske! Da hørte vi med utilgivelig likegyldighet natte-vekterens rop: «For ildebrann bevare Gud vår by og vårt land!» Nå vet vi hva det vil si. Derfor ber vi så mye mer inderlig for våre medbrødre som ble spart. For rammer den samme ulykken også dem, har vi ikke tak over hodet noe sted.

La denne store ulykken være en advarsel for oss! La den oppmuntre oss til alltid å være brennende i bønn og påkallelse, så hjelpen ikke uteblir når vi trenger den. Da vil den gode Forbarmeren gi oss disse trøstens ord: «Dere har alltid vært mine venner, og nå når nøden trenger seg på, vil jeg komme dere til hjelp. Da skal dere erkjenne at den samme hånden som tukter, også er utrakt for å hjelpe dere i nøden.»

La oss derfor, elskede kristne, samles og be: Allmektige Gud, fra dypet roper vi til deg. Vend deg til oss, dine forlatte, og vær oss barmhjertig! Forsmå ikke vårt ringe offer, og la din nåde komme over oss, så vi kan leve og love deg uten opphold. Styrk vår tro, og la oss få høre det trøsterike ordet av din hellige munn: «Din tro har frelst deg.»

Stå oss bi i all nød, vend det onde bort, og gjør djevelens og verdens anslag til intet! Åpne våre hjerter for medlidenhet! Skriv våre navn i livets bok, og gjem først og fremst våre sjeler i de levendes pakt, i det knippet som aldri visner, men grønnes hos deg i all evighet. Frels oss, Gud, og la oss alle få del i din himmelske glede og salighet! Hør vår bønn for Jesu Kristi skyld! Amen.

25. søndag etter treenighet: Guds vredesdom over verden

> «Når dere da ser ødeleggelsens styggedom, som profeten Daniel har talt om, stå på det hellige sted – forstå det, enhver som leser! – da må de som er i Judea, flykte opp i fjellene … For som lynet går ut fra øst og skinner like til vest, slik skal Menneskesønnens komme være. Der hvor åtselet er, der skal gribbene samles» (Matt 24,15–28).

«For tiden er kommet da dommen skal begynne med Guds hus. Men begynner den med oss, hvordan skal det da ende med dem som ikke vil tro Guds evangelium? Og er det med nød og neppe den rettferdige blir frelst, hvordan skal det da gå med den ugudelige og synderen?»

Dyrebare tilhørere! I disse ordene blir Guds skjulte rådslutninger lagt åpent fram for oss, og likeså hans dommer, som riktignok er ubegripelige, men likevel rettferdige. Like før hadde apostelen Peter forutsagt for sine kristne venner de store forfølgelsene som ventet dem. Dem skulle de villig finne seg i, og tålmodig bære at de ble hånet for Jesu navns skyld.

Dette kunne nok undre en og annen, og kanskje få noen til å tenke at det ikke kunne stå helt rett til med Jesu lære, siden Gud kunne tillate at de kristne kom til å lide mer enn hedningene, fiendene deres. Derfor svarer Peter kort og godt: «For tiden er kommet da dommen skal begynne med Guds hus» osv. (1 Pet 4,17–18).

Hvem vet ikke at den kristne kirke eller menighet her blir kalt et hus? Og hvem vet vel ikke at Gud bor i dette huset? Slik vi mennesker gjerne vil ha husene våre pyntet og vakre, slik vil også Gud ha sitt hus – det vil si: Ikke noe urent får komme inn der. Likevel hadde nettopp det skjedd med Salomos prektige tempel i Jerusalem.

Det var jo blitt brukt som samlingsplass for alle slags upassende forretninger. Ja, Kristus selv drev ut dem som kjøpte og solgte der, pengevekslerne og de andre handelsfolkene, og gjentok da Davids ord: «Mitt hus skal kalles et bønnens hus. Men dere gjør det til en røverhule!» (Matt 21,13). Med kirkens anseelse falt også menighetens, og det er på dem begge Peters ord sikter: «For tiden er kommet da dommen skal begynne med Guds hus.»

Det han vil si, er dette: Jødene har ikke villet kjenne Herren og ham han har sendt, og nå begynner de også å forfølge dem som bekjenner ham. Derfor kan

det umulig vare lenge før det er ute med dem, med kirken og menigheten deres. Så forbereder han sine og Jesu spredte venner og legger til spørsmålet: «Men begynner den med oss, hvordan skal det da ende med dem som ikke vil tro Guds evangelium? Og er det med nød og neppe den rettferdige blir frelst, hvordan skal det da gå med den ugudelige og synderen?»

Da Herren, Israels Gud, gav profeten Jeremia et beger fullt av vrede i hendene, så han skulle skjenke av det for alle de folkene han sendte ham til, sa han også: «De skal drikke og rave og te seg som gale på grunn av det sverdet jeg sender blant dem» (Jer 25,15–16). Jo lenger Guds straff over de ugudelige blir utsatt, desto hardere rammer den når den kommer. Den tukter ikke bare, men utrydder helt dem den rammer. Her kan en med full grunn si at de ugudeliges lykke ikke er å misunne, og at ingen er lykkelig før han er død.

Begynner det med oss, Guds venner og tilbedere, hvordan blir da enden for dem som ikke tror Guds evangelium? Vi seiler gjennom verden som over et hav fullt av skjulte skjær, alltid utsatt for storm og harde vinder. Også den rettferdige må vokte seg nøye så han ikke lider skipbrudd, slik som de fleste – selv om han har omsorg for sin salighet og på alle måter har gjort seg klar til den vanskelige reisen ved tro og bønn.

Men hvordan skal de ugudelige og synderne berge sjelene sine? De bryr seg lite eller ingenting om dem og hoper i stedet synd på synd og forbrytelse på forbrytelse. Slik drar de over seg den gode Guds vrede i enda større mål. De forsømmer ikke bare Guds ord, de forakter og håner det. Og Herren har jo selv sagt tydelig i den loven han gav først, at han ikke lar dem som misbruker hans navn, gå ustraffet (2 Mos 20,7).

Kommer de en og annen gang i kirken for syns skyld, setter de seg der og sier i sin dumme egenkjærlighet: «Med oss er det ingen nød. Vi er ikke de syndere, de dårlige skapningene som den ivrige predikanten refser i dag. La ham fordømme, formane og bråke så mye han vil, det angår ikke oss.» Å, dere stolte fariseere! Deres tid kommer en gang. Hvordan tror dere det går dere da, dere frekke syndere?

«Men,» innvender dere, «hvis vi lever i synd, vi som oppfører oss så hederlig for verden, som dere ser, gir Gud sitt i kirken og kongen sitt og gjør rett mot enhver – hva da med dem som åpenlyst bryter lov og rett? Hvorfor retter dere ikke straffeprekenene deres særskilt mot slike? Hvorfor velger dere ikke, som det heter, et bestemt mål og holder dere til det, i stedet for å skjære alle over én kam?»

Jeg svarer dere: Da Jona forkynte Guds hevn over Ninive, rettet han ikke talen sin mot noen særskilt, men mot alle, mot hele byen. Om noen bestemte tilhørere tok ordene til seg selv, var det ikke hans skyld, for han hadde ikke pekt dem ut, men talt til alle i alminnelighet.

Også for disse hadde Gud lenge og flittig latt sitt ord og sine bud bli forkynt gjennom sine tjenere. Og da de likevel ble ved i sitt syndige liv, lot han sine profeter si til dem: «Men vil dere ikke høre på dette, da skal min sjel gråte i det skjulte over slikt overmot. Jeg skal gråte så bitre tårer renner fra mitt øye, fordi Herrens hjord blir ført bort i fangenskap» (Jer 13,17).

Og sannelig, trenger ikke den milde Gud å gråte over mangt et land og mang en by også i våre dager, når han ser hvordan ugudeligheten vokser, hvor lite hans ord makter, og hvor lite hans ømme advarsler blir aktet?

Ak, dyrebare tilhørere! Jeg må bekjenne det, jeg må si det rett ut av ren, oppriktig ømhet, av uskrømtet kjærlighet til deres eget vel og for deres egen skyld: Også dere, også deres by, er utsatt for Guds hevn. Legg vel merke til at jeg ikke sier at den eller den har vakt Guds vrede, eller at det blir ført et ugudelig liv særskilt i det eller det huset. Nei, alle, alle, hele byen har dratt over seg den Eviges vrede.

«Dette er sterke ord,» tenker dere. Men jeg ber dere bare tenke etter hvordan dere har levd, og hvordan dere har syndet. Da skal dere, da må dere innrømme at jeg slett ikke har sagt for mye. Gid jeg hadde sagt for mye! Da skulle jeg av hjertet gjerne ta ordene mine tilbake.

La da denne påminnelsen bli en god begynnelse til det. Ta imot formaningens ord i dag, og la det slå rot i hjertene deres. Hør og vær ikke trassige! «Gi Herren deres Gud ære før han lar det bli mørkt, og før deres føtter snubler på de mørke fjellene! Dere venter på lys, og han gjør det til dødsskygge, han lar det bli belgmørke!» (Jer 13,16). Be framfor alt Gud om nåde og kraft til å overvinne det onde og gjøre det gode.

Men dagens hellige evangelium gir meg anledning til å utdype dette viktige emnet nærmere. Derfor vil jeg stanse her nå, mens jeg forbereder meg – mens vi alle forbereder oss – til å lese evangeliet og fortsette betraktningen. Det gjør vi ved å påkalle Gud og be andektig: Fader vår …

Evangeliet: Matt 24,15–28.

Lær meg din rene lære
å fatte og forstå.

Vi skal nå se på:

Guds vredesdom over verden,
1) som den rettferdige så vidt slipper unna, men
2) som gir den ugudelige en ende med forferdelse.

Første del

Patriarken Jakob var nær ved livets slutt og lå på sitt dødsleie. Da lot han sønnene sine kalle til seg og sa: «Kom sammen, så vil jeg forkynne dere hva som skal hende dere i de siste dager» (1 Mos 49,1). Slik gjorde også vår dyrebare Frelser Jesus Kristus da han ville ta farvel med denne syndige verden og gå til sin himmelske Far. I dagens tekst ser vi hvordan han samlet disiplene sine og forkynte hva som i framtiden skulle hende dem og jødenes land.

Særlig la han fram for dem den Guds dom som skulle komme over dette ulykkelige folket, som han hadde elsket så høyt, og over den ulykkelige, syndige byen som han hadde grått så bittert over. I de mest forferdelige bilder framstiller han det grusomme som da skulle skje. Han formaner og advarer, så ikke alle skal bli offer for den alminnelige ødeleggelsen. Og han slutter slik at ingen skal kunne si at de ikke visste om det: «Se, jeg har sagt dere det på forhånd.»

Denne skildringen sikter til det angrepet som den romerske hæren skulle gjøre, særlig mot Jerusalem. Angrepet kom også en tid etter og endte med at byen ble fullstendig ødelagt og landet lagt under fremmed åk. I denne advarende talen lyser Jesu ømme omsorg for Guds kirke og menighet tydelig fram. «For falske messiaser og falske profeter skal stå fram og gjøre store tegn og under,» sier han, «for å føre også de utvalgte vill, om det var mulig.» Derfor formaner han: «Om noen da sier til dere: Se, her er Messias, eller der, så tro det ikke!»

Og, dyrebare tilhørere, er ikke dette skjedd i vår tid? Det har vært like lite mangel på falske messiaser og falske profeter som på folk som er svake nok til å sette sin lit til dem.

I evangeliet gjelder denne Guds dom egentlig Jerusalem og jødenes land. Men i betraktningen min har jeg våget å utvide den til hele verden, og det i kraft av Frelserens egne ord: Slik Gud har gitt sin Sønn til frelse for hele verden, slik har han også kunngjort at han har besluttet å dømme verden for synd. Når dette er slått fast, går jeg over til å se på hvordan den rettferdige så vidt slipper unna denne Guds vredesdom over verden.

I Jesu advarsler finner vi det største beviset på hans ømme hjertelag og den usigelige nåden han viser sine egne, sin himmelske Fars oppriktige venner. «Gi ikke meg skylden om noe ondt rammer dere,» er det liksom han vil si med ordene: «Se, jeg har sagt dere det på forhånd.» «Jeg har advart dere. Følg bare det jeg har vist dere!»

Den som vet hvordan forholdet var mellom romerne og jødene på den tiden, forstår lettere meningen med Jesu tale. Vi vet at de jødene som hadde i sinne å gjøre opprør mot romerne og befri landet sitt fra trelldommens vanærende åk, holdt til i ødemarkene. Og når de kom til Jerusalem, holdt de seg skjult i rom og kamre, så de ikke skulle bli grepet og kanskje drept før de hadde fått utrettet noe til landets redning.

Når Jesus advarer disiplene sine mot dem, viser han tydelig at han misliker hvor ubetenksomme disse var. Selv hadde han aldri holdt sin lære hemmelig og aldri forkynt den i skjul. Han elsket åpenhet og bad derfor disiplene sine gå ut og forkynne den i hele verden. Derfor er det ikke underlig at han ikke ville vite av slike tilhengere som ville virke for ham i det skjulte. «For som lynet går ut fra øst og skinner like til vest, slik skal Menneskesønnens komme være.»

Dette tydes mest sannsynlig heller om hvor fort Jesu lære skulle spre seg til alle steder, enn om hans komme på den ytterste dag, slik noen vil. «Min lære,» ville han si, «er hellig, sann og evig. Den taler for seg selv og skal seire og spre seg med lynets fart – bare de som bekjenner den, ikke lar seg rive med av falske lærere, falske messiaser og falske profeter.»

Det gjelder den tiden da ugudeligheten er steget til sitt høyeste, og det blir forkynt slike lærdommer som kanskje kunne rokke selv de utvalgtes standhaftighet. For deres skyld skal også dagene i denne ulykkestiden bli forkortet.

En skulle tro at Jesu disipler ikke hadde trengt disse advarslene. De var jo blitt så styrket, opplyst og helliggjort i troen ved hans hellige lære, og hver dag nøt de hans nærvær og oppbyggelsen i hans tale. Langt mindre burde de ha gjort Frelseren bekymret for deres framtidige skjebne. Men han som kjente

menneskene så godt, visste at viljen ofte kan være sterk, men kjødet er skrøpelig (Matt 26,41). Han kjente hvor vaklende menneskehjertet er, og hvor usikker standhaftigheten er, selv når grunnsetningene er aldri så faste. Derfor tar han seg så ømt av dem, advarer og formaner.

Den guddommelige læreren tenkte: «De har stått meg nærmest. De har ofret alt for å følge meg. De kjenner min lære best, og jeg har heller ikke skjult for dem hva min himmelske Far hadde i tankene da han lot meg komme til jorden i menneskeskikkelse. Ja, jeg har dessuten befalt dem å gå ut i hele verden og forkynne det jeg har sagt og lært dem.

Jeg vet, jeg ser på forhånd de mange og store forfølgelsene, lidelsene og trengslene som venter dem. Jeg ser at de blir de første som blir angrepet for min skyld etter at jeg har gått bort, og at det nettopp er de rettferdige som så vidt slipper unna den siste ødeleggelsens styggedom. Derfor ville det ikke være rett av meg å la dem stå helt uforberedt på slikt.

Jeg må i tide gjøre dem kjent med den store trengselen, 'så stor som det ikke har vært fra verdens begynnelse til nå, og heller ikke mer skal bli' (Matt 24,21). Derfor vil jeg ha sagt dem dette på forhånd, og det jeg sier, er bare en gjentakelse av det profeten Daniel har sagt i sin tid.»

Dyrebare tilhørere! Ennå i dag må vi innrømme at ødeleggelsens styggedom har fått slik makt over verden at det er med nød og neppe, med den største møye, at den rettferdige slipper unna den vrede Herrens hevn. Riktignok advarer Jesus oss ved ordets forkynnere, slik som han en gang advarte disiplene sine. Men hvor er det noen som lytter til det? Husker disse rettferdige ennå Jesu ord om at det bare er for deres skyld at disse forferdelige dagene blir forkortet og en gang skal ta slutt?

Å, elskede kristne, la oss flittig tenke over den ulykken som venter oss! Om verden hater oss som Jesu venner, disipler og etterfølgere – å, hva betyr det? Desto sterkere bør vi befeste oss i troen, desto ivrigere tilegne oss hans fortjeneste, desto fastere bli i hans lære og desto omhyggeligere legge oss hans advarsler på hjertet.

Da skal disse ordene gå i oppfyllelse på oss: «De trenger seg inn i himlenes rike med makt, og de som trenger seg inn, river det til seg» (Matt 11,12). Da skal vi vinne saligheten uten at verden og synden kan stå oss imot. Og da skal vi glede oss evig i Gud over den seieren som vi har kjempet fram og vunnet gjennom Jesus Kristus.

Men gir vi opp dette og ikke står på vår post når ødeleggelsens og hevnens dager kommer, da skal vi få en ende med forferdelse, slik som de ugudelige. Det er denne sørgelige tilstanden jeg vil tale om i den siste delen.

Siste del

Om denne ulykksalige tilstanden taler Kristus særlig når han sier: «Når dere da ser ødeleggelsens styggedom, som profeten Daniel har talt om, stå på det hellige sted – forstå det, enhver som leser!» Jødene pukket på at templet deres var et hellig sted og Guds hus, at Jerusalem var en hellig by, ja, at hele riket deres var et hellig land, som Gud hadde utmerket framfor andre.

Men de hadde vanhelliget dette landet ved synd og et urettferdig liv og gjort det urent ved ugudelighet. Derfor ble de drevet ut av sitt eget land og måtte se ødeleggelsens styggedom der. For et syn! For et sørgelig skue! Å se ødeleggelsens styggedom!

Gud hadde lenge vært overbærende med et folk som han hadde utvalgt til sitt eget, og lenge spart et land som han hadde gitt sitt eiendomsfolk til arv. Men han kunne ikke annet enn harmes og vredes over synden som vokste. Derfor besluttet han å la dem se hele omfanget av den elendigheten som ventet dem, slik profeten Daniel hadde forutsagt det, for om mulig å få dem til anger og omvendelse.

Gud visste hvor stor ærbødighet jødene ennå hadde for de gamle profetene, og derfor stiller han fram en av de mest aktede av dem som en som advarer. «Les Skriftene,» byr han, «og de skal undervise dere. Men les dem med oppmerksomhet, så skal de også tjene til at dere blir bedre. La dem ikke være som retter som blir satt fram, men som ingen spiser av, og som bare står der til pynt og til å se på. Forstå det, enhver som leser!»

En kan vel neppe tenke seg en mer forferdelig skildring av redsler som skulle komme over en by og et land. Den skulle forferde jødene så mye mer fordi de hadde lidd mye helt fra folkets første tid. De led i Egypt. De led i ørkenen under den lange vandringen til Kanaans land, og de led under filistrene, moabittene, ammonittene og flere andre folk. De hadde lidd mye i det babylonske fangenskapet og tålt mye i makkabeernes tid.

Men aldri hadde de lidd så mye som nå, da de vansmektet under det romerske åket. De ble behandlet med hån, solgt og slept bort i trelldom, plyndret og drept. Det første tok slutt, men det siste fikk ingen ende. Det la grunnen til at de ble spredt over hele jorden, slik det er den dag i dag.

Og Jesus legger til: «Dersom ikke de dagene ble forkortet, da ville ikke noe kjød bli frelst» – det vil si: salig. Kristi mening her er denne: Hadde ikke Gud latt seg formilde ved at Jerusalem ble ødelagt så raskt, så krigen tok slutt og forfølgelsene dermed ble forkortet, da hadde ikke en eneste jøde kommet unna. Alle sammen ville ha blitt offer for de forbitrede romernes raseri.

Det var denne harde skjebnen Gud mange steder i Den hellige skrift hadde forutsagt skulle komme over det falne folket. Og snart ble Jerusalem, Guds og Davids by, som var blitt regnet for uinntakelig, gjort til en grushaug. Innbyggerne ble ynkelig myrdet og ført bort i trelldom.

Lenge hadde de fortjent denne harde skjebnen ved sine mange og store synder. Men da de i sin ugudelighet tok livet av den uskyldige, guddommelige Jesus, og da de forfulgte hans disipler og dem som bekjente ham, ble syndenes mål fullt. Ve, ve mang en by, mangt et land, mangt et folk, om den samme velfortjente hevnen skulle komme over dem!

Hva tror dere, dyrebare tilhørere, at skjebnen skulle bli for denne byen deres, om den langmodige Gud skulle hjemsøke den på samme måte? Hvor få er ikke de av innbyggerne som er blitt ved i den sanne frykt for Herren! Og tror dere at jeg, deres lærer, deres formaner, deres advarer, skulle driste meg til å tre fram

for Gud med Abraham og be ham om å spare denne ulykkelige byen, om det så bare fantes fem rettferdige i den (1 Mos 18,23–32)?

«Fem!» roper en. «Det strekker ikke til, det er for lite.» Nå vel, kom da med de fem, så vi kan se på dem! Den mektige kjøpmannen? Nei, han duger ikke. Han har handlet falskt, snytt staten for det den har krav på og bedratt sine medborgere – først i det små, og til sist med en skammelig fallitt, som har styrtet både ham og vennene hans i avgrunnen. Å smugle seg inn i Guds rike slik han smugler varene sine forbi tollboden – nei, det går ikke an, det duger ikke.

Hva så med den stive krigsmannen? Nei takk! Han kan kanskje kue fiendene sine, om det gjelder, slå ned og drepe. Men han makter ikke å hogge ned sine egne og Guds barns verste fiender, døden og djevelen. Han flykter for dem og overlater dem seieren.

Prestene da? Å ve! Heller ikke de står fast. De glemmer Guds fromhet, og altfor ofte glemmer de at deres rike ikke er av denne verden. De gjør seg til og skryter av en selvfornektelse som de ikke har!

Men håndverkeren? Ja, det skulle en tro! Han lyver, bedrar og holder dårlig hus, verre enn alle andre. Han viser hovmod, går ledig og sløser bort den kostbare tiden sin utenfor håndverkets grenser. Og han vil være herre når han burde være tjener.

Nå, bonden da? Riktignok er han enfoldig, velmenende og arbeidsom. Men hvor lenge? Til anledningen byr seg. Da er han straks ferdig til å legge bondetrøya bort og bli herremann – og en like grov og svak synder som alle andre.

Nei, mine venner! Jeg kan ikke. Det gjør meg vondt at jeg fra dette hellige stedet må si det til dere: Jeg våger ikke å be om at byen må bli spart når den Allmektige øser ut sin vrede over den, om det så bare skulle finnes fem rettferdige i den. Jeg må stemme i med Luther:

«Verden er verden, har vært det og blir det. Den vet ingenting og vil ingenting vite om Kristus. Den går sin vante gang, så heller ikke vi og Kristus vet noe om den. Bare dette vet vi: Det verden alltid trakter etter, er ikke sant og skal aldri skje. For det står skrevet: Alle mennesker som lever, er et intet, og deres verk er forfengelighet, og Herren skal gjøre deres bilde til intet. La dem derfor bare fortsette å rase, larme og te seg som gale, og bli verre og verre dag for dag.»

Vi har ikke, og kan ikke få, noe større bevis på at Gud kommer i all sin majestet for å ødelegge verden. For den usigelige fornektelsen av Guds herlighet og de frommes dype sukk viser at verden er gått så langt i det onde at dagen for dens ødeleggelse er helt nær, og dens undergang besluttet, og at vår salighet nærmer seg. Amen, det skje! Amen!

Slik var verden før vannflommen, slik var den før Sodomas og Gomorras undergang, slik var den før det babylonske fangenskapet og før Jerusalem ble ødelagt. Og slik skal den også bli så lenge den er til, så lenge den dreier rundt sin akse om himmelens sol, som lyser opp alt og gir liv til alt. Hvor skal den ikke få erfare hvor forferdelig det er å falle i den vrede Guds hender (Hebr 10,31)! Det har våre forfedre fått erfare, og det samme skal også hende oss fra slekt til slekt.

Forgjeves forkynner Herrens prester for en så fordervet verden og advarer den. Forgjeves oppmuntrer de den sunkne, dypt falne menneskeslekten til å

tenke seg om og omvende seg. Det er som en røst av en som roper i ørkenen (Matt 3,3).

Å, kanskje er likevel den tiden nær, ja mye nærmere enn mange vil tro, da de skal få se ødeleggelsens styggedom, og de dagene kommer som en må si om: «Jeg har ingen glede av dem» (Fork 12,1). Vi gyser over Jerusalems skjebne og tenker ikke på at en lignende skjebne, om ikke verre, kanskje står for vår egen dør. Ak, la oss da våkne opp av vår trygghet i synden! La oss lytte til advarslene i ordet fra Jesus, vår Frelser, og la oss omvende oss mens nådetiden ennå varer, og frelse er å vinne!

Dyrebare tilhørere! Slik er Guds vredesdom over verden, som den rettferdige bare med nød og neppe slipper unna, men som gir den ugudelige en ende med forferdelse. Tenk nå over hvilken himmelsk glede, hvilken ubeskrivelig tilfredsstillelse det skulle være for meg om jeg neste år på denne dagen kunne fortelle dere – om Gud da lar oss leve, og verden står til den tid – at det jeg har sagt i dag, har ført mange til bedring.

I dag har jeg i Herrens hellige tempel og i hans sted skildret dette forferdelige skuet for dere. Hvor gjerne skulle jeg ikke få si at det har gjort noen oppmerksomme på sitt syndige liv og tent lyst hos mange til å strebe etter den sanne troen som gjør salig!

Jeg sier med Guds mann Luther: «Jeg ber for dere, har bedt og vil be. Jeg tviler heller ikke på at Gud hører meg, for jeg kjenner et trøstende amen i mitt hjerte.» Men hva hjelper min bønn? Jeg er jo ikke mer enn én. Å, så forén dere med meg! I dag kan dere be. Hvem vet hvordan det står til med dere siden – om et år, om en måned, om en uke, ja, i morgen?

Når grunnvollene skjelver, når pilarene styrter, når hvelvingene brister og faller ned, når hele verdensbygningen, når denne byen, når dette templet, når dette alteret, ja, denne prekestolen blir begravd i grus – hvem skal vi da flykte til? Til hvem, om ikke til ham som er god, «et vern på trengselens dag», han som «kjenner dem som tar sin tilflukt til ham» (Nah 1,7)? Ja, til deg, min Gud, vil jeg flykte. Forkast meg ikke!

O Jesus, du min midler vær
når dommens dag skal komme!
For visst i livets bok jeg er
innskrevet blant de fromme,
så jeg med dem da må inngå
i riket ditt og nyte få
den fryd du oss forhvervet.

O Jesus Krist, kom du nå snart
med dine siste dager,
og hjelp de troende med fart;
skje dog hva deg behager!
Å kom, å kom, for nå er tid,
o Gud, og vær en dommer blid.
O Jesus, frels oss! Amen! Amen!

26. søndag etter treenighet: Synder, hva ser du på den ytterste dag? – del 1

> «Men når Menneskesønnen kommer i sin herlighet, og alle englene med ham, da skal han sitte på sin herlighets trone. Og alle folkeslag skal samles fremfor ham. Han skal skille dem fra hverandre, likesom gjeteren skiller sauene fra geitene. … Og disse skal gå bort til evig pine, men de rettferdige til evig liv.» (Matt 25,31–46).

Holdt i Tölö kirke 1803.

Hellige Herre Gud! Hellige sterke Gud! Hellige barmhjertige Frelser! Du treenige Gud! La oss ikke bli kastet bort i helvetes brennende glød! Vær oss barmhjertig! Med denne hjertelige bønnen åpner og begynner vi nå vår kristne søndagsandakt for Herrens åsyn i denne stund, og det gjør vi i Guds, Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn. Amen.

«Hva ser du, Jeremia?» (Jer 1,11). Slik spurte Gud selv sin redelige tjener Jeremia da han skulle forberedes til det viktige og ansvarsfulle profetembetet. Jeremia skalv når han tenkte på at byrden i dette embetet skulle legges på hans svake skuldre. I begynnelsen ville han trekke seg unna, og han viste til sin ungdom: «Å, Herre Herre! Se, jeg forstår meg ikke på å tale, for jeg er ung» (Jer 1,6).

Men den rettferdige Gud godtok ikke denne innvendingen. Gud sa til ham at han var utvalgt til å være profet før han ble formet i mors liv, før han kom fram fra morslivet. Gud bød ham: «Du skal gå til alle dem jeg sender deg til, og alt det jeg befaler deg, skal du tale» (Jer 1,7).

Gud har alltid pleid å forberede dem han ville bruke som sine fremste nåderedskaper i verden, på en særlig vekkende måte. Slik ville han gjøre med Jeremia også. Alt i begynnelsen av embetet ville han gi den unge profeten en guddommelig overbevisning om hvor høyt og viktig kallet hans var. Denne overbevisningen skulle siden virke til det gode i alt han gjorde som profet.

Derfor viste Gud ham i et syn en våken mandelstav og en kokende gryte. Den våkne mandelstaven betydde at Gud skulle våke over sitt ord. Og den kokende gryten, som viste seg fra nord, betydde at ulykken skulle komme fra nord over alle landets innbyggere. Å, merkverdige syner! De la sannelig en god grunnvoll for den iveren og det alvoret Jeremia viste i embetet sitt.

Ved hvert av disse synene spurte Gud, slik det lyder i mine inngangsord: «Hva ser du, Jeremia?» Disse ordene leser vi i profeten Jeremias første kapittel, der de står både i vers 11 og vers 13.

Dyrekjøpte tilhørere! Er det noen søndag i året vi har grunn til å spørre: «Å, synder, hva ser du?», så er det sannelig denne. I dag er den vekkende søndagen da det i alle våre evangelisk-lutherske menigheter prekes om den ytterste dag. I dag er den vekkende søndagen da synderne i alle kirker får høre hvordan Jesus, Guds Sønn, skal komme på dommedag og dømme oss alle sammen, levende og døde.

I dag er den vekkende søndagen da menneskenes hjerter burde la seg dra til omvendelse, om de så var harde som stein. Ak! Den som ikke omvender seg når han hører tale om den ytterste dom, er så hard at jeg sier rett ut: Gud vet om den sjelen noen gang omvender seg.

Dette er den siste søndagen i kirkeåret, og i dag preker alle lærere om den store siste dagen, da alle nyttår og alle kirkeår og alle hverdager tar slutt. Å, du arme, du syndige menneske! På den ytterste dag er det slutt på å gå her på denne gamle jorden og leve vilt og synde som du lyster. Da kommer det for dagen om du har gjort godt eller ondt, om du har tjent Gud eller djevelen i denne verden.

Å, hvilke store hendelser skal ikke skje når vi alle skal møtes på den store samlingsplassen for Kristi domstol! En gang skal hele naturen komme i fødselsveer, og det skal se ut som om den er ferdig til å gå til grunne. En gang skal alle tordener slå sammen og alle vinder suse, jorden skal gå som en vugge, og himmelhvelvingen gynge av uvanlige rystelser.

En gang skal stjernene bare lyse med en blinking som ligner lysets siste glimt når flammen selv er brent ut. En gang skal hvert himmellys bli så mørkt og så slukket som da lyset en gang var stengt inne i et kaos. En gang skal en basun høres så sterk at en slik lyd aldri er hørt siden Gud ved skapelsen ropte sitt allmektige «Bli!»

En gang skal ingen grav på jorden eller i havet våge å skjule den minste rest av et legeme; alle må opp, alle for dommen. En gang skal en utallig mengde sjeler komme og oppsøke sine gjenreiste boliger, og de skal forenes så fortrolig som to som skal stå og falle ved én dom.

En gang skal en eneste nådens time regnes for å være verd mer enn tusen verdener. En gang skal menneskene komme løpende i hopetall og ville kjøpe olje for penger og trøst for kroner, men aldri i evighet få det.

Den som ikke våkner av syndesøvnen når han tenker på dette, kan ikke vekkes av noe ord i Bibelen eller av noen av troens lærdommer. Og likevel ville jeg så gjerne vekke sovende syndere til omvendelse i dag. Jeg skal rope til synderen mange ganger i dag: Hva ser du?

Ta fram dagens tekst og les den. Men kan du lese dette evangeliet og likevel gå hjem igjen og bli i dine forbannede synder, da har sannelig – så sant Gud lever – djevelen forherdet deg så hardt at jeg er redd du aldri står til å redde.

Å Jesus, du preker selv for oss i dag i vår evangelietekst om hvordan det skal gå til ved den ytterste dom! Nå skal jeg straks lese opp disse ordene dine. Å, at de måtte gå meg og alle disse sjelene rett gjennom hjertet!

Å Jesus! Menneskene får tenke hva de vil, siden de ikke vil tenke det de bør. Men det du har sagt, slår aldri feil. En gang skjer det sannelig. Du kommer, Herre Jesus, og vi skal få se deg. Å Jesus, du har en gang frelst oss og latt ditt blod renne for oss, og du skal også dømme oss en gang, når all tid tar slutt.

Ak, Herre, Herre, de fleste som er kommet i kirken i dag, er kommet hit med sovende samvittigheter og har ennå aldri tenkt på den siste dag med noe hjertelig alvor! Herre, skal disse stakkars sjelene bli frelst, så må det skje mens nådedagene varer. For på dommedag kan ingen omvendelse skje.

Å, du store dommer over hele verden, kom inn til oss i templet på denne siste søndagen i kirkeåret! Slå ved din Ånd de frekke synderne blant oss, så de straks blir edrue og slipper ut av djevelens snarer før døden kommer og før dommens klokke ringer dem fram til dommen.

Å, om jeg nå kunne tale slik i dag at jeg kunne tale en sjel bort fra djevelen, en som hittil har trellet i hans tjeneste! Å, om jeg nå kunne male vårt siste møte for Guds dom med slik kraft at Jesus, min Frelser, kunne vinne og føre til rette en eller annen villfaren sau blant tilhørerne som er samlet her!

Å, det ser fortvilet ut i disse tidene som heller mot den ytterste dag. Vi preker for det meste forgjeves, og når en preken er slutt, gjør tilhørerne likevel hva de vil. Men, å Jesus, det ville likevel være en glede å kunne rive en sjel som en brann ut av ilden med denne prekenen. Om dette ber vi deg alle! Amen. Fader vår osv.

Evangeliet: Matt 25,31–46.

I Herren Jesu navn skal vi nå betrakte et bemerkelsesverdig spørsmål:

Synder, hva ser du når de store evighetshendelsene som kjennetegner den ytterste dag, møter dine øyne?

På dette spørsmålet svarer jeg: 1) Jeg ser Jesus komme; 2) jeg ser menneskeslekten samlet; 3) jeg ser et brennende helvete; og 4) jeg ser en himmel full av glede.

Én gang dø og siden dommen
er oss alle forelagt;
når vår kropp til jord er kommen,
er dog sjelen end ved makt.
Da for Gud den stilles må,
for sin dom av ham å få;
regnskap så den der skal gjøre
for hva liv den her mon føre. Amen.

Å, Herre Jesus, hjelp! Å, Herre Jesus, la det gå vel i denne stund, til din ære, til lærdom for oss alle, til vår bedring og vår frelse! Amen.

En gang skal det komme en dommedag da Gud kaller alt som heter menneske, fram for sin domstol og gir hver og en hans evige avgjørelse – dommen til himmel eller helvete, som aldri kan forandres. Det er en sannhet så fast og så urokkelig at den som kan nekte den, har djevelen fått mer makt over enn det arme, blinde mennesket selv vet om.

For både Guds ord, vår egen samvittighet og Guds rettferdighet overbeviser oss om at det kommer en dom. Guds ord taler jo tydelig om dommen som står foran oss alle. Her står vår Frelser i søndagens evangelium og beskriver dom-

medag med en så guddommelig styrke at den mest ugudelige sjel, den hardeste synder, må kjenne at noe banker og trykker hemmelig i hjertet når han bare leser denne teksten.

Menneskets egen samvittighet overbeviser det om at Gud en gang må holde dom over verden. Ak, synder, tror du at samvittigheten kommer av oppdragelsen? Da er det en underlig oppdragelse, for den er så alminnelig at jeg kan dra hvor jeg vil i verden uten å møte noen som er så dårlig oppdratt at han ikke har fått den.

Tror du at samvittigheten kommer av tykt blod? Da er det likevel merkverdig, du forblindede sjel, at ingen ennå har klart å drikke dette tykke blodet bort ved noen kurbrønn eller i noe gjestebud, eller å rase det bort i noe selskap. Nei, samvittighet har du, å menneske! Og din samvittighet skal hjelpe meg i dag når jeg preker om den ytterste dom.

Denne dommeren i brystet taler kraftig om den dommeren som skal komme i skyen. Han preker kraftigere enn alle dommedagspredikanter i kirkene. Ak, syndige menneske! Vil du ikke tro, vil du ikke frykte den ytterste dom, så vender jeg meg til samvittigheten din. Jeg roper: Samvittighet, hva gjør du?

Skal du ikke slå denne frekke synderen, som lever så trygt, så lettsindig og så egenrådig som om det ikke var noen dommedag å vente? Skal du ikke slå ham med påminnelsen om at Gud skal føre alle gjerninger fram for dommen, også de skjulte, enten de er onde eller gode? Samvittighet, gjør din tjeneste! Er du ikke satt til å føre Guds sak? Så tal da i Guds sak, så synderen blir blek, motet svikter og hjertet blir forskrekket.

Slik taler jeg til samvittigheten hos hver og en i kirken. Og jeg stoler på at jeg i dag skal rope at Jesus kommer til dommen – på skift fra prekestolen og fra samvittigheten i ditt eget bryst. Visst prøver du, arme synder, å få denne gjøende lenkehunden, samvittigheten din, til å tie. Visst gjør du alt for å vugge samvittigheten i søvn med alle de satanske vuggevisene du kan finne på.

Men tenk, det lykkes deg likevel ikke helt! Samvittigheten roper likevel: Jo, jo, det kommer en dom, før eller siden. Gjør deg rede til denne dommen, ellers blir ulykken din så stor at ikke alle himmelens hellige engler kunne gråte nok over deg, om de så alle gråt over din ulykke, ditt helvete.

At en dommedag skal komme, overbeviser endelig også Guds rettferdighet meg om. Skulle dyden alltid trykkes ned og lasten alltid blomstre? Skulle gudsfrykten alltid sukke og ugudeligheten alltid svulme? Skulle synden alltid gjøres og aldri straffes, og helligheten alltid hånes og aldri lønnes? Da ville ikke Gud være noen rettferdig Gud – det vil si, da ville det ikke være noen Gud.

Men nå er han rettferdig. Og er han rettferdig, så må han dømme. Blir han dommer, så setter han seg på sin domstol. Setter han seg på sin domstol, så stevner han menneskene fram for sitt dommersete. Stevner han dem dit, så feller han dom i alle saker som til den tid har ligget uavgjort. Og feller han dom, så kan du ikke anke saken din til noen høyere rett, for Kristi domstol er den høyeste domstol.

Slik blir det altså: En dommerens dag må komme. Og dette er så sikkert at så visst som vi alle er samlet her i denne kirken i dag til en vanlig gudstjeneste, så visst skal vi også alle en gang møtes og samles for Jesu Kristi domstol.

Nå går vi da i Herrens navn over til å betrakte denne store evighetshendelsen som kjennetegner den ytterste dag. Under hele denne prekenen tenker jeg meg at dagen allerede er kommet. Jeg tenker meg den som om jeg nettopp var kommet opp av graven min. Jeg tenker meg den som om jeg stod på domsplassen i denne stund.

Ja, ak, om denne Jesu siste dag stod like levende for alle våre hjerter og formante oss til omvendelse, tro og et hellig liv med så gjennomtrengende kraft som dagens ubeskrivelig store betydning fortjener! Hva ser du? spør man meg om denne store hendelsen, Kristi siste dom. Og jeg svarer nå i første del av min betraktning:

Første del

Jeg ser Jesus komme.

«Men når Menneskesønnen kommer i sin herlighet!» Slik begynner Frelseren det store evangeliet som blir utlagt i dag. Ordet «kommer» står her med sterkt ettertrykk. Dette ordet står aldri med slik vekt i Den hellige skrift som når det blir sagt om Herren Jesus. Riktignok står det også i det første verset i dagens evangelium at alle de hellige englene er med og utgjør følget til den store overdommeren når han skal holde dom.

Men det høye ordet «kommer» skal ikke brukes om dem i verset. Nei, englene er bare med, men Jesus kommer; himmelens livvakt er med, men himmelens konge kommer. Meningen med verset er ikke denne: «Når Menneskesønnen kommer, og alle de hellige englene kommer.» Å nei! «Komme» er så høyt at det ikke må sies om noen annen enn Frelseren, om Dommeren selv. Det er det sterke og gjeldende ordet om Jesus i Åpenbaringsboken, som er forbeholdt ham alene.

Han, ja, han kommer. Man skal kunne peke på ham og si: «Se, der kommer han!» Jeg beklager deg, min kjære tilhører, om du er uforberedt til å ta imot ham den dagen han kommer. Jeg beklager deg om du ikke er en god venn av ham og inderlig forent med ham når han kommer.

Jeg beklager deg om du er falt i unåde hos den store dommeren Jesus, for da kjennes han ikke ved deg når han kommer. Jeg beklager deg om du ikke har fått omvendelsen og bedringen din i orden mens du var her i verden. For sannelig, da blir hans komme forferdelig for deg når det en gang ropes og skrikes i luften: Nå kommer Jesus!

Men jeg vet nok at jeg får hele den vantro verden mot meg når jeg nå legger dere på hjertet at min Frelser kommer igjen. Her kommer en som er blitt så frekk at han rett og slett nekter at Jesus kommer til dommen. Han, det blinde mennesket som djevelen har forstokket, kommer og sier: «Det blir aldri noen dommedag. Det kommer aldri noen Jesus i skyen, hvor mye det enn snakkes om det.

Solen, månen og stjernene blir nok sittende der de sitter, de døde blir liggende der de ligger, og jorden blir stående der den står, i all evighet. Det er

bare prestene som står og preker slik i kirkene for å røre opp pøbelen og holde enfoldige folk i tømme.»

Gud bevare deg! Hva sier du, du arme sjel som er viklet inn i et grufullt mørke? Sier du at han blir borte til evig tid? Hvordan våger du, du arme, formastelige askehaug, å komme med slike dristige ord? Kommer han aldri, hvorfor skulle det da stå i Åpenbaringsbokens første kapittel: «Se, han kommer med skyene, og hvert øye skal se ham, også de som har gjennomstunget ham. Og alle jordens slekter skal gråte sårt over ham. Ja, amen» (Åp 1,7)?

Kommer Jesus aldri, hvorfor skulle det da stå i Judas' brev, vers 14 og 15: «Se, Herren kommer med sine ti tusener hellige for å holde dom over alle, og straffe alle ugudelige for alle de ugudelige gjerninger de har gjort, og for alle de harde ord som de har talt mot ham, de ugudelige synderne»? Kommer Jesus aldri, hvorfor skulle vi da lese her i søndagens evangelium: «Når Menneskesønnen kommer i sin herlighet»?

Jo, jo, du ynkelige dommens fornekter, du skal en gang få merke at disse Herrens ord skal stå med ære, og at de ikke er falt tomme til jorden. Du skal en gang få merke at prestene ikke har preket løgn når de på denne siste søndagen i kirkeåret så flittig har ropt at Jesus kommer for å dømme levende og døde. Når vår Jesus selv kommer, skal han gjøre våre ord til sannhet og dine ord til en avgrunnsløgn.

Ak, du stakkar som understår deg å nekte at det kommer en dommedag – hvor vil du gjøre av deg når graven din, som du tror bare skal forbli lukket og aldri åpnes, likevel blir åpnet i dommens øyeblikk, og du får se det? Hvor vil du gjøre av deg når disse øynene dine, som etter din mening bare skulle etterlate seg to tomme hull i graven, blir åpnet i de dødes oppstandelse, og du får se den Frelseren du aldri ville tro på mens du var på jorden?

Hvor skal du ta veien, hvor vil du gjøre av deg, når solen blir svart, når månen blir formørket, når himmelen åpnes og Dommeren kommer, og du, stakkar, må se det du aldri før har villet erkjenne?

Nå sier du at prestene bare preker slik for å holde pøbelen i tømme. Men hvor vil du gjøre av deg, spør jeg enda en gang, når du på dommens store dag med egne øyne får se at den allmektige Jesus kommer og stevner fram for sin domstol både pøbelen og de store i denne verden, både stakkarer og adelige, både bønder og vismenn? Hva vil du da gjøre? Da står du der og må ta imot den evige fordømmelsesdommen.

Her kommer en annen sjel, ikke fullt så frekk som den jeg nettopp nevnte, men likevel helt mørk og blind. Han sier: «Ja, visselig tror jeg at Jesus en gang kommer til dommen. Men han venter nok ennå en god stund. Han har jo dryget helt til nå, og han dryger vel fortsatt.»

Å, for en jammer at du kan holde deg til en slik elendig og tom trøst! Jesus dryger med den ytterste dom, og det er du glad for. Men du arme dåre, dryger han ennå en god tid med den allmenne dommen, så kan jo døden være helt nær deg, og dødsdagen din er jo din første domsdag.

Og dessuten spør jeg: Skal du synde så mye frekkere fordi han dryger? Skal du tjene djevelen så mye ivrigere fordi han dryger? Skal du løpe med så mye

sterkere skritt på veien til helvete bare fordi Jesus dryger? Skal du med vilje øve deg i alt ondt og forsømme alt godt, og blindt sette din lit til at Jesus dryger?

Skal ingen noen gang kunne overtale deg til omvendelse? Skal du gå her i din blindhet og utsette omvendelsen fra den ene dagen til den andre, og stadig trøste deg med: «Jeg kan vente, for Jesus venter»? Han dryger? Å, du sovende synder, han dryger jo ikke for at du skal synde mens du venter på ham, men for at du skal omvende deg mens du venter på ham.

Han dryger for at du skal få tid – tid til å komme til en levende tro, tid til å øve deg i alle kristne dyder. Dryget han ikke, fikk du ikke tid til alt dette. Han kunne nok ha kommet med sin dom for lenge siden, men da hadde du for lenge siden ligget og brent i helvete, i stedet for at du nå er i denne kirken og får høre denne omvendelsesprekenen.

Slik dryger han i beste mening. Han mener det vel med din arme sjel. Og likevel får han bare skam til takk for all sin tålmodighet. Den trygge synderen våger å spotte ham fordi han er langmodig; ja, han synder desto mer uforskammet.

Men hør, du syndige våghals som misbruker Jesu store tålmodighet slik! Vet du hva jeg skal si deg? Jo, Dommeren dryger nok; men hvor lenge Jesus enn dryger, så kommer han likevel til slutt, han som skal komme. Hvor lenge han enn dryger, så skal basunene til sist lyde, og de døde skal gå ut av gravene sine og opp på domsplassen.

Hvor lenge han enn dryger, kan du likevel stole på at han ikke glemmer deg. Han kommer sikkert; du skal fram, hvor du enn ligger, og gjøre regnskap for din forvaltning. Gud nåde deg om du lå sovnet inn i syndene dine da dødsbudet kom! Gud nåde deg om han fant deg uten omvendelse da du gikk all verdens vei! Da blir det med deg som Sefanja sier i sitt første kapittel: «Hør! Det er Herrens dag! Full av angst skriker da kjempen» (Sef 1,14).

Enda en trygg syndetrell kan komme med denne usle innvendingen når han hører den ytterste dom beskrevet: «Jeg tror nok at Jesus kommer til dommen, men jeg tror aldri at han blir så streng som prestene beskriver ham. Nei, så streng kan han visselig ikke bli. Han vet nok at vi er usle syndere og svake mennesker.

Han vet nok at vi ikke kan være engler i denne verden eller fullkomne i denne ufullkommenheten. Han vet nok at ingen kan leve så nøyaktig og så hellig som det står foreskrevet i Den hellige skrift. Derfor tror jeg ikke at han farer så strengt fram med oss når han kommer til sin dom.»

Ja, slik går du og innbiller deg, arme sjel, så lenge djevelen dysser deg i syndens søvn. Så lenge tror du at det ingen nød har, at det går tålelig bra, og at Jesus ikke blir så streng på dommens dag. Men jeg ber deg i Herrens navn enda en gang: Ta da og åpne evangelieboken din og les dagens evangelium om igjen. Les, og se om Jesus ikke er streng. Les, og se om Jesus er en dommer som lar seg spotte.

Les – og jeg spør deg for hans eget åsyn i dag: Er ikke Jesus streng når han på dommedag skal sitte på sin domstol, refse de ugudelige, vise dem bort fra seg og si: «Gå bort fra meg!»? Er ikke Jesus streng når han skal gi alle verdens og

syndens treller det grufulle navnet og kalle dem forbannet: «Gå bort fra meg, dere som er forbannet»?

Er ikke Jesus streng når han skal vise dem bort, ja, rett og slett forstøte dem og kaste dem fra seg i en ild, en grufull, en forferdelig ild? Er ikke Jesus streng når hans rettferdighet skal strekke seg så langt at han aldri slukker denne brennende helvetesilden, men ilden blir evig, og synderen brenner der og aldri brenner opp?

Er ikke Jesus streng når han styrter en mengde syndere som er blitt gjenløst, ned til djevelen og hans engler, som det aldri er rent en eneste dråpe av Jesu blod for? Jo, vokt deg, du som synder på Jesu nåde, og husk at Jesus også er streng.

Tro ikke at han skåner deg fordi du er et svakt menneske. Svak er du nok, men han ville styrke deg så du kunne leve etter hans hellige vilje, om du bare ikke stod Den Hellige Ånd imot. Tro ikke at Gud ser gjennom fingrene med deg fordi du er ufullkommen.

Nei, det er visst sant at du ikke av egne krefter kan omvende deg til Gud og leve et så hellig liv i alle måter som Gud krever i Bibelen. Men du kan jo ikke nekte at Gud utallige ganger har tilbudt deg krefter ved sin Hellige Ånd. Og når du nå egenrådig skyver disse kreftene fra deg, så er det jo ikke Gud som er skyld i at du er kraftløs. Det er du selv som er skyld i det.

Og på dommens siste dag får du takke deg selv for den fordømmelsesdommen som den rettferdige Jesus da kunngjør over deg. For det sier jeg deg i nådens tid: Jesus blir helt streng når den dagen bryter fram. Han skåner ingen som har forsømt omvendelsen på jorden.

Nå, så blir det da sannhet, hva synderne enn vil tro og tenke: Jesus kommer til dommen. Men tenk, tenk – hvem kan beskrive din angst, hvem kan uttale din skrekk, og hvem kan male den helvetes kval du skal kjenne i sjelen, du synder som er sovnet inn i syndens falske trygghet, når du kommer opp av graven og får se opp i skyen at Jesus kommer?

Da kommer han i sin herlighet, slik det står i evangeliet i dag. Da, da kommer han ikke slik de førte ham inn i Jerusalem langfredagsnatten, med sterke tau og bånd om hans aller helligste hender. Da, da våger de ikke å spytte ham i ansiktet eller binde for øynene hans, slik de gjorde den bitre natten da han led så hardt og tungt for våre synder.

Da, da kommer han ikke med en skarp tornekrone på hodet og en gammel purpurkappe over de blodige skuldrene. Da, da våger ikke den frekkeste synder å tre fram og spotte Guds Sønn. Nei, nei, da kommer han i stor prakt og stas, han kommer i sin herlighet; engler, djevler og mennesker må frykte ham. Men da, ja da må du tro at det gjelder.

Å, jeg synes jeg alt hører med hvilken avgrunnsfortvilelse geitene på hans venstre side begynner å skrike og rope: «Se, der kommer Jesus! Se hvor herlig han er! Se hvordan han lyser opp hele luften med sine fem klart skinnende sår! Nå, så kommer han likevel, og jeg trodde at han aldri skulle komme, men bli borte i all evighet!

Nå, og jeg trodde det bare var prestene som stod og innbilte folk for god betaling at Jesus skal holde dom over verden. Nå, men han kommer likevel! Ak,

om han bare aldri hadde villet komme! Ak, om han hadde endret sin beslutning om å la denne grufulle dagen komme!

Å, jeg skal gjemme meg der borte bak den store haugen! Å, jeg skal krype inn i en hule i jorden, i en sprekk i fjellet! Jeg skal gjemme meg for Guds Sønn, så jeg kan slippe å se på ham. Jeg skal be det skyhøye fjellet falle over meg og knuse meg i tusen stykker, heller enn at jeg skal være til på denne dagen.

Men hva er det jeg sier? Se, fjell, hauger, jord – alt brenner under meg. Her finnes ikke en eneste jordhule å skjule seg i. Her må jeg stå og se Jesus! Og se bare hvordan han sitter! Se, hvert eneste blikk fra ham varsler meg helvete og er et varsel om den evige død!»

«I dag fordømmer Jesus meg for mitt hor,» roper horkaren. «I dag fordømmer Jesus meg fordi jeg har levd i sus og dus,» roper drankeren. «I dag fordømmer Jesus meg for min hardhet mot min neste,» roper den ubarmhjertige. «I dag fordømmer Jesus meg for mine mange syndige eder,» roper banneren.

«I dag fordømmer Jesus meg for min forbannede kjærlighet til verden,» roper den gjerrige. «I dag fordømmer Jesus meg for alle de gangene jeg har gått uverdig til Herrens nattverd,» roper den ubotferdige nattverdgjesten. Ja, den ene fordømte menneskesjelen roper i kapp med den andre: «Å, ve meg at Jesus skulle komme! Å, ve meg! Jeg ser på ansiktet hans at han ikke tåler meg i dag.

Og når jeg har Dommeren mot meg, hvor skal jeg da ta veien? Å, nå husker jeg med skrekk de ordene som jeg så ofte leste i verden: ‘Når Menneskesønnen kommer i sin herlighet.’»

Si meg, min tilhører: Vil du bli så ulykkelig en gang på dommens dag at du blir tvunget til å rope slik? Du svarer sikkert nei. Ja, vil du ikke det, så skynd deg og adlyd denne kraftige formaningen: «Fatt da et annet sinn og omvend dere, så deres synder kan bli utslettet» (Apg 3,19).

Hva ser du? Det er spørsmålet som kan stilles enda en gang når den store evighetshendelsen som kjennetegner den ytterste dag, møter våre øyne. Og på det svarer jeg i annen del av prekenen min:

26. søndag etter treenighet: Synder, hva ser du på den ytterste dag? – del 2

Annen del

Jeg ser menneskeslekten samlet.

«Og alle folkeslag skal samles fremfor ham,» fremfor dommeren Jesus, sier vår Frelser selv i søndagens evangelium. Ak, for et stort syn! Ak, for et ubegripelig rørende syn, en gang ved det store møtet for Guds dom å få se de utallige menneskene som skal møtes for Kristi dommersete!

Å synder, å synder! Når du hører en hellig Guds apostel si disse tankevekkende ordene om dette siste møtet, burde samvittigheten din bli så våken og hjertet ditt så slått at du ikke kunne tjene Satan en eneste time lenger: «For vi må alle åpenbares for Kristi domstol, for at enhver kan få igjen det som er skjedd ved legemet, etter det han gjorde, enten godt eller ondt» (2 Kor 5,10).

Først skal alle døde vekkes opp og stå opp av gravene sine. Hva ser du? Ak, jo, jeg ser en så utallig skare av døde komme opp fra alle kanter av verden at aldri før er så mange mennesker sett på ett sted som dem som nå skal samles for Kristi domstol. Milde Gud! Her blir det noe å se på. Kan ikke dette røre synderen til omvendelse, så er hans omvendelse umulig.

Hva ser du? Ak, jo, jeg ser mange tusen ganger tusen døde som kommer ut av alle kirker, fra alle gravsteder, fra alle kirkegårder og fra alle retterplasser i verden. Jeg står og ser meg om når alle disse kommer fra gravstedene sine. Og tenk, jeg kjenner igjen mange av dem jeg en kort tid har preket for i disse menighetene! Tenk, på dommedag skal jeg sikkert kjenne igjen mange ansikter som jeg ser her i kirken i denne stund!

Hva ser du? Ak, jo, jeg ser mange tusen ganger tusen døde som kommer opp av havet. «Havet ga tilbake de døde som var i det» (Åp 20,13). Å, hvor mange sjømenn har ikke druknet i havet, er blitt styrtet i bølgene og slukt av havets avgrunn!

Ja, det er jammerlig å tenke på at mange nettopp har ropt urene ånder i tusentall over seg, og mens disse mange djevlene ennå satt på tungen deres, er de blitt kastet ned på havets bunn og i helvetes dyp på én gang. Men da, da, når

dommedag bryter fram, da kommer de alle fram! Ak, for en mengde som da skal vise seg når de stiger opp av havet!

Og hva ser jeg? Å, synet mitt vil briste. Jeg synes jeg ser at alle allerede er kommet opp. Jeg ser bare hoder, bare legemer, bare mennesker, bare Adams og Evas barn som står tett ved hverandre. Her, ved den aller største rettergangen som noen gang er holdt, ser jeg utallige konger og utallige undersåtter, utallige prester og utallige tilhørere, utallige foreldre og utallige barn, utallige menn og utallige kvinner.

Fremfor Jesus skal alle folkeslag samles. Alle blir samlet på den makeløse siste dag. Så mange har man aldri sett ved noen konges kroning eller ved noen annen høytidelig anledning her i verden. Fremfor Jesus skal alle folkeslag samles.

Da skal også jeg være med, jeg arme synder som i dag holder denne dommedagsprekenen for dere. Og ingen, ingen av disse sjelene som hører meg, slipper unna; de må alle møte fram. Og nå er de alle på stedet; de står der og venter på dommen sin.

I begynnelsen er de sammen en stund. De går om hverandre, akkurat som det går til her i verden. For her bor ugudelige og gudfryktige ofte sammen i ett hus, her går de om hverandre i én gate, her reiser de i følge med hverandre på én landevei. Her ligger de ofte sammen som ektefeller i én seng, her sitter de sammen på én benk i kirken og tar imot Herrens nattverd side om side ved ett alter.

Her kan jeg ikke se noen forskjell på dem. Jeg kan ikke gå fra den ene stolen i kirken til den andre og si: «Der sitter en sjel som hører til geitene, og der sitter en som hører til sauene. Der sitter en som har angret syndene sine rett, og der sitter en som aldri har angret dem. Der sitter en Guds venn, og der et djevelens barn.»

Det kan jeg ikke si; jeg, et uselt menneske, har ikke dommeren Jesu gjennomtrengende øyne. Men Jesus kan si det, og derfor skal han en gang på dommedag gjøre forskjell på folket. «Han skal skille dem fra hverandre, likesom gjeteren skiller sauene fra geitene.» Ja, ja, da kommer den store skilsmissens dag, da mennesket skal få vite hvor det hører hjemme, om det hører til i himmelen eller i helvete.

Jesus skal skille menneskene i to flokker, og dette skal skje ved englenes tjeneste. Dette er ikke mine egne ord; nei, det er Jesu ord: «Han skal sende ut sine engler med veldig basunklang, og de skal samle hans utvalgte fra de fire vindretninger, fra himmelens ene ende til den annen» (Matt 24,31).

Disse Jesu engler skal fare ned på Frelserens befaling og skille menneskeslekten fra hverandre. Å, jeg ser hvordan de skal komme og omfavne og kysse himmelens barn og ønske dem til lykke med denne gledens dag. Men djevelens ulykkelige barn må de nok refse og irettesette; dem kjenner de ikke, dem spør de ikke etter.

Og nå skjer skillet. Sauene stilles ved Jesu høyre side, men geitene ved den venstre. De hellige englene tar nok Jesu trofaste venner med seg opp i luften og stiller dem ved siden av Jesu klart lysende domstol, og dette må være den høyre

siden. Den fordømte menneskehopen derimot forlater de helt og lar dem bli igjen lenger nede mot jorden, og dette må være den venstre siden.

For dere arme jordtreller har søkt all ro og glede på jorden, dere har hengt så grufullt fast ved jorden med hjertet, og dere har besmittet jorden med de mange syndene deres. Derfor blir dere også på dommedag stilt en stund nær jorden, til dere har fått dommen, og veien da går fra jorden og ned i helvete.

Men store Gud, for et syn når dette skillet skal skje! De fromme skal «rykkes opp i skyer, opp i luften, for å møte Herren», som Paulus sier i 1 Tess 4,17 – og av det synes å følge at en plass nær Kristi domstol må bli Dommerens høyre side. Den ene blir tatt med, det vil si tatt opp i skyen til Frelseren, og den andre blir etterlatt, overgitt til hele sin helvetesnød, trolig en stund her på jorden (Matt 24,40–41).

Å, du store, evige Gud, aldri før har det skjedd et slikt skille som da, og aldri er det tatt en slik avskjed på jorden som den de fromme og de ugudelige da skal ta med hverandre.

Spør noen nå: Hva ser du? så svarer jeg: Jeg synes jeg ser hvordan en fordømt konge skal kaste seg om halsen på sin laveste undersått, på den ringeste tigger som har vært i hans fedreland. Og kongen skal skrike og rope: «Ak, så skal jeg da skilles fra deg for evig, du min salige undersått! Ak, forferdelige avskjed!

I dag blir du konge, og jeg blir tigger. Ja, jeg blir tigger i helvete, for der skal jeg ligge i all evighet og tigge om så mye vann som kan henge på ytterste spissen av en menneskefinger, og det skal bli nektet meg. Du var tigger før, men i dag ville jeg være like salig som du; i dag ville jeg dele lykken med deg.»

Jeg synes jeg ser hvordan en fordømt far og mor for siste gang skal kaste seg om halsen på sitt salige barn, skrike av hjertens angst og rope: «Å, du vårt kjære barn, så er da endelig den forferdelige dagen kommet da vi, dine foreldre, skal rives fra deg for evig! Ak, om vi i dag fikk komme inn i den evige gleden som du skal nyte!»

Jeg synes jeg hører hvordan den forkastede moren taler før hun skal skilles fra barnet sitt for evig. Jeg hører henne rope: «Ak, mitt barn, jeg har båret deg under mitt eget hjerte. Skal vi to da i dag ta en så jammerlig avskjed at du, som er båret i mitt morsliv, skal bli salig, og jeg, din arme mor, skal bli fordømt?»

Jeg synes jeg på den andre siden ser hvordan et fordømt barn på denne evighetens aller største dag skal kaste seg om halsen på sine salige foreldre – til en forferdelig slutt – og rope jammerlig og si: «Å, dere mine kjære foreldre, er det da ingen annen råd enn at jeg nå skal slites ut av armene deres for hele evigheten?

Mine foreldre, skal nå denne avskjeden skje, så det knaker og skjærer i hvert eneste lem? Å, ve meg, forrådte barn, som har sett så dårlig etter meg selv! Å, mine foreldre, skal nå dere bli salige og jeg forbannet? Dere kommer i himmelen, og jeg kastes i ilden; dere får smake glede, og jeg en grufull pine?

Ak, mine hjertens kjære foreldre, hvor gal, hvor avsindig, hvor forhekset av Satan var jeg ikke, som ikke adlød de trofaste formaningene dere så mange ganger ga meg i nådens tid! Dere ba meg sky de ugudeliges selskap, og det gjorde jeg ikke. Dere ba meg flykte til Frelseren i en sann omvendelse og en uskrømtet tro, og det gjorde jeg ikke.

Dere ba meg vokte meg for et syndig liv og leve et kristent liv i verden, og det gjorde jeg ikke. Dere ba meg forberede meg verdig til den hellige nattverd, og det gjorde jeg ikke. Dere ba meg forberede meg til en salig død ved en oppriktig omvendelse, og det gjorde jeg ikke.

Alt dette ba dere meg ofte om med de bitreste tårer. Men jeg adlød dere ikke. Jeg forherdet mitt hjerte mot alle formaningene deres, jeg drev spott og hån med dem. Å ve, å ve meg i evighet, så sant! Nå får jeg betale det dyrt i den evige ild.»

Jeg synes jeg ser hvordan en fordømt mann på dommedag skal falle sin salige hustru om halsen og rope i en grufull fortvilelse: «Å du, min kjære hustru! Med hvilken jammer og sorg må jeg ikke nå skilles fra deg! Ak, om jeg fikk komme inn i det paradiset du kommer til i dag! Ak, om jeg fikk en så nådig dom som du fikk i dag! Ak, om jeg fikk følge deg inn gjennom portene til den himmelske staden!

Men – jammer! – det får jeg ikke. I dag skjer en skilsmisse som er forferdelig. Jeg skal ned i ildsjøen, og du, min salige hustru, opp i himmelen. Ak, hadde jeg bare sørget like godt for min arme sjel som du har gjort! Ak, hadde jeg bare gjort en så redelig omvendelse som du gjorde!

Ak, hadde jeg bare vært så mild, så from, så barmhjertig, så ren av hjertet og så ettergivende som du var! Ak, hadde jeg kjempet like ivrig for herlighetens krone som du gjorde! Men nå er det ikke verdt å snakke om. Din salighet er vunnet, og min er forspilt. Å ve, vi har vært sammen i tiden, og nå skal vi skilles og aldri mer komme sammen.»

Jeg synes jeg på den andre siden ser hvordan en fordømt kvinne da, på dommedag – og aldri siden – skal falle sin salige mann om halsen og rope og skrike: «Å, du min mann! Hvor nær forent med deg var jeg ikke på jorden, og nå blir vi revet så grusomt fra hverandre! Å, du min salige mann! Bare noen få øyeblikk ser jeg deg nå, siden ikke mer.

En gang til i armene dine, og så skal himmelen åpnes for deg og helvete sluke meg. Å, for en dåre jeg var, som ikke tenkte meg bedre om mens betenkningstiden varte! Å, du min mann, dit du kommer, dit kunne jeg også ha kommet. Jeg kunne også ha blitt salig i dag, men – jeg har stått meg selv i lyset. Ve legemet, ve sjelen! Ak, ve meg som så hånlig har foraktet min frelses dag!»

Er det ikke mulig å bevege deg med disse betraktningene, du harde synder? Har jeg ennå ikke maktet å rive i samvittigheten din på denne søndagen? Kan du stå imot den guddommelige kraften som ligger i en preken om den ytterste dom? Å, da må jeg si om deg som det heter i Jobs bok: Ditt hjerte er «fast som stein, fast som den underste kvernsteinen» (Job 41,15).

Hva ser du? Det var spørsmålet, og svaret fortsetter nå i tredje del av prekenen min:

Tredje del

Jeg ser et brennende helvete.

Kom nå, alle dere trygge syndere som sover hardt i synden! Kom, her skal dere høre fra søndagens evangelium den dommen som skal felles over dere på

dommedag! Kom, her skal dere få høre de rette tordenslagene som går gjennom marg og bein.

Her skal dere få høre noen ord fra Jesu munn – ord som burde sette dere i en slik skrekk i hjertet at dere av ren bekymring for den arme sjelen ikke klarte å sove om natten; ord som det aller hardeste hjerte måtte skjelve og forferdes ved; ord som jeg ønsker må slå ned som en torden fra himmelen, ja, dypt ned i en eller annen sjel som hittil har vært forherdet. Sannelig, den som ikke blir rørt av disse ordene, må være forherdet uten håp om bedring.

«Så skal han», kongen Jesus, «si til dem på venstre side: Gå bort fra meg, dere som er forbannet, til den evige ild, som er beredt for djevelen og englene hans.» Å, det blir felt mange skarpe dommer ved de verdslige domstolene, men alle sammen er de ingenting mot denne aller mest forferdelige dommen.

«Gå bort fra meg,» skal Jesus si til geitene, til den fortapte menneskehopen. Dette er det verste i helvete; dette er det aller mest forferdelige som noen gang kan sies. For den som må gå bort fra Jesus, går i og med det samme bort fra alt som kan kalles salig. Ak, jammerlige avskjed, når Guds Sønn og en stor mengde mennesker som han har gjenløst, skal skilles fra hverandre!

Å, for et sørgelig jammerskrik som da vil høres i de vantros skare! «Gå bort fra meg,» skal dommeren Jesus si. Og jeg synes jeg hører hvordan de ugudelige skal svare: «Så kan altså ikke denne dommen forandres? Så er det da ingen hjelp å få? Så skal vi nå gå bort fra deg?

Og siden det skal være slik, så farvel da, du vår Frelser, hele verdens Frelser! Farvel, vår Jesus, som ville ha frelst oss, men vi ville ikke ta imot noen frelse! Farvel, vår Jesus, du mente det vel med oss, men vi ville oss selv ille. Farvel, vår Jesus, du banket på vår hjertedør, men vi lukket døren igjen.

Evig farvel, å Jesus! Nå har vi aldri mer noen nytte av at du er født for oss. Nå har vi aldri mer noen nytte av dine mange sår, av hudstrykningen og tornekroningen, av lidelsen på legemet og den sjelekvalen du har utstått for oss. Nå er det alt sammen forgjeves, som om det aldri hadde skjedd for oss. Nå renner aldri noen dråpe av Jesu forsonende blod ned til oss i det mørke pinestedet for å hjelpe og rense oss.»

«Dere som er forbannet,» sier Jesus videre i dommen over de ugudelige. Ja, forbannet må de vel kalles, de som i evighet skal stenges ute fra Herren Jesus. «Dere som er forbannet!» Si meg, du som er til stede ved denne dommedagsprekenen: Vil du ha et slikt navn på den ytterste dag? «Dere som er forbannet!» Å du ugudelige, du gyser i nådetiden når du hører dette; men du skal nok gyse mer når du får høre dette navnet ditt fra Jesu egen munn.

Forbannet kaller Jesus dem. For Gud Fader, som de har foraktet, forbanner dem; Gud Sønn, som de har tråkket under føttene, forbanner dem; Gud Den Hellige Ånd, som de har drevet fra seg, forbanner dem; hele den hellige treenighet forbanner dem. Alle hellige engler, som de aldri ville glede med sin omvendelse, forbanner dem; alle misbrukte skapninger forbanner dem.

Hver vanndråpe i dåpen forbanner dem; hver blodsdråpe i nattverden forbanner dem; hvert Herrens ord i kirken forbanner dem. Deres egne samvit-

tigheter forbanner dem; tankene i sjelen og tungen i munnen deres forbanner dem; hvert gresstrå på marken og hvert korn på åkeren forbanner dem.

Kort sagt: Alt er mot dem, alt er en forbannelsesrøst over dem. Si så selv om de ikke er forbannet i høyeste grad! Du synes vel, å synder, at dette er tungt å høre på; men er det tungt, så er det likevel sant. Gud røre, Gud knuse ditt hjerte med det!

Men det står enda mer i Jesu forferdelige dom over geitene. «Gå bort fra meg, dere som er forbannet, til den evige ild,» sier han. Ligge i ild – ak, for et grusomt leie! Bo i ild – ak, for en forferdelig bolig! Formastelige menneske! Det nytter ikke at du trøster deg med at denne ilden ikke finnes. For du kan stole på at den finnes.

Bibelspotterne får snakke hva de vil, men den finnes. Og stakkars folk! Når de dristige tungene deres blir tause i munnen, da får de erfare at det er sant, det vi så ofte har preket om den evige ild. Gud bevare deg, min kjære tilhører, fra å tro slike frekke spottere av Guds ord, som vil styrke deg i den tanken at helvetes ild ikke finnes! Herrens munn taler jo uttrykkelig om den.

«De skal kaste dem i ildovnen,» står det i Matt 13,41–42 om englene og dem som gjør urett. «Jeg lider svær pine i denne ilden,» roper den rike mannen i pinen; slik står det i Luk 16,24. «Men de feige og vantro og vanhellige og morderne og horkarene og trollmennene og avgudsdyrkerne og alle løgnere – deres del skal være i sjøen som brenner med ild og svovel. Det er den annen død,» står det i Åp 21,8.

Dette er tydelige ord som er gått ut av den store Guds munn. Vil du likevel nekte helvete, så sier jeg deg rett ut at du er forherdet av Satan selv. Nei, det står fast, og evigheten skal si deg at det er sannhet: Dommeren Jesus skal vise de ugudelige bort til en evig ild.

Så snart han har avsagt dommen, må de gå fra hans øyne og bort til denne ilden. «Disse skal gå bort til evig pine,» står det i det siste verset i dagens evangelium. De skal gå. De ville gjerne slippe å gå dit, men de må. Dommeren hører ingen bønn, Dommeren blir ikke beveget av tårer; de må. De ville gjerne bli til intet om de fikk velge fritt; men nei, det blir ikke dem til del. De må være til, de må gå til den evige pine.

Hva ser du? Jo, jeg synes jeg ser denne vandringen, forferdelig over all beskrivelse: de vantros vandring ned i ilden. Jeg synes jeg hører hvordan de ber for seg, men det hjelper ikke. De vil kysse Dommerens føtter og be om skånsel, men han hører dem ikke. Jeg synes jeg ser hvordan luken åpnes til det forferdelige rommet der de forstøtte menneskene skal være så lenge Gud er Gud.

Jeg synes jeg ser hvordan de ligger der nede i den evige ild og flyter som svarte ildbranner, men aldri når noen strand. Jeg ser inn gjennom disse helvetesgluggene, jeg går dit med tanken i nådens tid, og jeg ser noe forferdelig.

Her ser jeg drankeren; han blir nå stekt hett i denne flammen for alt fylleriet han drev i verden. Her ser jeg horkaren og skjøgen; har de i tiden brent hett i horets brann, så får de nå betale dyrt for det i denne ilden, som brenner evig. Her ser jeg baktaleren, som aldri skånte sin neste med sin baktalende tunge; å, hvor glødende het er ikke nå denne ustyrlige tungen!

Her ser jeg banneren; han ba så mange ganger, ja, så mange tusen ganger, om at djevelen skulle ta ham. Nå er bønnen hans hørt; nå er han i selskap med djevelen og hans engler. Her ser jeg den uforsonlige sjelen, som aldri ville tilgi den som var kommet til å gjøre den noe vondt. Den brant av ondskap til den døde, og nå brenner den i helvete og bøter for sin bitterhet.

Her ser jeg den ubarmhjertige tyrannen, som så ofte så sin Herre Jesus i fattigdom og nød. Han så ham sulten og ga ham ikke mat; han så ham tørst og ga ham ikke å drikke; han så ham fremmed og tok ikke imot ham; han så ham naken og kledde ham ikke; han så ham syk eller i fengsel og kom ikke til ham, som vi leser i vårt søndagsevangelium.

For du ser Jesus i din ulykkelige neste, særlig i hans undertrykte barn. Og viser du ubarmhjertighet mot dem, så får du det igjen i evigheten, om du ikke bedrer deg. Har du vært uten barmhjertighet, så blir du også plaget uten barmhjertighet i den evige ild.

Ja, ja, der får man se blinde gnierer, arme jordtreller, frekke sabbatsbrytere, grove foraktere av Guds ord, trassige og ulydige barn, syndige og ugudelige foreldre, onde og uenige ektefeller, skamløse flåere og blodsugere, mennesker som har utsatt omvendelsen, og syndere i tusentall som midt i den groveste falske trygghet har løpt til den hellige nattverd. Alle pines, og ingen har glede; alle vrir seg i smerte, og ingen har ro, verken natt eller dag.

Men tenk, nå skal jeg si noe som syndere aller minst vil tro, men som dessverre blir sannhet. Tenk, det kommer langt flere i helvete enn slike åpenbart grove syndere som jeg nå har nevnt. Å, i denne ilden ligger mange og brenner som i det ytre har levd et pent liv for verden. Og hvordan kan det da ha seg at de ligger der? Jo, Gud ser til hjertet.

Og når hjertet ikke var skapt om og forandret av Den Hellige Ånd, så hjalp det dem ikke at livet var pent i kortsynte menneskers øyne. I denne ilden ligger mange og brenner som her i verden har hatt «skinn av gudsfrykt, men fornekter dens kraft» (2 Tim 3,5).

Ja, dere skal en gang få se at mange kommer i ilden på dommedag som aldri hadde trodd det om seg selv, og som ingen andre heller hadde kunnet tenke seg det om. Å, for en jammer over all jammer at det skal gå slik med utallige kristne som har bekjent seg til Kristi navn!

Dere hører, mine venner, at jeg er i ferd med å tale om et brennende helvete. La oss da, mens nådetiden varer, gå i tankene til dette forferdelige stedet. La oss liksom bøye hodet mot dørene til dette evige mørket og lytte nøye etter hva slags røster som høres der inne.

Og hva hører vi? Å! Der inne gråter de. Der skjærer de tenner. Der jamrer de seg grufullt. Der roper de ak og ve over seg selv og over hverandre. Det er en skriking og hyling uten stans. Ja, jeg synes jeg hører med hvilken fortvilelse de skriker: «Ak, ve oss i evighet, som har oppført oss så ille i verden at vi blir tvunget til å ligge her i denne ilden!

Ak, for noen dårer vi var, som ikke åpnet hjertet for Frelseren som banket, mens nådetiden varte! Ak, for noen dårer vi var, som ikke omvendte oss mens omvendelsens predikanter stod og ba oss så de kunne ha bedt hjertet ut av livet

på seg! Ak, for noen dårer vi var, som ikke slapp syndene våre, gråt over dem og tagg Gud om nåde mens bønn og tårer kunne hjelpe!

Nå hjelper det ikke mer. Nå er det for sent. Nå har Gud stengt den nye stadens tolv porter så hardt at ikke den sterkeste gråt kan åpne dem! Nå er han så vred at han aldri mer blir nådig. Vi skulle ha forlikt oss med ham før vi kom for retten med ham, men det gjorde vi ikke. Å, forbannet er vi som ikke gjorde det!

Ak, om verden stod ennå, om kirken vi pleide å gå i, fantes, og vi kunne komme dit en gang til og høre slike nåde- og omvendelsesprekener som vi mange ganger hørte mens vi var på jorden – å, vi skulle høre bedre enn vi gjorde da! Vi skulle ikke være så uoppmerksomme og likegyldige som vi var da.

Vi skulle passe på hvert eneste klokkeslag i verden og være gjerrige på minuttene. Ak, ak, vi skulle ikke sløse bort tid og nåde slik vi gjorde før! Men ve oss! Nådetiden er runnet ut; den kommer aldri mer tilbake. Aldri mer en eneste dragning fra Gud Fader. Aldri mer en eneste banking fra Guds Sønn. Aldri mer en eneste vekkelse fra Den Hellige Ånd. Aldri mer en eneste preken, aldri mer et eneste skriftemål, aldri mer et eneste husbesøk.»

«Hvor var jeg før? I nådetiden. Hvor er jeg nå? I den evige ild. Hvor var jeg før? På jorden. Hvor er jeg nå? I pinestedet. Hvor var jeg før? I en kirke, og hørte Guds ord. Hvor er jeg nå? I helvete, og hører hyling rundt meg på alle kanter.

Forbannet jeg er, forbannelsen bærer jeg med meg i hendene; jeg trekker forbannelsen på som en skjorte; forbannet jeg vandrer, sitter og står; forbannelsens amen roper Guds lov ut; forbannet jeg er, forbannet jeg er. Men kunne jeg bare komme tilbake i tiden igjen, så skulle jeg visselig omvende meg! Å, om jeg ennå hadde en time igjen til å bli Guds venn!»

Til slutt spørres det igjen: Hva ser du? Og svaret kommer i fjerde og siste del av denne prekenen:

Fjerde og siste del

Jeg ser en himmel full av glede.

Er det noen Guds barn til stede her i kirken? Jeg må vel spørre om det er noen her, for slike folk er sjeldne i våre dager. Er det noen her som frykter Gud av hele sitt hjerte? Er det noen sjeler her som kan regnes blant de sauene som dommeren Jesus skal stille ved sin høyre side? Er det noen her som hører til disse Jesu sauer, disse stille, disse uskyldige sauene? Å, da har jeg noe liflig å si dere før prekenen slutter i dag.

Jeg har noe å si dere som jeg ikke kan si til de andre, til geitene, til de uomvendte synderne. Kom, dere få venner av Herren, og hør den liflige dommen dere skal få på den ytterste dag, såframt dere blir stående fast i troen og i alt godt til enden! «Da skal kongen», dommeren Jesus, «si til dem ved sin høyre side: Kom hit, dere som er velsignet av min Far! Arv det riket som er beredt for dere fra verdens grunnvoll ble lagt.»

Å, ve den sjelen som ikke har noen lodd eller del i disse ordene! Men vel den som våger å tro at han også har del i denne trøstende dommen av Jesus: «Kom!» Det er noe annet enn tordenordet: «Gå bort!»

Å, mine aller kjæreste tilhørere! Skulle dere ikke være ivrige etter at dette søte ordet «Kom!» må bli sagt til dere på dommens dag? Skulle dere ikke av all

makt arbeide for det? Skulle dere ikke gjerne gå, om så gjennom ild og vann, for å vinne denne saligheten? Jeg vet nok at dere alle vil være med når Jesus på den ytterste dag skal rope: «Kom!» Men hvorfor omvender dere dere da ikke, så denne store nåden kan bli dere til del?

«Dere som er velsignet av min Far,» skal Frelseren si til sauene. Ak, for et herlig navn! Hvilket vil du ha, å menneske? Vil du hete forbannet, eller vil du hete velsignet når Jesus kommer til dommen?

Ja, jeg sier deg på forhånd: Vil du hete velsignet, så går det aldri an at du lever så sorgløst og så ubekymret for din arme sjel som du nå gjør. Det går aldri an å leve et forbannet liv på jorden og så til slutt likevel ville at Jesus skal kalle deg velsignet i dommen.

Nei, våkn opp i Jesu navn, du arme, syndige menneske! Angre dine gamle kjære synder og hold opp med dem. For jeg forsikrer deg, så sant Gud lever: Du kommer ikke til å høre til de velsignedes tall i himmelen om du med vilje elsker en eneste synd.

«Kom hit, dere som er velsignet av min Far!» skal Jesus si. Men han skal si enda mer: «Arv det riket som er beredt for dere fra verdens grunnvoll ble lagt.» Å, for en makeløs arv, å få arve dette himmelske, evige riket! Å, om du så fikk den største arven på jorden, men blir arveløs der, så har du ingenting arvet!

Ak, hva sier Jesus? «Kom, mine barn, og arv et rike,» sier han. Men siden Guds barn får arve et rike, så må de bli konger. Ja visselig, slik er det. Konger blir de. Men siden de blir konger, så må de bære krone og septer. Ja visselig. De skal bære ærens krone på hodet og palmer i hendene.

Og hva ser du nå? Jo, nå synes jeg at jeg ser hvor herlig det skal gå til når de rettferdige skal gå inn til det evige liv. Jeg synes jeg ser hvordan de tolv portene til den himmelske staden skal åpnes. Og jeg synes jeg hører hvordan Jesus skal rope høyt til alle sine venner: «Gå nå inn, alle dere Guds barn! Himmelens rike skal dere arve!»

Hva ser du? Jo, jeg kaster et blikk inn i himmelens bryllupssal. Og her ser jeg ikke en eneste som levde og døde i sine forbannede laster og synder. Her ser jeg ikke en eneste som ble i mørkets gjerninger til sin dødsstund. Her ser jeg ikke en eneste som gikk fra denne verden med et hjerte bundet til jorden. Her ser jeg ikke en eneste som var besmittet av synder på legeme og sjel da han lå og trakk sitt siste åndedrag.

Nei, her i dette salige, himmelske riket finnes ingen andre enn den som lot nåden vekke ham slik i tiden at han hatet og avskydde alt som er syndig. Her finnes ingen andre enn den som helt har gått gjennom en ny fødsel, så hans gamle Adam er død og et nytt, himmelsk sinn er kommet fram i sjelen.

Her finnes ingen andre enn den som daglig har øvd seg i troen, i kjærligheten til Gud og nesten, i bønnen, i årvåkenheten og i alle kristne dyder. Er du ikke en slik, så blir du stengt ute når de andre får komme inn; du blir stengt ute når de andre får gå inn i himmelens salige rike.

Og, mine venner, om dere visste hvor salig og herlig dette riket er, så skulle dere sannelig bli lei av hele verden. Til slutt ville dere ikke bli værende på jorden, om noen så bød dere alt dens gull og sølv. Dere ville gjerne, hjertelig gjerne,

si fra dere de kjæreste syndene. Dere ville med glede kjempe i deres bedring og omvendelse, om det så var den hardeste kamp.

Å, Herre Gud, det er jo rom nok for alle i dette himmelriket! Jeg kan si, og jeg kan stå for det jeg sier, at det er et rom for hver sjel som finnes i denne kirken. Frelseren sier tydelig i Joh 14,2: «I min Fars hus er det mange rom. Var det ikke slik, da hadde jeg sagt dere det. For jeg går bort for å gjøre i stand et sted for dere.»

Hører dere hva Jesus sier her? Himmelen sammenlignes med et hus fullt av rom og boliger. Og hvor sørgelig ville det ikke være om ditt rom kom til å stå tomt i himmelen, så du ikke kommer dit, men en annen tar plassen din! Å, for en jammer om man ikke skal kunne finne deg igjen en gang i himmelen!

Ak, dyrekjøpte menneskesjel, vær ikke så avsindig at du så brått skulle forsømme din rett til den evige salighet! Jeg ber deg, om noen bønn hjelper hos deg: Tenk da på hvor mye du taper om du taper himmelen, og hvor mye du vinner om du vinner himmelen!

Ak, det herlige riket som Jesus har beredt for sine barn fra verdens grunnvoll ble lagt! Hvem kan uttale all den rene gleden som finnes der? Hvilken forstand kan fatte den? Hvilken tunge kan uttrykke den? Jeg ville tale om den, men jeg mangler ord.

Ei finnes noen tunge
som rett utsige må
hvor de med lyst monn sjunge,
de store med de små!
Å, Herre Gud, hva lyst der er!
Ak, Herre Gud, hva lyst der er
hos Herren Sebaot!

Avslutning

Med dette er, i Herrens navn, prekenen om den ytterste dom til ende. Men ennå noen ord før vi skilles i dag. Jeg synes ikke jeg har fått sagt alt jeg ville si til advarsel for deres dyrekjøpte sjeler. Enda en gang vil vi gå ut med våre betraktninger på evighetens store mark for å se på det som skjer på Kristi siste dag.

Her står jeg og hører – og hva hører jeg? Å, det drønner, det braker, det smeller, det knaker, det gnyr rundt omkring, hvor man enn vender seg. Herre, Herre Gud, for den som ikke har en god samvittighet da, blir dette hardt å høre på!

Her faller et fjell som har nådd opp mot skyene med sin urgamle rygg. Der styrter et tempel hvor lærere har preket seg trette, syke og døde for å kalle syndere til omvendelse. Her raser en haug ned som til alle tider har vært et landkjenningsmerke for dem som farer på havet. Der ramler et slott ned som man har kalt uovervinnelig, og som ingen kuler hittil har maktet å skyte ned.

Her blir en by lagt i ruiner med sine store bygninger, prektige voller og sterke murer. Der blir verdensdeler, riker, landskaper, menigheter – alt, alt – kastet i én haug, og forvirringen er forferdelig. Man spør etter denne menigheten, og den er ikke mer til; etter denne kirken der jeg nå står og preker, og den er brent

opp med himmel og jord; etter innbyggerne i dette soknet, og de er stilt for dommen.

Det er mer som faller meg inn når jeg betrakter dommedag. Her smelter himmelhvelvingen som voks for ilden. Der løsner fjellenes dype røtter; de slynges mot skyen, og et lyn knuser dem. Her hopper fiskene opp over vannflaten og sender ut jammerskrik, slik de gamle tenkte seg det. Der braker det i brennende skoger, og ser man seg om, står tretoppene i lys lue mellom sjøene.

Her blir jorden satt i brann; søylene dens faller bort, og aldri, aldri mer dreier den seg om sin akse. Der oppe blant himmellegemene er det et grufullt drønn; de forsvinner og måler aldri mer ut tiden.

Men du, min arme tilhører, hvor er du da, når dette skal skje? Hvor kommer du da, når hele verden forsvinner? Får du da herberge i himmelen, eller skal helvete huse deg? Du må tro at dette er viktig å tenke over nå, mens du har tid og rom for deg i nådens tid. Og Gud i himmelen må vite hvorfor menneskene skal være så likegyldige i denne viktige saken!

Du vet jo, å menneskebarn, at det ikke alltid blir slik som det er nå. Nei, en dommedag skal visselig komme. Dette vet du – og hvorfor i Herrens navn gjør du deg da ikke rede til denne største av alle dager? Hvorfor går du på jorden så helt sorgløs, som om jorden skulle stå til evig tid? Hvorfor passer du på alt annet, men ikke på din gjenløste sjel?

Hvorfor nøler du en eneste dag lenger med den omvendelsen du trenger? Hvorfor står du ikke opp fra syndens forbannede leie i denne time og stund? Hvorfor lar du ikke Gud komme til ditt hjerte, så du kan bli et annet, et omvendt menneske? Vet du at dommen skal komme – hvordan i Herrens navn våger du da å synde så frekt og forbannet den ene dagen etter den andre?

Tenk, tenk likevel om dommen kom i dette øyeblikk! Tenk om denne kirken begynte å riste og gynge som bølgene i havet! Tenk om det begynte å gny og knirke i de dødes bein og støv her ute på kirkegården! Tenk om de begynte å reise seg på føttene, så du og jeg fikk se dem! Tenk om kirken vår styrtet sammen nå i denne stund, og vi alle straks skulle fram for dommen!

Å, min tilhører, hvordan tror du det gikk med deg da? Hvordan tror du at du ville ha det da? Hvordan tror du den ytterste dag da ville finne deg? Ak, jeg er redd de fleste her i kirken var helt uforberedt om dommen kom nå. Jeg er redd dommedag da ble en dag med mørke og mulm, en dag med angst og bedrøvelse for de fleste.

Man kan jo se hvordan folk lever. De lever visst ikke slik at de daglig gjør seg rede til dommen. Og likevel burde det være slik at du hver eneste time skulle kunne ta imot Frelseren som kommer i skyen, med glede og frimodighet. Ja, slik burde det være. Og blir det ikke slik med deg på reisen til evigheten, så må du grue deg for den dommen som skal felles over deg.

Men – hysj! – nettopp mens jeg sier dette, renner sandkornene i vårt livs timeglass alt fort, og det lider mot den ytterste dom mens tiden skrider. Gud hjelpe oss alle sammen, både konger og undersåtter, både prester og tilhørere, både menn og kvinner, når den dagen kommer!

Da, da skal dere huske godt denne prekenen som jeg nå har holdt på denne siste søndagen i kirkeåret. Og da får vi se hvor mange som har slått denne prekenen hen, og hvor mange som har levd etter den.

Inntil da ønsker jeg at en eller annen av alle disse sjelene måtte gå hjem med vekkende dommedagstanker i dag! Ja, Gud la en eller annen av dere alle få et slikt stikk i hjertet at det blir omvendelse hos ham – ja, omvendelse med fullt alvor etter denne søndagen. For når Menneskesønnen kommer i sin herlighet, da gjelder det, da merkes det om mennesket har vært godt kjent med Gud. På den ytterste dommedag – hjelp oss, kjære Herre Gud! Amen.

27. søndag etter treenighet: Hvor farlig det er å utsette sin omvendelse

> «Da skal himlenes rike være å ligne med ti jomfruer som tok lampene sine og gikk ut for å møte brudgommen. Men fem av dem var uforstandige og fem kloke. … Men han svarte og sa: Sannelig sier jeg dere: Jeg kjenner dere ikke! Våk derfor! For dere kjenner ikke dagen eller timen.» (Matt 25,1–13).

«Vet du ikke at Guds godhet driver deg til omvendelse?» Dette viktige spørsmålet stiller apostelen Paulus i brevet til romerne (Rom 2,4), der han taler om hedningenes og jødenes rett til å få del i Jesu forsoning og den evige salighet. «Vet du ikke», spør han, «at Guds godhet driver deg til omvendelse?»

Dyrebare tilhørere! Er det ikke den største urett og den største skam at vi synder desto mer mot den milde og gode Gud, jo mer godhet og mildhet han viser oss? Vi må jo innrømme at våre misgjerninger er flere enn stjernene på himmelen og sanden i havet. Likevel erfarer vi at Herrens velgjerninger langt overgår dem.

Skriften gir oss det håp at vi ved vennlighet kan vinne kjærlighet selv hos våre uvenner, få dem på bedre tanker og, som Paulus sier, samle glødende kull på hodet deres (Rom 12,20). Det skjer også ofte – men dessverre svært sjelden overfor Gud.

Og hvor urettferdig, hvor urimelig og hvor uforsvarlig handler vi ikke her mot den gode Gud, som velsigner dem som forbanner ham, metter de sultne, gir de tørste å drikke og kler de nakne! Det finnes knapt et dyr så vilt og grusomt at det ikke lar seg temme av den som er god mot det. Men mennesket er så forherdet at det ikke vil frykte og lyde ham som har skapt himmel og jord, og som daglig gjør vel mot det. Det er jo å være verre enn tyrkere og hedninger!

«Hvis brød jeg eter, hans pris jeg kveder», sier et gammelt ordtak. Men hvordan gjør dere, mine venner, som skal kalles kristne? Hvem kan gjøre oss mer godt enn Gud, og hvem har noen gang gjort mer for oss? Likevel skammer ikke det utakknemlige mennesket seg over å forsake Guds vilje og forakte hans bud.

Om mennesket sammenlignet det gode det får av menneskehånd, med det som kommer fra Guds hånd – å, for en overvekt, for en ulikhet! Og likevel glemmer det Gud og takker sine likemenn!

En konge viser oss et tegn på sin nåde. Med hvilken ærbødighet tar vi ikke imot det! Vi kysser hånden hans, står rede til å tjene ham ved det minste vink og frykter for det minste tegn på at han er misfornøyd. Gud, den store, den evige, den himmelske kongen, øser hvert øyeblikk sine nådegaver over oss. Han hjelper oss ut av alle våre bekymringer og tar aldri sin vernende hånd fra oss.

Og hvordan lyder vi ham, hvordan akter vi ham, hvordan priser vi ham og gjengjelder ham? Å, jeg gyser ved å nevne det: med ulydighet, med likegyldighet, med forakt. Vet du da ikke, du dårlige menneske, at Guds godhet skulle drive deg til omvendelse?

Hva er vel æresbevisningene fra et svakt, dødelig menneske? Hva betyr hans vennlige ord og tiltale, hans nådige blikk, hans velvillige håndtrykk og hans store løfter – som du i din blindhet likevel gjør så mye vesen av? Hva er alt dette mot den allgode, allmektige Guds ømme advarsler, hans umåtelige omsorg og hans trøstende forsikringer om ditt timelige og evige vel? Hvor ille, ja, himmelropende ille er det ikke når en ikke vil erkjenne og akte denne grenseløse godheten hans!

Hva tenker du på, du usle menneske? Du tåler ikke den som lønner dine velgjerninger med ondt. Og likevel mener du at Gud skal la seg nøye med at du svarer hans usigelige nåde med stor kulde – ja, til og med med egenrådig skamløshet, trassig frekkhet og stolt utakknemlighet.

Visselig er Gud langmodig og barmhjertig, og hans godhet er grenseløs. Men han er også rettferdig og en sterk hevner over dem som misbruker hans nåde og overbærenhet. Han klager sterkt over at man har sendt ham så dårlige arbeidere i hans vingård at den bærer ugress, torner og tistler i stedet for druer (jf. Jes 5,1–7):

«Hør, dere himler, og lytt til, du jord! For Herren taler: Barn har jeg oppfostret og opphøyet, men de har satt seg opp mot meg. En okse kjenner sin eier, og et esel sin herres krybbe. Men Israel kjenner ingen ting, mitt folk har ikke forstått noe. Ve det syndige folket, et folk tynget av misgjerning, ætlinger av ugjerningsmenn, vanartede barn! De har forlatt Herren, de har foraktet Israels Hellige, er veket fra ham» (Jes 1,2–4).

Forblindede synder! Tror du at du kan unngå Guds dom? Eller forakter du hans rikdom på godhet og tålmodighet og langmodighet? Vet du ikke at Guds godhet skal drive deg til omvendelse? Og at du, når du blir i det onde, hoper opp hans vrede og evige forbannelse over deg til den dagen da alt skal bli åpenbart og gjengjeldt (Rom 2,4–5)? Det er glede i himmelen når en synder omvender seg (Luk 15,7). Men merk deg at en slik synder må bli ved i sin botferdighet og ikke falle tilbake i synden igjen.

Å, om menneskene ville tenke på dette! Å, om de trygge, forherdede synderne ville merke seg dette og legge det på hjertet! Måtte de en gang, som Paulus ber om, «våkne opp for alvor og ikke synde» (1 Kor 15,34)! Ak, om de ville nærme seg Gud med bot og bedring, så ville han også nærme seg dem med sin nåde!

«Vi tror», sang dere nettopp, «også på Jesus Krist.» Men hvordan er denne troen? Når dere tråkker hans blod under føttene og forkaster hans formaninger,

hvordan vil dere da få ham, den allvitende Faderens Sønn, til å tro at dere mener det godt med ham?

Nå ser dere himmelen åpen for dere. Nå rekker Faderen ut sine frelsende hender mot dere og er rede til å ta dere til nåde. Nå viser Kristus, vår Frelser, dere sine åpne sår som et sikkert fristed dere kan ta tilflukt til. Nå vil Den Hellige Ånd komme dere til hjelp i deres skrøpelighet og fri dere fra syndens, lovens og den evige dødens bånd. «Hvordan skal vi da unnfly om vi ikke akter så stor en frelse?» (Hebr 2,3).

Ak, la ikke den gode himmelske Gud vente lenger på deres omvendelse! La ikke Jesus be forgjeves for dere hos sin barmhjertige Far! La ikke Den Hellige Ånd rope forgjeves: «I dag, om dere hører hans røst, da forherd ikke deres hjerter» (Hebr 3,7–8)!

Kom derfor nær til Gud, påkall hans nåde og lær å forstå at hans godhet vil drive dere til omvendelse. Vit at Herrens komme er svært nær, og at nådens dør snart blir lukket for evig. Kom derfor nær til Gud, om så bare for en liten stund i dag, så skal han bli hos dere i all evighet.

For å utvikle emnet videre og vise dere hvor farlig det er å utsette omvendelsen, vil jeg straks gå til søndagens hellige evangelium. Men før jeg leser det, dyrebare tilhørere: Forén dere med meg i et andektig Fader vår og be om Guds nådige hjelp til det vi har fore i denne stunden som er helliget ham, osv.

Ak, Jesus, oss beredte gjør,
all syndens makt i oss forstyrr,
og åpne du vårt hjertes dør,
så vi deg gleder, som seg bør.
Ja, nå og alltid hos oss bliv,
men onde ånder fra oss driv,
og oss omsider nådig giv
en salig død, et evig liv! Amen.

Evangeliet: Matt 25,1–13.

I anledning av dette skal vi ved Guds nåde i dag betrakte:

Hvor farlig det er å utsette sin omvendelse.

Dette er emnet. Velsign det nå, Gud, til din ære og til oppbyggelse for en eller annen sjel!

Elskede tilhørere! I lignelsen om de kloke og de uforstandige jomfruene i evangeliet vårt maler vår dyrebare Frelser helt sant og treffende hvordan menneskene tenker og handler. Etter jødisk skikk ventet et visst antall utvalgte jomfruer, eller unge piker, med lamper og fakler på brudgommen bryllupsaftenen, når han førte bruden sin hjem. Med dette bildet viser Jesus hvordan menneskene forholder seg på vandringen her i livet.

Himlenes rike, sier han, er å ligne med ti jomfruer som tok lampene sine og gikk ut for å møte brudgommen. Fem av dem var kloke og hadde sørget for et tilstrekkelig forråd av olje. De andre fem, som kalles uforstandige, hadde ikke tenkt på å være så forsiktige. Derfor måtte de ta imot brudgommen med sloknede lamper, etter at de forgjeves hadde prøvd å låne olje av de kloke.

For et sant og treffende bilde av oss svake mennesker! Vi forsømmer vår virkelige lykke ved å utsette den gang på gang. Vi setter det som er lett å gjøre, foran det som vil koste oss strev, og lettsinnet foran plikten og dyden.

De uforstandige jomfruene trodde sikkert at de hadde forberedt seg godt og tatt med nok olje. Men brudgommen ble usedvanlig lenge borte. Da ble de søvnige og forsømte å se til lampene sine. Lampene brant så sterkt at all oljen ble fortært, og da det gjaldt, hadde de ingen igjen. Ak, hvor mange mennesker ligner ikke dem, også i vår tid!

Om alt som skjer på jorden, sier de fleste: «Det er tidsnok å tenke på det når den tid kommer.» Men hvor ille gjør de ikke når de tenker slik også i åndelige ting! Derfor kommer omvendelsen altfor sent: De skyver omsorgen for sjelens evige frelse foran seg. Hvor uforstandig er ikke slikt!

Den som har levd den første halvdelen av livet i synder og laster, og som ved livets aften ser at han har sløst bort tiden og aldri tenkt på å forberede seg for evigheten og bli en sann kristen – han handler svært ille. Han ligner på en prikk de uforstandige jomfruene. Han har brukt dagene sine på en uforsvarlig måte og gir det første beviset på den sørgelige sannheten at en sen omvendelse sjelden er en oppriktig omvendelse.

En oppriktig omvendelse krever nødvendigvis at man ved streng selvprøvelse har lært seg selv å kjenne. Man må finne ut hvordan man har levd stikk imot Guds bud og vilje og ikke har lydt vilkårene for å få jordisk velferd og himmelsk salighet.

Når presten roper: «Omvend deg!», når samvittigheten anklager og oppfordrer til det – hva blir da svaret? «Det er tidsnok med den saken. Ennå er jeg frisk, har det bra og tenker ikke å dø med det første.»

Så kommer endelig den fryktede dagen. En hard sykdom legger et slikt menneske på sykesengen. Håpet om å bli frisk igjen blir stadig fjernere og svakere når han tenker på hvordan han har levd, på sin høye alder og sine legemlige skrøpeligheter. Nå kan heller ikke legen hjelpe. Og først da våkner tanken på at det ikke står så vel til mellom sjelen og Gud.

Da må presten hentes – den presten hvis formaninger han før slo i vinden. Nå tror han at presten er i stand til på noen minutter å gjøre opp det lange synderegnskapet, forsone den vrede Gud, som han hittil har aktet så lite, og jevne veien til himmelen for den angrende døende.

Først nå tar han sin tilflukt til bønnen. Nå vil han av hele sitt hjerte ta imot Jesu hellige nattverd. Han ser den som et sikkert forsoningsmiddel og har nettopp derfor spart den som den siste tilflukten og den siste utveien til å vinne syndenes forlatelse, Guds nåde og den evige salighet.

Tro likevel ikke at han midt i smerten og dødskampen har så mye ettertanke i behold. Nei, den egentlige grunnen er frykten for den nær forestående døden og for helvete, som han vet at han har fortjent ved sine synder.

At det ikke har vært noen annen grunn, ser en ofte tydelig av dette: Slike sykesengsbotferdige faller vanligvis snart tilbake i sitt gamle syndige levnet hvis de blir friske igjen – som om de bare tok opp igjen livet der de slapp.

Det må også innrømmes at det ikke alltid bare er frykten for døden som fører til omvendelsen. Nei, også mange som har levd den største delen av livet i synd og laster, kommer ved livets aften til virkelig ettertanke og vender seg oppriktig til Gud. Men dessverre skjer slikt svært sjelden. I tusen tilfeller mot ti er det bare en frukt av ytre skinn, hykleri og forstillelse.

2) *Jo lenger vi utsetter vår omvendelse, desto mer tvilsomt er det om den i det hele tatt skjer.* For når vi ikke vil gjøre det som er lett, hvordan skal vi da kunne påta oss det som er vanskeligere og koster mer strev? Når vi ikke nå kan bestemme oss for å stå imot synden, men gir etter for dens lokkelser, hvordan kan vi da tro at vi skal klare det når alderdommen har tatt kraften fra oss og tusenvis av hindringer har dukket opp?

Dessuten er mennesket så lite herre over kreftene sine og over hvor langt livet blir, at det ikke engang kan regne med neste øyeblikk. Ennå, min venn, har du din sunne fornuft. Ennå kan du skjelne mellom rett og urett og i det minste se at det er nødvendig og din plikt å omvende deg. Men vet du hvor lenge det kan vare? Er du viss på at det er slik i morgen, i neste uke, neste år?

Vet du hvilken time eller stund du skal legges på sykesengen, og om du har sansene i behold når døden nærmer seg? Og hvor usikkert er ikke menneskelivet! Hvem kan forsikre oss om det neste minuttet? Hvor mange tusen tilfeldigheter kan ikke framskynde døden vår? Hva kan da være mer uforsvarlig enn å utsette en så viktig sak som omvendelsen, når vi ikke vet noe av dette på forhånd?

Hvilket forstandig menneske lar vel være å ordne en viktig og maktpåliggende sak i dette livets ting? Og hvem ville ikke klandre ham hvis han gjorde det? Og her, hvor det gjelder intet mindre enn vår evige velferd og vår sjels frelse, tillater vi oss utsettelse på utsettelse, som om vi selv var herrer over liv og død!

Nei, det være langt fra oss å spille så høyt og sette hele vår evige velferd på spill! Nå lever vi. Nå vet vi hva Gud og plikten krever av oss. Nå har vi ennå kreftene i behold, og ingenting kan tvinge oss til å bryte vår plikt.

Skynd deg derfor, min kristne, før døden kommer over deg, før kreftene dine svinner, før omstendighetene forandrer seg og gjør det umulig for deg å gjøre selv det minste gode! Et ugjennomtrengelig slør skjuler framtiden.

Ak, vent ikke det av framtiden som så mange forgjeves har ventet: en tid til omvendelse som du selv velger! Ellers må også du, som tusen andre før deg, se at du er blitt grusomt bedratt. Eksempler på syndere som er kommet sent til anger og omvendelse, er svært sjeldne. Sammenlignet med dem er det en utallig mengde som gang etter gang har utsatt omvendelsen og – for alltid er blitt værende som de var, uten anger og omvendelse.

3) *Den som utsetter sin omvendelse til den høye alderdommen, går glipp av de mange velsignelsene som en kristen vandel gir her i verden.* Kristendommen er den edleste og dyreste gave fra den allgode Guds hånd. Den gir trøst i alle lidelser og forplikter oss til å oppfylle våre plikter. Slik legger den grunnen til den høyeste lykke i livet vårt.

Men den som forsømmer disse ubetingede pliktene i livets beste dager, må også i alderdommens kalde vinter unnvære den gleden som det ellers gir å

oppfylle dem. Han har all grunn til å klage over at han ikke tenkte på sin Skaper i ungdommen, men først begynner med det når de onde dagene kommer, de dagene han må si om: «Jeg har ingen glede av dem» (Fork 12,1).

I bekymringens timer er det jo den største trøst for en kristen å vite at han har levd opp til sitt kall og holdt Guds bud. Han vet at alle ting tjener til gode for dem som har gjort Herrens vilje, at Herrens øye ser til den rettferdige, og at Gud hører hans bønn og er rede til å hjelpe og støtte ham.

Men kan du, menneske, få del i denne trøsten? Kan dette herlige løftet oppfylles på deg hvis du ikke elsker Gud og ikke er rettferdig? Hva om samvittigheten tvert imot sier deg at du i de gode dagene, før lidelsene kom, ikke aktet på Herren din Gud, ikke viste ham kjærlighet og barnlig lydighet, men besmittet deg med mang en synd og mang en urettferdighet?

Kan du, som et urent og vanhellig vesen, tre fram for Gud, den aller reneste og aller helligste, og med barnlig tillit vente av ham at han skal vende lidelsene dine til det beste og forvandle sorgen din til glede? Må du ikke heller se det som en rettferdig, velfortjent straff som rammer deg for dine mange synder?

Kristendommen foreskriver oss videre at vi skal elske vår neste og leve i fred og enighet med alle mennesker. Finnes det noe bud som kan gi livet vårt glede og lykke, så er det sikkert dette. For å elske og bli elsket er den største lykke i verden.

Men du har utsatt å leve etter Jesu lære og oppfylle din kristendoms hellige plikter helt til dødsstunden. Slik har du latt halvparten av livet ditt eller mer gå til spille. Kan du da på én gang erstatte det forsømte og få tilgivelse av den rettferdige Dommer?

Å, min venn! Hvilken jordisk glede har du ikke satt til side! Og hvor bittert skal du ikke gråte over dette uerstattelige tapet på dødsleiet, og forgjeves ønske deg noen år til på jorden for å ta igjen det du i uforsvarlig likegyldighet har forsømt! Ve slike pinefulle minner, og tre ganger usalig den som får sine siste øyeblikk forstyrret og forbitret av dem!

4) *Den som utsetter sin omvendelse – det vil si: skyver sitt forsett og sin forpliktelse til å bli et rettferdig og godt menneske foran seg helt til aftenen av sitt jordiske liv – han kan umulig i evigheten få del i en så stor fullkommenhet og en så stor salighet som den som tidlig er blitt en sann kristen og trofast har fortsatt å være det.*

Hvem kan synes det er rimelig at den arbeideren som først møter opp mot kvelden, skal kreve samme dagslønn som den som har strevd redelig helt fra morgenen? Er det vel tenkelig at den lærlingen som først ved slutten av læretiden begynner å legge seg etter håndverket, kan bli like dyktig i det som den unge mannen som i flere år har arbeidet med det, øvd seg og vært flittig og oppmerksom?

Kan vel den bonden som har forsømt den beste tiden til å så, og som først begynner etter at de andre har sådd, vente en like rik og moden høst som de andre? Like umulig er det at den som først sent ble god og en sann kristen, kan bli et like fullkomment og salig vesen i evigheten som den som tidlig forberedte seg til det og siden stadig fortsatte med det. For vår større eller mindre salighet

kan ikke avhenge av noe annet enn av det mer eller mindre gode som vi har gjort og utrettet her i livet (Gal 6,8).

La oss nå anta, min venn, at du kom deg godt og lykkelig over de største vanskelighetene, så de ikke lenger står i veien for omvendelsen din, og at du slapp unna den faren som gjør det så ulykksalig å utsette den. Må du ikke likevel i all evighet stå tilbake for den som tidlig slo inn på den rette veien – også i salighet?

Er det ikke allerede en lønn at du slipper videre straff? Er det ikke allerede en høy og stor salighet at du er blitt frelst fra en fordervelse du ellers ikke kunne unngå, og bare må stå tilbake for den som tidligere og flittigere enn deg har strevd for å gå den rette veien?

Skal minnene om hver eneste edle og gode gjerning du forsømte, forfølge deg, eller skal de ta slutt? Sikkert det første, min venn, og kanskje også det andre! Hvordan vil du kreve forlatelse, tilgivelse og nåde, du som ber om det så sent? Du som først i livets siste øyeblikk søker din Gud, den Gud du ikke ville kjenne eller vite av i dine friske dager?

«Men jeg har da gjort godt», innvender du. Så vit at vi ikke skal eller må gjøre det gode for lønnens skyld. Og vit at en sann omvendelse ikke må komme av frykt og angst. Den må springe ut av det som rører seg i et sønderknust og angrende hjerte, med det alvorlige og faste forsett å si fra deg synden og siden vandre på Herrens veier alle dine øvrige dager. Og du må ikke la deg lokke bort fra dem av djevelens, verdens og verdens barns ondsinnede anslag.

Dyrebare tilhørere! Her ser dere faren ved den sene omvendelsen i alle dens deler. Har dere forstått min enkle framstilling, og har den rørt hjertene deres – å, så la ikke dette gode inntrykket forsvinne eller bli visket ut!

Jeg vender meg særlig til deg, du blomstrende ungdom! Forsøm ikke et øyeblikk lenger å bli en sann kristen! Lær av lignelsen i dagens tekst hvor farlig det er å være uforberedt og å bli vekket av syndesøvnen for sent. Ennå har du både tid og krefter nok til å bekjempe hjertets uordentlige begjær og vinne seier. Men hvem vet hvordan det en gang blir i alderdommen? Nå kan du høste inn en rik og velsignet avling. I alderdommen må du kanskje nøye deg med en knapp og mager høst.

Men også du som hittil ikke har vendt tanken mot evighetens sene høst – også du, gamle mann, som har levd så mange år unyttig: Bruk de få dagene eller timene du ennå kan ha igjen her i verden, til din sjels beste og salighet. Det råder jeg deg på det alvorligste til, og det ber jeg deg inderlig om.

Skynd deg å omvende deg! For kanskje er øyeblikkene til det sparsomt utmålt, og de flyr fort bort. Skynd deg å bedre deg og omvende deg, så ikke døden overrasker deg før det er gjort, og dommen, den usalige dommen, blir felt over deg i evigheten: at den som har sådd i forgjengelighet, også skal høste forgjengelighet (jf. Gal 6,8).

Ja, Gud, jeg deg mitt løfte giver
å vandre tidlig dydens vei;
den sikre stav du er og bliver,
som, når jeg snubler, støtter meg.

Lær meg den rette vei å gå,
så jeg evig salig bli må. Amen.

Mikkelsmesse: Det hjertet som er ofret til Gud

> «I samme stund kom disiplene til Jesus og sa: Hvem er den største i himlenes rike? Han kalte da et lite barn til seg og stilte det midt iblant dem, og sa: Sannelig sier jeg dere: Uten at dere omvender dere og blir som barn, kommer dere slett ikke inn i himlenes rike. … Se til at dere ikke forakter én av disse små! For jeg sier dere at deres engler i himmelen ser alltid min himmelske Fars åsyn. For Menneskesønnen er kommet for å frelse det som var fortapt.» (Matt 18,1–11).

Holdt 1807.

«Salige er de rene av hjertet, for de skal se Gud.»

Dyrebare tilhørere! Mange gjør seg stort strev, reiser lang vei og tåler alle slags farer bare for å få se en verdslig konge. De regner det som en stor ære å stå i nåde og gunst hos ham. Ja, et mildt blikk fra ham er nok til å løfte dem opp til den tredje himmel, som man sier. Men om en slik utmerkelse her på jorden kan være noe gledelig og herlig, lærer likevel den daglige erfaringen oss at alt dette – de mektige selv, deres yndest og deres vennskap – er tomhet, dårskap og forgjengelighet.

Helt annerledes er det med Gud, som er det høyeste gode. Den dødelige som får se og nyte ham, blir forsikret om hans nåde og kjærlighet og kan omgås ham fortrolig, som en venn med en annen. Han er det lykkeligste vesen både i tid og i evighet. For likesom Gud blir til evig tid, slik blir også hans nåde og kjærlighet i all evighet. Og den som eier Gud i Kristus og er forent med ham i troen, han beholder ham også i evighetenes evighet.

Derfor sier også Jesus i de ordene vi begynte med: «Salige er de rene av hjertet, for de skal se Gud» (Matt 5,8). De stores gunst er dunst. Men Guds nåde og godhet er uforgjengelige skatter. Den som eier dem, bryr seg ikke om han blir hedret eller hånet, forfulgt eller elsket av verdens barn. Han er kommet til den rette og sanne kilden til all kunnskap og all lykke, og den finnes i Jesus Kristus. Å, han er usigelig lykkelig!

Selve sannhetens tolk, vår milde Frelser, sier jo med sin egen munn: «Og dette er det evige liv, at de kjenner deg, den eneste sanne Gud, og ham du utsendte, Jesus Kristus» (Joh 17,3). Jo lenger Gud gir meg livet, desto mer ser jeg at dette er den høyeste lykke et menneske kan nå her, og at jeg må eie Jesus i hjertet mitt om jeg skal bli salig. Ak, hadde jeg en stemme som kunne høres over

hele verden, ville jeg rope til menneskene at de framfor alt skal søke dette ene nødvendige, og at alt annet uten dette bare er tomhet.

Men nå kan ingen se Gud og gjennom nåden nyte synet av ham, unntatt de som har et rent hjerte. Dette vitner Jesus selv om når han sier: «Salige er de rene av hjertet, for de skal se Gud.» Av dette ser vi at ingen som lever i synd og urettferdighet, stikk imot Guds bud og sin egen samvittighet, får se Gud. Gud kan ikke bo i et urent hjerte.

Når så få i vår tid kjenner lengsel og vilje til å se Gud i troen og lengter etter hans rettferdighet, kommer det av at de ikke er rene av hjertet. Tvert imot har de et hjerte som er tilsølt og besmittet av alle slags laster, og det viser de med sitt ugudelige levnet og sin syndige vandel. De holder seg ikke borte fra det onde, men elsker synden, verden og verdens venner og følger det den listige fristeren, djevelen, gir dem inn. Hvordan kan en slik være Guds venn?

Vi vil vise dette med et bilde fra naturen. Bare et rent og klart speil, godt polert og pusset, og vannet i en klar kilde som ikke er grumset, kan gjengi det bildet som speiler seg i dem. Slik kan heller ikke Guds bilde speile seg noe annet sted enn i et rent hjerte. Det bekrefter også Paulus i 2 Kor 3,18, når han sier: «Men vi som med utildekket ansikt ser Herrens herlighet som i et speil …»

Den som vil få del i synet av Gud og den saligheten som følger med det, må ha avsky for synden og vemmelse for verdens og kjødets lokkelser. Han må overgi seg helt og fullt til Gud og til den rettledningen han har gitt i sitt ord. La oss derfor, elskede venner, i alvor søke å eie et rent hjerte, så vi får del i Gud, hans nåde og evig salighet.

Men nå kunne noen tenke: «Hvordan skal jeg få et så rent og skyldfritt hjerte som det kreves for at Gud skal bo i det og jeg skal se ham?» Min venn, be med David – men be inderlig og alvorlig, tidlig og sent: «Gud, skap i meg et rent hjerte, og forny en stadig ånd inne i meg!» (Sal 51,12). Da skal du sikkert nå det du strever etter.

Men kanskje innvender du: «Det er stor forskjell på den grunnen David hadde til å be slik, og den jeg har. Han var en grov synder, og det er jeg, Gud være lovet, ikke.» Villfarne venn! Har du da glemt det jeg for kort tid siden la fram for deg da jeg forklarte Jesu fortelling om fariseeren og tolleren? Husk at selvrettferdighet ikke gjelder for Gud, men er en vederstyggelighet for ham og for mennesker.

For øvrig: Følg meg oppmerksomt gjennom dagens hellige evangelium. Det vil jeg nå lese og med Guds hjelp forklare nærmere, som en støtte for de ordene jeg begynte med: «Salige er de rene av hjertet, for de skal se Gud.» Evangeliet er et talende bevis for den sannheten Guds ord forkynner: Det finnes ikke noe annet råd og ingen annen utvei til å se Gud og vinne evig salighet enn å eie et rent, et uskyldig, et barnlig hjerte.

Dette får jeg, som sagt, en herlig anledning til å utdype ut fra dagens hellige evangelium. Måtte Gud, all godhets Gud, gi meg nåde og styrke til det! Det ber jeg ham om av mitt innerste hjerte.

Og dere, Jesu dyrekjøpte sjeler, som jeg i dag taler til fra dette hellige stedet! Jeg vil berede hjertene deres til det store og viktige kallet: å bli verdige boliger der den Evige kan ta inn, og jeg vil åpne øynene deres for det salige synet av ham

i den himmelske herlighet. Å, hjelp meg med det! Bøy knærne og stem i med meg i et andektig og hjertelig Fader vår osv.

Evangeliet: Matt 18,1–11.

Ut fra det jeg har talt om i inngangen, og som evangeliet vi nettopp leste, også gir oss grunn til, vil jeg ved Guds nåde i dag betrakte:

Det hjertet som er ofret til Gud,

og vise:

1) hvordan det bør være, og

2) den salighet som følger når det er slik det skal være.

Første del

1) *Hvordan menneskehjertet som er ofret til Gud, bør være*. Det lærer Davids bønn oss: «Gud, skap i meg et rent hjerte.» Ingen kan vinne Guds nåde uten at han har renset sitt hjerte fra alle syndige lyster og i barnlig enfold nærmer seg den store, ufeilbarlige Dommeren over alle våre handlinger.

Dagens tekst gir det skjønneste eksempel på dette. Disiplene spurte Jesus hvem som var den største i himlenes rike. Da kalte Jesus et barn til seg, stilte det midt iblant dem og sa: «Sannelig sier jeg dere: Uten at dere omvender dere og blir som barn, kommer dere slett ikke inn i himlenes rike. Den som gjør seg liten som dette barnet, han er den største i himlenes rike.»

Det er verdt å merke seg, dyrebare tilhørere, at vår Frelser så ofte brukte lignelser om barn når han underviste. Her viser han tydelig sin store og dype kjennskap til menneskehjertet. Han visste at barnets hjerte ennå er ufordervet, rent og ubesmittet.

Derfor sier han også i svaret på disiplenes nysgjerrige spørsmål: «Den som gjør seg liten som dette barnet» – det vil si: den som i sitt hjerte er like ren og uskyldig som det lille barnet han stilte fram – «han er den største i himlenes rike.»

Hvor omsorgsfullt Jesus ville at disse små skulle få bevare uskylden sin, viser han hjertelig og sant i neste vers: «Og den som tar imot ett slikt lite barn for mitt navns skyld, tar imot meg.» Det vil si: Den som nærmer seg meg like uskyldig som dette barnet, og som med like stor ømhet sørger for at barnets hjerte blir bevart rent, han finner nåde for mine øyne.

«Men», legger han til, «den som forfører» – det vil si leder på avveier og ødelegger – «én av disse små som tror på meg, for ham var det bedre om en kvernstein ble hengt om halsen på ham og han ble senket i havets dyp.» Til slutt formaner han disiplene sine – de mennene som snart skulle stå fram i hans sted som lærere og folkets venner – til å se til at de ikke foraktet én av disse små. «For», fortsetter han i den samme hjertelige tonen, «jeg sier dere at deres engler i himmelen ser alltid min himmelske Fars åsyn.»

For en lære Jesus, den guddommelige barnevennen, her gir foreldre og barneoppdragere! Det var han som sa: «La de små barna komme til meg, hindre dem ikke! For Guds rike hører slike til» (Mark 10,14).

Uten å gå altfor langt bort fra hovedemnet mitt tør jeg derfor her si noen ord til dere, kristne foreldre og oppdragere, om denne viktige saken: om hvordan

barna deres skal dannes og oppdras. Gud vet at tidsånden er slik at det nok trengs.

Barn er en gave fra himmelen. Og hvem vil vel se en ting han har fått i gave, bli ødelagt i hendene sine? Deres første plikt er derfor å plante i barnas spede hjerter ærbødighet for Gud, lydighet mot hans bud og frykt for å bryte dem. Derfor gir også apostelen dette rådet: «Oppdra dem med Herrens tukt og formaning» (Ef 6,4).

Gjør dem kjent med Guds ord, med gudsfrykt, med dydens lønn og syndens straff, så snart de kan fatte og forstå det! Si dem at Gud er god, allvis, allvitende og allestedsnærværende, men også rettferdig og streng, og at han straffer både i tid og evighet.

Vis dem eksempler på dette fra Den hellige skrift, som bør være deres kjæreste bok. Fortell dem hvordan den gode og kyske Josef, den lydige Isak og Tobias, som brant av barnlig kjærlighet, ble lønnet, mens den opprørske Absalom, presten Elis ugudelige sønner og mange flere lastefulle barn ble straffet.

Vis alltid ærbødighet for alt som er hellig, når de ser og hører på. Be ofte sammen med dem, og lær dem å bøye hjertene sine andektig for Gud, som all god gave kommer fra. Ta dem med til den felles gudstjenesten i kirken, så de kan bli oppbygget av menighetens andakt og lære å elske det huset der Gud bor.

Lær dem å se og finne Gud overalt: i solens varmende skinn, i månens bleke glans, i stjernenes strålende lys, i menneskenes og dyrenes verden, i det minste kryp, i den ringeste plante – med ett ord, i alt som øyet ser. Si dem at det er Guds makt som drønner i tordenen, hviner i stormen og svever over havet. Si dem at den samme Gud også har omsorg for det minste støvkorn, men særlig for mennesket, som han har skapt i sitt bilde, og som han alltid holder oppe, styrker og gir føde og klær, lyst og glede.

Å, hvordan skal ikke slike framstillinger prege barnas tanker, så de bryter ut i hjertelig ærbødighet og beundring! De vil lede sinnet deres mot dyden og legge grunnen til at det skal gå dem vel i framtiden.

Tro meg, mine venner: På denne måten blir barna deres villige, lydige og takknemlige barn. Da slipper dere det smertelige å måtte prente det gode inn i de spede hjertene med riset, og dere slipper den stadige bekymringen for hvordan de skal oppføre seg senere.

Oppdratt og oppfostret på denne måten skal de uten tvil – hvis ikke skjebnen i sin visdom har bestemt det annerledes – bli trøst og støtte for dere i alderdommen og bære navnet deres med ære og velsignelse videre til ettertiden. Da skal dere med glede kunne gå ut av tiden og ta med dere den trøsten at dere en gang skal møte dem igjen for Guds åsyn. Da kan dere uten skam si: «Herre, her er vi og de barna du har gitt oss. Ingen av dem har vi mistet.»

For en gyselig tanke er det ikke derimot, i liv og død, mine venner, at vår barneoppdragelse så sjelden følger dette vakre mønsteret! I stedet for å være en gave og velsignelse fra himmelen blir barna for mange foreldre en forbannelse fra avgrunnen. Men å male dette ulykkesbildet ferdig her ville føre meg for langt bort fra emnet mitt. Jeg vil derfor bare minne om at det ikke var slike barn vår Frelser i dagens tekst stilte fram som et bilde på de største i himlenes rike.

Den botferdige og angrende David ba Gud om et rent hjerte. Han kjente at hjertet er den edleste delen av menneskets legeme, og samtidig den delen som lettest kan bli fordervet. Han visste også at hjertet er samlingsstedet for alle våre tanker, både onde og gode, og at også det ytre er rent dersom det indre er rent.

Skal et tre bære god frukt, må ikke bare det ytre være omhyggelig stelt, men også kjernen være frisk og ufordervet. Skal en brønn gi godt og sunt vann, må kildene som fører vannet dit, være rene og klare. Men den gode frukten gjør ikke treet godt, og det klare vannet gjør heller ikke brønnen god. Slik gjør heller ikke våre gode gjerninger oss gode hvis vi ikke er det i oss selv. Derfor står det også hos evangelisten Markus, i kapittel 7, vers 20: «Det som kommer ut fra mennesket, det gjør mennesket urent.»

Når vi nå vet alt dette, hvor uforsvarlig er det da ikke at vi legger så lite vinn på å eie et rent hjerte! På oss passer det Jesus sa om fariseerne og de skriftlærde: «Ve dere, … dere hyklere, som gjør beger og fat rene utvendig, men innvendig er de fulle av rov og urenhet» (Matt 23,25).

Mang en innbiller seg at han har et rent hjerte fordi han ikke åpenlyst gjør grove synder eller velter seg i avskyelige laster. Det er slike selvrettferdige som sier med fariseeren i templet: «Gud, jeg takker deg fordi jeg ikke er som andre mennesker: røvere, urettferdige, horkarer. … Jeg faster to ganger i uken og gir tiende av alt jeg tjener» (Luk 18,11–12).

Men det er også om slike Jesus sier: «Dette folket ærer meg med leppene, men deres hjerte er langt borte fra meg» (Matt 15,8). De er ikke rene, ikke botferdige. Gud har de på tungen, men den onde ånd i sjelen. I det ytre dyrker de Herren, men i det indre djevelen.

Å, mine dyrekjøpte Jesu venner! La oss ivrig søke å få et rent, ufordervet hjerte, siden så mye avhenger av det i vår frelsessak. Gud ser bare på hjertet, på hvordan det er. Bare det vil han ha – det viser hans egne ord i Ordsp 23,26: «Min sønn! Gi meg ditt hjerte.»

Ak, hvem skulle vi heller gi det til enn Gud? Har vi vel noen høyere, kjærere og bedre venn enn ham? Hva er alt i verden – rikdom, makt og anseelse? Alt er tomhet, forgjengelighet og et rent intet. Bare et rent hjerte blir i evighet. La oss derfor legge vinn på å vinne denne skatten, og alltid be andektig med David: «Gud, skap i meg et rent hjerte, og forny en stadig ånd inne i meg!»

Vi har nå sett, dyrebare tilhørere, hvordan et hjerte som er ofret og helliget til Gud, bør være: rent og uskyldig som et barns, fritt fra synd og bare fylt av Gud og dyden. Vi vil nå i vår betraktnings

Siste del

betrakte den salighet som blir den til del som er ren av hjertet. Den er av fire slag:

1) *Har vi et rent hjerte, kan vi ved troen se Gud i det*. Jesus sier: «Salige er de rene av hjertet, for de skal se Gud.» Å, hvilken stor lykke er det ikke uten opphør å få nyte synet av Gud og se ham – ikke bare i seg selv, men også i alle hans skapninger! Hvilken lykke alltid å få omgås ham, holde seg til ham og hos ham, og hellige ham alle sine forsetter og tanker!

Vi kan stå eller gå, vandre eller hvile, sove eller arbeide, være hjemme eller borte – så er Gud alltid med oss. Vi ser og erfarer ham i alt og finner i ham den gode, ømme Far, Veileder og Velgjører. Troen er den åndelige magneten som drar sjelen til Gud. Ved troen holdt Moses ut «som om han så den usynlige» (Hebr 11,27).

Dette stadige synet av Gud, denne høye tanken at han alltid står for øynene våre og ser alle våre gjerninger, gjør at vi vandrer for ham i all oppriktighet. Vi gjør verken med forsett eller med viten noe vi vet at Gud ikke har behag i. Tvert imot husker vi i alt vi gjør og lar være, Guds ord og bud til Abraham (1 Mos 17,1): «Jeg er Gud Den Allmektige, vandre for mitt åsyn» – det vil si: i min hellige nærhet – «og vær ustraffelig.»

Snubler et slikt menneske, forser han seg på en eller annen måte – ak, hvor bekymret blir han ikke da! Hvor angrer han ikke! Han vender seg i sann bot og bedring til Gud igjen, bekjenner sin feil og ber inntrengende om nåde. En slik sjel forstøter Gud aldri.

Ja, jeg gjentar det: Det er en stor skatt å se og skue Gud i sin sjel. Adams herlighet og høyeste lykke før syndefallet var at han overalt fikk kjenne at Gud var nær ham i kjærlighet, og at han kunne omgås ham like fortrolig som en venn med en annen.

Også vår sanne religion, hele vår kristendom, ja, vår lykke og salighet består ikke i noe annet enn at vi ser Gud i nåden og kjenner ham på en åndelig måte i troen. I dette, sier Kristus i Joh 17,3, består det evige liv. Ak, så la oss streve etter å vinne et rent hjerte og få del i denne Guds kjærlighet, denne saligheten, så vi med barnlig tillit kan rope: «Abba, Far!» (Gal 4,6).

2) *Et rent hjerte fører med seg en barnlig frykt for Gud, ikke en trellefrykt*. Guds barn har en barnlig frykt for sin himmelske Far. I det jordiske ser vi hvordan et godt oppdratt barn oppfører seg mot sin far. Det gir alltid akt på om det som blir gjort, behager eller mishager ham. Det lar være det som mishager ham, like trofast som det gjør det som behager ham – alt av kjærlighet til ham og av det rene forsett aldri å gjøre den gode faren det minste imot.

Slik gjør også et Guds barn, som har et hjerte født på ny av Gud. Det har alltid Gud for øye og vandrer i hans hellige nærhet. Det har alltid en barnlig frykt for Gud og unngår alt som kunne mishage ham. Og denne hellige, barnlige frykten bevarer det fra mye ondt.

Gjør det iblant noe galt i overilelse – ak, hvor ydmyker det seg ikke da for Gud! Hvor vondt gjør det ikke å ha vakt harme hos sin himmelske Far! Hvor ivrig stammer det ikke fram sin bønn om forlatelse, og hvor takknemlig blir det ikke når det har fått den!

3) *Et rent hjerte fører også med seg en barnlig tillit til Gud.* Om Gud hjemsøker oss med sykdom, med fattigdom, med elendighet, trengsel og forakt, med forfølgelse, hat og hån fra verdens barn, kan vi være forvisset om at han til slutt likevel vender alt til det beste – når vi med full barnlig tillit og fortrøstning kan overgi oss til ham i liv og død, i lyst og nød.

Hva gjorde de første kristne så standhaftige under pinslene sine? At de i sine rene hjerter så Gud og visste at døden førte dem inn i hans salighet. Å, hvor salig

er det å tenke seg i en slik tilstand! Da kan vi ha en sann, barnlig fortrøstning til Gud og søke alt godt hos ham i tid og evighet. Da vet vi at verken nød eller død kan skade oss, men at alt må tjene oss til det beste og føre oss til Gud. Og til slutt kan vi en gang bryte ut, overstrømmende av glede og salighet: «Herren har gjort alle ting vel!» (jf. Mark 7,37).

4) *Et rent hjerte fører endelig med seg den store fordelen at Gud med sin Sønn og Den Hellige Ånd finner det skikket å bo i.* Der disse høye personene er gjester, der er også Guds nåde og salighet. Jesus sier i Joh 14,23: «Om noen elsker meg, da holder han fast på mitt ord, og min Far skal elske ham, og vi skal komme til ham og ta bolig hos ham.»

Når en verdslig konge tar inn hos oss og viser oss all kongelig nåde og velvilje, regner vi det jo som noe stort og prektig. Men hva betyr slikt mot den nåden som blir oss til del når Gud vil velge våre hjerter til bolig, bli der og vise oss den gunst som ingen verdslig skatt kan oppveie? Dette er tusen ganger mer enn hele verden makter å gi oss.

Men ingen som ikke har et rent hjerte, kan få nyte denne nåden fra Gud. For «visdom kommer ikke inn i en ondsinnet sjel, og bor heller ikke i et legeme som er underlagt synden» (Visd 1,4). Hvem vil vel bo i et stinkende og urent hus på et dårlig sted? Hvordan skulle man da kunne tenke seg at Gud kunne trives i et urent hjerte?

Likesom man feier og skurer det rommet man har tenkt å bo i, slik bør også hver Guds venn drive ut og bære bort alt som er urent, fra det hjertet der Gud skal tas imot – det vil si: rense det fra all synd og last. Å, for en herlighet det er å eie et rent hjerte! Etter Paulus' ord i 2 Kor 6,16 er det den hellige Guds tempel, og der kan Gud flytte inn med alle sine dyrebare og evige skatter.

Den gode eieren tar imot gjesten sin der med den største glede og søker å innrette og pryde boligen hans slik at han trives godt i den. Han ber stadig med den fromme David: «Gud, skap i meg et rent hjerte!», og med apostelen: «Herre, bevar mitt hjerte fra synd!» For han vet at ingen blir frelst unntatt den som holder ut til enden, etter Kristi egne ord i Matt 10,22. Her avhenger alt av at en holder ut.

Paulus kunne derfor si med full tillit: «Jeg har stridd den gode strid, fullendt løpet, bevart troen» (2 Tim 4,7). For ham passet det å tale slik. Men la oss vokte oss nøye så ikke noen skal tro det samme om oss.

Mang en er så trygg at han tror det ikke kommer an på noe når det gjelder å bli salig. «Det legger jeg alt på min Frelser», sier han. «Han har gjort alt for meg, og jeg har ikke noe annet å gjøre enn å tro på ham.» Lettroende sjel! Ak, dette er et djevelsk bedrag.

Jesus har nok forsonet Gud for dine synder, men din plikt til å bli ved i troen og i alt godt er ikke opphevet av den grunn. Og du kjenner hans bud: Den som står, skal se til at han ikke faller (1 Kor 10,12), og vi skal våke og be så vi ikke kommer i fristelse (Matt 26,41). Den veien er trang som fører til livet, og få er de som finner den (Matt 7,14).

Har Gud nå ført oss inn på den, så la oss ikke forlate den, men alltid være på vår post og bevare vårt hjertes renhet. For da skal vi få se Gud og få del i hans evige glede i himmelen.

Avslutning

Dyrebare tilhørere! Jeg har nå i all korthet og enfold søkt å framstille et hjerte som er helliget til Gud, og vise 1) hvordan det bør være, og 2) den salighet som strømmer ut fra det. Nå til slutt ønsker jeg av hele mitt hjerte og ber med David: «Skap, Gud, i meg, i oss alle, et rent hjerte!» Gi oss det ingen annen enn du kan gi!

Se vårt redelige forsett om alltid å søke å bevare hjertets renhet, siden hele vår salighet er oss forsikret i det. Vi vil gjerne gi slipp på verden og alt som er i den, dens skatter og fordeler, dens ære og herlighet, for å få lykken å bevare hjertene våre rene i frykt for deg og i tjeneste for deg.

Gi oss da kraft til å stå imot djevelen og hans redskap, verden og vårt eget kjød! La din Hellige Ånd lede oss på den rette veien, så vi ikke viker av verken til høyre eller venstre, men i lyst og nød holder oss til deg, milde Far og Forbarmer. Så kan vi, når vi har vunnet en lykkelig seier over fiendene våre og gått gjennom lidelser og motgang her i verden, få se din himmelske herlighets fylde med rene og helligede hjerter og bli evig salige når vi ser deg.

Ja,

Rent hjerte du, o Gud, oss nå forlene,
så vi i tro deg alltid lydig tjene,
så vi fra ditt åsyn ei kastes må,
din Hellige Ånd fra oss ei tas ifrå!

Det gi oss Gud i nåde ved sin Sønn Jesus Kristus og Den Hellige Ånd, ham til evig lov og pris og oss alle til evig salighet. Amen, i den treenige Guds høylovede og høypriste navn. Amen.

Allehelgensdag: Den sterke fattigdom i ånden og bedrøvelsen etter Guds sinn

> «Da han så folket, gikk han opp i fjellet. Der satte han seg, og disiplene hans kom til ham. Han tok til orde, lærte dem og sa: Salige er de fattige i ånden, for himlenes rike er deres. Salige er de som sørger, for de skal trøstes. … Gled og fryd dere, for stor er den lønn dere har i himmelen. For slik forfulgte de profetene før dere.» (Matt 5,1–12).

Holdt 1796.

«Men fra døperen Johannes' dager til nå lider himlenes rike vold, og de som bruker vold, river det til seg.»[1] Dette er en underlig tale av Kristus. Det er lett å se at sjelen hans var sterkt beveget da han talte slik, og at han med ømhet så fram mot den salige tiden som var like for hånden.

Etter en inderlig bønn om at Guds Ånd må gi lys og ild både i mitt og i deres hjerte, dyrebare tilhørere, vil jeg derfor bygge hele denne enkle prekenen i dag på disse høyst ømme ordene av Kristus. La oss først se på sammenhengen med ordene foran.

Frelseren hadde like før talt til ære for døperen Johannes, som satt i fengsel. Han sa at Johannes var større enn alle profetene før ham. For de hadde profetert om ham som Kristi forløper. Med sin forkynnelse om Frelseren, som alt var født, skulle Johannes innlede morgengryet til den store dagen i Det nye testamente – frelsens dag, som likevel først nådde sin fulle klarhet ved Kristi død og oppstandelse.

Men så sier Frelseren, riktig søtt og salig: «Den minste i himlenes rike er større enn han» (Matt 11,11). Med himlenes rike mente han her, som i alle sine herlige lignelser, den sanne kirke i Det nye testamente. Han mente ikke den kalde og likegyldige munnkristendommen, men de virkelig helliges samfunn, særlig slik det kom inn i troens rene lys og helliggjørelsens ild etter hans død og oppstandelse.

Den minste av disse opplyste og benådede i en slik tid har sannelig klarere og større kunnskap enn døperen Johannes. Riktignok vitnet Johannes tydelig

[1] NB: «Men fra døperen Johannes' dager til nå trenger de seg inn i himlenes rike med makt, og de som trenger seg inn, river det til seg».

nok om Frelseren som Guds offerlam, som skulle bære bort verdens synder. Men han fikk ikke oppleve at den store forsoningen ble fullbrakt. Derfor kunne han ikke ha så levende innsikt i selve kjernen i evangeliet, den store læren om forsoningen, som et lite, godt og gudfryktig barn hos oss har nå, når det leser og forstår Kristi lidelseshistorie og den annen trosartikkel i katekismen sin.

Nå kom talen inn på dette salige himmeriket på jorden. Vakre bilder på det viste seg alt i Johannes' forkynnelse og gjerning i ørkenen, men det skulle åpenbare seg enda herligere etter Kristi død. Og nå samler Frelseren hele denne himmerikets tid i ett og sier, som vi hørte i inngangsordene: «Men fra døperen Johannes' dager til nå lider himlenes rike vold, og de som bruker vold, river det til seg» (Matt 11,12).

Det som gjør disse ordene av Kristus noe dunkle, er ikke det siste uttrykket: «De som bruker vold, river det til seg.» Med Jesu hjelp håper jeg nemlig å kunne forklare disse ordene – som også blir hovedordene i hele denne prekenen – slik at noen oppmerksomme og tenkende Guds venner kan gi meg rett. Men om det første uttrykket, «himlenes rike lider vold», våger jeg kanskje å mene noe som ikke så lett faller alle inn.

De som forstår gresk, må innrømme at ordet som vår bibeloversettelse gjengir med «lide vold», også – trolig bedre – kan gjengis med «gjøre vold» eller «bryte inn med kraft og makt». Slik brukes det nemlig i andre greske skrifter. Derfor våger jeg med frimodig sinn å oversette inngangsordene slik: «Fra døperen Johannes' dager til nå bryter himlenes rike inn med vold, og de som bruker vold, river det til seg.»

For se på den kjære Guds veier, dyrebare tilhørere! Er det ikke sant at han med sin tvingende nåde og kjærlighet nettopp bryter inn med vold i våre harde og lukkede hjerter? Før Johannes' tid var det lite opplysning i den jødiske kirke slik den da så ut. Det evangeliet som lå i den seremonielle gudstjenesten, var altfor kunstig og dypsindig for den store mengden av syndere.

I åndelige ting er det jo gjerne mengden som tenker og gransker minst. Derfor kan man aldri få det velsignede nådeordet klart, tydelig og varmt nok til at det for alvor slipper inn hos den store hopen.

Men så kom Johannes for å forkynne omvendelse og tro med mer lys og styrke. Særlig kunne han nå vekke synderne med forsikringen om at himlenes rike var nær og Messias kommet. Se, da begynte de store, velsignede bevegelsene i den jødiske kirke. De vokste mer og mer, og ikke bare fram til den stunden da Frelseren talte ordene vi har brukt som inngangsord.

Noen år etter brøt de inn med stadig større vold og la stadig flere skarer ved Jesu fotskammel. Da forkynte apostlene den korsfestede Kristus med slik vold mot hjertene at den ene skaren etter den andre, både av jøder og hedninger, fikk et stikk i hjertet og spurte hva de skulle gjøre for å bli frelst (Apg 2,37). Det samme spurte folk alt døperen Johannes om (Luk 3,10) – et tegn på at den salige volden i forkynnelsen om Guds nåde da begynte å virke vakkert på syndernes hardhet.

Disse første ordene i inngangen skal jeg ellers ikke bruke mer i denne prekenen. Har jeg kunnet gjøre forklaringen av dem overbevisende for tenkende

tilhørere, er jeg enda vissere på at vi blir overbevist om de siste ordene: «Og de som bruker vold, river det til seg.» Hvem er disse veldige, disse som bruker vold? Er det Herodes, Kaifas, Rådet i Jerusalem, fariseerne og flere slike stolte sjeler, som vi ofte ser fare voldsomt fram i Kristi levnetshistorie?

Nei! Disse folkene brukte all den vold de maktet til å holde himlenes rike godt borte fra seg. Til å rive himlenes rike til seg var de altfor svake – like svake til dette salige storverket som de modige og frodige døpte fariseerne og sadduke-erne hos oss er den dag i dag!

Men de stakkars arme sjelene som tenker på alt annet enn sin egen styrke – den arme tolleren i templet, synderinnen som gråt ved Jesu føtter, den kanaa-neiske kvinnen som i mangel av barnas brød søkte etter hundenes smuler – disse og flere som dem er de veldige som her blir prist. Og dem skal jeg også i dag beskrive med all deres veldige styrke i svakheten, etter 3. og 4. vers i dagens evangelium: «Salige er de fattige i ånden, for himlenes rike er deres. Salige er de som sørger, for de skal trøstes» osv.

Fader vår osv.

Evangelium: Matt 5,1–12

Vi skal nå handle om:

Den sterke og veldige fattigdom i ånden og bedrøvelsen etter Guds sinn.

Evangeliet vi har lest, er begynnelsen på det store mesterstykket blant all moral- og sedelære, som fyller Matt 5, 6 og 7. Denne bergprekenen kan aldri leses og betraktes nok, uansett hvor leseren står for Gud. Er leseren et verdensmen-neske som lite eller ingenting spør etter Jesu evangelium, men bare roper på sin moral og hederlige oppdragelse, så gjør han vel i å lese denne bergprekenen med dyp ettertanke.

Da må han oppdage at Frelseren nok også krever dyd og sedelighet av hver den som vil bli salig – men ikke bare i det ytre, i snakk og fakter, men i hjertets dype og skjulte grunn, der ingen annen enn han som ransaker hjertene, kan se.

Hvordan skal da disse kjødelige verdensmoralistene bestå for ham? Med all sin visdom og moral kan de sannelig ikke engang holde sin ytre vandel fri for de synder og uordener som en ren, men bare naturlig fornuft kan oppdage og straffe. Hvor mye mindre kan de da bestå når også hjertets grunn skal ransakes i Guds dom!

Jeg har ofte med bedrøvelse hørt at når folk blir presset til denne ettertanken, faller de over i en annen ytterlighet og sier: «Ja, hvilket menneske kan nå den renhet i hjertets grunn som Kristi bergpreken krever?» Svar: Jo, man må nå dit, men sannelig ved en annen kraft enn den usle verdensmoralen.

Man må nå dit, sier jeg enda en gang. For Jesus sier i selve denne bergpreke-nen: «Hvis ikke deres livs renhet og deres gjerningers rettferdighet overgår de skriftlærdes og fariseernes» – og de var jo også dannede mennesker i det ytre – «kommer dere aldri inn i himlenes rike» (Matt 5,20).[2]

Men denne høye, indre dyd og renhet må komme fra en høyere ånd enn den som ligger i all menneskelig fornuftsmoral. Den må komme fra Guds gjen-

[2]NB: «Hvis ikke deres rettferdighet overgår de skriftlærdes og fariseernes, kommer dere aldri inn i himlenes rike».

fødende Ånd. Den blir til i et hjerte som med bedrøvelse etter Guds sinn har sett sin medfødte og enda mer sin pådratte fordervelse. Et slikt hjerte hviler med fattig ånd i troen på Kristus for oss, og i helliggjørelsen tar det imot Kristus i oss. Når hans kjærlighet får herske, gjør den og hans eksempel mennesket til en slik ny skapning som bergprekenen maler.

Av dette store skattkammeret som Kristi bergpreken har åpnet, tar jeg i denne prekenen bare fram fattigdommen i ånden og bedrøvelsen etter Guds sinn. Vi kaller dem gjerne to av de åtte saligprisningene som teksten regner opp. Men jeg ber mine dyrebare tilhørere om ikke å skille disse salige egenskapene fra hverandre i tankene, slik at noen tror at man kan ha én eller to og mangle de andre.

Jeg hadde for eksempel preket altfor dårlig i dag om noen trakk den slutningen at et Guds barn kan være fattig i ånden og bedrøvet etter Guds sinn, men likevel ikke saktmodig, ikke hungrig og tørst etter rettferdighet, ikke barmhjertig, ikke rent av hjertet, ikke fredsstiftende. Å nei! Så sant Kristus er én og ikke delt i en sann tro, så sant må også alle de troens frukter som den ene Kristus, hans Ånd og hans eksempel virker i oss, finnes hos et Guds barn – ellers finnes ingen av dem.

Jeg vet ikke om noen av dem som kan være ukjent i nådestanden, unntatt kanskje den siste saligprisningen: «Salige er de som blir forfulgt for rettferdighets skyld», eller: «Salige er dere når de spotter og forfølger dere» osv. Den kan nok være ukjent i Guds kirkes aller fredeligste tider, slik som nå her hos oss. Gud være lovet, jeg kjenner ingen Jesu venn her som lider kors og forfølgelse av noen særlig betydning for rettferdighets skyld.

Jeg sier med vilje «av noen særlig betydning». For jeg vet godt at så lenge denne syndige verden står, kan vi aldri vente at slangens ætt i grunnen er annet enn fiendtlig mot kvinnens velsignede ætt, Frelseren, og mot dem som holder seg til ham (1 Mos 3,15). Men på visse tider og steder holder Gud slangen så mye tilbake at den ikke kan stikke særlig dypt. Litt spott og hån bør ikke uroe Guds benådede mye; det skal de forakte med heltemot fra Gud.

Men annerledes var det i de tidene Jesus så for seg i bergprekenen, både de som alt var der, og de som skulle komme. Han så grufulle pinsler i vente. Han ville gi sine bekjennere kraft nok til å gå gjennom dem, og i teksten priser han dem langt saligere og lykkeligere enn bødlene som pinte dem. Men selv om vi ikke kjenner denne saligheten av erfaring, bør vi sannelig ikke være fremmede for de andre.

Nå kunne noen av mine tilhørere svare meg: «Ja, men da bør du nå preke om alle åtte, eller i det minste sju.» Det har jeg også gjort et par ganger før, men da har jeg måttet være altfor kort om hver av dem. Lar Herren meg preke flere år her i kirken over dette evangeliet, tenker jeg å ta to saligprisninger hver gang, og det jeg nå har talt så utførlig om, blir da en innledning til alle de fire prekenene jeg har lovet.

Nå går jeg altså tilbake til saken: fattigdommen i ånden og bedrøvelsen etter Guds sinn, som er særlig veldige til å rive himlenes rike til seg.

Fattig er den som lider mangel på nødvendige goder. Åndelig fattig er derfor den som lider mangel på åndelige goder. Andre steder taler Guds ord om en åndelig fattigdom som jeg må be Gud bevare både dere og meg fra. I Johannes' åpenbaring, kapittel 3, leser jeg hva Kristus sier til biskopen eller læreren i Laodikea: «Du sier: Jeg er rik, jeg har overflod og har ingen nød – og du vet ikke at du er ussel og ynkelig og fattig og blind og naken» (Åp 3,17).

Denne læreren hadde god forstandskunnskap om evangeliets lære, og trolig også gode naturgaver, så han kunne preke vakkert for andre om de åndelige kunnskapene han hadde i hukommelsen. For disse gavenes skyld trodde han seg rik på åndelige goder. Slik er det også med en hop sladrere hos oss.

Når de har skaffet seg god kunnskap om kristendommen i hukommelsen – ja, kanskje ikke engang klar og sammenhengende, men bare et par snes talemåter som de titt og ofte skravler fram, enten de henger sammen eller ikke – tror de straks at de er åndelig rike. Derfor ransaker de ikke for Gud hva som foregår i hjertet deres, om de er nye skapninger i Kristus eller ikke. Og overfor mennesker forakter de, som fariseeren i templet, mang et stille Guds barn som taler mindre, men tror og gjør mer.

Med skrekk har jeg ofte sett slike som ikke engang holder seg til vanlig borgerlig anstendighet, men lever i kjødets synlige gjerninger: i lettferdig ukyskhet, syndige rettssaker, utspekulert bedrag med nestens eiendom, fråtseri og fylleri, uenighet, kiv og krangel mellom ektefeller osv. Likevel kan disse snakke så høyt om kristendom og åndelig erfaring som om de hadde vært gamle bordfeller med Abraham, Isak og Jakob i himmelen.

De kan frekt le av skrøpelighetene hos mang en som man likevel har bedre grunn til å tro godt om enn dem selv. Ja, mer enn det: I sin egenrådighet kan de uten blygsel dømme de Guds barn som viser stor fryktsomhet og bløthjertethet i sin vandel, som om disse var usle lovens treller som ennå ikke har fått evangeliets frihet i hjertet – en frihet som sladrerne blander sammen med selve frekkheten.

Se, om disse sladrerne gjelder det jeg nettopp siterte fra Jesu munn om læreren i Laodikea: «Du sier: Jeg er rik, jeg har overflod og har ingen nød – og du vet ikke at du er ussel og ynkelig og fattig og blind og naken.»

Hva er da en rett åndelig fattig – eller, rettere sagt etter grunnteksten i Jesu tale i dag, en fattig i ånden? Hvem er denne sjeldne sjelen som Kristus regner som så veldig i sin fattigdom at den river himlenes rike til seg? Jeg kan svare kort slik: Det er en sjel som Guds nåde har ydmyket til grunnen. Den vet og erkjenner at den ikke eier den minste egne fortjeneste eller noe eget godt for Gud, men at den likevel eier alt i troen og foreningen med Kristus.

Merk dere denne lille forklaringen, og særlig de kjære ordene: «eier ingenting av seg selv, men eier alt i Kristus». Begge sider må tas sammen, ellers blir det ingen salig fattigdom i ånden av det. De ubenådede fattige jeg nevnte, biskopen i Laodikea og sladrerne, var sannelig også ytterst fattige, så de eide slett ingenting av seg selv. Men de hadde heller ingen del i Kristus.

De var altså i en fordømmelig og usalig fattigdom. Og den var så mye farligere fordi den var skjult for hjertet deres, og fordi de så lenge hadde stått imot vekkelsene fra Guds straffende Ånd.

Men la oss igjen ta et eksempel på den ekte fattigdommen i ånden. I slutten av inngangen nevnte jeg tolleren i templet, synderinnen og den kanaaneiske kvinnen. Jesus roser dem som veldige og rike på nåde, enda de selv ikke så annet hos seg enn den dypeste elendighet og fattigdom. Legg nå til et annet bemerkelsesverdig eksempel.

Da Jesus sendte de sju brevene i Johannes' åpenbaring til biskopene i Asia, hadde han ikke da en som var virkelig fattig i ånden, som han kunne sette opp mot den hovmodige stakkaren i Laodikea? Jo, mot ham setter han den ydmyke og redelige læreren, menighetens engel i Smyrna (Åp 2,9–10). Denne prektige mannen får et brev som lyder slik: «Jeg vet om din trengsel og din fattigdom – men du er rik.»

Legg desto mer merke til denne Guds venn, for han hadde nettopp begge de egenskapene jeg nå preker om. «Jeg vet om din trengsel og din fattigdom,» sier Frelseren, «men du er rik.» Leser vi resten av brevet til ham, ser vi lett hvor fattigdommen og bedrøvelsen i hans ånd kom fra. I menigheten sin hadde han å gjøre med en hop hyklere «som sier de er jøder, men ikke er det, men er Satans synagoge».

Denne redelige læreren arbeidet for at de skulle omvende seg, men så vidt jeg kan se, høstet han ingen annen synlig frukt enn hån fra disse falske israelittene. Se, derfra kom fattigdommen og bedrøvelsen. Han ga seg selv skylden for at det gikk så dårlig. I sin bedrøvelse tenkte han som Jeremia, at han ikke dugde til å forkynne Guds kraftige ord (Jer 1,6). For ellers kunne han ikke begripe hvorfor han ikke vant flere sjeler fra Satans hop enn han gjorde.

Men «du er rik», sier Frelseren. Han formaner ham bare til ikke å bli trett av alt arbeidet som syntes å være uten frukt, men som Frelseren nok visste råd til å velsigne. Ja, hvorfor skal jeg nevne enkelte eksempler? Overalt i verden hvor det har vært, er eller blir Guds barn, finnes også et levende eksempel på fattigdom i ånden – et menneske som selv ikke har annet enn elendighet, men som har alt av nåden i Kristus.

La oss beskrive denne fattigdommen i ånden enda mer stykke for stykke. Hvordan er disse fattige når det gjelder opplysningen, troen og helliggjørelsen? Det vil vi nå se på hver for seg.

Altså: 1) Hvordan er de i kunnskap og opplysning? Jeg svarer: Her er de riktig fattige, og de hungrer stadig etter mer. Men jeg ber mine tilhørere forstå rett hvordan dette er ment. Her løper store skarer av syndere omkring som i sin innbilning er blitt så overmåte rike på kunnskap at de i sitt stille sinn ler av alle som vil lære dem noe.

Sladrerne jeg nettopp nevnte, som har lært seg å dreie sammen en hop talemåter og uttrykk uten å vite hva de sier – se, de er rike. Andre har lært noen små lekser av katekismen som de ikke forstår – også de er rike. De hører ingenting i kirken og ser ingenting i Bibelen som de ikke tror de forstår like godt selv.

Andre skjuler sin uvitenhet i kristendommen med det villedende ordet «enfoldighet». Når noen bebreider dem for deres store uvitenhet og forvirrede begreper, sier de at de jo kan kristendommen sin enfoldig. Ja, når predikanten i Herrens navn vil gå dem nærmere inn på hjertet enn de er vant til, eller vil ta fordommene ut av hjertet deres med de klareste grunner, da heter det at mannen har for mye fornuft – han er ikke enfoldig og fattig nok.

Men jeg ber dere for Guds skyld: Bland ikke sammen enfoldighet med vankunnighet, dumhet og egensindige fordommer! Guds hellige ord formaner oss i høyeste grad til å være enfoldige. Men med det mener ordet sannelig ikke vankunnighet og dumhet, men et ukunstlet, redelig vesen som ikke skjuler noen lumskhet, men handler likefram og åpenhjertig både mot Gud og mennesker.

Skal vi prøve alt og holde fast på det gode (1 Tess 5,21), må vi jo bruke fornuften. Skal vi ikke være småbarn som lar seg drive omkring av hver lærdoms vind (Ef 4,14), må vi bruke fornuften. Skal vi granske Skriftene, som Jesus befaler (Joh 5,39), og ikke ta imot det andre finner for godt å legge fram for oss i stedet for Guds ord, da må vi jo bruke fornuften.

Men med alt dette mener jeg en fornuft som er opplyst av Guds Ånd, renset ved troen på Jesus og satt i brann av Kristi kjærlighet. Når det skjer, går det sannelig slik at jo større og dypere kunnskap et Guds barn får, desto mer får det øynene opp for den umåtelige bredde og lengde og dybde og høyde i Guds nåde (Ef 3,18).

Ja, aldri ser man manglene ved sin kunnskap med en fattigere ånd enn nettopp når man har den høyeste, apostoliske kunnskap. For hva sier den kjære apostelen Paulus etter å ha vært en høyt opplyst apostel i mange år? Var han nå utlært? Hadde han nå fattet nok? Å nei! Mens han ennå var fariseer, hadde han sint og hovmodig avfeid enhver som ville lære ham et fornuftig ord opplyst av Guds Ånd, og sagt: «Du er født i synd, og du vil lære meg!» (Joh 9,34).

Men se hvor fattig han var i kunnskap da han skrev til filipperne og alt i 29 år hadde vært en så dyktig Guds apostel: «Ikke så at jeg alt har nådd dette eller allerede er fullkommen,» sier han. «Men jeg jager etter det for å kunne gripe det, fordi jeg selv er grepet av Kristus Jesus» (Fil 3,12). Slik er det med det salige evangeliet og kunnskapen om Kristi kjærlighet, som overgår all kunnskap (Ef 3,19).

Riktignok burde vi kjenne noe av Guds lov også uten åpenbaring, og enda mer i åpenbaringens lys. Likevel er det sant, og erfaringen viser det: Mang en ugjenfødt stakkar, som knapt har lest gjennom Guds ti bud to ganger siden han gikk ut av barneskolen, tror likevel at han kjenner alle moralske plikter mot Gud og nesten.

Men et gammelt, erfarent Guds barn må fremdeles være lærling i kunnskapen om lovens ånd. Det oppdager stadig mer og dypere av all sin syndige fordervelse, og desto dypere kommer det inn i ydmykhet og fattigdom i ånden for Gud og mennesker.

Så spørres det: 2) Hvordan er de fattige i ånden når det gjelder troen? Jeg svarer med Luther: «Kristus er den rette kost som gir sjelene glede og lyst; troen kan ingen annen lide» – nemlig hos dem som virkelig er fattige i ånden. Ja, nettopp dette var målet med all den rike og grundige kristendomskunnskapen

jeg til nå har beskrevet hos dem: å gjøre hjertet deres riktig tomt og fattig på alle egne goder, så Kristus alene, Kristus hel og holden, kan bli sjelens rette kost.

Denne daglige kosten smaker de særlig i sine ydmyke bønner og sin omgang med Gud, i bibellesningen, ved alterbordet og når de grunner på hvordan det skal gå dem i døden og evigheten. Overalt ser de at kjødet og syndens lov i dem møter dem med elendighet. Men Kristus er overalt mektig i svakheten (2 Kor 12,9), og ved ham overvinner de alt.

Ja, som salige i troen, og bare for Kristi skyld, våger de aldri å hovmode seg i hjertet over de elendigste syndere. For de vet jo ikke om ikke Guds overveldende nåde en gang kan gripe den som nå farer sanseløs fram i synden, og legge ham ved Jesu føtter i alvorlige bedringstårer, så Frelserens ord blir oppfylt også på ham: «De siste skal bli de første!» (Matt 20,16).

3) Hvordan er de fattige i ånden i helliggjørelsen? Svar: Det har jeg alt nevnt da jeg talte om Kristi bergpreken i alminnelighet. Den er sannelig ikke kommet inn i Bibelen som en moralsk fabel som beskriver vakre umuligheter. Nei, et alvorlig Guds barn kan og må leve den ut i sitt liv når det får nådetid til det – for ellers hadde det nok tatt imot Guds nåde forgjeves (2 Kor 6,1).

Den som vil ha et kortere svar enn hele denne bergprekenen av Kristus, kan ta Johannes' ord: «Hver den som er født av Gud, gjør ikke synd» (1 Joh 3,9). Han har synd – arvesynden og dens første tillokkelser, som gjør ham fattig for Gud og varsom – men han gjør ikke syndens vilje. Han er korsfestet med Kristus, han er korsfestet for verden (Gal 2,19; 6,14).

Men noen sier: Når han vet med seg selv at han har så mye synlig dyd, kan ikke da hjertet hans komme til å speile seg i den og slik miste fattigdommen? Jo, det er en skrekkelig ting når det skjer. Men nettopp derfor har de sammen med barnekårets Ånd også fått en dypere innsikt i lovens ånd. For disse fattige hører ikke til dem som lettsindig roper: «Bort med loven! Vi står ikke under den.»

Nei, like sikkert som de vet at de i Kristus er satt fri fra lovens fordømmelse, like sikkert vet de også at Guds lov sammen med Kristi hellige liv er mønsteret for deres helliggjørelse. Og da ser de nok av lovens ånd at de ikke oppfyller den fullkomment. De kan altså ikke leve av annet enn bare Guds nåde i Kristus.

Jeg har nå vært så vidløftig i beskrivelsen av den viktige fattigdommen i ånden at jeg må være desto kortere i skildringen av det andre som Kristus priser salig, nemlig bedrøvelsen etter Guds sinn: «Salige er de som sørger, for de skal trøstes.»

Jeg kan også være desto kortere her fordi bedrøvelsen sikkert ikke hører like nødvendig med på alle kristendommens trinn som de andre salige egenskapene som er regnet opp. Forfølgelsen for rettferdighets skyld unntar jeg da også her, slik jeg nettopp gjorde.

Når et Guds barn står i helliggjørelsen, kjenner det vanligvis ikke til annen bedrøvelse enn den jevne fattigdommen i ånden, og den har mer av Åndens vederkvegelse og glede med seg enn bedrøvelse. En benådet sjel er alltid åndelig fattig, men det er langt fra at den alltid kan sies å være bedrøvet. Tvert imot, den er for det meste glad og munter – og det ville være dens egen skyld om det ikke var slik.

Jeg skal likevel nevne to slags bedrøvelse som alle benådede må ha erfaring med. Den første er omvendelsens bedrøvelse, som Skriften særlig kaller bedrøvelsen etter Guds sinn (2 Kor 7,10). Det er sannelig ikke meningen at Gud skulle ha lyst til å pine oss. Men lysten til synden kan ikke rykkes opp uten noen bedrøvelse.

Når en god lege skal skjære bort et stygt kreftsår eller betent sår, må det pine den syke. Det er sannelig ikke legens glede, men det er nødvendig for at den syke skal bli helbredet. Vi må se vår synd og vantro i all dens vederstyggelighet, for ellers setter vi ingen pris på Kristi forsoning. Men hvordan er det mulig å bli ført så kraftig inn i følelsen av synden uten bedrøvelse?

Likevel sier jeg ikke at alles syndesorg er like tung og vond. Det er nok at Gud når sitt mål: at lysten til synden blir drept, falskheten rykket opp, og at sjelen overgir seg med fullt alvor til sin Frelser. Da trengs det ikke mer bedrøvelse i den første omvendelsen. Og blir sjelen siden i Kristus, er den daglige omvendelsen for det meste mer en jevn fattigdom i ånden og varsomhet enn bedrøvelse. Men om dette får jeg ofte anledning til å tale mer utførlig i andre prekener.

Jeg sa også nettopp at Guds benådede må få erfaring med en annen slags bedrøvelse. Med det mener jeg en gremmelse over dette livets dårskap og synder. Man kan ikke uten inderlig gremmelse se menneskeverdenen, som Gud har elsket så høyt og Kristus har gjenløst så dyrt, ligge nedsunket i dårskap og synd.

Det er sannelig ikke den vanvittige hopen, men Jesu redelige venner, som får smake det David skriver i Salme 119,53: «En heftig sinnsbevegelse grep meg over de ugudelige, som forlater din lov.»[3]

Og hvor mang en gang går ikke redelige lærere med sorg over denne verdens storm, i frykt for at de ikke har gjort nok for å hindre den – slik jeg fortalte om læreren i Smyrna? Hvor mang en gang kjenner ikke gudfryktige foreldre en slik sorg over sine ville barn? Den ville de nok sluppet om de var verdensmennesker, for da hadde de stormet av sted i syndegleden sammen med hopen.

I alminnelighet forstår et benådet menneske best det Salomo sier: «For med stor visdom følger stor gremmelse» (Fork 1,18). Om et fornuftig menneske ble stengt inne i et dårehus, der alle de gale moret seg og lekte, ville det sannelig bli bedrøvet midt i all deres ufornuftige glede. Ja, for å ta et mildere eksempel: Om en mann ble stengt inne i et barnekammer, kunne han jo ikke være med i barnas leker, men ville lengte etter mer modent selskap.

Anvendelsen er lett. Den himmelske visdom opplyser de troendes sjeler slik at den dåraktige verden til slutt blir et dårehus for dem, eller i det minste et tåpelig barnekammer. Ja, enda verre: De blir også selv dratt og fristet til treghet og dårskap – det holder Guds Ånds advarsler ofte fram for dem. Over dette sukker vi da, så lenge vi bærer denne jordiske hytten omkring, og vi lengter ut av dette fengselet til Guds barns herlige frihet i himmelen (Rom 8,21).

Til slutt sier jeg med Frelseren i evangeliet: Salige er disse som er fattige i ånden og bedrøvet, for himlenes rike er deres. De blir trøstet her i troen og i den gode samvittigheten som er renset i Jesu blod, og som med rette kalles en himmel på jorden. Og blir de vant til denne saligheten i troen, blir det stadig

[3] NB: «Brennende harme har grepet meg over de ugudelige, som forlater din lov».

mindre fare for at de ikke skal kjempe seg fram til den udødelige saligheten i herlighetens himmel.

Ydmykheten gjør at de aldri våger å være dristige og glemsomme. Som det spede barnet tør de aldri gå langt fra fars eller mors side, og ved den minste fare er de straks i Frelserens favn. Han hjelper disse veldige til å bruke vold – ikke mot Gud, for Gud hindrer ingen fra å komme til himmelen, men innbyr alle dit på alle måter – men mot Satan, verden og sin egen fristende fordervelse.

I den fattigdommen jeg har beskrevet, går alt lett. I fattigdommen blir utvelgelsen fast (2 Pet 1,10), så de heller ikke i dødens stund lar legemets elendighet eller sykdom føre dem bort fra sin fortrøstning. Og hvor elskelige er ikke disse fattige i ånden når de, slik Jesus beskriver dem, også ved hans dom på den ytterste dag har sin søte fattigdom i ånden med seg – der på dommerens høyre side!

Også der søker de å vende fra seg den ros som Jesus av nåde skal gi dem for de frukter av helliggjørelsen som de har båret i hans kjærlighet (Matt 25,37–39). Men da lyder det: «Kom hit, dere som er velsignet av min Far! Arv det riket» som dere i deres fattigdom i ånden med salig vold har revet til dere (Matt 25,34). Amen.

Skriftetale 1: La ikke din munn føre synd over deg

> «La ikke din munn føre synd over ditt legeme og si ikke til Guds sendebud: Det var av vanvare jeg gjorde det! – Hvorfor skal Gud harmes over din tale og ødelegge dine henders verk?» (Fork 5,5).

Ak, det gjør meg hjertets kvide
at så dypt jeg fallen er.
Jesus, med ditt sår og side
for Guds dom min talsmann vær!
Og ditt hellig', dyre blod
stanse Satans grumme mot!
For din harde død og pine
skjenk meg, Jesus, gleder dine! Amen.

I Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn. Amen.

1.

«La ikke din munn føre ditt kjød til synd, og si ikke for engelens åsyn: Det var en forseelse! Hvorfor skulle Gud vredes over din røst og ødelegge dine henders verk?» Dette er et av de viktige rådene som kong Salomo i sine gamle dager gir hver menneskesjel i Forkynnerens bok. Det er lett å høre hva han vil med disse ordene. Han vil advare menneskene mot den onde tilbøyeligheten som følger med det listige hjertet: lysten til å pynte på, forminske og forsvare sin syndenød, som om den ikke var så farlig.

«La ikke din munn føre ditt kjød til synd,» sier han. Så lenge mennesket lever i sin falske trygghet, bryr det seg ikke stort om hva munnen sier. Det synder i tusentall med ord uten en gang å tenke: «Hva er det jeg sier!» Ofte strømmer det ord ut av munnen som dels er ugudelige, dels i det minste unyttige og tomme. De kunne vært usagt, og for dem skal det gjøres regnskap på dommens dag.

Når det åndelig døde mennesket skal ta seg til noe som kalles gudstjeneste – enda det i denne tilstanden ikke kan tjene Gud – og har noe med Gud å gjøre, da synder det straks med munnen. Det gir for eksempel løfter, slik det tales om like foran vår skriftetekst. Da sier det noe det ikke burde si, og lover noe det ikke tenker å holde.

Det er nettopp mot disse syndene med ord at Salomo trofast advarer i vår skriftetekst. Han ber oss ikke tillate munnen noe slikt. «La ikke din munn føre

ditt kjød til synd,» sier den vise kongen. Han vil si: Tillat ikke munnen din det; la ikke tungen din føre kjødet ditt til synd. Med «kjød» menes her hele mennesket, både sjel og legeme. Meningen med ordene er altså: Tillat ikke munnen din at den fører deg selv til synd!

«Og si ikke for engelens åsyn: Det var en forseelse!» Noen forstår engelen her enten som Gud i alminnelighet eller som vår Frelser i særdeleshet. Han kalles jo uttrykkelig «paktens engel» i profeten Malakis tredje kapittel (Mal 3,1). Da får vår skriftetekst denne meningen: Si ikke for Gud, si ikke for paktens engel, din Herre Jesus, at det bare var en forseelse, og at du er uskyldig. Tal ikke slike formastelige og uforstandige ord for Herrens åsyn.

Andre mener at disse ordene taler om den bestemte skytsengelen som noen mener at hvert Guds barn har fått. Etter den meningen skal Salomos ord forstås slik: Si ikke i nærvær av din egen engel, som er satt til å beskytte deg – si det ikke så han får høre det – at det var en forseelse. For da kunne han, menneskelig talt, bli bedrøvet over din uforstandige tale og anklage deg for den hos Gud.

Denne siste forklaringen godtar vi slett ikke, særlig fordi Skriften ikke tydelig sier at hvert omvendt menneske skal ha sin egen bestemte skytsengel. Den sier heller at et Guds barn blir bevart av flere engler. Trolig mener Salomo med engelen en tro lærer, en oppriktig sjelesørger. Da lyder formaningen hans slik: Vil du tale med læreren din om ting som angår din sjel, så si ikke for åsynet til Herren Sebaots engel at det var en forseelse.

Du tenker vel at det ikke betyr noe hva man sier, at man kan si hva man vil. Men slik er det ikke. Gud hører din røst.

«Og hvorfor skulle Gud vredes over din røst og ødelegge dine henders verk?» Det er verdt å tenke over at disse siste ordene står som et spørsmål i grunnteksten. Og spørsmålet er rørende: Hvorfor vil du gjøre deg så ulykkelig at du med dine dristige ord drar Guds vrede over deg? Hvorfor vil du utsette deg for den ulykken at Gud ødelegger dine henders verk – det vil si: forkaster og ser med mishag på alt du tar deg til, både legemlig og åndelig?

Dette er kort sagt meningen med inngangsordene. Gud åpne nå hjertene deres når disse ordene blir gjentatt: «La ikke din munn føre ditt kjød til synd, og si ikke for engelens åsyn: Det var en forseelse! Hvorfor skulle Gud vredes over din røst og ødelegge dine henders verk?» Disse ordene leser vi i Forkynnerens bok, 5. kapittel, 5. vers.

2.

Å, hvor rørende kan jeg ikke bruke disse ordene nå, når vi står foran den viktige handlingen! Hvor skal dere i dag, velsignede tilhørere? Dere skal jo til det største av alle bord, Jesu dekkede nattverdbord. Dere skal jo ta imot den dyreste av alle retter. For her deles det ikke bare ut brød og vin, men Jesu legeme under brødet og Jesu blod under vinen.

Ak, det går ikke an å være som man vil og si hva man vil, når man er på vei fram til et så stort bord. Gjenløste nattverdgjest! Du har visselig noe å tale med Gud om på en så viktig dag som denne. Hvor hard du enn er, hvor dypt du enn sover i synden, hvor frekt du enn har kvalt hver tanke på din sjels frelse – en eller annen samtale med din Gud i bønnen må du vel likevel føre. Som en trygg

synder kan du riktignok umulig be av hjertens grunn. Men hva sier din munn når du skal tale med Herren?

Ak, her kommer jeg med Salomos påminnelse: «La ikke din munn føre ditt kjød til synd, og si ikke for engelens åsyn: Det var en forseelse!» Å, for en blindhet, at en synder som er skyldig til døden, vil si: «Jeg er uskyldig.» Eller hva synes dere? Han som har onde tanker og hensikter i hjertet hele dagen lang (1 Mos 6,5), han vil si: «Jeg er uskyldig.» Han som er født i misgjerning, og som hans mor unnfanget i synd (Sal 51,7), han vil si: «Jeg er uskyldig.»

Han som har synder røde som skarlagen (Jes 1,18), han vil si: «Jeg er uskyldig.» Han som på alle Guds innbydelser til den store nattverden har svart: «Jeg ber deg: Ha meg unnskyldt!» (Luk 14,18–19), han vil si: «Jeg er uskyldig.» Han som har brutt sin dåpspakt og kanskje alt mange ganger har gått uverdig til Herrens bord, han vil si: «Jeg er uskyldig.»

Han som er skyldig til Guds vrede, til alle slags plager, til døden og den evige fordømmelse – å Gud, hvor blind er ikke den sjelen! Å Gud, hvor sover ikke den samvittigheten! Ja, å Gud, i hvilket fryktelig mørke er ikke hjertet innhyllet hos den synderen som våger å ta disse dristige ordene i sin munn: «Jeg er uskyldig.»

Sier du: «Å, det har aldri noen sagt. Det finnes ingen som tillater munnen sin noe slikt»? Da svarer jeg på denne innvendingen: Hvor ofte får man ikke høre disse usle ordene fra en kristens munn: «Jeg har ikke gjort noe ondt. Jeg har ingenting på samvittigheten. Alle som kjenner meg, må gi meg det vitnesbyrd at jeg har levd kristelig alle mine dager.» Hva slags bekjennelser er dette? Er det ikke fariseerens skryt i templet? Er det ikke akkurat det samme som om du rett ut sa: «Jeg er uskyldig»?

Ak, dyrekjøpte nattverdgjest! Jeg ber deg på denne store dagen, din altergangsdag. Jeg ber deg i hans navn som har gjort i stand det måltidet du har tenkt deg til i dag. Jeg ber deg så ømt og hjertelig inntrengende jeg noen gang kan: Hør nå endelig og lyd når du blir bedt om det som gjelder din arme sjels frelse! «La ikke din munn føre ditt kjød til synd, og si ikke for engelens åsyn: Det var en forseelse!»

Si ikke: «Gud, jeg takker deg fordi jeg ikke er som andre mennesker» (Luk 18,11). Si ikke: «Å, det var ikke så farlig. Et menneske kan fort komme til å forse seg. Jeg mente det ikke så ille. Det var en forhastelse. Ingen er ren som en engel. Vi er alle ufullkomne i denne ufullkommenheten.» Si ikke: «Alt dette har jeg holdt fra min ungdom av. Hva er det så jeg mangler?» (Matt 19,20). Prøv ikke å skjule din sjels nakenhet med disse fikenbladene.

Men vil du si noe – er samvittigheten din våken, så du med hjerte og munn kan si noe for Guds nådetrone i dag – så si sannheten i Herrens navn. Si rett ut hvordan det står til med sjelen din. Hva hjelper det å skjule seg for ham som ransaker hjertene? Han kjenner deg likevel slik du virkelig er, enten du sier det eller ikke.

Si til den himmelske Far: «Far, jeg er et ulydig og frafallent barn. Jeg er en Benoni, et sorgens barn for deg, og nå er jeg ikke verdig til å kalles ditt barn.» Si til den velsignede Gjenløseren: «Milde Jesus, jeg er kjøpt av deg. Kjøpet var dyrt, og jeg har kostet mye. Kjøpesummen du betalte da du skulle løse meg fra

djevelens lenker, var intet mindre enn ditt blod. Men ak, hva har jeg gjort! Jeg har solgt meg selv til eiendom for den urene ånd.»

Si til den barmhjertige Helliggjøreren, Guds Hellige Ånd: «Å, du utrettelige arbeider på mitt harde og stive hjerte! Hvor utallige ganger har jeg ikke jaget deg fra meg og ikke villet vite av dine veier!» Si i sorg, med et hjerte som i uro kjenner det munnen sier: «Jeg er ikke uskyldig, min Gud! Nei, hvordan skulle den være uskyldig som skamløst har overtrådt dine ti bud?

Jeg har brutt dine befalinger, jeg har foraktet din nåde, jeg har misbrukt din langmodighet, jeg har trådt din Sønn under føtter, jeg har spottet din Ånd, jeg har hatet dine barn, jeg er en motstander av ditt rike. Om helvete var langt hetere enn det er, fortjente jeg likevel å ligge der. Jeg er den største blant syndere, den usleste blant de usle, den sykeste blant de åndelig syke og den mest elendige skapning blant alle menneskebarn.»

Dette er nok fort sagt med munnen. Men Gud vekke først din sovende samvittighet, så blir det hjertets språk når munnen sier disse ordene! Ånden selv knuse det hjertet i deg som nå er hardt som stein, så blir syndsbekjennelsene dine ikke tomme lekser lært utenat, men et bedrøvet hjertes ydmyke skriftemål!

Ak, om det bare var like mange sønderknuste hjerter her som det er innskrevne nattverdgjester! Ak, om det var like mange angrende sjeler her som det er sjeler! Å, du bedrøvede nattverdgjest, som i din sjels angst knapt vet om du tør våge deg fram til dette bordet! Jeg vet hva munnen din sier når du roper til Herren fra ditt hjertes dyp. Du sier sikkert ikke: «Jeg er uskyldig.» Nei, noe slikt tillater du ikke munnen din. Ak, du sier det slik det er: «Jeg mye, så mye har forbrutt.»

Men du forskrekkede gjest ved Jesu bord: La nåden lære deg å si mer! Si ikke bare: «Jeg er en synder som fortjener fordømmelse,» men lær også i troen å rope: «Gud, vær meg synder nådig!» (Luk 18,13). Si ikke bare: «Jeg har stinkende sår, det renner verk av dem for min dårskaps skyld» (Sal 38,6), men lær også i troen å be: «Du som ble såret for mine misgjerninger, helbred mine samvittighetssår, som svir i dag, med dine blodige sår, som svei langfredag!»

Si ikke bare: «Vår skyld er blitt så stor at den når til himmelen» (Esra 9,6), men lær også denne troens bønn: «Herre, tålmodig med meg vær. Utslett, o Jesus, med ditt blod det skyldbrev som mot meg stod.» Anke saken din fra retten til nåden, fra domstolen til nådestolen, fra rettferdigheten til barmhjertigheten, fra en fortærende ild til en mild mellommann. Et falt Adams barn som vet at det med rette skulle fordømmes evig, har jo ingen annen tilflukt. Til nåden må vi vende oss! Hvor skulle vi ellers vende oss?

Ja, aller mildeste Herre Jesus, du høylovede som innstiftet nattverden! Forbarm deg over disse sjelene som nå har tenkt å ete og drikke ved dette store bordet! Den nattverdgjesten som sover i sine synder – Herre Jesus, vekk ham, og vis ham hvor dristig og farlig det er å våge seg hit i denne tilstanden! Den nattverdgjesten som alt er blitt våken i samvittigheten og bedrøvet over sine synder – Herre Jesus, vederkveg ham og la ham finne hvile for sin sjel!

Ja, Herre Jesus, prent dette rådet dypt inn i hjertene til dem som i dag skal ta imot din hellige nattverd. Nattverdgjest! «La ikke din munn føre ditt kjød til

synd, og si ikke for engelens åsyn: Det var en forseelse!» Men si med hjerte og munn: «Barmhjertige Gud og kjære himmelske Far!»

3.

Denne bønnen som nå er lest, er bare en lekse lært utenat i munnen på ubotferdige nattverdgjester. Men hos de botferdige har hjertet fulgt med munnen. Og hva skulle jeg heller ønske enn at det sto så vel til med dere alle? Hva skulle jeg heller ønske enn at samvittighetene deres var så nakne, hjertene så sønderknuste, lengselen etter Jesus så oppriktig og forsettet om omvendelse så alvorlig at jeg kunne forkynne dere syndenes nådige forlatelse – med hjelp fra Gud og hans hellige engler – alle sammen og hver især, så mange som er nattverdgjester i dag?

Men så godt står det nok ikke til ved den offentlige altergangen i vår kristenhet at jeg våger å gjøre det. Nei! Her må jeg vende meg til deg, mildeste Jesus, med en bitter og sorgfull klage. Det var du som ga oss dette sakramentet den natten du ble forrådt. Og det er for deg jeg må klage, sammen med alle dine barn og tjenere på jorden. Ja, min Forløser, her strekker ingen tårer til for å gråte nok over dette, om de så var aldri så mange!

Jeg må klage over at den største flokken av dem som nå for tiden tar imot din nattverd, å Jesus, er så ulykkelige skriftebarn at om en lærer løser dem, gjør han en dødssynd. Og attpå til hjelper løsningen hans ikke det minste. En ubotferdig nattverdgjest er likevel bundet i himmelen, enda han uforsiktig blir løst på jorden.

Gud gi i nåde at denne sørgelige sannheten må treffe samvittighetene deres slik den burde, dere som i falsk trygghet drister dere til å gå til Herrens bord! Det er dere som lar munnen føre kjødet til synd! Det er dere som sier for engelens åsyn at det var en forseelse. Derfor blir også Gud vred over deres røst, og han ødelegger hele altergangen deres i dag.

Men slik er det ikke med dere, kristne nattverdgjester, som tenker over hva denne hellige handlingen betyr. Slik er det ikke med dere som med en våknet samvittighet ser den faren deres arme sjeler er i. Slik er det ikke med dere som kjenner synden som en byrde dere gjerne vil bli fri for. Ak, med dere som er forskrekket over Guds vrede, nedtrykt av lovens forbannelse og tynget av deres synder – med dere må jeg tale i en helt annen tone.

Gud skal visselig ikke bli vred over deres røst. Nei, «din røst er blid og din skikkelse er fager» for ham (Høys 2,14). Deres røst er botferdig og angerfull og lengter etter nåden. Nei, Gud skal ikke bli vred over deres røst, og deres altergang i denne stund skal han ikke fordømme. Deres synder er forlatt, kjære barn, og til dere skal det ropes høyt på den korsfestede Frelserens vegne: «Velkommen, Jesu nattverdgjester!» Amen! I Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn. Amen.

Skriftetale 2: Å, om jeg kunne finne ham!

«Ennå i dag er min klage bitter. Og likevel hviler min hånd tungt på mine sukk. Bare jeg visste å finne ham og kunne komme fram til hans trone!» (Job 23,2–3).

O Skaper og o gode Gud,
all nådens Gud og Fader!
Forlat hva gjort er mot ditt bud,
at Satan oss ei skader!
Ei gjør med oss etter vår feil!
Lukk opp, o Gud, din nådes vell,
at vi som barn i troen ren
deg, uten men,
i dag må tjene hver og en. Amen.

I Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn. Amen.

1.

«Ennå i dag blir min klage regnet for gjenstridighet; den hånd som trykker meg, er tyngre enn mitt sukk. Å, om jeg kunne kjenne og finne ham og komme fram til hans faste bolig!» Slik talte en gang en dypt bedrøvet mann i en svært stor nød. Denne bedrøvede mannen er Job. På hans grav har Guds Ånd selv skrevet denne herlige lovprisningen: Han var «en uklanderlig og rettskaffen mann, som fryktet Gud og holdt seg fra det onde» (Job 1,1).

Job ble tuktet av Guds prøvende hånd med så mye av denne tidens motgang at han umulig kunne ha holdt det ut uten en særlig styrke fra sin frelses Gud. Det var ikke nok at en ulykke tok fra ham alt han eide på jorden og styrtet ham svært brått fra stor rikdom ned i den dypeste fattigdom. Det var ikke nok at han ved den samme anledningen måtte miste sine elskede barn, som omkom ved en brå død. Det var ikke nok at han ble kastet ut i en smertefull sykdom, som gjorde ham til et skrekkens under for alle som så ham.

Men det som var enda verre: Hans aller nærmeste la stein på denne byrden, som allerede var tung nok. Hans egen hustru spotter ham i nøden. Tre av vennene hans besøker ham riktignok i den ynkelige tilstanden han er i – men ak, hva gjør de? I stedet for å trøste en så hardt prøvet Guds venn i kjærlighet er de ubarmhjertige nok til å komme med de aller hardeste bebreidelser. De beskylder ham for et avskyelig hykleri. De påstår at hele hans gudsfrykt må ha

vært forstillelse og påtatt vesen, og at en rettferdig Gud, som ikke tåler falskhet, nå åpenbart straffet ham for hans skjulte hykleri.

Mot dette forsvarer Job seg. Han våget å overlate saken til Guds allvitenhet og vise til at han redelig hadde tjent Herren. Det kan nok stundom se ut som om Job taler stolt og hovmodig i dette forsvaret, men slik er det likevel ikke. Han visste altfor godt at han som et arment, syndig menneske ikke hadde noe krav å komme med for Guds domstol.

Når han for eksempel i vår skriftetekst ønsker å kunne finne Gud og komme til hans bolig, er det bare fordi han visste at Gud av ren nåde skulle gi ham det vitnesbyrd at han ikke hadde hyklet, men handlet oppriktig i sin frelsessak for Herrens åsyn. Dette mener Job med de ordene som jeg begynner andakten vår med i denne viktige stund: «Ennå i dag blir min klage regnet for gjenstridighet; den hånd som trykker meg, er tyngre enn mitt sukk. Å, om jeg kunne kjenne og finne ham og komme fram til hans faste bolig!» Disse ordene leser vi i Jobs bok 23,2–3.

2.

Nattverdgjester som er til stede her! Jeg avbryter nå Jobs historie. Mitt hjertes ønske og bønn til Gud er at de ordene hans som jeg har sitert, i en annen mening må bli deres ord, med hjerte og munn, ved denne høytidelige anledningen. I dag tar dere de viktigste skrittene et menneske kan ta på jorden: skrittene fram til Jesu nådebord. Dere har tenkt å ete den aller dyreste mat, selve Jesu legeme under det velsignede brødet, og drikke den aller dyreste drikk, selve Jesu blod under den velsignede vinen.

Men skal dere ha noen sann velsignelse av altergangen? Skal disse skrittene fram til Herrens bord være tatt i en lykkelig stund? Skal min Jesus ved denne nådens høyeste måltid kunne beverte dere så hjertelig ømt som han lengter etter? Hør da i Herrens navn hva jeg har å si dere på min Guds vegne: Da må et stort, et guddommelig verk ha foregått i sjelene deres før dere kom hit i dag.

Visst er dette bordet et nådens bord. Men her blir det likevel ingen nåde å få hvis dere er kommet hit uten å hungre etter nåde. Visst er dette bordet selve frelsens bord. Men tusener og atter tusener har gått hit som likevel verken har vært eller er blitt salige i evighet. Jeg vet at store skarer av våre nattverdgjester nærer den tanken som gjør sjelen blind: at bare det å gå til alters skal hjelpe dem, enten de ellers har gått gjennom nådens orden eller ikke.

Men Gud vekke deg, du nattverdgjest som sover så tungt, ut av denne fordømmelige meningen! For jeg vitner for deg, i hans sted og i hans navn som har innstiftet den hellige nattverd: Hvis du ikke finner Herren og kommer fram til hans faste bolig før du går i kirken og kommer til hans nattverd, da skal din altergang slett ikke kunne hjelpe deg.

Du kan siden gjøre deg så gode håp du bare vil, og du kan rope med mengden så høyt du vil: «Gud være lovet, nå står det vel til med meg.» Med din arme sjel står det likevel ikke vel til. Nei, det står ille til, svært ille. Men dette må jeg nå forklare nærmere.

3.

Vil du bli en verdig nattverdgjest, må sjelen din aller først komme til en så dyp sønderknusing og en så hjertelig sorg over synden at du av smertelig erfaring kan lese den første halvdelen av vår skriftetekst om deg selv: «Ennå i dag blir min klage regnet for gjenstridighet; den hånd som trykker meg, er tyngre enn mitt sukk.»

At vi alle er tynget av synder, er det ingen tvil om. Vår skyld er hele ti tusen talenter stor (Matt 18,24). Våre synder er flere enn sanden i havet og hårene på hodet vårt. Vi er skyldbundne tjenere på to måter, og ingenting, ak, ingenting har vi å betale med. Vi har pådratt oss en arvet gjeld, som kom ved Adams fall. Denne gjelden har vi økt med en gjeld vi selv har dratt over oss. Den første kaller vi arvesynden, den andre gjerningssynden.

Vi er syndere mot loven og mot begge lovens tavler. Vi er syndere mot evangeliet og mot grunnen og ordningen i nådens evangelium. Det finnes ikke et bud i loven som vi ikke har brutt, og ikke en innbydelse i evangeliet som vi ikke har foraktet. Mot både Moses og Kristus har vi vært like hardnakket ulydige. Moses' strenghet har ikke kunnet skremme oss ordentlig, og Kristi vennlighet har ikke kunnet bevege oss ordentlig.

Hva fortjener en slik framferd? Hva annet enn en orm som aldri dør, en ild som aldri slokner, en pine som aldri tar slutt, en kval som har en begynnelse, men aldri når enden? Er det ikke sant, dyrekjøpte nattverdgjester? Har jeg ikke rett i det jeg nå sier på Guds vegne? Må ikke deres egne samvittigheter svare ja og legge et amen til disse sannhetene? Er dere ikke så store syndere som jeg har sagt? Fortjener dere ikke en slik evig fordømmelse som jeg har nevnt?

Jo, min Gud, min evige Gud, du vet at jeg ikke lyver, og at jeg ikke gjør disse nattverdgjestene noen urett når jeg legger fram for dem disse hjerterørende påminnelsene om synden og syndens lønn. Nei, syndere er de – og ikke små, men store syndere. Ja, det er ikke bare noen få blant nattverdgjestene som er så store syndere, men alle sammen, så mange som har meldt seg til alters i dag. «Alle har syndet og mangler Guds herlighet» (Rom 3,23).

Men hvor er den hjertelige sorgen over synden? Hvor er den salige sorgen etter Guds sinn? Hvor er omvendelsens tårer, som væter angrende synderes kinn? Hvor er den bedrøvede ånd? Hvor er det sønderknuste hjerte? Synd er det nok av, men hvor er angeren over synden?

Hellige Herre Gud! Hellige, sterke Gud! Hellige, barmhjertige Frelser! Alle disse sjelene skal gå til din nattverd i dag! De har alle vakt din vrede, kjære himmelske Far! Men ak, hvor mange av dem har vel angret denne dødssynden? De har vel alle trådt ditt blod under føtter, mildeste Jesus! Men hvor mange av dem har vel grått over denne fryktelige misgjerningen? De har alle svært ofte trykket ned dine tilskyndelser i hjertene sine, du Hellige Ånd! Men hvor mange av dem har vel sørget av hjertet over den fordømmelige motstanden mot deg?

Å, mange, mange er de som synder, men få, få er de som angrer at de har syndet. Men så langt må det komme med dere, dyrekjøpte nattverdgjester! Ingen tro kan tennes i en voksen synders hjerte uten at en sann anger har gjort vei for troen. Våre sovende nattverdgjester må vekkes, og våre hardhjertede nattverdgjester må knuses av Den Hellige Ånd.

Og ak, Gud gi at dette Guds verk i det minste var begynt hos de sjelene som i dag er kommet opp i templet for å bli gjester ved Jesu nattverdbord! Gud gi at det i det minste var noen blant disse nattverdgjestene – noen som av hjertet er blitt bedrøvet over sine synder før de gikk hit i dag! Noen som er gått til kirken tynget av denne sorgen, og som altså nå kunne sitte her med Jobs bekjennelse i vår skriftetekst: «Ennå i dag blir min klage regnet for gjenstridighet.»

«Bedrøvet var jeg før jeg kom til kirken, og i min sorg har jeg ofte talt med Herren om min arme sjels frelse. Bedrøvet er jeg i dag trådt opp til helligdommen. Mine store synder har jeg båret hit med meg, og jeg taler med ham som forlater synd, om at han skal lette denne byrden. Men ennå er den ikke lettet. Ennå varer min sjels sorg. Ennå i dag blir min klage regnet for gjenstridighet; den hånd som trykker meg, er tyngre enn mitt sukk.»

4.

Å, hvor godt var det ikke om alle dere som har latt dere skrive inn i kirkens altergangsbok, sto i dette første omvendelsesarbeidet! Om dere alle hadde det sønderknuste hjertet som jeg nå har beskrevet! Ja, gid dere alle hadde et slikt hjerte (5 Mos 5,29)! For i et slikt hjerte alene stiger disse troens sukk opp: «Å, om jeg kunne kjenne og finne Herren og komme fram til hans faste bolig!»

Du har kanskje aldri vært i nød for din sjel, min venn. Eller om du var det en gang i begynnelsen, er denne salige uroen kanskje plutselig slukket. Da er det ikke underlig at du slett ikke kjenner den varme lengselen en angrende sjel har etter å finne Herren og komme fram til hans faste bolig.

Men følte du det David følte da han bekjente sin misgjerning og sørget over sin synd (Sal 38,19)? Følte du det apostelen Peter følte da de hete tårene ble presset ut av øynene hans i Kaifas' palass (Matt 26,75)? Følte du det Nikodemus følte da han kom til Jesus midt på natten (Joh 3,2), full av angst og pint av sine synder? Å, hvilke heftige sukk skulle man ikke da få høre fra ditt beklemte bryst!

Gud har, menneskelig talt, en domstol der han feller den store løftedommen for alle botferdige syndere: at syndene skal bli dem forlatt for Jesu skyld. Og hvor inderlig ville du ikke trenge på for å komme fram til denne Guds stol, om bare hjertet ditt var så sønderknust som det burde! Jeg synes jeg hører deg mer enn én gang, fra dypet av din angst, ønske Jobs ønske og be Jobs bønn:

«Å, om jeg kunne kjenne og finne Herren og komme fram til hans faste bolig! Visst søker jeg Herren. Ja, slik man søker med lengsel etter en stor skatt man har mistet, slik søker jeg Herren av hele mitt hjerte. Men ennå står jeg bare og søker. Ennå har jeg ikke funnet det jeg søker; ennå har jeg ikke funnet ham som min sjel elsker (Høys 3,1.4). Og min sjel er likevel ikke frelst før jeg har funnet ham.

Ak, gid jeg kunne kjenne og finne ham! Jeg kan klare meg uten alt i verden. Jeg kan miste alt. Jeg kunne savne alt annet, og det skulle aldri røre meg det minste. Bare ett eneste savn er uutholdelig for meg, og det er å savne Jesus. Ham savner jeg ennå; ennå bor han ikke ved troen i mitt hjerte (Ef 3,17). Ak, gid jeg kunne finne ham!

Men hans stol! Hans stol, der han sitter og roper til de sørgende i Sion: 'Fred være med dere! Syndene skal bli dere forlatt!' Ak, gid jeg visste hvordan jeg skulle komme fram til hans stol! Ved denne domstolen ligger også min dom ferdig. Den sier at alle mine synder skal kastes i havets dyp. Det kommer bare an på at jeg ved troen så å si løser ut min dom, min dom om syndenes forlatelse, og henter den ved selve domstolen. Men ak, om jeg bare visste hvordan jeg skulle komme dit! Ak, gid jeg kunne komme fram til Guds faste bolig!»

Er jeg nå så lykkelig at jeg holder denne skriftetalen for én eller flere nådehungrige sjeler blant nattverdgjestene som er samlet her, så hør hva som nå blir sagt dere i Jesu navn: Den Hellige Ånd skal selv hjelpe dere til å komme fram for Guds trone. Ydmyk dere da nå for ham som sitter på tronen! Ja, om deres tale er aldri så bedrøvet, og om den hånd som trykker dere, er tyngre enn deres sukk, så utøs likevel hjertene deres for den himmelske Far i syndsbekjennelsen som følger: «Barmhjertige Gud og kjære himmelske Far!»

5.

På skriftemål følger avløsning, det vil si: På syndsbekjennelse følger syndsforlatelse. Men får vel alle som går til skrifte på jorden, avløsning i himmelen? Får alle som med munnen leser: «Frels oss og forlat oss alle våre synder,» virkelig syndenes forlatelse? Ja, det tror sannelig de fleste av nattverdgjestene i vår kristenhet.

Men dere forblindede nattverdgjester som tenker og tror dette: Deres håp skal gå til grunne, og det dere stoler på, er spindelvev (Job 8,13–14). For så lenge dere frekt løper til dette hellige bordet midt i deres uangrede synder, så lenge dere drister dere til å gå til Herrens nattverd uten omvendelse og tro, så lenge det verken finnes anger over synden, forsett om omvendelse eller hunger etter nåde i sjelene deres – så lenge skal dere bindes og ikke løses, skremmes og ikke trøstes, trues og ikke vederkveges.

Så lenge – det sier jeg dere i den treenige Guds navn – eter og drikker dere dere selv til dom ved dette alteret, fordi dere ikke akter på Herrens legeme (1 Kor 11,29). For deres tale er ennå ikke bedrøvet; den hånd som trykker dere, er ennå ikke tyngre enn deres sukk. Dere spør ikke etter hvordan dere skal finne Herren og komme fram til hans faste bolig.

Men til dere, angrende og nådehungrige nattverdgjester, bør jeg tale vennlige ord. På deres botferdige skriftemål bør det følge en salig avløsning. På deres oppriktige syndsbekjennelse skal det også følge en velsignet syndsforlatelse. Dere skal vi løse og ikke binde; dere skal vi vederkvege og ikke true. Vi skal forkynne dere at Gud er dere en nådig Gud, at Jesus er dere en mild Jesus, og at Den Hellige Ånd er dere en trofast trøster.

Deres klage har hittil vært regnet for gjenstridighet, og den hånd som har trykket dere, har vært tyngre enn deres sukk. Men fatt nå mot i Jesu navn! For i hans hellige nattverd skal dere nå finne Herren og komme fram til hans faste bolig. Og dette forkynnes dere i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn. Amen.

Skriftetale 3: Kjære, la min sjel leve!

> «Så bandt de sekk om seg og la rep om hodet, og da de kom til Israels konge, sa de: Din tjener Benhadad sier: La meg få leve!» (1 Kong 20,32).

Din nåde for meg skinne,
som jeg så fast attrår;
forløs meg av min pine
med blod av dine sår.
Med tårer må jeg klage,
min byrde er så svær,
den jeg ei makter drage.
Av sorg så trengt jeg er. Amen.

I Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn. Amen.

1.

«Og de bandt sekker om lendene og rep om hodet, og de kom til Israels konge og sa: Din tjener Benhadad sier: Kjære, la min sjel leve!» I denne ydmyke drakten og med denne ydmyke bønnen kom i Det gamle testamentes tid tjenerne til en konge som hadde vært hovmodig, men nå var sunket ned i den ytterste motløshet. De kom til Israels konge Akab. På sin forfulgte konges vegne skulle de be om nåde og trygle om at hans liv måtte bli spart.

Den syriske kongen Benhadad hadde to ganger, med ett års mellomrom, erklært krig mot Israels konge Akab. Men det gikk så galt for Benhadad at seieren begge gangene falt, ikke i hans, men i Akabs hender. I den første krigen hadde kong Benhadad tatt med seg trettito konger til hjelp. De ble slått med en slik blindhet at de tankeløst ga seg over til drikkelag i teltene i stedet for å forberede seg fornuftig til krigen. Midt i dette ble de plutselig overrumplet av Akabs folk, og seieren ble Israels.

Et år etter gjorde Benhadad et nytt forsøk på krig, og det endte enda ulykkeligere. I sin hedenske blindhet spottet han Israels Gud. Han påsto at han hadde tapt forrige gang, og Israel vunnet, fordi Israel hadde kjempet mot ham fra fjellene, og at deres Gud bare var en Gud som kunne hjelpe på fjellene. Derfor trodde han at det skulle gå bedre denne gangen, bare han kunne få slåss med israelittene på sletten. For, sa han, Gud er ikke en Gud i dalene; på slettene kan han ikke hjelpe.

Denne underlige tanken hos hedningen Benhadad må komme av at hedningene tilla hvert folkeslag, hvert land og sted, ja, hver bygd, sine egne guder som skulle beskytte dem. Kanskje trodde han også at israelittene var uovervinnelige på fjellene fordi loven ble gitt på Sinai-fjellet, og fordi hele Kanaans land var fullt av fjell. Nå mente han derfor at seieren skulle tilfalle ham med hans guders hjelp, bare slaget kom til å stå på åpen mark.

Men denne beregningen slo feil for den spottende hedningen. Hele verdens Gud viste ham at han var Gud både på fjellene og i dalene. Benhadad tapte for andre gang. Israels barn slo hundre tusen fotfolk av syrerne på én dag. De andre flyktet til byen Afek, og muren falt over de tjuesju tusen mennene som var blitt igjen, og som var stilt opp rundt muren for å forsvare byen.

Ja, Benhadad måtte selv flykte inn i byen. Og da han var kommet dit, løp han i ren angst, rådvill og fortvilet, fra det ene kammeret til det andre, som grunnteksten sier. Da var det at tjenerne hans foreslo at de skulle gå til kong Akab i hans sted, kledd i den ydmykeste drakt. De ville binde sekker eller trange, mørke klær om lendene og rep om hodet eller halsen og i denne sorgens skikkelse komme til Israels konge for å be ham spare Benhadads liv.

Dette skjedde, og det hadde den virkningen de ønsket. «Og de bandt sekker om lendene og rep om hodet, og de kom til Israels konge og sa: Din tjener Benhadad sier: Kjære, la min sjel leve!» Disse ordene leser vi i 1 Kong 20,32.

2.

Nattverdgjester som er til stede her! Dere forstår nok at jeg i denne skriftetalen tenker å gi inngangsordene mine en åndelig tydning som passer på en altergangsdag. Benhadads nød, da han løp fra det ene kammeret til det andre i byen, kan male for oss den rådvillheten en synder kommer i når samvittigheten våkner og han ser at den evige død er det han med rette har fortjent.

Sørgedrakten til Benhadads tjenere, sekker om lendene og rep om hodet, kan male den angeren og sønderknusingen som må finnes hos en sjel som skal få oppleve denne barmhjertigheten. Og tjenernes ydmyke bønn på sin konges vegne, «Kjære, la min sjel leve!», kan skildre de hjertelige sukkene om nåde i en vakt samvittighet, og under dem blir den sanne tro tent i hjertet.

Den gudsbespottende hedenske kong Benhadad hadde med rette forbrutt livet sitt og fortjent døden. Men med like stor rett har vi alle – ingen nevnt og ingen glemt – forbrutt det evige liv og gjort oss fortjent til den evige død. For denne overtredelsen av Guds ti bud, for denne forakten for glansen fra Moses' ansikt, for denne hardheten mot kraften i staven – ve! – for denne mangelen på kjærlighet til din Gud, for denne kaldsindigheten mot din neste, for disse syndene som du har begått i utallige urene tanker, ord og gjerninger!

For denne grunndype udugeligheten til alt godt og tilbøyeligheten til alt ondt, for at du har stampet mot brodden, for at du har trykket nåden ned, for at du har stått Ånden imot! Nattverdgjest! Nattverdgjest! Hva er du verd? Hva har du fortjent? Hva bør du få?

Bør du få det evige liv? Nei. Bør du få herlighetens krone på ditt hode? Nei. Bør du få palmer i dine hender? Nei. Bør du bli båret av englene i Abrahams fang? Nei. Bør du noen gang komme til det glade stedet der Lammet fører de

salige til livets vannkilder (Åp 7,17)? Nei. All denne store nåden, all denne evige gleden har du forbrutt.

Syndene dine har røvet hele himmelen fra deg. Det er dem du har å takke hvis du en gang blir fordømt i evighet. Å, du store, arme, elendige synder! Med rette burde du ikke leve. Nei, om Gud hadde enda en himmel ved siden av den han har, så burde du miste den også. Din rett er døden, for «syndens lønn er døden» (Rom 6,23). Blir du en gang et offer for den annen død, kan du ikke klage over at du har lidd urett. Ak, om Gud skulle gjøre sin rett gjeldende, måtte han ødelegge oss alle helt; vi er ikke verdige til å leve.

«Er det da ingen balsam i Gilead? Eller er det ingen lege der?» (Jer 8,22). Er det da ikke mulig at syndere som er skyldige til døden, kan få leve? Skal da dødsdommen fullbyrdes over oss helt uten nåde? Er det da ingen hjelp, ingen utvei til redning? Jo, ære være Gud i det høyeste! Jeg minnes et troverdig ord, fullt verdt å motta: «Kristus Jesus kom til verden for å frelse syndere» (1 Tim 1,15).

Jeg minnes at «et barn er oss født, en sønn er oss gitt» (Jes 9,6), og han førte frelsen med seg i en krybbe. Jeg minnes at Guds Sønns sjel var bedrøvet inntil døden natten før langfredag, for at våre sjeler skulle få leve. Jeg minnes at livets fyrste døde på et tre, for at vi skulle slippe å dø i evighet. Betlehem, det var i deg den helten ble født som har vunnet livet for oss. Golgata, det var på deg han døde, den Herre som ved sin forsoning har gjort det mulig for verdens og dødens barn å gå inn til livet.

Nattverdgjest! Nå er du gjenløst; for var du ikke det, fantes det ingen altergang. Dør du nå, får du selv bære skylden for det. Jeg mener: Mister du nå det evige liv, hvem andre har da satt det over styr enn du selv? Og nå vitner jeg for deg, for de ører som hører alt: Du dør uten tvil og blir forkastet fra Gud hvis du ikke føyer deg inn i omvendelsens orden og i denne ordenen kommer til kongen Jesus for å be ham om liv for din sjel.

Er du trådt opp i templet i dag med en samvittighet som sover sin søte søvn i synd og falsk trygghet, vet jeg ikke noe bedre å ønske deg enn dette (Gud høre mitt ønske!): Den gode Ånd har ikke fått vekke deg de andre gangene du har vært til skrifte. Måtte han denne gangen i skriftestolen få gjøre deg like rådvill for din sjel som kong Benhadad var for å berge sitt timelige liv.

Benhadad løp fra det ene kammeret til det andre, redd hvert øyeblikk for at livet skulle bli tatt fra ham. Hvordan er det, velsignede nattverdgjester? Har dere noen gang vært i en lignende nød for deres sjeler? En våken samvittighet synger i salmeboken vår: «Om jeg går hit, om jeg går dit, ja helt til verdens ende, slett ingen krok jeg finne må som kan min sorg avvende.» Kjenner dere dere igjen i denne forlegenheten?

Har dere noen gang i livet vært så rådville om hvor dere skulle gå for å få sjelene frelst – eller aldri? Har det aldri vært slik før, så gi Gud dere denne omsorgen for sjelen i dag! Gud la dere ikke på noen måte slippe løs fra de guddommelige hendene som vil knuse steinhjertene deres!

Skjer dette, så la deres slagne samvittigheter, deres bedrøvede hjerter, deres oppriktige anger og deres alvorlige sorg over synden – la alt dette være sekken om lendene og repene om hodet som dere i bot kryper fram med til kongen

Jesu trone! Bare i denne drakten vil han se dere, både ved nådetronen og ved nattverdbordet. Ak, kle dere i denne prydelsen som de botferdige sjelene bærer!

Hva hjelper alvorlige klær på kroppen den dagen dere går til nattverd, hvis sjelen mangler syndeangerens ydmyke drakt? Gud ser jo til hjertet. Hjertet, hjertet skal være sønderknust av lovens hammer. Hjertet skal være kledd i åndelig fattigdom. Dette er det rette smykket for altergangen.

Benhadads tjenere kledde seg som dødsfanger som har tenkt å be om livet. Det var i det minste hensikten med sekkene om lendene og repet om halsen. Hva er vi annet enn dødsfanger? Et hjerte som er tynget av stor blygsel og skam, av frykt, sorg og smerte, det passer oss best. Kom med dette hjertet fram til den saktmodige kongen Jesus, så er du velkommen.

Og hva skal du si til den himmelske kongen i denne sjelenøden? Jo, si som Benhadads tjenere: «Kjære, la min sjel leve!» Med «sjelen» mente de bare legemet. De ba om at deres konges legemlige liv måtte bli spart. Men du angrende og nådehungrige nattverdgjest, du mener mer når du roper til din Frelser: «Kjære Herre Jesus, la min sjel leve!» Du mener det helt og fullt, slik bønnen lyder: Du mener din arme sjel, som likevel er så høyt verdsatt hos Gud. Det er for den du ber. Det er for dens frelse du kjemper i omvendelsens angst.

Ak, du sukker mer enn én gang: «Å, du høylovede livets fyrste! Å, min Frelser, la min sjel leve! Min sjel burde ikke leve; den burde se døden til evig tid. Jeg vet at det er hva den med rette har fortjent, og skjedde det rett, var det ingen urett. Men jeg ber for den: La den leve! Du er jo kommet til verden for min sjels skyld. Du har jo satt ditt liv på spill for min sjel. Du har jo lidd ondt på jorden i over tretti år for min sjel.

Du sier jo selv at du forlater de nittini i ødemarken og går etter én eneste sjel til du finner den (Luk 15,4). Her er min ene sjel. Herre Jesus, frels den, berg den, vis nåde mot den, la min sjel leve! Jeg har hørt tale om at man kan finne nåde for dine øyne. Herre Jesus, la min sjel finne denne nåden! Jeg har hørt tale om at det finnes en himmel og en evig salighet. Herre Jesus, la min sjel få nyte denne himmelen!

Jeg har hørt tale om at du forlater synder. Herre Jesus, la min sjel få erfare denne forlatelsen! Jeg har hørt tale om at det finnes en sjø som brenner med ild og svovel (Åp 21,8). Herre Jesus, la meg aldri komme i denne sjøen! Du evige Gud, la meg ikke bli kastet bort i helvetes brennende ild! Vær meg barmhjertig! Ja, å Jesus, la min sjel leve!»

Velsignede nattverdgjester! Å, hvor godt ville det ikke være om alle deres hjerter hungret slik etter nåden! Å, da skulle det runge i himmelen av den søte lyden når dere nå leser syndsbekjennelsen som følger: «Barmhjertige Gud og kjære himmelske Far …»

3.

Ikke alle som sier med munnen: «Vi har syndet med våre fedre» (Sal 106,6), kjenner syndene sine rett. Ikke alle som sier med munnen: «La din miskunn snart komme oss i møte, for vi er langt nede!» (Sal 79,8), roper av hjertet om barmhjertighet. Ikke alle som sier med munnen: «Hjelp oss, vår frelses Gud, til ditt navns ære!» (Sal 79,9) og så videre, sukker med lengsel om hjelp for sjelen

sin. Og alle de sjelene som bare fører denne bønnen på leppene: «Herre Jesus, la min sjel leve!» – de får visst ikke leve.

Altså er det ikke alle nattverdgjester som har syndenes forlatelse i dag. Nei. Det er nok en hard tale for deg, du ubotferdige altergjest – du som nødig vil høre at du er bundet i himmelen og på jorden (Matt 16,19). Du vil ikke høre at syndsregisteret ditt ikke blir utslettet med Kristi blod så lenge du er slik, og at syndene dine er like uforlatte når du går hjem, som da du gikk hit. Men hvor hardt dette enn er, er det likevel sant. Jeg forkynner det for deg på min Guds vegne for at din sovende samvittighet skal våkne.

Men min Jesus, min Jesus! Hvor få det enn måtte være blant altergjestene her som kommer fram til ditt dekkede bord med virkelig sultne og tørste hjerter, så har du kanskje likevel noen slike. Noen søker deg i syndeangerens sørgedrakt. Noen har oppriktig bestemt seg for å gå til deg og be om liv for sjelene sine, som er skyldige til døden. Noen banker med bønnen på ditt milde hjerte og roper på din barmhjertighet, helt til ropet deres trenger gjennom skyen: «Herre Jesus, la våre sjeler leve!» Og disse nattverdgjestene har min Jesus befalt meg å tilsi syndenes forlatelse i hans sted.

Til dem roper jeg i hans sted og i hans navn: Bedrøvede nattverdgjester! Kongenes Konge i himmelen har alt hørt de utrettelige sukkene deres på jorden. Som dere har bedt, skal det skje dere. Dere er kommet hit med sekk om lendene og rep om halsen (1 Kong 20,32) – det vil si: hjertelig bedrøvet over syndene deres. Gå nå hjem igjen, løst fra syndene! Dere har bedt: «Herre Jesus, la våre sjeler leve!» Amen, amen, ja, ja, slik skal det skje! Sjelen deres skal leve! I Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn. Amen.

Skriftetale 4: Blodrøde synder

Mildeste Herre Jesus!
Med ditt uskyldige blod,
den skjønne purpurflod,
to bort misgjerningen min!
Styrk meg så med trøsten din.
På min synd du ei tenke,
i havets dyp den senke! Amen.

I Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn. Amen.

1.

«Om deres synder er som purpur, skal de bli hvite som snø, om de er røde som skarlagen, skal de bli som den hvite ull.» Dyrebare og trøsterike ord! Herlige ord som vederkveger sjelen! Å, om hjertet var aldri så bedrøvet, om samvittigheten var aldri så slått, om synderen var aldri så dypt nedbøyd under tyngden av sine misgjerninger – så synes jeg likevel at disse ordene må kunne reise ham opp igjen og gi ham mot i Jesu navn.

I ordene foran teksten for skriftemålet vårt holder Gud syndene fram for jødene med de aller sterkeste uttrykk. Mot dette kom jødene med fem forskjellige matte og usle unnskyldninger. Med dem trodde de at de kunne få tilstanden sin til å se mer tålelig ut i Guds øyne. Men hvor vakker innvendingen enn var, kunne de umulig blende den Allseende.

Likevel sier han dem rett ut i dette kapitlet at alle deres offer, all deres bønn og gudstjeneste slett ikke var til behag for ham så lenge sinnet deres var ubotferdig. Alt, alt var en vederstyggelighet for Herren. I stedet for den falske gudstjenesten viser han dem til en gudstjeneste som skjer i ånd og sannhet. Men han lar dem også forstå at de ikke blir skikket til den før de har fått en sann omvendelse i hjertet og kan bære troens sanne frukter.

Han oppmuntrer dem på det ømmeste og inderligste til denne omvendelsen. Han går så langt at han tilbyr seg å gå i rette med de arme synderne, og han lover at saken skal gå riktig godt for alle angrende sjeler blant dem. Ja, den milde Herre forsikrer i teksten vår at dette skal bli utfallet av saken: «Om deres synder er som purpur, skal de bli hvite som snø, om de er røde som skarlagen, skal de bli som den hvite ull.» Disse ordene finner vi i profeten Jesajas første kapittel, vers 18.

2.

Å, hvor godt, hvor ubeskrivelig godt det går med en synders sak hos Gud når den får en så lykkelig ende at synder som er som purpur, skal bli hvite som snø, og synder som er som skarlagen, skal bli som den hvite ull! Men jeg bør forklare litt dette sterke bildet som Herren her bruker om syndene og syndenes forlatelse.

Her nevnes synder som er røde som purpur, og synder som er som skarlagen. Her sies det at synder som er røde som purpur, kan bli hvite som snø, og synder som er som skarlagen, kan bli som den hvite ull. På Guds Ånds eget språk lyder ordene slik: «Om deres synder er skarlagenrøde, skal de likevel bli snøhvite, og om de er purpurrøde, skal de likevel bli som hvit ull.»

Den røde fargen skal male hvor forferdelig stor syndeskylden er, og den hvite fargen skal male uskyld og rettferdighet, som er det motsatte av synden. Syndene sammenlignes med skarlagen og purpur, som begge er helt røde. Rettferdigheten sammenlignes med den hvite snøen og med ren, hvit ull. Det som er rødt som skarlagen, sier Gud, skal bli hvitt som snø, og det som er rødt som purpur, skal bli hvitt som den hvite ull.

Noen vil føre ordet i grunnspråket som vi oversetter med «skarlagenrød», tilbake til et hebraisk ord som betyr «å fordoble». Grunnen er at skarlagen etter det som fortelles, ble dyppet to ganger i den røde fargen for å få en riktig høyrød farge. Det er jo også sikkert at det som farges rødt to ganger, må få en sterkere farge enn det som bare dyppes én gang.

Er det slik, så har Gud med dette ordet i teksten villet beskrive med enda større ettertrykk hvor forferdelige syndene er. Da mener han: Syndene deres er langt mer forferdelige enn skarlagenet er rødt etter at det er dyppet to ganger i den røde fargen.

Skulle noen undre seg over at det nettopp er den røde fargen som betegner syndene, kan vi svare: Offerdyrenes røde blod som ble utøst, skulle alltid være et bilde på at folket hadde fortjent døden. Da betyr teksten: Om syndene deres er skarlagenrøde og purpurrøde – det vil si: fortjener døden – skal de likevel bli snøhvite.

Det samme gjelder det ordet i grunnspråket som svarer til «purpurrød». Der står et ord som betegner en helt rød farge, omtrent slik en ser den på roser som nettopp er sprunget ut, eller på varmt blod, eller ytterst på tuppene av en sterk ildslue. Gud bruker disse sterke bildene for å beskrive synden ettertrykkelig i all dens gru.

Herren sier nå at disse syndene, som sammenlignes med det røde i skarlagenet og purpuret, skal bli hvite som snø, hvite som den rene, hvite ull. Enhver forstår vel at dette sies om syndene, men må gjelde synderen. Syndene blir som de er. De er og blir røde, det vil si: de fortjener alltid døden. De blir aldri hvite som snø eller hvit ull.

Denne hvitheten betegner renhet og rettferdighet, og da måtte en jo si at syndene blir rene og rettferdige – og det er jo urimelig. Nei, meningen er at den arme synderen selv, som erkjenner sin synd, er den som blir hvit som snø, hvit som den rene ull. Det vil si: ren i Guds øyne for Jesu skyld.

Noen fortolkere mener ellers at Herren sikter til skarlagensbåndet når han i teksten vår sier at skarlagenrøde synder skal bli snøhvite. I Det gamle testamentes tid ble dette båndet festet på den store forsoningsdagen mellom hornene i pannen på bukken som ble drevet ut i ørkenen. Ble båndet hvitt, ble jødene svært glade, for de så det som et tegn på at syndene deres var tilgitt.

Hvordan det nå enn forholder seg med dette, så er ordene en stor lindring for dem som føler seg nedtrykt og tynget av blodrøde synder som fortjener fordømmelse. Og for ingen passer de så godt som for angrende og sønderknuste skriftebarn.

3.

Nattverdgjester som er samlet her! Så mange altergjester som dere er i tallet, så mange syndere er dere. Den som ber om den hellige nattverd, vedgår åpent for Gud og mennesker at han er en synder. Du heter synder fordi du har synder.

Hvem kan regne opp alle dine synder til tallet er fullt? Hvem kan beskrive alle dine synder i hele deres gru? Hvem kan male alle dine synder med deres følger? Vil du vite tallet på dem, må jeg si til deg det Gud sa til Abraham: «Se nå opp mot himmelen og tell stjernene, hvis du er i stand til å telle dem! … Slik skal din ætt bli» (1 Mos 15,5). Slik må jeg si om dine synder: Se opp mot himmelen og tell stjernene, om du kan telle dem! Så mange er dine synder.

Vil du kjenne syndene i all deres gru, så tenk på at synden skiller deg og Gud så fullstendig at Gud likesom tar avskjed med din sjel fra den stund du begynner å elske synden. Og vil du vite syndenes følger, så husk at «vrede og harme … trengsel og angst skal komme over hver menneskesjel som gjør det onde» (Rom 2,8–9).

Å, blodrøde er dine synder! Ikke noe skarlagen, ikke noe purpur er så rødt at dine synder ikke er langt mer forferdelige enn det røde i disse stoffene. Blodrøde er dine synder mot Gud, for ham har du ikke elsket over alle ting, men heller alle ting over ham. Blodrøde er dine synder mot din neste, for kjærligheten til ham er slukket i din sjel. Blodrøde er dine synder mot deg selv, for så lenge du er uomvendt, bryr du deg ikke om din arme sjel – og det er jo den største synd mot deg selv.

Alt dette føler du ikke, du åndelig døde nattverdgjest, så lenge hjertet er følelsesløst. Alt dette ser du ikke, så lenge sjelens øyne er lukket. Nei, det er så skjult for øynene dine at du midt i dine blodrøde synder våger deg fram til det aller helligste bord, til selve Jesu nattverdbord.

Du kjenner ikke dine blodrøde synder. Du bekjenner dem ikke, du angrer dem ikke, du hater dem ikke. Du har ikke noe oppriktig forsett om å gi slipp på dem, og du har ingen sult i hjertet etter forlatelse for dem. Og likevel våger du å la deg skrive inn i kirkens altergangsbok! Likevel våger du å komme hit som et skriftebarn! Likevel våger du å sette leppene til det hellige brødet og den hellige drikken som deles ut og tas imot her! Mildeste Gud, hva slags altergang skal det bli?

Å nei, å nei! Sover du i dine blodrøde synder, så våkn opp! Ligger du i syndens skitt, så bli ikke liggende lenger, men stå opp fra de døde! «Våkn opp, du som sover! Stå opp fra de døde», står det skrevet (Ef 5,14). Hvis blodrøde synder blir

følt og angret, så er det forlatelse for dem også. Men føles skal de, angres skal de – ellers er det ingen forlatelse.

Dere som tenker å gå til Herrens bord i dag, mener vel at dere alle skal ha del i dette trøsteordet som jeg har valgt til tekst i dag. Kanskje vil dere alle rive dette nådeordet til dere, som om det hørte dere alle til. Men skal dere få ta dette ordet til dere som deres eiendom, da trengs det en annen forberedelse til nattverden enn den de fleste av våre nattverdgjester i kristenheten nå vil vite av.

Her hjelper det ikke at en i nattverdsuken tar fram en bok å lese i. Her hjelper det ikke at en den uken lever et mer stille liv enn ellers: ikke banner så ofte som ellers, holder seg mer fra drukkenskap enn ellers, ikke bråker slik i huset som ellers og i det ytre er noe mer stille enn ellers. Her hjelper det ikke at du i nattverdsuken synger gudelige salmer oftere enn du er vant til.

Her hjelper det ikke at du den dagen du går til nattverd, kler deg i en mer alvorlig drakt, går stille til kirken, sitter stille under skriftemålet, sender opp noen tomme sukk og feller noen tårer. Nå mener du vel at du med denne forberedelsen ikke skal ete og drikke deg selv til dom. Nå tror du vel at du visst ikke blir skyldig i Herrens legeme og blod. Og nå tenker du at du kan våge å bruke ordene jeg begynte med, om deg selv: at dine blodrøde synder skal bli hvite som snø ved denne altergangen.

Men gjenløste nattverdgjester! Jeg forsikrer dere i min Guds og Frelsers navn at det trengs noe annet om dere skal ete og drikke verdig i dag, og om ordene jeg begynte med, skal være skrevet til trøst for dere. Gud, som ser hjertene, kjenner dere alle best.

Om det blant disse altergjestene er mange, eller flere, eller bare noen få sønderknuste gjester som hungrer etter nåde – Herre, det vet du, som vet alle ting. At ikke alle blir verdige gjester i dag, det tror jeg – Gud høre min klage! At det ikke skulle være en eneste verdig nattverdgjest blant så mange, det vil jeg med Jesu hjelp ikke tro.

Men la det nå være at noen her føler sine blodrøde synder. La det være at noen her angrer disse syndene virkelig av hjertens grunn. La det være at her er et par nattverdgjester som roper inderlig fra dypet til Herren Jesus om at han av bare nåde vil rense dem med sitt blod, så de blir rene (Sal 51,9). Vel! Det er nettopp for dere, kjære sjeler, at teksten for mitt skriftemål står skrevet i Jesajas første kapittel.

Syndene deres kan sannelig være svært store, ja, de kan til og med være blodrøde. Men åpne ørene og hør hva han sier, han som mildt forlater synder: «Om deres synder er som purpur, skal de bli hvite som snø, om de er røde som skarlagen, skal de bli som den hvite ull.» Les med hjerte og munn når dere nå leser vår vanlige syndsbekjennelse med meg: «Barmhjertige Gud og kjære himmelske Fader!» osv.

4.

Å, hvor inderlig det skulle glede meg om alle disse sjelene som har meldt seg til altergang i dag, var så rørt av Ånden, så slått av loven, så bedrøvet over synden og så sultne etter nåden at jeg kunne forkynne dem alle syndenes forla-

telse og forsvare denne handlingen for Gud og hans hellige engler! Å, for en høytidsdag dette da skulle være i himmelen!

Å, for en glede det da skulle bli blant Guds engler over så mange verdige nattverdgjester! Å, for en glede det da skulle være for meg som lærer snart å få være vitne til det salige byttet mellom botferdige synderes tårer og Jesu legeme og blod!

Men dessverre, så godt står det ikke til ved våre alterganger i kristenheten! Å, det er visst ikke alle blant disse gjestene som har syndenes forlatelse. Jeg kan visst ikke si til alle at deres blodrøde synder skal bli snøhvite. Og kanskje er det bare de færreste av disse altergjestene som er så lykkelige i dag.

Men dere er vel ikke alle sammen løpt til dette bordet med sovende samvittigheter. Her må vel være en eller annen våken samvittighet blant så mange. Dere har vel ikke alle steinharde sjeler i dødelige legemer. Her må vel være et eller annet sønderknust hjerte blant så mange.

Og til dem roper min Jesus, og til dem roper jeg på hans vegne: Deres Frelser har for deres skyld mange ganger vært blodrød. Hele hans legeme var blodrødt i Getsemane. Hodet hans ble blodrødt av tornekronen. Ryggen hans ble blodrød av hudstrykingen. Hendene og føttene hans ble blodrøde av naglene som ble drevet inn. Siden hans ble blodrød av lansestikket.

Og for denne deres blodrøde Forløsers skyld skal nå deres blodrøde synder bli hvite som snø, og om de så var som skarlagen, skal de likevel bli som den hvite ull. Amen. I Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn. Amen.

Skriftetale 5: Det øde stedet (ved sykesengen)

Til dine sår, Herre Jesus, jeg nå iler
for å få min synd avtvettet;
ved ditt blod all smitte blir
avvasket, rent utslettet.
All min byrde du båret har,
for meg til korset festet var,
bespottet, pint og plaget. Amen.

I Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn. Amen.

1.

«Men da det led mot kveld, kom disiplene til ham og sa: Stedet er øde, og tiden er alt forløpt. Send derfor folket fra deg, så de kan dra bort i landsbyene og kjøpe seg mat!»[1] Slik forteller evangelisten Matteus at Jesu disipler sa til sin Mester – deres, vår og hele verdens Frelser. Det var den rørende gangen da han med sitt kraftige ord mettet sjeler og legemer hos over fem tusen mennesker – ved den overnaturlige velsignelsen han la i fem byggbrød og to fisker.

Folket hadde i flokk og følge løpt til Frelseren, både fra byene og fra landet. Alle kom for å få høre de kraftige prekenene som den høylovede Forløseren holdt. De hadde også med seg en stor mengde syke. De tenkte å be den velsignede Hjelperen i nøden om at han også ville gi disse syke helsen tilbake.

Jesus var nå på et øde sted. Dit hadde han seilt i en båt for å få være alene. Der sto han og så den store mengden folk som likesom kjempet med hverandre om hvem som først skulle nå fram til ham. Han så dem, og hans innerste ble rørt av medlidenhet ved dette synet. Han ble ikke lei av at de stormet til ham, og han viste dem ikke bort. Nei, han tok vennlig imot dem alle.

De ble forsømt av sine egne sjelesørgere – det visste han. Derfor begynte han med deres arme sjeler. Han ville først mette dem med livets ord, og derfor forkynte han for dem med sin vanlige myndighet og kraft. Da prekenen var slutt, tenkte han også på legemene deres, som var blitt sultne under en lang og trettende reise. Også dem kunne hans undergjørende hånd mette midt i ødemarken.

[1] NB: «Stedet er øde, og det er alt sent på dagen.»

At Jesus hadde bestemt seg for dette, visste ikke disiplene. Derfor gikk de til ham da det led mot kveld, og sa: «Stedet er øde, og tiden er alt forløpt. Send derfor folket fra deg, så de kan dra bort i landsbyene og kjøpe seg mat!» Denne beretningen finner vi i Matteusevangeliet, kapittel 14, vers 15.

2.

Jeg synes denne teksten gir meg anledning til flere rørende og bevegende påminnelser. De passer for deg, dyrekjøpte sjel, som nå på sykesengen tenker å ta imot Jesu Kristi legeme og blod i hans hellige nattverd.

Den første påminnelsen jeg vil gi deg for å røre ditt hjerte, er denne: Stedet er øde. Ødemarken der Frelseren mettet fem tusen menn, var tom for føde og livsopphold for legemet. Like tom er hele verden. Like tomme er alle andre mennesker i verden, og like tomme er vi selv av naturen for alt som kan nære og holde våre arme sjeler oppe til et evig liv.

Om alt annet enn Gud og hans nåde, om alt annet enn Frelseren og hans kjærlighet, om alt annet enn Den Hellige Ånd og hans trøst – om alt annet kan en med rette rope: Stedet er øde! Eller si meg: Hva er det vel i hele verden som virkelig kan tilfredsstille den udødelige sjel? Å, ingenting, ingenting! Her er alt underlagt forgjengelighet. Stedet er øde.

Hva er det vel i alle verdens skatter – i alt dens skinnende gull, i alt dens gods og gårder, i all dens prakt og ære – som kan lindre en menneskesjel når den i sin angst under omvendelsen ikke vet noen utvei til ro? Å, ingenting, ingenting! Stedet er øde.

Hva slags trøst kan en vel få hos andre mennesker når samvittigheten våkner og skriker etter fred og ro? Å, da er det sannelig godt å treffe for eksempel en erfaren sjelesørger og få råd av ham om hvor en skal ta veien med sitt beklemte hjerte. Men han kan likevel ikke gjøre mer enn å tale trøstende ord. For selv kan han ikke trøste. Nei, også her må jeg rope: Stedet er øde.

Ja, kjære sjel! Se deg om her i verden hvor du vil – du skal likevel ikke finne virkelig ro eller sann trøst for din sjel noe sted. Nei, verden gir sorg og smerte, og nød og død står parat. Her er øde og tomt for all ro og fred. Her er øde og tomt for all trøst og lindring. Her er øde og tomt for alt som kan glede en sorgtynget sjel når alle syndene begynner å trykke den. Ja, en kan rose verden så mye en vil, men det er og blir likevel sant: Stedet er øde.

3.

Den andre påminnelsen som jeg i åndelig forstand henter fra teksten for skriftemålet for å røre ditt hjerte, er denne: Det blir kveld, og tiden er alt forløpt. Skynd deg til Jesus og kjøp mat for din sjel hos ham! Denne påminnelsen bør sannelig røre hvem som helst, enten han er frisk eller syk. Men den bør likevel gå helt særlig til hjertet på deg som nå skal ta imot din Frelsers nattverd i sengen din.

Dyrekjøpte sjel! Hvor inderlig bør det ikke røre deg å høre disse ordene: Det blir kveld, og tiden er alt forløpt! Ditt liv hadde sin morgen da du ble født. Livet ditt kan jeg kalle dagen, og dødsstunden som venter deg, er kvelden. Det lir alt fort mot denne kvelden. Det mørkner mer og mer mot livets kveld. Dagen er jo aldri så lang at vi ikke må vente kvelden. Tiden er alt forløpt.

Ennå er du i tiden, kjære sjel. Ennå roper Herrens tjener til deg: «Det er ennå rom» (Luk 14,22). Ennå banker Frelseren på den døren vi kaller ditt hjerte (Åp 3,20). Ennå rekker Gud sine milde hender ut mot deg og tilbyr deg hjelp til å komme opp av syndens dype gjørme. Den velbehagelige tid er ennå ikke slutt. Guds nådeport er ennå ikke lukket.

Men å, hvor fort den løper! Den flyr jo av sted fortere enn en veverskyttel kan løpe over flere hundre tråder i en vev (Job 7,6). Se, tiden går og klokken slår, evigheten står for døren. Før du vet ordet av det, er du inne i evigheten, kjære sjel. Før du vet ordet av det, står du for den største av alle domstoler, Jesu Kristi domstol – og den som vil møte med glede for den domstolen, bør være godt forberedt.

Å, jeg ber deg så innstendig som jeg noen gang kan be. Jeg ber deg, så sant du vil ha en frelst sjel: Skynd deg til Jesus og kjøp mat for din sjel hos ham! Er du ennå ikke kommet til Jesus ved troen, da trenger du mer enn noen annen å skynde deg. Det haster, for kanskje har du ikke så lenge igjen av din nådetid.

Men ser du ingen fare for din sjel, og tror du at det ikke har noen nød i all evighet, så skynder du deg ikke. Og kjenner du ikke syndene dine i deres gru, så setter du heller ingen pris på Jesus og hans nåde. Og den en ikke setter pris på, skynder en seg heller ikke til.

Måtte da min Herre og min Gud vekke din samvittighet om den ennå ikke er vakt! Min Herre og min Gud gjøre deg så bekymret for din sjels frelse som fangevokteren var da han spurte: «Hva skal jeg gjøre for å bli frelst?» (Apg 16,30). For blir du bare riktig våken, blir du bare riktig rådvill om hvordan du skal få sjelen din reddet, da vet jeg sikkert at du skynder deg til Jesus.

Ja, jeg vet at når du da ber om nåde, så ber du av hjertens grunn. Da blir Jesus uunnværlig, kjær og dyrebar for din sjel. Og da leser du ikke bare med munnen, men også med hjertet denne syndsbekjennelsen: «Barmhjertige Gud og kjære himmelske Fader!» osv.

4.

Nå har du, dyrekjøpte sjel, talt med din kjære himmelske Far i denne bønnen. Du har beskrevet din sjels elendighet for ham, og du har ropt til ham om en nådig forlatelse. Din himmelske Far bor riktignok høyt, for han bor «i det høye og hellige» (Jes 57,15). Men hvor høyt han enn bor, hører han likevel nøye hvert sukk fra deg i denne stund.

Den allvitende Far vet om du er et botferdig skriftebarn eller ikke. Han vet om du har erkjent hvor avskyelige syndene dine er, eller ikke. Han vet om du hungrer etter hans uvurderlige nåde eller ikke. Jeg vet det ikke, for jeg er et syndig menneske. Men han som ser inn i alles hjerter, kjenner dette til punkt og prikke.

Er du nå en sjel som er truffet av din himmelske Brudgoms slag? Er du en sjel som er bedrøvet over syndene dine av hele ditt hjerte? Er du en sjel som er dypt fornedret for Jesu nådetrone? Er du en sjel som lengter inderlig etter Jesus, din Frelser? Å, til lykke da, kjære sjel! Til lykke med et velsmakende måltid i din Jesu nattverd!

La det være at ditt livs kveld snart kommer. La det være at din tid snart er forløpt – vær ikke forferdet! I Frelserens hellige nattverd er det ikke noe øde sted. Der er det føde for din sjel som hungrer etter nåde. Amen. I Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn. Amen.

Skriftetale 6: Synderinnen

Rettferdige Gud og strenge!
Hør min bedrøvede røst,
og vent dog ikke så lenge;
send meg din hjelp og den trøst
mitt hjerte etter roper
som hjorten etter vann;
på deg alene jeg håper,
din hjelp jeg savne ei kan. Amen.

I Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn. Amen.

1.

«Hun stilte seg bak Jesus, ved føttene hans, og gråt. Hun begynte å væte føttene hans med tårer og tørket dem med håret sitt, og hun kysset føttene hans mange ganger og salvet dem med salven.» Vil noen vite hvordan han skal bli salig? Ønsker noen å lære hvordan en verdig nattverdgjest skal være? Vil noen se et bilde av en botferdig menneskesjel, et angrende skriftebarn, en vel skikket altergjest og en sann nådegjest? Da skal han lese teksten for skriftemålet, som jeg nettopp har lest. Der står den beste beskrivelsen og den vakreste skildringen av det.

Den handler om en dypt falt, svært bedrøvet og hjertelig nådehungrig kvinne. Da Jesus levde her i kjødet, oppsøkte hun Frelseren mens han satt til bords hos en fariseer. Siden Jesus var et menneske som andre, trengte han også mat som andre. Derfor kom han gjerne til et måltid når noen innbød ham.

En gang innbød en fariseer ham til middag, og han kom. Da han var kommet inn i fariseerens hus, satte han seg straks til bords. Han så seg ikke først nysgjerrig omkring og betraktet huset, slik nysgjerrige gjester pleier å gjøre. Han brukte heller ikke vannet og oljen som sto parat i rommet, og som i Østen ble brukt til forfriskning.

Nei, den store vennen av arme syndere visste hvem som skulle komme. Han visste at en angrende synderinne lette etter ham i byen, og at hun uten å nøle ville komme inn i dette rommet for å treffe sin sjels Forløser. Derfor satte han seg til rette så fort han kunne, for at den bekymrede og angrende kvinnen, som snart kom inn, lettere skulle komme nær ham.

Kvinnen hadde fått høre at Jesus spiste middag på dette stedet. En kunne synes at hun ikke burde ha løpt slik inn på Frelseren under måltidet. Hun burde

heller ha latt ham få spise i fred, som en sier, og ventet på en mer beleilig og passende anledning et annet sted. Men det tillot verken angeren eller kjærligheten hennes.

Hennes dype sorg over synden og hjertelige kjærlighet til Jesus drev henne til å oppsøke sin store Forbarmer så fort det var mulig. Hun kunne på ingen måte vente lenger. Hun måtte inn til den milde Mellommannen midt under middagen. Hun var viss på at han i sin vanlige godhet ikke ville ta anstøt av det.

Hun kom inn og hadde med seg et glass med salve. Da hun var kommet inn, gikk hun ikke bort til verten i huset eller til noen av de andre gjestene ved bordet. Nei, der hennes skatt var, der var også hennes hjerte (Matt 6,21). Hennes høyeste skatt, hennes Jesus, satt ved bordet blant de andre, og på ham var alle hennes blikk rettet. Bort til ham gikk hun, og der ble hun stående. «Hun stilte seg bak Jesus, ved føttene hans», sier Lukas.

Her ville hun ta plass, uten på noen måte å skryte av det hun gjorde. Ingen mennesker hadde lært henne dette. Nei, kjærligheten, kjærligheten lærte henne – hun hadde ingen annen forskrift. Her sto hun uten noe skryt. Hun sto ved Jesu føtter, og hun sto der gråtende. Hun utøste det kosteligste av alt vann: tårer av bot og kjærlighet. Tårene var så mange at hun vætte Jesu føtter med dem. Hun kunne nå føttene hans, for jødene lå til bords etter sin skikk.

Hun hadde slått ut håret og latt det henge løst og flagrende, slik en vanligvis gjorde i sorg. Hun så bare urenhet i tårene sine og syntes de var uverdige til å bli liggende på så dyrebare føtter som Jesu føtter. Derfor tørket hun dem av med sitt lange, utslåtte og løst hengende hår.

Hun kysset også Frelserens føtter. Vi leser ikke noe sted at vennene hans, ikke engang disiplene, fikk kysse ansiktet hans, som hadde noe særegent ved seg. Vi leser ikke engang at han kysset de små barna. Forræderen var den eneste som våget seg inn på Jesu ansikt med sin urene munn. Ellers har dette ansiktet alltid vært urørt og ubesmittet av syndig kjød. Denne gangen, ved måltidet hos fariseeren, var han så nådig at han lot synderinnen, som lengtet etter nåde, kysse føttene hans.

Dessuten salvet hun dem med salve. Ellers var det skikk i de landene å salve hodet med olje. Men det våget hun ikke, av ren ydmykhet i hjertet. Hun var glad for at hun fikk lov til å salve Forløserens føtter.

Dere hører jo, kjære venner, at jeg likesom leter etter ord for å uttrykke alt det rørende som ligger i denne historien. Jeg må enda en gang gjenta det Lukas først forteller om denne åndelig fattige kvinnen – dette store forbildet for sjeler som lengter etter frelse: «Hun stilte seg bak Jesus, ved føttene hans, og gråt. Hun begynte å væte føttene hans med tårer og tørket dem med håret sitt, og hun kysset føttene hans mange ganger og salvet dem med salven.» Disse ordene kan dere lese i Lukasevangeliet, kapittel 7, vers 38.

2.

Nattverdgjester som er samlet her! Så sant som Jesus, mens han vandret på jorden, satt og spiste ved et syndig menneskes bord da synderinnen kom inn til ham, så sant skal også dere i denne stund få spise ved den milde Frelserens nattverdbord. Hun som stilte seg bak Jesus under måltidet, var en synderinne.

Og hva annet er dere, som i dag tenker å ta imot Herrens hellige nattverd? Hva er dere vel annet enn syndere og synderinner, så mange som dere er?

Eller hvem blant dere våger å tre fram for Guds ansikt og tale slik: «Store og hellige Gud! Jeg har aldri forbrutt meg mot et eneste bud i hele din hellige lov. Jeg har aldri forsett meg i kjærligheten til deg, min Gud! Jeg har aldri forsett meg i kjærligheten til min neste. Aldri har jeg syndet i tanker, aldri i ord og aldri i gjerninger»? Nei, nei! Slik kan aldri noe av Adams falne barn tale.

Sannelig, sannelig, vi er syndere like så vel som synderinnen som gikk inn i fariseerens hus. Men om vi er like ydmykede syndere som hun, like sønderknuste syndere som hun og like hjertelig nådehungrige syndere som hun, det er et annet spørsmål. Og nå overlater jeg til deres egne samvittigheter å gi et oppriktig svar.

Nettopp slike sjeler burde Frelseren få se ved sitt nattverdbord, som han selv har innstiftet, hver gang dette bordet dekkes i våre kristne menigheter. Der burde han aldri få se andre enn slike. Der burde han aldri få se den egenmektige synderen, aldri dåren som lever i en død tro, aldri den egenrettferdige stakkaren, aldri den blinde hykleren, aldri den ynkverdige frafalne. Et annet syn burde min Jesus få se ved dette høye bordet.

Gjenløste altergjest! Jeg sier deg i Herrens navn: Hit burde du aldri komme uten at din samvittighet var like inderlig våken som hos denne vakte og botferdige synderinnen. Hit burde du aldri komme uten at Gud ved sin Ånd hadde fått trå like kraftig på hovmodets hode i deg og senke deg like dypt ned i den åndelige fattigdom som synderinnen.

Hit burde du aldri komme uten at nåden hadde fått knuse steinhjertet i deg slik den hadde knust det i henne. Hit burde du aldri komme uten at du hungret like alvorlig etter en smule av Jesu nåde som denne ydmyke kvinnen, som lengtet slik etter nåde. Det er en forferdelig forblindelse fra Satan at du våger deg fram til dette makeløse måltidet så lenge din sjel ikke er kommet i denne tilstanden.

Så gledelig som det var for den milde Forløseren å ta imot synderinnen i fariseerens hus, så smertelig er det for ham å se deg ved sitt bord i den ulykkelige tilstanden du er i. Men du min medvandrer til evigheten, du menneskesjel som er så høyt aktet i Guds øyne fordi du er gjenløst! Ingen tvinger deg jo til å være en så ulykkelig nattverdgjest ved alle dine alterganger. Det kunne jo være annerledes.

Du kunne jo la deg si noe i Jesu navn. Du kunne jo la deg be når vi ber på Kristi vegne (2 Kor 5,20). Du kunne jo en gang la deg overtale til å gå inn gjennom den porten og på den veien som fører til livet (Matt 7,14). Du kan jo få den samme nåden som synderinnen, bare du vil gå den samme veien som hun.

Først var synderinnen blitt rørt av Guds nåde, som rører alle sjeler, og hun slo ikke disse rørelsene bort. Nei, hun adlød dem, og det ble hennes evige lykke. Slik er også du, ubotferdige nattverdgjest, svært ofte blitt rørt av den samme Guds forekommende nåde. Jeg ber deg for Kristi døds skyld: Adlyd disse himmelske kallene, slik synderinnen gjorde! Og adlyder du, skal du aldri i evighet angre det.

Synderinnen våknet opp av syndens søvn og begynte med åpne øyne å se hvilken fare sjelen hennes var i. Å, du nattverdgjest som ennå sover i synden! Så våkn også du opp, for din frelses skyld, av den fryktelige dvalen der du så lenge har ropt: «Det har ingen nød i all evighet!» Se i nådens lys at det er større fare på ferde enn du nå tror.

Synderinnen lot Den Hellige Ånd slå med lovens stav på klippen i hjertet hennes helt til klippen ga vann (4 Mos 20,11) – jeg mener: til de botferdige omvendelsestårene begynte å renne nedover kinnene hennes. Å, kunne bønner og sukk kvalt av tårer hjelpe, så ber jeg hver enkelt blant dere som ennå ikke har gjennomgått denne sønderknusingen av hjertet: La Ånden selv få arbeide med ditt hjerte slik at det kan bli like bedrøvet og sønderknust som synderinnens hjerte var.

Synderinnen lengtet ikke etter noe i hele verden så høyt som etter Jesus. Hun kunne unnvære alt, men ikke Jesus. Hun kunne gi avkall på alt, men ikke på Jesus. Det var derfor hun sporet opp at han var innbudt til middag hos fariseeren. Og hvem skulle vel dit om ikke hun?

Ja, du åndelig bedrøvede nattverdgjest, her er himmelens port. På dette beror hele din evige frelse. Før du ved troen kommer til Jesus, får du aldri noen varig trøst for din sjel. Før det får du aldri noen grunnfestet ro i samvittigheten, aldri noen virkelig glad dag i verden og aldri noen himmelsk vederkvegelse i nattverden.

Så rett da alle din sjels lengsler mot Jesus! Så treng deg da fram til Jesus med inderlige sukk fra hjertet! Så rop da – om du har lært å rope – om evig barmhjertighet hos Jesus! Du treffer ham nok ikke nå personlig og synlig ved et middagsbord hos noe menneske i verden – for da vet jeg sikkert, du dypt bedrøvede sjel, at du ville dit, koste hva det koste ville. Men du treffer ham i Ordet, om du søker ham i bønn.

Så be da lenge og vedholdende om nådig forlatelse for alle dine synder, inntil du får et nådig svar både i himmelen og i ditt hjerte. Så væt da din Frelsers føtter med dine tårer, og tørk dem i ånden med troens og kjærlighetens hår. Ja, kom nedbøyd som synderinnen fram til den himmelske Fars nådetrone, og legg denne bønneskriften fram for den milde Far: «Barmhjertige Gud og kjære himmelske Fader!» osv.

3.

Før synderinnen tok avskjed med Frelseren og gikk ut av fariseerens hus, fikk hun dette nådefulle tilsagnet fra Jesu egen munn: «Dine synder er deg forlatt … Din tro har frelst deg. Gå bort i fred!» (Luk 7,48.50). Det samme tilsagnet venter dere nå alle sammen å få fra meg før dere går fram til dette alterbordet. Men denne nåden kan umulig bli dere til del så lenge hjertene deres ikke er slik synderinnens var.

Den himmelske Kongen Jesus ser nøye på dere i denne stund. Med sine granskende øyne ser han etter hva slags gjester som innfinner seg ved hans bord. Om samvittighetene deres sover eller er våkne, det ser han. Om hjertene deres er trygge i synden eller sønderknuste, det ser han. Om lengselen deres er rettet mot Jesus over alt annet, eller mot alt annet over Jesus, det ser han.

Og er dere kommet hit med sovende samvittigheter og hjerter som er trygge i synden, så kunne det sannelig ikke forsvares verken for Gud eller mennesker om jeg brukte Jesu ord til synderinnen og sa til dere: «Syndene deres er dere forlatt. Troen deres har frelst dere. Gå i fred til Jesu nattverdbord!» Nei, det ville sikkert være det groveste misbruk av Frelserens ord.

For syndenes forlatelse tilhører ikke dere så lenge sjelen deres er slik den nå er. Tro har dere ikke, og da kan den heller ikke frelse dere. Og med fred – med ro i sjelen og fred i samvittigheten – går dere visst ikke hjem i dag, selv om dere kanskje innbiller dere det.

Men Jesus kjenner alles hjerter. Jesus vet svært nøye hva slags sjeler han tar imot ved sitt nattverdmåltid i dag. Han kjenner vel noen blant disse altergjestene som ligner den botferdige kvinnen denne skriftetalen har beskrevet. Og til disse sjelene har jeg fullmakt og befaling til å tale disse trøsterike ordene i hans navn og i hans sted, han som forlater syndene:

Syndene – de fine og de grove syndene, de små og de store syndene, syndene som er flere enn sandkornene, syndene som er flere enn hårene på hodet – alle syndene er dere forlatt, dere som ligner den nådehungrige synderinnen! Dere vil gjerne bli frelst. Dere ber så hjertelig om at han som heter Frelser, vil frelse deres arme sjeler. Og se, denne bønnen er hørt: Troen deres har frelst dere. Gå, kjære sjeler, i fred til dette hellige bordet, og gå siden i fred hjem til husene deres! Amen. I Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn. Amen.

Skriftetale 7: Kongen går inn for å se på gjestene

Mildeste Herre Jesus!
Å, vil du nå i denne stund
på grønne eng meg lede,
ved friske vann, og samme stund
et bord for meg berede,
så at min munn og så min sjel
må av din Faders nådevell
seg kunne vederkvege. Amen.

I Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn. Amen.

«Men da kongen gikk inn for å se gjestene …» (Matt 22,11).

Mildeste Herre Jesus!
Du ville nå i denne stund
på grønne eng meg lede,
ved friske vann, og samme stund
et bord for meg berede,
så at min munn og så min sjel
må av din Faders nådevell
seg kunne vederkvege. Amen.

I Guds, Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn. Amen.

1.

«Da gikk kongen inn for å se på dem som satt til bords.» Slik taler vår Frelser selv i en herlig lignelse om den aller viktigste granskingen som den aller største konge holder. Kongen her er den første person i guddommen, den allgode himmelske Far. For vi leser i lignelsen at han har en sønn, og denne Sønnen er jo vår Herre Jesus Kristus, den velsignede Frelser.

Gjestene er gjenløste mennesker, men så ulike i sjelen at den ene flokken er folk som forakter Gud og hans Sønn, og den andre flokken folk som oppriktig elsker Gud og hans Sønn. Og granskingen er det dype og grundige blikket som den allvitende Gud ser alle menneskers hjerter med. Ingenting slipper unna hans øyne, som oppdager alt; han ser hvordan det står til i hver eneste arme sjel.

For sammenhengens skyld bør jeg nevne at kongen hadde gjort i stand et bryllup for sønnen sin. Dette bryllupet ble holdt da Sønnen ble unnfanget i jomfru Marias liv. Da var menneskenaturen bruden og Guds Sønns guddommelige natur brudgommen, og med ham ble denne bruden forent på det inderligste. Til dette bryllupet ble sjelene innbudt gjennom hele Det gamle testamente. Og da det nye begynte, ble innbydelsene gjentatt; de ble kraftig forsterket og fikk et ettertrykk som aldri før var hørt.

Nå ble bryllupsrettene gjort i stand for fullt alvor: oksene og fefeet ble slaktet. Det vil si: Guds Sønn selv ble ofret for vår skyld på korsets tre. Dette offeret blir lignet med okser og fefe fordi Frelserens offer på korset hadde sitt forbilde i de mange offerdyrene som ble slaktet i Det gamle testamente ved den levittiske gudstjenesten. Deretter, etter Kristi himmelfart, ble jødene sterkt og mektig innbudt gjennom apostlenes prekener. De skulle komme for Guds og sin egen saliggjørelses skyld og nyte nådens retter, som nå sto varme og ferdige på bordet.

Men adlød jødene? Nei. De forsømte denne skjønne anledningen til å bli salige. Noen grep de lærerne som brakte dem Guds budskap; de drev spott med dem og drepte dem. Dette harmet den himmelske kongen. Derfor sendte han romerne mot Jerusalem; han lot de avskyelige prestemorderne utrydde og byen brenne. Men Gud ville likevel ikke ha dekket sitt store bryllupsbord forgjeves. Derfor sendte han, etter at Jerusalem var ødelagt, tjenerne sine ut «til veikryssene» (Matt 22,9), som det bør hete etter grunnspråket. Det vil si: Evangeliets røst skulle spres til alle verdens kanter.

Dette har også skjedd. Det har til og med nådd oss her oppe i det kalde Norden. Tjenerne innbyr alle de møter til nådens måltid. Men det hender av og til at noen tjenere bruker en slags tvang når de kaller, og det burde ikke være slik. Derfor kommer det en blandet menighet til bryllupet; de gode innfinner seg, men mange onde sniker seg også inn i flokken. Har dette noen gang hendt, så hender det sannelig i vår tid. Nå myldrer det i kristenheten av onde og gode bryllupsgjester, av Guds barn og Satans barn.

Det er midt i denne blandede menneskemengden at alle kongers Konge holder sin nøye gransking. Granskingen skjer når han går inn i bryllupshuset. Det er lett å forstå at bryllupshuset ikke kan bety himmelen. For i dette huset ble både gode og onde sluppet inn, og i himmelen kommer ingen inn som er ond. Dessuten ble jo en av gjestene drevet ut av salen for bryllupsklærnes skyld og kastet i det ytterste mørke. Og det hender aldri at noen som først er kommet inn i himmelen, blir kastet ut derfra.

Nei, bryllupshuset i lignelsen finnes her på jorden. Her er det Gud ser på gjestene. Her er det han prøver åndene. Her er det han gransker sjelene. Ja, her er det altså den store gjerningen går for seg som vår Frelser uttrykker med disse ordene: «Da gikk kongen inn for å se på dem som satt til bords.» Ordene står i Matteusevangeliet, kapittel 22, vers 11.

2.

Kjære nattverdgjester som er her til stede! Det har slått meg at denne lille skriftemålsteksten gir grunn til rørende og gripende tanker på denne deres

altergangsdag. Ved dette høye bordet, som dere nå tenker å gå til, er det jo tale om to slags gjester. Hit kommer den verdige, og hit våger også den uverdige gjesten seg.

Til dette bordet kommer den gjesten som er trygg i synden og ligger i syndens dvale. Til dette bordet kommer også den sjelen som er vakt opp, og som i Åndens lys ser dypet av sin åndelige elendighet. Til dette bordet kommer den tankeløse synderen, som tar så kaldt på sin evige salighet som om den ikke betydde det minste. Til dette bordet kommer også de bekymrede hjertene, som kunne gi slipp på alt annet i verden, bare deres udødelige sjeler kunne bli frelst.

Til dette bordet kommer den sjelen som ikke er sønderknust, som ikke kjenner smerte over en eneste synd, enda den er overfylt av synder. Til dette bordet kommer også den bedrøvede sjelen, som i støvet ved Frelserens føtter gråter over sin skyld, som er ti tusen talenter stor. Til dette bordet kommer mangt et menneske som er kaldt mot sin Herre Jesus, og som kan høre både om krybben og om korset hans uten at det gjør noe inntrykk eller rører noe i hjertet.

Til dette bordet er det også kommet mang en sjel som har satt høy pris på sin blodige Forløser, og som ikke har kunnet trives uten det salige samfunnet med ham. Å, hvor mange har ikke gått uverdige til Herrens bord i denne kirken siden den ble bygd! Å, hvor mange har også gått hit som verdige og vel forberedte gjester ved Jesu bord! Det er likedan i dag.

Også i dag er her en blanding av gjester. Her er noen blant dere som løper til nattverden uten anger og uten tro. Og er det ikke ynkelig at jeg må si at denne slags gjester utgjør den største flokken blant dere i dag? Her er vel også noen – Gud gi at det var flere av dem blant dere! – som tenker over for en stor gjerning dere gjør når dere går til Guds bord.

Disse ulike gjestene ved min Jesu bord, disse altergjestene som er så forskjellige i sjelen, dem gransker Jesus. «Da gikk kongen inn,» heter det i skriftemålsteksten vår, «for å se på dem som satt til bords.» Dere kan være sikre på at kongen Jesus holder sin nøye gransking også på denne altergangsdagen deres – og det med ettertrykk.

Tenk ikke: «Hva bryr Jesus seg om jeg går verdig eller uverdig til nattverden? Han har annet å ta seg av i himmelen enn å tenke på det.» Å, tenk ikke slik!

Jo, visst bryr han seg om det. Han bor riktignok i det høye og hellige, og du arme menneske vandrer her nede på jorden; men han ser likevel alt du foretar deg. Han vet hvor mange ganger du i ditt liv har tatt imot hans høyverdige nattverd. Om du har gått dit med et hjerte som hungret etter nåde, det vet han. Om du har gått dit uten noen hunger etter nåden, det vet han også. Han vet at du har latt deg skrive inn til altergang i dag.

Så sant som du er i denne kirken i denne stund, så sant er også den himmelske kongen Jesus her inne. Han er her i kirken. Og hva gjør han? Å, han ser på gjestene. Han ser svært nøye på alle nattverdgjestene. Han har øyne «som en ildslue» (Åp 1,14), og med disse øynene ser han inn i de mest skjulte krokene av hjertene deres. Han ser etter hva slags folk det er som tenker å sette seg ved hans bord. Han vil vite om han får glede eller sorg av disse gjestene.

Ja, jeg forsikrer dere, kjære venner, så dyrt og hellig som jeg noen gang kan forsikre – dere får tenke og tro om det hva dere vil: Kongen Jesus går virkelig inn i dette templet i dag og ser på gjestene.

Den nattverdgjesten som er trygg i synden, skyr denne granskingen. Han hater lyset og kommer ikke til lyset, «for at hans gjerninger ikke skal bli refset» (Joh 3,20). Eller sier jeg ikke sannheten, du blinde, du sovende nattverdgjest? Hvor ofte har ikke din Frelser vært så nådig mot din mørke sjel at han ville vise deg det skrekkelige mørket som omgir deg – men du ville ikke! Hvor ofte har han ikke villet gjennomsøke alle krokene i hjertet ditt, dra alle ukjente synder fram og i nådens lys vise deg hvor ille det står til med deg for Gud – men du ville ikke!

Hvor ofte har han ikke stått utenfor ditt hjertes dør og tilbudt deg et himmelsk lys over dypet av din syndenød! Men du har foraktet dette lyset og ikke villet ta imot det. Du vil heller leve i mørke om hvordan det står til med sjelen din, helt til det ytterste mørke faller over deg. Å, for en jammer! Kongen Jesus har villet se på deg, men du har ikke villet vite av hans gransking.

Helt annerledes er det med den nattverdgjesten som er vakt opp, som er dypt bekymret for sin frelse og dypt bedrøvet over syndene – med den troende, den benådede nattverdgjesten. Han lar gjerne kongen Jesus se på seg. Han gjemmer ikke sjelen sin for denne granskingen. Nei, han ber ham til og med om å se riktig nøye på sjelen hans.

Han ber: «Å, du alle kongers Konge! Å, du min barmhjertige Frelser! Jeg leser om deg i din herlige lignelse at du gikk inn for å se på gjestene. Kom, min Frelser, inn i hjertet mitt og se på meg. Jeg lar deg gjerne se hver eneste rørelse der inne. Jeg lar deg gjerne vise meg hele min sjels usselhet. Heller, mye heller vil jeg se min dype elendighet i nådens tid, mens den både kan ses og bøtes på, enn i den lange evigheten, når den nok kan ses, men aldri bøtes på. Herre Jesus, se meg tvers igjennom!»

Slik ber hver sjel som mener det alvorlig med sin frelse. Hvordan er det med dere, nattverdgjester som er her? Har dere noen gang av hjertet bedt på denne måten? Har dere latt den himmelske kongen se nøye på hvordan det står til med sjelene deres? Var det slik – å, for noen botferdige skriftebarn dere da ville være! Da ville hjerte og munn følges ad når dere nå leser den vanlige syndsbekjennelsen med meg: «Barmhjertige Gud og kjære himmelske Far!» osv.

3.

Kongen Jesus går nå inn her og ser på disse gjestene. Men å, han finner ikke alle i en slik tilstand at syndenes forlatelse kan høre dem til. Han finner ikke alle så urolige over synden at han kan gi dem hvile for sjelen. Han finner ikke alle så hungrige etter nåden at han kan gi dem den ufortjente nåden. Fikk det gå etter hans hjerte, skulle hver eneste nattverdgjest gå trøstet, avløst og salig hjem igjen i dag.

Men å, den aller mildeste Frelser! Han rår ikke over seg selv, om jeg så må si. Han vil gjøre dere alle salige, men han får ikke. Han vil gjøre dere alle til verdige nattverdgjester, men han får ikke. Han vil holde nattverd i hjertene deres i dag,

men han får ikke. Den største delen av dere hindrer ham, lukker hjertet for ham og stenger ham ute. Hva skal han da gjøre?

Det kan umulig bli noen avløsning så lenge dere løper slik til Herrens bord. Nei, så lenge er dere bundet i syndene deres, og det har min Jesus befalt meg å si dere i hans navn og sted.

Men det ville være altfor jammerlig om det ikke skulle være en eneste våken samvittighet blant alle disse samvittighetene. Det ville være altfor ynkelig om det ikke skulle være en eneste nattverdgjest her som sørget av hjertet over syndene sine og av hjertet søkte nåden. Noen må vel være her; i hvert fall har jeg det håpet til min Gud.

Og du, min venn! Du, min venn som er vakt opp av syndedvalen! Du, min venn som av hjertet er engstet over de misgjerningene du har fått se! Du, min venn som er bøyd ned i åndelig fattigdom ved Jesu blodige føtter! Du skal få avløsning ved prekenembetet. Du skal trøstes med evangeliets trøst. Du skal leges med evangeliets salve. Du skal reises opp med evangeliets løfter.

Nå skal altergangen straks begynne. Nå går kongen Jesus inn her, og under hele nattverden er han ved dette alterbordet og ser på gjestene. «Ja nå, nettopp nå, nå trer kongen fram for å se på gjestene.» Men deg, du botferdige nattverdgjest som hungrer etter nåde, deg skal denne kongen beverte så hjertelig godt at du ved hans herlige bord skal glemme all din motgang. Amen. I Guds, Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn. Amen.

Skriftetale 8: Min elskede er for meg en myrrabusk

> «Min elskede er for meg en myrrapose som hviler mellom mine brys-
> ter.» (Høys 1,13).

Jesus, lær meg å betenke
din forsmedelse og død
og din bitre pines nød!
Hjelp at jeg nå kan meg senke
ned i dine dype sår,
hvor jeg liv og helse får. Amen.

I Guds, Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn. Amen.

1.

«Min elskede er for meg en myrrabusk som blir værende mellom mine brys-ter.»[1] Blant mye annet som bruden i Høysangen – den rettroende menigheten – har å si om sin himmelske brudgom, den høylovede Frelser, sier hun også disse åndrike ordene. For den som slett ikke har erfart hva det vil si å være trolovet med Jesus ved troen, er dette ordet mørkere enn de mest innviklede gåter.

For deg, du sovende synder, for deg, du uverdige nattverdgjest, er disse ordene skjulte ord, og den saligheten de rommer, er skjult for øynene dine. Men du som er vakt opp av din dødssøvn, du som hungrer etter nåden, du sjel som er forent med din himmelske venn – du er den eneste som vet og erfarer hva du sier når du bruker brudens ord: «Min elskede er for meg en myrrabusk som blir værende mellom mine bryster.» Vi leser disse ordene i Salomos høysang, kapittel 1, vers 13.

2.

Først melder spørsmålet seg: Hvem mener bruden i skriftemålsteksten vår når hun sier «min elskede»? Hun kan ikke mene noen annen enn den høyeste, den beste, den mest fortrolige og vennligste venn som finnes. Og en slik venn er det bare én av: han som den troende sjelen synger om i salmeboken vår: «Jesus er min venn, den beste.» Det er altså Jesus som bruden kaller sin venn. Og hvem fortjener dette navnet med større rett enn han? Hvor store prøver på vennskap har han ikke vist menneskeslekten!

[1] NB: «Min elskede er for meg en myrrapose som hviler mellom mine bryster» (Høys 1,13).

Det bør være ubeskrivelig rørende for deg som går til nattverden i dag, å komme disse vennskapsprøvene i hu. Kom i hu hvilken ubeskrivelig øm venn Guds Sønn var mot deg da han byttet bort sin herlige himmel med vår usle jord og kom fra den høye himmelen ned i denne jammerdalen bare for å frelse deg og meg og hele verden, som sto under forbannelsen.

Kom i hu den overmåte store vennetjenesten han viste deg da han ynket seg over ditt dype fall, da den fordømmelsen som tynget deg, gjorde ham vondt i hjertet. Kom i hu da han besluttet din frelse lenge før du og verden var til, da kjærligheten hans rev himmelen i stykker og han kom hit til dette syndens land.

Å, min Gud, hvor bør ikke denne vennetjenesten fra din Frelser røre deg, du gjenløste menneskesjel! Om du var så hard som selve klippen, burde den likevel kunne bevege deg. Ikke en eneste av nattverdgjestene i dag burde kunne være uberørt når han hører at Jesus har vist hans sjel et slikt vennskap.

Den troende sjelen er inderlig grepet av det. Det viser den i de ordene jeg har valgt til skriftemålstekst i dag. Hele dens innerste blir rørt når den nevner de to ordene om Frelseren: «Min elskede.» Å, om det sto så godt til i denne menigheten at alle disse nattverdgjestene var troende sjeler! Da ville det være en hjertens fryd å være lærer, og ubegripelig herlig straks å få beverte slike vel forberedte gjester med nattverdens himmelske retter. For da kunne hver og en av dere med hjertets erfaring ta brudens ord i sin munn og kalle Jesus sin elskede.

3.

Men hva sier nå bruden om den ømme Forløseren, sin elskede? Å, vi hørte henne jo si i inngangsordene: «Min elskede er for meg en myrrabusk.» Hva vil hun si med det? Myrra er en svært bitter urt. Med dette må den rettroende menigheten sikkert peke på Herren Jesu lidelse, for den var svært bitter.

Hva var hans dager på jorden annet enn myrradager, det vil si bitre og tunge dager? Denne himmelske vennen hadde jo ikke annet enn en myrratid, en bitter tid, helt fra den velsignede dagen, den velsignede tiden, da vår Herre ble født. For en myrradag var ikke dagen da han ble omskåret, da den spede mellommannen måtte under omskjæringskniven og som en begynnelse tåle en hard smerte for verdens synder! For noen myrradager var ikke de førti døgnene han måtte tilbringe i ørkenen under djevelens plagsomme fristelse!

Men framfor alt hans stille uke, hans aller tyngste lidelsesuke – for en myrrauke var ikke den! Særlig var natten før den store forsoningsdagen i Den nye pakt en myrranatt: en hard og bitter natt, en tung og bedrøvelig natt, en angstfull, blodig og utmattende natt. Tenk på Getsemane! Tenk på hvordan han ble tatt til fange og slept gjennom byens gater midt på natten!

Men selve dagen, langfredag, du mørkets og mulmets dag for min Frelser – for en myrradag var ikke du for ham! Alt var bittert og tungt for deg, Herre Jesus, den dagen. Bitter var din sjelekval. Bitre var dine legemlige smerter. Bitter var din krone, for den ble flettet av torner. Bitter var din hudstrykning, for de slo deg, min Frelser, så de til slutt kunne telle alle dine ben (Sal 22,18). Bittert var det å henge ubevegelig, naglet til et tre, mellom himmel og jord. Og bitrest av alt var det usigelig tunge at din Gud hadde forlatt deg.

Og når jeg legger sammen all denne lidelsen til Frelseren – når jeg legger sammen alt han led for oss fra den første dagen han begynte å lide, når jeg legger sammen det han led på sitt hellige legeme med det han led på sin hellige sjel – min Gud, for en mengde lidelse blir ikke det til slutt! Å, det blir nettopp en myrrabusk, som bruden sier i inngangsordene våre. Det blir en lidelse uten tall og mål, en lidelse som ingen kan beskrive.

«Og slik er min elskede,» sier den rettroende menigheten om sin Herre Jesus. «Han er for meg en myrrabusk,» sier den. Den vil si: «Min tro ser ham i hele hans bitre lidelse, og i denne lidelsen står han for meg som en myrrabusk.» Men hva sier bruden om denne myrrabusken? Hun sier noe svært merkverdig: «Denne myrrabusken blir værende mellom mine bryster.»

Det vil si: «Jeg gjemmer min Frelsers myrrabitre lidelse uavlatelig i hjertet mitt. Jeg kan aldri glemme hvor dyrt han har kjøpt meg. Hans bitre pine skal aldri viskes ut av minnet mitt. Når jeg sovner og når jeg våkner, når jeg legger meg og når jeg står opp – ja, dag ut og dag inn skal det være det kjæreste jeg tenker på: hans blodige lidelse. Ja, den timen skal jeg regne for tapt da denne myrrabusken ikke er værende mellom mine bryster, eller da min Jesu bitre pine ikke fyller hjertet mitt levende nok.»

Gjenløste nattverdgjester! Hva synes dere om denne bekjennelsen fra bruden? Jeg vil holde et forhør med samvittighetene deres om dette. Jesus er deres venn. For så sterkt har hjertet hans brent av vennskap til dere at han har kastet seg midt i dødens gap for å redde deres arme sjeler ut av helvetes gap. Det er og blir altså sikkert at han er deres venn.

Men spørsmålet er nå: Er dere også hans venner? Kjenner dere ingenting i hele verden som dere elsker så høyt som ham? Setter dere pris på den myrrabusken jeg har beskrevet i dag? Jeg mener: Har dere stor aktelse for den lidende og korsfestede Frelser?

Kjenner dere med en inderlig følelse at dere har korsfestet «herlighetens Herre» (1 Kor 2,8), at dere har drept «livets høvding» (Apg 3,15)? At dere med syndene deres har snodd de tauene som bandt ham, at dere med syndene deres har flettet lærremmene de pisket ham med, at dere med syndene deres har bundet sammen tornekronen som har stukket ham? Gjør dette dere vondt av hjertet? Har vår Herre Jesu Kristi pine slått dype røtter i hjertene deres?

Mine hjertens venner! Dere hører jo at jeg nå holder den ømmeste samtale med samvittighetene deres. Hvordan det står til i sjelene deres, vet han best som er alle sjelers Frelser. Men var dere riktig ydmyket av nåden, så vet jeg sikkert at dere nå av hjertet ville lese denne syndsbekjennelsen: «Barmhjertige Gud og kjære himmelske Far!» osv.

4.

Det er unektelig et rørende syn å se en mengde sjeler som tenker å gå fram til Jesu nattverdbord for å ete hans kjøtt og drikke hans blod. Jeg vet at noen av disse gjestene eter og drikker seg til liv og salighet i dag, mens andre eter døden i seg og blir evig fordømt. Da kan det ikke annet enn røre en på det aller ømmeste.

Å, hvor gjerne ville jeg ikke tilsi dere alle nåden – men jeg tør ikke. Å, hvor gjerne ville jeg ikke rope ut en allmenn syndsforlatelse som skulle gjelde dere

alle sammen – men jeg tør ikke, jeg våger ikke. Gud har forbudt meg det i sitt ord, for der står det uttrykkelig at mennesket skal omvende seg hvis det skal få syndenes forlatelse.

Kommer du til dette bordet i dag uten omvendelse, uten anger over synden, uten tro, da går du hjem igjen uten forlatelse, uten nåde, uten salighet. Men er du kommet hit i dag med en våken samvittighet, med et bedrøvet hjerte, med en sjel som roper og lengter etter Frelseren; er du kommet hit med et hjerte som blir inderlig beveget av din Frelsers myrrabusk, hans blodige lidelse og død; er denne myrrabusken værende mellom dine bryster, så du riktig tenker over hans harde død og hans bitre pines nød – da hill deg, du kjære sjel! Salig er du, og salig er din altergang!

Da er syndene forlatt deg for Jesu navns skyld. Da er dette bordet dekket nettopp for deg. Kom frimodig fram og spis ved den blodige Frelsers ypperste måltidsbord på jorden. Amen. I Guds, Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn. Amen.

Skriftetale 9: Stå opp og et! Ellers blir veien for lang for deg

> «Men Herrens engel kom igjen andre gangen og rørte ved ham og sa: Stå opp og et! Ellers blir veien for lang for deg. Da sto han opp og åt og drakk. Og styrket ved denne maten gikk han førti dager og førti netter, til han kom til Guds berg, Horeb.» (1 Kong 19,7–8).

Nå, Herre Jesus, til ditt bord,
min Frelser og min Dommer,
som fattig gjest, alt på ditt ord,
å mettes her, jeg kommer.
I troens klædning kle du meg,
som bringer nåden din med seg
og hjertet tilfredsstiller.
Jeg arme får oppsøker deg,
min Hyrde, hvor du hviler;
ditt himmelmanna mette meg,
som hen til deg nå iler;
ditt dyre blod meg leske så
at alle verdens vann så må
heretter bitre smake. Amen.

I Guds, Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn. Amen.

1.

«Stå opp og et! Ellers blir veien for lang for deg. Da sto han opp og åt og drakk. Og styrket ved denne maten gikk han førti dager og førti netter, til han kom til Guds berg, Horeb.» Dette var en engels befaling til den redelige Guds tjener, profeten Elia. Han var trett av hele verden og engstelig over de mørke utsiktene for en sann gudsfrykt i Israels rike, og han hadde gått ut i en ørken og lagt seg der under en einerbusk for å sove.

Den ugudelige Akab var konge i landet på den tiden, og den like frekke Jesabel var dronning. Disse herskerne bar på et uslukkelig hat til Elia. I deres øyne var han en som forførte folket i riket, enda han var alt annet enn en forfører; han var en veileder på veien til det evige liv. Særlig var Jesabel blitt Elias svorne fiende fra den dagen han hadde utryddet Baals falske og syndige profeter. De var uten tvil predikanter etter hennes og hele den store verdens smak.

Dronningen gikk så langt i sin ondskap at hun besluttet at profeten skulle dø, og hun sverget på sin hedenske måte at det han hadde gjort mot Baals prester, skulle koste ham livet. Dette fikk Elia vite. Og nå blir mannen så trett av den syndige tilstanden i Israel og ved Israels hoff, og så lei av å se ugudeligheten bre seg i landet, at han – ubegripelig plaget i sin hellige sjel – tar veien ut i en ørken.

Her setter han seg under en einerbusk, som en utmattet vandringsmann på vei til evigheten. Her ber han Gud om å bli løst fra denne onde verden ved en salig død. Og mens han ber, sovner han til slutt. Nå vekker en Herrens engel ham og ber ham stå opp og ete. Profeten våkner, ser seg om og får se et svært enkelt bord dekket ved hodet sitt: et brød bakt på glør og en krukke med vann.

Elia eter og drikker, men legger seg igjen for å sove. Da blir han vekket for annen gang av engelen, som sier de ordene som er inngangsordene til denne skriftetalen min: «Stå opp og et! Ellers blir veien for lang for deg. Da sto han opp og åt og drakk. Og styrket ved denne maten gikk han førti dager og førti netter, til han kom til Guds berg, Horeb.» Vi finner disse ordene i Første Kongebok, kapittel 19, vers 7 og 8.

2.

Jeg forlater nå Elias oppbyggelige historie og bruker engelens ord til et langt høyere formål. Ut fra disse ordene vil jeg nå gå inn i en nærgående samtale med samvittighetene deres, dere som i dag tenker å bli gjester ved Jesu nattverdbord.

Engelen bar ikke annet til Elia enn et brød bakt på glør og en krukke med vann. Men dere – å, dere skal denne dagen ete selve livets brød, det brødet som liksom ble bakt på Guds vredes hete glør på langfredag, menneskeslektens sanne forsoningsdag med Gud. Dere skal drikke Jesu, Guds Sønns, blod, som renser sjelen, og som den samme dagen rant i strømmer ut av den enbårne Sønnens hellige årer. På en måte som overgår englenes forstand og enda mer menneskers fatteevne – på en høy og ubegripelig måte – skal dere få del i disse høyeste nådens retter.

Men å, enda dere alle tar imot dem, har dere likevel ikke alle gagn og nytte av dem for sjelen. Dere går nok alle til ett bord, men dere går med ulike hjerter. Dere eter nok alle én mat, Jesu hellige legeme, og dere drikker nok alle én drikk, Jesu dyrebare blod. Men her er forskjellen overmåte stor. For når den ene kommer hit med et sønderknust hjerte og eter og drikker seg til salighet, så våger en annen seg hit midt i sin ubotferdighet og eter og drikker seg selv til dom (1 Kor 11,29). Nå skal de ordene jeg har lest, gi meg anledning til disse oppbyggelige påminnelsene.

3.

Min venn! Du som tenker å gå til alters i dag, legg merke til hva jeg sier deg: Du har en lang vei foran deg. Denne veien er den viktige veien til en lang, en uendelig evighet. Var det ikke for denne lange veien, kunne du være likegyldig med forberedelsen både til altergangen og til døden. Men nå er du mer avsindig enn den største dåre om du ikke forbereder deg til disse to store hendelsene. For du har en lang vei foran deg.

Om noen få år skal du ligge i støvet, og når de leter etter deg om morgenen, er du ikke mer (Job 7,21). Om kort tid er din sol gått ned og ditt løp fullført, og

du er evig velsignet eller evig forbannet, evig salig eller evig fordømt. Om kort tid er det helt umulig for deg å få høre en eneste nådepreken, helt umulig å få ta imot Herrens nattverd en eneste gang. Ja, det er en ren umulighet å få et eneste besøk av Guds utrettelige Ånd, som nå så ofte rører ved sjelen din.

Veien til denne evige tilstanden din må jo være av den aller største betydning. Og på denne veien er du ennå, selv om det er skjult i Vokterens råd hvor lenge.

Men du er der i alle fall nå. Du er på reisen til evigheten. Du er noen skritt nærmere evigheten din i dag enn i går, og enda flere skritt nærmere enn på din forrige altergangsdag. Kanskje er du gjest ved Jesu bord i dag for siste gang i ditt liv. For om du noen gang igjen får ete hans legeme og drikke hans blod – hvor vet du det fra, du tankeløse? Ja, du har en lang vei foran deg.

Gud forstyrre søvnen din, du som sover på denne alvorlige veien, du som i mørke og blindhet går den lange evigheten i møte! Gud forstyrre søvnen din, du som har fått så mange vekkelser av nåden på din lange reise mot evigheten, men ennå ikke har åpnet døren! Gud forstyrre søvnen din, du som uten omvendelse våger å tre fram for Guds rene Lams øyne i sakramentet og rekke fram din vanhellige munn for å ta imot den ypperste skatten i Guds nåderike, Kristi legeme og Kristi blod!

Og du som har latt Gud begynne den gode omvendelsens gjerning i sjelen din: Hans Ånd prege disse ordene med ettertrykk inn i hjertet ditt hver dag, og skrive dem med nytt ettertrykk på din våkne samvittighets tavler denne viktige dagen: «Jeg arme synder har en lang vei foran meg.»

4.

I kraft av dette sterke ordet kommer jeg nå med dette gjennomtrengende oppmuntringsropet: Min venn, min medvandrer til evigheten! Stå opp og et! Gud bevare meg fra å be deg ete før du har stått opp. Det vil si: Jeg mener ikke å formane åndelig døde sjeler til å ta del i Jesu nattverd. Nei, stå opp først og et siden!

Våkn opp av synden, kristenhet,
om du vil salig blive;
Stå opp av synd med liv og sjel,
stå opp av synden lede,
som drar deg bort alt for vel
fra Gud, i evig vrede.

«Våkn opp, du som sover! Stå opp fra de døde» (Ef 5,14). Dette må gå foran.

Dessuten er det et skrekkelig vågestykke å tre fram til det bordet som Herren Kristus har dekket natten før han døde. Det ligger også i sakens egen natur at en nattverdgjest som ikke først er vakt opp og har stått åndelig opp av synden, umulig kan ha noen nytte av en altergang i denne tilstanden. For å tro at han skal få den himmelske næringen i nattverdens sakrament, er like urimelig som å åpne munnen på et lik og gi det legemlig føde. Hva nytte har en som er legemlig død, av føde? Og hva nytte har en åndelig død altergjest av Kristi legeme og blod?

Nei, stå først opp fra ditt farlige leie, du sjel som ligger på syndens seng og sover så tungt, før du våger deg fram for å ete og drikke ved Jesu bord. Å, hvor utallige er ikke de syndene du må stå opp fra, om du skal være velkommen ved

dette bordet! Hvor mye ondt har du ikke tenkt, hvor mye har du ikke sagt, hvor mye har du ikke gjort! Du har jo hørt Kristus rope i samvittigheten din, men du ville ikke høre ham.

Du er jo blitt helbredet av den himmelske sjelelegen i dåpen, og kanskje også en gang senere. Men å, du har på nytt såret din legede sjel. Du har jo båret bitre frukter som et dårlig tre, og det ville ikke skje deg noen urett om du i samme øyeblikk ble hogd ned av Guds strenge rettferdighet og kastet på ilden (Matt 3,10). Du har jo støtt Gud fra deg, foraktet hans Sønn, stått hans Ånd imot og nærmet deg helvetes ild.

Du har jo sløst bort en stor del av din uvurderlige nådetid i rusen av dårlige og sjelemyrdende fornøyelser, den tiden som skulle ha gått med til å smake Guds kjærlighet. Du har jo med dine synders svøpe flengd din Frelsers velsignede legeme, som du skal ete i dag, og tråkket under føttene det forsoningsblodet som du snart skal drikke.

Det står jo ikke et bud på Guds lovs to tavler – det er ikke ett blant alle de ti – som du ikke har overtrådt, du skamløse. Du er en som hater Gud, mot den første tavlen, og du er din nestes fiende, mot den andre tavlen. Alle skapninger ser misfornøyd på deg og er vrede på deg, for du har gjort Skaperen deres og din vred. Og himmelen roper liksom med en gjennomtrengende stemme: «I meg skal du aldri få glede deg!»

De umælende dyrene er lykkeligere enn du, for de trenger ikke stå for Guds strenge dom, slik som du. Fuglene under himmelen kan synge med glede. Men hvilken glede skal du ha, du menneske som er skilt fra din Gud? Du må jo straks bli stum for Guds majestetiske åsyn! I dette dypet av synder ligger du så lenge det ikke har skjedd noen åndelig oppstandelse fra synden. Og ved hver synd henger det en tyngde av forbannelse som er sterk nok til å dra deg ned i helvetes dype avgrunn.

Skal det nå gå deg vel i tid og evighet, skal du kunne dø salig, skal du kunne ta imot alterets sakrament verdig, så bli ikke liggende i alle disse syndene, for Jesu døds skyld! Nei, arme sjel! La deg da en gang si det! Du må stå opp. «Stå opp og et! Ellers blir veien for lang for deg.»

Du sover, min ulykkelige altergjest! Du må vekkes av tordenslag som går gjennom marg og bein. En høy hånd, selve Guds finger, må gripe deg i din grufulle søvn og forstyrre den forferdelige roen du ligger i på selve bredden av sjøen som brenner med svovel. Ja, du må ikke bare våkne, men virkelig stå opp fra de døde.

Hvordan går det nå når denne vekkelsen, denne åndelige oppstandelsen, skjer? Å, da roper du til synden i ditt hjertes angst: «Å synd, hvor søt er din begynnelse, men hvor grusomme sår gir du ikke den arme sjelen siden! I begynnelsen lover du bare fryd, men enden er bare helvetes gift.»

Å, da refser du liksom selv ditt onde, ditt listige hjerte og spør det med sorg: «Å, du harde hjerte i mitt legeme, hva har du gjort! Har du ikke foraktet Guds vennlige innbydelser, hans alvorlige trusler, hans store velgjerninger, hans harde straffer?»

Å, da klager og spør du på en gang: «Jeg er såret av Guds vredes skarpe piler – hvem vil lege meg? Jeg har fortjent å dø – hvem vil gi meg livet? Jeg er bundet med helvetes lenker – hvem vil løse meg? Min sjel er bedrøvet inntil døden – hvem vil glede, hvem vil trøste min engstede sjel?

«Å, dere skapninger i himmelen og på jorden, hvor skal jeg nå flykte? Hvor skal jeg vende meg? Å, du Guds rettferdige vrede, fall ikke over meg! Dere krypende ormer på marken, i hvilken hule i jorden skal jeg gjemme meg? Dere ville dyr i skogen, til hvilken ørken skal jeg flykte?»

Du hører nok at jeg holder på å skildre din tilstand, du som ved den kallende nådes kraft er blitt åndelig våken. Reis deg fra ditt leie og ta den beslutningen å stå opp og gå til din far (Luk 15,18)! Det er din tilstand jeg skildrer, du som vil gå inn i Guds rike. Men legg merke til at porten eller inngangen er trang (Matt 7,13). Det er din tilstand jeg skildrer, du som for fullt alvor vil trenge deg gjennom denne porten, fordi du vet at helvete er bak den og himmelen foran den.

Det er din tilstand jeg skildrer, du som i håp om at kampen skal lykkes, tar fatt, ber inntrengende, liksom slår alarm på nådens dør og venter på Herren fra den ene morgenvakten til den andre (Sal 130,6). Det er din tilstand jeg skildrer, du elskelige sjel, og til deg roper jeg i dag i åndelig forstand: «Stå opp og et!»

Jeg våger ikke å si at Guds Sønn har dekket nattverdbordet for mennesker med dypere anger eller med en renere lengsel etter troen enn den du har. Jeg svarer deg med de herlige ordene i salmen: «Bli kun i bønnen stadig ved, din bot og bedring så bered at Herren sann den gjør.» Du står jo under nådens gode tukt. Du har jo et oppriktig hat til alt syndig, forfengelig og ugudelig vesen. Du bærer jo på en alvorlig lengsel etter Jesus og samfunn med ham. Du kjenner jo din nød og din elendighet, og som en uren og skrøpelig synder lengter du etter legen.

Også du er en gjest som passer ved dette bordet. Visst må du kjempe med følelsen av din egen uverdighet når du tar imot dette høyverdige sakramentet. Men vit at du likevel skal være velkommen hos din Gjenløser. Han har ikke skjult noen farlige kroker i denne maten, han har ikke lagt noen snarer for din sønderknuste sjel i sitt siste testamente. Han har selv gitt en lov om at når en gjør gjestebud, skal en innby «fattige, vanføre, lamme, blinde» (Luk 14,13). Og skulle han selv bryte denne loven?

Ja, om du ikke skulle kjenne noen riktig hunger og tørst etter dette måltidet, så oppmuntre deg likevel til denne hungeren og denne tørsten ved å tenke på de uvurderlige nådegodene som ligger gjemt i det. Eller hva sier du til dette? Vil du heller dø av sult enn ete med liten matlyst? «Stå opp og et! Ellers blir veien for lang for deg.»

Den ubotferdige, den som er trygg i synden, den jordisksinnede, den som sover i syndene sine – han skal holde seg borte i Jesu navn! Han skal ikke tre fram til dette alteret og ikke rane til seg dette brødet som tilhører barna (Matt 15,26). Han får endre sin plan om å gå til nattverd i dag. Slå deg heller for brystet, gå hjem igjen og omvend deg alvorlig til en annen gang! Han må ikke øke sin skyld, som er stor nok fra før, med enda en uverdig altergang i denne stund.

Men den våkne sjelen som sørger over synden, den angstfulle sjelen som er kvalt av åndelig elendighet – han skal komme hit på Jesu egen innbydelse! Han kan tale slik til den rettferdige Gud i sin sjels nød her:

«Herre, jeg er en stor synder, men likevel våger jeg å komme til dette bordet. For har jeg syndet, så har dette legemet ikke syndet; det er uskyldig. Og dette blodet som har rent for meg, er uskyldig blod. Herre, jeg tør ikke løfte øynene mot himmelen. Herre, med håpets øyne ser jeg på nådestolen, på forsoningens lokk, som dekker skarer av overtredelser. Herre, noe stort offer kan jeg ikke gi deg. Men ta dette bedrøvede hjertet, som fra forbannelsens grav roper til din barmhjertighet med tollerens kjernefulle bønn: ‹Gud, vær meg synder nådig!› (Luk 18,13).

«Hellige, nådige Gud! Jeg bærer ikke annet enn synder til deg; bær du ikke annet enn nåde til meg, så er jeg hjulpet! Forkast meg ikke fra ditt åsyn, Herre, og bli ikke vred over at jeg våger å holde fast ved deg og sier at jeg verken kan eller vil slippe deg før du har velsignet meg (1 Mos 32,26).

«Kom i hu at alt mitt håp om å få den evige salighet og slippe den evige fortapelse hviler på deg, du min frelses eneste og faste grunnvoll. Det hviler bare på nåde og mildhet. Men det samme håpet forsvinner hvis du ser på meg med et unådig øye og betrakter meg i din vrede. Ja, Herre, det ene dypet roper på det andre (Sal 42,8). Dypet av min nød roper på dypet av din barmhjertighet i denne bønnen, syndsbekjennelsen: ‹Barmhjertige Gud, kjære himmelske Far!› osv.»

5.

På denne syndsbekjennelsen venter dere alle en allmenn syndsforlatelse. Og å, hvor gjerne ville jeg ikke forkynne et slikt nådens evangelium for dere alle, om det ikke fantes en eneste ubotferdig synder blant alle nattverdgjestene i dag! Men nå er de ubotferdige altergjestene i flertall i vår kristenhet, som heller mot sin undergang, og de botferdige er få, svært få. Derfor må jeg bruke begge himmelens nøkler, som Jesus har betrodd sin menighet – ikke bare den som løser, men også den som binder; ikke bare den som binder, men også den som løser.

Jeg begynner med den som binder. For den allvitende Guds åsyn forkynner jeg dere: alle dere uomvendte, dere som ikke er født på ny, dere som bygger på deres egen rettferdighet, dere som er fanget av mørkets gjerninger, dere som vandrer på fordømmelsens brede vei, dere som er beruset av falsk trøst, dere som er bedratt av avskyelig hykleri, dere som halter til begge sider, dere som er delt mellom lys og mørke, dere som er revet med av kjærligheten til denne verden – alle dere ynkverdige, usle og ulykkelige sjeler!

Hva har dere å gjøre ved Jesu nattverdbord? Hvem har bedt dere gå hit? Hvem har lagt det på hjertet deres at dere skulle melde dere til altergang? Ikke Jesus. Han har aldri bedt noe åndelig dødt menneske være gjest ved sitt bord. Hva tenker dere å få ved denne nattverdgangen? Syndenes forlatelse, fred i sjelen, evig liv og salighet? Nei, dere forblindede! Dere får det ikke, hvor mye dere enn innbiller dere at dere får det.

Nei, fra dette bordet skal dere gå tilbake med de samme utilgitte syndene som dere har båret hit. Dere er bundet i himmelen og på jorden, og i avløsningsordet

har dere verken lodd eller del, for hjertene deres er ikke oppriktige for Gud. Og dette forkynner jeg dere på den treenige Guds vegne og i den treenige Guds navn.

Men Kristus har også gitt sin menighet en annen nøkkel, en nøkkel som løser. Den bør jeg også bruke på Jesu vegne ved denne viktige anledningen. Derfor har jeg den guddommelige gleden å forkynne for dere, dere botferdige sjeler blant disse altergjestene:

Dere som i en våken samvittighet kjenner byrden av Guds unåde og synes at nådestolen står langt borte fra dere; dere som blir holdt tilbake fra Forløseren av tunge og plagsomme tvil, slik englenes flammende sverd voktet paradiset og gjorde det utilgjengelig; dere som ved tanken på Jesu overstrømmende kjærlighet er blitt så stukket og såret i sjelen at det har vakt et dødelig hat til synden; dere som oppriktig har satt dere fore å bruke den tiden som er igjen av vandringen deres, ikke i Satans og verdens slaveri, nei, men i Guds og Jesu Kristi tjeneste; dere som er på omvendelsens vei; dere sjeler som allerede er omvendt og troende – dere forkynner jeg med evangelisk frimodighet at syndene, de utallige syndene, som har vokst like opp til himmelen, er forlatt dere.

Du angerfulle sjel som lengter etter Kristus! «Stå opp og et! Ellers blir veien for lang for deg.» Kom hit og smak i nattverdens sakrament hvor god Herren er (Sal 34,9). Et og drikk, og gjør den døende innstifterens vilje.

Den maten som blir gitt deg her, har en guddommelig kraft. En guddommelig kraft til å gjøre deg levende i bønnen; en guddommelig kraft til å oppmuntre deg til å våke; en guddommelig kraft til å tenne deg i kjærlighet til Gud og nesten; en guddommelig kraft til å holde motet ditt oppe i alle anstøt i jammerdalen; en guddommelig kraft til å styrke deg i kampen mot Satan, kjødet og verden. Sjel, prøv denne kraften! Og du skal ved denne matens kraft kjenne deg styrket til å gå med glade skritt på kristendommens løpebane, til du når fram til Guds berg, som er der oppe. Amen.

Om Lars Linderot

1761–1811

Lars Linderot (1761–1811) ble født i Jörlanda i Bohuslän og vokste opp i Kungälv. Som 15-åring holdt han sin første preken, en langfredag, og under skoletiden i Göteborg kom han gjennom en åndelig krise til liv med Gud. Etter teologistudier i Lund ble han prest i 1787. Han var kapellan i Skåne, ved Göteborgs domkirke og fra 1802 i Tölö ved Kungsbacka.

Linderot var en vekkelsespredikant. Han forkynte lov og evangelium med stort alvor og samlet mye folk, men kom ofte i konflikt med kollegene på grunn av forkynnelsens form og innhold. Han døde i 1811, under en gudstjeneste i Lindome kirke. Huspostillen hans ble gitt ut etter hans død (1813) og ble til stor velsignelse både i Sverige og i Norge. Fra 1850 og ut århundret var den trolig den mest brukte huspostillen i Norge, og mange ble vakt og kom til tro ved å lese eller høre den.